2

Het woord des Heeren blyft in der eeuwigheid en dat is Het woord dat onder u verkondigt is 1 Petri 1 25

HET NIEUWE TESTAMENT

ofte alle
Boeken des Nieuwen
Verbonts onses Heeren

JESU CHRISTI

Uit de Griekſche Tale
in onze Nederlandſche Tale
getrouwelijk overgezet
Door Last
van de Hoog: Mog: HEEREN
STATEN GENERAAL
der Vereenigde Nederlanden
en Volgens het Besluit van de
Sinode Nationaal
gehouden in de Jaren
1618. en 1619. te
DORDRECHT.

bij DE NEDERL: BIJBEL COMPAGNIE
TE AMSTERDAM, *J. Brandt en Zoon,*
de Erven Wed: F. G. onder de Linden,
N. de Gyselaar P: Z: en P. Proost,
TE HAARLEM, *Joh: Enschede en Zonen.*

ACTE VAN CONSENT.

Het Provinciaal Kerkbeſtuur van Noord-Holland, (als daartoe geauthoriſeerd door het Algemeen Christelijk Synode van de Nederlandſche Hervormde Kerk, bij beſluit van 3 Julij 1818) erkent geene uitgaven of exemplaren van Bijbels, Testamenten, Pſalmboeken en Liturgiſche Schriften, van nu af te Haarlem uitgegeven, voor echt, noch zal dezelve toelaten als kerkelijke eigendommen tot gebruik bij den openbaren Godsdienst, dan die door den Predikant te Haarlem, H. Manger, (als daartoe door het Provinciaal Kerkbeſtuur voorn. gecommitteerd) onder het Wapen der Stad Haarlem zullen zijn geteekend geworden.

Amſterdam, 6 Julij 1839.

Het Provinciaal Kerkbeſtuur
van Noord-Holland,
J. v. SLOGTEREN, *Preſident.*
H. WEYLAND, *Secretaris.*

H: Manger.

Zwanende Wijk 54 Lo

D E

STATEN GENERAEL

DER VEREENIGDE NEDERLANDEN.

Allen den genen die desen sullen sien ofte hooren lesen, Saluyt, DOEN TE WETEN: dat wy van den aenbeginne der Reformatie af in dese Landen ter herten genomen, ende met alle vlijt ende sorgvuldigheyt getracht hebben te besorgen alles wat tot goeden welstant ende voortplantinge van de Oprechte, Ware, Christelijke Gereformeerde Religie, ende den suyveren Godsdienst heeft mogen 'strecken ende noodigh was: ende onder anderen mede dat Godts Heyligh Woort, nae den rechten sin, oogmerck ende verstant van den gronttext ende sprake, daer inne Godt de Heere Almagtigh genadelick gelieft heeft sijne Leere ende Godsdienst door ingeven des Heyligen Geests te openbaren, mochte worden uytgeleyt, geleert, ende gepredickt, op dat daar door de saligheyt der zielen, ende 't eeuwigh welvaren meer ende meer gevordert soude worden. Doch aengemerckt zijnde dat noyt eenige Oversettinge van de H. Schrifture uyt den origineelen text in de Nederlantsche sprake en was gedaen, hadden wy al over lange versocht ende gecommitteert eenige voorname geleerde mannen, Theologanten ende Dienaren van de Gereformeerde Kercken, om een nieuwe Nederlantsche Oversettinge der Heylige Schrifture uyt de oorspronckelicke Talen te voorschijn te brengen, by dewelcke dit werck van tijt tot tijt loffelicken begonnen wesende, is de voortgangh daer van nochtans door haerluyder ontijdigh afsterven tot nogh toe verhindert geworden. Waeromme, op dat dit soo noodigh ende Goddelick werck eyndelick eens ten effecte gebracht, ende dese onse Christelicke yver ende voornemen voldaen mochte worden, hebben wy volgens het exempel der eerster Kercken by de tijden der Oudtvaderen, als oock op het exempel der nabuerige ende andere Gereformeerde Rijcken, Furstendommen, ende Republijcken, goet gevonden gehadt, die van de Synode Nationael in den jare 1618 ende 1619, tot Dordrecht vergadert, te versoecken, authoriseeren ende lasten, de voorseyde Oversettinge by der hant te nemen, ende daer toe, als oock tot de Revisie van dien, eenige geleerde en ervarene Theologanten te deputeeren. Ende de Oversettinge door den genadigen segen van Godt Almachtigh by de voorsz. voortreffelicke mannen in de Hebreeuwsche ende Grieckse Talen ervaren, ten eynde gebracht, ende door andere geleerde Theologanten naeder oversien zijnde, hebben het bedencken ende goetvinden der selver doen hooren, ende daer uyt bevonden hebbende dat in dese Oversettinge alles was bygebracht, dat de waerheyt, de eygenschap van de woorden, ende de sin derselver, kan vereysschen. SOO IS 'T, dat wy na rijpe deli-

beratie, ende hier op gehadt hebbende 't advijs van den Rade van State deſer Vereenigde Nederlanden, de meergemelde Overſettinge hebben geapprobeert ende geauthoriſeert, gelijck wy deſelve authoriſeeren ende approbeeren mits deſen: ten eynde dat deſelve in de Kercken ende publijcke Scholen der Vereenigde Nederlanden, ende andere Rijcken ende Lantſchappen onder onſe gehoorſaemheyt reſorteerende, moge worden aengenomen ende gebruyckt, ende dat dienvolgens alle Kerckelicke Vergaderingen, Kerckendienaren, Profeſſoren ende Doctoren in de H. Theologie, Regenten van Collegien, ende voorts allen ende een yegelick, die dit eenigſins aengaen magh, in 't exerceeren van derſelver dienſten ende bedieningen haer daer nae mogen reguleeren, omme alſoo de eenigheyt, welſtant ende dienſt der gemelde Nederlantſche Gereformeerde Kercken ende Scholen meer ende meer te vorderen: Daer toe Godt Almachtigh genadelick gelieve ſijnen ſegen te verleenen.

Gedaen ter Vergaderinge van de Hooghgemelde Staten Generael. In den Hage den 29 Julii 1637.

Was geparapheert, A. Ploos van Amſtel, vt.

Onder stont, Ter Ordonnantie van dezelve.

Geteekent, Cornelis Muſch.

REGISTER
VAN ALLE DE BOECKEN DES NIEUWEN TESTAMENTS

II-

INHOUDT

DES

NIEUWEN TESTAMENTS.

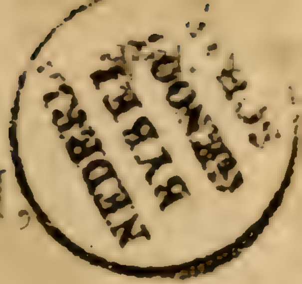
HEt woort TESTAMENT is een Latijnsch woort, waer mede overgesett wort het Grieckſch woort DIATHEKE, 't welck de Grieckſche Overſetters gebruycken, om uyt te drucken 't Hebreeuſch woort BERITH, dat is, VERBONT. Ende wort daer door eygentlick verſtaen 't Verbont ſelve, dat Godt met de menſchen heeft gemaeckt, om haer onder ſekere conditien te geven 't eeuwigh leven: welck Verbont tweederley is, het Oude ende het Nieuwe. Het Oude is, 't welck Godt gemaeckt heeft met den eerſten menſche voor den val, waer in 't eeuwige leven belooft wort onder conditie van eene gantſch volkomene gehoorſaemheyt, ende onderhoudinge der Wet: ende wort daerom genaemt het Verbont der Wet, 't welck Godt den Iſraëliten wederom voor gehouden heeft, op dat ſy daer uyt ſouden leeren verſtaen, (dewijle deſe conditie by alle menſchen overtreden is, ende nu van geen menſche volbracht en kan worden,) dat ſy hare ſaligheyt moeten ſoecken in een ander Verbont, 't welck het Nieuwe genaemt wort, ende daer in beſtaet, dat Godt ſijnen Sone tot eenen Middelaer verordineert heeft, ende het eeuwige leven belooft onder conditie dat wy in hem gelooven: ende wort genaemt 't Verbont der Genade. Ende dit wort oock, ten aenſien van de verſcheydene bedieninge des ſelven aen de menſchen, Oudt ende Nieuw genaemt. Het Oude is de bedieninge deſes Verbonts voor de komſte des Middelaers, die aen Abraham ende ſijne nakomelingen, uyt ſijnen zade, belooft is, ende door menigerley ceremonien, van Moſe beſchreven, afgebeeldt. Het Nieuwe is de bedieninge des ſelven Verbonts na dat de Sone Godts, de Middelaer deſes Verbonts, in den vleeſche gekomen is, ende de verſoeninge der menſchen met Godt heeft te wege gebracht. Deſe twee Verbonden zijn wel eenerley, wat aengaet haer weſen, overmits in beyde de vergevinge der ſonden, de ſaligheyt, ende het eeuwigh leven belooft wort, onder conditie van in den Middelaer te gelooven: maer worden onderſcheyden ten aenſien van de bedieninge van beyde, die in 't Nieuwe veel klaerder is, ſonder voorbeelden, ende ſich uytſtreckt tot alle volckeren. Ende kan het Oude bequamelick genaemt worden het Teſtament der Belofteniſſe, ende 't Nieuwe, het Teſtament der Vervullinge. Boven dien ſo worden oock gemeenlick door 't Oude ende Nieuwe Teſtament verſtaen de Boecken, in welcke de oprechtinge ende bedieninge des Verbonts beſchreven worden: in welcke beteeckeniſſe de woorden Het Nieuwe Teſtament, in den tytel alhier genomen worden, ende wort geſtelt tegen de Boecken der heylige Propheten, in welcke de Middelaer deſes Verbonts belooft wort, ende beſchreven, uyt wat geſlachte ende wanneer hy menſche ſoude worden, wat hy ſoude doen ende lijden, om de menſchen met Godt te verſoenen, ende haer de eeuwige ſaligheyt te verkrijgen, ende toe te brengen. Gelijck dan in de Schriften des Ouden Teſtaments te voren geſegt ende afgebeeldt is, dat de Meſſias, ofte Middelaer, die de menſchen met Godt ſoude verſoenen, de eenighgeboren Sone Godts ſoude zijn, eeuwigh ende waerachtigh Godt met den Vader ende den Heyligen Geeſt, Pſalm 45 : 8. ende 110 : 1. Jeſ. 9 : 5. Jerem. 23 : 6. ende 33 : 16. Micha 5 : 1. Mal. 3 : 1. Ende dat hy in de volheyt des tijts de ware menſchelicke nature ſoude aennemen van een vrouwe, ende maget, Geneſ. 3 : 15. Jeſaia 7 : 4. uyt den geſlachte Abrahams, Iſaacs, Jacobs, Jude, ende Davids, Geneſis 21 : 12. ende 22 : 18. ende 49 : 9, 10. 2 Samuël 7 : 12. Jeſ. 11 : 1. Jer. 23 : 5. Dat hy geboren ſoude worden in de ſtadt Bethlehem, Micha 5 : 1. ten tijde als de Scepter van Juda ſoude wechgenomen worden, Gen. 49 : 10. Jeſaia 11 : 1. Dan. 9 : 24. Dat hy geboren zijnde, vluchten ſoude nae Egypten, Hoſea 11 : 1. opgevoedt worden tot Nazareth, Jeſaia 11 : 1. ende dat hy Eliam ſoude hebben tot een voorlooper, die in de woeſtijne ſoude prediken, ende hem den wegh bereyden, Jeſ. 40 : 3. Mal. 3 : 1. ende 4 : 5. Dat hy 't Euangelium ſoude beginnen te prediken in Galileen, Jeſ. 8 : 23. ende 9 : 1. Dat hy ſijne Leere met vele wonderteeckenen ſoude beveſtigen, Jeſ. 35 : 5. Dat hy te Jeruſalem ſijnen ingangh ſoude doen, rijdende op een eſelinne, Pſalm 118 : 25, 26. Zach. 9 : 9. Dat hy van één van ſijne diſcipelen ſoude verraden worden, Pſalm 41 : 10. ende 55 : 14. Dat hy om dertig ſilvere penningen ſoude verkocht worden, Zach. 11 : 12. Dat hy gegeeſſelt, beſpott, ende beſpogen ſoude worden, Jeſaia 50 : 6. Dat hy als een miſdadige ſoude gehandelt worden, Jeſ. 53 : 12. Dat hy om onſer ſonden wille lijden ſoude, Jeſ. 53 : 4, 5. Dat hy in ſijne ziele de uyterſte benaeuwtheden ſoude lijden, Pſalm 22 : 2. Jeſ. 53 : 11. Dat hy ſoude gekruycigt worden, Deut. 21 : 23. Pſalm 22 : 17. Dat hy ſoude aen het kruyce beſpott worden, ende met edick ende galle gedrenckt, Pſalm 22 : 8. ende 69 : 22. Dat men over ſijne kleederen 't lot ſoude werpen, Pſalm 22 : 19. Dat ſijne beenderen niet en ſouden gebroken worden, Exodus 12 : 46. Pſalm 34 : 21. Dat hy een geweldige doot ſoude ſterven, Jeſ. 53 : 8. Daniël 9 : 26. Dat hij begraven ſoude worden van eenen rijcken, Jeſ. 53 : 9. Dat hy in 't graf geen verrottinge en ſoude ſien, Pſalm 16 : 10. maer ten derden dage opſtaen van den dooden, Jeſ. 53 : 10. Jona 1 : 17. Dat hy ſoude opvaren ten hemel, ende aldaer ſitten ter rechterhant Godts. Pſalm 68 : 19. ende 110 : 1. Ende dat hy van daer ſoude ſenden ſijnen Heyligen Geeſt, Joël 2 : 28. Alſoo wort in de Schiften des Nieuwen Teſtaments van de heylige Euangeliſten ende Apoſtelen beſchreven, dat dit alles vervult is in onſen Heere ende Saligmaker JESU CHRISTO. De Inhoudt dan van de Boecken des Nieuwen Teſtament is, dat in deſelve voornamelick beſchreven wort de Perſoon ende het Ampt onſes Saligmakers JESU CHRISTI. Van ſijnen Perſoon, dat hy is waerachtigh Godt, ende een waerachtigh ende rechtveertigh menſche, in eenigheyt des perſoons. Van ſijne Godtlicke nature wort alom betuygt, als hem toegeſchreven worden, de namen van Godt, als daer is JEHOVA, eenighgeboren Sone Godts, Vorſt des levens, Heere over al, Rechter der levende ende der doode, Koningh der Koningen, ende Heere der heeren. Desgelijcks de Godelicke eygenſchappen, als daer

zijn, Oneyndelickheyt, Eeuwigheyt, Alwetentheyt, ende Almachtigheyt. Godtlicke wercken, als daer zijn, de scheppinge en onderhoudinge van alle creaturen, de verkiesinge ten eeuwigen leven, instellinge des Kerckendiensts ende der Sacramenten, gevinge des Heyligen Geests, wedergeboorte, verlossinge uyt de macht des duyvels, opweckinge uyt den dooden, 't oordeel der geheeler werelt, en sitten ter rechterhant Godts, waer toe oock dient de beschrijvinge van de menigvuldige Mirakelen, die hy door sijne eygene kracht gedaen heeft. Ende eyndelick oock de Godtlicke eere ende dienst, namelick dat wy in hem moeten gelooven, hem aenbidden, ende in sijnen name gedoopt worden. Sijne menschelicke nature wort beschreven, als verklaert wort, dat hy ontfangen is van den Heyligen Geest, uyt den geslachten Davids, dat hy is geboren van de maget Maria, dat hy een menschelicke ziele heeft, ende een waer menschelick lichaem, met alle zijn natuerlicke eygenschappen van beyde: namelick dat hy heeft gehongert ende gedorst, gegeten, geslapen, dat hy vermoeyt is geweest, geweent heeft, ontroert is geweest, pijne heeft gevoelt, vertoornt en bedroeft is geweest. Sijn Ampt, waer toe hij van den Vader in de werelt gesonden is, wort, volgens sijnen toenaem CHRISTUS, dat is, Gesalfde, driederley beschreven, namelick sijn Prophetisch, Priesterlick, ende Konincklick Ampt. Sijn Prophetisch Ampt heeft hy bedient, so door hemselven, als door sijne discipelen, voornamelick twaelf, die hy tot Apostelen heeft verkoren. Selve heeft hy 't Euangelium gepredickt, leerende dat hy de beloofde Messias ende Saligmaker was, ende dat de gene die de saligheyt sullen verkrijgen, in hem moeten gelooven, ende haer tot Godt bekeeren. Tot welcken eynde hy oock de Wet heeft verklaert, ende van de valsche uytleggingen der Schriftgeleerde, ende Phariseen gesuyvert. Sijne Apostelen heeft hy na sijne hemelvaert gesonden in de gantsche werelt, die alle volcken 't Euangelium ende de bekeeringe tot Godt hebben gepredickt, soo met monde ende levendige stemme, als door hare Schriften ende Sendbrieven, die een groot deel zijn van de Schriften des Nieuwen Testaments. Sijn Priesterlicke Ampt heeft hy bedient, wanneer hy hier op der aerden voor ons aen lichaem ende aen ziele de straffe geleden heeft die wy door onse sonden verdient hadden, ende aen 't hout des kruyces geslachtet ende gedoodt zijnde tot een offerhande der versoeninge hemselven Gode sijnen Vader voor ons heeft opgeoffert: en dat hy nu in 't heylige der heyligen, dat is, in den hemel, ingegaen is, ende ter rechterhant des Vaders geseten zijnde, aldaer voor ons bidt. Sijn Konincklick Ampt heeft hy bedient, eensdeels hier op aerden, als hy ons van 't gewelt onser vyanden door sijnen doot heeft verlost, ende tegen 't selve beschutt, ende behoudt, ende als hy een proefstuck van 't selve heeft gegeven, door het uytwerpen der onreyne geesten, door het drijven van de koopers ende verkoopers uyt den Tempel, ende door sijne Konincklicken ingangh binnen Jerusalem. Eensdeels bedient hy het nu daer boven in den hemel, sijne gemeynte met sijn woort ende Geest regeerende, ende tegen 't gewelt harer vyanden beschermende: ende sijne, ende hare vyanden straffende, ende tot eene voetbanck sijner voeten werpende. Ende sal 't selve ten vollen uytvoeren, als hy ten oordeele komende sijne gemeynte volkomelick sal verheerlicken, ende sijne vyanden, en alle godtloose in de eeuwige doot sal verstooten. Dat is de somma van 't gene in de Schiften des Nieuwen Testaments beschreven wort, ende begrepen is. Ende worden dese Schriften des Nieuwen Testaments bequamelick afgedeelt in tweederley Boecken. Want in sommige derselve worden beschreven eenige Geschiedenissen ofte Historien, ende in sommige worden verhandelt eenige Leerstucken der Christelicke Religie: hoewel in de Historische, oock hier en daer eenige Leerstucken worden verklaert, ende in de andere oock eenige Historien worden verhaelt, so wordense nochtans soo onderscheyden, ten aensien van 't voornaemste dat in deselve verhandelt wort. De Historische Boecken des Nieuwen Testaments handelen, ofte van saken die geschiet zijn, ofte van saken die nogh geschieden souden. De saken die geschiet zijn, worden tweederley beschreven: namelick die geschiet zijn, ofte van den Heere JESU CHRISTO selve, beschreven in de vier Euangelien van de vier Euangelisten, Mattheo, Marco, Luca, Joanne: Ofte die geschiet zijn van de heylige Apostelen, beschreven van Luca in de Handelingen der Apostelen. De saken die nogh geschieden souden, worden beschreven van Joanne in sijne Openbaringe, in welcke te vooren geseggt ende beschreven wort de staet der gemeynte Christi na sijne hemelvaert, tot de voleyndinge der werelt. De Boecken die leerstucken verhandelen, zijn de Sendbrieven der heylige Apostelen, soo des Apostels Pauli, als eeniger andere. De Apostel Paulus heeft hy verscheydene gelegenheden geschreven veertien Sendbrieven, sommige aen eenige bysondere gemeynten, namelick aen de Romeynen, aen de Corinthiers twee, aen de Galaten, aen de Ephesiers, aen de Philippensen aen, de Colossensen, aen de Thessalonicensen twee. Sommige aen particulieren persoonen, alsoo nochtans, dat de inhoudt de gantsche gemeynte aengaet, aen Timotheum twee, aen Titum, ende aen Philemonen. Waer by komt de Sendbrief tot den Hebreen, van welcke by sommige getwijffelt wort, doch sonder reden, of deselve van den Apostel Paulo geschreven is. Eenige andere Apostelen hebben oock aen de gemeynten eenige Sendbrieven geschreven, als Jacobus, Petrus twee, Joannes drie, ende Judas. Dit zijn de Schriften des Nieuwen Testaments, die alle tot dien eynde zijn geschreven, Op dat, gelijck de Euangelist Joannes verklaert, capit.. 20:31. wy souden gelooven Dat JESUS is de CHRISTUS, de Sone Godts: ende op dat wy geloovende het leven sondenhebben in sijne name.

6

HET

HET HEYLIGH

EUANGELIUM,

Nae [*de beschrijvinge*]

MATTHEI.

Het Eerste Capittel.

HEt boeck des geslach-
tes JESU CHRISTI,
des soons Davids/
des soons Abrahams.
2 Abraham gewan Isaac.
ende Isaac gewan Jacob.
ende Jacob gewan Judam/
ende sijne broeders.
3 Ende Judas gewan
Phares ende Zara bij Tha-
mar. ende Phares gewan
Esrom. ende Esrom gewan
Aram.
4 Ende Aram gewan Ami-
nadab. ende Aminadab ge-
wan Naasson. ende Naasson
gewan Salmon.
5 Ende Salmon gewan
Boöz by Rachab. ende Boöz
gewan Obed by Ruth. ende
Obed gewan Jesse.
6 Ende Jesse gewan Da-
vid den Koningh. ende Da-
vid de Koningh gewan Salo-
mon by de gene die Urias
[wijf was geweest].
7 Ende Salomon gewan
Roboam. ende Roboam ge-
wan Abia. ende Abia gewan
Asa.
8 Ende Asa gewan Josa-
phat. ende Josaphat gewan
Joram. ende Joram gewan
Oziam.
9 Ende Ozias gewan Joa-
tham. ende Joatham gewan
Achaz. ende Achaz gewan
Ezekiam.
10 Ende Ezekias gewan
Manasse. ende Manasse ge-
wan Amon. ende Amon ge-
wan Josiam.
11 Ende Josias gewan Je-
choniam/ ende sijne broe-
ders ontrent de Babyloni-
sche overvoeringe.
12 Ende na de Babyloni-
sche overvoeringe gewan Je-
chonias Salathiël. ende Sa-
lathiël gewan Zorobabel.
13 Ende Zorobabel gewan
Abiud. ende Abiud gewan
Eljakim. ende Eljakim ge-
wan Azor.
14 Eñ Azor gewan Sadok.
ende Sadok gewan Achim.
ende Achim gewan Eliud.
15 Ende Eliud gewan Elea-
zar. ende Eleazar gewan
Matthan. ende Matthan
gewan Jacob.
16 Ende Jacob gewan Jo-
seph/ den man van Maria/

uyt welcke geboren is JE-
SUS, gesegt Christus.
17 Alle de geslachten dan
van Abraham tot David
[zijn] veertien geslachten/
ende van David tot de Baby-
lonische overvoeringe [zijn]
veertien geslachten/ ende
van de Babylonische over-
voeringe tot Christum [zijn]
veertien geslachten.
18 De geboorte Jesu Christi
was nu aldus: Want als
Maria sijne moeder met Jo-
seph ondertrouwt was/ eer
sy t'samen gekomen waren/
wiert sy swanger bevonden
uyt den Heyligen Geest.
19 Joseph nu haer man/
also hy rechtveerdigh was/
ende haer niet en wilde open-
baerlick te schande maken/
was van wille haer heyme-
lick te verlaten.
20 Ende also hy dese din-
gen in den sin hadde/ siet de
Engel des Heeren verscheen
hem in den droom/ seggen-
de/ Joseph [gij] sone Da-
vids/ en zijt niet bevreest
Mariam uw wijf tot u te
nemen. Want het gene in
haer ontfangen is/ dat is uyt
den Heyligen Geest.
21 Ende sy sal eenen sone
baren/ ende gy sult sijnen
name heeten JESUS. Want
hy sal sijn volck saligh ma-
ken van hare sonden.
22 Ende dit alles is ge-
schiet/ op dat vervult soude
worden/ 't gene van den Hee-
re gesproken is door den
Propheet/ seggende/
23 Siet de maget sal swan-
ger worden/ ende eenen so-
ne baren/ ende gy sult sij-
nen name heeten Emma-
nüël/ het welck is/ overge-
sett zijnde/ Godt met ons.
24 Joseph dan/ opgewekt
zijnde van den slaep/ dede ge-
lijck de Engel des Heeren
hem bevolen hadde/ ende
heeft sijn wijf tot hem ge-
nomen.
25 Ende en bekende haer
niet/ tot dat sy desen haren
eerstgeboren sone gebaert
hadde: ende hiet sijnen name
JESUS.

Het 2. Capittel.

Doe nu Jesus geboren
was te Bethlehem/
[gelegen] in Judea/ in de
dagen des Konings Hero-
dis/ siet/ [eenige] Wijse van
oosten zijn tot Jerusalem
aengekomen/
2 Seggende/ Waer is de
geborene Koningh der Jo-
den? Want wy hebben ge-
sien sijne sterre in 't oosten/
ende zijn gekomen om hem
te aenbidden.
3 De Koningh Herodes nu
[dit] gehoort hebbende/
wiert ontroert/ ende geheel
Jerusalem met hem.
4 Ende by een vergadert heb-
bende alle de Overpriesters
ende Schriftgeleerde des
volcks/

volcks/ vraegde van hen/
waer de Christus soude ge-
boren worden.
5 Ende sy seyden tot hem/
Te Bethlehem in Iudea
[gelegen]. Want alsoo is ge-
schreven door den Propheet/
6 Ende gy Bethlehem [gy]
lant Iuda/ en zijt geensins
de minste onder de Vorsten
Iuda: want uyt u sal de
Leydsman voortkomen/ die
mijn volck Israël weyden sal.
7 Doe heeft Herodes de
Wijse heymelick geroepen/
ende vernam neerstelick van
haer den tijt/ wanneer de
sterre verschenen was.
8 Ende haer nae Bethle-
hem sendende/ seyde/ Reyst
henen/ ende ondersoeckt
neerstelick nae dat kindeken/
ende als gy het suit gevon-
den hebben/ boodschapt het
my/ op dat ick oock kome/
ende dat selve aenbidde.
9 Ende sy den Koningh ge-
hoort hebbende zijn henen
gereyst: ende siet de sterre/
die sy in 't oosten gesien had-
den/ gingh haer voor/ tot
dat sy quam ende stont bo-
ven [de plaetse] daer het kin-
deken was.
10 Als sy nu de sterre sa-
gen/ verbreugden sy haer
met seer groote vreugde.
11 Ende in het huys geko-
men zijnde vonden sy het
kindeken met Maria sijne
moeder: ende nedervallende
hebben sy het selve aenge-
beden. Ende hare schat-
ten open gedaen hebbende/
brachten sy hem geschenc-
ken/ gout/ ende wieroock/
ende myrrhe.
12 Ende door Goddelicke
openbaringe vermaent zijn-
de in den droom/ dat sy niet
en souden wederkeeren tot
Herodem/ vertrocken sy
door eenen anderen wegh
weder nae haer lant.
13 Doe sy nu vertrocken
waren/ siet de Engel des
Heeren verschijnt Ioseph in
den droom/ seggende/ Staet
op ende neemt tot u dat
kindeken ende sijne moeder/
ende vliedt in Egypten/ en-
de weest aldaer/ tot dat ick
het u seggen sal. Want Hero-
des sal het kindeken soecken/
om 't selve te dooden.
14 Hy dan opgestaen zijnde
nam het kindeken ende sijne
moeder tot hem in der nacht/
ende vertrock nae Egypten.
15 Ende was aldaer tot den
doot van Herodes/ op dat
vervult soude worden 't ge-
ne van den Heere gesproken
is door den Propheet/ seg-
gende/ Uyt Egypten hebbe
ick mijnen Sone geroepen.
16 Als Herodes sagh dat hy
van de Wijse bedrogen was/
doe wiert hy seer toornigh/
ende [eenige] afgesonden
hebbende/ heeft omgebracht
alle de kinderen die binnen

Bethlehem / ende in alle
desselfs lantpalen [waren] /
van twee jaren [oudt] ende
daer onder / nae den tijt dien
hy van de Wijse neerstelick
ondersocht hadde.
17 Doe is vervult gewor-
den 't gene gesproken is door
den Propheet Jeremiam /
seggende /
18 Een stemme is in Rama
gehoort / geklagh / geween /
ende veel gekerm: Rachel
beweende hare kinderen /
ende en wilde niet vertroost
wesen / om datse niet en zijn.
19 Doe Herodes nu gestor-
ven was / siet de Engel des
Heeren verschijnt Joseph in
den droom / in Egypten /
20 Seggende / Staat op /
neemt het kindeken ende sij-
ne moeder tot u / ende treckt
in 't lant Israëls: want sy
zijn gestorven die de ziele des
kindekens sochten.
21 Hy dan opgestaen zijnde
heeft tot hem genomen het
kindeken ende sijne moeder /
ende is gekomen in 't lant
Israëls.
22 Maer als hy hoorde dat
Archelaus in Judea Ko-
ningh was / in de plaetse sijns
vaders Herodis / vreesde hy
daer henen te gaen: Maer
door Goddelicke openbarin-
ge vermaent in den droom /
is hy vertrocken in de dee-
len van Galileen.
23 Ende [daer] gekomen
zijnde nam hy sijne woon-
plaetse in de stadt genaemt
Nazareth: op dat vervult
soude worden dat door de
Propheten gesegt is / dat
hy Nazarenus sal geheeten
worden.

Het 3. Capittel.

ENde in die dagen quam
Joannes de Dooper /
predikende in de woestijne
van Judea /
2 Ende seggende / Bekeert
u: want het Koninckrijcke der
hemelen is naeby gekomen.
3 Want dese is 't van den
welcken gesproken is door
Esaiam den Propheet / seg-
gende / De stemme des roe-
penden in de woestijne / Be-
reydt den wegh des Heeren /
maeckt sijne paden recht.
4 Ende de selve Joannes
hadde sijne kleedinge van ke-
melshayr / ende eenen lede-
ren gordel om sijne lenden:
ende sijn voedsel was sprinck-
hanen ende wilde honich.
5 Doe is tot hem uytgegaen
Jerusalem ende geheel Ju-
dea / ende 't geheele lant
rontom den Jordaen.
6 Ende wierden van hem
gedoopt in de Jordaen / be-
lijdende hare sonden.
7 Hy dan siende vele van
de Phariseen ende Saddu-
ceen tot sijnen Doop komen /
sprack tot haer / Gy adde-
ren gebroedsels / wie heeft
u aengewesen te vlieden van
den

den toekomenden toorne?
8 Brengt dan vruchten
voort der bekeeringe weer-
digh.
9 Ende en meynt niet by
uſelven te ſeggen / Wy heb-
ben Abraham tot eenen va-
der. Want ick ſegge u / dat
Godt ſelfs uyt deſe ſteenen
kan Abraham kinderen ver-
wecken.
10 Ende is oock alreede de
bijle aen den wortel der boo-
men gelegt: alle boom dan
die geen goede vrucht voort
en brengt / wort uytgehou-
wen eñ in 't vyer geworpen.
11 Ick doope u wel met
water tot bekeeringe: maer
die na my komt is ſtercker
dan ick / wiens ſchoenen ick
niet weerdigh en ben [hem
na] te dragen: die ſal u met
den Heyligen Geeſt ende met
vyer doopen.
12 Wiens wan in ſijne hant
is / ende hy ſal ſijnen dorſch-
vloer doorſuyveren / ende
ſijne tarwe in ſijne ſchuere
t' ſamenbrengen / ende ſal het
kaf met onuytbluſſchelick
vyer verbranden.
13 Doe quam Jeſus van
Galilea nae den Jordaen tot
Joannem / om van hem ge-
doopt te worden.
14 Doch Joannes weyger-
de hem ſeer / ſeggende / My
is noodigh van u gedoopt te
worden / eñ komt gy tot my?
15 Maer Jeſus antwoor-
dende ſeyde tot hem / Laet nu
af: want aldus betaemt ons
alle gerechtigheyt te vervul-
len. Doe liet hy van hem af.
16 Ende Jeſus gedoopt
zijnde / is terſtont opge-
klommen uyt het water.
Ende ſiet / de hemelen wer-
den hem geopent / ende hy
ſagh den Geeſt Godts neder-
dalen / gelijck een duyve / en-
de op hem komen.
17 Ende ſiet / een ſtemme
uyt de hemelen / ſeggende /
Deſe is mijn Sone mijn ge-
liefde / in den welcken ick
mijn welbehagen hebbe.

Het 4. Capittel.

DOe wiert Jeſus van den
Geeſt wechgeleydt in
de woeſtijne / om verſocht
te worden van den duyvel.
2 Ende als hy veertigh da-
gen ende veertigh nachten
gevaſt hadde / hongerde hem
ten laetſten.
3 Ende de verſoecker tot
hem gekomen zijnde / ſeyde /
Indien Gy Godts Sone zijt /
ſegt dat deſe ſteenen brooden
worden.
4 Doch hy antwoordende
ſeyde / Daer is geſchreven /
De menſche en ſal by broot
alleen niet leven / maer by
alle woort / dat door den
mont Godts uytgaet.
5 Doe nam hem de duyvel
mede nae de heylige ſtadt /
ende ſtelde hem op de tinne
des Tempels /

6 Ende seyde tot hem / In-
dien gy Godts Sone zijt /
werpt uselven nederwaerts:
want daer is geschreven:
Dat hy sijne Engelen van u
bevelen sal / ende [dat] sy
u op de handen sullen ne-
men / op dat gy niet t' eeni-
ger tijt uwen voet aen eenen
steen aen en stoot.
7 Jesus seyde tot hem /
Daer is wederom geschre-
ven / Gy en sult den Heere
uwen Godt niet versoecken.
8 Wederom nam hem de
duyvel mede op eenen seer
hoogen bergh / ende toonde
hem alle de Koninckrijcken
der werelt / ende haer heer-
lickheyt.
9 Ende seyde tot hem / Alle
dese dingen sal ick u geven /
indien gy nedervallende my
sult aenbidden.
10 Doe seyde Jesus tot
hem / Gaet wech satan:
want daer staet geschreven /
Den Heere uwen Godt sult
gy aenbidden / ende hem al-
leen dienen.
11 Doe liet de duyvel van
hem af / ende siet de Enge-
len zijn toegekomen / ende
dienden hem.
12 Als nu Jesus gehoort
hadde dat Joannes overge-
levert was / is hy weder ge-
keert nae Galileen.
13 Ende Nazareth verla-
ten hebbende is komen woo-
nen te Capernaum / gelegen
aen de zee / in de lantpalen
van Zabulon ende Neph-
talim.
14 Op dat vervult soude
worden 't gene gesproken is
door Esaiam den Propheet /
seggende /
15 Het lant Zabulon / ende
het lant Nephtalim / [aen]
den wegh der zee / over de
Jordaen / Galilea der vol-
keren.
16 Het volck dat in duy-
sternisse sat / heeft een groot
licht gesien: ende de gene die
saten in den lande ende scha-
duwe des doots / denselven
is een licht opgegaen.
17 Van doen aen heeft Je-
sus begonnen te prediken /
ende te seggen / Bekeert u /
want het Koninckrijk der
hemelen is naeby gekomen.
18 Ende Jesus wandelen-
de aen de zee van Galilea /
sagh twee broeders / [name-
lick] Simon / gesegt Pe-
trus / ende Andreas sijnen
broeder / het net in de zee
werpende: (want sy waren
visschers.)
19 Ende hy seyde tot haer /
Volgt my na / eñ ick sal u vis-
schers der menschen maken.
20 Sy dan terstont de net-
ten verlatende zijn hem na
gevolgt.
21 Ende hy van daer voort
gegaen zijnde sagh twee an-
dere broeders / [namelick]
Jacobum den [sone] Zebe-
dei

dei / ende Joannem sijnen
broeder / in het schip met
haren vader Zebedeus / ha-
re netten vermakende / ende
heeft haer geroepen.
22 Sy dan terstont verla-
tende het schip / ende haren
vader / zijn hem nagevolgt.
23 Ende Jesus omme-gingh
geheel Galileen / leerende in
hare Synagogen / ende pre-
dikende het Euangelium des
Koninckrijcks / ende gene-
sende alle sieckte ende alle
quale / onder den volcke.
24 Ende sijn geruchte gingh
[van daer] uyt in geheel Sy-
rien: ende sy brachten tot
hem alle die qualick gestelt
waren / met verscheyden
sieckten ende pijnen bevan-
gen zijnde / ende van den
duyvel beseten / ende maen-
siecke / ende geraeckte / ende
hy genas deselve.
25 Ende vele scharen volg-
den hem na / van Galilea /
ende [van] Decapolis / ende
[van] Jerusalem / ende [van]
Judea / ende [van] over den
Jordaen.

Het 5. Capittel.

Ende [Jesus] de scharen
siende is geklommen op
eenen bergh / ende als hy
nedergeseten was / quamen
sijne discipelen tot hem.
2 Ende sijnen mont geo-
pent hebbende leerde haer /
seggende /
3 Saligh [zijn] de arme van
geeste: want harer is het
Koninckrijck der hemelen.
4 Saligh [zijn] die treu-
ren: want sy sullen vertroost
worden.
5 Saligh [zijn] de sacht-
moedige: want sy sullen het
aerdrijck be-erven.
6 Saligh [zijn] die honge-
ren ende dorsten [nae] de ge-
rechtigheyt: want sy sullen
versadigt worden.
7 Saligh [zijn] de barmher-
tige: want haer sal barm-
hertigheyt geschieden.
8 Saligh [zijn] de reyne
van herten: want sy sullen
Godt sien.
9 Saligh [zijn] de vreedsa-
me: want sy sullen Godts
kinderen genaemt worden.
10 Saligh [zijn] die ver-
volgt worden om der gerech-
tigheyt wille: want harer
is het Koninckrijck der he-
melen.
11 Saligh zijt gy als u [de
menschen] smaden / ende ver-
volgen / ende liegende alle
quaet tegen u spreken / om
mijnent wille.
12 Verblijdt en verheught u /
want uw loon [is] groot in de
hemelen: want alsoo hebben
sy vervolgt de Propheten /
die voor u [geweest zijn].
13 Gy zijt het sout der aer-
de: indien nu het sout smaec-
keloos wort / waer mede
sal [het] gesouten worden?
Het en deught nergens toe

meer / dan om buyten ge-
worpen / ende van de men-
schen vertreden te worden.
14 Gy zijt het licht der we-
relt: een stadt boven op ee-
nen bergh liggende en kan
niet verborgen zijn.
15 Noch men steeckt geen
keerse aen / ende sett die on-
der een koornmate: maer
op een kandelaer / ende sy
schijnt allen / die in den
huyse [zijn].
16 Laet uw lichtalsoo schij-
nen voor de menschen / dat
sy uwe goede wercken mo-
gen sien / ende uwen Vader/
die in de hemelen is / ver-
heerlicken.
17 Meynt niet dat ick ge-
komen ben om de wet ofte
de Propheeten te ontbinden:
Ick en ben niet gekomen
om [die] te ontbinden / maer
te vervullen.
18 Want voorwaer segge
ick u / Tot dat de hemel
ende de aerde voorbygaen /
en sal daer niet één jota /
noch één tittel van de wet
voorbygaen / tot dat het al-
les sal zijn geschiet.
19 So wie dan één van de
se minste geboden sal ont-
bonden / ende de menschen
alsoo sal geleert hebben /
[die] sal de minste genaemt
worden in 't Koninckrijcke
der hemelen: Maer so wie
[deselve] sal gedaen ende ge-
leert hebbē / die sal groot
genaemt worden in 't Ko-
ninckrijck der hemelen.
20 Want ick segge u / Ten
zy uwe gerechtigheyt over-
vloediger zy als der Schrift-
geleerden ende der Phari-
seen / dat gy in 't Koninck-
rijck der hemelen geensins
en sult ingaen.
21 Gy hebt gehoort dat
[tot] den ouden gesegt is /
Gy en sult niet dooden: maer
so wie doodet / [die] sal straf-
baer zijn door het gerichte.
22 Doch ick segge u: So
wie 't onrecht op sijnen broe-
der toornigh is / die sal straf-
baer zijn door 't gerichte.
Ende wie tot sijnen broeder
segt / Raka / die sal strafbaer
zijn door den Grooten Raet.
Maer wie segt / Gy dwaes /
die sal strafbaer zijn door het
helsche vyer.
23 So gydanuwe gave sult
op den altaer offeren / ende
aldaer gedachtigh wort / dat
uw' broeder yet tegē u heeft/
24 Laet daer uwe gave voor
den altaer / ende gaet henen/
versoent u eerst met uwen
broeder / ende komt dan /
ende offert uwe gave.
25 Weest haestelick welge-
sint [tegen] uwe wederpar-
tye / terwijle gy nogh met
hem op den wegh zijt: op
dat de wederpartye niet mis-
schien u den Rechter overle-
vere / ende de Rechter u den
dienaer overlevere / ende gy
in

in de gevanckenisse geworpen wort.
26 Voorwaer ick segge u / Gy en sult daer geensins uytkomen / tot dat gy den laetsten penningh sult betaelt hebben.
27 Gy hebt gehoort dat [van] den ouden gesegt is / Gy en sult geen overspel doen.
28 Maer ick segge u / dat so wie een vrouwe [aen]siet om deselve te begeeren / die heeft alreede overspel in sijn herte met haer gedaen.
29 Indien dan uwe rechter ooge u ergert / treckt se uyt / ende werpt se van u: want het is u nut dat één uwer leden vergae / ende niet uw geheel lichaem in de helle geworpen worde.
30 Ende indien uwe rechterhant u ergert / houwt se af / ende werpt se van u: want het is u nut dat één uwer leden vergae / ende niet uw geheel lichaem in de helle geworpen worde.
31 Daer is oock gesegt / So wie sijn wijf verlaten sal / die geve haer eenen scheydbrief.
32 Maer ick segge u / dat so wie sijn wijf verlaten sal / anders dan uyt oorsake van hoererye / die maeckt dat sy overspel doet: ende so wie de verlatene sal trouwen / die doet overspel.
33 Wederom hebt gy gehoort / dat [van] den ouden gesegt is / Gy en sult den eedt niet breken / maer gy sult den Heere uwe eeden houden.
34 Maer ick segge u / Sweert gantschelick niet / noch by den hemel / om dat hy is de throon Godts:
35 Noch by de aerde / om dat sy is de voetbanck sijner voeten: Noch by Jerusalem / om dat sy is de stadt des grooten Konings.
36 Noch by uw hooft en sult gy niet sweeren / om dat gy niet één hayr kont wit ofte swart maken.
37 Maer laet zijn uw woort ja / ja: neen / neen: wat boven desen is / dat is uyt den boosen.
38 Gy hebt gehoort dat gesegt is / Ooge om ooge / ende tant om tant.
39 Maer ick segge u / dat gy den boosen niet en wederstaet: maer so wie u op de rechter wange slaet / keert hem oock de andere toe.
40 Ende so yemant met u rechten wil / ende uwen rock nemen / laet hem oock den mantel.
41 Ende so wie u sal dwingen één mijle te gaen / gaet met hem twee [mijlen].
42 Geeft den genen die [yet] van u bidt / ende en keert u niet af van den genen die van u leenen wil.
43 Gy hebt gehoort dat 'er gesegt is / Gy sult uwen nae-

naeſten lief hebben / ende u-
wen vyant ſult gy haten.
44 Maer ick ſegge u / Hebt
uwe vyanden lief / ſegentſe
die u vervloecken / doet wel
den genen die u haten / eñ bidt
voor de gene die u gewelt
doen / ende die u vervolgen.
45 Op dat gy meugt kinde-
ren zijn uwes Vaders die in
de hemelen is. Want hy
doet ſijne ſonne opgaen over
booſe ende goede / ende re-
gent over rechtveerdige en-
de onrechtveerdige.
46 Want indien gy lief
hebt / die u lief hebben / wat
loon hebt gy? Doen oock de
tollenaers niet het ſelve?
47 Ende indien gy uwe
broeders alleen groet / wat
doet gy boven andere? Doen
oock niet de tollenaers alſoo?
48 Weeſt dan gylieden vol-
maeckt / gelijck uw' Vader /
die in de hemelen is / vol-
maeckt is.

Het 6. Capittel.

HEbt acht / dat gy uwe
aelmoeſſe niet en doet
voor de menſchen / om van
haer geſien te worden: an-
ders ſo en hebt gy geenen
loon by uwen Vader / die
in de hemelen is.
2 Wanneer gy dan ael-
moeſſe doet / ſo en laet voor
u niet trompetten / gelijck
de geveynsde in de Synago-
gen / ende op de ſtraten doen /
op datſe van de menſchen ge-
eert mogen worden: Voor-
waer ſegge ick u / Sy heb-
ben haren loon wech.
3 Maer als gy aelmoeſſe
doet / ſo en laet uwe ſlincke
[hant] niet weten / wat uwe
rechte doet.
4 Op dat uwe aelmoeſſe in
't verborgen zy: ende uwe
Vader / die in 't verborgen
ſiet / die ſal 't u in 't open-
baer vergelden.
5 Ende wanneer gy bidt /
ſo en ſult gy niet zijn gelijck
de geveynsde: want die ple-
gen geerne in de Synago-
gen / ende op de hoecken der
ſtraten ſtaende te bidden / op
dat ſy van de menſchen mo-
gen geſien worden. Voor-
waer ick ſegge u / dat ſy ha-
ren loon wech hebben.
6 Maer gy / wanneer gy
bidt / gaet in uwe binnen-
kamer; ende uwe deure ge-
ſloten hebbende / bidt uwen
Vader / die in 't verborgen
is: ende uw' Vader / die in
't verborgen ſiet / ſal 't u in
't openbaer vergelden.
7 Ende als gy bidt / ſo en
gebruyckt geen ydel verhael
van woorden / gelijck de
Heydenen: want ſy meynen /
dat ſy door hare veelheyt
van woorden ſullen ver-
hoort worden.
8 Wordet dan haer niet ge-
lijck: want uw' Vader weet
wat gy van noode hebt /
eer gy hem biddet.

9 Gy dan biddet aldus:
Onse Vader / die in de he-
melen [zijt] / Uw naam wer-
de geheyligt.
10 Uw Koninckrijcke ko-
me. Uwe wille geschiede /
gelijck in den hemel / [alsoo]
oock op der aerden.
11 Ons dagelicksch broot
geeft ons heden.
12 Ende vergeeft ons onse
schulden / gelijck oock wy
vergeven onsen schuldenarē.
13 Ende en leydt ons niet
in versoeckinge / maer ver-
lost ons van den boosen.
Want uw' is het Koninck-
rijcke / ende de kracht / ende
de heerlickheyt in der eeu-
wigheyt / Amen.
14 Want indien gy den men-
schen hare misdaden ver-
geeft / so sal uwe hemelsche
Vader oock u vergeven.
15 Maer indien gy den
menschen hare misdaden niet
en vergeeft / so en sal oock
uwe Vader uwe misdaden
niet vergeven.
16 Ende wanneer gy vast /
en toont geen droevigh ge-
sichte / gelijck de geveynsde:
want sy mismaken hare aen-
gesichten / op dat sy van de
menschen mogen gesien wor-
den / als sy vasten. Voor-
waer ick segge u / dat sy ha-
ren loon wechhebben.
17 Maer gy / als gy vast /
salft uw hooft / ende wascht
uw aengesichte.
18 Op dat het van de men-
schen niet gesien en werde
als gy vast / maer van uwen
Vader / die in 't verborgen
is: ende uw' Vader die in
't verborgen siet / sal 't u in
't openbaer vergelden.
19 Vergadert u geen schat-
ten op der aerden / daerse
de motte ende roest verderft /
ende daer de dieven door-
graven ende stelen.
20 Maer vergadert u schat-
ten in den hemel / daerse
noch motte noch roest en
verderft / ende daer de die-
ven niet en doorgraven /
noch en stelen.
21 Want waer uwe schat is /
daer sal oock uw herte zijn.
22 De keerse des lichaems is
de ooge: indien dan uwe ooge
eenvoudigh is / so sal uw ge-
heel lichaem verlicht wesen.
23 Maer indien uwe ooge
boos is / so sal geheel uw
lichaem duyster zijn. Indien
dan het licht dat in u is / duy-
sternisse is / hoe groot [sal] de
duysternisse [selve zijn]?
24 Niemant en kan twee
heeren dienen: want of hy
sal den eenen haten / ende
den anderen lief hebben; of
hy sal den eenen aenhangen /
ende den anderen verachten.
Gy en kont niet Gode die-
nen ende den Mammon.
25 Daerom segge ick u:
Zijt niet besorgt voor uw
leven / wat gy eeten / ende
wat

wat gy drincken sult: noch
voor uw lichaem / waer me-
de gy u kleeden sult. Is het
leven niet meer dan het
voedsel / ende het lichaem
dan de kleedinge?
26 Aensiet de vogelen des
hemels/dat sy niet en zaeyen/
noch en maeyen / noch en
versamelen in de schueren /
ende uw' hemelsche Vader
voedt [nochtans] deselve: en
gaet gy deselve niet [seer]
veel te boven?
27 Wie doch van u kan met
besorgt te zijn één elle tot
sijne lengte toedoen?
28 Ende wat zijt gy besorgt
voor de kleedinge? Aen-
merckt de lelien des velts /
hoe sy wassen: sy en arbeydē
niet / noch en spinnen niet:
29 Ende ick segge u / dat
oock Salomon in alle sijne
heerlickheyt niet en is be-
kleedt geweest gelijck één
van desen.
30 Indien nu Godt het
gras des velts / dat heden is
ende morgen in den oven
geworpen wort / alsoo be-
kleedt / en sal hy u niet veel
meer [kleeden] / gy kleyn-
geloovige?
31 Daerom en zijt niet be-
sorgt / seggende: Wat sullen
wy eten? of wat sullen wy
drincken? of waermede sul-
len wy ons kleeden?
32 Want alle dese dingen
soecken de Heydenen. want
uwe hemelsche Vader weet /
dat gy alle dese dingen be-
hoeft.
33 Maer soeckt eerst het
Koninckrijcke Godts / ende
sijne gerechtigheyt: ende al-
le dese dingen sullen u toege-
worpen worden.
34 Zijt dan niet besorgt te-
gen den morgen; want de
morgen sal voor het sijne sor-
gen: [elcke] dagh heeft ge-
noegh aen sijn selfs quaet.

Het 7. Capittel.

Ε Ν oordeelt niet / op dat
gy niet geoordeelt en
wort.
2 Want met welck oordeel
gy oordeelt / sult gy geoor-
deelt worden: ende met welc-
ke mate gy metet / sal u we-
der gemeten worden.
3 Ende wat siet gy den
splinter die in de ooge uwes
broeders is / maer den balck
die in uwe ooge is / en
merckt gy niet?
4 Of / hoe sult gy tot uwen
broeder seggen / Laet toe dat
ick den splinter uyt uwe oo-
ge uytdoe / ende siet daer is
een balcke in uwe ooge.
5 Gy geveynsde / werpt
eerst den balck uyt uwe oo-
ge / ende dan sult gy besien /
om den splinter uyt uwes
broeders ooge uyt te doen.
6 En geeft het heylige den
honden niet / noch en werpt
uwe peerlen niet voor de
swijnen: op dat sy niet t' ee-
ni-

niger tijt deselve met hare
voeten en vertreden / ende
[haer] omkeerende u en ver-
scheuren.
7 Biddet / ende u sal gege-
ven worden: soecket / ende
gy sult vinden: kloppet / en-
de u sal open gedaen worden.
8 Want een yegelick die
bidt / die ontfangt: ende die
soeckt / die vindt: ende die
klopt / dien sal open gedaen
worden.
9 Ofte wat mensche is 'er
onder u / so sijn sone hem
soude bidden om broot / die
hem eenen steen sal geeven?
10 Ende so hy hem om een
visch soude bidden / die hem
een slange sal geven?
11 Indien dan gy / die boos
zijt / weet uwen kinderen
goede gaven te geven; hoe
veel te meer sal uwe Vader /
die in de hemelen is / goede
[gaven] geven den genen
diese van hem bidden?
12 Alle dinge dan die gy
wilt dat u de menschen sou-
den doen / doet gy hen oock
alsoo: Want dat is de wet
ende de Propheten.
13 Gaet in door de enge
poorte: want wijt is de
poorte / ende breet is de
wegh / die tot het verderf
leydt / ende vele zijnder die
door deselve ingaen.
14 Want de poorte is enge /
ende de wegh is nauwe /
die tot het leven leydt / ende
weynige zijnder die densel-
ven vinden.
15 Maer wacht [u] van de
valsche Propheten / dewelc-
ke in schaepskleederen tot u
komen / maer van binnen
zijnse grijpende wolven.
16 Aen hare vruchten sult
gyse kennen. Leest men oock
een druyve van doornen / of
vijgen van distelen?
17 Alsoo een yeder goede
boom brengt voort goede
vruchten / ende een quade
boom brengt voort quade
vruchten.
18 Een goede boom en kan
geen quade vruchten voort-
brengen: noch een quade
boom goede vruchten voort-
brengen.
19 Een yeder boom die
geen goede vrucht voort en
brengt / wort uytgehouwen /
ende in 't vuer geworpen.
20 So sult gy dan deselve
aen hare vruchten kennen.
21 Niet een yegelick / die
tot my segt / Heere / Heere /
en sal ingaen in 't Koninck-
rijcke der hemelen: maer die
daer doet den wille mijns
Vaders / die in de hemelen is.
22 Vele sullen ten dien da-
ge tot my seggen / Heere /
Heere / en hebben wy niet
in uwen name geprophe-
teert / ende in uwen name
duyvelen uytgeworpen / en-
de in uwen name vele krach-
ten gedaen?

23 Ende dan sal ick haer
opentlick aenseggen / Ick en
hebbe u noyt gekent. Gaet
wech van my gy die de on-
gerechtigheyt werckt.
24 Een yegelick dan die dese
mijne woorden hoort / ende
deselve doet / dien sal ick ver-
gelijcken by een voorsichtigh
man / die sijn huys op een
steenrotze gebouwt heeft.
25 Ende daer is slagregen
nedergevallen / ende de wa-
terstroomen zijn gekomen /
ende de winden hebben ge-
waeyt / ende zijn tegen het
selve huys aengevallen / en-
de het en is niet gevallen /
want het was op de steen-
rotze gegrondt.
26 Ende een yegelick die
dese mijne woorden hoort /
ende deselve niet en doet /
die sal by eenen dwasen man
vergeleken worden / die sijn
huys op het zant gebouwt
heeft.
27 Ende de slagregen is ne-
dergevallen / ende de water-
stroomen zijn gekomen / ende
de winden hebben gewaeyt /
ende zijn tegen 't selve huys
aengeslagen / ende het is ge-
vallen / ende sijn val was
groot.
28 Ende het is geschiet /
als Jesus dese woorden ge-
eyndigt hadde / [dat] de scha-
ren haer ontsetteden over
sijne leere.
29 Want hy leerde haer /
als macht hebbende / ende
niet als de Schriftgeleerde.

Het 8. Capittel.

DOe hy nu van den bergh
afgeklommen was / zijn
hem vele scharen gevolgt.
2 Ende siet / een melaetsche
quam / ende aenbadt hem /
seggende: Heere / indien gy
wilt / gy kont my reynigen.
3 Ende Jesus de hant uyt-
streckende heeft hem aenge-
raeckt / seggende / Ick wil /
wort gereynigt. Ende ter-
stont wert [hy van] sijne
melaetsheyt gereynigt.
4 Ende Jesus seyde tot
hem / Siet dat gy [dit] nie-
mant en segt: maer gaet
henen / toont uselven den
Priester / ende offert de gave /
die Moses geboden heeft /
haer tot een getuygenisse.
5 Als nu Jesus te Caper-
naum ingegaen was / quam
tot hem een Hooftman over
hondert / biddende hem /
6 Ende seggende / Heere /
mijn knecht ligt te huys ge-
raeckt / en lijdt sware pijnen.
7 Ende Jesus seyde tot
hem / Ick sal komen ende
hem genesen.
8 Ende de Hooftman over
hondert antwoordende sey-
de / Heere / ick en ben niet
weerdigh dat gy onder
mijn dack soudt inkomen /
maer spreeckt alleenlick een
woort / ende mijn knecht sal
genesen worden.

9 Want ick ben oock een
mensche onder de macht [van
andere] / hebbende onder my
krijghsknechten: ende ick seg-
ge tot desen / Gaet / ende
hy gaet; ende tot den ande-
ren / Komt / ende hy komt;
eñ tot mijnen dienstknecht /
Doet dat / ende hy doet het.
10 Jesus nu [dit] hoorende
heeft hem verwondert / ende
seyde tot de gene die [hem]
volghden / Voorwaer segge
ick u / Ick en hebbe selfs in
Israël soo grooten geloove
niet gevonden.
11 Doch ick segge u / dat
vele sullen komen van oosten
ende westen / ende sullen met
Abraham / ende Isaac / ende
Jacob aensitten in het Ko-
ninckrijck der hemelen.
12 Ende de kinderen des
Koninckrijcks sullen uytge-
worpen worden in de buy-
tenste duysterniſſe / aldaer sal
weeninge zijn / ende knerſ-
singe der tanden.
13 Ende Jesus seyde tot den
Hooftman over hondert /
Gaet henen / ende u geschie-
de gelijck gy gelooft hebt.
Ende sijn knecht is gesont
geworden te dier selver ure.
14 Ende Jesus gekomen
zijnde in het huys Petri / sagh
sijn wijfs-moeder [te bedde]
liggen / hebbende de koortse.
15 Ende hy raeckte hare
hant aen / ende de koortse
verliet haer / ende sy stont
op / ende diende henlieden.
16 Ende als het laet gewor-
den was / hebben sy vele van
den duyvel beseten tot hem
gebracht / ende hy wierp de
[boose] geesten uyt met den
woorde / ende hy genas alle
die qualick gestelt waren.
17 Op dat vervult soude
worden / dat gesproken was
door Jesaiam den Propheet /
seggende / Hy heeft onse
kranckheden [op hem] ge-
nomen / ende [onse] sieck-
ten gedragen.
18 Ende Jesus vele scha-
ren siende rontom hem / be-
val aen d' andere zijde over
te varen.
19 Ende daer quam een
seker Schriftgeleerde tot
hem / ende seyde tot hem /
Meester / ick sal u volgen /
waer gy oock henen gaet.
20 Ende Jesus seyde tot
hem / De vossen hebben ho-
len / ende de vogelen des he-
mels nesten: maer de Sone
des menschen en heeft niet
waer hy het hooft neder-
legge.
21 Ende een ander uyt sijne
discipelen seyde tot hem /
Heere / laet my toe dat ick
eerst henen gae / ende mijnen
vader begrave.
22 Doch Jesus seyde tot
hem / Volght my / ende laet
de doode hare dooden be-
graven.
23 Ende als hy in 't schip
ge-

gegaen was / zijn hem sijne
discipelen gevolgt.
24 Ende siet / daer ontstont
een groote onstuymigheyt
in de zee / also dat het schip
van de golven bedeckt wiert:
doch hy sliep.
25 Ende sijne discipelen by
[hem] komende hebben hem
opgeweckt / seggende / Hee-
re / behoed ons : wy vergaen.
26 Ende hy seyde tot haer /
Wat zijt gy vreesachtigh /
gy kleyngeloovige? Doe
stont hy op ende bestrafte
de winden ende de zee: en-
de daer wiert groote stilte.
27 Ende de menschen ver-
wonderden haer / seggende /
Hoedanigh een is dese / dat
oock de winden ende de zee
hem gehoorsaem zijn?
28 Ende als hy over aen
d'ander zijde was gekomen
in het lant der Gergesenen /
zijn hem twee van den duy-
vel beseten ontmoetet / ko-
mende uyt de graven / die
seer wreet waren / also dat
niemant door dien wegh
konde voorbygaen.
29 Ende siet / sy riepen /
seggende / Jesu gy Sone
Godts / wat hebben wy
met u [te doen]? Zijt gy
hier gekomen om ons te pij-
nigen voor den tijt?
30 Ende verre van haer
was een kudde veler swijnen
weydende.
31 Ende de duyvelen ba-
den hem / seggende / Indien
gy ons uytwerpt / laet ons
toe / dat wy in die kudde
swijnen varen.
32 Ende hy seyde tot haer /
Gaet henen. Ende sy uyt-
gaende voeren henen in de
kudde swijnen: ende siet de
geheele kudde swijnen stor-
tede van de steylte af in de
zee / ende storven in't water.
33 Ende diese weydden zijn
gevlucht: ende als sy in de
stadt gekomen waren / bood-
schapten sy alle [dese] din-
gen / ende wat den besete-
nen [geschiet was].
34 Ende siet / de geheele
stadt gingh uyt Jesu te ge-
moet: ende als sy hem sagen /
baden sy / dat hy uyt hare
lantpalen wilde vertrecken.

Het 9. Capittel.

ENde in het schip gegaen
zijnde voer hy over en-
de quam in sijne stadt. Ende
siet / sy brachten tot hem
eenen geraeckten / op een
bedde liggende.
2 Ende Jesus haer geloove
siende / seyde tot den geraeck-
ten / Sone / zijt wel gemoet /
uwe sonden zijn u vergeven.
3 Ende siet / sommige der
Schriftgeleerde seyden in
haerselven / Dese lastert
[Godt].
4 Ende Jesus siende hare
gedachten / seyde / Waerom
overdenckt gy quaet in uwe
herten?

5 Want wat is lichtelicker/
te seggen/ De sonden zijn u
vergeven: ofte te seggen/
Staet op ende wandelt?
6 Doch op dat gy moogt
weten/ dat de Sone des
menschen macht heeft op
der aerden de sonden te ver-
geven/ (doe seyde hy tot
den geraeckten/) Staet op/
neemt uw bedde op/ ende
gaet henen nae uw huys.
7 Ende hy opgestaen zijnde
gingh henen nae sijn huys.
8 De scharen nu [dat] sien-
de/ hebben haer verwon-
dert/ende Godt verheerlickt/
die soodanige macht den
menschen gegeven hadde.
9 Ende Jesus van daer
voortgaende/ sagh een men-
sche in het tolhuys sitten/ ge-
naemt Mattheus: ende sey-
de tot hem/ Volgt my. Ende
hy opstaende volgde hem.
10 Ende het geschiedde als
hy in het huys [Matthei]
aensat/ siet/ vele tollenaers
ende sondaers quamen ende
saten mede aen/ met Jesu/
ende sijne discipelen.
11 Ende de Phariseen [dat]
siende/ seyden tot sijne dis-
cipelen/ Waerom eet uw'
Meester met de tollenaren
ende sondaren?
12 Maer Jesus [sulcks] hoo-
rende/ seyde tot haer/ Die
gesont zijn en hebben den
Medicijnmeester niet van
noode/ maer die sieck zijn.
13 Doch gaet henen ende
leert/ wat het zy/ Ick wil
barmhertigheyt/ ende niet
offerhande. Want ick ben
niet gekomen om te roepen
rechtveerdige/ maer son-
daers tot bekeeringe.
14 Doe quamen de discipe-
len Joannis tot hem/ seggen-
de/ Waerom vasten wy ende
de Phariseen veel/ ende uwe
discipelen en vasten niet?
15 Ende Jesus seyde tot
haer/ Konnen oock de bruy-
loftskinderen treuren/ soo
lange de bruydegom by haer
is? Maer de dagen sullen ko-
men/ wanneer de bruydegom
van haer sal wechgenomen
zijn/ en dan sullen sy vasten.
16 Oock en set niemant
eenen lap ongevolt laken op
een oudt kleedt; want dessel-
ven aengesette lap scheurt af
van het kleet/ ende daer
wort een erger scheure.
17 Noch men doet geenen
nieuwen wijn in oude [le-
der]sacken: anders so ber-
sten de [leder]sacken/ ende
de wijn wort uytgestort/
ende de [leder]sacken ver-
derven: maer men doet nieu-
wen wijn in nieuwe [leder-]
sacken/ ende beyde te samen
worden behouden.
18 Als hy dese dingen tot
haer sprack/ siet een Overste
quam ende aenbadt hem/
seggende/ Mijn dochter is
nu terstont gestorven/ doch
komt

komt ende legt uwe hant op
haer / ende sy sal leven.
19 Ende Jesus opgestaen
zijnde volgde hem / ende sy-
ne discipelen.
20 (Ende siet / een vrouwe /
die twaelf jaren het bloet-
vloeyen gehadt hadde / ko-
mende tot hem van achte-
ren / raeckte den zoom sy-
nes kleets aen.
21 Want sy seyde in haer-
selven / Indien ick alleenlick
sijn kleet aenrake / so sal ick
gesont worden.
22 Ende Jesus hem omkee-
rende / ende haer siende / sey-
de / Zijt wel gemoet dochter /
uw geloove heeft u behou-
den. Ende de vrouwe wiert
gesont van deselve ure af.)
23 Ende als Jesus in het
huys des Oversten quam /
ende sagh de pijpers ende de
woelende schare /
24 Seyde hy tot haer / Ver-
treckt / want het dochterken
en is niet doot / maer slaept.
Ende sy belachten hem.
25 Als nu de schare uytge-
dreven was / gingh hy in /
ende greep hare hant: ende
het dochterken stont op.
26 Ende dit geruchte gingh
uyt / door dat geheele lant.
27 Ende als Jesus van daer
voortgingh / zijn hem twee
blinde gevolgt / roepende
ende seggende / [Gy] sone
Davids ontfermt u onser.
28 Ende als hy in huys ge-
komen was / quamen de blin-
de tot hem. Ende Jesus seyde
tot haer / Gelooft gy / dat
ick dat doen kan? Sy sey-
den tot hem / Ja Heere.
29 Doe raeckte hy hare
oogen aen / seggende / U
geschiede nae uw geloove.
30 Ende hare oogen zijn ge-
opent geworden. Ende Je-
sus heeft haer seer strengelick
verboden / seggende / Siet /
dat het niemant en wete.
31 Maer sy uytgegaen zijn-
de / hebben hem ruchtbaer
gemaeckt / door dat gehee-
le lant.
32 Als dese nu uytgingen /
siet so brachten sy tot hem
een mensche / die stom ende
van den duyvel beseten was.
33 Ende als de duyvel uyt-
geworpen was / sprack de
stamme. Ende de scharen
verwonderden haer / seggen-
de / Daer en is noyt desge-
lijcks in Israël gesien.
34 Maer de Phariseen sey-
den / Hy werpt de duyvelen
uyt / door den oversten der
duyvelen.
35 Ende Jesus omgingh
alle de steden ende vlecken /
leerende in hare Synago-
gen / ende predikende het
Euangelium des Koninck-
rijcks / ende genesende alle
sieckten ende alle qualen on-
der den volcke.
36 Ende hy de scharen sien-
de / wert innerlick met ont-
fer-

ferminge beweegt over haer;
om datse vermoeyt ende ver-
stroyt waren / gelijck scha-
pen / die geenen herder en
hebben.
37 Doe seyde hy tot sijne
discipelen / De oogst is wel
groot / maer de arbeyders
zijn weynige.
38 Biddet dan den Heere
des oogsts / dat hy arbeyders
in sijnen oogst uytstoote.

Het 10. Capittel.

ENde sijne twaelf discipe-
len tot hem geroepen
hebbende / heeft haer macht
gegeven over de onreyne
geesten / om deselve uyt te
werpen / ende om alle sieckte
ende alle quale te genesen.
2 De namen nu der twaelf
Apostelen zijn dese: De eer-
ste / Simon gesegt Petrus /
ende Andreas sijn broeder:
Jacobus de [sone] Zebedei /
ende Joannes sijn broeder.
3 Philippus ende Bar-
tholomeus: Thomas ende
Mattheus de tollenaer: Ja-
cobus de [sone] Alphei / ende
Lebbeus toegenaemt Thad-
deus.
4 Simon Cananites / ende
Judas Iscariotes / die hem
oock verraden heeft.
5 Dese twaelve heeft Jesus
uytgesonden / ende haer be-
volen gegeven / seggende / Gy
en sult niet henen gaen op
den wegh der Heydenen /
noch gy en sult niet ingaen
in [eenige] stadt der Sama-
ritanen.
6 Maer gaet veel meer he-
nen tot de verlorene schapen
des huys Israëls.
7 Ende henen gaende pre-
dickt / seggende / Het Ko-
ninckrijck der hemelen is
naeby gekomen.
8 Geneest de krancke / rey-
nigt de melaetsche / weckt de
doode op / werpt de duyvelen
uyt. Gy hebt het om niet
ontfangen / geeft het om niet.
9 En verkrijgt u noch gout /
noch silver / noch koper [gelt]
in uwe gordels.
10 Noch male tot den
wech / noch twee rocken /
noch schoenen / noch staf.
Want de arbeyder is sijn
voedsel weerdigh.
11 Ende in wat stadt ofte
vlecke gy sult inkomen / on-
dersoeckt wie daer in weer-
digh is: ende blijft aldaer
tot dat gy [daer] uytgaet.
12 Ende als gy in het huys
gaet / so groet het selve.
13 Ende indien dat huys
weerdigh is / so kome uwe
vrede over dat selve: maer
indien het niet weerdigh en
is / so keere uwe vrede we-
der tot u.
14 Ende so yemant u niet
en sal ontfangen / noch uwe
woorden hooren / uytgaen-
de uyt dat huys / ofte uyt
deselve stadt / schuddet het
stof uwer voeten af.

15 Voorwaer segge ick u / Het sal den lande van Sodoma ende Gomorra verdraeglicker zijn in den dagh des oordeels / dan deselve stadt.
16 Siet / ick sende u als schapen in 't midden der wolven: Zijt dan voorsichtigh gelijck de slangen / ende oprecht gelijck de duyven.
17 Maer wacht u voor de menschen: want sy sullen u overleveren in de Raets-vergaderingen / ende in hare Synagogen sullen sy u geesselen.
18 Ende gy sult oock voor Stadthouders ende Koningen geleydet worden / om mijnent wille / haer ende den Heydenen tot getuygenisse.
19 Doch wanneer sy u overleveren / so en sult gy niet besorgt zijn / hoe of wat gy spreken sult. Want het sal u in deselve ure gegeven worden / wat gy spreken sult.
20 Want gy en zijt niet die spreket / maer ['t is] de Geest uwes Vaders / die in u spreeckt.
21 Ende [de eene] broeder sal [den anderen] broeder overleveren tot de doot / ende de vader het kint: ende de kinderen sullen opstaen tegen de ouders / ende sullense dooden.
22 Ende gy sult van allen gehatet worden om mijnen name: maer die volstandigh sal blijven tot den eynde / die sal saligh worden.
23 Wanneer sy u dan in dese stadt vervolgen / vliedt in de andere: Want voorwaer segge ick u / Gy en sult [uwe reyse door] de steden Israëls niet ge-eyndigt hebben / of de Zone des menschen sal gekomen zijn.
24 De discipel en is niet boven den meester / noch de dienstknecht boven sijnen heere.
25 [Het zy] den discipel genoegh / dat hy werde gelijck sijn meester / ende de dienstknecht gelijck sijn heere. Indien sy den Heere des huys Beëlzebul hebben geheeten / hoe veel te meer sijne huysgenooten?
26 En vreest dan haer niet: want daer en is niet bedeckt / 't welck niet en sal ontdeckt worden / ende verborgen / 't welck niet en sal geweten worden.
27 't Gene ick u segge in de duysternisse / segget in 't licht: ende 't gene gy hoort in de oore / predickt dat op de daken.
28 Ende en vreest u niet voor de gene die het lichaem dooden / ende de ziele niet en konnen dooden: Maer vreest veel meer hem / die beyde ziele ende lichaem kan verderven in de helle.
29 En worden niet twee musch-

muschskens om een pen-
ningsken verkocht? Ende
niet één van desen en sal op
de aerde vallen sonder uwen
Vader.
30 Ende oock uwe hayren
des hoofts zijn alle getelt.
31 En vreest dan niet / gy
gaet vele muschskens te bo-
ven.
32 Een yegelick dan die my
belijden sal voor de men-
schen / dien sal ick oock belij-
den voor mijnen Vader / die
in de hemelen [is].
33 Maer so wie my ver-
loochent sal hebben voor de
menschen / dien sal ick oock
verloochenen voor mijnen
Vader/die in de hemelen [is].
34 En meynt niet dat ick ge-
komen ben om vrede te bren-
gen op de aerde: Ick en ben
niet gekomen om vrede te
brengen / maer het sweert.
35 Want ick ben gekomen
om den mensche tweedrach-
tig te maken tegen sijnen
vader/ ende de dochter tegen
hare moeder/ende de schoon-
dochter tegen hare schoon-
moeder.
36 Ende sy [sullen] des men-
schen vyanden [worden] / die
sijne huysgenooten [zijn].
37 Die vader of moeder lief
heeft boven my / en is mijns
niet weerdigh: ende die sone
ofte dochter lief heeft boven
my / en is mijns niet weer-
digh.
38 Ende die sijn kruyce niet
[op hem] en neemt/ ende my
na en volgt / en is mijns niet
weerdigh.
39 Die sijne ziele vindt / sal
deselve verliesen: ende die
sijne ziele sal verloren heb-
ben om mijnent wille / sal
deselve vinden.
40 Die u ontfangt / ont-
fangt my: ende die my ont-
fangt / ontfangt hem / die
my gesonden heeft.
41 Die eenen Propheet
ontfangt in den naem eens
Propheten/sal den loon eens
Propheten ontfangen: en-
de die eenen rechtveerdigen
ontfangt in den naem eens
rechtveerdigen / sal den loon
eens rechtveerdigen ontfan-
gen.
42 Ende so wie één van de-
se kleyne te drincken geeft
alleenlick eenen beker kout
[waters] / in den name eens
discipels / voorwaer segge
ick u / hy en sal sijnen loon
geensins verliesen.

Het 11. Capittel.

Ende het is geschiet / doe
Jesus ge-eyndigt hadde
sijne twaelf discipelen beve-
len te geven/ dat hy van daer
voortgingh / om te leeren
ende prediken in hare steden.
2 Ende Joannes in de ge-
vanckenisse gehoort hebben-
de de wercken Christi / sondt
twee van sijne discipelen.
3 Ende seyde tot hem/ Zijt

gy de gene die komen soude /
of verwachten wy eenen an-
deren?
4 Ende Jesus antwoordde
ende seyde tot haer: Gaet
henen ende boodschapt Jo-
anni weder / 't gene gy hoort
ende siet:
5 De blinde worden siende/
ende de kreupele wandelen /
de melaetsche worden gerey-
nigt / eñ de doove hooren/de
doode worden opgeweckt /
ende den armen wort het
Euangelium verkondigt.
6 Eñ saligh is hy/die aen my
niet en sal ge-ergert worden.
7 Als nu dese henen gin-
gen / heeft Jesus tot de scha-
ren beginnen te seggen van
Joanne / Wat zijt gy uytge-
gaen in de woestijne te aen-
schouwen? Een riet dat van
den wint gins ende weder
bewegt wort?
8 Maer wat zijt gy uytge-
gaen te sien? Een mensche
met sachte kleederen be-
kleedt? Siet die sachte [klee-
deren] dragen zijn in der Ko-
ningen huysen.
9 Maer wat zijt gy uytge-
gaen te sien? Een Propheet?
Ja ick segge u / oock veel
meer dan een Propheet.
10 Want dese is 't van den
welcken geschreven staet /
Siet ick sende mijnen Engel
voor uw aengesichte / die
uwen wegh bereyden sal
voor u henen.
11 Voorwaer segge ick u,
Onder de gene die van vrou-
wen geboren zijn / en is nie-
mant opgestaen meerder dan
Joannes de Dooper: Doch
die de minste is in het Ko-
ninckrijck der hemelen / is
meerder dan hy.
12 Ende van de dagen Jo-
annis des Doopers tot nu
toe / wort het Koninckrijck
der hemelen gewelt aenge-
daen / ende de geweldigers
nemen het selve met gewelt.
13 Want alle de Propheten
ende de wet hebben tot Jo-
annem toe geprophetéert.
14 Ende so gy het wilt aen-
nemen / hy is Elias die ko-
men soude.
15 Wie ooren heeft om te
hooren / die hoore.
16 Doch waer by sal ick di[t]
geslachte vergelijcken? He[t]
is gelijck de kinderkens / di[e]
op de merckten sitten / ende
haren gesellen toeroepen /
17 Ende seggen / Wy heb-
ben u op de fluyte gespeelt,
ende gy en hebt niet gedanst
Wy hebben u klaegliede[ren]
gesongen / ende gy en heb[t]
niet geweent.
18 Want Joannes is geko-
men noch etende noch drinc-
kende / ende sy seggen / Hy
heeft den duyvel.
19 De Sone des menschen is
gekomen / etende ende drinc-
kende / ende sy seggen / Sie[t]
daer / een mensche [die] ee[n]
braet,

vraet / ende wijnsupper [is]/
een vrient van tollenaren en-
de sondaren. Doch de Wijs-
heyt is gerechtveerdigt ge-
worden van hare kinderen.
20 Doe begon hy de steden/
in dewelcke sijne krachten
meest geschiet waren/ te
verwijten/ om datse haer
niet bekeert en hadden.
21 Wee u Chorazin / wee u
Bethsaida: Want so in Cy-
rus ende Sidon de krachten
waren geschiet / die in u ge-
schiet zijn/ sy souden haer
eertijts in sack ende assche
bekeert hebben.
22 Doch ick segge u/ Het
sal Cyro ende Sidon ver-
draeglicker zijn in den dagh
des oordeels/ dan ulieden.
23 Ende gy Capernaum /
die tot den hemel toe zijt ver-
hooght/ gy zult tot de helle
toe nedergestooten worden.
Want so in Sodoma die
krachten waren geschiet /
die in u geschiet zijn/ sy
soude tot op den huydigen
dagh gebleven zijn.
24 Doch ick segge u/ dat
het den lande van Sodoma
verdraeglicker sal zijn in den
dagh des oordeels/ dan u.
25 In die selve tijt ant-
woordde Jesus ende seyde /
Ick danke u Vader/ Heere
des hemels ende der aerden /
dat gy dese dingen voor den
wijsen ende verstandigen
verborgen hebt/ ende hebt
deselve den kinderkens ge-
openbaert.
26 Ja Vader/ want alsoo
is geweest het welbehagen
voor u.
27 Alle dingen zijn my over-
gegeven van mijnen Vader:
ende niemant en kent den
Sone dan de Vader/ nochte
yemant en kent den Vader
dan de Sone/ ende dien het
de Sonen wil openbaren.
28 Komt herwaerts tot my
alle die vermoeyt ende belast
zijt/ eñ ick sal u ruste geven:
29 Neemt mijn jock op u/
ende leert van my/ dat ick
sachtmoedigh ben/ ende ne-
derigh van herten: eñ gy sult
ruste vinden voor uwe zielen.
30 Want mijn jock is sacht/
ende mijn last is licht.

Het 12. Capittel.

In dien tijt gingh Jesus op
eenen Sabbathdagh door
het gezaeyde / ende sijne dis-
cipelen hadden honger / en-
de begonden aren te plucken
ende te eten.
2 Ende de Phariseen [dat]
siende seyden tot hem / Siet
uwe discipelen doen dat niet
en is geoorloft te doen / op
den Sabbath.
3 Maer hy seyde tot haer /
En hebt gy niet gelesen wat
David gedaen heeft/ doe
hem hongerde/ ende haer
die met hem [waren]?
4 Hoe dat hy gegaen is in
het huys Godts/ ende de

toonbroodden gegeten heeft/
die hem niet geoorloft wa-
ren te eten / noch oock haer
die met hem [waren] / maer
den Priesteren alleen.
5 Of en hebt gy niet gelesen
in de wet / dat de Priesters
den Sabbath ontheyligen
in den Tempel / op de Sab-
bathdagen / ende [nochtans]
onschuldigh zijn?
6 Ende ick segge u / dat
een meerder dan de Tempel
hier is.
7 Doch so gy geweten had-
det / wat het zy / Ick wil
barmhertigheyt ende niet
offerhande / gy en soudt de
onschuldige niet veroordeelt
hebben.
8 Want de Sone des men-
schen is een Heere oock van
den Sabbath.
9 Eñ van daer voortgaende/
quam hy in hare Synagoge.
10 Ende siet daer was een
mensche / die een dorre hant
hadde / ende sy vraegden
hem / seggende / Is 't oock
geoorloft op de Sabbathda-
gen te genesen? (op dat sy
hem mochten beschuldigen.)
11 Ende hy seyde tot haer /
Wat mensche salder zijn on-
der u / die één schaep heeft /
ende so dat selve op eenen
Sabbathdagh in een gracht
valt / [die] het selve niet en
sal aengrijpen eñ uytheffen?
12 Hoe veel gaet nu een
mensche een schaep te boven?
So is 't dan op de Sabbath-
dagen geoorloft wel te doen.
13 Doe seyde hy tot dien
mensche / Strecket uwe hant
uyt; ende hy streckte se uyt /
ende sy wert herstelt / gesont
gelijck de andere.
14 Ende de Phariseen uyt-
gegaen zijnde hielden t' sa-
men raet tegen hem / hoe sy
hem dooden mochten.
15 Maer Jesus [dat] we-
tende vertrock van daer / en-
de vele scharen volgden hem/
ende hy genasse alle.
16 Ende geboodt haer
scherpelick / dat sy hem niet
openbaer maken en souden.
17 Op dat vervult soude
worden 't gene gesproken
is door Jesaiam den Pro-
pheet / seggende /
18 Siet mijn knecht / welc-
ken ick verkoren hebbe / mijn
beminde / in welcken mijn
ziele een welbehagen heeft.
Ick sal mijnen Geest op hem
leggen / eñ hy sal het oordeel
den Heydenen verkondigen
19 Hy en sal niet twisten /
noch roepen / noch daer er
sal niemant sijne stemme op
de straten hooren.
20 Het gekroockte riet en
sal hy niet verbreken / ende
het roockende lemmet en sa
hy niet uytblusschen / tot da
hy het oordeel sal uytbren
gen tot overwinninge.
21 Ende in sijnen name sul
len de Heydenen hopen.
22 Do

22 Doe wiert tot hem ge-
bracht een van den duyvel
beseten/ [die] blint ende stom
[was]/ ende hy genas hem/
also dat de blinde ende stom-
me/ beyde sprack ende sagh.
23 Ende alle de scharen ont-
setteden haer/ eñ seyden/ Is
niet dese de Sone Davids?
24 Maer de Phariseen [dit]
gehoort hebbende seyden/
Dese en werpt de duyvelen
niet uyt/ dan door Beëlze-
bul/ den oversten der duy-
velen.
25 Doch Jesus kennende
hare gedachten/ seyde tot
haer/ Een yeder Koninck-
rijck/ dat tegen hemselven
verdeelt is/ wort verwoest/
eñ een yeder stadt/ofte huys/
dat tegen hemselven verdeelt
is/ en sal niet bestaen.
26 Ende indien de satan den
satan uytwerpt/ so is hy te-
gen hemselven verdeelt: hoe
sal dan sijn Rijck bestaen?
27 Ende indien ick door
Beëlzebul de duyvelen uyt
werpe/ door wien werpense
dan uwe sonen uyt? Daerom
sullen die uwe rechters zijn.
28 Maer indien ick door
den Geest Godts de duyve-
len uytwerpe/ so is dan het
Koninckrijck Godts tot u
gekomen.
29 Ofte hoe kan yemant in
't huys eens stercken inko-
men/ ende sijne vaten ont-
rooven/ ten zy dat hy eerst
den stercken gebonden heb-
be? ende alsdan sal hy sijn
huys berooven.
30 Wie met my niet en is/
die is tegen my: ende wie
met my niet en vergadert/
die verstroyt.
31 Daerom segge ick u/ Al-
le sonde ende lasteringe sal
den menschen vergeven wor-
den: maer de lasteringe te-
gen den Geest en sal den men-
schen niet vergeven worden.
32 Ende so wie [eenigh]
woort gesproken sal hebben
tegen den Sone des men-
schen/ het sal hem vergeven
worden: maer so wie tegen
den Heyligen Geest sal ge-
sproken hebben/ het en sal
hem niet vergeven worden/
noch in dese eeuwe/ noch in
de toekomende.
33 Ofte maeckt den boom
goet/ ende sijne vrucht goet:
ofte maeckt den boom quaet/
eñ sijne vrucht quaet. Want
uyt de vrucht wort de boom
gekent.
34 Gy adderen gebroedsels/
hoe kont gy goede dingen
spreken/ daer gy boos zijt?
want uyt den overvloet des
herten spreeckt de mont.
35 De goede mensche brengt
goede dingen voort uyt den
goeden schat des herten/ en-
de de boose mensche brengt
boose dingen voort uyt den
boosen schat.
36 Maer ick segge u/ dat

van elck ydel woort 't welck
de menschen sullen gesproo-
ken hebben / sy van 't selve
sullen rekenschap geven in
den dage des oordeels.
37 Want uyt uwe woorden
sult gy gerechtveerdigt wor-
den / ende uyt uwe woorden
sult gy veroordeelt worden.
38 Doe antwoordden som-
mige der Schriftgeleerde
ende Phariseen / seggende /
Meester / wy wilden van u
[wel] een teecken sien.
39 Maer hy antwoordde
ende seyde tot haer / Het boos
ende overspeligh geslachte
versoeckt een teecken: ende
haer en sal geen teecken ge-
geven worden / dan het teec-
ken Jone des Propheten.
40 Want gelijck Jonas drie
dagen en drie nachten was in
den buyck des walvischs / al-
soo sal de Sone des menschen
drie dagen ende drie nachten
wesen in het herte der aerde.
41 De mannen van Nineve
sullen opstaen in het oordeel
met dit geslachte / ende sullen
't selve veroordeelen: want
sy hebben haer bekeert op de
predikinge Jone. Ende siet
meer dan Jonas is hier.
42 De Koninginne van 't
zuyden sal opstaen in het
oordeel met dit geslachte /
ende 't selve veroordeelen:
want sy is gekomen van de
eynden der aerde / om te hoo-
ren de wijsheyt Salomons.
Ende siet / meer dan Salo-
mon is hier.
43 Ende wanneer de onrey-
ne geest van den mensche
uytgegaen is / so gaet hy door
dorre plaetsen / soeckende
ruste / ende en vindtse niet.
44 Dan segt hy / Ick sal
wederkeeren in mijn huys /
van waer ick uytgegaen ben:
ende komende vindt hy het
ledigh / met besemen ge-
keert / ende verciert.
45 Dan gaet hy henen en-
de neemt met hem seven an-
dere geesten booser dan hy
selve / ende ingegaen zijnde
woonense aldaer: ende het
laetste desselven mensches
wort erger dan het eerste.
Alsoo sal het oock met dit
boos geslachte zijn.
46 Ende als hy nogh tot
de scharen sprack / siet sijne
moeder ende broeders ston-
den buyten / soeckende hem
te spreken.
47 Ende yemant seyde tot
hem / Siet uwe moeder en-
de uwe broeders staen [daer]
buyten / soekende u te spre-
ken.
48 Maer hy antwoordende
seyde tot den genen die hem
[dat] seyde / Wie is mijne
moeder / ende wie zijn mijne
broeders?
49 Ende sijne hant uyt-
streckende over sijne discipe-
len / seyde / Siet mijne moe-
der ende mijne broeders.

50 Want

50 Want so wie den wille
mijns Vaders doet die in de
hemelen is/ deselve is mijn
broeder/ ende suster/ ende
moeder.

Het 13. Capittel.

Ende te dien dage Jesus
uyt den huyse gegaen
zijnde/ sat by de zee.
2 Ende tot hem vergader-
den vele scharen/ so dat hy in
een schip gingh ende neder-
sat/ ende alle de schare stont
op den oever.
3 Ende hy sprack tot haer
vele dingen door gelijcke-
nissen/ seggende/ Siet een
zaeyer gingh uyt om te
zaeyen:
4 Ende als hy zaeyde/ viel
een deel [zaets] by den wegh:
ende de vogelen quamen/ en-
de aten dat selve op.
5 Ende een ander [deel]
viel op steenachtige [plaet-
sen]/ daer het niet veel aerde
en hadde/ ende het gingh
terstont op/ om dat het geen
diepte van aerde en hadde.
6 Maer als de sonne opge-
gaen was/ so is 't verbrandt
geworden/ ende om dat het
geenen wortel en hadde/ is
het verdort.
7 Ende een ander [deel]
viel in de doornen: ende de
doornen wiessen op/ ende
verstickten het selve:
8 Ende een ander [deel]
viel in de goede aerde/ ende
gaf vrucht/ het een hondert/
het ander tsestigh/ ende het
ander dertigh [vout].
9 Wie ooren heeft om te
hooren/ die hoore.
10 Ende de discipelen tot
hem komende seyden tot
hem/ Waerom spreeckt gy
tot haer door gelijckenissen?
11 Ende hy antwoordende
seyde tot haer/ Om dat het u
gegeven is de verborgenhe-
den des Koninckrijcks der
hemelen te weten/ maer dien
en is 't niet gegeven.
12 Want wie heeft/ dien sal
gegeven worden/ ende hy
sal overvloedelick hebben:
maer wie niet en heeft/ van
dien sal genomen worden
oock dat hy heeft.
13 Daerom spreke ick tot
haer door gelijckenissen/ om
dat sy siende niet en sien/ en-
de hoorende niet en hooren/
noch oock verstaen.
14 Ende in haer wort de
Prophetie Jesaie vervult/
die segt/ Met het gehoor sult
gy hooren/ ende geensins
verstaen: ende siende sult gy
sien/ eñ geensins bemercken.
15 Want het herte deses
volcks is dick geworden/ en-
de sy hebben met den ooren
swaerlick gehoort/ ende ha-
re oogen hebben sy toege-
daen: opdat sy niet t' eeniger
tijt met den oogen en souden
sien/ ende met den ooren
hooren/ ende met der herten
verstaen/ ende haer bekee-

ren/ ende ick haer genese.
16 Doch uwe oogen zijn sa-
ligh/om dat sy sien/ ende uwe
ooren / om dat sy hooren.
17 Want voorwaer ick seg-
ge u / dat vele Propheten en-
de rechtveerdige hebben be-
geert te sien de dingen die gy
siet/ ende en hebben[se] niet
gesien: ende te hooren die
dingen die gy hoort/ ende
en hebben[se] niet gehoort.
18 Gy dan hoort de gelijc-
kenisse van den zaeyer.
19 Als yemant dat woort
des Koninckrijckx hoort/en-
de niet en verstaet / so komt
de boose/ ende ruckt wech
't gene in sijn herte gezaeyt
was. Dese is de gene die by
den wegh bezaeyt is.
20 Maer die in steenach-
tige [plaetsen] bezaeyt is /
dese is de gene die het woort
hoort / ende dat terstont met
vreugden ontfangt.
21 Doch hy en heeft gee-
nen wortel in hemselven /
maer is voor eenen tijt: ende
als verdruckinge of vervol-
ginge komt/ om des woorts
wille/ so wort hy terstont
ge-ergert.
22 Ende die in de doornen
bezaeyt is/ dese is de gene
die het woort hoort / ende de
sorghvuldigheyt deser werelt/
ende de verleydinge des rijck-
doms verstickt het woort /
ende het wort onvruchtbaer.
23 Die nu in de goede aerde
bezaeyt is/ dese is de gene die
het woort hoort eñ verstaet/
die oock vrucht draegt / ende
voortbrengt/ de een hon-
dert/ de ander tsestigh /ende
de ander dertigh [vout].
24 Een andere gelijckenisse
heeft hy haer voorgestelt /
seggende / Het Koninckrijck
der hemelen is gelijck een
mensche/ die goet zaet zaey-
de in sijnen acker.
25 Ende als de menschen
sliepen/ quam sijn vyant en-
de zaeyde onkruyt midden in
de tarwe/ ende gingh wech.
26 Doe het nu [tot] kruyt
opgeschoten was/ eñ vrucht
voortbracht/ doe openbaer-
de hem oock het onkruyt.
27 Ende de dienstknechten
van den heere des huys gin-
gen ende seyden tot hem:
Heere/ en hebt gy niet goet
zaet in uwen acker gezaeyt?
van waer heeft hy dan dit
onkruyt?
28 Ende hy seyde tot haer /
Een vyandigh mensche heeft
dat gedaen. Ende de dienst-
knechten seyden tot hem /
Wilt gy dan dat wy henen
gaen/ ende dat selve verga-
deren?
29 Maer hy seyde/ Neen/
op dat gy het onkruyt ver-
gaderende/ oock mogelick
met het selve de tarwe niet
uyt en treckt.
30 Laetse beyde te samen
opwassen tot den oogst / ende
in

in den tijt des oogsts sal ick
tot de maeyers seggen / Ver-
gadert eerst dat onkruyt /
ende bindt het in busselen /
om 't selve te verbranden:
maer de tarwe brengt te sa-
men in mijne schuere.
31 Een andere gelijckenisse
heeft hy haer voorgestelt /
seggende / Het Koninckrijck
der hemelen is gelijck het
mostaertzaet / 't welck een
mensche heeft genomen / en-
de in sijnen acker gezaeyt:
32 Het welcke wel het min-
ste is onder alle de zaden:
maer wanneer het opgewas-
sen is / dan is 't het meeste
van de moeskruyden: eñ het
wort een boom / alsoo dat de
vogelen des hemels komen
ende nestelen in sijne tacken.
33 Een andere gelijckenisse
sprack hy tot haer / [seggen-
de,] Het Koninckrijck der
hemelen is gelijck een suer-
deessem / welke een vrouwe
nam ende verbergde in drie
maten meels / tot dat het ge-
heel gesuert was.
34 Alle dese dingen heeft
Jesus tot de scharen gespro-
ken door gelijckenissen: ende
sonder gelijckenisse en sprack
hy tot haer niet.
35 Op dat vervult soude
worden / dat gesproken is
door den Propheet / seggen-
de / Ick sal mijnen mont op-
doen door gelijckenissen: ick
sal voortbrengen dingen die
verborgen waren van de
grontlegginge der werelt.
36 Doe nu Jesus de scha-
ren [van hem] gelaten hadde/
gingh hy nae huys. Ende
sijne discipelen quamen tot
hem / seggende / Verklaert
ons de gelijckenisse van het
onkruyt des ackers.
37 Ende hy antwoordende
seyde tot haer / die het goet
zaet zaeyt / is de Sone des
menschen.
38 Ende de acker / is de we-
relt: ende het goede zaet/zijn
de kinderen des Koninck-
rijcks: ende het onkruyt /
zijn de kinderen des boosen.
39 Ende de vyant die het
selve gezaeyt heeft/is de duy-
vel: ende de oogst / is de vol-
eyndinge der werelt: ende
de maeyers / zijn de Engelen.
40 Gelijckerwijs dan het
onkruyt vergadert / ende
met vyer verbrandt wort /
alsoo sal het [oock] zijn in de
voleyndinge deser werelt.
41 De Sone des menschen
sal sijne Engelen uytsenden /
eñ sy sullen uyt sijn Koninck-
rijck vergaderen alle de er-
gernissen / ende de gene die
de ongerechtigheyt doen:
42 Ende sullen deselve in
den vyerigen oven werpen:
daer sal weeninge zijn ende
knerssinge der tanden.
43 Dan sullen de rechtveer-
dige blinken / gelijck de son-
ne / in 't Koninckrijck hares

Vaders. Die ooren heeft om
te hooren/ die hoore.
44 Wederom is het Ko-
ninckrijck der hemelen ge-
lijck een schat in den acker
verborgen/ welcken een
mensche gevonden hebben-
de/ verbergde [dien]/ ende
van blijtschap over densel-
ven gaet hy henen ende ver-
koopt al wat hy heeft/ ende
koopt dien selven acker.
45 Wederom is het Ko-
ninckrijck der hemelen ge-
lijck een koopman die schoo-
ne peerlen soeckt:
46 Dewelcke/hebbende één
peerle van groote weerde
gevonden/gingh henen ende
verkocht al wat hy hadde/
ende kocht deselve.
47 Wederom is het Ko-
ninckrijck der hemelen ge-
lijck een net geworpen in de
zee/ ende dat allerley soor-
ten [van visschen] t' samen-
brengt:
48 Het welcke wanneer het
vol geworden is/ [de vis-
schers]aenden oeveroptreck-
ken/ende nedersittende lesen
het goede uyt in [hare] va-
ten/ maer hetquadewerpen
sy wech.
49 Alsoo sal het in de vol-
eyndinge der eeuwen wesen:
de Engelen sullen uytgaen/
ende de boose uyt het mid-
den der rechtveerdige af-
scheyden:
50 Ende sullen deselve in
den vyerigen oven werpen:
daer sal zijn weeninge ende
knerssinge der tanden:
51 Ende Jesus seyde tot
haer/ Hebt gy dit alles ver-
staen? Sy seyden tot hem/
Ja Heere.
52 Ende hy seyde tot
haer: Daerom een yegelick
Schriftgeleerde in het Ko-
ninckrijck der hemelen on-
derwesen/ is gelijck een hee-
re des huys/ die uyt sijnen
schat nieuwe ende oude din-
gen voortbrengt.
53 Ende het is geschiet als
Jesus dese gelijckenissen ge-
eyndigt hadde/ vertrock hy
van daer.
54 Ende gekomen zijnde in
sijn vaderlant/ leerde hyse in
hare Synagoge: so dat sy
haer ontsetteden/ eñ seyden/
Van waer [komt] desen die
wijsheyt ende die krachten?
55 Is dese niet de sone des
timmermans? ende is sijne
moeder niet genaemt Ma-
ria/ ende sijne broeders Ja-
cobus ende Joses/ ende Si-
mon ende Judas?
56 Ende sijne susters zijnse
niet alle by ons? van waer
[komt] dan desen dit alles?
57 Ende sy wierden aen
hem ge-ergert. Maer Je-
sus seyde tot haer/ Een Pro-
pheet en is niet onge-eert
dan in sijn vaderlant/ ende
in sijn huys.
58 Ende hy en heeft aldaer
niet

niet vele krachten gedaen/
van wegen haer ongeloove.

Het 14. Capittel.

TE dier selver tijt hoorde
Herodes de Viervorst
het geruchte van Jesu.
2 Ende seyde tot sijne
knechten/ Dese is Joannes
de Dooper: hy is opge-
weckt van de dooden/ ende
daerom wercken die krach-
ten in hem.
3 Want Herodes hadde
Joannem gevangen geno-
men/ ende hem gebonden/ eñ
in den kercker gesett/ om He-
rodias de huysvrouwe Phi-
lippi sijns broeders wille.
4 Want Joannes seyde tot
hem/ Het en is u niet ge-
oorloft haer te hebben.
5 Ende willende hem doo-
den/ vreesde hy het volck/
om dat sy hem hielden voor
een Propheet.
6 Maer als de dagh van
Herodes geboorte gehouden
wiert/ danste de dochter van
Herodias in het midden [van
haer]/ eñ sy behaegde Herodi.
7 Waerom hy haer met
eede beloofde te geven/ wat
sy oock eyssschen soude.
8 Ende sy te vooren onder-
recht zijnde van hare moe-
der/ seyde/ Geeft my hier
in een schotel het hooft Jo-
annis des Doopers.
9 Ende de Koningh wiert
bedroeft: doch om de eeden/
ende de gene die [met hem]
aensaten/ gebood hy/ dat
het [haer] soude gegeven
worden.
10 Ende sont henen/ ende
onthoofde Joannem in den
kercker.
11 Ende sijn hooft wert ge-
bracht in een schotel/ eñ het
dochterken gegeven: ende
sy droegh het hare moeder.
12 Ende sijne discipelen qua-
men/ ende namen het lic-
haem wech/ ende begroeven
het selve: ende gingen ende
boodschapten het Jesu.
13 Ende als Jesus [dit]
hoorde/ vertrock hy van
daer te schepe/ nae een woeste
plaetse alleen: eñ de scharen
[dat] hoorende/ zijn hem te
voete gevolgt uyt de steden.
14 Ende Jesus uytgaende
sagh een groote schare/ ende
wiert innerlick met ontfer-
minge over haer bewegt/
ende genas hare krancken.
15 Ende als het nu avont
wiert/ quamen sijne discipe-
len tot hem/ seggende/ Dese
plaetse is woest/ ende de tijt
is nu voorbygegaen: laet de
scharen van u/ op dat sy he-
nen gaen in de vlecken ende
haerselven spijse koopen.
16 Maer Jesus seyde tot
haer/ 't En is haer niet van
noode henen te gaen: geeft
gy haer te eten.
17 Doch sy seyden tot hem/
Wy en hebben hier niet dan
vijf brooden eñ twee visschen.

18 Ende hy seyde / Brengt
my deselve hier.
19 Ende hy beval de scharen
neder te sitten op het gras /
ende nam de vijf brooden / en-
de de twee visschen / ende op-
waerts siende nae den hemel /
seggende deselve: ende als hy-
se gebroken hadde / gaf hy de
brooden den discipelen / ende
de discipelen den scharen.
20 Ende sy aten alle / ende
wierden versadigt: ende sy
namen op / het overschot
der brocken / twaelf volle
korven.
21 Die nu gegeten hadden /
waren omtrent vijf duysent
mannen / sonder de vrouwen
ende kinderen.
22 Ende terstont dwongh
Jesus sijne discipelen in het
schip te gaen / ende voor hem
af te varen nae d' ander zij-
de / terwijle hy de scharen
van hem soude laten.
23 Ende als hy nu de scha-
ren van hem gelaten had-
de / klom hy op den bergh al-
leen / om te bidden. Ende als
het nu avont was geworden /
so was hy daer alleen.
24 Ende het schip was nu
midden in de zee / zijnde in
noot van de baren: want
de wint was [haer] tegen.
25 Maer ter vierder wa-
ke des nachts / quam Jesus
af tot haer / wandelende op
de zee.
26 Ende de discipelen sien-
de hem op de zee wandelen /
wierden ontroert / seggende /
Het is een spoockse: ende
sy schreeuwden van vreese.
27 Maer terstont sprack
haer Jesus aen / seggende /
Zijt goets moets / ick ben
't / en vreest niet.
28 Ende Petrus antwoord-
de hem / ende seyde / Heere /
indien gy het zijt / so ge-
biedt my tot u te komen op
het water.
29 Ende hy seyde / Komt:
ende Petrus klom neder van
het schip / ende wandelde op
het water / om tot Jesum
te komen.
30 Maer siende den sterc-
ken wint / wiert hy bevreest:
ende als hy begon neder te
sincken / riep hy / seggende /
Heere behoudt my.
31 Ende Jesus terstont de
hant uytstekende greep hem
aen / ende seyde tot hem /
Gy kleyngeloovige / waer-
om hebt gy gewanckelt?
32 Ende als sy in 't schip
geklommen waren / stilde
de wint.
33 Die nu in 't schip [wa-
ren] / quamen ende aenba-
den hem / seggende / Waer-
lick gy zijt Godts Sone.
34 Ende overgevaren zijn-
de / quamen sy in het lant
Gennesaret.
35 Ende als de mannen
van die plaetse hem wierden
kennende / sonden sy in dat
ge-

geheel omliggende lant/ ende brachten tot hem alle die qualick gestelt waren.
36 Ende baden hem/ dat sy alleenlick den zoom sijns kleets souden mogen aenraken: ende soo vele als [hem] aenraeckten/ wierden gesont.

Het 15. Capittel.

DOe quamen tot Jesum [eenige] Schriftgeleerde ende Phariseen/ die van Jerusalem [waren]/ seggende/
2 Waerom overtreden uwe discipelen de insettinge der ouden? want sy en wasschen hare handen niet/ wanneer sy broot sullen eten.
3 Maer hy antwoordende seyde tot haer/ Waerom overtreed oock gy het gebodt Godts/door uwe insettinge?
4 Want Godt heeft geboden/ seggende/ Eert uwen vader ende moeder: ende/ Wie vader ofte moeder vloeckt/ die sal den doot sterven.
5 Maer gy segt/ so wie tot vader ofte moeder sal seggen: [Het is] een gave/ so wat u van my soude konnen te nutte komen; ende sijnen vader/ ofte sijne moeder geensins en sal eeren/ [die voldoet].
6 Ende gy hebt [alsoo] Godts gebodt krachteloos gemaeckt door uwe insettinge.
7 Gy geveynsde/ wel heeft Jesaias van u geprophetee rt/ seggende/
8 Dit volck genaeckt my met haren monde/ ende eert my met de lippen: maer haer herte houdt hem verre van my.
9 Doch te vergeefs eeren sy my/ leerende leeringen/ [die] geboden van menschen [zijn].
10 Ende als hy de schare tot hem geroepen hadde/ seyde hy tot haer/ Hoort ende verstaet.
11 't Gene ten monde ingaet/ en ontreynigt den mensche niet: maer 't gene ten monde uytgaet/ dat ontreynigt den mensche.
12 Doe quamen sijne discipelen tot hem/ ende seyden tot hem/ Weet gy [wel] dat de Phariseen dese reden hoorende/ ge-ergert zijn geweest?
13 Maer hy antwoordende seyde/ Alle plante/ die mijn hemelsche Vader niet geplant en heeft/ sal uytgeroeyt worden.
14 Laetse varen/ sy zijn blinde leydslieden der blinden. Indien nu de blinde den blinden leydt/ so sullen sy beyde in de gracht vallen.
15 Ende Petrus antwoordende seyde tot hem/ Verklaert ons dese gelijckenisse.
16 Maer Jesus seyde/

Zijt

Zijt oock gylieden als nogh
onwetende?
17 En verſtaet gy nogh
niet/ dat al wat ten monde
ingaet/ in den buyck komt/
ende in de heymelickheyt
wort uytgeworpen?
18 Maer die dingen/ die
ten monde uytgaen/ komen
voort uyt het herte/ eñ deſel-
ve ontreynigen den menſche.
19 Want uyt het herte ko-
men voort/ booſe bedenc-
kingen/ dootſlagen/ over-
ſpelen/ hoererygen/ dieve-
ryen/ valſche getuygeniſ-
ſen/ laſteringen.
20 Deſe dingen zijn 't die
den menſche ontreynigen:
maer het eten met onge-
waſſchen handen en ontrey-
nigt den menſche niet.
21 Ende Jeſus van daer
gaende vertrock nae de dee-
len van Tyrus ende Sidon.
22 Ende ſiet een Chana-
neeſche vrouwe uyt die lant-
palen komende/ riep tot
hem/ ſeggende/ Heere [gy]
ſone Davids/ ontfermt u
mijner: mijn dochter is deer-
lick van den duyvel beſeten.
23 Doch hy en antwoord-
de haer niet een woort. En-
de ſijne diſcipelen tot hem
komende baden hem/ ſeg-
gende/ Laetſe van u/ want
ſy roept ons na.
24 Maer hy antwoorden-
de ſeyde/ Ick en ben niet
geſonden dan tot de verlore-
ne ſchapen des huys Iſraëls.
25 Ende ſy quam ende aen-
badt hem/ ſeggende/ Heere
helpt my.
26 Doch hy antwoordde
ende ſeyde/ Het en is niet
betamelick het broot der
kinderen te nemen/ ende den
hondekens [voor] te werpen.
27 Ende ſy ſeyde/ Ja Hee-
re: doch de hondekens eten
oock van de brockskens/
die daer vallen van de tafel
harer heeren.
28 Doe antwoordde Je-
ſus/ ende ſeyde tot haer/ O
vrouwe/ groot is uw ge-
loove/ u geſchiede gelijck gy
wilt. Eñ haer dochter wiert
geſont van dier ſelver ure.
29 Ende Jeſus van daer ver-
treckende quam aen de zee
van Galileen/ ende klom op
den bergh/ eñ ſat daer neder.
30 Ende vele ſcharen zijn
tot hem gekomen/ hebben-
de by haer kreupele/ blin-
de/ ſtomme/ lamme/ ende
vele andere/ ende wierpenſe
voor de voeten Jeſu: ende
hy genas deſelve.
31 Alſo dat de ſcharen haer
verwonderden/ ſiende de
ſtomme ſprekende/ de lam-
me geſont/ de kreupele
wandelende/ ende de blinde
ſiende: ende ſy verheerlick-
ten den Godt Iſraëls.
32 Ende Jeſus ſijne diſci-
pelen tot hem geroepen heb-
bende/ ſeyde/ Ick worde
in-

ynnerlick met ontferminge
ewegt over de schare / om
dat sy nu drie dagen by my
gebleven zijn / ende en heb-
ben niet dat sy eten souden:
ende ick en wilse niet nuch-
teren van my laten / op dat
y op den wegh niet en be-
swijcken.
33 Ende sijne discipelen
eyden tot hem / Van waer
[sullen] wy soo vele brooden
n de woestijne [bekomen] /
dat wy sulck een groote
chare souden versadigen?
34 Ende Jesus seyde tot
haer / Hoe veel brooden hebt
gy? Sy seyden / Seven /
ende weynige vischskens.
35 Ende hy geboodt de
charen neder te sitten op
de aerde.
36 Ende hy nam de seven
brooden ende de visschen /
ende als hy gedanckt hadde /
brack hyse / ende gaffe sijnen
discipelen: ende de discipe-
en [gavense] de schare.
37 Ende sy aten alle / ende
wierden versadigt: ende sy
namen op / het overschot der
brocken / seven volle manden.
38 Ende die daer gegeten
hadden / waren vier duysent
mannen / sonder de vrou-
wen ende kinderen.
39 Ende de scharen van
hem gelaten hebbende /
gingh hy in het schip / ende
quam in de lantpalen van
Magdala.

Het 16. Capittel.

Ende de Phariseen ende
Sadduceen tot hem ge-
komen zijnde / ende [hem]
versoeckende / begeerden
van hem / dat hy haer een
teecken uyt den hemel sou-
de toonen.
2 Maer hy antwoordde
ende seyde tot haer / Als
het avont geworden is / segt
gy / Schoon weder / want
de hemel is root.
3 Ende des morgens / He-
den onweder / want de he-
mel is droevigh root. Gy
geveynsde / het aenschijn
des hemels weet gy wel te
onderscheyden / ende en kont
gy de teeckenen der tijden
niet [onderscheyden]?
4 Het boos ende overspe-
ligh geslachte versoeckt een
teecken: ende haer en sal
geen teecken gegeven wor-
den dan het teecken Jone
des Propheten. Ende haer
verlatende gingh hy wech.
5 Ende als sijne discipelen
op d' ander zijde gekomen
waren / hadden sy vergeten
brooden [mede] te nemen.
6 Ende Jesus seyde tot
haer / Siet toe / ende wacht
u van den suerdeessem der
Phariseen ende Sadduceen.
7 Ende sy overleyden by
haerselven / seggende / ['t Is]
om dat wy geen brooden
[mede] genomen en hebben.
8 Ende Jesus [dat] weten-
de

de seyde tot haer / Wat
overlegt gy by uselven /
gy kleyngeloovige / dat gy
geen brooden [mede] geno-
men en hebt?
9 En verstaet gy nogh niet?
noch en gedenckt gy niet
aen de vijf brooden der vijf
duysent [mannen] / ende hoe
veel korven gy opnaemt?
10 Noch aen de seven
brooden der vier duysent
[mannen] / ende hoe veel
manden gy opnaemt?
11 Hoe en verstaet gy niet /
dat ick u van geen broot ge-
sproken en hebbe / [als ick sey-
de,] dat gy u wachten soudt
van den suerdeessem der Pha-
riseen ende Sadduceen?
12 Doe verstonden sy / dat
hy niet gesegt en hadde / dat
sy haer wachten souden van
den suerdeessem des broots /
maer van de leere der Phari-
seen ende Sadduceen.
13 Als nu Jesus gekomen
was in de deelen Cesareë
Philippi / vraegde hy sijne
discipelen / seggende / Wie
seggen de menschen / dat ick /
de Sone des menschen / ben?
14 Ende sy seyden / Sommige / Joannes de Dooper /
ende andere / Elias / ende
andere / Jeremias / ofte één
van de Propheten.
15 Hy seyde tot haer /
Maer gy / wie segt gy dat
ick ben?
16 Ende Simon Petrus
antwoordende seyde / Gy
zijt de Christus / de Sone
des levendigen Godts.
17 Ende Jesus antwoor-
dende seyde tot hem / Saligh
zijt gy / Simon Bar-Jona:
want vleesch ende bloet en
heeft u [dat] niet geopen-
baert / maer mijn Vader /
die in de hemelen is.
18 Ende ick segge u oock /
dat gy zijt Petrus / ende op
dese Petra sal ick mijn ge-
meynte bouwen: ende de
poorten der helle en sullen
deselve niet overweldigen.
19 Ende ick sal u geven de
sleutelen van het Koninck-
rijck der hemelen: eñ so wat
gy sult binden op der aerden /
sal in de hemelen gebonden
zijn. Ende so wat gy ontbin-
den sult op der aerden / sal in
de hemelen ontbonden zijn.
20 Doe verboodt hy sijnen
discipelen / dat sy niemant
seggen en souden / dat hy
was Jesus de Christus.
21 Van doen aen begon
Jesus sijnen discipelen te
vertoonen / dat hy moeste
henen gaen nae Jerusalem
ende vele lijden van de Ou-
derlingen ende Overpriester-
ren / ende Schriftgeleerden /
ende gedoodt worden / en-
de ten derden dage opge-
weckt worden.
22 Ende Petrus hem tot
sich genomen hebbende / be-
gon hem te bestraffen / seg-
gen-

-gende/Heere/[zijt] u gena-
-digh: dit en sal u geensins
-geschieden.
23 Maer hy hem omkee-
-rende seyde tot Petrum/
Gaet wech achter my sata-
-na/ gy zijt my een aenstoot:
want gy en versint niet de
dingen die Godts zijt/ maer
die der menschen zijn.
24 Doe seyde Jesus tot sij-
-ne discipelen/ So yemant
achter my wil komen/ die
verloochene hemselven/ en-
-de neme sijn kruyce op/ en-
-de volge my.
25 Want so wie sijn leven
sal willen behouden/ die sal
't selve verliesen: maer so
wie sijn leven verliesen sal/
om mijnent wille/ die sal 't
selve vinden.
26 Want wat baet 'et een
mensche/ so hy de geheele
werelt gewint/ ende lijdt
schade sijner ziele? Ofte wat
sal een mensche geven/ tot
lossinge van sijne ziele?
27 Want de Sone des
menschen sal komen in de
heerlickheyt sijns Vaders
met sijne Engelen: ende als-
-dan sal hy een yegelick ver-
-gelden nae sijn doen.
28 Voorwaer segge ick u/
Daer zijn sommige van die
hier staen/ dewelcke den
doot niet smaken en sullen/
tot dat sy den Sone des
menschen sullen hebben sien
komen in sijn Koninckrijcke.

Het 17. Capittel.

ENde na ses dagen nam
Jesus met hem Petrum
ende Jacobum/ ende Jo-
annem sijnen broeder/ ende
brachtse op eenen hoogen
bergh alleen.
2 Ende hy wiert voor haer
verandert van gedaente/
ende sijn aengesicht blonck
gelijck de sonne: ende sijne
kleederen wierden wit ge-
lijck het licht.
3 Ende siet/ van haer
wierden gesien Moses ende
Elias/ met hem t'samen-
sprekende.
4 Ende Petrus antwoor-
dende seyde tot Jesum/
Heere/ 't is goet dat wy
hier zijn: so gy wilt/ laet
ons hier drie tabernakelen
maken/ voor u éénen/ en-
de voor Moses éénen/ en-
de éénen voor Elias.
5 Dewijle hy nogh sprack/
siet een luchtige wolcke
heeft haer overschaduwet.
Ende siet een stemme uyt de
wolcke/ seggende/ Dese is
mijn geliefde Sone/ in den
welcken ick mijn welbeha-
gen hebbe: hoort hem.
6 Ende de discipelen [dit]
hoorende vielen op haer
aengesichte/ ende wierden
seer bevreest.
7 Ende Jesus by haer ko-
mende raeckteſe aen/ ende
seyde: Staet op/ ende en
vreest niet.

8 Ende hare oogen ophef-
fende en sagen sy niemant
van Jesum alleen.
9 Ende als sy van den
bergh afquamen / geboodt
haer Jesus / seggende / En
segt niemant dit Gesichte /
tot dat de Sone des men-
schen sal opgestaen zÿn uyt
den dooden.
10 Eñ sÿne discipelen vraeg-
den hem / seggende / Wat seg-
gen van de Schriftgeleerde /
dat Elias eerst moet komen?
11 Doch Jesus antwoor-
dende seyde tot haer: Elias
sal wel eerst komen / ende
alles weder-oprechten.
12 Maer ick segge u / dat
Elias nu gekomen is / ende
sy en hebben hem niet ge-
kent: doch sy hebben aen
hem gedaen al wat sy heb-
ben gewilt. Alsoo sal oock
de Sone des menschen van
haer lÿden.
13 Doe verstonden de dis-
cipelen / dat hy haer van
Joanne den Dooper ge-
sproken hadde.
14 Ende als sy by de scha-
re gekomen waren / quam
tot hem een mensche / val-
lende voor hem op de knien /
ende seggende /
15 Heere / ontfermt u over
mÿn sone / want hy is maen-
sieck / ende is in swaer lÿ-
den: want menigmael valt
hy in 't vyer / ende menig-
mael in 't water.
16 Ende ick hebbe hem
tot uwe discipelen gebracht:
ende sy en hebben hem niet
konnen genesen.
17 Ende Jesus antwoor-
dende seyde / O ongeloovigh
ende verkeert geslachte /
hoe lange sal ick nogh met
ulieden zÿn? Hoe lange sal
ick u nogh verdragen?
brengt hem my hier.
18 Ende Jesus bestrafte
hem / eñ de duyvel gingh van
hem uyt: ende het kint wiert
genesen van dier uren af.
19 Doe quamen de disci-
pelen tot Jesum alleen / en-
de seyden / Waerom en heb-
ben wy hem niet konnen
uytwerpen?
20 Ende Jesus seyde tot
haer / Om uwes ongeloofs
wille: want voorwaer seg-
ge ick u / So gy een geloo-
ve haddet als een mostaert-
zaet / gy soudt tot desen
bergh seggen / Gaet henen
van hier derwaerts / ende
hy sal henen gaen: ende niet
en sal u onmogelÿck zÿn.
21 Maer dit geslachte en
vaert niet uyt / dan door
bidden ende vasten.
22 Ende als sy in Galilea
verkeerden / seyde Jesus tot
haer / De Sone des men-
schen sal overgelevert wor-
den in de handen der men-
schen.
23 Ende sy sullen hem doo-
den / ende ten derden dage
sal

sal hy opgeweckt worden.
Eñ sy wierden seer bedroeft.
24 Ende als sy te Caperna-
um ingekomen waren / gin-
gen tot Petrum die de Di-
drachmen ontfingen / eñ sey-
den / Uwe Meester en be-
taelt hy de Didrachmen niet?
25 Hy seyde / Ja. Ende doe
hy in huys gekomen was /
voorquam hem Jesus / seg-
gende / Wat dunkt u Si-
mon? De Koningen der aer-
den / van wien nemen sy tol-
len ofte schattinge? van hare
sonen ofte van den vreem-
den?
26 Petrus seyde tot hem /
Van den vreemden. Jesus
seyde tot hem / So zijn dan
de sonen vrij.
27 Maer op dat wy haer
geenen aenstoot en geven /
gaet henen nae de zee / werpt
den angel [uyt] / ende den
eersten visch die opkomt /
neemt / ende sijnen mont
geopent hebbende / sult gy
eenen stater vinden: neemt
dien / ende geeft hem aen
haer voor my ende u.

Het 18. Capittel.

TE dier selver ure qua-
men de discipelen tot
Jesum / seggende / Wie is
doch de meeste in 't Ko-
ninckrijck der hemelen?
2 Ende Jesus een kinde-
ken tot hem geroepen heb-
bende / stelde dat in 't mid-
den van haer,
3 Ende seyde / Voorwaer
segge ick u / Indien gy u niet
en verandert / ende wort ge-
lijck de kinderkens / so en sult
gy in het Koninckrijck der
hemelen geensins ingaen.
4 So wie dan hemselven sal
vernederen gelijck dit kin-
deken / dese is de meeste in 't
Koninckrijck der hemelen.
5 Ende so wie sodanigh één
kindeken ontfangt in mij-
nen name / die ontfangt my.
6 Maer so wie één van de-
se kleyne / die in my geloo-
ven / ergert / het ware hem
nutter dat een meulensteen
aen sijnen hals gehangen /
ende dat hy versoncken wa-
re in de diepte der zee.
7 Wee der werelt van de
ergernissen: want het is
nootsakelick dat de erger-
nissen komen: Doch wee
dien mensche door welcken
de ergernisse komt.
8 Indien dan uwe hant ofte
uwe voet u ergert / houwtse
af / ende werptse van u. Het
is u beter tot den leven in te
gaen / kreupel / ofte ver-
minckt [zijnde] / dan twee
handen ofte twee voeten
hebbende in 't eeuwige vyer
geworpen te worden.
9 Eñ indien uwe ooge u er-
gert / treckt se uyt / en werpt-
se van u. Het is u beter maer
één ooge hebbende tot het le-
ven in te gaen / dan twee oo-
gen hebbende in 't helsche
vyer

vyer geworpen te worden.
10 Siet toe dat gy niet één
van dese kleyne en veracht:
want ick segge u lieden/ dat
hare Engelen in de heme-
len altijt sien het aengesicht
mijns Vaders/ die in de he-
melen is.
11 Want de Sone des men-
schen is gekomen om saligh
te maken dat verloren was.
12 Wat dunckt u/ indien
eenigh mensche hondert
schapen hadde/ende één uyt
deselve afgedwaelt ware/en
sal hy niet de negen en tne-
gentigh laten/ ende op de
bergen henen gaende het
afgedwaelde soecken?
13 Ende indien het ge-
schiet/dat hy het selve vindt:
Voorwaer segge ick u/ dat
hy hem meer verblijdt over
het selve/ dan over de ne-
gen en tnegentigh/ die niet
afgedwaelt en zijn geweest.
14 Alsoo en is de wille niet
uwes Vaders die in de he-
melen is/ dat één van dese
kleyne verloren gae.
15 Maer indien uwe broe-
der tegen u gesondigt heeft/
gaet henen en bestraft hem
tusschen u ende hem alleen:
indien hy u hoort/ so hebt
gy uwen broeder gewonnen.
16 Maer indien hy [u] niet
en hoort/ so neemt nogh één
ofte twee met u: opdat in
den mont van twee ofte drie
getuygen alle woort bestae.
17 Ende indien hy deselve
geen gehoor en geeft/ so
segt het der gemeynte: en-
de indien hy oock der ge-
meynte geen gehoor en
geeft/ so zy hy u als de hey-
den ende de tollenaer.
18 Voorwaer segge ick u/
Al wat gy op der aerden
binden sult/ sal in den he-
mel gebonden wesen: ende
al wat gy op der aerden ont-
binden sult/ sal in den hemel
ontbonden wesen.
19 Wederom segge ick u/
Indien daer twee van u t'sa-
menstemmen op der aerden/
over eenige sake/die sy souden
mogen begeeren;dat die haer
sal geschieden van mijnen
Vader die in de hemelen is.
20 Want waer twee ofte
drie vergadert zijn in mijnen
name/ daer ben ick in't mid-
den van haer.
21 Doe quam Petrus tot
hem/ ende seyde/ Heere/ hoe
menigmael sal mijn broeder
tegen my sondigen/ ende ick
hem vergeven? Tot seven-
mael?
22 Jesus seyde tot hem/
Ick en segge u niet tot seven-
mael/ maer tot tseventig-
mael seven [mael].
23 Daerom wort het Ko-
ninckrijck der hemelen ver-
geleken by een seker Ko-
ningh/ die rekeninge met
sijne dienstknechten houden
wilde.

24 Als

24 Als hy nu begon te re-
kenen/ wiert tot hem ge-
bracht één die hem schuldigh
was tien duysent talenten.
25 Ende als hy niet en had-
de om te betalen/ beval sijn
heere/ dat men hem soude
verkoopen/ ende sijn wijf en-
de kinderen/ ende al wat hy
hadde/ ende dat [de schult]
soude betaelt worden.
26 De dienstknecht dan ne-
dervallende aenbadt hem/
seggende/ Heere/ weest
lanckmoedigh over my/ en-
de ick sal u alles betalen.
27 Ende de heere deses
dienstknechts met barmher-
tigheyt innerlick beweegt
zijnde/ heeft hem ontslagen/
ende de schult hem quyt-
gescholden.
28 Maer de selve dienst-
knecht uytgaende heeft ge-
vonden éénen sijner mede-
dienstknechten/ die hem
hondert penningen schul-
digh was: ende hem aen-
grijpende greep [hem] by de
kele/ seggende/ Betaelt my
dat gy schuldigh zijt.
29 Sijn medediensknecht
dan nedervallende aen sijne
voeten/ badt hem/ seggen-
de/ Zijt lanckmoedigh over
my/ eñ ick sal u alles betalen.
30 Doch hy en wilde niet:
maer gingh henen/ ende
wierp hem in de gevancke-
nisse/ tot dat hy de schult
soude betaelt hebben.
31 Als nu sijne medediensk-
knechten sagen 't gene ge-
schiet was/ zijn sy seer be-
droeft geworden: eñ komen-
de verklaerden sy haren hee-
re al wat 'er geschiet was.
32 Doe heeft hem sijn hee-
re tot hem geroepen/ ende
seyde tot hem/ Gy boose
dienstknecht/ alle die schult
hebbe ick u quijt gescholden/
dewijle gy my gebeden hebt.
33 Behoordet gy oock niet
u over uwen medediensk-
knecht te ontfermen/ gelijck
ick oock my over u ontfermt
hebbe?
34 Ende sijn heere ver-
toornt zijnde/ leverde hem
den pijnders over/ tot dat
hy soude betaelt hebben al
wat hy hem schuldigh was.
35 Alsoo sal oock mijn He-
melsche Vader u doen/ in-
dien gy niet van herten en
vergeeft een yegelick sijnen
broeder sijne misdaden.

Het 19. Capittel

ENde het geschiedde/ doe
Jesus dese woorden ge-
eyndigt hadde/ dat hy ver-
troeck van Galilea/ ende
quam over de Jordaen/ in
de lantpalen van Judea.
2 Ende vele scharen volg-
den hem/ ende hy genasse
aldaer.
3 Ende de Phariseen qua-
men tot hem/ versoeckende
hem/ ende seggende tot hem/
Is het een mensche geoor-
loft

laſt ſijn wijf te verlaten om
allerley oorſake?
4 Doch hy antwoordende
ſeyde tot haer / En hebt gy
niet geleſen / die van den
beginne [den menſche] ge=
maeckt heeft / dat hyſe ge=
maeckt heeft man ende wijf:
5 Ende geſegt heeft / Daer=
om ſal een menſche vader en=
de moeder verlaten / ende
ſal ſijnen wijve aenhangen /
ende die twee ſullen tot één
vleeſch zijn?
6 Alſoo dat ſy niet meer twee
en zijn / maer één vleeſch.
't Gene dan Godt t'ſamen=
gevoegt heeft / en ſcheyde de
menſche niet.
7 Sy ſeyden tot hem /
Waerom heeft dan Moſes
geboden eenen ſcheydbrief te
geven / eñ haer te verlaten?
8 Hy ſeyde tot haer / Mo=
ſes heeft van wegen de har=
digheyt uwer herten u toe=
gelaten uwe wijven te ver=
laten: Maer van den begin=
ne en is 't alſoo niet geweeſt.
9 Maer ick ſegge u / dat ſo
wie ſijn wijf verlaet anders
dan om hoererye / ende een
ander trouwt / [die] doet
overſpel: ende die de verla=
tene trouwt / doet [oock]
overſpel.
10 Sijne diſcipelen ſeyden
tot hem / Indien de ſake des
menſchen met den wijve al=
ſoo ſtaet / ſo en is 't niet oor=
baer te trouwen.
11 Doch hy ſeyde tot haer /
Alle en vattẽ dit woort niet /
maer dien het gegeven is.
12 Want daer zijn geſne=
dene / die uyt moeders lijve
alſoo geboren zijn: ende daer
zijn geſnedene die van de
menſchen geſneden zijn: en=
de daer zijn geſnedene die
haerſelven geſneden hebben
om het Koninckrijck der he=
melen. Die [dit] vatten kan /
vatte [het].
13 Doe wierden kinder=
kens tot hem gebracht / op
dat hy de handen haer ſoude
opleggen / eñ bidden: ende de
diſcipelen beſtraften deſelve.
14 Maer Jeſus ſeyde /
Laet af van de kinderkens /
ende en verhindert haer niet
tot my te komen: want der
ſulcken is het Koninckrijck
der hemelen.
15 Ende als hy haer de
handen opgelegt hadde /
vertrock hy van daer.
16 Ende ſiet daer quam één
tot hem / ende ſeyde tot hem /
Goede Meeſter / wat ſal
ick goets doen / op dat ick
het eeuwige leven hebbe?
17 Ende hy ſeyde tot hem /
Wat noemt gy my goet?
Niemant en is goet dan
één / [namelick] Godt. Doch
wilt gy in het leven ingaen /
onderhoudt de geboden.
18 Hy ſeyde tot hem /
Welcke? Ende Jeſus ſeyde /
[Deſe:] Gy en ſult niet doo=
den:

den: Gy en sult geen over-
spel doen: Gy en sult niet
stelen: Gy en sult geen val-
sche getuygenisse geven.
19 Eert uwen vader ende
moeder: ende/ Gy sult u-
wen naesten lief hebben /
als uselven.
20 De jongelingh seyde tot
hem/ Alle dese dingen heb-
be ick onderhouden van my-
ne jonckheyt af: Wat ge-
breeckt my nogh?
21 Jesus seyde tot hem /
So gy wilt volmaeckt zijn /
gaet henen/ verkoopt wat
gy hebt/ ende geeft het den
armen/ ende gy sult eenen
schat hebben in den hemel:
ende komt herwaerts/ volgt
my.
22 Als nu de jongelingh
dit woort hoorde/ gingh
hy bedroeft wech: want hy
hadde vele goederen.
23 Ende Jesus seyde tot
zijne discipelen/ Voorwaer
ick segge u/ dat een rijcke
swaerlick in het Koninck-
rijck der hemelen sal ingaen.
24 Ende wederom segge ick
u/ Het is lichter dat een
kemel gae door de ooge van
een naelde/ dan dat een
rijcke ingae in het Koninck-
rijck Godts.
25 Sijne discipelen nu [dit]
hoorende wierden seer ver-
baest/ seggende/ Wie kan
dan saligh worden?
26 Ende Jesus [haer] aen-
siende seyde tot haer/ By
de menschen is dat onmoge-
lick/ maer by Godt zijn alle
dingen mogelick.
27 Doe antwoordde Pe-
trus ende seyde tot hem /
Siet/ wy hebben alles ver-
laten/ ende zijn u gevolgt:
wat sal ons dan gewerden?
28 Ende Jesus seyde tot
haer/ Voorwaer ick segge
u/ dat gy die my gevolgt
zijt/ in de wedergeboorte/
wanneer de Sone des men-
schen sal geseten zijn op den
throon sijner heerlickheyt/
[dat] gy oock sult sitten op
twaelf throonen/ oorde-
lende de twaelf geslachten
Israëls.
29 Ende so wie sal verla-
ten hebben huysen/ of broe-
ders/ of susters/ of vader/
of moeder/ of wijf/ of kin-
deren/ of ackers/ om mijns
naems wille/ [die] sal hon-
dertvout ontfangen/ ende
het eeuwige leven be-erven.
30 Maer vele eerste sullen
de laetste zijn/ ende [vele]
laetste de eerste.

Het 20. Capittel.

WAnt het Koninckrijck
der hemelen is gelijck
een heere des huys/ die met
den morgenstont uytgingh
om arbeyders te hueren in
sijnen wijngaert.
2 Ende als hy met de
arbeyders eens geworden
was/ voor eenen penningh

des daegs/ sondt hyse he-
nen in sijnen wijngaert.
3 Ende uytgegaen zijnde
ontrent de derde ure/ sagh
hy andere ledigh staende op
de merckt.
4 Ende hy seyde tot desel-
ve/ Gaet gy oock henen in
den wijngaert: ende so wat
recht is/ sal ick u geven.
Ende sy gingen.
5 Wederom uytgegaen
zijnde ontrent de seste ende
negende ure/ dede hy des-
gelijcks.
6 Ende uytgegaen zijnde
ontrent de elfde ure/ vondt
hy andere ledigh staende/
ende seyde tot haer/ Wat
staet gy hier den geheelen
dagh ledigh?
7 Sy seyden tot hem/ Om
dat ons niemant gehuert en
heeft. Hy seyde tot haer/
Gaet oock gy henen in den
wijngaert: ende so wat recht
is/ sult gy ontfangen.
8 Als het nu avont gewor-
den was/ seyde de heere des
wijngaerts tot sijnen rent-
meester/ Roept de arbey-
ders/ ende geeft haer den
loon/ beginnende van de
laetste tot de eerste:
9 Ende alsse quamen die
ter elfder ure [gehuert wa-
ren]/ ontfingen sy een ye-
der eenen penningh.
10 Ende de eerste komen-
de/ meynden dat sy meer
ontfangen souden: ende sy
selve ontfingen oock elck ee-
nen penningh.
11 Ende [dien] ontfangen
hebbende/ murmureerden
sy tegen den heere des huys.
12 Seggende/ Dese laetste
en hebben [maer] één ure
gearbeydt/ ende gy hebtse
ons gelijck gemaeckt/ die
wy den last des daegs ende
de hitte gedragen hebben.
13 Doch hy antwoorden-
de seyde tot éénen van haer/
Vrient/ ick en doe u geen
onrecht. En zijt gy niet met
my eens geworden voor ee-
nen penningh?
14 Neemt het uwe/ en gaet
henen. Ick wil desen laet-
sten oock geven gelijck als u.
15 Of en is 't my niet ge-
oorloft te doen met het mij-
ne wat ik wil? Of is uwe oo-
ge boos/ om dat ick goet ben?
16 Alsoo sullen de laetste
de eerste zijn/ ende de eerste
de laetste. Want vele zijn
geroepen/ maer weynige
uytverkoren.
17 Ende Jesus opgaende
nae Jerusalem/ nam tot
hem de twaelf discipelen al-
leen op den wegh/ ende sey-
de tot haer/
18 Siet wy gaen op nae
Jerusalem/ ende de Soon
des menschen sal den Over-
priesteren ende Schriftge-
leerden overgelevert wor-
den/ ende sy sullen hem ter
doot veroordeelen.

19 En

19 Ende sy sullen hem den
Heydenen overleveren / om
hem te bespotten / ende te
geesselen / ende te kruyci-
gen: ende ten derden dage
sal hy weder-opstaen.
20 Doe quam de moeder
der sonen Zebedei tot hem
met hare sonen / [hem] aen-
biddende / ende begeerende
wat van hem.
21 Ende hy seyde tot haer /
Wat wilt gy? Sy seyde tot
hem / Segt dat dese mijne
twee sonen sitten mogen de
een tot uwer rechter / ende
de ander tot uwer slincker-
[hant] in uw Koninckrijck.
22 Maer Jesus antwoord-
de ende seyde / Gylieden en
weet niet wat gy begeert:
kont gy den drinckbeker
drincken / dien ick drincken
sal: ende met den doop ge-
doopt worden / daer mede
ick gedoopt worde? Sy sey-
den tot hem / Wy konnen.
23 Ende hy seyde tot haer /
Mijnen drinckbeker sult gy
wel drincken / ende met den
doop / daer ick mede gedoopt
worde / sult gy gedoopt wor-
den: maer het sitten tot
mijner rechter / ende tot
mijner , slinker[hant] / en
staet by my niet te geven;
maer [het sal gegeven worden]
dien het bereyt is van mij-
nen Vader.
24 Ende als de [andere]
tien [dat] hoorden / namen
sy het seer qualick van de
twee broeders.
25 Ende als haer Jesus tot
hem geroepen hadde / seyde
hy / Gy weet dat de Overste
der volckeren heerschappye
voeren over haer / ende de
Groote gebruycken macht
over haer.
26 Doch alsoo en sal 't on-
der u niet zijn: maer so wie
onder u sal willen groot wor-
den / [die] zy uwe dienaer.
27 Ende so wie onder u sal
willen de eerste zijn / die zy
uwe dienstknecht.
28 Gelijck de Sone des
menschen niet en is geko-
men om gedient te worden /
maer om te dienen / ende
sijne ziele te geven [tot] een
rantsoen voor vele.
29 Ende als sy van Jeri-
cho uytgingen / is hem een
groote schare gevolgt.
30 Ende siet / twee blinde
sittende aen den wegh / als
sy hoorden dat Jesus voor-
bygingh / riepen / seggen-
de: Heere / gy sone Davids /
ontfermt u onser.
31 Ende de schare bestraf-
te haer / op dat sy swijgen
souden: maer sy riepen te
meer / seggende / Ontfermt
u onser / Heere / gy sone
Davids.
32 Ende Jesus [stille] staen-
de riepse ende seyde / Wat
wilt gy dat ick u doe?
33 Sy seyden tot hem /

Heere/ dat onse oogen ge-
opent werden.
34 Ende Jesus innerlick
beweegt zijnde met barm-
hertigheyt raeckte hare oo-
gen aen: ende terstont wier-
den hare oogen siende/ ende
sy volgden hem.

Het 21. Capittel.

ENde als sy nu Jerusa-
lem genaeckten/ ende
gekomen waren tot Beth-
phage/ aen den olijfbergh/
doe sondt Jesus twee disci-
pelen/ seggende tot haer/
2 Gaet henen in het vleck/
dat tegen u over [ligt]; ende
gy sult terstont een eselinne
gebonden vinden/ ende een
veulen met haer: ontbindt-
se ende brengtse tot my.
3 Ende indien u yemant yet
segt/ so sult gy seggen/ dat de
Heere deser van noode heeft:
ende hy salse terstont senden.
4 Dit alles nu is geschiet/
op dat vervult worde 't ge-
ne gesproken is door den
Propheet/ seggende/
5 Segget de dochter Si-
on: Siet uwe Koningh
komt [tot] u sachtmoedigh
ende geseten op een eselin-
ne/ ende een veulen zijnde
een jongh eener jockdra-
gende [eselinne].
6 Ende de discipelen he-
nen gegaen zijnde/ ende ge-
daen hebbende gelijck Jesus
haer bevolen hadde/
7 Brachten de eselinne en-
de het veulen/ ende leyden
hare kleederen op deselve/
ende setteden [hem] daer op.
8 Ende de meeste schare
spreydden hare kleederen
op den wegh: ende andere
hieuwen tacken van de boo-
men/ ende spreyddense op
den wegh.
9 Ende de scharen die voor-
gingen ende die volgden/
riepen seggende/ Hosanna
den sone Davids; gesegent
[is] hy die komt in den name
des Heeren: Hosanna in de
hoogste [hemelen].
10 Ende als hy te Jerusa-
lem inquam/ wiert de ge-
heele stadt beroert/ seggen-
de/ Wie is dese?
11 Ende de scharen seyden/
Dese is Jesus/ de Propheet
van Nazareth in Galilea.
12 Ende Jesus gingh in
den Tempel Godts/ ende
dreef uyt alle die verkoch-
ten ende kochten in den
Tempel/ ende keerde om de
tafelen der wisselaers/ ende
de sitstoelen der gene die de
duyven verkochten.
13 Ende hy seyde tot haer/
Daer is geschreven: Mijn
huys sal een huys des ge-
bedts genaemt worden/
maer gy hebt dat tot eenen
moordenaers kuyl gemaeckt.
14 Ende daer quamen blin-
de ende kreupele tot hem in
den Tempel/ ende hy ge-
nas deselve.

15 Als nu de Overpriesters ende Schriftgeleerde
sagen de wonderheden / die
hy dede / ende de kinderen
roepende in den Tempel /
ende seggende / Hosanna
den sone Davids / namen
sy dat seer qualick:
16 Ende seyden tot hem /
Hoort gy [wel] / wat dese
seggen? Ende Jesus seyde
tot haer / Ja. Hebt gy
noyt gelesen / Uyt den mont
der jonge kinderen ende der
soogelingen hebt gy [u] lof
toebereydt?
17 Ende haer verlatende
gingh hy van daer uyt de
stadt nae Bethania / ende
overnachte aldaer.
18 Eñ des morgens vroegh
als hy wederkeerde nae de
stadt / hongerde hem.
19 Ende siende éénen vijgeboom aen den wegh /
gingh hy nae hem toe / ende
vondt niet aen denselven dan
alleenlick bladeren. Ende
seyde tot hem / Uyt u en
worde geen vrucht meer in
der eeuwigheyt. Ende de vijgeboom verdorde terstont.
20 Ende de discipelen [dat]
siende verwonderden haer /
seggende / Hoe is de vijgeboom [soo] terstont verdorret?
21 Doch Jesus antwoordende seyde tot haer / Voorwaer segge ick u / Indien gy
geloove haddet / ende niet en
twijffeldet / gy soudt niet alleenlick doen 't gene den vijgeboom [is geschiet] / maer
indien gy oock tot desen
bergh seydet / Wort opgeheven ende in de zee geworpen / het soude geschieden.
22 Ende al wat gy sult begeeren in 't gebedt / geloovende / sult gy ontfangen.
23 Ende als hy in den Tempel gekomen was / quamen
tot hem / terwijle hy leerde /
de Overpriesters ende de Ouderlingen des volcks / seggende / Door wat macht doet
gy dese dingen? Ende wie
heeft u dese macht gegeven?
24 Ende Jesus antwoordende seyde tot haer / Ick
sal u oock één woort vragen: 't welck indien gy my
sult seggen / so sal ick u oock
seggen / door wat macht
ick dese dingen doe.
25 De Doop Joannis van
waer was [die]? Uyt den
Hemel / ofte uyt de menschen? Ende sy overleyden
by haerselven ende seyden /
Indien wy seggen / Uyt
den Hemel / so sal hy ons
seggen / Waerom en hebt
gy hem dan niet gelooft?
26 Ende indien wy seggen / Uyt de menschen / so
vreesen wy de schare: want
sy houden alle Joannem
voor een Propheet.
27 Ende sy Jesu antwoordende seyden / Wy en weten

 't niet.

't niet. Ende hy seyde tot
haer / So en segge ick u
oock niet / door wat macht
ick dit doe.
28 Maer wat dunkt u ?
Een mensche hadde twee
sonen / ende gaende tot den
eersten seyde / Sone gaet
henen / werckt heden in
mijnen wijngaert.
29 Doch hy antwoordde /
ende seyde / Ick en wil niet :
ende daer na berouw heb-
bende gingh hy henen.
30 Ende gaende tot den
tweeden / seyde desgelijcks.
Ende dese antwoordde / en-
de seyde / Ick [gae] heere /
ende hy en gingh niet.
31 Wie van dese twee heeft
den wille des vaders ge-
daen ? Sy seyden tot hem /
De eerste. Jesus seyde tot
haer / Voorwaer ick segge
u / dat de tollenaers ende
de hoeren u voorgaen in 't
Koninckrijcke Godts.
32 Want Joannes is tot
u gekomen in den wegh der
gerechtigheyt / ende gy en
hebt hem niet geloost : maer
de tollenaers ende hoeren
hebben hem geloost: doch gy
[sulcks] siende en hebt daer
na geen berouw gehadt /
om hem te gelooven.
33 Hoort een ander gelijc-
kenisse. Daer was een heere
des huys / die eenen wijn-
gaert plantede / ende sette-
de eenen tuyn daer omme /
ende groef eenen wijnpers-
back daer in / ende bouwde
eenen toren / ende verhuer-
de dien den lantlieden / ende
reysde buyten [lants].
34 Doe nu de tijt der vruch-
ten genaeckte / sondt hy sij-
ne dienstknechten tot de
lantlieden om sijne vruchten
te ontfangen.
35 Ende de lantlieden / ne-
mende sijne dienstknechten /
hebben den eenen geslagen :
ende den anderen gedoodt /
ende den derden gesteenigt.
36 Wederom sondt hy an-
dere dienstknechten / meer
[in 't getal] dan de eerste / en-
de sy deden haer desgelijcks.
37 Ende ten laetsten sondt
hy tot haer sijnen sone / seg-
gende / Sy sullen mijnen
soon ontsien.
38 Maer de lantlieden den
sone siende / seyden onder
malkanderen / Dese is de
erfgenaem / komt laet ons
hem dooden / ende sijne erf-
fenisse [aen ons] behouden.
39 Ende hem nemende
wierpen sy [hem] uyt / buy-
ten den wijngaert / ende
doodden [hem].
40 Wanneer dan de heere des
wijngaerts komen sal / wat
sal hy dien lantlieden doen ?
41 Sy seyden tot hem /
Hy sal de quade eenen qua-
den doot aendoen / ende sal
den wijngaert anderen lant-
lieden verhueren / die hem
de

de vruchten op hare tijden
sullen geven.
42 Jesus seyde tot haer/
Hebt gy noyt gelesen in de
Schriften/ De steen dien de
bouwlieden verworpen heb-
ben/ dese is geworden tot
een hooft des hoecks: Van
den Heere is dit geschiet/
ende het is wonderlick in
onse oogen?
43 Daerom segge ick u lie-
den/ dat het Koninckrijck
Godts van u sal wechgeno-
men worden/ ende eenen
volcke gegeven/ dat sijne
vruchten voortbrenge.
44 Ende wie op desen steen
valt/ die sal verplettert
worden: ende op wien hy
valt/dien sal hy vermorselen.
45 Ende als de Overprie-
ters ende Phariseen dese
sijne gelijckenissen hoorden/
verstonden sy dat hy van
haer sprack.
46 Ende soeckende hem te
vangen/vreesden sy de scha-
ren: dewijle dese hem hiel-
den voor een Propheet.

Het 22. Capittel.

ENde Jesus antwoor-
dende sprack tot haer
wederom door gelijckenis-
sen/ seggende/
2 Het Koninckrijck der
hemelen is gelijck een seker
koningh/ die sijnen sone
een bruyloft bereyd hadde:
3 Ende sondt sijne dienst-
knechten uyt om de genood-
de ter bruyloft te roepen: en-
de sy en wilden niet komen.
4 Wederom sondt hy ande-
re dienstknechten uyt/ seg-
gende/ Segt den genood-
den/ Siet/ ick hebbe mijn
middagmael bereydt/ mijn
ossen/ ende de gemeste [bee-
sten] zijn geslachtet/ ende
alle dingen zijn gereet:
komt tot de bruyloft.
5 Maer sy [sulcks] niet
achtende zijn henen gegaen/
dese tot sijnen acker/ gene
tot sijne koopmanschap.
6 Ende de andere grepen
sijne dienstknechten/ deden
[haer] smaetheyt aen/ en-
de doodden se.
7 Als nu de Koningh [dat]
hoorde/ wiert hy toornigh:
ende sijne krijgsheyren sen-
dende heeft die dootslagers
vernielt/ ende hare stadt in
brant gesteken.
8 Doe seyde hy tot sijne
dienstknechten/ De bruy-
loft is wel bereydt/ doch
de genoodde en waren 't niet
weerdigh.
9 Daerom gaet op de uyt-
gangen der wegen/ ende
soo vele als gy der sult vin-
den/ roeptse tot de bruyloft.
10 Ende deselve dienst-
knechten uytgaende op de
wegen/ vergaderden alle die
sy vonden/ beyde quade
ende goede: ende de bruy-
loft wiert vervult met aen-
sittende [gasten].

11 Ende als de Koningh ingegaen was om de aensittende [gasten] te oversien/ sagh hy aldaer een mensche niet gekleedt [zijnde] met een bruyloftskleet:
12 Ende seyde tot hem/ Vrient/ hoe zijt gy hier ingekomen/ geen bruylofts-kleedt [aen] hebbende? Ende hy verstomde.
13 Doe seyde de Koningh tot de dienaers/ Bindet sijne handen ende voeten/ neemt hem wech/ ende werpt [hem] uyt in de buytenste duysternisse: Daer sal zijn weeninge ende knersinge der tanden.
14 Want vele zijn geroepen/ maer weynige uytverkoren.
15 Doe gingen de Phariseen henen ende hielden t'samen raet/ hoe sy hem verstricken souden in [sijne] reden.
16 Ende sy sonden uyt tot hem hare discipelen met de Herodianen/ seggende/ Meester/ wy weten dat gy waerachtigh zijt/ ende den wegh Godts in der waerheyt leert/ ende nae niemant en vraegt: want gy en siet den persoon der menschen niet aen.
17 Segt ons dan/ Wat dunckt u? Is het geoorlooft den Keyser schattinge te geven/ ofte niet?
18 Maer Jesus bekennende hare boosheyt/ seyde/
19 Gy geveynsde/ wat versoeckt gy my? Toont my den schattingpenningh. Ende sy brachten hem eenen penningh.
20 Ende hy seyde tot haer/ Wiens is dit beelt ende het opschrift?
21 Sy seyden tot hem/ Des Keysers. Doe seyde hy tot haer/ Geeft dan den Keyser dat des Keysers is/ ende Gode dat Godts is.
22 Ende sy dit hoorende verwonderden haer: ende hem verlatende/ zijn sy wechgegaen.
23 Te dien selven dage quamen tot hem de Sadduceen/ die seggen dat 'er geen opstandinge en is/ ende vraegden hem/
24 Seggende/ Meester/ Moses heeft gesegt/ Indien yemant sterft geen kinderen hebbende/ so sal sijn broeder desselven wijf trouwen/ ende sijnen broeder zaet verwecken.
25 Nu waren daer by ons seven broeders/ ende de eerste [een wijf] getrouwt hebbende/ sterf: ende dewijle hy geen zaet en hadde/ so liet hy sijn wijf voor sijnen broeder.
26 Desgelijcks oock de tweede/ ende de derde/ tot den sevenden toe.
27 Ten laetsten na allen is oock de vrouwe gestorven.

28 In de opstandinge dan /
wiens wijf sal sy wesen van
die seven? want sy hebben-
se alle gehadt.
29 Maer Jesus antwoord-
de ende seyde tot haer / Gy
dwaelt / niet wetende de
Schriften / noch de kracht
Godts.
30 Want in de opstandinge
en nemen sy niet ten houwe-
licke / noch en worden niet
ten houwelicke uytgege-
ven: maer sy zijn als En-
gelen Godts in den hemel.
31 Ende wat aengaet de
opstandinge der dooden / en
hebt gy niet gelesen 't gene
van Godt tot ulieden ge-
sproken is / die daer segt /
32 Ick ben de Godt Abra-
hams / ende de Godt Isaacs /
ende de Godt Jacobs? Godt
en is niet een Godt der doo-
de / maer der levende.
33 Ende de scharen [dit]
hoorende / wierden versla-
gen over sijne leere.
34 Ende de Phariseen ge-
hoort hebbende dat hy den
Sadduceen den mont ge-
stopt hadde / zijn te samen
in een vergadert.
35 Ende één uyt haer /
[zijnde] een Wetgeleerde /
heeft gevraegt / hem ver-
soeckende / ende seggende /
36 Meester / welck is het
groot gebodt in de wet?
37 Ende Jesus seyde tot
hem / Gy sult lief hebben
den Heere uwen Godt met
geheel uw herte / ende met
geheel uwe ziele / ende met
geheel uw verstant.
38 Dit is het eerste / ende
het groot gebodt.
39 Eñ het tweede desen ge-
lijck / [is:] Gy sult uwen nae-
sten lief hebben als u selven.
40 Aen dese twee geboden
hangt de gantsche wet ende
de Propheten.
41 Als nu de Phariseen
t' samenvergadert waren /
vraegde haer Jesus /
42 Ende seyde / Wat dunckt
u van den Christus / wiens
sone is hy? Sy seyden tot
hem / Davids [sone].
43 Hy seyde tot haer /
Hoe noemt hem dan David
in den Geest / [sijnen] Heere /
seggende /
44 De Heere heeft gesegt
tot mijnen Heere / Sit aen
mijne rechter[hant] / tot
dat ick uwe vyanden sal ge-
sett hebben tot een voet-
bank uwer voeten?
45 Indien hem dan David
noemt [sijnen] Heere / hoe
is hy sijn sone?
46 Ende niemant en kon-
de hem een woort antwoor-
den: noch niemant en durf-
de hem van dien dage aen
[yet] meer vragen.

Het 23. Capittel.

DOe sprack Jesus tot de
scharen ende tot sijne
discipelen /

2 Seggende / De Schriftgeleerde/ eñ de Phariseen zijn geseten op den stoel Mosis:
3 Daerom al wat sy u seggen dat gy houden sult / houdt [dat] ende doet [het] / maer en doet niet nae hare wercken: want sy seggen 't / ende en doen 't niet.
4 Want sy binden lasten die swaer zijn ende qualick om dragen / ende leggense op de schouderen der menschen: maer sy en willen die met haren vinger niet verroeren.
5 Ende alle hare wercken doen sy om van de menschen gesien te worden. Want sy maken hare gedenckcedels breet/ende maken de zoomen van hare kleederen groot.
6 Ende sy beminnen de voorzaensittinge in de maeltijden/ ende de voorgestoelten in de Synagogen.
7 Oock de begroetingen op de merckten / ende van de menschen genaemt te worden/ Rabbi/ Rabbi.
8 Doch gy en sult niet Rabbi genaemt worden / want één is uw Meester / [namelick] Christus: ende gy zijt alle broeders.
9 Ende en sult niemant uwen Vader noemen op der aerden: want één is uw' Vader / [namelick] die in de hemelen is.
10 Noch gy en sult niet Meesters genoemt worden: want één is uw' Meester / [namelick] Christus:
11 Maer de meeste van u sal uw' dienaer zijn.
12 Ende wie hemselven verhoogen sal / [die] sal vernedert worden: ende wie hemselven sal vernederen / [die] sal verhoogt worden
13 Maer wee u gy Schriftgeleerde ende Phariseen / gy geveynsde: Want gy sluyt het Koninckrijck der hemelen voor de menschen / overmits gy [daer] niet in en gaet/ noch de gene die ingaen souden / niet en laet ingaen.
14 Wee u gy Schriftgeleerde ende Phariseen / gy geveynsde: Want gy eet de huysen der weduwen op / ende [dat] onder den schijn van lange te bidden. Daerom sult gy te swaerder oordeel ontfangen.
15 Wee u gy Schriftgeleerde ende Phariseen / gy geveynsde: Want gy omreyst zee ende lant om één Jodengenoot te maken: ende als hy het geworden is / so maeckt gy hem een kint der hellen / tweemael meer dan gy [zijt].
16 Wee u gy blinde leydslieden / die segget / So wie gesworen sal hebben by den Tempel / dat en is niet: maer so wie gesworen sal hebben by het gout des Tempels / die is schuldigh.

17 Gy

17 Gy dwase ende blinde:
want welck is meerder/het
gout/ ofte de Tempel die
het gout heyligt?
18 Ende so wie geswooren
sal hebben by den altaer/
dat en is niet: maer so wie
geswooren sal hebben by de
gave/ die daer op is/ die is
schuldigh.
19 Gy dwase ende blinde:
want wat is meerder/ de
gave/ of de altaer die de ga-
ve heyligt?
20 Daerom wie sweert by
den altaer/ die sweert by
denselven/ ende by al wat
daer op is.
21 Ende wie sweert by den
Tempel/ die sweert by den-
selven/ ende by dien die daer
in woont.
22 Ende wie sweert by den
hemel/ die sweert by den
throon Godts/ ende by dien
die daer op sitt.
23 Wee u gy Schriftge-
leerde ende Phariseen/ gy
geveynsde: want gy ver-
tient de munte/ ende de dil-
le/ ende het komijn/ ende
gy laet na het swaerste der
wet/ [namelick] het oor-
deel/ ende de barmhertig-
heyt/ ende het geloove. De-
se dingen moest men doen/
ende de andere niet nalaten.
24 Gy blinde leydslieden/
die gy de mugge uytsijget/
ende den kemel doorswelget.
25 Wee u gy Schriftge-
leerde ende Phariseen/ gy
geveynsde: want gy reynigt
het buytenste des drinckbe-
kers ende des schotels/ maer
van binnen zijnse vol van
roof ende onmatigheyt.
26 Gy blinde Phariseer/
reynigt eerst dat binnen in
den drinckbeker ende de scho-
tel is/ op dat oock het buy-
tenste derselve reyn worde.
27 Wee u gy Schriftge-
leerde ende Phariseen/ gy
geveynsde: want gy zijt de
witgepleasterde graven ge-
lijck/ die van buyten wel
schoon schijnen/ maer van
binnen zijnse vol doodsbeen-
deren eñ aller onreynigheyt.
28 Alsoo oock schijnt gy
wel den menschen van buy-
ten rechtveerdigh/ maer van
binnen zijt gy vol geveynst-
heyt ende ongerechtigheyt.
29 Wee u gy Schriftgeleer-
de ende Phariseen/ gy ge-
veynsde: want gy bouwt de
graven der Propheten op/
ende verciert de grafteecke-
nen der rechtveerdige.
30 Ende segget/ Indien
wy ten tijden onser vaderen
hadden geweest/ wy en sou-
den met haer geen gemeyn-
schap gehadt hebben aen het
bloet der Propheten.
31 Aldus getuygt gy [te-
gen] uselven/ dat gy kinde-
ren zijt der gene die de Pro-
pheten gedoodt hebben.
32 Gy [dan] oock ver-

vult de mate uwer vaderen.
33 Gy slangen/ gy adde-
ren gebroedsels/ hoe soudt
gy de helsche verdoemenisse
ontvlieden?
34 Daerom siet ick sende tot
u Propheten/ ende Wijse/
ende Schriftgeleerde: ende
uyt denselven sult gy [sommi-
ge] dooden ende kruycigen/
ende [sommige] uyt densel-
ven sult gy geesselen in uwe
Synagogen/ ende sultse ver-
volgen van stadt tot stadt:
35 Op dat op u kome alle
het rechtveerdige bloet/ dat
vergoten is op der aerden/
van het bloet des rechtveer-
digen Abels af tot op het
bloet Zacharie des soons
Barachie/ welcken gy ge-
doodt hebt tusschen den
Tempel ende den altaer.
36 Voorwaer segge ick u/
Alle dese dingen sullen ko-
men over dit geslachte.
37 Jerusalem/ Jerusalem/
gy die de Propheten doodet/
ende steenigt die tot u geson-
den zijn: Hoe menighmael
hebbe ick uwe kinderen wil-
len byeenvergaderen/ gelijc-
kerwijs een henne hare kiec-
kenen byeenvergadert on-
der de vleugelen/ ende gy-
lieden en hebt niet gewilt.
38 Siet uw huys wort u
woest gelaten.
39 Want ick segge u/ Gy
en sult my van nu aen niet
sien/ tot dat gy seggen sult/
Gesegent [is] hy die komt
in den name des Heeren.

Het 24. Capittel.

ENde Jesus gingh uyt
ende vertrock van den
Tempel/ ende sijne discipe-
len quamen by hem/ om
hem de gebouwen des Tem-
pels te toonen.
2 Ende Jesus seyde tot
haer/ En siet gy niet alle de-
se dingen? Voorwaer segge
ick/ Hier en sal niet [een]
steen op [den anderen] steen
gelaten worden/ die niet af-
gebroken en sal worden.
3 Ende als hy op den olijf-
bergh geseten was/ gingen
de discipelen tot hem alleen/
seggende/ Segt ons/ wan-
neer sullen dese dingen zijn?
ende welck [sal] het teecken
[zijn] van uwe toekomste/
ende van de voleyndinge der
werelt?
4 Ende Jesus antwoorden-
de seyde tot haer/ Siet toe/
dat u niemant en verleyde.
5 Want vele sullen komen
onder mijnen name/ seggen-
de/ Ick ben de Christus/ en-
de sy sullen vele verleyden.
6 Ende gy sult hooren van
oorlogen/ ende geruchten
van oorlogen. Siet toe/ en
wort niet verschrickt: want
alle [die] dingen moeten ge-
schieden/ maer nogh en is
het eynde niet.
7 Want [het een] volck sal
tegen [het ander] volck op-
staen/

staen/ ende [het een] Koninckrijck tegen [het ander] Koninckrijck: ende daer sullen zijn hongersnooden/ende pestilentien/ eñ aerdbevingen in verscheyden plaetsen.
8 Doch alle die dingen [zijn maer] een beginsel der smerten.
9 Alsdan sullen sy u overleveren in verdruckinge/ ende sullen u dooden: eñ gy sult gehaet worden van alle volckeren/ om mijns naems wille.
10 Ende dan sullender vele ge-ergert worden/ ende sullen malkanderen overleveren/ eñ malkanderen haten.
11 Ende vele valsche Propheten sullen opstaen/ ende sullender vele verleyden.
12 Ende om dat de ongerechtigheyt vermenigvuldigt sal worden/ so sal de liefde van velen verkouden.
13 Maer wie volherden sal tot den eynde/ die sal saligh worden.
14 Ende dit Euangelium des Koninckrijcks sal in de geheele werelt gepredickt worden tot een getuygenisse allen volckeren: ende dan sal het eynde komen.
15 Wanneer gy dan sult sien den grouwel der verwoestinge/ waer van gesproken is door Daniel den Propheet/ staende in de heylige plaetse/ (die [het] leest die mercke daer op/)
16 Dat alsdan die in Judea zijn/ vlieden op de bergen.
17 Die op het dack is/ en kome niet af/ om yet uyt sijn huys wech te nemen.
18 Ende die op den acker is/ en keere niet weder te rugge/ om sijne kleederen wech te nemen.
19 Maer wee den bevruchten ende den soogenden [vrouwen] in die dagen.
20 Doch bidt dat uwe vlucht niet en geschiede des winters/ noch op eenen Sabbath.
21 Want alsdan sal groote verdruckinge wesen/ hoedanige niet en is geweest van het begin der werelt tot nu toe/noch oock niet zijn en sal.
22 Ende so die dagen niet verkort en wierden/ geen vleesch en soude behouden worden: maer om der uytverkorenen wille sullen die dagen verkort worden.
23 Alsdan/ so niemant tot ulieden sal seggen/ Siet hier is de Christus/ ofte daer/ en gelooft het niet.
24 Want daer sullen valsche Christi/ ende valsche Propheten opstaen/ ende sullen groote teeckenen ende wonderheden doen: also dat sy (indien het mogelick ware) oock de uytverkorene souden verleyden.
25 Siet ick hebbe [het] u voorsegt.

26 So sy dan tot u sullen
seggen / Siet hy is in de woe-
stijne / en gaet niet uyt:
Siet [hy is] in de binnenka-
meren / en gelooft het niet.
27 Want gelijck de blicksem
uytgaet van het oosten / ende
schijnt tot het westen / alsoo
sal oock de toekomste des
Soons des menschen wesen.
28 Want al waer het doode
lichaem sal zijn / daer sullen de
arenden vergadert worden.
29 Ende terstont na de ver-
druckinge dier dagen / sal de
sonne verduystert worden /
ende de mane en sal haer
schijnsel niet geven / ende
de sterren sullen van den he-
mel vallen / ende de krach-
ten der hemelen sullen be-
weegt worden.
30 Ende alsdan sal in den
hemel verschijnen het teec-
ken des Soons des men-
schen ende dan sullen alle
de geslachten der aerde
weenen / ende sullen den
Sone des menschen sien ko-
mende op de wolcken des
hemels / met groote kracht
ende heerlickheyt.
31 Ende hy sal sijne Enge-
len uytsenden met een basuy-
ne van groot geluyt: ende
sy sullen sijne uytverkorene
byeenvergaderen uyt de vier
winden / van het [een] uyter-
ste der hemelen tot het [an-
der] uyterste derselve.
32 Ende leert van den vij-
geboom dese gelijckenisse:
Wanneer sijn tack nu teer
wort / ende de bladeren
uytspruyten / so weet gy
dat de somer naeby is.
33 Alsoo oock gylieden /
wanneer gy alle dese dingen
sult sien / so weet dat [het]
naeby is voor de deure.
34 Voorwaer ick segge u /
Dit geslachte en sal geensins
voorbygaen / tot dat alle dese
dingen sullen geschiet zijn.
35 De hemel ende de aerde
sullen voorbygaen: maer
mijne woorden en sullen
geensins voorbygaen.
36 Doch van dien dagh en-
de ure en weet niemant / oock
niet de Engelen der heme-
len / dan mijn Vader alleen.
37 Ende gelijck de dagen
Noë [waren] / alsoo sal oock
zijn de toekomste van den
Soon des menschen.
38 Want gelijck sy waren
in de dagen voor de sund-
vloed / etende ende drincken-
de / trouwende ende ten
houwelicke uytgevende / tot
den dagh toe / in welcken
Noë in de arke gingh:
39 Ende en bekenden 't niet
tot dat de sundvloet quam /
ende haer alle wechnam: al-
soo sal oock zijn de toekomste
des Soons des menschen.
40 Alsdan sullender twee
op den acker zijn: de een
sal aengenomen / ende de
ander sal verlaten worden.

41 Daer sullen twee [vrou-
wen] malen in den meulen:
de eene sal aengenomen / en-
de de andere sal verlaten
worden.
42 Waeckt dan / want gy
en weet niet in welcke ure
uwe Heere komen sal.
43 Maer weet dit / dat so
de heere des huys geweten
hadde in welcke nachtwake
de dief komen soude / hy sou-
de gewaeckt hebben / ende
en soude sijn huys niet heb-
ben laten doorgraven.
44 Daerom zijt oock gy
bereydt: want in welcke ure
gy 't niet en meynt / sal de
Sone des menschen komen.
45 Wie is dan de getrou-
we ende voorsichtige dienst-
knecht / den welcken sijn
Heere over sijne dienstboden
gestelt heeft / om henlieden
[haer] voedsel te geven ter
rechter tijt?
46 Saligh is die dienst-
knecht / welcken sijn Heere
komende sal vinden alsoo
doende.
47 Voorwaer ick segge u /
dat hy hem sal setten over
alle sijne goederen.
48 Maer so die quade
dienstknecht in sijn herte
soude seggen / Mijn Heere
vertoeft te komen:
49 Ende souden beginnen
[sijne] mededienstknechten
te slaen / ende te eten ende te
drincken met de dronckaerts.
50 So sal de Heere deses
dienstknechts komen ten da-
ge / in welcken hy [hem]
niet en verwacht / ende ter
ure die hy niet en weet.
51 Ende sal hem afschey-
den / ende sijn deel setten met
de geveynsde. Daer sal wee-
ninge zijn / ende knerssinge
der tanden.

Het 25. Capittel.

ALsdan sal het Koninck-
rijck der hemelen gelijck
zijn tien maegden / welcke
hare lampen namen ende
gingen uyt den bruydegom
te gemoet.
2 Ende vijf van haer waren
wijse / en de vijf waren dwase.
3 Die dwaes [waren] / ha-
re lampen nemende / en
namen geen olie met haer.
4 Maer de wijse namen
olie in hare vaten met hare
lampen.
5 Als nu de bruydegom ver-
toefde / wierden sy alle sluy-
merigh / ende vielen in slaep.
6 Ende te middernacht ge-
schiede een geroep / Siet
de bruydegom komt / gaet
uyt hem te gemoet.
7 Doe stonden alle die
maegden op / ende bereyd-
den hare lampen.
8 Ende de dwase seyden tot
de wijse / Geeft ons van u-
we olie: want onse lampen
gaen uyt.
9 Doch de wijse antwoord-
den / seggende / [Geensins,]
op

op dat'er misschien voor ons
ende voor u niet genoegh en
zy: maer gaet liever tot de
verkoopers/ ende koopt
voor uselven.
10 Als sy nu henen gingen
om te koopen/ quam de
bruydegom: ende die gereet
[waren] gingen met hem in
tot de bruyloft/ ende de deu=
re wiert gesloten.
11 Daer na quamen oock
de andere maegden/ seggen=
de/ Heere/ Heere/ doet
ons open.
12 Ende hy antwoordende
seyde/ Voorwaer segge ick
u/ Ick en kenne u niet.
13 So waeckt dan: want
gy en weet den dagh niet/
noch de ure/ in dewelcke
de Sone des menschen ko=
men sal.
14 Want [het is] gelijck een
mensche die buyten 's lants
reysende sijne dienstknech=
ten riep/ ende gaf haer sijne
goederen over.
15 Ende den eenen gaf hy
vijf talenten/ ende den an=
deren twee/ ende den der=
den één/ een yegelick nae
sijn vermogen/ ende ver=
reysde terstont.
16 Die nu de vijf talenten
ontfangen hadde/ gingh he=
nen ende handelde daer me=
de/ ende won andere vijf
talenten.
17 Desgelijcks oock die
de twee [ontfangen hadde]/
die won oock andere twee.
18 Maer die het een ontfan=
gen hadde/ gingh henen ende
groef in de aerde/ ende ver=
bergde het gelt sijns heeren.
19 Ende na eenen langen
tijt quam de heere van de=
selve dienstknechten/ ende
hieldt rekeninge met haer.
20 Ende die de vijf talenten
ontfangen hadde/ quam en=
de bracht tot hem andere
vijf talenten/ seggende/
Heere/ vijf talenten hebt gy
my gegeven: siet/ andere
vijf talenten hebbe ick bo=
ven deselve gewonnen.
21 Ende sijn heere seyde
tot hem/ Wel/ gy goede en=
de getrouwe dienstknecht/
over weynige zijt gy ge=
trouw geweest/ over vele
sal ick u setten: gaet in in
de vreugde uwes heeren.
22 Ende die de twee talen=
ten ontfangen hadde/ quam
oock tot hem ende seyde/
Heere/ twee talenten hebt
gy my gegeven: siet/ twee
andere talenten hebbe ick
boven deselve gewonnen.
23 Sijn heere seyde tot
hem/ Wel/ gy goede en=
de getrouwe dienstknecht/
over weynige zijt gy ge=
trouw geweest/ over vele sal
ick u setten: gaet in in de
vreugde uwes heeren.
24 Maer die het een ta=
lent ontfangen hadde/ quam
oock ende seyde/ Heere/ ick
ken=

iende u dat gy een hart men=
ſche zijt / maeyende daer gy
niet gezaeyt en hebt / eñ ver=
gaderende van daer / [waer]
gy niet geſtroyt en hebt.
25 Ende bevreeſt zijnde ben
ck henen gegaen / ende heb=
be uw talent verborgen in de
erde: ſiet / gy hebt het uwe.
26 Maer ſijn heere ant=
woordende ſeyde tot hem /
Gy booſe ende luye dienſt=
knecht / gy wiſt dat ick
naeye daer ick niet gezaeyt
n hebbe / ende van daer
ergadere / [waer] ick niet
geſtroyt en hebbe.
27 So moeſt gy dan mijn
elt den wiſſelaren gedaen
hebben: ende ick komende
oude het mijne wedergeno=
nen hebben met woecker.
28 Neemt dan van hem
het talent wech / ende geeft
het den genen / die de tien
alenten heeft.
29 Want een yegelick die
heeft / [dien] ſal gegeven
worden / ende hy ſal over=
loedigh hebben: maer van
en genen die niet en heeft /
an dien ſal genomen wor=
en oock dat hy heeft.
30 Ende den onnutten
ienſtknecht werpt uyt in
e buytenſte duyſterniſſe:
aer ſal weeninge zijn ende
nerſſinge der tanden.
31 Ende wanneer de Sone
es menſchen komen ſal in
jne heerlickheyt / ende alle
de heylige Engelen met hem:
dan ſal hy ſitten op den
throon ſijner heerlickheyt.
32 Ende voor hem ſullen
alle de volckeren vergadert
worden: ende hy ſalſe van
malkanderen ſcheyden / ge=
lijck de herder de ſchapen
van de bocken ſcheydet.
33 Ende hy ſal de ſchapen
tot ſijner rechter[hant] ſet=
ten / maer de bocken tot
[ſijner] ſlinker[hant].
34 Alsdan ſal de Koningh
ſeggen tot de gene die tot ſij=
ner rechter[hant zijn] / Komt
gy geſegende mijns Vaders /
be-erft dat Koninckrijck /
't welck u bereyd is van de
grontlegginge der werelt.
35 Want ick ben honge=
righ geweeſt / ende gy hebt
my te eten gegeven: Ick
ben dorſtigh geweeſt / ende
gy hebt my te drincken ge=
geven: ick was een vreem=
delingh / ende gy hebt my
geherbergt.
36 [Ick was] naeckt / en=
de gy hebt my gekleedt: Ick
ben kranck geweeſt / ende gy
hebt my beſocht: Ick was
in de gevanckeniſſe / ende gy
zijt tot my gekomen.
37 Dan ſullen de recht=
veerdige hem antwoorden /
ſeggende / Heere / wanneer
hebben wy u hongerigh
geſien / ende geſpijſigt? ofte
dorſtigh / ende te drincken
gegeven?

38 En=

38 Ende wanneer hebben
wy u een vreemdelingh ge-
sien/ ende geherbergt? ofte
naeckt/ ende gekleedet?
39 Ende wanneer hebben
wy u kranck gesien/ ofte in
de gevanckenisse/ ende zijn
tot u gekomen?
40 Ende de Koningh sal
antwoorden ende tot haer
seggen/ Voorwaer segge ick
u/ Voor soo veel gy [dit]
één van dese mijne minste
broeders gedaen hebt/ so
hebt gy [dat] my gedaen.
41 Dan sal hy seggen oock
tot de gene die ter slincker-
[hant zijn]/ Gaet wech van
my gy vervloeckte in het
eeuwige vyer/ 't welck den
duyvel ende sijne engelen be-
reydt is.
42 Want ick ben honge-
righ geweest/ ende gy en
hebt my niet te eten gege-
ven: Ick ben dorstigh ge-
weest/ ende gy en hebt my
niet te drincken gegeven.
43 Ick was een vreemde-
lingh/ ende gy en hebt my
niet geherbergt: Naeckt/
ende gy en hebt my niet ge-
kleedt: Kranck/ ende in de
gevanckenisse/ ende gy en
hebt my niet besocht.
44 Dan sullen oock dese
hem antwoorden/ seggen-
de/ Heere/ wanneer heb-
ben wy u hongerigh gesien/
of dorstigh/ of een vreem-
delingh/ of naeckt/ of
kranck/ ofte in de gevanc-
kenisse/ ende en hebben u
niet gedient?
45 Dan sal hy haer ant-
woorden ende seggen/ Voor-
waer segge ick u: Voor soo
veel gy [dit] één van dese
minste niet gedaen en hebt/
so en hebt gy het my oock
niet gedaen.
46 Ende dese sullen gaen
in de eeuwige pijne: maer
de rechtveerdige in dat eeu-
wige leven.

Het 26. Capittel.

Ende het is geschiet/ als
Jesus alle dese woor-
den ge-eyndigt hadde/ dat
hy tot sijne discipelen seyde/
2 Gy weet dat na twee
dagen het Pascha is/ ende
de Zone des menschen sa[l]
overgelevert worden om ge-
kruycigt te worden.
3 Doe vergaderden d[e]
Overpriesters/ ende d[e]
Schriftgeleerde/ ende d[e]
Ouderlingen des volcks/ i[n]
de sale des Hoogenpriesters,
die genaemt was Cajaphas
4 Ende beraetslaegden t' sa-
men/ dat sy Jesum met lis-
tigheyt vangen ende doo-
den souden.
5 Doch sy seyden: Niet i[n]
het feest/ op dat 'er gee[n]
oproer en worde onder he[t]
volck.
6 Als nu Jesus te Betha-
nien was/ ten huyse Simo-
nis des melaetschen:

7 Quam tot hem een vrou-
we hebbende een alabaster-
essche met seer kostelicke
alve/ ende gootse uyt op
yn hooft/ daer hy aen [ta-
el] sat.
8 Ende sijne discipelen [dat]
ende/ namen 't seer qua-
ck/ seggende/ Waer toe
t verlies?
9 Want dese salve hadde
onnen diere verkocht/ en-
e [de penningen] den armen
egeven worden.
10 Maer Jesus [sulcks]
erstaende seyde tot haer/
Waerom doet gy dese vrou-
e moeyte aen? Want sy
eeft een goet werck aen my
ewrocht.
11 Want de arme hebt gy
tijt met u: maer my en
ebt gy niet altijt.
12 Want als sy dese salve op
nijn lichaem gegoten heeft/
heeft sy het gedaen tot
en voorbereydinge van] mij-
e begraveniſſe.
13 Voorwaer segge ick u/
l waer dit Euangelium ge-
redickt sal worden in de ge-
eele werelt/ [daer] sal oock
t harer gedachteniſſe ge-
roken worden van 't gene
y gedaen heeft.
14 Doe gingh één van de
twaelve/ genaemt Judas
Iscariot/ tot de Overprie-
ters/
15 Ende seyde/ Wat wilt
y my geven/ ende ick sal

hem u overleveren? Ende
sy hebben hem toegelegt der-
tigh silvere [penningen].
16 Ende van doen af socht
hy gelegenheyt/ op dat hy
hem overleveren mochte.
17 Eñ op den eersten [dagh]
der ongehevelde [brooden]/
quamen de discipelen tot Je-
sum/ seggende tot hem/
Waer wilt gy dat wy u be-
reyden het Pascha te eten?
18 Ende hy seyde/ Gaet he-
nen in de stadt tot sulck ee-
nen/ ende segget hem/ De
Meester segt/ Mijn tijt is
naeby/ ick sal by u het Pa-
scha houden met mijne disci-
pelen.
19 Ende de discipelen de-
den gelijck Jesus haer bevo-
len hadde/ ende bereydden
het Pascha.
20 Ende als het avont ge-
worden was/ sat hy aen met
de twaelve.
21 Eñ doe sy aten seyde hy/
Voorwaer ick segge u/ dat
één van u my sal verraden.
22 Ende sy seer bedroeft ge-
worden zijnde/ begon een
yegelick van haer tot hem te
seggen/ Ben ick 't Heere?
23 Ende hy antwoordende
seyde/ Die de hant met my
in de schotel indoopt/ die sal
my verraden.
24 De Sone des menschen
gaet wel henen/ gelijck van
hem geschreven is/ maer wee
dien mensche/ door welcken
de

de Sone des menschen ver-
raden wort / het ware hem
goet / so die mensche niet ge-
boren en hadde geweest.
25 Ende Judas / die hem
verriedt / antwoordde ende
seyde / Ben ick 't Rabbi ?
Hy seyde tot hem / Gy hebt
het gesegt.
26 Ende als sy aten / nam
Jesus het broot / ende ge-
segent hebbende brack hy
het / ende gaf het den disci-
pelen / ende seyde / Nemet/
etet / dat is mijn lichaem.
27 Ende hy nam den drinck-
beker / ende gedanckt heb-
bende gaf haer [dien] / seg-
gende / Drinckt alle daer uyt.
28 Want dat is mijn bloet /
het [bloet] des Nieuwen
Testaments / 't welck voor
vele vergoten wort / tot
vergevinge der sonden.
29 Ende ick segge u / dat
ick van nu aen niet en sal
drincken van dese vrucht des
wijnstocks / tot op dien
dagh / wanneer ick met u de-
selve nieuw sal drincken in 't
Koninckrijck mijns Vaders.
30 Ende als sy den lofsangh
gesongen hadden / gingen sy
uyt na den olijfbergh.
31 Doe seyde Jesus tot
haer / Gy sult alle aen my
ge-ergert worden in desen
nacht: Want daer is ge-
schreven / Ick sal den Herder
slaen / en de schapen der kud-
de sullen verstroyt worden.
32 Maer na dat ick sal op-
gestaen zijn / sal ick u voor-
gaen na Galileen.
33 Doch Petrus antwoor-
dende seyde tot hem / Al
wierden sy oock alle aen u
ge-ergert / ick en sal nim-
mermeer ge-ergert worden.
34 Jesus seyde tot hem /
Voorwaer ick segge u / dat
gy in desen selven nacht / eer
de haen gekraeyt sal heb-
ben / my driemael sult ver-
loochenen.
35 Petrus seyde tot hem /
Al moeste ick oock met u
sterven / so en sal ick u geen-
sins verloochenen. Desgge-
lijcks seyden oock alle de dis-
cipelen.
36 Doe gingh Jesus me[t]
haer in een plaetse genaem[t]
Gethsemane / ende seyde to[t]
de discipelen / Sitt hier nede[r]
tot dat ick henen gae / end[e]
aldaer sal gebeden hebben.
37 Ende met hem nemen[de]
de Petrum / ende de twe[e]
sonen Zebedei / begon h[y]
droevigh ende seer beang[t]
te worden.
38 Doe seyde hy tot haer
Mijne ziele is geheel b[e-]
droeft tot der doot toe : blij[ft]
hier ende waeckt met my.
39 En een weynigh voor[t]
gegaen zijnde / viel hy op [sijn]
aengesicht / biddende en[de]
seggende / Mijn Vader /
dien 't mogelijck is / laet de[n]
drinckbeker van my voo[r-]
b[ygaen]

ygaen: Doch niet gelijck ick
wil / maer gelijck gy [wilt].
40 Ende hy quam tot de
iscipelen / ende vondtse sla-
ende / ende seyde tot Pe-
rum / En kont gy dan niet
én ure met my waken ?
41 Waeckt ende bidt / op
at gy niet in versoeckinge
i komt: De geest is wel
ewilligh / maer het vleesch
i swack.
42 Wederom ten tweeden
mael henen gaende badt hy /
eggende / Mijn Vader / in-
ien dese drinckbeker van
ny niet voorby en kan gaen /
n zy dat ick hem drincke /
we wille geschiede.
43 Ende komende [by haer]
ondt hyse wederom slapen-
e: want hare oogen waren
eswaert.
44 Ende haer latende gingh
y wederom henen / ende
adt ten derden mael / seg-
ende de selve woorden.
45 Doe quam hy tot sijne
iscipelen / ende seyde tot
aer / Slaept [nu] voort /
nde rustet: Siet de ure is
aeby gekomen / ende de
one des menschen wort
vergelevert in de handen
r sondaren.
46 Staet op / laet ons
aen: Siet / hy is naeby
e my verraedt.
47 Ende als hy nogh
prack / siet / Judas één van
e twaelve quam / ende met
hem een groote schare / met
sweerden ende stocken / [ge-
sonden] van de Overprieste-
ren ende Ouderlingen des
volcks.
48 Ende die hem verriedt /
hadde haer een teecken ge-
geven / seggende / Dien ick
sal kussen / de selve is 't /
grijpt hem.
49 Ende terstont komende
tot Jesum / seyde hy / Weest
gegroet Rabbi: ende hy
kuste hem.
50 Maer Jesus seyde tot
hem / Vrient / waer toe zijt
gy hier ? Doe quamen sy toe /
ende slaegen de handen aen
Jesum / ende grepen hem.
51 Ende siet / één van de
gene die met Jesu waren /
de hant uytstekende trock
sijn sweert uyt / ende slaende
den dienstknecht des Hoo-
genpriesters / hieuw sijne
oore af.
52 Doe seyde Jesus tot
hem / Keert uw sweert we-
der in sijne plaetse: want al-
le die het sweert nemen / sul-
len door het sweert vergaen.
53 Of meynt gy dat ick
mijnen Vader nu niet en kan
bidden / ende hy sal my meer
als twaelf legioenen Enge-
len bysetten ?
54 Hoe souden dan de
Schriften vervult worden /
[die seggen] dat het alsoo
geschieden moet ?
55 Ter selver ure sprack Je-
sus

sus tot de scharen/ Gy zijt
uytgegaen als tegen eenen
moordenaer/ met sweerden
ende stocken/ om my te van-
gen: dagelijcks sat ick by u/
leerende in den Tempel/ende
gy en hebt my niet gegrepen.
56 Doch dit alles is ge-
schiet/ op dat de Schriften
der Propheten souden ver-
vult worden. Doe vluchte-
den alle de discipelen/ hem
verlatende.
57 Die nu Jesum gevan-
gen hadden/ leydden [hem]
henen tot Cajapham den
Hoogenpriester/ alwaer de
Schriftgeleerde ende Ou-
derlingen vergadert waren.
58 Ende Petrus volgde hem
van verre tot aen de sale des
Hoogenpriesters/ eñ binnen
gegaen zijnde sat hy byde die-
naren/ om het eynde te sien.
59 Ende de Overpriesters/
ende de Ouderlingen ende de
geheele Groote Raet sochten
valsche getuygenisse tegen
Jesum/ op dat sy hem doo-
den mochten/ ende en von-
den niet.
60 Ende hoewel daer vele
valsche getuygen toegeko-
men waren/ so en vonden sy
[doch] niet.
61 Maer ten laetsten qua-
men twee valsche getuygen/
ende seyden/ Dese heeft ge-
segt/ Ick kan de Tempel
Godts afbreken/ ende in drie
dagen denselven opbouwen.
62 Ende de Hoogepriester
opstaende seyde tot hem/
En antwoordt gy niets?
Wat getuygen dese tegen u?
63 Doch Jesus sweegh
stille/ ende de Hoogeprie-
ster antwoordende seyde tot
hem/ Ick besweere u by
den levendigen Godt/ dat gy
ons segt/ of gy zijt de Chri-
stus/ de Sone Godts.
64 Jesus seyde tot hem/
Gy hebt het gesegt. Doch
ick segge ulieden/ Van nu
aen sult gy sien den Sone
des menschen sittende ter
rechter[hant] der kracht
[Godts]/ ende komende op
de wolcken des hemels.
65 Doe verscheurde de
Hoogepriester sijne kleede-
ren/ seggende/ Hy heeft
[Godt] gelastert/ wat heb-
ben wy nogh getuygen van
noode? Siet/nu hebt gy sijn
[Godts]lasteringe gehoort:
66 Wat dunckt ulieden? En-
de sy antwoordende seyden/
Hy is des doots schuldigh.
67 Doe spogen sy in sijn
aengesichte/ ende sloegen
hem met vuysten.
68 Ende andere gaven hem
kinnebackslagen/ seggende/
Propheteert ons Christe:
wie is't die u geslagen heeft?
69 Ende Petrus sat buy-
ten in de sale/ende één dienst-
maegt quam tot hem/ seg-
gende/ Gy waert oock met
Jesu den Galileer.
70 Maer

70 Maer hy loochende het
voor allen / seggende / Ick
en weet' niet wat gy segt.
71 Ende als hy nae de
voorpoorte uytgingh / sagh
hem een andere [dienst-
maegt] / ende seyde tot de
gene die aldaer [waren] /
Dese was oock met Jesu
den Nazarener.
72 Ende hy loochende het
wederom met eenen eedt /
[seggende,] Ick en kenne
den mensche niet.
73 Ende een weynigh daer
na / dieder stonden bykom-
mende seyden tot Petrum /
Waerlick gy zijt oock van
die / want oock uwe sprake
maeckt u openbaer.
74 Doe begon hy [sich]
te vervloecken / ende te
sweeren / Ick en kenne den
mensche niet.
75 Ende terstont kraeyde
de haen: ende Petrus wiert
gedachtigh des woorts Je-
su / die tot hem gesegt had-
de / Eer de haen gekraeyt
sal hebben / sult gy my drie-
mael verloochenen. Ende
hy buyten gaende weende
hy bitterlick.

Het 27. Capittel

ALs het nu morgenstont
geworden was / hebben
alle de Overpriesters ende
de Ouderlingen des volcks
t'samen raet genomen te-
gen Jesum / dat sy hem
dooden souden.
2 Ende hem gebonden heb-
bende / leydden sy [hem]
wech / ende gaven hem over
aen Pontius Pilatus den
Stadthouder.
3 Doe heeft Judas / die hem
verraden hadde / siende dat
hy veroordeelt was / berouw
gehadt / ende heeft de dertigh
silvere [penningen] den Over-
priesteren ende den Ouder-
lingen wedergebracht:
4 Seggende / Ick hebbe
gesondigt / verradende het
onschuldigh bloet. Maer sy
seyden / Wat gaet ons [dat]
aen? Gy meugt toesien.
5 Ende als hy de silvere
[penningen] in den Tempel
geworpen hadde / vertrock
hy / ende henen gaende ver-
worgde [hemselven].
6 Ende de Overpriesters
de silvere [penningen] ne-
mende seyden / Het en is niet
geoorloft deselve in de offer-
kiste te leggen / dewijle het
een prijs des bloets is.
7 Ende t' samen raet geno-
men hebbende / kochten sy
daer mede den acker des pot-
tebackers / tot eene begrave-
nisse voor de vreemdelingen.
8 Daerom is die acker ge-
naemt de acker des bloets /
tot op den huydigen dagh.
9 Doe is vervult gewor-
den 't gene gesproken is door
den Propheet Jeremiam /
seggende / Ende sy hebben
de dertigh silvere [pennin-
gen]

gen] genomen/ de weerde
des gewaerdeerden van de
kinderen Israëls/ den welc-
ken sy gewaerdeert hebben.
10 Eñ hebben deselve gege-
ven voor den acker des pot-
tebackers/ volgens 't gene
my de Heere bevolen heeft.
11 Ende Jesus stont voor
den Stadthouder: ende de
Stadthouder vraegde hem/
seggende/ Zijt gy de Ko-
ningh der Joden? ende Je-
sus seyde hem/ Gy segt het.
12 Ende als hy van de
Overpriesters ende de Ou-
derlingen beschuldigt wiert/
en antwoordde hy niets.
13 Doe seyde Pilatus tot
hem/ En hoort gy niet hoe
vele [saken] sy tegen u ge-
tuygen?
14 Maer hy en antwoord-
de hem niet op een eenigh
woort/ also dat de Stadt-
houder hem seer verwon-
derde.
15 Ende op het feest was de
Stadthouder gewoon den
volcke éenen gevangenen los
te laten/ welcken sy wilden.
16 Ende sy hadden doen
eenen welbekenden gevan-
genen/ genaemt Barabbas.
17 Als sy dan vergadert
waren/ seyde Pilatus tot
haer/ Welcken wilt gy dat
ick u sal loslaten/ Barab-
bam/ ofte Jesum die ge-
naemt wort Christus?
18 Want hy wist/ dat sy
hem door nijdigheyt over-
gelevert hadden.
19 Ende als hy op den
Rechterstoel sat/ so heeft
sijne huysvrouwe tot hem
gesonden/ seggende/ Hebt
[doch] niet te doen met dien
rechtveerdigen: want ick
hebbe heden veel geleden in
den droom om sijnent wille.
20 Maer de Overpriesters
ende de Ouderlingen hebben
de scharen aengeraden/ dat
sy souden Barabbam begee-
ren/ ende Jesum dooden.
21 Ende de Stadthouder
antwoordende seyde tot
haer/ Welcken van dese twee
wilt gy dat ick u sal loslaten?
Ende sy seyden/ Barabbam
22 Pilatus seyde tot haer/
Wat sal ick dan doen [met]
Jesu/ die genaemt wort
Christus? Sy seyden alle tot
hem/ Laet hem gekruycigt
worden.
23 Doch de Stadthouder
seyde/ Wat heeft hy dan
quaets gedaen? Ende sy rie-
pen te meer/ seggende/ Laet
hem gekruycigt worden.
24 Als nu Pilatus sagh/
dat hy niet en voorderde/
maer veel meer [dat 'er] op-
roer wiert/ nam hy water/
ende wiesch de handen voor
de schare/ seggende/ Ick ben
onschuldigh van het bloet
deses rechtveerdigen: Gy
lieden meugt toesien.
25 Ende alle het volck ant-
woor-

moordende seyde / Sijn bloet
[kome] over ons / ende over
onse kinderen.
26 Doe liet hy haer Bar-
abbam los / maer Jesum
gegeesselt hebbende gaf hy
hem over om gekruycigt te
worden.
27 Doe namen de krijgs-
knechten des Stadthou-
ders Jesum met haer in het
rechthuys / ende verga-
derden over hem de gant-
sche bende.
28 Ende als sy hem ont-
kleedt hadden / deden sy hem
eenen purperen mantel om.
29 Ende een kroone van
doornen gevlochten hebben-
de / setteden [die] op sijn
hooft / ende eenen rietstock
in sijne rechter[hant]: ende
vallende op hare knien voor
hem / bespotteden sy hem /
seggende / Weest gegroet /
gy Koningh der Joden.
30 Ende op hem gespo-
gen hebbende / namen sy
den rietstock ende sloegen
op sijn hooft.
31 Ende doe sy hem be-
spottet hadden / deden sy
hem den mantel af / ende
deden hem sijne kleederen
aen / ende leydden hem he-
nen om te kruycigen.
32 Ende uytgaende von-
den sy eenen man van Cy-
renen / met name Simon:
desen dwongen sy / dat hy
sijn kruys droege.
33 Ende gekomen zijnde
tot de plaetse genaemt Gol-
gotha / welcke is geseyt
Hoofdscheelplaetse /
34 Gaven sy hem te drin-
ken edick met galle ge-
mengt: ende als hy [dien]
gesmaeckt hadde / en wilde
hy niet drincken.
35 Doe sy nu hem gekruy-
cigt hadden / verdeelden sy
sijne kleederen / het lot wer-
pende: opdat vervult soude
worden 't gene geseyt is
door den Propheet / Sy
hebben mijne kleederen on-
der haer verdeelt / ende heb-
ben het lot over mijne klee-
dinge geworpen.
36 Ende sy nedersittende
bewaerden hem aldaer.
37 Ende sy stelden boven
sijn hooft sijne beschuldin-
ge geschreven / DESE IS
JESUS, DE KONINGH DER
JODEN.
38 Doe wierden met hem
twee moordenaers gekruy-
cigt / één ter rechter / ende
één ter slincker[zijde].
39 Ende die voorbygingen
lasterden hem / schuddende
hare hoofden /
40 Ende seggende / Gy die
den Tempel afbreeckt / en-
de in drie dagen opbouwt /
verlost uselven. Indien gy
de Sone Godts zijt / so
komt af van het kruys.
41 Ende desgelijcks oock
de Overpriesters met de

D Schrift-

Schriftgeleerde ende Ouderlingen ende Phariseen
[hem] bespottende / seyden/
42 Andere heeft hy verlost/
hy en kan hemselven niet verlossen. Indien hy de Koningh Israëls is / dat hy nu afkome van het kruis / ende wy sullen hem gelooven.
43 Hy heeft op Godt betrouwt: dat hy hem nu verlosse / indien hy hem [wel] wil. Want hy heeft gesegt / Ick ben Godts Sone.
44 Ende het selve verweten hem oock de moordenaers / die met hem gekruycigt waren.
45 Ende van der sester ure aen / wiert 'er duysternisse over de geheele aerde tot de negende ure toe.
46 Ende ontrent de negende ure riep Jesus met een groote stemme / seggende / ELI, ELI, LAMA SABACHTHANI? dat is / Mijn Godt / mijn Godt / waerom hebt gy my verlaten?
47 Ende sommige van die daer stonden [sulcks] hoorende / seyden / Dese roept Eliam.
48 Ende terstont één van haer [toe]loopende nam een spongie / ende [die] met edick gevult hebbende / stackse op eenen rietstock / ende gaf hem te drincken.
49 Doch de andere seyden / Houdt op / laet ons
sien of Elias komt / om hem te verlossen.
50 Ende Jesus wederom met een groote stemme roepende / gaf den geest.
51 Ende siet / het voorhangsel des Tempels scheurde in tween / van boven to[t] beneden: ende de aerd[e] beefde / ende de steenrotze[n] scheurden.
52 Ende de graven wierde[n] geopent / ende vele lichame[n] der heylige / die ontslape[n] waren / wierden opgeweckt
53 Ende uyt de grave[n] uytgegaen zijnde na sijn[e] opstandinge / quamen sy i[n] de heylige stadt / ende zij[n] velen verschenen.
54 Ende de Hooftman ove[r] hondert / ende die met he[m] Jesum bewaerden / siend[e] de aerdbeevinge / ende d[e] dingen die geschiet waren wierden seer bevreest / seggende / Waerlick dese wa[s] Godts Sone.
55 Ende aldaer waren vel[e] vrouwen van verre aen schouwende / die Jesum g[e]volgt waren van Galilea om hem te dienen.
56 Onder dewelcke wa[s] Maria Magdalena / end[e] Maria de moeder Jacob[i] ende Jose / ende de moede[r] der sonen Zebedei.
57 Ende als het avont g[e]worden was / quam ee[n] rijck man van Arimathea

met name Joseph / die oock
selve een discipel Jesu was.
58 Dese quam tot Pila-
tum / ende begeerde het lic-
haem Jesu. Doe beval Pi-
latus dat [hem] het lichaem
gegeven soude worden.
59 Ende Joseph het lichaem
nemende / wondt het selve
in een suyver fijn lijnwaet.
60 Ende leyde dat in sijn
nieuw' graf / 't welck hy in
een steenrotze uytgehouwen
hadde: ende eenen grooten
steen [tegen] de deure des
grafs gewentelt hebbende
gingh hy wech.
61 Ende aldaer was Ma-
ria Magdalena / ende de an-
dere Maria / sittende tegen
over het graf.
62 Des anderen daegs nu /
welcke is na de Voorbe-
reydinge / vergaderden de
Overpriesters ende de Pha-
riseen tot Pilatum /
63 Seggende / Heere wy
zijn indachtigh / dat dese
verleyder nogh levende ge-
seyt heeft / Na drie dagen
sal ick opstaen.
64 Beveelt dan dat het
graf verseckert worde tot den
derden dagh toe / op dat sij-
ne discipelen misschien niet
en komen by nachte / ende
stelen hem / ende seggen tot
den volcke / Hy is opgestaen
van den dooden: ende [soo]
sal de laetste dwalinge erger
zijn als de eerste.
65 Ende Pilatus seyde tot
henlieden / Gy hebt eene
wacht / gaet henen / verse-
kert het gelijck gy 't verstaet.
66 Ende sy henen gaende
verseckerden het graf met
de wacht / den steen verse-
gelt hebbende.

Het 28. Capittel.

ENde late [na] den Sab-
bath / als het begon te
lichten tegen den eersten
[dagh] der weke / quam
Maria Magdalena / ende
de andere Maria / om het
graf te besien.
2 Ende siet / daer geschied-
de een groote aerdbevinge:
want een Engel des Hee-
ren / nederdalende uyt den
hemel / quam toe / ende
wentelde den steen af van
de deure / ende sat op den-
selven.
3 Ende sijne gedaente was
gelijck een blicksem / ende
sijne kleedinge wit gelijck
sneeuw.
4 Ende uyt vreese van hem /
zijn de wachters seer ver-
schrickt geworden / ende
wierden als doode.
5 Maer de Engel ant-
woordende seyde tot de vrou-
wen / En vreest gylieden
niet: want ick weet' dat gy
soeckt Jesum die gekruy-
cigt was.
6 Hy en is hier niet: want
hy is opgestaen / gelijck hy
gesegt heeft. Komt her-

waerts/ siet de plaetse daer
de Heere gelegen heeft.
7 Ende gaet haestelick he-
nen/ ende segget sijnen dis-
cipelen/ dat hy opgestaen
is van den dooden: ende
siet/ hy gaet u voor nae
Galileen/ daer sult gy hem
sien. Siet/ ick hebbe 't
ulieden gesegt.
8 Ende haestelick uyt-
gaende van het graf met
vreese ende groote blijt-
schap/ liepen sy henen om
['t selve] sijnen discipelen te
boodschappen.
9 Ende als sy henen gin-
gen/ om sijnen discipelen te
boodschappen/ Siet/ Je-
sus is haer ontmoett/ seg-
gende/ Weest gegroet: en-
de sy tot [hem] komende
grepen sijne voeten/ ende
aenbaden hem.
10 Doe seyde Jesus tot
haer/ En vreest niet: gaet
henen/ boodschappet mij-
nen broederen/ dat sy henen
gaen nae Galileen/ ende al-
daer sullen sy my sien.
11 Ende als sy henen
gingen/ siet/ eenige van
de wacht quamen in de
stadt/ ende boodschapten
den Overpriesters alle de
dingen die geschiet waren.
12 Ende sy vergadert zijn-
de met de Ouderlingen/ en-
de t' samen raet genomen
hebbende/ gaven sy den
krijgsknechten veel gelts/
13 Ende seyden/ Segget/
Sijne discipelen zijn des
nachts gekomen/ ende heb-
ben hem gestolen/ als wy
sliepen.
14 Ende indien sulcks komt
gehoort te worden van den
Stadthouder/wy sullen hem
te vreden stellen/ ende maken
dat gy sonder sorge zijt.
15 Ende sy het gelt geno-
men hebbende/ deden gelijck
sy geleert waren. Ende dit
woort is verbreydt gewor-
den by de Joden tot op den
huydigen dagh.
16 Ende de elf discipelen
zijn henen gegaen nae
Galileen/ nae den bergh
daer Jesus haer bescheyy-
den hadde.
17 Ende als sy hem sagen/
baden sy hem aen: doch
sommige twijffelden.
18 Ende Jesus bij haer
komende sprack tot haer/
seggende/ My is gegeven
alle macht in hemel ende
op aerden.
19 Gaet dan henen/ on-
derwijst alle de volckeren/
deselve doopende in den na-
me des Vaders/ ende des
Soons/ ende des Heyligen
Geests: leerende haer on-
derhouden alles wat ick u
geboden hebbe.
20 Ende siet/ ick ben me
ulieden alle de dagen to
de voleyndinge der werelt
Amen.

Het HEYLIGH EUANGELIUM,
Nae [*de beschrijvinge*]
MARCI.

Het Eerste Capittel.

HEt begin des Euange-
liums JESU CHRI-
STI, des Soons
Godts.
2 Gelijck geschreven is in
e Propheten/ Siet/ ick
ende mijnen Engel voor uw
engesichte/ die uwen wegh
oor u henen bereyden sal.
3 De stemme des roepen-
en in de woestijne/ Be-
eydt den wegh des Heeren/
naeckt sijne paden recht.
4 Joannes was doopende in
e woestijne/ende predicken-
e den Doop der bekeeringe
ot vergevinge der sonden.
5 Ende alle het Joodsche
ant gingh tot hem uyt/ en-
e die van Jerusalem: ende
vierden alle van hem ge-
oopt in de riviere de Jor-
aen/belijdende hare sonden.
6 Ende Joannes was ge-
leedt met kemelshayr/ ende
iet eenen lederen gordel om
ijne lenden: ende at sprinck-
anen ende wilden honich.
7 Ende hy predickte/ seg-
ende/ Na my komt die
ercker is dan ick/ wien
k niet weerdigh en ben ne-
erbuckende den riem sijner
hoenen te ontbinden.
8 Ick hebbe ulieden wel
gedoopt met water: maer
hy sal u doopen met den
Heyligen Geest.
9 Ende het geschiedde in die
selve dagen/ dat Jesus quam
van Nazareth [gelegen] in
Galilea/ ende wiert van Jo-
anne gedoopt in de Jordaen.
10 Ende terstont als hy
uyt het water opklom/ sagh
hy de hemelen opengaen/
ende den Geest gelijck een
duyve op hem nederdalen.
11 Ende daer geschiedde
eene stemme uyt de heme-
len/ Gy zijt mijn geliefde
Soon/ in den welcken ick
mijn welbehagen hebbe.
12 Ende terstont dreef hem
de Geest uyt in de woestijne.
13 Ende hy was aldaer in de
woestijne veertigh dagen/
versocht van den satan; ende
was by de wilde gedierten:
eñ de Engelen dienden hem.
14 Ende na dat Joannes
overgelevert was/ quam
Jesus in Galileen/ predi-
kende het Euangelium des
Koninckrijcks Godts:
15 Ende seggende/ De tijt
is vervult/ ende het Ko-
ninckrijck Godts naeby ge-
komen: Bekeert u/ ende
gelooft den Euangelio.
16 Ende wandelende by de
Galileesche zee/ sagh hy
Simonem ende Andream
sijnen broeder/ werpende
het net in de zee: (want sy
waren visschers.)

17 Ende Jesus seyde tot
haer / Volgt my na/ende ick
sal maken dat gy visschers
der menschen sult worden.
18 Ende sy terstont hare
netten verlatende zijn hem
gevolgt.
19 Ende van daer een wey=
nigh voortgegaen zijnde /
sagh hy Jacobum den [so-
ne] Zebedei/ ende Joan=
nem sijnen broeder / ende
deselve in 't schip hare net=
ten vermakende.
20 Ende terstont riep hyse:
ende sy latende haren vader
Zebedeum in het schip /
met de huerlingen / zijn
hem nagevolgt.
21 Ende sy quamen binnen
Capernaum: ende terstont
op den Sabbathdagh in de
Synagoge gegaen zijnde /
leerde hy.
22 Ende sy versloegen haer
over sijne leere: want hy
leerde haer als macht heb=
bende / ende niet als de
Schriftgeleerde.
23 Ende daer was in hare
Synagoge een mensche met
eenen onreynen geest / ende
hy riep uyt /
24 Seggende / Laet af /
wat hebben wy met u [te
doen] / gy Jesu Nazarener?
Zijt gy gekomen om ons te
verderven? Ick kenne u /
wie gy zijt / [namelick] de
Heylige Godts.
25 Ende Jesus bestrafte
hem / seggende / Swijg
stil / ende gaet uyt van hem.
26 Ende de onreyne gees
hem scheurende / ende roe
pende met een groote stem
me / gingh uyt van hem.
27 Ende sy wierden all
verbaest / so dat sy onde
malkanderen vraegden / seg
gende / Wat is dit? Wa
nieuwe leere is dese / dat h
met macht oock den onrey
nen geesten gebiedt / end
sy hem gehoorsaem zijn?
28 Ende sijn geruchte ging
terstont uyt in 't geheel om
liggende lant van Galilea.
29 Ende van stonden ae
uyt de Synagoge gegae
zijnde / quamen sy in h
huys Simonis ende Andr
met Jacobo ende Joanne.
30 Ende Simons wij
moeder lagh met de koor
se: ende terstont seyden
hem van haer.
31 Ende hy tot haer gae
de vattede hare hant / en
rechtedese op: ende terston
verliet haer de koortse / e
de sy diende haerlieden.
32 Als het nu avont g
worden was / doe de son
ondergingh / brachten sy t
hem alle die qualick gestel
ende van den duyvel beset
waren.
33 Ende de geheele sta
was byeenvergadert o
trent de deure.
34 Ende hy genas 'er v

e/ die door verscheyden
iecklten qualick gestelt wa-
en: ende wierp vele duy-
elen uyt/ ende en liet de
uyvelen niet toe te spre-
ken/ om dat sy hem kenden.
35 Ende 's morgens vroegh/
ls het nogh diep in den
acht was/ opgestaen zijn-
e gingh hy uyt: ende gingh
enen in een woeste plaetse/
nde badt aldaer.
36 Ende Simon/ ende die
iet hem [waren]/ zijn hem
agevolgt.
37 Ende sy hem gevonden
ebbende/ seyden tot hem/
Sy soecken u alle.
38 Ende hy seyde tot haer/
Laet ons in de byliggende
lecken gaen/ op dat ick
ock daer predike: want
aer toe ben ick uytgegaen.
39 Ende hy predickte in
are Synagogen/ door ge-
eel Galileen/ ende wierp
e duyvelen uyt.
40 Ende tot hem quam
en melaetsche/ biddende
em/ ende vallende voor
em op de knien/ ende tot
em seggende/ Indien gy
ilt/ gy kont my reynigen.
41 Ende Jesus met barm-
ertigheyt innerlick be-
eegt zijnde strechte de
ant uyt/ ende raeckte hem
en/ ende seyde tot hem/
'ck wil/ wort gereynigt.
42 Ende als hy [dit] gesegt
adde/ gingh de melaets-
heyt terstont van hem/ en-
de hy wiert gereynigt.
43 Ende als hy hem streu-
gelick verboden hadde/ de-
de hy hem terstont van hem
gaen.
44 Ende seyde tot hem/
Siet/ dat gy niemant yet
en zegt: maer gaet henen
ende vertoont uselven den
Priester/ ende offert voor
uwe reyniginge het gene
Moses geboden heeft/ haer
tot een getuygenisse.
45 Maer hy uytgegaen zijn-
de begon vele dingen te ver-
kondigen/ ende dat woort
te verbreyden: also dat hy
niet meer en konde open-
baerlick in de stadt komen/
maer was buyten in de woe-
ste plaetsen/ ende sy quamen
tot hem van alle kanten.

Het 2. Capittel.

Ende na [sommige] da-
gen is hy wederom bin-
nen Capernaum gekomen:
ende het wiert gehoort dat
hy in huys was.
2 Ende terstont vergader-
den [daer] vele/ also dat oock
selfs de [plaetsen] ontrent de
deure [haer] niet meer en
konden vaten: ende hy
spraeck het woort tot haer.
3 Ende daer quamen [som-
mige] tot hem/ brengende
eenen geraeckten/ die van
vier gedragen wiert.
4 Ende niet konnende tot
hem genaken overmits de

schare / ontdeckten sy het
dack daer hy was: ende [dat]
opgebroken hebbende / lie-
ten sy het beddeken neder
daer de geraeckte op lagh.
5 Ende Jesus haer geloo-
ve siende / seyde tot den ge-
raeckten / Sone / uwe son-
den zijn u vergeven.
6 Ende sommige van de
Schriftgeleerde saten al-
daer / ende overdachten in
hare herten /
7 Wat spreeckt dese aldus
[Godts]lasteringen? Wie
kan de sonden vergeven dan
alleen Godt?
8 Ende Jesus terstont in
sijnen Geest bekennende dat
sy alsoo in haerselven over-
dachten / seyde tot haer /
Wat overdenckt gy dese
dingen in uwe herten?
9 Wat is lichtelicker te
seggen tot den geraeckten /
De sonden zijn u vergeven:
ofte te seggen / Staet op /
ende neemt uw beddeken
op / ende wandelt?
10 Dach op dat gy meugt
weten / dat de Sone des
menschen macht heeft om de
sonden op der aerden te ver-
geven: (seyde hy tot den ge-
raeckten /)
11 Ick segge u / Staet op eñ
neemt uw beddeken op / en-
de gaet henen nae uw huys.
12 Ende terstont stont hy
op / ende het beddeken opge-
nomen hebbende / gingh hy
uyt in aller tegenwoordig-
heyt: so dat sy haer alle ont-
setteden / ende verheerlick-
ten Godt / seggende / Wy en
hebben noyt sulcks gesien.
13 Ende hy gingh weder-
om uyt nae de zee: ende de
geheele schare quam tot
hem / ende hy leerdese.
14 Ende voorbygaende sagh
hy Levi den [sone] Alphei
sitten in het tolhuys / ende
seyde tot hem / Volgt my.
Ende hy opstaende volg-
de hem.
15 Ende het geschiedde als
hy aensat in desselven huys /
dat oock vele tollenaren en-
de sondaren aensaten met
Jesu ende sijne discipelen:
want sy waren vele / ende
waren hem gevolgt.
16 Ende de Schriftgeleer-
de ende de Phariseen / siende
hem eten met den tollenaren
ende sondaren / seyden tot sij-
ne discipelen / Wat [is 't] dat
hy met de tollenaren ende
sondaren eet ende drinckt?
17 Ende Jesus [dat] hooren-
de seyde tot haer / Die gesont
zijn en hebben den Medicijn-
meester niet van nooden /
maer die sieck zijn: Ick en
ben niet gekomen om te roe-
pen rechtveerdige / maer
sondaers tot bekeeringe.
18 Ende de discipelen Jo-
annis ende der Phariseen
vasteden / ende sy quamen en-
de seyden tot hem / Waerom
vas

aſten de diſcipelen Joannis
nde der Phariſeen / ende
uwe diſcipelen en vaſten
iet?
19 Ende Jeſus ſeyde tot
aer / konnen oock de bruy-
ofts-kinderen vaſten / ter-
wijle de bruydegom by haer
s? Soo langen tijt ſy den
ruydegom by haer hebben /
n konnen ſy niet vaſten.
20 Maer de dagen ſullen
omen / wanneer de bruyde-
om van haer ſal wechgeno-
nen zijn: ende alsdan ſullen
y vaſten in deſelve dagen.
21 Ende niemant en naeyt
enen lap ongevolt lakens
p een oudt kleet: anders
cheurt deſſelven nieuwe
engenaeyde lap [yet] af van
et oude [kleet] / ende daer
wort een erger ſcheure.
22 Ende niemant en doet
ieuwen wijn in oude [le-
er]ſacken: anders de nieu-
we wijn doet de [leder]ſac-
en berſten / ende de wijn
wort uytgeſtort / ende de [le-
er]ſacken verderven: maer
ieuwen wijn moet men in
ieuwe [leder]ſacken doen.
23 Ende het geſchiedde / dat
y op eenen Sabbathdagh
oor het gezaeyde gingh /
nde ſijne diſcipelen begoſten
l gaende aren te plucken.
24 Ende de Phariſeen ſey-
en tot hem / Siet / waer-
m doen ſy op den Sabbath-
agh dat niet geoorloft en is?
25 Ende hy ſeyde tot haer /
Hebt gy noyt geleſen wat
David gedaen heeft / als hy
noot hadde / ende hem hon-
gerde / ende den genen die
met hem [waren]?
26 Hoe hy ingegaen is in
het huys Godts / ten tijde
Abjathars des Hoogenprie-
ſters / ende de toonbrooden
gegeten heeft / die niemant
en zijn geoorloft te eten dan
den Prieſteren / ende oock
gegeven heeft den genen die
met hem waren?
27 Ende hy ſeyde tot haer /
De Sabbath is gemaeckt
om den menſche / niet de
menſche om den Sabbath.
28 So is dan de Sone des
menſchen een Heere oock
van den Sabbath.

Het 3. Capittel.

ENde hy gingh wederom
in de Synagoge: ende
aldaer was een menſche heb-
bende een verdorrede hant.
2 Ende ſy namen hem waer /
of hy op den Sabbath hem
geneſen ſoude / op dat ſy hem
beſchuldigen mochten.
3 Ende hy ſeyde tot den
menſche / die de verdorrede
hant hadde / Staet op in
het midden.
4 Ende hy ſeyde tot haer /
Is het geoorloft op Sab-
bathdagen goet te doen / ofte
quaet te doen? een menſche
te behouden / ofte te doo-
den? Ende ſy ſwegen ſtille.

5 Ende als hyse met toor-
ne rontom aengesien hadde/
met eenen bedroeft zijnde
over de verhardinge van
haer herte/ seyde hy tot den
mensche/ Streckt uwe hant
uyt. Ende hy streckte se uyt/
eñ sijne hant wiert herstelt/
gesont gelijck de andere.
6 Ende de Phariseen uytge-
gaen zijnde/ hebben terstont
met den Herodianen t' samen
raet gehouden tegen hem/
hoe sy hem souden dooden.
7 Ende Jesus vertrock
met sijne discipelen nae de
zee: ende hem volgde een
groote menigte van Galilea/
ende van Judea/
8 Ende van Jerusalem/
ende van Idumea/ ende
[van] over den Jordaen: en-
de die [van] ontrent Tyrus
ende Sidon/ een groote
menigte/ gehoort hebben-
de hoe groote dingen hy
dede/ quamen tot hem.
9 Ende hy seyde tot sijne
discipelen/ dat een schipken
steets ontrent hem blijven
soude/ om der scharen wille/
op dat sy hem niet en sou-
den verdringen.
10 Want hy hadd'er vele
genesen/ also dat hem alle de
gene die [eenige] qualen had-
den/ overvielen: op dat sy
hem machten aenraken.
11 Ende de onreyne geesten
als sy hem sagen/ vielen voor
hem neder eñ riepen/seggen-
de/ Gy zijt de Sone Godts.
12 Ende hy geboodt haer
scherpelick/ dat sy hem niet
en souden openbaer maken.
13 Ende hy klom op den
bergh/ ende riep tot hem
die hy wilde: ende sy qua-
men tot hem.
14 Ende hy steld'er twael-
ve/ op datse met hem sou-
den zijn/ ende op dat hy
deselve soude uytsenden om
te prediken:
15 Eñ om macht te hebben/
de siecken te genesen/ ende
de duyvelen uyt te werpen.
16 Ende Simoni gaf hy
den [toe]naem Petrus.
17 Ende Jacobum den [so-
ne] Zebedei/ ende Joannem
den broeder Jacobi/ ende
gaf haer [toe]namen Boa-
nerges/ 't welck is/ sonen
des donders.
18 Ende Andream/ ende
Philippum/ ende Bartholo-
meum/ ende Mattheum/
ende Thomam/ ende Jaco-
bum/ den [sone] Alphei/
ende Thaddeum/ ende Si-
monem Cananiten:
19 Ende Judam Iscariot/
die hem oock verraden heeft.
20 Ende sy quamen in
huys: ende daer vergaderde
wederom een schare/ also
dat sy oock selfs niet en kon-
den broot eten.
21 Ende als de gene die hem
bestonden/ [dit] hoorden/
gingen sy uyt om hem vast
te

te houden: want ſy ſeyden/
Hy is buyten ſijne ſinnen.
22 Ende de Schriftgeleer-
de/ die van Ieruſalem afge-
komen waren/ ſeyden/ Hy
heeft Beëlzebul/ ende door
den overſten der duyvelen
werpt hy de duyvelen uyt.
23 Ende haer tot hem ge-
roepen hebbende/ ſeyde hy
tot haer in gelijckeniſſen/
Hoe kan de ſatan den ſatan
uytwerpen?
24 Ende indien een Ko-
ninckrijck tegen hemſelven
verdeelt is/ ſo en kan dat
Koninckrijck niet beſtaen.
25 Ende indien een huys te-
gen hemſelven verdeelt is/ ſo
en kan dat huys niet beſtaen.
26 Ende indien de ſatan te-
gen hemſelven opſtaet/ en-
de verdeelt is/ ſo en kan hy
niet beſtaen/ maer heeft een
eynde.
27 Daer en kan niemant in
eens ſtercken huys ingaen
ende ſijne vaten ontrooven/
indien hy niet eerſt den ſterc-
ken binde: ende alsdan ſal
hy ſijn huys berooven.
28 Voorwaer ick ſegge u/
dat alle de ſonden den kinde-
ren der menſchen ſullen ver-
geven worden/ ende aller-
ley laſteringen daer mede ſy
ſullen gelaſtert hebben:
29 Maer ſo wie gelaſtert
al hebben tegen den Heyli-
gen Geeſt/ die en heeft geen
vergevinge in der eeuwig-
heyt/ maer hy is ſchuldigh
des eeuwigen oordeels.
30 Want ſy ſeyden/ Hy
heeft eenen onreynen geeſt.
31 So quamen dan ſijne
broeders ende ſijne moeder:
ende buyten ſtaende ſonden
ſy tot hem/ ende riepen hem.
32 Ende de ſchare ſat ront-
om hem: ende ſy ſeyden tot
hem/ Siet/ uwe moeder en-
de uwe broeders daer buy-
ten ſoecken u.
33 Ende hy antwoordde
haer/ ſeggende/ Wie is mij-
ne moeder/ ofte mijne broe-
ders?
34 Ende rontom overſien
hebbende die om hem ſaten/
ſeyde hy/ Siet mijne moe-
der/ ende mijne broeders.
35 Want ſo wie den wille
Godts doet/ die is mijn broe-
der/ ende mijne ſuſter/ ende
moeder.

Het 4. Capittel.

ENde hy begon weder-
om te leeren ontrent de
zee: ende daer vergaderde
een groote ſchare by hem/
alſo dat hy in het ſchip ge-
gaen zijnde nederſat op de
zee: ende de geheele ſchare
was op het lant aen de zee.
2 Ende hy leerdeſe vele
dingen door gelijckeniſſen/
ende hy ſeyde in ſijne leerin-
ge tot haer.
3 Hoort toe/ Siet/ een zaey-
er gingh uyt om te zaeyen.
4 Ende het geſchiedde in het

zaeyen/ dat het een [deel
zaets] viel by den wegh: en-
de de vogelen des hemels
quamen/ ende aten het op.
5 Ende het ander viel op
het steenachtige/ daer het
niet veel aerde en hadde:
ende het gingh terstont op/
om dat het geen diepte van
aerde en hadde.
6 Maer als de sonne op-
gegaen was/ so is het ver-
brandt geworden/ ende om
dat het genen wortel en
hadde/ so is het verdorret.
7 Ende het ander viel in de
doornen: ende de doornen
wiessen op/ ende versticktten
het selve/ ende het en gaf
geen vrucht.
8 Ende het ander viel in de
goede aerde/ende gaf vrucht:
die opgingh ende wies/ en-
de het een droegh dertigh/
ende het ander tsestigh/ en-
de het ander hondert[vout].
9 Ende hy seyde tot haer/
Wie ooren heeft om te hoo-
ren/ die hoore.
10 Ende als hy nu alleen
was/ de gene die ontrent
hem [waren]/ met de twael-
ve/ vraegden hem nae de
gelijckenisse.
11 Ende hy seyde tot haer/
Het is u gegeven te verstaen
de verborgenheyt des Ko-
ninckrijcks Godts maer
den genen die buyten zijn/
geschieden alle dese dingen
door gelijckenissen
12 Op dat sy siende sien/
ende niet en bemercken; en-
de hoorende hooren/ ende
niet en verstaen: op dat sy
haer niet t'eeniger tijt en be-
keeren/ ende haer de sonden
vergeven worden.
13 Ende hy seyde tot haer/
En weet gy dese gelijckenisse
niet? Ende hoe sult gy alle
de gelijckenissen verstaen?
14 De zaeyer [is, die] het
woort zaeyt.
15 Ende dese zijn/ die by
den wegh [bezaeyt worden]/
daer in het woort gezaeyt
wort: ende als sy het ge-
hoort hebben/ so komt de
satan terstont/ ende neemt
het woort wech/ 't welck in
hare herten gezaeyt was.
16 Ende dese zijn desge-
lijcks/ die op de steenachtige
[plaetsen] bezaeyt worden:
welcke als sy het woort ge-
hoort hebben/ terstont het
selve met vreugde ontfangen.
17 Ende en hebben geenen
wortel in haerselven/ maer
zijn voor eenen tijt. Daer
na als verdruckinge ofte
vervolginge komt om des
woorts wille/ so worden
sy terstont ge-ergert.
18 Ende dese zijn/ die in
de doornen bezaeyt worden:
[namelick] de gene die het
woort hooren;
19 Ende de sorghvuldighe-
den deser werelt/ ende de
verleydinge des rijckdoms/
en-

ende de begeerlickheden on-
trent de andere dingen in-
komende / versticken het
woort / ende het wort on-
vruchtbaer.
20 Ende dese zijn / die in
de goede aerde bezaeyt zijn:
welcke het woort hooren
ende aennemen / ende dra-
gen vruchten / het eene der-
tigh / ende het ander tses-
tigh / ende het ander hon-
dert [vout].
21 Ende hy seyde tot haer /
komt oock de keerse / op
datse onder de koornmate
ofte onder het bedde ge-
sett worde? [Is 't] niet op
datse op den kandelaer ge-
sett worde?
22 Want daer en is niets
verborgen / dat niet geopen-
baert en sal worden: noch
daer en is niet geschiet [om]
verborgen [te zijn] / maer
op dat het in 't openbaer
soude komen.
23 So yemant ooren heeft
om te hooren / die hoore.
24 Ende hy seyde tot haer /
Siet wat gy hoort: Met
dat mate gy metet / sal u
gemeten worden / ende u
die hoort sal [meer] toege-
leght worden.
25 Want so wie heeft / dien
sal gegeven worden: ende
die niet en heeft / van dien
sal genomen worden oock
dat hy heeft.
26 Ende hy seyde / alsoo
is het Koninckrijck Godts /
gelijck of een mensche het
zaet in de aerde wierpe:
27 Ende [voorts] sliepe
ende opstonde nacht ende
dagh: ende het zaet uyt-
sprote / ende langh wierde /
dat hy selve niet en wiste hoe.
28 Want de aerde brengt
van selfs vrucht voort: eerst
het kruyt / daer na de aire /
daer na het volle koorn in
de aire.
29 Ende als de vrucht
[haer] voortdoet / terstont
sendt hy den sickel daer in /
om dat de oogst daer is.
30 Ende hy seyde / Waer
by sullen wy het Koninck-
rijck Godts vergelijcken? of-
te met wat gelijckenisse sul-
len wy het selve gelijcken?
31 [Namelick] by een mos-
taertzaet / het welcke / wan-
neer het in de aerde gezaeyt
wort / het minste is van al-
le de zaden die op der aer-
den [zijn]:
32 Ende wanneer het ge-
zaeyt is / gaet het op ende
wort het meeste van alle de
moeskruyden / ende maeckt
groote tacken / also dat de
vogelen des hemels onder
sijne schaduwe konnen nes-
telen.
33 Ende door sulcke gelijc-
kenissen vele / sprack hy
haer het woort / nae dat sy
het hooren konden.
34 Ende sonder gelijckenisse

en ſprak hy haer niet: maer
hy verklaerde alles ſijnen
diſcipelen in 't byſonder.
35 Ende op denſelven
dagh / als 't nu avont ge-
worden was / ſeyde hy tot
haer / Laet ons overvaren
aen d' ander zijde.
36 Ende ſy de ſchare gelaten
hebbende namen hem mede /
gelijck hy in het ſchip was:
ende daer waren nogh an-
dere ſchipkens met hem.
37 Ende daer wiert een
groote ſtorm van wint: en-
de de baren ſloegen over in
het ſchip / alſo dat het nu
vol wiert.
38 Ende hy was in het
achterſchip / ſlapende op een
oorkuſſen: ende ſy weckten
hem op / ende ſeyden tot
hem / Meeſter / en bekom-
mert het u niet dat wy ver-
gaen?
39 Ende hy opgeweckt
zijnde beſtrafte den wint / en-
de ſeyde tot de zee / Swijgt /
weeſt ſtille: ende de wint
gingh liggen / ende daer
wiert groote ſtilte.
40 Ende hy ſeyde tot haer /
Wat zijt gy ſoo vreesach-
tigh? Hoe en hebt gy geen
geloove.
41 Ende ſy vreesden met
groote vreeſe / ende ſeyden
tot malkanderen / Wie is
doch deſe / dat oock de
wint ende de zee hem ge-
hoorſaem zijn?

Het 5. Capittel.

ENde ſy quamen over op
d'ander zijde der zee / in
het lant der Gadarenen.
2 Ende ſo hy uyt het ſchip
gegaen was / terſtond ont-
moetede hem uyt de graven
een menſche met eenen on-
reynen geeſt:
3 Dewelcke [ſijne] wooninn-
ge in de graven hadde: eñ nie-
mant en konde hem binden /
oock ſelfs niet met ketenen.
4 Want hy was menighmael
met boeyen ende ketenen ge-
bonden geweeſt / ende de
ketenen waren van hem
in ſtucken getrocken / ende
de boeyen verbrijſelt: ende
niemant was machtigh om
hem te temmen.
5 Ende hy was altijt nacht
ende dagh op de bergen en-
de in de graven / roepende
ende ſlaende hemſelven met
ſteenen.
6 Als hy nu Jeſum van
verre ſagh / liep hy [toe] /
ende aenbadt hem.
7 Ende met een groote
ſtemme roepende / ſeyde hy /
Wat hebbe ick met u [te
doen] / Jeſu / gy Sone
Godts des Allerhooghſten.
Ick beſweere u by Godt /
dat gy my niet en pijniget.
8 (Want hy ſeyde tot hem /
Gy onreyne geeſt / gaet uyt
van den menſche.)
9 Ende hy vraegde hem /
Welck is uw naem? ende
hy

[h]y antwoordde / seggende /
Mijn name is Legio / want
[w]y zijn vele.
10 Ende hy badt hem seer /
[d]at hy haer buyten dat lant
[n]iet wech en sonde.
11 Ende aldaer aen de ber-
[g]en was een groote kudde
[s]wijnen weydende.
12 Ende alle de duyvelen
[b]aden hem/seggende/ Sendt
[o]ns in die swijnen / opdat
[w]y in deselve mogen varen.
13 Ende Jesus liet het haer
[t]erstont toe. Ende de on-
[r]eyne geesten uytgevaren
[z]ijnde / voeren in de swij-
[n]en: ende de kudde storte-
[d]e van de steylte af in de
[z]ee / (daer warender nu on-
[t]rent twee duysent/) ende
[v]ersmoorden in de zee.
14 Ende die de swijnen
[h]eydden zijn gevlucht / en-
[d]e boodschapten [sulcks] in
[d]e stadt/ ende op het lant:
[e]nde sy gingen uyt om te
[si]en wat het was/ dat 'er
[g]eschiet was.
15 Ende sy quamen tot
[J]esum ende sagen den besete-
[n]en sittende / ende gekleedt /
[e]nde wel by sijn verstant /
[n]amelick] die het legioen
[g]ehadt hadde: ende sy wier-
[d]en bevreest.
16 Ende die het gesien had-
[d]en vertelden haer / wat den
[b]esetenen geschiet was / en-
[d]e [oock] van de swijnen
17 Ende sy begonnen hem
te bidden / dat hy van hare
lantpale wechginge.
18 Ende als hy in het schip
gingh/ badt hem de gene die
beseten was geweest / dat
hy met hem mochte zijn.
19 Doch Jesus en liet hem
[dat] niet toe / maer seyde
tot hem / Gaet henen nae
uw huys tot de uwe / ende
boodschapt haer wat groote
dingen u de Heere gedaen
heeft / ende [hoe] hy sich
uwer ontfermt heeft.
20 Ende hy gingh henen /
ende begon te verkondigen
in ['t lant van] Decapolis
wat groote dingen hem Je-
sus gedaen hadde: ende sy
verwonderden haer alle.
21 Ende als Jesus weder-
om in het schip overgevaren
was aen d' ander zijde / ver-
gaderde een groote schare by
hem: ende hy was by de zee.
22 Ende siet / daer quam
één van de Overste der Sy-
nagoge / met name Jaïrus /
ende hem siende viel hy aen
sijne voeten.
23 Ende badt hem seer/seg-
gende / Mijn dochterken is
in haer uyterste / [ick bidde
u,] dat gy komt ende de
handen op haer legt / op
dat sy behouden worde: en-
de sy sal leven.
24 Ende hy gingh met
hem: ende een groote schare
volgde hem / ende sy ver-
drongen hem.

25 En-

25 Ende een seker vrouwe/
die twaelf jaren den vloet
des bloets gehadt hadde/
26 Ende veel geleden hadde
van vele Medicijnmeesters/
ende alle het hare [daer aen]
te koste geleyt/ ende geen
bate gevonden hadde/ maer
met welcke het veel eer er-
ger geworden was.
27 [Dese] van Jesu hoo-
rende/ quam onder de schare
van achteren/ ende raeckte
sijn kleet aen.
28 Want sy seyde/ Indien
ick maer sijne kleederen
magh aenraken/ ick sal ge-
sont worden.
29 Ende terstont is de fon-
teyne hares bloets opge-
droogt/ende sy gevoelde aen
haer lichaem/ dat sy van die
quale genesen was.
30 Ende terstont Jesus be-
kennende in hemselven de
kracht/ die van hem uytge-
gaen was/ keerde hem om
in de schare/ ende seyde/
Wie heeft mijne kleederen
aengeraeckt?
31 Ende sijne discipelen sey-
den tot hem/ Gy siet dat
de schare u verdringt/ ende
segt gy/ Wie heeft my aen-
geraeckt?
32 Ende hy sagh rontom/
om haer te sien/ die dat ge-
daen hadde.
33 Ende de vrouwe vree-
sende ende beevende/ weten-
de wat aen haer geschiet
was/ quam ende viel voor
hem neder/ ende seyde hem
alle de waerheyt.
34 Ende hy seyde tot haer/
Dochter/ uw geloove heeft
u behouden: gaet henen in
vrede/ ende zijt genesen van
dese uwe quale.
35 Dewijle hy nogh sprack/
quamen [eenige] van des
Oversten der Synagoge
[huys]/ seggende/ Uwe
dochter is gestorven/ wat
zijt gy den Meester nogh
moeyelick?
36 Ende Jesus terstont ge-
hoort hebbende het woort
dat 'er gesproken wiert/ sey-
de tot den Oversten der Sy-
nagoge/ En vreest niet/ ge-
looft alleenlick.
37 Eñ hy en liet niemant toe
hem te volgen dan Petrum/
ende Jacobum/ ende Joan-
nem den broeder Jacobi:
38 Ende quam in het huys
des Oversten der Synago-
ge/ ende sagh de beroerte/
[ende de gene] die seer ween-
den ende huylden.
39 Eñ ingegaen zijnde/ sey-
de hy tot haer/ Wat maeckt
gy beroerte/ ende [wat]
weent gy? het kint en is niet
gestorven/ maer het slaept
40 Ende sy belachten hem
maer hy/ als hyse alle hadd
uytgedreven/ nam hy hem
den vader eñ de moeder des
kints/ ende de gene die me
hem [waren]/ ende gingh
bin

[b]innen daer het kint lagh.
41 Ende hy vattede de hant
[d]es kints / ende seyde tot haer/
Talitha kumi: 't welck is
[z]ijnde overgesett / Gy doch=
[t]ersken (ick segge u) staet op.
42 Ende terstont stont het
[d]ochtersken op / ende wan=
[d]elde / want het was twaelf
[j]aren [oudt]: ende sy ontset=
[t]eden haer met groote ont=
[s]ettinge.
43 Ende hy geboodt haer
[s]eer / dat niemant en soude
[d]at selve weten / ende seyde
[d]at men haer soude te eten
[g]even.

Het 6. Capittel.

E Nde hy gingh van daer
wech / ende quam in sijn
[v]aderlant: ende sijne disci=
[p]elen volgden hem.
2 Ende als het Sabbath
[g]eworden was / begon hy in
[d]e Synagoge te leeren: en=
[d]e vele die [hem] hoorden
[o]ntsetteden haer / seggende /
[V]an waer [komen] desen de=
[se] dingen? ende wat wijsheyt
[is] dit die hem gegeven is / dat
[o]ock sulcke krachten door
[sij]ne handen geschieden?
3 En is dese niet de timmer=
[m]an / de sone Marie / ende
[d]e broeder Iacobi ende Io=
[ses] / ende Iude ende Simo=
[ni]s? ende en zijn sijne susters
[n]iet hier by ons? Ende sy
[w]ierden aen hem ge-ergert.
4 Ende Iesus seyde tot
[h]aer / Een Propheet en is
niet onge-eert dan in sijn va=
derlant / ende onder [sijne]
magen / ende in sijn huys.
5 Ende hy en konde aldaer
geene kracht doen: dan hy
leyde weynige siecken de
handen op / ende genasse.
6 Ende hy verwonderde
hem over haer ongeloove /
ende omgingh de vlecken
[daer] rontom / leerende.
7 Ende hy riep tot hem de
twaelve / ende begon haer
uyt te senden twee en twee /
ende gaf haer macht over de
onreyne geesten.
8 Ende hy geboodt haer /
dat sy niets en souden nemen
tot den wegh / dan alleenlick
eenen staf / geen male / geen
broot / geen gelt in den
gordel.
9 Maer datse schoensolen
souden aenbinden / ende met
geen twee rocken gekleedt
zijn.
10 Ende hy seyde tot haer /
So waer gy in een huys sult
ingaen / blijft daer tot dat
gy van daer uytgaet.
11 Ende so wie u niet en sul=
len ontfangen / noch u hoo=
ren / vertreckende van daer /
schudt het stof af / dat onder
aen uwe voeten is / haer tot
een getuygenisse. Voorwaer
segge ick u / het sal Sodoma
oft Gomorra verdraeglicker
zijn in den dagh des oor=
deels / dan deselve stadt.
12 Ende uytgegaen zijnde
pre=

predickten sy / dat sy haer
souden bekeeren.
13 Ende sy wierpen vele
duyvelen uyt / ende zalfden
vele krancken met olie / en-
de maeckten se gesont.
14 Ende de Koningh He-
rodes hoorde het / (want sijn
naem was openbaer gewor-
den /) ende seyde / Joan-
nes / die daer doopte / is
van den dooden opgeweckt /
ende daerom wercken die
krachten in hem.
15 Andere seyden Hy is
Elias: ende andere seyden /
Hy is een Propheet / ofte
als één der Propheten.
16 Maer als het Herodes
hoorde / seyde hy / Dese is
Joannes / dien ick onthoofdt
hebbe: die is van de dooden
opgeweckt.
17 Want de selve Herodes
[eenige] uytgesonden heb-
bende / hadde Joannem ge-
vangen genomen / ende hem
in de gevanckenisse gebon-
den / uyt oorsake van Hero-
dias de huysvrouwe sijns
broeders Philippi / om dat
hy haer getrouwt hadde.
18 Want Joannes seyde tot
Herodes / Het en is u niet
geoorloft de huysvrouwe
uwes broeders te hebben.
19 Ende Herodias leyde op
hem toe / ende wilde hem
dooden / ende en konde niet.
20 Want Herodes vreesde
Joannem / wetende dat hy
een rechtveerdigh ende hey-
ligh man was / ende hieldt
hem in weerde: ende als hy
hem hoorde / dede hy vele din-
gen / ende hoorde hem geerne.
21 Ende als 'er een welge-
legen dagh gekomen was /
doe Herodes op den dagh
sijner geboorte een maeltijt
aenrichtede voor sijne Groo-
te / ende de Overste over duy-
sent / ende de voornaemste
van Galilea:
22 Ende als de dochter van
de selve Herodias inquam /
ende danste / ende Herodi en-
de den genen die mede aen-
saten behaegde / so seyde
de Koningh tot het dochter-
ken / Eyscht van my wat
gy oock wilt / ende ick sal
't u geven.
23 Ende hy swoer haer /
So wat gy van my sult
eysschen sal ick u geven /
[oock] tot de helft mijns
Koninckrijckx.
24 Ende sy uytgegaen zijn-
de seyde tot hare moeder /
Wat sal ick eysschen? Ende
die seyde / Het hooft Joan-
nis des Doopers.
25 Eñ sy terstont met haeste
ingaende tot den Koningh /
heeft 't ge-eyscht / seggende /
Ick wil dat gy my nu ter-
stont in een schotel geeft het
hooft Joannis des Doopers.
26 Ende de Koningh seer
bedroeft geworden zijnde /
[nochtans] om de eeden / en-
de

de de gene die mede aensa-
ten/ en wilde hy haer ['t
selve] niet afslaen.
27 Ende de Koningh sondt
terstont eenen scherprech-
ter/ ende geboodt sijn hooft
haer te brengen. Dese nu
gingh henen/ ende onthoof-
de hem in de gevanckenisse.
28 Ende bracht sijn hooft
in een schotel/ ende gaf 't
selve het dochterken: ende
het dochterken gaf 't selve
hare moeder.
29 Ende als sijne discipelen
[dit] hoorden/ gingen sy en-
de namen sijn doot lichaem
wech/ ende leyden dat in
een graf.
30 Ende de Apostelen qua-
men [weder] te samen tot
Jesum/ ende boodschapten
hem alles/ beyde wat sy ge-
daen hadden/ ende wat sy
geleert hadden.
31 Ende hy seyde tot haer/
Komt gylieden in een woe-
ste plaetse hier alleen/ ende
rust een weynigh: want
daer waren vele die quamen
ende die gingen/ ende sy en
hadden zelfs geenen gelege-
nen tijt om te eten.
32 Ende sy vertrocken in
een schip/ nae een woeste
plaetse alleen.
33 Ende de scharen sagense
henen varen/ ende vele wier-
den hem kennende/ ende lie-
pen gesamentlick te voete
van alle steden derwaerts/
ende quamen haer voor/ en-
de gingen te samen tot hem.
34 Ende Jesus uytgaende
sagh een groote schare/ ende
wiert innerlick met ontfer-
minge bewegt over haer;
want sy waren als schapen
die geenen herder en heb-
ben: ende hy begon haer
vele dingen te leeren.
35 Ende als het nu late op
den dagh geworden was/
quamen sijne discipelen tot
hem/ ende seyden/ Dese
plaetse is woest/ ende het
is nu late op den dagh.
36 Laetse van u/ op datse
henen gaen in de omliggen-
de dorpen/ ende vlecken/
ende brooden voor haersel-
ven mogen koopen: want
sy en hebben niet wat sy
eten sullen.
37 Maer hy antwoordende
seyde tot haer/ Geeft gy haer
te eten. Ende sy seyden tot
hem/ Sullen wy henen gaen/
ende koopen voor twee hon-
dert penningen broot/ en-
de haer te eten geven?
38 Ende hy seyde tot haer/
Hoe veel brooden hebt gy?
Gaet henen ende besiet [het].
Ende doe sy het vernomen
hadden/ seyden sy/ Vijve/
ende twee visschen.
39 Ende hy geboodt haer
dat syse alle souden doen ne-
dersitten by weertschappen
op het groene gras.
40 Ende sy saten neder in
ge-

gedeelten by hondert t'ſa-
men/ eñ by vijftigh t'ſamen.
41 Ende als hy de vijf broo-
den ende de twee viſſchen ge-
nomen hadde/ ſagh hy op
nae den hemel/ ſegende/ en-
de brack de brooden/ ende
gaffſe ſijnen diſcipelen/ op
dat ſyſe haer ſouden voor-
leggen: ende de twee viſſchen
deylde hy voor allen.
42 Ende ſy aten alle/ ende
zijn verſadigt geworden.
43 Ende ſy namen op
twaelf volle korven broc-
ken/ ende van de viſſchen.
44 Ende die daer de brooden
gegeten hadden/ waren on-
trent vijf duyſent mannen.
45 Ende terſtont dwongh hy
ſijne diſcipelen in het ſchip te
gaen/ eñ voor henen te varen
aen d'ander zijde tegen [over]
Bethſaida/ terwijlen hy de
ſchare van hem ſoude laten.
46 Ende als hy deſelve
haer afſcheyt gegeven had-
de/ gingh hy op den bergh
om te bidden.
47 Ende als het nu avont
was geworden/ ſo was het
ſchip in 't midden van de zee/
eñ hy was alleen op het lant.
48 Ende hy ſagh dat ſy haer
ſeer pijnigden om ['t ſchip]
voort te krijgen; (want de
wint was haer tegen:) ende
ontrent de vierde wake des
nachts/ quam hy tot haer/
wandelende op de zee/ ende
wilde haer voorbygaen.
49 Ende ſy ſiende hem
wandelen op de zee/ meyn-
den dat het een ſpoockſel
was/ ende ſchreeuwden ſeer.
50 Want ſy ſagen hem alle/
ende wierden ontroert: ende
terſtont ſprack hy met haer/
ende ſeyde tot haer/ Zijt
wel gemoet/ Ick ben 't/
en vreeſt u niet.
51 Ende hy klom tot haer
in 't ſchip/ ende de wint ſtil-
de: ende ſy ontſetteden haer
boven maten ſeer in haerſel-
ven/ eñ waren verwondert.
52 Want ſy en hadden niet
gelett op [het mirakel] der
brooden: want haer hert
was verhardt.
53 Ende als ſy overgeva-
ren waren/ quamen ſy in 't
lant Geneſaret/ ende ha-
venden aldaer.
54 Ende als ſy uyt het ſchip
gegaen waren/ terſtont
wierden ſy hem kennende.
55 [Ende] het geheel om-
liggende lant doorloopende/
begonnen ſy op beddekens/
de gene die qualick geſtelt
waren/ om te dragen/ ter
plaetſen daer ſy hoorden dat
hy was.
56 Ende ſo waer hy quam in
vlecken ofte ſteden/ ofte door-
pen/ daer leyden ſy de kranc-
ke op de merckten/ eñ baden
hem/ dat ſy maer den zoom
ſijns kleets aenraken moch-
ten. Ende ſoo vele als'er hem
aenraeckten/ wierde geſont

Het 7. Capittel.

E Nde tot hem verga-
derden de Phariseen /
nde sommige der Schrift-
leerde / die van Jerusa-
m gekomen waren.
Ende siende dat sommige
n sijne discipelen met on-
yne / dat is / met ongewas-
hen handen broot aten /
rispten sy [haer].
Want de Phariseen ende
le de Joden en eten niet /
n zy dat sy [eerst] de handen
eemael wasschen / houden-
de insettingen der ouden.
Ende van de merckt [ko-
nde] en eten sy niet / ten zy
t sy [eerst] gewasschen zijn.
n vele andere dingen zijn-
r / die sy aengenomen heb-
n te houden / [als namelick]
wasschingen der drinck-
keren / ende kannen / ende
pere vaten / ende bedden.
Daerna vraegden hem de
hariseen ende de Schrift-
leerde / Waerom en wan-
len uwe discipelen niet nae
insettinge der ouden /
aer eten het broot met
gewasschen handen?
Maer hy antwoordde en-
seyde tot haer / Wel heeft
aias van u geveynsde ge-
opheteert / gelijck geschre-
n is / Dit volck eert my met
lippen : maer haer her-
houdt hem verre van my.
Doch te vergeefs eeren sy
y / leerende leeringen / [die]
geboden [zijn] der menschen.
8 Want nalatende het ge-
bodt Godts / houdt gy de in-
settingen der menschen / [als
namaels] wasschingen der
kannen / ende drinckbekers :
ende andere diergelijcke din-
gen doet gy vele.
9 Ende hy seyde tot haer /
Gy doet [seker] Godts ge-
bodt wel te niete / op dat gy
uwe insettinge soudet on-
derhouden.
10 Want Moses heeft ge-
segt / Eert uwen vader ende
uwen moeder. Ende / Wie
vader ofte moeder vloeckt /
die sal den doot sterven.
11 Maer gylieden segt /
So een mensche tot vader
ofte moeder segt / [Het is]
korban / (dat is [te seggen]
een gave /) so wat u van my
soude konnen te nutte ko-
men / [die voldoet,]
12 Ende gy en laet hem niet
meer toe / yet aen sijnen va-
der ofte sijne moeder te doen:
13 Makende [alsoo] Godts
woort krachteloos door uwe
insettinge / die gy ingesett
hebt : ende diergelijcke din-
gen doet gy vele.
14 Ende tot hem de gant-
sche schare geroepen heb-
bende / seyde hy tot haer /
Hoort my alle / ende verstaet:
15 Daer en is niet van buy-
ten den mensche in hem in-
gaende / 't welck hem kan
ontreynigen. Maer de din-

gen die van hem uytgaen/
die zijn 't welcke den men-
sche ontreynigen.
16 So yemant ooren heeft
om te hooren/ die hoore.
17 Ende doe hy van de scha-
re in huys gekomen was/
vraegden hem sijne discipe-
len van de gelijckenisse.
18 Ende hy seyde tot haer/
Zijt oock gy alsoo onweten-
de? En verstaet gy niet/ dat
al wat van buyten in den
mensche ingaet/ hem niet en
kan ontreynigen?
19 Want het en gaet niet
in sijn herte/ maer in den
buyck/ ende gaet in de hey-
melickheyt uyt/ reynigen-
de alle de spijsen.
20 Ende hy seyde/ Het ge-
ne uytgaet uyt den mensche/
dat ontreynigt den mensche.
21 Want van binnen uyt
het herte der menschen ko-
men voort/ quade gedach-
ten/ overspelen/ hoereryen/
doodtslagen/
22 Dieveryen/ gierighe-
den/ boosheden/ bedrogh/
ontuchtigheyt/ boose ooge/
lasteringe/ hoovaerdye/ on-
verstant.
23 Alle dese boose dingen ko-
men voort van binnen/ ende
ontreynigen den mensche.
24 Ende van daer opstaen-
de gingh hy wech nae de
landpalen van Tyrus ende
Sidon: ende in een huys
gegaen zijnde/ en wilde hy
niet dat het yemant wiste/
ende hy en konde [nochtans]
niet verborgen zijn.
25 Want een vrouwe/ welc-
kers dochterken eenen on-
reynen geest hadde/ van hem
gehoort hebbende/ quam en
viel neder aen sijne voeten.
26 Dese nu was een Griecki-
sche vrouwe/ van geboorte
uyt Syrophenicien/ ende sy
badt hem/ dat hy den duyvel
uytwierpe uyt hare dochter.
27 Maer Jesus seyde tot
haer/ Laet eerst de kinde-
ren versadigt worden: Want
het en is niet betamelick/
dat men het broot der kin-
deren neme/ ende den hon-
dekens [voor]werpe.
28 Maer sy antwoordd[e]
ende seyde tot hem/ Ja Hee-
re/ doch oock de hondekens
eten onder de tafel van d[e]
kruymkens der kinderen.
29 Ende hy seyde tot haer/
Om deses woorts wille gae
henen: de duyvel is uy[t]
uwe dochter uytgevaren.
30 Ende als sy in haer huy[s]
quam/ vondt sy dat de duy-
vel uytgevaren was/ end[e]
de dochter liggende op he[t]
bedde.
31 Ende hy wederom wech
gegaen zijnde van de lant-
palen Tyri ende Sidonis
quam aen de zee van Gali-
lea/ door het midden de[r]
lantpalen van Decapolis.
32 Ende sy brachten to[t]
hem

hem eenen dooven / die
waerlick sprack: ende ba-
en hem dat hy de hant op
hem leyde.
33 Ende hem van der scha-
e alleen genomen hebben-
e / stack hy sijne vingeren
n sijne ooren: ende gespo-
en hebbende raeckte hy sij-
e tonge aen.
34 Ende opwaerts siende
ae den hemel / suchtede hy /
nde seyde tot hem / Ephpha-
ha / dat is / Wort geopent.
35 Ende terstont wierden
ijne ooren geopent: ende de
ant sijner tonge wiert los /
nde hy sprack recht.
36 Ende hy geboodt hen-
eden dat sy het niemant
eggen en souden / maer wat
y haer oock geboodt / so
erkondigden sy het des te
neer.
37 Ende sy ontsetteden
aer boven maten seer / seg-
ende / Hy heeft alles wel-
edaen: ende hy maeckt dat
e doove hooren / ende de
omme spreken.

Het 8. Capittel.

N deselve dagen / als daer
een geheel groote schare
as / ende niet en hadden
at sy eten souden / riep
esus sijne discipelen tot
em / ende seyde tot haer /
2 Ick worde innerlick met
ntferminge bewegt over
e schare: want sy nu drie
agen by my gebleven zijn /
ende en hebben niet wat sy
eten souden.
3 Ende indien ickse nuch-
teren nae haer huys late
gaen / so sullen sy op den wegh
beswijken: want sommige
van haer komen van verre.
4 Ende sijne discipelen ant-
woordden hem / Van waer
sal yemant dese met broo-
den hier in de woestijne kon-
nen versadigen?
5 Ende hy vraegde haer /
Hoe veel brooden hebt gy?
Ende sy seyden / Seven.
6 Ende hy geboodt de scha-
re neder te sitten op de aer-
de: ende hy nam de seven
brooden / ende gedanckt heb-
bende brack hyse / ende gaffse
sijnen discipelen / op dat syse
souden voorleggen; ende sy
leydense de scharen voor.
7 Ende sy hadden weynige
vischkens: ende als hy gese-
gent hadde / seyde hy / dat sy
oock die souden voorleggen.
8 Ende sy hebben gege-
ten / ende zijn versadigt ge-
worden: ende sy namen het
overschot der brocken op /
seven manden.
9 Die nu gegeten hadden
waren ontrent vier duysent:
ende hy lietse gaen.
10 Ende terstont in het
schip gegaen zijnde met sijne
discipelen / is hy gekomen in
de deelen van Dalmanutha.
11 Ende de Phariseen gin-
gen uyt / ende begonden met
hem

hem te twisten / begeerende
van hem een teecken van den
hemel / hem versoeckende.
12 Ende hy swaerlick such-
tende in sijnen geest / seyde /
Wat begeert dit geslachte
een teecken? Voorwaer ick
segge u / So desen geslach-
te een teecken gegeven sal
worden.
13 Ende hy verliet haer /
ende wederom in 't schip ge-
gaen zijnde / voer hy wech
na d' andere zijde.
14 Ende sijne discipelen
hadden vergeten broot me-
de te nemen / ende en had-
den niet dan één broot met
haer in het schip.
15 Ende hy geboodt haer /
seggende / Siet toe / wacht
u van den suerdeessem der
Phariseen / ende van den
suerdeessem Herodis.
16 Ende sy overleyden on-
der malkanderen / seggen-
de / ['t is,] om dat wy geen
brooden en hebben.
17 Ende Jesus [dat] be-
kennende / seyde tot haer /
Wat overlegt gy dat gy geen
brooden en hebt? En be-
merckt gy nogh niet / noch
en verstaet gy niet? Hebt gy
nogh uw verhardet herte?
18 Oogen hebbende / en
siet gy niet? ende ooren heb-
bende / en hoort gy niet?
19 Ende en gedenckt gy
niet / doe ick de vijf broo-
den brack onder de vijf duy-
sent mannen / hoe vele vol
le korven met brocken g
opnaemt? Sy seggen hem,
Twaelve.
20 Ende doe ick de seve
[brack] onder de vier duy
sent mannen / hoe vele vol
le manden met brocken g
opnaemt? Ende sy seyden
Seven.
21 Ende hy seyde tot haer
Hoe en verstaet gy niet?
22 Ende hy quam to
Bethsaida: ende sy brach
ten tot hem eenen blinden
ende baden hem / dat h
hem aenraeckte.
23 Ende de hant des blin
den genomen hebbende
leydde hy hem uyt buyte
het vleck: ende spoogh i
sijne oogen / ende leyde d
handen op hem / ende vraeg
de hem of hy yet sagh.
24 Ende hy opsiende / sey
de / Ick sie de menschen
want ick siese als boomen
wandelen.
25 Daer na leyde hy d
handen wederom op sijne oo
gen / ende dede hem opsie
Ende hy wiert herstelt / end
saghse alle verre ende klae
26 Ende hy sondt hem na
sijn huys / seggende / En gae
niet in het vleck / noch e
segt het niemant in het vleck
27 Ende Jesus gingh uy
ende sijne discipelen nae d
vlecken van Cesarea Philip
pi. Ende op den wegh vraeg
d

e hy sijne discipelen / seg-
ende tot haer / Wie seggen
e menschen dat ick ben ?
28 Ende sy antwoorden /
Joannes de Dooper : ende
ndere / Elias : ende ande-
: / Eén van de Propheten.
29 Ende hy seyde tot haer /
Maer gylieden wie segt gy
at ick ben ? Ende Petrus
ntwoordende seyde tot
em / Gy zijt de Christus.
30 Ende hy geboodt haer
herpelick / dat sy 't niemant
n souden seggen van hem.
31 Ende hy began haer te
eren / dat de Sone des
nenschen vele moeste lijden /
nde verworpen worpen van
e Ouderlingen / ende Over-
riesteren / ende Schriftge-
eerde / ende gedoodt wor-
en / ende na drie dagen we-
eroin-opstaen.
32 Ende dit woort sprack
y vry uyt: ende Petrus hem
it sich genomen hebbende /
egon hem te bestraffen :
33 Maer hy hem omkee-
ende / ende sijne discipelen
ensiende / bestrafte Pe-
um / seggende / Gaet he-
en achter my satana : want
y en versint niet de dingen
e Godts zijn / maer die
r menschen zijn.
34 Ende tot hem geroepen
ebbende de schare met sijne
iscipelen / seyde hy tot haer /
o wie achter my wil ko-
en / die verlooechene hem-
selven / ende neme sijn kruys
op / ende volge my.
35 Want so wie sijn leven
sal willen behouden / die sal
't selve verliesen : maer so
wie sijn leven sal verliesen
om mijnent wille / ende [om]
des Euangeliums [wille] /
die sal 't selve behouden.
36 Want wat soude het den
mensche baten / so hy de ge-
heele wereldt wonne / ende
sijner ziele schade lede ?
37 Ofte wat sal een men-
sche geven tot lossinge van
sijne ziele ?
38 Want so wie hem mijns
ende mijner woorden sal ge-
schaemt hebben in dit over-
speligh ende sondigh geslach-
te / diens sal hem de Sone
des menschen oock schamen /
wanneer hy sal komen in de
heerlickheyt sijns Vaders /
met de heylige Engelen.

Het 9. Capittel.

ENde hy seyde tot haer /
Voorwaer ick segge u /
dat 'er sommige zijn van de
gene die hier staen / die den
doot niet en sullen smaken /
tot dat sy sullen hebben ge-
sien / dat het Koninckrijck
Godts met kracht geko-
men zy.
2 Ende na ses dagen / nam
Jesus met hem Petrum /
ende Jacobum / ende Joan-
nem / ende brachtse op eenen
hoogen bergh bezijden al-
leen: ende hy wiert voor haer

van gedaente verandert.
3 Ende sijne kleederen
wierden blinckende / seer
wit als sneeuw / hoedanige
geen volder op aerden [soo]
wit maken en kan.
4 Ende van haer wiert ge-
sien Elias met Moses / en-
de sy spraken met Jesu.
5 Ende Petrus antwoor-
dende seyde tot Jesum / Rab-
bi / het is goet dat wy hier
zijn: ende laet ons drie taber-
nakelen maken / voor u éé-
nen / ende voor Moses éé-
nen / ende voor Elias éénen.
6 Want hy en wist niet
wat hy seyde: want sy wa-
ren seer bevreest.
7 Ende daer quam een
wolcke / diese overschaduw-
de / ende eene stemme quam
uyt de wolcke / seggende /
Dese is mijn geliefde Zone:
hoort hem.
8 Ende haestelick rontom
siende / en sagen sy niemant
meer dan Jesum alleen by
haer.
9 Ende als sy van den bergh
afquamen / geboodt hy haer /
dat sy niemant verhalen en
souden 't gene sy gesien had-
den / dan wanneer de Zone
des menschen uyt den doo-
den soude opgestaen zijn.
10 Ende sy behielden dit
woort by haerselven / vra-
gende onder malkanderen /
wat het was / uyt den doo-
den opstaen.
11 Ende sy vraegden hem
seggende / Waerom seggen
de Schriftgeleerde / dat
Elias eerst komen moet?
12 Ende hy antwoordende
seyde tot haer / Elias sal wel
eerst komen / ende alles we-
der-oprechten; ende ['t sal
geschieden] gelijck geschre-
ven is van den Zone des
menschen / dat hy veel lij-
den sal ende veracht worden.
13 Maer ick segge u / dat
oock Elias gekomen is / en-
de sy hebben hem gedaen al
wat sy gewilt hebben / ge-
lijck van hem geschreven is.
14 Ende als hy by de disci-
pelen gekomen was / sagh
hy een groote schare rontom
haer / ende [eenige] Schrift-
geleerde met haer twistende.
15 Ende terstont de gehee-
le schare hem siende wiert
verbaest / ende toeloopende
groeteden sy hem.
16 Ende hy vraegde de
Schriftgeleerde / Wat twis-
tet gy met dese?
17 Ende één uyt de schare
antwoordende seyde / Mee-
ster / ick hebbe mijnen soon
tot u gebracht / die eenen
stommen geest heeft.
18 Ende waer hy hem oock
aengrijpt / so scheurt hy
hem / ende schuymt / ende
knersset met sijne tanden /
ende verdorret: ende ick
hebbe uwe discipelen gesegt /
dat sy hem souden uytwer-
pen,

pen / ende ſy en hebben niet
gekonnen.
19 Ende hy antwoordde
hem / ende ſeyde / O onge-
loovigh geſlachte / hoe lan-
ge ſal ick nogh by u lieden
zijn? Hoe lange ſal ick u
nogh verdragen? Brengt
hem tot my.
20 Ende ſy brachten den-
ſelven tot hem: ende als hy
hem ſagh / ſcheurde hem ter-
ſtont de geeſt: ende hy val-
lende op de aerde / wentel-
de ſich al ſchuymende.
21 Ende hy vraegde ſijnen
vader / Hoe langen tijt is 't /
dat hem dit overgekomen
is? ende hy ſeyde hem / Van
[ſijne] kintsheyt af.
22 Ende menigmael heeft
hy hem oock in 't vyer ende
in 't water geworpen / om
hem te verderven: maer ſo
gy yet kont / zijt met inner-
licke ontferminge over ons
bewegt / ende helpt ons.
23 Ende Jeſus ſeyde tot
hem / So gy kont geloo-
ven / alle dingen zijn moge-
lick den genen die gelooft.
24 Ende terſtont de vader
des kints roepende met tra-
nen ſeyde / Ick geloove Hee-
re / komt mijne ongeloovig-
heyt te hulpe.
25 Ende Jeſus ſiende dat
de ſchare geſamentlick toe-
liep / beſtrafte den onreynen
geeſt / ſeggende tot hem /
Gy ſtomme ende doove
geeſt / ick beveele u / gaet
uyt van hem / ende en komt
niet meer in hem.
26 Ende hy roepende /
ende hem ſeer ſcheurende
gingh uyt: ende [het kint]
wiert als doot / alſo dat ve-
le ſeyden / dat het geſtor-
ven was.
27 Ende Jeſus hem by der
hant grijpende / rechtede
hem op: ende hy ſtont op.
28 Ende als hy in huys
gegaen was / vraegden hem
ſijne diſcipelen alleen / Waer-
om en hebben wy hem niet
konnen uytwerpen?
29 Ende hy ſeyde tot haer /
Dit geſlachte en kan ner-
gens door uytgaen / dan
door bidden ende vaſten.
30 Ende van daer wech-
gaende / reysden ſy door Ga-
lileen / ende hy en wilde niet
dat het yemant wiſte.
31 Want hy leerde ſijne
diſcipelen / ende ſeyde tot
haer / De Sone des men-
ſchen ſal overgelevert wor-
den in de handen der men-
ſchen / ende ſy ſullen hem
dooden: ende gedoodt zijn-
de ſal hy ten derden dage
weder-opſtaen.
32 Maer ſy en verſtonden
dat woort niet / ende ſy
vreesden hem te vragen.
33 Ende hy quam te Ca-
pernaum / ende in het huys
gekomen zijnde vraegde hy
haer / Waer van hadt gy

woorden onder malkande-
ren op den wegh?
34 Doch sy swegen: want
sy waren onder malkande-
ren in woorden geweest op
den wegh / wie de meeste
[soude zijn].
35 Ende nedergeseten zijn-
de / riep hy de twaelve / en-
de seyde tot haer / Indien
yemant wil de eerste zijn /
die sal de laetste van allen
zijn / ende aller dienaer.
36 Ende nemende een kin-
deken stelde hy dat midden
onder haer / ende omvingh
het met sijne armen / ende
seyde tot haer /
37 So wie één van sooda-
nige kinderkens sal ontfan-
gen in mijnen name / die
ontfangt my: ende so wie
my sal ontfangen / die en
ontfangt my niet / maer dien
die my gesonden heeft.
38 Ende Joannes ant-
woordde hem / seggende /
Meester / wy hebben eenen
gesien / die de duyvelen uyt-
wierp in uwen name / welc-
ke ons niet en volgt: ende
wy hebben 't hem verboden /
om dat hy ons niet en volgt.
39 Doch Jesus seyde / En
verbiedt hem niet: want
daer en is niemant die eene
kracht doen sal in mijnen na-
me / ende haestelick van my
sal konnen qualick spreken.
40 Want wie tegen ons
niet en is / die is voor ons.
41 Want so wie ulieden ee-
nen beker waters sal geven
te drincken in mijnen name /
om dat gy Christi [discipe-
len] zijt / voorwaer segge ick
u / hy en sal sijnen loon geen-
sins verliesen.
42 Ende so wie éénen van
dese kleyne / die in my ge-
looven / ergert / het ware
hem beter dat een meulen-
steen om sijnen hals gedaen
ware / ende dat hy in de
zee geworpen ware.
43 Ende indien uwe hant
u ergert / houwtse af: het
is u beter verminckt tot het
leven in te gaen / dan de
twee handen hebbende he-
nen te gaen in de helle / in dat
onuytbluysschelick vyer:
44 Daer hare worm niet
en sterft / ende het vyer niet
uytgebluscht en wort.
45 Ende indien uwe voet
u ergert / houwt hem af:
het is u beter kreupel tot
het leven in te gaen / dan
de twee voeten hebbende /
geworpen te worden in de
helle / in dat onuytblusschc-
lick vyer:
46 Daer hare worm niet
en sterft / ende dat vyer niet
uytgebluscht en wort.
47 Ende indien uwe ooge
u ergert / werptse uyt: het
is u beter maer één ooge
hebbende in het Koninck-
rijck Godts in te gaen / dan
twee oogen hebbende in het
hel-

helsche vyer geworpen te
worden:
48 Daer hare worm niet
en sterft / ende het vyer niet
uytgebluscht en wort.
49 Want een yeder sal met
vyer gesouten worden / en-
de yeder offerhande sal met
sout gesouten worden.
50 Het sout is goet / maer
indien het sout onsout wort /
waer mede sult gy dat smaec-
kelick maken? Hebt sout in
uselven / ende houdt vrede
onder malkanderen.

Het 10. Capittel.

ENde van daer opgestaen
zijnde gingh hy nae de
lantpalen van Judea / door
d' overzijde van den Jor-
daen: ende de scharen quamen
wederom te samen by hem /
ende / gelijck hy gewoon
was / leerde hyse wederom.
2 Ende de Phariseen tot
hem komende vraegden
hem / Of het een man geoor-
loft is [sijn] wijf te verlaten /
hem versoeckende.
3 Maer hy antwoordende
seyde tot haer / Wat heeft
u Moses geboden?
4 Ende sy seyden / Mo-
ses heeft toegelaten eenen
scheydbrief te schrijven / en-
de [haer] te verlaten.
5 Ende Jesus antwoor-
dende seyde tot haer / Van
wegen de hardigheyt uwer
herten heeft hy ulieden dat
gebodt geschreven.
6 Maer van het begin der
scheppinge / heeftse Godt
man ende wijf gemaeckt.
7 Daerom sal een mensche
sijnen vader ende moeder
verlaten / ende sal sijnen
wijve aenhangen.
8 Ende die twee sullen tot
één vleesch zijn: also dat sy
niet meer twee en zijn /
maer één vleesch.
9 't Gene van Godt t' sa-
mengevoegt heeft / en schey-
de de mensche niet.
10 Ende in het huys vraeg-
den hem sijne discipelen we-
derom van het selve.
11 Ende hy seyde tot haer /
So wie sijn wijf verlatet /
ende een andere trouwet /
die doet overspel tegen haer.
12 Ende indien een wijf
haren man sal verlaten / en-
de met een ander trouwen /
die doet overspel.
13 Ende sy brachten kin-
derkens tot hem / op dat
hyse aenraken soude: ende
de discipelen bestraften de
gene / diese tot hem brachten.
14 Maer Jesus [dat] sien-
de nam het seer qualick / en-
de seyde tot haer / Laet de
kinderkens tot my komen /
ende en verhindertse niet:
want der sulcker is het Ko-
ninckrijcke Godts.
15 Voorwaer segge ick u /
So wie het Koninckrijcke
Godts niet en ontfangt ge-
lijck een kindeken / die en sal

in het selve geensins ingaen.
16 Ende hy omvinghse
met sijne armen/ [ende] de
handen op haer gelegt heb-
bende/ segende hy deselve.
17 Ende als hy uytgingh
op den wegh/ liep één tot
hem / ende voor hem op
de knien vallende vraegde
hem/ Goede Meester/ wat
sal ick doen/ op dat ick het
eeuwige leven be-erve?
18 Ende Jesus seyde tot
hem/ Wat-noemt gy my
goet? Niemant en is goet/
dan één/ [namelick] Godt.
19 Gy weet de geboden/
Gy en sult geen overspel
doen/ Gy en sult niet doo-
den/ Gy en sult niet stelen/
Gy en sult geen valsche ge-
tuygenisse geven/ Gy en sult
niemant te kort doen/ Eert
uwen vader ende moeder.
20 Doch hy antwoorden-
de seyde tot hem/ Meester/
alle dese dingen hebbe ick
onderhouden van mijner
jonckheyt af.
21 Ende Jesus hem aen-
siende beminde hem/ ende
seyde tot hem/ Eén dingh
ontbreeckt u / gaet henen
verkoopt alles wat gy hebt/
ende geeft het den armen:
ende gy sult eenen schat
hebben in den hemel. Ende
komt herwaerts/ neemt het
kruys op/ ende volgt my.
22 Maer hy treurigh ge-
worden zijnde over dat
woort / gingh bedroeft
wech: want hy hadde vele
goederen.
23 Ende Jesus rontom
siende/ seyde tot sijne disci-
pelen/ Hoe swaerlick sullen
de gene die goet hebben/ in
het Koninckrijcke Godts
inkomen?
24 Ende de discipelen wer-
den verbaest over dese sijne
woorden. Maer Jesus we-
derom antwoordende/ seyde
tot haer/ Kinderen/ hoe
swaer is 't/ dat de gene die
op het goet haer betrouwen
setten/ in 't Koninckrijcke
Godts ingaen?
25 Het is lichter dat een
kemel gae door de ooge van
een naelde/ dan dat een
rijcke in het Koninckrijcke
Godts ingae.
26 Ende sy wierden nogh
meer verslagen/ seggende
tot malkanderen/ Wie kan
dan saligh worden?
27 Doch Jesus haer aen-
siende/ seyde/ By de men-
schen is 't onmogelick/ maer
niet by Godt: want alle din-
gen zijn mogelick by Godt.
28 Ende Petrus begon tot
hem te seggen/ Siet wy
hebben alles verlaten/ ende
zijn u gevolgt.
29 Ende Jesus antwoor-
dende seyde/ Voorwaer seg-
ge ick uliedden/ Daer en is
niemant die verlaten heeft
huys/ of broeders/ of sus-
ters/

ters/ of vader / of moeder/ of
wijf/ of kinderen/ of ackers/
om mijnent wille ende des
Euangeliums [wille]/
30 Of hy en ontfangt hon-
dertvout nu in desen tijt /
huyzen/ ende broeders / en-
de susters/ ende moeders /
ende kinders / ende ackers /
met de vervolgingen / ende
in de toekomende eeuwe het
eeuwige leven.
31 Maer vele eerste sullen
de laetste zijn / ende [vele] /
die de laetste [zijn]/ de eerste.
32 Ende sy waren op den
wegh/ gaende op nae Je-
rusalem : ende Jesus gingh
voor haer / ende sy waren
verbaest/ ende hem volgende
waren sy bevreest. Ende de
twaelve wederom tot hem
nemende / begon hy haer te
seggen de dingen / die hem
overkomen souden :
33 [Seggende,] Siet / wy
gaen op na Jeruzalem / en-
de de Sone des menschen
sal den Overpriesteren ende
den Schriftgeleerden over-
gelevert worden : ende sy
sullen hem ter doot veroor-
deelen/ ende hem den Hey-
denen overleveren.
34 Ende sy sullen hem be-
spotten / ende hem geesselen/
ende hem bespouwen / ende
hem dooden:ende ten derden
dage sal hy weder-opstaen.
35 Ende tot hem quamen
Jacobus ende Joannes / de
sonen Zebedei/ seggende /
Meester / wy wilden [wel]
dat gy ons dedet / so wat wy
begeeren sullen.
36 Ende hy seyde tot haer /
Wat wilt gy dat ick u doe ?
37 Ende sy seyden tot hem/
Geeft ons dat wy mogen
sitten / d' een aen uwe rech-
ter[hant] / ende d' ander aen
uwe slincker[hant] in uwe
heerlickheyt.
38 Maer Jesus seyde tot
haer / Gy en weet niet wat
gy begeert. Konnet gy den
drinckbeker drincken / dien
ick drincke / ende met den
doop gedoopt worden / daer
ick mede gedoopt worde ?
39 Ende sy seyden tot hem/
Wy konnen. Doch Jesus
seyde tot haer / Den drinck-
beker / dien ick drincke/ sult
gy wel drincken / ende met
den doop gedoopt worden /
daer ick mede gedoopt
worde :
40 Maer het sitten tot mij-
ner rechter ende tot mijner
slincker[hant] / en staet by
my niet te geven / maer [het
sal gegeven worden] dien het
bereydt is.
41 Ende als de [andere] tie-
ne [dit] hoorden / begonden
sy het van Jacobo ende Jo-
anne seer qualick te nemen.
42 Maer Jesus haer tot
hem geroepen hebbende /
seyde tot haer / Gy weet dat
de gene / die geacht worden

Overste te zijn der volcke-
ren / heerschappye voeren
over haer / ende hare Groo-
te gebruycken macht over
haer.
43 Doch alsoo en sal 't on-
der u niet zijn: maer so wie
onder u groot sal willen wor-
den / die sal uwe dienaer zijn.
44 Ende so wie van u de
eerste sal willen worden / die
sal aller dienstknecht zijn.
45 Want oock de Sone des
menschen en is niet geko-
men om gedient te worden/
maer om te dienen / ende sij-
ne ziele te geven [tot] een
rantsoen voor vele.
46 Ende sy quamen tot
Jericho: ende als hy / ende
sijne discipelen / ende een
groote schare / van Jericho
uytgingh/sat de sone Timei/
Bartimeus de blinde / aen
den wegh / bedelende.
47 Ende hoorende dat het
Jesus de Nazarener was /
begon hy te roepen ende te
seggen / Jesu / gy Sone
Davids / ontfermt u mijner.
48 Ende vele bestraften
hem / op dat hy swijgen sou-
de: maer hy riep soo veel te
meer / Gy Sone Davids /
ontferm u mijner.
49 Ende Jesus [stil] staen-
de / seyde dat men hem roe-
pen soude: ende sy riepen
den blinden / seggende tot
hem / Hebt goeden moet /
staet op / hy roept u.
50 Ende hy sijnen mantel
afgeworpen hebbende / stont
op / ende quam tot Jesum.
51 Ende Jesus antwoor-
dende seyde tot hem / Wat
wilt gy dat ick u doen sal?
ende de blinde seyde tot
hem / Rabboni / dat ick sien-
de magh worden.
52 En Jesus seyde tot hem/
Gaet henen / uw geloove
heeft u behouden. Ende ter-
stont wiert hy siende / ende
volgde Jesum op den wegh.

Het 11. Capittel.

ENde doe sy Jerusalem
genaeckten tot Beth-
phage ende Bethania aen
den olijfbergh / sondt hy
twee van sijne discipelen uyt.
2 Ende seyde tot haer/Gaet
henen in het vleck / dat tegen
u over is; ende terstont als
gy in 't selve komt / sult gy
vinden een veulen gebon-
den / op welck geen mensche
geseten en heeft: ontbindt
het ende brengt het.
3 Ende indien yemant tot
u segt / Waerom doet gy
dat? Soo segt / dat de Hee-
re het selve van nooden
heeft / ende hy sal 't ter-
stont herwaerts senden.
4 Ende sy gingen henen /
ende vonden het veulen ge-
bonden by de deure buyten
aen de wegscheydinge / ende
sy ontbonden het selve.
5 Ende sommige van de ge-
ne die aldaer stonden/ seyden
tot

tot haer / Wat doet gy / dat
gy het veulen ontbindt ?
6 Doch sy seyden tot haer/
gelijck Jesus bevolen had-
de: ende sy lietense gaen.
7 Ende sy brachten het veu-
len tot Jesum / ende wierpen
hare kleederen daerop / en-
de hy sat op het selve.
8 Ende vele spreydden hare
kleederen op den wech: ende
andere hieuwen meyen van
de boomen ende spreyd-
dense op den wegh.
9 Ende die voorgingen en-
de die volgden / riepen / seg-
gende / Hosanna / gesegent
[is] hy / die komt in den na-
me des Heeren:
10 Gesegent [zy] het Ko-
ninckrijck onses vaders Da-
vids / 't welck komt in den
name des Heeren: Hosanna
in de hoogste [hemelen].
11 Ende Jesus quam bin-
nen Jerusalem / ende in den
Tempel: ende als hy alles
rontom besien hadde / ende
het nu avontstont was /
gingh hy uyt nae Bethanien
met de twaelve.
12 Ende des anderen daegs/
als sy uyt Bethanien gin-
gen / hongerde hem.
13 Ende siende van verre ee-
nen vijgeboom / die bladeren
hadde / gingh hy [om te sien]
of hy noch yet op denselven
souden vinden / ende daer by
gekomen zijnde / vondt hy
niet dan bladeren: want het
en was de tijt der vijgen niet.
14 Ende Jesus antwoor-
dende seyde tot denselven /
Niemant en ete [eenige]
vrucht meer van u in der
eeuwigheyt. Ende sijne dis-
cipelen hoorden 't.
15 Ende sy quamen te Je-
rusalem / ende Jesus in den
Tempel gegaen zijnde / be-
gon de gene / die in den
Tempel verkochten ende
kochten / uyt te drijven:
ende de tafelen der wisse-
laers / ende de sitstoelen der
gene die de duyven verkoch-
ten / keerde hy om.
16 Ende en liet niet toe dat
yemant eenigh vat door den
Tempel droege.
17 Ende hy leerde / seg-
gende tot haer: En is 'er
niet geschreven / Mijn huys
sal een huys des gebedts
genaemt worden allen volc-
ken ? Maer gy hebt dat
[tot] eenen kuyl der moor-
denaren gemaeckt.
18 Ende de Schriftgeleer-
de ende Overpriesters hoor-
den [dat] / ende sochten hoe
sy hem dooden souden: want
sy vreesden hem / om dat
de gantsche schare ontsettet
was over sijne leere.
19 Ende als het nu late
geworden was / gingh hy
uyt buyten de stadt.
20 Eñ des morgens vroegh
voorbygaende / sagen sy
dat de vijgeboom verdorret

was van de wortelen af.
21 Ende Petrus [sulcks]
indachtigh geworden zijnde/
seyde tot hem/ Rabbi/ siet
de vijgeboom/ dien gy ver-
vloeckt hebt/ is verdorret.
22 Ende Jesus antwoor-
dende seyde tot haer/ Hebt
geloove op Godt.
23 Want voorwaer segge
ick u/ dat so wie tot desen
bergh sal seggen/ Wort opge-
heven ende in de zee gewor-
pen/ ende niet en sal twijffe-
len in sijn herte/ maer sal ge-
looven dat 't gene hy segt
geschieden sal/ het sal hem
geworden so wat hy segt.
24 Daerom segge ick u/
Alle dingen/ die gy bidden-
de begeert/ gelooft dat gyse
ontfangen sult/ ende sy sul-
len u geworden.
25 Ende wanneer gy staet
om te bidden/ vergeeft in-
dien gy yet hebt tegen ye-
mant: op dat oock uwe Va-
der die in de hemelen is/ ulie-
den uwe misdaden vergeve.
26 Maer indien gy niet
en vergeeft/ so en sal uwe
Vader/ die in de hemelen
is/ oock uwe misdaden niet
vergeven.
27 Ende sy quamen weder-
om te Jerusalem: ende als
hy in den Tempel wandelde/
quamen tot hem de Over-
priesters ende de Schriftge-
leerde/ ende de Ouderlingen.
28 Ende seyden tot hem/
Door wat macht doet gy de-
se dingen? Ende wie heeft u
dese macht gegeven/ dat gy
dese dingen doen soudet?
29 Maer Jesus antwoor-
dende seyde tot haer/ Ick sal
u oock één woort vragen:
antwoordt my oock/ ende
so sal ick u seggen/ door wat
macht ick dese dingen doe.
30 De doop Joannis was
die uyt den Hemel/ of uyt de
menschen? Antwoordt my.
31 Ende sy overleyden on-
der haer/ seggende/ In-
dien wy seggen/ Uyt den
Hemel/ so sal hy seggen/
Waerom en hebt gy hem
dan niet gelooft?
32 Maer indien wy seg-
gen/ Uyt de menschen/ so
vreesen wy het volck: want
sy hielden alle van Joan-
nes/ dat hy waerlick een
Propheet was.
33 Ende antwoordende sey-
den sy tot Jesum/ Wy en
weten 't niet. Ende Jesus
antwoordende seyde tot
haer/ So en segge ick u
oock niet/ door wat macht
ick dese dingen doe.

Het 12. Capittel.

ENde hy begon door ge-
lijckenissen tot haer te
seggen/ Een mensche plan-
tede eenen wijngaert/ en-
de settede eenen tuyn daer
om/ ende groef eenen wijn-
persback/ ende bouwde ee-
nen toren/ ende verhuerde
dien

dien aen de lantlieden / en-
de reysde buiten lants.
2 Ende als de tijt was / sondt
hy eenen dienstknecht tot de
lantlieden / op dat hy van de
lantlieden ontfinge van de
vrucht des wijngaerts.
3 Maer sy namen ende
sloegen hem / ende sonden
[hem] ledigh henen.
4 Ende hy sondt wederom
eenen andere dienstknecht
tot haer / ende dien steenig-
den sy / ende wondeden hem
het hooft / ende sonden [hem]
henen schandelick gehandelt
zijnde.
5 Ende wederom sondt hy
eenen anderen / ende dien
doodden sy: ende vele an-
dere / [waer van] sy de som-
mige sloegen / ende de som-
mige doodden.
6 Als hy dan nogh éénen
sone hadde / die hem lief
was / so heeft hy oock dien
ten laetsten tot haer geson-
den / seggende / Sy sullen im-
mers mijnen sone ontsien.
7 Maer die lantlieden sey-
den onder elkanderen / De-
se is de erfgenaem / komt /
laet ons hem dooden / ende
de erffenisse sal onse zijn.
8 Ende sy namen ende
doodden hem / ende wier-
pen [hem] uyt buyten den
wijngaert.
9 Wat sal dan de heere des
wijngaerts doen? Hy sal ko-
men ende de lantlieden ver-
derven / ende den wijngaert
aen andere geven.
10 En hebt gy oock dese
Schrift niet gelesen? De
steen / dien de bouwlieden
verworpen hebben / dese is
geworden tot een hooft des
hoecks.
11 Van den Heere is dit
geschiet / ende het is won-
derlick in onse oogen.
12 Ende sy sochten hem te
vangen / maer sy vreesden
de schare: want sy verston-
den dat hy die gelijckenisse op
haer sprack: ende sy verlie-
ten hem ende gingen wech.
13 Ende sy sonden tot hem
eenige der Phariseen ende
der Herodianen / op dat sy
hem in [sijne] reden vangen
souden.
14 Dese nu quamen ende
seyden tot hem / Meester /
wy weten dat gy waerach-
tigh zijt / ende nae niemant
en vraegt / want gy en siet
den persoon der menschen
niet aen / maer gy leert den
wegh Godts in der waer-
heyt: Is het geoorloft den
Keyser schattinge te geven /
ofte niet? Sullen wy ge-
ven / ofte niet geven?
15 Ende hy wetende ha-
re geveynstheyt seyde tot
haer / Wat versoeckt gy
my? brengt my eenen pen-
ningh / dat ick [hem] sie.
16 Ende sy brachten [ee-
nen] Ende hy seyde tot

haer/ Wiens is dit beelt/ en-
de het opschrift? ende sy sey-
den tot hem/ Des Keysers.
17 Ende Jesus antwoor-
dende seyde tot haer/ Geeft
dan den Keyser dat des Key-
sers is/ ende Gode dat Go-
des is. Ende sy verwonder-
den haer over hem.
18 Ende de Sadduceen
quamen tot hem/ welcke
seggen/ dat 'er geen op-
standinge en is/ ende vraeg-
den hem/ seggende/
19 Meester/ Moses heeft
ons geschreven/ indien ye-
mants broeder sterft/ ende
een wijf achterlaet/ ende
geene kinderen na en laet/
dat sijn broeder dessels wijf
nemen sal/ ende sijnen broe-
der zaet verwecken.
20 Daer waren nu seven
broeders/ ende de eerste nam
een wijf/ ende stervende en
liet geen zaet na.
21 De tweede nam haer
oock/ ende is gestorven/ende
oock dese en liet geen zaet na:
ende de derde desgelijcks.
22 Ende [alle] de seven na-
men deselve/ ende en lieten
geen zaet na: de laetste van
allen is oock het wijf ge-
storven.
23 In de opstandinge dan/
wanneer sy sullen opgestaen
zijn/ wiens wijf sal sy van de-
se zijn? want die seven heb-
ben haer tot een wijf gehadt.
24 Ende Jesus antwoor-
dende seyde tot haer, En
dwaelt gy niet/ daerom dat
gy de Schriften niet en weet/
noch de kracht Godts?
25 Want als sy uyt den
dooden sullen opgestaen zijn/
so en trouwen sy niet/ noch
en worden niet ten houwe-
licke gegeven: maer sy zijn
gelijck Engelen/ die in de
hemelen [zijn].
26 Doch aengaende de doo-
de/ dat sy opgeweckt sullen
worden/ hebt gy niet gelesen
in het Boeck Mosis/ hoe
Godt in den doornenbosch
tot hem gesproken heeft/
seggende/ Ick ben de Godt
Abrahams/ ende de Godt
Isaacs/ en de Godt Jacobs?
27 Godt en is niet [een
Godt] der doode/ maer een
Godt der levende. Gy dwaelt
dan seer.
28 Ende één der Schrift-
geleerde hoorende dat sy te
samen in woorden waren/
[ende] wetende dat hy haer
wel geantwoordt hadde/
quam tot hem/ ende vraeg-
de hem/ Welck is het eer-
ste gebodt van allen?
29 Ende Jesus antwoord-
de hem/ Het eerste van alle
de geboden is/ Hoort Is-
raël/ De Heere onse Godt is
een eenigh Heere.
30 Ende gy sult den Heere
uwen Godt liefhebben uyt
geheel uw herte/ ende uyt
geheel uwe ziele/ ende uyt
ge-

geheel uwen verstande / en-
de uyt geheel uwe kracht.
Dit is het eerste gebodt.
31 Ende het tweede [de-
sen] gelijck / [is] dit / Gy
sult uwen naesten lief heb-
ben als uselven. Daer en is
geen ander gebodt grooter
dan dese.
32 Ende de Schriftgeleer-
de seyde tot hem / Mee-
ster / gy hebt wel in der
waerheyt gesegt / dat 'er een
eenigh Godt is / ende daer
en is geen ander dan hy.
33 Ende / hem lief te heb-
ben uyt geheel het herte /
ende uyt geheel het verstant/
ende uyt geheel de ziele / en-
de uyt geheel de kracht: en-
de den naesten lief te hebben
als hemselven / is meer dan
alle de brand-offeren ende de
slacht-offeren.
34 Ende Jesus siende dat hy
verstandelick geantwoordt
hadde / seyde tot hem / Gy
en zijt niet verre van het
Koninckrijcke Godts. En-
de niemant en durfde hem
meer vragen.
35 Ende Jesus antwoordde
ende seyde / leerende in den
Tempel / Hoe seggen de
Schriftgeleerde / dat de
Christus een sone Davids is?
36 Want David selve heeft
door den Heyligen Geest ge-
segt / De Heere heeft gesegt
tot mijnen Heere / Sit aen
mijne rechter[hant] / tot dat
ick uwe vyanden sal gesett
hebben tot een voetbanck
uwer voeten.
37 David dan selve noemt
hem [sijnen] Heere: ende
hoe is hy sijn sone? Ende de
menigte der schare hoorde
hem geerne.
38 Ende hy seyde tot haer
in sijne leere / Wacht u voor
de Schriftgeleerde / die daer
geerne willen wandelen in
lange kleederen / ende ge-
groet zijn op de merckten.
39 Ende de voorgestoelten
[hebben] in de Synagogen /
ende de vooraensittingen in
de maeltijden.
40 Welcke de huysen der
weduwen op-eten / ende
[dat] onder den schijn van
lange te bidden. Dese sullen
swaerder oordeel ontfangen.
41 Ende Jesus geseten zijn-
de tegen over de schatkiste /
sagh hoe de schare gelt wierp
in de schatkiste: ende vele
rijcke wierpen vele [daer in].
42 Ende daer quam één ar-
me weduwe / die wierp twee
kleyne [penningskens daer
in] / welck is een oort.
43 Ende [Jezus] sijne disci-
pelen tot hem geroepen heb-
bende / seyde tot haer / Voor-
waer ick segge u / dat dese ar-
me weduwe meer ingewor-
pen heeft / dan alle die in de
schatkiste geworpen hebben.
44 Want sy alle hebben van
haren overvloet [daer in] ge-

worpen: maer dese heeft van
haer gebreck / al wat sy had-
de [daer in] geworpen / ha-
ren gantschen leeftocht.

Het 13. Capittel.

ENde als hy uyt den
Tempel gingh / seyde
één van sijne discipelen tot
hem / Meester / siet hoeda-
nige steenen / ende hoedani-
ge gebouwen!
2 Ende Jesus antwoor-
dende seyde tot hem / Siet
gy dese groote gebouwen?
Daer en sal niet [een] steen
op [den anderen] steen gela-
ten worden / die niet afge-
broken en sal worden.
3 Ende als hy geseten was
op den olijfbergh tegen den
Tempel over / vraegden hem
Petrus / ende Jacobus / ende
Joannes / eñ Andreas alleen.
4 Segt ons wanneer sullen
dese dingen zijn? ende welck
is het teecken wanneer dese
dingen alle voleyndigt sullen
worden?
5 Ende Jesus haer ant-
woordende begon te seggen /
Siet toe dat u niemant en
verleyde.
6 Want vele sullen komen
onder mijnen name / seggen-
de / Ick ben [de Christus] /
ende sullen vele verleyden.
7 Ende wanneer gy sult
hooren van oorlogen / eñ ge-
ruchten van oorlogen / so en
wort niet verschrickt: want
[dit] moet geschieden. Maer
nogh en is het eynde niet.
8 Want [het een] volck sal
tegen [het ander] volck op-
staen / ende [het een] Ko-
ninckrijck tegen [het ander]
Koninckrijck: ende daer sul-
len aerdbeevingen zijn in ver-
scheyden plaetsen / ende daer
sullen hongersnooden we-
sen / ende beroerten. Dese
dingen [zijn maer] beginse-
len der smerten.
9 Maer siet gy voor uselven
toe / want sy sullen u overle-
veren in de Raetsvergade-
ringen / ende in de Synago-
gen: Gy sult geslagen wor-
den / eñ voor Stadthouders
ende Koningen sult gy gestelt
worden / om mijnent wille /
haer tot een getuygenisse.
10 Ende het Euangelium
moet eerst gepredickt wor-
den onder alle de volcken.
11 Doch wanneer sy u leyden
sullen om u over te leveren / so
en zijt tevooren niet besorgt /
wat gy spreken sult / noch en
bedenckt het niet: maer so
wat u in die ure gegeven sal
worden / dat spreeckt. Want
gy en zijt het niet die spreeckt /
maer de Heylige Geest.
12 Ende [de een] broeder sal
[den anderen] broeder over-
leveren tot den doot / ende de
vader het kint: ende de kin-
deren sullen opstaen tegen de
ouders / ende sullense dooden.
13 Ende gy sult gehatet
worden van alle / om mijns
naems

naems wille: maer wie vol-
herden sal tot den eynde /
die sal saligh worden.
14 Wanneer gy dan sult
sien den grouwel der ver-
woestinge / daer van door
den Propheet Daniel ge-
sproken is / staende daer het
niet en behoort / (die het
leest die mercke daer op /)
alsdan die in Judea zijn /
datse vlieden op de bergen.
15 Ende die op het dack is /
en kome niet af in het huys /
noch en gae niet in / om yet
uyt sijn huys wech te nemen.
16 Ende die op den acker is/
en keere niet weder te rug-
ge / om sijn kleet te nemen.
17 Maer wee den bevruch-
ten ende den soogenden
[vrouwen] in die dagen.
18 Doch bidt dat uwe
vlucht niet en geschiede des
winters.
19 Want die dagen sullen
sulcke verdruckinge zijn /
welcker gelijcke niet geweest
en is van den beginne der
schepselen / die Godt geschap-
pen heeft / tot nu toe / noch
oock niet zijn en sal.
20 Ende indien de Heere de
dagen niet verkort en had-
de / geen vleesch en soude
behouden worden: maer om
der uytverkorenen wille/ die
hy heeft uytverkoren / heeft
hy de dagen verkort.
21 Ende alsdan so yemant
tot ulieden sal seggen / Siet
hier is de Christus; ofte /
Siet hy is daer: en gelooft
het niet.
22 Want daer sullen valsche
Christi/ ende valsche Pro-
pheten opstaen/ ende sullen
teeckenen ende wonderen
doen/ om te verleyden / in-
dien het mogelick ware /
oock de uytverkorene.
23 Maer gylieden siet toe:
Siet / ick hebbe u alles
voorsegt.
24 Maer in die dagen / na
die verdruckinge / sal de son-
ne verduystert worden / en-
de de mane en sal haer schijn-
sel niet geven.
25 Ende de sterren des he-
mels sullen daer uytvallen /
ende de krachten die in de
hemelen [zijn] / sullen be-
weegt worden.
26 Ende alsdan sullen sy
den Sone des menschen
sien / komende in de wolc-
ken / met groote kracht en-
de heerlickheyt.
27 Ende alsdan sal hy sijne
Engelen uytsenden / ende
sal sijne uytverkorene by-
eenvergaderen uyt de vier
winden / van het uyterste
der aerden / tot het uyterste
des hemels.
28 Ende leert van den vij-
geboom dese gelijckenisse:
wanneer nu sijn tack teer
wort / ende de bladeren uyt-
spruyten / so weet gy dat de
somer naeby is.
29 Al-

29 Alsoo oock gy/ wanneer gy dese dingen sult sien geschieden/ so weet dat [het] naeby voor de deure is.
30 Voorwaer ick segge u/ dat dit geslachte niet en sal voorbygaen / tot dat alle dese dingen sullen geschiet zijn.
31 De hemel ende de aerde sullen voorbygaen: maer mijne woorden en sullen geensins voorbygaen.
32 Maer van dien dagh ende die ure en weet niemant/ noch de Engelen die in den hemel zijn/ noch de Sone/ dan de Vader.
33 Siet toe/ waeckt ende bidt: want gy en weet niet wanneer de tijt is.
34 Gelijck een mensche buyten lants reysende/ sijn huys verliet/ ende sijnen dienstknechten macht gaf/ ende elck sijn werck/ ende den deurwachter geboodt dat hy soude waken.
35 So waeckt dan/ (want gy en weet niet wanneer de Heere des huys komen sal/ [des avonts] late/ ofte ter middernacht/ ofte met het hanengekraey/ ofte in den morgenstont/)
36 Op dat hy niet onvoorsiens en kome/ ende u slapende vinde.
37 Ende 't gene ick u segge/ [dat] segge ick allen/ Waeckt.

Het 14. Capittel.

Ende het Pascha/ ende [het feest] der ongeheveldе [brooden] was na twee dagen: ende de Overpriesters ende de Schriftgeleerde sochten/ hoe sy hem met listigheyt vangen ende dooden souden.
2 Maer sy seyden/ Niet in het feest/ op dat niet misschien oproer onder het volck en worde.
3 Ende als hy te Bethanien was in het huys Simonis des melaetschen/ daer hy aen [tafel] sat/ quaem een vrouwe hebbende een alabasterflessche met salve van onvervalschten nardus/ van grooten prijs: ende d'alabasterflessche gebroken hebbende goot die op sijn hooft.
4 Ende daer waren sommige die dat seer qualick namen by haerselven/ ende seyden/ Waertoe is dit verlies der salve geschiet?
5 Want deselve hadde konnen boven de drie hondert penningen verkocht/ ende [die] den armen gegeven worden: ende sy vergrimden tegen haer.
6 Maer Jesus seyde/ Laet af van haer: wat doet gy haer moeyte aen? Sy heeft een goet werck aen my gewrocht.
7 Want de arme hebt gy altijt met u/ ende wanneer gy

gy wilt kont gy haer wel-
doen: maer my en hebt gy
niet altijt.
8 Sy heeft gedaen 't geen sy
konde: sy is voorgekomen
om mijn lichaem te salven/
[tot een voorbereydinge] ter
begraveniſſe.
9 Voorwaer segge ick u/
Al waer dit Euangelium
gepredickt sal worden in de
geheele werelt / [daer] sal
oock tot harer gedachteniſſe
gesproken worden / van 't
gene sy gedaen heeft.
10 Ende Judas Iscariot/
één van de twaelve/ gingh
henen tot de Overpriesters/
op dat hy hem haer soude
overleveren.
11 Ende sy [dat] hoorende
waren verblijdt/ende beloof-
den hem gelt te geven: ende
hy socht hoe hy hem bequa-
melick overleveren soude.
12 Ende op den eersten dagh
der ongeheuelde [brooden]/
wanneer sy het Pascha slach-
teden/ seyden sijne discipelen
tot hem/ Waer wilt gy dat
wy henen gaen / ende bereyy-
den dat gy het Pascha etet?
13 Ende hy sondt twee van
sijne discipelen uyt / ende sey-
de tot haer/ Gaet henen in de
stadt: ende u sal een mensche
ontmoeten / dragende een
kruycke waters; volgt dien.
14 Ende so waer hy ingaet/
segt tot den heere des huys/
De Meester segt/ Waer is de
eetsale / daer ick het Pascha
met mijne discipelen eten sal?
15 Ende hy sal u wijsen een
groote oppersale / toegerust
[ende] gereet: bereydt het
ons aldaer.
16 Ende sijne discipelen gin-
gen uyt / ende quamen in de
stadt/ ende vonden 't gelijck
hy haer gesegt hadde/ ende
bereydden het Pascha.
17 Ende als het avont ge-
worden was/ quam hy met
de twaelve.
18 Ende als sy aensaten en-
de aten / seyde Jesus / Voor-
waer ick segge u/ dat één
van u/ die met my eet/ my
sal verraden.
19 Ende sy begonden be-
droeft te worden / ende d' een
na d' ander tot hem te seg-
gen/ Ben ick 't? ende een
ander/ Ben ick 't?
20 Maer hy antwoordde
ende seyde tot haer/ ['t Is]
één uyt de twaelve/ die met
my in de schotel indopt.
21 De Sone des menschen
gaet wel henen/ gelijck van
hem geschreven is/ maer wee
dien mensche/ door welcken
de Sone des menschen ver-
raden wort: Het waer hem
goet/ so die mensche niet ge-
boren en ware geweest.
22 Ende als sy aten/ nam Je-
sus broot/ eñ als hy gesegent
hadde/ brack hy het/ ende gaf
het haer/ ende seyde/ Nemet/
etet/ dat is mijn lichaem.

23 Ende nam den drinckbe-
ker / ende gedanckt hebben-
de gaf haer [dien]: ende sy
droncken alle uyt denselven.
24 Ende hy seyde tot haer /
Dat is mijn bloet/het [bloet]
des Nieuwen Testaments /
't welck voor vele vergoten
wort.
25 Voorwaer ick segge u /
dat ick niet meer en sal
drincken van de vrucht des
wijnstocks / tot op dien
dagh / wanneer ick deselve
sal nieuw drincken in het
Koninckrijcke Godts.
26 Ende als sy den lofsangh
gesongen hadden / gingen sy
uyt nae den olijfbergh.
27 Ende Jesus seyde tot
haer / Gy sult in desen nacht
alle aen my ge-ergert wor-
den: want daer is geschre-
ven / Ick sal den Herder
slaen / ende de schapen sul-
len verstroyt worden.
28 Maer na dat ick sal op-
gestaen zijn / sal ick u voor-
gaen nae Galileen.
29 Ende Petrus seyde tot
hem / Of sy oock alle ge-er-
gert wierden / so en sal ick
doch niet [ge-ergert worden].
30 Ende Jesus seyde tot
hem / Voorwaer ick segge u /
dat heden in desen nacht / eer
de haen tweemael gekraeyt
sal hebben / gy my driemael
sult verloochenen.
31 Maer hy seyde nogh dies
te meer / Al moeste ick met u
sterven / so en sal ick u geen-
sins verloochenen. Ende ins-
gelijcks seyden sy oock alle.
32 Ende sy quamen in een
plaetse / welcker name was
Gethsemane / ende hy seyde
tot sijne discipelen / Sitt
hier neder tot dat ick gebe-
den sal hebben.
33 Ende hy nam met hem
Petrum / ende Jacobum /
ende Joannem / ende begon
verbaest ende seer beangst
te worden.
34 Ende seyde tot haer /
Mijn ziele is geheel bedroeft
tot der doot toe: blijft hier
ende waeckt.
35 Ende een weynigh voort-
gegaen zijnde viel hy op de
aerde / ende badt / so het mo-
gelick ware / dat die ure van
hem voorbyginge.
36 Ende hy seyde / Abba /
Vader / alle dingen zijn u mo-
gelick: Neemt desen drinck-
beker van my wech: Doch
niet wat ick wil / maer wat
gy [wilt].
37 Ende hy quam ende
vondt haer slapende / ende
seyde tot Petrum / Simon
slaept gy? En kont gy niet
één ure waken?
38 Waket ende biddet / op
dat gy niet in versoeckinge
en komt: De geest [is] wel
gewilligh / maer 't vleesch
is swack.
39 Ende wederom henen
gegaen zijnde / badt hy /
spre-

prekende de selve woorden.
40 Ende weder gekeert zijn-
e vondt hyse wederom sla-
ende; want hare oogen
aren beswaert: ende sy en
isten niet wat sy hem ant-
oorden souden.
41 Ende hy quam ten der-
en mael / ende seyde tot
aer / Slaept [nu] voorts /
nde rust. Het is genoegh:
e ure is gekomen. Siet de
Sone des menschen wort
vergelevert in de handen
er sondaren.
42 Staet op / laet ons
aen: Siet / die my ver-
aedt is naby.
43 Ende terstont als hy
ogh sprack / quam Judas
en / die één was van de
waelve / ende met hem een
roote schare met sweerden
nde stocken / [gesonden]
an de Overpriesters / ende
e Schriftgeleerde / ende de
Ouderlingen.
44 Ende die hem verriedt /
adde haer een gemeyn teec-
en gegeven / seggende /
Dien ick kussen sal / die is 't/
rijpt hem / ende leydt hem
ekerlick henen.
45 Ende als hy gekomen
was / gingh hy terstont tot
em / ende seyde / Rabbi /
abbi: ende kuste hem.
46 Ende sy sloegen hare
anden aen hem / ende gre-
en hem.
47 Ende één der gene die
daer by stonden / het sweert
treckende / sloegh den dienst-
knecht des Hoogenpriesters /
eñ hieuw [hem] sijne oore af.
48 Ende Jesus antwoor-
dende seyde tot haer / Zijt
gy uytgegaen met sweer-
den ende stocken als tegen
eenen moordenaer / om my
te vangen?
49 Dagelicks was ick by
ulieden in den tempel lee-
rende / ende gy en hebt my
niet gegrepen: maer [dit
geschiet] op dat de Schriften
vervult souden worden.
50 Ende sy hem verlatende
zijn alle gevloden.
51 Ende één seker jonge-
lingh volgde hem / hebben-
de een lijnwaet omgedaen
over het naeckte [lijf] / ende
de jongelingen grepen hem.
52 Ende hy het lijnwaet
verlatende / is naeckt van
haer gevloden.
53 Ende sy leydden Jesum
henen tot den Hoogenprie-
ster: ende by hem vergader-
den alle de Overpriesters /
ende de Ouderlingen / ende
de Schriftgeleerde.
54 Ende Petrus volgde
hem van verre / tot binnen in
de sale des Hoogenpriesters /
ende hy was mede sittende
met de dienaren / ende hem
warmende by het vyer.
55 Ende de Overpriesters
ende de geheele Raet soch-
ten getuygenisse tegen Je-
sum /

sum / om hen te dooden / ende en vonden niet.
56 Want vele getuygden valschelick tegen hem / ende de getuygenissen en waren niet eenparigh.
57 Ende eenige opstaende getuygden valschelick tegen hem / seggende /
58 Wy hebben hem hooren seggen / Ick sal desen Tempel / die met handen gemaeckt is / afbreken / ende in drie dagen eenen anderen / sonder handen gemaeckt / bouwen.
59 Ende oock alsoo en was haer getuygenisse niet eenparigh.
60 Ende de Hoogepriester in 't midden opstaende vraegde Jesum / seggende / En antwoordt gy niets? Wat getuygen dese tegen u?
61 Maer hy sweegh stille / ende en antwoordde niets. Wederom vraegde hem de Hoogepriester / ende seyde tot hem / Zijt gy de Christus / de Sone des gesegenden [Godts]?
62 Ende Jesus seyde / Ick ben 't: Ende gylieden sult den Sone des menschen sien sitten ter rechter[hant] der kracht [Godts] / ende komen met de wolcken des hemels.
63 Ende de Hoogepriester verscheurende sijne kleederen / seyde / Wat hebben wy nogh getuygen van nooden?
64 Gy hebt de [Godts]lasteringe gehoort: wat dunckt uliede? Ende sy alle veroordeelden hem des doots schuldigh te zijn.
65 Ende sommige begonden hem te bespouwen / ende sijn aengesicht te bedecken / ende hem met vuysten te slaen / ende tot hem te seggen / Propheteert: ende de dienaers gaven hem kinnebackslagen.
66 Ende als Petrus beneden in de sale was / quam éene van de dienstmaegden des Hoogenpriesters /
67 Ende siende Petrum hem warmende / sagh sy hem aen / ende seyde / Oock gy waert met Jesu den Nazarener.
68 Maer hy heeft het geloochent / seggende / Ick en kenne [hem] niet / noch ick en weet' niet wat gy segt. Ende hy gingh buyten in de voorsale / ende de haen kraeyde.
69 Ende de dienstmaegt hem wederom siende begon te seggen / tot de gene die daer by stonden / Dese is een van die.
70 Maer hy loochende het wederom. Ende een weynigh daer na die daer by stonden seyden wederom tot Petrum / Waerlick gy zijt een van die: want gy zijt oock een Galileer / ende uwe sprake gelijckt.

71 En-

71 Ende hy begon [hemsel-
ven] te vervloecken ende te
sweeren / Ick en kenne desen
mensche niet / dien gy segget.
72 Ende de haen kraeyde
de tweede mael / ende Pe-
trus wiert indachtigh des
woorts / 't welck Jesus tot
hem gesegt hadde / Eer de
haen tweemael gekraeyt sal
hebben / sult gy my driemael
verloochenen. Ende hy [hem]
van daer makende / weende.

Het 15. Capittel

ENde terstont des mor-
gens vroegh hielden de
Overpriesters t' samen raet /
met de Ouderlingen ende
Schriftgeleerde / ende de ge-
heele Raet / ende Jesum ge-
bonden hebbende / brachten
sy [hem] henen / ende gaven
[hem] aen Pilatum over.
2 Ende Pilatus vraegde
hem / Zijt gy de Koningh
der Joden? ende hy ant-
woordende seyde tot hem /
Gy segt het.
3 Ende de Overpriesters
beschuldigden hem van vele
[saken:] maer hy en ant-
woordde niets.
4 Ende Pilatus vraegde
hem wederom / seggende /
En antwoordt gy niet?
Siet / hoe vele [saken] sy
tegen u getuygen.
5 Ende Jesus en heeft niet
meer geantwoordt / so dat
Pilatus hem verwonderde.
6 Ende op het feest liet hy
haer éénen gevangenen los /
wien sy oock begeerden.
7 Eñ daer was een / genaemt
Barabbas / gevangen met
[andere] mede-oproerma-
kers / die in den oproer eenen
dootslagh gedaen hadde.
8 Ende de schare riep uyt /
ende begon te begeeren / [dat
hy dede] gelijck hy haer al-
tijt gedaen hadde.
9 Ende Pilatus antwoord-
de haer / seggende / Wilt gy
dat ick u den Koningh der
Joden loslate?
10 (Want hy wist / dat hem
de Overpriesters door nijt
overgelevert hadden.)
11 Maer de Overpriesters
beweegden de schare / dat hy
haer liever Barabbam sou-
de loslaten.
12 Ende Pilatus antwoor-
dende seyde wederom tot
haer / Wat wilt gy dan dat
ick [met hem] doen sal / dien
gy een Koningh der Joden
noemt?
13 Ende sy riepen weder-
om / Kruyst hem.
14 Doch Pilatus seyde tot
haer / Wat heeft hy dan
quaets gedaen? Ende sy rie-
pen te meer / Kruyst hem.
15 Pilatus nu willende de
schare genoegh doen / heeft
haer Barabbam losgelaten /
ende gaf Jesum over / als hy
[hem] gegeesselt hadde / om
gekruyst te worden.
16 Ende de krijgsknechten

leydden hem binnen in de
sale/ welck is het Recht-
huys/ ende riepen de gant-
sche bende te samen.
17 Ende deden hem eenen
purperen mantel aen: ende
eene doorne kroone gevlocht-
ten hebbende/ setteden hem
[die] op.
18 Ende begonnen hem te
groeten/ [seggende,] Weest
gegroet/ [gy] Koningh der
Joden.
19 Ende sloegen sijn hooft
met eenen rietstock/ ende be-
spogen hem/ ende vallende
op de knien aenbaden hem.
20 Ende als sy hem bespot-
tet hadden/ deden sy hem den
purperen mantel af/ ende de-
den hem sijne eygene kleede-
ren aen/ ende leydden hem
uyt om te kruycigen.
21 Ende sy dwongen eenen
Simon van Cyrenen/ die
[daer] voorbyginghgh/ komen-
de van den acker/ den vader
Alexandri ende Rufi/ dat hy
sijn kruyce droege.
22 Ende sy brachten hem
tot de plaetse Golgotha/ 't
welck is/ overgesett zijnde/
Hooftscheelplaetse.
23 Ende sy gaven hem ge-
myrrheden wijn te drincken:
maer hy en nam [dien] niet.
24 Ende als sy hem gekruy-
cigt hadden/ verdeelden sy
sijne kleederen/ werpende
het lot over deselve/ wat een
yegelick wechnemen soude.
25 Ende het was de derde
ure/ ende sy kruycigden hem.
26 Ende het opschrift sij-
ner beschuldinge was boven
hem geschreven/ De Ko-
ningh der Joden.
27 Ende sy kruycigden met
hem twee moordenaers/ éé-
nen aen [sijn] rechter/ ende
éénen aen sijn slincker [zijde].
28 Ende de Schrift is ver-
vult geworden/ die daer
segt/ Ende hy is met de mis-
dadige gerekent.
29 Ende die voorbygingen
lasterden hem/ schuddende
hare hoofden/ ende seggen-
de/ Ha! gy die den Tempel
afbreeckt/ ende in drie da-
gen opbouwt/
30 Behoudt uselven/ ende
komt af van het kruys.
31 Ende insgelijcks oock
de Overpriesters met de
Schriftgeleerde/ seyden tot
malkanderen/ al spottende/
Hy heeft andere verlost/
hemselven en kan hy niet
verlossen.
32 De Christus/ de Ko-
ningh Israëls kome nu af
van het kruys/ op dat wy het
sien ende gelooven mogen.
Oock die met hem gekruyst
waren/ smadeden hem.
33 Ende als de seste ure ge-
komen was/ wiert 'er duy-
sternisse over de geheele aer-
de/ tot de negende ure toe.
34 Ende ter negender ure/
riep Jesus met grooter stem-
me/

me/seggende/Eloï, Eloï,
Lamma Sabachthani?
't Welck is/ overgesett zijn-
de/ Mijn Godt/ Mijn Godt/
waerom hebt gy my verla-
ten?
35 Ende sommige van die
daer by stonden [dit] hoo-
rende/ seyden/ Siet/ hy
roept Eliam.
36 Ende daer liep één/ende
vulde een spongie met edick/
ende stackse op eenen riet-
stock/ ende gaf hem te drinc-
ken/ seggende/ Houdt stil:
Laet ons sien of Elias komt/
om hem af te nemen.
37 Ende Jesus een groote
stemme van [hem] gegeven
hebbende/ gaf den geest.
38 Ende het voorhangsel des
Tempels scheurde in tween/
van boven tot beneden.
39 Ende de Hooftman
over hondert/ die daer by
tegen over hem stont/ sien-
de dat hy alsoo roepende
den geest gegeven hadde/
seyde/ Waerlick dese men-
sche was Godts Sone.
40 Ende daer waren oock
vrouwen van verre [dit]
aenschouwende/ onder welc-
ke oock was Maria Mag-
dalena/ ende Maria Jacobi
des kleinen/ ende Jose moe-
der/ ende Salome.
41 Welcke oock/ doe hy in
Galilea was/ hem waren ge-
volgt/ ende hem gedient had-
den/ ende vele andere [vrou-
wen]/ die met hem na Je-
rusalem opgekomen waren.
42 Ende als het nu avont
was geworden/ dewijle het
de Voorbereydinge was/
welcke is de Voorsabbath/
43 Quam Joseph/ die van
Arimathea [was]/ een eer-
lick Raetsheer/ die oock sel-
ve het Koninckrijcke Godts
was verwachtende/ ende
hem verstoutende gingh hy
in tot Pilatum/ ende be-
geerde het lichaem Jesu.
44 Ende Pilatus verwon-
derde hem/ dat hy alreede
gestorven was: ende den
Hooftman over hondert tot
hem geroepen hebbende
vraegde hem/ of hy lange
gestorven was.
45 Ende als hy 't van den
Hooftman over hondert ver-
staen hadde/ schonck hy Jo-
seph het lichaem.
46 Ende hy kocht fijn lijn-
waet/ ende hem afgenomen
hebbende/ wondt [hem] in
dat fijn lijnwaet/ ende leyde
hem in een graf/ 't welck uyt
een steenrotze gehouwen
was: ende hy wentelde ee-
nen steen tegen de deure des
grafs.
47 Ende Maria Magdale-
ne/ ende Maria [de moeder]
Jose aenschouwden/ waer
hy gelegt wiert.

Het 16. Capittel.

EnDe als de Sabbath
voorbygegaen was/
had-

hadden Maria Magdalene/
ende Maria de [moeder] Ja-
cobi/ ende Salome spece-
ryen gekocht/ op dat sy qua-
men ende hem salfden.
2 Ende seer vroegh op den
eersten [dagh] der weke/
quamen sy tot het graf/ als
de sonne opgingh.
2 Ende seyden tot malkan-
deren/ Wie sal ons den steen
van de deure des grafs af-
wentelen?
4 (Ende opsiende sagen sy dat
de steen afgewentelt was:)
want hy was seer groot.
5 Ende in 't graf ingegaen
zijnde sagen sy eenen jonge-
lingh sittende ter rechter[zij-
de]/ bekleedt met een wit
langh kleet/ ende wierden
verbaest.
6 Maer hy seyde tot haer/
En zijt niet verbaest; gy
soeckt Jesum den Nazare-
ner/die gekruyst was: hy is
opgestaen/ hy en is hier niet;
siet de plaetse daer sy hem ge-
legt hadden.
7 Doch gaet henen/ segt
sijnen discipelen ende Petro/
dat hy u voorgaet nae Ga-
lileen: aldaer sult gy hem
sien/ gelijck hy ulieden ge-
segt heeft.
8 Ende sy haestelick uytge-
gaen zijnde vloden van het
graf;ende beevinge ende ont-
settinge hadde haer bevan-
gen: ende en seyden niemant
yet; want sy waren bevreest.
9 Ende als [Jezus] opge-
staen was 's morgens vroegh
op den eersten [dagh] der
weke/ verscheen hy eerst
Marie Magdalene/ uyt
welcke hy seven duyvelen
uytgeworpen hadde.
10 Dese henen gaende bood-
schapte het den genen die met
hem geweest waren/ welc-
ke treurden ende weenden.
11 Ende als dese hoorden dat
hy leefde/ eñ van haer gesien
was/ en geloofden sy 't niet.
12 Ende na desen is hy ge-
openbaert in een ander ge-
daente/ aen twee van haer/
daer sy wandelden/ ende in
het velt gingen.
13 Dese oock henen gaende
boodschapten 't den ande-
ren/ [maer] sy en geloofden
oock die niet.
14 Daerna is hy geopen-
baert aen de elve daer sy aen-
saten/ ende verweet [hen]
hare ongeloovigheyt ende
hardigheyt der herten: om
dat sy niet geloofft en had-
den den genen/ die hem
gesien hadden/ na dat hy
opgestaen was.
15 Ende hy seyde tot haer/
Gaet henen in de geheele
werelt/ predickt het Euan-
gelium allen creaturen.
16 Die gelooft sal hebben/
ende gedoopt sal zijn/ sal sa-
ligh worden. Maer die niet
en sal gelooft hebben/ sal
verdoemt worden.

17 Ende den genen die ge-
looft sullen hebben/ sullen
dese teeckenen volgen: in
mijnen name sullen sy duyve-
len uytwerpen: met nieuwe
tongen sullen sy spreken:
18 Slangen sullen sy opne-
men/ ende al is 't dat sy yet
doodelicks sullen drincken/
dat en sal haer niet schaden.
Op krancke sullen sy de han-
den leggen/ ende sy sullen
gesont worden.
19 De Heere dan/ na dat
hy tot haer gesproken had-
de/ is opgenomen in den
hemel/ ende is geseten aen
de rechter[hant] Godts.
20 Ende sy uytgegaen zijn-
de predickten overal/ ende
de Heere wrocht mede/ en-
de bevestigde het woort door
teeckenen die daer op volg-
den. Amen.

HET HEYLIGH
EUANGELIUM,
Nae [*de beschrijvinge*]

LUCE.

Het Eerste Capittel

NAedemael vele ter
hant genomen heb-
ben/ om in orden te
stellen een verhael van de
dingen/ die onder ons vol-
komene sekerheyt hebben/
2 Gelijck ons overgelevert
hebben die van den beginne
selve aenschouwers ende die-
naers des woorts geweest
zijn:
3 So heeft het oock my
goet gedacht/ hebbende al-
les van vooren aen neerste-
lick ondersocht/ vervolgens
aen u te schrijven/ voor-
treffelicke Theophile:
4 Op dat gy meugt ken-
nen de sekerheyt der dingen/
daer van gy onderwesen zijt.
5 IN de dagen Herodis
des Konings van Ju-
dea/ was een seker Priester
met name Zacharias/ van
de dagh-orden Abie: ende
sijn wijf was uyt de doch-
teren Aarons/ ende haer
naem Elisabet.
6 Ende sy waren beyde
rechtveerdigh voor Godt/
wandelende in alle de gebo-
den ende rechten des Hee-
ren onberispelick.
7 Ende sy en hadden geen
kint/ om dat Elisabet on-
vruchtbaer was/ ende sy
beyde verre op hare dagen
gekomen waren.
8 Ende het geschiede/ dat/
als hy het Priester-ampt be-
diende voor Godt in de beur-
te sijner dagh-orden/
9 Nae de gewoonte der
Priesterlicke bedieninge/
hem te lote was gevallen/
dat hy soude ingaen in den
Tempel des Heeren om te
reuck-offeren.
10 Ende alle de menigte des
volcks was buyten bidden-
de ter ure des reuck-offers.
11 Ende van hem wiert

gesien een Engel des Heeren staende ter rechter [zijden] van den altaer des reuck-offers.
12 Ende Zacharias [hem] siende / wiert ontroert / ende vreese is op hem gevallen.
13 Maer de Engel seyde tot hem / En vreest niet Zacharia / want uw gebedt is verhoort: ende uw wijf Elisabet sal u eenen sone baren / ende gy sult sijnen naem heeten Joannes.
14 Ende u sal blijtschap ende verheuginge zijn / ende vele sullen haer over sijne geboorte verblijden.
15 Want hy sal groot zijn voor den Heere: noch wijn noch stercken dranck en sal hy niet drincken / ende hy sal met den Heyligen Geest vervult worden / oock van sijns moeders lijve aen.
16 Ende sal vele der kinderen Israëls bekeeren tot den Heere haren Godt.
17 Ende hy sal voor hem henen gaen in den geest ende kracht Elie / om te bekeeren de herten der vaderen tot de kinderen / ende de ongehoorsame tot de voorsichtigheyt der rechtveerdige / om den Heere te bereyden een toegerust volck.
18 Ende Zacharias seyde tot den Engel / Waer by sal ick dat weten? want ick ben oudt ' ende mijn wijf is verre op hare dagen gekomen.
19 Ende de Engel antwoordde / ende seyde tot hem / Ick ben Gabriel / die voor Godt stae / ende ben uytgesonden om tot u te spreken / ende u dese dingen te verkondigen.
20 Ende siet gy sult swijgen / ende niet konnen spreken / tot op den dagh dat dese dingen geschiet sullen zijn: om dies wille dat gy mijne woorden niet gelooft en hebt / welcke vervult sullen worden op haren tijt.
21 Ende het volck was wachtende op Zachariam / ende waren verwondert / dat hy soo lange vertoefde in den Tempel.
22 Ende als hy uytquam / en konde hy tot haer niet spreken: ende sy bekenden dat hy een Gesichte in den Tempel gesien hadde. Ende hy wenckte haer toe / ende bleef stom.
23 Ende het geschiedde als de dagen sijner bedieninge vervult waren / dat hy nae sijn huys gingh.
24 Ende na die dagen wiert Elisabet sijn wijf bevrucht: ende sy verbergde haer vijf maenden / seggende /
25 Alsoo heeft my de Heere gedaen / in de dagen in welcke hy [my] aengesien heeft / om mijne versmaetheyt onder

der de menschen wech te ne-
men.
26 Ende in de seste maent
wiert de Engel Gabriel van
Godt gesonden nae een stadt
in Galilea genaemt Naza-
reth/
27 Tot een maegt die on-
dertrouwt was met eenen
man/ wiens name was Jo-
seph / uyt den huyse Da-
vids/ ende de name der ma-
get was Maria.
28 Ende de Engel tot haer
ingekomen zijnde / seyde/
Weest gegroet gy begena-
digde: de Heere [is] met u/
gy [zijt] gesegent onder de
vrouwen.
29 Ende als sy [hem] sagh
wiert sy seer ontroert over
dit sijn woort/ ende over-
leyde hoedanige dese groete-
nisse mochte zijn.
30 Ende de Engel seyde
tot haer / En vreest niet
Maria/ want gy hebt ge-
nade by Godt gevonden.
31 Ende siet/ gy sult be-
vrucht worden/ ende eenen
sone baren/ ende sult sijnen
name heeten Jesus.
32 Dese sal groot zijn/ en-
de de Sone des Allerhoog-
sten genaemt worden. En-
de Godt de Heere sal hem
den throon sijns vaders Da-
vids geven.
33 Ende hy sal over het
huys Jacobs koningh zijn
in der eeuwigheyt / ende
sijns koninckrijckx en sal
geen eynde zijn.
34 Ende Maria seyde tot
den Engel / Hoe sal dat we-
sen? dewijle ick geenen man
en bekenne.
35 Ende de Engel ant-
woordende seyde tot haer /
De Heylige Geest sal over u
komen/ ende de kracht des
Allerhoogsten sal u over-
schaduwen. Daerom oock
dat Heylige dat uyt u gebo-
ren sal worden/ sal Godts
Sone genaemt worden.
36 Ende siet Elisabet uwe
nichte is oock selve bevrucht
met eenen sone in haren ou-
derdom: ende dese maent
is haer / die onvruchtbaer
genaemt was/ de seste.
37 Want geen dingh en
sal by Godt onmogelick zijn.
38 Ende Maria seyde /
Siet de dienstmaegt des
Heeren: my geschiede nae
uwen woorde. Ende de En-
gel gingh wech van haer.
39 Ende Maria opgestaen
zijnde in die selve dagen /
reysde met haeste nae het
gebergte in een stadt Juda:
40 Ende quam in het huys
Zacharie / ende groetede
Elisabet.
41 Ende het geschiedde als
Elisabet de groetenisse Ma-
rie hoorde/ so sprongh het
kindeken op in haren buyck:
ende Elisabet wiert vervult
met den Heyligen Geest:

42 Ende riep uyt met groo-
ter stemme / ende seyde / Ge-
segent [zijt] gy onder de
vrouwen / ende gesegent [is]
de vrucht uwes buycks.
43 Ende van waer [komt]
my dit / dat de moeder mijns
Heeren tot my komt?
44 Want siet / als de stem-
me uwer groetenisse in mijne
ooren geschiedde / so sprongh
het kindeken van vreugden
op in mijnen buyck.
45 Ende saligh is [sy] die
geloost heeft: Want de din-
gen / die haer van den Hee-
re gesegt zijn / sullen vol-
bracht worden.
46 Ende Maria seyde /
Mijn ziele maeckt groot
den Heere:
47 Ende mijn geest ver-
heugt hem in Godt mijnen
Saligmaker:
48 Om dat hy de neder-
heyt sijner dienstmaegt heeft
aengesien: Want siet van nu
aen sullen my saligh spreken
alle de geslachten.
49 Want groote dingen
heeft aen my gedaen hy die
machtigh is / ende heyligh
[is] sijn naem.
50 En sijne barmhartigheyt
is van geslachte tot geslachte
over de gene die hem vreesen.
51 Hy heeft een krachtigh
werck gedaen door sijnen
arm: Hy heeft verstroyt de
hoogmoedige in de gedach-
ten harer herten.
52 Hy heeft machtige van
de throonen afgetrocken /
ende nedrige heeft hy ver-
hoogt.
53 Hongerige heeft hy met
goederen vervult: ende rijc-
ke heeft hy ledigh weghge-
sonden.
54 Hy heeft Israël sijnen
knecht opgenomen / op dat
hy gedachtigh ware der
barmhertigheyt /
55 (Gelijck hy gesproken
heeft tot onse vaderen / [na-
melick] tot Abraham / ende
sijnen zade /) in der eeuwig-
heyt.
56 Ende Maria bleef by
haer ontrent drie maenden /
ende keerde weder tot haer
huys.
57 Ende de tijt Elisabets
wiert vervult / dat sy baren
soude / ende sy baerde eenen
sone.
58 Ende die daer rontom
woonden/ende hare magen /
hoorden dat de Heere sijne
barmhertigheyt grootelicks
aen haer bewesen hadde: en-
de waren met haer verblijdt.
59 Ende het geschiedde dat
sy op den achtsten dagh qua-
men / om het kindeken te
besnijden / ende noemden het
Zachariam / nae den name
sijns vaders.
60 Ende sijne moeder ant-
woordde ende seyde / Niet
[alsoo]: maer hy sal Joan-
nes heeten.

61 En-

61 Ende sy seyden tot haer/ Daer en is niemant in uw' maegschap/ die met dien naem genaemt wordt.
62 Ende sy wenckten sijnen vader/ hoe hy wilde dat hy genaemt soude worden.
63 Ende als hy een schrijf-tafelken ge-eyscht hadde/ schreef hy/ seggende/ Joannes is sijn name. Ende sy verwonderden haer alle.
64 Ende terstont wiert sijn mont geopent/ ende sijne tonge [losgemaeckt]/ ende hy sprack/ Godt lovende.
65 Ende daer quam vreese over alle die rontom haer woonden/ ende in het geheele gebergte van Judea wiert veel gesproken van alle dese dingen.
66 Ende alle die het hoorden namen het ter herten/ seggende/ Wat sal doch dit kindeken wesen? Ende de hant des Heeren was met hem.
67 Ende Zacharias sijn vader wiert vervult met den Heyligen Geest/ ende prophetéerde/ seggende/
68 Geloofft [zy] de Heere/ de Godt Israëls/ want hy heeft besocht/ ende verlossinge te wege gebracht sijnen volcke:
69 Ende heeft eenen hoorn der saligheyt ons opgerecht in het huys Davids sijns knechts.
70 Gelijck hy gesproken heeft door den mont sijner heyliger Propheten/ die van den beginne der wereldt [geweest zijn]/
71 [Namelick] eene verlossinge van onse vyanden/ ende van de hant aller der gene die ons haten:
72 Op dat hy barmhertigheyt dede aen onse vaderen/ ende gedachtigh ware sijns heyligen verbonts:
73 [Ende] des eedts/ dien hy Abraham onsen vader gesworen heeft/ om ons te geven/
74 Dat wy verlost zijnde uyt de hant onser vijanden/ hem dienen souden sonder vreese/
75 In heyligheyt ende gerechtigheyt voor hem/ alle de dagen onses levens.
76 Ende gy kindeken sult een Propheet des Allerhoogsten genaemt worden: want gy sult voor het aengesicht des Heeren voor henen gaen/ om sijne wegen te bereyden/
77 Om sijnen volcke kennisse der saligheyt te geven/ in vergevinge harer sonden:
78 Door de innerlicke bewegingen der barmhertigheyt onses Godts/ met welcke ons besocht heeft de Opgangh uyt der hoogte:
79 Om te verschijnen den genen die geseten zijn in duysternisse/ ende schaduwe des

doots: om onse voeten te
richten op den wegh des
vredes.
80 Ende het kindeken wies
op/ ende wiert gesterckt in
den geest/ ende was in de
woestijnen tot den dagh sij-
ner vertooninge aen Israël.

Het 2. Capittel.

ENde het geschiedde in
die selve dagen/ dat 'er
een gebodt uytgingh van
den Keyser Augusto/ dat de
geheele werelt beschreven
soude worden.
2 Dese eerste beschrijvinge
geschiede als Cyrenius over
Syrien Stadthouder was.
3 Ende sy gingen alle om
beschreven te worden/ een
yegelick nae sijn eygen stadt.
4 Ende Joseph gingh oock
op van Galilea/ uyt de stadt
Nazareth nae Judeam/ tot
de stadt Davids/ die Beth-
lehem genaemt wort/ (om
dat hy uyt den huyse ende
geslachte Davids was/)
5 Om beschreven te worden
met Maria sijn ondertrouwt
wijf/ welcke bevrucht was.
6 Ende het geschiedde als
sy daer waren/ dat de dagen
vervult wierden/ dat sy ba-
ren soude.
7 Eñ sy baerde haren eerst-
geboren soon/ ende wondt
hem in doecken/ ende leyde
hem neder in de kribbe: om
dat voor haerlieden geen
plaetse en was in de herberge.
8 Ende daer waren herders
in die selve lantstreke/ haer
houdende in het velt/ ende
hielden de nachtwacht over
hare kudde.
9 Ende siet een Engel des
Heeren stont by haer/ ende
de heerlickheyt des Heeren
omscheense/ ende sy vrees-
den met groote vreese.
10 Ende de Engel seyde tot
haer/ En vreest niet/ want
siet ick verkondige u groote
blijtschap/ die alle den volc-
ke wesen sal.
11 [Namelick] dat u heden
geboren is de Saligmaker/
welcke is Christus de Hee-
re/ in de stadt Davids.
12 Ende dit sal u het teec-
ken zijn/ Gy sult het kinde-
ken vinden in doecken ge-
wonden/ ende liggende in
de kribbe.
13 Ende van stonden aen
was [daer] met den Engel
een menigte des hemelschen
heyrlegers/ prijsende Godt
ende seggende/
14 Eere [zy] Godt in de
hoogste [hemelen]/ ende
vrede op aerden/ in den
menschen een welbehagen.
15 Ende het geschiedde/
als de Engelen van haer
wechgevaren waren nae den
hemel/ dat de herders tot
malkanderen seyden/ Laet
ons dan henen gaen tot
Bethlehem/ ende laet ons
sien het woort dat daer ge-
schiet

schiet is/ 't welck de Heere
ons heeft kondt gedaen.
16 Ende sy quamen met
haeste/ eñ vonden Mariam/
ende Joseph/ ende het kin-
deken liggende in de kribbe.
17 Eñ als sy het gesien had-
den/maeckten sy alomme be-
kent het woort/ dat haer
van dit kindeken gesegt was.
18 Ende alle die het hoor-
den verwonderden haer /
over het gene haer gesegt
wiert van de herders.
19 Doch Maria bewaerde
dese woorden alle te samen/
overleggende [die] in haer
herte.
20 Ende de herders keer-
den wederom / verheerlic-
kende ende prijsende Godt
over alles wat sy gehoort
ende gesien hadden/ gelijck
tot haer gesproken was.
21 Ende als acht dagen
vervult waren/ dat men het
kindeken besnijden soude/
so wiert sijn name genaemt
JEZUS, welcke genaemt was
van den Engel/ eer hy in den
lichame ontfangen was.
22 Ende als de dagen ha-
rer reyniginge vervult wa-
ren nae de wet Mosis /
brachten sy hem te Jerusa-
lem/ op dat sy [hem] den
Heere voorstelden/
23 (Gelijck geschreven is
in de wet des Heeren/ Al
wat manlick is dat de moe-
der opent / sal den Heere
heyligh genaemt worden:)
24 Ende op dat sy offerhan-
de gaven nae het gene dat
in de wet des Heeren gesegt
is/ een paer torteldupven /
ofte twee jonge duyven.
25 Ende siet daer was een
mensche te Jerusalem/wiens
name was Simeon: ende
dese mensche was rechtveer-
digh ende Godtvreesende /
verwachtende de vertroo-
stinge Israëls: ende de Hey-
lige Geest was op hem.
26 Ende hem was een Godt-
licke openbaringe gedaen
door den Heyligen Geest /
dat hy den doot niet sien en
soude / eer hy den Chri-
stum des Heeren soude sien.
27 Ende hy quam door den
Geest in den Tempel: ende
als de ouders het kindeken
Jesum inbrachten/ om nae
de gewoonte der wet met
hem te doen:
28 So nam hy het selve
in sijne armen/ ende loofde
Godt/ ende seyde/
29 Nu laet gy/ Heere /
uwen dienstknecht gaen in
vrede/ nae uw woort.
30 Want mijne oogen heb-
ben uwe saligheyt gesien/
31 Die gy bereydt hebt
voor het aengesichte van
alle de volckeren:
32 Een licht tot verlichtin-
ge der Heydenen, ende tot
heerlickheyt uwes volckis
Israëls.

33 Ende Joseph ende sijne
moeder verwonderden haer
over het gene dat van hem
gesegt wiert.
34 Ende Simeon segen-
de haerlieden / ende seyde
tot Mariam sijne moeder /
Siet / dese wort gesett tot
eenen val ende opstandinge
veler in Israël / ende tot
een teecken dat wederspro-
ken sal worden /
35 (Ende oock een sweert
sal door uw' selfs ziele gaen:)
op dat de gedachten uyt vele
herten geopenbaert worden.
36 Ende daer was Anna
een Prophetesse / een dochter
Phanuëls / uyt de stamme
Aser: Dese was tot groo-
ten ouderdom gekomen /
welcke met [haren] man se-
ven jaren hadde geleeft van
haren maegdom af.
37 Ende sy was een weduwe
van ontrent vier en tachten-
tigh jaren / dewelcke niet en
weeck uyt den Tempel / met
vasten ende bidden [Godt]
dienende nacht ende dagh.
38 Ende dese te dier selver
ure daer bykomende heeft
insgelijcks den Heere bele-
den / ende sprack van hem
tot allen die de verlossinge
in Jerusalem verwachteden.
39 Eñ als sy alles voleyndigt
hadden / wat nae de wet des
Heeren [te doen] was / keer-
den sy wederom nae Galile-
am / tot hare stadt Nazareth.
40 Ende het kindeken wies
op / ende wiert gesterckt in
den geest / ende vervult met
wijsheyt: ende de genade
Godts was over hem.
41 Ende sijne ouders reys-
den alle jare nae Jerusalem
op het feest van Pascha.
42 Ende doe hy twaelf ja-
ren [oudt] geworden was /
ende sy nae Jerusalem op-
gegaen waren / nae de ge-
woonte des feestdaegs:
43 Ende de dagen [aldaer]
voleyndigt hadden / doe sy
wederkeerden / bleef het kint
Jesus te Jerusalem / ende
Joseph ende sijne moeder en
wiste 't niet.
44 Maer meenende dat hy
in 't geselschap op den wegh
was / gingen sy een dagreyse /
ende sochten hem onder de
magen / eñ onder de bekende.
45 Ende als sy hem niet
en vonden / keerden sy we-
derom nae Jerusalem / hem
soeckende.
46 Ende het geschiedde /
na drie dagen / dat sy hem
vonden in den Tempel / sit-
tende in het midden der
Leeraren / haer hoorende /
ende haer ondervragende.
47 Eñ alle die hem hoorden
ontsetteden haer over sijn
verstant / ende antwoorden.
48 Eñ sy hem siende wierden
verslagen / ende sijne moeder
seyde tot hem / Kint / waerom
hebt gy ons soo gedaen?
Siet /

Siet / uw vader ende ick
hebben u met angst gesocht.
49 Ende hy seyde tot haer
Wat [is 't] dat gy my ge-
socht hebt ? En wistet gy
niet / dat ick moet zijn in
de dingen mijns Vaders ?
50 Ende sy en verstonden
het woort niet / dat hy tot
haer sprack.
51 Ende hy gingh met haer
af / ende quam tot Naza-
reth / ende was haer onder-
danigh. Ende sijne moeder
bewaerde alle dese dingen in
haer herte.
52 Ende Jesus nam toe in
wijsheyt / ende in grootte /
ende in genade by Godt en-
de de menschen.

Het 3. Capittel.

ENde in het vijftiende
jaer der regeeringe des
Keysers Tiberii / als Pon-
tius Pilatus Stadthouder
was over Judea / ende He-
rodes een Vierworst over
Galilea / ende Philippus
sijn broeder een Vierworst
over Iturea ende over het
lant Trachonitis / ende Ly-
sanias een Vierworst over
Abilene.
2 Onder de Hoogepriesters
Anna ende Cajapha / ge-
schiedde het woort Godts
tot Joannem den sone Za-
charie / in de woestijne.
3 Ende hy quam in alle
het omliggende lant des
Jordaens / predikende den
Doop der bekeeringe tot
vergevinge der sonden.
4 Gelijck geschreven is
in het Boeck der woorden
Esaie des Propheten / seg-
gende / De stemme des roe-
penden in de woestijne / Be-
reydt den wegh des Heeren /
maeckt sijne paden recht.
5 Alle dal sal gevult wor-
den / ende alle bergh ende
heuvel sal vernedert wor-
den : ende de kromme [we-
gen] sullen tot eenen rech-
ten [wegh] worden / ende de
oneffene tot effene wegen.
6 Ende alle vleesch sal de
saligheyt Godts sien.
7 Hy seyde dan tot de schare
ren / die uytquamen om van
hem gedoopt te worden /
Gy adderen gebroedsels /
wie heeft u aengewesen te
vlieden van den toekomen-
den toorn ?
8 Brengt dan vruchten
voort der bekeeringe weer-
digh : ende en begint niet te
seggen by uselven / Wy heb-
ben Abraham tot eenen va-
der. Want ick segge u / dat
Godt selfs uyt dese steenen
Abraham kinderen kan ver-
wecken.
9 Ende de bijle ligt oock
alreede aen den wortel der
boomen : alle boom dan / die
geen goede vrucht voort en
brengt/wort uytgehouwen /
ende in het vyer geworpen.
10 Ende de scharen vraeg-

den hem / seggende / Wat
sullen wy dan doen ?
11 Ende hy antwoordende
seyde tot haer / Die twee
rocken heeft deyle hem me-
de / die geen en heeft : ende die
spijse heeft / doe desgelijcks.
12 Ende daer quamen oock
tollenaers om gedoopt te
worden / ende seyden tot
hem / Meester / wat sullen
wy doen ?
13 Ende hy seyde tot haer /
En eyscht niet meer / dan
't gene u gesett is.
14 Ende hem vraegden oock
de krijgslieden / seggende /
Ende wy / wat sullen wy
doen ? Ende hy seyde tot
haer / En doet niemant over-
last / noch en ontvreemdt
niemant het sijne met be-
drogh / ende laet u vergenoe-
gen met uwe besoldingen.
15 Ende als het volck ver-
wachtede / ende alle in hare
herten overleyden van Jo-
anne / of hy niet mogelick
de Christus en ware /
16 So antwoordde Joan-
nes aen allen / seggende /
Ick doope u wel met water :
maer hy komt die stercker is
dan ick / wien ick niet weer-
digh en ben den riem van sij-
ne schoenen te ontbinden :
Dese sal u doopen met den
Heyligen Geest eñ met vyer.
17 Wiens wan in sijne hant
is / ende hy sal sijnen dorsch-
vloer doorsuyveren ; ende de
tarwe sal hy in sijne schuere
t' samenbrengen / maer het
kaf sal hy met onuytblus-
schelick vyer verbranden.
18 Hy dan oock nogh vele
andere dingen vermanende /
verkondigde den volcke het
Euangelium.
19 Maer als Herodes de
Vierhorst van hem bestraft
wiert / om Herodias Philip-
pi sijns broeders wijfs wille /
ende over alle boose [stuc-
ken] / die Herodes dede /
20 So heeft hy oock dit
nogh boven alles daer toe ge-
daen / dat hy Joannem in de
gevanckenisse gesloten heeft.
21 Ende het geschiedde /
doe alle het volck gedoopt
wiert / ende Jesus [oock]
gedoopt was / ende badt /
dat de hemel geopent wiert :
22 Ende dat de Heylige
Geest op hem nederdaelde
in lichamelicke gedaente ge-
lijck een duyve : ende dat 'er
een stemme geschiedde uyt
den hemel / seggende / Gy
zijt mijn geliefde Sone / in u
hebbe ick mijn welbehagen.
23 Ende hy Jesus begon
ontrent dertigh jaren [oudt]
te wesen / zijnde (alsoo men
meynde) de sone Josephs /
des [soons] Heli /
24 Des [soons] Matthat /
des [soons] Levi / des [soons]
Melchi / des [soons] Janna /
des [soons] Josephs /
25 Des [soons] Mattathia /
des

des [soons] Amos / des
[soons] Naum / des [soons]
Esli / des [soons] Naggai /
26 Des [soons] Maath /
des [soons] Mattathia / des
[soons] Semei / des [soons]
Josephs / des [soons] Juda /
27 Des [soons] Joanna / des
[soons] Rhesa / des [soons]
Zorobabel / des [soons] Sa-
lathiel / des [soons] Neri /
28 Des [soons] Melchi / des
[soons] Addi / des [soons]
Cosam / des [soons] Elmo-
dam / des [soons] Er /
29 Des [soons] Jose / des
[soons] Eliëzer / des [soons]
Jorim / des [soons] Mat-
that / des [soons] Levi /
30 Des [soons] Simeon /
des [soons] Juda / des [soons]
Josephs / des [soons] Jo-
nan / des [soons] Eljakim /
31 Des [soons] Melea / des
[soons] Maïnan / des [soons]
Mattatha / des [soons] Na-
than / des [soons] Davids /
32 Des [soons] Jesse / des
[soons] Obed / des [soons]
Booz / des [soons] Salmon /
des [soons] Naasson /
33 Des [soons] Amina-
dab / des [soons] Aram / des
[soons] Esrom / des [soons]
Phares / des [soons] Juda /
34 Des [soons] Jacobs / des
[soons] Isaacs / des [soons]
Abrahams / des [soons]
Thara / des [soons] Nachor /
35 Des [soons] Saruch /
des [soons] Ragau / des
[soons] Phalek / des [soons]
Heber / des [soons] Sala /
36 Des [soons] Kaïnan /
des [soons] Arphaxad / des
[soons] Sem / des [soons]
Noë / des [soons] Lamech /
37 Des [soons] Mathusa-
la / des [soons] Enoch / des
[soons] Jared / des [soons]
Malaleël / des [soons] Kaï-
nan /
38 Des [soons] Enos / des
[soons] Seth / des [soons]
Adams / des [soons] Godts.

Het 4. Capittel.

Ende Jesus vol des Hey-
ligen Geests keerde we-
derom van den Jordaen /
ende wiert door den Geest
geleydet in de woestijne /
2 Ende wert veertigh da-
gen versocht van den duy-
vel: ende en at gantsch niet
in die dagen / ende als desel-
ve ge-eyndigt waren / so
hongerde hem ten laetsten.
3 Ende de duyvel seyde tot
hem / Indien gy Godts So-
ne zijt / segt tot desen steen /
dat hy broot worde.
4 Ende Jesus antwoordde
hem / seggende / Daer is ge-
schreven / dat de mensche by
broot alleen niet en sal leven /
maer by alle woort Godts.
5 Eñ als hem de duyvel ge-
leydt hadde op eenen hoogen
bergh / toonde hy hem alle de
koninckrijcken der werelt /
in eenen oogenblick tijts.
6 Ende de duyvel seyde tot

hem / Ick sal u alle dese
macht ende de heerlickheyt
derselver [Koninckrijcken]
geven: want sy is my over-
gegeven / ende ick geesse
wien ick oock wil.
7 Indien gy dan my sult
aenbidden/ so sal het all' uwe
zijn.
8 Ende Jesus antwoorden-
de seyde tot hem / Gaet wech
van my / satan: want daer
is geschreven / Gy sult den
Heere uwen Godt aenbid-
den / eñ hem alleene dienen.
9 Ende hy leydde hem nae
Jerusalem / en stelde hem op
de tinne des Tempels / ende
seyde tot hem / Indien gy de
Sone Godts zijt/werpt u sel-
ven van hier nederwaerts:
10 Want daer is geschre-
ven / dat hy sijne Engelen
van u bevelen sal, dat sy u
bewaren sullen;
11 Ende dat sy u op de han-
den nemen sullen / op dat gy
uwen voet niet t' eeniger tijt
aen eenen steen en stootet.
12 Ende Jesus antwoor-
dende seyde tot hem/ Daer is
gesegt / Gy en sult den Heere
uwen Godt niet versoecken.
13 Ende als de duyvel al-
le versoeckinge voleyndigt
hadde / weeck hy van hem
voor eenen tijt.
14 Ende Jesus keerde we-
derom door de kracht des
Geests nae Galileen: ende
het geruchte van hem gingh
uyt door het geheele omlig-
gende lant.
15 Ende hy leerde in hare
Synagogen/ ende wiert van
allen geprefen.
16 Ende hy quam tot Na-
zareth / daer hy opgevoedt
was / ende gingh / nae sijne
gewoonte / op den dagh des
Sabbaths in de Synagoge:
ende stont op om te lesen.
17 Ende hem wiert gege-
ven het Boeck des Prophe-
ten Esaie: ende als hy het
Boeck open gedaen hadde /
vondt hy de plaetse daer ge-
schreven was /
18 De Geest des Heeren [is]
op my / daerom heeft hy my
gesalft: hy heeft my gesson-
den om den armen het
Euangelium te verkondi-
gen / om te genesen die ge-
broken zijn van herten /
19 Om den gevangenen te
prediken loslatinge / ende
den blinden het gesichte / om
de verslagene henen te sen-
den in vryheyt: om te pre-
diken het aengenaem jaer
des Heeren.
20 Ende als hy het Boeck
toegedaen / ende den dienaer
wedergegeven hadde / sat hy
neder: ende de oogen van al-
len in de Synagoge waren
op hem geslagen.
21 Ende hy begon tot haer te
seggen/Heden is dese Schrift
in uwe ooren vervult.
22 Ende sy gaven hem alle
ge-

getuygenisse/ ende verwonderden haer over de aengename woorden/ die uyt sijnen mont voortquamen: ende seyden/ Is dese niet de sone Josephs?
23 Ende hy seyde tot haer/ Gy sult sonder twijffel tot my dit spreeckwoort seggen/ Medicijnmeester geneest uselven: al wat wy gehoort hebben/ dat in Capernaum geschiet is/ doet [dat] oock hier in uw vaderlant.
24 Ende hy seyde/ Voorwaer ick segge u/ dat geen Propheet aengenaem en is in sijn vaderlant.
25 Maer ick segge u in der waerheyt/ Daer waren vele weduwen in Israël in de dagen Elie/ doe de hemel drie jaren ende ses maenden gesloten was: so dat daer groote hongersnoot wiert over het geheele lant.
26 Ende tot gene van haer en wiert Elias gesonden/ dan nae Sarepta Sidonis/ tot een vrouwe/ [die] weduwe [was].
27 Ende daer waren vele melaetsche in Israël ten tijden des Propheten Elisei: ende geen van haer en wiert gereynigt/ dan Naaman de Syrier.
28 Ende sy wierden alle in de Synagoge met toorne vervult/ als sy dit hoorden.
29 Ende opstaende wierpen sy hem uyt buyten de stadt/ ende leydden hem op den top des bergs/ op den welcken hare stadt gebouwt was/ om hem van de steylte af te werpen.
30 Maer hy door het midden van haer doorgegaen zijnde/ gingh wech.
31 Ende hy quam af tot Capernaum/ een stadt van Galilea/ ende leerde haer op de Sabbathsdagen.
32 Ende sy versloegen haer over sijne leere: want sijn woort was met macht.
33 Ende in de Synagoge was een mensche hebbende eenen geest eens onreynen duyvels/ ende riep uyt met grooter stemme/
34 Seggende/ Laet af/ wat hebben wy met u [te doen]/ gy Jesu Nazarener? Zijt gy gekomen om ons te verderven? Ick kenne u wie gy zijt/ [namelick] de Heylige Godts.
35 Ende Jesus bestrafte hem/ seggende/ swijgt stil/ ende gaet van hem uyt. Ende de duyvel hem in 't midden geworpen hebbende/ voer van hem uyt/ sonder hem yet te beschadigen.
36 Ende daer quam een verbaestheyt over alle: ende sy spraken te samen tot malkanderen/ seggende/ Wat woort is dit/ dat hy met macht ende kracht den onrey-

reynen geesten gebiedt / ende sy varen uyt?
37 Ende het geruchte van hem gingh uyt in alle plaetsen des omliggenden lants.
38 Ende [Jesus] opgestaen zijnde uyt de Synagoge / gingh in het huys Simonis: ende Simonis wijfs moeder was met een groote koortse bevangen; ende sy baden hem voor haer.
39 Ende staende boven haer / bestrafte hy de koortse / ende [de koortse] verliet haer: ende sy van stonden aen opstaende diende haerlieden.
40 Ende als de sonne ondergingh / alle die krancke hadden / met verscheydene sieckten [bevangen] / brachten die tot hem: ende hy leyde een yegelick van haer de handen op / eñ genas deselve.
41 Ende daer voeren oock duyvelen uyt van velen / roepende / ende seggende / Gy zijt de Christus / de Sone Godts. Ende [haer] bestraffende en liet hy die niet spreken / om dat sy wisten dat hy de Christus was.
42 Ende als het dagh wiert / gingh hy uyt ende trock nae een woeste plaetse: ende de scharen sochten hem / ende quamen tot by hem / ende hielden hem op / dat hy van haer niet en soude wechgaen.
43 Maer hy seyde tot haer / Ick moet oock andere steden het Euangelium des Koninckrijcks Godts verkondigen: want daer toe ben ick uytgesonden.
44 Ende hy predickte in de Synagogen van Galilea.

Het 5. Capittel.

ENde het geschiedde als de schare op hem aendrongh / om het woort Godts te hooren / dat hy stont by het meyr Gennesaret.
2 Ende hy sagh twee schepen aen [den oever van] 't meyr liggende: ende de visschers waren daer uyt gegaen / eñ spoelden de netten.
3 Ende hy gingh in één van die schepen / het welcke Simonis was / ende badt hem / dat hy een weynigh van 't lant afstake: ende nedersittende leerde hy de scharen uyt het schip.
4 Ende als hy afliet van spreken / seyde hy tot Simon / Steeckt af nae de diepte / ende werpt uwe netten uyt om te vangen.
5 Ende Simon antwoordde ende seyde tot hem Meester / wy hebben den geheelen nacht over gearbeydt / ende niet gevangen: doch op uw woort sal ick het net uytwerpen.
6 Ende als sy dat gedaen hadden / besloten sy een groote menigte visschen / ende haer net scheurde.

7 Ende sy wenckten hare
medegenooten/ die in het an-
der schip waren/ dat sy haer
souden komen helpen. Ende
sy quamen/ ende vulden bey-
de de schepen/ so dat sy by-
nae soncken.
8 Ende Simon Petrus
[dat] siende viel neder aen de
knien Jesu/ seggende/ Hee-
re/ gaet uyt van my/ want
ick ben een sondigh mensche.
9 Want verbaestheyt had-
de hem bevangen/ ende alle
die met hem waren/ over
den vangh der visschen/ die
sy gevangen hadden.
10 Ende desgelijcks oock
Jacobum ende Joannem de
sonen Zebedei/ die Simonis
medegenooten waren. Ende
Jesus seyde tot Simon/ En
vreest niet: Van nu aen sult
gy menschen vangen.
11 Ende als sy de schepen
aen lant gestiert hadden/
verlieten sy alles/ ende volg-
den hem.
12 Ende het geschiedde als
hy in éene dier steden was/
siet daer [was] een man vol
melaetsheyt: ende Jesum
siende viel hy op het aenge-
sicht/ ende badt hem/ seg-
gende/ Heere/ so gy wilt/
gy kont my reynigen.
13 En hy de hant uytstrec-
kende raeckte hem aen/ ende
seyde/ Ick wil/ wordt gerey-
nigt. Ende terstont gingh de
melaetsheyt van hem.
14 Ende hy geboodt hem/
dat hy het niemant seggen
en soude: maer gaet henen
[seyde hy] vertoont uselven
den Priester/ ende offert
voor uwe reyninge/ gelijck
Moses geboden heeft/ haer
tot een getuygenisse.
15 Maer het geruchte van
hem gingh te meer voort:
ende vele scharen quamen te
samen om [hem] te hooren/
en door hem genesen te wor-
den van hare kranckheden.
16 Maer hy vertrock in de
woestijnen/ ende badt [al-
daer].
17 Ende het geschiedde in
éen dier dagen/ dat hy leer-
de/ ende [daer] saten Pha-
riseen ende Leeraers der
wet/ die van alle vlecken van
Galileen/ ende Judea/ ende
Jerusalem gekomen waren:
en de kracht des Heeren was
[daer] om haer te genesen.
18 Ende siet [eenige] mannen
brachten op een bedde eenen
mensche die geraeckt was: en
sochten hem in te brengen/
ende voor hem te leggen.
19 Ende niet vindende/ waer
door sy hem in brengen mach-
ten/ overmits de schare/ so
klommen sy op het dack/ en-
de lieten hem door de tiche-
len neder met het beddeken/
in het midden/ voor Jesum.
20 En hy siende haer geloo-
ve seyde tot hem/ Mensche/
uwe sonden zijn u vergeven.
21 En-

21 Ende de Schriftgeleerde
ende de Phariſeen begonden
te overdencken / ſeggende /
Wie is deſe / die [Godts] laſ-
teringe ſpreeckt? Wie kan de
ſonden vergeven dan Godt
alleen?
22 Maer Jeſus hare over-
denckingen bekennende /
antwoordde ende ſeyde tot
haer / Wat overdenckt gy
in uwe herten?
23 Welck is lichtelicker te
ſeggen / Uwe ſonden zijn u
vergeven / ofte te ſeggen /
Staet op ende wandelt?
24 Doch op dat gy meugt
weten/dat de Sone des men-
ſchen macht heeft op der aer-
den de ſonden te vergeven /
(ſeyde hy tot den geraeck-
ten:) Ick ſegge u / Staet
op / ende neemt uw bedde-
ken op / ende gaet henen
nae uw huys.
25 Ende hy terſtont voor
haer opſtaende / [ende] op-
genomen hebbende 't gene
daer hy op gelegen hadde /
gingh henen nae ſijn huys /
Godt verheerlickende.
26 Ende ontſettinge heeft
[haer] alle bevangen / en-
de ſy verheerlickten Godt:
ende wierden vervult met
vreeſe / ſeggende / Wy heb-
ben heden ongeloovelicke
dingen geſien.
27 Ende na deſen gingh
hy uyt / ende ſagh eenen
tollenaer / met name Levi /
ſitten in het tolhuys / ende
ſeyde tot hem / Volgt my.
28 Ende hy alles verlaten-
de ſtont op/ende volgde hem.
29 Ende Levi rechtede hem
een groote maeltijt aen / in
ſijn huys: ende [daer] was
een groote ſchare van tolle-
naren / ende van andere
die met haer aenſaten.
30 Ende hare Schriftge-
leerde ende de Phariſeen
murmureerden tegen ſijne
diſcipelen / ſeggende / Waer-
om eet ende drinckt gy met
tollenaren ende ſondaren?
31 Ende Jeſus antwoor-
dende ſeyde tot haer / Die
geſont zijn en hebben den
Medicijnmeeſter niet van
nooden / maer die ſieck zijn.
32 Ick en ben niet geko-
men om te roepen recht-
veerdige / maer ſondaren
tot bekeeringe.
33 Ende ſy ſeyden tot hem /
Waerom vaſten Joannis
diſcipelen dickmaels / ende
doen gebeden / desgelijcks
oock [de diſcipelen] der
Phariſeen: maer de uwe
eten ende drincken?
34 Doch hy ſeyde tot haer /
Kont gy de bruyloftskinde-
ren / terwijle de bruydegom
by haer is / doen vaſten?
35 Maer de dagen ſullen
komen / wanneer de bruy-
degom van haer ſal wechge-
nomen zijn / dan ſullen ſy
vaſten in die dagen.

36 Ende hy seyde oock tot
haer een gelijckenisse / Nie-
mant en sett eenen lap van
een nieuw kleet / op een oudt
kleet : anders so scheurt oock
dat nieuwe [het oude] / ende
lap van het nieuwe en komt
met het oude niet over een.
37 Ende niemant en doet
nieuwen wijn in oude [le-
der]sacken : anders so sal de
nieuwe wijn de [leder]sac-
ken doen bersten / ende die
[wijn] sal uytgestort wor-
den / ende de [leder]sacken
sullen verderven.
38 Maer nieuwen wijn
moet men in nieuwe [leder-]
sacken doen / ende sy worden
beyde te samen behouden.
39 Ende niemant die ouden
drinckt / begeert terstont
nieuwen : want hy segt /
De oude is beter.

Het 6. Capittel.

ENde het geschiedde op
den tweeden eersten
Sabbath / dat hy door het
gezaeyde gingh : ende sijne
discipelen pluckten aren / en-
de atense / [die] wrijvende
met de handen.
2 Ende sommige der Pha-
riseen seyden tot haer /
Waerom doet gy dat niet
geoorloft en is te doen / op
de Sabbathen?
3 Ende Jesus haer ant-
woordende seyde / En hebt
gy oock dat niet gelesen /
't welck David dede wan-
neer hem hongerde / ende den
genen die met hem waren?
4 Hoe hy ingegaen is in het
huys Godts / ende de toon-
brooden genomen ende ge-
geten heeft / ende oock ge-
geven den genen die met
hem waren : welcke niet en
zijn geoorloft te eten / dan
alleen den Priesteren?
5 Ende hy seyde tot haer /
De Sone des menschen is een
Heere oock des Sabbaths.
6 Ende het geschiedde oock
op eenen anderen Sabbath /
dat hy in de Synagoge
gingh / ende leerde. Ende
daer was een mensche / ende
sijne rechterhant was dorre.
7 Ende de Schriftgeleerde
ende de Phariseen namen
hem waer of hy op den Sab-
bath genesen soude : op dat
sy [eenige] beschuldinge te-
gen hem mochten vinden.
8 Doch hy kende hare ge-
dachten / ende seyde tot den
mensche / die de dorre hant
hadde / Rijst op / ende staet in 't
midden. Ende hy opgestaen
zijnde / stont [over eynde].
9 So seyde dan Jesus tot
haer / Ick sal u vragen :
Wat is geoorlooft op de Sab-
bathen? Goet te doen / of
quaet te doen? Een men-
sche te behouden / of te ver-
derven?
10 Ende haer alle rontom
aengesien hebbende / seyde
hy tot den mensche / Streckt
uwe

uwe hant uyt. Ende hy de-
de alsoo: ende sijne hant
wiert herstelt/ gesont ge-
lijck de andere.
11 Ende sy wierden ver-
vult met uytsinnigheyt: en-
de spraken te samen met
malkanderen/ wat sy Jesu
doen souden.
12 Ende het geschiedde in
die dagen/ dat hy uytgingh
nae den bergh om te bidden:
ende hy bleef den nacht over
in het gebedt tot Godt.
13 Ende als het dagh was
geworden/ riep hy sijne disci-
pelen tot hem/ ende verkoos
'er twaelve uyt haer/ die hy
oock Apostelen noemde.
14 [Namelick] Simonem/
welcken hy oock Petrum
noemde/ ende Andream sij-
nen broeder/ Jacobum en-
de Joannem/ Philippum
ende Bartholomeum.
15 Mattheum ende Tho-
mam/ Jacobum den [sone]
Alphei/ ende Simonem ge-
naemt Zelotem.
16 Judam Jacobi/ ende
Judam Iscariot/ die oock
de verrader geworden is.
17 Ende met haer afgeko-
men zijnde/ stont hy op een
vlacke plaetse/ ende [met
hem] de schare sijner discipe-
len/ ende een groote menig-
te des volcks van geheel Ju-
dea ende Jerusalem/ ende
van den zeekant van Tyrus
ende Sidon/
18 Die gekomen waren om
hem te hooren/ ende om van
hare siekten genesen te wor-
den/ ende die van onreyne
geesten gequelt waren: ende
sy wierden genesen.
19 Ende alle de schare socht
hem aen te raken: want daer
gingh kracht van hem uyt/
ende hy genasse alle.
20 Ende hy sijne oogen
opslaende over sijne discipe-
len/ seyde/ Saligh zijt gy
arme: want uwe is het Ko-
ninckrijcke Godts.
21 Saligh zijt gy die nu
hongert: want gy sult ver-
sadigt worden. Saligh zijt
gy die nu weent: want gy
sult lacchen.
22 Saligh zijt gy wan-
neer u de menschen haten/
ende wanneer sy u afschey-
den/ ende smaden/ ende
uwen name als quaet ver-
werpen/ om des Soons
des menschen wille.
23 Verblijdt u in dien da-
ge/ ende zijt vrolick; want
siet uw loon is groot in den
hemel: want hare vaders
deden diergelijcke den Pro-
pheten.
24 Maer wee u gy rijcke:
want gy hebt uwen troost
wech.
25 Wee u die versadigt
zijt: want gy sult hongeren.
Wee u die nu lacht: want
gy sult treuren ende weenen.
26 Wee u wanneer alle de
men-

nenschen wel van u spre-
ien: want hare vaders de-
en diergelijcke den valschen
Propheten.
27 Maer ick segge u-lie-
en/ die [dit] hoort/ Hebt
ief uwe vyanden: doet wel
en genen die u haten.
28 Segent de gene die u
erbloecken: ende bidt voor
e gene/ die u gewelt doen.
29 Den genen die u aen
e wange slaet/ biedt oock
e andere: ende den genen
ie u den mantel neemt/ en
erhindert oock den rock
iet [te nemen].
30 Maer geeft een yege-
ick die van u begeert: ende
an de gene/ die het uwe
eemt/ en eysch niet weder.
31 Ende gelijck gy wilt
at u de menschen doen sul-
en/ doet gy haer oock des-
elijcks.
32 Ende indien gy lief
ebt/ die u lief hebben/ wat
anck hebt gy? want oock
e sondaers hebben lief de
ene die haer lief hebben.
33 Ende indien gy goet
oet/ den genen die u goet
oen/ wat danck hebt gy?
ant oock de sondaers doen
et selve.
34 Ende indien gy leent
en genen/ van welcken gy
oopt weder te ontfangen/
at danck hebt gy? want
ock de sondaers leenen den
ondaren/ op dat sy even-
gelijcke weder mogen ont-
fangen.
35 Maer hebt uwe vijan-
den lief/ ende doet goet/ en-
de leent sonder yet weder te
hopen; ende uw loon sal
groot zijn/ ende gy sult kin-
deren des Allerhoogsten zijn:
want hy is goedertieren over
de ondanckbare ende boose.
36 Weest dan barmher-
tigh/ gelijck oock uwe Va-
der barmhertigh is.
37 Ende en oordeelt niet/
eñ gy en sult niet geoordeelt
worden: Verdoemt niet/
ende gy en sult niet verdoemt
worden: Laet los/ ende gy
sult losgelaten worden.
38 Geeft/ende u sal gegeven
worden; een goede/ neerge-
druckte/ende geschudde/ en-
overloopende mate sal men
in uwen schoot geven: want
met de selve mate daer mede
gylieden metet/ sal ulieden
wedergemeten worden.
39 Ende hy seyde tot haer
een gelijckenisse/ Kan oock
wel een blinde eenen blinden
op den wegh leyden? Sul-
len sy niet beyde in de gracht
vallen?
40 De discipel en is niet
boven sijnen meester: maer
een yegelick volmaeckt [dis-
cipel] / sal zijn gelijck sijn
meester.
41 Ende wat siet gy den
splinter/ die in uwes broe-
ders ooge is; ende den balck
die

die in uw' eygen ooge is/
en merckt gy niet?
42 Ofte hoe kont gy tot
uwen broeder seggen/Broe-
der/laet toe dat ick den splin-
ter die in uw' ooge is uyt-
doe/ daer gy selve den balck
die in uw' ooge is/ niet en
siet? Gy geveynsde/ doet
eerst den balck uyt uw' ooge/
ende dan sult gy besien om
den splinter uyt te doen/ die
in uwes broeders ooge is.
43 Want het en is geen
goede boom/ die quade
vrucht voortbrengt; noch
geen quade boom/ die goe-
de vrucht voortbrengt.
44 Want een yegelick boom
wort uyt sijn eygen vrucht
gekent. Want men leest geen
vijgen van doornen/ noch
men snijdt geen druyve van
bramen.
45 De goede mensche brengt
het goede voort uyt den goe-
den schat sijns herten: ende
de quade mensche brengt het
quade voort uyt den quaden
schat sijns herten. Want uyt
den overvloet des herten
spreeckt sijn mont.
46 Ende wat noemt gy my
Heere/ Heere: ende en doet
niet het gene dat ick segge?
47 Een yegelick die tot my
komt/ ende mijne woorden
hoort/ eñ deselve doet/ ick sal
u toonen wien hy gelijck is.
48 Hy is gelijck een mensche
die een huys bouwde/ ende
groef/ ende verdiepte/ ende
leyde het fondament op een
steenrotze: als nu de hooge
vloet quam/ so sloegh de wa-
terstroom tegen dat huys
aen/ ende en konde dat niet
bewegen: want het was op
de steenrotze gegrondt.
49 Maer die se gehoort/ en-
de niet gedaen en sal hebben/
is gelijck een mensche die een
huys bouwde op de aerde
sonder fondament: tegen het
welcke de waterstroom aen-
sloegh; ende het viel ter-
stont/ ende de val van dat
selve huys was groot.

Het 7. Capittel.

NA dat hy nu alle sij-
ne woorden volleyndigt
hadde ten aenhooren des
volcks/ gingh hy in tot
Capernaum.
2 Ende een dienstknecht
van een seker Hooftman
over hondert/ die hem seer
weert was/ kranck zijnde
lagh op sijn sterven.
3 Ende van Jesu gehoort
hebbende/ sondt hy tot hem
de Ouderlingen der Joden/
hem biddende dat hy wilde
komen/ ende sijnen dienst-
knecht gesont maken.
4 Dese nu tot Jesum geko-
men zijnde/ baden hem ern-
stelick/ seggende/ Hy is weer-
digh dat gy hem dat doet.
5 Want hy heeft ons volck
lief/ ende heeft selve ons de
Synagoge gebouwt.

6 Ende Jesus gingh met
haer. Ende als hy nu niet
verre van het huys was /
sondt de Hooftman over
hondert tot hem [eenige]
vrienden / ende seyde tot
hem / Heere / en neemt de
moeyte niet: want ick en
ben niet weerdigh dat gy on-
der mijn dack soudt inkomen.
7 Daerom en hebbe ick oock
my selven niet weerdigh ge-
acht om tot u te komen:
maer segt [het] met een
woort / ende mijn knecht sal
genesen worden.
8 Want ick ben oock een
mensche onder de macht [van
andere] gestelt / hebbende
krijgsknechten onder my /
ende ick segge tot desen /
Gaet / ende hy gaet: ende
tot den anderen / Komt /
ende hy komt: ende tot
mijnen dienstknecht / Doet
dat / ende hy doet [het].
9 Ende Jesus dit hooren-
de / verwonderde hem sijner:
ende sich omkeerende seyde
tot de schare die hem volgde /
Ick segge ulieden / Ick en
hebbe so grooten geloove
selfs in Israël niet gevonden.
10 Ende die gesonden wa-
ren / wedergekeert zijnde in
het huys / vonden den kranc-
ken dienstknecht gesont.
11 Ende het geschiedde op
den volgende [dagh] / dat
hy gingh nae een stadt ge-
naemt Nain: ende met hem
gingen vele van sijne discipe-
len / ende een groote schare.
12 Ende als hy de poorte
der stadt genaeckte / siet
daer / een doode wiert uyt-
gedragen / [die] een eenigh-
geboren sone sijner moeder
[was] / ende sy [was] wedu-
we: ende een groote schare
van de stadt [was] met haer.
13 Ende de Heere haer
siende / wiert innerlick met
ontferminge over haer be-
weegt / ende seyde tot haer /
En weent niet.
14 Ende hy gingh toe / en-
de raeckte de bare aen / (de
dragers nu stonden stille:)
ende hy seyde / Jongelingh /
ick segge u / Staet op.
15 Ende de doode sat over
eynde / ende begon te spre-
ken: ende hy gaf hem sijne
moeder.
16 Ende vreese bevinghse
alle / ende sy verheerlickten
Godt / seggende / Een groot
Propheet is onder ons op-
gestaen / ende Godt heeft
sijn volck besocht.
17 Ende dit geruchte van
hem gingh uyt in geheel
Judea / ende in alle het om-
liggende lant.
18 Ende de discipelen Jo-
annis boodschapten hem
van alle dese dingen.
19 Ende Joannes sekere
twee van sijne discipelen tot
hem geroepen hebbende /
sondtse tot Jesum / seggende /
Zijt

Zijt gy de gene die komen
soude/ ofte verwachten wy
eenen anderen?
20 Ende als de mannen tot
hem gekomen waren/ sey-
den sy/ Joannes de Dooper
heeft ons tot u afgesonden/
seggende/ Zijt gy die komen
soude/ ofte verwachten wy
eenen anderen?
21 Ende in de selve ure ge-
nas hy 'er vele van sieckten
ende qualen/ ende boose gee-
sten: ende vele blinden gaf
hy het gesichte.
22 Ende Jesus antwoorden-
de seyde tot haer/ Gaet he-
nen ende boodschapt Joanni
weder de dingen die gy ge-
sien ende gehoort hebt: [na-
melick] dat de blinde wor-
den siende/ de kreupelen wan-
delen/ de melaetsche gerey-
nigt worden/ de doove hoo-
ren/ de doode opgeweckt
worden/ den armen het Eu-
angelium verkondigt wort.
23 Ende saligh is hy/ die
aen my niet en sal ge-ergert
worden.
24 Als nu de boden Jo-
annis wechgegaen waren/
begon hy tot de scharen van
Joanne te seggen/ Wat zijt
gy uytgegaen in de woestijne
te aenschouwen? Een riet
dat van den wint gins ende
weder beweegt wort?
25 Maer wat zijt gy uyt-
gegaen te sien? Een men-
sche met sachte kleederen
bekleedt? Siet/ die in heer-
licke kleedinge ende wellust
zijn/ die zijn in de Koninck-
licke hoven.
26 Maer wat zijt gy uytge-
gaen te sien? Een Propheet?
Ja ick segge u/ oock veel
meer dan een Propheet.
27 Dese is 't van welcken
geschreven is/ Siet ick sen-
de mijnen Engel voor uw
aengesicht/ die uwen wegh
voor u henen bereyden sal.
28 Want ick segge u lieden/
Onder die van vrouwen ge-
boren zijn/ en is niemant
meerder Propheet dan Jo-
annes de Dooper: maer de
minste in het Koninckrijcke
Godts/ is meerder dan hy.
29 Ende alle het volck
[hem] hoorende/ ende de
tollenaers/ die met den
Doop Joannis gedoopt wa-
ren/ rechtveerdigden Godt.
30 Maer de Phariseen en-
de de Wetgeleerde hebben
den raet Godts tegen haer-
selven verworpen/ van hem
niet gedoopt zijnde.
31 Ende de Heere seyde/ By
wien sal ick dan de menschen
van dit geslachte vergelijc-
ken? eñ wien zijn sy gelijck?
32 Sy zijn gelijck de kinde-
ren/ die op de merckt sitten/
ende malkanderen toeroe-
pen ende seggen/ Wy heb-
ben u op de fluyte gespeelt/
ende gy en hebt niet gedanst:
Wy hebben u klaeglieden ge-
son-

sangen / ende gy en hebt niet
geweent.
33 Want Joannes de Doo-
per is gekomen / noch broot
etende / noch wijn drincken-
de / ende gy segt / Hy heeft
den duyvel.
34 De Sone des menschen
is gekomen / etende ende
drinckende / ende gy segt /
Siet daer een mensche [die]
een vraet ende wijnsuyper
[is] / een vrient van tolle-
naren ende sondaren.
35 Doch de Wijsheyt is
gerechtveerdigt geworden
van alle hare kinderen.
36 Ende een der Phariseen
badt hem / dat hy met hem
ate: ende ingegaen zijnde in
des Phariseen huys sat hy
aen.
37 Ende siet / een vrouwe
in de stadt / welcke een son-
daresse was / verstaende dat
hy in des Phariseen huys
aensat / bracht een alabaster-
flessche met salve.
38 Ende staende achter aen
zijne voeten / weenende / be-
gon sy sijne voeten nat te
maken met tranen: ende sy
droogdese af met het hayr
van haer hooft / ende kuste
zijne voeten / ende salfdese
met de salve.
39 Ende de Phariseus / die
hem genoodt hadde / [sulcks]
siende / sprack by hemselven /
seggende / Dese / indien hy
een Propheet ware / soude
wel weten wat ende hoeda-
nigen vrouwe dese is / die
hem aenraeckt: want sy is
een sondaresse.
40 Ende Jesus antwoorden-
de seyde tot hem / Simon / ick
hebbe u wat te seggen. Ende
hy sprack / Meester / segt het.
41 [Jezus seyde ,] Een seker
schultheer hadde twee schul-
denaers: de een was schul-
digh vijf hondert pennin-
gen / ende de andere vijftigh.
42 Ende als sy niet en had-
den om te betalen / scholdt
hy het haer beyden quijt.
Segt dan / wie van desen sal
hem meer lief hebben?
43 Ende Simon antwoor-
dende seyde / Ick achte dat
hy 't [is] / dien hy het meeste
quijt gescholden heeft. Ende
hy seyde tot hem / Gy hebt
recht geoordeelt.
44 Ende hy hem omkeeren-
de nae de vrouwe / seyde tot
Simon / Siet gy dese vrou-
we? Ick ben in uw huys
gekomen; water en hebt gy
niet tot mijne voeten gege-
ven: maer dese heeft mijne
voeten met tranen nat ge-
maeckt / ende met het hayr
hares hoofts afgedroogt.
45 Gy en hebt my geenen
kus gegeven: maer dese /
van dat sy ingekomen is / en
heeft niet afgelaten mijne
voeten te kussen.
46 Met olie en hebt gy
mijn hooft niet gesalft: maer
de

dese heeft mijne voeten met
salve gesalft.
47 Daerom segge ick u / Ha-
re sonden zijn [haer] verge-
ven die vele waren / want sy
heeft veel lief gehadt: maer
dien weynigh vergeven
wort / die heeft weynigh lief.
48 Ende hy seyde tot haer /
Uwe sonden zijn [u] verge-
ven.
49 Ende die mede aensaten
begonden te seggen by haer-
selven / Wie is dese die oock
de sonden vergeeft?
50 Maer hy seyde tot de
vrouwe / Uw geloove heeft
u behouden: gaet henen in
vrede.

Het 8. Capittel.

ENde het geschiedde daer
na / dat hy reysde van
d'eene stadt ende vlecke tot
d'ander / predikende ende
verkondigende het Euange-
lium van het Koninckrijcke
Godts: ende de twaelve
[waren] met hem /
2 Ende sommige vrouwen /
die van boose geesten ende
krranckheden genesen wa-
ren / [namelick] Maria / ge-
naemt Magdalene / van
welcke seven duyvelen uyt-
gegaen waren /
3 Ende Joanna / de huys-
vrouwe Chuze des Rentmee-
sters Herodis / ende Susan-
na/ende andere vele/ die hem
dienden van hare goederen.
4 Als nu een groote schare
byeenvergaderde / en sy van
alle steden tot hem quamen /
so seyde hy door gelijckenisse /
5 Een zaeyer gingh uyt om
sijn zaet te zaeyen: ende als
hy zaeyde / viel het een by
den wech / ende wiert ver-
treden / ende de vogelen des
hemels aten dat op.
6 Ende het ander viel op
een steenrotze: ende opge-
wassen zijnde is het verdor-
ret / om dat het geen vocht-
tigheyt en hadde.
7 Ende het ander viel in 't
midden van de doornen: en-
de de doornen mede opwas-
sende versticken het selve.
8 Ende het ander viel op de
goede aerde: ende opgewas-
sen zijnde bracht het hon-
dertvoudige vrucht voort.
Dit seggende riep hy / Wie
ooren heeft om te hooren /
die hoore.
9 Ende sijne discipelen
vraegden hem / seggende /
Wat magh dese gelijckenisse
wesen?
10 Ende hy seyde / U is 't
gegeven de verborgenheden
des Koninckrijcks Godts te
verstaen: maer tot den an-
deren [spreek' ick] in gelijc-
kenissen / op dat sy siende niet
en sien / ende hoorende niet
en verstaen.
11 Dit is nu de gelijckenisse:
Het zaet is het woort Godts.
12 Ende die by den wech
[bezaeyt worden] / zijn dese /
die

die hooren: daer na komt de duyvel ende neemt het woort uyt haer herte wech/ op dat sy niet en souden gelooven/ ende saligh worden.
13 Ende die op de steenrotze [bezaeyt worden]/ zijn dese/ die/ wanneer sy 't gehoort hebben/ het woort met vreugt ontfangen: ende dese en hebben geenen wortel/ die maer voor eenen tijt gelooven/ ende in den tijt der versoeckinge wijcken sy af.
14 Ende dat in de doornen valt/ dese zijn die gehoort hebben/ ende henen gaende versticht worden door de sorghvuldigheden/ ende rijckdom/ ende wellusten des levens/ ende en voldragen geen [vrucht].
15 Ende dat in de goede aerde [valt]/ zijn dese/ die het woort gehoort hebbende 't selve in een eerlick ende goet herte bewaren/ ende in volstandigheyt vruchten voortbrengen.
16 Ende niemant die een keerse ontsteeckt/ bedeckt deselve met een vat/ of settse onder een bedde: maer settse op eenen kandelaer/ op dat de gene die inkomen het licht sien mogen.
17 Want daer en is niet verborgen/ dat niet openbaer en sal worden: noch heymelick/ dat niet bekent en sal worden/ ende in 't openbaer komen.
18 Siet dan/ hoe gy hoort; want so wie heeft/ dien sal gegeven worden: ende so wie niet en heeft/ oock 't gene dat hy meynt te hebben/ sal van hem genomen worden.
19 Ende sijne moeder ende [sijne] broeders quamen tot hem/ ende en konden by hem niet komen van wegen de schare.
20 Ende hem wiert geboodschapt [van eenige] die seyden/ Uwe moeder ende uwe broeders staen daer buyten/ begeerende u te sien.
21 Maer hy antwoordde ende seyde tot haer/ Mijne moeder ende mijne broeders zijn dese/ die Godts woort hooren/ ende dat selve doen.
22 Eñ het geschiedde in één van die dagen/ dat hy in een schip gingh/ ende sijne discipelen [met hem]: ende hy seyde tot haer/ Laet ons overvaren aen d' ander zijde des meyrs. Ende sy staken af.
23 Ende als sy voeren/ viel hy in slaep: ende daer quam een storm van wint op het meyr; ende sy wierden vol [waters]/ eñ waren in noot.
24 Ende sy gingen tot hem/ ende weckten hem op/ seggende/ Meester/ Meester/ wy vergaen. Ende hy opgestaen zijnde bestrafte den wint/ ende de watergolven:

ende sy hielden op / ende
daer wiert stilte.
25 Ende hy seyde tot haer /
Waer is uw geloove? Maer
sy bevreest zijnde verwon-
derden haer / seggende tot
malkanderen / Wie is doch
dese / dat hy oock de winden
ende het water gebiedt / en-
de sy zijn hem gehoorsaem?
26 Ende sy voeren voort
nae het lant der Gadare-
nen / het welck is tegen
over Galileen.
27 Ende als hy aen het lant
uytgegaen was / ontmoete-
de hem een seker man uyt
de stadt / die van over langen
tijt met duyvelen hadde bese-
ten geweest: ende en was met
geen kleederen gekleedt / en-
de en bleef in geen huys /
maer in de graven:
28 Ende hy Jesum siende /
ende seer roepende / viel voor
hem neder / ende seyde met
een groote stemme / Wat
hebbe ick met u [te doen] /
Jesu gy Sone Godts des
Allerhoogsten? Ick bidde u
dat gy my niet en pijnigt.
29 Want hy hadde den on-
reynen geest geboden / dat
hy van den mensche soude
uytvaren / want hy hadde
hem menigen tijt bevangen
gehadt: ende hy wiert met
ketenen ende met boeyen ge-
bonden om bewaert te zijn.
Ende hy verbrack de ban-
den / en wiert van den duyvel
gedreven in de woestijnen.
30 Ende Jesus vraegde
hem / seggende / Welck is
uw naem? Ende hy seyde /
Legio. Want vele duyvelen
waren in hem gevaren.
31 Ende sy baden hem /
dat hy haer niet gebieden
en soude in den afgront he-
nen te varen.
32 Ende aldaer was een
kudde veler swijnen weyden-
de op den bergh: ende sy ba-
den hem / dat hy haer wilde
toelaten in deselve te varen.
Ende hy liet het haer toe.
33 Ende de duyvelen uyt-
varende van den mensche /
voeren in de swijnen: ende
de kudde stortede van de
steylte af in het meyr / ende
versmoorde.
34 Ende diese weydden
siende 't gene geschiet was /
zijn gevlucht: ende henen
gaende boodschapten 't in
de stadt / ende op het lant.
35 Ende sy gingen uyt om
te sien 't gene geschiet was /
ende quamen tot Jesum /
ende vonden den mensche /
van welcken de duyvelen
uytgevaren waren / sittende
aen de voeten Jesu / gekleedt
ende wel by sijn verstant:
ende sy wierden bevreest.
36 Ende oock die het
gesien hadden verhaelden
haer / hoe de besetene was
verlost geworden.
37 Ende de geheele menig-
te

te van het omliggende lant
der Gadarenen baden hem/
dat hy van haer wechginge/
want sy waren met groote
vreese bevangen. Ende hy
in het schip gegaen zijnde
keerde wederom.
38 Ende de man/ van welc-
ken de duyvelen uytgevaren
waren / badt hem dat hy
mochte by hem zijn: Maer
Jesus liet hem van hem
gaen/ seggende/
39 Keert weder nae uw
huys/ende vertelt wat groo-
te dingen u Godt gedaen
heeft. Ende hy gingh henen
door de geheele stadt/ ver-
kondigende wat groote din-
gen Jesus hem gedaen hadde.
40 Ende het geschiedde /
als Jesus wederkeerde/ dat
hem de schare ontfingh:
want sy waren alle hem ver-
wachtende.
41 Ende siet daer quam een
man/ wiens naem was Jaï-
rus/ ende hy was een Over-
ste der Synagoge: ende hy
viel aen de voeten Jesu/ en-
de badt hem dat hy in sijn
huys wilde komen.
42 Want hy hadde een ee-
nige dochter van ontrent
twaelf jaren/ ende dese lagh
op haer sterven. Ende als
hy henen gingh/ so verdron-
gen hem de scharen:
43 Ende een vrouwe die
twaelf jaren langh den vloet
des bloets gehadt hadde /
welcke allen haren leeftocht
aen Medicijnmeesters te
koste gelegt hadde/ ende
van niemant en hadde kon-
nen genesen worden/
44 Van achteren tot hem
komende raeckte den zoom
sijns kleets aen:ende terstont
stelpte de vloet hares bloets.
45 Ende Jesus seyde/ Wie
is 't die my heeft aenge-
raeckt? Ende als sy 't alle
missaeckten / seyde Petrus
ende die met hem waren /
Meester/ de scharen druc-
ken ende verdringen u/ en-
de segt gy/ Wie is 't die my
aengeraeckt heeft?
46 Ende Jesus seyde/ Ye-
mant heeft my aengeraeckt:
want ick hebbe bekent/ dat
kracht van my uytgegaen is.
47 De vrouwe nu siende dat
sy niet verborgen en was /
quam beevende/ ende voor
hem nedervallende verklaer-
de hem voor alle het volck/
om wat oorsake sy hem aen-
geraeckt hadde / ende hoe
sy terstont genesen was.
48 Ende hy seyde tot haer /
Dochter/ zijt wel gemoet/
uw geloove heeft u behou-
den: gaet henen in vrede.
49 Als hy nogh sprack /
quam daer een van [het
huys] des Oversten des Sy-
nagoge/ seggende tot hem/
Uwe dochter is gestorven:
en zijt den Meester niet
moeyelick.

50 Maer Jesus [dat] hoo-
rende antwoordde hem / seg-
gende / En vreest niet: ge-
looft alleenlick / ende sy sal
behouden worden.
51 Ende als hy in het huys
quam / en liet hy niemant
inkomen van Petrum / ende
Jacobum / ende Joannem /
ende den vader ende de moe-
der des kints.
52 Ende sy schreyden alle /
ende maeckten misbaer over
deselve. Ende hy seyde / En
schreyt niet: sy en is niet ge-
storven / maer sy slaept.
53 Ende sy belachten hem /
wetende dat sy gestorven
was.
54 Maer als hyse alle uyt-
gedreven hadde / greep hy
hare hant ende riep / seg-
gende / Kint / staet op.
55 Ende haer geest keerde
weder / ende sy is terstont
opgestaen: ende hy geboodt /
dat men haer te eten geven
soude.
56 Ende hare ouders ont-
setteden haer: ende hy be-
val haer / dat sy niemant
en souden seggen het gene
geschiet was.

Het 9. Capittel.

ENde sijne twaelf disci-
pelen t' samengeroepen
hebbende / gaf hy haer
kracht ende macht over alle
de duyvelen / ende om sieck-
ten te genesen.
2 Ende sondtse henen om
te predikten het Koninckrijc-
ke Godts / ende de krancke
gesont te maken.
3 Ende hy seyde tot haer /
En neemt niets mede tot den
wegh / noch staven / noch
male / noch broot / noch
gelt: noch yemant van u en
sal twee rocken hebben.
4 Ende in wat huys gy oock
sult ingaen / blijvet aldaer /
ende gaet van daer uyt.
5 Ende so wie u niet en
sullen ontfangen / uytgaen-
de van die stadt / schuddet
oock het stof af van uwe
voeten / tot een getuyge-
nisse tegen haer.
6 Ende sy uytgaende door-
gingen alle de vlecken / ver-
kondigende het Euange-
lium / ende genesende [de
siecken] over al.
7 Ende Herodes de Vier-
vorst hoorde alle de dingen
die van hem geschiedden:
ende was twijffelmoedigh /
om dat van sommige gesegt
wiert / dat Joannes van den
dooden was opgestaen.
8 Ende van sommige / dat
Elias verschenen was: ende
[van] andere / dat één Pro-
pheet van den ouden was
opgestaen.
9 Ende Herodes seyde / Jo-
annem hebbe ick onthooft:
wie is nu dese / van welcker
ick sulcke dingen hoore? En-
de hy socht hem te sien.
10 Ende de Apostelen we-
der-

wedergekeert zijnde verhaelden hem al wat sy gedaen hadden. Ende hy namse mede/ ende vertrock alleen in een woeste plaetse der stadt genaemt Bethsaida.
11 Ende de scharen [dat] verstaende/ volgden hem: ende hy ontfinghse/ ende sprack tot haer van het Koninckrijcke Godts; ende die genesinge van noode hadden/ maeckte hy gesont.
12 Ende de dagh begon te dalen: ende de twaelve tot hem komende seyden tot hem/ Laet de schare van u/ op dat sy henen gaende in de omliggende vlecken ende in de dorpen herberge nemen mogen/ ende spijse vinden; want wy zijn hier in een woeste plaetse.
13 Maer hy seyde tot haer/ Geeft gy haer te eten. Ende sy seyden/ Wy en hebben niet meer als vijf brooden/ ende twee visschen; ten zy dan dat wy henen gaen/ ende spijse koopen voor al dit volck:
14 Want daer waren ontrent vijf duysent mannen. Doch hy seyde tot sijne discipelen/ Doet haer neder-sitten by saten/ elcke van vijftigh.
15 Ende sy deden alsoo: ende dedense alle nedersitten.
16 Ende hy de vijf brooden ende de twee visschen genomen hebbende/ sagh op nae den hemel/ ende segende die: ende brackse/ ende gaffse den discipelen/ om de schare voor te leggen.
17 Ende sy aten ende wierden alle versadigt: ende daer wiert opgenomen 't gene haer van de brocken overgeschoten was/ twaelf korven.
18 Ende het geschiedde/ als hy alleen was biddende/ dat de discipelen met hem waren: ende hy vraegde haer/ seggende/ Wie seggen de scharen dat ick ben?
19 Ende sy antwoordende seyden/ Joannes de Dooper: ende andere/ Elias: ende andere/ dat eenigh Propheet van den ouden opgestaen is.
20 Ende hy seyde tot haer/ Maer gylieden/ wie segt gy dat ick ben? Ende Petrus antwoordende seyde/ De Christus Godts.
21 Ende hy geboodt haer scherpelick/ ende beval/ dat sy dit niemant seggen en souden:
22 Seggende/ De Sone des menschen moet vele lijden/ ende verworpen worden van de Ouderlingen/ ende Overpriesters/ ende Schriftgeleerde: ende gedoodt/ ende ten derden dage opgeweckt worden.
23 Ende hy seyde tot allen/ So yemant achter my wil komen/ die verloochene

hemselven / ende neme sijn
kruys dagelijcks op / ende
volge my.
24 Want so wie sijn leven
behouden wil/die sal het ver-
liesen : maer so wie sijn leven
verliesen sal / om mijnent
wille / die sal het behouden.
25 Want wat baet het een
mensche / die de geheele we-
relt souden winnen / ende
hemselven verliesen / ofte
schade [sijns selfs] lijden ?
26 Want so wie hem mijns
ende mijner woorden sal ge-
schaemt hebben / diens sal
de Sone des menschen hem
schamen / wanneer hy ko-
men sal in sijne heerlickheyt /
ende [in de heerlickheyt]
des Vaders / ende der hey-
lige Engelen.
27 Ende ick segge u waer-
lick / Daer zijn sommige der
gene die hier staen / die den
doot niet en sullen smaken /
tot dat sy het Koninckrijcke
Godts sullen gesien hebben.
28 Ende het geschiedde on-
trent acht dagen na dese
woorden / dat hy medenam
Petrum / ende Joannem /
ende Jacobum / ende klom
op den bergh om te bidden.
29 Ende als hy badt / wiert
de gedaente sijns aenge-
sichts verandert / ende sijne
kleedinge wit [ende] seer
blinckende.
30 Ende siet / twee mannen
spraken met hem / welcke
waren Moses ende Elias :
31 Dewelcke gesien zijnde
in heerlickheyt / seyden sij-
nen uytgangh / dien hy sou-
de volbrengen te Jerusalem.
32 Petrus nu / ende die met
hem [waren] / waren met
slaep beswaert : ende ont-
waeckt zijnde / sagen sy sijne
heerlickheyt / ende de twee
mannen die by hem stonden.
33 Ende het geschiedde als
sy van hem afscheydden / so
seyde Petrus tot Jesum /
Meester / het is goet dat wy
hier zijn : ende laet ons drie
tabernakelen maken / voor u
éénen / ende voor Moses éé-
nen / ende voor Elias éénen :
niet wetende wat hy seyde.
34 Als hy nu dit seyde /
quam een wolcke / ende
overschaduwde haer : ende
sy wierden bevreest / als die
in de wolcke ingingen.
35 Ende daer geschiedde
eene stemme uyt de wolcke /
seggende / Dese is mijn ge-
liefde Sone : hoort hem.
36 Ende als de stemme ge-
schiedde / so wiert Jesus al-
leen gevonden : ende sy swe-
gen stil / ende en verhaelden
in die dagen niemant yet van
't gene sy gesien hadden.
37 Ende het geschiedde des
daegs daer aen / als sy van
den bergh afquamen / dat
hem een groote schare in 't
gemoet quam.
38 Ende siet een man van
de

de schare riep uyt/ seggen-
de/ Meester/ ick bidde u/
siet doch mijnen soon aen/
want hy is my een eenigh-
geboren.
39 Ende siet een geest neemt
hem/ ende van stonden aen
roept hy / ende hy scheurt
hem dat hy schuymt/ ende
en wijckt nauwlicks van
hem/ ende verplettert hem.
40 Ende ick hebbe uwe dis-
cipelen gebeden/ dat sy hem
souden uytwerpen: ende sy
en hebben niet gekonnen.
41 Ende Jesus antwoor-
dende seyde/ O ongelovigh
ende verkeert geslachte / hoe
lange sal ick nogh by ulieden
zijn/ende ulieden verdragen?
Brengt uwen sone hier.
42 Ende nogh / als hy [nae
hem] toequam / scheurde
hem de duyvel/ ende ver-
scheurde [hem]: maer Je-
sus bestrafte den onreynen
geest/ ende maeckte het kint
gesont/ ende gaf hem sijnen
vader weder.
43 Ende sy wierden alle
verslagen over de grootda-
digheyt Godts. ende als
sy alle haer verwonderden
over alle de dingen/ die Je-
sus gedaen hadde/ seyde hy
tot sijne discipelen/
44 Legget gy dese woorden
in uwe ooren: Want de So-
ne des menschen sal over-
gelevert worden in der men-
schen handen.
45 Maer sy en verstonden
dit woort niet/ ende het
was voor haer verborgen/
also dat sy het niet en begree-
pen: ende sy vreesden/ van
dat woort hem te vragen.
46 Ende daer rees een
overlegginge onder haer /
namelick wie van haer de
meeste ware.
47 Maer Jesus siende de
overlegginge harer herten/
nam een kindeken/ ende
stelde dat by hem:
48 Ende seyde tot haer /
So wie dit kindeken ontfan-
gen sal in mijnen name/ die
ontfangt my: ende so wie my
ontfangen sal/ die ontfangt
hem die my gesonden heeft.
Want die de minste onder u
allen is/ die sal groot zijn.
49 Eñ Joannes antwoord-
de ende seyde/ Meester/ wy
hebben eenen gesien/ die in
uwen name de duyvelen uyt-
wierp: ende wy hebben 't
hem verboden/ om dat hy
[u] met ons niet en volgt.
50 Ende Jesus seyde tot
hem/ En verbiedt het niet.
Want wie tegen ons niet en
is/ die is voor ons.
51 Ende het geschiedde/ als
de dagen sijner opneminge
vervult wierden/ so richte-
de hy sijn aengesicht/ om nae
Jerusalem te reysen.
52 Ende hy sondt boden
uyt voor sijn aengesicht:
ende sy henen gereyst zijnde/

quamen in een vlecke der Sa-
maritanen / om voor hem
[herberg] te bereyden.
53 Ende sy en ontfingen
hem niet / om dat sijn aen-
gesicht was [als] reysende
nae Jerusalem.
54 Als nu sijne discipelen
Jacobus ende Joannes [dat]
sagen / seyden sy / Heere /
wilt gy dat wy seggen / dat
vyer van den hemel nederda-
le / ende dese verslinde / gelijck
oock Elias gedaen heeft?
55 Maer hem omkeeren-
de bestrafte hyse / ende sey-
de / Gy en weet niet van
hoedanigen geest gy zijt.
56 Want de Sone des men-
schen en is niet gekomen om
der menschen zielen te ver-
derven / maer om te behou-
den. Ende sy gingen nae een
ander vleck.
57 Ende het geschiedde op
den wegh als sy reysden /
dat een tot hem seyde / Hee-
re / ick sal u volgen / waer
gy oock henen gaet.
58 Eñ Jesus seyde tot hem /
De vossen hebben holen /
ende de vogelen des hemels
nesten: maer de Sone des
menschen en heeft niet / waer
hy het hooft nederlegge.
59 Ende hy seyde tot eenen
anderen / Volgt my. Doch
hy seyde / Heere / laet my
toe / dat ick henen gae / ende
eerst mijnen vader begrave.
60 Maer Jesus seyde tot
hem / Laet de doode hare
dooden begraven: doch gy /
gaet henen ende verkondigt
het Koninckrijcke Godts.
61 Ende oock een ander
seyde / Heere / ick sal u vol-
gen: maer laet my eerst toe /
dat ick afscheyt neme van de
gene die in mijn huys zijn.
62 Ende Jesus seyde tot
hem / Niemant die sijne hant
aen den ploegh slaet ende
siet nae het gene achter is /
en is bequaem tot het Ko-
ninckrijcke Godts.

Het 10. Capittel.

ENde na desen stelde de
Heere nogh andere tse-
ventigh / ende sondtse henen
voor sijn aengesicht twee en
twee / in een yeder stadt en-
de plaetse / daer hy komen
soude.
2 Hy seyde dan tot haer /
De oogst is wel groot / maer
de arbeyders zijn weynige:
daerom biddet den Heere
des oogsts / dat hy arbeyders
in sijnen oogst uytstoote.
3 Gaet henen: siet / ick
sende u als lammeren in 't
midden der wolven.
4 En draegt geenen buy-
del / noch male / noch schoe-
nen: ende en groet niemant
op den wegh.
5 Ende in wat huys gy sult
ingaen / segt eerst / Vrede
[zy] desen huyse.
6 Ende indien aldaer een
sone des vredes is / so sal
uwe

uwe vrede op hem rusten:
maer indien niet / so sal [uwe
vrede] tot u wederkeeren.
7 Ende blijft in dat selve
huys / etende ende drincken-
de 't gene van haer [voorge-
sett wort]: want de arbey-
der is sijns loons weerdigh.
En gaet niet over van ['t ee-
ne] huys in ['t ander] huys.
8 Ende in wat stadt gy sult
ingaen / ende sy u ontfan-
gen / eet het gene ulieden
voorgesett wort.
9 Ende geneest de krancke
die daer in zijn: ende segt tot
haer / Het Koninckrijcke
Godts is naeby u gekomen.
10 Maer in wat stadt gy
sult ingaen / ende sy u niet
ontfangen / uytgaende op
hare straten / so segt /
11 Ook het stof / dat uyt
uwe stadt aen ons kleeft /
schudden wy af op ulieden:
nochtans so weet dit / dat
het Koninckrijcke Godts
naeby u gekomen is.
12 Ende ick segge u / dat
het [dien van] Sodoma ver-
draeglicker wesen sal in dien
dage / dan deselve stadt.
13 Wee u Chorazin / wee
u Bethsaida: want so in Ty-
rus ende Sidon de krachten
geschiet waren / die in u ge-
schiet zijn / sy souden eertijts
in sack ende assche sittende
haer bekeert hebben.
14 Doch het sal Tyrus en-
de Sidon verdraeglicker zijn
in het oordeel / dan ulieden.
15 Ende gy Capernaum / die
tot den hemel toe verhooght
zijt / gy sult tot der hellen toe
nedergestooten worden.
16 Wie u hoort / die hoort
my; ende wie u verwerpt /
die verwerpt my; ende wie
my verwerpt / die verwerpt
den genen die my gesonden
heeft.
17 Ende de tseventigh zijn
wedergekeert met blijt-
schap / seggende / Heere /
ook de duyvelen zijn ons on-
derworpen in uwen name.
18 Ende hy seyde tot haer /
Ick sagh den satan / als een
blicksem / uyt den hemel
vallen.
19 Siet ick geve u de
macht om op slangen ende
scorpioenen te treden / ende
over alle kracht des vyants:
ende geen dingh en sal u e-
nighsins beschadigen.
20 Doch en verblijdt u daer
in niet / dat de geesten u
onderworpen zijn: maer
verblijdt u veel meer dat
uwe namen geschreven zijn
in de hemelen.
21 Te dier ure verheugde
hem Jesus in den geest / en-
de seyde / Ick dancke u Va-
der / Heere des hemels ende
der aerde / dat gy dese din-
gen voor den wijsen ende ver-
standigen verborgen hebt /
ende hebt deselve den kinder-
kens geopenbaert: ja Va-

der / want alsoo is geweest
het welbehagen voor u.
22 Alle dingen zijn my van
mijnen Vader overgegeven:
ende niemant en weet wie de
Sone is / dan de Vader; en-
de wie de Vader is / dan de
Sone / ende dien het de So-
ne sal willen openbaren.
23 Ende hem keerende nae
de discipelen / seyde hy [tot
haer] alleen / Saligh zijn de
oogen die sien 't gene gy siet.
24 Want ick segge u / dat
vele Propheten ende Konin-
gen hebben begeert te sien 't
gene gy siet / ende en hebben
't niet gesien: ende te hoo-
ren 't gene gy hoort / ende
en hebben 't niet gehoort.
25 Ende siet / een seker Wet-
geleerde stont op / hem ver-
soeckende / ende seggende /
Meester / wat doende sal ick
het eeuwige leven be-erven?
26 Ende hy seyde tot hem /
Wat is in de wet geschre-
ven? hoe leest gy?
27 Ende hy antwoordende
seyde / Gy sult den Heere
uwen Godt lief hebben uyt
geheel uw herte / ende uyt
geheel uwe ziele / ende uyt
geheel uwe kracht / ende uyt
geheel uw verstant: ende
uwen naesten als uselven.
28 Ende hy seyde tot hem /
Gy hebt recht geantwoordt:
Doet dat / ende gy sult leven.
29 Maer hy willende hem-
selven rechtveerdigen / seyde
tot Jesum / Ende wie is
mijn naeste?
30 Ende Jesus antwoor-
dende seyde / Een seker men-
sche quam af van Jerusalem
nae Jericho / ende viel on-
der de moordenaers: welc-
ke hem oock uytgetogen /
ende daer toe [sware] slagen
gegeven hebbende / gingen
henen / ende lieten [hem]
half-doot liggen.
31 Ende by gevalle quam
een seker Priester denselven
wegh af: eñ hem siende gingh
hy tegen over [hem] voorby.
32 Ende desgelijcks oock
een Leviet / als hy was by
die plaetse / quam hy ende
sagh [hem] / ende gingh te-
gen over [hem] voorby.
33 Maer een seker Sama-
ritaen reysende quam on-
trent hem / ende hem siende
wiert hy met innerlicke ont-
ferminge beweegt.
34 Ende hy tot [hem] gaen-
de verbondt sijne wonden /
gietende daer in olie ende
wijn: ende hem heffende op
sijn eygen beest / voerde hem
in de herberge / ende ver-
sorgde hem.
35 Ende des anderen daegs
wechgaende langde hy twee
penningen uyt / ende gafse
den weert / ende seyde tot
hem / Draegt sorge voor
hem: ende so wat gy meer
[aen hem] te koste sult leg-
gen / dat sal ick u weder-
ge-

geven/ als ick wederkome.
36 Wie dan van dese drie
dunckt u de naeste geweest
te zijn des genen die onder de
moordenaers gevallen was?
37 Ende hy seyde/ Die
barmhertigheyt aen hem
gedaen heeft. So seyde dan
Jesus tot hem/ Gaet henen
ende doet gy desgelijcks.
38 Ende het geschiedde/
als sy reysden/ dat hy quam
in een vleck: ende een seker
vrouwe met name Martha
ontfingh hem in haer huys.
39 Ende dese hadde een sus-
ter genaemt Maria/ welcke
ooc sittende aen de voeten
Jesu sijn woort hoorde.
40 Doch Martha was seer
besigh met veel dienens/ en-
de daer bykomende seyde/
Heere/ en treckt gy u dat
niet aen/ dat mijne suster my
alleen laet dienen? Segt dan
haer/ dat sy my helpe.
41 Ende Jesus antwoorden-
de seyde tot haer/ Martha/
Martha/ gy bekommert en-
de ontrust u over vele dingen:
42 Maer één dingh is noo-
digh: doch Maria heeft het
goede deel uytgekoren/ het
welcke van haer niet en sal
wechgenomen worden.

Het 11. Capittel.

ENde het geschiedde/ doe
hy in een seker plaetse
was biddende/ als hy op-
hieldt/ dat een van sijne
discipelen tot hem seyde/
Heere/ leert ons bidden/
gelijck oock Joannes sijne
discipelen geleert heeft.
2 Ende hy seyde tot haer/
Wanneer gy biddet/ so seg-
get: Onse vader/ die in de
hemelen [zijt]/ Uw name
worde geheyligt. Uw ko-
ninckrijcke kome. Uwe wil-
le geschiede/ gelijck in den
hemel/ [alsoo] oock op der
aerden.
3 Geeft ons elcken dagh
ons dagelickisch broot.
4 Ende vergeeft ons onse
sonden: want oock wy verge-
ven eenen yegelicken die ons
schuldigh is. Ende en leydt
ons niet in versoeckinge/
maer verlost ons van den
boosen.
5 Ende hy seyde tot haer/
Wie van u sal eenen vrient
hebben/ ende sal ter midder-
nacht tot hem gaen/ ende
tot hem seggen/ Vrient/
leent my drie brooden:
6 Overmits mijn vrient
van de reyse tot my geko-
men is/ ende ick en hebbe
niet dat ick hem voorsette?
7 Ende dat die van binnen
antwoordende soude seggen/
Doet my geen moeyte aen:
de deure is nu gesloten/ ende
mijne kinderen zijn met my
in de slaepkamer: ick en kan
niet opstaen/ om u te geven?
8 Ick segge ulieden/ Hoe-
wel hy niet en soude opstaen
ende hem geven/ om dat hy

syn vrient is: nochtans om
syne onbeschaemtheyts wil-
le / sal hy opstaen / ende hem
geven soo veel als hy 'er be-
hoeft.
9 Ende ick segge u lieden /
Biddet / ende u sal gegeven
worden: soecket / ende gy
sult vinden: kloppet / ende
u sal open gedaen worden.
10 Want een yegelick die
bidt / die ontfangt: ende
die soeckt / die vindt: ende
die klopt / die sal open ge-
daen worden.
11 Ende wat vader onder
u / dien de sone om broot
bidt / sal hem eenen steen
geven? Of oock om eenen
visch / sal hem voor eenen
visch een slange geven?
12 Ofte so hy oock om een
ey soude bidden / sal hy hem
een scorpioen geven?
13 Indien dan gy die boos
zijt / weet uwen kinderen
goede gaven te geven / hoe
veel te meer sal de hemelsche
Vader den Heyligen Geest
geven den genen die hem
bidden?
14 Ende hy wierp eenen duy-
vel uyt / ende die was stom.
Ende het geschiedde / als de
duyvel uytgevaren was / dat
de stomme sprack / ende de
scharen verwonderden haer.
15 Maer sommige van haer
seyden / Hy werpt de duyve-
len uyt door Beëlzebul den
oversten der duyvelen.
16 Eñ andere [hem] versoec-
kende / begeerden van hem
een teecken uyt den hemel.
17 Maer hy kennende ha-
re gedachten / seyde tot haer /
Een yeder Koninckrijck dat
tegen hemselven verdeelt is /
wort verwoest: ende een
huys tegen hemselven [ver-
deelt zijnde] / valt.
18 Indien nu oock de sa-
tan tegen hemselven ver-
deelt is / hoe sal sijn Rijck
bestaen? Dewijle gy segt /
dat ick door Beëlzebul de
duyvelen uytwerpe.
19 Ende indien ick door
Beëlzebul de duyvelen uyt-
werpe / door wien werpense
uwe sonen uyt? Daerom
sullen dese uwe rechters zijn.
20 Maer indien ick door
den vinger Godts de duyve-
len uytwerpe / so is dan het
Koninckrijck Godts tot u
gekomen.
21 Wanneer een stercke ge-
wapende sijn hof bewaert / so
is [al] wat hy heeft in vrede.
22 Maer als een daer over-
komt / die stercker is dan
hy / ende hem overwint / die
neemt sijne geheele wapen-
rustinge / daer hy op ver-
trouwde / ende deelt sijnen
roof uyt.
23 Wie met my niet en is /
die is tegen my: ende wie
met my niet en vergadert /
die verstrooyt.
24 Wanneer de onreyne
geest

geest van den mensche uyt-
gevaren is / so gaet hy door
dorre plaetsen / soeckende
ruste: ende die niet vinden-
de / seyt hy / Ick sal we-
derkeeren in mijn huys daer
ick uytgevaren ben.
25 Ende komende vindt hy
het [met besemen] gekeert
ende verciert.
26 Dan gaet hy henen / en-
de neemt met hem seven an-
dere geesten / boser dan hy
selve is; ende ingegaen zijn-
de woonen sy aldaer: ende
het laetste van dien mensche
wort erger dan het eerste.
27 Ende het geschiedde /
als hy dese dingen sprack /
dat een seker vrouwe de
stemme verheffende uyt de
schare / tot hem seyde / Sa-
ligh is de buyck die u ge-
dragen heeft / ende de bor-
sten / die gy hebt gesogen.
28 Maer hy seyde / Ja sa-
ligh zijn de gene die het
woort Godts hooren / ende
dat selve bewaren.
29 Ende als de scharen
dicht byeenvergaderden / be-
gon hy te seggen / Dit is een
boos geslachte: het ver-
soeckt een teecken / ende haer
en sal geen teecken gegeven
worden / dan het teecken
Jone des Propheten.
30 Want gelijck Jonas
den Niniviten een teec-
ken geweest is / alsoo sal
oock de Sone des men-
schen zijn desen geslachte.
31 De Koninginge van
het zuyden sal opstaen in het
oordeel met de mannen van
dit geslachte / ende salse ver-
oordeelen: want sy is geko-
men van de eynden der aer-
de / om te hooren de wijs-
heyt Salomons. Ende siet /
meer dan Salomon is hier.
32 De mannen van Ninive
sullen opstaen in het oordeel
met dit geslachte / ende sullen
't selve veroordeelen: want
sy hebben haer bekeert op de
predikinge Jone. Ende siet /
meer dan Jonas is hier.
33 Ende niemant die een
keertse ontsteeckt / sett [die]
in 't verborgen / noch onder
een koornmate: maer op ee-
nen kandelaer / op dat de
gene die inkomen het licht
sien mogen.
34 De keerse des lichaems
is de ooge. Wanneer dan
uwe ooge eenvoudigh is /
so is oock uw geheel lichaem
verlicht: maer so sy boos is /
so is oock uw [geheel] lic-
haem duyster.
35 Siet dan toe / dat niet
het licht / 't welck in u is /
duysternisse en zy.
36 Indien dan uw lichaem
geheel verlicht is / niet heb-
bende eenigh deel dat duy-
ster is / so sal 't geheel ver-
licht zijn / gelijck wanneer
de keerse met het schijnsel u
verlichtet.

37 Als hy nu [dit] sprack/
badt hem een seker Phari-
seus/ dat hy by hem het mid-
dagmael wilde eten: ende
ingegaen zijnde sat hy aen.
38 Ende de Phariseus [dat]
siende verwonderde hem/
dat hy niet eerst voor het
middagmael hem gewas-
schen en hadde.
39 Ende de Heere seyde tot
hem/ Nu gy Phariseen/ gy
reynigt het buytenste des
drinckbekers ende des scho-
tels: maer het binnenste
van u is vol van roof ende
boosheyt.
40 Gy onverstandige / die
het buytenste heeft ge-
maeckt/ en heeft hy oock
niet het binnenste gemaeckt?
41 Doch geeft tot aelmoesse
het gene daer in is: ende siet/
alles is u reyn.
42 Maer wee u Phari-
seen/want gy vertient munte
ende ruyte/ ende alle moes-
kruyt/ ende gy gaet voorby
het oordeel ende de liefde
Godts. Dit moest men doen/
ende het ander niet nalaten.
43 Wee u Phariseen/ want
gy bemint het voorgestoelte
in de Synagogen/ende de be-
groetingen op de merckten.
44 Wee u gy Schrift-
geleerde ende Phariseen/
gy geveynsde: want gy
zijt gelijck de graven die
niet openbaer en zijn/ ende
de menschen die daer over
wandelen en weten 't niet.
45 Ende een van de Wetge-
leerde antwoordende seyde
tot hem/ Meester/ als gy
dese dingen segt/ so doet gy
oock ons smaetheyt aen.
46 Doch hy seyde/ Wee
oock u wetgeleerde/ want
gy belastet de menschen met
lasten swaer om dragen/ en-
de selve en raeckt gy die las-
ten niet aen met één van
uwe vingeren.
47 Wee u/ want gy bou-
wet de graven der Prophe-
ten/ ende uwe vaders heb-
ben deselve gedoodt.
48 So getuygt gy dan dat
gy mede behagen hebt aen
de wercken uwer vaderen:
want sy hebbense gedoodt/
ende gy bouwet hare graven.
49 Daerom oock de Wijs-
heyt Godts segt/ Ick sal
Propheten ende Apostelen
tot haer senden/ ende van
dien sullen sy [sommige] doo-
den/ ende [sommige] sullen
sy uytjagen:
50 Op dat van dit geslachte
afge-eyscht werde het bloet
van alle de Propheten/ dat
vergoten is van de grontleg-
ginge der werelt af;
51 Van het bloet Abels
tot het bloet Zacharie/ die
gedoodt is tusschen den al-
taer ende het Huys [Godts]:
ja segge ick u/ het sal afge-
eyscht worden van dit ge-
slachte.

52 Wee u gy Wetgeleerde/
want gy hebt den ſleutel der
kenniſſe weghgenomen: gy
ſelve en zijt niet ingegaen/
ende die ingingen hebt gy
verhindert.
53 Ende als hy deſe dingen
tot haer ſeyde/ begonden de
Schꝛiftgeleerde ende Pha-
riſeen hart aen te houden/
ende hem van vele dingen
te doen ſpꝛeken:
54 Hem lagen leggende/ en-
de ſoeckende yet uyt ſijnen
mont te bejagen/ op dat ſy
hem beſchuldigen mochten.

Het 12. Capittel.

DAerentuſſchen als vele
duyſenden der ſchare
byeenvergadert waren/ ſo
dat ſy malkanderen vertra-
den/ begon hy te ſeggen tot
ſijne diſcipelen/ Vooꝛ eerſt
wacht uſelven vooꝛ den ſuer-
deeſſem der Phariſeen/ welc-
ke is geveynſtheyt.
2 Ende daer en is niets be-
deckt/dat niet en ſal ontdeckt
woꝛden: ende verboꝛgen/dat
niet en ſal geweten woꝛden.
3 Daerom al wat gy in
duyſterniſſe geſegt hebt/ ſal
in 't licht gehooꝛt woꝛden:
ende wat gy in de oore ge-
ſpꝛoken hebt/ in de binnen-
kamers/ ſal op de daken ge-
pꝛedickt woꝛden.
4 Ende ick ſegge u mij-
nen vꝛienden/ En vꝛeeſt u
niet vooꝛ de gene die het lic-
haem dooden/ ende daer na
niet meer en konnen doen.
5 Maer ick ſal u toonen
wien gy vꝛeeſen ſult: Vꝛeeſt
dien/ die na dat hy gedoodt
heeft/ [oock] macht heeft
in de helle te werpen; ja
ick ſegge u/ Vꝛeeſt dien.
6 En woꝛden niet vijf
muſchkens verkocht vooꝛ
twee penningskens? ende
niet één van die en is vooꝛ
Godt vergeten.
7 Ja oock de hayren uwes
hoofts zijn alle getelt. En
vꝛeeſt dan niet: gy gaet
vele muſchkens te boven.
8 Eñ ick ſegge u/Een yege-
lick die my belijden ſal vooꝛ
de menſchen/ dien ſal oock
de Sone des menſchen belij-
den vooꝛ de Engelen Godts.
9 Maer wie my verlooche-
nen ſal vooꝛ de menſchen/ die
ſal verloochent woꝛden vooꝛ
de Engelen Godts.
10 Ende een yegelick die
[eenigh] wooꝛt ſpꝛeken ſal
tegen den Sone des men-
ſchen/ het ſal hem vergeven
woꝛden: maer wie tegen den
Heyligen Geeſt gelaſtert ſal
hebben/ dien en ſal het niet
vergeven woꝛden.
11 Ende wanneer ſy u he-
nen bꝛengen ſullen in de Sy-
nagogen/ende [tot] de Over-
heden eñ de Machten/ ſo en
zijt niet beſoꝛgt hoe ofte wat
gy tot verantwooꝛdinge ſeg-
gen/ofte wat gy ſpꝛeken ſult.
12 Want de Heylige Geeſt
ſal

sal u in de selve ure leeren 't
gene [gy] spreken moet.
13 Ende een uyt de schare
seyde tot hem / Meester/segt
mijnen broeder / dat hy met
my de erffenisse deele.
14 Maer hy seyde tot hem/
Mensche / wie heeft my tot
een Rechter ofte scheydsman
over ulieden gestelt?
15 Ende hy seyde tot haer /
Siet toe ende wacht u van
de gierigheyt: want het en
is niet in den overvloet [gelegen]
/ dat yemant leeft uyt
sijne goederen.
16 Ende hy seyde tot haer
een gelijckenisse/ende sprack/
Eenes rijcken mensches lant
hadde welgedragen:
17 Ende hy overleyde by
hemselven / seggende / Wat
sal ick doen? want ick en hebbe
niet / waer in ick mijne
vruchten sal versamelen.
18 Ende hy seyde / Dit sal
ick doen: ick sal mijne schueren
afbreken / ende grooter
bouwen: ende sal aldaer versamelen
alle dit mijn gewas /
ende dese mijne goederen:
19 Ende ick sal tot mijne
ziele seggen / Ziele / gy hebt
vele goederen / die opgelegt
zijn voor vele jaren: neemt
ruste / eet / drinckt / zijt
vrolick.
20 Maer Godt seyde tot
hem / Gy dwaes / in desen
nacht sal men uwe ziele van
u af-eysschen: ende 't gene
gy bereydt hebt / wiens sal
het zijn?
21 Alsoo [is 't met dien] /
die hemselven schatten vergadert
/ ende niet rijck en
is in Gode.
22 Ende hy seyde tot sijne
discipelen / Daerom segge ick
u / en zijt niet besorgt voor
uw leven / wat gy eten sult:
noch voor het lichaem / waer
mede gy u kleeden sult.
23 Het leven is meer dan
het voedsel / ende het lichaem
dan de kleedinge.
24 Aenmerckt de raven /
dat sy niet en zaeyen / noch
en maeyen / welcke geen
spijskamer noch schuere en
hebben / ende Godt voedt
deselve: hoe veel gaet gy de
vogelen te boven?
25 Wie doch van u kan met
besorgt te zijn één elle tot
sijne lengte toedoen?
26 Indien gy dan oock het
minste niet en kont / wat
zijt gy voor de andere dingen
besorgt?
27 Aenmerckt de lelien /
hoe sy wassen. Sy en arbeyden
niet / noch en spinnen
niet: ende ick segge u / Oock
Salomon in alle sijne heerlickheyt
en is niet bekleedt
geweest als één van dese.
28 Indien nu Godt het
gras / dat heden op het
velt is / ende morgen in
den oven geworpen wort /
alsoo bekleedt / hoe veel
meer

meer u / gy kleyngeloobige ?
29 Ende gylieden/en vraegt
niet wat gy eten/ ofte wat gy
drincken fult : ende en weest
niet wanckelmoedigh.
30 Want alle dese dingen
soecken de volckeren der we-
relt : maer uwe Vader weet /
dat gy desen dingen behoeft.
31 Maer soeckt het Ko-
ninckrijcke Godts : ende alle
desen dingen sullen u toege-
worpen worden.
32 En vreest niet / gy kleyn
kuddeken : want het is uwes
Vaders welbehagen ulieden
het Koninckrijck te geven.
33 Verkoopt het gene gy
hebt / ende geeft aelmoesse.
Maeckt uselven buydels die
niet en verouden / eenen
schat die niet af en neemt /
in de hemelen : daer de dief
niet by en komt / noch de
motte en verderft.
34 Want waer uwe schat is /
aldaer sal oock uw herte zijn.
35 Laet uwe lendenen om-
gordet zijn / ende de keersen
brandende.
36 Ende zijt gy den men-
schen gelijck / die op haren
heere wachten / wanneer
hy wederkomen sal van de
bruyloft : op dat als hy komt
ende klopt / sy hem terstont
mogen open doen.
37 Saligh zijn die dienst-
knechten/welcke de heere als
hy komt sal wakende vinden:
Voorwaer ick segge u / dat
hy hem sal omgorden / ende
salse doen aensitten/ ende by-
komende sal hy haer dienen.
38 Ende so hy komt in de
tweede [nacht]wake / ende
komt in de derde wake / en-
de vindtse alsoo / saligh zijn
deselve dienstknechten.
39 Maer weet dit / dat in-
dien de heere des huys ge-
weten hadde in welcke ure
de dief soude komen / hy sou-
de gewaeckt hebben / ende
en soude sijn huys niet heb-
ben laten doorgraven.
40 Gy dan zijt oock bereydt:
want in welcke ure gy het
niet en meynt / sal de Sone
des menschen komen.
41 Ende Petrus seyde tot
hem / Heere / segt gy dese
gelijckenisse tot ons / ofte
oock tot allen ?
42 Ende de Heere seyde /
Wie is dan de getrouwe ende
voorsichtige huysbesorger /
dien de Heere over sijne
dienstboden sal setten / om
[haer] ter rechter tijt het be-
scheyden deel spijse te geven ?
43 Saligh is die dienst-
knecht / welcke sijn Heere /
als hy komt / sal vinden al-
soo doende.
44 Waerlick ick segge ulie-
den / dat hy hem over alle
sijne goederen setten sal.
45 Maer indien deselve
dienstknecht in sijn herte
soude seggen / Mijn Heere
vertoeft te komen / ende
sou-

soude beginnen de knech-
ten ende de dienstmaegden
te slaen/ ende te eten ende
te drincken/ ende droncken
te worden/
46 So sal de Heere dessel ven
dienstknechts komen ten da-
ge/ in welcken hy hem niet
en verwacht/ ende ter ure
dat hy niet en weet: ende sal
hem afscheyden/ ende sal syn
deel setten met de ontrouwe.
47 Ende die dienstknecht
welcke geweten heeft den
wille syns Heeren/ ende
[sich] niet bereydt/ noch
nae synen wille gedaen en
heeft/ die sal met vele [sla-
gen] geslagen worden.
48 Maer die [deselve] niet
geweten en heeft/ ende ge-
daen heeft [dingen] die sla-
gen weerdigh zyn/ die sal
met weynige [slagen] gesla-
gen worden. Ende een ye-
gelick dien veel gegeven is/
van dien sal veel ge-eyscht
worden: ende dien men veel
vertrouwt heeft/van dien sal
men overvloediger eyschen.
49 Ick ben gekomen om
vyer op de aerde te werpen:
ende wat wil ick indien het
alreede ontsteken is?
50 Maer ick moet met ee-
nen doop gedoopt worden:
ende hoe worde ick geperst/
tot dat het volbragt zy?
51 Meynt gy dat ick ge-
komen ben om vrede te ge-
ven op de aerde? Neen/
segge ick u/ maer veel eer
verdeeltheyt.
52 Want van nu aen sullen-
der vyve in één huys ver-
deelt zyn/ drie tegen twee/
ende twee tegen drie.
53 De vader sal tegen den
sone verdeelt zyn/ ende de
sone tegen den vader: de
moeder tegen de dochter/
ende de dochter tegen de
moeder: de schoonmoeder
tegen hare schoondochter/
ende de schoondôchter tegen
hare schoonmoeder.
54 Ende hy seyde oock tot
de scharen/ Wanneer gy een
wolcke siet opgaen van het
westen/ terstont segt gylie-
den/ Daer komt regen: en-
de het geschiet alsoo.
55 Ende wanneer gy den
zuyden wint [siet] waeyen/
so segt gy/ Daer sal hitte
zyn: ende het geschiet.
56 Gy geveynsde/ het aen-
schyn der aerde ende des he-
mels weet gy te beproeven:
ende hoe en beproeft gy de-
sen tyt niet?
57 Ende waerom en oor-
deelt gy oock van u selven
niet 't gene recht is?
58 Want als gy henen gaet
met uwe wederpartye voor
de Overheyt/ so doet neer-
stigheyt op den wegh om
van hem verlost te worden:
op dat hy misschen u niet
voor den Rechter en trecke/
ende de Rechter u den ge-
rechts-

rechtsdienaer overlevere / ende de gerechtsdienaer u in de gevanckenisse werpe.
59 Ick segge u / Gy en sult van daer geensins uytgaen / tot dat gy oock het laetste penningsken betaelt sult hebben.

Het 13. Capittel.

EN de daer waren te dier selver tijt eenige tegenwoordigh / die hem boodschapten van de Galileers / welcker bloet Pilatus met hare offerhanden gemengt hadde.
2 Ende Jesus antwoordde / ende seyde tot haer / Meynt gy dat dese Galileers sondaers zijn geweest boven alle de Galileers / om dat sy sulcks geleden hebben?
3 Ick segge u / Neense: maer indien gy u niet en bekeert / so sult gy alle desgelijcks vergaen.
4 Ofte die achttiene / op welcke de toren in Siloam viel / ende doodense: meynt gy dat dese schuldenaers zijn geweest / boven alle menschen die in Jerusalem woonen?
5 Ick segge u / Neense: maer indien gy u niet en bekeert / so sult gy alle insgelijcks vergaen.
6 Ende hy seyde dese gelijckenisse / Een seker [man] hadde eenen vijgeboom / geplant in sijnen wijngaert: ende hy quam ende socht vrucht daer op / ende en vondtse niet.
7 Ende hy seyde tot den wijngaerdenier / Siet ick kome nu drie jaren soeckende vrucht op desen vijgeboom / ende en vindese niet: houwt hem uyt: waer toe beslaet hy oock onnuttelick de aerde?
8 Ende hy antwoordende seyde tot hem / Heere / laet hem oock [nogh] dit jaer / tot dat ick om hem gegraven ende mest gelegt sal hebben:
9 Ende indien hy vrucht sal voortbrengen / [laet hem staen:] maer indien niet / so sult gy hem namaels uythouwen.
10 Ende hy leerde op den Sabbath in éene der Synagogen.
11 Ende siet daer was een vrouwe / die eenen geest der kranckheyt achttien jaren langh gehadt hadde: ende sy was t'samengebogen / ende en konde haer gantschelick niet oprechten.
12 Ende Jesus haer siende riepse tot hem / ende seyde tot haer / Vrouwe / gy zijt verlost van uwe kranckheyt.
13 Ende hy leyde de handen op haer: ende sy wiert terstunt weder recht / ende verheerlickte Godt.
14 Ende de Overste der Synagoge / qualick nemende dat Jesus op den Sabbath genesen hadde / antwoordde ende seyde tot de schare /

Daer

Daer zijn ses dagen / in welc-
ke men moet wercken: komt
dan in deselve / ende laet u
genesen / ende niet op den
dagh des Sabbaths.
15 De Heere dan antwoord-
de hem ende seyde / Gy ge-
veynsde / en maeckt niet een
yegelick van u op den Sab-
bath sijnen osse ofte esel van
de kribbe los / eñ leydt [hem]
henen om te doen drincken?
16 Ende dese / die een doch-
ter Abrahams is / welcke de
satan / siet / nu achttien jaren
gebonden hadde / en moeste
die niet losgemaeckt wor-
den van desen bant / op den
dagh des Sabbaths?
17 Ende als hy dit seyde /
wierden sy alle beschaemt die
haer tegen hem stelden: ende
alle de schare verblijdde haer
over alle de heerlicke din-
gen / die van hem geschied-
den.
18 Ende hy seyde / Wien is
het Koninckrijck Godts ge-
lijck? ende waer by sal ick 't
selve vergelijcken?
19 Het is gelijck een mos-
taertzaet / 't welck een men-
sche genomen ende in sijnen
hof geworpen heeft: ende
het wies op / ende wiert tot
eenen grooten boom / ende
de vogelen des hemels nes-
telden in sijne tacken.
20 Ende hy seyde wederom /
Waer by sal ick het Koninck-
rijck Godts vergelijcken?
21 Het is gelijck een suer-
deessem / welcken een vrou-
we nam / ende verbergde in
drie maten meels / tot dat
het geheel gesuert was.
22 Ende hy reysde van d' ee-
ne stadt ende vlecke tot d' an-
dere / leerende / ende richten-
de [sijne] reysen nae Jerusalem.
23 Ende daer seyde een tot
hem / Heere / zijnder oock
weynige die saligh worden?
Ende hy seyde tot haer /
24 Strijdt om in te gaen
door de enge poorte: want
vele (segge ick u) sullen soec-
ken in te gaen / ende en sul-
len niet konnen:
25 [Namelick] na dat 'de
Heere des huys sal opgestaen
zijn / ende de deure sal geslo-
ten hebben: ende gy sult be-
ginnen buyten te staen / en-
de aen de deure te kloppen /
seggende / Heere / Heere /
doet ons open / ende hy sal
antwoorden ende tot u seg-
gen / Ick en kenne u niet /
van waer gy zijt.
26 Alsdan sult gy beginnen
te seggen / Wy hebben in uwe
tegenwoordigheyd gegeten
ende gedroncken / ende gy
hebt in onse straten geleert.
27 Ende hy sal seggen / Ick
segge u / Ick en kenne u niet /
van waer gy zijt: wijckt van
my af alle gy wercker des der
ongerechtigheyt.
28 Aldaer sal zijn weeninge
ende knerssinge der tanden /
wan-

wanneer gy sult sien Abraham / ende Isaac / ende Jacob / ende alle de Propheten in het Koninckrijcke Godts / maer ulieden buyten uytgeworpen.
29 Ende daer sullender komen van oosten ende westen / ende van noorden ende zuyden: ende sullen aensitten in het Koninckrijcke Godts.
30 Ende siet / daer zijn laetste / die de eerste sullen zijn: ende daer zijn eerste / die de laetste sullen zijn.
31 Te dien selven dage quamen daer eenige Phariseen / seggende tot hem / Gaet wech / ende vertreck van hier: want Herodes wil u dooden.
32 Ende hy seyde tot haer / Gaet henen / ende segget dien vos / Siet ick werpe duyvelen uyt / ende make gesont / huyden ende morgen / ende ten derden [dage] worde ick voleyndigt.
33 Doch ick moet huyden ende morgen / ende den volgenden [dagh] reysen: want het en gebeurt niet / dat een Propheet gedoodt worde buyten Jerusalem.
34 Jerusalem / Jerusalem / gy die de Propheten doodet / ende steenigt die tot u gesonden zijn / hoe menigmael hebbe ick uwe kinderen willen byeenvergaderen / gelijckerwijs een henne hare kiekens onder de vleugelen [vergadert] / ende gylieden en hebt niet gewilt?
35 Siet / uw huys wort ulieden woest gelaten. Ende voorwaer ick segge u / dat gy my niet en sult sien / tot dat [de tijt] sal gekomen zijn / als gy sult seggen / Gesegent [is] hy die komt in den name des Heeren.

Het 14. Capittel.

ENde het geschiedde / als hy gekomen was in het huys van een der Oversten der Phariseen / op den Sabbath / om broot te eten / dat sy hem waernamen.
2 Ende siet daer was een seker watersuchtigh mensche voor hem.
3 Ende Jesus antwoordende seyde tot de Wetgeleerde ende Phariseen / ende sprack / Is 't oock geoorloft op den Sabbath gesont te maken?
4 Maer sy swegen stille. Ende hy nam [hem] / ende genas hem / ende liet [hem] gaen.
5 Ende hy haer antwoordende seyde / Wiens esel ofte osse van ulieden sal in eenen put vallen / ende die hem niet terstont en sal uyttrecken op den dagh des Sabbaths?
6 Eñ sy en konden hem daer op niet weder-antwoorden.
7 Ende hy seyde tot de genoodde een gelijckenisse / aenmerckende hoe sy de voorzaensittingen verkoren: seggende tot haer /
8 Wan-

8 Wanneer gy van yemant ter bruyloft genoodt sult zijn / so en set u niet in de eerste sitplaetse: op dat niet misschien een weerdiger dan gy / van hem genoodt zy:
9 Ende hy komende / die u ende hem genoodt heeft / tot u segge / Geeft desen plaetse: ende gy alsdan soudt beginnen met schaemte de laetste plaetse te houden.
10 Maer wanneer gy genoodt sult zijn / gaet henen ende set u in de laetste plaetse: op dat / wanneer hy komt die u genoodt heeft / hy tot u segge / Vrient / gaet hooger op. Alsdan sal 't u eere zijn voor de gene die met u aensitten.
11 Want een yegelick / die hemselven verhoogt / sal vernedert worden: ende die hemselven vernedert / sal verhoogt worden.
12 Ende hy seyde oock tot den genen die hem genoodt hadde / Wanneer gy een middagmael ofte avontmael sult houden / so en roept niet uwe vrienden / noch uwe broeders / noch uwe magen / noch [uwe] rijcke gebueren: op dat oock deselve u niet te eeniger tijt weder en nooden / ende u vergeldinge en geschiede.
13 Maer wanneer gy een maeltijt sult houden / so noodt arme / verminckte / kreupele / blinde.
14 Ende gy sult saligh zijn / om dat sy niet en hebben om u te vergelden: want het sal u vergolden worden in de opstandinge der rechtveerdige.
15 Ende als een van de gene die mede aensaten / dese dingen hoorde / seyde hy tot hem / Saligh is hy die broot eet in 't Koninckrijcke Godts.
16 Maer hy seyde tot hem / Een seker mensche bereydde een groot avontmael / ende hy noodd'er vele.
17 Ende hy sondt sijnen dienstknecht uyt ter ure des avontmaels / om den genoodden te seggen / Komet / want alle dingen zijn nu gereet.
18 Ende sy begonden alle [haer] eendrachtelick te ontschuldigen. De eerste seyde tot hem / Ick hebbe eenen acker gekocht / ende het is noodigh dat ick uytgae / ende hem besie: ick bidde u / houdt my voor verontschuldigt.
19 Ende een ander seyde / Ick hebbe vijf jock ossen gekocht / ende ick gae henen om die te beproeven: ick bidde u / houdt my voor verontschuldigt.
20 Ende een ander seyde / Ick hebbe een wijf getrouwt / ende daerom en kan ick niet komen.
21 Ende deselve dienstknecht [weder] gekomen zijnde / boodschapte dese dingen sijnen heere. Doe wiert de heere des huys toornigh / ende seyde tot sijnen dienstknecht /

knecht / Gaet haestelick uyt
in de straten ende wijcken der
stadt / ende brengt de arme /
ende verminckte / ende kreu-
pele / ende blinde hier in.
22 Ende de dienstknecht
seyde / Heere / het is geschiet
gelijck gy bevolen hebt / en-
de nogh is daer plaetse.
23 Ende de heere seyde tot
den dienstknecht / Gaet uyt
in de wegen / ende heggen /
ende dwingtse in te komen /
op dat mijn huys vol werde.
24 Want ick segge ulie-
den / dat niemant van die
mannen / die genoodt wa-
ren / mijn avontmael sma-
ken en sal.
25 Ende vele scharen gin-
gen met hem: ende hy hem
omkeerende seyde tot haer /
26 Indien yemant tot my
komt / ende niet en haet sij-
nen vader / ende moeder / en-
de wijf / ende kinderen / ende
broeders / ende susters / ja
noch selfs sijn eygen leven / die
en kan mijn discipel niet zijn.
27 Ende wie sijn kruys niet
en draegt / ende my na en
volgt / die en kan mijn disci-
pel niet zijn.
28 Want wie van u / wil-
lende eenen toren bouwen /
en sitt niet eerst neder / ende
overrekent de kosten / of hy
noch heeft 't gene tot vol-
makinge [nodigh is]?
29 Op dat niet misschien
als hy het fondament gelegt
heeft / ende niet en kan vol-
eyndigen / alle die het sien
hem beginnen te bespotten /
30 Seggende / Dese men-
sche heeft beginnen te bou-
wen / ende en heeft niet kon-
nen voleyndigen.
31 Of wat Koningh gaen-
de nae den krijgh om tegen
eenen anderen Koningh te
slaen / en sitt niet eerst neder /
ende beraetslaegt / of hy
machtigh is met tien duy-
sent te ontmoeten den ge-
nen / die met twintigh duy-
sent tegen hem komt?
32 Andersins sendt hy ge-
santen uyt terwijle de gene
nogh verre is / ende begeert
't gene tot vrede [dient].
33 Alsoo dan een yegelick
van u / die niet en verlaet al-
les wat hy heeft / die en kan
mijn discipel niet zijn.
34 Het sout is goet: maer
indien het sout smaeckeloos
geworden is / waermede sal
het smaeckelick gemaeckt
worden?
35 Het en is nogh tot het
lant / noch tot den meshoop
bequaem: men werpt het
wech. Wie ooren heeft om
te hooren / die hoore.

Het 15. Capittel.

ENde alle de tollenaers
ende de sondaers nae-
derden tot hem / om hem te
hooren.
2 Ende de Phariseen ende
de Schriftgeleerde murmu-
reer-

reerden / seggende / Dese
ontfangt de sondaers / ende
eet met haer.
3 Ende hy sprack tot haer
dese gelijckenisse / seggende /
4 Wat mensche onder u
hebbende hondert schapen /
ende één van die verliesende /
en verlaet niet de negen en
tnegentigh in de woestijne /
ende gaet nae het verlorene /
tot dat hy 't selve vinde?
5 Ende als hy 't gevonden
heeft / legt hy 't op sijne
schouderen / verblijdt zijnde.
6 Ende te huys komende
roept hy de vrienden ende
de gebueren te samen / seg-
gende tot haer / Weest blij-
de met my / want ick hebbe
mijn schaep gevonden / dat
verloren was.
7 Ick segge ulieden / dat 'er
alsoo blijtschapt sal zijn in
den hemel over éénen son-
daer / die hem bekeert /
[meer] dan over negen en
tnegentigh rechtveerdige /
die de bekeeringe niet van
nooden en hebben.
8 Ofte wat vrouwe hebben-
de tien penningen / indien sy
éénen penningh verliest / en
ontsteeckt niet een keerse /
ende keert het huys [met be-
semen] / ende soeckt neerste-
lick tot dat sy [dien] vindt?
9 Ende als sy [dien] gevon-
den heeft / roept sy de vrien-
dinnen ende de gebuerinnen
te samen / seggende / Weest
blijde met my / want ick heb-
be den penningh gevonden /
dien ick verloren hadde.
10 Alsoo (segge ick ulie-
den) is daer blijtschap voor
de Engelen Godts over éé-
nen sondaer die hem bekeert.
11 Ende hy seyde / Een seker
mensche hadde twee sonen:
12 Ende de jongste van haer
seyde tot den vader / Vader /
geeft my het deel des goets
dat [my] toekomt. Ende
hy deylde haer het goet.
13 Ende niet vele dagen
daerna / de jongste sone / alles
byeenvergadert hebbende /
is wechgereyst in een verre
[gelegen] lant: ende heeft al-
daer sijn goet doorgebracht /
levende overdadighlick.
14 Ende als hy het alles
verteert hadde / wiert daer
een groote hongersnoot in
dat selve lant: ende hy be-
gon gebreck te lijden.
15 Ende hy gingh henen en-
de voegde hem by één van de
burgers desselven lants: en-
de die sondt hem op sijn lant /
om de swijnen te weyden.
16 Ende hy begeerde sijnen
buyck te vullen met den
draf / dien de swijnen aten:
ende niemant en gaffe hem.
17 Ende tot hemselven geko-
men zijnde / seyde hy / Hoe ve-
le huerlingen mijns vaders
hebben overvloet van broot /
ende ick verga van honger?
18 Ick sal opstaen ende tot
mij-

mijnen vader gaen / ende ick
sal tot hem seggen / Vader /
ick hebbe gesondigt tegen
den Hemel / ende voor u.
19 Ende ick en ben niet meer
weerdigh uw sone genaemt
te worden: Maeckt my als
éénen van uwe huerlingen.
20 Ende opstaende gingh
hy na sijnen vader. Ende
als hy nogh verre [van hem]
was / sagh hem sijn vader /
ende wiert met innerlicke
ontferminge beweegt: ende
[toe]loopende viel hem om
sijnen hals / ende kuste hem.
21 Ende de sone seyde tot
hem / Vader / ick hebbe ge-
sondigt tegen den Hemel /
ende voor u / ende en ben
niet meer weerdigh uw sone
genaemt te worden.
22 Maer de vader seyde
tot sijne dienstknechten /
Brengt [hier] voort het bes-
te kleet / ende doet het hem
aen / ende geeft eenen ringh
aen sijne hant / ende schoe-
nen aen de voeten.
23 Ende brengt het ge-
meste kalf / ende slacht het:
ende laet ons eten ende vro-
lick zijn.
24 Want dese mijn soon
was doot / ende is weder le-
vendigh geworden: ende hy
was verloren / ende is ge-
vonden. Ende sy begonden
vrolick te zijn.
25 Ende sijn oudtste soon
was in 't velt: ende alsó hy
quam / ende het huys ge-
naeckte / hoorde hy het ge-
sangh / ende het gerey.
26 Ende tot hem geroepen
hebbende één van de knech-
ten / vraegde wat dat moch-
te zijn.
27 Ende dese seyde tot hem /
Uw broeder is gekomen:
ende uw vader heeft het ge-
meste kalf geslachtet / om
dat hy hem gesont weder
ontfangen heeft.
28 Maer hy wiert toor-
nigh / ende en wilde niet in-
gaen. So gingh dan sijn va-
der uyt / ende badt hem.
29 Doch hy antwoordende
seyde tot den Vader / Siet /
ick diene u [nu] soo veele ja-
ren / ende en hebbe noyt
uw gebodt overgetreden /
ende gy en hebt my noyt een
bocksken gegeven / op dat
ick met mijne vrienden
mochte vrolick zijn:
30 Maer als dese uwe sone
gekomen is / die uw goet
met hoeren doorgebracht
heeft / so hebt gy hem het
gemeste kalf geslachtet.
31 Ende hy seyde tot hem /
Kint gy zijt altijt bij my /
ende alle het mijne is uwe.
32 Men behoorde dan
vrolick ende blijde te zijn /
want dese uwe broeder was
doot / ende is weder leven-
digh geworden: ende hy
was verloren / ende is ge-
vonden.

Het 16. Capittel.

ENde hy seyde oock tot
sijne discipelen / daer
was een seker rijck mensche /
welcke eenen rentmeester
hadde: ende dese wiert by
hem verklaegt / als die sij-
ne goederen doorbracht.
2 Ende hy riep hem / ende
seyde tot hem / Hoe hoore ick
dit van u? Geeft rekenschap
van uw rentmeesterschap:
want gy en sult niet meer
konnen rentmeester zijn.
3 Eñ de rentmeester seyde by
hemselven / Wat sal ick doen /
dewijle mijn heere dit rent-
meesterschap van my neemt?
Graven en kan ick niet / te
bedelen schame ick my.
4 Ick weet' wat ick doen
sal / op dat / wanneer ick
van 't rentmeesterschap af-
gesett sal wesen / sy my in
hare huysen ontfangen.
5 Ende hy riep tot hem een
yegelick van de schuldenaers
sijns heeren / ende seyde tot
den eersten / Hoe veel zijt gy
mijnen heere schuldigh?
6 Ende hy seyde / Hondert
vaten olie. Ende hy seyde
tot hem / Neemt uw hant-
schrift / ende nedersittende
schrijft haestelick vijftigh.
7 Daer na seyde hy tot
eenen anderen / Ende gy / hoe
veel zijt gy schuldigh? Ende
hy seyde / Hondert mudden
tarwe. Ende hy seyde tot
hem / Neemt uw hantschrift /
ende schrijft tachtentigh.
8 Ende de heere prees den
onrechtveerdigen rentmee-
ster / om dat hy voorsichtelick
gedaen hadde: want de kin-
deren deser werelt zijn voor-
sichtiger dan de kinderen des
lichts in haren geslachte.
9 Ende ick segge ulieden /
Maeckt uselven vrienden
uyt den onrechtveerdigen
Mammon: op dat wan-
neer u ontbreken sal / sy u
mogen ontfangen in de eeu-
wige tabernakelen.
10 Die getrouw is in 't
minste / die is oock in 't groo-
te getrouw: ende die in het
minste onrechtveerdigh is /
die is oock in het groote on-
rechtveerdigh.
11 So gy dan in den on-
rechtveerdigen Mammon
niet getrouw en zijt ge-
weest / wie sal u het ware
vertrouwen?
12 Ende so gy in een anders
[goet] niet getrouw en zijt
geweest / wie sal u het uwe
geven?
13 Geen huysknecht en kan
twee heeren dienen: want of
hy sal den eenen haten / ende
den anderen lief hebben; ofte
hy sal den eenen aenhangen /
ende den anderen verachten.
Gy en kont Gode niet dienen
ende den Mammon.
14 Ende alle dese dingen
hoorden oock de Phari-
seen / die geltgierigh waren:
en-

ende sy beschimpten hem.
15 Ende hy seyde tot haer /
Gy zijt / die uselven recht-
veerdigt voor de menschen:
maer Godt kent uwe her-
ten. Want dat hooge is on-
der de menschen / is een
grouwel voor Godt.
16 De wet / ende de Pro-
pheten [zijn] tot op Joan-
nem: van dier tijt af wort
het Koninckrijcke Godts
verkondigt / ende een yege-
lick doet gewelt op het selve.
17 Ende het is lichter dat
de hemel ende de aerde voor-
bygaen / dan dat één tittel
der wet valle.
18 Een yegelick die sijn wijf
verlaet / ende een andere
trouwt / die doet overspel:
ende een yegelick die de ver-
latene van den man trouwt /
die doet [oock] overspel.
19 Ende daer was een seker
rijck mensche / ende was ge-
kleedt met purper ende seer
fijn lijnwaet / levende alle
dage vrolick ende prachtigh.
20 Ende daer was een seker
bedelaer / met name Laza-
rus / welcke lagh voor sijn
poorte / vol sweeren /
21 Ende begeerde versadigt
te worden van de kruym-
kens / die van de tafel des
rijcken vielen: maer oock
de honden quamen ende
leckten sijne sweeren.
22 Ende het geschiedde dat
de bedelaer stierf / ende van
de Engelen gedragen wiert
in den schoot Abrahams.
23 Ende de rijcke stierf
oock / ende wiert begraven.
Ende als hy in de helle sij-
ne oogen ophief / zijnde in
de pijne / sagh hy Abraham
van verre / ende Lazarum
in sijnen schoot.
24 Ende hy riep ende sey-
de / Vader Abraham / ont-
fermt u mijner / ende sendt
Lazarum / dat hy het uyter-
ste sijns vingers in het
water doope / ende verkoele
mijn tonge: want ick lijde
smerte in dese vlamme.
25 Maer Abraham seyde /
Kint / gedenckt dat gy uw
goet ontfangen hebt in uw
leven / ende Lazarus desge-
lijcks het quade: ende nu
wordt hy vertroost / ende gy
lijdt smerten.
26 Ende boven dit alles /
tusschen ons ende ulieden is
een groote kloove gevestigt /
soo dat de gene die van hier
tot u willen overgaen / niet
en souden konnen / noch
oock die [daer zijn] / van
daer tot ons overkomen.
27 Ende hy seyde / Ick
bidde u dan / vader / dat gy
hem sendet tot mijns va-
ders huys.
28 Want ick hebbe vijf
broeders: dat hy haer [dit]
betuyge / op dat oock sy
niet en komen in dese plaet-
se der pijninge.

29 Abraham seyde tot hem / Sy hebben Mosem ende de Propheten: datse die hooren.
30 Ende hy seyde / Neen / vader Abraham: maer so yemant van de dooden tot haer henen ginge / sy souden haer bekeeren.
31 Doch [Abraham] seyde tot hem / Indien sy Mosem ende de Propheten niet en hooren / so en sullen sy oock / al waer 't dat 'er yemant uyt den dooden opstonde / haer niet laten geseggen.

Het 17. Capittel.

Ende hy seyde tot de discipelen / Het en kan niet wesen / dat 'er geen ergenissen en komen: doch wee [hem] door welcken sy komen.
2 Het soude hem nutter zijn / dat een meulensteen om sijnen hals gedaen ware / ende hy in de zee geworpen / dan dat hy één van dese kleyne soude ergeren.
3 Wacht uwselven. Ende indien uw' broeder tegen u sondigt / so bestraft hem: ende indien het hem leet is / so vergeeft het hem.
4 Ende indien hy sevenmael 's daegs tegen u sondigt / ende sevenmael 's daegs tot u wederkeert / seggende / Het is my leet: so sult gy 't hem vergeven.
5 Ende de Apostelen seyden tot den Heere / Vermeerdert ons het geloove.
6 Ende de Heere seyde / So gy een geloove haddet als een mostaertzaet / gy soudet tegen desen moerbesieboom seggen / Wort ontwortelt / ende in de zee geplant: ende hy soude u gehoorsaem zijn.
7 Ende wie van u heeft eenen dienstknecht ploegende ofte [de beesten] hoedende / die tot hem / als hy van den acker inkomt / terstont sal seggen / Komt by / ende sit aen?
8 Maer sal hy niet tot hem seggen / Bereydt dat ick t' avont sal eten / ende omgordt u ende dient my / tot dat ick sal gegeten ende gedroncken hebben: ende eet ende drinckt gy daer na?
9 Danckt hy oock denselven dienstknecht / om dat hy gedaen heeft 't gene hem bevolen was? Ick meyne / neen.
10 Alsoo oock gy / wanneer gy sult gedaen hebben al het gene u bevolen is / so segt / Wy zijn onnutte dienstknechten: want wy hebben [maer] gedaen 't gene wy schuldigh waren te doen.
11 Ende het geschiedde / als hy nae Jerusalem reysde / dat hy door het midden van Samarien ende Galileen gingh.
12 Ende als hy in een seker vleck quam / ontmoeteden hem tien melaetsche mannen / welcken stonden van verre.

13 Ende sy verhieven [hare]
stemme / seggende / Jesu /
Meester / ontfermt u onser.
14 Ende als hyse sagh / sey-
de hy tot haer / Gaet henen
ende vertoont uselven den
Priesteren. Ende het ge-
schiedde terwijle sy henen
gingen / dat sy gereynigt
wierden.
15 Ende één van haer siende
dat hy genesen was / keerde
wederom / met grooter stem-
me Godt verheerlickende.
16 Ende hy viel op het
aengesicht voor sijne voeten /
hem danckende: ende desel-
ve was een Samaritaen.
17 Ende Jesus antwoor-
dende seyde / En zijn niet de
tien gereynigt geworden?
Ende waer zijn de negen?
18 En zijnder geene gevon-
den die wederkeeren / om
Godt eere te geven / dan dese
vreemdelingh?
19 Ende hy seyde tot hem /
Staet op / ende gaet he-
nen: uw geloove heeft u
behouden.
20 Ende gevraegt zijnde
van de Phariseen / wanneer
het Koninckrijke Godts
komen soude / heeft hy haer
geantwoordt ende gesegt /
Het Koninckrijcke Godts
en komt niet met uyterlick
gelaet.
21 Noch men en sal niet
seggen / Siet hier / ofte /
Siet daer: Want siet het
Koninckrijcke Godts is bin-
nen ulieden.
22 Ende hy seyde tot de
discipelen / Daer sullen da-
gen komen / wanneer gy
sult begeeren éénen der da-
gen van den Sone des men-
schen te sien / ende gy en
sult [dien] niet sien.
23 Ende sy sullen tot u seg-
gen / Siet hier / ofte / Siet
daer [is hy]: en gaet niet
henen / Noch en volgt niet.
24 Want gelijck de blick-
sem / die van 't een [eynde]
onder den hemel blicksemt /
tot het ander onder den he-
mel schijnt: alsoo sal oock
de Sone des menschen we-
sen in sijnen dagh.
25 Maer eerst moet hy veel
lijden / ende verworpen wor-
den van dit geslachte.
26 Ende gelijck het geschiet
is in de dagen van Noë / alsoo
sal het oock zijn in de dagen
des Soons des menschen.
27 Sy aten / sy dronckten /
sy namen ten houwelicke /
sy wierden ten houwelicke
gegeven / tot den dagh op
welcken Noë in de Arke
gingh: ende de sundvloet
quam / ende verderfse alle.
28 Desgelijcks oock / gelijck
het geschiedde in de dagen
Lots; sy aten / sy dronckten /
sy kochten / sy verkochten,
sy planteden / sy bouwden:
29 Maer op welcken dagh
Lot van Sodoma uytgingh /

regende het vyer ende sul-
pher van den hemel / ende
verderffe alle.
30 Even alsoo sal het zijn
in den dagh / op welcken de
Sone des menschen geopen-
baert sal worden.
31 In dien selven dagh /
wie op het dack sal zijn / en-
de sijn huysraet in huys / die
en kome niet af / om densel-
ven wegh te nemen: Ende
wie op den acker zijn sal / die
en keere desgelijcks niet nae
het gene dat achter is.
32 Gedenckt aen het wijf
Lots.
33 So wie sijn leven sal
soecken te behouden / die sal
't verliesen: ende so wie het
selve sal verliesen / die sal het
in 't leven behouden.
34 Ick segge u / In dien
nacht sullen twee op een bed-
de zijn: de een sal aengeno-
men / ende de ander sal ver-
laten worden.
35 Twee [vrouwen] sullen
t' samen malen: de eene sal
aengenomen / ende de ande-
re sal verlaten worden.
36 Twee sullen op den ac-
ker zijn: de een sal aengeno-
men / ende de andere sal ver-
laten worden.
37 Ende sy antwoordden
ende seyden tot hem / Waer
Heere? Ende hy seyde tot
haer / Waer het lichaem is /
aldaer sullen de arenden ver-
gadert worden.

Het 18. Capittel.

ENde hy seyde oock een
gelijckenisse tot haer /
daer toe [streckende] dat
men altijt bidden moet / en-
de niet vertragen.
2 Seggende / Daer was een
seker Rechter in een stadt /
die Godt niet en vreesde / en-
de geen mensche en ontsagh:
3 Ende daer was een seker
weduwe in deselve stadt: en-
de sy quam tot hem / seg-
gende / Doet my recht te-
gen mijne wederpartye.
4 Ende hy ende wilde voor
eenen [langen] tijt niet: maer
daer na seyde hy by hemsel-
ven / Hoewel ick Godt niet
en vreese / ende geen men-
sche en ontsie /
5 Nochtans om dat dese
weduwe my moeyelick valt /
so sal ick haer recht doen: op
dat sy niet eyndelick en ko-
me / ende my het hooft breke.
6 Ende de Heere seyde /
Hoort wat de onrechtveer-
dige Rechter segt.
7 En sal Godt dan geen
recht doen sijnen uytverko-
renen / die dagh ende nacht
tot hem roepen / hoewel hy
lanckmoedigh is over haer?
8 Ick segge u / dat hy haer
haestelick recht doen sal:
Doch de Sone des men-
schen / als hy komt / sal hy
oock geloove vinden op der
aerden?
9 Ende hy seyde oock tot
som-

sommige / die by haerselven vertrouwden / dat sy rechtveerdigh waren / ende de andere niets en achteden / dese gelijckenisse:
10 Twee menschen gingen op in den Tempel om te bidden: de een was een Phariseus / ende de ander een tollenaer.
11 De Phariseus staende badt dit by hemselven / O Godt / ick dancke u / dat ick niet en ben gelijck de andere menschen / roovers / onrechtveerdige / overspeelders: ofte oock gelijck dese tollenaer.
12 Ick vaste tweemael ter weke / ick geve tienden van alles wat ick besitte.
13 Ende de tollenaer van verre staende en wilde oock selfs de oogen niet opheffen nae den hemel: maer sloegh op sijne borst / seggende / O Godt / zijt my sondaer genadigh.
14 Ick segge ulieden / Dese gingh af gerechtveerdigt in sijn huys / [meer] dan die. Want een yeder die hemselven verhoogt / sal vernedert worden: ende die hemselven vernedert / sal verhoogt worden.
15 Ende sy brachten oock de kinderkens tot hem / op dat hy die soude aenraken: ende de discipelen [dat] siende bestraften deselve.
16 Maer Jesus riep deselve [kinderkens] tot hem / ende seyde / Laet de kinderkens tot my komen / ende en verhindert haer niet: want der sulcker is het Koninckrijcke Godts.
17 Voorwaer segge ick u / So wie het Koninckrijcke Godts niet en sal ontfangen als een kindeken / die en sal geensins in het selve komen.
18 Ende een seker Overste vraegde hem / seggende / Goede Meester / wat doende sal ick het eeuwige leven be-erven?
19 Ende Jesus seyde tot hem / Wat noemt gy my goet? Niemant en is goet dan één / [namelick] Godt.
20 Gy weet de geboden / Gy en sult geen overspel doen / Gy en sult niet dooden / Gy en sult niet stelen / Gy en sult geen valsche getuygenisse geven: Eert uwen vader / ende uwe moeder.
21 Ende hy seyde / Alle dese dingen hebbe ick onderhouden van mijner jonckheyt aen.
22 Doch Jesus dit hoorende seyde tot hem / Nogh één dingh ontbreeckt u; verkoopt alles wat gy hebt / ende deelt het onder den armen / ende gy sult eenen schat hebben in den hemel: ende komt herwaerts / volgt my.
23 Maer als hy dit hoorde / wiert hy geheel droevigh: want hy was seer rijck.

24 Jesus nu siende dat hy
geheel droevigh geworden
was / seyde / Hoe swaerlick
sullen de gene die goet heb-
ben in het Koninckrijcke
Godts ingaen?
25 Want het is lichter dat
een kemel gae door d'ooge
van een naelde / dan dat
een rijcke in 't Koninckrijcke
Godts ingae.
26 Ende die [dit] hoorden /
seyden / Wie kan dan saligh
worden?
27 Ende hy seyde / De din-
gen die onmogelick zijn by
de menschen / zijn mogelick
by Godt.
28 Ende Petrus seyde /
Siet / wy hebben alles ver-
laten / ende zijn u gevolgt.
29 Ende hy seyde tot haer /
Voorwaer ick segge ulieden /
dat 'er niemant en is / die
verlaten heeft huys / of ou-
ders / of broeders / of wijf /
of kinderen / om het Ko-
ninckrijcke Godts /
30 Die niet en sal veelvou-
digh weder-ontfangen in de-
sen tijt / ende in de komende
eeuwe het eeuwige leven.
31 Ende hy nam de twaelve
by hem / ende seyde tot haer /
Siet wy gaen op nae Jeru-
salem: ende het sal alles vol-
bracht worden aen den Sone
des menschen / dat geschre-
ven is door de Propheten.
32 Want hy sal den Heydenen
overgelevert worden / ende
hy sal bespott worden / en-
de smadelick gehandelt wor-
den / ende bespogen worden.
33 Ende [hem] gegeesselt
hebbende sullen sy hem doo-
den: ende ten derden dage
sal hy weder-opstaen.
34 Ende sy en verstonden
geen van dese dingen: ende
dit woort was voor haer ver-
borgen / ende sy en verston-
den niet 't gene gesegt wiert.
35 Ende het geschiedde als
hy naeby Jericho quam /
dat een jeker blinde aen den
wegh sat / bedelende.
36 Ende dese hoorende de
schare voorbygaen / vraegde
wat dat ware.
37 Ende sy boodschapten
hem / dat Jesus de Nazare-
ner voorbygingh.
38 Ende hy riep / seggen-
de / Jesu / gy Sone Davids /
ontfermt u mijner.
39 Ende die voorbygingen
bestraften hem / op dat hy
swijgen soude: maer hy riep
soo veel te meer / Sone Da-
vids / ontfermt u mijner.
40 Ende Jesus [stil]staen-
de / beval dat men denselven
tot hem brengen soude: ende
als hy naeby [hem] gekomen
was / vraegde hy hem /
41 Seggende / Wat wilt
gy dat ick u doen sal? Ende
hy seyde / Heere / dat ick
siende magh worden.
42 Ende Jesus seyde tot
hem / Wort siende: uw
ge-

gelooue heeft u behouden.
43 Ende terstont wiert hy siende / ende volghde hem / Godt verheerlickende: ende alle het volck [dat] siende / gaven Gode lof.

Het 19. Capittel.

Ende [Jesus] ingekomen zijnde / gingh hy door Jericho:
2 Ende siet daer was een man met name geheeten Zaccheus: ende dese was een Overste der tollenaren: ende hy was rijck:
3 Ende socht Jesum te sien/ wie hy was: ende en konde niet van wegen de schare / om dat hy kleyn van persoon was.
4 Ende voor uyt loopende klom hy op eenen wilden vijgeboom / op dat hy hem machte sien: want hy door dien [wegh] soude voorbygaen.
5 Ende als Jesus aen die plaetse quam/opwaerts siende sagh hy hem / ende seyde tot hem / Zacchee / haest u ende komt af: want ick moet heden in uw huys blijven.
6 Ende hy haestede hem ende quam af / ende ontfingh hem met blijtschap.
7 Ende alle die 't sagen murmureerden / seggende / Hy is tot eenen sondigen man ingegaen om te herbergen.
8 Ende Zaccheus stont ende seyde tot den Heere / Siet de helft van mijne goederen / Heere / geve ick den armen: ende indien ick yemant yet door bedrogh ontvreemdt hebbe / dat geve ick vierdubbel weder.
9 Ende Jesus seyde tot hem / Heden is desen huyse saligheyt geschiet / naedemael oock dese een sone Abrahams is.
10 Want de Sone des menschen is gekomen/om te soecken ende saligh te maken dat verloren was.
11 Ende als sy dat hoorden / voegde hy daerby / ende seyde een gelijckenisse / om dat hy naeby Jerusalem was / ende [om dat] sy meynden dat het Koninckrijcke Godts terstont soude openbaer worden.
12 Hy seyde dan / Een seker welgeboren man reysde in een verre [gelegen] lant / om voor hemselven een Koninckrijck te ontfangen / ende [dan] weder te keeren.
13 Ende geroepen hebbende sijne tien dienstknechten / gaf hy haer tien ponden / ende seyde tot haer / Doet handelinge tot dat ick kome.
14 Ende sijne burgers hateden hem / ende sonden hem gesanten na / seggende / Wy en willen niet dat dese over ons koningh zy.
15 Ende het geschiedde / doe hy wederquam / als hy

het Koninckrijck ontfangen
hadde/ dat hy seyde dat die
dienstknechten tot hem sou-
den geroepen worden/ dien
hy het gelt gegeven hadde:
op dat hy weten mochte/
wat een yegelick met han-
delen gewonnen hadde.
16 Ende de eerste quam/
ende seyde/ Heere/ uw pont
heeft tien ponden daer toe
gewonnen.
17 Ende hy seyde tot hem/
Wel/ gy goede dienstknecht/
dewijle gy in het minste ge-
trouw zijt geweest/ so hebt
macht over tien steden.
18 Ende de tweede quam/
ende seyde/ Heere/ uw pont
heeft vijf ponden gewonnen.
19 Ende hy seyde oock tot
desen/ ende gy/ weest over
vijf steden.
20 Ende een ander quam/
seggende/ Heere/ siet [hier]
uw pont/ 't welck ick in
eenen sweetdoeck wechge-
leyt hadde:
21 Want ick vreesde/ om
dat gy een straf mensche zijt:
gy neemt wech dat gy niet
gelegt en hebt/ eñ gy maeyt
dat gy niet gezaeyt en hebt.
22 Maer hy seyde tot hem/
Uyt uwen mont sal ick u
oordeelen/ gy boose dienst-
knecht: gy wist dat ick een
straf mensche ben/ nemende
wech dat ick niet gelegt en
hebbe/ ende maeyende dat
ick niet gezaeyt en hebbe.
23 Waerom en hebt gy dan
mijn gelt niet in de banck
gegeven/ ende ick komende
hadde het selve met woecker
mogen eysschen?
24 Ende hy seyde tot de
gene die by hem stonden/
Neemt dat pont van hem
wech/ ende geeft het dien/
die de tien ponden heeft.
25 Ende sy seyden tot hem/
Heere/ hy heeft tien ponden.
26 Want ick segge u/ dat
eenen yegelicken die heeft sal
gegeven worden: maer van
den genen die niet en heeft/
van dien sal genomen wor-
den oock dat hy heeft.
27 Doch dese mijne vyan-
den/ die niet en hebben ge-
wilt/ dat ick over haer Ko-
ningh soude zijn/ brengt
hier/ ende slaetse [hier] voor
my doot.
28 Ende dit gesegt hebbende
reysde hy voor [haer] henen/
eñ gingh op nae Jerusalem.
29 Ende het geschiedde als
hy naeby Bethphage ende
Bethanien gekomen was/
aen den bergh genaemt den
olijfbergh/ dat hy twee van
sijne discipelen uytsondt/
30 Seggende/ Gaet henen
in dat vleck/ dat tegen over
is: in 't welck inkomende
sult gy een veulen gebonden
vinden/ waer op geen men-
sche oyt en heeft geseten:
ontbindt het selve/ ende
brengt het.

31 Ende indien yemant u
vraegt / Waerom ontbindt
gy [dat]? so suit gy alsoo tot
hem seggen / Om dat het de
Heere van noode heeft.
32 Ende die uytgesonden
waren / henen gegaen zijn-
de / vonden 't gelijck hy
haer gesegt hadde.
33 Ende als sy het veulen
ontbonden / seyden de heeren
desselven tot haer / Waerom
ontbindt gy het veulen?
34 Ende sy seyden / De Hee-
re heeft het van noode.
35 Ende sy brachten het sel-
ve tot Jesum. Ende hare
kleederen op het veulen ge-
worpen hebbende / setteden
sy Jesum daer op.
36 Ende als hy [voort-]
reysde / spreydden sy hare
kleederen onder [hem] op
den wegh.
37 Ende als hy nu genaeck-
te aen den afgangh des olijf-
bergs / begon alle de menig-
te der discipelen haer te ver-
blijden / ende Godt te loven
met grooter stemme / van
wegen alle de krachtige da-
den die sy gesien hadden /
38 Seggende / Gesegent
[is] de Koningh die daer
komt in den name des Hee-
ren: Vrede [zy] in den he-
mel / ende heerlickheyt in de
hoogste [plaetsen].
39 Ende sommige der
Phariseen uyt de schare
seyden tot hem / Mee-
ster / bestraft uwe discipelen.
40 Ende hy antwoordende
seyde tot haer / Ick segge u lie-
den / dat / so dese swijgen / de
steenen haest roepen sullen.
41 Ende als hy naeby
quam / ende de stadt sagh /
weende hy over haer /
42 Seggende / Och of gy
oock bekendet / oock nogh in
desen uwen dagh / 't gene tot
uwen vrede [dient]! Maer
nu is het verborgen voor
uwe oogen.
43 Want daer sullen dagen
over u komen / dat uwe vy-
anden een begravinge ront-
om u sullen opwerpen / ende
sullen u omcingelen / ende u
van alle zijden benauwen.
44 Ende sullen u tot den
gront nederwerpen / ende
uwe kinderen in u: ende sy
en sullen in u [de eenen]
steen op [den anderen] steen
niet laten: daerom dat gy
den tijt uwer besoeckinge
niet bekent en hebt.
45 Ende gegaen zijnde in
den Tempel / begon hy uyt
te drijven de gene die daer in
verkochten ende kochten /
46 Seggende tot haer / Daer
is geschreven / Mijn huys is
een huys des gebedts: maer
gy hebt dat tot een kuyl der
moordenaren gemaeckt.
47 Ende hy leerde dage-
licks in den Tempel: ende
de Overpriesters / ende de
Schriftgeleerde / ende de

Overste des volcks sochten
hem te dooden:
48 Ende sy en vonden niet/
wat sy doen souden: want
alle het volck hingh hem
aen/ ende hoorde [hem].

Het 20. Capittel.

ENde het geschiedde in
één van die dagen/ als
hy in den Tempel het volck
leerde/ ende het Euangelium
verkondigde/ dat de Over-
priesters ende Schriftge-
leerde met de Ouderlingen
daer overquamen.
2 Ende spraken tot hem/
seggende/ Segt ons door
wat macht gy dese dingen
doet: Ofte wie is hy die u
dese macht heeft gegeven.
3 Ende hy antwoordende
seyde tot haer/ Ick sal u oock
één woort vragen: ende seg-
get my/
4 De Doop Joannis was
die uyt den Hemel/ ofte uyt
de menschen?
5 Ende sy overleyden on-
der haer/ seggende/ In-
dien wy seggen/ Uyt den
Hemel: so sal hy seggen/
Waerom en hebt gy dan
hem niet geloofts?
6 Eñ indien wy seggen/ Uyt
de menschen: so sal ons alle
het volck steenigen: Want
sy houden voor seker dat
Joannes een Propheet was.
7 Ende sy antwoordden/
dat sy niet en wisten van
waer [die was].
8 Ende Jesus seyde tot
haer/ So en segge ick u oock
niet/ door wat macht ick
dese dingen doe.
9 Ende hy begon tot het
volck dese gelijckenisse te seg-
gen/ Een seker mensche plan-
tede eenen wijngaert/ ende
hy verhuerde dien aen lant-
lieden/ ende trock eenen lan-
gen tijd buyten 's lants.
10 Ende als 't tijt was/
sondt hy tot de lantlieden
eenen dienstknecht/ op dat
sy hem van de vrucht des
wijngaerts geven souden:
maer de lantlieden sloegen
denselven/ ende sonden [hem]
ledigh henen.
11 Ende wederom sondt hy
nogh eenen anderen dienst-
knecht: maer oock dien ge-
slagen ende smadelick ge-
handelt hebbende/ sonden sy
[hem] ledigh henen.
12 Ende wederom sondt hy
noch eenen derden: maer sy
verwondden oock desen/ en-
de wierpen [hem] uyt.
13 Ende de heere des wijn-
gaerts seyde/ Wat sal ick
doen? Ick sal mijnen gelief-
den sone senden: mogelick
dese siende/ sullen sy [hem]
ontsien.
14 Maer als de lantlieden
hem sagen/ overleyden sy on-
der malkanderen/ ende sey-
den/ Dese is de erfgenaem/
komt/ laet ons hem dooden/
opdat de erffenisse onse worde.
15 En-

15 Ende als sy hem buyten den wijngaert uytgeworpen hadden / doodden sy [hem]. Wat sal dan de heere des wijngaerts haer doen?
16 Hy sal komen ende dese lantlieden verderven / ende sal den wijngaert aen andere geven. En als sy [dat] hoorden / seyden sy / Dat zy verre.
17 Maer hy saghse aen / ende seyde / Wat is dan dit / 't welck geschreven staet / De steen dien de bouwlieden verworpen hebben / dese is tot een hooft des hoecks geworden?
18 Een yegelick die op dien steen valt / sal verplettert worden / ende op wien hy valt / dien sal hy vermorselen.
19 Ende de Overpriesters ende de Schriftgeleerde sochten te dier selver ure de handen aen hem te slaen: maer sy vreesden het volck: want sy verstonden dat hy dese gelijckenisse tegen haer gesproken hadde.
20 Ende sy namen [hem] waer / ende sonden verspieders uyt / die haerselven veynsden rechtveerdigh te zijn: op dat sy hem in [sijne] reden vangen mochten / om hem der heerschappye ende der macht des Stadthouders over te leveren.
21 Ende sy vraegden hem / seggende / Meester / wy weten dat gy recht spreeckt / ende leert / ende den persoon niet aen en neemt / maer leert den wegh Godts in der waerheyt.
22 Is 't ons geoorloost den Keyser schattinge te geven / ofte niet?
23 Ende hy hare arglistigheyt bemerckende / seyde tot haer / Wat versoeckt gy my?
24 Toont my eenen penningh: wiens beelt ende opschrift heeft hy? Ende sy antwoordende seyden / Des Keysers.
25 Ende hy seyde tot haer / Geeft dan den Keyser dat des Keysers is / ende Gode dat Godes [is].
26 Ende sy en konden hem in [sijn] woort niet vatten voor den volcke: ende haer verwonderende over sijne antwoorde / swegen sy stille.
27 Ende tot hem quamen sommige der Sadduceen / welcke tegenspreckende [seggen] dat 'er geen opstandinge en is / ende vraegden hem /
28 Seggende / Meester / Moses heeft ons geschreven / So yemants broeder sterft / die een wijf heeft / ende hy sterft sonder kinderen / dat sijn broeder het wijf nemen sal / ende sijnen broeder zaet verwecken.
29 Daer waren nu seven broeders: ende de eerste nam een wijf / ende hy stierf sonder kinderen.

30 Ende de tweede nam
dat wijf / ende [oock] dese
stierf sonder kinderen.
31 Ende de derde nam het
selve [wijf] : ende desgelijcks
oock de seven / ende en heb-
ben geen kinderen nagela-
ten / ende zijn gestorven.
32 Ende ten laetsten na
alle stierf oock het wijf.
33 In de opstandinge dan /
wiens wijf van desen sal
sy zijn? Want die seven heb-
ben deselve tot een wijf ge-
hadt.
34 Ende Jesus antwoor-
dende seyde tot haer / De
kinderen deser eeuwe trou-
wen / ende worden ten hou-
welicke uytgegeven:
35 Maer die weerdigh sul-
len geacht zijn die eeuwe te
verwerven / ende de opstan-
dinge uyt den dooden / en
sullen noch trouwen / noch
ten houwelicke uytgegeven
worden.
36 Want sy en konnen niet
meer sterven: want sy zijn
den Engelen gelijck. Ende
sy zijn kinderen Godts / de-
wijle sy kinderen der opstan-
dinge zijn.
37 Ende dat de doode opge-
weckt sullen worden / heeft
oock Moses aengewesen by
den doornenbosch / als hy
den Heere noemt den Godt
Abrahams / ende den Godt
Isaacs / ende den Godt
Jacobs.
38 [Godt] nu en is niet een
Godt der doode / maer der
levende: want sy leven hem
alle.
39 Ende sommige der
Schriftgeleerde antwoor-
dende seyden / Meester /
gy hebt wel gesegt.
40 Ende sy en durfden hem
niet meer yet vragen.
41 Ende hy seyde tot haer /
Hoe seggen sy / dat de Chris-
tus Davids sone is?
42 Ende David selve segt
in het Boeck der Psalmen /
De Heere heeft gesegt tot
mijnen Heere / Sit aen mij-
ner rechter[hant] /
43 Tot dat ick uwe vyan-
den sal gesett hebben tot een
voetbanck uwer voeten.
44 David dan noemt hem
[sijnen] Heere / ende hoe is
hy sijn sone?
45 Ende daer alle het volck
[het] hoorde / seyde hy tot
sijne discipelen /
46 Wacht u van de Schrift-
geleerde / die daer willen
wandelen in lange klee-
deren / ende beminnen de
groetingen op de merckten /
ende de voorgestoelten in
de Synagogen / ende de
vooraensittingen in de mael-
tijden:
47 Die der weduwen huy-
sen op-eten / ende onder ee-
nen schijn lange gebeden
doen: Dese sullen swaerder
oordeel ontfangen.

Het 21. Capittel.

E Nde opsiende sagh hy de
rijcke hare gaven in de
schatkiste werpen.
2 Ende hy sagh oock een se-
ker arme weduwe twee kley-
ne [penningskens] daer in
werpen.
3 Ende hy seyde / Waer-
lick ick segge u / dat dese ar-
me weduwe meer dan alle
heeft [in]geworpen.
4 Want die alle hebben van
haren overvloet geworpen
tot de gaven Godts: maer
dese heeft van haer gebreck /
alle den leeftocht dien sy
hadde / [daerin] geworpen.
5 Ende als sommige seyden
van den Tempel / dat hy met
schoone steenen eñ begiftin-
gen verciert was / seyde hy /
6 [Wat] dese dingen [aen-
gaet] / die gy aenschouwt /
daer sullen dagen komen / in
welcke niet [een] steen op
[den anderen] steen en sal ge-
laten worden / die niet en
sal worden afgebroken.
7 Ende sy vraegden hem /
seggende / Meester / wan-
neer sullen dan dese dingen
zijn? ende welck is het teec-
ken / wanneer dese dingen
sullen geschieden?
8 Ende hy seyde / Siet dat
gy niet verleydt en wordet:
want vele sullender komen
onder mijnen name / seggen-
de / Ick ben [de Christus]. En-
de de tijt is naeby gekomen:
En gaet dan haer niet na.
9 Ende wanneer gy sult
hooren van oorlogen ende
beroerten / so en wort niet
verschrickt. Want dese din-
gen moeten eerst geschie-
den: maer [nogh] en is ter-
stont het eynde niet.
10 Doe seyde hy tot haer /
[Het een] volck sal tegen [het
ander] volck opstaen / ende
[het een] Koninckrijck tegen
[het ander] Koninckrijck.
11 Ende daer sullen groote
aerdbevingen wesen in ver-
scheyden plaetsen / ende hon-
gersnooden / ende pestilen-
tien: daer sullen oock schric-
kelicke dingen / ende groote
teecken van den hemel
geschieden.
12 Maer voor dit alles sul-
len sy hare handen aen u le-
den slaen / ende [u] vervol-
gen / [u] overleverende in
de Synagogen ende gevanc-
kenissen / ende gy sult ge-
trocken worden voor Ko-
ningen ende Stadthouders /
om mijns naems wille.
13 Ende [dit] sal u overko-
men tot een getuygenisse.
14 Neemt dan in uwe her-
ten voor / van te vooren niet
te overdencken / [hoe] gy u
verantwoorden sult.
15 Want ick sal u mont
ende wijsheyt geven / welcke
niet en sullen konnen tegen-
spreken / noch wederstaen /
alle die haer tegen u setten.
16 En-

16 Ende gy sult overgelevert
worden oock van ouders en-
de broeders/ende magen/en-
de vrienden: ende sy sullen-
der [sommige] uyt u dooden.
17 Ende gy sult van allen
gehaet worden om mijns
naems wille.
18 Doch niet een haer uyt
uwen hoofde en sal verloren
gaen.
19 Besittet uwe zielen in
uwe lijdsaemheyt.
20 Maer wanneer gy sien
sult dat Jerusalem van
heyrlegers omcingelt wort/
so weet alsdan dat hare
verwoestinge naeby geko-
men is.
21 Alsdan die in Judea
zijn / datse vlieden nae de
bergen; ende die in 't mid-
den van deselve zijn/ datse
daer uyttrecken: ende die
op de velden zijn/ datse in
deselve niet en komen.
22 Want dese zijn dagen der
wrake/ op dat alles vervult
worde dat geschreven is.
23 Doch wee den bevruch-
ten / ende den soogenden
[vrouwen] in die dagen:
want daer groote noot zijn
sal in het lant/ ende toorn
over dit volck.
24 Ende sy sullen vallen door
de scherpte des sweerts/ ende
gevanckelick wechgevoert
worden onder alle volcken:
ende Jerusalem sal van de
Heydenen vertreden wor-
den/ tot dat de tijden der
Heydenen vervult sullen zijn.
25 Ende daer sullen teecke-
nen zijn in de sonne/ ende
mane / ende sterren / ende op
de aerde benauwtheyt der
volckeren / met twijffelmoe-
digheyt/ als de zee ende wa-
tergolven groot geluyt sul-
len geven:
26 Ende den menschen het
herte sal beswijcken van
vreese/ ende verwachtinge
der dingen / die het aerdrijck
sullen overkomen. Want de
krachten der hemelen sullen
bewegt worden.
27 Ende alsdan sullen sy den
Sone des menschen sien ko-
men in een wolcke met groo-
te kracht ende heerlickheyt.
28 Als nu dese dingen be-
ginnen te geschieden / so siet
om hooge/ ende heft uwe
hoofden opwaerts/ om dat
uwe verlossinge naeby is.
29 Ende hy seyde tot haer
een gelijckenisse/ Siet den
vijgeboom / ende alle de
boomen.
30 Wanneer sy nu uyt-
spruyten / ende gy [dat] siet/
so weet gy uyt uselven dat de
somer nu naeby is.
31 Alsoo oock gy/wanneer
gy dese dingen sult sien ge-
schieden/ so weet dat het Ko-
ninckrijcke Godts naeby is.
32 Voorwaer ick segge
u / dat dit geslachte geen-
sins en sal voorbygaen/
tot

tot dat alles sal geschiet zijn.
33 De hemel ende de aerde
sullen voorbygaen / maer
mijne woorden en sullen
geensins voorbygaen.
34 Ende wacht uselven/dat
uwe herten niet te eeniger
tijt beswaert en worden met
brasserye / ende dronckten-
schap / ende sorghvuldighe-
den deses levens/ ende dat
u die dagh niet onvoorsiens
[over] en kome.
35 Want gelijck een strick
sal hy komen over alle de
gene die op den gantschen
aerdbodem geseten zijn.
36 Waeckt dan tot aller
tijt / biddende dat gy meugt
weerdigh geacht worden te
ontvlieden alle dese dingen
die geschieden sullen/ ende
te staen voor den Sone des
menschen.
37 Des daegs nu was hy
leerende in den Tempel /
maer des nachts gingh hy
uyt / ende vernachtte op
den bergh / genaemt den
olijf[bergh].
38 Ende alle het volck
quam 's morgens vroegh
tot hem in den Tempel /
om hem te hooren.

Het 22. Capittel.

ENde het feest der onge-
hevelde [brooden]/ ge-
naemt Pascha / was naeby.
2 Ende de Overpriesters
ende de Schriftgeleerde
sochten / hoe sy hem om-
brengen souden : want sy
vreesden het volck.
3 Ende de satan voer in
Judas / die toegenaemt was
Iscariot / zijnde uyt het ge-
tal der twaelve.
4 Ende hy gingh henen/ende
sprack met de Overpriesters
en de Hooftmannen / hoe hy
hem haer soude overleveren.
5 Ende sy waren verblijdt /
ende zijn 't eens geworden /
dat sy hem gelt geven souden.
6 Ende hy beloofde het /
ende socht gelegenheyt om
hem haer over te leveren
sonder oproer.
7 Ende de dagh der onge-
hevelde [brooden] quam /
op den welcken het Pascha
moest geslacht worden.
8 Ende hy sondt Petrum
ende Joannem uyt / seggen-
de/ Gaet henen/ ende be-
reydt ons het Pascha / op
dat wy het eten mogen.
9 Ende sy seyden tot hem /
Waer wilt gy dat wy het be-
reyden ?
10 Ende hy seyde tot haer /
Siet / als gy in de stadt sult
gekomen zijn / so sal u een
mensche ontmoeten / dra-
gende een kruycke waters;
volgt hem in het huys daer
hy ingaet.
11 Ende gy sult seggen tot den
huysvader van dat huys/De
Meester segt u / Waer is de
eetsale / daer ick het Pascha
met mijne discipelen eten sal ?

12 Ende hy ſal u een groote
toegeruſte opperſale wijſen /
bereydt het aldaer.
13 Ende hy henen gaende /
vonden 't gelijck hy haer ge=
ſegt hadde / ende bereydden
het Paſcha.
14 Ende als de ure geko=
men was / ſat hy aen / ende de
twaelf Apoſtelen met hem.
15 Ende hy ſeyde tot haer /
Ick hebbe grootelicks be=
geert dit Paſcha met u te
eten / eer dat ick lijde.
16 Want ick ſegge u / dat
ick niet meer daer van eten
en ſal / tot dat het vervult
ſal zijn in het Koninckrijcke
Godts:
17 Ende als hy eenen
drinckbeker genomen had=
de / ende gedanckt hadde / ſey=
de hy / Neemt deſen / ende
deelt [hem] onder ulieden.
18 Want ick ſegge u / dat
ick niet drincken en ſal van
de vruchts des wijnſtocks /
tot dat het Koninckrijcke
Godts ſal gekomen zijn.
19 Ende hy nam broot /
ende als hy gedanckt hadde
brack het / ende gaf 't haer /
ſeggende / Dat is mijn lic=
haem 't welck voor u gege=
ven wort: Doet dat tot
mijner gedachteniſſe.
20 Desgelijcks oock den
drinckbeker na het Avont=
mael / ſeggende / Deſe drinck=
beker [is] het Nieuwe Teſ=
tament in mijnen bloede / 't
welck voor u vergoten wort.
21 Doch / ſiet / de hant des
genen / die my verraedt / is
met my aen de tafel.
22 Ende de Sone des men=
ſchen gaet wel henen / ge=
lijck beſloten is: Doch wee
dien menſche door welcken
hy verraden wort.
23 Ende ſy begonden onder
malkanderen te vraegen / wie
van haer het doch mochte
zijn / die dat doen ſoude.
24 Eñ daer wiert oock twis=
tinge onder haer / wie van
haer ſcheen de meeſte te zijn.
25 Ende hy ſeyde tot haer /
De Koningen der volckeren
heerſchen over haer: ende
die macht over haer hebben
worden weldadige [heeren]
genaemt.
26 Doch gy niet alſoo:
maer de meeſte onder u / die
zy gelijck de minſte; ende
die voorganger is / als een
die dient.
27 Want wie is meerder?
Die aenſitt / ofte die dient?
En is 't niet die aenſitt?
Maer ick ben in 't midden
van u / als een die dient.
28 Ende gy zijt de gene /
die met my ſteets gebleven
zijt in mijne verſoeckingen
29 Ende ick verordineere u
het Koninckrijck / gelijcker=
wijs mijn Vader my [dat]
verordineert heeft:
30 Op dat gy etet ende
drincket aen mijne tafel in
mijn

mijn Koninckrijck / ende sittet op thzoonen/oozdeelende de twaelf geslachten Israëls.
31 Ende de Heere seyde/ Simon / Simon / siet de satan heeft ulieden seer begeert / om te siften als de tarwe:
32 Maer ick hebbe vooz u gebeden / dat uw geloove niet op en houde: ende gy / als gy eens sult bekeert zijn / so versterckt uwe bzoeders.
33 Ende hy seyde tot hem / Heere / ick ben bereydt met u oock in de gevanckenisse ende in den doot te gaen.
34 Maer hy seyde/ Ick segge u Petre / de haen en sal heden niet kraeyen / eer gy dziemael sult verloochent hebben / dat gy my kent.
35 Ende hy seyde tot haer/ Als ick u uytsondt / sonder buydel/ eñ male / ende schoenen/heeft u oock yet ontbzoken? ende sy seyden / Niets.
36 Hy seyde dan tot haer / Maer nu / wie eenen buydel heeft / die neme hem / desgelijcks oock een male: ende die geen en heeft / die verkoope sijn kleet / ende koope een sweert.
37 Want ick segge u / dat nogh dit 't welck geschzeven is/ in my moet volbzacht wozden / namelick / Ende hy is met de misdadige gerekent. Want oock die dingen die van my [geschreven zijn] / hebben een eynde.
38 Ende sy seyden / Heere / siet hier twee sweerden. Ende hy seyde tot haer / Het is genoegh.
39 Ende uytgaende vertrock hy / gelijck hy gewoon was / nae den olijfbergh: ende hem volgden oock sijne discipelen.
40 Ende als hy aen die plaetse gekomen was/seyde hy tot haer/ Biddet / dat gy niet in versoeckinge en komt.
41 Ende hy scheydde hem van haer af / ontrent eenen steenwozp / ende knielde neder / ende badt /
42 Seggende / vader / of gy wildet desen dzinckbeker van my wechnemen ! doch niet mijn wille / maer de uwe / geschiede.
43 Ende van hem wiert gesien een Engel uyt den hemel / die hem versterckte.
44 Ende in swaren strijt zijnde / badt hy te ernstiger. Ende sijn sweet wiert gelijck groote dzoppelen bloets / die op de aerde afliepen.
45 Ende als hy van het gebedt opgestaen was / quam hy tot sijne discipelen / ende vondt haer slapende van dzoefheyt.
46 Ende hy seyde tot haer / Wat slaept gy? Staet op ende biddet / op dat gy niet in versoeckinge en komt.
47 Ende als hy nogh spzack/ siet daer een scha : ende

één

één van de twaelve / die genaemt was Judas / gingh haer voor / ende quam by Jesum / om hem te kussen.

48 Ende Jesus seyde tot hem / Juda / verraedt gy den Sone des menschen met eenen kus?

49 Ende die by hem waren siende wat daer geschieden soude / seyden tot hem / Heere / sullen wy met den sweerde slaen?

50 Ende één uyt haer sloegh den dienstknecht des Hoogenpriesters / ende hieuw [hem] sijn rechter oore af.

51 Ende Jesus antwoordende seyde / Laetse tot hier toe [geworden]: ende raeckte sijne oore aen / ende heelde hem.

52 Ende Jesus seyde tot de Overpriesters ende de Hooftmannen des Tempels / ende Ouderlingen / die tegen hem gekomen waren / Sijt gy uytgegaen met sweerden ende stocken als tegen eenen moordenaer?

53 Als ick dagelicks met u was in den Tempel / so en hebt gy de handen tegen my niet uytgesteken: maer dit is uwe ure / ende de macht der duysternisse.

54 Ende sy grepen hem / ende leydden [hem wech] / ende brachten hem in het huys des Hoogenpriesters. Ende Petrus volgde van verre.

55 Ende als sy vyer ontsteken hadden / in 't midden van de sale / ende sy te samen nedersaten / sat Petrus in 't midden van haer:

56 Ende een seker dienstmaegt siende hem by het vyer sitten / ende hare oogen op hem houdende / seyde / Oock dese was met hem.

57 Maer hy verloochende hem / seggende / Vrouwe / ick en kenne hem niet.

58 Ende korts daer na een ander hem siende / seyde / Oock gy zijt van die. Maer Petrus seyde / mensche / ick en ben niet.

59 Ende als 't ontrent één ure geleden was / bevestigde [dat] een ander / seggende / In der waerheyt oock dese was met hem: want hy oock een Galileer is.

60 Maer Petrus seyde / Mensche / ick en weet' niet wat gy segt. Ende terstont / als hy nogh sprack / kraeyde de haen.

61 Ende de Heere hem omkeerende / sagh Petrum aen: ende Petrus wiert indachtigh des woorts des Heeren / hoe hy hem gesegt hadde / Eer de haen sal gekraeyt hebben / sult gy my driemael verloochenen.

62 Ende Petrus nae buyten gaende / weende bitterlick.

63 Ende de mannen / die Jesum hielden / bespotteden hem / ende sloegen [hem].

64 En-

64 Ende als sy hem over-
deckt hadden / sloegen sy
hem op 't aengesicht / ende
vraegden hem / seggende /
Prophetteert wie het is / die
u geslagen heeft.
65 Ende vele andere din-
gen seyden sy tegen hem /
lasterende.
66 Ende als het dagh ge-
worden was / vergaderden
de Ouderlingen des volcks /
ende de Overpriesters ende
Schriftgeleerde/ende brach-
ten hem in haren Raet/
67 Seggende / Zijt gy de
Christus? segt 'et ons. Ende
hy seyde tot haer / Indien
ick 't u segge / gy en sult het
niet gelooven.
68 Ende indien ick oock
vrage / gy en sult my niet
antwoorden / ofte loslaten.
69 Van nu aen sal de So-
ne des menschen geseten
zijn aen de rechter[hant] der
kracht Godts.
70 Ende sy seyden alle /
Zijt gy dan de sone Godts?
Ende hy seyde tot haer / Gy
segget / dat ick het ben.
71 Ende sy seyden / Wat
hebben wy nogh getuyge-
nisse van noode? Want wy
selve hebben 't uyt sijnen
mont gehoort.

Het 23. Capittel.

Ende de geheele menigte
van haer stont op / ende
leydde hem tot Pilatum.
2 Ende sy begonden hem te
beschuldigen / seggende / Wy
hebben bevonden dat dese
het volck verkeert / ende ver-
biedt den Keyser schattinge
te geven / seggende / dat hy
selve Christus de Koningh is.
3 Ende Pilatus vraegde
hem / seggende / Zijt gy de
Koningh der Ioden? ende
hy antwoordde hem ende
seyde / Gy segt het.
4 Ende Pilatus seyde tot de
Overpriesters ende de scha-
ren / Ick en vinde geen
schult in desen mensche.
5 Ende sy hielden te sterc-
ker aen / seggende / Hy be-
roert het volck / leerende
door geheel Iudea / begon-
nen hebbende van Galilea
tot hier toe.
6 Als nu Pilatus van Gali-
lea hoorde / vraegde hy / of
die mensche een Galileer
was.
7 Ende verstaende dat hy
uyt het gebiedt van Herodes
was / sondt hy hem henen
tot Herodem / die oock sel-
ve in die dagen binnen Ie-
rusalem was.
8 Ende als Herodes Iesum
sagh/wiert hy seer verblijdt:
want hy hadde van over lan-
ge begeerigh geweest hem te
sien / om dat hy veel van hem
hoorde; ende hoopte eenigh
teecken te sien / dat van hem
gedaen soude worden.
9 Ende hy vraegde hem
met vele woorden: doch hy
en

en antwoordde hem niets.
10 Ende de Overprie-
sters ende de Schriftgeleer-
de stonden / ende beschul-
digden hem heftiglick.
11 Ende Herodes met syne
krijgslieden / hem veracht
ende bespot hebbende / de-
de hem een blinckende kleet
aen / ende sondt hem weder
tot Pilatum.
12 Ende op den selven dagh
wierden Pilatus ende Hero-
des vrienden met malkande-
ren: want sy waren te voo-
ren in vyantschap tegen den
anderen.
13 Ende als Pilatus de
Overpriesters ende de Over-
ste / ende het volck by een
geroepen hadde / seyde hy
tot haer /
14 Gy hebt desen mensche
tot my gebracht / als eenen
die het volck afkeerigh
maeckt: ende siet ick hebbe
[hem] in uwe tegenwoor-
digheyt ondervraegt / ende
en hebbe in desen mensche
geen schult gevonden / van
't gene daer gy hem mede
beschuldigt:
15 Ja oock Herodes niet:
want ick hebbe ulieden tot
hem gesonden/ende siet/ daer
en is van hem niet gedaen /
dat des doots weerdigh is.
16 So sal ick hem dan ka-
stijden ende loslaten.
17 Ende hy moest haer op
het feest éénen loslaten
18 Doch alle de menigte
riep gelijckelick / seggende/
Wech met desen / ende laet
ons Barabbam los.
19 Dewelcke was om seke-
ren oproer / die in de stadt
geschiet was / ende [om]
eenen dootslagh / in de ge-
vanckenisse geworpen.
20 Pilatus dan riep [haer]
wederom toe / willende Je-
sum loslaten.
21 Maer sy riepen daer
tegen / seggende / Kruyst
[hem] / kruyst hem.
22 Ende hy seyde ten der-
den mael tot haer / Wat
heeft dese dan quaets ge-
daen? Ick en hebbe geen
schult des doots in hem ge-
vonden: So sal ick hem dan
kastijden ende loslaten.
23 Maer sy hielden aen
met groot geroep / eysschen-
de dat hy soude gekruyst
worden: ende haer ende
der Overpriesteren geroep
wiert geweldiger.
24 Ende Pilatus oordeel-
de dat haer eysch geschieden
soude.
25 Ende hy liet haer los
den genen / die om oproer
ende dootslagh in de gevanc-
kenisse geworpen was/ welc-
ken sy ge-eyscht hadden:
maer Jesum gaf hy over tot
haren wille.
26 Ende als sy hem wech-
leydden / namen sy eenen
Simon van Cyrenen / ko-
men-

mende van den acker / ende
leyden hem het kruyce op /
dat hy het achter Jesum
droege.
27 Ende een groote menig-
te van volck / ende van vrou-
wen volgde hem: welcke
oock weenden ende hem be-
klaegden.
28 Ende Jesus hem tot
haer keerende seyde / Gy
dochters van Jerusalem / en
weent niet over my / maer
weent over uselven / ende
over uwe kinderen.
29 Want siet daer komen
dagen / in welcken men seg-
gen sal / Saligh [zijn] de
onvruchtbare / ende de buyc-
ken die niet gebaert en heb-
ben / ende de borsten die niet
gesoogt en hebben.
30 Alsdan sullen sy begin-
nen te seggen tot de bergen /
Valt op ons: ende tot de
heuvelen / Bedeckt ons.
31 Want indien sy dit doen
aen het groene hout / wat
sal aen het dorre geschieden?
32 Ende daer wierden oock
twee andere / zijnde quaet-
doenders / geleydt / om met
hem gedoodt te worden.
33 Ende doe sy quamen op
de plaetse genaemt Hooft-
scheel[plaetse] / kruycigden
sy hem aldaer / ende de
quaetdoenders / den eenen
ter rechter / ende den ande-
ren ter slincker[zijde].
34 Ende Jesus seyde / Va-
der / vergeeft het haer / want
sy en weten niet wat sy doen.
Ende verdeelende sijne klee-
deren / wierpen sy het lot.
35 Ende het volck stont en-
de sagh het aen: Ende oock
de Overste met haer be-
schimpten [hem] / seggende /
Andere heeft hy verlost /
dat hy nu hemselven verlos-
se / so hy is de Christus de
uytverkorene Godts.
36 Ende oock de krijgs-
knechten tot [hem] komen-
de / bespotteden hem / ende
brachten hem edick:
37 Ende seyden / Indien
gy de Koningh der Joden
zijt / so verlost uselven.
38 Ende daer was oock
een opschrift boven hem ge-
schreven / met Grieksche /
ende Romeynsche / ende He-
breeusche letters / DESE IS
DE KONINGH DER JODEN.
39 Ende één van de quaet-
doenders / die gehangen wa-
ren / lasterde hem / seggende /
Indien gy de Christus zijt /
verlost uselven ende ons.
40 Maer de andere ant-
woordende bestrafte hem /
seggende / En vreest gy oock
Godt niet / daer gy in het
selve oordeel zijt?
41 Ende wy doch recht-
veerdelick: want wy ont-
fangen [straffe] weerdigh 't
gene wy gedaen hebben:
maer dese en heeft niet on-
behoorlicks gedaen.

42 En-

42 Ende hy seyde tot Jesum / Heere / gedenckt mijner / als gy in uw Koninckrijcke sult gekomen zijn.
43 Ende Jesus seyde tot hem / Voorwaer segge ick u / Heden sult gy met my in het paradijs zijn.
44 Ende het was ontrent de seste ure: ende daer wiert duysternisse over de geheele aerde/tot de negende ure toe.
45 Ende de sonne wiert verduystert / ende het voorhangsel des Tempels scheurde midden [door].
46 Ende Jesus roepende met grooter stemme seyde / Vader / in uwe handen beveele ick mijnen geest. Ende als hy dat gesegt hadde / gaf hy den geest.
47 Als nu de Hooftman over hondert sagh dat daer geschiet was / verheerlickte hy Godt / ende seyde / Waerlick dese mensche was rechtveerdigh.
48 Ende alle de scharen / die daer te samen gekomen waren om dit te aenschouwen / siende de dingen / die geschiet waren / keerden wederom / slaende op hare borsten.
49 Ende alle sijne bekende stonden van verre / oock de vrouwen / die hem te samen gevolgt waren van Galileen / ende sagen dit aen.
50 Ende siet / een man met name Joseph / zijnde een Raetsheer / een goet ende rechtveerdigh man /
51 (Dese en hadde niet mede bewilligt in haren raet ende handel/) van Arimathea / een stadt der Joden / ende die oock selve het Koninckrijcke Godts verwachtede.
52 Dese gingh tot Pilatum / ende begeerde het lichaem Jesu.
53 Ende als hy 't selve afgenomen hadde / wondt hy dat in een sijn lijnwaet / ende leydde het in een graf / in een rotze gehouwen / daer nogh noyt yemant in gelegt en was.
54 Ende het was de dagh der Voorbereydinge / ende de Sabbath quam aen.
55 Ende oock de vrouwen / die met hem gekomen waren uyt Galileen / volgden na / ende aenschouwden het graf / ende hoe sijn lichaem gelegt wiert.
56 Ende wedergekeert zijnde bereydden sy specerijen ende salven: ende op den Sabbath rusteden sy nae het gebodt.

Het 24. Capittel.

ENde op den eersten [dagh] der weke / seer vroegh in den morgenstont / gingen sy nae het graf / dragende de specerijen / die sy bereyd hadden / ende sommige met haer.

2 Ende sy vonden den steen
afgewentelt van het graf.
3 Ende ingegaen zijnde en
vonden sy het lichaem des
Heeren Jesu niet.
4 Ende het geschiedde als
sy daer over twijffelmoedigh
waren / siet / twee mannen
stonden by haer in blincken-
de kleederen.
5 Ende als sy seer bevreest
wierden / ende het aengesicht
nae de aerde neygden / seyden
sy tot haer / Wat soeckt gy
den levenden by de doode?
6 Hy en is hier niet / maer
hy is opgestaen. Gedenckt
hoe hy tot u gesproken heeft /
als hy nogh in Galilea was:
7 Seggende / De Sone des
menschen moet overgelevert
worden in de handen der
sondige menschen / ende ge-
kruyicigt worden / ende ten
derden dage weder-opstaen.
8 Ende sy wierden indach-
tigh sijner woorden.
9 Ende wedergekeert zijn-
de van het graf / boodschap-
ten sy alle dese dingen aen de
elve / ende aen alle de andere.
10 Ende [dese] waren Ma-
ria Magdelene / ende Jo-
anna / ende Maria Jacobi
[moeder] / ende de andere
met haer / die dit tot de
Apostelen seyden.
11 Ende hare woorden
schenen voor haer als ydel
geklap / ende sy en geloof-
den haer niet.
12 Doch Petrus opstaen-
de liep tot het graf / ende ne-
derbuckende sagh hy de lin-
nen doecken liggende alleen /
ende gingh wegh / sich ver-
wonderende by hemselven
van 't gene geschiet was.
13 Ende siet twee van
haer gingen op den selven
dagh nae een vleck dat tses-
tigh stadien van Jerusalem
was / welckes name was
Emmaus:
14 Ende sy spraken t' samen
onder malkanderen van alle
dese dingen / die daer ge-
beurt waren.
15 Ende het geschiedde /
terwijle sy t' samenspraken /
ende malkanderen onder-
vraegden / dat Jesus selve
by [haer] quam / ende met
haer gingh.
16 Ende hare oogen wier-
den gehouden / dat sy hem
niet en kenden.
17 Ende hy seyde tot haer /
Wat redenen zijn dit / die gy
wandelende onder malkan-
deren verhandelt? ende
[waerom] siet gy droevigh?
18 Ende de eene / wiens na-
me was Cleopas / antwoor-
dende seyde tot hem / Zijt
gy alleen een vreemdelingh
te Jerusalem / ende en weet
niet de dingen / die dese da-
gen daer in geschiet zijn?
19 Ende hy seyde tot haer
Welcke? ende sy seyden tot
hem / De dingen aengaende

Jesum den Nazarener / welcke een Propheet was / krachtigh in wercken ende woorden / voor Godt / ende alle het volck.
20 Ende hoe onse Overpriesters ende Overste denselven overgelevert hebben tot het oordeel des doots / ende hem gekruycigt hebben.
21 Ende wy hoopten dat hy was de gene die Israël verlossen soude. Doch oock beneven dit alles is 't heden de derde dagh / van dat dese dingen geschiet zijn.
22 Maer oock sommige vrouwen uyt ons / hebben ons ontstelt / die vroegh in den morgenstont aen het graf geweest zijn:
23 Ende sijn lichaem niet vindende quamen sy eñ seyden / dat sy oock een Gesichte van Engelen gesien hadden / die seggen dat hy leeft.
24 Ende sommige der gene die met ons zijn / gingen henen tot het graf / ende bevonden 't alsoo / gelijck oock de vrouwen gesegt hadden: maer hem en sagen sy niet.
25 Ende hy seyde tot haer / O onverstandige ende trage van herten / om te gelooven al het gene dat de Propheten gesproken hebben /
26 En moeste de Christus niet dese dingen lijden / ende [alsoo] in sijne heerlickheyt ingaen?
27 Ende begonnen hebbende van Mose ende van alle de Propheten / leyde hy haer uyt / in alle de Schriften / 't gene van hem [geschreven] was.
28 Ende sy quamen naeby het vleck / daer sy nae toe gingen: ende hy hieldt hem als of hy verder gaen soude.
29 Ende sy dwongen hem / seggende / Blijft met ons / want het is by den avont / ende de dagh is gedaelt. Ende hy gingh in / om met haer te blijven.
30 Ende het geschiedde / als hy met haer aensat / nam hy het broot / ende segende het / ende als hy het gebroken hadde gaf hy het haer.
31 Ende hare oogen wierden geopent / ende sy kenden hem: ende hy quam wech uyt haer gesichte.
32 Ende sy seyden tot malkanderen / En was ons herte niet brandende in ons / als hy tot ons sprack op den wegh / ende als hy ons de Schriften opende?
33 Ende sy opstaende ter selver ure / keerden weder nae Jerusalem / ende vonden de elve t' samen vergadert / ende die met haer waren:
34 Welcke seyden / De Heere is waerlick opgestaen / ende is van Simon gesien.
35 Ende sy vertelden 't gene op den wegh [geschiet was], en

ende hoe hy haer bekent
was geworden in 't breken
des broots.
36 Ende als sy van dese
dingen spraken / stont Je-
sus selve in 't midden van
haer / ende seyde tot haer /
Vrede sy ulieden.
37 Ende sy verschrickt ende
seer bevreest geworden zijn-
de / meynden dat sy eenen
geest sagen.
38 Ende hy seyde tot haer /
Wat zijt gy ontroert? ende
waerom klimmen [sulcke]
overleggingen in uwe her-
ten?
39 Siet mijne handen ende
mijne voeten: want ick ben
't selve. Tast my aen / ende
siet: want een geest en heeft
geen vleesch ende beenen /
gelijck gy siet dat ick hebbe.
40 Ende als hy dit seyde /
toonde hy haer de handen
ende de voeten.
41 Ende doe sy 't van blijt-
schap nogh niet en geloof-
den / ende haer verwonder-
den / seyde hy tot haer /
Hebt gy hier yet om te eten?
42 Ende sy gaven hem een
stuck van eenen gebraden
visch / ende van honichraten.
43 Ende hy nam 't / ende
at het voor hare oogen.
44 Ende hy seyde tot haer /
Dit zijn de woorden / die ick
tot u sprack / als ick nogh met
u was / [namelick] dat het
alles moest vervult worden /
wat van my geschreven is in
de Wet Mosis / ende Pro-
pheten / ende Psalmen.
45 Doe opende hy haer ver-
stant / op dat sy de Schrif-
ten verstonden:
46 Ende seyde tot haer /
Alsoo is 'er geschreven / en-
de alsoo moest de Christus
lijden / ende van den dooden
opstaen ten derden dage:
47 Ende in sijnen name ge-
predickt worden bekeeringe
ende vergevinge der sonden /
onder alle volckeren / begin-
nende van Jerusalem.
48 Ende gy zijt getuygen
van dese dingen.
49 Ende siet ick sende de
belofte mijns Vaders op u:
maer blijft gy in de stadt
Jerusalem / tot dat gy sult
aengedaen zijn met kracht
uyt de hoogte.
50 Ende hy leydde haer
buyten tot aen Bethanien /
ende sijne handen opheffen-
de segende hy haer.
51 Ende het geschiedde
als hy se segende / dat hy
van haer scheydde / ende
wiert opgenomen in den
hemel.
52 Ende sy aenbaden hem /
ende keerden weder nae Je-
rusalem met groote blijt-
schap.
53 Ende sy waren alle
tijt in den Tempel / loven-
de ende danckende Godt.
Amen.

HET HEYLIGH
EUANGELIUM,
Nae [*de beschrijvinge*]

JOANNIS.

Het Eerste Capittel.

IN den beginne was het
Woort / ende het Woort
was by Godt / ende het
Woort was Godt.
2 Dit was in den beginne
by Godt.
3 Alle dingen zijn door het
selve gemaeckt / ende sonder
het selve en is geen dingh ge-
maeckt / dat gemaeckt is.
4 In het selve was het le-
ven / ende het leven was het
licht der menschen.
5 Ende het licht schijnt
in de duysternisse / ende de
duysternisse en heeft het sel-
ve niet begrepen.
6 Daer was een mensche
van Godt gesonden / wiens
name was Joannes.
7 Dese quam tot een getuy-
genisse / om van het licht te
getuygen / op dat sy alle
door hem gelooven souden.
8 Hy en was het licht niet /
maer [was gesonden] op dat
hy van het licht getuygen
soude.
9 [Dit] was het waerach-
tige licht / 't welck verlicht
een yegelick mensche ko-
mende in de werelt.
10 Hy was in de werelt /
ende de werelt is door hem
gemaeckt : ende de werelt
en heeft hem niet gekent.
11 Hy is gekomen tot het
sijne / ende de sijne en heb-
ben hem niet aengenomen.
12 Maer soo vele hem aen-
genomen hebben / dien heeft
hy macht gegeven kinderen
Godts te worden / [namelick]
die in sijnen name gelooven.
13 Welcke niet uyt den
bloede / noch uyt den wille
des vleesches / noch uyt den
wille des mans / maer uyt
Godt geboren zijn.
14 Ende het Woort is
vleesch geworden / ende heeft
onder ons gewoont / (ende
wy hebben sijne heerlickheyt
aenschouwt / eene heerlick-
heyt als des eenighgeboren
van den Vader /) vol van
genade ende waerheyt.
15 Joannes getuyght van
hem / ende heeft geroepen /
seggende : Dese was 't van
welcken ick seyde / die na my
komt / is voor my geworden /
want hy was eer dan ick.
16 Ende uyt sijne volheyt
hebben wy alle ontfangen /
oock genade voor genade.
17 Want de Wet is door
Mosem gegeven / de genade
ende de waerheyt is door
Jesum Christum geworden.
18 Niemant en heeft oyt
Godt gesien : de eenighge-
boren Sone / die in den
schoot des Vaders is / die
heeft [hem ons] verklaert.

19 En-

19 Ende dit is het getuy-
genisse Joannis/ doe de Jo-
den [eenige] Priesters ende
Leviten afsonden van Jeru-
salem/ op dat sy hem sou-
den vragen: Wie zijt gy?
20 Ende hy beleedt/ ende
en loochende het niet: ende
beleedt / Ick en ben de
Christus niet.
21 Ende sy vraegden hem:
Wat dan? Zijt gy Elias?
ende hy seyde/ Ick en ben
[die] niet: Zijt gy de Pro-
pheet? Ende hy antwoord-
de/ Neen.
22 Sy seyden dan tot hem:
Wie zijt gy/ op dat wy ant-
woorde geven mogen den
genen / die ons gesonden
hebben: Wat segt gy van
uselven?
23 Hy seyde: Ick ben de
stemme des roependen in
de woestijne: Maeckt den
wegh des Heeren recht /
gelijck Esaias de Propheet
gesproken heeft.
24 Ende de afgesondene
waren uyt de Phariseen.
25 Ende sy vraegden hem
ende spraken tot hem: Waer-
om doopt gy dan / so gy de
Christus niet en zijt/ noch
Elias/ noch de Propheet?
26 Joannes antwoordde
haer/ seggende/ Ick doope
met water/ maer hy staet
midden onder ulieden/ dien
gy niet en kent:
27 Deselve is 't die na my
komt/ welcke voor my ge-
worden is: wien ick niet
weerdigh en ben dat ick sij-
nen schoenriem soude ont-
binden.
28 Dese dingen zijn ge-
schiet in Bethabara over
den Jordaen / daer Joan-
nes was doopende.
29 Des anderen daegs sagh
Joannes Jesum tot hem
komende / ende seyde / Siet
het Lam Godts / dat de son-
de der werelt wechneemt.
30 Dese is 't van welcken
ick gesegt hebbe: Na my
komt een man / die voor
my geworden is/ want hy
was eer dan ick.
31 Ende ick en kende hem
niet: maer op dat hy aen
Israël soude geopenbaert
worden / daerom ben ick
gekomen doopende met het
water.
32 Ende Joannes getuyg-
de / seggende/ Ick hebbe
den Geest gesien nederdalen
uyt den hemel / gelijck een
duyve/ ende bleef op hem.
33 Ende ick en kende hem
niet/ maer die my gesonden
heeft om te doopen met wa-
ter/die hadde my gesegt/ Op
welcken gy sult den Geest sien
nederdalen / ende op hem
blijven / dese is 't die met
den Heyligen Geest doopt.
34 Ende ick hebbe gesien/
ende hebbe getuygt / dat
dese de Sone Godts is.

 35 Des

35 Des anderen daegs we-
derom stont Joannes/ ende
twee uyt sijne discipelen.
36 Ende siende op Jesum
[daer] wandelende/ seyde
hy: Siet het Lam Godts.
37 Ende die twee discipelen
hoorden hem [dat] spreken/
ende sy volgden Jesum.
38 Ende Jesus hem om-
keerende ende siende haer
volgen/ seyde tot haer/
39 Wat soeckt gy? ende
sy seyden tot hem/ Rabbi/
('t welck is te seggen/ over-
gesett zijnde/ Meester/)
waer woont gy?
40 Hy seyde tot haer/
Komt/ ende siet. Sy qua-
men ende sagen waer hy
woonde/ ende bleven dien
dagh by hem. Ende het was
ontrent de tiende ure.
41 Andreas de broeder Si-
monis Petri was één van de
twee/ die het van Joanne
gehoort hadden/ ende hem
gevolgt waren.
42 Dese vondt eerst sijnen
broeder Simon/ ende sey-
de tot hem/ Wy hebben
gevonden den Messiam:
't welck is/ overgesett zijn-
de/ de Christus.
43 Ende hy leydde hem tot
Jesum. Ende Jesus hem
aensiende seyde/ Gy zijt
Simon/ de sone Jona: gy
sult genaemt worden Ce-
phas/ 't welck overgesett
wort Petrus.
44 Des anderen daegs wil-
de Jesus henen gaen nae
Galileen/ ende vondt Phi-
lippum/ ende seyde tot hem/
Volgt my.
45 Philippus nu was van
Bethsaida/ uyt de stadt
Andreë ende Petri.
46 Philippus vondt Na-
thanaël ende seyde tot hem/
Wy hebben [dien] gevon-
den/ van welcken Moses
in de wet geschreven heeft/
ende de Propheten/ [name-
lick] Jesum den sone Jo-
sephs/ van Nazareth.
47 Ende Nathanaël seyde
tot hem/ Kan uyt Nazareth
yet goets zijn? Philippus
seyde tot hem/ Komt eñ siet.
48 Jesus sagh Nathanaël
tot hem komen/ ende seyde
van hem/ Siet waerlick
een Israëlijt/ in welcken
geen bedrogh en is.
49 Nathanaël seyde tot
hem/ Van waer kent gy my?
Jesus antwoordde ende sey-
de tot hem/ Eer u Philip-
pus riep/ daer gy onder den
vijgeboom waert/ sagh ick u.
50 Nathanaël antwoordde
ende seyde tot hem/ Rab-
bi/ gy zijt de Sone Godts/
gy zijt de Koningh Israëls.
51 Jesus antwoordde ende
seyde tot hem/ Om dat ick
u gesegt hebbe/ Ick sagh u
onder den vijgeboom/ so ge-
looft gy: gy sult grooter
dingen sien dan dese.

52 En-

52 Ende seyde tot hem/
Voorwaer/ voorwaer seg-
ge ick ulieden/ Van nu aen
sult gy den hemel sien ge-
opent/ ende de Engelen
Godts opklimmende ende
nederdalende op den Sone
des menschen.

Het 2. Capittel.

ENde op den derden dagh
was daer een bruyloft
te Cana in Galileen: ende
de moeder Jesu was aldaer.
2 Ende Jesus was oock
genoodt/ ende sijne discipe-
len/ tot de bruyloft.
3 Ende als 'er wijn ge-
brack/ seyde de moeder Je-
su tot hem/ Sy en hebben
geenen wijn.
4 Jesus seyde tot haer/
Vrouwe/ wat hebbe ick
met u [te doen]? Mijne ure
en is nogh niet gekomen.
5 Sijne moeder seyde tot
de dienaers/ So wat hy ulie-
den sal seggen/ [dat] doet.
6 Ende aldaer waren ses
steenen watervaten gestelt
nae de reyniginge der Jo-
den/ elck houdende twee
ofte drie metreten.
7 Jesus seyde tot haer/
Vullet de watervaten met
water. Ende sy vuldense tot
boven toe.
8 Ende hy seyde tot haer/
Schept nu/ ende draegt het
tot den hofmeester/ ende sy
droegen 't.
9 Als nu de hofmeester het
water/ dat wijn geworden
was/ geproeft hadde/ (ende
hy en wist niet van waer [de
wijn] was/ maer de dienaren
die het water geschept had-
den wisten 't/) so riep de
hofmeester den bruydegom/
10 Ende seyde tot hem/
Alle man sett eerst den goe-
den wijn op/ ende wanneer
men welgedroncken heeft/
alsdan den minderen: [maer]
gy hebt den goeden wijn tot
nu toe bewaert.
11 Dit beginsel der teecke-
nen heeft Jesus gedaen te
Cana in Galileen/ ende heeft
sijne heerlickheyt geopen-
baert: ende sijne discipelen
geloofden in hem.
12 Daer na gingh hy af nae
Capernaum/ hy ende sijne
moeder/ ende sijne broeders/
ende sijne discipelen/ ende
en bleven aldaer niet vele
dagen.
13 Ende het Pascha der
Joden was naeby/ ende Je-
sus gingh op nae Jerusalem.
14 Ende hy vondt in den
Tempel die ossen/ ende scha-
pen/ ende duyven verkoch-
ten/ ende de wisselaers [daer]
sittende:
15 Ende een geessel van
touwkens gemaeckt heb-
bende/ dreef hyse alle uyt den
Tempel/ oock de schapen en-
de de ossen: ende het gelt der
wisselaren stortede hy uyt/
ende keerde de tafelen om.

16 Ende hy seyde tot de ge-
ne die de duyven verkoch-
ten / Neemt dese dingen van
hier wech: ende maeckt niet
het huys mijns Vaders tot
een huys van koophandel.
17 Ende sijne discipelen
wierden indachtigh dat 'er
geschreven is / De yver uwes
huys heeft my verslonden.
18 De Joden antwoordden
dan / ende seyden tot hem /
Wat teecken toont gy ons /
dat gy dese dingen doet?
19 Jesus antwoordde ende
seyde tot haer: Breeket desen
Tempel / ende in drie dagen
sal ick denselven oprechten.
20 De Joden seyden dan /
Zes en veertigh jaren is
[over] desen Tempel ge-
bouwt / ende gy / sult gy dien
in drie dagen oprechten?
21 Maer hy seyde [dit] van
den Tempel sijns lichaems.
22 Daerom als hy opge-
staen was van den dooden /
wierden sijne discipelen ge-
dachtigh / dat hy dit tot
haer gesegt hadde: ende sy
geloofden de Schrift / ende
het woort / dat Jesus ge-
sproken hadde.
23 Ende als hy te Jerusa-
lem was / op het Pascha
in het feest / geloofden vele
in sijnen name / siende sijne
teeckenen die hy dede.
24 Maer Jesus selve en
betrouwde haer hemselven
niet / om dat hy se alle kende:
25 Ende dat hy niet van
nooden en hadde dat yemant
getuygen soude van den
mensche / want hy selve wist
wat in den mensche was.

Het 3. Capittel.

ENde daer was een men-
sche uyt de Phariseen /
wiens name was Nicode-
mus / een Overste der Joden.
2 Dese quam des nachts
tot Jesum / ende seyde tot
hem / Rabbi / wy weten dat
gy zijt een Leeraar van Godt
gekomen: want niemant en
kan dese teeckenen doen die
gy doet / so Godt met hem
niet en is.
3 Jesus antwoordde ende
seyde tot hem / Voorwaer /
voorwaer segge ick u / Ten zy
dat yemant wederom gebo-
ren worde / hy en kan het Ko-
ninckrijcke Godts niet sien.
4 Nicodemus seyde tot hem /
Hoe kan een mensche gebo-
ren worden [nu] oudt zijn-
de? Kan hy oock andermael
in sijns moeders buyck in-
gaen / ende geboren worden?
5 Jesus antwoordde / Voor-
waer / voorwaer segge ick u /
So yemant niet geboren en
wort uyt water ende Geest /
hy en kan in het Koninck-
rijcke Godts niet ingaen.
6 Het gene uyt het vleesch
geboren is [dat] is vleesch:
ende het gene uyt den Geest
geboren is / [dat] is Geest.
7 En verwondert u niet
dat

dat ick u gesegt hebbe / Gy-
lieden moet wederom ge-
boren worden.
8 De wint blaest waer he-
nen hy wil / ende gy hoort
sijn geluyt / maer gy en weet
niet van waer hy komt /
ende waer hy henen gaet:
alsoo is een yegelick die uyt
den Geest geboren is.
9 Nicodemus antwoord-
de ende seyde tot hem / Hoe
konnen dese dingen geschie-
den?
10 Jesus antwoordde ende
seyde tot hem / Zijt gy een
Leeraar Israëls / ende en
weet gy dese dingen niet?
11 Voorwaer / voorwaer
segge ick u / Wy spreken dat
wy weten / ende getuygen
dat wy gesien hebben: ende
gylieden en neemt ons ge-
tuygenisse niet aen.
12 Indien ick ulieden de
aerdsche dingen gesegt heb-
be / ende gy niet en gelooft:
hoe sult gy gelooven / in-
dien ick ulieden de hemel-
sche soude seggen?
13 Ende niemant en is op-
gevaren in den hemel / dan
die uyt den hemel neder-
gekomen is / [namelick] de
Sone des menschen / die
in den hemel is.
14 Ende gelijck Moses de
slange in de woestijne ver-
hoogt heeft / alsoo moet de
Sone des menschen ver-
hoogt worden:
15 Op dat een yegelick die
in hem gelooft / niet en ver-
derve / maer het eeuwige
leven hebbe.
16 Want alsoo lief heeft
Godt de wereld gehadt / dat
hy sijnen eenighgeborenen
Sone gegeven heeft / op dat
een yegelick die in hem ge-
looft / niet en verderve / maer
het eeuwige leven hebbe.
17 Want Godt en heeft sij-
nen Sone niet gesonden in de
wereld / op dat hy de wereld
veroordeelen soude / maer
op dat de wereld door hem
soude behouden worden.
18 Die in hem gelooft en
wort niet veroordeelt / maer
die niet en gelooft is alreede
veroordeelt: dewijle hy niet
en heeft gelooft in den name
des eenighgeboren Soons
Godts.
19 Ende dit is het oordeel /
dat het licht in de wereld ge-
komen is / ende de menschen
hebben de duysternisse liever
gehadt dan het licht: want
hare wercken waren boos.
20 Want een yegelick die
quaet doet / haet het licht /
ende en komt tot het licht
niet / op dat sijne wercken
niet bestraft en worden.
21 Maer die de waerheyt
doet / komt tot het licht /
op dat sijne wercken open-
baer worden / dat sy in Gode
gedaen zijn.
22 Na desen quam Jesus

ende sijne discipelen in het
lant van Judea/ ende ont-
hielt hem aldaer met haer/
ende doopte.
23 Ende Joannis doopte
oock in Enon by Salim/ de-
wijle aldaer vele wateren
waren: ende sy quamen
daer ende wierden gedoopt.
24 Want Joannes en was
nogh niet in de gevancke-
nisse geworpen.
25 Daer rees dan een vra-
ge [van eenige] uyt de dis-
cipelen Joannis met de Jo-
den over de reyniginge.
26 Ende sy quamen tot
Joannem/ ende seyden tot
hem/ Rabbi/ die met u
was over den Jordaen/
welcken gy getuygenisse
gaeft/ siet die doopt/ ende
sy komen alle tot hem.
27 Joannes antwoordde
ende seyde/ Een mensche
en kan geen dingh aenne-
men/ so het hem uyt den
hemel niet gegeven en zy.
28 Gy selve zijt mijne ge-
tuygen/ dat ick gesegt heb-
be/ Ick en ben de Christus
niet/ maer dat ick voor hem
henen uytgesanden ben.
29 Die de bruyt heeft is de
bruydegom/ maer de vrient
des bruydegoms/ die staet
ende hem hoort/ verblijdt
sich met blijtschap om de
stemme des bruydegoms.
So is dan dese mijne blijt-
schap vervult geworden.
30 Hy moet wassen/ maer
ick minder worden.
31 Die van boven komt/
is boven alle: Die uyt der
aerden is [voortgekomen]/
die is uyt der aerden/ en-
de spreeckt uyt der aerden.
Die uyt den hemel komt/
is boven alle.
32 Ende 't gene hy gesien
ende gehoort heeft/ dat ge-
tuygt hy: ende sijn getuyge-
nisse en neemt niemant aen.
33 Die sijn getuygenisse
aengenomen heeft/ die heeft
versegelt dat Godt waer-
achtigh is.
34 Want dien Godt geson-
den heeft/ die spreeckt de
woorden Godts: want Godt
en geeft [hem] den Geest
niet met mate.
35 De Vader heeft den So-
ne lief/ ende heeft alle din-
gen in sijne hant gegeven.
36 Die in den Sone ge-
looft/ die heeft het eeuwige
leven: maer die den Sone
ongehoorsaem is/ die en sal
het leven niet sien; maer de
toorn Godts blijft op hem.

Het 4. Capittel.

ALs dan de Heere ver-
stont/ dat de Phariseen
gehoort hadden/ dat Jesus
meer discipelen maeckte en-
de doopte dan Joannes:
2 (Hoewel Jesus selve niet
en doopte/ maer sijne dis-
cipelen.)
3 So verliet hy Judeam/
en-

ende gingh wederom henen
nae Galileen.
4 Ende hy moest door Sa-
marien gaen.
5 Hy quam dan in een stadt
van Samarien / genaemt
Sichar / naeby het stuck
lants / 't welck Jacob sijnen
sone Joseph gaf.
6 Ende aldaer was de fon-
teyne Jacobs. Jesus dan
vermoeyt zijnde van de rey-
se / sat alsoo neder neven de
fonteyne. Het was ontrent
de seste ure:
7 Daer quam een vrouwe
uyt Samarien om water
te putten. Jesus seyde tot
haer / Geeft my te drincken.
8 (Want sijne discipelen
waren henen gegaen in de
stadt / op dat sy souden spijse
koopen.)
9 So seyde dan de Samari-
taensche vrouwe tot hem /
Hoe begeert gy / die een Jo-
de zijt / van my drincken /
die ick een Samaritaensche
vrouwe ben? Want de Jo-
den en houden geen gemeyn-
schap met de Samaritanen.
10 Jesus antwoordde ende
seyde tot haer / Indien gy
de gave Godts kendet / ende
wie hy is / die tot u segt /
Geeft my drincken: so soudt
gy van hem hebben begeert /
ende hy soude u levende wa-
ter gegeven hebben.
11 De vrouwe seyde tot
hem / Heere / gy en hebt niet
om mede te putten / ende de
put is diep: van waer hebt
gy dan het levende water?
12 Zijt gy meerder dan
onse vader Jacob / die ons
den put gegeven heeft? en-
de hy selve heeft daer uyt
gedroncken / ende sijne kin-
deren / ende sijn vee.
13 Jesus antwoordde ende
seyde tot haer / Een yeder
die van dit water drinckt /
sal wederom dorsten.
14 Maer so wie gedronc-
ken sal hebben van het wa-
ter dat ick hem geven sal /
dien en sal in eeuwigheyt
niet dorsten: maer het wa-
ter dat ick hem sal geven /
sal in hem worden een fon-
teyne van water springende
tot in het eeuwige leven.
15 De vrouwe seyde tot
hem / Heere / geeft my dat
water / op dat my niet en
dorste / ende ick hier niet en
[moet] komen om te putten.
16 Jesus seyde tot haer /
Gaet henen / roept uwen
man / ende komt hier.
17 De vrouwe antwoordde
ende seyde / Ick en hebbe
geenen man. Jesus seyde tot
haer / Gy hebt wel gesegt /
Ick en hebbe geenen man.
18 Want gy hebt vijf man-
nen gehadt; ende dien gy
nu hebt / en is uwe man
niet: dat hebt gy met waer-
heyt gesegt.
19 De vrouwe seyde tot

hem / Heere / ick sie dat gy een Propheet zijt.

20 Onse vaders hebben op desen bergh aengebeden: ende gylieden segt / dat te Jerusalem de plaetse is daer men moet aenbidden.

21 Jesus seyde tot haer / Vrouwe / gelooft my / de ure komt / wanneer dat gylieden noch op desen bergh / noch te Jerusalem / den Vader en sult aenbidden.

22 Gylieden aenbidt dat gy niet en weet / wy aenbidden dat wy weten: want de saligheyt is uyt de Joden:

23 Maer de ure komt / ende is nu / wanneer de ware aenbidders den Vader aenbidden sullen in geest ende waerheyt: Want de Vader soeckt oock alsulcke / die hem [alsoo] aenbidden.

24 Godt is een geest: ende die hem aenbidden / moeten [hem] aenbidden in geest ende waerheyt.

25 De vrouwe seyde tot hem / Ick weet' dat de Messias komt (die genaemt wort Christus): wanneer die sal gekomen zijn / so sal hy ons alle dingen verkondigen.

26 Jesus seyde tot haer / Ick ben 't / die met u spreke.

27 Ende daer op quamen sijne discipelen / ende verwonderden haer dat hy met een vrouwe sprack: Nochtans en seyde niemant / Wat vraegt gy? ofte / Wat spreeckt gy met haer?

28 So verliet de vrouwe dan haer watervat / ende gingh henen in de stadt / ende seyde tot de lieden /

29 Komt / siet een mensche / die my gesegt heeft alles wat ick gedaen hebbe: Is dese niet de Christus?

30 Sy dan gingen uyt der stadt / ende quamen tot hem.

31 Ende ondertusschen baden hem de discipelen / seggende / Rabbi / eet.

32 Maer hy seyde tot haer / Ick hebbe een spijse om te eten / die gy niet en weet:

33 So seyden dan de discipelen tegen malkanderen / Heeft hem yemant te eten gebracht?

34 Jesus seyde tot haer / Mijn spijse is / dat ick doe den wille des genen die my gesonden heeft / ende sijn werck volbrenge.

35 Segt gylieden niet / Het zijn nogh vier maanden / ende [dan] komt de oogst? Siet ick segge u / Heft uwe oogen op / ende aenschouwt de landen: want sy sijn alreede wit om te oogsten.

36 Ende die maeyt ontfangt loon / ende vergadert vrucht ten eeuwigen leven: op dat hem te samen verblijde / beyde die zaeyt ende die maeyt.

37 Want hier in is die spreuc-

sprueckte waerachtigh / Een
ander is 't die zaeyt / ende
een ander die maeyt.
38 Ick hebbe u uytgesan-
den om te maeyen 't gene gy
niet bearbeydt en hebt: an-
dere hebben 't bearbeydt /
ende gy zijt tot haren ar-
beyt ingegaen.
39 Ende vele der Sama-
ritanen uyt die stadt geloof-
den in hem / om het woort
der vrouwe die getuygde /
Hy heeft my gesegt alles
wat ick gedaen hebbe.
40 Als dan de Samarita-
nen tot hem gekomen wa-
ren / baden sy hem dat hy
by hare bleve: ende hy bleef
aldaer twee dagen.
41 Ende daer geloofden-
der veel meer om sijns
woorts wille.
42 Ende seyden tot de vrou-
we / Wy en gelooven niet
meer om uwes seggens wil-
le: want wy selve hebben
[hem] gehoort / ende we-
ten dat dese waerlick is de
Christus / de Saligmaker
der werelt.
43 Ende na de twee dagen
gingh hy van daer / ende
gingh henen nae Galileen.
44 Want Jesus heeft selve
getuygt / dat een Propheet
in sijn eygen vaderlant geen
eere en heeft.
45 Als hy dan in Galileen
quam / ontfingen hem de
Galileers / gesien hebbende
alle de dingen / die hy te
Jerusalem op het feest ge-
daen hadde: want oock sy
waren tot het feest gegaen.
46 So quam dan Jesus
wederom tot Cana in Gali-
leen / daer hy het water wijn
gemaeckt hadde. Ende daer
was een seker Koninckliick
[Hovelingh] / wiens sone
kranck was te Capernaum.
47 Dese gehoort hebben-
de dat Jesus uyt Judea in
Galileen quam / gingh tot
hem / ende badt hem dat hy
afquame / ende sijnen sone
gesont maeckte: want hy
lagh op sijn sterven.
48 Jesus dan seyde tot hem /
Ten zy dat gy lieden teec-
kenen ende wonderen siet /
so en sult gy niet gelooven.
49 De Koninckliicke [Hove-
lingh] seyde tot hem / Heere /
komt af eer mijn kint sterft.
50 Jesus seyde tot hem /
Gaet henen / uw sone leeft.
Ende de mensche geloofde
het woort / dat Jesus tot hem
seyde / ende gingh henen.
51 Ende als hy nu afgingh /
quamen hem sijne dienst-
knechten te gemoet / ende
boodschapten / seggende /
Uw kint leeft.
52 So vraegde hy dan van
haer de ure / in welcke het
beter met hem geworden
was: ende sy seyden tot hem
Gisteren te seven uren ver-
liet hem de koortse.

53 De vader bekende dan/
dat het op deselve ure [was]
in dewelcke Jesus tot hem
gesegt hadde / Uw sone leeft:
Ende hy geloofde selve / en-
de syn geheel huys.
54 Dit tweede teecken heeft
Jesus wederom gedaen / als
hy uyt Judea in Galileen
gekomen was.

Het 5. Capittel.

NA desen was een feest
der Joden / ende Jesus
gingh op nae Jerusalem.
2 Ende daer is te Jerusa-
lem aen de schaeps[poorte]
een badtwater / het welck
in 't Hebreeusch toegenaemt
wort Bethesda / hebbende
vijf salen.
3 In deselve lagh een groo-
te menigte van krancke /
blinde / kreupele / verdorde/
wachtende op de roeringe
des waters.
4 Want een Engel daelde
neder op sekeren tijt in dat
badtwater / ende beroerde
het water: die dan eerst
daer inquam na de beroe-
ringe van het water / die
wiert gesont / van wat sieck-
te hy oock bevangen was.
5 Ende aldaer was een seker
mensche die acht en dertigh
jaren kranck gelegen hadde.
6 Jesus siende desen lig-
gen / ende wetende dat hy
nu langen tijt gelegen had-
de/ seyde tot hem / Wilt
gy gesont worden?
7 De krancke antwoordde
hem / Heere / ick en hebbe
niet een mensche om my te
werpen in het badtwater /
wanneer het water beroert
wort: ende terwijle ick ko-
me / so daelt een ander voor
my neder.
8 Jesus seyde tot hem /
Staet op / neemt uw bed-
deken op ende wandelt.
9 Ende terstont wiert de
mensche gesont / ende nam
sijn beddeken op / ende wan-
delde. Ende het was Sab-
bath op denselven dagh.
10 De Joden seyden dan
tot den genen die genesen
was / Het is Sabbath / 't en-
is u niet geoorloft het bed-
deken te dragen.
11 Hy antwoordde haer /
Die my gesont gemaeckt
heeft / die heeft my gesegt/
Neemt uw beddeken op /
ende wandelt.
12 Sy vraegden hem dan /
Wie is de mensche / die u ge-
segt heeft / Neemt uw bed-
deken op / ende wandelt?
13 Ende die gesont gemaeckt
was en wist niet wie hy was:
want Jesus was ontweec-
ken / alsoo daer een [groote]
schare in die plaetse was.
14 Daer na vondt hem Je-
sus in den Tempel / ende sey-
de tot hem / Siet / gy zijt
gesont geworden: en son-
digt niet meer / op dat u
niet wat ergers en geschiede.

15 De mensche gingh he-
nen/ ende boodschapte den
Joden/ dat het Jesus was
die hem gesont gemaeckt
hadde.
16 Ende daerom vervolg-
den de Joden Jesum/ ende
sochten hem te dooden/ om
dat hy dese dingen op den
Sabbath dede.
17 Ende Jesus antwoord-
de haer/ Mijn Vader werckt
tot nu toe/ ende ick werc-
ke [oock].
18 Daerom sochten dan de
Joden te meer hem te doo-
den/ om dat hy niet alleen
den Sabbath brack/ maer
oock seyde dat Godt sijn ey-
gen Vader was/ hemselven
Gode even gelijck makende.
19 Jesus dan antwoordde/
ende seyde tot haer/ Voor-
waer/ voorwaer segge ick
u/ De Sone en kan niets
van hemselven doen/ ten
zy hy den Vader dat siet
doen: want so wat die
doet/ 't selve doet oock de
Sone desgelijcks.
20 Want de Vader heeft
den Sone lief/ ende toont
hem alles wat hy doet:
ende hy sal hem grooter
wercken toonen dan dese/
op dat gy u verwonderet.
21 Want gelijck de Va-
der de doode opweckt ende
levendigh maeckt/ alsoo
maeckt oock de Sone le-
vendigh die hy wil.
22 Want oock de Vader
en oordeelt niemant/ maer
heeft alle het oordeel den
Sone gegeven:
23 Op dat sy alle den Sone
eeren/ gelijck sy den Vader
eeren. Die den Sone niet
en eert/ en eert den Vader
niet die hem gesonden heeft.
24 Voorwaer/ voorwaer
segge ick u/ Die mijn woort
hoort/ ende gelooft hem die
my gesonden heeft/ die heeft
het eeuwige leven/ ende en
komt niet in de verdoeme-
nisse: maer is uyt den doot
overgegaen in het leven.
25 Voorwaer/ voorwaer
segge ick u/ De ure komt
ende is nu/ wanneer de
doode sullen hooren de stem-
me des Soons Godts/ en-
de diese gehoort hebben/
sullen leven.
26 Want gelijck de Vader
het leven heeft in hemsel-
ven/ alsoo heeft hy oock den
Sone gegeven het leven te
hebben in hemselven:
27 Ende heeft hem macht
gegeven oock gerichte te
houden/ om dat hy des
menschen Sone is.
28 En verwondert u daer
niet over: want de ure komt/
in welcke alle die in de gra-
ven zijn sijne stemme sullen
hooren:
29 Ende sullen uytgaen/
die het goede gedaen hebben
tot de opstandinge des le-
vens.

vens: ende die het quade ge-
daen hebben tot de opstan-
dinge der verdoemenisse.
30 Ick en kan van my sel-
ven niets doen. Gelijck ick
hoore/ oordeele ick; ende
mijn oordeel is rechtveer-
digh: want ick en soecke
niet mijnen wille/ maer den
wille des Vaders/ die my
gesonden heeft.
31 Indien ick van my sel-
ven getuyge/ mijn getuyge-
nisse en is niet waerachtigh.
32 Daer is een ander die
van my getuygt/ ende ick
weet' dat het getuygenisse
't welck hy van my ge-
tuygt waerachtigh is.
33 Gylieden hebt tot Jo-
annem gesonden/ ende hy
heeft der waerheyt getuy-
genisse gegeven.
34 Doch ick en neme geen
getuygenisse van een men-
sche: maer dit segge ick/
op dat gylieden soudt be-
houden worden.
35 Hy was een brandende
ende lichtende keerse: ende
gy hebt ulieden voor eenen
korten tijt in sijn licht wil-
len verheugen.
36 Maer ick hebbe een ge-
tuygenisse meerder dan [dat]
van Joannis. Want de werc-
ken die my de Vader gegeven
heeft om die te volbrengen/
deselve wercken die ick doe
getuygen van my/ dat my
de Vader gesonden heeft.
37 Ende de Vader die my
gesonden heeft/ die heeft
selve van my getuygt. Gy
en hebt noch sijne stemme
oyt gehoort/ noch sijne ge-
daente gesien.
38 Ende sijn woort en hebt
gy niet in u blijvende: want
gy dien niet en gelooft/ dien
hy gesonden heeft.
39 Ondersoeckt de Schrif-
ten/ want gy meynt in de-
selve het eeuwige leven te
hebben: ende die zijn 't die
van my getuygen.
40 Ende gy en wilt tot my
niet komen/ op dat gy 't
leven moogt hebben.
41 Ick en neme geen eere
van menschen:
42 Maer ick kenne ulie-
den/ dat gy de liefde Godts
in uselven niet en hebt.
43 Ick ben gekomen in den
name mijns Vaders/ ende
gy en neemt my niet aen:
so een ander komt in sijnen
eygenen name/ dien sult gy
aennemen.
44 Hoe kont gy gelooven/
die gy eere van malkanderen
neemt/ ende de eere die van
Godt alleenis/niet en soeckt?
45 En meynt niet dat ick u
verklagen sal by den Vader:
die u verklaegt is Moses/
op welcken gy gehoopt hebt.
46 Want indien gy Mosi
geloofdet/ so soudt gy my
gelooven. Want hy heeft
van my geschreven.

47 Maer so gy sijne Schrif-
ten niet en gelooft / hoe sult
gy mijne woorden geloven?

Het 6. Capittel.

NA desen vertrock Jesus
over de zee van Gali-
lea / welcke is [de zee] van
Tiberias.
2 Ende hem volgde een
groote schare / om dat sy
sijne teeckenen sagen / die
hy dede aen de krancke.
3 Ende Jesus gingh op
den bergh / ende sat aldaer
neder met sijne discipelen.
4 Ende het Pascha / het
feest der Joden / was naeby.
5 Jesus dan de oogen op-
heffende / ende siende dat een
groote schare tot hem quam /
seyde tot Philippum / Van
waer sullen wy brooden koo-
pen / op dat dese eten mogen?
6 (Doch dit seyde hy hem
beproevende: want hy wist
selve wat hy doen soude.)
7 Philippus antwoordde
hem / Voor twee hondert
penningen broot en is dese
niet genoegh / op dat een
yegelick van haer een wey-
nigh neme.
8 Eén van sijne discipe-
len / [namelick] Andreas /
de broeder Simonis Petri /
seyde tot hem /
9 Hier is een jongsken / dat
vijf gersten brooden heeft /
ende twee vischskens: maer
wat zijn dese onder soo vele?
10 Ende Jesus seyde / Doet
de menschen nedersitten: en-
de daer was veel gras in die
plaetse. So saten dan de
mannen neder / ontrent vijf
duysent in 't getal.
11 Ende Jesus nam de
brooden / ende gedanckt heb-
bende deylde hyse den disci-
pelen / ende de discipelen den
genen die nedergeseten wa-
ren: desgelijcks oock van de
vischskens / soo vele sy wilden.
12 Ende als sy versadigt
waren / seyde hy tot sijne dis-
cipelen / Vergadert de over-
geschotene brocken / op dat
'er niets verloren en gae.
13 Sy vergaderdense dan /
ende vulden twaelf korven
met brocken van de vijf ger-
sten brooden / welcke over-
geschoten waren den genen
die gegeten hadden.
14 De menschen dan ge-
sien hebbende het teecken
dat Jesus gedaen hadde /
seyden / Dese is waerlick
de Propheet / die in de
werelt komen soude.
15 Jesus dan wetende dat
sy souden komen / ende hem
met gewelt nemen op dat
sy hem Koningh maeckten /
ontweeck wederom op den
bergh / hy selve alleen.
16 Ende als het avont ge-
worden was / gingen sijne
discipelen af nae de zee.
17 Ende in het schip ge-
gaen zijnde quamen sy over
de zee nae Capernaum.
En-

Ende het was alreede duy-
ster geworden/ende Jesus en
was tot haer niet gekomen.
18 Ende de zee verhief
haer / overmits daer een
groote wint waeyde.
19 Ende als sy ontrent
vijf en twintigh ofte dertigh
stadien gevaren waren / sa-
gen sy Jesum wandelende
op de zee / ende komende
by het schip / ende sy wier-
den bevreest.
20 Maer hy seyde tot haer/
Ick ben 't / en zijt niet be-
vreest.
21 Sy hebben dan hem
gewilliglick in het schip ge-
nomen: ende terstont quam
het schip aen het lant / daer
sy nae toe voeren.
22 Des anderen daegs de
schare/die aen d' andere zijde
der zee stont / siende dat al-
daer geen ander scheepken
en was dan dat eene / daer
sijne discipelen ingegaen wa-
ren / ende dat Jesus met sij-
ne discipelen in dat scheep-
ken niet en was gegaen /
maer [dat] sijne discipelen al-
leen wechgevaren waren:
23 (Doch daer quamen
andere scheepskens van Ti-
berias naeby de plaetse daer
sy het broot gegeten had-
den/ als de Heere gedanckt
hadde.)
24 Doe dan de schare sagh
dat Jesus aldaer niet en
was/ noch sijne discipelen/
so gingen sy oock in de sche-
pen / ende quamen te Ca-
pernaum / soeckende Jesum.
25 Ende als sy hem gevon-
den hadden over de zee / sey-
den sy tot hem / Rabbi/wan-
neer zijt gy hier gekomen?
26 Jesus antwoordde haer
ende seyde/Voorwaer/voor-
waer segge ick u / Gy soeckt
my/ niet om dat gy teecke-
nen gesien hebt / maer om
dat gy van de brooden gege-
ten hebt / ende versadigt zijt.
27 Werckt niet [om] de
spijse die vergaet / maer[om]
de spijse die blijft tot in het
eeuwige leven / welcke de
Zone des menschen u-lieden
geven sal: want desen heeft
Godt de Vader versegelt.
28 Sy seyden dan tot hem /
Wat sullen wy doen / op dat
wy de wercken Godts mo-
gen wercken?
29 Jesus antwoordde en-
de seyde tot haer / Dit is
het werck Godts / dat gy
geloovet in hem / dien hy
gesonden heeft.
30 Sy seyden dan tot hem /
Wat teecken doet gy dan / op
dat wy het mogen sien / ende
u geloovent? Wat werckt gy?
31 Onse vaders hebben
het Manna gegeten in de
woestijne: gelijck geschre-
ven is/ Hy gaf haer 't broot
uyt den hemel te eten.
32 Jesus dan seyde tot
haer / Voorwaer/ voorwaer
seg-

segge ick u / Moses en heeft
u niet gegeven het broot
uyt den hemel: maer mijn
Vader geeft u dat ware broot
uyt den hemel.
33 Want het broot Godts
is hy die uyt den hemel ne=
derdaelt / ende die der we=
relt het leven geeft.
34 Sy seyden dan tot hem/
Heere / geeft ons altijt dit
broot.
35 Ende Jesus seyde tot
haer / Ick ben het broot des
levens: die tot my komt /
en sal geensins hongeren /
ende die in my gelooft / en
sal nimmermeer dorsten.
36 Maer ick hebbe u ge=
segt / dat gy my oock gesien
hebt / ende gy en gelooft niet.
37 Al wat my de Vader
geeft sal tot my komen: en=
de die tot my komt / en sal
ick geensins uytwerpen.
38 Want ick ben uyt den
hemel nedergedaelt / niet
op dat ick mijnen wille soude
doen / maer den wille des ge=
nen die my gesonden heeft.
39 Ende dit is de wille des
Vaders die my gesonden
heeft / dat al wat hy my ge=
geven heeft / ick daer uyt niet
en verliese / maer het selve
opwecke ten uytersten dage.
40 Ende dit is de wille des
genen die my gesonden heeft /
dat een yegelick die den So=
ne aenschouwt / ende in hem
gelooft / het eeuwige leven
hebbe: ende ick sal hem op=
wecken ten uytersten dage.
41 De Joden dan murmu=
reerden over hem / om dat
hy gesegt hadde / Ick ben
het broot dat uyt den hemel
nedergedaelt is.
42 Ende sy seyden / Is de=
se niet Jesus de sone Jo=
sephs / wiens vader ende
moeder wy kennen? Hoe
segt dese dan / Ick ben uyt
den hemel nedergedaelt?
43 Jesus antwoordde dan /
ende seyde tot haer / En
murmureert niet onder mal=
kanderen.
44 Niemant en kan tot my
komen / ten zy dat de Vader
die my gesonden heeft / hem
trecke: ende ick sal hem op=
wecken ten uytersten dage.
45 Daer is geschreven in
de Propheten / Ende sy sul=
len alle van Godt geleert
zijn. Een yegelick dan die
[het] van den Vader ge=
hoort / ende geleert heeft /
die komt tot my.
46 Niet dat yemant den
Vader gesien heeft / dan die
van Godt is: dese heeft den
Vader gesien.
47 Voorwaer / voorwaer seg=
ge ick u / Die in my gelooft /
heeft het eeuwige leven.
48 Ick ben het broot des
levens.
49 Uwe vaders hebben het
Manna gegeten in de woe=
stijne / ende sy zijn gestorven.

50 Dit

50 Dit is het broot dat uyt
den hemel nederdaelt / op
dat de mensche daer van ete /
ende niet en sterve.
51 Ick ben dat levende
broot / dat uyt den hemel
nedergedaelt is: so yemant
van dit broot eet / die sal in
der eeuwigheyt leven. Ende
het broot dat ick geven sal /
is mijn vleesch / het welck
ick geven sal voor het leven
der werelt.
52 De Joden dan streden
onder malkanderen / seg-
gende / Hoe kan ons dese
[sijn] vleesch te eten geven?
53 Jesus dan seyde tot
haer / Voorwaer / voorwaer
segge ick uliedEN / Ten zy dat
gy het vleesch des Soons
des menschen etet / ende sijn
bloet drinckt / so en hebt
gy geen leven in uselven.
54 Die mijn vleesch eet /
ende mijn bloet drinckt / die
heeft het eeuwige leven:
ende ick sal hem opwecken
ten uytersten dage.
55 Want mijn vleesch is
waerlick spijse / ende mijn
bloet is waerlick dranck.
56 Die mijn vleesch eet / en-
de mijn bloet drinckt / die
blijft in my / ende ick in hem.
57 Gelijckerwijs my de le-
vende Vader gesonden heeft /
ende ick leve door den Va-
der: [alsoo] die my eet / de-
selve sal leven door my.
58 Dit is het broot dat uyt
den hemel nedergedaelt is.
Niet gelijck uwe vaders het
Manna gegeten hebben /
ende zijn gestorven: die dit
broot eet / sal in der eeu-
wigheyt leven.
59 Dese dingen seyde hy in
de Synagoge / leerende te
Capernaum.
60 Vele dan van sijne disci-
pelen [dit] hoorende / sey-
den / Dese reden is hart:
wie kan deselve hooren?
61 Jesus nu wetende by
hemselven / dat sijne disci-
pelen daer over murmu-
reerden / seyde hy tot haer /
Ergert ulieden dit?
62 [Wat soude 't] dan [zijn,]
so gy den Sone des men-
schen saget opvaren daer
hy te vooren was?
63 De Geest is 't die le-
vendigh maeckt: het vleesch
en is niet nut. De woor-
den die ick tot u spreke zijn
geest ende zijn leven.
64 Maer daer zijn sommi-
ge van ulieden die niet en
gelooven. Want Jesus wist
van den beginne / wie sy
waren die niet en geloofden /
ende wie hy was die hem
verraden soude.
65 Ende hy seyde / Daer-
om hebbe ick u gesegt / dat
niemant tot my komen en
kan / ten zy dat het hem ge-
geven zy van mijnen Vader.
66 Van doen af gingen vele
sijner discipelen te rugge /
en-

ende en wandelden niet meer
met hem.
67 Jesus dan seyde tot de
twaelve / Wilt gylieden oock
niet wechgaen?
68 Simon Petrus dan ant-
woordde hem / Heere / tot
wien sullen wy henen gaen?
gy hebt de woorden des eeu-
wigen levens:
69 Ende wy hebben gelooft
ende bekent / dat gy zijt de
Christus / de Sone des le-
vendigen Godts.
70 Jesus antwoordde haer /
En hebbe ick niet u twaelve
uytverkoren / ende één uyt
u is een duyvel?
71 Ende hy seyde [dit van]
Judas Simonis Iscariot.
Want dese soude hem ver-
raden / zijnde één van de
twaelve.

Het 7. Capittel.

ENde na desen wandelde
Jesus in Galilea: want
hy en wilde in Judea niet
wandelen / om dat de Joden
hem sochten te dooden.
2 Ende het feest der Joden /
[namelick] de [Loof]hutten-
settinge / was naeby.
3 So seyden dan sijne broe-
ders tot hem / vertreckt van
hier / ende gaet henen in Ju-
deam / op dat oock uwe disci-
pelen uwe wercken mogen
aenschouwen / die gy doet.
4 Want niemant en doet
yet in 't verborgen / ende
soeckt selve dat men opent-
lick van hem spreke. Indien
gy dese dingen doet / so open-
baert uselven aen de werelt.
5 Want oock sijne broeders
en geloofden niet in hem.
6 Jesus dan seyde tot haer /
Mijn tijt en is nogh niet hier:
maer uw tijt is altijt bereydt.
7 De werelt en kan ulie-
den niet haten / maer my
haet sy / om dat ick van
deselve getuyge / dat hare
wercken boos zijn.
8 Gaet gylieden op tot dit
feest: ick en gae nogh niet
op tot dit feest / want mijn
tijt en is nogh niet vervult.
9 Ende als hy dese dingen
tot haer gesegt hadde / bleef
hy in Galilea.
10 Maer als sijne broeders
opgegaen waren / doe gingh
hy oock selve op tot het feest /
niet opentlick / maer als in 't
verborgen.
11 De Joden dan sochten
hem in het feest / ende sey-
den / Waer is hy?
12 Ende daer was veel
gemurmels van hem onder
de scharen. Sommige sey-
den / Hy is goet: ende an-
dere seyden / Neen; maer
hy verleyt de schare.
13 Nochtans en spraeck
niemant vrymoedelick van
hem / om de vreese der Joden.
14 Doch als het nu in het
midden van het feest was /
so gingh Jesus op in den
Tempel / ende leerde.

15 Ende de Joden verwon-
derden haer / seggende / Hoe
weet dese de Schriften / daer
hyse niet geleert en heeft?
16 Jesus antwoordde haer/
ende seyde / Mijn leere en is
mijne niet / maer des genen
die my gesonden heeft.
17 So yemant wil desselfs
wille doen / die sal van dese
leere bekennen / of sy uyt
Gode is / dan [of] ick van
my selven spreke.
18 Die van hemselven
spreeckt / soeckt sijn eygen
eere / maer die de eere soeckt
des genen die hem gesonden
heeft / die is waerachtigh /
ende geen ongerechtigheyt
en is in hem.
19 En heeft Moses u niet
de wet gegeven / ende nie-
mant van u en doet de wet?
wat soeckt gy my te dooden?
20 De schare antwoordde
ende seyde / Gy hebt den duy-
vel / wie soeckt u te dooden?
21 Jesus antwoordde ende
seyde tot haer / Eén werck
hebbe ick gedaen / ende gy
verwondert u alle.
22 Daerom Moses heeft
ulieden de Besnijdenisse ge-
geven / (niet datse uyt Mose
is / maer uyt den vaderen:)
ende gy besnijdt een mensche
op den Sabbath.
23 Indien een mensche de
Besnijdenisse ontfangt op
den Sabbath / op dat de wet
Mosis niet gebroken en
worde / zijt gy toornigh op
my / dat ick eenen geheelen
mensche gesont gemaeckt
hebbe op den Sabbath?
24 En oordeelt niet na het
aensien / maer oordeelt een
rechtveerdigh oordeel.
25 Sommige dan uyt die
van Jerusalem seyden / En
is dese niet dien sy soecken
te dooden?
26 Ende siet / hy spreeckt
vrymoedelick / ende sy en
seggen hem niet. Souden
nu wel de Overste waerlick
weten / dat dese waerlick
is de Christus?
27 Doch desen weten wy
van waer hy is: maer de
Christus wanneer hy ko-
men sal / so en sal niemant
weten van waer hy is.
28 Jesus dan riep in den
Tempel / leerende ende seg-
gende / Ende gy kent my /
ende gy weet van waer ick
ben: ende ick en ben van
my selven niet gekomen /
maer hy is waerachtigh die
my gesonden heeft / welc-
ken gylieden niet en kent.
29 Maer ick kenne hem /
want ick ben van hem / en-
de hy heeft my gesonden.
30 Sy sochten hem dan te
grijpen: maer niemant en
sloegh de hant aen hem /
want sijne ure en was nogh
niet gekomen.
31 Ende vele uyt de scha-
re geloofden in hem / ende
sey-

seyden / Wanneer de Chri-
stus sal gekomen zijn / sal
hy oock meer teeckenen
doen dan die / welcke dese
gedaen heeft?
32 De Phariseen hoorden
dat de schare dit van hem
murmelde: ende de Phari-
seen ende de Overpriesters
sanden dienaren / op dat sy
hem grijpen souden.
33 Jesus dan seyde tot haer /
Nogh eenen kleynen tijt
ben ick by u / ende ick gae
henen tot den genen die my
gesanden heeft.
34 Gy sult my soecken /
ende gy en sult [my] niet
vinden: ende daer ick ben /
en kont gy niet komen.
35 De Joden dan seyden tot
malkanderen / Waer sal dese
henen gaen / dat wy hem niet
en sullen vinden? Sal hy tot
de verstroyde Griecken gaen /
ende de Griecken leeren?
36 Wat is dit voor een
reden / die hy gesegt heeft /
Gy sult my soecken / ende
en sult [my] niet vinden:
ende daer ick ben / en kont
gy niet komen?
37 Ende op den laetsten
dagh / [zijnde] den grooten
[dagh] des feests / stont Je-
sus ende riep / seggende /
So yemant dorstet / die
kome tot my ende drincke.
38 Die in my gelooft / ge-
lijckerwijs de Schrift segt /
stroomen des levenden wa-
ters sullen uyt sijnen buyck
vloeyen.
39 (Ende dit seyde hy van
den Geest / den welcken ont-
fangen souden die in hem ge-
looven. Want de Heylige
Geest en was nogh niet /
overmits Jesus nogh niet
verheerlickt en was.
40 Vele dan uyt de schare dese
reden hoorende seyden / De-
se is waerlick de Propheet.
41 Andere seyden / Dese is
de Christus. Ende andere
seyden / Sal dan de Chri-
stus uyt Galilea komen?
42 En segt de Schrift niet /
dat de Christus komen sal
uyt den zade Davids / ende
van het vleck Bethlehem /
daer David was?
43 Daer wiert dan twee-
dracht onder de schare / om
sijnent wille.
44 Ende sommige van haer
wilden hem grijpen: maer
niemant en sloegh de han-
den aen hem.
45 De dienaers dan qua-
men tot de Overpriesters en-
de Phariseen: ende die sey-
den tot haer / Waerom en
hebt gy hem niet gebracht?
46 De dienaers antwoord-
den / Noyt en heeft een
mensche alsoo gesproken /
gelijck dese mensche.
47 De Phariseen dan ant-
woordden haer / Zijt oock
gy lieden verleydt?
48 Heeft yemant uyt de
Over-

Overste in hem gelooft? ofte uyt de Phariseen?

49 Maer dese schare/ die de wet niet en weet/ is vervloeckt.

50 Nicodemus seyde tot haer/ welcke des nachts tot hem gekomen was/ zijnde één uyt haer/

51 Oordeelt oock onse wet den mensche/ ten zy datse eerst van hem gehoort heeft/ ende verstaet wat hy doet?

52 Sy antwoordden ende seyden tot hem/ Zijt gy oock uyt Galilea? Ondersoeckt ende siet/ dat uyt Galilea geen Propheet opgestaen en is.

53 Ende een yegelick gingh henen nae sijn huys.

Het 8. Capittel.

MAer Jesus gingh nae den olijfbergh.

2 Ende des morgens vroegh quam hy wederom in den Tempel/ ende alle het volck quam tot hem/ ende nedergeseten zijnde leerde hy haer.

3 Ende de Schriftgeleerde ende de Phariseen brachten tot hem een vrouwe in overspel gegrepen:

4 Ende haer gestelt hebbende in 't midden/ seyden sy tot hem/ Meester/ dese vrouwe is op de daet selve gegrepen/ overspel begaende.

5 Ende Moses heeft ons in de wet geboden/ dat de sulcke gesteenigt sullen worden: Gy dan/ wat segt gy?

6 Ende dit seyden sy/ hem versoeckende/ op dat sy [yet] hadden/ om hem te beschuldigen. Maer Jesus nederbuckende/ schreef met den vinger in de aerde.

7 Ende als sy hem bleven vragen/ rechtede hy hem op/ ende seyde tot haer/ Die van uliede sonder sonde is/ werpe eerst den steen op haer.

8 Ende wederom nederbuckende/ schreef hy in de aerde.

9 Maer sy [dit] hoorende ende van [hare] conscientie overtuygt zijnde/ gingen uyt/ d' een na d'ander/ beginnende van de oudtste tot de laetste: ende Jesus wiert alleen gelaten/ ende de vrouwe in 't midden staende.

10 Ende Jesus hem oprechtende/ ende niemant siende dan de vrouwe/ seyde tot haer/ Vrouwe/ waer zijn dese uwe beschuldigers? en heeft u niemant veroordeelt?

11 Ende sy seyde/ Niemant/ Heere. Ende Jesus seyde tot haer/ So en veroordeele ick u oock niet: gaet henen/ ende en sondigt niet meer.

12 Jesus dan sprack wederom tot haerlieden/ seggende/ Ick ben het licht der werelt: die my volgt en sal in de duysternisse niet wandelen/ maer sal het licht des levens hebben.

13 De Phariseen dan seyden tot hem/ Gy getuygt van

van u selven: uw getuyge-
nisse en is niet waerachtigh.
14 Jesus antwoordde/ en-
de seyde tot haer/ Hoewel
ick van my selven getuyge/
so is [nochtans] mijn getuy-
genisse waerachtigh: want
ick weet' van waer ick geko-
men ben/ ende waer ick he-
nen gae: maer gylieden en
weet niet van waer ick kome/
ende waer ick henen gae.
15 Gy oordeelt nae den
vleesche/ ick en oordeele
niemant.
16 Ende indien ick oock oor-
deele/ mijn oordeel is waer-
achtigh: want ick en ben niet
alleen/ maer ick/ ende de Va-
der die my gesonden heeft.
17 Ende daer is oock in
uwe wet geschreven/ dat
het getuygenisse van twee
menschen waerachtigh is.
18 Ick ben 't die van my
selven getuyge/ ende de Va-
der/ die my gesonden heeft/
getuyght van my.
19 Sy dan seyden tot hem/
Waer is uwe Vader? Jesus
antwoordde/ Gy en kennet
noch my/ noch mijnen Va-
der: indien gy my kendet/
so soudt gy oock mijnen Va-
der kennen.
20 Dese woorden sprack
Jesus by de schatkiste/ lee-
rende in den Tempel: en-
de niemant en greep hem/
Want sijne ure en was nogh
niet gekomen.

21 Jesus dan seyde weder-
om tot haer/ Ick gae henen/
ende gy sult my soecken/ en-
de in uwe sonde sult gy ster-
ven: daer ick henen gae/ en
kont gylieden niet komen.
22 De Joden dan seyden/
Sal hy oock hemselven doo-
den/ om dat hy segt/ Daer
ick henen gae/ en kont gy-
lieden niet komen?
23 Ende hy seyde tot haer/
Gylieden zijt van beneden/
ick ben van boven: gy zijt
uyt dese werelt/ ick en ben
niet uyt dese werelt.
24 Ick hebbe u dan gesegt/
dat gy in uwe sonden sult ster-
ven. Want indien gy niet en
gelooft dat ick [die] ben/ gy
sult in uwe sonden sterven.
25 Sy seyden dan tot hem/
Wie zijt gy? Ende Jesus sey-
de tot haer/ Dat ick van den
beginne ulieden oock segge.
26 Ick hebbe vele dingen
van u te seggen/ ende te
oordeelen: maer die my ge-
sonden heeft is waerachtigh;
ende de dingen die ick van
hem gehoort hebbe/ deselve
spreke ick tot de werelt.
27 Sy en verstonden niet/
dat hy haer van den Vader
sprack.
28 Jesus dan seyde tot
haer/ Wanneer gy den Sone
des menschen sult verhooght
hebben/ dan sult gy ver-
staen dat ick [die] ben/ ende
[dat] ick van my selven niet

en doe / maer dese dingen
spreke ick / gelijck mijn Va-
der my geleert heeft.
29 Ende die my gesonden
heeft / is met my. De Va-
der en heeft my niet alleen
gelaten / want ick altijt doe /
dat hem behagelick is.
30 Als hy dese dingen sprack /
geloofden vele in hem.
31 Jesus dan seyde tot de
Joden / die [in] hem geloof-
den / Indien gylieden in
mijn woort blijvet / so zijt gy
waerlick mijne discipelen.
32 Ende sult de waerheyt
verstaen / ende de waerheyt
sal u vrymaken.
33 Sy antwoordden hem /
Wy zijn Abrahams zaet / en-
de en hebben noyt yemant
gedient: hoe segt gy [dan] /
Gy sult vry worden?
34 Jesus antwoordde haer /
Voorwaer / voorwaer segge
ick u / Een yegelick die de
sonde doet / is een dienst-
knecht der sonde.
35 Ende de dienstknecht
en blijft niet eeuwiglick in
het huys: de sone blijft 'er
eeuwiglick.
36 Indien dan de Sone u
sal vrygemaeckt hebben / so
sult gy waerlick vry zijn.
37 Ick weet' dat gy Abra-
hams zaet zijt: maer gy
soeckt my te dooden / want
mijn woort en heeft in u
geen plaetse.
38 Ick spreke dat ick by
mijnen Vader gesien hebbe:
gy doet dan oock / dat gy
by uwen vader gesien hebt.
39 Sy antwoordden ende
seyden tot hem / Abraham is
onse vader. Jesus seyde tot
haer / Indien gy Abrahams
kinderen waert / so soudt gy
de wercken Abrahams doen.
40 Maer nu soeckt gy my
te dooden / een mensche die
u de waerheyt gesproken
hebbe / welcke ick van Godt
gehoort hebbe. Dat en dede
Abraham niet.
41 Gy doet de wercken
uwes vaders. Sy seyden
dan tot hem / Wy en zijn
niet geboren uyt hoererye:
wy hebben éénen Vader /
[namelick] Godt.
42 Jesus dan seyde tot
haer / Indien Godt uwe
Vader ware / so soudet gy
my lief hebben: want ick
ben van Godt uytgegaen /
ende kome van [hem]. Want
ick en ben oock van my sel-
ven niet gekomen / maer hy
heeft my gesonden.
43 Waerom en kent gy
mijne sprake niet? [Het is]
om dat gy mijn woort niet
en kont hooren.
44 Gy zijt uyt den vader
den duyvel / ende wilt de be-
geerten uwes vaders doen.
Die was een menschen moor-
der van den beginne / en-
de en is in de waerheyt
niet staende gebleven: want
geen

geen waerheyt en is in
hem. Wanneer hy de leu-
gen spreeckt / so spreeckt hy
uyt sijn eygen: want hy is
een leugenaer / ende de va-
der derselve [leugen].
45 Maer my / om dat ick
[u] de waerheyt segge / en
geloost gy niet.
46 Wie van u overtuygt
my van sonde? ende indien
ick de waerheyt segge / waer-
om en gelooft gy my niet?
47 Die uyt Godt is / hoort
de woorden Godts: daerom
en hoort gylieden niet / om
dat gy uyt Godt niet en zijt.
48 De Joden dan ant-
woordden ende seyden tot
hem / En seggen wy niet
wel / dat gy een Samaritaen
zijt / ende den duyvel hebt?
49 Jesus antwoordde / Ick
en hebbe den duyvel niet /
maer ick eere mijnen Vader /
ende gy ont-eert my.
50 Doch ick en soecke mij-
ne eere niet: daer is een
diese soeckt ende oordeelt.
51 Voorwaer / voorwaer
segge ick u / So yemant
mijn woort sal bewaert heb-
ben / die en sal den doot niet
sien in der eeuwigheyt.
52 De Joden dan seyden
tot hem / Nu bekennen wy
dat gy den duyvel hebt.
Abraham is gestorven / ende
de Propheten: ende segt
gy / So yemant mijn woort
bewaert sal hebben / die en
sal den doot niet smaken in
der eeuwigheyt.
53 Zijt gy meerder dan
onse Vader Abraham / welc-
ke gestorven is? ende de
Propheten zijn gestorven:
wien maeckt gy uselven?
54 Jesus antwoordde / In-
dien ick my selve eere / so en
is mijne eere niets: mijn Va-
der is 't die my eert / welc-
ken gy segt dat uwe Godt is.
55 Ende gy en kent hem
niet / maer ick kenne hem:
ende indien ick segge dat ick
hem niet en kenne / so sal
ick ulieden gelijck zijn / [dat
is,] een leugenaer: maer
ick kenne hem / ende be-
ware sijn woort.
56 Abraham uwe vader
heeft met verheuginge ver-
langt / op dat hy mijnen
dagh sien soude: ende hy
heeft [hem] gesien / ende is
verblijdt geweest.
57 De Joden dan seyden
tot hem / Gy en hebt nogh
geen vijftigh jaren / ende
hebt gy Abraham gesien?
58 Jesus seyde tot haer /
Voorwaer / voorwaer seg-
ge ick u / Eer Abraham
was / ben ick.
59 Sy namen dan steenen
op / dat syse op hem wier-
pen. Maer Jesus verberg-
de hem / ende gingh uyt
den Tempel / gaende door
het midden van haer: ende
gingh alsoo voorby.

Het 9. Capittel.

ENde voorbygaende / sagh hy eenen mensche blint van de geboorte af:
2 Eñ sijne discipelen vraegden hem / seggende / Rabbi / wie heeft 'er gesondigt? dese ofte sijne ouders / dat hy blint soude geboren worden?
3 Jesus antwoordde / Noch dese en heeft gesondigt / noch sijne ouders: maer [dit is geschiet] op dat de wercken Godts in hem souden geopenbaert worden.
4 Ick moet wercken de wercken des genen die my gesonden heeft / soo langh het dagh is: de nacht komt / wanneer niemant wercken en kan.
5 Soo lange ick in de werelt ben / so ben ick het licht der werelt.
6 Dit gesegt hebbende / spoogh hy op de aerde / ende maeckte slijck uyt dat speecksel / ende streeck dat slijck op de oogen des blinden /
7 Ende seyde tot hem / Gaet henen / wascht u in het badtwater Siloam / ('t welck overgesett wort Uytgesonden.) Hy dan gingh henen ende wiesch hem / ende quam siende.
8 De gebueren dan / ende die hem te vooren gesien hadden dat hy blint was / seyden / Is dese niet die sat ende bedelde?
9 Andere seyden / Hy is 't: ende andere / Hy is hem gelijck. Hy seyde / Ick ben 't.
10 Sy dan seyden tot hem / Hoe zijn u de oogen geopent?
11 Hy antwoordde ende seyde / De mensche genaemt Jesus maeckte slijck ende bestreeck mijne oogen / ende seyde tot my / Gaet henen aen het badtwater Siloam / ende wascht u. Ende ick gingh henen / ende wiesch my / ende ick wiert siende.
12 Sy dan seyden tot hem / Waer is die? Hy seyde / Ick en weet' het niet.
13 Sy brachten hem tot de Phariseen / hem [namelick] die te vooren blint [geweest was.]
14 Ende het was Sabbath / als Jesus het slijck maeckte / ende sijne oogen opende.
15 De Phariseen dan vraegden hem oock wederom / hoe hy siende geworden was En hy seyde tot haer / Hy leyde slijck op mijne oogen / ende ick wiesch my / ende ick sie.
16 Sommige dan uyt de Phariseen seyden / Dese mensche en is van Godt niet: want hy en houdt den Sabbath niet. Andere seyden / Hoe kan een mensche [die] een sondaer is sulcke teeckenen doen? Ende daer was tweedracht onder haer.
17 Sy seyden wederom tot den blinden: Gy / wat segt gy

van

van hem/ dewijle hy uwe oo-
gen geopent heeft? Ende hy
seyde/ Hy is een Propheet.
18 De Joden dan en geloof-
den van hem niet dat hy blint
geweest was/ eñ siende was
geworden/ tot dat sy geroe-
pen hadden de ouders des ge-
nen/ die siende gewordē was.
19 Ende sy vraegden haer/
seggende/ Is dese uwe sone/
welcke gy segt dat blint ge-
boren is? Hoe siet hy dan nu?
20 Sijne ouders antwoord-
den haer ende seyden/ Wy
weten dat dese onse sone is/
ende dat hy blint geboren is:
21 Maer hoe hy nu siet/
en weten wy niet; of wie
sijne oogen geopent heeft/
en weten wy niet: hy heeft
[sijnen] ouderdom/ vraget
hemselven: hy sal van hem-
selven spreken.
22 Dit seyden sijne ouders/
om dat sy de Joden vreesden.
Want de Joden hadden al-
reede te samen een besluyt
gemaeckt/ so yemant hem
belede Christum te zijn/ dat
die uyt de Synagoge soude
geworpen worden.
23 Daerom seyden sijne ou-
ders/ Hy heeft [sijnen] ou-
derdom/ vraget hemselven.
24 Sy dan riepen voor de
tweede mael den mensche
die blint geweest was/ ende
seyden tot hem/ Geeft Godt
de eere: wy weten dat dese
mensche een sondaer is.
25 Hy dan antwoordde/
ende seyde/ Of hy een son-
daer is en weet' ick niet: één
dingh weet' ick/ dat ick
blint was/ ende nu sie.
26 Ende sy seyden wederom
tot hem/ Wat heeft hy u
gedaen? hoe heeft hy uwe
oogen geopent?
27 Hy antwoordde haer/
Ick heb 't u alreede gesegt/
ende gy en hebt het niet ge-
hoort: wat wilt gy 't weder-
om hooren? Wilt gy lieden
oock sijne discipelen worden?
28 Sy gaven hem dan
scheltwoorden/ ende seyden/
Gy zijt sijn discipel: maer
wy zijn Mosis discipelen.
29 Wy weten dat Godt tot
Mosem gesproken heeft:
maer desen en weten wy
niet van waer hy is.
30 De mensche antwoord-
de/ ende seyde tot haer/ Hier
in is immers [wat] wonders/
dat gy niet en weet van waer
hy is/ ende [nochtans] heeft
hy mijne oogen geopent.
31 Ende wy weten dat
Godt de sondaers niet en
hoort: maer so yemant
Godtvruchtigh is/ ende sij-
nen wille doet/ dien hoort hy.
32 Van [alle] eeuwe en is
het niet gehoort/ dat ye-
mant eens blintgeborenen
oogen geopent heeft.
33 Indien dese van Godt
niet en ware/ hy en soude
niets konnen doen.

34 Sy antwoordden / ende
seyden tot hem / Gy zijt ge-
heel in sonden geboren / en-
de leert gy ons? Ende sy
wierpen hem uyt.
35 Jesus hoorde dat sy
hem uytgeworpen hadden /
ende hem vindende seyde hy
tot hem / Gelooft gy in den
Sone Godts?
36 Hy antwoordde / ende
seyde / Wie is hy / Heere /
op dat ick in hem magh ge-
looven?
37 Ende Jesus seyde tot
hem / Ende gy hebt hem
gesien / ende die met u
spreeckt / deselve is 't.
38 Ende hy seyde / Ick
geloove / Heere: ende hy
aenbadt hem.
39 Ende Jesus seyde / Ick
ben tot een oordeel in dese
werelt gekomen: op dat de
gene die niet en sien / sien
mogen / ende die sien / blint
worden.
40 Ende dit hoorden [eeni-
ge] uyt de Phariseen / die
by hem waren / ende sey-
den tot hem / Zijn wy [dan]
oock blint?
41 Jesus seyde tot haer /
Indien gy blint waert / so
en soudt gy geen sonde heb-
ben: maer nu segget gy / Wy
sien: so blijft dan uwe sonde.

Het 10. Capittel.

VOorwaer / voorwaer
segge ick ulieden / Die
niet in en gaet door de deure
in den stal der schapen / maer
van elders inklimt / die is
een dief ende moordenaer.
2 Maer die door de deure
ingaet / is een herder der
schapen.
3 Desen doet de deurwach-
ter open / ende de schapen
hooren sijne stemme: ende
hy roept sijne schapen by
name / ende leydtse uyt.
4 Ende wanneer hy sijne
schapen uytgedreven heeft /
so gaet hy voor haer henen:
ende de schapen volgen hem /
overmits sy sijne stemme
kennen.
5 Maer eenen vreemden en
sullen sy geensins volgen /
maer sullen van hem vlieden:
overmits sy de stemme der
vreemde niet en kennen.
6 Dese gelijckenisse seyde
Jesus tot haer: maer sy
en verstonden niet wat het
was / dat hy tot haer sprack.
7 Jesus dan seyde weder-
om tot haer / Voorwaer /
voorwaer segge ick u / Ick
ben de deure der schapen.
8 Alle / soo vele als 'er
voor my zijn gekomen / zijn
dieven ende moordenaers:
maer de schapen en hebben
haer niet gehoort.
9 Ick ben de deure: indien
yemant door my ingaet / die
sal behouden worden; ende
hy sal ingaen ende uytgaen /
ende weyde vinden.
10 De dief en komt niet
dan

van op dat hy stele/ ende
slachte/ ende verderve: Ick
ben gekomen op dat sy het
leven hebben / ende over-
vloet hebben.
11 Ick ben de goede Her-
der: de goede Herder stelt
sijn leven voor de schapen.
12 Maer de huerlingh/ en-
de die geen herder en is/ wien
de schapen niet eygen en zijn/
siet den wolf komen/ ende
verlaet de schapen / ende
vliedt: ende de wolf grijptse/
ende verstroyt de schapen.
13 Ende de huerlingh
vliedt / overmits hy een
huerlingh is/ ende en heeft
geen sorge voor de schapen.
14 Ick ben de goede Herder:
ende ick kenne de mijne/ ende
worde van de mijne gekent.
15 Gelijckerwijs de Vader
my kent/ [alsoo] kenne ick
oock den Vader: ende ick stel-
le mijn leven voor de schapen.
16 Ick hebbe nogh andere
schapen/ die van desen stal
niet en zijn: dese moet ick
oock toebrengen: ende sy
sullen mijne stemme hooren/
ende het sal worden één kud-
de/ [ende] één Herder.
17 Daerom heeft my de
Vader lief / overmits ick
mijn leven aflegge/ op dat
ick 't selve wederom neme.
18 Niemant en neemt het
selve van my/ maer ick legge
het van my selven af: ick
hebbe macht het selve af te
leggen/ ende hebbe macht
het selve wederom te nemen.
Dit gebodt hebbe ick van
mijnen Vader ontfangen.
19 Daer wiert dan weder-
om tweedracht onder de Jo-
den/ om deser woorden wille.
20 Ende vele van haer
seyden/ Hy heeft den duy-
vel/ ende is uytsinnigh: wat
hoort gy hem?
21 Andere seyden/ Dit en
zijn geen woorden eens be-
setenen: kan oock de duyvel
der blinden oogen openen?
22 Ende het was het feest
der vernieuwinge des Tem-
pels te Jerusalem/ ende het
was winter.
23 Ende Jesus wandelde
in den Tempel / in het
voorhof Salomons.
24 De Joden dan omring-
den hem/ ende seyden tot
hem/ Hoe lange houdt gy on-
se ziele op? indien gy de Chri-
stus zijt/ segt het ons vry uyt.
25 Jesus antwoordde haer/
Ick heb 't u gesegt / ende
gy en gelooft het niet. De
wercken die ick doe in den
name mijns Vaders/ die
getuygen van my.
26 Maer gylieden en ge-
looft niet: want gy en zijt
niet van mijne schapen/ ge-
lijck ick u gesegt hebbe.
27 Mijne schapen hooren
mijne stemme/ ende ick ken-
ne deselve/ ende sy volgen my.
28 Ende ick geve haer het

eeuwige leven: ende sy en
sullen niet verloren gaen in
der eeuwigheyt/ ende nie-
mant en sal deselve uyt mij-
ne hant rucken.
29 Mijn Vader die se my
gegeven heeft / is meerder
dan alle: ende niemant en
kanse rucken uyt de hant
mijns Vaders.
30 Ick eñ de Vader zijn één.
31 De Joden dan namen
wederom steenen op / om
hem te steenigen.
32 Jesus antwoordde haer/
Ick hebbe u vele treflicke
wercken getoont van mijnen
Vader: om welck werck
van die steenigt gy my?
33 De Joden antwoordden
hem / seggende / Wy en stee-
nigen u niet over [eenigh]
goet werck / maer over
[Godts]lasteringe / ende om
dat gy een mensche zijnde
uselven Godt maeckt.
34 Jesus antwoordde haer /
En is 'er niet geschreven
in uwe wet / Ick hebbe ge-
segt / Gy zijt goden?
35 Indien [de wet] die go-
den genaemt heeft / tot welc-
ke het woort Godts geschiet
is / ende de Schrift niet en
kan gebroken worden:
36 Segt gylieden [tot my]/
dien de Vader geheyligt en-
de in de wereld gesonden
heeft / Gy lastert [Godt]/
om dat ick gesegt hebbe /
Ick ben Godts Soon?
37 Indien ick niet en doe
de wercken mijns Vaders /
so en gelooft my niet:
38 Maer indien ickse doe /
ende so gy my niet en geloo-
vet / so gelooft de wercken:
op dat gy meugt bekennen
ende gelooven / dat de Va-
der in my is / ende ick in hem.
39 Sy sochten dan weder-
om hem te grijpen: ende hy
ontgingh uyt hare hant.
40 Ende hy gingh wederom
over den Jordaen / tot de
plaetse daer Joannis eerst
doopte: ende hy bleef aldaer.
41 Ende vele quamen tot
hem ende seyden / Joannes
en dede wel geen teecken:
maer alles wat Joannes van
desen seyde / was waer.
42 Ende vele geloofden al-
daer in hem.

Het 11. Capittel.

Ende daer was een seker
[man] kranck [genaemt]
Lazarus / van Bethanien /
uyt het vleck Marie ende
hares susters Marthe.
2 (Maria nu was de gene
die den Heere gesalft heeft
met salve / ende sijne voeten
afgedroogt heeft met haren
hayre: welcker broeder La-
zarus kranck was.)
3 Sijne susters dan sonden
tot hem / seggende / Heere /
siet / dien gy lief hebt / is
kranck.
4 Ende Jesus [dat] hooren-
de seyde / Dese kranckheyt
en

en is niet tot der doot / maer
ter heerlickheyt Godts: op
dat de Sone Godts door de-
selve verheerlickt worde.
5 Jesus nu hadde Mar-
tham / ende hare suster / en-
de Lazarum lief.
6 Als hy dan gehoort had-
de dat hy kranck was / doe
bleef hy [nogh] twee dagen
in de plaetse daer hy was.
7 Daer na seyde hy voorder
tot de discipelen / Laet ons
wederom nae Judeam gaen.
8 De discipelen seyden tot
hem / Rabbi / de Joden
hebben u nu [onlangs] ge-
socht te steenigen / ende gaet
gy wederom derwaerts?
9 Jesus antwoordde / Zijn-
der niet twaelf uren in den
dagh? Indien yemant in
den dagh wandelt / so en stoot
hy hem niet: overmits hy
het licht deser werelt siet:
10 Maer indien yemant
in der nacht wandelt / so
stoot hy hem: overmits het
licht in hem niet en is.
11 Dit sprack hy: ende
daer na seyde hy tot haer /
Lazarus onse vrient slaept;
maer ick gae henen om hem
uyt den slaep op te wecken.
12 Syne discipelen dan sey-
den / Heere / indien hy slaept /
so sal hy gesont worden.
13 Doch Jesus hadde ge-
sproken van sijne doot: maer
sy meynden dat hy sprack
van de ruste des slaeps.
14 Doe seyde dan Jesus
tot haer vry uyt / Lazarus
is gestorven:
15 Ende ick ben blijde om
uwent wille / dat ick daer
niet geweest en ben / op dat
gy gelooven meugt: doch
laet ons tot hem gaen.
16 Thomas dan / genaemt
Didymus / seyde tot [sijne]
medediscipelen / Laet ons
oock gaen / op dat wy met
hem sterven.
17 Jesus dan gekomen zijn-
de vondt dat hy nu vier da-
gen in het graf geweest was.
18 (Bethania nu was nae-
by Jerusalem / ontrent vijf-
tien stadien van [daer]:)
19 Ende vele uyt den Joden
waren gekomen tot Mar-
tham ende Mariam / op dat
sy haer vertroosten souden
over haren broeder.
20 Martha dan / als sy
hoorde dat Jesus quam /
gingh hem te gemoete: doch
Maria bleef in huys sitten.
21 So seyde Martha dan
tot Jesum / Heere / waert
gy hier geweest / so en ware
mijn broeder niet gestorven:
22 Maer oock nu weet'
ick / dat alles wat gy van
Godt begeeren sult / Godt
u het geven sal.
23 Jesus seyde tot haer /
Uw' broeder sal weder-op-
staen.
24 Martha seyde tot hem /
Ick weet' dat hy opstaen

sal in de opstandinge ten
laetsten dage.
25 Jesus seyde tot haer/
Ick ben de opstandinge en-
de het leven: die in my ge-
looft sal leven/ al waer hy
oock gestorven:
26 Ende een yegelick die
leeft/ ende in my gelooft/
sal niet sterven in der eeu-
wigheyt. Gelooft gy dat?
27 Sy seyde tot hem/
Ja/ Heere: ick hebbe ge-
looft/ dat gy zijt de Chri-
stus de Sone Godts/ die
in de werelt komen soude.
28 Ende dit gesegt heb-
bende gingh sy henen/ en-
de riep Mariam hare suster
heymelick/ seggende/ De
Meester is daer/ ende hy
roept u.
29 Dese als sy [dat] hoor-
de/ stont haestelick op/ en-
de gingh tot hem.
30 (Jesus nu en was nogh
in het vleck niet gekomen:
maer was in de plaetse/
daer hem Martha te ge-
moet gekomen was.)
31 De Joden dan die met
haer in het huys waren/ en-
de haer vertroosteden/ sien-
de Mariam dat sy haestelick
opstont/ ende uytgingh/
volgden haer/ seggende/
Sy gaet nae het graf/ op
dat sy aldaer weene.
32 Maria dan/ als sy quam
daer Jesus was/ ende hem
sagh/ viel aen sijne voeten/
seggende tot hem/ Heere/ in-
dien gy hier geweest waert/
so en ware mijn broeder niet
gestorven.
33 Jesus dan als hy haer
sagh weenen/ ende de Jo-
den die met haer quamen/
[oock] weenen/ wert hy
seer bewegt in den geest/
ende ontroerde hemselven.
34 Ende seyde/ Waer hebt
gy hem gelegt? Sy seyden
tot hem/ Heere/ komt en-
de siet het.
35 Jesus weende.
36 De Joden dan seyden/
Siet/ hoe lief hy hem hadde.
37 Ende sommige uyt haer
seyden/ En konde hy/ die de
oogen des blinden geopent
heeft/ niet maken dat oock
dese niet gestorven en ware?
38 Jesus dan wederom in
hemselven seer bewegt zijn-
de/ quam tot het graf: ende
het was een speloncke/ ende
een steen was daer op gelegt.
39 Jesus seyde/ Neemt den
steen wech. Martha de sus-
ter des gestorvenen seyde tot
hem/ Heere/ hy rieckt nu
al/ want hy heeft vier da-
gen [aldaer gelegen].
40 Jesus seyde tot haer/
Hebbe ick u niet gesegt/ dat/
so gy gelooft/ gy de heer-
lickheyt Godts sien sult?
41 Sy namen dan den steen
wech/ daer de gestorvene
lagh. Ende Jesus hief de
oogen opwaerts/ ende seyde/
Va-

Vader / ick dancke u dat
gy my gehoort hebt.
42 Doch ick wist dat gy my
altijt hoort: maer om der
schare wille / die rontom
staet / hebbe ick [dit] gesegt/
op dat sy souden gelooven /
dat gy my gesonden hebt.
43 Ende als hy dit gesegt
hadde / riep hy met grooter
stemme / Lazare / komt uyt.
44 Ende de gestorvene
quam uyt / gebonden aen
handen ende voeten met
grafdoecken / ende sijn aen-
gesicht was omwonden met
eenen sweetdoeck. Jesus sey-
de tot haer / Ontbindt hem/
ende laet hem henen gaen.
45 Vele dan uyt de Joden /
die tot Mariam gekomen
waren / ende aenschouwt
hadden 't gene Jesus gedaen
hadde / geloofden in hem.
46 Maer sommige van
haer gingen tot de Phari-
seen / ende seyden tot haer
't gene Jesus gedaen hadde.
47 De Overpriesters dan en-
de de Phariseen vergaderden
den Raet / ende seyden / Wat
sullen wy doen? want dese
mensche doet vele teeckenen.
48 Indien wy hem alsoo
laten [geworden] / sy sullen
alle in hem gelooven / ende
de Romeynen sullen komen /
ende wechnemen beyde onse
plaetse ende volck.
49 Ende één uyt haer /
[namelick] Cajaphas / die
desselven jaers Hoogeprie-
ster was / seyde tot haer /
Gy en verstaet niets:
50 Noch gy en overlegt
niet / dat het ons nut is / dat
één mensche sterve voor het
volck / ende het geheele
volck niet verloren en gae.
51 Eñ dit seyde hy niet uyt
hemselven: maer zijnde Hoo-
gepriester desselven jaers
prophetеerde hy / dat Jesus
sterven soude voor het volck:
52 Ende niet alleen voor
dat volck / maer op dat hy
oock de kinderen Godts /
die verstroyt waren / tot één
soude vergaderen.
53 Van dien dagh dan af
raetslaegden sy te samen /
dat sy hem dooden souden.
54 Jesus dan en wandelde
niet meer vrylick onder de
Joden: maer gingh van daer
nae het lant by de woestijne /
nae de stadt genaemt Ephra-
im: ende verkeerde aldaer
met sijne discipelen.
55 Ende het Pascha der Jo-
den was naeby/ende vele uyt
dat lant gingen op nae Jeru-
salem voor het Pascha / op
dat sy haer selven reynigden.
56 Sy sochten dan Jesum /
ende seyden onder malkan-
deren / staende in den Tem-
pel / Wat dunckt u? [Dunckt
u] dat hy niet komen en sal
tot het feest?
57 De Overpriesters nu en-
de de Phariseen hadden een

gebodt gegeven / dat so yemant wiste waer hy was / hy het soude te kennen geven / op dat sy hem mochten vangen.

Het 12. Capittel.

JEsus dan quam ses dagen voor het Pascha te Bethanien / daer Lazarus was / die gestorven was geweest / welcken hy op gewect hadde uyt den dooden.
2 Sy bereydden hem dan aldaer een avontmael / ende Martha diende: ende Lazarus was één van de gene die met hem aensaten.
3 Maria dan genomen hebbende een pont salve van onvervalschten seer kostelicken nardus / heeft de voeten Jesu gesalft / ende met haren hayre sijne voeten afgedroogt: ende het huys wiert vervult van den reuck der salve.
4 So seyde dan één van sijne discipelen / [namelick] Judas Simonis Iscariot / die hem verraden soude /
5 Waerom en is dese salve niet verkocht voor drie hondert penningen / ende den armen gegeven?
6 Ende dit seyde hy / niet om dat hy besorgt was voor den armen / maer om dat hy een dief was / ende hadde de beurse / ende droegh het gene gegeven wiert.
7 Jesus dan seyde / Laet af van haer: Sy heeft dit bewaert tegen den dagh mijner begravenisse.
8 Want de arme hebt gy lieden altijt met u: maer my en hebt gy niet altijt.
9 Een groote schare van der Joden verstont dat hy aldaer was: ende quamen niet alleen om Jesus wille / maer op dat sy oock Lazarum souden sien / dien hy uyt den dooden opgeweckt hadde.
10 Ende de Overpriesters beraetslaegden / dat sy oock Lazarum dooden souden.
11 Want vele van de Joden gingen henen om sijnent wille / ende geloofden in Jesum.
12 Des anderen daegs een groote schare / die tot het feest gekomen was / hoorende dat Jesus nae Jerusalem quam /
13 Namen de tacken van palmboomen / ende gingen uyt hem te gemoete / ende riepen / Hosanna / Gesegent [is] hy die komt in den name des Heeren / [hy die is] de Koningh Israëls:
14 Ende Jesus vondt eenen jongen esel / ende sat daer op: gelijck geschreven is /
15 En vreest niet gy dochter Sion: siet / uw Koningh komt / sittende op het veulen eener eselinne.
16 Doch dit en verstonden sijne discipelen in 't eerste niet: maer als Jesus verheerlickt was / doe wierden sy in-

dachtigh dat dit van hem
geschreven was/ ende [dat]
sy hem dit gedaen hadden.
17 De schare dan die met
hem was/ getuygde dat hy
Lazarum uyt het graf geroe-
pen/ ende hem uyt den doo-
den opgeweckt hadde.
18 Daerom gingh oock de
schare hem te gemoete/ over-
mits sy gehoort hadde/ dat
hy dat teecken gedaen hadde.
19 De Phariseen dan sey-
den onder malkanderen/
Siet gy [wel] dat gy gantsch
niet en voordert? siet/ de
[geheele] werelt gaet hem na.
20 Ende daer waren som-
mige Griecken uyt de gene
die opgekomen waren/ op
dat sy op het feest souden
aenbidden:
21 Dese dan gingen tot Phi-
lippum/ die van Bethsaida
in Galilea was/ ende baden
hem/ seggende/ Heere/ wy
wilden Jesum [wel] sien.
22 Philippus quam/ ende
seyde 't Andreë: ende An-
dreas ende Philippus we-
derom seyden 't Jesu.
23 Maer Jesus antwoord-
de haer/ seggende/ De ure
is gekomen/ dat de Sone
des menschen sal verheer-
lickt worden.
24 Voorwaer/ voorwaer
segge ick u/ Indien het tar-
wengraen in de aerde niet
en valt ende sterft/ so blijft
het selve alleen: maer indien
het sterft/ so brengt het
veel vrucht voort.
25 Die sijn leven lief heeft/
sal 't selve verliesen: ende
die sijn leven haet in dese
werelt/ sal 't selve bewaren
tot het eeuwige leven.
26 So yemant my dient/
die volge my: ende daer ick
ben/ aldaer sal oock mijn die-
naer zijn. Ende so yemant my
dient/ de Vader sal hem eeren.
27 Nu is mijn ziele ont-
roert: ende wat sal ick seg-
gen? Vader/ verlost my uyt
dese ure. Maer hierom ben
ick in dese ure gekomen.
28 Vader/ verheerlickt
uwen name. Daer quam
dan een stemme uyt den he-
mel/ [seggende,] Ende ick
hebbe [hem] verheerlickt/
ende ick sal [hem] wederom
verheerlicken.
29 De schare dan die daer
stont/ ende [dit] hoorde/
seyde dat 'er een donderslagh
geschiet was. Andere sey-
den/ Een Engel heeft tot
hem gesproken.
30 Jesus antwoordde ende
seyde/ Niet om mijnent
wille is dese stemme geschiet/
maer om uwent wille.
31 Nu is het oordeel deser
werelt: nu sal de overste de-
ser werelt buyten geworpen
worden.
32 Ende ick/ so wanneer ick
van der aerde sal verhoogt
zijn/ sal se alle tot my trecken

33 (Ende dit seyde hy
beteeckenende hoedanigen
doot hy sterven soude.)
34 De schare antwoordde
hem / Wy hebben uyt de wet
gehoort / dat de Christus
blijft in der eeuwigheyt: en-
de hoe segt gy / dat de So-
ne des menschen moet ver-
hoogt worden? Wie is dese
Sone des menschen?
35 Jesus dan seyde tot haer/
Nogh eenen kleynen tijt is
het licht by ulieden: wandelt
terwijle gy het licht hebt / op
dat de duysternisse u niet en
bevange. Ende die in de duy-
sternisse wandelt / en weet
niet waer hy henen gaet.
36 Terwijle gy het licht
hebt / gelooft in het licht /
op dat gy kinderen des lichts
meugt zijn. Dese dingen
sprack Jesus: ende wech-
gaende verbergde hy hem
van haer.
37 Ende hoewel hy soo vele
teeckenen voor haer gedaen
hadde / [nochtans] en ge-
loofden sy in hem niet:
38 Op dat het woort Esaie
des Propheten vervult wier-
de / dat hy gesproken heeft /
Heere / wie heeft onse pre-
dikinge gelooft? ende wien
is de arm des Heeren geo-
penbaert?
39 Daerom en konden sy
niet gelooven/dewijle Esaias
wederom gesegt heeft /
40 Hy heeft hare oogen
verblindt / ende haer herte
verhardt: op dat sy met de
oogen niet en sien / ende met
het herte [niet] en verstaen /
ende sy bekeert worden / en-
de ick haer genese.
41 Dit seyde Esaias / doe
hy sijne heerlickheyt sagh /
ende van hem sprack.
42 Nochtans geloofden
oock selfs vele uyt den Over-
sten in hem: maer om der
Phariseen wille en beleden
sy 't niet / op dat sy uyt de
Synagoge niet en souden
geworpen worden.
43 Want sy hadden de eere
der menschen lief / meer dan
de eere Godts.
44 Ende Jesus riep/ende sey-
de/Die in my gelooft / en ge-
looft in my niet / maer in den
genen die my gesonden heeft.
45 Ende die my siet / die
siet den genen die my geson-
den heeft.
46 Ick ben een licht in de
werelt gekomen / op dat een
yegelick die in my gelooft/ in
de duysternisse niet en blijve.
47 Ende indien yemant
mijne woorden gehoort / en-
de niet gelooft en sal heb-
ben / ick en oordeele hem
niet. Want ick en ben niet
gekomen op dat ick de we-
relt oordeele / maer op dat
ick de wereld saligh make.
48 Die my verwerpt / en-
de mijne woorden niet en
ontfangt / heeft die hem oor-
deelt:

deelt: het woort dat ick ge-
sproken hebbe / dat sal hem
oordeelen ten laetsten dage.
49 Want ick en hebbe uyt my
selven niet gesproken: maer
de Vader die my gesonden
heeft / die heeft my een ge-
bodt gegeven/wat ick seggen
sal / ende wat ick spreken sal.
50 Ende ick weet' dat sijn
gebodt het eeuwige leven is.
Het gene ick dan spreke / dat
spreke ick alsoo / gelijck my
de Vader gesegt heeft.

Het 13. Capittel.

EN de voor het feest van
het Pascha / Jesus we-
tende dat sijne ure gekomen
was / dat hy uyt dese werelt
soude overgaen tot den Va-
der / also hy de sijne / die in
de werelt waren / lief gehadt
hadde / so heeft hyse lief ge-
hadt tot den eynde.
2 Ende als het avontmael
gedaen was / (doe nu de
duyvel in het herte van Ju-
das Simonis Iscariot ge-
geven hadde / dat hy hem
verraden soude:)
3 Jesus / wetende dat de
Vader hem alle dingen in
de handen gegeven hadde /
ende dat hy van Godt uytge-
gaen was / ende tot Godt
henen gingh /
4 Stont op van het avont-
mael / ende leyde [sijne]
kleederen af / ende nemende
eenen linnen doeck / om-
gordde hemselven.
5 Daer na goot hy water
in het becken / ende begon de
voeten der discipelen te was-
schen / ende af te droogen
met den linnen doeck / daer
mede hy omgordt was.
6 Hy dan quam tot Simon
Petrus: ende die seyde tot
hem / Heere / sult gy my de
voeten wasschen?
7 Jesus antwoordde ende
seyde tot hem / Dat ick doe
en weet gy nu niet / maer gy
sult het na desen verstaen.
8 Petrus seyde tot hem /
Gy en sult mijne voeten niet
wasschen in der eeuwigheyt.
Jesus antwoordde hem / In-
dien ick u niet en wassche / gy
en hebt geen deel met my.
9 Simon Petrus seyde tot
hem / Heere / niet alleen
mijne voeten / maer oock
de handen ende het hooft.
10 Jesus seyde tot hem /
Die gewasschen is en heeft
niet van noode dan de voe-
ten te wasschen / maer is
geheel reyn. Ende gylieden
zijt reyn / doch niet alle.
11 Want hy wist wie hem
verraden soude: daerom
seyde hy / Gy en zijt niet
alle reyn.
12 Als hy dan hare voeten
gewasschen / ende sijne klee-
deren genomen hadde / sat
hy wederom aen / ende seyde
tot haer / Verstaet gy wat
ick ulieden gedaen hebbe?
13 Gy heet my Meester /
en-

ende Heere / ende gy segt
wel: want ick ben 't.
14 Indien dan ick / de Hee-
re ende de Meester / uwe
voeten gewasschen hebbe / so
zijt gy oock schuldigh mal-
kanders voeten te wasschen.
15 Want ick hebbe u een
exempel gegeven / op dat ge-
lijckerwijs ick u gedaen heb-
be / gylieden oock doet.
16 Voorwaer / voorwaer
segge ick u / Een dienst-
knecht en is niet meerder
dan sijn heere / noch een ge-
sante meerder dan die hem
gesonden heeft.
17 Indien gy dese dingen
weet / saligh zijt gy so gy
deselve doet.
18 Ick en-segge niet van u
allen; ick weet' welcke ick
uytverkoren hebbe: maer
[dit geschiet,] op dat de
Schrift vervult werde / Die
met my het broot eet / heeft
tegen my sijn versen opge-
heven.
19 Van nu segge ick het
ulieden / eer het geschiet is:
op dat / wanneer het ge-
schiet sal zijn / gy gelooven
meugt dat ick 't ben.
20 Voorwaer / voorwaer
segge ick u / So ick yemant
sende / wie [dien] ontfangt /
die ontfangt my: ende wie
my ontfangt / die ontfangt
hem die my gesonden heeft.
21 Jesus dese dingen ge-
segt hebbende / wiert ont-
roert in den geest / ende be-
tuygde / ende seyde / Voor-
waer / voorwaer ick segge
u / dat één van ulieden my
sal verraden.
22 De discipelen dan sagen
op malkanderen / twijffelen-
de van wien hy [dat] seyde.
23 Ende één van sijne dis-
cipelen was aensittende in
den schoot Jesu / welcken
Jesus lief hadde.
24 Simon Petrus dan
wenckte desen / dat hy vra-
gen soude / wie hy doch ware
van welcken hy [dit] seyde.
25 Ende dese vallende op
de borst Jesu / seyde tot
hem / Heere / wie is 't?
26 Jesus antwoordde / De-
se is 't dien ick de bete / als
ickse ingedoopt hebbe / ge-
ven sal: Ende als hy de bete
ingedoopt hadde / gaf hyse
Jude Simonis Iscariot.
27 Ende na de bete / doe
voer de satan in hem. Jesus
dan seyde tot hem / Dat gy
doet / doet het haestelick.
28 Ende dit en verstont
niemant der gene die aen-
saten / waertoe hy hem
[dat] seyde.
29 Want sommige meyn-
den / dewijle Judas de beur-
se hadde / dat hem Jesus
seyde / Koopt 't gene wy
van noode hebben tot het
feest: ofte / dat hy den ar-
men wat geven soude.
30 Hy dan de bete genomen
heb-

hebbende / gingh terstont
uyt. Ende het was nacht.
31 Als hy dan uytgegaen
was / seyde Jesus / Nu is
de Sone des menschen ver-
heerlickt / ende Godt is in
hem verheerlickt.
32 Indien Godt in hem
verheerlickt is / so sal oock
Godt hem verheerlicken in
hemselven / ende hy sal hem
terstont verheerlicken.
33 Kinderkens / nogh eenen
kleynen [tijt] ben ick by u.
Gy sult my soecken / ende gelijck
ick den Joden gesegt hebbe /
Daer ick henen gae en kont
gy niet komen / [alsoo] segge
ick ulieden nu oock.
34 Een nieuw gebodt geve
ick u / dat gy malkanderen
lief hebt. Gelijck ick u lief
gehadt hebbe / dat oock gy
malkanderen lief hebt.
35 Hier aen sullen sy alle
bekennen / dat gy mijne dis-
cipelen zijt / so gy liefde hebt
onder malkanderen.
36 Simon Petrus seyde tot
hem / Heere / waer gaet gy
henen? Jesus antwoordde
hem / Daer ick henen gae /
en kont gy my nu niet vol-
gen: maer gy sult my na-
maels volgen.
37 Petrus seyde tot hem /
Heere / waerom en kan ick
u nu niet volgen? Ick sal
mijn leven voor u setten.
38 Jesus antwoordde hem /
Sult gy uw leven voor my
setten? Voorwaer / voor-
waer segge ick u / De haen
en sal niet kraeyen / tot dat
gy my driemael verloochent
sult hebben.

Het 14. Capittel.

UW herte en worde niet
ontroert: gylieden ge-
looft in Godt / gelooft oock
in my.
2 In het huys mijns Va-
ders zijn vele wooningen:
andersins so soude ick het u
gesegt hebben: ick gae he-
nen om u plaetse te bereyden.
3 Ende so wanneer ick he-
nen sal gegaen zijn / ende u
plaetse sal bereydt hebben /
so kome ick weder / ende sal u
tot my nemen / op dat gy
oock zijn meugt daer ick ben.
4 Ende waer ick henen gae
weet gy / ende den wegh
weet gy.
5 Thomas seyde tot hem /
Heere / wy en weten niet
waer gy henen gaet: ende hoe
konnen wy den wegh weten?
6 Jesus seyde tot hem /
Ick ben de wegh / ende de
waerheyt / ende het leven.
Niemant en komt tot den
Vader dan door my.
7 Indien gylieden my ge-
kent hadt / so soudet gy
oock mijnen Vader gekent
hebben: ende van nu ken-
net gy hem / ende hebbet
hem gesien.
8 Philippus seyde tot hem /
Heere / toont ons den Va-
der /

der/ende het is ons genoegh.
9 Jesus seyde tot hem/ Ben
ick soo langen tijt met ulie-
den / ende en hebt gy my niet
gekent / Philippe? Die my
gesien heeft/ die heeft den
Vader gesien: ende hoe segt
gy/ Toont ons den Vader?
10 Gelooft gy niet dat ick
in den Vader [ben]/ ende de
Vader in my is? De woor-
den die ick tot ulieden spre-
ke/ en spreke ick van my
selven niet: maer de Vader
die in my blijft / deselve doet
de wercken.
11 Geloovet my/ dat ick
in den Vader [ben]/ ende
de Vader in my is: ende in-
dien niet/ so geloovet my
om de wercken selve.
12 Voorwaer / voorwaer
segge ick ulieden / Die in
my gelooft/ de wercken die
ick doe/ sal hy oock doen/
ende sal meerder doen dan
dese. Want ick gae henen
tot mijnen Vader.
13 Ende so wat gy begeeren
sult in mijnen name/ dat sal
ick doen: op dat de Vader
in den Sone verheerlickt
worde.
14 So gy yet begeeren sult in
mijnen name/ ick sal 't doen.
15 Indien gy my lief hebt/
so bewaert mijne geboden.
16 Ende ick sal den Va-
der bidden / ende hy sal
u eenen anderen Troo-
ster geven/ op dat hy by
u blijve in der eeuwigheyt.
17 [Namelick] den Geest der
waerheyt/ welcken de we-
relt niet en kan ontfangen/
want sy en siet hem niet/noch
en kent hem niet: maer gy
kent hem/ want hy blijft by
ulieden ende sal in u zijn.
18 Ick en sal u geen weesen
laten: ick kome [weder] tot u.
19 Noch eenen kleynen
[tijt]/ ende de werelt en sal
my niet meer sien: maer gy
sult my sien: want ick leve/
ende gy sult leven.
20 In dien dagh sult gy
bekennen/ dat ick in mijnen
Vader [ben]/ ende gy in
my/ ende ick in u.
21 Die mijne geboden heeft/
ende deselve bewaert/ die is
't die my lief heeft: ende die
my lief heeft/ sal van mijnen
Vader geliebet worden: en-
de ick sal hem lief hebben/
ende ick sal my selven aen
hem openbaren.
22 Judas/ niet de Isca-
riot/ seyde tot hem/ Heere/
wat is het/ dat gy uselven
aen ons sult openbaren/ en-
de niet aen de werelt?
23 Jesus antwoordde ende
seyde tot hem/ So yemant
my lief heeft/ die sal mijn
woort bewaren: ende mijn
Vader sal hem lief hebben/
ende wy sullen tot hem ko-
men/ ende sullen wooninge
by hem maken.
24 Die my niet lief en heeft/
die

die en bewaert mijne woor-
den niet. Ende het woort
dat gylieden hoort / en is
het mijne niet / maer des Va-
ders / die my gesonden heeft.
25 Dese dingen hebbe ick tot
u gesproken / by u blijvende.
26 Maer de Trooster de
Heylige Geest / welcken de
Vader senden sal in mijnen
name / die sal u alles leeren /
ende sal u indachtigh maken
alles wat ick u gesegt hebbe.
27 Vrede late ick u / mijnen
vrede geve ick u: niet ge-
lijckerwijs de wereld [hem]
geeft / gheve ick [hem] u.
Uw herte en worden niet
ontroert / noch en zy niet
versaegt.
28 Gy hebt gehoort dat ick
tot u gesegt hebbe / Ick gae
henen / ende kome [weder]
tot u. Indien gy my lief
haddet / so soudet gy u ver-
blijden / om dat ick gesegt
hebbe / Ick gae henen tot
den Vader: want mijn Va-
der is meerder dan ick.
29 Ende nu hebbe ick het u
gesegt / eer het geschiet is:
op dat / wanneer het geschiet
sal zijn / gy gelooven meugt.
30 Ick en sal niet meer veel
met u spreken: want de over-
ste deser wereld komt / ende
en heeft aen my niets.
31 Maer op dat de wereld
wete dat ick den Vader lief
hebbe / ende alsoo doe gelijc-
kerwijs my de Vader gebo-
den heeft. Staet op / laet
ons van hier gaen.

Het 15. Capittel.

ICk ben de ware wijnstock /
ende mijn Vader is de
lantman.
2 Alle rancke die in my geen
vrucht en draegt / die neemt
hy wech: ende alle die vrucht
draegt / die reynigt hy / op
dat sy meer vrucht drage.
3 Gylieden zijt nu reyn / om
het woort / dat ick tot u ge-
sproken hebbe.
4 Blijvet in my / ende ick in
u. Gelijckerwijs de rancke
geen vrucht en kan dragen
van haerselven / so sy niet in
den wijnstock en blijft: alsoo
oock gy niet / so gy in my
niet en blijvet.
5 Ick ben de wijnstock /
[ende] gy de rancken: die in
my blijft / ende ick in hem /
die draegt veel vrucht: want
sonder my en kont gy niets
doen.
6 So yemant in my niet en
blijft / die is buyten gewor-
pen gelijckerwijs de rancke /
ende is verdorret: ende men
vergadert deselve / ende men
werptse in 't vyer / ende sy
worden verbrandt.
7 Indien gy in my blijvet /
ende mijne woorden in u
blijven / so wat gy wilt /
sult gy begeeren / ende het
sal u geschieden.
8 Hier in is mijn Vader
verheerlickt / dat gy veel
vrucht

vrucht draegt: ende gy sult
mijne discipelen zijn.
9 Gelijckerwijs de Vader
my lief gehadt heeft/ hebbe
ick oock u lief gehadt: blijft
in dese mijne liefde.
10 Indien gy mijne gebo-
den bewaert/ so sult gy in
mijne liefde blijven: gelijc-
kerwijs ick de geboden mijns
Vaders bewaert hebbe/ en-
de blijve in sijne liefde.
11 Dese dingen hebbe ick
tot u gesproken/ op dat mij-
ne blijtschap in u blijve/
ende uwe blijtschap vervult
werde.
12 Dit is mijn gebodt/ dat
gy malkanderen lief hebt/
gelijckerwijs ick u lief ge-
hadt hebbe.
13 Niemant en heeft meer-
der liefde als dese/ dat ye-
mant sijn leven sette voor
sijne vrienden.
14 Gy zijt mijne vrienden/
so gy doet wat ick u gebiede.
15 Ick en heete u niet meer
dienstknechten/ want de
dienstknecht en weet niet
wat sijn heere doet: maer ick
hebbe u vrienden genoemt/
want al wat ick van mijnen
Vader gehoort hebbe/ [dat]
hebbe ick u bekent gemaeckt.
16 Gy en hebt my niet uyt-
verkoren/ maer ick hebbe u
uytverkoren/ende ick hebbe
u gestelt dat gy soudt henen
gaen ende vrucht dragen/
ende [dat] uwe vrucht blij-
ve: op dat so wat gy van den
Vader begeeren sult in mij-
nen name/ hy u [dat] geve.
17 Dit gebiede ick u/op dat
gy malkanderen lief hebt.
18 Indien u de werelt haet/
so weet dat sy my eer dan u
gehaet heeft.
19 Indien gy van de werelt
waert/ so soude de werelt
het hare lief hebben: Doch
om dat gy van de werelt niet
en zijt/ maer ick u uyt de
werelt hebbe uytverkoren/
daerom haet u de werelt.
20 Gedenckt des woorts
dat ick u gesegt hebbe/ Een
dienstknecht en is niet meer-
der dan sijn heere. Indien sy
my vervolgt hebben/ sy sul-
len oock u vervolgen: indien
sy mijn woort bewaert heb-
ben/ sy sullen oock het uwe
bewaren.
21 Maer alle dese dingen
sullen sy u doen om mijns
naems wille/ om dat sy hem
niet en kennen die my geson-
den heeft.
22 Indien ick niet geko-
men en ware/ ende tot haer
gesproken en hadde/ sy en
hadden geen sonde: maer nu
en hebben sy geen voorwend-
sel voor hare sonde.
23 Die my haet/ die haet
oock mijnen Vader.
24 Indien ick de wercken
onder haer niet en hadde ge-
daen/ die niemant anders ge-
daen en heeft/ sy en hadden
geen

geen sonde: maer nu hebben
syse gesien/ ende beyde my
ende mijnen Vader gehaet.
25 Maer [dit geschiet,] op
dat het woort vervult wor-
de/ dat in hare wet geschre-
ven is/ Sy hebben my son-
der oorsake gehaet.
26 Maer wanneer de Troo-
ster sal gekomen zijn/ dien
ick u senden sal van den Va-
der/ [namelick] de Geest der
waerheyt/ die van den Va-
der uytgaet/ die sal van my
getuygen.
27 Ende gy sult oock ge-
tuygen/ want gy zijt van den
beginne met my geweest.

Het 16. Capittel.

Dese dingen hebbe ick tot
u gesproken/ op dat gy
niet ge-ergert en wort.
2 Sy sullen u uyt de Sy-
nagogen werpen: ja de ure
komt/ dat een yegelick die
u sal dooden/ sal meynen
Gode eenen dienst te doen.
3 Ende dese dingen sullen
sy u doen/ om dat sy den
Vader niet gekent en heb-
ben/ nochte my.
4 Maer dese dingen hebbe
ick tot u gesproken; op dat/
wanneer de ure sal gekomen
zijn/ gy derselver meugt ge-
dencken dat ickse u gesegt
hebbe: doch dese dingen en
hebbe ick u van 't begin niet
gesegt/ om dat ick by ulie-
den was.
5 Ende nu gae ick henen
tot den genen die my geson-
den heeft/ ende niemant van
u en vraegt my/ Waer gaet
gy henen?
6 Maer om dat ick dese
dingen tot u gesproken heb-
be/ so heeft de droefheyt
uw herte vervult.
7 Doch ick segge u de waer-
heyt/ Het is u nut dat ick
wechgae: want indien ick
niet wech en gae/ so en sal de
Trooster tot u niet komen:
maer indien ick henen gae/
so sal ick hem tot u senden.
8 Ende die gekomen zijnde/
sal de wereld overtuygen van
sonde/ ende van gerechtig-
heyt/ ende van oordeel.
9 Van sonde/ om dat sy in
my niet en gelooven:
10 Ende van gerechtig-
heyt/ om dat ick tot mijnen
Vader henen gae/ ende gy
en sult my niet meer sien:
11 Ende van oordeel/ om
dat de overste deser werelt
geoordeelt is.
12 Nogh vele dingen hebbe
ick u te seggen/ doch gy en
kont die nu niet dragen.
13 Maer wanneer die sal
gekomen zijn/ [namelick] de
Geest der waerheyt/ hy sal
u in alle de waerheyt leyden.
Want hy en sal van hemsel-
ven niet spreken/ maer so
wat hy sal gehoort hebben/
sal hy spreken/ ende de toe-
komende dingen sal hy u
verkondigen.

14 Die sal my verheerlic-
ken: want hy sal 't uyt het
mijne nemen/ ende sal 't u
verkondigen.
15 Al wat de Vader heeft/
is mijne: daerom hebbe ick
gesegt/ dat hy 't uyt het
mijne sal nemen/ ende u
verkondigen.
16 Eenen kleynen [tijt]/
ende gy en sult my niet sien:
ende wederom/ eenen kley-
nen [tijt]/ ende gy sult my
sien/ want ick gae henen tot
den Vader.
17 [Sommige] dan uyt sijne
discipelen seyden tot mal-
kanderen/ Wat is dit dat hy
tot ons segt/ Eenen kleynen
[tijt]/ende gy en sult my niet
sien: ende wederom/ eenen
kleynen [tijt]/ ende gy sult
my sien: ende/ Want ick
gae henen tot den Vader?
18 Sy seyden dan/ Wat
is dit dat hy segt/ Eenen
kleynen [tijt]? Wy en we-
ten niet wat hy segt.
19 Jesus dan bekende dat
sy hem wilden vragen/ ende
seyde tot haer/ Vraegt gy
daer van onder malkande-
ren/ dat ick gesegt hebbe/
Eenen kleynen [tijt]/ ende
gy en sult my niet sien: en-
de wederom/ eenen kleynen
[tijt]/ ende gy sult my sien?
20 Voorwaer/ voorwaer
ick segge u/ dat gy sult
schreyen/ en klaeglick wee-
nen/ maer de wereld sal haer
verblijden: eñ gy sult bedroeft
zijn/ maer uwe droefheyt
sal tot blijtschap worden.
21 Een vrouwe wanneer
sy baert/ heeft droefheyt/
dewijle hare ure gekomen
is: maer wanneer sy het
kindeken gebaert heeft/ so
en gedenckt sy de benauwt-
heyt niet meer/ om de blijt-
schap dat een mensche ter
werelt geboren is.
22 Ende gy dan hebt nu
wel droefheyt: maer ick sal
u wederom sien: ende uw
herte sal hem verblijden/ en-
de niemant en sal uwe blijt-
schap van u wechnemen.
23 Ende indien dagh en
sult gy my niets vragen.
Voorwaer/ voorwaer ick
segge u/ Al wat gy den Va-
der sult bidden in mijnen na-
me/ [dat] sal hy u geven.
24 Tot nogh toe en hebt
gy niet gebeden in mijnen
name: bidt/ ende gy sult
ontfangen/ op dat uwe blijt-
schap vervult zy.
25 Dese dingen hebbe ick
door gelijckenissen tot u ge-
sproken: maer de ure komt/
dat ick niet meer door gelijc-
kenissen tot u spreken en
sal/ maer sal u vry uyt van
den Vader verkondigen.
26 In dien dagh sult gy in
mijnen name bidden: ende
ick en segge u niet dat ick den
Vader voor u bidden sal.
27 Want de Vader selve
heeft

heeft u lief/ dewijle gy my
lief gehadt hebt/ ende hebt
gelooft dat ick van Godt
ben uytgegaen.
28 Ick ben van den Vader
uytgegaen/ ende ben in de
werelt gekomen: wederom
verlate ick de werelt/ ende
gae henen tot den Vader.
29 Sijne discipelen seyden
tot hem/ Siet/ nu spreeckt
gy vry uyt/ ende en segt
geen gelijckenisse.
30 Nu weten wy dat gy
alle dingen weet/ ende gy
en hebt niet van noode dat
u yemant vrage. Hierom
gelooven wy dat gy van
Godt uytgegaen zijt.
31 Jesus antwoordde haer/
Gelooft gy nu?
32 Siet/de ure komt/ende
is nu gekomen/ dat gy sult
verstroyt worden/een yege-
lick nae het sijne/ende gy my
alleen sult laten. Ende [noch-
tans] en ben ick niet alleen:
want de Vader is met my.
33 Dese dingen hebbe ick
tot u gesproken/ op dat gy
in my vrede hebbet. In de
werelt sult gy verdruckinge
hebben: maer hebbet goe-
den moet: ick hebbe de we-
relt overwonnen.

Het 17. Capittel.

DIt heeft Jesus gespro-
ken/ ende hy hief sijne
oogen op nae den hemel/
ende seyde/ Vader/ de ure
is gekomen/ verheerlickt
uwen Sone/ op dat oock
uw' Sone u verheerlicke.
2 Gelijckerwijs gy hem
macht gegeven hebt over al-
le vleesch/ op dat al wat gy
hem gegeven hebt/ hy haer
het eeuwige leven geve.
3 Ende dit is het eeuwige
leven/ dat sy u kennen den
eenigen waerachtigen Godt/
ende Jesum Christum/ dien
gy gesonden hebt.
4 Ick hebbe u verheerlickt
op der aerden: ick hebbe vol-
eyndigt het werck/ dat gy
my gegeven hebt om te doen.
5 Ende nu verheerlickt my
gy Vader by uselven/ met de
heerlickheyt/ die ick by u
hadde/ eer de werelt was.
6 Ick hebbe uwen naem
geopenbaert den menschen/
die gy my uyt de werelt gege-
ven hebt. Sy waren uwe/
ende gy hebt my deselve ge-
geven/ ende sy hebben uw
woort bewaert.
7 Nu hebben sy bekent dat
alles/ wat gy my gegeven
hebt/ van u is.
8 Want de woorden die gy
my gegeven hebt/ hebbe ick
haer gegeven: ende sy heb-
bense ontfangen/ ende sy
hebben waerlick bekent/ dat
ick van u uytgegaen ben/
ende hebben gelooft/ dat gy
my gesonden hebt.
9 Ick bidde voor haer: ick
en bidde niet voor de werelt/
maer voor de gene die gy
my

my gegeven hebt/ want sy
zijn uwe.
10 Ende al het mijne is
uwe/ ende het uwe is mij-
ne: ende ick ben in haer
verheerlickt.
11 Ende ick en ben niet meer
in de wereldt/ maer dese zijn in
de werelt/ ende ick kome tot
u. Heylige Vader/ bewaert-
se in uwen name/ die gy my
gegeven hebt/ op dat sy één
zijn/ gelijck als wy.
12 Doe ick met haer in de
werelt was/ bewaerde ickse
in uwen name. Die gy my
gegeven hebt/ hebbe ick be-
waert/ eñ niemant uyt haer
en is verloren gegaen/ dan de
sone der verderffenisse/ op dat
de Schrift vervult worde.
13 Maer nu kome ick tot
u/ ende spreke dit in de we-
relt/ op dat sy mijne blijt-
schap vervult mogen heb-
ben in haerselven.
14 Ick hebbe haer uw woort
gegeven/ eñ de werelt heeft-
se gehaet/ om dat sy van de
werelt niet en zijn/ gelijck als
ick van de werelt niet en ben.
15 Ick en bidde niet dat
gy haer uyt de werelt wech-
neemt/ maer dat gy haer
bewaert van den boosen.
16 Sy en zijn niet van de
werelt/ gelijckerwijs ick
van de werelt niet en ben.
17 Heyligtse in uwe waer-
heyt: uw woort is de waer-
heyt.
18 Gelijckerwijs gy my ge-
sonden hebt in de werelt/ [al-
soo] hebbe ick haer oock in
de werelt gesonden.
19 Ende ick heylige my sel-
ven voor haer/ op dat oock
sy geheyligt mogen zijn in
waerheyt.
20 Ende ick en bidde niet
alleen voor dese/ maer oock
voor de gene die door haer
woort in my gelooven sullen:
21 Op dat sy alle één zijn/
gelijckerwijs gy Vader in
my/ ende ick in u/ dat
oock sy in ons één zijn: op
dat de werelt geloove dat
gy my gesonden hebt.
22 Ende ick hebbe haer de
heerlickheyt gegeven/ die
gy my gegeven hebt: op dat
sy één zijn/ gelijck als wy
één zijn.
23 Ick in haer/ ende gy in
my: op dat sy volmaeckt zijn
in één/ ende op dat de we-
relt bekenne/ dat gy my ge-
sonden hebt/ ende haer lief
gehadt hebt/ gelijck gy my
lief gehadt hebt.
24 Vader/ ick wil dat daer
ick ben/ oock die by my zijn/
die gy my gegeven hebt: op
dat sy mijne heerlickheyt
mogen aenschouwen/ die gy
my gegeven hebt/ want gy
hebt my lief gehadt/ voor de
grontleggingе der werelt.
25 Rechtveerdige Vader/
de werelt en heeft u niet ge-
kent: maer ick hebbe u ge-
kent:

kent: eñ dese hebben bekent/
dat gy my gesonden hebt.
26 Ende ick hebbe haer u-
wen name bekent gemaeckt/
ende sal [hem] bekent ma-
ken: op dat de liefde daer me-
de gy my lief gehadt hebt in
haer zy/ ende ick in haer.

Het 18. Capittel.

JEsus dit gesegt hebbende
gingh uyt met sijne disci-
pelen over de beke Kedron/
daer een hof was/ in welcken
hy ginghende sijne discipelen.
2 Ende Judas/ die hem
verriedt/ wist oock die plaet-
se/ dewijle Jesus aldaer dick-
wijls vergadert was geweest
met sijne discipelen.
3 Judas dan genomen heb-
bende de bende [krijgsknech-
ten]/ ende [eenige] dienaers
van de Overpriesters ende
Phariseen/ quam aldaer
met lanteernen/ ende fac-
kelen/ ende wapenen.
4 Jesus dan wetende alles
wat over hem komen soude/
gingh uyt/ ende seyde tot
haer/ Wien soeckt gy?
5 Sy antwoordden hem/
Jesum den Nazarener. Je-
sus seyde tot haer/Ick ben 't.
Ende Judas die hem ver-
riedt/ stont oock by haer.
6 Als hy dan tot haer sey-
de/ Ick ben 't/ gingen sy
achterwaerts/ ende vielen
ter aerde.
7 Hy vraegde haer dan we-
derom/ Wien soeckt gy? en-
de sy seyden/ Jesum den
Nazarener.
8 Jesus antwoordde/ Ick
hebbe u gesegt dat ick 't ben.
Indien gy dan my soeckt/
so laet dese henen gaen.
9 Op dat het woort vervult
soude worden/ dat hy gesegt
hadde: Uyt den genen die
gy my gegeven hebt/ en heb-
be ick niemant verloren.
10 Simon Petrus dan heb-
bende een sweert/ trock 't sel-
ve [uyt]/ eñ sloegh des Hoo-
genpriesters dienstknecht/
ende hieuw sijne rechter oore
af. Ende de name des dienst-
knechts was Malchus.
11 Jesus dan seyde tot Pe-
trum/ Steeckt uw sweert
in de scheede. Den drinck-
beker dien my de Vader ge-
geven heeft/ sal ick dien
niet drincken?
12 De bende dan/ ende de
Overste over duysent/ ende
de dienaers der Joden na-
men Jesum gesamentlick/
ende bonden hem.
13 Ende leydden hem he-
nen/ eerst tot Annam: want
hy was des wijfs vader van
Cajaphas/ welcke desselven
jaers Hoogenpriester was.
14 Cajaphas nu was de
gene die den Joden geraden
hadde/ dat het nut was dat
één mensche voor het volck
storve.
15 Ende Simon Petrus
volgde Jesum/ ende een an-

der diſcipel. Deſe diſcipel
nu was den Hoogenprieſter
bekent / ende gingh met
Jeſu in des Hoogenprie-
ſters ſale.
16 Ende Petrus ſtont buy-
ten aen de deure. De ander
diſcipel dan / die den Hoo-
genprieſter bekent was /
gingh uyt / ende ſprack met
de deurwaerſter/ende bracht
Petrum in.
17 De dienſtmaegt dan die
de deurwaerſter was / ſeyde
tot Petrum / En zÿt oock
gy niet uyt de diſcipelen van
deſen menſche? Hy ſeyde /
Ick en ben niet.
18 Ende de dienſtknechten
ende de dienaers ſtonden /
hebbende een koolvyer ge-
maeckt / om dat het kout
was / ende warmden haer.
Petrus ſtont by haer ende
warmde hem.
19 De Hoogeprieſter dan
vraegde Jeſum van ſÿne dis-
cipelen / ende van ſÿne leere.
20 Jeſus antwoordde hem/
Ick hebbe vry uyt geſproken
tot de werelt: ick hebbe alle
tÿt geleert in de Synagoge
ende in den Tempel / daer
de Joden van alle plaetſen
t'ſamenkomen: ende in 't
verborgen en hebbe ick niets
geſproken.
21 Wat ondervraegt gy
my? ondervraegt de gene
die 't gehoort hebben / wat
ick tot haer geſproken heb-
be: ſiet / deſe weten wat
ick geſegt hebbe.
22 Ende als hy dit ſeyde /
één van de dienaren die daer
by ſtont / gaf Jeſu eenen
kinnebackſlagh / ſeggende /
Añtwoordt gy alſoo den
Hoogenprieſter?
23 Jeſus antwoordde hem/
Indien ick qualick geſpro-
ken hebbe / betuygt van het
quade: ende indien wel /
waerom ſlaet gy my?
24 (Annas dan hadde hem
gebonden geſonden tot Caja-
phas den Hoogenprieſter.)
25 Ende Simon Petrus
ſtont ende warmde hem: ſy
ſeyden dan tot hem / En zÿt
oock gy niet uyt ſÿne diſcipe-
len? Hy loochende het / ende
ſeyde / Ick en ben niet.
26 Een van de dienſtknech-
ten des Hoogenprieſters / die
maegſchap was van den ge-
nen dien Petrus de oore af-
gehouwen hadde / ſeyde /
Hebbe ick u niet geſien in
den hof met hem?
27 Petrus dan loochende
het wederom. Ende ter-
ſtont kraeyde de haen.
28 Sy dan leydden Jeſum̃
van Cajapha in het Recht-
huys. Ende het was 's mor-
gens vroegh: ende ſy en
gingen niet in het Recht-
huys / op dat ſy niet ver-
ontreynigt en ſouden wor-
den / maer op dat ſy het
Paſcha eten mochten.

29 Pilatus dan gingh tot haer uyt / ende seyde / Wat beschuldinge brengt gy tegen desen mensche?
30 Sy antwoordden ende seyden tot hem / Indien dese geen quaetdoender en ware / so en souden wy hem u niet overgelevert hebben.
31 Pilatus dan seyde tot haer / Neemt gy hem / ende oordeelt hem nae uwe wet. De Joden dan seyden tot hem / Het en is ons niet geoorloft yemant te dooden.
32 Op dat het woort Jesu vervult wierde / dat hy gesegt hadde / beteeckenende hoedanigen doot hy sterven soude.
33 Pilatus dan gingh wederom in het Rechthuys / ende riep Jesum / ende seyde tot hem / Zijt gy de Koningh der Joden?
34 Jesus antwoordde hem / Segt gy dit van uselven / of hebben 't u andere van my gesegt?
35 Pilatus antwoordde / Ben ick een Jode? uw volck ende de Overpriesters hebben u aen my overgelevert: wat hebt gy gedaen?
36 Jesus antwoordde / Mijn Koninckrijck en is niet van dese werelt: Indien mijn Koninckrijck van dese werelt ware / so souden mijne dienaers gestreden hebben / op dat ick den Joden niet en ware overgelevert: maer nu en is mijn Koninckrijck niet van hier.
37 Pilatus dan seyde tot hem / Zijt gy dan een Koningh? Jesus antwoordde / Gy segt dat ick een Koningh ben. Hier toe ben ick geboren / ende hier toe ben ick in de werelt gekomen / op dat ick der waerheyt getuygenisse geven soude. Een yegelick die uyt de waerheyt is / hoort mijne stemme.
38 Pilatus seyde tot hem / Wat is waerheyt? Ende als hy dat gesegt hadde / gingh hy wederom uyt tot den Joden/ende seyde tot haer/ Ick en vinde geen schult in hem.
39 Doch gy hebt een gewoonte / dat ick u op het Pascha éénen loslate. Wilt gy dan dat ick u den Koningh der Joden loslate?
40 Sy dan riepen alle wederom / seggende / Niet desen / maer Barabbam: Ende Barabbas was een moordenaer.

Het 19. Capittel.

DOe nam Pilatus dan Jesum / ende geesselde [hem].
2 Ende de krijgsknechten een kroone van doornen gevlochten hebbende / setteden [die] op sijn hooft / ende wierpen hem een purperen kleet om.
3 Ende seyden / Weest gegroet /

groet / gy Koningh der Jo-
den. Ende sy gaven hem
kinnebackslagen.
4 Pilatus dan quam wie-
derom uyt / ende seyde tot
haer / Siet / ick brenge hem
tot uliedén uyt / op dat gy
wetet / dat ick in hem geen
schult en vinde.
5 Jesus dan quam uyt /
dragende de doornen kroo-
ne / ende het purperen kleet.
Ende [Pilatus] seyde tot
haer / Siet de mensche.
6 Als hem dan de Over-
priesters ende de dienaers sa-
gen / riepen sy / seggende /
Kruyst [hem] / kruyst [hem].
Pilatus seyde tot haer /
Neemt gylieden hem ende
kruyst [hem]. Want ick en
vinde in hem geen schult.
7 De Joden antwoordden
hem / Wy hebben een wet / en-
de na onse wet moet hy ster-
ven / want hy heeft hemsel-
ven Godts Sone gemaeckt.
8 Doe Pilatus dan dit
woort hoorde / wiert hy
meer bevreest:
9 Ende gingh wederom in
het Rechthuys / ende seyde
tot Jesum / Van waer zijt
gy? Maer Jesus en gaf
hem geen antwoort.
10 Pilatus dan seyde tot
hem / En spreeckt gy tot my
niet? Weet gy niet dat ick
macht hebbe u te kruyci-
gen / ende macht hebbe u
los te laten?
11 Jesus antwoordde / Gy
en soudt geen macht hebben
tegen my / indien het u niet
van boven gegeven en wa-
re: daerom die my aen u
heeft overgelevert / heeft
grooter sonde.
12 Van doen af socht Pila-
tus hem los te laten: maer
de Joden riepen / seggende /
Indien gy desen loslaet / so
en zijt gy des Keysers vrient
niet: een yegelick die hem-
selven Koningh maeckt /
wederspreeckt den Keyser.
13 Als Pilatus dan dit
woort hoorde / bracht hy
Jesum uyt / ende sat neder
op den Rechterstoel / in de
plaetse genaemt Lithostro-
tos / ende in 't Hebreeusch
Gabbatha.
14 Ende het was de Voor-
bereydinge des Pascha / en-
de ontrent de seste ure: en-
de hy seyde tot de Joden /
Siet / uwe Koningh.
15 Maer sy riepen / Neemt
wech / neemt wech / kruyst
hem. Pilatus seyde tot haer /
Sal ick uwen Koningh
kruycigen? De Overprie-
sters antwoordden / Wy en
hebben geenen Koningh /
dan den Keyser.
16 Doe gaf hy hem dan
haer over / op dat hy ge-
kruyst soude worden. Ende
sy namen Jesum / ende leyd-
den [hem] wech.
17 Ende hy dragende sijn
kruys /

kruys / gingh uyt nae de
[plaetse] genaemt Hooft-
scheelplaetse / welcke in 't
Hebreeusch genaemt wort
Golgotha:
18 Alwaer sy hem kruysten/
ende met hem twee andere/
aen elcke zijde eenen / ende
Jesum in 't midden.
19 Ende Pilatus schreef
oock een opschrift / ende set-
tede [dat] op het kruys: en-
de daer was geschreven /
JESUS DE NAZARENER,
DE KONINGH DER JODEN.
20 Dit opschrift dan lasen
vele van de Joden: want de
plaetse/ daer Jesus gekruyst
wiert / was naeby de stadt:
ende het was geschreven in 't
Hebreeusch / in 't Grieckisch/
[ende] in 't Latijn.
21 De Overpriesters dan
der Joden seyden tot Pila-
tum/ En schrijft niet / De
Koningh der Joden: maer
dat hy geseght heeft / Ick
ben de Koningh der Joden.
22 Pilatus antwoordde /
Dat ick geschreven hebbe/
[dat] hebbe ick geschreven.
23 De krijgsknechten dan
als sy Jesum gekruyst had-
den / namen sijne kleederen /
(ende maeckten vier deelen /
voor elcken krijgsknecht een
deel/)ende den rock. De rock
nu was sonder naet / van bo-
ven af geheelick geweven.
24 Sy dan seyden tot mal-
kanderen / Laet ons dien
niet scheuren / maer laet ons
daer over loten / wiens [die]
zijn sal: op dat de Schrift
vervult worde / die segt /
Sy hebben mijne kleederen
onder haer verdeelt / ende
over mijne kleedinge heb-
ben sy het lot geworpen.
Dit hebben dan de krijgs-
knechten gedaen.
25 Ende by het kruys Je-
su stonden sijne moeder /
ende sijns moeders suster /
Maria Clope [wijf] / ende
Maria Magdalene.
26 Jesus nu siende [sijne]
moeder / ende den discipel
dien hy lief hadde / daer by
staende / seyde tot sijne moe-
der / Vrouwe / siet uw sone.
27 Daer na seyde hy tot den
discipel / Siet / uwe moeder.
Ende van die ure aen nam
haer de discipel in sijn [huys].
28 Hier nae Jesus wetende
dat nu alles volbracht was /
op dat de Schrift soude
vervult worden / seyde /
My dorst.
29 Daer stont dan een vat
vol edicks / ende sy vulden
een spongie met edick / ende
omleydense met hysope/ende
brachtense aen sijnen mont.
30 Doe Jesus dan den edick
genomen hadde / seyde hy /
Het is volbracht: ende het
hooft buygende gaf den geest.
31 De Joden dan / op dat
de lichamen niet aen het
kruys en souden blijven op

den Sabbath / dewijle het
de Voorbereydinge was /
(want die dagh des Sab-
baths was groot/) baden
Pilatum/ dat hare beenen
souden gebroken / ende sy
wechgenomen worden.
32 De krijgsknechten dan
quamen ende braken wel de
beenen des eersten / ende des
anderen/ die met hem ge-
kruyst was:
33 Maer komende tot Je-
sum / als sy sagen dat hy nu
gestorven was/ so en bra-
ken sy sijne beenen niet.
34 Maer één der krijgs-
knechten doorstack sijne zij-
de met een speere / ende ter-
stont quam daer bloet ende
water uyt.
35 Ende die het gesien heeft
die heeft het getuygt / ende
sijn getuygenisse is waerach-
tigh : ende hy weet dat hy
segt 't gene dat waer is/ op
dat oock gy gelooven meugt.
36 Want dese dingen zijn
geschiet/ op dat de Schrift
vervult worde/ Geen been
van hem en sal verbroken
worden.
37 Eñ wederom segt een an-
der Schrift/ Sy sullen sien in
welcken sy gesteken hebben.
38 Ende daer na Joseph
van Arimathea / (die een
discipel Jesu was / maer be-
deckt om de vreese der Jo-
den/) badt Pilatum / dat
hy mochte het lichaem Je-
su wechnemen: ende Pila-
tus liet het toe. Hy dan
gingh ende nam het lichaem
Jesu wech.
39 Ende Nicodemus quam
oock/ (die des nachts tot
Jesum eerst gekomen was/)
brengende een mengsel van
myrrhe ende aloë/ ontrent
hondert ponden [gewichts].
40 Sy namen dan het lic-
haem Jesu/ ende bonden dat
in linnen doecken met de spe-
cerye n/ gelijck de Joden
de gewoonte hebben van
begraven.
41 Ende daer was in de
plaetse / daer hy gekruyst
was/ een hof/ ende in den
hof een nieuw graf/ in het
welck nogh noyt yemant
gelegt en was gemeest.
42 Aldaer dan leyden sy
Jesum/ om de Voorbereyn-
dinge der Joden/ overmits
het graf naeby was.

Het 20. Capittel

ENde op den eersten [dagh]
der weke gingh Maria
Magdalene vroegh als het
nogh duyster was/ nae het
graf: ende sagh den steen
van het graf wechgenomen.
2 Sy liep dan/ ende quam
tot Simon Petrus ende tot
den anderen discipel/ welc-
ken Jesus lief hadde/ ende
seyde tot haer/ Sy hebben
den Heere wechgenomen uyt
het graf/eñ wy en weten niet
waer sy hem gelegt hebben.

3 Petrus dan gingh uyt/
ende de ander discipel/ ende
sy quamen tot het graf.
4 Ende dese twee liepen
te gelijck: ende de ander dis-
cipel liep voor uyt sneller
dan Petrus/ ende quam
eerst tot het graf.
5 Ende als hy nederbuck-
te/ sagh hy de doecken lig-
gen/ nochtans en gingh hy
[daer] niet in.
6 Simon Petrus dan quam
ende volgde hem/ ende gingh
in het graf/ ende sagh de
doecken liggen.
7 Ende den sweetdoeck/
die op sijn hooft geweest
was/ [en sagh hy] niet by
de doecken liggen/ maer in
't bysonder in één [ander]
plaetse t' samengerolt.
8 Doe gingh dan oock de
ander discipel [daer] in/ die
eerst tot het graf gekomen
was/ ende sagh het/ ende
geloofde.
9 Want sy en wisten nogh
de Schrift niet/ dat hy van
den dooden moest opstaen.
10 De discipelen dan gin-
gen wederom nae huys.
11 Ende Maria stont buy-
ten by het graf/ weenende.
Als sy dan weende/ buckte
sy in het graf.
12 Ende sagh twee Engelen
in witte [kleederen] sitten/
éénen aen het hooft/ ende
éénen aen de voeten/ daer het
lichaem Jesu gelegen hadde.
13 Ende die seyden tot
haer/ Vrouwe/ wat weent
gy? Sy seyde tot haer/ Om
dat sy mijnen Heere wech-
genomen hebben/ ende ick
en weet' niet/ waer sy hem
gelegt hebben.
14 Ende als sy dit gesegt
hadde/ keerde sy haer ach-
terwaerts/ ende sagh Je-
sum staen/ ende sy en wist
niet dat het Jesus was.
15 Jesus seyde tot haer/
Vrouwe/ wat weent gy?
wien soeckt gy? Sy mey-
nende dat het de hovenier
was/ seyde tot hem/ Hee-
re/ so gy hem [wech] gedra-
gen hebt/ segt my waer gy
hem gelegt hebt/ ende ick
sal hem wechnemen.
16 Jesus seyde tot haer/
Maria. Sy haer omkeeren-
de seyde tot hem/ Rabbouni/
't welck is gesegt/ Meester.
17 Jesus seyde tot haer/
En raeckt my niet aen/ want
ick en ben nogh niet opgeva-
ren tot mijnen Vader: maer
gaet henen tot mijne broe-
ders/ ende segt haer/ Ick va-
re op tot mijnen Vader/ ende
uwen Vader/ ende [tot] mij-
nen Godt/ ende uwen Godt.
18 Maria Magdalene
gingh ende boodtschapte den
discipelen/ dat sy den Heere
gesien hadde/ ende [dat] hy
haer dit gesegt hadde.
19 Als het dan avont was
op denselven eersten dagh der

weke/ ende als de deuren
gesloten waren/ daer de dis-
cipelen vergadert waren om
de vreese der Joden/ quam
Jesus ende stont in 't mid-
den/ ende seyde tot haer/
Vrede zy ulieden.
20 Ende dit gesegt hebben-
de/ toonde hy haer sijne han-
den ende [sijne] zijde. De
discipelen dan wierden ver-
blijdt/ als sy den Heere sagen.
21 Jesus dan seyde weder-
om tot haer/ Vrede zy ulie-
den: gelijckerwijs my de
Vader gesonden heeft/ sen-
de ick oock ulieden.
22 Ende als hy dit gesegt
hadde/ blies hy [op haer]/
ende seyde tot haer/ Ont-
fangt den Heyligen Geest.
23 So gy yemants sonden
vergeeft/ dien wordense
vergeven: so gy yemants
[sonden] houdt/ [dien] zijnse
gehouden.
24 Ende Thomas/ één van
de twaelve/ gesegt Didy-
mus/ en was met haer niet
doe Jesus [daer] quam.
25 De andere discipelen dan
seyden tot hem/ Wy hebben
den Heere gesien. Doch hy
seyde tot haer/ Indien ick
in sijne handen niet en sie het
teecken der nagelen/ ende
mijnen vinger en steke in het
teecken der nagelen/ ende
steke mijne hant in sijne zijde/
ick en sal geensins gelooven.
26 Ende na acht dagen wa-
ren sijne discipelen wederom
binnen/ ende Thomas met
haer: [ende] Jesus quam als
de deuren gesloten waren/
ende stont in het midden/ en-
de seyde/ Vrede zy ulieden.
27 Daer na seyde hy tot
Thomam/ Brengt uwen
vinger hier/ ende siet mijne
handen; ende brengt uwe
hant/ ende steecktse in mijne
zijde: Ende en zijt niet on-
geloovigh/ maer geloovigh.
28 Ende Thomas ant-
woordde ende seyde tot hem/
Mijn Heere/ ende mijn Godt.
29 Jesus seyde tot hem/
Om dat gy my gesien hebt/
Thoma/ so hebt gy gelooft:
saligh [zijnse] die niet en sul-
len gesien hebben/ ende [noch-
tans] sullen gelooft hebben.
30 Jesus dan heeft nogh
wel vele andere teeckenen in
de tegenwoordigheyt sijner
discipelen gedaen/ die niet en
zijn geschreven in dit Boeck.
31 Maer dese zijn geschre-
ven/ op dat gy geloovet
dat Jesus is de Christus/
de Sone Godts: ende op
dat gy geloovende het leven
hebbet in sijnen name.

Het 21. Capittel.

NA desen openbaerde Je-
sus hemselven wederom
den discipelen aen de zee van
Tiberias. Ende hy open-
baerde hem aldus:
2 Daer waren te samen Si-
mon Petrus/ ende Thomas
ge-

geseght Didymus/ ende Nathanaël/ die van Cana in Galilea was/ ende de [sonen] Zebedei/ ende twee andere van sijne discipelen.
3 Simon Petrus seyde tot haer/ Ick gae visschen. Sy seyden tot hem/ Wy gaen oock met u. Sy gingen uyt ende traden terstont in het schip/ ende in dien nacht en vingen sy niets.
4 Ende als het nu morgenstont geworden was/ stont Jesus op den oever: doch de discipelen en wisten niet dat het Jesus was.
5 Jesus dan seyde tot haer/ Kinderkens/ hebt gy niet eenige toespijse? Sy antwoordden hem/ Neen.
6 Ende hy seyde tot haer/ Werpt het net aen de rechter zijde van 't schip/ende gy sult vinden. Sy wierpen 't dan/ ende en konden het selve niet meer treckien/ van wegen de menigte der visschen.
7 Die discipel dan welcken Jesus lief hadde/ seyde tot Petrum/ Het is de Heere. Simon Petrus dan hoorende dat het de Heere was/ omgordde het opperkleet/ (want hy was naeckt/) ende wierp hemselven in de zee.
8 Ende de andere discipelen quamen met het scheepken/ (want sy en waren niet verre van 't lant/ maer ontrent twee hondert ellen/) sleepende het net met de visschen.
9 Als sy dan aen 't lant gegaen waren/ sagen sy een koolvyer liggen/ ende visch daer op liggen/ ende broot.
10 Jesus seyde tot haer/ Brengt van de visschen die gy nu gevangen hebt.
11 Simon Petrus gingh op/ ende trock het net op het lant/ vol groote visschen/ [tot] hondert drie en vijftigh: ende hoewel 't soo vele waren/ so en scheurde het net niet.
12 Jesus seyde tot haer/ Komt herwaerts/ houdt het middagmael. Ende niemant van de discipelen en durfde hem vragen/ Wie zijt gy? wetende dat het de Heere was.
13 Jesus dan quam/ eñ nam het broot/ ende gaf het haer/ ende den visch desgelijcks.
14 Dit was nu de derde mael/ dat Jesus sijnen discipelen geopenbaert is/ na dat hy van den dooden opgeweckt was.
15 Doe sy dan het middagmael gehouden hadden/ seyde Jesus tot Simon Petrus/ Simon Jona [soon]/ hebt gy my liever dan dese? Hy seyde tot hem/ Ja/ Heere/ gy weet dat ick u lief hebbe. Hy seyde tot hem/ Weydt mijne lammeren.
16 Hy seyde wederom tot hem ten tweeden mael/ Simon Jona [soon]/ hebt gy

my lief? Hy seyde tot hem/
Ja/ Heere/ gy weet dat ick
u lief hebbe. Hy seyde tot
hem/ Hoedt mijne schapen.
17 Hy seyde tot hem ten
derden mael/ Simon Jona
[soon]/ hebt gy my lief?
Petrus wiert bedroeft/ om
dat hy ten derden mael tot
hem seyde/ Hebt gy my
lief? ende seyde tot hem/
Heere/ gy weet alle dingen/
gy weet dat ick u lief hebbe.
Jesus seyde tot hem/ Weydt
mijne schapen.
18 Voorwaer/ voorwaer
segge ick u/ Doe gy jonger
waert/ gordet gy uselven/
ende wandeldet alwaer gy
wildet: maer wanneer gy
sult oudt geworden zijn/ so
sult gy uwe handen uytstrec-
ken/ ende een ander sal u
gorden/ ende brengen waer
gy niet en wilt.
19 Ende dit seyde hy/ be-
teeckenende met hoedani-
gen doot hy Godt verheer-
licken soude. Ende dit ge-
sproken hebbende/ seyde hy
tot hem/ Volgt my.
20 Eñ Petrus hem omkee-
rende sagh den discipel vol-
gen/ welcken Jesus lief had-
de/die oock in het avontmael
op sijne borst gevallen was/
ende gesegt hadde/ Heere/
wie is 't die u verraden sal?
21 Als Petrus desen sagh/
seyde hy tot Jesum/ Heere/
maer wat [sal] dese?
22 Jesus seyde tot hem/
Indien ick wil dat hy blijve
tot dat ick kome/ wat gaet
het u aen? Volgt gy my.
23 Dit woort dan gingh uyt
onder de broederen/ dat de-
se discipel niet en soude ster-
ven. Ende Jesus en hadde
tot hem niet gesegt/ dat hy
niet sterven en soude: maer/
Indien ick wil dat hy blijve
tot dat ick kome/ wat gaet
het u aen?
24 Dese is de discipel die van
dese dingen getuygt/ende de-
se dingen geschreven heeft:
ende wy weten dat sijn ge-
tuygenisse waerachtigh is.
25 Ende daer zijn nogh vele
andere dingen/ die Jesus ge-
daen heeft/ welcke sose elck
bysonder geschreven wier-
den/ ick achte dat oock de
werelt selve de geschrevene
boecken niet en soude vat-
ten. Amen.

DE HANDELINGEN DER HEYLIGE APOSTELEN,
beschreven door LUCAM.

Het Eerste Capittel.

HEt Eerste Boeck heb-
be ick gemaeckt/ O
Theophile/ van al
het gene dat Jesus begon-
nen heeft beyde te doen ende
te leeren/
2 Tot op den dagh in welc-
ken

ken hy opgenomen is/ na
dat hy door den Heyligen
Geest aen de Apostelen/ die
hy uytverkoren hadde/ be-
volen hadde gegeven.
3 Aen welcke hy oock/ na
dat hy geleden hadde/ hem-
selven levendigh vertoont
heeft/ met vele gewisse ken-
teecken en/ veertigh dagen
langh/ zijnde van haer ge-
sien/ ende sprekende van de
dingen die het Koninckrijcke
Godts aengaen.
4 Ende als hy met [haer]
vergadert was/ beval hy
haer/ dat sy van Jerusalem
niet scheyden en souden/
maer verwachten de belofte
des Vaders/ die gy [seyde
hy] van my gehoort hebt.
5 Want Joannes doopte
wel met water/ maer gy sult
met den Heyligen Geest ge-
doopt worden/ niet lange
na dese dagen.
6 Sy dan die t' samengeko-
men waren vraegden hem/
seggende/ Heere/ sult gy in
desen tijt aen Israël het Ko-
ninckrijck weder-oprechten?
7 Ende hy seyde tot haer/
Het en komt u niet toe te we-
ten de tijden ofte gelegenhe-
den/ die de Vader in sijn ey-
gene macht gestelt heeft.
8 Maer gy sult ontfangen de
kracht des Heyligen Geests/
die over u komen sal: ende gy
sult mijne getuygen zijn/ so
te Jerusalem/ als in geheel
Judea ende Samaria/ ende
tot aen het uyterstede der aerde.
9 Ende als hy dit gesegt
hadde/ wiert hy opgenomen
daer sy het sagen/ ende een
wolcke nam hem wech van
hare oogen.
10 Ende also sy hare oogen
nae den hemel hielden/ ter-
wijle hy henen voer/ siet/
twee mannen stonden by
haer in witte kleedinge:
11 Welcke oock seyden/ Gy
Galileesche mannen/ wat
staet gy ende siet op nae den
hemel? Dese Jesus/ die van u
opgenomen is in den hemel/
sal alsoo komen/ gelijcker-
wijs gy hem nae den hemel
hebbet sien henen varen.
12 Doe keerden sy weder-
om nae Jerusalem van den
bergh/ die genaemt wort de
olijf[bergh]/ welcke is naeby
Jerusalem/ liggende [van
daer] een Sabbaths reyse.
13 Ende als sy ingekomen
waren/ gingen sy op in de
oppersael/ daer sy bleven/
[namelick] Petrus ende Ja-
cobus/ ende Joannes/ ende
Andreas/ Phillippus ende
Thomas/ Bartholomeus
ende Mattheus/ Jacobus
Alphei [sone]/ ende Simon
Zelotes/ ende Judas Ja-
cobi [broeder].
14 Dese alle waren een-
drachtelick volherdende in 't
bidden ende smeecken/ met
de vrouwen/ ende Maria

de moeder Jesu/ ende met
sijne broederen.
15 Ende in deselve dagen
stont Petrus op in 't midden
der discipelen/ ende sprack:
(daer was nu een schare by
een van ontrent hondert en
twintigh persoonen.)
16 Mannen broeders/ dese
Schrift moest vervuit wor-
den/ welcke de Heylige Geest
door den mont Davids voor-
segt heeft van Judas/ die de
leydsman geweest is der ge-
ne die Jesum vingen/
17 Want hy was met ons
gerekent/ ende hadde het lot
deser bedieninge verkregen.
18 Dese dan heeft verwor-
ven eenen acker door den
loon der ongerechtigheyt/
ende voorwaerts over ge-
vallen zijnde is midden opge-
borsten/ ende alle sijne inge-
wanden zijn uytgestort.
19 Ende het is bekent ge-
worden allen die te Jerusa-
lem woonen/ also dat die
acker in haer eygen tale ge-
noemt wort Akeldama/ dat
is/ een acker des bloets.
20 Want daer staet geschre-
ven in 't Boeck der Psal-
men/ Sijne woonstede wor-
de woest/ ende daer en zy
niemant/ die in deselve woo-
ne. Ende/ Een ander neme
sijn Opsienders-ampt.
21 Het is dan noodigh/ dat
van de mannen/ die met ons
omgegaen hebben alle den
tijt/ in welcken de Heere
Jesus onder ons in- ende
uytgegaen is/
22 Beginnende van den
Doop Joannis/ tot den
dagh tot in welcken hy van
ons opgenomen is/ één der-
selve met ons getuyge wor-
de sijner opstandinge.
23 Ende sy stelden der twee/
Joseph genaemt Barsabas/
die toegenaemt was Justus/
ende Matthiam.
24 Ende sy baden ende sey-
den/ Gy Heere/ gy kenner
der herten van allen/ wijst
van dese twee éénen aen/
dien gy uytverkoren hebt/
25 Om te ontfangen het lot
deser bedieninge ende Apos-
telschaps/ daer van Judas
afgeweken is/ dat hy henen
ginge in sijn eygen plaetse.
26 Ende sy wierpen hare
loten/ ende het lot viel op
Matthiam/ ende hy wiert
met gemeyne toestemminge
tot de elf Apostelen gekoren.

Het 2. Capittel.

Ende als de dagh des
Pinckster[feests] ver-
vuit wert/ waren sy alle
eendrachtelick by een.
2 Ende daer geschiedde
haestelick uyt den hemel een
geluyt/ gelijck als van ee-
nen geweldigen gedreevenen
wint/ ende vervulde het
geheele huys daer sy saten.
3 Ende van haer werden
gesien verdeelde tongen als
van

van vyer / ende het sat op
een yegelick van haer.
4 Ende sy werden alle ver-
vult met den Heyligen Geest/
ende begonnen te spreken
met andere talen / soo als de
Geest haer gaf uyt te spreken.
5 Ende daer waren Joden
te Jerusalem woonende /
Godtvruchtige mannen van
allen volcke der gene die on-
der den hemel zijn.
6 Ende als dese stemme ge-
schiet was / quam de menig-
te te samen / ende wiert be-
roert : want een yegelick
hoorde haer in sijn eygen ta-
le spreken.
7 Ende sy ontsetteden haer
alle / eñ verwonderden haer /
seggende tot malkanderen /
Siet / en zijn niet alle dese /
die daer spreken / Galileers ?
8 Ende hoe hooren wyse een
yegelick in onse eygen tale /
in welcke wy geboren zijn ?
9 Parthers ende Meders /
ende Elamiten / ende die in-
woonders zijn van Mesopo-
tamia / eñ Judea / ende Cap-
padocia / Pontus / ende Asia /
10 Eñ Phrygia / ende Pam-
phylia / Egypten / ende de
deelen Libye / welck by Cy-
renen [ligt] / ende uytlandi-
sche Romeynen / beyde Jo-
den ende Jodengenooten /
11 Cretensen ende Ara-
biers / wy hoorense in onse
talen de groote wercken
Godts spreken.
12 Ende sy ontsetteden haer
alle / ende wierden twijffel-
moedigh / seggende d' een
tegen den anderen / Wat
wil doch dit zijn ?
13 Ende andere spottende
seyden / Sy zijn vol soeten
wijns.
14 Maer Petrus staende
met de elve / verhief sijne
stemme / ende sprack tot
haer / Gy Joodsche mannen /
ende gy alle die te Jerusa-
lem woonet / dit zy u bekent /
ende laet mijne woorden tot
uwe ooren ingaen.
15 Want dese en zijn niet
droncken / gelijck gy ver-
moedt : want het is [eerst]
de derde ure van den dagh.
16 Maer dit is het / dat
gesproken is door den Pro-
pheet Joël /
17 Ende het sal zijn in de
laetste dagen / (segt Godt /)
ick sal uytstorten van mijnen
Geest op alle vleesch : ende
uwe sonen ende uwe doch-
ters sullen propheteeren /
ende uwe jongelingen sullen
Gesichten sien / ende uwe ou-
de sullen droomen droomen.
18 Ende oock op mijne
dienstknechten / ende op mij-
ne dienstmaegden / sal ick in
die dagen van mijnen Geest
uytstorten / ende sy sullen
propheteeren.
19 Ende ick sal wonderen
geven in den hemel boven /
ende teeckenen op der aer-

den beneden / bloet / ende
vyer / ende roockdamp.
20 De sonne sal verandert
worden in duysternisse / ende
de mane in bloet / eer dat
de groote ende doorluchtige
dagh des Heeren komt.
21 Ende het sal zijn / dat
een yegelick die den name
des Heeren sal aenroepen /
saligh sal worden.
22 Gy Israëlitische man-
nen / hoort dese woorden:
Jesum den Nazarener eenen
man van Gode onder ulieden
betoont door krachten ende
wonderen / ende teeckenen /
die Godt door hem gedaen
heeft in 't midden van u / ge-
lijck oock gy selve weet.
23 Desen / door den bepael-
den raet ende voorkennisse
Godts overgegeven zijnde /
hebt gy genomen / ende door
de handen der onrechtveer-
dige aen ['t kruys] gehecht /
ende gedoodet.
24 Welcken Godt opge-
weckt heeft / de smerten des
doots ontbonden hebben-
de / alsoo het niet mogelick en
was / dat hy van deselve
[doot] soude gehouden wor-
den.
25 Want David segt van
hem / Ick sagh den Heere
alle tijt voor my: want hy
is aen mijne rechter[hant] /
op dat ick niet bewegt en
worde.
26 Daerom is mijn herte
verblijdt / ende mijne tonge
verheugt haer: ja oock mijn
vleesch sal rusten in hope:
27 Want gy en sult mijne
ziele in de helle niet verla-
ten / noch en sult uwen Hey-
ligen niet [over]geven / om
verderving te sien.
28 Gy hebt my de wegen
des levens bekent gemaeckt:
gy sult my vervullen met
verheuginge door uw aen-
gesichte.
29 Gy mannen broeders /
het is [my] geoorloft vry
uyt tot u te spreken van den
Patriarche David / dat hy
beyde gestorven ende begra-
ven is / ende sijn graf is on-
der ons tot op desen dagh.
30 Also hy dan een Pro-
pheet was / ende wist dat
Godt hem met eede geswo-
ren hadde / dat hy uyt de
vrucht sijner lenden / soo
veel het vleesch aengaet /
den Christum verwecken
soude / om [hem] op sijnen
throon te setten:
31 So heeft hy [dit] voor-
siende gesproken van de op-
standinge Christi / dat sijne
ziele niet en is verlaten in
de helle / noch sijn vleesch
verderving en heeft gesien.
32 Desen Jesum heeft Godt
opgeweckt: waer van wy
alle getuygen zijn.
33 Hy dan door de rechter-
[hant] Godts verhoogt zijn-
de / ende de belofte des Hey-
li-

ligen Geests ontfangen heb-
bende van den Vader / heeft
dit uytgestort dat gy nu siet
ende hoort.
34 Want David en is niet
opgevaren in de hemelen :
maer hy segt / De Heere
heeft gesproken tot mijnen
Heere / Sit aen mijne rech-
ter[hant] /
35 Tot dat ick uwe vyan-
den sal gesett hebben tot een
voetbanck uwer voeten.
36 So wete dan sekerlick
het gantsche huys Israëls /
dat Godt hem tot eenen Hee-
re ende Christum gemaeckt
heeft / [namelick] desen Je-
sum dien gy gekruyst hebt.
37 Ende als sy [dit] hoor-
den / wierden sy verslagen in
het herte / ende seyden tot
Petrum / ende de andere
Apostelen / Wat sullen wy
doen / mannen broeders?
38 Ende Petrus seyde tot
haer / Bekeert u / ende een ye-
gelick van u werde gedoopt
in den name Jesu Christi /
tot vergevinge der sonden:
ende gy sult de gave des
Heyligen Geest ontfangen.
39 Want u komt de belofte
toe / ende uwen kinderen /
ende allen die daer verre
zijn / soo vele als 'er de Hee-
re onse Godt toe roepen sal.
40 Ende met veel meer
andere woorden betuygde
hy / ende vermaende[se] /
seggende / Wort behouden
van dit verkeert geslachte.
41 Die dan sijn woort
geerne aennamen / wierden
gedoopt : ende daer wier-
den op dien dagh [tot haer]
toegedaen ontrent drie duy-
sent zielen.
42 Ende sy waren volher-
dende in de leere der Aposte-
len / ende in de gemeynschap /
ende in de brekinge des
broots / ende in de gebeden
43 Ende een vreese quam
over alle ziele : ende vele
wonderen ende teeckenen ge-
schiedden door de Apostelen.
44 Ende alle die geloof-
den / waren by een / ende
hadden alle dingen gemeyn.
45 Ende sy verkochten [hare]
goederen ende have / en ver-
deelden deselve aen allen / nae
dat elck van nooden hadde.
46 Ende dagelicks een-
drachtelick in den Tempel
volherdende / ende van huys
tot huys broot brekende /
aten sy te samen met ver-
heuginge ende eenvoudig-
heyt des herten :
47 Ende presen Godt / ende
hadden genade by het gant-
sche volck. Ende de Heere
dede dagelicks tot de ge-
meynte die saligh wierden.

Het 3. Capittel.

PEtrus nu ende Joannes
gingen te samen op nae
den Tempel / ontrent de ure
des gebedts / zijnde de ne-
gende [ure] :

2 En-

2 Ende een seker man / die
kreupel was van sijns moe-
ders lijve / wiert gedragen :
welcken sy dagelicks sette-
den aen de deure des Tem-
pels / genaemt de Schoo-
ne / om een aelmoesse te be-
geeren / van de gene die in
den Tempel gingen.
3 Welcke Petrum ende
Joannem siende / als sy in
den Tempel souden ingaen /
badt dat hy een aelmoesse
mochte ontfangen.
4 Ende Petrus sterck op
hem siende / met Joanne /
seyde / Siet op ons.
5 Ende hy hieldt [de oogen]
op haer / verwachtende dat
hy yet van haer soude ont-
fangen.
6 Ende Petrus seyde / Sil-
ver ende gout en hebbe ick
niet : maer 't gene ick hebbe
dat geve ick u / In den name
Jesu Christi des Nazare-
ners / staet op ende wandelt.
7 Ende hem grijpende by de
rechterhant / rechtede [hem]
op / ende terstont wierden sy-
ne voeten ende enckelen vast.
8 Ende hy opspringende
stont ende wandelde / ende
gingh met haer in den Tem-
pel / wandelende ende sprin-
gende / ende lovende Godt.
9 Eñ alle het volck sagh hem
wandelen ende Godt loven.
10 Ende sy kenden hem dat
hy die was / die om een ael-
moesse geseten hadde aen de
Schoone poorte des Tem-
pels : ende sy wierden ver-
vult met verbaestheyt ende
ontsettinge / over het gene
dat hem geschiet was.
11 Ende als de kreupele /
die gesont gemaeckt was /
[aen] Petrum ende Joan-
nem vast hieldt / liep alle het
volck gesamentlick tot haer
in het voorhof / 't welck Sa-
lomons [voorhof] genaemt
wort / verbaest zijnde.
12 Ende Petrus [dat] siende
antwoordde tot het volck /
Gy Israëlitische mannen /
wat verwondert gy u over
dit? ofte wat siet gy [soo]
sterck op ons / als of wy door
onse eygene kracht ofte
Godtsaligheyt desen had-
den doen wandelen?
13 De Godt Abrahams /
ende Isaacs / ende Jacobs /
de Godt onser vaderen / heeft
sijn kint Jesum verheerlickt /
welcken gy overgelevert
hebt / ende hebt hem ver-
loochent voor het aengesicht
Pilati / als hy oordeelde dat
men [hem] soude loslaten.
14 Maer gy hebt den Hey-
ligen ende Rechtveerdigen
verloochent / ende hebt be-
geert dat u een man / die een
doodslager was / soude ge-
schoncken worden.
15 Ende den Vorst des le-
vens hebt gy gedoodet /
welcken Godt opgeweckt
heeft uyt den dooden :
waer

waer van wy getuygen zijn.
16 Ende door het geloove
in sijnen name heeft sijn naem
desen gesterckt/ dien gy siet
ende kent: ende het geloove
dat door hem is/ heeft hem
dese volmaeckte gesontheyt
gegeven/ in uwer aller te-
genwoordigheyt.
17 Ende nu/ broeders/ ick
weet' dat gy 't door onwe-
tentheyt gedaen hebt/ ge-
lijck als oock uwe Overste:
18 Maer Godt heeft alsoo
vervult/ 't gene hy door den
mont aller sijner Propheten
te vooren verkondigt hadde/
dat de Christus lijden soude.
19 Betert u dan/ eñ bekeert
u/ op dat uwe sonden mogen
uytgewischt worden: wan-
neer de tijden der verkoelin-
ge sullen gekomen zijn/ van
het aengesichte des Heeren/
20 Ende hy gesonden sal
hebben Jesum Christum/
die u te vooren gepredickt is:
21 Welcken de hemel moet
ontfangen tot de tijden der
weder-oprechtinge aller
dingen/ die Godt gespro-
ken heeft door den mont
aller sijner heylige Prophe-
ten van [alle] eeuwe.
22 Want Moses heeft tot
de vaderen gesegt/ De Heere
uwe Godt sal u eenen Pro-
pheet verwecken uyt uwe
broederen gelijck my: dien
sult gy hooren/ in alles wat
hy tot u spreken sal.
23 Ende het sal geschieden/
dat alle zielen die desen Pro-
pheet niet en sal gehoort
hebben/ uytgeroeyt sal
worden uyt den volcke.
24 Eñ oock alle de Prophe-
ten van Samuel aen/ ende
die daer nã [gevolgt zijn]/ soo
vele als 'er hebben gespro-
ken/ die hebben oock dese da-
gen te vooren verkondigt.
25 Gylieden zijt kinderen
der Propheten/ ende des
verbonts/ 't welck Godt
met onse vaderen opgerecht
heeft/ seggende tot Abra-
ham/ Ende in uwen zade
sullen alle geslachten der
aerde gesegent worden.
26 Godt opgeweckt heb-
bende sijn kint Jesum/ heeft
denselven eerst tot u geson-
den/ dat hy ulieden segenen
soude daer in dat hy een ye-
gelick [van u] af keere van
uwe boosheden.

Het 4. Capittel.

Ende terwijle sy tot het
volck spraken/ quamen
daer over tot haer de Prie-
sters ende de Hooftman des
Tempels/ eñ de Sadduceen:
2 Seer t' onvreden zijnde/
om dat sy het volck leerden/
ende verkondigden in Jesu de
opstandinge uyt den dooden.
3 Ende sloegen de handen
aen haer/ ende settedense in
bewaringe tot den anderen
dagh. Want het was nu
avont.

4 Ende vele van de gene die
het woort gehoort hadden/
geloofden: ende het getal
der mannen wiert ontrent
vijf duysent.
5 Ende het geschiedde des
anderen daegs/ dat hare
Overste/ ende Ouderlingen
ende Schriftgeleerde te Je-
rusalem vergaderden:
6 Ende Annas de Hooge-
priester/ ende Cajaphas/
ende Joannes/ ende Alex-
ander/ ende soo vele daer
van het Hoogepriesterlick
geslachte waren.
7 Ende als syse in het mid-
den gestelt hadden/ vraeg-
den sy/ Door wat kracht/
ofte door wat name hebt gy-
lieden dit gedaen?
8 Doe seyde Petrus/ ver-
vult zijnde met den Heyligen
Geest/ tot haer/ Gy Over-
ste des volcks/ ende gy
Ouderlingen Israëls/
9 Also wy heden rechtelick
ondersocht worden over de
weldaet aen een kranck men-
sche [geschiet]/ waerdoor
hy gesont geworden is:
10 So zy u allen kenlick/
ende den gantschen volcke
Israëls/ dat door den name
Jesu Christi des Nazare-
ners/ dien gy gekruyst hebt/
welcken Godt van den doo-
den heeft opgeweckt/ door
hem [segge ick] staet dese
hier voor u gesont.
11 Dese is de steen/ die van
u de bouwlieden veracht is/
welcke tot een hooft des
hoecks geworden is.
12 Ende de saligheyt en is
in geenen anderen. Want
daer en is oock onder den
hemel geen andere naem/
die onder de menschen ge-
geven is/ door welcken wy
moeten saligh worden.
13 Sy nu siende de vrymoe-
digheyt Petri ende Joannis/
ende vernemende dat sy on-
geleerde ende slechte men-
schen waren/ verwonderden
haer/ ende kenden haer dat
sy met Jesu geweest waren.
14 Ende siende den mensche
by haer staen die genesen
was/ en hadden sy niet daer
tegen te seggen.
15 Ende haer geboden heb-
bende uyt te gaen buyten
den Raet/ overleyden sy
met malkanderen/
16 Seggende/ Wat sullen
wy dese menschen doen?
Want dat 'er een bekent teec-
ken door haer geschiet zy/ is
openbaer allen die te Jeru-
salem woonen/ ende wy en
konnen 't niet loochenen.
17 Maer op dat het niet
meer ende meer onder het
volck verspreydt en worde/
laet ons haer scherpelick
dreygen/ dat sy niet meer
tot eenigh mensche in desen
naem en spreken.
18 Ende als syse geroepen
hadden/ seyden sy haer aen/
dat

dat sy gantschelick niet en
souden spreken / noch lee-
ren / in den name Jesu.
19 Maer Petrus ende Jo-
annes antwoordende seyden
tot haer / Oordeelt gy / of het
recht is voor Godt / u lieden
meer te hooren dan Godt.
20 Want wy en konnen niet
laten te spreken 't gene wy
gesien ende gehoort hebben.
21 Maer sy dreygdense
nogh meer / ende lietense
gaen / niets vindende hoe sy-
se straffen souden / om des
volcks wille: want sy ver-
heerlickten alle Godt over
het gene dat 'er geschiet was.
22 Want de mensche was
meer dan veertigh jaren
oudt / aen welcken dit teec-
ken der genesinge geschiet
was.
23 Ende sy losgelaten zijnde
quamen tot den haren / ende
verkondigdē al wat de Over-
priesters ende de Ouderlin-
gen tot haer gesegt hadden.
24 Ende als dese [dat] hoor-
den / hieven sy eendrachte-
lick [hare] stemme op tot
Godt / ende seyden / Heere /
gy zijt de Godt / die gemaeckt
hebt den hemel / ende de aer-
de / ende de zee / ende alle
dingen die in deselve zijn.
25 Die door den mont Da-
vids uwes knechts gesegt
hebt / Waerom woeden de
Heydenen / eñ hebbende volc-
ken ydele dingen bedacht?
26 De Koningen der aerde
zijn [te samen] opgestaen /
ende de Overste zijn by een
vergadert / tegen den Heere /
ende tegen sijnen Gesalfden.
27 Want in der waerheyt
zijn vergadert tegen uw
heyligh kint Jesum / welc-
ken gy gesalft hebt / beyde
Herodes ende Pontius Pi-
latus / met de Heydenen en-
de de volcken Israëls:
28 Om te doen al wat uwe
hant ende uwe raet te voo-
ren bepaelt hadde dat ge-
schieden soude.
29 Ende nu [dan] / Heere /
siet op hare dreygingen / en-
de geeft uwen dienstknech-
ten met alle vrymoedigheyt
uw woort te spreken.
30 Daer in / dat gy uwe
hant uytstreckt tot gene-
singe / ende dat teeckenen
ende wonderen geschieden
door den naem van uw hey-
ligh kint Jesus.
31 Ende als sy gebeden had-
den / wiert de plaetse / in welc-
ke sy vergadert waren / be-
weegt. Ende sy wierden alle
vervult met den Heyligen
Geest / eñ spraken het woort
Godts met vrymoedigheyt.
32 Ende der menigte van
de gene die geloofden was
één herte ende [één] ziele:
ende niemant en seyde dat
yet van 't gene hy hadde / sijn
eygen ware / maer alle din-
gen waren haer gemeyn.

33 En-

33 Ende de Apostelen gaven
met groote kracht getuyge-
nisse van de opstandinge des
Heeren Jesu: ende daer was
groote genade over haer alle.
34 Want daer en was oock
niemant onder haer die ge-
breck hadde. Want soo vele
als 'er besitters waren van
landen ofte huysen/ die ver-
kochten sy/ ende brachten
den prijs der verkochte [goe-
deren]/ ende leyden [dien]
aen de voeten der Apostelen.
35 Ende aen een yegelick
wiert uytgedeelt na dat elck
van noode hadde.
36 Ende Joses/ van de
Apostelen toegenaemt Bar-
nabas/ ('t welck is/ over-
gesett zijnde/ een sone der
vertroostinge/) een Levijt/
van geboorte uyt Cypren/
37 Also hy eenen acker had-
de/ verkocht [dien]/ ende
bracht het gelt/ eñ leyde het
aen de voeten der Apostelen.

Het 5. Capittel.

Ende een seker man met
name Ananias/ met
Sapphira sijn wijf/ ver-
kocht een have:
2 Ende onttrock van den
prijs/ oock met medeweten
sijns wijfs: ende bracht een
seker deel/ ende leyde [dat]
aen de voeten der Apostelen.
3 Ende Petrus seyde/ Ana-
nia/ waerom heeft de satan
uw herte vervult/ dat gy
den Heyligen Geest liegen
soudet/ ende onttrecken van
den prijs des lants?
4 So het gebleven ware/
en bleef het niet uwe? ende
verkocht zijnde/ en was het
niet in uwe macht? Wat is
't dat gy dese daet in uw her-
te hebt voorgenomen? Gy
en hebt den menschen niet
gelogen/ maer Gode.
5 Ende Ananias dese woor-
den hoorende viel neder/
ende gaf den geest. Ende
daer quam groote vreese
over alle die dit hoorden.
6 Ende de jongelingen op-
staende schickten hem toe/
ende droegen [hem] uyt/
ende begroeven [hem].
7 Ende het was ontrent drie
uren daer na/ dat oock sijn
wijf daer inquam/ niet we-
tende wat 'er geschiet was:
8 Ende Petrus antwoord-
de haer/ Segt my/ hebt
gylieden het lant voor soo
veel verkocht? Ende sy sey-
de/ Ja/ voor soo veel.
9 Ende Petrus seyde tot
haer/ Wat is 't dat gy onder
u hebt over een gestemt te
versoecken den Geest des
Heeren? Siet de voeten der
gene die uwen man begraven
hebben zijn voor de deure/
ende sullen u uytdragen.
10 Ende sy viel terstont ne-
der voor sijne voeten/ ende
gaf den geest. Ende de jon-
gelingen ingekomen zijnde
vondense doot/ ende droe-
gen-

gen[ſe] uyt/ ende begroe-
ven[ſe] by haren man.
11 Ende daer quam groote
vreeſe over de geheele ge-
meynte/ ende over alle die
dit hoorden.
12 Ende door de handen der
Apoſtelen geſchiedden vele
teeckenen ende wonderen
onder het volck: Ende ſy
waren alle eendrachtelick in
het voorhof Salomons.
13 Ende van de andere en
durfde niemant ſich by haer
voegen: maer het volck
hieldtſe in grootachtinge.
14 Ende daer wierdender
meer ende meer toegedaen/
die den Heere geloofden/
menigten beyde van man-
nen ende van vrouwen.
15 Alſo dat ſy de krancke
uytdroegen op de ſtraten/
ende leyden op bedden ende
beddekens/ op dat als Pe-
trus quam/ oock maer de
ſchaduwe yemant van haer
beſchaduwen mochte.
16 Ende oock de menigte
uyt de omliggende ſteden
quam geſamentlick te Jeru-
ſalem/ brengende krancke/
ende die van onreyne gee-
ſten gequelt waren: welcke
alle geneſen wierden.
17 Ende de Hoogeprieſter
ſtont op/ eñ alle die met hem
waren/ (welcke was de ſecte
der Sadduceen/) ende wier-
den vervult met nijdigheyt.
18 Ende ſloegen hare han-
den aen de Apoſtelen/ ende
ſettedenſe in de gemeyne
gevanckeniſſe.
19 Maer de Engel des Hee-
ren opende des nachts de
deuren der gevanckeniſſe/
ende leyddeſe uyt/ ende ſeyde/
20 Gaet henen/ ende ſtaet/
ende ſpreeckt in den Tempel
tot het volck alle de woor-
den deſes levens.
21 Als ſy nu [dit] gehoort
hadden/ gingen ſy tegen den
morgenſtont in den Tempel/
ende leerden. Maer de Hoo-
geprieſter/ ende die met hem
waren/ gekomen zijnde rie-
pen den Raet te ſamen/ ende
alle de Oudtſte der kinderen
Iſraëls/ ende ſonden nae den
kercker/ om haer te halen.
22 Doch als de dienaers daer
quamen/ en vonden ſy haer
in de gevanckeniſſe niet:
maer keerden wederom/
ende boodſchapten [dit]/
23 Seggende/ Wy vonden
wel den kercker met alle ver-
ſekertheyt toegeſloten/ ende
de wachters buyten ſtaende
voor de deuren/ maer als wy
[die] geopent hadde͂/ en von-
den wy niemant daer binnen.
24 Doe nu de [Hooge]prie-
ſter/ ende de Hooftman des
Tempels/ ende de Over-
prieſters deſe woorden hoor-
den/ wierden ſy twijffelmoe-
digh over haer/ wat doch
dit worden ſoude.
25 Ende daer quam een/
en-

ende boodschapte haer / seggende / Siet / de mannen die gy in de gevanckenisse gesett hebt / staen in den Tempel / ende leeren het volck.
26 Doe gingh de Hooftman henen / met de dienaren / ende brachtese / [doch] niet met geweld. (want sy vreesden het volck / op dat sy niet gesteenigt en wierden.)
27 Ende als sy haer gebracht hadden / stelden syse voor den Raet: ende de Hoogepriester vraegde haer / ende seyde /
28 Hebben wy u niet ernstelick aengesegt / dat gy in desen name niet en soudet leeren? ende siet / gy hebt met dese uwe leere Jerusalem vervult / ende gy wilt het bloet deses menschen over ons brengen.
29 Maer Petrus ende de Apostelen antwoordden / ende seyden / Men moet Gode meer gehoorsaem zijn dan de menschen.
30 De Godt onser vaderen heeft Jesum opgeweckt / welcken gy omgebracht hebt / hangende [hem] aen het hout.
31 Desen heeft Godt door syne rechter[hant] verhoogt [tot] eenen Vorst ende Saligmaker / om Israël te geven bekeeringe ende vergevinge der sonden.
32 Ende wy zijn syne getuygen van dese woorden: ende oock de Heylige Geest / welcken Godt gegeven heeft den genen die hem gehoorsaem zijn.
33 Als sy nu [dit] hoorden / berstede haer ['t herte] / ende sy hielden raet om haer te dooden.
34 Maer een seker Phariseus stont op in den Raet / met name Gamaliël / een Leeraer der wet / in weerde gehouden by al het volck / ende geboodt dat men de Apostelen een weynigh soude doen buyten [staen].
35 Ende seyde tot haer / Gy Israëlitische mannen / siet voor u wat gy doen sult / aengaende dese menschen.
36 Want voor dese dagen stont Theudas op / seggende dat hy wat was / dien een getal van ontrent vier hondert mannen aenhingh: welcke is omgebracht / ende alle die hem gehoor gaven zijn verstroyt / eñ tot niet geworden.
37 Na hem stont op Judas Galileus / in de dagen der beschrijvinge / ende maeckte veel volcks afvalligh achter hem: ende dese is oock vergaen / ende alle die hem gehoor gaven / zijn verstroyt geworden.
38 Ende nu segge ick ulieden / houdt af van dese menschen / ende laetse [gaen]: want indien dese raet / ofte dit werck uyt menschen is /

so sal het gebroken worden.
39 Maer indien het uyt Godt is / so en kont gy dat niet breken / op dat gy niet misschien gevonden en wort oock tegen Godt te strijden.
40 Ende sy gaven hem gehoor: ende als sy de Apostelen tot haer geroepen hadden / geesselden sy [deselve]/ ende geboden [haer] datse niet en souden spreken in den name Jesu: ende lietense gaen.
41 Sy dan gingen henen van het aengesicht des Raets / verblijdt zijnde dat sy waren weerdigh geacht geweest om sijns naems wille smaetheyt te lijden.
42 Ende sy en hielden niet op alle dage in den Tempel / ende by de huysen te leeren / ende Jesum Christum te verkondigen.

Het 6. Capittel.

ENde in deselve dagen / als de discipelen vermenigvuldigden / ontstont een murmureeringe der Griecksche tegen de Hebreen / om dat hare weduwen in de dagelicksche bedieninge versuymt wierden.
2 Ende de twaelve riepen de menigte der discipelen tot haer / ende seyden / Het en is niet behoorlick dat wy het woort Godts nalaten / ende de tafelen dienen.
3 Siet dan om / broeders / nae seven mannen uyt u / die [goet] getuygenisse hebben / vol des Heyligen Geests ende der wijsheyt / welcke wy mogen stellen over dese noodige sake.
4 Maer wy sullen volherden in den gebede / ende in de bedieninge des woorts.
5 Ende dit woort behaegde alle de menigte: ende sy verkoren Stephanum / eenen man vol des geloofs ende des Heyligen Geests / ende Philippum / ende Prochorum / ende Nicanorem / ende Timonem / ende Parmenam / ende Nicolaum / eenen Jodengenoot van Antiochien.
6 Welcke sy voor de Apostelen stelden: ende [dese] / als sy gebeden hadden / leyden haer de handen op.
7 Ende het woort Godts wies / ende het getal der discipelen vermenigvuldigde te Jerusalem seer: ende een groote schare der Priesteren wiert den geloove gehoorsaem.
8 Ende Stephanus vol geloofs ende krachts / dede wonderen ende groote teecken onder het volck.
9 Ende daer stonden op / sommige die waren van de Synagoge / genaemt der Libertinen / ende der Cyreneers / ende der Alexandrinen / ende der gene die van Cilicia ende Asia waren / ende twisteden met Stephano:
10 Ende sy en konden niet we-

wederstaen de wijsheyt ende den Geest / door welcken hy spraeck.

11 Doe maeckten sy mannen uyt / die seyden / Wy hebben hem hooren spreken lasterlicke woorden tegen Mosem ende Godt.

12 Ende sy beroerden het volck / ende de Ouderlingen ende de Schriftgeleerde: ende [hem] aenvallende grepen sy hem / ende leydden [hem] voor den Raet.

13 Ende stelden valsche getuygen / die seyden / Dese mensche en houdt niet op lasterlicke woorden te spreken tegen dese heylige plaetse / ende de wet.

14 Want wy hebben hem hooren seggen / dat dese Jesus de Nazarener dese plaetse sal verbreken / ende [dat] hy de zeden veranderen sal / die ons Moses overgelevert heeft.

15 Ende alle die in den Raet saten / de oogen op hem houdende / sagen sijn aengesichte als het aengesicht eenes Engels.

Het 7. Capittel.

Ende de Hoogepriester seyde / Zijn dan dese dingen alsoo?

2 Ende hy seyde / Gy mannen broeders ende vaders / hooret toe / De Godt der heerlickheyt verscheen onsen vader Abraham [nogh] zijnde in Mesopotamia / eer hy woonde in Charran:

3 Ende seyde tot hem / Gaet uyt uw lant / ende uyt uw' maegschap / ende komt in een lant dat ick u wijsen sal.

4 Doe gingh hy uyt het lant der Chaldeen / ende woonde in Charran. Ende van daer / na dat sijn vader gestorven was / bracht hy hem over in dit lant / daer gy nu in woonet.

5 Ende hy en gaf hem geen erfdeel in het selve / oock niet eenen voetstap: ende beloofde dat hy hem 't selve tot een besittinge geven soude / ende sijnen zade na hem / als hy [nogh] geen kint en hadde.

6 Ende Godt spraeck alsoo / dat sijn zaet vreemdelingh zijn soude / in een vreemt lant / ende [dat] sy het souden dienstbaer maken / ende qualick handelen vier hondert jaren.

7 Ende het volck dat sy dienen sullen / sal ick oordeelen / spraeck Godt. Ende daer na sullen sy uytgaen / ende sy sullen my dienen in dese plaetse.

8 Ende hy gaf hem het verbont der besnijdenisse; ende alsoo gewan hy Isaac / ende besneedt hem op den achtsten dagh: ende Isaac [gewan] Jacob / ende Jacob de twaelf Patriarchen.

9 Ende de Patriarchen nijdigh zijnde verkochten Jo-

Joseph/ [om] nae Egypten
[gebracht te worden]: ende
Godt was met hem/
10 Ende verloste hem uyt
alle sijne verdruckingen/ en-
de gaf hem genade ende wijs-
heyt voor Pharao den Ko-
ningh van Egypten/ ende
hy stelde hem tot een Over-
ste over Egypten/ ende sijn
geheel huys.
11 Ende daer quam een
hongersnood over het ge-
heele lant van Egypten ende
Chanaan/ ende groote be-
naeuwtheyt: ende onse va-
ders en vonden geen spijse.
12 Maer als Jacob hoor-
de dat in Egypten koorn
was/ sondt hy onse vaders
eerstmael uyt.
13 Ende in de tweede [rey-
se] wiert Joseph sijnen broe-
deren bekent/ ende het ge-
slachte Josephs wiert Pha-
raoni openbaer.
14 Ende Joseph sondt he-
nen/ ende ontboodt sijnen
vader Jacob/ ende alle sijn
geslachte/ [bestaende] in vijf
en tseventigh zielen.
15 Ende Jacob quam af in
Egypten/ ende stierf/ hy
selve ende onse vaders.
16 Ende sy wierden over-
gebracht nae Sichem/ ende
gelegt in het graf 't welck
Abraham gekocht hadde
voor een somme gelts/ van
de sonen Emmors [des va-
ders] Sichem.
17 Maer als nu de tijt der
belofte/ die Godt Abraham
gesworen hadde/ genaeckte/
wies het volck/ ende verme-
nighvuldigde in Egypten:
18 Tot dat een ander Ko-
ningh opstont/ die Joseph
niet gekent en hadde.
19 Dese gebruyckte listig-
heyt tegen ons geslachte/
ende handelde qualick met
onse vaderen/ so datse ha-
re jonge kinderen moesten
wechwerpen/ op dat sy niet
en souden voorttelen.
20 In welcken tijt Moses
wiert geboren/ende was uyt-
nemende schoon: welcke drie
maenden opgevoedt wiert
in het huys sijns vaders.
21 Ende als hy wechge-
worpen was/ nam hem de
dochter Pharaos op/ ende
voedde hem voor haerselven
op tot eenen sone.
22 Ende Moses wiert on-
derwesen in alle wijsheyt
der Egyptenaren: ende was
machtigh in woorden ende
in wercken.
23 Als hem nu de tijt
van veertigh jaren vervult
was/ quam [hem] in sijn
herte sijne broeders de kin
deren Israëls te besoecken.
24 Ende siende eenen die
onrecht leedt/ beschermde
hy [hem]/ ende wreeckte
den genen die overlast ge-
schiedde/ ende versloegh den
Egyptenaer.

25 Ende hy meynde dat
sijne broeders souden ver-
staen / dat Godt door sijne
hant haer verlossinge geven
soude: maer sy en hebben
't niet verstaen.
26 Ende den volgenden
dagh wiert hy van haer ge-
sien / daer sy vochten / ende
hy drongh se tot vrede / seg-
gende / Mannen / gy zijt
broeders: waerom doet gy
malkanderen ongelijck?
27 Ende die sijnen naesten
ongelijck dede / verstiet hem /
seggende / Wie heeft u tot
een Overste ende Rechter
over ons gestelt?
28 Wilt gy my [oock] om-
brengen / gelijckerwijs gy
gisteren den Egyptenaer
omgebracht hebt?
29 Ende Moses vluchtte
op dat woort / ende wiert
een vreemdelingh in het lant
Madiam / daer hy twee so-
nen gewan.
30 Ende als veertigh jaren
vervult waren / verscheen
hem de Engel des Heeren
in de woestijne des bergs
Sina in een vlammigh vyer
des doornenboschs.
31 Moses nu [dat] siende
verwonderde hem over het
Gesichte: ende als hy der-
waerts gingh om [dat] te be-
sien / so geschiedde een stem-
me des Heeren tot hem /
32 [Seggende,] Ick ben de
Godt uwer vaderen / de Godt
Abraham / ende de Godt
Isaacs / ende de Godt Ja-
cobs. Ende Moses wiert
seer beevende / ende en durf-
de [het] niet besien.
33 Ende de Heere seyde tot
hem / Ontbindt de schoenen
van uwe voeten: want de
plaetse / in welcke gy staet /
is heyligh lant.
34 Ick hebbe merckelick
gesien de mishandelinge
mijns volcks dat in Egypten
is / ende ick hebbe haer such-
ten gehoort / ende ben ne-
dergekomen / om haer daer
uyt te verlossen: ende nu
komt herwaerts / ick sal u
nae Egypten senden.
35 Desen Mosem / welc-
ken sy verloochent hadden /
seggende / Wie heeft u tot
een Overste ende Rechter
gestelt? desen [segge ick]
heeft Godt tot eenen Over-
sten ende Verlosser gesonden
door de hant des Engels /
die hem verschenen was in
den doornenbosch.
36 Dese heeft haer uytge-
leydt / doende wonderen en-
de teeckenen in 't lant van
Egypten / ende in de roode
zee / ende in de woestijne /
veertigh jaren.
37 Dese is de Moses / die tot
de kinderen Israëls gesegt
heeft / De Heere uwe Godt
sal u eenen Propheet verwec-
ken uyt uwe broederen / ge-
lijck my: dien sult gy hooren.

38 Dese is 't die in de vergaderinge [des volcks] in de woestijne was met den Engel/ die tot hem sprack op den bergh Sina: ende [met] onse vaderen: welcke de levendige woorden ontfingh/ om ons [die] te geven.

39 Den welcken onse vaders niet en wilden gehoorsaem zijn/ maer verwierpen [hem]/ende keerden met hare herten [weder] nae Egypten:

40 Seggende tot Aaron/ Maeckt ons goden/ die voor ons henen gaen. Want [wat] desen Moses [aengaet]/ die ons uyt het lant van Egypten geleydt heeft/ wy en weten niet wat hem geschiet is.

41 Ende sy maeckten een kalf in die dagen/ende brachten offerhande tot den afgodt/ ende verheugden haer in de wercken harer handen.

42 Ende Godt keerde [hem]/ ende gaf haer over/dat sy den heyre des hemels dienden/ gelijck geschreven is in het Boeck der Propheten/ Hebt gy oock slacht-offeren/ ende offerhanden my opgeoffert/ veertigh jaren in de woestijne/ gy huys Israëls?

43 Ja gy hebt opgenomen den tabernakel Molochs/ ende het gesternte uwes godts Remphan/ de afbeeldingen die gy gemaeckt hebt om die te aenbidden: ende ick sal u overvoeren op gene [zijde] van Babylonien.

44 De Tabernakel der getuygenisse was onder onse vaderen in de woestijne/ gelijck geordineert hadde hy die tot Mosem seyde/ dat hy denselven maken soude nae de afbeeldinge die hy gesien hadde.

45 Welcken oock onse vaders ontfangen hebbende/ met Jesu gebracht hebben in 't [lant] dat de Heydenen besaten/ die Godt verdreven heeft van het aengesicht onser vaderen/ tot de dagen Davids toe/

46 Dewelcke voor Godt genade gevonden heeft/ ende begeert heeft te vinden een woonstede voor den Godt Jacobs.

47 Ende Salomon bouwde hem een huys.

48 Maer de Allerhooghste en woont niet in Tempelen met handen gemaeckt: gelijck de Propheet segt/

49 De hemel is my een throon/ ende de aerde een voetbanck mijner voeten. Hoedanigh huys sult gy my bouwen? segt de Heere: ofte/ welcke is de plaetse mijner ruste?

50 En heeft niet mijne hant alle dese dingen gemaeckt?

51 Gy hartneckige ende onbesnedene van herten ende ooren/ gy wederstaet altijt den Heyligen Geest/ gelijck

uwe vaders/ [alsoo] oock gy.
52 Wien van de Propheten
en hebben uwe vaders niet
vervolgt? ende sy hebben
gedoodt de gene die te voo-
ren verkondigt hebben de
komste des Rechtveerdigen/
van welcken gylieden nu
verraders ende moorders
geworpen zijt.
53 Gy die de wet ontfan-
gen hebt door bestellingen
der Engelen/ ende en hebt-
[se] niet gehouden.
54 Als sy nu dit hoorden/
bersteden hare herten/ ende
sy knersten de tanden tegen
hem.
55 Maer hy vol zijnde des
Heyligen Geests/ ende de
oogen houdende nae den
hemel/ sagh de heerlickheyt
Godts/ ende Jesum/ staen-
de ter rechter[hant] Godts.
56 Ende hy seyde/ Siet/
ick sie de hemelen geopent/
ende den Sone des men-
schen staende ter rechter-
[hant] Godts.
57 Maer sy roepende met
grooter stemme/ stopten ha-
re ooren/ ende vielen een-
drachtelick op hem aen.
58 Ende wierpen hem ter
stadt uyt/ ende steenigden
[hem]: ende de getuygen
leyden hare kleederen af aen
de voeten eens jongelings/
genaemt Saulus.
59 Ende sy steenigden Ste-
phanum/ aenroepende/ en-
de seggende/ Heere Jesu/
ontfangt mijnen geest.
60 Ende vallende op de
knien riep hy met grooter
stemme/ Heere/ en rekent
haer dese sonde niet toe. En-
de als hy dat gesegt hadde
ontsliep hy.

Het 8. Capittel.

ENde Saulus hadde me-
de een welbehagen aen
sijne doot. Ende daer wiert
te dien dage een groote ver-
volginge tegen de gemeyn-
te/ die te Jerusalem was:
ende sy wierden alle ver-
stroyt door de landen van
Judea ende Samaria/ be-
halven de Apostelen.
2 Ende [eenige] Godt-
vruchtige mannen droegen
Stephanum te samen [ten
grave]/ ende maeckten groo-
ten rouwe over hem.
3 Ende Saulus verwoeste-
de de gemeynte/ gaende in de
huysen: ende treckende man-
nen ende vrouwen/ leverdese
over in de gevanckenisse.
4 Sy dan nu die verstroyt
waren gingen [het lant] door/
eñ verkondigden het woort.
5 Ende Philippus quam af
in de stadt van Samaria/ en-
de predickte haer Christum.
6 Ende de scharen hielden
haer eendrachtelick aen 't
gene van Philippo gesegt
wiert/ dewijle sy hoorden
ende sagen de teeckenen die
hy dede.

7 Want van vele die on-
reyne geesten hadden / gin-
gen [deselve] uyt / roepen-
de met grooter stemme: en-
de vele geraeckte ende kreu-
pele wierden genesen.
8 Ende daer wiert groote
blijtschap in die stadt.
9 Ende een seker man / met
name Simon / was te vooren
in de stadt pleegende toove-
rye / ende verruckende de
sinnen des volcks van Sa-
maria / seggende van hemsel-
ven / dat hy wat groots was.
10 Welcken sy alle aenhin-
gen van den kleynen tot den
grooten / seggende / Dese
is de groote kracht Godts.
11 Ende sy hingen hem
aen / om dat hy eenen langen
tijt met tooveryen hare sin-
nen verruckt hadde.
12 Maer doe sy Philippo
geloofden / die het Euange-
lium van het Koninckrijcke
Godts / ende [van] den name
Jesu Christi verkondigde /
wierden sy gedoopt beyde
mannen ende vrouwen.
13 Ende Simon geloofde
oock selve / ende gedoopt
zijnde bleef geduerigh by
Philippum: ende siende de
teeckenen eñ groote krach-
ten / die daer geschiedden /
ontsettede hy hem.
14 Als nu de Apostelen die
te Jerusalem waren / hoor-
den dat Samaria het woort
Godts aengenomen hadde /
sonden sy tot haer Petrum
ende Joannem.
15 Dewelcke afgekomen
zijnde baden voor haer / dat
sy den Heyligen Geest ont-
fangen mochten.
16 (Want hy en was nogh
op niemant van haer geval-
len / maer sy waren alleen-
lick gedoopt in den name
des Heeren Jesu.)
17 Doe leyden sy de han-
den op haer / ende sy ontfin-
gen den Heyligen Geest.
18 Ende als Simon sagh / dat
door de oplegginge van de
handen der Apostelen de Hey-
lige Geest gegeven wiert / so
boodt hy haer gelt aen /
19 Seggende / Geeft oock
my dese macht / op dat so
wien ick de handen opleg-
ge / hy den Heyligen Geest
ontfange.
20 Maer Petrus seyde tot
hem / Uw gelt zy met u ten
verderve / om dat gy ge-
meynt hebt dat de gave
Godts door gelt verkregen
wort.
21 Gy en hebt geen deel
noch lot in dit woort: want
uw herte en is niet recht
voor Godt.
22 Bekeert u dan van de-
se uwe boosheyt / ende bidt
Godt / of misschien u dese
overlegginge uwes herten
vergeven wierde.
23 Want ick sie dat gy zijt
in eene gantsch bittere gal-
le /

le / ende t' samenknoopinge
der onrechtigheyt.
24 Doch Simon antwoor-
dende seyde / Bidt gylieden
voor my tot den Heere /
op dat niets over my en
kome van 't gene gy ge-
segt hebt.
25 Sy dan nu / als sy het
woort des Heeren betuygt
ende gesproken hadden /
keerden wederom nae Jeru-
salem / ende verkondigden
het Euangelium [in] vele
vlecken der Samaritanen.
26 Ende een Engel des
Heeren sprack tot Philip-
pum / seggende / Staet op /
ende gaet henen tegen het
zuyden / op den wegh die
van Jerusalem afdaelt nae
Gaza / welcke woest is.
27 Ende hy stont op ende
gingh henen : ende / siet / een
Moorman / een Kamer-
lingh / [ende] een machtigh
heer van Candace / de Ko-
ninginne der Mooren / die
over alle haren schat was /
welcke was gekomen om aen
te bidden te Jerusalem :
28 Ende hy keerde weder-
om / ende sat op sijnen wa-
gen / ende las den Propheet
Esaiam.
29 Ende de Geest seyde tot
Philippum / Gaet toe / ende
voegt u by desen wagen.
30 Ende Philippus liep
toe / ende hoorde hem den
Propheet Esaiam lesen / en-
de seyde / Verstaet gy oock
't gene gy leest ?
31 Ende hy seyde / Hoe
soude ick doch konnen / so
my niet yemant en onder-
recht ? Ende hy badt Phi-
lippum / dat hy op soude
komen / ende by hem sitten.
32 Ende de plaetse der
Schrifture / die hy las /
was dese / Hy is gelijck een
schaep ter slachtinge geleydt :
ende gelijck een lam stemme-
loos is voor dien die het
scheert / alsoo en doet hy
sijnen mont niet open.
33 In sijne vernederinge is
sijn oordeel wechgenomen :
ende wie sal sijn geslachte ver-
halen ? want sijn leven wort
van der aerde wechgenomen.
34 Ende de Kamerlingh
antwoordde Philippo / ende
seyde / Ick bidde u / van
wien segt de Propheet dit ?
Van hemselven / ofte van
yemant anders ?
35 Ende Philippus dede sij-
nen mont open / ende begin-
nende van die selve Schrift /
verkondigde hem Jesum.
36 Ende alsa sy over wegh
reysden / quamen sy aen een
seker water / ende de Ka-
merlingh seyde / Siet daer
water : wat verhindert my
gedoopt te worden ?
37 Ende Philippus seyde /
Indien gy van gantscher
herten gelooft / so is 't ge-
oorloft. Ende hy antwoor-
den-

dende seyde / Ick geloove
dat Jesus Christus de So-
ne Godts is.
38 Ende hy gebooddt den
wagen stille te houden: en-
de sy daelden beyde af in het
water / so Philippus als de
Kamerlingh / ende hy doop-
te hem.
39 Ende doe sy uyt het wa-
ter waren opgekomen / nam
de Geest des Heeren Philip-
pum wegh / ende de Kamer-
lingh en sagh hem niet meer:
want hy reysde sijnen wegh
met blijtschap.
40 Maer Philippus wiert
gevonden te Azoten / ende
['t lant] doorgaende / ver-
kondigde hy het Euange-
lium [in] alle steden / tot dat
hy tot Cesareen quam.

Het 9. Capittel.

ENde Saulus blasende
nogh dreyginge ende
moort tegen de discipelen des
Heeren / gingh tot den Hoo-
genpriester /
2 Ende begeerde brieven
van hem nae Damascum aen
de Synagogen / op dat so
hy eenige / die van dien wegh
waren / vonde / hy [deselve]
beyde mannen ende vrou-
wen soude gebonden bren-
gen nae Jerusalem.
3 Ende als hy reysde / is 't
geschiet dat hy naeby Da-
mascum quam / ende hem
omscheen snellick een licht
van den hemel:
4 Ende ter aerden geval-
len zijnde / hoorde hy een
stemme die tot hem seyde /
Saul / Saul / wat vervolgt
gy my?
5 Ende hy seyde / Wie zijt
gy / Heere? Ende de Heere
seyde / Ick ben Jesus dien
gy vervolgt. Het is u hart
de versenen tegen de pric-
kels te slaen.
6 Ende hy beevende ende
verbaest zijnde / seyde / Hee-
re / wat wilt gy dat ick doen
sal? Ende de Heere [seyde]
tot hem / Staet op / ende
gaet in de stadt / ende u sal
[aldaer] gesegt worden / wat
gy doen moet.
7 Ende de mannen die met
hem over wegh reysden /
stonden verbaest / hooren-
de wel de stemme / maer
niemant siende.
8 Ende Saulus stont op van
der aerde: ende als hy sijne
oogen open dede / en sagh hy
niemant. Ende sy hem by
der hant leydende / brach-
ten hem tot Damascum.
9 Ende hy was drie dagen
dat hy niet en sagh: ende en
at niet / noch en dronck niet.
10 Ende daer was een seker
discipel te Damascus / met
name Ananias: ende de Hee-
re seyde tot hem in een Gesich-
te / Anania. Ende hy seyde /
Siet / [hier ben] ick / Heere.
11 Ende de Heere [seyde]
tot hem / Staet op ende gaet

in de strate genaemt de Rech-
te / ende vraegt in het huys
Jude nae [eenen] met name
Saulus / van Tarsen: want
siet hy bidt.
12 Ende hy heeft in een
Gesichte gesien / dat een
man / met name Ananias /
inquam / ende hem de hant
oplepde / op dat hy weder-
om siende worde.
13 Ende Ananias ant-
woordde / Heere / ick heb-
be uyt velen gehoort van
desen man / hoe veel quaet
hy uwe heylige in Jerusa-
lem gedaen heeft:
14 Ende heeft hier macht
van de Overpriesters / om
te binden alle die uwen na-
me aenroepen.
15 Maer de Heere seyde
tot hem / Gaet henen: want
dese is my een uytverkoren
vat / om mijnen naem te
dragen voor de Heydenen /
ende de Koningen / ende de
kinderen Israëls.
16 Want ick sal hem too-
nen hoe veel hy lijden moet
om mijnen naem.
17 Ende Ananias gingh
henen ende quam in het
huys: ende de handen op
hem leggende / seyde hy /
Saul broeder / de Heere
heeft my gesonden / [name-
lick] Jesus / die u verschе-
nen is op den wegh dien gy
quaemt / op dat gy weder
siende / ende met den Hey-
ligen Geest vervult soudet
worden.
18 Ende terstont vielen af
van sijne oogen gelijck als
schellen / ende hy wiert ter-
stont wederom siende: ende
stont op / ende wiert gedoopt.
19 Ende als hy spijse geno-
men hadde / wiert hy ver-
sterckt. Ende Saulus was
sommige dage by de discipe-
len / die te Damascus waren.
20 Ende hy predickte ter-
stont Christum in de Sy-
nagogen / dat hy de Sone
Godts is.
21 Ende sy ontsetteden haer
alle die het hoorden / ende
seyden / En is dese niet de
gene de te Jerusalem ver-
stoorde die desen naem aen-
riepen / ende die daerom hier
gekomen is / op dat hy de-
selve gebonden soude bren-
gen tot de Overpriesters?
22 Doch Saulus wiert
meer ende meer bekrachtigt /
ende overtuygde de Joden
die te Damascus woonden /
bewijsende dat dese de Chri-
stus is.
23 Ende als vele dagen
verloopen waren / so hiel-
den de Joden te samen raet
om hem te dooden.
24 Maer hare lage wiert
Saulo bekent: ende sy be-
waerden de poorten / beyde
des daegs ende des nachts /
op dat sy hem dooden moch-
ten.

25 Doch de discipelen na-
men hem des nachts / ende
lieten [hem] neder door den
muer / [hem] aflatende in
een mande.
26 Saulus nu te Jerusa-
lem gekomen zijnde / poogde
hem by de discipelen te voe-
gen: maer sy vreesden hem
alle / niet geloovende dat
hy een discipel was.
27 Maer Barnabas hem
tot sich nemende / leydde
[hem] tot de Apostelen / en-
de verhaelde haer hoe hy op
den wegh den Heere gesien
hadde / ende dat hy tot hem
gesproken hadde / ende hoe
hy te Damascus vrymoede-
lick gesproken hadde in den
name Jesu.
28 Ende hy was met haer
ingaende ende uytgaende te
Jerusalem:
29 Ende vrymoedelick spre-
kende in den name des Hee-
ren Jesu / sprack hy oock en-
de handelde tegen de Griecki-
sche [Joden]: maer dese
trachteden hem te dooden.
30 Doch de broeders [dit]
verstaende / geleydden hem
tot Cesareen / ende sonden
hem af nae Tarsen.
31 De gemeynte dan door
geheel Judeam / ende Gali-
leam / ende Samariam had-
den vrede / ende wierden
gesticht: ende wandelende
in de vreese des Heeren / en-
de de vertroostinge des Hey-
ligen Geests / wierden ver-
menighvuldigt.
32 Ende het geschiedde
als Petrus alomme door-
trock / dat hy oock afquam
tot de heylige die tot Lydda
woonden.
33 Ende aldaer vondt hy
een seker mensche / met na-
me Eneas / die acht jaren
te bedde gelegen hadde /
welcke was geraeckt.
34 Ende Petrus seyde tot
hem / Enea / Jesus Christus
maeckt u gesont: staet op en-
de spreydt uselven [het bed-
de]. En hy stont terstont op.
35 Ende sy sagen hem alle
die te Lydda ende Sarona
woonden / dewelcke haer
bekeerden tot den Heere.
36 Ende te Joppe was een
sekere discipelinne met name
Tabitha / welcke overgesett
zijnde is gesegt Dorcas. De-
se was vol van goede werc-
ken / ende aelmoessen / die
sy dede.
37 Ende het geschiedde in die
dagen / dat sy kranck wiert
ende sterf: ende als syse ge-
wasschen hadden / leydden
sy haer in de oppersale.
38 Ende alsoo Lydda naby
Joppe was / de discipelen
hoorende dat Petrus aldaer
was / sonden twee mannen
tot hem / biddende dat hy
niet en soude vertoeven tot
haer over te komen.
39 Ende Petrus stont op /

ende gingh met haer; welc-
ken sy / als hy daer gekomen
was/in de oppersale leydden:
ende alle de weduwen ston-
den by hem / weenende ende
toonende de rocken ende klee-
deren die Dorcas gemaeckt
hadde / als sy by haer was.
40 Maer Petrus / hebben-
de [haer] alle uytgedreven /
knielde neder ende badt: ende
hem keerende tot het lichaem
seyde / Tabitha / staet op.
Ende sy dede hare oogen
open / ende Petrum gesien
hebbende sat sy over eynde.
41 Ende hy gaf haer de
hant/ ende rechttese op/ende
de heylige ende de weduwen
geroepen hebbende / stelde
hyse levende voor [haer].
42 Ende [dit] wiert bekent
door geheel Joppe / ende
vele geloofden in den Heere.
43 Ende het geschiedde dat
hy vele dagen te Joppe bleef
by eenen sekeren Simon /
eenen lederbereyder.

Het 10. Capittel.

Ende daer was een seker
man te Cesareen met na-
me Cornelius/een Hooftman
over hondert / uyt de bende
genaemt de Italiaensche:
2 Godtsaligh / ende vreesen-
de Godt / met geheel sijn
huys / ende doende vele ael-
moessen aen het volck / ende
badt gedueriglick biddende.
3 [Dese] sagh in een Ge-
sichte klaerlick ontrent de
negende ure des daegs ee-
nen Engel Godts tot hem
inkomen / ende tot hem seg-
gende / Corneli.
4 Ende hy de oogen op hem
houdende ende seer bevreest
geworden zijnde / seyde /
Wat is 't / Heere? Ende hy
seyde tot hem / Uwe gebe-
den ende uwe aelmoessen
zijn tot gedachtenisse opge-
komen voor Godt.
5 Ende nu sendt mannen
nae Joppe / ende ontbiedt
Simon / die toegenaemt
wort Petrus.
6 Dese ligt te huys by ee-
nen Simon lederbereyder /
die [sijn] huys heeft by de
zee: dese sal u seggen wat
gy doen moet.
7 Ende als de Engel / die
tot Cornelium sprack/wech-
gegaen was / riep hy twee
van sijne huysknechten / en-
de eenen Godtsaligen krijgs-
knecht van de gene die ge-
duerigh by hem waren:
8 Ende als hy haer alles
verhaelt hadde / sondt hyse
nae Joppe.
9 Ende des anderen daegs /
terwijle dese reysden / ende
naby de stadt quamen/klom
Petrus op 't dack om te bid-
den / ontrent de seste ure.
10 Ende hy wiert honge-
righ / ende begeerde te eten.
Ende terwijle sy het bereyd-
den / viel over hem een ver-
treckinge van sinnen.

11 En-

11 Ende hy sagh den he-
mel geopent / ende een seker
vat tot hem nederdalen /
gelijck een groot linnen la-
ken aen de vier hoecken ge-
bonden / ende nedergelaten
op de aerde.
12 In het welcke waren
alle de vierboetige [dieren]
der aerde / ende de wilde /
ende de kruypende [dieren] /
ende de vogelen des hemels.
13 Ende daer geschiedde
een stemme tot hem / Staet
op Petre / slacht ende eet.
14 Maer Petrus seyde /
Geensins / Heere: want ick
en hebbe noyt gegeten yet
dat gemeyn / ofte onreyn
was.
15 Ende een stemme [ge-
schiedde] wederom ten twee-
den mael tot hem / 't Gene
Godt gereynigt heeft en sult
gy niet gemeyn maken.
16 Ende dit geschiedde tot
driemael: ende het vat wiert
wederom opgenomen in den
hemel.
17 Ende alsoo Petrus in
hemselven twijffelde wat
doch het Gesichte mochte
zijn / dat hy gesien hadde /
siet / de mannen die van
Cornelio afgesonden waren /
gevraegt hebbende nae het
huys Simonis / stonden aen
de poorte.
18 Ende [yemant] geroe-
pen hebbende vraegden sy /
of Simon / toegenaemt
Petrus / daer te huys lagh.
19 Ende als Petrus op dat
Gesichte dachte / seyde de
Geest tot hem / Siet drie
mannen soecken u:
20 Daerom staet op / gaet
af / ende reyst met haer /
niet twijffelende: want ick
hebbe haer gesonden.
21 Ende Petrus gingh af
tot de mannen / die van Cor-
nelio tot hem gesonden wa-
ren / ende seyde / Siet /
ick ben 't dien gy soeckt:
wat is de oorsake waerom
gy hier zijt?
22 Ende sy seyden / Cor-
nelius een Hooftman over
hondert / een rechtveerdigh
man / ende vreesende Godt /
ende die [goet] getuygenisse
heeft van het gantsche volck
der Joden / is door Godde-
licke openbaringe vermaent
van eenen Heyligen Engel /
dat hy u soude ontbieden
tot sijnen huyse / ende dat
hy van u woorden [der sa-
ligheyt] soude hooren.
23 Als hyse dan ingeroepen
hadde / ontfingh hyse in
huys. Doch des anderen
daegs gingh Petrus met
haer henen / ende sommige
der broederen / die van Jop-
pe waren / gingen met hem.
24 Ende des anderen daegs
quamen sy tot Cesareen. En-
de Cornelius verwachtede
haer / 't samengeroepen heb-
bende die van sijn maegschap

ende bysonderste vrienden.
25 Ende als het geschiedde
dat Petrus inquam / gingh
hem Cornelius te gemoete /
ende vallende aen [sijne] voe-
ten aenbadt hy.
26 Maer Petrus rechtede
hem op / seggende / Staet
op / ick ben oock selve een
mensche.
27 Ende met hem sprekende
gingh hy in/eñ vondt 'er vele
die t' samengekomen waren.
28 Ende hy seyde tot haer /
Gy weet hoe het eenen Jood-
schen man ongeoorloft is
hem te voegen / ofte te gaen
tot eenen vreemden: doch
Godt heeft my getoont dat
ick geen mensche en soude
gemeen ofte onreyn heeten.
29 Daerom ben ick oock
sonder tegenspreken geko-
men / ontboden zijnde. So
vrage ick dan / om wat reden
gylieden my hebt ontboden.
30 Ende Cornelius seyde /
Over vier dagen was ick
vastende tot deser ure toe /
ende ter negender ure badt
ick in mijn huys.
31 Ende siet / een man
stont voor my in een blinc-
kende kleet / ende seyde / Cor-
neli / uw gebedt is verhoort /
ende uwe aelmoessen zijn voor
Godt gedacht geworden.
32 Sendt dan nae Joppe /
ende ontbiedt Simonem die
toegenaemt wort Petrus:
dese ligt te huys in het huys
van Simon den lederberey-
der aen de zee / welcke hier
gekomen zijnde / sal tot u
spreken.
33 So hebbe ick dan van
stonden aen tot u gesonden /
ende gy hebt wel gedaen dat
gy hier gekomen zijt. Wy
zijn dan alle nu [hier] tegen-
woordigh voor Godt / om
te hooren al het gene u van
Godt bevolen is.
34 Ende Petrus den mont
open doende / seyde / Ick
verneme in der waerheyt
dat Godt geen aennemer des
persoons en is /
35 Maer in allen volcke / die
hem vreest eñ gerechtigheyt
werckt is hem aengenaem.
36 [Dit is] het woort dat hy
gesonden heeft den kinderen
Israëls / verkondigende vre-
de door Jesum Christum:
Dese is een Heere van alle.
37 Gylieden weet de sake die
geschiet is door geheel Ju-
deam / beginnende van Gali-
lea / na den Doop / welcken
Joannes gepredickt heeft:
38 [Belangende] Jesum van
Nazareth / hoe hem Godt
gesalft heeft met den Heyli-
gen Geest / ende met kracht:
welcke [het lant] doorge-
gaen is / goet doende / ende
genesende alle die van den
duyvel overweldigt waren:
want Godt was met hem.
39 Ende wy zijn getuygen
van al het gene hy gedaen
heeft /

heeft/ beyde in het Jodische
lant ende te Jerusalem:
welcken sy gedoot hebben/
[hem] hangende aen een
hout.
40 Desen heeft Godt op-
geweckt ten derden dage/
ende gegeven/ dat hy open-
baer soude worden:
41 Niet alle den volcke/
maer den getuygen die van
Godt te vooren verkoren
waren/ ons [namelick] die
met hem gegeten eñ gedronc-
ken hebben/ na dat hy uyt
den dooden opgestaen was.
42 Ende heeft ons geboden
den volcke te prediken/ ende
te betuygen dat hy is de gene
die van Godt verordineert
is/ tot een Rechter van le-
vende ende doode.
43 Desen geven getuygenis-
se alle de Propheten/ dat een
yegelick die in hem gelooft
vergevinge der sonden ont-
fangen sal door sijnen name.
44 Als Petrus nogh dese
woorden sprack/ viel de
Heyligen Geest op alle die het
woort hoorden.
45 Ende de geloovige die
uyt de Besnijdenisse waren/
soo vele als 'er met Petro
waren gekomen/ ontsette-
den haer dat de gave des
Heyligen Geests oock op de
Heydenen uytgestort wiert:
46 Want sy hoorden haer
spreken met [vreemde] ta-
len/ ende Godt groot maken.
Doe antwoordde Petrus/
47 Kan oock yemant het
water weeren/ dat dese niet
gedoopt en souden worden/
welcke den Heyligen Geest
ontfangen hebben/ gelijck
als oock wy?
48 Ende hy beval dat sy sou-
den gedoopt worden in den
name des Heeren. Doe ba-
den sy hem dat hy eenige da-
gen by [haer] wilde blijven.

Het 11. Capittel.

DE Apostelen nu/ ende de
Broeders/ die in Judea
waren/ hebben gehoort/ dat
oock de Heydenen het woort
Godts aengenomen hadden.
2 Eñ doe Petrus opgegaen
was nae Jerusalem/ twis-
teden tegen hem de gene die
uyt de Besnijdenisse waren/
3 Seggende/ Gy zijt in-
gegaen tot mannen die de
voorhuyt hebben/ ende
hebt met haer gegeten.
4 Maer Petrus beginnen-
de verhaelde het haer ver-
volgens/ seggende/
5 Ick was in de stadt Jop-
pe/ biddende: ende sagh in
een vertreckinge van sinnen
een Gesichte/ [namelick] een
seker vat/ gelijck een groot
linnen laken/ nederdalende/
by de vier hoecken nederge-
laten uyt den hemel/ ende
quam tot by my.
6 Op welck [laken] als ick
de oogen hieldt/ so merckte
ick/ ende sagh de viervoetige

[dieren] der aerde / ende de
wilde / ende de kruypende
[dieren] / ende de vogelen
des hemels.
7 Ende ick hoorde eene stem-
me die tot my seyde / Staet
op Petre / slacht ende eet.
8 Maer ick seyde / Geensins /
Heere: want noyt en is yet /
dat gemeyn ofte onreyn was /
in mijnen mont ingegaen.
9 Doch de stemme ant-
woordde my ten tweeden
mael uyt den hemel / Het ge-
ne Godt gereynigt heeft / en
sult gy niet gemeyn maken.
10 Ende dit geschiedde tot
driemael: ende alles wiert
wederom opgetrocken in
den hemel.
11 Ende siet ter selver [ure]
stonden daer drie mannen
voor het huys daer ick in
was / die van Cesareen tot
my afgesonden waren.
12 Ende de Geest seyde tot
my / dat ick met haer gaen
soude / niet twijffelende.
Ende met my gingen oock
dese ses broeders / ende wy
zijn in des mans huys in-
gegaen.
13 Ende hy heeft ons ver-
haelt hoe hy eenen Engel
gesien hadde / die in sijn huys
stont / ende tot hem seyde /
Sendt mannen nae Joppe /
ende ontbiedt Simon / die
toegenaemt is Petrus:
14 Die woorden tot u sal
spreken / door welcke gy sult
saligh worden / ende alle uw
huys.
15 Ende als ick begon te
spreken / viel de Heylige
Geest op haer / gelijck oock
op ons in het begin.
16 Ende ick wiert gedach-
tigh aen het woort des Hee-
ren / hoe hy seyde / Joannes
doopte wel met water / maer
gylieden sult gedoopt wor-
den met den Heyligen Geest.
17 Indien dan Godt haer
evengelijcke gave gegeven
heeft / als oock ons die in den
Heere Jesum Christum ge-
looft hebben / wie was ick
doch die Godt konde weeren?
18 Ende als sy dit hoorden
waren sy te vreden / ende
verheerlickten Godt / seg-
gende / So heeft dan Godt
oock den Heydenen de be-
keeringe gegeven ten leven!
19 De gene nu die verstroyt
waren door de verdruckin-
ge / die over Stephanus ge-
schiet was / gingen ['t lant]
door tot Phenicien toe / ende
Cypren / eñ Antiochien / tot
niemant het woort spreken-
de / dan alleen tot de Joden.
20 Ende daer waren eenige
Cyprische ende Cyreneïsche
mannen uyt haer / welcke tot
Antiochien gekomen zijnde
spraken tot de Griecksche /
verkondigende den Heere
Jesum.
21 Ende de hant des Hee-
ren was met haer: ende een
groot

groot getal geloofde / ende
bekeerde hem tot den Heere.
22 Ende het geruchte van
haer quam tot de ooren der
gemeynte die te Jerusalem
was: eñ sy sonden Barnabam
uyt / dat hy ['t lant] door-
ginge tot Antiochien toe.
23 Dewelcke daer gekomen
zijnde / ende de genade Godts
siende / wiert verblijdt / ende
vermaendese alle / dat sy met
een voornemen des herten
by den Heere souden blijven.
24 Want hy was een goet
man / ende vol des Heyligen
Geests / ende des geloofs:
ende daer wiert een groote
schare den Heere toegevoegt
25 Ende Barnabas gingh
uyt nae Tarsen om Saulum
te soecken: ende als hy hem
gevonden hadde / bracht hy
hem tot Antiochien.
26 Ende het is geschiet dat
sy een geheel jaer [t' samen-]
vergaderden in de gemeyn-
te / ende een groote schare
leerden: eñ dat de discipelen
eerst te Antiochien Christe-
nen genaemt wierden.
27 Ende in deselve dagen
quamen [eenige] Prophe-
ten af van Jerusalem tot
Antiochien.
28 Ende één uyt haer / met
name Agabus / stont op /
ende gaf te kennen door den
Geest / dat 'er een groote
hongersnoot soude wesen
over de geheele werelt: de-
welcke oock gekomen is on-
der den Keyser Claudio.
29 Ende nae dat een yegelick
der discipelen vermocht / be-
sloot elck van haer [yet] te
senden ten dienste der broede-
ren die in Judea woonden.
30 Het welck sy oock de-
den / ende sonden 't tot de
Ouderlingen door de hant
Barnabe ende Sauli.

Het 12. Capittel.

ENde ontrent deselve tijt
sloegh de Koningh He-
rodes de handen aen som-
mige van de gemeynte / om
die qualick te handelen.
2 Ende hy doodde Jaco-
bum den broeder Joannis
met den sweerde.
3 Ende doe hy sagh dat het
den Joden behagelick was /
voer hy voort om oock Pe-
trum te vangen: (ende het
waren de dagen der onge-
hevelde [brooden]:)
4 Den welcken oock ge-
grepen hebbende hy in de ge-
vanckenisse settede / ende gaf
[hem] over aen vier [wach-
ten, elck] van vier krijgs-
knechten / om hem te be-
waren / willende nae het
Paesch[feest] hem voort-
brengen voor het volck.
5 Petrus dan wiert in
de gevanckenisse bewaert:
maer van de gemeynte wiert
een geduerigh gebedt tot
Godt voor hem gedaen.
6 Doe hem nu Herodes sou-
de

de voortbrengen / sliep Pe-
trus dien selven nacht tus-
schen twee krijghsknechten /
gebonden met twee ketenen:
eñ de wachters voor de deure
bewaerden de gevanckenisse.
7 Ende siet / een Engel des
Heeren stont daer / ende een
licht scheen in de wooninge /
ende slaende de zijde Petri
weckte hy hem op / seggen-
de / Staet haestelick op.
Ende sijne ketenen vielen af
van de handen.
8 Ende de Engel seyde tot
hem / Omgordt u / ende
bindt uwe schoensolen aen.
Ende hy dede alsoo. Ende hy
seyde tot hem / Werpt uwen
mantel om / ende volgt my.
9 Ende uytgaende volgde
hy hem / ende en wist niet
dat het waerachtigh was 't
gene door den Engel ge-
schiedde / maer hy meynde
dat hy een Gesichte sagh.
10 Ende als sy door de eerste
ende tweede wacht gegaen
waren / quamen sy aen de yse-
ren poorte / die nae de stadt
leydt: dewelcke van selfs
haer geopent wiert. Ende
uytgegaen zijnde gingen sy
één strate voort: eñ terstont
scheydde de Engel van hem.
11 Ende Petrus tot hem-
selven gekomen zijnde / sey-
de / Nu weet' ick waerach-
telick dat de Heere sijnen
Engel uytgesonden heeft /
ende my verlost heeft uyt
de hant Herodes / ende
[uyt] alle de verwachtinge
van het volck der Joden.
12 Ende als hy [alles] over-
legt hadde / gingh hy nae
het huys Marie des moe-
ders Joannis / die toege-
naemt was Marcus / al-
waer vele t' samenvergadert
ende biddende waren.
13 Ende als Petrus aen de
deure van de voorpoorte
klopte / quam een dienst-
maegt voor om te luysteren /
met name Rhode.
14 Ende sy de stemme Pe-
tri bekennende / en dede van
blijtschap de voorpoorte niet
open / maer liep nae bin-
nen ende boodschapte / dat
Petrus voor [aen] de voor-
poorte stont.
15 Ende sy seyden tot haer /
Gy raest. Doch sy bleef daer
sterck by / dat het alsoo was.
Ende sy seyden / Het is sijn
Engel.
16 Maer Petrus bleef klop-
pende: ende als sy open ge-
daen hadden / sagen sy hem /
ende ontsetteden haer.
17 Ende als hy haer met
de hant gewenckt hadde /
datse swijgen souden / ver-
haelde hy haer / hoe hem de
Heere uyt de gevanckenisse
uytgeleydt hadde: ende sey-
de / Boodtschapt dit Iacobo
ende den broederen. Ende
hy uytgegaen zijnde reysde
nae een andere plaetse.

18 En-

18 Ende als het dagh was
geworden / was daer geen
kleyne beroerte onder de
krijghsknechten / wat doch
Petro mochte geschiet zijn.
19 Ende als Herodes hem
gesocht hadde / ende niet en
vont / ende de wachters
rechtelick ondervraegt had-
de / geboodt hy datse wegh-
geleydet souden worden.
Ende hy vertrock van Ju-
dea nae Cesareen / ende
hieldt hem [aldaer].
20 Ende Herodes hadde in
den sin tegen de Tyriers en-
de Sidoniers te krijgen:
maer sy quamen eendrachte-
lick tot hem / ende Blastum /
die des Konings Kamerlingh
was / overredet hebbende /
begeerden vrede; om dat
haer lant gespijsigt wiert
van des Konings [lant].
21 Ende op eenen gesetten
dagh Herodes een Koninck-
lick kleet aengedaen hebben-
de / ende op den Rechterstoel
geseten zijnde / dede een re-
den tot haer.
22 Ende het volck riep [hem]
toe / Een stemme Godts /
ende niet eens menschen.
23 Ende van stonden aen
sloegh hem een Engel des
Heeren / daerom dat hy Godt
de eere niet en gaf: ende
wiert van de wormen gege-
ten / ende gaf den geest.
24 Ende het woort Godts
wies / en vermenigvuldigde.
25 Barnabas nu ende Sau-
lus keerden wederom van
Jerusalem / als sy den dienst
volbracht hadden / medege-
nomen hebbende oock Jo-
annem / die toegenaemt
wiert Marcus.

Het 13. Capittel.

Ende daer waren tot An-
tiochien in de gemeynte
die daer was / eenige Pro-
pheten ende Leeraers / na-
melick Barnabas / ende Si-
meon genaemt Niger / ende
Lucius van Cyrenen / ende
Manahem / die met Herodes
den Viervorst opgevoedt
was / ende Saulus.
2 Ende als sy den Heere
dienden / ende vasteden / seyde
de Heylige Geest / Sondert
my af beyde Barnabam ende
Saulum / tot het werck daer
toe ickse geroepen hebbe.
3 Doe vasteden en baden sy /
ende haer de handen opgelegt
hebbende lieten syse gaen.
4 Dese dan uytgesonden
zijnde van den Heyligen
Geest / quamen af tot Se-
leucien / ende van daer
scheepten sy af nae Cypren.
5 Ende gekomen zijnde tot
Salamis / verkondigden sy
het woort Godts in de Sy-
nagogen der Joden: ende
sy hadden oock Joannem
tot eenen dienaer.
6 Ende als sy het eylant
doorgegaen waren tot Pa-
phos toe / vonden sy eenen
se-

sekeren tooveraer / eenen valschen Propheet / eenen Jode / wiens name was Bar-Jesus /

7 Welcke was by den Stadthouder Sergius Paulus/eenen verstandigen man. Dese/ Barnabam ende Saulum tot hem geroepen hebbende/ socht seer het woort Godts te hooren.

8 Maer Elymas de tooveraer (want alsoo wort sijn naem overgesett) wederstont haer / soeckende den Stadthouder van het geloove af te keeren.

9 Doch Saulus (die oock Paulus [genaemt is]) vervult met den Heyligen Geest/ ende de oogen op hem houdende / seyde /

10 O gy kint des duyvels / vol van alle bedrogh / ende van alle arglistigheyt / vyant van alle gerechtigheyt/ sult gy niet ophouden te verkeeren de rechte wegen des Heeren ?

11 Ende nu siet / de hant des Heeren [is] tegen u : ende gy sult blint zijn/ ende de sonne niet sien voor eenen tijt. Ende van stonden aen viel op hem donckerheyt ende duysternisse : ende rontom gaende socht hy / die [hem] met de hant mochten leyden.

12 Als de Stadthouder sagh 't gene geschiet was / doe geloofde hy / verslagen zijnde over de leere des Heeren.

13 Ende Paulus ende die met hem waren / van Papho afgevaren zijnde / quamen tot Pergen [een stadt] in Pamphylia. Maer Joannes van haer scheydende keerde weder nae Jerusalem.

14 Ende sy van Pergen ['t lant] doorgaende / quamen tot Antiochien [een stadt] in Pisidien : ende gegaen zijnde in de Synagoge op den dagh des Sabbaths / saten sy neder.

15 Ende na het lesen der wet ende der Propheten / sonden de Overste der Synagoge tot haer / seggende / Mannen broeders / indien daer [eenigh] woort van vertroostinge tot den volcke in u is / so spreeckt.

16 Ende Paulus stont op / ende wenckte met de hant / ende seyde / Gy Israëlitische mannen / ende gy die Godt vreest / hoort toe.

17 De Godt deses volcks Israëls / heeft onse vaderen uytverkoren/ ende het volck verhoogt / als sy vreemdelingen waren in 't lant van Egypten / ende heeftse met eenen hoogen arm daer uyt geleydt.

18 Ende heeft ontrent den tijt van veertigh jaren hare zeden verdragen in de woestijne.

19 Ende seven volckeren

uyt

uytgeroeyt hebbende in 't lant Chanaan / heeft haer door het lot het lant derselve uytgedeelt.

20 Ende daer na / ontrent vier hondert ende vijftigh jaren / gaf hy [haer] Richters tot op Samuel den Propheet.

21 Ende van doen aen begeerden sy eenen Koningh / ende Godt gaf haer Saul den sone Kis / eenen man uyt de stamme Benjamin / veertigh jaren.

22 Ende desen afgesett hebbende / verweckte hy haer David tot eenen Koningh: den welcken hy oock getuygenisse gaf / ende seyde / Ick hebbe gevonden David den [sone] Jesse / eenen man nae mijn herte / die alle mijnen wille sal doen.

23 Van deses zaet heeft Godt Israël / nae de belofte / verweckt den Saligmaker Jesum:

24 Als Joannes eerst alle den volcke Israëls / voor sijne aenkomste / gepredickt hadde den Doop der bekeeringe.

25 Doch als Joannes den loop vervulde / seyde hy / Wie meynt gylieden dat ick ben? Ick en ben [de Christus] niet ; maer siet / hy komt na my / wien ick niet weerdigh en ben de schoenen [sijner] voeten te ontbinden.

26 Mannen broeders / kinderen van 't geslachte Abrahams / ende die onder u Godt vreesen / tot u is het woort deser saligheyt gesonden.

27 Want die te Jerusalem woonen / ende hare Overste / desen niet kennende / hebben oock de stemmen der Propheten / die op elcken Sabbath [dagh] gelesen worden / [hem] veroordeelende / vervult:

28 Ende geen oorsake des doots vindende / hebben sy van Pilato begeert dat hy soude gedoodt worden.

29 Ende als sy alles volbracht hadden dat van hem geschreven was / namen sy [hem] af van het hout / ende leyden [hem] in het graf.

30 Maer Godt heeft hem uyt de dooden opgeweckt.

31 Welcke gesien is geweest vele dagen langh / van de gene die met hem opgekomen waren van Galilea tot Jerusalem / die sijne getuygen zijn by het volck.

32 Ende wy verkondigen u de belofte die tot den vaderen geschiet is / dat [namelick] Godt deselve vervult heeft aen ons hare kinderen / als hy Jesum verweckt heeft:

33 Gelijck oock in den tweeden Psalm geschreven staet / Gy zijt mijn Sone / heden hebbe ick u gegenereert.

34 Ende dat hy hem uyt de

de dooden heeft opgeweckt/
alſo dat hy niet meer en
ſal tot verderbinge keeren/
heeft hy aldus geſegt/ Ick
ſal ulieden de weldadighe-
den Davids geven die ge-
trouwe zijn.
35 Waerom hy oock in
eenen anderen [Psalm] ſegt/
Gy en ſult uwen Heyligen
niet [over]geven/ om ver-
derbinge te ſien.
36 Want David/ als hy
in ſijnen tijt den raet Godts
gedient hadde/ is ontſla-
pen/ ende is by ſijne vade-
ren gelegt/ ende heeft wel
verderbinge geſien:
37 Maer hy/ dien Godt
opgeweckt heeft/ en heeft
geen verderbinge geſien.
38 So zy u dan bekent/
mannen broeders/ dat door
deſen u vergevinge der ſon-
den verkondigt wort.
39 Ende [dat] van allen/
daer van gy niet en kon-
det gerechtveerdigt worden
door de wet Moſis/ door
deſen een yegelick die ge-
looft/ gerechtveerdigt wort.
40 Siet dan toe/ dat over
ulieden niet en kome 't gene
geſegt is in de Propheten/
41 Siet/ gy verachters/
ende verwondert u/ ende
verdwijnt: want ick werc-
ke een werck in uwe dagen/
een werck 't welck gy niet
en ſult gelooven/ ſo het u
yemant verhaelt.
42 Ende als de Joden uyt-
gegaen waren uyt de Syna-
goge/ baden de Heydenen
dat tegen den naeſten Sab-
bath haer deſelve woorden
ſouden geſproken worden.
43 Ende als de Synagoge
geſcheyden was/ volgden ve-
le van de Joden/ ende van
de Godtsdienſtige Jodenge-
nooten/ Paulum ende Bar-
nabam: welcke tot haer ſpra-
ken/ en haer vermaenden te
blijven by de genade Godts.
44 Ende op den volgenden
Sabbath/ quam bynae de
geheele ſtadt te ſamen/ om
het woort Godts te hooren.
45 Doch de Joden de ſcha-
ren ſiende wierden met nij-
digheyt vervult/ ende we-
derſpraken het gene van
Paulo geſegt wiert/ weder-
ſprekende ende laſterende.
46 Maer Paulus ende Bar-
nabas vrymoedigheyt ge-
bruyckende ſeyden/ Het was
noodigh dat eerſt tot u het
woort Godts geſproken ſou-
de worden: doch naedemael
gy het ſelve verſtoot/ ende
uſelven des eeuwigen levens
niet weerdigh en oordeelt/
ſiet/ wy keeren ons tot de
Heydenen.
47 Want alſoo heeft ons de
Heere geboden/ [ſeggende,]
Ick hebbe u geſtelt tot een
licht der Heydenen/ op dat
gy ſoudt zijn tot ſaligheyt/
tot aen het uyterſte der aerde.

48 Als nu de Heydenen [dit]
hoorden verblijdden sy haer/
ende presen het woort des
Heeren: ende daer geloofden
soo vele als 'er geordineert
waren tot het eeuwige leven.
49 Ende het woort des
Heeren wert door het ge-
heele lant uytgebreydt.
50 Maer de Joden maeck-
ten op de Godsdienstige en-
de eerlicke vrouwen/ ende
de voornaemste van de stadt/
ende verweckten vervolgin-
ge tegen Paulum ende Bar-
nabam/ ende wierpense uyt
hare lantpalen.
51 Doch sy schudden het
stof van hare voeten af te-
gen deselve/ ende quamen
tot Iconien.
52 Ende de discipelen wier-
den vervult met blijtschap
ende met den Heyligen Geest.

Het 14. Capittel.

ENde het geschiedde te
Iconien/ dat sy te samen
gingen in de Synagoge der
Joden/ ende alsoo spraken/
dat een groote menigte
beyde van Joden ende Grie-
ken geloofde.
2 Maer de Joden die on-
gehoorsaem waren/ ver-
weckten ende verbitterden
de zielen der Heydenen te
gen de broeders.
3 Sy verkeerden dan [al-
daer] eenen langen tijt/ vry-
moedelick sprekende in den
Heere/ die getuygenisse gaf
den woorde sijner genade/
ende gaf/ dat teeckenen ende
wonderen geschiedden door
hare handen.
4 Ende de menigte der stadt
wiert verdeelt: ende sommige
waren met de Joden/ ende
sommige met de Apostelen.
5 Ende als daer een oploop
geschiedde beyde van Hey-
denen ende van Joden/ met
hare Overste/ om haer
smaetheyt aen te doen/ en-
de te steenigen/
6 Zijn sy/ [alles] overlegt
hebbende/ gevlucht nae de
steden van Lycaonien/ [na-
melick] Lystren ende Der-
ben/eñ het omliggende lant
7 Ende verkondigden al-
daer het Euangelium.
8 Ende een seker man te
Lystren/ sat onmachtigh
aen de voeten/ kreupel zijnde
van sijns moeders lijf/ die
noyt en hadde gewandelt.
9 Dese hoorde Paulum spre-
ken: welcke de oogen op
hem houdende/ ende siende
dat hy geloove hadde om
gesont te worden/
10 Seyde met grooter
stemme/ Staet recht op uwe
voeten. Ende hy sprongh
op/ ende wandelde.
11 Ende de scharen siende
't gene Paulus gedaen had-
de/ verhieven hare stem-
men/ ende seyden in 't Ly-
caonisch/ De goden zijn de
menschen gelijck geworden/
en-

ende tot ons nedergekomen.
12 Ende sy noemden Bar-
nabam Jupiter / ende Pau-
lum Mercurius / om dat
hy het woort voerde.
13 Ende de Priester van
Jupiter die voor hare stadt
was / als hy ossen ende
kranssen aen de voorpoorten
gebracht hadde / wilde hy
offeren met de scharen.
14 Maer de Apostelen / Bar-
nabas ende Paulus / [dat]
hoorende scheurden hare
kleederen / ende sprongen
onder de schare / roepende /
15 Ende seggende / Man-
nen / waerom doet gy dese din-
gen? Wy zijn oock menschen
van gelijcke bewegingen als
gy / ende verkondigen u lie-
den dat gy u soudt van dese
ydele [dingen] bekeeren tot
den levendigen Godt / die
gemaeckt heeft den hemel /
ende de aerde / ende de zee /
ende al 't gene in deselve is.
16 Welcke in de voorlede-
ne tijden alle de Heydenen
heeft laten wandelen in ha-
re wegen.
17 Hoewel hy nochtans
hemselven niet onbetuygt
gelaten en heeft / goet doen-
de van den hemel / ons re-
gen ende vruchtbare tijden
gevende / vervullende onse
herten met spijse ende vro-
lickheyt.
18 Ende dit seggende en
wederhielden sy naeuwlicks
de scharen / dat sy haer niet
en offerden.
19 Maer daer overquamen
Joden van Antiochien ende
Iconien / ende overrededen
de scharen / ende steenig-
den Paulum / ende sleepten
[hem] buyten de stadt / mey-
nende dat hy doot was.
20 Doch als hem de disci-
pelen omringt hadden / stont
hy op / ende quam in de
stadt: ende des anderen
daegs gingh hy met Bar-
naba uyt nae Derben.
21 Ende als sy derselve stadt
het Euangelium verkon-
digt / ende vele discipelen
gemaeckt hadden / keerden
sy weder nae Lystren / ende
Iconien / ende Antiochien:
22 Versterckende de zielen
der discipelen / [ende] ver-
manende datse souden blij-
ven in het geloove / ende dat
wy door vele verdruckingen
moeten ingaen in het Ko-
ninckrijcke Godts.
23 Ende als sy haer in elcke
gemeynte met opsteken der
handen Ouderlingen verko-
ren hadden / gebeden heb-
bende met vasten / bevalen
syse den Heere / in welcken
sy geloofd hadden.
24 Ende Pisidien doorge-
reyst hebbende / quamen sy
in Pamphylien.
25 Eñ als sy tot Pergen het
woort gesproken hadden /
quamen sy af nae Attalien.

26 Ende van daer scheepten
sy af na Antiochien / van
waer sy der genade Godts
bevolen waren geweest tot
het werck dat sy volbracht
hadden.
27 Ende daer gekomen
zijnde / ende de gemeynte
vergadert hebbende / ver-
haelden sy wat groote din-
gen Godt met haer gedaen
hadde / ende dat hy den
Heydenen de deure des ge-
loofs geopent hadde.
28 Ende sy verkeerden al-
daer geenen kleynen tijt met
de discipelen.

Het 15. Capittel.

ENde sommige / die afge-
komen waren van Ju-
dea / leerden de broederen /
[seggende,] Indien gy niet
besneden en wort nae de wij-
se Mosis / so en kont gy
niet saligh worden.
2 Als 'er dan geen kleyne
wederstant ende twistinge
geschiedde by Paulus ende
Barnabas tegen haer / so
hebben sy geordineert dat
Paulus ende Barnabas / en-
de eenige andere uyt haer /
souden opgaen tot de Apos-
telen ende Ouderlingen nae
Jerusalem / over dese vrage.
3 Sy dan van de gemeyn-
te uytgeleydt zijnde / reys-
den door Phenicien ende
Samarien / verhalende de
bekeeringe der Heydenen :
ende deden alle den broede-
ren groote blijtschap aen.
4 Ende te Jerusalem geko-
men zijnde / wierden sy ont-
fangen van de gemeynte / en-
de de Apostelen / ende de Ou-
derlingen: ende sy verkondig-
den wat groote dingen Godt
met haer gedaen hadde.
5 Maer [seyden sy] daer
zijn sommige opgestaen van
die van de secte der Phari-
seen / die geloovigh zijn ge-
worden / seggende / dat men
haer moet besnijden / ende
gebieden de wet Mosis te
onderhouden.
6 Ende de Apostelen ende
de Ouderlingen vergader-
den te samen om op dese sa-
ke te letten.
7 Ende als [daer over]
groote twistinge geschiedde /
stont Petrus op ende sey-
de tot haer / Mannen broe-
ders / gy weet dat Godt van
over langen tijt onder ons
[my] verkoren heeft / dat de
Heydenen door mijnen mont
het woordt des Euangeliums
souden hooren / eñ gelooven.
8 Ende Godt de kenner der
herten heeft haer getuyge-
nisse gegeven / haer gevende
den Heyligen Geest gelijck
als oock ons.
9 Ende en heeft geen on-
derscheyt gemaeckt tusschen
ons ende haer / gereynigt
hebbende hare herten door
het geloove.
10 Nu dan / wat versoeckt
gy

gy Godt / om een jock op
den hals der discipelen te
leggen / 't welck noch onse
vaders / noch wy en hebben
konnen dragen ?
11 Maer wy gelooven door
de genade des Heeren Jesu
Christi saligh te worden / op
sulcke wijse als oock sy.
12 Ende alle de menigte
sweegh stil / ende hoorden
Barnabam ende Paulum
verhalen wat groote teecke-
nen ende wonderen Godt
door haer onder de Heyde-
nen gedaen hadde.
13 Ende na dat dese swe-
gen / antwoordde Jacobus /
seggende / Mannen broe-
ders / hoort my.
14 Simeon heeft verhaelt
hoe Godt eerst de Heydenen
heeft besocht / om uyt [haer]
een volck aen te nemen voor
sijnen name.
15 Ende hier mede stem-
men over een de woorden
der Propheten: gelijck ge-
schreven is /
16 Na desen sal ick weder-
keeren / ende weder-opbou-
wen den tabernakel Da-
vids / die vervallen is / ende
't gene daer van verbroken
is weder-opbouwen / ende
ick sal denselven weder-op-
rechten :
17 Op dat de overblijvende
menschen den Heere soecken /
ende alle de Heydenen / over
welcke mijn naem aengeroe-
pen is: spreeckt de Heere /
die dit alles doet.
18 Gode zijn alle sijne werc-
ken van eeuwigheyt bekent.
19 Daerom oordeele ick /
dat men de gene / die uyt de
Heydenen haer tot Godt be-
keeren / niet en beroere :
20 Maer haer sal aenschrij-
ven / dat sy haer onthouden
van de dingen die door de af-
goden besmett zijn / ende van
hoererye / ende van het ver-
stickte / ende van bloet.
21 Want Moses heeft 'er
van ouden tijden in elcke
stadt die hem prediken / ende
hy wort op elcken Sabbath
in de Synagogen gelesen.
22 Doe heeft het den Apos-
telen ende den Ouderlingen /
met de geheele gemeynte /
goet gedacht / [eenige] man-
nen uyt haer te verkiesen /
ende met Paulo ende Bar-
naba te senden nae Antio-
chien : [namelick] Judam /
die toegenaemt wort Bar-
sabas / ende Silam : man-
nen die voorgangers waren
onder de broeders :
23 Ende schreven door haer
dit [navolgende] : De Apos-
telen / ende de Ouderlingen /
ende de broeders [wenschen]
den broederen uyt de Hey-
denen / die in Antiochien /
ende Syrien / ende Cilicien
zijn / saligheyt.
24 Naedemael wy gehoort
hebben dat sommige / die van
ons

ons uytgegaen zijn / u met
woorden ontroert hebben /
ende uwe zielen wanckelen-
de gemaeckt / seggende dat
gy moet besneden worden /
ende de wet onderhouden:
welcken wy [dat] niet bevo-
len hadden.
25 So heeft het ons een-
drachtelick te samen zijnde
goet gedacht [eenige] man-
nen te verkiesen / ende tot
u te senden / met onse gelief-
de Barnaba ende Paulo /
26 Menschen die hare zie-
len overgegeven hebben
voor den name onses Hee-
ren Jesu Christi.
27 Wy hebben dan Judam
ende Silam gesonden / die
oock met den monde het sel-
ve sullen verkondigen.
28 Want het heeft den Hey-
ligen Geest ende ons goet ge-
dacht ulieden geenen meer-
deren last op te leggen dan
dese nootsakelicke dingen:
29 [Namelick] dat gy u ont-
houdet van 't gene den afgo-
den geoffert is / ende van
bloet / ende van het versticks-
te / en van hoererye: van
welcke dingen indien gy
uselven wacht / so sult gy
weldoen. Vaert wel.
30 Dese dan / haer afscheyt
ontfangen hebbende / qua-
men te Antiochien: ende de
menigte vergadert hebben-
de / gaven sy den brief over.
31 Ende sy [dien] gelesen
hebbende / verblijden haer
over de vertroostinge.
32 Judas nu ende Silas /
die oock selve Propheten
waren / vermaenden de broe-
ders met vele woorden / en-
de versterckten se
33 Ende als sy [daer] eenen
tijt [langh] vertoeft hadden /
lieten haer de broeders [we-
derom] gaen met vrede / tot
de Apostelen.
34 Maer het docht Sile
goet aldaer te blijven.
35 Ende Paulus ende Bar-
nabas onthielden haer tot
Antiochien / leerende ende
verkondigende met nogh
veel andere het woort des
Heeren.
36 Ende na eenige dagen
seyde Paulus tot Barna-
bam / Laet ons nu weder-
keeren / ende besoecken on-
se broeders in elcke stadt / in
welcke wy het woort des
Heeren verkondigt hebben /
hoe sy haer hebben.
37 Ende Barnabas riedt
dat sy Joannem / die ge-
naemt is Marcus / souden
medenemen.
38 Maer Paulus achtede
billick dat men dien niet en
soude medenemen / die van
Pamphylien aen van haer
was afgeweken / ende met
haer niet en was gegaen tot
dat werck.
39 Daer ontstont dan eene
verbitteringe / also dat sy

van malkanderen gescheyden zijn / ende dat Barnabas Marcum medenam / ende nae Cypren afscheepte:
40 Maer Paulus verkoos Silam / ende reysde henen / der genade Godts van de broederen bevolen zijnde.
41 Ende hy doorreysde Syrien ende Cilicien / versterckende de gemeynten.

Het 16. Capittel.

Ende hy quam tot Derben en Lystren: ende siet / aldaer was een seker discipel / met name Timotheus / sone van eene geloovige Joodsche vrouwe / maer van eenen Grieckschen vader:
2 Welcken [goede] getuygenisse gegeven wiert van de broederen te Lystren ende Iconien.
3 Desen wilde Paulus dat met hem soude reysen: ende hy nam ende besneedt hem / om der Joden wille die in die plaetsen waren; want sy kenden alle sijnen vader / dat hy een Grieck was.
4 Ende alsoo sy de steden doorreysden / gaven sy haer de ordonnantien over / die van de Apostelen ende de Ouderlingen te Jerusalem goetgevonden waren / om [die] te onderhouden.
5 De gemeynten dan wierden bevestigt in den geloove: ende wierden dagelicks overvloediger in getal.
6 Ende als sy Phrygien / ende het lant van Galatien doorgereyst hadden / wierden sy van den Heyligen Geest verhindert het woort in Asien te spreken.
7 [Ende] aen Mysien gekomen zijnde / poogden sy nae Bithynien te reysen: ende de Geest en liet het haer niet toe.
8 Ende sy Mysien voorbygereyst zijnde / quamen af tot Troas.
9 Ende van Paulo wiert in der nacht een Gesichte gesien: daer was een Macedonisch man staende / die hem badt eñ seyde / Komt over in Macedonien / ende helpt ons.
10 Als hy nu dit Gesichte gesien hadde / so sochten wy terstont nae Macedonien te reysen / besluytende [daer uyt] dat ons de Heere geroepen hadde / om denselven het Euangelium te verkondigen.
11 Van Troas dan afgevaren zijnde / liepen wy recht nae Samothracen / ende den volgenden [dagh] nae Neapolis.
12 Ende van daer nae Philippi / welcke is de eerste stadt deses deels van Macedonien / een Colonie. Ende wy onthielden ons in die stadt etlicke dagen.
13 Ende op den dagh des Sabbaths gingen wy buyten

ten de stadt aen de riviere/
daer het gebedt plach te ge-
schieden: ende nedergeseten
zijnde/ spraken wy tot de
vrouwen die t' samengeko-
men waren.
14 Ende een sekere vrou-
we/ met name Lydia/ een
purperverkoopster/ van de
stadt Thyatiren/ die Godt
diende/ hoorde [ons]: welc-
ker herte de Heere heeft ge-
opent/ dat sy acht name
op het gene van Paulo ge-
sproken wiert.
15 Ende als sy gedoopt
was ende haer huys/ badt sy
[ons]/ seggende/ Indien gy
hebt geoordeelt dat ick den
Heere getrouwe ben/ so
komt in mijn huys ende blijft
'er. Ende sy dwongh ons.
16 Ende het geschiedde als
wy tot het gebedt henen gin-
gen/ dat een sekere dienst-
maegt/ hebbende eenen
waerseggende geest/ ons
ontmoette/ welcke haren
heeren groot gewin toe-
brachte met waerseggen.
17 Deselve volgde Paulum
ende ons achter aen/ ende
riep/ seggende/ Dese men-
schen zijn dienstknechten
Godts des Allerhoogsten/
die ons den wegh der salig-
heyt verkondigen.
18 Ende dit dede sy vele da-
gen langh. Maer Paulus
[daer over] te ontbreden zijn-
de/keerde hem om/ende sey-
de tot den geest/ Ick gebiede
u in den name Jesu Christi/
dat gy van haer uyt gaet. Eñ
hy gingh uyt ter selver ure.
19 Als nu de heeren van
deselve sagen dat de hope
hares gewins wech was/
grepen sy Paulum ende Si-
lam/ ende trocken se nae de
merckt voor de Overste.
20 Ende als syse tot de
Hooftmannen gebracht had-
den/ seyden sy/ Dese men-
schen beroeren onse stadt/
daer sy Joden zijn.
21 Ende sy verkondigen
zeden/ die ons niet geoor-
loft en zijn aen te nemen/
noch te doen/ also wy Ro-
meynen zijn.
22 Ende de schare stont ge-
samentlick tegen haer op:
ende de Hooftmannen haer de
kleederen afgescheurt heb-
bende/ bevalense te geesselen.
23 Ende als sy haer vele
slagen gegeven hadden/
wierpen syse in de gevanc-
kenisse/ ende geboden den
stockwaerder dat hyse seker-
lick bewaren soude.
24 Dewelcke sulck een ge-
bodt ontfangen hebbende/
wierp haer in den binnen-
sten kercker/ ende verseker-
de hare voeten in den stock.
25 Ende omtrent de mid-
dernacht baden Paulus en-
de Silas/ ende songen Gode
lofsangen: ende de gevan-
gene hoorden nae haer.

26 Ende daer geschiedde
snellick een groote aerdbee-
vinge / alsoo dat de funda-
menten des kerckers be-
weegt wierden: ende ter-
stont wierden alle de deuren
geopent / ende de banden
van allen wierden los.
27 Ende de stockwaerder
wacker geworden zijnde/ en-
de siende de deuren der ge-
vanckenisse geopent / trock
een sweert / ende soude hem-
selven omgebracht hebben /
meynende dat de gevangene
ontvloden waren.
28 Maer Paulus riep met
grooter stemme / seggende /
En doet uselven geen quaet:
want wy zijn alle hier.
29 Ende als hy licht ge-
eyscht hadde/ spronghy hy in/
ende wiert seer beevende /
ende viel voor Paulo ende
Sila neder [aen de voeten].
30 Ende haer buyten ge-
bracht hebbende/ seyde hy/
[Lieve] heeren / wat moet
ick doen / op dat ick saligh
worde?
31 Ende sy seyden / Gelooft
in den Heere Jesum Chri-
stum / ende gy sult saligh
worden / gy ende uw huys.
32 Ende sy spraken tot hem
het woort des Heeren/ eñ tot
alle die in sijn huys waren.
33 Ende hy nam haer tot
hem in deselve ure des
nachts / ende wiesch [haer]
van de stramen: ende hy
wiert terstont gedoopt / en-
de alle de sijne.
34 Ende hy brachtse in sijn
huys / ende settede [haer]
de tafel voor / ende ver-
heugde hem / dat hy met al
sijn huys aen Godt geloo-
vigh geworden was.
35 Ende als het dagh ge-
worden was / sonden de
Hooftmannen de stadtsdie-
naers / seggende / Laet die
menschen los.
36 Ende de stockwaerder
boodtschapte dese woorden
aen Paulum/[seggende,]De
Hooftmannen hebben ge-
sonden / dat gy soudt losge-
laten worden: Gaet dan nu
uyt / eñ reyst henen in vrede.
37 Maer Paulus seyde tot
haer/Sy hebben ons die Ro-
meynen zijn / onveroordeelt
in 't openbaer gegeesselt /
ende in de gevanckenisse ge-
worpen / ende werpense ons
nu heymelick daer uyt? Niet
alsoo: maer datse selve ko-
men / ende ons uytleyden.
38 Ende de stadtsdienaers
boodschapten dese woorden
wederom den Hooftman-
nen: ende sy wierden be-
vreest / hoorende dat sy Ro-
meynen waren.
39 Ende sy komende baden
haer / ende als syse uytge-
leydt hadden begeerden sy/
datse uyt de stadt gaen sou-
den.
40 Ende uytgegaen zijnde
uyt

uyt de gevanckenisse / gingen
sy in tot Lydiam: ende de
broeders gesien hebbende /
vertroosteden sy deselve / en-
de gingen uyt [de stadt].

Het 17. Capittel.

Ende door Amphipolis
ende Apollonia [haren]
wegh genomen hebbende /
quamen sy tot Thessaloni-
ca / alwaer een Synagoge
der Joden was.
2 Ende Paulus / gelijck hy
gewoon was / gingh tot
haer in / ende drie Sabba-
then langh handelde hy met
haer uyt de Schriften /
3 [Deselve] openende / en-
de voor [oogen] stellende /
dat de Christus moeste lij-
den ende opstaen uyt den
dooden / ende dat dese Jesus
is de Christus / dien ick [sey-
de hy] ulieden verkondige.
4 Ende sommige uyt haer
geloofden / eñ wierden Pau-
lo ende Sile toegevoegt /
ende van Godtsdienstige
Griecken een groote menig-
te / ende van de voorneem-
ste vrouwen niet weynige.
5 Maer de Joden die on-
gehoorsaen waren [dit] be-
nijdende / namen tot haer
eenige boose mannen / uyt de
mercktboeven / ende maeck-
ten dat het volck te hoope
liep / ende beroerden de stadt:
ende op het huys Jasons
aenvallende / sochten syse tot
het volck te brengen.
6 Ende als syse niet en von-
den / trocken sy Jason en-
de eenige broeders voor de
Overste der stadt / roepen-
de / Dese / die de werelt in
roere hebben gestelt / zijn
oock hier gekomen.
7 Welcke Jason in [sijn
huys] genomen heeft: ende
alle dese doen tegen de gebo-
den des Keysers / seggende
dat 'er een ander Koningh
is / [namelick] eene Jesus.
8 Ende sy beroerden de
schare / ende de Overste der
stadt / die dit hoorden.
9 Doch als sy van Jason
ende de andere vergenoe-
ginge ontfangen hadden /
lieten syse gaen.
10 Ende de broeders son-
den terstont des nachts Pau-
lum ende Silam wech nae
Bereen: welcke daer geko-
men zijnde gingen henen nae
de Synagoge der Joden.
11 Ende dese waren edelder
dan die te Thessalonica wa-
ren / [als] die het woort ont-
fingen met alle toegenegen-
heyt / ondersoeckende dage-
licks de Schriften / of dese
dingen alsoo waren.
12 Vele dan uyt haer ge-
loofden / ende der Grieck-
scher eerlicke vrouwen ende
der mannen niet weynige.
13 Maer als de Joden
van Thessalonica verston-
den dat het woort Godts
oock te Bereen van Paulo
ver-

verkondigt wiert / quamen
sy oock daer / ende beweeg-
den de scharen.
14 Doch de broeders sonden
doe van stonden aen Paulum
wech / dat hy ginge als nae
de zee : maer Silas ende
Timotheus bleven aldaer.
15 Ende die Paulum ge-
leydden / brachten hem tot
Athenen toe : ende als sy
bevel gekregen hadden aen
Silam ende Timotheum /
dat sy op het spoedigste tot
hem souden komen / ver-
trocken sy.
16 Ende terwijle Paulus
haer te Athenen verwachte-
de / wiert sijn geest in hem
ontsteken / siende dat de stadt
soo seer afgodisch was.
17 Hy handelde dan in de
Synagoge met de Joden /
ende met de gene die Godts-
diensstigh waren / ende op
de merckt alle dage met de
gene die [hem] voorquamen.
18 Ende sommige van de
Epicureïsche ende Stoïsche
Philosophen streden met
hem : ende sommige sey-
den / Wat wil doch dese
klapper seggen ? Maer an-
dere [seyden] / Hy schijnt
een verkondiger te zijn van
vreemde goden : om dat hy
haer Jesum ende de opstan-
dinge verkondigde.
19 Ende sy namen hem /
ende brachten [hem] op de
[plaetse, genaemt] Areopa-
gus / seggende / Konnen
wy [niet] weten welcke de-
se nieuwe leere zy / daer gy
van spreeckt ?
20 Want gy brengt eenige
vreemde dingen voor onse
ooren. Wy willen dan we-
ten wat doch dit zijn wil.
21 (Die van Athenen nu
alle / ende de vreemdelin-
gen die haer daer onthiel-
den / en besteedden [haren]
tijt tot niet anders / dan
om wat nieuws te seggen
ende te hooren.)
22 Ende Paulus staende
in 't midden van de [plaet-
se, genaemt] Areopagus /
seyde / Gy mannen van
Athenen / ick bemercke dat
gy allesins gelijck als Godts-
dienstiger zijt.
23 Want [de stadt] door-
gaende / ende aenschouwen-
de uwe heyligdommen / heb-
be ick oock eenen altaer ge-
vonden / op welcken een op-
schrift stont / DEN ONBE-
KENDEN GODT. Desen dan
dien gy niet kennende dient /
verkondige ick ulieden.
24 De Godt die de werelt
gemaeckt heeft / ende alles
dat daer in is / dese zijnde
een Heere des hemels ende
der aerde / en woont niet
in tempelen met handen ge-
maeckt :
25 Ende en wort oock van
menschen handen niet ge-
dient / [als] yets behoeven-
de ;

de; also hy selve allen het leven/ ende den adem/ ende alle dingen geeft.
26 Ende heeft uyt éénen bloede het gantsche geslachte der menschen gemaeckt/ om op den geheelen aerdbodem te woonen/ bescheyden hebbende de tijden te vooren geordineert/ ende de bepalingen van hare wooninge:
27 Op dat sy den Heere souden soecken/ of sy hem immers tasten ende vinden mochten: hoewel hy niet verre en is van een yegelick van ons.
28 Want in hem leven wy/ ende bewegen ons/ ende zijn wy: gelijck oock eenige van uwe Poëten gesegt hebben/ Want wy zijn oock sijn geslachte.
29 Wy dan zijnde Godts geslachte/ en moeten niet meynen dat de Godtheyt gout/ ofte silver/ ofte steen gelijck zy/ welcke door menschen konste ende bedenckinge gesneden zijn.
30 Godt dan de tijden der onwetentheyt overgesien hebbende/ verkondigt nu allen menschen alomme dat sy haer bekeeren.
31 Daerom dat hy eenen dagh gestelt heeft/ op welcken hy den aerdbodem rechtveerdelick sal oordeelen door eenen man/ dien hy [daertoe] geordineert heeft/ verseeckeringe [daer van] doende aen allen/ dewijle hy hem uyt de dooden opgeweckt heeft.
32 Als sy nu de opstandinge der dooden hoorden/ spotteden sommige [daer mede]: ende sommige seyden/ Wy sullen u wederom hier van hooren.
33 Ende alsoo is Paulus uyt het midden van haer wechgegaen.
34 Doch sommige mannen hingen hem aen/ ende geloofden: onder welcke was oock Dionysius Areopagita/ ende een vrouwe met name Damaris/ ende andere met deselve.

Het 18. Capittel.

ENde na desen scheydde Paulus van Athenen/ ende quam tot Corinthen.
2 Ende vondt eenen sekeren Jode met name Aquila/ van geboorte uyt Pontus/ die onlangs van Italien gekomen was/ ende Priscillam sijn wijf/ (om dat Claudius bevolen hadde/ dat alle de Joden uyt Romen vertrecken souden;) ende hy gingh tot haer:
3 Ende om dat hy van 't selve hantwerck was/ bleef hy by haer/ ende wrocht: want sy waren tentenmakers van hantwerck.
4 Ende hy handelde op elcken Sabbath in de Synagoge/

ge/ende bewegde [tot den ge-
loove] Joden ende Grieken.
5 Ende als Silas en Timo-
theus van Macedonien afge-
komen waren/ wiert Pau-
lus door den Geest gedron-
gen/ betuygende den Joden
dat Jesus is de Christus.
6 Maer als sy wederston-
den ende lasterden/ schud-
dede hy [sijne] kleederen af/
ende seyde tot haer/ Uw
bloet [zy] op uw hooft:
Ick ben reyn; [ende] van
nu voort sal ick tot de Hey-
denen henen gaen.
7 Ende van daer gegaen
zijnde quam hy in het huys
van eenen [man] met name
Justus/ die Godt diende/
wiens huys paelde aen de
Synagoge.
8 Ende Crispus de Over-
ste der Synagoge geloofde
aen den Heere met geheel
sijn huys/ ende vele van de
Corintheren [hem] hooren-
de geloofden/ ende wierden
gedoopt.
9 Ende de Heere seyde tot
Paulum door een Gesichte in
der nacht/ En zijt niet be-
vreest/ maer spreeckt ende
en swijgt niet:
10 Want ick ben met u/ en-
de niemant en sal de [hant]
aen u leggen om u quaet te
doen: want ick hebbe veel
volcks in dese stadt.
11 Ende hy onthielt hem
[aldaer] een jaer ende ses
maenden/ leerende onder
haer het woort Godts.
12 Maer als Gallio Stadt-
houder van Achaja was/
stonden de Joden eendrach-
telick tegen Paulum op/ en-
de brachten hem voor den
Rechterstoel:
13 Seggende/ Dese raedt
de menschen aen/ datse Godt
souden dienen tegen de wet.
14 Ende als Paulus [sijnen]
mont soude open doen/ seyde
Gallio tot de Joden/ So
daer eenigh ongelijck/ ofte
quaet stuck [begaen] ware/
o Joden/ so soude ick met
reden ulieden verdragen:
15 Maer indien daer geschil
is over een woort/ ende na-
men/ ende [over] de wet die
onder u is/ so sult gy selve
toesien: want ick en wil over
dese dingen geen Rechter zijn.
16 Ende hy dreefse wech
van den Rechterstoel.
17 Maer alle de Griec-
ken namen Sosthenem den
Oversten der Synagoge/ en-
de sloegen [hem] voor den
Rechterstoel: ende Gallio
en trock hem geen van dese
dingen aen.
18 Ende als Paulus daer
nogh vele dagen gebleven
was/ nam hy afscheyt van
de broederen/ ende scheepte
van daer nae Syrien: ende
Priscilla en Aquila met hem/
[sijn] hooft te Kenchreen ge-
schoren hebbende; want hy
had-

hadde een gelofte [gedaen].
19 Ende hy quam te Ephe-
sen aen/ ende lietse aldaer:
maer hy gingh in de Syna-
goge/ ende handelde met
de Joden.
20 Ende als sy baden dat hy
langer by haer blijven soude/
en bewilligde hy 't niet:
21 Maer hy nam afscheyt
van haer/ seggende/ Ick
moet gantschelick het toe-
komende feest te Jerusalem
houden: Doch ick sal tot u
wederkeeren/ so Godt wil.
Ende hy voer wech van
Ephesen.
22 Ende als hy te Cesareen
was gekomen/ gingh hy op
[nae Jerusalem]/ ende de ge-
meynte gegroet hebbende/
gingh hy af nae Antiochien.
23 Ende als hy [aldaer] eeni-
gen tijt geweest hadde/gingh
hy wech/ ende doorreysde
vervolgens het lant van Ga-
latien ende Phrygien/ ver-
sterckende alle de discipelen.
24 Ende een seker Jode/
met name Apollos/ van ge-
boorte een Alexandriner/
een welsprekende man/
quam te Ephesen/ machtigh
zijnde in de Schriften.
25 Dese was in den wegh
des Heeren onderwesen: en-
de vyerigh zijnde van geeste/
sprack hy ende leerde neer-
stelick de saken des Heeren/
wetende alleenlick den Doop
Joannis.
26 Ende dese begon vry-
moedelick te spreken in de
Synagoge: ende als hem
Aquila ende Priscilla ge-
hoort hadden/ namen sy
hem tot haer/ ende leyden
hem den wegh Godts be-
scheydelicker uyt.
27 Ende als hy wilde nae
Achajam reysen/ de broe-
ders [hem] vermaent heb-
bende/ schreven aen de disci-
pelen/ dat sy hem ontfangen
souden: welcke daer geko-
men zijnde/ heeft hy veel
toegebracht den genen die
geloofden door de genade.
28 Want hy overtuygde
de Joden met grooten ernst
in 't openbaer/ bewijsende
door de Schriften/ dat Je-
sus de Christus was.

Het 19. Capittel.

ENde 't geschiedde ter-
wijle Apollos te Corin-
then was/ dat Paulus de
bovenste deelen [des lants]
doorreyst hebbende tot E-
phesen quam: ende eenige
discipelen [aldaer] vindende/
2 Seyde hy tot haer/ Hebt
gy den Heyligen Geest ont-
fangen als gy gelooft hebt?
Ende sy seyden tot hem/
Wy en hebben selfs niet ge-
hoort of daer een Heylige
Geest is.
3 Ende hy seyde tot haer/
Waer in zijt gy dan gedoopt?
Ende sy seyden/ In den
Doop Joannis.

4 Maer Paulus seyde/ Joannes heeft wel gedoopt den
Doop der bekeeringe/ seggende tot het volck/ dat sy
gelooven souden in den genen die na hem quam/ dat
is/ in Christum Jesum:
5 Ende die [hem] hoorden/
wierden gedoopt in den name des Heeren Jesu.
6 Ende als Paulus haer
de handen opgelegt hadde/ quam de Heylige Geest
op haer: ende sy spraken met [vreemde] talen/ ende
propheteerden.
7 Ende alle dese waren ontrent twaelf mannen.
8 Ende hy gingh in de Synagoge/ ende sprack vrymoedelick/ drie maenden
langh [met haer] handelende/ ende [haer] aenradende
de saken van het Koninckrijcke Godts.
9 Maer als sommige verhardt wierden/ ende ongehoorsaem waren/ quaet sprekende van den wegh [des
Heeren] voor de menigte/ weeck hy van haer/ ende
scheydde de discipelen af/ dagelicks handelende in de schole van sekeren Tyrannus.
10 Ende dit geschiedde
twee jaren langh/ also dat alle die in Asia woonden
het woort des Heeren Jesu hoorden/ beyde Joden ende Griecken.
11 Ende Godt dede ongewoonlicke krachten door de
handen Pauli:
12 Also dat oock van sijn
lijf op de krancke gedragen wierden de sweetdoecken
ofte gordeldoecken/ ende dat de sieckten van haer weecken/ ende de boose geesten
van haer uytvoeren.
13 Ende sommige van de
omswevende Joden/ zijnde [duyvel]besweerders/ hebben haer onderwonden den
name des Heeren Jesu te noemen/ over de gene die
boose geesten hadde͂: seggende/ Wy besweeren u by Jesum/ dien Paulus predickt.
14 [Dese] nu waren sekere
seven sonen van Sceva een Joodschen Overpriester/ die
dit deden.
15 Maer de boose geest
antwoordende seyde/ Jesum kenne ick/ ende Paulum weet' ick: maer gylieden/ wie zijt gy?
16 En̄ de mensche in welcken
de boose geest was/ sprongh op haer/ ende haer meester
geworden zijnde kreegh de overhant tegen haer/ also
dat sy naeckt ende gewondet uyt dat huys ontvloden.
17 Ende dit wiert allen be-
kent/ beyde Joden ende Griecken/ die te Ephesen
woonden: ende daer viel een vreese over haer alle/ ende
de naem des Heeren Jesu wiert groot gemaeckt.

18 En-

18 Ende vele der gene die
geloofden / quamen / belij-
dende ende verkondigende
hare daden.
19 Vele oock der gene die
ydele [konsten] gepleegt
hadden / brachten de boec-
ken by een / ende verbrand-
dense in aller tegenwoordig-
heyt : ende berekenden de
weerde derselve / ende be-
vonden vijftigh duysent sil-
vere [penningen].
20 Alsoo wies het woort
des Heeren met macht / en-
de nam de overhant.
21 Ende als dese dingen vol-
bracht waren / nam Paulus
voor in den geest / Macedo-
nien en̄ Achajen doorgegaen
hebbende / nae Jerusalem te
reysen : seggende / Na dat
ick aldaer sal geweest zijn /
moet ick oock Romen sien.
22 Ende als hy nae Mace-
donien gesonden hadde twee
van de gene die hem dienden/
[namelick] Timotheum en-
de Erastum / bleef hy selve
eenen tijt [langh] in Asien.
23 Maer op dien selven tijt
ontstont daer geen kleyne
berorrte / van wegen den
wegh [des Heeren].
24 Want een met name
Demetrius / een silversmit /
die [kleyne] silvere tempelen
van Diana maeckte / bracht
dien van die konste geen
kleyn gewin toe.
25 Welcke hy t' samenver-
gadert hebbende / met de
hantwerckers van dierge-
lijcke dingen / seyde hy /
Mannen / gy weet dat wy
uyt dit gewin onse welvaert
hebben :
26 Ende gy siet ende hoort /
dat dese Paulus veel volck
niet alleen van Ephesen /
maer oock bynae van geheel
Asien overredet en̄ afgekeert
heeft / seggende/dat het geen
Goden en zijn / die met han-
den gemaeckt worden.
27 Ende wy en zijn niet al-
leen in gevaer / dat dit deel in
verachtinge kome / maer dat
oock de tempel van de groote
godinne Diana als niet ge-
acht sal worden / ende dat
oock hare majesteyt sal t' on-
dergaen / aen welcke gantsch
Asien / ende de [geheele] we-
relt godtsdienst bewijst.
28 Als sy nu [dit] hoorden
wierden sy vol van toornig-
heyt / ende riepen / seggen-
de / Groot is de Diana der
Epheseren.
29 Ende de geheele stadt
wiert vol verwerringe : en-
de sy liepen met een ge-
druysch eendrachtelick nae
de schouwplaetse / met haer
treckende Gajum en̄ Aristar-
chum Macedoniers / Pauli
medegesellen op de reyse.
30 Ende als Paulus tot het
volck wilde ingaen / en lieten
't hem de discipelen niet toe.
31 Ende sommige oock der

oversten van Asien / die hem vrienden waren / sonden tot hem/ende baden dat hy hemselven op de schouwplaetse niet en soude begeven.
32 Sy riepen dan [d' eene dit,] de andere wat anders. Want de vergaderinge was verwerret / ende 't meerdere [deel] en wisten niet / om wat oorsake sy 't samengekomen waren.
33 Ende sy deden Alexandrum uyt de schare voortkomen / also hem de Joden voortstieten. Ende Alexander gewenckt hebbende met de hant / wilde hy het volck verantwoordinge doen.
34 Maer als sy verstonden dat hy een Jode was / wert daer één stemme van allen / roepende ontrent twee uren langh / Groot is de Diana der Ephesferen.
35 Ende als de [Stadts-] schryver de schare gestilt hadde / seyde hy / Gy mannen van Ephesen / wat mensche is 'er doch die niet en weet / dat de stadt der Epheseren zy de kerckbewaerster van de groote godinne Diana / ende van [het beelt] dat uyt den hemel gevallen is?
36 Dewijle dan dese dingen onwedersprekelick zijn / so is 't behoorlick / dat gy stille zijt / ende niet onbedacht en doet.
37 Want gy hebt dese mannen [hier] gebracht / die noch kerck-roovers en zijn / noch uwe godinne en lasteren.
38 Indien dan nu Demetrius / ende die met hem van de konste zijn / tegen yemant eenige sake hebben / de rechtdagen worden gehouden / ende daer zijn Stadthouders / laetse malkanderen verklagen.
39 Ende indien gy yet van andere dingen versoeckt / dat sal in een wettelicke vergaderinge geslicht worden.
40 Want wy staen in gevaer dat wy van oproer sullen verklaegt worden / om den [dagh] van heden / also daer geen oorsake en is/waer door wy reden sullen konnen geven van desen oploop. Ende dit gesegt hebbende / liet hy de vergaderinge gaen.

Het 20. Capittel.

NA dat nu de oproer gestilt was / Paulus de discipelen tot hem geroepen ende gegroet hebbende / gingh uyt om nae Macedonien te reysen.
2 Ende als hy die deelen doorgereyst / ende haer met vele redenen vermaent hadde/quam hy in Griecken-lant.
3 Ende als hy [aldaer] drie maenden overgebracht hadde / ende hem van de Joden lagen gelegt wierden / als hy nae Syrien soude varen / so wiert hy van sinne weder te kee-

keeren door Macedonien.
4 Ende hem vergeselschapte
tot in Asien Sopater van
Bereen: ende van de Thessa-
lonicensen Aristarchus/ en-
de Secundus; ende Gajus
van Derben/ ende Timothe-
us: ende van die van Asien
Tychicus ende Trophimus.
5 Dese voor henen gegaen
zijnde wachteden ons tot
Troas.
6 Wy nu scheepten af van
Philippis na de dagen der
ongeheveelde [brooden]/ en-
de quamen in vijf dagen by
haer tot Troas/ alwaer wy
ons seven dagen onthielden.
7 Ende op den eersten [dagh]
der weke/ als de discipelen
byeengekomen waren om
broot te breken/ handelde
Paulus met haer/ sullende
des anderen daegs verrey-
sen: en hy streckte [sijne] re-
den uyt tot den middernacht.
8 Ende daer waren vele
lichten in de oppersale/ daer
sy vergadert waren.
9 Ende een seker jonge-
lingh/ met name Eutychus/
sat in de venster/ ende met
eenen diepen slaep overval-
len zijnde/ also Paulus lan-
ge [tot haer] sprack/ door
den slaep nederstortende/
viel van de derde soldering
nederwaert/ ende wiert
doot opgenomen.
10 Doch Paulus afgeko-
men zijnde viel op hem/ en-
de [hem] omvangende/ seyde
hy/ En weest niet beroert:
want sijne ziele is in hem.
11 Ende als hy [weder]
boven gegaen was/ ende
broot gebroken/ ende [wat]
gegeten hadde/ ende lange
tot den dageraet toe met
haer gesproken hadde/ ver-
trock hy alsoo.
12 Ende sy brachten den
knecht levende/ ende waren
boven maten vertroost.
13 Maer wy voor uyt nae
het schip gegaen zijnde/ voe-
ren af nae Asson/ daer wy
Paulum souden innemen.
Want hy hadde het alsoo
bevolen/ ende hy selve sou-
de te voete gaen.
14 Ende als hy hem te As-
son by ons gevoegt hadde/
namen wy hem in/ ende
quamen tot Mitylenen.
15 En van daer afgescheept
zijnde quamen wy den vol-
genden [dagh] tegen Chios
over/ en des anderen [daegs]
leyden wy aen tot Samos/
ende bleven te Trogyllion/
ende den [dagh] daer aen
quamen wy tot Mileten.
16 Want Paulus had-
de voorgenomen Ephesen
voorby te varen/ op dat hy
niet en soude den tijt in Asien
verslijten. Want hy spoedde
hem/ om (so het hem moge-
lick ware) op den Pinckster-
dagh te Jerusalem te zijn.
17 Maer hy sondt van

Mileten nae Ephesen / ende
hy ontboodt de Ouderlin-
gen der gemeynte.
18 Ende als sy tot hem ge-
komen waren / seyde hy tot
haer / Gylieden weet / van
den eersten dagh af dat ick
in Asien ben aengekomen /
hoe ick by u den gantschen
tijt geweest ben:
19 Dienende den Heere met
alle ootmoedigheyt/ende ve-
le tranen / ende versoeckin-
gen / die my overgekomen
zijn door de lagen der Joden.
20 Hoe ick niets achterge-
houden hebbe van 't gene
nuttigh was / dat ick u niet
en soude verkondigt / ende
u geleert hebben / in 't open-
baer ende by de huysen.
21 Betuygende beyde Jo-
den ende Griecken de bekee-
ringe tot Godt ende het ge-
loove in onsen Heere Je-
sum Christum.
22 Ende nu siet / ick ge-
bonden zijnde door den
Geest / reyse nae Jerusalem /
niet wetende wat my daer
ontmoeten sal:
23 Dan dat de Heylige
Geest van stadt tot stadt be-
tuygt / seggende dat my
banden ende verdruckingen
aenstaende zijn.
24 Maer ick en achte op
geen dingh / noch en houde
mijn leven niet dierbaer voor
my selven / op dat ick mijnen
loop met blijtschap magh
volbrengen / ende den dienst /
welcken ick van den Heere
Jesu ontfangen hebbe / om
te betuygen het Evange-
lium der genade Godts.
25 Ende nu siet / ick weet'
dat gy alle / daer ick doorge-
gaen ben predikende het Ko-
ninckrijcke Godts / mijn aen-
gesicht niet meer sien en sult.
26 Daerom betuyge ick
ulieden op desen huydigen
dagh / dat ick reyn ben van
het bloet van [u] allen.
27 Want ick en hebbe niet
achtergehouden dat ick u
niet en soude verkondigt
hebben alle den raet Godts.
28 So hebt dan acht op
uselven / ende op de geheele
kudde / over dewelcke u de
Heylige Geest tot Opsien-
ders gestelt heeft / om de
gemeynte Godts te weyden /
welcke hy verkregen heeft
door sijn eygen bloet.
29 Want dit weet' ick / dat
na mijn vertreck swaere wol-
ven tot u inkomen sullen /
die de kudde niet en sparen:
30 Ende uyt u selve sullen
mannen opstaen / sprekende
verkeerde dingen / om de
discipelen af te trecken ach-
ter haer.
31 Daerom waeckt / ende
gedenckt dat ick drie jaren
[langh] nacht ende dagh
niet opgehouden en hebbe
een yegelick met tranen te
vermanen.

32 En-

32 Ende nu / broeders / ick
beveele u Gode / ende den
woorde sijner genade: die
machtigh is [u] op te bou-
wen / ende u een erfdeel te ge-
ven onder alle de geheyligde.
33 Ick en hebbe niemants
silver / ofte gout / ofte klee-
dinge begeert.
34 Ende gy selve weet dat
dese handen tot mijnen noot-
druft / ende den genen die met
my waren / gedient hebben.
35 Ick hebbe u in allen
getoont / dat men alsoo ar-
beydende de swacke moet
opnemen / ende gedencken
aen de woorden des Heeren
Jesu / dat hy gesegt heeft /
Het is saliger te geven dan
te ontfangen.
36 Ende als hy dit gesegt
hadde heeft hy nederknielen-
de met haer allen gebeden.
37 Ende daer wiert een
groot geween van [haer] al-
len: ende sy vallende om den
hals Pauli kusseden hem:
38 Seer bedroeft zijnde /
allermeest over het woort
dat hy gesegt hadde / dat sy
sijn aengesicht niet meer sien
en souden: ende sy geleyd-
den hem nae het schip.

Het 21. Capittel.

Ende als het geschiedde
dat wy van haer geschey-
den ende afgevaren waren /
so liepen wy recht uyt ende
quamen tot Coös / ende den
[dagh] daer aen tot Rhodos /
ende van daer tot Patara.
2 Ende een schip gevonden
hebbende dat nae Phenicien
overvoer / gingen wy daer
in / ende voeren af.
3 Ende als wy Cypren in 't
gesichte gekregen / ende dat
aen de slincker[hant] gelaten
hadden / voeren wy nae Sy-
rien / ende quamen aen tot
Tyrus: want het schip sou-
de aldaer den last ontladen.
4 Ende de discipelen gevon-
den hebbende / bleven wy
daer seven dagen: dewelcke
tot Paulum seyden door den
Geest / dat hy niet en soude
opgaen nae Jerusalem.
5 Doe het nu geschiedde dat
wy dese dagen overgebracht
hadden / gingen wy uyt / en-
de reysden [voort] / ende sy
geleydden ons alle met vrou-
wen ende kinderen tot buy-
ten de stadt: ende aen den
oever nederknielende heb-
ben wy gebeden.
6 Ende als wy malkande-
ren gegroet hadden / gingen
wy in het schip: maer sylie-
den keerden wederom [elck]
nae het sijne.
7 Wy nu de schipvaert vol-
bracht hebbende van Ty-
rus / quamen aen tot Pto-
lemais / ende de broeders
gegroet hebbende / bleven
éénen dagh by haer.
8 Ende des anderen [daegs] /
Paulus ende wy die met hem
waren / gingen van daer en-
de

de quamen tot Cesareen: en-
de gegaen zijnde in het huys
Philippi des Euangelists
(die [één] was van de seven)
bleven wy by hem.
9 Dese nu hadde vier doch-
ters/ [nogh] maegden/ die
propheteerden.
10 Ende als wy [daer] ve-
le dagen gebleven waren/
quam daer een seker Pro-
pheet af van Judea/ met
name Agabus:
11 Ende hy quam tot ons/
ende nam den gordel Pauli/
ende sijns selfs handen ende
voeten gebonden hebbende/
seyde/ Dit segt de Heylige
Geest/ Den man/ wiens
dese gordel is/ sullen de Jo-
den alsoo te Jerusalem bin-
den/ ende overleveren in
de handen der Heydenen.
12 Als wy nu dit hoorden/
baden beyde wy ende die van
die plaetse waren/ dat hy
niet en soude opgaen nae
Jerusalem.
13 Maer Paulus ant-
woordde/ Wat doet gy/ dat
gy weent/ ende mijn herte
weeck maeckt? Want ick ben
bereydt niet alleen gebonden
te worden/ maer oock te
sterven te Jerusalem voor
den name des Heeren Jesu.
14 Ende als hy hem niet en
liet afraden/ hielden wy ons
te vreden/ seggende/ De
wille des Heeren geschiede.
15 Ende na die dagen
maeckten wy ons gereet/ en-
de gingen op nae Jerusalem.
16 Ende met ons gingen
oock [sommige] der discipe-
len van Cesareen/ leydende
[met haer] eenen sekeren
Mnason van Cypren/ eenen
ouden discipel/ by den welc-
ken wy souden t'huys liggen.
17 Ende als wy te Jerusalem
gekomen waren/ ontfingen
ons de broeders blijdelick.
18 Eñ den volgenden [dagh]
gingh Paulus met ons in tot
Jacobum: eñ alle de Ouder-
lingen waren daer gekomen.
19 Ende als hyse gegroet
hadde/ verhaelde hy van
stuck tot stuck/ wat Godt
onder de Heydenen door sij-
nen dienst gedaen hadde.
20 Ende sy [dat] gehoort
hebbende/ loofden den Hee-
re: ende seyden tot hem/ Gy
siet/ broeder/ hoe vele duy-
senden van Joden daer zijn
die gelooven: ende sy zijn
alle yveraers van de wet.
21 Ende sy zijn aengaende
u bericht/ dat gy alle de
Joden/ die onder de Hey-
denen zijn/ leert van Moses
afvallen/ seggende dat sy
de kinderen niet en souden
besnijden/ noch nae de wij-
sen [der wet] wandelen.
22 Wat is 'er dan [te doen]?
Het is gantsch noodigh dat
de menigte t' samen kome:
want sy sullen hooren dat
gy gekomen zijt.

23 Doet dan 't gene wy u
seggen: Wy hebben vier
mannen die een gelofte ge-
daen hebben

24 Neemt dese tot u / ende
heyligt u met haer/ende doet
de onkosten nevens haer/ op
dat sy het hooft bescheeren
mogen: ende alle mogen we-
ten dat 'er niet en is aen 't ge-
ne daer van sy / aengaende u/
bericht zijn; maer [dat] gy
[alsoo] wandelt / dat gy oock
selve de wet onderhoudt.

25 Doch van de Heydenen
die gelooven / hebben wy ge-
schreven ende goetgevon-
den / dat sy niet diergelijcks
en souden onderhouden / dan
dat sy haer wachten van 't
gene den afgoden geoffert is/
ẽn van bloet/ ende van 't ver-
stickte / ende van hoererye.

26 Doe nam Paulus de
mannen met hem / ende den
dagh daer aen met haer ge-
heyligt zijnde / gingh hy in
den Tempel/ ende verkon-
digde dat de dagen der heyli-
ginge vervult waren / [blij-
vende daer] tot dat voor een
yegelick van haer de offer-
hande opgeoffert was.

27 Als nu de seven dagen
souden voleyndigt worden /
sagen hem de Joden van Asi-
en in den Tempel / ende be-
roerden alle het volck / ende
sloegen de handen aen hem:

28 Roepende/Gy Israëliti-
sche mannen/komet te hulpe:
Dese is de mensche die tegen
het volck/ ende de wet / ende
dese plaetse alle [man] overal
leert: ẽn boven dien heeft hy
oock Griecken in den Tem-
pel gebracht / ende heeft de-
se heylige plaetse ontheyligt.

29 Want sy hadden te voo-
ren Trophimum den Ephe-
sier met hem in de stadt ge-
sien / welcken sy meynden
dat Paulus in den Tempel
gebracht hadde.

30 Ende de geheele stadt
quam in roere / ende het
volck liep te samen; ende sy
grepen Paulum / ende troc-
ken hem buyten den Tem-
pel: ende terstont wierden
de deuren gesloten.

31 Ende als sy hem sochten
te dooden / quam het ge-
ruchte tot den Oversten der
bende / dat geheel Jerusa-
lem in verwerringe was:

32 Welcke terstont krijgs-
knechten ende Hooftmannen
over hondert tot hem nam /
ende liep af nae haer toe. Sy
nu den Oversten ende de
krijgsknechten siende / hiel-
den op van Paulum te slaen.

33 Doe naerderde de Over-
ste/ende greep hem / ende be-
val dat men [hem] met twee
ketenen soude binden: ende
vraegde wie hy was / ende
wat hy gedaen hadde.

34 Ende onder de schare riep
[d' eene dit,] d' andere wat
anders: Doch als hy de se-
ker-

lieckheyt niet en konde weten
van wegen de beroerte / be-
val hy dat men hem in de le-
gerplaetse soude brengen.
35 Ende als hy aen de trap-
pen gekomen was / gebeur-
de het dat hy van de krijgs-
knechten gedragen wiert /
van wegen het geweld der
schare.
36 Want de menigte des
volcks volgde al roepende /
Wech met hem.
37 Ende als Paulus [nu] in
de legerplaetse soude geleydt
worden / seyde hy tot den
Oversten / Is 't my geoorlooft
tot u wat te spreken? Ende hy
seyde / Kent gy Griecksch?
38 Zijt gy dan niet de Egyp-
tenaer / die voor dese dagen
oproer verweckte / ende de
vier duysent moordenaers
nae de woestijne uytleydde?
39 Maer Paulus seyde / Ick
ben een Jodisch man van
Tarsen / een burger van geen
onvermaerde stadt in Cilici-
en: ende ick bidde u / laet my
toe tot het volck te spreken.
40 Ende als hy 't toegelaten
hadde / Paulus staende op
de trappen wenckte met de
hant tot het volck: ende als
daer groote stilte geworden
was / sprack hyse aen in de
Hebreeusche tale / seggende /

Het 22. Capittel.

MAnnen broeders ende
vaders / hoort mijne
verantwoordinge / die [ick]
tegenwoordelick tot u [doen
sal].
2 (Als sy nu hoorden dat hy
in de Hebreeusche tale haer
aensprack / hielden sy haer te
meer stil. Ende hy seyde /)
3 Ick ben een Jodisch man /
ende te Tarsen in Cilicien
geboren / opgevoedt in dese
stadt / aen de voeten Gama-
liëls: onderwesen nae de
bescheydenste wijse der va-
derlicke wet / zijnde een
yveraer Godts / gelijcker-
wijs gy alle heden zijt:
4 Die desen wegh vervolgt
hebbe tot der doot / bin-
dende ende in de gevancke-
nissen overleverende beyde
mannen ende vrouwen.
5 Gelijck my oock de Hoo-
gepriester getuyge is / ende
de geheele Raet der Ouder-
lingen: van dewelcke ick
oock brieven genomen heb-
bende tot de broeders / ben
na Damascum gereyst / om
oock de gene die daer wa-
ren / gebonden te brengen
nae Jerusalem / op dat sy
gestraft souden worden.
6 Maer het geschiedde my /
als ick reysde / ende Da-
mascum genaeckte / ontrent
den middagh / dat snellick
uyt den hemel een groot
licht my rontom omscheen.
7 Ende ick viel ter aerden /
ende ick hoorde eene stemme
tot my seggende / Saul /
Saul / wat vervolgt gy my?

8 Ende ick antwoordde /
Wie zijt gy / Heere? Ende
hy seyde tot my / Ick ben
Jesus de Nazarener / wel-
ken gy vervolgt.
9 Ende die met my waren /
sagen wel het licht / en wier-
den seer bevreest; maer de
stemme des genen die tot my
spack / en hoorden sy niet.
10 Ende ick seyde / Heere /
wat sal ick doen? Ende de
Heere seyde tot my / Staet
op ende gaet henen nae Da-
mascum: ende aldaer sal
met u gesproken worden /
van alle het gene dat u ge-
ordineert is te doen.
11 Ende als ick van wegen
de heerlickheyt desselven
lichts niet en sagh / so wiert
ick by de hant geleydt van
de gene die met my waren /
ende quam tot Damascum.
12 Ende een seker Ananias /
een Godtvruchtigh man nae
de wet / [goet] getuygenisse
hebbende van alle de Joden
die [daer] woonden /
13 Quam tot my / ende by
[my] staende seyde tot my /
Saul broeder / wort weder
siende. Ende ter selver ure
wiert ick siende op hem.
14 Ende hy seyde / De Godt
onser vaderen heeft u te voo-
ren verordineert om sijnen
wille te kennen / ende den
Rechtveerdigen te sien / ende
de stemme uyt sijnen mont
te hooren.
15 Want gy sult hem ge-
tuyge zijn by alle menschen
van 't gene gy gesien ende
gehoort hebt.
16 Ende nu / wat vertoeft
gy? Staet op / ende laet u
doopen / ende uwe sonden
afwasschen / aenroepende den
name des Heeren.
17 Ende het gebeurde my /
als ick te Jerusalem weder-
gekeert was / ende in den
Tempel badt / dat ick in
een vertreckinge van sin-
nen was:
18 Ende dat ick hem sagh /
en hy tot my seyde / Spoedt
u / ende gaet in der haeste
uyt Jerusalem: want sy en
sullen uw' getuygenisse van
my / niet aennemen.
19 Ende ick seyde / Heere /
sy weten dat ick in de ge-
vanckenisse wierp / ende in
de Synagogen geesselde die
in u geloofden:
20 Ende doe het bloet Ste-
phani uwes getuygen vergo-
ten wiert / [dat] ick daer oock
by stont / ende mede een wel-
behagen hadde in sijne doot /
ende de kleederen bewaerde
der gene die hem doodden.
21 Ende hy seyde tot my /
Gaet henen: want ick sal u
verre tot den Heydenen af-
senden.
22 Sy hoorden hem nu tot
dit woort toe; ende sy verhie-
ven hare stemme / seggende /
Wech van der aerde met
sulck

sulck eenen: want het en is
niet behoorlick dat hy leve.
23 Ende als sy riepen/ eñ de
kleederen van haer smeten/
ende stof in de lucht wierpen/
24 So beval de Overste
dat men hem in de leger-
plaetse soude brengen/ ende
seyde dat men hem met gees-
selen ondersoecken soude/ op
dat hy verstaen mochte om
wat oorsake sy alsoo over
hem riepen.
25 Ende also sy hem met
de riemen uytreckten/ seyde
Paulus tot den Hooftman
over hondert/die daer stont/
Is 't ulieden geoorloft eenen
Romeynschen mensche/ en-
de [dien] onveroordeelt/ te
geesselen?
26 Als nu de Hooftman
over hondert [dat] hoorde/
gingh hy toe ende bood-
schapte het den Oversten/
seggende/ Siet wat gy te
doen hebt: want dese men-
sche is een Romeyn.
27 Ende de Overste quam
toe/ ende seyde tot hem/
Segt my/ zijt gy een Ro-
meyn? ende hy seyde/ Ja.
28 Ende de Overste ant-
woordde/ Ick hebbe dit
burgerrecht voor een groo-
te somme [gelts] verkregen.
Ende Paulus seyde/ Maer
ick ben oock [een burger]
gebooren.
29 Terstont dan lieten sy
van hem af/ die hem souden
ondersocht hebben. Ende de
Overste wiert oock bevreest/
doe hy verstont dat hy een
Romeyn was/ ende dat hy
hem hadde gebonden.
30 Eñ des anderen [daegs]/
willende de sekerheyt weten/
waerom hy van de Joden
beschuldigt wiert/ maeckte
hy hem los van de banden/
ende beval dat de Overprie-
sters ende haer geheele Raet
souden komen: ende Pau-
lum afgebracht hebbende/
stelde hy [hem] voor haer.

Het 23. Capittel.

ENde Paulus de oogen
op den Raet houdende/
seyde/ Mannen/ broeders/
ick hebbe met alle goede con-
scientie voor Godt gewan-
delt tot op desen dagh.
2 Maer de Hoogepriester
Ananias beval de gene die
by hem stonden/ dat sy hem
op den mont souden slaen.
3 Doe seyde Paulus tot
hem/ Godt sal u slaen/ gy ge-
wittede wandt: Sitt gy oock
om my te oordeelen nae de
wet/ ende beveelt gy tegen
de wet dat men my sal slaen?
4 Ende die daer by stonden
seyden/ Scheldt gy den
Hoogenpriester Godts?
5 Ende Paulus seyde/ Ick
en wist niet/ broeders/ dat
het de Hoogenpriester was.
Want daer is geschreven/
Den Oversten uwes volcks
en sult gy niet vloecken.

6 Ende Paulus wetende/
dat het één deel was van de
Sadduceen / ende het an-
der van de Phariceen / riep
in den Raet / Mannen broe-
ders / ick ben een Phari-
seer / eens Phariseers sone:
ick worde over de hope en-
de opstandinge der dooden
geoordeelt.
7 Ende als hy dit gesproken
hadde / ontstont daer twee-
dracht tusschen de Phariseen
ende de Sadduceen / ende
de menigte wiert verdeelt.
8 Want de Sadduceen seg-
gen dat 'er geen opstandinge
en is / noch Engel / noch
geest: maer de Phariseen
belijden het beyde.
9 Ende daer geschiedde een
groot geroep: eñ de Schrift-
geleerde van de zijde der
Phariseen stonden op / ende
streden / seggende / Wy en
vinden geen quaet in desen
mensche: ende indien een
Geest tot hem gesproken
heeft / ofte een Engel/en laet
ons tegen Godt niet strijden.
10 Ende als 'er groote
tweedracht ontstaen was /
de Overste vreesende / dat
Paulus van haer verscheurt
mochte worden / geboodt
dat het krijgsvolck soude
afkomen / ende hem uyt
het midden van haer wegh-
rucken / ende in de leger-
plaetse brengen.
11 Ende den volgenden
nacht stont de Heere by hem/
ende seyde / Hebt goeden
moet / Paule. Want gelijck
gy te Jerusalem van my be-
tuygt hebt / alsoo moet gy
oock te Romen getuygen.
12 Ende als het dagh ge-
worden was / maeckten som-
mige van de Joden een t' sa-
menrottinge / eñ verbloeck-
ten haerselven / seggende dat
sy noch eten noch drincken
en souden / tot dat sy Pau-
lum souden gedoodt hebben.
13 Ende sy waren meer dan
veertigh die desen eedt te sa-
men gedaen hadden.
14 Dewelcke gingen tot de
Overpriesters eñ de Ouder-
lingen/ende seyden/Wy heb-
ben ons selven met verbloec-
kinge verbloeckt / niet te sui-
len nutten tot dat wy Pau-
lum sullen gedoodt hebben.
15 Gy dan nu laet den
Oversten weten / met den
Raet / dat hy hem morgen
tot u afbrenge / als of gy
naerder kennisse soudet ne-
men van sijne saken: ende wy
zijn bereydt hem om te bren-
gen / eer hy by [u] komt.
16 Ende als Pauli susters
sone de lage gehoort had-
de / quam hy daer / ende
gingh in de legerplaetse / en-
de boodschapte het Paulo.
17 Ende Paulus riep tot
hem één van de Hooftman-
nen over hondert / ende sey-
de / Leydt desen jongelingh
he-

henen tot den Oversten: want hy heeft hem wat te boodschappen.
18 Dese dan nam hem ende bracht [hem] tot den Oversten/ ende seyde: Paulus de gevangen heeft my tot hem geroepen/ ende begeert dat ick desen jongelingh tot u soude brengen/ die u wat heeft te seggen.
19 De Overste nu nam hem by der hant/ ende bezijden gegaen zijnde vraegde hy/ Wat is 't dat gy my hebt te boodschappen?
20 Ende hy seyde/ De Joden zijn over een gekomen om van u te begeeren/ dat gy Paulum morgen soudet in den Raet af brengen/ als of sy yet van hem naerder souden ondersoecken.
21 Doch en gelooft haer niet. Want meer van veertigh mannen uyt haer/ leggen hem lagen/ welcke haerselven met een vervloeckinge verbonden hebben noch te eten noch te drincken/ tot dat sy hem sullen omgebracht hebben: ende sy zijn nu gereet/ verwachtende de toesegginge van u.
22 De Overste dan liet den jongelingh gaen/ [hem] gebiedende/ En segt niemant voort/ dat gy my sulcks geopenbaert hebt.
23 Ende sekere twee van de Hooftmannen over hondert tot hem geroepen hebbende/ seyde hy/ Maeckt twee hondert krijgsknechten gereet/ op dat sy tot Cesareen trecken/ ende tseventigh ruyters/ ende twee hondert schutters/ tegen de derde ure des nachts.
24 Ende laetse [sadel]beesten bestellen/ op dat sy Paulum daer opsetten/ ende behouden overbrengen tot den Stadthouder Felix.
25 En hy schreef eenen brief/ hebbende desen inhoudt:
26 Claudius Lysias aen den machtigsten Stadthouder Felix groetenisse.
27 Alsoo dese man van de Joden gegrepen was/ ende van haer omgebracht soude geworden zijn/ ben ick daer overgekomen met het krijgsvolck/ ende hebbe hem [haer] ontnomen/ bericht zijnde dat hy een Romeyn is.
28 Ende willende de sake weten/ waer over sy hem beschuldigden/ bracht ick hem af in haren Raet.
29 Welcken ick bevondt beschuldigt te worden over vragen harer wet; maer geen beschuldinge tegen hem te zijn/ die de doot ofte banden weerdigh is.
30 Ende als my te kennen gegeven was/ dat van de Joden een lage tegen desen man [gelegt] soude worden/ so hebbe ick [hem] terstont

aen u gesonden: gebiedende oock de beschuldigers voor u te seggen 't gene sy tegen hem hadden. Vaert wel.

31 De krijgsknechten dan/ gelijck haer bevolen was/ namen Paulum ende brachten hem des nachts tot Antipatris.

32 Ende des anderen daegs/ latende de ruyters met hem trecken/ keerden sy wederom nae de legerplaetse.

33 Dewelcke als sy te Cesareen gekomen waren/ ende den brief den Stadthouder overgelevert hadden/ hebben sy oock Paulum voor hem gestelt:

34 Ende de Stadthouder [den brief] gelesen hebbende/ vraegde/ uyt wat provincie hy was/ ende verstaende dat hy van Cilicien was/

35 Seyde hy/ Ick sal u hooren/ als oock uwe beschuldigers hier sullen gekomen zijn. Ende hy beval dat hy in het Rechthuys Herodis soude bewaert worden.

Het 24. Capittel.

ENde vijf dagen daer na quam de Hoogepriester Ananias af met de Ouderlingen/ ende eenen sekeren voorspraeck [genaemt] Tertullus/ dewelcke verschenen voor den Stadthouder tegen Paulum.

2 Ende als hy geroepen was/ begon Tertullus [hem] te beschuldigen/ seggende/

3 Dat wy grooten vrede door u bekomen/ ende dat [vele] loflicke diensten desen volcke geschieden door uwe voorsigtigheyt/ machtigste Felix/ nemen wy gantschelick ende overal met alle danckbaerheyt aen.

4 Maer opdat ick u niet lange op en houde/ ick bidde [u]/ dat gy ons/ nae uwe bescheydenheyt/ kortelick hoort.

5 Want* wy hebben desen man bevonden te zijn een peste/ ende eenen die oproer verweckt onder alle de Joden door de [gantsche] werelt: ende eenen oppersten voorstander van de secte der Nazarenen.

6 Die oock gepoogt heeft den Tempel te ontheyligen: welcken wy oock gegrepen hebben/ ende nae onse wet hebben willen oordeelen.

7 Maer Lysias de Overste daer overkomende/ heeft [hem] met groot gewelt uyt onse handen wechgebracht:

8 Gebiedende sijne beschuldigers tot u te komen: van den welcken gy selve [hem] ondersocht hebbende/ sult konnen verstaen al het gene waer van wy hem beschuldigen.

9 Ende oock de Joden stemden het toe/ seggende dat dese dingen alsoo waren.

10 Maer Paulus/ als hem de

de Stadhouder gewenckt
hadde dat hy soude spreken /
antwoordde / Dewijle ick
weet' dat gy nu vele jaren
over dit volck Rechter ge-
weest zijt / so verantwoorde
ick my selven met [des] te
beteren moet.
11 Also gy kont weten dat
het niet meer dan twaelf da-
gen en zijn / van dat ick ben
opgekomen om te aenbid-
den te Jerusalem:
12 Ende sy en hebben my
noch in den Tempel gevon-
den tot yemant sprekende /
ofte [eenige] t' samenrottin-
ge des volcks makende /
noch in de Synagogen /
noch in de stadt:
13 Noch sy en konnen niet
bewijsen / daer van sy my nu
beschuldigen.
14 Maer dit bekenne ick u/
dat ick nae dien wegh / welc-
ken sy secte noemen / den
Godt der vaderen alsoo die-
ne / geloovende alles dat in
de wet / ende in de Prophe-
ten geschreven is:
15 Hebbende hope op Godt/
welcke dese oock selve ver-
wachten / dat 'er een opstan-
dinge der dooden wesen sal /
beyde der rechtveerdige en-
de der onrechtveerdige.
16 Ende hier in oeffene ick
my selve / om altijt een on-
ergerlicke conscientie te heb-
ben by Godt ende de men-
schen.
17 Doch na vele jaren ben
ick gekomen om aelmoessen
te doen aen mijn volck / ende
offerhanden.
18 Waer over my gevonden
hebben geheyligt zijnde / in
den Tempel / niet met volck/
noch met beroerte / eenige
Joden uyt Asien /
19 Welcke behoorden [hier]
voor u tegenwoordigh te
zijn / ende [my] te beschul-
digen / indien sy yet hadden
tegen my.
20 Ofte dat dese selve seg-
gen of sy eenigh onrecht in
my gevonden hebben / als
ick voor den Raet stont:
21 Dan van dit eenigh
woort / 't welck ick riep
staende onder haer / Over
de opstandinge der dooden
worde ick heden van u lie-
den geoordeelt.
22 Doe nu Felix dit gehoort
hadde / stelde hyse uyt / seg-
gende / Als ick naerder we-
tenschap van desen wegh sal
hebben / wanneer Lysias de
Overste sal afgekomen zijn /
so sal ick volle kennisse ne-
men van uwe saken.
23 Ende hy beval den
Hooftman over hondert dat
Paulus soude bewaert wor-
den / en verlichtinge heb-
ben / ende dat hy niemant
van de sijne en soude belet-
ten [hem] te dienen / ofte
tot hem te komen.
24 Ende na sommige dagen
Fe-

Felix daer gekomen zijnde
met Druſilla ſijn wijf/ die een
Jodinne was/ ontboodt
Paulum/ ende hoorde hem
van het geloove in Chriſtum.
25 Ende als hy handelde
van rechtveerdigheyt/ ende
matigheyt/ ende [van] het
toekomende oordeel/ Felix
ſeer bevreeſt geworden zijn-
de/ antwoordde/ Voor dit-
mael gaet henen/ ende als
ick gelegenen tijt ſal hebben
bekomen/ ſo ſal ick u tot
my roepen:
26 Ende te gelijck oock ho-
pende dat hem van Paulo
gelt gegeven ſoude worden/
op dat hy hem loſliete:
Waerom hy hem oock dick-
maels ontboodt/ende ſprack
met hem.
27 Maer als twee jaren ver-
vult waren/ kreegh Felix
Porcium Feſtum in ſijne
plaetſe/ ende Felix willende
den Joden gunſte bewijſen/
liet Paulum gevangen.

Het 25. Capittel.

FEſtus dan in de provincie
gekomen zijnde/ gingh
na drie dagen van Ceſareen
op nae Jeruſalem.
2 Ende de Hoogeprieſter/en-
de de voornaemſte der Joden
verſchenen voor hem tegen
Paulum/ ende baden hem:
3 Begeerende gunſte tegen
hem/ op dat hy hem ſoude
doen komen te Jeruſalem:
[ende] leggende eene lage/
om hem op den wegh om
te brengen.
4 Doch Feſtus antwoord-
de/ dat Paulus te Ceſareen
bewaert wiert/ ende dat
hy ſelve haeſt [derwaerts]
ſoude verreyſen.
5 Die dan/ ſeyde hy/ onder
u konnen/ dat ſy mede af-
reyſen/ ende ſo daer yet on-
behoorlicks in deſen man is/
dat ſy hem beſchuldigen.
6 Eñ als hy onder haer niet
meer als tien dagen overge-
bracht en hadde/ quam hy
af nae Ceſareen/ ende des
anderen daegs op den Rech-
terſtoel geſeten zijnde be-
val hy dat Paulus ſoude
[voort]gebracht worden.
7 Ende als hy daer geko-
men was/ ſtonden de Joden/
die van Jeruſalem afgeko-
men waren/ rontom [hem]/
vele ende ſware beſchuldin-
gen tegen Paulum voort-
brengende/ die ſy niet en
konden bewijſen.
8 Dewijle hy verantwoor-
dende ſeyde/ Ick en hebbe
noch tegen de wet der Jo-
den/ noch tegen den Tem-
pel noch tegen den Keyſer
yet geſondigt.
9 Maer Feſtus willende
den Joden gunſte bewijſen/
antwoordde Paulo ende ſey-
de/ Wilt gy nae Jeruſalem
opgaen/ ende aldaer voor
my over deſe dingen geoor-
deelt worden?

10 Ende Paulus seyde/ Ick
stae voor den Rechterstoel
des Keysers/ daer ick ge-
oordeelt moet worden: den
Joden en hebbe ick geen
onrecht gedaen/ gelijck gy
oock seer wel weet.
11 Want indien ick onrecht
doe/ ende yet des doots
weerdigh gedaen hebbe/ ick
en weygere niet te sterven:
maer indiender niet en is
van 't gene daer van dese my
beschuldigen/ so en kan nie-
mant my haer uyt gunste
overgeven. Ick beroepe my
op den Keyser.
12 Doe antwoordde Fes-
tus/ als hy met den Raet ge-
sproken hadde: Hebt gy u
op den Keyser beroepen?
Gy sult tot den Keyser gaen.
13 Ende als eenige dagen
voorbygegaen waren/ qua-
men de Koningh Agrippa
ende Bernice te Cesareen/
om Festum te begroeten.
14 Ende doe sy aldaer vele
dagen overgebracht had-
den/ heeft Festus de saken
Pauli aen den Koningh ver-
haelt/ seggende/ [Hier] is
een seker man van Felix ge-
vangen gelaten:
15 Om wiens wille/ als ick
te Jerusalem was/ de Over-
priesters ende de Ouderlin-
gen der Joden verschenen/
begeerende vonnisse tegen
hem.
16 Aen dewelcke ick ant-
woordde/ dat de Romeynen
de gewoonte niet en hebben
eenigen mensche uyt gun-
ste ter doot over te geven/
eer de beschuldigde de be-
schuldigers tegenwoordigh
heeft/ ende plaetse van
verantwoordinge gekregen
heeft over de beschuldinge.
17 Als sy dan gesamentlick
alhier gekomen waren/ so
ben ick/ geen uytstel nemen-
de/ des [daegs] daer aen op
den Rechterstoel geseten/
ende beval dat de man soude
[voort]gebracht worden.
18 Over welcken/ de be-
schuldigers [hier] staende/
geen sake en hebben voort-
gebracht/ daer van ick ver-
moedde:
19 Maer hadden tegen
hem eenige vragen van ha-
ren Godtsdienst/ ende van
sekeren Jesus die gestorven
was/ welcken Paulus sey-
de te leven.
20 Ende als ick over de on-
dersoeckinge van dese sake in
twijffelinge was/ seyde ick/
of hy wilde gaen nae Jerusa-
lem/ ende aldaer over dese
dingen geoordeelt worden.
21 Ende als Paulus hem
beriep/ dat men hem tot de
kennisse des Keysers bewa-
ren soude/ so hebbe ick be-
volen/ dat hy bewaert sou-
de worden ter tijt toe/ dat
ick hem tot den Keyser sen-
den soude.

22 En-

22 Ende Agrippa seyde tot Festum / Ick wilde oock selve dien mensche [wel] hooren. Ende hy seyde / Morgen sult gy hem hooren.

23 Des anderen daegs dan als Agrippa gekomen was / ende Bernice met groote pracht / ende als sy ingegaen waren in het Rechthuys met de Overste over duysent / ende de mannen die de voornaemste der stadt waren / wiert Paulus door Festi bevel [voort]gebracht.

24 Ende Festus seyde / Agrippa Koningh / ende gy mannen alle die met ons [hier] tegenwoordigh zijt / gy siet desen / van welcken my de gantsche menigte der Joden heeft aengesproken / beyde te Jerusalem ende hier / roepende dat hy niet meer en behoort te leven.

25 Maer ick bevonden hebbende dat hy niet des doots weerdigh gedaen en hadde / ende dewijle hy oock selve hem op den Keyser beroepen heeft / hebbe besloten hem te senden.

26 Van welcken ick niet sekers en hebbe aen den Heere te schrijven: daerom hebbe ick hem voor ulieden voortgebracht / ende meest voor u / Koningh Agrippa / op dat ick / na gedane ondersoeckinge / wat hebbe te schrijven.

27 Want het dunckt my tegen reden / eenen gevangenen te senden / [ende] niet oock de beschuldingen die tegen hem zijn / te kennen te geven.

Het 26 Capittel.

Ende Agrippa seyde tot Paulum / Het is u geoorlooft voor uselven te spreken. Doe streckte Paulus de hant uyt / ende verantwoordde hem [aldus]:

2 Ick achte my selven geluckigh / o Koningh Agrippa / dat ick my heden voor u sal verantwoorden / van alles daer over ick van de Joden beschuldigt worde.

3 Allermeest dewijle ick weet' / dat gy kennisse hebt van alle gewoonten en̄ vragen / die onder de Joden zijn. Daerom bidde ick u dat gy my lanckmoedelick hoort.

4 Mijn leven dan van der jonckheyt aen / het welcke van den beginne onder mijn volck te Jerusalem geweest is / weten alle de Joden:

5 Als die van over lange my te vooren gekent hebben / (indien sy 't wilden getuygen /) dat ick nae de bescheydenste secte van onsen Godtsdienst / [als] een Pharisceer geleeft hebbe:

6 Ende nu stae ick ende worde geoordeelt over de hope der belofte / die van Godt tot de vaderen geschiet is:

7 Tot dewelcke onse twaelf

geslachtẽ gedueriglick nacht
ende dagh [Godt] dienende
verhopen te komen: over
welcke hope ick / o Koningh
Agrippa / van de Joden
worde beschuldigt.
8 Wat? Wort het by ulie-
den ongelooflick geoordeelt /
dat Godt de dooden op-
weckt?
9 Ick meynde waerlick by
my selven / dat ick tegen den
name Jesu van Nazareth
vele wederpartijdige dingen
moeste doen.
10 't Welck ick oock gedaen
hebbe te Jerusalem; ende ick
hebbe vele van de heylige in
de gevanckenissen gesloten /
de macht van de Overprie-
sters ontfangen hebbende:
ende als sy omgebracht wier-
den / stemde ick het toe.
11 Ende door alle de Sy-
nagogen hebbe ickse dick-
mael gestraft / ende gedwon-
gen te lasteren: ende boven
maten tegen haer woeden-
de / hebbe ickse vervolgt
oock tot in de buyten[lant-
sche] steden.
12 Waer over oock als ick
nae Damascum reysde / met
macht ende last / welcke
[ick] van de Overpriesters
[hadde] /
13 Sagh ick / o Koningh /
in 't midden van den dagh
op den wegh een licht bo-
ven den glantz der sonne /
van den hemel my ende de
gene die met my reysden
omschijnende.
14 Ende als wy alle ter
aerden nedergevallen wa-
ren / hoorde ick eene stem-
me tot my sprekende / ende
seggende in de Hebreeusche
tale / Saul / Saul / wat
vervolgt gy my? Het is u
hart tegen de prickels de
versenen te slaen.
15 Ende ick seyde / Wie zijt
gy / Heere? Eñ hy seyde / Ick
ben Jesus dien gy vervolgt.
16 Maer recht u op / ende
staet op uwe voeten: Want
hier toe ben ick u versche-
nen om u te stellen tot een
dienaer ende getuyge der
dingen beyde die gy gesien
hebt / ende in welcke ick u
[nogh] sal verschijnen:
17 Verlossende u van dit
volck / ende [van] de Hey-
denen / tot dewelcke ick u
nu sende /
18 Om hare oogen te ope-
nen / ende [haer] te bekee-
ren van de duysternisse tot
het licht / ende [van] de
macht des satans tot Godt:
op dat sy vergevinge der
sonden ontfangen / ende een
erfdeel onder de geheyligde /
door het geloove in my.
19 Daerom / o Koningh
Agrippa / en ben ick dat
hemelsch Gesichte niet on-
gehoorsaem geweest:
20 Maer hebbe eerst den
genen die te Damascus wa-
ren /

ren / ende te Jerusalem / en-
de in 't geheele lant van Ju-
dea / ende den Heydenen
verkondigt dat sy haer sou-
den beteren / ende tot Godt
bekeeren / wercken doende
der bekeeringe weerdigh.
21 Om deser saken wille
hebben my de Joden in den
Tempel gegrepen / ende ge-
poogt om te brengen.
22 Dan hulpe van Godt
verkregen hebbende / stae
ick tot op desen dagh / be-
tuygende beyde kleyn ende
groot: niets seggende buy-
ten het gene de Propheten
ende Moses gesproken heb-
ben dat geschieden soude:
23 [Namelick] dat de Chri-
stus lijden moeste / ende dat
hy de eerste uyt de opstan-
dinge der dooden zijnde /
een licht soude verkondigen
desen volcke / ende den
Heydenen.
24 Ende als hy dese din-
gen tot verantwoordinge
sprack / seyde Festus met
grooter stemme / Gy raest /
Paule: de groote geleert-
heyt brengt u tot raserye.
25 Maer hy seyde / Ick en
rase niet / machtigste Feste /
maer ick spreke woorden
van waerheyt / ende van een
gesont verstant.
26 Want de Koningh weet
van dese dingen / tot welcken
ick oock vrymoedigheyt ge-
bruyckende spreke: want ick
en geloove niet dat hem yet
van dese dingen verborgen
is / want dit en is in gee-
nen hoeck geschiet.
27 Gelooft gy / o Koningh
Agrippa / de Propheten?
Ick weet' dat gyse gelooft.
28 Ende Agrippa seyde tot
Paulum / Gy beweegt my by-
nae een Christen te worden.
29 Ende Paulus seyde /
Ick wenschte wel van Godt /
dat / ende bynae ende ge-
heelick / niet alleen gy / maer
oock alle die my heden hoo-
ren / soodanige wierden ge-
lijck als ick ben / uytgeno-
men dese banden.
30 Ende als hy dit gesegt
hadde / stont de Koningh
op / ende de Stadhouder /
ende Bernice / ende die met
haer geseten waren:
31 Ende aen eene zijde ge-
gaen zijnde / spraken sy tot
malkanderen / seggende /
Dese mensche en doet niet
des doots ofte der banden
weerdigh.
32 Ende Agrippa seyde tot
Festum / dese mensche kon-
de losgelaten worden / in-
dien hy hem op den Keyser
niet en hadde beroepen.

Het 27. Capittel.

ENde als het besloten
was / dat wy nae Ita-
lien souden afvaren / lever-
den sy Paulum / ende eenige
andere gevangene over / aen
eenen Hooftman over hon-

dert / met name Julius / van de Keyserlicke bende.
2 Ende wy in een Adramyt-
teniſch ſchip gegaen zijnde / alſo wy de plaetſen langs Aſien bevaren ſouden / voeren wy af: ende Ariſtarchus de Macedonier van Theſſalonica was met ons.
3 Ende des anderen [daegs] quamen wy aen te Sidon. Ende Julius vriendelick met Paulo handelende / liet [hem] toe tot de vrienden te gaen / om [van haer] beſorgt te worden.
4 Ende van daer afgevaren zijnde / voeren wy onder Cypren henen / om dat de winden [ons] tegen waren.
5 Ende de zee die langs Cilicien ende Pamphylien is / doorgevaren zijnde / quamen wy aen tot Myra in Lycien.
6 Ende de Hooftman aldaer een ſchip gevonden hebbende van Alexandrien / dat nae Italien voer / dede ons in het ſelve overgaen.
7 Ende als wy vele dagen langſamelick voortvoeren / ende naeuwlicks tegen over Cnidus gekomen waren / overmits het ons de wint niet toe en liet / ſo voeren wy onder Creta henen tegen over Salmone.
8 Ende het ſelve naeuwlicks voorbyzeylende / quamen wy in een ſekere plaetſe genaemt Schoonehavens / daer de ſtadt Laſea naeby was.
9 Ende als vele tijt verloopen / ende de vaert nu ſorgelick was / om dat oock de vaſten nu voorby was / vermaendeſe Paulus /
10 Ende ſeyde tot haer / Mannen / ick ſie dat de vaert ſal geſchieden met hinder ende groote ſchade niet alleen van de ladinge ende van het ſchip / maer oock van ons leven.
11 Doch de Hooftman geloofde meer den ſtierman ende den ſchipper / dan 't gene van Paulo geſegt wiert.
12 Ende alſo de haven ongelegen was om te overwinteren / vondt het meerder [deel] geraden oock van daer te varen / of ſy eenigſins te Phenix konden aenkomen om te overwinteren / zijnde een haven in Creta / ſtreckende tegen het zuydweſten ende tegen het noordweſten.
13 Ende alſo de zuyde wint ſachtelick waeyde / meynden ſy haer voornemen verkregen te hebben / ende afgevaren zijnde zeylden ſy dicht voor by Creta henen.
14 Maer niet lange daer na ſloegh tegen het ſelve een ſtormwint / genaemt Euroclydon.
15 Ende als het ſchip daer mede wechgeruckt wiert / ende niet en konde tegen den wint

wint opzeylen / gaven wy
het op / ende dreven henen.
16 Ende loopende onder
een seker eylandeken / ge-
naemt Clauda / en konden
wy naeuwlicks des boots
machtigh worden.
17 Den welcken opgehaelt
hebbende / gebruyckten sy
[alle] behulpselen / het schip
ondergordende: ende also sy
vreesden dat sy op de [droog-
te] Syrtis vervallen souden /
streken sy het zeyl / ende
dreven alsoo henen.
18 Ende also wy van 't
onweder geweldelick geslin-
gert wierden / deden sy des
volgenden [daegs] eenen uyt-
worp:
19 Ende den derden [dagh]
wierpen wy met onse eyge-
ne handen des schips gereet-
schap uyt.
20 Ende als noch sonne
noch gesternten en versche-
nen in vele dagen / ende geen
kleyn onweder [ons] druck-
te / so wiert [ons] voorts
alle hope / van behouden te
worden / benomen.
21 Ende als men langen
tijt sonder eten geweest was /
doe stont Paulus [op] in 't
midden van haer / ende sey-
de / O mannen / men be-
hoorde my wel gehoor ge-
geven te hebben / ende van
Creta niet afgevaren te zijn /
ende dit hinder / ende dese
schade verhoedt te hebben:
22 Doch als nu vermane
ick ulieden goets moets te
zijn: want daer en sal geen
verlies geschieden van [ye-
mants] leven onder u / maer
alleen van het schip.
23 Want desen selven nacht
heeft by my gestaen een En-
gel Godts / wiens ick ben /
welcken oock ick diene /
24 Seggende / En vreest
niet / Paule; gy moet voor
den Keyser gestelt worden:
ende siet / Godt heeft u ge-
schoncken alle die met u
varen.
25 Daerom zijt goets
moets / mannen: want ick
geloove Gode / dat het al-
soo zijn sal / gelijckerwijs
het my gesegt is.
26 Doch wy moeten op een
seker eylant vervallen.
27 Als nu de veertiende
nacht gekomen was / also
wy in de Adriatische zee her-
waerts ende derwaerts ge-
dreven wierden / ontrent het
midden des nachts / ver-
moedden de schiplieden dat
haer eenigh lant naerderde.
28 Ende het dieploot uyt-
geworpen hebbende / von-
den sy twintigh vademen:
ende een weynigh voortge-
varen zijnde / wierpen sy we-
derom het dieploot uyt / en-
de vonden vijftien vademen.
29 Ende vreesende dat sy er-
gens op harde plaetsen ver-
vallen mochten / wierpen sy

vier anckers van het achter-
schip uyt / ende wenschten
dat het dagh wierde.
30 Maer als de schiplieden
sochten uyt het schip te vlie-
den/ende den boodt nederlie-
ten in de zee/onder den schijn
als of sy uyt het voorschip de
anckers souden uytbrengen /
31 Seyde Paulus tot den
Hooftman / eñ tot de krijgs-
knechten / Indien dese in het
schip niet en blijven / gy en
kont niet behouden worden.
32 Doe hieuwen de krijgs-
knechten de touwen af van
den boot / ende lieten hem
afvallen.
33 Ende ondertusschen dat
het dagh soude worden / ver-
maende Paulus [haer] alle /
dat sy souden spijse nemen :
ende seyde / Het is heden de
veertiende dagh dat gy ver-
wachtende blijft sonder eten/
ende niet en hebt genomen :
34 Daerom vermane ick u
spijse te nemen ; want dat
dient tot uwer behoudinge.
want niemanden van u en
sal een hayr van den hoof-
de vallen.
35 Ende als hy dit gesegt
ende broot genomen hadde /
danckte hy Godt in aller te-
genwoordigheyt: ende['t sel-
ve] gebroken hebbende be-
gon hy te eten.
36 Ende sy alle goets moets
geworden zijnde / namen
oock selve spijse.
37 Wy waren nu in het
schip in alles twee hondert
ses en tseventigh zielen.
38 Ende als sy met spijse
versadigt waren / lichteden
sy het schip / ende wierpen
het koorn uyt in de zee.
39 Ende doe het dagh wiert/
en kenden sy het lant niet :
maer sy merckten eenen seke-
ren inham die eenen oever
hadde / tegen den welcken sy
geraden vonden / so sy kon-
den / het schip aen te setten.
40 Ende als sy de anckers
opgehaelt hadden / gaven
sy [het schip] de zee over /
met eenen de roerbanden
losmakende : ende het ra-
zeyl nae den wint opgehaelt
hebbende / hielden sy het nae
den oever toe.
41 Maer vervallende op
een plaetse die de zee aen bey-
de zijden hadde / setteden sy
het schip daer op : ende het
voorschip vastsittende bleef
onbeweeglick / maer het
achterschip brack van 't ge-
welt der baren.
42 De raetslagh nu der
krijgslieden was / dat sy de
gevangene souden dooden /
op dat niemant ontswom-
men zijnde en soude ont-
vlieden.
43 Maer de Hooftman /
willende Paulum behouden/
belettede haer dat voorne-
men / ende beval dat de ge-
ne die swemmen konden /
haer

haer eerst souden afwerpen /
ende te lande komen:
44 Ende de andere / sommi-
ge op plancken / ende som-
mige op eenige [stucken] van
't schip. Ende alsoo is 't ge-
schiet dat sy alle behouden
aen 't lant gekomen zijn.

Het 28. Capittel.

ENde als sy ontkomen
waren / doe verstonden
sy dat het eylant Melite hiet.
2 Ende de Barbaren be-
wesen ons geen gemeene
vriendelickheyt. Want een
groot vyer ontsteken heb-
bende / namen sy ons alle in /
om den regen die overquam /
ende om de koude:
3 Ende als Paulus eenen
hoop rijseren byeengeraept
ende op het vyer geleyt had-
de / quam daer een adder
uyt door de hitte / ende vat-
tede sijne hant.
4 Ende als de Barbaren de
beeste sagen aen sijne hant
hangen / seyden sy tot mal-
kanderen / Dese mensche is
gewisselick een dootslager /
welcken de wrake niet en
laet leven / daer hy uyt de
zee ontkomen is.
5 Maer hy schuddede het
beest af in het vyer / ende
en leedt niet quaets.
6 Ende sy verwachteden
dat hy soude opswellen / ofte
terstont doot nedervallen.
Maer als sy lange ver-
wacht hadden / ende sagen
dat geen ongemack over
hem en quam / werden sy
verandert / ende seyden dat
hy een godt was.
7 Ende hier ontrent deselve
plaetse hadde de voornaemste
van 't eylant met name Pu-
blius [sijne] lanthoeven: die
ons ontfingh / ende drie da-
gen vriendelick herbergde.
8 Ende het geschiedde dat
de vader van Publius / met
koortsen ende den rooden
loop bevangen zijnde / te
bedde lagh: tot den welcken
Paulus ingingh / ende als
hy gebeden hadde / leyde hy
de handen op hem / ende
maeckte hem gesont.
9 Als dit dan geschiet was /
quamen oock tot hem de an-
dere die kranckheden had-
den in het eylant / ende wier-
den genesen.
10 Die ons oock eerden met
vele eere ende als wy ver-
trecken souden / bestelden sy
[ons] 't gene van noode was.
11 Ende na drie maenden
voeren wy af in een schip
van Alexandrien / dat in 't
eylant overwintert hadde /
hebbende tot een teecken /
Castor en Pollux.
12 Ende als wy tot Syracu-
sen aengekomen waren / ble-
ven wy [aldaer] drie dagen.
13 Van waer wy omme-
voeren / ende quamen aen
tot Rhegium: ende also na
éénen dagh de wint zuyd

wert / quamen wy den twee-
den dagh tot Puteolen.
14 Alwaer wy broeders
vonden / ende wierden ge-
beden seven dagen by haer
te blijven: ende alsoo gin-
gen wy nae Romen.
15 Ende van daer qua-
men de broeders / van onse
saken gehoort hebbende /
ons te gemoete tot Appii-
merckt / ende de Drie-taber-
nen: welcke Paulus siende /
danckte hy Godt / ende
greep eenen moet.
16 Ende doe wy te Romen
gekomen waren / gaf de
Hooftman de gevangene
over aen den Oversten des
legers: maer Paulo wiert
toegelaten op hemselven te
woonen met den krijgs-
knecht die hem bewaerde.
17 Ende het geschiedde na
drie dagen / dat Paulus t' sa-
menriep de gene die de voor-
naemste der Joden waren:
Ende als sy t' samengeko-
men waren / seyde hy tot
haer / Mannen broeders /
Ick die niets gedaen en heb-
be tegen het volck / ofte de
vaderlicke gewoonten / ben
gebonden uyt Jerusalem
overgelevert in de handen
der Romeynen.
18 Dewelcke my onder-
socht hebbende/wilden [my]
laslaten / om dat geen schult
des doots in my en was.
19 Maer als de Joden
[sulcks] tegenspraken / wiert
ick genootsaeckt my op den
Keyser te beroepen: [doch]
niet als of ick yet hadde mijn
volck te beschuldigen.
20 Om dese oorsake van
hebbe ick u by my geroepen /
om [u] te sien / ende aen te
spreken: want van wegen
de hope Israëls ben ick met
dese keten omvangen.
21 Maer sy seyden tot
hem / Wy en hebben noch
brieven u aengaende van
Judea ontfangen: noch ye-
mant van de broederen hier
gekomen zijnde en heeft van
u yet quaets geboodschapt /
ofte gesproken.
22 Maer wy begeeren wel
van u te hooren wat gy ge-
voelt: want wat dat dese secte
aengaet / ons is bekent /
datse overal tegengesproken
wort.
23 Ende als sy hem eenen
dagh gestelt hadden / qua-
mender vele in [sijne] woon-
plaetse: den welcken hy het
koninckrijcke Godts uyt-
leyde / ende betuygde / ende
poogde haer te bewegen tot
het geloove Jesu / beyde
uyt de wet Mosis ende de
Propheten / van 's morgens
vroegh tot den avont toe.
24 Ende sommige geloof-
den wel het gene dat gesegt
wiert / maer sommige en
geloofden niet.
25 Ende tegen malkanderen
on-

oneens zijnde scheydden sy: als Paulus [dit] éen woort geseght hadde / [namelick,] Wel heeft de Heylige Geest gesproken door Esaiam den Propheet tot onse vaderen /
26 Seggende / Gaet henen tot dit volck / ende segt / Met het gehoor suit gy hooren / ende geensins verstaen: ende siende suit gy sien / ende geensins bemercken.
27 Want het herte deses volcks is dick geworden / ende met de ooren hebben sy swaerlick gehoort / ende hare oogen hebben sy toegedaen: op dat sy niet te eeniger tijt met de oogen en souden sien / ende met de ooren hooren / ende met het herte verstaen / ende sy haer bekeeren / ende ick hare genese.
28 Het zy u dan bekent / dat de saligheyt Godts den Heydenen gesonden is / ende deselve sullen hooren.
29 Ende als hy dit geseght hadde / gingen de Joden wech / vele twistinge hebbende onder malkanderen.
30 Ende Paulus bleef twee geheele jaren in sijn eygen gehuerde wooninge: ende ontfingh alle die tot hem quamen:
31 Predikende het Koninckrijcke Godts / ende leerende van den Heere Jesu Christo met alle vrymoedigheyt / onverhindert.

De Sendbrief des Apostels PAULI aen de

ROMEYNEN.

Het Eerste Capittel.

PAULUS, een dienstknecht Jesu Christi / een geroepen Apostel / afgesondert tot het Evangelium Godts /
2 (Het welck hy te vooren belooft hadde door sijne Propheten / in de heylige Schriften /)
3 Van sijnen Sone / (die geworden is uyt den zade Davids / nae den vleesche:
4 Die krachtelick bewesen is te zijn de Sone Godts / nae den Geest der heyligmakinge / uyt de opstandinge der dooden /) [namelick] Jesu Christo onsen Heere:
5 (Door welcken wy hebben ontfangen genade / ende het Apostelschap / tot gehoorsaemheyt des geloofs onder alle de Heydenen / voor sijnen name.
6 Onder welcke gy oock zijt / geroepene Jesu Christi.)
7 Allen die te Romen zijt / geliefde Godts / [ende] geroepene heylige: genade zy u ende vrede van Godt onsen Vader / ende den Heere Jesu Christo.
8 Eerstelick dancke ick mijnen Godt door Jesum Christum over u allen / dat uw geloove verkondigt

woort in de geheele wereldt.
9 Want Godt is mijn getuyge / welcken ick diene in mijnen geest/ in het Evangelium sijns Soons/ hoe ick sonder nalaten uwer gedencke/
10 Alle tijt in mijne gebeden biddende/ of mogelick my nogh 't eeniger tijt goede gelegenheyt gegeven wierde door den wille Godts om tot ulieden te komen.
11 Want ick verlange om u te sien/ op dat ick u eenige geestelicke gave mochte mededeylen/ ten eynde gy versterckt soudet worden:
12 Dat is/ om mede vertroost te worden onder u / door het onderlinge geloove/ soo het uwe als het mijne.
13 Doch ick en wil niet dat u onbekent zy/ broeders/ dat ick menigmael voorgenomen hebbe tot u te komen / (ende ben tot nach toe verhindert geweest /) op dat ick oock onder u eenige vrucht soude hebben / gelijck als oock onder de andere Heydenen.
14 Beyde Grieken ende Barbaren / beyde wijsen ende onwijsen ben ick een schuldenaer.
15 Alsoo 't gene in my is / dat is volveerdigh om u oock die te Romen zijt / het Evangelium te verkondigen.
16 Want ick en schame my des Evangeliums Christi niet: Want het is een kracht Godts tot saligheyt een yegelick die gelooft/ eerst den Jode / en [oock] den Griecken.
17 Want de rechtveerdigheyt Godts wort in 't selve geopenbaert uyt geloove tot geloove: gelijck geschreven is/ Maer de rechtveerdige sal uyt den geloove leven.
18 Want de toorne Godts wort geopenbaert van den hemel over alle godtloosheyt ende ongerechtigheyt der menschen/ [als] die de waerheyt in ongerechtigheyt t' onderhouden.
19 Overmits het gene van Godt kennelick is/ in haer openbaer is: want Godt heeft het haer geopenbaert.
20 Want sijne onsienlicke dingen worden van de scheppinge der wereldt aen / uyt de schepselen verstaen en doorsien / beyde sijne eeuwige kracht ende Goddelickheyt / op dat sy niet te verontschuldigen en souden zijn.
21 Om dat sy Godt kennende / [hem] als Godt niet en hebben verheerlickt ofte gedanckt: maer zijn verydelt geworden in hare overleggingen/ ende haer onverstandigh herte is verduystert geworden.
22 Haer uytgevende voor wijse / zijn sy dwaes geworden:
23 Ende hebben de heerlickheyt des onverderflicken

Godts

Godts verandert in de ge-
lijckenisse eenes beelts van
een verderflick mensche /
ende van gevogelte / ende
van viervoetige / ende kruy-
pende [gedierten].
24 Daerom heeftse Godt
oock overgegeven in de be-
geerlickheden harer herten
tot onreynigheyt / om hare
lichamen onder malkande-
ren te ont-eeren.
25 [Als] die de waerheyt
Godts verandert hebben in
de leugen / ende het schepsel
ge-eert ende gedient hebben
boven den Schepper / die
te prijsen is in der eeuwig-
heyt / Amen.
26 Daerom heeftse Godt
overgegeven tot oneerlicke
bewegingen. Want oock
hare vrouwen hebben het
natuerlick gebruyck veran-
dert in het [gebruyck] te-
gen nature.
27 Ende insgelijcks oock
de mannen nalatende het
natuerlick gebruyck der
vrouwe / zijn verhittet ge-
worden in haren lust tegen
malkanderen / mannen met
mannen schandelickheyt be-
drijvende / ende de vergel-
dinge van hare dwalinge /
die [daer toe] behoorde / in
haerselven ontfangende.
28 Ende gelijck het haer
niet goet gedacht en heeft
Godt in erkenteniße te hou-
den / so heeftse Godt over-
gegeven in eenen verkeer-
den sin / om te doen dingen
die niet en betamen.
29 Vervult zijnde met al-
le ongerechtigheyt / hoere-
rye / booßheyt / gierigheyt /
quaetheyt: vol van nijdig-
heyt / moort / twist / be-
drogh / quaetaerdigheyt.
30 Oorblasers / achterklap-
pers / haters Godts / sma-
ders / hoovaerdige / laet-
dunckige / vinders van qua-
de dingen / den ouderen on-
gehoorsaem /
31 Onverstandige / ver-
bontbrekers / sonder na-
tuerlicke liefde / onversoen-
licke / onbarmhertige /
32 Dewelcke daer sy het
recht Godts weten / ([na-
melick] dat de gene die sulc-
ke dingen doen / des doots
weerdigh zijn /) niet alleen
deselve en doen / maer oock
mede een welgevallen heb-
ben in de gene diese doen.

Het 2. Capittel.

DAerom en zijt gy niet
te verontschuldigen / o
mensche / wie gy zijt / die [an-
dere] oordeelt. Want daer in
gy eenen anderen oordeelt /
veroordeelt gy uselven:
want gy die [andere] oor-
deelt / doet de selve dingen.
2 Ende wy weten dat het
oordeel Godts nae waerheyt
is / over de gene die sulcke
dingen doen.
3 Ende denckt gy dit / o men-

sche / die oordeelt de gene die sulcke dingen doen / ende deselve doet / dat gy het oordeel Godts sult ontvlieden?
4 Of veracht gy den rijckdom sijner goedertierenheyt / ende verdraegsaemheyt / ende lanckmoedigheyt / niet wetende dat de goedertierenheyt Godts u tot bekeeringe leydt?
5 Maer nae uwe hardigheyt / ende onbekeerlick herte vergadert gy uselven toorne als eenen schat / in den dagh des toorns ende der openbaringe van het rechtveerdigh oordeel Godts:
6 Welcke een yegelick vergelden sal nae sijne wercken:
7 Den genen wel / die met volherdinge in goet-doen / heerlickheyt / ende eere / ende onverderflickheyt soecken / het eeuwige leven:
8 Maer den genen die twistgierigh zijn / ende die der waerheyt ongehoorsaem / doch der ongerechtigheyt gehoorsaem zijn / [sal] verbolgenheyt ende toorne [vergolden worden].
9 Verdruckinge ende benaeuwtheyt over alle ziele des menschen die het quaet werckt / eerst des Joden / ende [oock] des Griecken:
10 Maer heerlickheyt / ende eere / eñ vrede een yegelick die het goede werckt / eerst den Jode / ende [oock] den Grieck.
11 Want daer en is geen aenneminge des persoons by Godt.
12 Want soo vele als 'er sonder wet gesondigt hebben / sullen oock sonder wet verloren gaen: ende soo vele als 'er onder de wet gesondigt hebben / sullen door de wet geoordeelt worden:
13 (Want de hoorders der wet en zijn niet rechtveerdigh voor Godt / maer de doenders der wet sullen gerechtveerdigt worden:
14 Want wanneer de Heydenen die de wet niet en hebben / van nature de dingen doen die der wet zijn / dese de wet niet hebbende / zijn haerselven een wet:
15 [Als] die betoonen het werck der wet geschreven in hare herten / hare conscientie mede getuygende / ende de gedachten onder malkanderen [haer] beschuldigende / ofte oock ontschuldigende:)
16 In den dagh wanneer Godt de verborgene dingen der menschen sal oordeelen door Jesum Christum / nae mijn Euangelium.
17 Siet / gy wort een Jode genaemt / ende rust op de wet / ende roemt op Godt /
18 Ende gy weet [sijnen] wille / eñ beproeft de dingen die [daer van] verschillen / zijnde onderwesen uyt de wet.
19 Ende gy betrouwt uselven

ven te zijn een leydsman der
blinde / een licht der gene
die in duysternisse zijn:
20 Een onderrichter der on-
wijse / [ende] een leermeester
der onwetende / hebbende de
gedaente der kennisse ende
der waerheyt in de wet.
21 Die dan eenen anderen
leert / en leert gy uselven
niet? Die predickt dat men
niet stelen en sal / steelt gy?
22 Die segt dat men geen
overspel doen en sal / doet gy
overspel? Die van de afgo-
den een grouwel hebt / be-
rooft gy het heylige?
23 Die op de wet roemt /
ont-eert gy Godt door de
overtredinge der wet?
24 Want de name Godts
wort om uwent wille gelas-
tert onder de Heydenen: ge-
lijck geschreven is.
25 Want de Besnijdenisse is
wel nut / indien gy de wet
doet: maer indien gy een
overtreder der wet zijt / so
is uwe Besnijdenisse voor-
huyt geworden.
26 Indien dan de Voorhuyt
de rechten der wet bewaert /
en sal niet sijne voorhuyt tot
een Besnijdenisse gerekent
worden?
27 Ende [en] sal de Voor-
huyt die uyt de nature is / als
sy de wet volbrengt / u [niet]
oordeelen / die door de letter
ende Besnijdenisse een over-
treder der wet zijt?
28 Want die en is niet een
Jode / die 't in 't openbaer is:
noch die en is niet de Besnij-
denisse / die 't in 't openbaer
in het vleesch is:
29 Maer die is een Jode /
die 't in 't verborgen is / ende
de Besnijdenisse des herten /
in den geest / niet [in] de
letter [is de Besnijdenisse]:
wiens lof niet en is uyt de
menschen / maer uyt Godt.

Het 3. Capittel.

WElck is dan het voor-
deel des Joden? Of
welcke is de nuttigheyt der
Besnijdenisse?
2 Vele in alle maniere.
Want [dit is] wel het eer-
ste / dat haer de woorden
Godts zijn toebetrouwt.
3 Want wat is 't / al zijn som-
mige ongeloovigh geweest?
sal hare ongeloovigheyt het
geloove Godts te niete doen?
4 Dat zy verre: Doch Godt
zy waerachtigh / maer alle
mensche leugenachtigh: ge-
lijck als geschreven is / Op
dat gy gerechtveerdigt wort
in uwe woorden / ende over-
wint wanneer gy oordeelt.
5 Indien nu onse ongerech-
tigheyt Godts gerechtig-
heyt bevestigt / wat sullen
wy seggen? Is Godt on-
rechtveerdigh als hy toorne
over [ons] brengt? (ick spre-
ke nae den mensche.)
6 Dat sy verre: andersins hoe
sal Godt de werelt oordeelen?
7 Want

7 Want indien de waerheyt Godts door mijne leugen overvloediger is geworden/ tot sijne heerlickheyt/ wat worde ick oock nogh als een sondaer geoordeelt?
8 Ende [en seggen wy] niet [liever]/ (gelijck wy gelastert worden/ ende gelijck sommige seggen dat wy seggen/) Laet ons het quaet doen/ op dat het goede [daer uyt] kome? welcker verdoemenisse rechtveerdigh is.
9 Wat dan? Zijn wy uytnemender? gantschelick niet: want wy hebben te vooren beschuldigt beyde Joden ende Griecken/ datse alle onder de sonde zijn.
10 Gelijck geschreven is/ Daer en is niemant rechtveerdigh/ oock niet één:
11 Daer is niemant die verstandigh is/ daer is niemant die Godt soeckt.
12 Alle zijn sy afgeweken/ te samen zijn sy onnut geworden: daer en is niemant die goet doet/ daer en is [oock] niet tot één toe.
13 Hare kele is een geopent graf: met hare tongen plegen sy bedrogh: slangen venijn is onder hare lippen:
14 Welcker mont is vol van verbloeckinge en̄ bitterheyt:
15 Hare voeten zijn snel om bloet te vergieten:
16 Vernielinge ende ellendigheyt is in hare wegen:
17 Ende den wegh des vredes en hebben sy niet gekent.
18 Daer en is geen vreese Godts voor hare oogen.
19 Wy weten nu dat al wat de wet segt/ sy dat spreeckt tot de gene die onder de wet zijn: op dat alle mont gestopt worde/ ende de geheele werelt [voor] Godt verdoemelick zy.
20 Daerom en sal uyt de wercken der wet geen vleesch gerechtveerdigt worden voor hem. Want door de wet is de kennisse der sonde.
21 Maer nu is de rechtveerdigheyt Godts geopenbaert geworden sonder de wet/ hebbende getuygenisse van de wet en̄ de Propheten:
22 Namelick de rechtveerdigheyt Godts door het geloove Jesu Christi/ tot allen/ ende over allen die gelooven: Want daer en is geen onderscheyt.
23 Want sy hebben alle gesondigt/ ende derven de heerlickheyt Godts:
24 Ende worden om niet gerechtveerdigt/ uyt sijne genade/ door de verlossinge die in Christo Jesu is:
25 Welcken Godt voorgestelt heeft [tot] een versoeninge door het geloove in sijnen bloede/ tot een betooninge van sijne rechtveerdigheyt/ door de vergevinge der sonden die te vooren

geschiet zijn/ onder de ver-
draegsaemheyt Godts.
26 Tot een betooninge van
sijne rechtveerdigheyt in de-
sen tegenwoordigen tijt: op
dat hy rechtveerdigh zy / en
rechtveerdigende den genen/
die uyt den geloove Jesu is.
27 Waer is dan de roem?
Hy is uytgesloten. Door wat
wet? Der wercken? Neen /
maer door de wet des geloofs.
28 Wy besluyten dan dat
de mensche door het geloove
gerechtveerdigt wort/ son-
der de wercken der wet.
29 Is Godt [een Godt] der
Joden alleen? Ende en is hy
't niet oock der Heydenen?
Ja / oock der Heydenen.
30 Naedemael hy een ee-
nigh Godt is die de Besnij-
denisse rechtveerdigen sal uyt
het geloove / ende de Voor-
huyt door het geloove.
31 Doen wy dan de wet te
niete door het geloove? Dat
zy verre: maer wy bevesti-
gen de wet.

Het 4. Capittel.

WAt sullen wy dan seg-
gen / dat Abraham
onse vader verkregen heeft
nae den vleesche?
2 Want indien Abraham
uyt de wercken gerechtveer-
digt is/ so heeft hy roem /
maer niet by Godt.
3 Want wat segt de Schrift?
Ende Abraham geloofde
Godt / ende het is hem gere-
kent tot rechtveerdigheyt.
4 Nu den genen die werckt
en wort de loon niet toege-
rekent nae genade / maer
nae schult.
5 Doch den genen die niet en
werckt/maer gelooft in hem/
die den godtloosen rechtveer-
digt / wort sijn geloove gere-
kent tot rechtveerdigheyt.
6 Gelijck oock David den
mensche saligh spreeckt /
welcken Godt de rechtveer-
digheyt toerekent sonder
wercken:
7 [Seggende,] Saligh zijn-
se welcker ongerechtigheden
vergeven zijn / ende welcker
sonden bedeckt zijn:
8 Saligh is de man / welc-
ken de Heere de sonde niet
toe en rekent.
9 Dese saligsprekinge dan /
is die [alleen] over de Be-
snijdenisse / ofte oock over
de Voorhuyt? want wy
seggen dat Abraham het
geloove gerekent is tot
rechtveerdigheyt.
10 Hoe is 't [hem] dan toe-
gerekent? als hy in de Be-
snijdenisse was / of in de
voorhuyt? Niet in de Besnij-
denisse/ maer in de voorhuyt.
11 Ende hy heeft het teec-
ken der Besnijdenisse ont-
fangen [tot] eenen segel der
rechtveerdigheyt des ge-
loofs/ die [hem] in de voor-
huyt [was toegerekent]: op
dat hy soude zijn een vader
van

van alle die gelooven in de
voorhuyt zijnde / ten eynde
oock haer de rechtveerdig-
heyt toegerekent werde:
12 Ende een vader der Be-
snijdenisse / den genen [name-
lick] die niet alleen uyt de
Besnijdenisse zijn / maer die
oock wandelen in de voet-
stappen des geloofs onses
vaders Abrahams / 't welck
in de voorhuyt was.
13 Want de belofte [en is]
niet door de wet aen Abra-
ham / of sijnen zade [ge-
schiet] / namelick dat hy een
erfgenaem der werelt soude
zijn / maer door de recht-
veerdigheyt des geloofs.
14 Want indien de gene die
uyt de wet zijn erfgenaemen
zijn / so is het geloove ydel
geworden / ende de belofte-
nisse te niete gedaen.
15 Want de wet werckt
toorn. Want waer geen wet
en is / [daer] en is oock
geen overtredinge.
16 Daerom isse uyt den ge-
loove / op datse zy nae gena-
de: ten eynde de belofte vast
zy alle den zade / niet alleen
dat uyt de wet is / maer
oock dat uyt den geloove
Abrahams is / welcke is een
vader van ons allen /
17 (Gelijck geschreven staet /
Ick hebbe u tot een vader
van vele volcken gestelt /)
voor hem aen welcken hy
gelooft heeft / [namelick]
Godt die de doode levendigh
maeckt / ende roept de dingen
die niet en zijn als offe waren.
18 Welcke tegen hope op
hope gelooft heeft / dat hy
soude worden een vader van
vele volcken: volgens 't ge-
ne gesegt was / Alsoo sal uw
zaet wesen.
19 Ende niet verswackt zijn-
de in 't geloove / en heeft hy
sijn eygen lichaem niet aen-
gemerckt / dat alreede ver-
storven was / so hy ontrent
hondert jaren oudt was /
[noch] oock dat de moeder
in Sara verstorven was.
20 Ende hy en heeft aen de
belofteniße Godts niet ge-
twijffelt door ongeloove:
maer is gesterckt geweest
in 't geloove / gevende Godt
de eere:
21 Ende ten vollen verse-
kert zijnde / dat het gene
belooft was / hy oock mach-
tigh was te doen.
22 Daerom is het hem
oock tot rechtveerdigheyt
gerekent.
23 Nu en is 't niet alleen om
sijnent wille geschreven / dat
het hem toegerekent is:
24 Maer oock om onsent
wille / welcken het sal toe-
gerekent worden / [name-
lick] den genen die geloo-
ven in hem die Jesum on-
sen Heere uyt de dooden
opgeweckt heeft;
25 Welcke overgelevert is
om

om onse sonden/ ende op-
gewecht om onse rechtveer-
digmakinge.

Het 5. Capittel.

Wy dan gerechtveer-
digt zijnde uyt den
geloove / hebben vrede by
Godt door onsen Heere Je-
sum Christum:
2 Door welcken wy oock
de toeleydinge hebben door
't geloove tot dese genade/
in welcke wy staen/ ende
roemen in de hope der heer-
lickheyt Godts.
3 Ende niet alleenlick [dit]/
maer wy roemen oock in
de verdruckingen: wetende
dat de verdruckinge lijd-
saemheyt werckt:
4 Ende de lijdsaemheyt be-
vindinge/ ende de bevindin-
ge hope:
5 Ende de hope en be-
schaemt niet/om dat de liefde
Godts in onse herten uytge-
stort is door den Heyligen
Geest/ die ons is gegeven.
6 Want Christus/ als wy
nogh krachteloos waren / is
te sijner tijt voor de godt-
loose gestorven.
7 Want naeuwlicks sal ye-
mant voor eenen rechtveer-
digen sterven: want voor
den goeden sal mogelick ye-
mant oock bestaen te sterven.
8 Maer Godt bevestigt sijne
liefde tegen ons/dat Christus
voor ons gestorven is/ als
wy nogh sondaers waren.
9 Veel meer dan/ zijnde
nu gerechtveerdigt door sijn
bloet/ sullen wy door hem
behouden worden van den
toorn.
10 Want indien wy vyan-
den zijnde met Godt versoent
zijn door den doot sijns
Soons/ veel meer sullen wy
versoent zijnde behouden
worden door sijn leven.
11 Ende niet alleenlick
[dit]/ maer wy roemen oock
in Godt/ door onsen Heere
Jesum Christum/ door welc-
ken wy nu de versoeninge
gekregen hebben.
12 Daerom gelijck door
éénen mensche de sonde in de
wereldt ingekomen is/ ende
door de sonde de doot: ende
alsoo de doot tot alle men-
schen doorgegaen is/ in welc-
ken alle gesondigt hebben.
13 Want tot de wet was de
sonde in de wereldt: maer de
sonden en wort niet toegere-
kent/ als 'er geen wet en is.
14 Maer de doot heeft ge-
heerscht van Adam tot Mo-
sem toe/ oock over de gene
die niet gesondigt en had-
den in de gelijckheyt der
overtredinge Adams/ welc-
ke een voorbeelt is des ge-
nen die komen soude.
15 Doch niet/ gelijck de
misdaet/ alsoo is oock de
genadengifte. Want indien
door de misdaet van éénen
vele gestorven zijn/ so is
veel

veel meer de genade Godts
ende de gave door de gena-
de/ die daer is éénes men-
schen Jesu Christi / over-
vloedigh geweest over vele.
16 Ende niet gelijck [de
schult was] door den éénen
die gesondigt heeft/ [alsoo
is] de gifte. Want de schult
is wel uyt ééne [misdaet] tot
verdoemenisse: maer de gena-
dengifte is uyt vele misdaden
tot rechtveerdigmakinge.
17 Want indien door de
misdaet van éénen de doot
geheerscht heeft door dien
éénen/ veel meer sullen de
gene/ die den overvloet der
genade ende der gave der
rechtveerdigheyt ontfan-
gen/ in het leven heerschen
door dien éénen [namelick]
Jesum Christum.
18 So dan gelijck door
ééne misdaet [de schult geko-
men is] over alle menschen
tot verdoemenisse: alsoo oock
door ééne rechtveerdigheyt
[komt de genade] over alle
menschen tot rechtveerdig-
makinge des levens.
19 Want gelijck door de
ongehoorsaemheyt van dien
éénen mensche vele [tot] son-
daers gestelt zijn geworden/
alsoo sullen oock door de ge-
hoorsaemheyt van éénen ve-
le [tot] rechtveerdige gestelt
worden.
20 Maer de wet is boven
dien ingekomen/ op dat de
misdaet te meerder worde:
ende waer de sonde meerder
geworden is / [daer] is de
genade veel meer overvloe-
digh geweest:
21 Op dat gelijck de sonde
geheerscht heeft tot de doot/
alsoo oock de genade soude
heerschen door rechtveer-
digheyt tot het eeuwige le-
ven/ door Jesum Christum
onsen Heere.

Het 6. Capittel.

WAt sullen wy dan seg-
gen? sullen wy in de
sonde blijven/ op dat de ge-
nade te meerder worde?
2 Dat zy verre. Wy die de
sonde gestorven zijn / hoe sul-
len wy nogh in deselve leven?
3 Ofte en wetet gy niet dat
soo vele als wy in Christum
Jesum gedoopt zijn/ wy in
sijnen doot gedoopt zijn?
4 Wy zijn dan met hem be-
graven door den Doop in den
doot: op dat gelijckerwijs
Christus uyt de dooden op-
gewerckt is tot de heerlick-
heyt des Vaders/ alsoo oock
wy in nieuwigheyt des le-
vens wandelen souden.
5 Want indien wy met hem
ééne plante geworden zijn
in de gelijckmakinge sijns
doots/ so sullen wy het oock
zijn [in de gelijckmakinge sij-
ner] opstandinge:
6 Dit wetende dat onse ou-
de mensche met [hem] ge-
kruycigt is/ op dat het lic-
haem

haem der sonden te niete ge-
daen worde / op dat wy niet
meer de sonde en dienen.
7 Want die gestorven is /
die is gerechtveerdigt van
de sonde.
8 Indien wy nu met Chri-
sto gestorven zijn / so gelooven
wy dat wy oock met
hem sullen leven:
9 Wetende dat Christus
opgeweckt zijnde uyt de
dooden / niet meer en sterft:
de doot en heerscht niet
meer over hem.
10 Want dat hy gestorven
is / dat is hy der sonde een-
mael gestorven: ende dat hy
leeft / dat leeft hy Gode.
11 Alsoo oock gylieden
houdt het daer voor / dat gy
wel der sonde doot zijt / maer
Gode levende zijt in Christo
Jesu onsen Heere.
12 Dat dan de sonde niet en
heersche in uw sterflick lic-
haem / om haer te gehoorsa-
men in de begeerlickheden
desselven [lichaems].
13 Noch en stelt uwe leden
niet der sonde tot wapenen
der ongerechtigheyt: maer
stelt uselven Gode / als uyt
de dooden levendigh [gewor-
den] zijnde / ende [stelt] uwe
leden Gode tot wapenen der
gerechtigheyt.
14 Want de sonde en sal
over u niet heerschen: want
gy en zijt niet onder de wet /
maer onder de genade.
15 Wat dan? Sullen wy
sondigen / om dat wy niet en
zijn onder de wet / maer on-
der de genade? Dat sy verre.
16 Weet gy niet dat wien
gy uselven stelt tot dienst-
knechten ter gehoorsaem-
heyt / gy dienstknechten zijt
des genen dien gy gehoor-
saemt / ofte der sonde tot de
doot / ofte der gehoorsaem-
heyt tot gerechtigheyt?
17 Maer Gode zy danck /
dat gy [wel] dienstknechten
der sonde waert / maer [dat]
gy [nu] van herten gehoor-
saem geworden zijt den
voorbeelde der leere / tot het
welck gy overgegeven zijt:
18 Ende vrygemaeckt zijn-
de van de sonde / zijt ge-
maeckt dienstknechten der
gerechtigheyt.
19 Ick spreke op mensche-
licker wijse / om der swack-
heyt uwes vleeschs wille.
Want gelijck gy uwe leden
gestelt hebt [om] dienstbaer
[te zijn] der onreynigheyt /
ende der ongerechtigheyt tot
ongerechtigheyt / alsoo stelt
nu uwe leden [om] dienst-
baer [te zijn] der gerechtig-
heyt tot heyligmakinge.
20 Want doe gy dienst-
knechten waert der sonde /
so waert gy vry van de ge-
rechtigheyt.
21 Wat vrucht dan hadt gy
doe van die dingen daer over
gy u nu schaemt? Want het
eyn-

eynde derselve is de doot.
22 Maer nu van de sonde vrygemaeckt zijnde / ende Gode dienstbaer gemaeckt zijnde / hebt gy uwe vrucht tot heyligmakinge / ende het eynde het eeuwige leven.
23 Want de besoldinge der sonde is de doot / maer de genadengifte Godts is het eeuwige leven / door Jesum Christum onsen Heere.

Het 7. Capittel.

EN weet gy niet / broeders / (want ick spreke tot de gene die de wet verstaen /) dat de wet heerscht over den mensche / soo langen tijt als hy leeft?
2 Want een wijf die onder den man staet / is aen den levenden man verbonden door de wet: maer indien de man gestorven is / so is sy vrygemaeckt van de wet des mans.
3 Daerom dan indien sy eenes anderen mans wert / terwijle de man leeft / so sal sy een overspeelster genaemt worden: maer indien de man gestorven is / so is sy vry van de wet / also dat sy geen overspeelster en is / als sy eenes anderen mans wort.
4 So dan / mijne broeders / gy zijt oock der wet gedoodet door het lichaem Christi / op dat gy soudet worden eens anderen / [namelick] des geaen die van den dooden opgeweckt is / op dat wy Gode vruchten dragen souden.
5 Want doe wy in den vleesche waren / de bewegingen der sonden / die door de wet zijn / wrochten in onse leden / om den doot vruchten te dragen.
6 Maer nu zijn wy vrygemaeckt van de wet / overmits wy dien gestorven zijn / onder welcken wy gehouden waren: also dat wy dienen in nieuwigheyt des geests / ende niet [in] de oudtheyt der letter.
7 Wat sullen wy dan seggen? Is de wet sonde? Dat zy verre: Ja ick en kende de sonde niet dan door de wet. Want oock en hadde ick de begeerlickheyt niet geweten [sonde te zijn] / indien de wet niet en seyde / Gy en sult niet begeeren.
8 Maer de sonde oorsake genomen hebbende door het gebodt / heeft in my alle begeerlickheyt gewrocht. Want sonder de wet is de sonde doot.
9 Ende sonder de wet / so leefde ick eertijts / maer als het gebodt gekomen is / so is de sonde weder levendigh geworden / doch ick ben gestorven.
10 Ende het gebodt dat ten leven was / 't selve is my ten doot bevonden.
11 Want de sonde oorsake ge-

genomen hebbende door het
gebodt / heeft my verleydt /
ende door het selve gedoodt.
12 Also is dan de wet hey-
ligh / ende het gebodt is hey-
ligh / ende rechtveerdigh /
ende goet.
13 Is dan het goede my de
doot geworden? Dat zy ver-
re. Maer de sonde [is my de
doot geworden]: op dat sy
soude openbaer worden son-
de [te zijn] / werckende my
door het goede den doot /
op dat de sonde boven maten
wierde sondigende door het
gebodt.
14 Want wy weten dat de
wet geestelick is; maer ick
ben vleeschelick / verkocht
onder de sonde.
15 Want 't gene ick doe / dat
en kenne ick niet. Want 't
gene ick wil / dat en doe ick
niet: maer 't gene ick hate /
dat doe ick.
16 Ende indien ick 't ge-
ne doe / dat ick niet en wil /
so stemme ick de wet toe dat
sy goet is.
17 Ick dan en doe dat selve
nu niet meer / maer de sonde
die in my woont.
18 Want ick weet' dat in
my / dat is / in mijnen vlee-
sche / geen goet en woont:
want het willen is [wel] by
my / maer het goet te doen /
dat en vinde ick niet.
19 Want het goet dat ick
wil / en doe ick niet; maer
het quaet dat ick niet en wil /
dat doe ick.
20 Indien ick 't gene doe /
dat ick niet en wil; so en doe
ick nu 'tselve niet meer / maer
de sonde die in my woont.
21 So vinde ick dan dese
wet [in my] / als ick het goet
wil doen / dat het quaet my
byligt.
22 Want ick hebbe een ver-
maken in de wet Godts nae
den inwendigen mensche:
23 Maer ick sie een andere
wet in mijne leden / welcke
strijdt tegen de wet mijnes
gemoets / ende my gevangen
neemt onder de wet der son-
de / die in mijne leden is.
24 Ick elendigh mensche!
wie sal my verlossen uyt het
lichaem deses doots?
25 Ick dancke Godt door
Jesum Christum onsē Heere.
26 So dan ick selve diene
wel met den gemoede de wet
Godts / maer met den vlee-
sche de wet der sonde.

Het 8. Capittel.

SO en is 'er dan nu geen
verdoemenisse voor de
gene die in Christo Jesu zijn /
die niet nae den vleesche en
wandelen / maer nae den
Geest.
2 Want de wet des Geests
des levens in Christo Jesu
heeft my vrygemaeckt van de
wet der sonde ende des doots.
3 Want 't gene de wet on-
mogelick was / dewijle sy
door

door het vleesch krachteloos
was / heeft Godt / sijnen
Sone sendende in gelijck-
heyt des sondigen vleesches /
ende [dat] voor de sonde /
de sonde veroordeelt in het
vleesch:
4 Op dat het recht der
wet vervult soude worden
in ons / die niet nae den
vleesche en wandelen / maer
nae den Geest.
5 Want die nae den vlee-
sche zijn / bedencken dat des
vleesches is: maer die nae
den Geest zijn / [bedencken]
dat des Geestes is.
6 Want het bedencken des
vleeschs is de doot: maer
het bedencken des Geests is
het leven ende vrede:
7 Daerom dat het bedenc-
ken des vleeschs vyantschap
is tegen Godt: want het
en onderwerpt sich de wet
Godts niet; want het en
kan oock niet.
8 Ende die in den vleesche
zijn en konnen Gode niet
behagen.
9 Doch gylieden en zijt niet
in den vleesche / maer in den
Geest / so anders de Geest
Godts in u woont. Maer so
yemant den Geest Christi
niet en heeft / die en komt
hem niet toe.
10 Ende indien Christus in
ulieden is / so is wel het lic-
haem doot om der sonde wil-
le: maer de geest is leven
om der gerechtigheyt wille.
11 Ende indien de Geest
des genen die Jesum uyt
den dooden opgeweckt heeft/
in u woont / so sal hy die
Christum uyt den dooden
opgeweckt heeft / oock uwe
sterflicke lichamen levendigh
maken / door sijnen Geest
die in woont.
12 So dan / broeders / wy
zijn schuldenaers niet den
vleesche / om nae den vlee-
sche te leven.
13 Want indien gy nae den
vleesche leeft / so sult gy
sterven: maer indien gy door
den Geest de werckingen
des lichaems doodet / so sult
gy leven.
14 Want soo vele als 'er
door den Geest Godts geley-
det worden / die zijn kinde-
ren Godts.
15 Want gy en hebt niet
ontfangen den Geest der
dienstbaerheyt wederom tot
vreese: maer gy hebt ont-
fangen den Geest der aenne-
minge tot kinderen / door
welcken wy roepen / Abba /
Vader.
16 De selve Geest getuygt
met onsen geest / dat wy
kinderen Godts zijn.
17 Ende indien wy kinde-
ren zijn / so zijn wy oock
erfgenamen; erfgenaemen
Godts / ende mede-erfgena-
men Christi: so wy anders
met [hem] lijden / op dat wy
oock

oock met [hem] verheer-
lickt worden.
18 Want ick houde 't daer
voor / dat het lijden deses
tegenwoordigen tijts niet en
is te weerdeeren tegen de
heerlickheyt / die aen ons
sal geopenbaert worden.
19 Want het schepsel/[als]
met opgesteken hoofde / ver-
wacht de openbaringe der
kinderen Godts.
20 Want het schepsel is der
ydelheyt onderworpen / niet
gewilligh / maer om diens
wille die het [der ydelheyt]
onderworpen heeft:
21 Op hope dat oock het
schepsel selve sal vrygemaeckt
maeckt worden van de dienst-
baerheyt der verderffenisse /
tot de vryheyt der heerlick-
heyt der kinderen Godts.
22 Want wy weten dat
het gantsche schepsel t'samen
sucht / ende t'samen [als] in
barensnoot is tot nu toe.
23 Ende niet alleen [dit] /
maer oock wy selve die de
eerstelingen des Geests heb-
ben / wy oock selve [segge
ick] suchten in ons selven /
verwachtende de aenneminge
ge tot kinderen / [namelick]
de verlossinge onses lichaems.
24 Want wy zijn in hope sa-
ligh geworden. De hope nu
die gesien wort en is geen ho-
pe: want 't gene yemant siet/
waerom sal hy 't oock hopen?
25 Maer indien wy hopen
't gene wy niet en sien /
so verwachten wy 't met
lijdsaemheyt.
26 Ende desgelijcks komt
oock de Geest onse swack-
heden mede te hulpe: want
wy en weten niet wat wy
bidden sullen gelijck het be-
hoort / maer de Geest selve
bidt voor ons met onuyt-
sprekelicke suchtingen.
27 Ende die de herten door-
soeckt weet welcke de mey-
ninge des Geests zy: dewijle
hy na Godt voor de heylige
bidt.
28 Ende wy weten dat den
genen die Godt lief hebben /
alle dingen medewercken
ten goede / [namelick] den
genen die nae [sijn] voorne-
men geroepen zijn.
29 Want die hy te vooren
gekent heeft / die heeft hy
oock te vooren verordineert
den beelde sijns Soons ge-
lijckformigh te zijn / op dat
hy de eerstgeboren zy onder
vele broederen.
30 Ende die hy te vooren
verordineert heeft/ dese heeft
hy oock geroepen; ende die
hy geroepen heeft / dese
heeft hy oock gerechtveer-
digt: ende die hy gerecht-
veerdigt heeft / dese heeft
hy oock verheerlickt.
31 Wat sullen wy dan tot
dese dingen seggen? So
Godt voor ons is / wie sal
tegen ons zijn?

32 Die oock sijnen eygenen Sone niet gespaert en heeft/ maer heeft hem voor ons allen overgegeven/ hoe en sal hy ons oock met hem niet alle dingen schencken?
33 Wie sal beschuldinge inbrengen tegen de uytverkorene Godts? Godt is 't die rechtveerdigh maeckt.
34 Wie is 't die verdoemt? Christus is 't die gestorven is/ ja dat meer is/ die oock opgeweckt is: die oock ter rechter[hant] Godts is/ die oock voor ons bidt.
35 Wie sal ons scheyden van de liefde Christi? Verdruckinge / of benauwtheyt / of vervolginge / of honger/ of naecktheyt/ of gevaer/ of sweert?
36 (Gelijck geschreven is/ Want om uwent wille worden wy den gantschen dagh gedoodt: wy zijn geacht als schapen der slachtinge.)
37 Maer in desen allen zijn wy meer als overwinners/ door hem die ons lief gehadt heeft.
38 Want ick ben verseckert/ dat noch doot/ noch leven/ noch engelen/ noch Overheden / noch Machten / noch tegenwoordige/ noch toekomende dingen/
39 Noch hoogte / noch diepte / noch eenigh ander schepsel ons sal konnen scheyden van de liefde Godts/ welcke is in Christo Jesu onsen Heere.

Het 9. Capittel.

ICk segge de waerheyt in Christo/ ick en liege niet/ (mijne conscientie my mede getuygenisse gevende door den Heyligen Geest/)
2 Dat het my een groote droefheyt/ ende mijne herte een geduerige smerte is.
3 Want ick soude selve [wel] wenschen verbannen te zijn van Christo/ voor mijne broederen/ die mijn maegschap zijn nae den vleesche:
4 Welcke Israëliten zijn / welcker is de aenneminge tot kinderen / ende de heerlickheyt / ende de verbonden/ ende de wetgevinge / ende de dienst [Godts] / ende de beloftenissen:
5 Welcker zijn de vaders/ ende uyt welcke Christus is soo veel het vleesch aengaet / dewelcke is Godt boven alle te prijsen in der eeuwigheyt/ Amen.
6 Doch [ick en segge dit] niet als of het woort Godts ware uytgevallen. Want die en zijn niet alle Israël/ die uyt Israël zijn.
7 Noch om dat sy Abrahams zaet zijn/ en zijn sy alle kinderen: maer/ In Isaac sal u het zaet genoemt worden.
8 Dat is/ niet de kinderen des vleeschs/ die zijn kinderen Godts: maer de kinderen

ren der beloftenisse worden
voor het zaet gerekent.
9 Want dit is het woort
der beloftenisse / Ontrent de-
sen tijt sal ick komen / ende
Sara sal eenen sone hebben.
10 Ende niet alleenlick [de-
se] / maer oock Rebecca [is
daer van een bewijs] / als sy
uyt éénen bevrucht was / [na-
melick] Isaac onsen vader.
11 Want als [de kinderen]
nogh niet geboren en waren /
nochte yet goets ofte quaets
gedaen hadden / op dat het
voornemen Godts / dat nae
de verkiesinge is / [vast] ble-
ve / niet uyt de wercken /
maer uyt den roependen /
12 So wiert tot haer ge-
segt / De meerder sal den
minder dienen.
13 Gelijck geschreven is /
Jacob hebbe ick lief gehadt /
ende Esau hebbe ick gehaet.
14 Wat sullen wy dan seg-
gen? Is 'er onrechtveerdig-
heyt by Godt? Dat sy verre.
15 Want hy segt tot Mo-
sem / Ick sal my ontfermen
diens ick my ontferme / ende
sal barmhertigh zijn dien ick
barmhertigh ben.
16 So [en is 't] dan niet
des genen die wil / noch
des genen die loopt / maer
des ontfermenden Godts.
17 Want de Schrift segt
tot Pharao / Tot dit selve
hebbe ick u verweckt / op
dat ick in u mijne kracht
bewijsen soude / ende op dat
mijn naem verkondigt wor-
de op de gantsche aerde.
18 So ontfermt hy hem
dan diens hy wil / ende ver-
hardt dien hy wil.
19 Gy sult dan tot my seg-
gen / Wat klaegt hy [dan]
nogh? want wie heeft sijnen
wille wederstaen?
20 Maer doch / o mensche /
wie zijt gy die tegen Godt
antwoordt? Sal oock het
maecksel tot den genen
die 't gemaeckt heeft seg-
gen / Waerom hebt gy my
alsoo gemaeckt?
21 Of en heeft de pottebac-
ker geen macht over het
leem / om uyt den selven
klomp te maken / het eene
een vat ter eeren / ende het
ander ter oneeren?
22 Ende of Godt willende
[sijnen] toorn bewijsen / en-
de sijne macht bekent ma-
ken / met vele lanckmoe-
digheyt verdragen heeft de
vaten des toorns tot het
verderf toebereydt:
23 Ende op dat hy soude
bekent maken den rijckdom
sijner heerlickheyt over de
vaten der barmhertigheyt /
die hy te vooren bereydt
heeft tot heerlickheyt?
24 Welcke hy oock geroe-
pen heeft [namelick] ons /
niet alleen uyt de Joden /
maer oock uyt de Heydenen.
25 Gelijck hy oock in Osea

segt / Ick sal 't gene mijn
volck niet en was/mijn volck
naemen: ende die niet bemint
en was / [mijne] beminde.
26 Ende het sal zijn / in de
plaetse daer tot haer gesegt
was / Gylieden en zijt mijn
volck niet / aldaer sullen sy
kinderen des levenden Godts
genaemt worden.
27 Ende Esaias roept over
Israël/Al ware het getal der
kinderen Israëls gelijck het
zant der zee / so sal het over-
blijffsel behouden worden.
28 Want hy voleyndt een
sake ende snijdtse af in recht-
veerdigheyt: want de Hee-
re sal een afgesnedene sake
doen op de aerde.
29 Ende gelijck Esaias te
vooren gesegt heeft / Andien
de Heere Sebaoth ons geen
zaet en hadde overgelaten /
so waren wy als Sodoma
geworden / ende Gomorre
gelijck gemaeckt geweest.
30 Wat sullen wy dan seg-
gen? Dat de Heydenen die
de rechtveerdigheyt niet en
sochten / de rechtveerdig-
heyt verkregen hebben /
doch de rechtveerdigheyt
die uyt den geloove is.
31 Maer Israël/die de wet
der rechtveerdigheyt socht /
en is tot de wet der recht-
veerdigheyt niet gekomen.
32 Waerom? Om datse
[die sochten] niet uyt den
geloove / maer als uyt de
wercken der wet. Want sy
hebben haer gestooten aen
den steen des aenstoots.
33 Gelijck geschreven is /
Siet / ick legge in Sion
eenen steen des aenstoots /
ende een rotze der ergernisse:
Ende een yegelick die in hem
gelooft/ en sal niet beschaemt
worden.

Het. 10 Capittel.

Broeders / de toegene-
genheyt mijns herten /
ende het gebedt dat [ick]
tot Godt voor Israël [doe] /
is tot [hare] saligheyt.
2 Want ick geve haer ge-
tuygenisse / dat sy eenen
yver tot Godt hebben / maer
niet met verstant:
3 Want also sy de recht-
veerdigheyt Godts niet en
kennen / ende hare eygene
gerechtigheyt soecken op te
richten / so en zijn sy der
rechtveerdigheyt Godts niet
onderworpen.
4 Want het eynde der wet
is Christus / tot rechtveer-
digheyt een yegelick die ge-
looft.
5 Want Moses beschrijft de
rechtveerdigheyt die uyt de
wet is/ [seggende,] De men-
sche die dese dingen doet /
sal door deselve leven.
6 Maer de rechtveerdig-
heyt die uyt den geloove is
spreeckt aldus / En segt niet
in uw herte / Wie sal in den
hemel opklimmen? 't selve
is

is Christum [van boven] af-
brengen.
7 Of / wie sal in den af-
gront nederdalen? 't selve
is Christum uyt den dooden
opbrengen.
8 Maer wat segtse? Nae-
by u is het woort in uwen
monde ende in uw herte.
Dit is het woort des ge-
loofs 't welck wy predicken.
9 [Namelick,] Indien gy
met uwen mont sult belijden
den Heere Jesum / ende met
uw herte gelooven / dat hem
Godt uyt den dooden opge-
weckt heeft / so sult gy sa-
ligh worden.
10 Want met der herten
gelooft men ter rechtveer-
digheyt / ende met den mon-
de belijdt men ter saligheyt.
11 Want de Schrift segt /
Een yegelick die in hem ge-
looft / die en sal niet be-
schaemt worden.
12 Want daer en is geen
onderscheyt noch van Jode
noch van Grieck. Want een
selve is Heere van allen /
rijck zijnde over alle die hem
aenroepen.
13 Want een yegelick / die
den name des Heeren sal aen-
roepen / sal saligh worden.
14 Hoe sullen sy dan [hem]
aenroepen / in welcken sy
niet gelooft en hebben? En-
de hoe sullen sy [in hem] ge-
looven / van welcken sy niet
gehoort en hebben? Ende
hoe sullen sy hooren sonder
die [haer] predicke?
15 Ende hoe sullen sy pre-
dicken / indien sy niet geson-
den en worden? Gelijck ge-
schreven is / Hoe liefelick zijn
de voeten der gene die vrede
verkondigen / der gene die
het goede verkondigen!
16 Doch sy en zijn niet alle
den Euangelio gehoorsaem
geweest. Want Esaias segt /
Heere / wie heeft onse pre-
dikinge gelooft?
17 So is dan het geloove
uyt het gehoor: ende het ge-
hoor door het woort Godts.
18 Maer ick segge / En
hebben sy 't niet gehoort?
Ja doch haer geluyt is over
de geheele aerde uytgegaen /
ende hare woorden tot de
eynden der werelt.
19 Maer ick segge / En
heeft Israël het niet ver-
staen? Moses segt eerst /
Ick sal ulieden tot jaloers-
heyt verwecken door [de
gene die] geen volck [en
zijn] / door een onverstan-
digh volck sal ick u tot toor-
ne verwecken.
20 Eñ Esaias verstout hem /
ende segt / Ick ben gevon-
den van de gene die my niet
en sochten: ick ben open-
baer geworden den genen
die nae my niet en vraegden.
21 Maer tegen Israël segt
hy / Den geheelen dagh heb-
be ick mijne handen uytge-

streckt tot een ongehoorsaem
ende tegensprekende volck.

Het 11. Capittel.

IJck segge dan / Heeft Godt
sijn volck verstooten ? Dat
zy verre: want ick ben oock
een Israëlijt / uyt den zade
Abrahams / van de stamme
Benjamin.
2 Godt en heeft sijn volck
niet verstooten / 't welck
hy te vooren gekent heeft.
Of en weet gy niet wat de
Schrift segt van Elia ? Hoe
hy Godt aenspreeckt tegen
Israël / seggende /
3 Heere/sy hebben uwe Pro-
pheten gedoodt / ende uwe
altaren omgeworpen : ende
ick ben alleen overgebleven /
ende sy soecken mijne ziele.
4 Maer wat segt tot hem
de Goddelicke antwoorde ?
Ick hebbe my selven [nogh]
seven duysent mannen over-
gelaten / die de knie voor
het [beelt] Baal niet gebo-
gen en hebben.
5 Alsoo is 'er dan oock in de-
sen tegenwoordigen tijt een
overblijfsel geworden nae de
verkiesinge der genade.
6 Ende indien het door ge-
nade is / so en is 't niet meer
uyt de wercken: andersins
en is de genade geen genade
meer. Ende indien het is uyt
de wercken / so en is 't geen
genade meer : andersins en is
het werck geen werck meer.
7 Wat dan ? het gene Is-
raël soeckt / dat en heeft het
niet verkregen: maer de uyt-
verkorene hebben 't verkre-
gen / ende de andere zijn
verhardt geworden /
8 (Gelijck geschreven is /
Godt heeft haer gegeven
eenen geest des diepen slaeps:
oogen om niet te sien / ende
ooren om niet te hooren /)
tot op den huydigen dagh.
9 Ende David segt / Hare
tafel worde tot eenen strick /
ende tot een valle / ende tot
eenen aenstoot / ende tot een
vergeldinge voor haer.
10 Dat hare oogen ver-
duystert worden / om niet
te sien : ende verkromt ha-
ren rugge alle tijt.
11 So segge ick dan / Heb-
ben sy gestruyckelt op dat sy
vallen souden ? Dat sy verre :
maer door haren val [is] de
saligheyt den Heydenen [ge-
worden] / om haer tot ja-
loersheyt te verwecken.
12 Ende indien haer val de
rijckdom is der werelt / ende
hare verminderinge de rijck-
dom der Heydenen / hoe veel
te meer hare volheyt ?
13 Want ick spreke tot u
Heydenen / voor soo veel
ick der Heydenen Apostel
ben; ick make mijne bedie-
ninge heerlick :
14 Of ick eenigsins mijn
vleesch tot jaloersheyt ver-
wecken / ende eenige uyt
haer behouden mochte.

15 Want indien hare ver-
werpinge de versoeninge is
der werelt / wat sal de aen-
neminge wesen / anders dan
het leven uyt den dooden?
16 Ende indien de eerste-
lingen heyligh zijn / so is
oock het deegh [heyligh]:
ende indien de wortel hey-
ligh is / so zijn oock de tac-
ken [heyligh].
17 Ende so eenige der tac-
ken afgebroken zijn / ende
gy een wilde olijfboom zijn-
de in derselver [plaetse] zijt
inge-entet / ende des wor-
tels / ende der vettigheyt
des olijfbooms mede-deel-
achtigh zijt geworden;
18 So en roemt niet tegen
de tacken. Ende indien gy
daer tegen roemt / gy en
draegt den wortel niet /
maer de wortel u.
19 Gy sult dan seggen /
De tacken zijn afgebroken /
op dat ick soude inge-entet
worden.
20 't Is wel: sy zijn door
ongeloove afgebroken / ende
gy staet door het geloove.
Zijt niet hooghgevoelende /
maer vreest.
21 Want is 't dat Godt de
natuerlicke tacken niet ge-
spaert en heeft / [siet toe]
dat hy oock mogelick u niet
en spare.
22 Siet dan de goedertie-
renheyt ende de strengigheyt
Godts: de strengigheyt wel
over de gene die gevallen
zijn / maer de goedertieren-
heyt / over u / indien gy in
de goedertierenheyt blijft:
andersins sult oock gy afge-
houwen worden.
23 Maer oock sy / indiense
in het ongeloove niet en blij-
ven / sullen inge-entet wor-
den: want Godt is machtigh
deselve weder in te enten.
24 Want indien gy afge-
houwen zijt uyt den olijf-
boom die van nature wilt
was / ende tegen nature in
den goeden olijfboom inge-
entet: hoe veel te meer sul-
len dese die natuerlicke [tac-
ken] zijn / in haren eygen
olijfboom ge-entet worden?
25 Want ick en wil niet /
broeders / dat u dese ver-
borgenheyt onbekent zy /
(op dat gy niet wijs en zijt
by uselven/) dat de verhar-
dinge voor een deel over Is-
raël gekomen is / tot dat
de volheyt der Heydenen sal
ingegaen zijn.
26 Ende alsoo sal geheel
Israël saligh worden: ge-
lijck geschreven is / De Ver-
losser sal uyt Sion komen /
ende sal de godtloosheden
afwenden van Jacob /
27 Ende dit is haer een ver-
bont van my / als ick hare
sonden sal wechnemen.
28 So zijn sy wel vyanden
aengaende het Evangelium /
om uwent wille: maer aen-

gaende de verkiesinge zijn
sy beminde om der vaderen
wille:
29 Want de genadegiften
ende de roepinge Godts zijn
onberouwelick.
30 Want gelijckerwijs oock
gylieden eertijts Gode onge-
hoorsaem geweest zijt / maer
nu barmhertigheyt verkre-
gen hebt door deser onge-
hoorsaemheyt:
31 Alsoo zijn oock dese nu
ongehoorsaem geweest / op
dat oock sy door uwe barm-
hertigheyt souden barmher-
tigheyt verkrijgen.
32 Want Godt heeftse alle
onder de ongehoorsaemheyt
besloten / op dat hyse alle
soude barmhertigh zijn.
33 O diepte des rijckdoms
beyde der wijsheyt ende der
kennisse Godts! Hoe on-
doorsoeckelick zijn sijne oor-
deelen / ende onnaspeurlick
sijne wegen!
34 Want wie heeft den sin
des Heeren gekent? Of wie
is sijn raetsman geweest?
35 Of wie heeft hem eerst
gegeven / ende het sal hem
wedervergolden worden?
36 Want uyt hem / ende
door hem / ende tot hem
zijn alle dingen. Hem [zy]
de heerlickheyt in der eeu-
wigheyt. Amen.

Het. 12. Capittel.

ICk bidde u dan / broeders /
door de ontfermingen
Godts / dat gy uwe licha-
men stelt tot een leven-
de / heylige / [ende] Gode
welbehagelicke offerhande /
[welcke is] uwe redelicke
Godtsdienst.
2 Ende en wort deser we-
relt niet gelijckformigh /
maer wort verandert door
de vernieuwinge uwes ge-
moets / op dat gy meugt be-
proeven welcke de goede en-
de welbehagende / ende vol-
maeckte wille Godts zy.
3 Want door de genade die
my gegeven is / segge ick
eenen yegelicken die onder
u is / dat hy niet wijs en
zy boven het gene men be-
hoort wijs te zijn: maer dat
hy wijs zy tot matigheyt /
gelijck als Godt eenen yege-
licken de mate des geloofs
gedeelt heeft.
4 Want gelijck wy in één
lichaem vele leden hebben /
ende de leden alle niet de
selve werckinge en hebben:
5 Alsoo zijn wy vele één
lichaem in Christo / maer
elck-een zijn wy malkanders
leden.
6 Hebbende nu verscheyde-
dene gaven / nae de genade
die ons gegeven is /
7 [So laet ons die gaven
besteden,] het zy prophe-
tie / nae de mate des ge-
loofs: het zy bedieninge /
in het bedienen: het zy die
leert / in het leeren:

8 Het zy die vermaent / in
het vermanen: die uytdeelt /
in eenvoudigheyt: die een
voorstander is / in neerstig-
heyt: die barmhertigheyt
doet / in blijmoedigheyt.
9 De liefde zy ongeveynst.
Hebt eenen afkeer van het
boose / ende hangt het goe-
de aen:
10 Hebt malkanderen her-
telick lief met broederlicke
liefde. Met eere d' een den
anderen voorgaende.
11 Zijt niet traegh in 't be-
neerstigen. Zijt yverigh van
geeste. Dient den Heere.
12 Verblijdt u in de hope.
Zijt geduldigh in de ver-
druckinge. Volherdet in den
gebede.
13 Deelt mede tot de be-
hoeften der heylige. Tracht
nae herbergsaemheyt.
14 Segentse die u vervol-
gen: segent ende en ver-
vloeckt niet.
15 Verblijdt u met den blij-
den: ende weent met den
weenenden.
16 Weest eensgesins onder
malkanderen. En tracht niet
nae de hooge dingen / maer
voegt u tot de nedrige. En
zijt niet wijs by uselven.
17 Vergeldet niemant quaet
voor quaet. Besorgt 't gene
eerlick is voor alle menschen.
18 Indien het mogelick is /
soo veel in u is / houdt vrede
met alle menschen.
19 En wreeckt uselven niet /
beminde: maer geeft den
toorne plaetse. Want daer
is geschreven / My [komt]
de wrake [toe]: ick sal 't
vergelden / segt de Heere.
20 Indien dan uwe vyant
hongert / so spijsigt hem:
indien hem dorst / so geeft
hem te drincken. Want dat
doende sult gy kolen vyers
op sijn hooft hoopen.
21 En wort van het quaet
niet overwonnen / maer
overwint het quaet door
het goet.

Het 13. Capittel.

Alle ziele zy den Mach-
ten over [haer] gestelt
onderworpen. Want daer
en is geen Macht dan van
Godt: ende de Machten
die daer zijn / die zijn van
Godt geordineert.
2 Alsoo dat die hem tegen de
Macht stelt / de ordinantie
Godts wederstaet: ende die-
se wederstaen / sullen over
haerselven een oordeel ha-
len.
3 Want de Overste en zijn
niet [tot] een vreese den
goeden wercken / maer den
quaden. Wilt gy nu de
Macht niet vreesen? doet
het goede / ende gy sult lof
van haer hebben.
4 Want sy is Godts diena-
resse / u ten goede. Maer in-
dien gy quaet doet / so vreest:
want sy en draegt het sweert

niet te vergeefs. Want sy
is Godts dienaresse / een
wreeckster tot straffe den
genen die quaet doet.
5 Daerom is 't noodigh
onderworpen te zijn / niet
alleenlick om der straffe /
maer oock om der conscien-
tie wille.
6 Want daerom betaelt gy
oock schattingen: want sy
dienaers Godts zijn in dit sel-
ve geduerighlick besigh zijnde.
7 So geeft dan een yegelick
dat gy schuldigh zijt: schat-
tinge / dien gy de schattinge:
tol / dien gy den tol: vreese/
dien gy de vreese: eere / dien
gy de eere [schuldig zijt].
8 En zijt niemant yet
schuldigh / dan malkanderen
lief te hebben. Want die den
anderen lief heeft / die heeft
de wet vervult.
9 Want dit / Gy en sult
geen overspel doen / Gy en
sult niet dooden / Gy en sult
niet stelen / Gy en sult geen
valsche getuygenisse geven /
Gy en sult niet begeeren /
ende so daer eenigh ander
gebodt is / wort in dit woort
als in een hooftsomme be-
grepen / [namelick] in dit /
Gy sult uwen naesten lief
hebben gelijck uselven.
10 De liefde en doet den
naesten geen quaet. So is
dan de liefde de vervullinge
der wet.
11 Ende dit [segge ick te
meer] / dewijle wy de gele-
genheyt des tijts weten / dat
het de ure is / dat wy nu
uyt den slaep opwaken:
want de saligheyt is ons nu
naerder / dan doe wy [eerst]
geloost hebben.
12 De nacht is voorbyge-
gaen/ ende de dagh is naeby-
gekomen. Laet ons dan af-
leggen de wercken der duy-
sternisse / ende aendoen de
wapenen des lichts.
13 Laet ons als in den
dagh/eerlick wandelen: niet
in brasseryen ende droncken-
schappen / niet in slaepka-
meren ende ontuchtigheden/
niet in twist ende nijdigheyt:
14 Maer doet aen den Hee-
re Jesum Christum / ende en
versorgt het vleesch niet tot
begeerlickheden.

Het 14. Capittel.

DEn genen nu die swack
is in 't geloove neemt
aen / [maer] niet tot twisti-
ge t' samensprekingen.
2 De eene gelooft wel dat
men alles eten magh / maer
die swack is eet moeskruy-
den.
3 Die daer eet / en verach-
te hem niet die niet en eet;
ende die niet en eet / en oor-
deele hem niet die daer eet:
Want Godt heeft hem aen-
genomen.
4 Wie zijt gy die eenes an-
deren huysknecht oordeelt?
Hy staet / ofte hy valt sijnen
en-

eygen Heere: doch hy sal
vastgestelt worden: want
Godt is machtigh hem vast
te stellen.
5 D'een acht wel den [eenen]
dagh boven den [anderen]
dagh: maer de andere acht
alle de dagen [gelijck]. Een
yegelijck zy in sijn eygen ge-
moet ten vollen verseekert.
6 Die den dagh waerneemt/
die neemt [hem] waer den
Heere: ende die den dagh niet
waer en neemt/ die neemt
[hem] niet waer den Heere:
Die daer eet/ die eet [sulcks]
den Heere/ want hy danckt
Godt: ende die niet en eet/
die en eet [sulcks] den Heere
niet/ ende hy danckt Godt.
7 Want niemant van ons
en leeft hemselven/ ende nie-
mant en sterft hemselven.
8 Want het zy dat wy leven/
wy leven den Heere: Het zy
dat wy sterven/ wy sterven
den Heere. Het zy dan dat
wy leven/ het zy dat wy ster-
ven/ wy zijn des Heeren.
9 Want daer toe is Christus
oock gestorven/ ende opge-
staen/ ende weder levendigh
geworden/ op dat hy bey-
de over doode ende levende
heerschen soude.
10 Maer gy/ wat oor-
deelt gy uwen broeder? Of
oock gy/ wat veracht gy
uwen broeder? Want wy sul-
len alle voor den Rechter-
stoel Christi gestelt worden.
11 Want daer is geschre-
ven/ Ick leve/ segt de Hee-
re: voor my sal alle knie
buygen: ende alle tonge sal
Godt belijden.
12 So dan een yegelick
van ons sal voor hemselven
Gode rekenschap geven.
13 Laet ons dan malkan-
deren niet meer oordeelen:
maer oordeelt dit liever/
namelick dat gy den broe-
der geenen aenstoot ofte
ergernisse en geeft.
14 Ick weet' ende ben
verseekert in den Heere Je-
su/ dat geen dingh onreyn
en is in hemselven: dan die
acht yet onreyn te zijn/
dien is 't onreyn.
15 Maer indien uwe broe-
der om der spijse wille be-
droeft wort/ so en wandelt
gy niet meer nae liefde. En
verderft dien niet met uwe
spijse/ voor welcken Chri-
stus gestorven is.
16 Dat dan uw goet niet
gelastert en worde.
17 Want het Koninckrijc-
ke Godts en is niet spijse
ende dranck/ maer recht-
veerdigheyt/ ende vrede/
ende blijtschap door den
Heyligen Geest.
18 Want die Christo in
dese dingen dient/ is Gode
welbehagelick/ ende aen-
genaem den menschen.
19 So dan laet ons najagen
't gene tot den vrede/ ende 't

gene tot de stichtinge onder
malkanderen [dient].
20 En verbreeckt het werck
Godts niet om der spijse wil-
le. Alle dingen zijn wel reyn/
maer het is quaet den men-
sche die met aenstoot eet.
21 Het is goet geen vleesch
te eten/ noch wijn te drinc-
ken/ noch [yet] waer aen
uw broeder hem stoot/ ofte
ge-ergert wort/ ofte [waer
in] hy swack is.
22 Hebt gy geloove? Hebt
[dat] by uselven voor Godt.
Saligh is hy die hemselven
niet en oordeelt in het gene
dat hy voor goet houdt.
23 Maer die twijffelt/ in-
dien hy eet/ is veroordeelt/
om dat hy niet uyt den ge-
loove [en eet]: ende al wat
uyt den geloove niet en is/
dat is sonde.

Het 15. Capittel.

MAer wy die sterck zijn/
zijn schuldigh de swack-
heden der onstercke te dra-
gen/ ende niet ons selven te
behagen.
2 Dat dan een yegelick van
ons [sijnen] naesten behage
ten goede/ tot stichtinge.
3 Want oock Christus en
heeft hemselven niet be-
haegt: maer/ gelijck ge-
schreven is/ De smadingen
der gene die u smaden zijn
op my gevallen.
4 Want al wat te vooren
geschreven is/ dat is tot on-
ser leeringe te vooren ge-
schreven: op dat wy door
lijdsaemheyt ende vertroo-
stinge der Schriften hope
hebben souden.
5 Doch de Godt der lijd-
saemheyt ende der vertroo-
stinge geve u dat gy eensge-
sint zijt onder malkanderen
nae Christum Jesum:
6 Op dat gy eendrachtelick
met éénen monde meugt
verheerlicken den Godt en-
de Vader onses Heeren Jesu
Christi.
7 Daerom neemt malkan-
deren aen/ gelijck oock Chri-
stus ons aengenomen heeft
tot de heerlickheyt Godts.
8 Ende ick segge/ dat Jesus
Christus een dienaer gewor-
den is der Besnijdenisse van
wegen de waerheyt Godts/
op dat hy bevestigen soude
de beloftenissen der vaderen:
9 Ende de Heydenen Godt
van wegen de barmhertig-
heyt souden verheerlicken:
gelijck geschreven is/ Daer-
om sal ick u belijden onder
de Heydenen/ ende uwen
name lofsingen.
10 Ende wederom segt hy/
Weest vrolick gy Heydenen
met sijnen volcke.
11 Ende wederom/ Looft
den Heere alle gy Heydenen/
eñ prijst hem alle gy volcken.
12 Ende wederom segt E-
saias/ Daer sal zijn de wortel
Jesse/ ende die opstaet om
over

over de Heydenen te gebie-
den: op hem sullen de Hey-
denen hopen.
13 De Godt nu der hope
vervulle uliedden met alle
blijtschap ende vrede in 't
gelooven/ op dat gy over-
vloedigh meugt zijn in de
hope/ door de kracht des
Heyligen Geests.
14 Doch/ mijne broeders/
oock ick selve ben versekert
van u/ dat gy oock selve vol
zijt van goetheyt/ vervult
met alle kennisse/ machtigh
om oock malkanderen te
vermanen.
15 Maer ick hebbe u eens-
deels te stoutelicker geschre-
ven/ broeders/ u als weder-
om [dit] indachtigh maken-
de/ om de genade die my
van Godt gegeven is:
16 Op dat ick een dienaer
Jesu Christi zy onder de
Heydenen/ het Euangelium
Godts bedienende/ op dat
de offerhande der Heydenen
aengenaem worde/ gehey-
ligt door den Heyligen Geest.
17 So hebbe ick dan roem
in Christo Jesu in die dingen
die Godt aengaen.
18 Want ick en soude niet
durven yet seggen/ 't welck
Christus door my niet ge-
wrocht en heeft/ tot gehoor-
saemheyt der Heydenen/met
woorden ende wercken/
19 Door kracht van teecke-
nen ende wonderheden/ [en-
de] door de kracht des Geests
Godts: so dat ick van Jeru-
salem aen/ en̄ rontomme/ tot
Illyricum toe het Euange-
lium Christi vervult hebbe.
20 Ende alsoo seer begee-
righ geweest ben om het
Euangelium te verkondi-
gen/ niet daer Christus ge-
noemt was/ op dat ick niet
op een anders fondament
en soude bouwen:
21 Maer/ gelijck geschre-
ven is/Den welcken van hem
niet en was geboodschapt/
die sullen 't sien: ende dewelc-
ke het niet gehoort en heb-
ben/ die sullen 't verstaen.
22 Waerom ick oock me-
nigmael verhindert geweest
ben tot u te komen.
23 Maer nu geen plaetse
meer hebbende in dese ge-
westen/ ende van over vele
jaren groot verlangen heb-
bende om tot u te komen/
24 So wanneer ick nae
Spanjen reyse/ so sal ick tot
u komen: want ick hope in 't
doorreysen u te sien/ende van
u derwaerts geleydt te wor-
den: als ick eerst van ulie-
der [tegenwoordigheyt] eens-
deels versadigt sal zijn.
25 Maer nu reyse ick nae
Jerusalem/ dienende den
heyligen.
26 Want het heeft [die van]
Macedonien ende Achajen
goet gedacht een gemeyne
hantreyckinge te doen aen

de arme onder de heylige die
te Jerusalem zijn.
27 Want het heeft haer [soo]
goet gedacht: oock zijn sy ha-
re schuldenaers. Want indien
de Heydenen harer geeste-
licke [goederen] deelachtigh
zijn geworden/ so zijn sy oock
schuldigh haer van licha-
melicke [goederen] te dienen.
28 Als ick dan dit vol-
bracht/ende haer dese vrucht
versegelt sal hebben/ so sal
ick door ulieder [stadt] nae
Spanjen afkomen.
29 Ende ick weet' dat ick
tot u komende/ met vol-
len segen des Euangeliums
Christi komen sal.
30 Ende ick bidde u/ broe-
ders/ door onsen Heere Je-
sum Christum/ ende door de
liefde des Geests/ dat gy met
my strijdet in de gebeden tot
Godt voor my.
31 Op dat ick magh be-
vrijdt worden van de onge-
hoorsame in Judea/ ende dat
dese mijne dienst/ dien [ick]
aen Jerusalem [doe]/ aen-
genaem zy den heyligen:
32 Op dat ick met blijt-
schap/ door den wille Godts/
tot u magh komen/ ende met
u verquickt worden.
33 Ende de Godt des vredes
zy met u allen. Amen.

Het 16. Capittel.

ENde ick beveele u Phe-
ben onse suster/ die
een dienaresse is der ge-
meynte die te Kenchreen is:
2 Op dat gy haer ontfangt
in den Heere/ gelijck het den
heyligen betaemt/ ende haer
bystaet in wat sake sy u sou-
de mogen van doen hebben.
Want sy is een voorstanster
geweest van velen/ oock van
my selve.
3 Groet Priscillam ende
Aquilam/ mijne medewerc-
kers in Christo Jesu:
4 Die voor mijn leven ha-
ren hals gestelt hebben: den
welcken niet alleen ick danc-
ke/ maer oock alle de ge-
meynten der Heydenen:
5 [Groet] oock de gemeyn-
te in haren huyse. Groet
Epenetum mijnen bemin-
den/ die de eerstelingh is
van Achajen in Christo.
6 Groet Mariam/ die veel
voor ons gearbeyt heeft.
7 Groet Andronicum ende
Junian/ mijne magen/ en-
de mijne medegevangenen/
welcke vermaert zijn onder
de Apostelen/ die oock voor
my in Christo geweest zijn.
8 Groet Amplian mijnen
beminden in den Heere.
9 Groet Urbanum onsen
mede-arbeyder in Christo/
ende Stachyn mijnen be-
minden.
10 Groet Apellem/ die be-
proeft is in Christo. Groet-
se die van Aristobuli [huys-
gesin zijn].
11 Groet Herodionem/ die
van

van mijn maegschap is.
Groetse die van Narcissi
[huysgezin zijn]/de gene [na-
melick] die in den Heere zijn.
12 Groet Tryphenam en-
de Tryphosam/ [vrouwen]
die in den Heere arbeyden.
Groet Persidem de beminde
[suster]/ die veel gearbeydt
heeft in den Heere.
13 Groet Rufum den uyt-
verkoren in den Heere/ ende
sijne moeder ende de mijne.
14 Groet Asyncritum /
Phlegontem / Herman/ Pa-
trobam/ Hermen/ ende de
broeders die met haer zijn.
15 Groet Philologum ende
Julian/ Nereum/ ende sij-
ne suster/ ende Olympam /
ende alle de heylige/ die met
haerlieden zijn.
16 Groet malkanderen met
eenen heyligen kus. De
gemeynten Christi groeten
ulieden.
17 Eñ ick bidde u/broeders/
neemt acht op de gene die
tweedracht ende ergernissen
aenrechten tegen de leere/
die gy [van ons] geleert hebt:
ende wijckt af van deselve.
18 Want de sulcke en dienen
onsen Heere Jesu Christo
niet/ maer haren buyck: en-
de verleyden/ door schoon-
spreken ende prijsen/ de her-
ten der eenvoudige.
19 Want uwe gehoorsaem-
heyt is tot [kennisse van] alle
gekomen. Ick verblijde my
van uwent halven: ende ick
wil dat gy wijs zijt in het
goede/ doch onnoosel in het
quade.
20 Ende de Godt des vre-
des sal den satan haest on-
der uwe voeten verplette-
ren. De genade onses Hee-
ren Jesu Christi zy met
ulieden. Amen.
21 U groeten Timotheus
mijn mede-arbeyder/ ende
Lucius/ ende Jason/ ende
Sosipater mijne bloetver-
wanten.
22 Ick Tertius/ die den
Brief geschreven hebbe/
groete u in den Heere.
23 U groet Gajus mijn ende
der geheeler gemeyntehuys-
weert. U groet Erastus de
Rentmeester der stadt/ ende
de broeder Quartus.
24 De genade onses Heeren
Jesu Christi zy met u allen.
Amen.
25 Hem nu die machtigh
is u te bevestigen/ nae mijn
Euangelium/ ende de pre-
dikinge Jesu Christi/ nae
de openbaringe der verbor-
genheyt/ die [van] de tij-
den der eeuwen verswegen
is geweest:
26 Maer nu geopenbaert
is/ ende door de Propheti-
sche Schriften/ nae het
bevel des eeuwigen Godts/
tot gehoorsaemheyt des ge-
loofs/ onder alle de Heyde-
nen bekent is gemaeckt:
27 Den

27 Den [selven] alleen wij-
sen Godt [zy] door Jesum
Christum de heerlickheyt in
der eeuwigheyt. Amen.

[*De Sendbrief*] aen de Romey-
nen is geschreven van Corin-
then, [*gesonden*] door Phe-
ben, de dienaresse der gemeyn-
te die te Kenchreen is.

De Eerste Sendbrief des
Apostels PAULI aen die van

CORINTHEN.

Het Eerste Capittel.

PAULUS, een geroepen
Apostel Jesu Christi/
door den wille Godts/
ende Sosthenes de broe-
der/
2 Aen de gemeynte Godts
die te Corinthen is/ den ge-
heyligden in Christo Jesu/
den geroepenen heyligen /
met alle die den name onses
Heeren Jesu Christi aenroe-
pen in alle plaetse / beyde ha-
res ende onses [Heeren].
3 Genade zy u ende vrede
van Godt onsen Vader / ende
den Heere Jesu Christo.
4 Ick dancke mijnen Godt
alle tijt over u / van wegen
de genade Godts die u gege-
ven is in Christo Jesu.
5 Dat gy in alles zijt rijcke
geworden in hem / in alle
reden ende alle kennisse:
6 Gelijck het getuygenisse
Christi bevestigt is onder u.
7 Also dat het u aen geen
gave en ontbreecke/ ver-
wachtende de openbaringe
onses Heeren Jesu Christi.
8 Welcke [Godt] u oock sal
bevestigen tot den eynde toe/
[om] onstraffelick [te zijn]
in den dagh onses Heeren
Jesu Christi.
9 Godt is getrouw / door
welcken gy geroepen zijt tot
de gemeynschap sijns Soons
Jesu Christi onses Heeren.
10 Maer ick bidde u / broe-
ders/ door den name onses
Heeren Jesu Christi / dat
gy alle het selve spreeckt /
ende [dat] onder u geene
scheuringen en zijn / maer
[dat] gy t' samengevoegt zijt
in eenen selven sin / ende in
een selve gevoelen.
11 Want my is van u be-
kent gemaeckt / mijne broe-
ders/ door die van Chloës
[huysgesin zijn]/dat 'er twis-
ten onder u zijn.
12 En dit segge ick / dat een
yegelick van u segt / Ick ben
Pauli/ ende ick Apollo/ ende
ick Cephe/ ende ick Christi.
13 Is Christus gedeelt ?
Is Paulus voor u gekruyst ?
Of zijt gy in Pauli name
gedoopt ?
14 Ick dancke Godt / dat
ick niemant van ulieden ge-
doopt en hebbe/ dan Cris-
pum ende Gajum:
15 Op dat niet yemant en
segge/ dat ick in mijnen na-
me gedoopt hebbe.
16 Doch ick hebbe oock
het

het huysgesin van Stepha-
nas gedoopt: voorts en
weet' ick niet of ick yemant
anders gedoopt hebbe.
17 Want Christus en heeft
my niet gesonden om te doo-
pen/ maer om het Euange-
lium te verkondigen: niet
met wijsheyt van woorden/
op dat het kruyce Christi
niet verydelt en worde.
18 Want het woort des
kruyces is wel/ den genen
die verloren gaen/ dwaes-
heyt: maer ons die behou-
den worden is het een kracht
Godts.
19 Want daer is geschre-
ven/ Ick sal de wijsheyt der
wijse doen vergaen/ ende
het verstant der verstandige
sal ick te niete maken.
20 Waer is de wijse? Waer
is de Schriftgeleerde? Waer
is de ondersoecker deser eeu-
we? En heeft Godt de wijs-
heyt deser wereldt niet dwaes
gemaeckt?
21 Want naedemael in de
wijsheyt Godts de wereldt
Godt niet en heeft gekent
door de wijsheyt/ so heeft
het Gode behaegt door de
dwaesheyt der predikinge
saligh te maken die geloo-
ven:
22 Overmits de Joden een
teecken begeeren/ ende de
Griecken wijsheyt soecken:
23 Doch wy prediken Chri-
stum den gekruycigden/ den
Joden wel een ergernisse/
ende den Griecken eene
dwaesheyt:
24 Maer haer die geroe-
pen zijn/ beyde Joden en-
de Griecken/ [prediken wy]
Christum de kracht Godts/
ende de wijsheyt Godts.
25 Want het dwase Godts
is wijser dan de menschen:
ende het swacke Godts is
stercker dan de menschen.
26 Want gy siet uwe roe-
pinge/ broeders/ dat [gy]
niet vele wijse [en zijt] nae
den vleesche/ niet vele mach-
tige/ niet vele edele.
27 Maer het dwase der we-
relt heeft Godt uytverko-
ren/ op dat hy de wijse be-
schamen soude: en het swac-
ke der werelt heeft Godt
uytverkoren/ op dat hy het
stercke soude beschamen.
28 Ende het onedele der
werelt/ ende het verachte/
heeft Godt uytverkoren/
ende het gene niet en is/
op dat hy 't gene [yet] is te
niete soude maken.
29 Op dat geen vleesch en
soude roemen voor hem.
30 Maer uyt hem zijt gy
in Christo Jesu/ die ons
geworden is wijsheyt van
Gode/ ende rechtveerdig-
heyt/ ende heyligmakinge/
ende verlossinge.
31 Op dat [het zy]/ gelijck
geschreven is/ Die roemt/
roeme in den Heere.

Het

Het 2. Capittel.

ENde ick/ broeders/ als
ick tot u gekomen ben/
en ben niet gekomen met
uytnementheyt van woor-
den/ ofte van wijsheyt/ u
verkondigende het getuyge-
nisse Godts.
2 Want ick en hebbe niet
voorgenomen yet te weten
onder u/ dan Jesum Chri-
stum/ ende dien gekruyciget.
3 Ende ick was by ulieden
in swackheyt/ ende in vree-
se/ ende in vele beevinge.
4 Ende mijne reden/ ende
mijne predikinge en was niet
in bewegelicke woorden der
menschelicke wijsheyt/ maer
in betooninge des geests en-
de der kracht.
5 Op dat uw geloove niet
en soude zijn in wijsheyt der
menschen/ maer in de kracht
Godts.
6 Ende wy spreken wijsheyt
onder de volmaeckte: doch
eene wijsheyt niet deser we-
relt/ noch der Overste deser
werelt/ die te niete worden:
7 Maer wy spreken de
wijsheyt Godts [bestaende]
in verborgenheyt/ die be-
deckt was/ welcke Godt te
vooren verordineert heeft
tot onser heerlickheyt eer
de werelt was.
8 Welcke niemant van de
Overste deser werelt gekent
en heeft. Want indien syse
gekent hadden/ so en souden
sy den Heere der heerlick-
heyt niet gekruyst hebben.
9 Maer/ gelijck geschreven
is/ 't Gene de ooge niet en
heeft gesien/ ende de oore
niet en heeft gehoort/ ende
in het herte des menschen
niet en is opgeklommen/
't gene Godt bereydt heeft
dien die hem lief hebben.
10 Doch Godt heeft [het]
ons geopenbaert door sijnen
Geest. Want de Geest on-
dersoeckt alle dingen/ oock
de diepten Godts.
11 Want wie van de men-
schen weet het gene des men-
schen is/ dan de geest des
menschen die in hem is? al-
soo en weet oock niemant
het gene Godts is/ dan de
Geest Godts.
12 Doch wy en hebben
niet ontfangen den geest der
werelt/ maer den Geest die
uyt Godt is: op dat wy sou-
den weten de dingen die ons
van Godt geschoncken zijn.
13 Welcke wy oock spre-
ken/ niet met woorden die
de menschelicke wijsheyt
leert/ maer met [woorden]
die de Heylige Geest leert/
geestelicke dingen met gee-
stelicke t' samenvoegende.
14 Maer de natuerlicke
mensche en begrijpt niet
de dingen die des Geests
Godts zijn. Want sy zijn
hem dwaesheyt/ ende hy
en kanse niet verstaen/ om
dat-

datse geestelick onderschey-
den worden.
15 Doch de geestelicke
[mensche] onderscheydt wel
alle dingen / maer hy selve
en wort van niemant on-
derscheyden.
16 Want wie heeft den sin
des Heeren gekent / die hem
soude onderrichten? maer
wy hebben den sin Christi.

Het 3. Capittel.

ENde ick / broeders / en
konde tot u niet spreken
als tot geestelicke / maer als
tot vleeschelicke / als tot
jonge kinderen in Christo.
2 Ick hebbe u met melck
gevoedt / ende niet met [vas-
te] spijse: want gy en ver-
mochtet [doe] nogh niet:
ja gy en vermoget oock nu
nogh niet.
3 Want gy zijt nogh vlee-
schelick. Want dewijle on-
der u nijt is / ende twist /
ende tweedracht; en zijt gy
niet vleeschelick / ende [en]
wandelt gy [niet] nae den
mensche?
4 Want als d'een segt / Ick
ben Pauli / ende een ander /
Ick [ben] Apollo; en zijt
gy niet vleeschelick?
5 Wie is dan Paulus / ende
wie is Apollos / anders dan
dienaers door welcke gy ge-
looft hebt / ende [dat] gelijck
de Heere eenen yegelicken
gegeven heeft?
6 Ick hebbe geplant / Apol-
los heeft nat gemaeckt: maer
Godt heeft den wasdom ge-
geven.
7 So en is dan / noch hy
die plant yet / noch hy die
nat maeckt: maer Godt die
den wasdom geeft.
8 Ende die plant / ende die
nat maeckt zijn één: maer
een yegelick sal sijnen loon
ontfangen nae sijnen ar-
beyt.
9 Want wy zijn Godts
mede-arbeyders: Godts ac-
kerwerck / Godts gebouw
zijt gy.
10 Nae de genade Godts
die my gegeven is / hebbe ick
als een wijs bouwmeester
het fondament gelegt: ende
een ander bouwt daer op.
Maer een yegelick sie toe
hoe hy daer op bouwet.
11 Want niemant en kan
een ander fondament leg-
gen dan 't gene gelegt is /
't welck is Jesus Christus.
12 Ende indien yemant op
dit fondament bouwt / gout /
silver / kostelicke steenen /
hout / hoy / stoppelen:
13 Een yegelicks werck sal
openbaer worden: want de
dagh sal het verklaren / de-
wijle het door vyer ontdeckt
wort: ende hoedanigh eens
yegelicks werck is / sal het
vyer beproeven.
14 So yemants werck blijft /
dat hy daer op gebouwt
heeft / die sal loon ontfangen.
15 So

15 So yemants werck sal verbrandt worden / die sal schade lijden: maer selve sal hy behouden worden / doch alsoo als door vyer.
16 En weet gy niet dat gy Godts Tempel zijt / ende de Geest Godts in ulieden woont?
17 So yemant den Tempel Godts schendet / dien sal Godt schenden: want de Tempel Godts is heyligh / welcke gy zijt.
18 Niemant en bedriege hemselven: so yemant onder u dunckt dat hy wijs is in dese werelt / die worde dwaes / op dat hy wijs magh worden.
19 Want de wijsheyt deser werelt is dwaesheyt by Godt. Want daer is geschreven / Hy vattet de wijse in hare arglistigheyt.
20 Ende wederom / De Heere kent de overleggingen der wijse / datse ydel zijn.
21 Niemant dan en roeme op menschen: want alles is uwe.
22 Het zy Paulus / het zy Apollos / het zy Cephas / het zy de werelt / het zy leven / het zy doot / het zy tegenwoordige / het zy toekomende dingen: sy zijn alle uwe:
23 Doch gy zijt Christi / ende Christus is Godts.

Het 4. Capittel.

Also houde ons een [yeder] mensche / als dienaers Christi / en uytdeelers der verborgenheden Godts.
2 Ende voorders wort in de uytdeelers vereyscht / dat elck getrouw bevanden werde.
3 Doch my is voor het minste dat ick van ulieden geoordeelt worde / ofte van een menschelick oordeel: ja ick en oordeele oock my selven niet:
4 Want ick en ben my selven geens dings bewust: doch ick en ben daer door niet gerechtveerdigt: maer die my oordeelt / is de Heere.
5 So dan en oordeelt niets voor den tijt / tot dat de Heere sal gekomen zijn / welcke oock in 't licht sal brengen 't gene in de duysternisse verborgen is / ende openbaren de raetslagen der herten: ende als dan sal een yegelick lof hebben van Gode.
6 Ende dese dingen / broeders / hebbe ick op my selven ende Apollo by gelijckenisse gepast / om uwent wille: op dat gy aen ons soudt leeren niet te gevoelen boven 't gene geschreven is / dat gy niet / d' eene om eens anders wille / opgeblasen en wordet tegen den anderen.
7 Want wie onderscheydt u? Ende wat hebt gy dat gy niet en hebt ontfangen? ende

so gy het oock ontfangen
hebt/wat roemt gy als of gy
het niet ontfangen en hadt?
8 Alreede zijt gy versadigt/
alreede zijt gy rijck gewor-
den/ sonder ons hebt gy ge-
heerscht: ende och of gy
heerschedet/ op dat oock wy
met u heerschen mochten.
9 Want ick achte dat Godt
ons/ die de laetste Apostelen
zijn/ ten toone heeft gestelt
als tot der doot verwesen/
want wy zijn een schouwspel
geworden de wereldt/ende den
Engelen/ende den menschen.
10 Wy [zijn] dwase om Chri-
sti wille/ maer gy zijt wijse
in Christo: wy zijn swacke/
maer gy stercke: gy zijt heer-
lick/ maer wy verachte.
11 Tot op dese tegenwoor-
dige ure lijden wy honger/
ende lijden wy dorst/ ende
zijn naeckt/ ende worden
met vuysten geslagen/ ende
en hebben geen vaste woon-
plaetse:
12 Ende arbeyden/ wer-
kende met onse eygene han-
den: wy worden gescholden/
ende wy segenen: wy worden
vervolgt/ en wy verdragen:
13 Wy worden gelastert/
ende wy bidden: wy zijn
geworden als uytvaegsels
der wereldt/ [ende] aller af-
schrapsel tot nu toe.
14 Ick en schrijve dese
dingen niet om u te beschā-
men/ maer als mijne lieve
kinderen vermane ick [u].
15 Want al haddet gy tien
duysent leermeesters in Chri-
sto/ so [en hebt gy] doch niet
vele vaders: want in Chri-
sto Jesu hebbe ick u door 't
Euangelium geteelt.
16 So vermane ick u dan/
zijt mijne navolgers.
17 Daerom hebbe ick Ti-
motheum tot u gesonden/
die mijn lieve ende getrouwe
sone is in den Heere/ welcke
u sal indachtigh maken mij-
ne wegen die in Christo zijn/
gelijckerwijs ick alomme in
alle gemeynten leere.
18 Doch sommige zijn op-
geblasen/ als of ick tot ulie-
den niet komen en soude.
19 Maer ick sal haest tot u
komen/ so de Heere wil/ende
ick sal [dan] verstaen niet de
woorden der gene die opge-
blasen zijn/ maer de kracht.
20 Want het Koninckrijcke
Godts en is niet [gelegen] in
woorden/ maer in kracht.
21 Wat wilt gy? Sal ick
met de roede tot u komen/
ofte in liefde ende [in] den
geest der sachtmoedigheyt?

Het 5. Capittel.

MEn hoort gantschelick
[dat 'er] hoererye on-
der u [is]/ ende sodanige
hoererye die oock onder de
Heydenen niet genaemt en
wort/ also dat 'er een sijns
vaders huysvrouwe heeft.
2 Ende zijt gy [nogh] opge-
bla-

blasen/ ende en hebt niet veel
meer leet gedragen/ op dat
hy uyt het midden van u
wechgedaen worde/ die dese
daet begaen heeft?
3 Doch ick/ als wel met den
lichame af wesende/ maer te-
genwoordigh zijnde met den
geest/ hebbe alreede als [of
ick] tegenwoordigh [ware]/
den genen die dat alsoo be-
dreven heeft/ besloten/
4 In den name onses Hee-
ren Jesu Christi/ als gylie-
den ende mijn geest [t'samen]
vergadert sullen zijn/ met
de kracht onses Heeren Jesu
Christi/
5 Den sulcken over te ge-
ven den satan/ tot verderf
des vleeschs/ op dat de geest
behouden magh worden/ in
den dagh des Heeren Jesu.
6 Uw roem en is niet goet.
En weet gy niet dat een wey-
nigh suerdeessems het gehee-
le deegh suer maeckt?
7 Suyvert dan den ouden
suerdeessem uyt/ op dat gy
een nieuw deegh zijn meugt/
gelijck gy ongesuert zijt.
Want oock ons Pascha is
voor ons geslachtet/ [name-
lick] Christus.
8 So dan laet ons feest hou-
den/ niet in den ouden suer-
deessem/ noch in den suer-
deessem der quaetheyt en der
boosheyt/ maer in de onge-
suerde [brooden] der oprech-
tigheyt ende der waerheyt.
9 Ick hebbe u geschreven in
den Brief/ dat gy u niet en
soudet vermengen met den
hoereerders:
10 Doch niet geheelick met
den hoereerders deser we-
relt/ ofte met den gierig-
aerts/ ofte met den roovers/
ofte met den afgodendie-
naers: want anders soudt
gy moeten uyt de werelt
gaen.
11 Maer nu hebbe ick u ge-
schreven/ dat gy u niet en sult
vermengen/ [namelick] in-
dien yemant een broeder ge-
naemt zijnde/ een hoereerder
is/ ofte een gierigaert/ ofte
een afgodendienaer/ ofte een
lasteraer/ ofte een dronck-
aert/ ofte een roover: dat
gy met soodanigen eenen
oock niet en sult eten.
12 Want wat hebbe ick
oock die buyten zijn te oor-
deelen? Oordeelt gylieden
niet die binnen zijn?
13 Maer die buyten zijn
oordeelt Godt. Ende doet
gy desen boosen uyt ulieden
wech.

Het 6. Capittel.

DUrft yemant van ulie-
den die een sake heeft
tegen een ander/ te rechte
gaen voor de onrechtveerdi-
ge/ende niet voor de heylige?
2 En weet gy niet dat de
heylige de werelt oordeelen
sullen? Ende indien door u
de werelt geoordeelt wort/
zijt

zijt gy onweerdigh der min-
ste gerichtsaken?
3 En weet gy niet dat wy
de engelen oordeelen sullen?
hoe veel te meer de saken die
dit leven aengaen?
4 So gy dan gerichtsaken
hebt die dit leven aengaen/
settet die [daer over] die in de
gemeynte minst geacht zijn.
5 Ick segge u [dit] tot
schaemte. Is 'er [dan] alsoo
onder u geen die wijs is/
oock niet één die soude kon-
nen oordeelen tusschen sijne
broeders?
6 Maer [de een] broeder
gaet met [den anderen] broe-
der te rechte/ ende dat voor
ongeloovige.
7 So is 'er dan nu gantsche-
lick gebreck onder u/ dat gy
met malkanderen rechtsaken
hebt. Waeromme en lijdt gy niet
liever ongelijck? Waerom en
lijdt gy niet liever schade?
8 Maer gylieden doet on-
gelijck/ ende doet schade/
ende dat den broederen.
9 Of en weet gy niet dat
de onrechtveerdige het Ko-
ninckrijcke Godts niet en
sullen be-erven?
10 En dwaelt niet: noch
hoereerders/ noch afgoden-
dienaers/ noch overspeel-
ders/ noch ontuchtige/ noch
die by mannen liggen/ noch
dieven/ noch gierigaerts/
noch dronckaerts/ geen las-
teraers/ geen roovers en
sullen het Koninckrijcke
Godts be-erven.
11 Ende dit waert gy som-
mige: maer gy zijt afgewas-
schen/ maer gy zijt gehey-
ligt/ maer gy zijt gerecht-
veerdigt in den name des
Heeren Jesu/ ende door den
Geest onses Godts.
12 Alle dingen zijn my ge-
oorloft/ maer alle dingen en
zijn niet oorbaer: alle dingen
zijn my geoorloft/ maer ick
en sal onder geenes macht
my laten brengen.
13 De spijsen zijn voor den
buyck/ ende de buyck voor de
spijsen: maer Godt sal beyde
desen ende die te niete doen.
Doch het lichaem en is niet
voor de hoererye/ maer voor
den Heere/ ende de Heere
voor het lichaem.
14 Ende Godt heeft oock
den Heere opgeweckt/ ende
sal ons opwecken door sijne
kracht.
15 Weet gy niet dat uwe
lichamen Christi leden zijn?
Sal ick dan de leden Christi
nemen/ ende makense leden
eener hoere? Dat zy verre.
16 Of en weet gy niet/ dat
die de hoere aenhangt één
lichaem [met haer] is? want/
Die twee/ segt hy/ sullen
tot één vleesch wesen.
17 Maer die den Heere
aenhangt/ is één geest [met
hem].
18 Vliedt de hoererye. Alle
son-

sonde die de mensche doet / is
buyten het lichaem: maer die
hoererye bedrijft / die son-
digt tegen sijn eygen lichaem.
19 Of en weet gy niet dat
ulieder lichaem een Tempel
is des Heyligen Geest / die
in u is / dien gy van Godt
hebt / ende [dat] gy uwes
selfs niet en zijt ?
20 Want gy zijt diere ge-
kocht: so verheerlickt dan
Godt in uw lichaem / ende
in uwen geest / welcke Go-
des zijn.

Het 7. Capittel.

AEngaende nu de dingen
daer van gy my geschre-
ven hebt / Het is een mensche
goet geen wijf aen te raken:
2 Maer om der hoererijen
wille sal een yegelick [man]
sijn eygen wijf hebben / ende
een yegelick [wijf] sal haren
eygenen man hebben.
3 De man sal aen het wijf
de schuldige goetwilligheyt
betalen: ende desgelijcks
oock het wijf aen den man.
4 Het wijf en heeft de macht
niet over haer eygen lic-
haem / maer de man: ende
desgelijcks oock de man en
heeft de macht niet over sijn
eygen lichaem/maer het wijf.
5 En ontreckt u malkan-
deren niet / ten zy dan met
[beyder] toestemminge voor
eenen tijt / op dat gy u tot
vasten ende bidden moogt
verledigen: ende komt we-
derom by een / op dat u de
satan niet en versoecke / om
dat gy u niet en konnet ont-
houden.
6 Doch dit segge ick uyt
toelatinge / niet uyt bevel.
7 Want ick wilde dat alle
menschen waren / gelijck als
ick selve [ben]: maer een
yegelick heeft sijn eygen ga-
ve van Godt / de een wel
aldus / maer de ander alsoo.
8 Doch ick segge den onge-
trouwden / ende den wedu-
wen / Het is haer goet / in-
dien sy blijven gelijck als ick.
9 Maer indien sy haer niet
en konnen onthouden / datse
trouwen: want het is beter
te trouwen dan te branden.
10 Doch den getrouwden
gebiede niet ick / maer de
Heere / dat het wijf van den
man niet en scheyde.
11 Ende indien sy oock
scheydt / dat sy ongetrouwt
blijve / ofte met den man
versoene: ende dat de man
het wijf niet en verlate.
12 Maer den anderen segge
ick / niet de Heere / Indien
eenigh broeder een ongeloo-
vigh wijf heeft / ende deselve
te vreden is by hem te woo-
nen / dat hyse niet en verlate.
13 Ende een wijf die eenen
ongeloovigen man heeft /
ende hy te vreden is by haer
te woonen / dat sy hem niet
en verlate.
14 Want de ongeloovige
man

man is geheyligt door het
wijf / ende het ongeloovigh
wijf is geheyligt door den
man. Want anders waren
uwe kinderen onreyn: maer
nu zijn sy heyligh.
15 Maer indien de onge-
loovige scheydt / dat hy
scheyde. De broeder ofte de
suster en wort in soodanige
[gevallen] niet dienstbaer ge-
maeckt: maer Godt heeft
ons tot vrede geroepen.
16 Want wat weet gy wijf /
of gy den man sult saligh
maken? Ofte wat weet gy
man / of gy het wijf sult
saligh maken?
17 Doch gelijck Godt aen
een yegelick heeft uytge-
deelt / gelijck de Heere een
yegelick geroepen heeft / dat
hy alsoo wandele: ende al-
soo ordineere ick in alle de
gemeynten.
18 Is yemant besneden zijn-
de geroepen? die en late hem
geen [voorhuyt] aentrecken.
Is yemant in de voorhuyt
zijnde geroepen? die en la-
te hem niet besnijden.
19 De besnijdenisse en is
niets / ende de voorhuyt en
is niets / maer de onderhou-
dinge der geboden Godts.
20 Een yegelick blijve in
die beroepinge / daer hy in
geroepen is.
21 Zijt gy een dienstknecht
zijnde geroepen? laet u [dat]
niet bekommeren: maer in-
dien gy oock kont vry wor-
den / gebruyckt [dat] liever.
22 Want die in den Heere
geroepen is een dienstknecht
zijnde / die is een vrygelaten
des Heeren: des gelijcks is oock
die vry zijnde geroepen is / die
is een dienstknecht Christi.
23 Gy zijt diere gekocht:
en wort geen dienstknechten
der menschen.
24 Een yegelick daer in hy
geroepen is / broeders / die
blijve in 't selve by Godt.
25 Aengaende nu de maeg-
den en hebbe ick geen bevel
des Heeren: maer ick segge
[mijn] gevoelen / als die
barmhertigheyt van den
Heere gekregen hebbe ge-
trouw te zijn.
26 Ick houde dan dit goet
te zijn om den aenstaenden
noot / dat het [segge ick] goet
is den mensche alsoo te zijn.
27 Zijt gy aen een wijf
verbonden? en soeckt geen
ontbindinge. Zijt gy onge-
bonden van een wijf? en
soeckt geen wijf.
28 Maer indien gy oock
trouwet / gy en sondigt
niet: ende indien een maegt
trouwt / sy en sondigt niet.
Doch de sulcke sullen ver-
druckinge hebben in het
vleesch. Ende ick spare
ulieden.
29 Maer dit segge ick /
broeders / dat de tijt voorts
kort is: op dat oock die

wijven hebben / souden zijn
als niet hebbende:
30 Ende die weenen / als
niet weenende: ende die
blijde zijn / als niet blijde
zijnde: ende die koopen /
als niet besittende:
31 Ende die dese werelt ge-
bruycken / als niet misbruyc-
kende. Want de gedaente
deser werelt gaet voorby.
32 Ende ick wil dat gy son-
der bekommernisse zijt. De
ongetrouwde bekommert
hem met de dingen des Hee-
ren / hoe hy den Heere sal
behagen:
33 Maer die getrouwt is /
bekommert hem met de din-
gen der werelt / hoe hy de
vrouwe sal behagen.
34 Een wijf ende een maegt
zijn onderscheyden. De on-
getrouwde bekommert haer
met de dingen des Heeren /
op dat sy heyligh zy beyde
aen lichaem ende aen geest:
maer die getrouwt is be-
kommert haer met de din-
gen der werelt / hoe sy den
man sal behagen.
35 Ende dit segge ick tot
uw eygen voordeel: niet
op dat ick eenen strick over
u soude werpen / maer [om
u te leyden] tot het gene
welvoegt / ende bequaem is
om den Heere wel aen te
hangen / sonder herwaerts
en derwaerts getrocken te
worden.
36 Maer so yemant acht
dat hy ongevoegelick handelt
met sijne maget / indien sy
over den jeugdigen tijt gaet /
ende het alsoo moet geschie-
den: die doe dat hy wil /
hy en sondigt niet: datse
trouwen.
37 Doch die vast staet in
[sijn] herte / geen nootsake
hebbende / maer macht heeft
over sijnen eygenen wille /
ende dit in sijn herte besloten
heeft / dat hy sijne maget sal
bewaren / die doet wel.
38 Alsoo dan / die [haer] ten
houwelicke uytgeeft / die
doet wel: ende die[se] ten
houwelicke niet uyt en geeft /
die doet beter.
39 Een wijf is door de wet
verbonden soo langen tijt
hare man leeft: maer indien
hare man ontslapen is / so
is sy vry / om te trouwen
dien sy wil; alleenlick in
den Heere.
40 Maer sy is geluckiger /
indien sy alsoo blijft / nae
mijn gevoelen. Ende ick
meyne oock den Geest Godts
te hebben.

Het 8. Capittel.

AEngaende nu de dingen
die den afgoden geoffert
zijn / Wy weten dat wy alle
te samen kennisse hebben.
De kennisse maeckt opge-
blasen / maer de liefde sticht.
2 Ende so yemant meynt
yet te weten / die en heeft
nogh

nogh niets gekent / gelijck men behoort te kennen.
3 Maer so yemant Godt lief heeft / die is van hem gekent.
4 Aengaende dan het eten der dingen die den afgoden geoffert zijn / Wy weten / dat een afgodt niets is in de werelt / ende dat 'er geen ander Godt en is dan één.
5 Want hoewel daer oock zijn die goden genaemt worden / 't zy in den hemel / 't zy op der aerden; (gelijck 'er vele goden ende vele heeren zijn:
6 Nochtans en hebben wy [maer] éénen Godt / den Vader / uyt welcken alle dingen zijn / ende wy tot hem; ende [maer] éénen Heere / Jesum Christum / door welcken alle dingen zijn / ende wy door hem.
7 Doch in allen en is de kennisse niet: maer sommige met een conscientie des afgodts tot nogh toe eten als [yet] dat den afgoden geoffert is: ende hare conscientie swack zijnde wort bevleckt.
8 De spijse nu en maeckt ons Gode niet aengenaem. Want 't zy dat wy eten / wy en hebben geenen overvloet: ende 't zy dat wy niet en eten / wy en hebben geen gebreck.
9 Maer siet toe dat dese uwe macht niet eeniger wijse een aenstoot en worde den genen die swack zijn.
10 Want so yemant u / die de kennisse hebt / siet in den afgoden tempel aensitten, en sal de conscientie desselven die swack is / niet gestijft worden om te eten de dingen die den afgoden geoffert zijn?
11 Ende sal de broeder die swack is / door uwe kennisse verloren gaen / om welcken Christus gestorven is?
12 Doch gylieden / alsoo tegen de broeders sondigende / ende hare swacke conscientie quetsende / sondigt tegen Christum.
13 Daerom indien de spijse mijnen broeder ergert / so en sal ick in eeuwigheyt geen vleesch eten / op dat ick mijnen broeder niet en ergere.

Het 9. Capittel.

BEn ick niet een Apostel? Ben ick niet vry? Hebbe ick niet Jesum Christum onsen Heere gesien? Zijt gylieden niet mijn werck in den Heere?
2 So ick anderen geen Apostel en ben / nochtans ben ick 't ulieden. Want het segel mijns Apostelschaps zijt gylieden in den Heere.
3 Mijne verantwoordinge aen de gene die ondersoeck over my doen / is dese.
4 En hebben wy niet macht om te eten / ende te drincken?
5 En hebben wy niet macht om een wijf een suster zijnde [met ons] om te leyden / gelijck

lijck oock de andere Aposte-
len / ende de broeders des
Heeren / ende Cephas?
6 Of hebben alleen ick ende
Barnabas geen macht van
niet te wercken?
7 Wie dient oyt in den
krijgh op eygen besoldinge?
wie plant eenen wijngaert /
ende en eet niet van sijne
vrucht? of wie weydt een
kudde / ende en eet niet van
de melck der kudde?
8 Spreke ick dit nae den
mensche? ofte en segt oock
de wet het selve niet?
9 Want in de wet Mosis is
geschreven / Gy en sult eenen
dorschenden osse niet muyl-
banden. Sorgt oock Godt
voor de ossen?
10 Of segt hy [dat] gant-
schelick om onsent wille?
Want om onsent wille is
[dat] geschreven: overmits
die ploegt / op hope moet
ploegen; ende die op hope
dorscht / [moet] sijner hope
deelachtigh worden.
11 Indien wy u-lieden het
geestelicke gezaeyt hebben /
is het een groote [sake] / so
wy het uwe dat lichamelick
is / maeyen?
12 Indien andere deser
macht over u deelachtigh
zijn / [waerom] niet veel
meer wy? doch wy en heb-
ben dese macht niet ge-
bruyckt: maer wy verdra-
gen 't al / op dat wy niet
eenige verhinderinge en ge-
ven den Euangelio Christi.
13 En weet gy niet / dat
de gene die de heylige dingen
bedienen / van het heylige
eten? [Ende] die den altaer
steets byzijn / deelen met
den altaer?
14 Alsoo heeft oock de Hee-
re geordineert / den genen
die het Euangelium ver-
kondigen / dat sy van den
Euangelio leven.
15 Maer ick en hebbe geen
van dese dingen gebruyckt.
Ende ick en hebbe dit niet ge-
schreven/op dat het alsoo aen
my geschieden soude: want
het ware my beter te sterven/
dan dat yemant desen mijnen
roem soude ydel maken.
16 Want indien ick het
Euangelium verkondige /
't en is my geen roem: want
de noot is my opgelegt. Ende
wee my indien ick het Euan-
gelium niet en verkondige.
17 Want indien ick dat ge-
willigh doe / so hebbe ick
loon: maer indien onwil-
ligh / de uytdeelinge is my
[evenwel] toebetrouwt.
18 Wat loon hebbe ick dan?
[Namelick] dat ick het
Euangelium verkondigen-
de / het Euangelium Christi
kosteloos stelle / om mijne
macht in den Euangelio
niet te misbruycken.
19 Want daer ick van allen
vry was / hebbe ick my sel-
ven

ven allen dienstbaer ge-
maeckt / op dat ick 'er meer
soude winnen.
20 Ende ick ben den Joden
geworden als een Jode / op
dat ick de Joden winnen sou-
de: den genen die onder de
wet zijn / [ben ick geworden]
als onder de wet zijnde / op
dat ick de gene die onder de
wet zijn / winnen soude
21 Den genen die sonder de
wet zijn / [ben ick geworden]
als sonder de wet zijnde /
(Gode [nochtans] zijnde niet
sonder de wet / maer Christo
onder de wet;) op dat ick de
gene die sonder de wet zijn /
winnen soude.
22 Ick ben den swacken ge-
worden als een swacke / op
dat ick de swacke winnen
soude: allen ben ick alles ge-
worden / op dat ick immers
eenige behouden soude.
23 Ende dit doe ick om des
Euangeliums wille / op dat
ick desselven mede-deelach-
tigh soude worden.
24 Weet gylieden niet / dat
die in de loopbane loopen/al-
le wel loopen/maer [dat] één
den prijs ontfangt? loopt
alsoo / dat gy [dien] meugt
verkrijgen.
25 Ende een yegelick die [om
prijs] strijdt / onthoudt hem
in alles. Dese dan [doen] wel
[dit] op dat sy een verderflic-
ke kroone souden ontfangen/
maer wy een onverderflicke.
26 Ick loope dan alsoo /
niet als op 't onseker: ick
kampe alsoo / niet als de
lucht slaende.
27 Maer ick bedwinge mijn
lichaem / ende brenge het tot
dienstbaerheyt / op dat ick
niet eenighsins / daer ick an-
deren gepredickt hebbe / sel-
ve verwerpelick en werde.

Het 10. Capittel.

ENde ick en wil niet /
broeders / dat gy onwe-
tende zijt / dat onse vaders
alle onder de wolcke waren /
ende alle door de zee door-
gegaen zijn:
2 Ende alle in Mosen ge-
doopt zijn in de wolcke /
ende in de zee:
3 Ende alle deselve geeste-
licke spijse gegeten hebben:
4 Ende alle den selven gee-
stelicken dranck gedroncken
hebben. Want sy droncken
uyt de geestelicke steenrotze
die volgde: ende de steen-
rotze was Christus.
5 Maer in 't meerder [deel]
van haer en heeft Godt geen
welgevallen gehadt: want
sy zijn in de woestijne ter
nedergeslagen.
6 Ende dese dingen zijn ge-
schiet ons tot voorbeelden /
op dat wy geenen lust tot
het quaet en souden hebben /
gelijckerwijs als sy lust ge-
hadt hebben.
7 Ende en wort geen afgo-
dendienaers / gelijckerwijs

als sommige van haer / gelijck geschreven staet / Het volck sat neder om te eten / ende om te drincken / ende sy stonden op om te speelen.
8 Ende en laet ons niet hoereeren / gelijck sommige van haer gehoereert hebben / ende vielen op éénen dagh drie en twintigh duysent.
9 Ende en laet ons Christum niet versoecken / gelijck oock sommige van haer versocht hebben / ende wierden van de slangen vernielt.
10 Ende en murmureert niet / gelijck oock sommige van haer gemurmureert hebben / ende wierden vernielt van den verderver.
11 Ende dese dingen alle zijn haerlieden overgekomen tot voorbeelden: eñ zijn beschreven tot waerschouwinge van ons / op dewelcke de eynden der eeuwen gekomen zijn.
12 So dan die meynt te staen / sie toe dat hy niet en valle.
13 Ulieden en heeft geen versoeckinge bevangen dan menschelicke: doch Godt is getrouw / welcke u niet en sal laten versocht worden boven het gene gy vermeught / maer hy sal met de versoeckinge oock de uytkomste geven / op dat gyse konnet verdragen.
14 Daerom / mijne geliefde / vliedt van den afgodendienst.
15 Als tot verstandige spreke ick: oordeelt gy 't gene ick segge.
16 De drinckbeker der dancksegginge / dien wy [danckseggende] segenen / is die niet een gemeynschap des bloets Christi? Het broot dat wy breken / is dat niet een gemeynschap des lichaems Christi?
17 Want één broot [is het] / [soo] zijn wy vele één lichaem: dewijle wy alle éénes broots deelachtigh zijn.
18 Siet Israël die nae den vleesche is: en hebben niet de gene die de offerhanden eten / gemeynschap met den altaer?
19 Wat segge ick dan? dat een afgodt yet is? ofte dat de afgoden-offer yet is?
20 Ja [ick segge] dat 't gene de Heydenen offeren / sy den duyvelen offeren / ende niet Gode. Ende ick en wil niet dat gy met de duyvelen gemeynschap hebt.
21 Gy en kont den drinckbeker des Heeren niet drincken / ende den drinckbeker der duyvelen: gy en kont niet deelachtigh zijn der tafel des Heeren / ende der tafel der duyvelen.
22 Of tergen wy den Heere? Zijn wy stercker dan hy?
23 Alle dingen zijn my geoorloft / maer alle dingen en zijn niet oorbaer: alle dingen

gen zijn my geoorloft / maer
alle dingen en stichten niet.
24 Niemant en soecke dat
sijns selfs is / maer een ye-
gelick [soecke] dat des an-
deren is.
25 Etet al dat in het vleesch-
huys verkocht wort / niets
ondervragende om der con-
scientie wille.
26 Want de aerde is des Hee-
ren/ende de volheyt derselve.
27 Ende indien u yemant
van de ongeloovige noodt /
ende gy [daer] gaen wilt / eet
al wat u-lieden voorgestelt
wort / niets ondervragende
om der conscientie wille.
28 Maer so yemant tot u-
lieden segt / Dat is afgoden-
offer / en eet [het] niet / om
des genen wille die [u dat] te
kennen gegeven heeft / ende
[om] der conscientie wille.
Want de aerde is des Hee-
ren/ende de volheyt derselve.
29 Doch ick segge / [om] de
conscientie niet uwes selfs /
maer des anderen. Want
waerom wort mijne vry-
heyt geoordeelt van een an-
der conscientie?
30 Ende indien ick door ge-
nade [der spijse] deelachtigh
ben / waerom worde ick ge-
lastert over 't gene daer voor
ick dancksegge?
31 Het zy dan dat gy-lieden
eet/het zy dat gy drinckt/het
zy dat gy yet [anders] doet /
doet het al ter eeren Godts.
32 Weest sonder aenstoot
te geven ende den Joden /
ende den Griecken / ende der
gemeynte Godts.
33 Gelijckerwijs ick oock
in alles allen behage / niet
soeckende mijn eygen voor-
deel / maer het [voordeel]
van vele / op dat sy mochten
behouden worden.

Het 11. Capittel.

WEest mijne navol-
gers / gelijckerwijs
oock ick Christi.
2 Ende ick prijse u / broe-
ders / dat gy in alles mijner
gedachtigh zijt / en behoudt
de insettingen / gelijck ick
[die] u overgegeven hebbe.
3 Doch ick wil dat gy we-
tet / dat Christus het Hooft
is eens yegelicken mans:
ende de man het hooft der
vrouwe: ende Godt het
Hooft Christi.
4 Een yegelick man die bidt
ofte propheteert / hebbende
[yet] op het hooft / die ont-
eert sijn eygen hooft:
5 Maer een yegelicke vrou-
we / die bidt ofte propheteert
met ongedeckten hoofde /
onteert haer eygen hooft:
want het is één ende 't selve
als of [haer] het hayr afge-
sneden ware.
6 Want indien een vrouwe
niet gedeckt en is/dat sy oock
geschoren worde: maer in-
dien het leelick is voor een
vrouwe geschoren te zijn /
Q 4 of-

ofte 't hayr afgesneden te
hebben/ dat sy haer decke.
7 Want de man en moet het
hooft niet decken/ overmits
hy het beelt eñ heerlickheyt
Godts is: maer de vrouwe
is de heerlickheyt des mans.
8 Want de man en is uyt de
vrouwe niet/ Maer de vrou-
we uyt den man.
9 Want oock en is de man
niet geschapen om de vrou-
we/ maer de vrouwe om
den man.
10 Daerom moet de vrouwe
een macht op het hooft heb-
ben/ om der Engelen wille.
11 Nochtans en is noch de
man sonder de vrouwe/ noch
de vrouwe sonder den man/
in den Heere.
12 Want gelijckerwijs de
vrouwe uyt den man is/ al-
soo is oock de man door de
vrouwe: doch alle dingen
[zijn] uyt Godt.
13 Oordeelt gy onder usel-
ven: Is het betamelick dat
de vrouwe ongedeckt Godt
bidde?
14 Of en leert u oock de na-
ture selve niet/ dat so een
man langh hayr draegt/ het
hem een oneere is?
15 Maer so een vrouwe
langh hayr draegt/ dat het
haer een eere is? om dat het
langh hayr voor een decksel
haer is gegeven.
16 Doch indien yemant
schijnt twistgierigh te zijn/
wy en hebben sulcke ge-
woonte niet/ noch de ge-
meynten Godts.
17 Dit nu ['t gene] ick [u]
aensegge/ en prijse ick niet/
[namelick] dat gy niet tot
beter/ maer tot erger t'sa-
menkomt.
18 Want eerstelick als gy
t'samenkomt in de gemeyn-
te/ so hoore ick dat 'er scheu-
ringen zijn onder u: ende ick
geloove het ten deele.
19 Want daer moeten oock
ketteryen onder u zijn/ op
dat de gene die oprecht zijn
openbaer mogen worden
onder u.
20 Als gy dan by een t'sa-
menkomt/ [dat] en is niet
des Heeren Avontmael eten.
21 Want in het eten neemt
een yegelick te vooren sijn
eygen avontmael: ende de-
se is hongerigh/ ende de an-
dere is droncken.
22 Hebt gy dan geen huysen
om daer te eten ende te drinc-
ken? ofte veracht gy de ge-
meynte Godts/ ende be-
schaemt gy de gene die niet
en hebben? Wat sal ick u seg-
gen? Sal ick u prijsen? In
desen en prijse ick [u] niet.
23 Want ick hebbe van den
Heere ontfangen 't gene ick
oock u overgegeven hebbe/
dat de Heere Jesus/ in den
nacht in welcken hy verra-
den wiert/ het broot nam:
24 Ende als hy gedanckt
had-

hadde / brackt hy 't / ende
seyde / Nemet / etet / dat is
mijn lichaem / dat voor u
gebroken wort : doet dat tot
mijner gedachtenisse.
25 Desgelijcks [nam hy]
oock den drinckbeker na
het eten des Avontmaels /
ende seyde / Dese drinckbeker
is het Nieuwe Testament in
mijnen bloede : Doet dat /
soo dickwijls als gy [dien]
sult drincken / tot mijner ge-
dachtenisse.
26 Want soo dickwijls als gy
dit broot sult eten / ende desen
drinckbeker sult drincken /
so verkondigt den doot des
Heeren / tot dat hy komt.
27 So dan wie onweerde-
lick dit broot eet / ofte den
drinckbeker des Heeren
drinckt / die sal schuldigh
zijn aen het lichaem ende
bloet des Heeren.
28 Maer de mensche be-
proeve hemselven / ende ete
alsoo van het broot / eñ drinc-
ke van den drinckbeker
29 Want die onweerdiglick
eet ende drinckt / die eet ende
drinckt hemselven een oor-
deel / niet onderscheydende
het lichaem des Heeren.
30 Daerom zijn onder u
vele swacke ende krancke /
ende vele slapen.
31 Want indien wy ons sel-
ven oordeelden / so en souden
wy niet geoordeelt worden.
32 Maer als wy geoordeelt
worden / so worden wy van
den Heere getuchtigt / op
dat wy met de werelt niet en
souden veroordeelt worden.
33 So dan / mijne broe-
ders / als gy t' samenkomt
om te eten / verwacht mal-
kanderen.
34 Doch so yemant hon-
gert / dat hy te huys ete / op
dat gy niet tot een oordeel
t'samen en komt. De overige
dingen nu sal ick ordineren /
als ick sal gekomen zijn.

Het 12. Capittel.

Ende van de geestelicke
[gaven] / broeders / en
wil ick niet dat gy onwe-
tende zijt.
2 Gy weet dat gy Heydenen
waert / tot de stomme afgo-
den henen getrocken / nae
dat gy geleydet wiert.
3 Daerom make ick u be-
kent / dat niemant die door
den Geest Godts spreeckt /
Jesum een verbloeckinge en
noemt : ende niemant en kan
seggen Jesum den Heere [te
zijn] / dan door den Heyli-
gen Geest.
4 Ende daer is verschey-
denheyt der gaven / doch
het is de selve Geest :
5 Ende daer is verschey-
denheyt der bedieningen /
ende het is de selve Heere :
6 Ende daer is verschey-
denheyt der werckingen /
doch het is de selve Godt /
die alle in allen werckt.

7 Maer een yegelick wort
de openbaringe des Geests
gegeven tot het gene dat
oorbaer is.
8 Want desen wort door den
Geest gegeven het woort der
wijsheyt / ende eenen ande-
ren het woort der kennisse /
door den selven Geest:
9 Ende eenen anderen het
geloove / door den selven
Geest: ende eenen anderen
de gaven der gesontmakin-
gen / door den selven Geest:
10 Ende eenen anderen de
werckingen der krachten:
ende eenen anderen prophe-
tie: ende eenen anderen on-
derscheydingen der geesten:
ende eenen anderen meni-
gerley talen: ende eenen an-
deren uytleggingе der talen.
11 Doch dese dingen alle
werckt de een ende de selve
Geest / deelende een yege-
lick in 't bysonder gelijcker-
wijs hy wil.
12 Want gelijck het lichaem
één is / ende vele leden heeft /
ende alle de leden van dit
éene lichaem / vele zijnde /
[maer] één lichaem en zijn:
alsoo oock Christus.
13 Want oock wy alle zijn
door éene Geest tot één lic-
haem gedoopt / het zy Jo-
den / het zy Griecken / het zy
dienstknechten / het zy vrye:
ende wy zijn alle tot éenen
Geest gedrenckt.
14 Want oock het lichaem
niet en is één lidt / maer
vele [leden].
15 Indien de voet seyde /
Dewijle ick de hant niet en
ben / so en ben ick van het
lichaem niet: Is die daer-
om niet van het lichaem?
16 Ende indien de oore sey-
de / Dewijle ick de ooge niet
en ben / so en ben ick van het
lichaem niet: Isse daerom
niet van het lichaem?
17 Ware het geheele lichaem
de ooge / waer [soude] het
gehoor [zijn]? Ware het
geheele [lichaem] gehoor /
waer [soude] de reuck [zijn]?
18 Maer nu heeft Godt de
leden gesett / een yegelick
van deselve in het lichaem /
gelijck hy gewilt heeft.
19 Warense alle [maer] één
lidt / waer [soude] het lic-
haem [zijn]?
20 Maer nu zijnder wel
vele leden / doch [maer] één
lichaem.
21 Ende de ooge en kan
niet seggen tot de hant / Ick
en hebbe u niet van noode:
of wederom het hooft tot
de voeten / Ick en hebbe u
niet van noode.
22 Ja veel eer / de leden
die [ons] duncken de swack-
ste des lichaems te zijn / die
zijn noodigh:
23 Ende die ons duncken
de minst eerlicke [leden] des
lichaems te zijn / denselven
doen wy overvloediger eere
aen

aen: ende onse oncierlicke
[leden] hebben overvloedi-
ger vercieringe.
24 Doch onse cierlicke en
hebben 't niet van noode:
maer Godt heeft het lichaem
[alsoo] t' samengevoegt / ge-
vende overvloediger eere
aen 't gene [deselve] gebreck
heeft:
25 Op dat geen tweedracht
in het lichaem en zy / maer de
leden voor malkanderen ge-
lijcke sorge souden dragen.
26 Ende het zy dat één lidt
lijdt / so lijden alle de leden
mede: 't zy dat één lidt ver-
heerlickt wordt / so verblij-
den haer alle de leden mede.
27 Ende gylieden zijt het
lichaem Christi / ende leden
in 't bysonder.
28 Ende Godt heeft 'er som-
mige in de gemeynte ge-
stelt / ten eersten Apostelen/
ten tweeden Propheten /
ten derden Leeraers / daer
na krachten / daer na ga-
ven der gesontmakingen /
behulpsels / regeeringen /
menigerley talen.
29 Zijnse alle Apostelen?
Zijnse alle Propheten? Zijn-
se alle Leeraers? Zijnse alle
krachten?
30 Hebbense alle gaven der
gesontmakingen? Spreken-
se alle met [menigerley] ta-
len? Zijnse alle uytleggers?
31 Doch yvert nae de bes-
te gaven. Ende ick wyse u
eenen wegh / die nogh uyt-
nemender is.

Het 13. Capittel.

AL waer 't dat ick de ta-
len der menschen eñ der
Engelen sprake / ende de lief-
de niet en hadde / so ware ick
een klinckende metael/ of
luydende schelle geworden.
2 Ende al waer 't dat ick
de [gave der] prophetie had-
de / ende wiste alle de ver-
borgenheden ende alle de
wetenschap: ende alwaer 't
dat ick alle het geloove had-
de / so dat ick bergen ver-
settede / ende de liefde niet
en hadde / so en waer ick
niets.
3 Ende al waer 't dat ick
alle mijne goederen tot on-
derhoudt [der armen] uyt-
deelde / ende al waer 't dat
ick mijn lichaem overgave
op dat ick verbrandt soude
worden / ende en hadde de
liefde niet / so en soude 't my
geen nuttigheyt geven.
4 De liefde is lanckmoe-
digh / sy is goedertieren: de
liefde en is niet afgunstigh:
de liefde en handelt niet
lichtveerdelick / sy en is niet
opgeblasen /
5 Sy en handelt niet on-
geschicktelick / sy en soeckt
haerselven niet / sy en wort
niet verbittert / sy en denckt
geen quaet /
6 Sy en verblijdt haer niet
in de ongerechtigheyt / maer

sy verblijdt haer in de waer-
heyt:
7 Sy bedeckt alle dingen/
sy gelooft alle dingen/ sy
hoopt alle dingen/ sy ver-
draegt alle dingen.
8 De liefde en vergaet nim-
mermeer: maer 't zy pro-
phetien/ sy sullen te niete
gedaen worden/ 't zy talen/
sy sullen ophouden: 't zy
kennisse/ sy sal te niete ge-
daen worden.
9 Want wy kennen ten
deele/ en wy propheteeren
ten deele:
10 Doch wanneer het vol-
maeckte sal gekomen zijn/
dan sal het gene dat ten dee-
le is/ te niete gedaen wor-
den.
11 Doe ick een kint was/
sprack ick als een kint/ was
ick gesint als een kint/ over-
leyde ick als een kint:* maer
wanneer ick een man ge-
worden ben/ so hebbe ick te
niete gedaen 't gene eens
kints was.
12 Want wy sien nu door
eenen spiegel in een duystere
reden/ maer als dan [sullen
wy sien] aengesicht tot aen-
gesicht: nu kenne ick ten
deele/ maer alsdan sal ick
kennen gelijck oock ick ge-
kent ben.
13 Ende nu blijft geloove/
hope/ [ende] liefde/ dese
drie: Doch de meeste van
dese is de liefde.

Het 14. Capittel.

JAegt de liefde na/ ende
yvert om de geestelicke
[gaven]: maer meest dat gy
meugt propheteeren.
2 Want die een [vreemde]
tale spreeckt/ en spreeckt niet
den menschen/ maer Gode.
Want niemant en verstaet
[het]/ doch met den geest
spreeckt hy verborgenheden.
3 Maer die propheteert/
spreeckt den menschen stich-
tinge/ ende vermaninge/
ende vertroostinge.
4 Die een [vreemde] tale
spreeckt/ die sticht hemsel-
ven: maer die propheteert/
die sticht de gemeynte.
5 Ende ick wil [wel] dat
gy alle in [vreemde] talen
spreeckt/ maer meer dat gy
propheteert. Want die pro-
pheteert is meerder dan die
[vreemde] talen spreeckt/
ten zy dan dat hy 't uytleg-
ge/ op dat de gemeynte
stichtinge magh ontfangen.
6 Ende nu/ broeders/ in-
dien ick tot u quame/ ende
sprake [vreemde] talen/ wat
nuttigheyt soude ick u doen/
so ick tot u niet en sprake/
ofte in openbaringe/ ofte in
kennisse/ ofte in prophetie/
ofte in leeringe?
7 Selfs oock de levenloose
dingen die geluyt geven/
't zy fluyte/ 't zy cither/ so
sy geen onderscheyt met [ha-
ren] klanck en geven/ hoe

sal bekent worden 't gene
gespeelt ofte op de cither ge-
speelt wort?
8 Want oock indien de ba-
suyne een onseker geluyt
geeft / wie sal hem tot den
krijgh bereyden?
9 Alsoo oock gylieden in-
dien gy niet door de tale een
duydelicke reden en geeft /
hoe sal verstaen worden 't
gene gesproken wort? Want
gy sult zijn [als] die in de
lucht spreket.
10 Daer zijn / nae het voor-
valt / soo vele soorten van
stemmen in de werelt / en-
de geen derselver en is son-
der stemme.
11 Indien ick dan de
kracht der stemme niet en
weet / so sal ick hem die
spreeckt Barbarisch zijn:
ende hy die spreeckt sal by
my Barbarisch zijn.
12 Alsoo oock gy / dewijle
gy yverigh zijt nae geestelic-
ke gaven / so soeckt dat gy
meugt overvloedigh zijn tot
stichtinge der gemeynte.
13 Daeromdie in een [vreem-
de] tale spreeckt / die bidde
dat hy 't magh uytleggen.
14 Want indien ick in een
[vreemde] tale bidde / mijn
geest bidt [wel] / maer mijn
verstant is vruchteloos.
15 Wat is 't dan? Ick sal
[wel] met den geest bidden /
maer ick sal oock met den
verstande bidden: Ick sal
[wel] met den geest singen /
maer ick sal oock met den
verstande singen.
16 Andersins indien gy
dancksegt met den geest / hoe
sal de gene die de plaetse eens
ongeleerden vervult / Amen
seggen op uwe dancksegginge?
dewijle hy niet en weet
wat gy segt.
17 Want gy dancksegt wel
behoorlick / maer de ander
en wort niet gesticht.
18 Ick dancke mijnen Godt
dat ick meer [vreemde] talen
spreke als gy alle:
19 Maer ick wil [liever] in de
gemeynte vijf woorden spre-
ken met mijn verstant / op dat
ick oock anderen magh on-
derwijsen / dan tien duysent
woorden een [vreemde] tale.
20 Broeders / en wort geen
kinderen in het verstant:
maer zijt kinderen in de
boosheyt / ende wort in 't
verstant volwassen.
21 In de wet is geschre-
ven / Ick sal door luyden van
andere talen / ende door an-
dere lippen tot dit volck
spreken / ende oock alsoo en
sullen sy my niet hooren /
segt de Heere.
22 So dan / de [vreemde]
talen zijn tot een teecken
niet den genen die geloo-
ven / maer den ongeloovi-
gen: ende de prophetie niet
den ongeloovigen / maer
den genen die gelooven.

23 Indien dan de geheele
gemeynte by een vergadert
ware / ende sy alle in [vreem-
de] talen spraken / ende
[eenige] ongeleerde / ofte on-
geloovige inquamen / sou-
den sy niet seggen dat gy
uytsinnigh waert?
24 Maer indien sy alle pro-
pheteerden / ende een onge-
loovige / ofte ongeleerde in-
quame / die wort van allen
overtuygt / [ende] hy wort
van allen geoordeelt.
25 Ende alsoo worden de
verborgene dingen sijns her-
ten openbaer: ende alsoo
vallende op [sijn] aengesicht
sal hy Godt aenbidden / en-
de verkondigen dat Godt
waerlick onder u is.
26 Wat is 't dan / broeders?
wanneer gy t' samenkomt /
een yegelick van u heeft hy
eenen psalm / heeft hy eene
leere / heeft hy een [vreem-
de] tale / heeft hy eene open-
baringe / heeft hy eene uyt-
legginge: laet alle dingen
geschieden tot stichtinge:
27 Ende so yemant een
[vreemde] tale spreeckt /
[dat] het door twee / ofte
ten meesten drie [geschiede] /
ende by beurte: ende dat
één het uytlegge.
28 Maer indien daer geen
uytlegger en is / dat hy
swijge in de gemeynte:
doch dat hy tot hemselven
spreke / ende tot Godt.
29 Ende dat twee ofte drie
Propheten spreken / ende
dat de andere oordeelen.
30 Doch indien eenen an-
deren die daer sitt [yet] ge-
openbaert is / dat de eerste
swijge.
31 Want gy kont alle d' een
na d' ander propheteeren /
op dat sy alle leeren / ende
alle getroost worden.
32 Ende de geesten der
Propheten zijn den Pro-
pheten onderworpen.
33 Want Godt en is geen
[Godt] van verwerringe /
maer van vrede / gelijck in
alle de gemeynten der hey-
lige.
34 Dat uwe vrouwen in de
gemeynten swijgen: want
het en is haer niet toegela-
ten te spreken / maer [bevo-
len] onderworpen te zijn /
gelijck oock de wet segt.
35 Ende so sy yet willen
leeren / laetse te huys ha-
re eygen mannen vragen.
Want het staet leelick voor
de vrouwen dat sy in de ge-
meynte spreken.
36 Is het woort Godts
van u uytgegaen? Of is het
tot u alleen gekomen?
37 Indien yemant meynt
een Propheet te zijn / ofte
geestelick / die erkenne dat
't gene ick u schrijve des
Heeren geboden zijn:
38 Maer so yemant onwe-
tende is / die zy onwetende.

39 So dan/ broeders/ yvert om te propheteeren/ ende en verhindert niet in [vreemde] talen te spreken.
40 Laet alle dingen eerlick ende met orden geschieden.

Het 15. Capittel.

VOorts/ broeders/ ick make u bekent het Euangelium/ dat ick u verkondigt hebbe/ het welck gy oock aengenomen hebt/ in 't welck gy oock staet:
2 Door het welck gy oock saligh wort/ indien gy het behoudt op soodanige wijse/ als ick het u verkondigt hebbe: ten zy dan dat gy te vergeefs gelooft hebt.
3 Want ick hebbe ulieden ten eersten overgegeven 't gene ick oock ontfangen hebbe/ dat Christus gestorven is voor onse sonden/ nae de Schriften:
4 Ende dat hy is begraven/ ende dat hy is opgeweckt ten derden dage/ nae de Schriften:
5 Ende dat hy is van Cephas gesien/ daer na van de twaelve.
6 Daer na is hy gesien van meer dan vijf hondert broederen op éénmael/ van welcke het meerder [deel] nogh overigh is/ ende sommige oock zijn ontslapen.
7 Daer na is hy gesien van Jacobo/ daer na van alle de Apostelen.
8 Ende ten laetsten van allen is hy oock van my/ als van een ontijdighgeboren/ gesien.
9 Want ick ben de minste van de Apostelen/ die niet weerdigh en ben een Apostel genaemt te worden/ daerom dat ick de gemeynte Godts vervolgt hebbe.
10 Doch door de genade Godts ben ick dat ick ben: ende sijne genade die aen my [bewesen is]/ en is niet ydel geweest/ maer ick hebbe overvloediger gearbeydt/ dan sy alle: doch niet ick/ maer de genade Godts die met my is.
11 Het zy dan ick/ het zy sy-lieden/ alsoo prediken wy/ ende alsoo hebt gy gelooft.
12 Indien nu Christus gepredickt wort/ dat hy uyt den dooden opgeweckt is/ hoe seggen sommige onder u dat 'er geen opstandinge der dooden en is?
13 Ende indien daer geen opstandinge der dooden en is/ so en is Christus oock niet opgeweckt.
14 Ende indien Christus niet opgeweckt en is/ so is dan onse predikinge ydel/ ende ydel is oock uw geloove.
15 Ende so worden wy oock bevonden valsche getuygen Godts: want wy hebben van Godt getuygt/ dat hy Christum opgeweckt heeft:

heeft: dien hy niet en heeft
opgeweckt/ so namelick de
doode niet opgeweckt en
worden.
16 Want indien de doode
niet opgeweckt en worden/
so en is oock Christus niet
opgeweckt.
17 Ende indien Christus
niet opgeweckt en is/ so is
uw geloove te vergeefs/ so
zijt gy nogh in uwe sonden.
18 So zijn dan oock verlo-
ren/ die in Christo ontsla-
pen zijn.
19 Indien wy alleenlick in
dit leven op Christum zijn
hopende/ so zijn wy de elen-
digste van alle menschen.
20 Maer nu/ Christus is
opgeweckt uyt den dooden:
[ende] is de eerstelingh ge-
worden der gene die ontsla-
pen zijn.
21 Want dewijle de doot
door eenen mensche is/ so is
oock de opstandinge der doo-
den door eenen mensche.
22 Want gelijckse alle in
Adam sterven/ alsoo sullense
oock in Christo alle leven-
digh gemaeckt worden.
23 Maer een yegelick in sijn
orden: de eerstelingh Chri-
stus/ daer na die Christi
zijn/ in sijne toekomste.
24 Daer na sal het eynde
zijn/ wanneer hy het Ko-
ninckrijck Gode ende den
Vader sal overgegeven heb-
ben: wanneer hy sal te niete
gedaen hebben alle heer-
schappye/ ende alle macht/
ende kracht.
25 Want hy moet als Ko-
ningh heerschen tot dat hy
alle de vyanden onder sijne
voeten sal gelegt hebben.
26 De laetste vyant/ die
te niete gedaen wort/ is de
doot.
27 Want hy heeft alle din-
gen sijnen voeten onderwor-
pen. Doch wanneer hy segt/
dat [hem] alle dingen onder-
worpen zijn/ so is 't open-
baer/ dat hy uytgenomen
wort die hem alle dingen
onderworpen heeft.
28 Ende wanneer hem alle
dingen sullen onderworpen
zijn/ dan sal oock de Sone
selve onderworpen worden
dien die hem alle dingen on-
derworpen heeft/ op dat
Godt zy alles in allen.
29 Anders/ wat sullen sy
doen die voor de doode ge-
doopt worden/ indien de
doode gantschelick niet op-
geweckt en worden? Waer-
om worden sy voor de doode
oock gedoopt?
30 Waerom zijn oock wy
alle ure in perikel?
31 Ick sterve alle dage/
['t welck ick betuyge] by on-
sen roem dien ick hebbe in
Christo Jesu onsen Heere.
32 So ick/ nae den men-
sche/ tegen de beesten ge-
vochten hebbe te Ephesen/
wat

wat nuttigheyt is 't my / indien de doode niet opgeweckt en worden? Laet ons eten ende drincken: want morgen sterven wy.
33 En dwaelt niet. Quade t' samenspreckingen verderven goede zeden.
34 Waeckt op rechtveerdelick / ende en sondigt niet. Want sommige en hebben de kennisse Godts niet. Ick segge 't u tot schaemte.
35 Maer / sal yemant seggen / Hoe sullen de doode opgeweckt worden? Ende met hoedanigh een lichaem sullen sy komen?
36 Gy dwaes / 't gene gy zaeyt en wort niet levendigh / ten zy dat het gestorven zy.
37 Ende 't gene gy zaeyt / [daer van] en zaeyt gy het lichaem niet dat worden sal / maer een bloot graen / nae het voorvalt / van tarwe / ofte van eenigh der andere [granen].
38 Maer Godt geeft het selve een lichaem / gelijck hy wil / ende een yegelick zaet sijn eygen lichaem.
39 Alle vleesch en is niet het selve vleesch: maer een ander is het vleesch der menschen / ende een ander is 't vleesch der beesten / ende een ander der visschen / ende een ander der vogelen.
40 Ende daer zijn hemelsche lichamen ende daer zijn aerdsche lichamen: maer een andere is de heerlickheyt der hemelsche / ende een andere der aerdsche.
41 Een andere is de heerlickheyt der sonne / ende een andere is de heerlickheyt der mane / en een andere is de heerlickheyt der sterren: want [de eene] sterre verschilt in heerlickheyt van [de andere] sterre.
42 Alsoo sal oock de opstandinge der dooden zijn. Het [lichaem] wort gezaeyt in verderflickheyt / het wort opgeweckt in onverderflickheyt.
43 Het wort gezaeyt in oneere / het wort opgeweckt in heerlickheyt. Het wort gezaeyt in swackheyt / het wort opgeweckt in kracht.
44 Een natuerlick lichaem wort 'er gezaeyt / een geestelick lichaem wort 'er opgeweckt. Daer is een natuerlick lichaem / ende daer is een geestelick lichaem.
45 Alsoo is 'er oock geschreven / De eerste mensche Adam is geworden tot een levendige ziele: De laetste Adam tot eenen levendigmakenden geest.
46 Maer het geestelicke en is niet eerst/doch het natuerlicke/ daer na het geestelicke.
47 De eerste mensche is uyt de aerde / aerdsch: de tweede mensche is de Heere uyt den hemel.

48 Hoe-

48 Hoedanigh de aerdsche
[is]/ soodanige zijn oock de
aerdsche: ende hoedanigh
de hemelsche [is]/ soodanige
zijn oock de hemelsche.
49 Ende gelijckerwijs wy
het beelt des aerdschen ge-
dragen hebben/ [alsoo] sul-
len wy oock het beelt des
hemelschen dragen.
50 Doch dit segge ick/
broeders/ dat vleesch en-
de bloet het Koninckrijcke
Godts niet be-erven en kon-
nen/ noch de verderflick-
heyt en be-erft de onverderf-
lickheyt niet.
51 Siet ick segge u eene
verborgenheyt/ Wy en sul-
len wel niet alle ontslapen/
maer wy sullen alle veran-
dert worden:
52 In een punt [des tijts]/
in eenen oogenblick/ met de
laetste basuyne: want de ba-
suyne sal slaen/ ende de doo-
de sullen onverderflick op-
gewecht worden/ ende wy
sullen verandert worden.
53 Want dit verderflicke
moet onverderflickheyt aen-
doen/ eñ dit sterflicke [moet]
onsterflickheyt aendoen.
54 Eñ wanneer dit verderf-
licke sal onverderflickheyt
aengedaen hebben/ ende dit
sterflicke sal onsterflickheyt
aengedaen hebben/ als dan
sal het woort geschieden dat
geschreven is/ De doot is ver-
slonden tot overwinninge.
55 Doot/ waer is uw pric-
kel? Helle/ waer is uwe
overwinninge?
56 De prickel nu des doots
is de sonde: ende de kracht
der sonde is de wet.
57 Maer Gode zy danck/
die ons de overwinninge
geeft door onsen Heere Je-
sum Christum.
58 So dan/ mijne geliefde
broeders/ zijt stantvastigh/
onbeweeglick/ altijt over-
vloedigh zijnde in het werck
des Heeren/ als die wetet
dat uw arbeyt niet ydel en
is in den Heere.

Het 16. Capittel.

AEngaende nu de versa-
melinge die voor de hey-
lige [geschiet]/ Gelijck als
ick den gemeynten in Ga-
latia verordineert hebbe/
doet oock gy alsoo.
2 Op elcken eersten [dagh]
der weke/ legge een yege-
lick van u [yet] by hemselven
wech/ vergaderende eenen
schat/ nae dat hy welvaren
verkregen heeft: op dat de
versamelingen alsdan niet
[eerst] en geschieden/ wan-
neer ick gekomen sal zijn.
3 Ende wanneer ick daer
sal gekomen zijn/ die gy sult
bequaem achten door brie-
ven/ deselve sal ick senden
om uwe gave nae Jerusa-
lem over te dragen.
4 Ende indien het [de moey-
te] weerdigh mochte zijn dat
ick

ick oock [selve] reysen soude/
so sullen sy met my reysen.
5 Doch ick sal tot u komen
wanneer ick Macedonien sal
doorgegaen hebben: (want
ick sal door Macedonien
gaen.)
6 Ende ick sal mogelick by
u blijven/ ofte oock over-
winteren/ op dat gy my
moogt geleyden waer ick sal
henen reysen.
7 Want ick en wil u nu niet
sien in 't voorbygaen/ maer
ick hope eenigen tijt by u te
blijven/ indien 't de Heere
sal toelaten.
8 Maer ick sal te Ephesen
blijven tot den Pinckster-
[dagh].
9 Want my is een groote
ende krachtige deure geo-
pent/ ende daer zijn vele te-
genstanders.
10 So nu Timotheus
komt/ siet dat hy buyten
vreese by u zy: want hy
werckt het werck des Hee-
ren gelijck als ick.
11 Dat hem dan niemant
en verachte: maer geleydt
hem in vrede/ op dat hy tot
my kome: want ick verwach-
te hem met de broederen.
12 Ende wat aengaet Apol-
los den broeder/ ick hebbe
hem seer gebeden dat hy met
de broederen tot u komen
soude: maer het en was
gantschelick [sijn] wille niet/
dat hy nu soude komen:
doch hy sal komen wanneer
het hem welgelegen sal zijn.
13 Waeckt/ staet in het
geloove/ houdt u manlick/
zijt sterck:
14 Dat alle uwe dingen in
der liefde geschieden.
15 Ende ick bidde u/ broe-
ders/ gy kent het huys van
Stephanas/ dat het is de
eerstelingh van Achaja/ en-
de [dat] sy haerselven den
heyligen ten dienste hebben
geschickt/
16 Dat gy oock u den soo-
danigen onderwerpt/ ende
eenen yegelicken die mede-
werckt ende arbeydt.
17 Ende ick verblijde my
over de aenkomste van Ste-
phanas/ ende Fortunatus/
ende Achaicus/ want dese
hebben vervult 't gene [my]
aen u ontbrack.
18 Want sy hebben mijnen
geest verquickt/ ende [oock]
den uwen. Erkent dan de
soodanige.
19 U groeten de gemeynten
van Asia. U groeten seer in
den Heere/ Aquila ende
Priscilla/ met de gemeynte
die tot haren huyse is.
20 U groeten alle de broe-
ders. Groetet malkanderen
met eenen heyligen kus.
21 De groetenisse met mij-
ne hant/ Pauli.
22 Indien yemant den
Heere Jesum Christum niet
lief en heeft/ die zy een ver-
vloec-

vloeckinge / Maran-atha.
23 De genade des Heeren
Jesu Christi zy met u.
24 Mijn liefde zy met u al-
len in Christo Jesu. Amen.

De eerste [*Sendbrief*] aen die van Corinthen is geschreven van Philippis, [*ende gesonden*] door Stephanas, ende Fortunatus, ende Achaicus, ende Timotheus.

De Tweede Sendbrief des Apostels PAULI aen die van

CORINTHEN.

Het Eerste Capittel.

PAULUS, een Apostel
Jesu Christi / door den
wille Godts / ende Ti-
motheus de broeder / aen de
gemeynte Godts die te Co-
rinthen is / is met alle de heyli-
ge die in geheel Achaja zijn.
2 Genade zy u ende vrede
van Godt onsen Vader / en-
de den Heere Jesu Christo.
3 Geloofd zy de Godt ende
Vader onses Heeren Jesu
Christi / de Vader der barm-
hertigheden / ende de Godt
aller vertroostinge:
4 Die ons vertroost in alle
onse verdruckinge / op dat
wy souden konnen vertroo-
sten de gene die in allerley
verdruckinge zijn / door de
vertroostinge met welcke
wy selve van Godt vertroost
worden.
5 Want gelijck het lijden
Christi overvloedigh is in
ons / alsoo is oock door
Christum onse vertroostin-
ge overvloedigh.
6 Doch 't zy dat wy ver-
druckt worden / [het is] tot
uwe vertroostinge ende sa-
ligheyt / die gewrocht wort
in de lijdsaemheyt des selven
lijdens / 't welck wy oock lij-
den: 't zy dat wy vertroost
worden / [het is] tot uwe ver-
troostinge ende saligheyt:
7 Ende onse hope van u is
vast / als die weten dat ge-
lijck gy gemeynschap hebt
aen het lijden / [gy] oock
alsoo [gemeynschap hebbet]
aen de vertroostinge.
8 Want wy en willen niet /
broeders / dat gy onwetende
zijt van onse verdruckinge /
die ons in Asia overgekomen
is / dat wy uytnemender seer
beswaert zijn geweest boven
[onse] macht / also dat wy
seer in twijffel waren oock
van het leven.
9 Ja wy hadden al selve in
ons selven het vonnis des
doots / op dat wy niet op
ons selven vertrouwen en
souden / maer op Godt die
de doode verweckt:
10 Die ons uyt soo groo-
ten doot verlost heeft / ende
[nogh] verlost: op welcken
wy hopen / dat hy [ons]
oock nogh verlossen sal:
11 Also gylieden oock me-
de-arbeydt voor ons door
den

den gebede / op dat over de
gave / door vele persoonen
aen ons te wege gebracht /
[oock] voor ons danckseggin-
ge door velen gedaen worde.
12 Want onse roem is dese /
[namelick] het getuygenisse
onser conscientie / dat wy in
eenvoudigheyt ende oprecht-
tigheyt Godts / niet in vlee-
schelicke wijsheyt / maer in
de genade Godts in de werelt
verkeert hebben / ende aller-
meest by ulieden.
13 Want wy en schrijven u
geene andere dingen dan die
gy kennet / ofte oock erken-
net: ende ick hope dat gyse
oock tot den eynde toe er-
kennen sult:
14 Gelijckerwijs gy oock
ten deele ons erkent hebt /
dat wy uw roem zijn / gelijck
gy oock de onse zijt in den
dagh des Heeren Jesu.
15 Ende op dit betrouwen
wilde ick te vooren tot u ko-
men / op dat gy een tweede
genade soudt hebben:
16 Ende door uwe [stadt]
nae Macedonien gaen / en-
de wederom van Macedo-
nien tot u komen / ende van
ulieden nae Judea geleydt
worden.
17 Als ick dan dit voor-
genomen hebbe / hebbe ick
oock lichtveerdigheyt ge-
bruyckt? ofte neme ick het
nae den vleesche voor /
't gene ick voorneme / op
dat by my soude wesen Ja
ja / en Neen neen?
18 Doch Godt is getrou-
we / dat ons woort 't welck
tot u [is geschiet] / niet en
is geweest Ja ende Neen.
19 Want de Sone Godts
Jesus Christus / die onder u
door ons is gepredickt / [na-
melick] door my / ende Sil-
vanum / ende Timotheum /
en was niet Ja ende Neen /
maer is geweest Ja in hem.
20 Want soo vele beloften
Godts als 'er zijn / die zijn
in hem Ja / ende zijn in hem
Amen / Gode tot heerlick-
heyt door ons.
21 Maer die ons met u be-
vestigt in Christo / ende die
ons gesalft heeft / is Godt:
22 Die ons oock heeft ver-
segelt / ende het onderpant
des Geests in onse herten
gegeven.
23 Doch ick aenroepe Godt
tot een getuyge over mijne
ziele / dat ick om u te sparen
nogh tot Corinthen niet en
ben gekomen.
24 Niet dat wy heerschap-
pye voeren over uw geloove /
maer wy zijn medewerckers
uwer blijtschap: want gy
staet door het geloove.

Het 2. Capittel.

MAer ick hebbe dit by my
selven voorgenomen /
dat ick niet wederom indroef-
heyt tot u komen en soude.
2 Want indien ick ulieden
be-

bedroeve / wie is 't doch die
my sal vrolick maken / dan
de gene die van my bedroeft
is geworden ?
3 Ende dit selve hebbe ick u
geschreven / op dat ick [daer]
komende niet en soude droef-
heyt hebben van de gene van
welcke ick moest verblijdet
worden / vertrouwende van
u alle dat mijne blijtschap
uwer aller [blijtschap] is.
4 Want ick hebbe ulieden
uyt vele verdruckinge / ende
benaeuwtheyt des herten /
met vele tranen geschreven /
niet op dat gy soudt bedroeft
worden / maer op dat gy de
liefde soudt verstaen / die ick
overvloedelick tot u hebbe.
5 Doch indien yemant be-
droeft heeft / die en heeft niet
my bedroeft / maer ten dee-
le (op dat ick [hem] niet en
beswarе) ulieden alle.
6 Den soodanigen is dese
bestraffinge genoegh / die
van velen [geschiet is].
7 Alsoo dat gy daerentegen
[hem] liever [moet] verge-
ven/ende vertroosten/op dat
de soodanige door al te over-
vloedige droefheyt niet ee-
nigsins en worde verslonden.
8 Daerom bidde ick u dat gy
de liefde aen hem bevestigt.
9 Want daer toe hebbe ick
oock geschreven / op dat ick
uwe beproevinge mochte
verstaen / of gy in alles ge-
hoorsaem zijt.
10 Dien gy nu yet vergeeft /
[dien vergeve] ick oock :
want so ick oock yet verge-
ven hebbe / dien ick vergeven
hebbe / [hebbe ick 't verge-
ven] om uwent wille / voor
het aengesichte Christi / op
dat de satan over ons geen
voordeel en krijge.
11 Want sijne gedachten
en zijn ons niet onbekent.
12 Voorts als ick tot Tro-
as quam om het Euange-
lium Christi [te prediken] /
ende als my een deure ge-
opent was in den Heere / so
en hebbe ick geen ruste ge-
hadt voor mijnen geest / om
dat ick Titum mijnen broe-
der niet en vondt :
13 Maer afscheyt van
haer genomen hebbende /
vertrock ick nae Mace-
donien.
14 Ende Gode zy danck /
die ons alle tijt doet trium-
pheeren in Christo / ende den
reuck sijner kennisse door
ons openbaer maeckt in alle
plaetsen.
15 Want wy zijn Gode een
goede reuck Christi / in de ge-
ne die saligh worden / ende
in de gene die verloren gaen.
16 Den desen wel een reuck
des doots ter doot : maer den
genen een reuck des levens
ten leven. Ende wie is tot
dese dingen bequaem ?
17 Want wy en dragen
niet / gelijck vele / het woort
Godts

Godts te koop; maer als
uyt oprechtigheyt / maer
als uyt Godt / in de tegen-
woordigheyt Godts / spre-
ken wy het in Christo.

Het 3. Capittel.

BEginnen wy ons selven
wederom [u] aen te prij-
sen? Of behoeven wy oock /
gelijck sommige / brieven van
voorschrijvinge aen u / ofte
[brieven] van voorschrijvin-
ge van u?
2 Gylieden zijt onse brief /
geschreven in onse herten /
bekent ende gelesen van alle
menschen:
3 Als die openbaer zijt ge-
worden / dat gy een brief
Christi zijt / ende door onsen
dienst bereydt / die geschre-
ven is niet met inckt / maer
door den Geest des levendi-
gen Godts / niet in steenen
tafelen / maer in vleeschen
tafelen des herten.
4 Ende soodanigh een ver-
trouwen hebben wy door
Christum by Godt.
5 Niet dat wy van ons
selven bequaem zijn yet te
dencken / als uyt ons sel-
ven: maer onse bequaem-
heyt is uyt Godt:
6 Die ons oock bequaem
gemaeckt heeft [om te zijn]
dienaers des Nieuwen Tes-
taments / niet der letter /
maer des Geests. Want de
letter doodt / maer de Geest
maeckt levendigh.
7 Ende indien de bedienin-
ge des doots in letteren [be-
staende] / [ende] in steenen
ingedruckt / in heerlickheyt
is geweest / alsoo dat de kin-
deren Israëls het aengesicht
Mosis niet en konden sterck
aensien / om de heerlickheyt
sijns aengesichts / die te niete
gedaen soude worden:
8 Hoe en sal niet veel meer
de bedieninge des Geests in
heerlickheyt zijn?
9 Want indien de bedienin-
ge der verdoemenisse heer-
lickheyt geweest is / veel
meer is de bedieninge der
rechtveerdigheyt overvloe-
digh in heerlickheyt.
10 Want oock het verheer-
lickte en is selfs niet verheer-
lickt in desen deele / ten aen-
sien van dese uytnemende
heerlickheyt.
11 Want indien 't gene dat
te niete gedaen wort / in
heerlickheyt was / veel meer
[is] het gene dat blijft / in
heerlickheyt.
12 Dewijle wy dan sooda-
nige hope hebben / so ge-
bruycken wy vele vrymoe-
digheyt in 't spreken:
13 Ende [en doen] niet ge-
lijckerwijs Moses / [die] een
deckssel op sijn aengesicht ley-
de / op dat de kinderen Is-
raëls niet en souden sterck
sien op het eynde des genen
dat te niete gedaen wort.
14 Maer hare sinnen zijn
ver-

verhardt geworden. Want
tot op den [dagh] van heden
blijft het selve decksel in het
lesen des Ouden Testaments/
sonder ontdeckt te worden:
het welcke door Christum
te niete gedaen wort.
15 Maer tot den huydigen
[dagh] toe/ wanneer Mo-
ses gelesen wort/ ligt een
decksel op haer herte.
16 Doch so wanneer het
tot den Heere sal bekeert
zijn/ so wort het decksel
wechgenomen.
17 De Heere nu is de Geest:
ende waer de Geest des Hee-
ren is/ aldaer is vryheyt.
18 Ende wy alle met onge-
deckten aengesichte de heer-
lickheyt des Heeren [als] in
eenen spiegel aenschouwen-
de/ worden [nae] het selve
beelt in gedaente verandert/
van heerlickheyt tot heer-
lickheyt/ als van des Heeren
Geest.

Het 4. Capittel.

DAerom dewijle wy dese
bedieninge hebben/ nae
de barmhertigheyt die ons
geschiet is/ so en vertragen
wy niet:
2 Maer wy hebben ver-
worpen de bedecktselen der
schande/ niet wandelende
in arglistigheyt/ noch het
woort Godts vervalschen-
de/ maer door openbaringe
der waerheyt ons selven aen-
genaem makende by alle
conscientien der menschen/
in de tegenwoordigheyt
Godts.
3 Doch indien oock ons
Euangelium bedeckt is/ so
is het bedeckt in de gene die
verloren gaen.
4 In dewelcke de godt de-
ser eeuwe de sinnen verblindt
heeft/ [namelick] der onge-
loovige/ op dat haer niet en
bestrale de verlichtinge des
Euangeliums der heerlick-
heyt Christi/ die het beelt
Godts is.
5 Want wy en predicken niet
ons selven/ maer Christum
Jesum den Heere: ende ons
selven/ [dat wy] uwe die-
naren [zijn] om Jesu wille.
6 Want Godt die gesegt heeft
dat het licht uyt de duyster-
nisse souden schijnen/ is de ge-
ne die in onse herten gesche-
nen heeft/ om [te geven]
verlichtinge der kennisse der
heerlickheyt Godts in het
aengesicht Jesu Christi.
7 Maer wy hebben desen
schat in aerden vaten/ op
dat de uytnementheyt der
kracht zy Godes/ ende niet
uyt ons:
8 [Als] die in alles verdruckt
worden/ doch niet benaeu-
wet: twijffelmoedigh/ doch
niet mismoedigh:
9 Vervolgt/ doch niet [daer]
in verlaten: nedergewor-
pen/ doch niet verdorven:
10 Altijt de doodinge des
Hee-

Heeren Jesu in den lichame ommedragende / op dat oock het leven Jesu in onsen lichame soude geopenbaert worden.
11 Want wy die leven/worden altijt in den doot overgegeven om Jesu wille: op dat oock het leven Jesu in ons sterflick vleesch soude geopenbaert worden.
12 So dan/ de doot werckt wel in ons/ maer het leven in ulieden.
13 Dewijle wy nu den selven Geest des geloofs hebben/ gelijck 'er geschreven is/ Ick hebbe gelooft/ daerom hebb' ick gesproken; so gelooven wy oock/ daerom spreken wy oock.
14 Wetende dat hy die den Heere Jesum opgeweckt heeft/ oock ons door Jesum sal opwecken / ende met ulieden daer sal stellen.
15 Want alle dese dingen zijn om uwent wille; op dat de vermenigvuldigde genade/ door de danckseggingе van vele/ overvloedigh werde ter heerlickheyt Godts.
16 Daerom en vertragen wy niet: maer hoewel onse uytwendige mensche verdorven wort/ so wort nochtans de inwendige vernieuwt van dage te dage.
17 Want onse lichte verdruckinge / die seer haest voorby[gaet] / werckt ons een gantsch seer uytnement eeuwigh gewichte der heerlickheyt:
18 Dewijle wy niet en aenmercken de dingen die men siet / maer de dingen die men niet en siet. Want de dingen die men siet / zijn tijtlick; maer de dingen die men niet en siet / zijn eeuwigh.

Het 5. Capittel.

WAnt wy weten / dat so ons aerdsche huys deses tabernakels gebroken wort / wy een gebouw van Godt hebben / een huys niet met handen gemaeckt/[maer] eeuwigh / in de hemelen.
2 Want oock in desen suchten wy/ verlangende met onse woonstede / die uyt den hemel is/overkleedt te worden.
3 So wy oock bekleedt / [ende] niet naeckt en sullen gevonden worden.
4 Want oock wy / die in desen tabernakel zijn / suchten beswaert zijnde: naedemael wy niet en willen ontkleedt / maer overkleedt worden / op dat het sterflicke van het leven verslonden worde.
5 Die ons nu tot dit selve bereydt heeft / is Godt / die ons oock het onderpant des Geests gegeven heeft.
6 Wy hebben dan altijt goeden moet/ ende wet en dat wy inwoonende in het lichaem / uytwoonen van den Heere:
7 (Want wy wandelen

voor geloove / [ende] niet
voor aenschouwen.)
8 Maer wy hebben goeden
moet / ende hebben meer be-
hagen om uyt het lichaem
uyt te woonen / ende by den
Heere in te woonen.
9 Daerom zijn wy oock seer
begeerigh/het zy inwoonen-
de/het zy uytwoonende / om
hem welbehagelick te zijn.
10 Want wy alle moeten
geopenbaert worden voor
den Rechterstoel Christi / op
dat een yegelick wechdrage
't gene door het lichaem [ge-
schiet]/ nae dat hy gedaen
heeft / het zy goet / het zy
quaet.
11 Wy dan wetende den
schrick des Heeren/ bewegen
de menschen tot het geloove/
ende zijn Gode openbaer ge-
worden; doch ick hope oock
in uwe conscientien geopen-
baert te zijn.
12 Want wy en prijsen ons
selven u niet wederom aen/
maer wy geven u oorsake
van roem over ons: op dat
gy [stoffe] soudet hebben te-
gen de gene die in het aen-
gesicht roemen / ende niet
[in] het herte.
13 Want 't zy dat wy uyt-
sinnigh zijn/ wy zijn 't Gode:
't sy dat wy gematigt van sin-
nen zijn / wy zijn 't ulieden.
14 Want de liefde Christi
dringt ons:
15 Als die dit oordeelen/
dat indien één voor alle ge-
storven is / sy dan alle gestor-
ven zijn. Ende hy is voor
alle gestorven/op dat de gene
die leven / niet meer haer-
selven en souden leven / maer
dien die voor haer gestorven
ende opgeweckt is.
16 So dan / wy en kennen
van nu aen niemant nae den
vleesche:ende indien wy oock
Christum nae den vleesche
gekent hebben / nochtans en
kennen wy [hem] nu niet
meer [nae den vleesche].
17 So dan indien yemant
in Christo is / die is een
nieuw schepsel: het oude is
voorbygegaen / siet / het is
al nieuw geworden.
18 Ende alle dese dingen
zijn uyt Gode / die ons met
hemselven versoent heeft
door Jesum Christum / en-
de ons de bedieninge der
versoeninge gegeven heeft.
19 Want Godt was in
Christo de werelt met hem-
selven versoenende / hare
sonden haer niet toerekenen-
de: ende heeft het woort der
versoeninge in ons gelegt.
20 So zijn wy dan gesan-
ten van Christi wege / als of
Godt door ons bade: wy bid-
den van Christi wege / Laet
u met Godt versoenen.
21 Want dien die geen son-
de gekent en heeft / heeft hy
sonde voor ons gemaeckt;
op dat wy souden worden
recht-

rechtveerdigheyt Godts in hem.

Het 6. Capittel.

ENde wy [als] mede-arbeydende bidden [u] oock dat gy de genade Godts niet te vergeefs en moogt ontfangen hebben.
2 Want hy segt / In den aengenamen tijt hebbe ick u verhoort / ende in den dagh der saligheyt hebbe ick u geholpen. Siet nu is 't de wel-aengenaeme tijt / siet nu is 't de dagh der saligheyt.
3 Wy en geven geenen aenstoot in eenigh dingh / op dat de bedieninge niet gelastert en worde:
4 Maer wy als dienaers Godts / maken ons selven in alles aengenaem: in vele verdraegsaemheyt / in verdruckingen / in nooden / in benaeuwtheden /
5 In slagen / in gevanckenissen / in beroerten / in arbeyt / in waken / in vasten.
6 In reynigheyt / in kennisse / in lanckmoedigheyt / in goedertierenheyt / in den Heyligen Geest / in ongeveynsde liefde.
7 In het woort der waerheyt / in de kracht Godts / door de wapenen der gerechtigheyt aen de rechter ende aen de slincker [zijde].
8 Door eere ende oneere / door quaet geruchte ende goet geruchte: als verleyders / ende [nochtans] waerachtige:
9 Als onbekende / ende [nochtans] bekent: als stervende / ende siet wy leven: als getuchtiget / ende niet gedoodet:
10 Als droevigh zijnde / doch altijt blijde: als arme / doch vele rijck makende: als niets hebbende / ende [nochtans] alles besittende.
11 Onse mont is open gedaen tegen u / o Corintheren: ons herte is uytgebreydt.
12 Gy en zijt niet naeuwe in ons / maer gy zijt naeuwe in uwe ingewanden.
13 Nu [om] deselve vergeldinge [te doen] / (ick spreke als tot [mijne] kinderen /) so wordet gy oock uytgebreydet.
14 En treckt niet een ander jock aen met de ongeloovige. Want wat mededeel heeft de gerechtigheyt met de ongerechtigheyt? ende wat gemeynschap heeft het licht met de duysternisse?
15 Ende wat t' samenstemminge heeft Christus met Belial? ofte wat deel heeft de geloovige met den ongeloovigen?
16 Ofte wat t' samenvoeginge heeft de Tempel Godts met den afgoden? Want gy zijt de Tempel des levendigen Godts: gelijckerwijs

Godt gesegt heeft / Ick sal in
haer woonen / ende ick sal
onder [haer] wandelen : ende
ick sal haer Godt zijn / ende
sy sullen my een volck zijn.
17 Daerom gaet uyt het
midden van haer / ende
scheydet u af / segt de Heere /
ende en raeckt niet aen 't ge-
ne onreyn is / ende ick sal
ulieden aennemen.
18 Ende ick sal u tot een
Vader zijn / ende gy sult my
tot sonen ende dochteren
zijn / segt de Heere de Al-
machtige.

Het 7 Capittel.

DEwijle wy dan dese be-
loften hebben / geliefde /
laet ons ons selven reyni-
gen van alle besmettinge des
vleeschs ende des geests / vol-
eyndigende de heyligmakin-
ge in de vreese Godts.
2 Geeft ons plaetse : wy
en hebben niemant veron-
gelijckt / wy en hebben nie-
mant verdorven / wy en
hebben by niemant ons
voordeel gesocht.
3 Ick en segge [dit] niet
tot [uwer] veroordeelinge.
Want ick hebbe te vooren
gesegt / dat gy in onse her-
ten zijt / om t' samen te ster-
ven / ende t' samen te leven.
4 Ick hebbe vele vrymoe-
digheyt in 't spreken tegen
u / ick hebbe veel roems over
u / Ick ben vervult met ver-
troostinge / ick ben seer over-
vloedigh van blijtschap in
alle onse verdruckinge.
5 Want oock als wy in
Macedonien gekomen zijn /
so en heeft ons vleesch geen
ruste gehadt / maer wy wa-
ren in alles verdruckt : van
buyten was strijt / van bin-
nen vreese.
6 Doch Godt / die de nedri-
ge vertroost / heeft ons ge-
troost door de komste Titi.
7 Ende niet alleen door sij-
ne komste / maer oock door
de vertroostinge / met welc-
ke hy over u vertroost is
geweest / als hy ons verhael-
de uw verlangen / uw ker-
men / uwen yver voor my :
also dat ick te meer ver-
blijdt ben geweest.
8 Want hoewel ick u in
den Sendbrief bedroeft heb-
be / 't en berouwt my niet /
hoewel het my berouwt
heeft : Want ick sie dat de-
selve Sendbrief / hoewel
voor eenen kleynen tijt / u
bedroeft heeft.
9 Nu verblijde ick my / niet
om dat gy bedroeft zijt ge-
weest / maer om dat gy be-
droeft zijt geweest tot bekee-
ringe. Want gy zijt bedroeft
geweest nae Godt / so dat gy
in geen dingh schade van ons
geleden en hebt.
10 Want de droefheyt nae
Godt werckt een onberouw-
licke bekeeringe tot salig-
heyt : maer de droefheyt
der

der werelt werckt de doot.
11 Want siet / dit selve dat
gy nae Godt zijt bedroeft
geworden / hoe groote neer-
stigheyt heeft het in u ge-
wrocht ? ja verantwoordin-
ge / ja onlust / ja vreese / ja
verlangen / ja yver / ja wra-
ke ? in alles hebt gy uselven
bewesen reyn te zijn in dese
sake.
12 Hoewel ick dan aen u
geschreven hebbe / [dat] en
is niet om diens wille die on-
recht gedaen hadde / noch
om diens wille dien onrecht
gedaen was: maer op dat
onse vlijtigheyt voor u soude
by u openbaer worden / in de
tegenwoordigheyt Godts.
13 Daerom zijn wy ver-
troost geworden over uwe
vertroostinge : ende zijn
nogh overvloedelicker ver-
blijdt geworden over de
blijdtschap Titi / om dat sijn
geest van u allen verquickt
is geworden.
14 Want indien ick yet by
hem over u geroemt hebbe /
so en ben ick niet beschaemt
geworden : maer gelijck wy
alles met waerheyt tot u ge-
sproken hebben / alsoo is
oock onse roem dien [ick]
by Titum [geroemt hebbe] /
waerheyt geworden :
15 Ende sijn innerlicke be-
wegingen zijn te overvloe-
diger tegen u / als hy uwer
aller gehoorsaemheyt over-
denckt / hoe gy hem met
vreese ende beven hebt ont-
fangen.
16 Ick verblijde my dan /
dat ick in alles van u ver-
trouwen magh hebben.

Het 8. Capittel.

VOorts maken wy u be-
kent / broeders / de gena-
de Godts die in de gemeynten
van Macedonien gegeven is:
2 Dat in vele beproevinge
der verdruckinge de over-
vloet harer blijtschap / en-
de hare seer diepe armoede
overvloedigh geweest is tot
den rijckdom harer goetda-
digheyt.
3 Want sy zijn nae vermo-
gen / (ick betuyge 't /) ja
boven vermogen gewilligh
geweest.
4 Ons met vele vermanin-
ge biddende dat wy wilden
aennemen de gave ende de
gemeynschap deser bedie-
ninge / die voor de heylige
[geschiet].
5 Ende [deden] niet [alleen]
gelijck wy gehoopt hadden /
maer gaven haerselven eerst
aen den Heere / eñ [daerna] aen
ons / door den wille Godts.
6 Also dat wy Titum ver-
maenden / dat gelijck hy te
vooren begonnen hadde / hy
oock alsoo nogh dese gave
by u voleynden soude.
7 So dan gelijck gy in al-
les overvloedigh zijt / in ge-
loove / ende in woordt / ende

in kennisse / en in alle neer-
stigheyt / ende in uwe liefde
tot ons / [siet] dat gy oock in
dese gave overvloedigh zijt.
8 Ick en segge [dit] niet
[als] gebiedende / maer [als]
door de neerstigheyt van an-
dere oock de oprechtigheyt
uwer liefde beproevende.
9 Want gy wetet de genade
onses Heeren Jesu Christi /
dat hy om uwent wille is
arm geworden / daer hy rijck
was: op dat gy door sijne ar-
moede soudet rijck worden.
10 Ende ick segge in desen
[mijne] meyninge. Want dit
is u oorbaer / als die niet al-
leen het doen / maer oock
het willen van over een jaer
te vooren hebt begonnen.
11 Maer nu volevndigt
oock het doen: op dat gelijck
als 'er geweest is de volveer-
digheyt des gemoets om te
willen / daer oock alsoo zy
het volevndigen uyt het ge-
ne dat gy hebt.
12 Want indien te vooren de
volveerdigheyt des gemoets
daer is / so is yemant aenge-
naem nae 't gene dat hy
heeft / niet nae 't gene dat
hy niet en heeft.
13 Want [dit en segge ick]
niet op dat andere souden
verlichtinge hebben / ende
gy verdruckinge;
14 Maer [op dat] uyt ge-
lijckheyt / in desen tegen-
woordigen tijt / uwe over-
vloet [zy] om haer gebreck
[te vervullen]: op dat oock
hare overvloet zy om uw ge-
breck [te vervullen] / op dat
'er gelijckheyt worde.
15 Gelijck geschreven is /
Die veel [versamelt hadde] /
en hadde niet over: ende die
weynigh [versamelt hadde] /
en hadde niet te weynigh.
16 Doch Gode zy danck /
die de selve neerstigheyt voor
u in het herte Titi gegeven
heeft /
17 Dat hy de vermaninge
heeft aengenomen / ende seer
neerstigh zijnde / gewilligh
tot u gereyst is.
18 Ende wy hebben oock
met hem gesonden den broe-
der / die lof heeft in den Euan-
gelio door alle de gemeynten.
19 Ende dat niet alleen /
maer hy is oock van de ge-
meynten verkoren om met
ons te reysen met dese gave /
die van ons bedient wort tot
de heerlickheyt des Heeren
selve / ende de volveerdig-
heyt uwes gemoets.
20 Dit verhoedende / dat
ons niemant en moge laste-
ren in desen overvloet / die
van ons wort bedient:
21 Als die besorgen 't gene
eerlick is / niet alleen voor
den Heere / maer oock voor
de menschen.
22 Wy hebben oock met
haer gesonden onsen broe-
der / welcken wy in vele din-
gen

gen dickmael beproeft heb-
ben dat hy neerstigh is: ende
nu veel neerstiger door het
groot vertrouwen dat [hy
heeft] tot ulieden.
23 Het zy [dan] Titus / hy
is mijn medegesel / ende me-
de-arbeyder by u: het zy onse
broeders / sy zijn afgesanten
der gemeynten / [ende] een
eere Christi.
24 Bewijst dan aen haer
de bewijsinge uwer liefde /
ende onses roems van u /
oock voor het aengesicht der
gemeynten.

Het 9. Capittel.

WAnt van de bedieninge
die voor de heylige
[geschiet] / is my onnoodigh
aen u te schrijven.
2 Want ick weet' de vol-
veerdigheyt uwes gemoets /
van welcke ick roeme over
u by de Macedoniers / dat
Achaja van over een jaer be-
reydt is geweest: ende de
yver van u [begonnen] heeft
'er vele verweckt.
3 Maer ick hebbe dese
broeders gesonden / op dat
onse roem dien [wy] over u
[hebben] / niet en soude ydel
gemaeckt worden in desen
deele: op dat (gelijck ick
gesegt hebbe) gy bereydt
moogt zijn.
4 [Ende] dat niet mogelick /
so de Macedoniers met my
quamen / ende u onbereydt
vonden / wy (op dat wy niet
en seggen / gy) beschaemt en
worden in desen vasten gront
der roeminge.
5 Ick hebbe dan noodigh
geacht dese broeders te ver-
manen / dat sy eerst tot u sou-
den komen / ende voorbereyt-
den uwen te vooren aenge-
dienden segen: op dat die ge-
reet zy / alsoo als een segen /
ende niet als eene vreckheyt.
6 Ende dit [segge ick] / Die
spaersaemlick zaeyt / sal oock
spaersaemlick maeyen: ende
die in segeningen zaeyt / sal
oock in segeningen maeyen.
7 Een yegelick [doe] gelijck
hy in [sijn] herte voorneemt:
niet uyt droefheyt ofte uyt
nootdwangh. Want Godt
heeft eenen blijmoediger ge-
ver lief.
8 Ende Godt is machtigh
alle genade te doen overvloe-
digh zijn in u: op dat gy in
alles alle tijt / alle genoeg-
saemheyt hebbende / tot al-
len goeden wercke overvloe-
digh moogt zijn.
9 Gelijck 'er geschreven is /
Hy heeft gestroyt / hy heeft
den armen gegeven: sijne
gerechtigheyt blijft in der
eeuwigheyt.
10 Doch die het zaet den
zaeyer verleent / die verleene
oock broot tot spijse / en̄ ver-
menigvuldige uw gezaeysel /
ende vermeerdere de vruch-
ten uwer gerechtigheyt:
11 Dat gy in alles rijck wor-

det tot alle goetdadigheyt/ welcke door ons werckt danckseggginge tot Godt.
12 Want de bedieninge van desen dienst en vervult niet alleen het gebreck der heylige/ maer is oock overvloedigh door vele danckseggingen tot Godt:
13 Dewijle sy door de beproevinge deser bedieninge Godt verheerlicken over de onderwerpinge uwer belijdenisse onder het Euangelium Christi/ ende [over] de goetdadigheyt der mededeylinge aen haer ende aen alle:
14 Ende door haer gebedt voor u/ welcke nae u verlangen/ om de uytnemende genade Godts over u.
15 Doch Gode zy danck voor sijne onuytsprekelicke gave.

Het 10. Capittel.

VOorts ick Paulus selve bidde u door de sachtmoedigheyt ende goedertierenheyt Christi/ die tegenwoordigh zijnde wel geringh ben onder u/ maer afwesende stout ben tegen u:
2 Ick bidde dan/ dat ick tegenwoordigh zijnde niet stout en magh zijn met die vrymoedigheyt/ waer mede ick geacht worde stoutelick gehandelt te hebben tegen sommige/ die ons achten als of wy nae den vleesche wandelden.
3 Want wandelende in den vleesche/ en voeren wy den krijgh niet nae den vleesche:
4 Want de wapenen onses krijgs en zijn niet vleeschelick/ maer krachtigh door Godt/ tot nederwerpinge der sterckten.
5 Dewijle wy de overleggingen ter neder werpen/ ende alle hoogte die haer verheft tegen de kennisse Godts/ ende alle gedachte gevangen leyden tot de gehoorsaemheyt Christi:
6 Ende gereet hebben ['t gene dient] om te wreken alle ongehoorsaemheyt/ wanneer uwe gehoorsaemheyt sal vervult zijn.
7 Siet gy aen dat voor oogen is? Indien yemant by hemselven betrouwt dat hy Christi is/ die dencke dit wederom uyt hemselven/ dat gelijckerwijs hy Christi is/ alsoo wy oock Christi zijn.
8 Want indien ick oock yet overvloediger soude roemen van onse macht/ welcke de Heere ons gegeven heeft tot stichtinge/ ende niet tot uwer nederwerpinge/ so en sal ick niet beschaemt worden:
9 Op dat ick niet en soude schijnen als of ick u door de Brieven wilde verschricken.
10 Want de Brieven (seggen sy) zijn wel gewichtigh ende krachtigh: maer de tegenwoordigheyt des lichaems

haerms is swack / ende de
reden is verachtelick.
11 De sulcke bedencke dit /
dat hoedanige wy zijn in den
woorde door Brieven / als
wy afwesigh zijn / wy oock
soodanige zijn in der daet /
als wy tegenwoordigh zijn.
12 Want wy en durven ons
selven niet rekenen / ofte ver-
gelijcken met sommige die
haerselven prijsen : maer dese
en verstaen niet dat sy haer-
selven met haerselven me-
ten / ende haerselven met
haerselven vergelijcken.
13 Doch wy en sullen niet
roemen buyten de mate :
maer dat wy / nae de mate
des regels / welcke mate ons
Godt toegedeelt heeft / oock
tot u toe zijn gekomen.
14 Want wy en strecken
ons selven niet te wijt uyt /
als die tot u niet en souden
komen : want wy zijn oock
gekomen tot u toe / in den
Euangelio Christi.
15 Niet roemende buyten
de mate in anderer [luyden]
arbeyt / maer hebbende ho-
pe / als uw geloove sal ge-
wassen zijn / dat wy onder
ulieden overvloedelick sul-
len vergrootet worden nae
onsen regel :
16 Om het Euangelium te
verkondigen in de [plaetsen]
die op gene zijde van u [gele-
gen] zijn : niet om te roemen
in een anders regel over het
gene dat [alreede] bereydt is.
17 Doch wie roemt / die
roeme in den Heere.
18 Want niet die hemselven
prijst / maer dien de Heere
prijst / die is beproeft.

Het 11. Capittel

OCh of gy my een wey-
nigh verdroegt in de
onwijsheyt : ja oock ver-
draegt my.
2 Want ick ben yverigh
over ulieden yver Godts.
Want ick hebbe ulieden toe-
bereydt om [u als] een reyne
maegt / éénen manne voor te
stellen / [namelick] Christo :
3 Doch ick vreese dat niet
eenigsins / gelijck de slange
Evam door hare arglistig-
heyt bedrogen heeft / alsoo
uwe sinnen bedorven wor-
den / [om af te wijcken] van
de eenvoudigheyt die in
Christo is.
4 Want indien de gene die
komt eenen anderen Jesum
predickte / dien wy niet ge-
predickt en hebben / ofte [in-
dien] gy eenen anderen Geest
ontfinget / dien gy niet en
hebt ontfangen / ofte een an-
der Euangelium / dat gy niet
en hebt aengenomen / so ver-
droegt gy [hem] met recht.
5 Want ick achte dat ick
nergens in minder en ben ge-
weest dan de uytnementste
Apostelen.
6 Ende indien ick oock
slecht ben in woorden / noch-
tans

tans en ben ick 't niet in we-
tenschap: maer allesins zijn
wy in alle dingen onder u
openbaer geworden.
7 Hebbe ick sonde gedaen/
als ick my selven vernedert
hebbe op dat gy soudt ver-
hooght worden? overmits ick
u het Evangelium Godts om
niet verkondigt hebbe?
8 Ick hebbe andere ge-
meynten berooft/ besoldin-
ge [van haer] nemende om u
te bedienen: ende als ick by
u tegenwoordigh was/ en-
de gebreck hadde/ en ben
ick niemant lastigh gevallen.
9 Want mijn gebreck heb-
ben de broeders vervult/ die
van Macedonien quamen:
ende ick hebbe my selven in
alles gehouden sonder u te
beswaren/ ende sal [my nogh
alsoo] houden.
10 De waerheyt Christi is
in my/ dat dese roem in de
gewesten van Achaja aen
my niet en sal verhindert
worden.
11 Waeromme? Is 't om
dat ick u niet lief en hebbe?
Godt weet het.
12 Maer dat ick doe/ dat
sal ick nogh doen/ om de
oorsake af te snijden den ge-
nen die oorsake [hebben]
willen/ op dat sy in 't gene
sy roemen/ bevonden moch-
te worden gelijck als wy.
13 Want sulcke valsche
Apostelen zijn bedriegelicke
arbeyders/ haer verande-
rende in Apostelen Christi.
14 Ende het en is geen
wonder: want de satan sel-
ve verandert hem in eenen
Engel des lichts.
15 So en is 't dan niet
groots/ indien oock sijne die-
naers haer veranderen als
[warense] dienaers der ge-
rechtigheyt: van welcken
het eynde sal zijn nae hare
wercken.
16 Ick segge wederom/
dat niemant en meyne dat
ick onwijs ben: doch so
niet/ neemt my [dan] aen
als eenen onwijsen/ op dat
ick oock een weynigh magh
roemen.
17 Dat ick spreke en spreke
ick niet nae den Heere/ maer
als in onwijsheyt/ in desen
vasten gront der roeminge.
18 Dewijle vele roemen
nae den vleesche/ so sal ick
oock roemen.
19 Want gy verdraeght
geerne de onwijse/ dewijle
gy wijs zijt.
20 Want gy verdraeght
het so u yemant dienstbaer
maeckt/ so [u] yemant op-
eet/ so yemant [van u]
neemt/ so hem yemant ver-
heft/ so u yemant in het
aengesicht slaet.
21 Ick segge [dit] nae on-
eere/ gelijck of wy swack
waren geweest: maer waer
in yemant stout is/ (ick spre-

lie in onwijsheyt/) [daer in] ben ick oock stout.
22 Zijn sy Hebreen? ick oock: zijn sy Israëliten? ick oock: zijn sy het zaet Abrahams? ick oock:
23 Zijn sy dienaers Christi? (ick sprekie onwijs zijnde/) ick ben boven [haer]: in arbeyt overvloedelicker/ in slagen uytnemender/ in gevanckenissen overvloedelicker/ in doots[gevaer] menigmael.
24 Van de Joden hebbe ick veertigh [slagen] min één/ vijfmael ontfangen.
25 Driemael ben ick met roeden gegeesselt geweest/ eens ben ick gesteenigt/ driemael hebbe ick schipbreucke geleden/ eenen [gantschen] nacht ende dagh hebbe ick in de diepte overgebracht.
26 In 't reysen menigmael/ in perijckelen van rivieren/ in perijckelen van moordenaers/ in perijckelen van [mijn] geslachte/ in perijckelen van de Heydenen/ in perijckelen in de stadt/ in perijckelen in de woestijne/ in perijckelen in de zee/ in perijckelen onder de valsche broeders:
27 In arbeyt ende moeyte/ in waken menigmael/ in honger ende dorst/ in vasten menigmael/ in koude ende naecktheyt.
28 Sonder de dingen die van buyten zijn/ overvalt my dagelicks de sorge van alle de gemeynten.
29 Wie is 'er swack/ dat ick niet swack en ben? Wie wort 'er ge-ergert/ dat ick niet en brande?
30 Indien men moet roemen/ so sal ick roemen de dingen mijner swackheyt.
31 De Godt eñ Vader onses Heeren Jesu Christi/ die gepresen is in der eeuwigheyt/ weet dat ick niet en liege.
32 De Stadthouder des Konings Arete in Damasco besettede de stadt der Damascenen/ willende my vangen.
33 Ende ick wert door een venster in een mande over den muer nedergelaten/ ende ontvloodt sijne handen.

Het 12. Capittel.

TE roemen en is my waerlick niet oorbaer. Want ick sal komen tot Gesichten ende openbaeringen des Heeren.
2 Ick kenne een mensche in Christo/ voor veertien jaren/ (of [het geschiet zy] in het lichaem/ en weet' ick niet; ofte buyten het lichaem/ en weet' ick niet: Godt weet het.) dat de soodanige opgetrocken is geweest tot in den derden hemel.
3 Ende ick kenne een soodanigh mensche/ (of [het] in het lichaem/ ofte buyten het lichaem [geschiet zy]/ en

weet' ick niet: Godt weet
het.)
4 Dat hy opgetrocken is
geweest in het paradijs/ ende
gehoort heeft onuytsprecke-
licke woorden / die eenen
mensche niet en is geoorloft
te spreken.
5 Van den soodanigen sal
ick roemen: doch van my sel-
ven en sal ick niet roemen /
dan in mijne swackheden.
6 Want so ick roemen wil /
ick en sal niet onwijs zijn;
want ick sal de waerheyt seg-
gen: maer ick houde [daer-
van] af / op dat niemant van
my en dencke boven het gene
hy siet dat ick ben / ofte dat
hy uyt my hoort.
7 Ende op dat ick my door
de uytnementheyt der open-
baringen niet en soude ver-
heffen / so is my gegeven een
scherpe doorn in het vleesch /
[namelick] een engel des sa-
tans / dat hy my met vuy-
sten slaen soude / op dat ick
my niet en soude verheffen.
8 Hier over hebbe ick den
Heere driemael gebeden /
op dat hy van my soude
wijcken.
9 Ende hy heeft tot my
gesegt / Mijne genade is
u genoegh: want mijne
kracht wort in swackheyt
volbracht. So sal ick dan
veel liever roemen in mijne
swackheden / op dat de
kracht Christi in my woone.
10 Daerom hebbe ick een
welbehagen in swackheden /
in smaetheden / in nooden /
in vervolgingen / in be-
naeuwtheden om Christi
wille: Want als ick swack
ben / dan ben ick machtigh.
11 Ick ben roemende on-
wijs geworden; gy hebt my
genootsaeckt: want ick be-
hoorde van u geprесen te
zijn; want ick en ben in geen
dingh minder geweest dan
de uytnementste Apostelen /
hoewel ick niets en ben.
12 De merckteeckenen van
een Apostel zijn onder u be-
toont in alle lijdsaemheyt /
met teeckenen / ende wonde-
ren / ende krachten.
13 Want wat is 'er / daer in
gy minder geweest zijt dan de
andere gemeynten / anders /
dan dat ick selve u niet las-
tigh en ben geweest? ver-
geeft my dit ongelijck.
14 Siet ick ben ten derden
mael gereet om tot u te ko-
men/ende en sal u niet lastigh
zijn: want ick en soecke niet
het uwe / maer u; want de
kinderen en moeten niet
schatten vergaderen voor de
ouders/ maer de ouders voor
de kinderen.
15 Ende ick sal seer geerne
de kosten doen / ende voor
uwe zielen te koste gegeven
worden: hoewel ick u over-
vloedelicker beminnende /
weiniger bemint worde.

16 Doch

16 Doch het zy soo / ick en
hebbe u niet beswaert: maer
also ick listigh was/hebbe ick
u met bedrogh gevangen.
17 Hebbe ick/ door yemant
der gene die ick tot u gesonden
hebbe / van u mijn voordeel
gesocht?
18 Ick hebbe Titum gebeden
/ ende den broeder medegesonden:
heeft oock Titus
van u sijn voordeel gesocht?
en hebben wy niet in den selven
Geest gewandelt? [hebben
wy] niet [gewandelt] in
de selve voetstappen?
19 Meynt gy wederom dat
wy ons by u verontschuldigen?
Wy spreken in de tegenwoordigheyt
Godts in
Christo: ende dit alles/ geliefde/
tot uwer stichtinge.
20 Want ick vreese / dat
als ick gekomen sal zijn /
ick u niet eenighsins en sal
vinden soodanige als ick
wil / ende [dat] ick van u
sal gevonden worden soodanigh
als gy niet en wilt:
dat [daer] niet eenighsins [en
zijn] twisten/ nijdigheden/
toorn/ gekijf/ achterklap/
oorblasingen / opgeblasenheden/
beroerten.
21 Op dat wederom als ick
sal gekomen zijn / mijn Godt
my niet en vernedere by u /
ende ick rouwe hebbe over
vele die te vooren gesondigt
hebben/ ende die haer niet
bekeert en sullen hebben van
de onreynigheyt/ ende hoererye/
ende ontuchtigheyt
die sy gedaen hebben.

Het 13. Capittel.

Dit is de derde mael [dat]
ick tot u kome: In den
mont van twee ofte drie
getuygen sal alle woort bestaen.
2 Ick hebbe het te vooren
gesegt/ende segge het te vooren
als tegenwoordigh zijnde
de tweede mael / ende ick
schrijve het nu afwesende/
den genen die te vooren gesondigt
hebben/ ende allen
den anderen/ dat so ick wederom
kome / ick [haer] niet
en sal sparen:
3 Dewijle gy soeckt een
proeve Christi die in my
spreeckt / welcke in u niet
swack en is / maer krachtigh
is onder u.
4 Want hoewel hy gekruyst
is door swackheyt/ so leeft
hy nochtans door de kracht
Godts. Want oock wy zijn
swack in hem / maer sullen
met hem leven door de
kracht Godts in u.
5 Ondersoeckt uselven of gy
in het geloove zijt / beproeft
uselven. Ofte en kent gy u selven
niet/ dat Jesus Christus
in u is? ten zy dat gy
eenighsins verworpelick zijt.
6 Doch ick hope dat gy
sult verstaen / dat wy niet
verworpelick en zijn.
7 Ende ick wensche van

 Godt/

Godt / dat gy geen quaet en
doet: niet op dat wy beproeft
souden bevonden worden /
maer op dat gy het goede
soudet doen / ende wy als
verworpelick souden zijn.
8 Want wy en vermogen
niets tegen de waerheyt /
maer voor de waerheyt.
9 Want wy verblijden ons
wanneer wy swack zijn / en-
de gy sterck zijt. Ende wy
wenschen oock dit / [name-
lick] uwe volmakinge.
10 Daerom schrijve ick af-
wesende dese dingen / op dat
ick tegenwoordigh zijnde
niet en soude strengigheyt
gebruycken / nae de macht
die my de Heere gegeven
heeft tot opbouwinge / en-
de niet tot nederwerpinge.
11 Voorts / broeders / zijt
blijde / wort volmaeckt / zijt
getroost / zijt eensgesint /
leeft in vrede: ende de Godt
der liefde ende des vredes
sal met u zijn.
12 Groetet malkanderen
met eenen heyligen kus.
U groeten alle de heylige.
13 De genade des Heeren
Jesu Christi / ende de liefde
Godts / ende de gemeynschap
des Heyligen Geests / zy met
u allen. Amen.

De Tweede [*Sendbrief*] aen die van Corinthen is geschreven van Philippis in Macedonien, [*ende gesonden*] door Titum ende Lucam.

De Sendbrief des Apostels PAULI aen de

GALATEN

Het Eerste Capittel.

PAULUS, een Apostel /
([geroepen] niet van
menschen / noch door
een mensche / maer door Je-
sum Christum / ende Godt
den Vader / die hem uyt den
dooden opgeweckt heeft /)
2 Ende alle de broeders die
met my zijn / aen de gemeyn-
ten van Galatien:
3 Genade zy u ende vrede
van Godt den Vader / ende
onsen Heere Jesu Christo:
4 Die hemselven gegeven
heeft voor onse sonden / op
dat hy ons trecken soude uyt
dese tegenwoordige boose
werelt / nae den wille onses
Godts ende Vaders.
5 Den welcken zy de heer-
lickheyt in alle eeuwigheyt.
Amen.
6 Ick verwondere my dat
gy soo haest [wijckende] van
den genen die u in de gena-
de Christi geroepen heeft /
overgebracht wort tot een
ander Euangelium:
7 Daerder geen ander en
is: maer daer zijn sommige
die u ontroeren / ende het
Euangelium Christi willen
verkeeren.
8 Doch alwaer 't oock dat
wy / ofte een Engel uyt den
hemel u een Euangelium
ver-

verkondighde buyten 't gene
wy u verkondigt hebben/
die zy vervloeckt.
9 Gelijck wy te vooren ge-
segt hebben / [soo] segge ick
noch nu wederom / Indien
u yemant een Euangelium
verkondigt buyten 't gene
gy ontfangen hebt/ die zy
vervloeckt.
10 Want predike ick nu de
menschen / ofte Godt? Ofte
soecke ick menschen te beha-
gen? Want indien ick nogh
menschen behaegde / so en
ware ick geen dienstknecht
Christi.
11 Maer ick make u be-
kent / broeders / dat het
Euangelium 't welck van
my verkondigt is/ niet en
is nae den mensche.
12 Want ick en hebbe oock
het selve niet van een men-
sche ontfangen / noch ge-
leert/ maer door de open-
baringe Jesu Christi.
13 Want gy hebt mijnen
ommegangh gehoort/ die
eertijts in het Jodendom
was / dat ick uytnemende
seer de gemeynte Godts ver-
volghde / ende deselve ver-
woestede.
14 Ende [dat] ick in het Jo-
dendom toenam boven vele
van mijnen ouderdom in
mijn geslachte/ zijnde over-
vloedelick yverigh voor mij-
ne vaderlicke insettingen.
15 Maer wanneer het Go-
de behaegt heeft / die my
van mijns moeders lijve aen
afgesondert heeft/ ende ge-
roepen door sijne genade/
16 Sijnen Sone in my te
openbaren/ op dat ick den-
selven door het Euangelium
onder de Heydenen soude
verkondigen / so en hebbe
ick terstont niet te rade ge-
gaen met vleesch ende bloet:
17 Ende en ben niet weder-
omgegaen nae Jerusalem
tot de gene die voor my
Apostelen waren: maer ick
gingh henen nae Arabien/
ende keerde wederom nae
Damascum.
18 Daer na quam ick nae
drie jaren wederom te Je-
rusalem om Petrum te be-
soecken/ ende ick bleef by
hem vijftien dagen.
19 Ende en sagh geenen
anderen van de Apostelen
dan Jacobum den broeder
des Heeren.
20 Het gene nu ick u schrij-
ve / siet/ [ick betuyge] voor
Godt/ dat ick niet en liege.
21 Daer na ben ick geko-
men in de gewesten van
Syrien ende van Cilicien.
22 Ende ick was van aen-
gesichte onbekent den ge-
meynten in Judea/ die in
Christo zijn.
23 Maer sy hadden alleen-
lick gehoort [dat men seyde]/
De gene die ons eertijts ver-
volghde/ verkondigt nu het
ge-

geloove / 't welck hy eer-
tijts verwoestede.
24 Ende sy verheerlickten
Godt in my.

Het 2. Capittel.

DAer na ben ick / na veer-
tien jaren / wederom
nae Jerusalem opgegaen
met Barnaba / oock Titum
medegenomen hebbende.
2 Ende ick gingh op / door
een openbaringe / ende stelde
haer het Euangelium voor /
dat ick predike onder de
Heydenen: ende in 't byson-
der den genen die in achtinge
waren / op dat ick niet eenig-
sins te vergeefs en soude loo-
pen / ofte geloopen hebben.
3 Maer oock Titus die met
my was / een Grieck zijnde /
en wiert niet genootsaeckt
hem te laten besnijden.
4 Ende [dat] om der in-
gekropene valsche broede-
ren wille / die van bezijden
ingekomen waren om te
verspieden onse vryheyt /
die wy in Christo Jesu heb-
ben / op dat sy ons souden
tot dienstbaerheyt brengen.
5 Den welcken wy oock niet
een ure en hebben geweken
met onderwerpinge / op dat
de waerheyt des Euange-
liums by u soude verblijven.
6 Ende van de gene die ge-
acht waren wat te zijn / hoe-
danige sy eertijts waren / en
verschilt my niet: Godt en
neemt den persoon des men-
schen niet aen: want die ge-
acht waren / en hebben my
niets toegebracht.
7 Maer daerentegen als sy
sagen dat my het Euange-
lium der Voorhuyt toebe-
trouwt was / gelijck Petro
der Besnijdenisse:
8 (Want die in Petro krac-
telick wrocht tot het Apos-
telschap der Besnijdenisse /
die wrocht oock krachtelick
in my onder de Heydenen.)
9 Ende als Jacobus / en Ce-
phas / ende Joannes / die ge-
acht waren pilaren te zijn / de
genade die my gegeven was
bekenden / gaven sy my en-
de Barnabe de rechter[hant]
der gemeynschap / op dat wy
tot de Heydenen / en sy tot de
Besnijdenisse [souden gaen].
10 Alleenlick dat wy den
armen souden gedencken:
het welck selve ick oock be-
neerstigt hebbe te doen.
11 Ende doe Petrus tot
Antiochien gekomen was /
wederstont ick hem in het
aengesicht / om dat hy te be-
straffen was.
12 Want eer sommige van
Jacobo gekomen waren / at
hy mede met de Heydenen:
maer doe sy gekomen waren
onttrock hy [hem] / ende
scheydde hemselven af / vree-
sende de genen die uyt de Be-
snijdenisse waren.
13 Ende oock de andere
Joden veynsden met hem:
al-

alsoo dat oock Barnabas me-
de-afgetrocken wiert door
hare veynsinge:
14 Maer als ick sagh dat sy
niet recht en wandelden nae
de waerheyt des Euange-
liums / seyde ick tot Petrum
in aller tegenwoordigheyt /
Indien gy / die een Jode zijt /
nae Heydensche wijse leeft /
ende niet nae Joodsche wij-
se / waerom nootsaeckt gy
de Heydenen nae de Jood-
sche wijse te leven?
15 Wy zijn van nature Jo-
den / ende niet sondaers uyt
de Heydenen:
16 [Doch] wetende dat de
mensche niet gerechtveer-
digt en wordt uyt de wercken
der wet / maer door het ge-
loove Jesu Christi / so heb-
ben wy oock in Christum Je-
sum gelooft / op dat wy sou-
den gerechtveerdigt worden
uyt het geloove Christi / ende
niet uyt de wercken der wet:
daerom dat uyt de wercken
der wet geen vleesch en sal
gerechtveerdigt worden.
17 Maer indien wy / die in
Christo soecken gerechtveer-
digt te worden / oock selve
sondaers bevonden worden /
is dan Christus een dienaer
der sonde? dat zy verre.
18 Want indien ick / 't ge-
ne ick afgebroken hebbe / dat
selve wederom opbouwe / so
stelle ick my selven tot een
overtreder.
19 Want ick ben door de
wet der wet gestorven / op
dat ick Gode leven soude.
20 Ick ben met Christo ge-
kruyst. Ende ick leve / [doch]
niet meer ick / maer Christus
leeft in my: ende 't gene ick
nu in het vleesch leve / dat le-
ve ick door het geloove des
Soons Godts / die my lief ge-
hadt heeft / ende hemselven
voor my overgegeven heeft.
21 Ick en doe de genade
Godts niet te niete. Want
indien de rechtveerdigheyt
door de wet is / so is dan Chri-
stus te vergeefs gestorven.

Het 3. Capittel.

O Gy uytsinnige Galaten
wie heeft u betoovert /
dat gy de waerheyt niet en
soudt gehoorsaem zijn: den
welcken Jesus Christus voor
de oogen te vooren geschil-
dert is geweest / onder u ge-
kruyst zijnde?
2 Dit alleen wil ick van u
leeren / hebt gy den Geest
ontfangen uyt de wercken
der wet / ofte uyt de predi-
kinge des geloofs?
3 Zijt gy soo uytsinnigh?
Daer gy met den geest be-
gonnen hebt / voleyndigt gy
nu met het vleesch?
4 Hebt gy soo veel te ver-
geefs geleden? Indien maer
oock te vergeefs.
5 Die u dan den Geest ver-
leent / ende krachten onder u
werckt / [doet hy dat] uyt de
werc-

wercken der wet/ ofte uyt
de predicatie des geloofs?
6 Gelijckerwijs Abraham
Gode gelooft heeft/ ende het
is hem tot rechtveerdigheyt
gerekent:
7 So verstaet gy dan/ dat de
gene die uyt den geloove zijn/
Abrahams kinderen zijn.
8 Ende de Schrift te voo-
ren siende dat Godt de Hey-
denen uyt den geloove soude
rechtveerdigen/heeft te voo-
ren aen Abraham het Euan-
gelium verkondigt: [seggen-
de,] In u sullen alle de volc-
keren gesegent worden.
9 So dan die uyt den geloo-
ve zijn/ worden gesegent met
den geloovigen Abraham.
10 Want soo vele als 'er uyt
de wercken der wet zijn/ die
zijn onder den vloeck: Want
daer is geschreven/ Ver-
vloeckt is een yegelick die
niet en blijft in al het gene
geschreven is in het Boeck
der wet/ om dat te doen.
11 Ende dat niemant door
de wet gerechtveerdigt en
wort voor Godt/ is open-
baer: want de rechtveerdige
sal uyt den geloove leven.
12 Doch de wet en is niet
uyt den geloove: maer/ De
mensche die dese dingen doet/
sal door de selve leven.
13 Christus heeft ons ver-
lost van den vloeck der wet/
een vloeck geworden zijnde/
voor ons. Want daer is ge-
schreven/ Vervloeckt is een
yegelick die aen het hout
hangt.
14 Op dat de segeninge
Abrahams tot de Heydenen
komen soude in Christo Je-
su/ [ende] op dat wy de be-
lofte des Geests verkrijgen
souden door het geloove.
15 Broeders/ ick spreke
nae den mensche: Selfs eens
menschen verbont dat be-
vestigt is/ en doet niemant
te niete/ ofte [niemant] en
doet daer toe.
16 Nu so zijn de beloftenis-
sen tot Abraham ende sijnen
zade gesproken. Hy en segt
niet/ Ende den zaden/ als
van vele/ maer als van één/
Ende uwen zade: welcke is
Christus.
17 Ende dit segge ick: Het
verbont dat te vooren van
Godt bevestigt is op Chri-
stum/ en wort door de wet/
die na vier hondert ende
dertigh jaren gekomen is/
niet krachteloos gemaeckt/
om de belofteniſſe te niete
te doen.
18 Want indien de erffenisse
uyt de wet is/ so en isse niet
meer uyt de belofteniſſe:
maer Godt heeftse Abraham
door de belofteniſſe genade-
lick gegeven.
19 Waer toe is dan de wet?
Sy is om der overtredingen
wille daer by gestelt/ tot dat
het zaet soude gekomen zijn/
dien

dien het belooft was: ende sy
is door de Engelen bestelt in
de hant des middelaers.
20 Ende de middelaer en is
niet [middelaer] van éénen:
maer Godt is één.
21 Is dan de wet tegen de be-
loftenissẽ Godts? Dat zy ver-
re: want indien daer een wet
gegeven ware die machtigh
was levendigh te maken/
so soude waerlick de recht-
veerdigheyt uyt de wet zijn.
22 Maer de Schrift heeft
het al onder de sonde beslo-
ten/ op dat de belofte uyt
den geloove Jesu Christi
den geloovigen soude gege-
ven worden.
23 Doch eer het geloove
quam/ waren wy onder de
wet in bewaringe gestelt/
ende zijn besloten geweest
tot op het geloove dat ge-
openbaert soude worden.
24 So dan de wet is onse
tuchtmeester geweest tot
Christum/ op dat wy uyt
den geloove souden gerecht-
veerdigt worden:
25 Maer als het geloove
gekomen is/ so en zijn wy
niet meer onder den tucht-
meester.
26 Want gy zijt alle kinde-
ren Godts door het geloove
in Christo Jesu.
27 Want soo vele als gy in
Christum gedoopt zijt/ hebt
gy Christum aengedaen.
28 Daer in en is noch Jode
noch Griecke: daer in en is
noch dienstbare noch vrye:
daer in en is geen man ende
wijf. Want gy alle zijt één
in Christo Jesu.
29 Ende indien gy Christi
zijt/ so zijt gy van Abra-
hams zaet/ ende nae de be-
loftenisse erfgenamen.

Het 4. Capittel.

Doch ick segge/ Soo lan-
gen tijt als de erfge-
naem een kint is/ so en ver-
schilt hy niets van een dienst-
knecht/ hoewel hy een hee-
re is van alles.
2 Maer hy is onder voogden
eñ versorgers/ tot den tijt van
den vader te vooren gestelt.
3 Alsoo wy oock/ doe wy
kinderen waren/ so waren
wy dienstbaer gemaeckt on-
der de eerste-beginselen der
werelt.
4 Maer wanneer de volheyt
des tijts gekomen is/ heeft
Godt sijnen Sone uytgeson-
den/ geworden uyt een vrou-
we/ geworden onder de wet:
5 Op dat hy de gene die on-
der de wet waren verlossen
soude/ [ende] op dat wy de
aenneminge tot kinderen
verkrijgen souden.
6 Ende overmits gy kin-
deren zijt/ so heeft Godt
den Geest sijns Soons uyt-
gesonden in uwe herten/
die roept/ Abba/ Vader.
7 So dan gy en zijt niet meer
een dienstknecht/ maer een

sone: ende indien gy een sone
zijt / so zijt gy oock een erfge-
naem Godts door Christum.
8 Maer doe als gy Godt
niet en kendet / diendet gy de
gene die van nature geen
Goden en zijn:
9 Ende nu als gy Godt ken-
net / ja veel meer van Godt
gekennet zijt / hoe keert gy
u wederom tot de swacke
ende arme eerste-beginselen /
welcken gy wederom van
vooren aen wilt dienen?
10 Gy onderhoudt dagen /
ende maenden / ende tijden /
ende jaren.
11 Ick vreese voor u / dat
ick niet eenigsins te vergeefs
aen u gearbeydt en hebbe.
12 Weest gy als ick / want
oock ick ben als gy: broe-
ders / ick bidde u: gy en hebt
my geen ongelijck gedaen.
13 Ende gy weet dat ick u
door swackheyt des vleeschs
het Euangelium eerstmael
verkondigt hebbe:
14 Ende mijne versoeckin-
ge / die in mijn vleesch [ge-
schiedde] / en hebt gy niet
veracht noch versoeyt: maer
gy naemt my aen als eenen
Engel Godts / [ja] als Chri-
stum Jesum.
15 Welcke was dan uwe
geluck-achtinge? Want ick
geve u getuygenisse dat gy /
so het mogelick ware / uwe
oogen soudet uytgegraven /
ende my gegeven hebben.
16 Ben ick dan uw' vyant
geworden / u de waerheyt
seggende?
17 Sy en yveren niet recht
over u / maer sy willen ons
uytsluyten / op dat gy over
haer soudt yveren.
18 Doch in het goede alle
tijt te yveren / is goet / ende
niet alleenlick als ick by u
tegenwoordigh ben:
19 Mijne kinderkens / die
ick wederom arbeyde te ba-
ren / tot dat Christus een
gestalte in u krijge.
20 Doch ick wilde dat ick
nu tegenwoordigh by u
ware / ende mijne stemme
mocht veranderen: want
ick ben in twijffel over u.
21 Segget my / gy die on-
der de wet wilt zijn / en hoort
gy de wet niet?
22 Want daer is geschre-
ven / dat Abraham twee
sonen hadde: éénen uyt de
dienstmaegt / ende éénen
uyt de vrye.
23 Maer gene die uyt de
dienstmaegt was / is nae den
vleesche geboren geweest:
doch dese die uyt de vrye
was / door de beloftenisse.
24 Het welcke dingen zijn die
andere beduydinge hebben:
want dese zijn de twee ver-
bonden: het een van dē bergh
Sina / tot dienstbaerheyt
barende / het welck is Agar.
25 Want dit [namelick]
Agar is Sina een bergh in
Ara-

Arabien/ ende komt over
een met Jeruſalem dat nu
is/ ende dienſtbaer is met
hare kinderen.
26 Maer Jeruſalem dat
boven is/ dat is vry/ welck
is onſer aller moeder.
27 Want daer is geſchreven/
Zijt vrolick gy onvruchtba-
re/ die niet en baert: breeckt
uyt ende roept gy die geenen
barensnoot en hebt: want
de kinderen der eenſame zijn
veel meer dan der gene die
den man heeft.
28 Maer wy/ broeders/
zijn kinderen der belofte/
als Iſaac was.
29 Doch gelijckerwijs doe/
die nae den vleeſche geboren
was/ vervolgde den genen
die nae den geeſt [geboren
was]/ alſoo oock nu.
30 Maer wat ſegt de
Schrift? Werpt de dienſt-
maegt uyt ende haren ſone:
want de ſone der dienſt-
maegt en ſal geenſins erven
met den ſone der vrye.
31 So dan/ broeders/ wy
en zijn niet kinderen der
dienſtmaegt/ maer der vrye.

Het 5. Capittel.

STaet dan in de vryheyt/
met welcke ons Chri-
ſtus vrygemaeckt heeft/ en-
de en wort niet wederom
met het jock der dienſtbaer-
heyt bevangen.
2 Siet/ ick Paulus ſegge
u/ ſo gy u laet beſnijden/ dat
Chriſtus u niet nut en ſal zijn.
3 Ende ick betuyge weder-
om eenen yegelicken men-
ſche die hem laet beſnijden/
dat hy een ſchuldenaer is de
geheele wet te doen.
4 Chriſtus is u ydel gewor-
den die door de wet gerecht-
veerdigt [wilt] worden/ gy
zijt van de genade vervallen.
5 Want wy verwachten
door den Geeſt uyt den ge-
loove de hope der rechtveer-
digheyt.
6 Want in Chriſto Jeſu en
heeft noch beſnijdeniſſe eeni-
ge kracht/ noch voorhuyt:
maer het geloove door de
liefde werckende.
7 Gy liept wel/ wie heeft u
verhindert de waerheyt niet
gehoorſaem te zijn?
8 Dit gevoelen en is niet
uyt hem die u roept.
9 Een weynigh ſuerdeeſſem
verſuert het geheele deegh.
10 Ick vertrouwe van u in
den Heere/ dat gy niet an-
ders en ſult gevoelen: maer
die u ontroert/ ſal het oor-
deel dragen/ wie hy oock zy.
11 Maer ick/ broeders/
indien ick nogh de beſnijde-
niſſe predike/ waerom wor-
de ick nogh vervolgt? So
is dan de ergerniſſe des
kruyces vernietigt.
12 Och of ſy oock afgeſne-
den wierden/ die u onruſ-
tigh maken.
13 Want gy zijt tot vry-
heyt

heyt geroepen / broeders:
alleenlick [en gebruyckt] de
vryheyt niet tot een oorsake
voor het vleesch: maer dient
malkanderen door de liefde.
14 Want de geheele wet
wort in één woort vervult /
[namelick] in dit / Gy sult
uwen naesten lief hebben /
gelijck uselven.
15 Maer indien gy mal-
kanderen bijt ende vereet /
siet toe dat gy van malkan-
deren niet verteert en wort.
16 Ende ick segge / Wan-
delt door den Geest / ende
en volbrengt de begeerlick-
heyt des vleesches niet.
17 Want het vleesch be-
geert tegen den geest / ende
de geest tegen het vleesch:
ende dese staen tegen mal-
kanderen / also dat gy niet
en doet het gene gy wildet.
18 Maer indien gy door
den Geest geleydt wort / so
en zijt gy niet onder de wet.
19 De wercken des vleeschs
nu zijn openbaer: welcke zijn
overspel / hoererye / onrey-
nigheyt / ontuchtigheyt /
20 Afgoderye / venijnge-
vinge / vyantschappen / twis-
ten / afgunstigheden / toor-
ne / gekijf / tweedracht / ket-
teryen /
21 Nijt / moort / dronc-
kenschappen / brasseryen /
ende diergelijcke: van de-
welcke ick u te vooren seg-
ge / gelijck ick oock te voo-
ren gesegt hebbe / dat die
sulcke dingen doen het Ko-
ninckrijcke Godts niet en
sullen be-erven.
22 Maer de vrucht des
Geests / is liefde / blijtschap /
vrede / sanctmoedigheyt /
goedertierenheyt / goetheyt /
geloove / sachtmoedigheyt /
matigheyt.
23 Tegen de soodanige en
is de wet niet.
24 Maer die Christi zijn /
hebben het vleesch gekruyst
met de bewegingen ende be-
geerlickheden.
25 Indien wy door den
Geest leven / so laet ons oock
door den Geest wandelen.
26 En laet ons niet zijn
soeckers van ydele eere /
malkanderen tergende / mal-
kanderen benijdende.

Het 6. Capittel.

Broeders / indien oock
een mensche overvallen
ware door eenige misdaet /
gy die geestelick zijt brengt
den soodanigen te rechte
met den geest der sachtmoe-
digheyt: siende op uselven /
op dat oock gy niet versocht
en wort.
2 Draegt malkanders las-
ten: ende vervult alsoo de
wet Christi.
3 Want so yemant meynt
yet te zijn / daer hy niets en
is / die bedriegt hemselven
in [sijn] gemoet.
4 Maer een yegelick be-
proe-

proeve sijn selfs werck: ende
als dan sal hy aen hemselven
alleen roem hebben / ende
niet aen eenen anderen.
5 Want een yegelick sal
sijn eygen pack dragen.
6 Ende die onderwesen
wort in het woort / deyle me-
de van alle goederen den ge-
nen die [hem] onderwijst.
7 En dwaelt niet: Godt
en laet hem niet bespotten:
want so wat de mensche
zaeyt / dat sal hy oock
maeyen.
8 Want die in sijn selfs
vleesch zaeyt / sal uyt het
vleesch verderffenisse maey-
en: maer die in den geest
zaeyt / sal uyt den geest het
eeuwige leven maeyen.
9 Doch en laet ons goet
doende niet vertragen: want
te sijner tijt sullen wy maey-
en / so wy niet en verslappen.
10 So dan terwijle wy tijt
hebben / laet ons goet doen
aen alle / maer meest aen de
huysgenooten des geloofs.
11 Siet hoe grooten Brief
ick u geschreven hebbe met
mijne hant.
12 Alle de gene / die een
schoon gelaet willen toonen
nae den vleesche / die nootsa-
ken u besneden te worden /
alleenlick op dat sy van we-
gen het kruyce Christi niet
en souden vervolgt worden.
13 Want oock sy selve die
besneden worden en houden
de wet niet: maer sy willen
dat gy besneden wort / op
dat sy in uwen vleesche roe-
men souden.
14 Maer het zy verre van
my dat ick soude roemen
anders dan in het kruyce
onses Heeren Jesu Christi:
door welcken de werelt my
gekruycigt is / ende ick der
werelt.
15 Want in Christo Jesu en
heeft noch besnijdenisse eeni-
ge kracht / noch voorhuyt /
maer een nieuw schepsel.
16 Ende soo vele als 'er nae
desen regel sullen wandelen /
over deselve [sal zijn] vrede
ende barmhertigheyt / ende
over het Israël Godts.
17 Voorders / niemant en
doe my moeyte aen: want ick
drage de lidteeckenen des
Heeren Jesu in mijn lichaem.
18 De genade onses Heeren
Jesu Christi zy met uwen
geest / broeders. Amen.

Aen de Galaten is geschreven van Romen.

De Sendbrief des Apostels PAULI aen die van

EPHESEN

Het Eerste Capittel.

PAULUS, een Apostel
Jesu Christi / door den
wille Godts / den heyli-
gen die te Ephesen zijn / ende
geloovigen in Christo Jesu.
2 Genade zy u ende vrede /
van

van Godt onsen Vader / ende
den Heere Jesu Christo.
3 Gesegent zy de Godt en-
de Vader onses Heeren Je-
su Christi / die ons gese-
gent heeft met alle geestelic-
ke seghenınge in den hemel in
Christo.
4 Gelijck hy ons uytver-
koren heeft in hem / voor de
grontlegginge der wereldt /
op dat wy souden heyligh
ende onberispelick zijn voor
hem in de liefde:
5 Die ons te vooren ver-
ordineert heeft tot aenne-
minge tot kinderen / door
Jesum Christum in hemsel-
ven / nae het welbehagen
sijns willens /
6 Tot prijs der heerlick-
heyt sijner genade / door
welcke hy ons begenadigt
heeft in den Geliefden:
7 In welcken wy hebben
de verlossinge door sijn bloet /
[namelick] de vergevinge der
misdaden / nae den rijckdom
sijner genade:
8 Met welcke hy over-
vloedigh is geweest over
ons in alle wijsheyt / ende
voorsichtigheyt:
9 Ons bekent gemaeckt
hebbende de verborgenheyt
sijns willens nae sijn welbe-
hagen / 't welck hy voorge-
nomen hadde in hemselven:
10 Om in de bedeelinge
van de volheyt der tijden
wederom alles tot een te
vergaderen in Christo / bey-
de dat in den hemel is / ende
dat op de aerde is:
11 In hem / in welcken wy
oock een erfdeel geworden
zijn / wy die te vooren ver-
ordineert waren nae het
voornemen des genen / die
alle dingen werckt nae den
raet sijns willens:
12 Op dat wy souden zijn
tot prijs sijner heerlickheyt /
die wy eerst in Christo ge-
hoopt hebben.
13 In welcken oock gy
[zijt] / na dat gy het woort
der waerheyt / [namelick]
het Euangelium uwer salig-
heyt gehoort hebt: in welc-
ken gy oock / na dat gy ge-
looft hebt / zijt versegelt ge-
worden met den Heyligen
Geest der belofte:
14 Die het onderpant is
van onse erffenisse / tot de
verkregene verlossinge / tot
prijs sijner heerlickheyt.
15 Daerom oock ick ge-
hoort hebbende het geloove
in den Heere Jesu / dat on-
der u is / ende de liefde tot
alle de heylige /
16 En houde niet op voor
u te dancken / gedenckende
uwer in mijne gebeden:
17 Op dat de Godt onses
Heeren Jesu Christi / de
Vader der heerlickheyt / u
geve den Geest der wijs-
heyt / ende der openbarin-
ge / in sijne kennisse:

18 [Namelick] verlichtede
oogen uwes verstants / op
dat gy meugt weten welcke
zy de hope van sijne roepin-
ge / ende welcke de rijckdom
zy der heerlickheyt van sijne
erffenisse in de heylige:
19 Ende welcke de uyt-
nemende grootheyt sijner
kracht zy / aen ons die ge-
looven / nae de werckinge
der stercke sijner macht /
20 Die hy gewrocht heeft
in Christo / als hy hem uyt
de dooden heeft opgeweckt:
ende heeft [hem] gesett tot
sijne rechter[hant] in den
hemel.
21 Verre boven alle Over-
heyt / ende Macht / ende
kracht / ende heerschappye /
ende allen naem die genaemt
wort / niet alleen in dese we-
relt / maer oock in de toeko-
mende:
22 Ende heeft alle dingen
sijnen voeten onderworpen /
ende heeft hem der gemeyn-
te gegeven tot een Hooft bo-
ven alle dingen:
23 Welcke sijn lichaem is /
[ende] de vervullinge des ge-
nen die alles in allen vervult.

Het 2. Capittel.

ENde u [heeft hy mede le-
vendigh gemaeckt] daer
gy doot waert door de mis-
daden ende de sonden /
2 In welcke gy eertijts ge-
wandelt hebt / nae de eeuwe
deser werelt / nae den over-
sten der macht des luchts /
des geests die nu werckt in
de kinderen der ongehoor-
saemheyt.
3 Onder dewelcke oock wy
alle eertijts verkeert hebben
in de begeerlickheden onses
vleeschs / doende den wille
des vleeschs ende der gedach-
ten: ende wy waren van na-
ture kinderen des toorns /
gelijck oock de andere.
4 Maer Godt die rijck is
in barmhertigheyt / door
sijne groote liefde daer mede
hy ons lief gehadt heeft /
5 Oock doe wy doot wa-
ren door de misdaden / heeft
[ons] levendigh gemaeckt
met Christo: (uyt genade
zijt gy saligh geworden.)
6 Ende heeft [ons] mede-
opgeweckt / ende heeft [ons]
mede-gesett in den hemel in
Christo Jesu.
7 Op dat hy soude betoo-
nen in de toekomende eeu-
wen den uytnemenden rijck-
dom sijner genade / door de
goedertierenheyt over ons
in Christo Jesu.
8 Want uyt genade zijt gy
saligh geworden door het
geloove: ende dat niet uyt
u: het is Godts gave.
9 Niet uyt de wercken:
op dat niemant en roeme.
10 Want wy zijn sijn maeck-
sel / geschapen in Christo
Jesu tot goede wercken /
welcke Godt voorbereydt

heeft/ op dat wy in deselve
souden wandelen.
11 Daerom gedenckt dat gy
die eertijts Heydenen waert
in het vleesch/ende die Voor-
huyt genaemt wiert van de
gene die genaemt zijn Be-
snijdenisse in het vleesch / die
met handen geschiet:
12 Dat gy in dien tijt waert
sonder Christo / vervreemt
van het burgerschap Is-
raëls/ ende vreemdelingen
van de verbonden der belof-
te / geen hope hebbende / en-
de sonder Godt in de werelt.
13 Maer nu in Christo Je-
su / gy die eertijts verre
waert / zijt naeby geworden
door het bloet Christi.
14 Want hy is onse vrede /
die dese beyde één gemaeckt
heeft / ende den middelmuer
des afscheydsels gebroken
hebbende /
15 Heeft hy de vyantschap/
in sijn vleesch te niete ge-
maeckt/ [namelick] de wet
der geboden in insettingen
[bestaende]: op dat hy die
twee soude in hemselven
tot éénen nieuwen mensche
scheppen/ vrede makende:
16 Ende [op dat] hy die bey-
de met Godt soude in één
lichaem versoenen door het
kruyce / de vyantschap aen
het selve gedoodt hebbende.
17 Ende komende heeft
hy door het Euangelium
vrede verkondigt u die verre
waert / ende dien die naeby
waren.
18 Want door hem hebben
wy beyde den toegangh door
éénen Geest tot den Vader.
19 So en zijt gy dan niet
meer vreemdelingen ende
bywooners / maer mede-
burgers der heyligen / en-
de huysgenooten Godts:
20 Gebouwt op het fon-
dament der Apostelen ende
Propheten/ waer van Je-
sus Christus is de uyterste
hoecksteen:
21 Op welcken het geheel
gebouw bequamelick t' sa-
mengevoegt zijnde / opwast
tot eenen heyligen Tempel
in den Heere.
22 Op welcken oock gy
mede-gebouwt wort tot een
woonstede Godts in den
Geest.

Het 3. Capittel.

OM dese oorsake [ben]
ick Paulus de gevan-
gen Christi Jesu voor u die
gy Heydenen zijt:
2 Indien gy maer gehoort
hebt van de bedeelinge der
genade Godts / die my gege-
ven is aen u:
3 Dat hy my door open-
baringe heeft bekent ge-
maeckt dese verborgenheyt/
(gelijck ick met weynige
[woorden] te vooren ge-
schreven hebbe:
4 Waer aen gy [dit] lesende
kont bemercken mijne we-
ten-

tenschap in dese verborgen-
heyt Christi.)
5 Welcke in andere eeuwen
den kinderen der menschen
niet en is bekent gemaeckt/
gelijckse nu is geopenbaert
sijne heylige Apostelen ende
Propheten/ door den Geest:
6 [Namelick] dat de Heyde-
nen zijn mede-erfgenaemen/
ende van 't selve lichaem /
ende mede-deelgenooten sij-
ner belofte in Christo door
het Euangelium:
7 Waer van ick een dienaer
geworden ben/ nae de gave
der genade Godts/ die my
gegeven is nae de werckinge
sijner kracht.
8 My de alderminste van
alle de heylige is dese genade
gegeven/ om onder de Hey-
denen door het Euange-
lium te verkondigen den
onnaspeurlicken rijckdom
Christi/
9 Ende alle te verlichten/
[datse mogen verstaen] welc-
ke de gemeynschap der ver-
borgenheyt zy die van [alle]
eeuwen verborgen is ge-
weest in Gode/ welcke alle
dingen geschapen heeft door
Jesum Christum.
10 Op dat nu door de ge-
meynte bekent gemaeckt
worde den Overheden ende
den Machten in den hemel de
veelvuldige wijsheyt Godts:
11 Nae het eeuwige voor-
nemen / dat hy gemaeckt
heeft in Christo Jesu onsen
Heere:
12 In den welcken wy
hebben de vrymoedigheyt /
ende den toegangh met ver-
trouwen door het geloove
aen hem.
13 Daerom bidde ick/ dat
gy niet en vertraegt in mij-
ne verdruckingen voor u /
't welck is uwe heerlickheyt.
14 Om dese oorsake buyge
ick mijne knien tot den Vader
onses Heeren Jesu Christi/
15 Uyt welcken al het ge-
slachte in de hemelen ende
op de aerde genaemt wort/
16 Op dat hy u geve/ nae
den rijckdom sijner heerlick-
heyt/ met kracht versterckt
te worden door sijnen Geest
in den inwendigen mensche:
17 Op dat Christus door het
geloove in uwe herten woo-
ne/ eñ gy in de liefde gewor-
telt/ ende gegrondet zijt:
18 Op dat gy ten vollen
kondet begrijpen met alle de
heylige/ welcke de breette/
ende lengte / ende diepte /
ende hoogte zy/
19 Ende bekennen de liefde
Christi/ die de kennisse te
boven gaet/ op dat gy ver-
vult wort tot alle de volheyt
Godts.
20 Hem nu die machtigh
is/ meer als overvloedelick
te doen boven al dat wy bid-
den ofte dencken / nae de
kracht die in ons werckt/

21 Hem [segge ick] zy de
heerlickheyt in de gemeyn-
te / door Christum Jesum
in alle geslachten tot alle
eeuwigheyt / Amen.

Het 4. Capittel.

SO bidde ick u dan / ick de
gevangen in den Heere /
dat gy wandelt weerdiglick
der roepinge / met welcke
gy geroepen zijt:
2 Met alle ootmoedigheyt
ende sachtmoedigheyt / met
lanckmoedigheyt / verdra-
gende malkanderen in liefde:
3 U beneerstigende te behou-
den de eenigheyt des Geests
door den bant des vredes.
4 Eén lichaem is het / ende
één Geest / gelijckerwijs gy
oock geroepen zijt tot éene
hope uwer beroepinge:
5 Eén Heere / één geloove /
één Doop:
6 Eén Godt ende Vader van
alle / die daer is boven alle /
ende door alle / ende in u alle.
7 Maer elck-een van ons
is de genade gegeven nae de
mate der gave Christi.
8 Daerom segt hy / Als
hy opgevaren is in de hoog-
te / heeft hy de gevancke-
nisse gevangen genomen /
ende heeft den menschen
gaven gegeven.
9 Nu dit/Hy is opgevaren/
wat is 't / dan dat hy oock
eerst is nedergedaelt in de
nederste deelen der aerde?
10 Die nedergedaelt is / is
de selve oock die opgevaren
is verre boven alle de heme-
len / op dat hy alle dingen
vervullen soude.
11 Ende de selve heeft ge-
geven sommige tot Aposte-
len / ende sommige tot Pro-
pheten / ende sommige tot
Euangelisten / ende sommi-
ge tot Herders eñ Leeraers:
12 Tot de volmakinge der
heyligen / tot het werck der
bedieninge / tot opbouwinge
des lichaems Christi.
13 Tot dat wy alle sullen
komen tot de eenigheyt des
geloofs ende der kennisse des
Soons Godts / tot eenen
volkomenen man / tot de
mate der grootte der vol-
heyt Christi:
14 Op dat wy niet meer kin-
deren en souden zijn / die als
de vloet bewecgt ende omge-
voert worden met allen wint
der leere / door de bedriege-
rye der menschen / door arg-
listigheyt om listelick tot
dwalinge te brengen:
15 Maer de waerheyt be-
trachtende in liefde / allesins
souden opwassen in hem die
het Hooft is / [namelick]
Christus:
16 Uyt welcken het geheel
lichaem bequamelick t'sa-
mengevoegt / ende t'samen-
vastgemaeckt zijnde / door
alle voegselen der toebren-
ginge / nae de werckinge van
een yegelick deel in [sijne]
ma-

mate / den waſdom des lie-
haems bekomt / tot ſijns ſelfs
opbouwinge in de liefde.
17 Ick ſegge dan dit / ende
betuyge het in den Heere /
dat gy niet meer en wandelt
gelijck als de andere Heyde-
nen wandelen in de ydelheyt
hares gemoets /
18 Verduyſtert in het ver-
ſtant / vervreemt zijnde van
het leven Godts / door de on-
wetendheyt die in haer is /
door de verhardinge hares
herten.
19 Welcke ongevoeligh ge-
worden zijnde / hebben haer-
ſelven overgegeven tot on-
tuchtigheyt / om alle onrey-
nigheyt gieriglick te bedrij-
ven.
20 Doch gy en hebt Chri-
ſtum alſoo niet geleert:
21 Indien gy maer hem ge-
hoort hebt / ende door hem
geleert zijt / gelijck de waer-
heyt in Jeſu is:
22 [Te weten] dat gy ſoudet
afleggen / aengaende de voo-
rige wandelinge / den ouden
menſche / die verdorven wort
door de begeerlickheden der
verleydinge:
23 Ende dat gy ſoudet ver-
nieuwt worden in den geeſt
uwes gemoets /
24 Ende den nieuwen men-
ſche aendoen / die nae Godt
geſchapen is in ware recht-
veerdigheyt ende heyligheyt.
25 Daerom legget af de
leugen / ende ſpreket de
waerheyt een yegelick met
ſijnen naeſten: want wy zijn
malkanders leden.
26 Wort toornigh / ende
en ſondigt niet: de ſonne en
gae niet onder over uwe
toornigheyt:
27 Noch en geeft den duy-
vel geen plaetſe.
28 Die geſtolen heeft / en
ſtele niet meer / maer arbey-
de liever / werckende dat
goet is met de handen / op
dat hy hebbe mede te deelen
den genen die noot heeft.
29 Geen vuyle reden en gae
uyt uwen mont: maer ſo
daer eenige goede [reden] is
tot nuttige ſtichtinge / op
dat ſy genade geve dien
dieſe hooren.
30 Ende en bedroeft den
Heyligen Geeſt Godts niet /
door welcken gy verſegelt zijt
tot den dagh der verloſſinge.
31 Alle bitterheyt / ende
toornigheyt / ende gram-
ſchap / ende geroep / ende
laſteringe / zy van u geweert /
met alle boosheyt.
32 Maer zijt tegen malkan-
deren goedertieren / barm-
hertigh / vergevende mal-
kanderen / gelijckerwijs oock
Godt in Chriſto ulieden ver-
geven heeft.

Het 5. Capittel.

ZYt dan navolgers
Godts / als geliefde
kinderen:

2 Ende wandelt in de liefde / gelijckerwijs oock Christus ons lief gehadt heeft / ende hemselven voor ons heeft overgegeven tot een offerhande ende een slachtoffer Gode / tot eenen welrieckenden reuck.

3 Maer hoererye ende alle onreynigheyt / ofte gierigheyt / en laet oock onder u niet genaemt worden / gelijckerwijs het den heyligen betaemt:

4 Noch oneerbaerheyt / noch sot-geklap / ofte geckerye / welcke niet en betamen: maer veel meer dancksegginge:

5 Want dit weet gy / dat geen hoereerder / ofte onreyne / ofte gierigaert / die een afgodendienaer is / erffenisse en heeft in het Koninckrijcke Christi ende Godts.

6 Dat u niemant en verleyde met ydele woorden: want om dese dingen komt de toorne Godts over de kinderen der ongehoorsaemheyt.

7 So en zijt dan hare medegenooten niet.

8 Want gy waert eertijts duysternisse / maer nu zijt gy licht in den Heere: wandelt als kinderen des lichts:

9 (Want de vrucht des Geests is in alle goedigheyt / ende rechtveerdigheyt / ende waerheyt.)

10 Beproevende wat den Heere welbehagelick zy.

11 Ende en hebt geen gemeynschap met de onvruchtbare wercken der duysternisse / maer bestraftse oock veel eer.

12 Want het gene heymelick van haer geschiet / is schandelick oock te seggen.

13 Maer alle dese dingen van het licht bestraft zijnde / worden openbaer. Want al dat openbaer maeckt / is licht.

14 Daerom segt hy / Ontwaeckt gy die slaept / ende staet op uyt den dooden / ende Christus sal over u lichten.

15 Siet dan hoe gy voorsichtelick wandelt: niet als onwijse / maer als wijse:

16 Den tijt uytkoopende / dewijle de dagen boos zijn.

17 Daerom en zijt niet onverstandigh / maer verstaet welcke de wille des Heeren zy.

18 Ende en wort niet droncken in wijn / waer in overdaet is / maer wort vervult met den Geest:

19 Sprekende onder malkanderen met psalmen / ende lofsangen / ende geestelicke liedekens: singende / ende psalmende den Heere in uw herte:

20 Danckende alle tijt over alle dingen Godt ende den Vader / in den name onses Heeren Jesu Christi:

21 Malkanderen onder-

danigh zijnde in de vreese
Godts.
22 Gy vrouwen weest uwe
eygene mannen onderda-
nigh/ gelijck den Heere:
23 Want de man is het
hooft des wijfs/ gelijck oock
Christus het Hooft der ge-
meynte is: ende hy is de
Behouder des lichaems.
24 Daerom gelijck de ge-
meynte Christo onderda-
nigh is/ alsoo oock de vrou-
wen hare eygene mannen in
alles.
25 Gy mannen hebt uwe
eygene vrouwen lief/ gelijck
oock Christus de gemeynte
lief gehadt heeft/ ende hem-
selven voor haer heeft over-
gegeven:
26 Op dat hyse heyligen
soude/ [haer] gereynigt heb-
bende met het badt des wa-
ters door het woort:
27 Op dat hyse hemselven
soude heerlick voorstellen/
een gemeynte die geen vlecke
ofte rimpel en heeft/ ofte
yet dergelijcke/ maer dat sy
soude heyligh zijn en onbe-
rispelick.
28 Alsoo zijn de mannen
schuldigh hare eygene vrou-
wen liefte hebben/gelijck ha-
re eygene lichamen. Die sij-
ne eygene vrouwe lief heeft/
die heeft hemselven lief.
29 Want niemant en heeft
oyt sijn eygen vleesch gehaet/
maer hy voedt het/ ende on-
derhoudt het/ gelijckerwijs
oock de Heere de gemeynte.
30 Want wy zijn leden sijns
lichaems/ van sijnen vlee-
sche/ ende van sijne beenen.
31 Daerom sal een mensche
sijnen vader ende moeder
verlaten/ ende sal sijn wijf
aenhangen: ende sy twee
sullen tot één vleesch wesen.
32 Dese verborgenheyt is
groot: doch ick segge [dit,
siende] op Christum/ ende
op de gemeynte.
33 So dan oock gylieden
elck in 't bysonder/ een ye-
gelick hebbe sijn eygen vrou-
we alsoo lief als hemselven:
ende de vrouwe [sie] dat sy
den man vreese.

Het 6. Capittel.

GY kinderen zijt uwen
ouderen gehoorsaem in
den Heere: want dat is recht.
2 Eert uwen vader/ ende
moeder/(het welck het eerste
gebodt is met een belofte/)
3 Op dat het u wel gae/
ende [dat] gy lange leeft op
de aerde.
4 Ende gy vaders en ver-
weckt uwe kinderen niet tot
toorne/ maer voedtse op in
de leeringe ende vermanin-
ge des Heeren.
5 Gy dienstknechten zijt
gehoorsaem [uwen] heeren
nae den vleesche/ met vree-
se ende beeven/ in eenvou-
digheyt uwes herten/ ge-
lijck als Christo.

6 Niet nae oogendienst/ als menschenbehagers/ maer als dienstknechten Christi/ doende den wille Godts van herten/
7 Dienende met goetwilligheyt den Heere/ ende niet den menschen:
8 Wetende dat so wat goet een yegelick gedaen sal hebben/ hy dat selve van den Heere sal ontfangen/ het zy dienstknecht/ het zy vrye.
9 Ende gy heeren doet het selve by haer/ nalatende de dreyginge: als die wetet dat oock uw' selfs Heere in de hemelen is/ ende [dat] geen aenneminge des persoons by hem en is.
10 Voorders/ mijne broeders/ wordet krachtigh in den Heere/ ende in de stercke te sijner macht.
11 Doet aen de geheele wapenrustinge Godts/ op dat gy konnet staen tegen de listige omleydingen des duyvels.
12 Want wy en hebben den strijt niet tegen vleesch ende bloet/ maer tegen de Overheden/ tegen de Machten/ tegen de Geweltshebbers der werelt/ der duysternisse deser eeuwe/ tegen de geestelicke boosheden in de lucht.
13 Daerom neemt aen de geheele wapenrustinge Godts/ op dat gy konnet wederstaen in den boosen dagh/ ende alles verricht hebbende/ staende blijven.
14 Staet dan/ uwe lenden omgegordt hebbende met de waerheyt/ ende aengedaen hebbende de borstwapen der gerechtigheyt:
15 Ende de voeten geschoeyt hebbende met bereydtheyt des Evangeliums des vredes.
16 Boven al aengenomen hebbende den schilt des geloofs/ met welcken gy alle de vyerige pijlen des boosen sult konnen uytblusschen:
17 Ende neemt den helm der saligheyt/ ende het sweert des Geests/ 't welck is Godts woort:
18 Met alle biddinge ende smeeckinge/ biddende tot aller tijt in den geest/ ende tot het selve wakende met alle geduerigheyt ende smeeckinge voor alle de heylige:
19 Ende voor my/ op dat my het woort gegeven worde in de openinge mijns monts met vrymoedigheyt/ om de verborgenheyt des Evangeliums bekent te maken/
20 Waer over ick een gesante ben in een keten/ op dat ick in 't selve vrymoedelick magh spreken/ gelijck my betaemt te spreken.
21 Ende op dat oock gy moogt weten 't gene my aengaet/ [ende] wat ick doe/ [dat] alles sal u Tychicus de geliefde broeder ende getrou-
we

we dienaer in den Heere be-
kent maken:
22 Den welcken ick tot
dien selven eynde tot u ge-
sonden hebbe / op dat gy
onse saken soudet weten /
ende hy uwe herten soude
vertroosten.
23 Vrede zy den broederen/
ende liefde met geloove / van
Godt den Vader / ende den
Heere Jesu Christo.
24 De genade [zy] met alle
de gene die onsen Heere Je-
sum Christum lief hebben in
onverderflickheyt. Amen.

Aen die van Ephesen is geschreven van Romen, [*ende gesonden*] door Tychicum.

De Sendbrief des Apostels PAULI aen de

PHILIPPENSEN.

Het Eerste Capittel

PAULUS, ende Timo-
theus/ dienstknechten
Jesu Christi/ alle den
heyligen in Christo Jesu die
te Philippis zijn/ met de
Opsienders ende Diakenen:
2 Genade zy u ende vrede
van Godt onsen Vader / en-
de den Heere Jesu Christo.
3 Ick dancke mijnen Godt
soo dickwijls als ick uwer
gedencke /
4 (Alle tijt in allen mijnen
gebede voor u allen / met
blijtschap 't gebedt doende /)
5 Over uwe gemeynschap
aen het Evangelium/van den
eersten dagh af tot nu toe:
6 Vertrouwende dit selve /
dat hy die in u een goet werck
begonnen heeft / [dat] vol-
eyndigen sal tot op den dagh
Jesu Christi:
7 Gelijck het by my recht is
dat ick van u alle dit gevoele/
om dat ick in [mijn] herte
houde/dat gy/beyde in mijne
banden / ende [in mijne] ver-
antwoordinge/ ende beves-
tinge des Evangeliums / gy
alle [segge ick]/ mijner ge-
nade mede-deelachtigh zijt.
8 Want Godt is mijn ge-
tuyge/ hoe seer ick begeerigh
ben nae u alle/ met innerlicke
bewegingen Jesu Christi.
9 Ende dit bidde ick [Godt]/
dat uwe liefde nogh meer en-
de meer overvloedigh wor-
de in erkenteniſſe / ende alle
gevoelen:
10 Op dat gy beproevet de
dingen die [daer van] verschil-
len/ op dat gy oprecht zijt/
ende sonder aenstoot te ge-
ven/ tot den dagh Christi.
11 Vervult met vruchten der
gerechtigheyt / die door Je-
sum Christum zijn / tot heer-
lickheyt ende prijs Godes.
12 Ende ick wil dat gy
weet/ broeders/ dat het gene
aen my [is geschiet] meer tot
bevorderinge des Evange-
liums gekomen is:
13 Also dat mijne banden in
Christo openbaer geworden
zijn in 't gantsche Recht-

huys/ ende allen anderen:
14 Ende [dat] het meerder
[deel] der broederen in den
Heere door mijne banden
vertrouwen gekregen heb-
bende/ overvloedelicker het
woort onbevreest durven
spreken.
15 Sommige prediken oock
wel Christum door nijt ende
twist/ maer sommige oock
door goetwilligheyt.
16 D'eene verkondigen
wel Christum uyt twistin-
ge/ niet suyverlick/ mey-
nende mijne banden ver-
druckinge toe te brengen:
17 Doch dese uyt liefde/
dewijle sy weten dat ick tot
verantwoordinge des Evan-
geliums gesett ben.
18 Wat dan? Nochtans
wort Christus op allerley
wijse/ het zy onder een deck-
sel/ het zy in der waerheyt/
verkondigt: ende daer in
verblijde ick my/ ja ick sal
my oock verblijden.
19 Want ick weet' dat dit
my ter saligheyt gedyen sal
door uw gebedt/ ende toe-
brenginge des Geests Jesu
Christi/
20 Volgens mijne ernstige
verwachtinge ende hope/
dat ick in geene sake en sal
beschaemt worden: maer
[dat] in alle vrymoedigheyt/
gelijck alle tijt/ [alsoo] oock
nu Christus sal groot ge-
maeckt worden in mijn lic-
haem/ het zy door het le-
ven/ het zy door de doot.
21 Want het leven is my
Christus/ ende het sterven
is [my] gewin.
22 Maer of te leven in den
vleesche/ het selve my oor-
baerlick zy/ ende wat ick ver-
kiesen sal en weet' ick niet.
23 Want ick worde van de-
se twee gedrongen/ hebben-
de begeerte om ontbonden
te worden/ ende met Christo
te zijn: want [dat] is seer
verre het beste:
24 Maer in den vleesche
te blijven/ is noodiger om
uwent wille.
25 Ende dit vertrouwe en-
de weet' ick/ dat ick sal blij-
ven/ eñ met u alle sal verblij-
ven tot uwer bevorderinge/
ende blijtschap des geloofs:
26 Op dat uwe roem in
Christo Jesu overvloedigh
zy aen my/ door mijne te-
genwoordigheyt wederom
by u.
27 Alleenlick wandelt weer-
diglick den Evangelio Chri-
sti/ op dat 't zy ick kome
ende u sie/ 't zy ick afwesigh
ben/ ick van uwe saken
magh hooren/ dat gy staet
in éénen geest/ met één ge-
moet gesamentlick strijdende
door het geloove des Evan-
geliums:
28 Ende dat gy in geen
dingh verschrickt en wort
van de gene die tegen staen:
het

het welcke haer wel een be-
wijs is des verderfs/ maer
u der saligheyt/ ende dat
van Godt.
29 Want u is uyt genade
gegeven in de sake Christi/
niet alleen in hem te geloo-
ven/ maer oock voor hem
te lijden:
30 Den selven strijt heb-
bende/ hoedanigen gy in
my gesien hebt/ ende nu in
my hoort.

Het 2. Capittel.

INdiender dan eenige ver-
troostinge is in Christo/
indiender eenige troost is der
liefde/ indiender eenige ge-
meynschap is des Geests/
indiender eenige innerlicke
bewegingen ende ontfer-
mingen zijn:
2 So vervult mijne blijt-
schap/ dat gy moogt eensge-
sint zijn/ de selve liefde heb-
bende/ van één gemoet/ [en-
de] van één gevoelen zijnde.
3 [En doet] geen dingh
door twistinge/ ofte ydele
eere/ maer door ootmoe-
digheyt achte de een den
anderen uytnemender dan
hemselven.
4 Een yegelick en sie niet
op het sijne/ maer een ye-
gelick [sie] oock op 't gene
dat der anderen is.
5 Want dat gevoelen zy in
u/ 't welck oock in Christo
Jesu was:
6 Die in de gestaltenisse
Godts zijnde/ geenen roof
geacht en heeft/ Gode even-
gelijck te zijn:
7 Maer heeft hemselven
vernietigt/ de gestaltenisse
eens dienstknechts aengeno-
men hebbende/ [ende] is den
menschen gelijck geworden:
8 Ende in gedaente gevon-
den als een mensche/ heeft
hy hemselven vernedert/
gehoorsaem geworden zijn-
de tot den doot/ ja den
doot des kruyces.
9 Daerom heeft hem oock
Godt uytermaten verhoogt/
ende heeft hem eenen naem
gegeven/ welcke boven al-
len naem is:
10 Op dat in den name Je-
su sich soude buygen alle knie
der gene die in den hemel/
ende die op de aerde/ ende
die onder de aerde zijn:
11 Ende alle tonge soude
belijden dat Jesus Christus
de Heere zy/ tot heerlick-
heyt Godts des Vaders.
12 Alsoo dan/ mijne ge-
liefde/ gelijck gy alle tijt
gehoorsaem geweest zijt/
niet als in mijne tegenwoor-
digheyt alleen/ maer veel
meer nu in mijn afwesen/
werckt uwes selfs saligheyt
met vreese ende beven.
13 Want het is Godt die
in u werckt beyde het wil-
len ende het wercken/ nae
[sijn] welbehagen.
14 Doet alle dingen son-

der murmureeren ende te-
genspreken:
15 Op dat gy moogt onbe-
rispelick ende oprecht zijn/
kinderen Godts zijnde on-
straffelick in 't midden van
een krom ende verdraeyt ge-
slachte: onder welcke gy schij-
net als lichten in de werelt:
16 Voorhoudende het woort
des levens/ my tot eenen
roem tegen den dagh Chri-
sti/ dat ick niet te vergeefs
en hebbe geloopen/ noch
te vergeefs gearbeydt.
17 Ja indien ick oock tot
een dranck-offer geoffert
werde over de offerhande/
ende bedieninge uwes ge-
loofs/ so verblijde ick my/
ende verblijde my met u alle.
18 Ende om dat selve ver-
blijdt gy u oock/ ende ver-
blijdt oock ulieden met my.
19 Ende ick hope in den
Heere Jesu/ Timotheum
haest tot u te senden: op
dat ick oock welgemoedt
magh zijn/ als ick uwe sa-
ken sal verstaen hebben.
20 Want ick en hebbe nie-
mant die even alsoo gemoedt
is/ dewelcke oprechtelick
uwe saken sal besorgen.
21 Want sy soecken alle het
hare/ niet 't gene Christi
Jesu is.
22 Eñ gy wetet sijne bepróe-
vinge/ dat hy als een kint
[sijnen] vader/ met my ge-
dient heeft in den Euangelio.
23 Ick hope dan wel desen
van stonden aen te senden/
soo [haest] als ick in mijne
saken sal voorsien hebben:
24 Doch ick vertrouwe in
den Heere/ dat ick oock selve
haest [tot u] komen sal.
25 Maer ick hebbe noodigh
geacht/ tot u te senden Epa-
phroditum mijnen broeder/
ende mede-arbeyder/ ende
medestrijder/ ende uwen af-
gesondenen/ ende bedienaer
mijnes nootdrufts:
26 Dewijle hy seer begee-
righ was nae u alle/ ende
seer beangst was/ om dat
gy gehoort haddet dat hy
kranck was.
27 Ende hy is oock kranck
geweest tot naeby de doot;
maer Godt heeft hem sijner
ontfermt: ende niet alleen sij-
ner/ maer oock mijner/ op
dat ick niet droefheyt op
droefheyt en soude hebben.
28 So hebbe ick dan hem te
spoediger gesonden/ op dat
gy hem siende wederom u
soudet verblijden/ ende ick
te min soude droevigh zijn.
29 Ontfangt hem dan in
den Heere/ met alle blijt-
schap/ ende houdt de sulcke
in weerde.
30 Want om het werck
Christi was hy tot naeby de
doot gekomen/ [sijn] leven
niet achtende/ op dat hy het
gebreck uwer bedieninge aen
my vervullen soude.

Het 3. Capittel.

VOorts / mijne broeders / verblijdt u in den Heere. De selve dingen aen u te schrijven en is my niet verdrietigh / ende het is u seker.
2 Siet op de honden / siet op de quade arbeyders / siet op de versnijdinge.
3 Want wy zijn de Besnijdinge / wy die Godt in den geest dienen / ende in Christo Jesu roemen / ende niet in het vleesch en betrouwen:
4 Hoewel ick hebbe / dat ick oock in het vleesch betrouwen mochte: Indien yemant anders meynt te betrouwen in het vleesch / ick nogh meer:
5 Besneden ten achtsten dage / uyt het geslachte Israëls / van de stamme Benjamin / een Hebreer uyt de Hebreen / nae de wet een Phariseer:
6 Nae den yver een vervolger der gemeynte: nae de rechtveerdigheyt die in de wet is / zijnde onberispelick.
7 Maer 't gene my gewin was / dat hebbe ick om Christi wille schade geacht.
8 Ja gewisselick ick achte oock alle dingen schade te zijn / om de uytnementheyt der kennisse Christi Jesu mijns Heeren: om wiens wille ick alle die dingen schade gerekent hebbe / ende achte die dreck te zijn / op dat ick Christum moge gewinnen /
9 Ende in hem gevonden worde / niet hebbende mijne rechtveerdigheyt die uyt de wet is / maer die door 't geloove Christi is / [namelick] de rechtveerdigheyt die uyt Godt is door het geloove:
10 Op dat ick hem kenne / ende de kracht sijner opstandinge / ende de gemeynschap sijns lijdens / sijne doot gelijckformigh wordende:
11 Of ick eenigsins moge komen tot de weder-opstandinge der dooden.
12 Niet dat ick het alreede gekregen hebbe / ofte alreede volmaeckt ben: maer ick jage daer na / of ick het oock grijpen mochte / daer toe ick van Christo Jesu oock gegrepen ben.
13 Broeders / ick en achte niet dat ick selve het gegrepen hebbe.
14 Maer één dingh [doe ick] / vergetende 't gene dat achter is / ende streckende my tot het gene dat vooren is / jage ick nae het wit tot den prijs der roepinge Godts / die van boven is in Christo Jesu.
15 Soo vele dan als wy volmaeckt zijn / laet ons dit gevoelen: ende indien gy yet andersins gevoelt / oock dat sal u Godt openbaren.
16 Doch daer wy toe gekomen zijn / laet ons [daerin] nae den selven regel wandelen /

laet ons het selve gevoelen.
17 Weest mede mijne na-
volgers / broeders / ende
merckt op de gene die alsoo
wandelen / gelijck gy ons
tot een voorbeelt hebt.
18 Want vele wandelen
[anders]: van dewelcke ick
u dickmael gesegt hebbe / en-
de nu oock weenende segge /
datse vyanden des kruyces
Christi zijn.
19 Welcker eynde is het
verderf / welcker Godt is de
buyck / ende [welcker] heer-
lickheyt is in hare schande /
dewelcke aerdsche dingen
bedencken.
20 Maer onse wandel is in
de hemelen / waer uyt wy
oock den Saligmaker ver-
wachten / [namelick] den
Heere Jesum Christum:
21 Die ons vernedert lic-
haem veranderen sal / op dat
het selve gelijckformigh wor-
de sijnen heerlicken lichame /
nae de werckinge waer door
hy oock alle dingen hemsel-
ven kan onderwerpen.

Het 4. Capittel.

SO dan / mijne geliefde en-
de seer gewenschte broe-
ders / mijne blijtschap ende
kroone / staet alsoo in den
Heere / geliefde.
2 Ick vermane Euodiam /
ende ick vermane Synty-
chen / dat sy eensgesint zijn
in den Heere.
3 Ende ick bidde oock u /
gy [mijn] oprechte medege-
sel / zijt dese [vrouwen] be-
hulpigh / die met my ge-
streden hebben in den Evan-
gelio / oock met Clemens /
ende de andere mijne mede-
arbeyders / welcker namen
zijn in het boeck des levens.
4 Verblijdt u in den Heere
alle tijt: wederom segge ick /
Verblijdt u.
5 Uwe bescheydenheyt zy
alle menschen bekent. De
Heere is naeby.
6 Weest in geen dingh be-
sorgt: maer laet uwe be-
geerten in alles / door bid-
den ende smeecken / met
dancksegginge bekent wor-
den by Godt.
7 Ende de vrede Godts / die
alle verstant te boven gaet /
sal uwe herten ende uwe sin-
nen bewaren in Christo Jesu.
8 Voorts / broeders / al-
wat waerachtigh is / al wat
eerlick is / al wat rechtveer-
digh is / al wat reyn is / al
wat liefflick is / al wat wel
luydt / so daer eenige deugt
is / ende so daer eenige lof
is / dat selve bedenckt.
9 Het gene gy oock geleert /
ende ontfangen / ende ge-
hoort / ende in my gesien
hebt / dat doet: ende de Godt
des vredes sal met u zijn.
10 Ende ick ben grootelicks
verblijdt geweest in den Hee-
re / dat gy nu eenmael we-
derom verwackert zijt om
aen

aen my te gedencken: waer
aen gy oock gedacht hebt/
maer gy en hebt de gelegen-
heyt niet gehadt.
11 Niet dat ick [dit] segge
van wegen gebreck: want
ick hebbe geleert vergenoegt
te zijn in 't gene ick ben.
12 Ende ick weet' vernedert
te worden/ ick weet' oock
overvloet te hebben: allesins
ende in allen ben ick onder-
wesen / beyde versadigt te
zijn/ ende honger te lijden/
beyde overvloet te hebben/
ende gebreck te lijden.
13 Ick vermagh alle din-
gen door Christum die my
stracht geeft.
14 Nochtans hebt gy wel-
gedaen/ dat gy met mijne
verdruckinge gemeynschap
gehadt hebt.
15 Ende oock gy Philippen-
sen wetet/ dat in het begin
des Euangeliums/ doe ick
van Macedonien vertroc-
ken ben / geene gemeynte
my [yet] medegedeelt heeft
tot rekeninge van uytgeef
ende ontfangh/dan gy alleen.
16 Want oock in Thessa-
lonica hebt gy my eenmael
ende andermael gesonden
tot nootdrust.
17 Niet dat ick de gave
soecke/ maer ick soecke de
vrucht die overvloedigh is
tot uwe rekeninge.
18 Maer ick hebbe alles
ontfangen/ ende ick hebbe
overvloet: ick ben vervult
geworden / als ick van Epa-
phrodito ontfangen hebbe
dat van u [gesonden was]/
[als] eenen welriekenden
reuck / een aengename offer-
hande / Gode welbehagelick.
19 Doch mijn Godt sal nae
sijnen rijckdom vervullen al-
le uwe nootdrust/in heerlick-
heyt door Christum Jesum.
20 Onsen Godt nu ende Va-
der zy de heerlickheyt in alle
eeuwigheyt. Amen.
21 Groetet alle heylige in
Christo Jesu. U groeten de
broeders die met my zijn.
22 Alle de heylige groeten
u/ ende meest die van het
huys des Keysers zijn.
23 De genade onses Heeren
Jesu Christi zy met u allen.
Amen.

Aen de Philippensen is geschre-
ven van Romen, [*ende geson-
den*] door Epaphroditum.

De Sendbrief des Apostels
PAULI aen de

COLOSSENSEN.

Het Eerste Capittel.

PAULUS, een Apostel
Jesu Christi / door den
wille Godts / ende Ti-
motheus de broeder /
2 Den heyligen ende geloo-
vigen broederen in Christo /
die te Colossen zijn: Genade
zy u ende vrede van Godt on-
sen Vader / ende den Heere
Jesu Christo.

3 Wy

3 Wy dancken den Godt
ende Vader onses Heeren
Jesu Christi/ altijt voor u
biddende:
4 Also wy van uw geloove
in Christo Jesu gehoort heb-
ben/ ende van de liefde die
[gy hebt] tot alle heyligen:
5 Om de hope die u wech-
gelegt is in de hemelen/ van
welcke gy te vooren gehoort
hebt/ door het woort der
waerheyt [namelick] des
Euangeliums:
6 Het welck tot u gekomen
is/ gelijck oock in de geheele
werelt: ende het brengt
vruchten voort/ gelijck oock
onder u/ van dien dagh af
dat gy gehoort hebt/ ende
de genade Godts in waer-
heyt bekent hebt:
7 Gelijck gy oock geleert
hebt van Epaphra onsen
geliefden mededienstknecht/
dewelcke een getrouw die-
naer Christi is voor u:
8 Die ons oock verklaert
heeft uwe liefde in den Geest.
9 Daerom oock wy/ van
dien dagh af dat wy het ge-
hoort hebben/ niet op en
houden voor u te bidden/
ende te begeeren dat gy
moogt vervult worden met
de kennisse van sijnen wille/
in alle wijsheyt ende gee-
stelick verstant:
10 Op dat gy moogt wan-
delen weerdiglick den Heere
tot alle behaeglickheyt/ in
alle goede wercken vrucht
dragende/ ende wassende in
de kennisse Godts:
11 Met alle kracht bekrach-
tigt zijnde/ nae de sterckte
sijner heerlickheyt/ tot alle
lijdsaemheyt ende lanckmoe-
digheyt met blijtschap:
12 Danckende den Vader/
die ons bequaem gemaeckt
heeft om deel [te hebben] in
de erve der heyligen in het
licht:
13 Die ons getrocken heeft
uyt de macht der duysternis-
se/ ende overgesett heeft
in het Koninckrijcke des
Soons sijner liefde/
14 In den welcken wy de
verlossinge hebben door sijn
bloet/ [namelick] de verge-
vinge der sonden.
15 Dewelcke is het beelt
des onsienlicken Godts/ de
eerstgeboren aller creature.
16 Want door hem zijn alle
dingen geschapen/ die in de
hemelen ende die op de aerde
zijn/die sienlick en die onsien-
lick zijn/het zy throonen/het
zy heerschappyen / het zy
Overheden/ het zy Mach-
ten:alle dingen zijn door hem
ende tot hem geschapen:
17 Ende hy is voor alle din-
gen/ende alle dingen bestaen
te samen door hem.
18 Ende hy is het Hooft des
lichaems/ [namelick] der ge-
meynte/ hy die het begin is/
de eerstgeboren uyt den doo-
den/

den / op dat hy in allen de
eerste soude zijn.
19 Want het is [des Va-
ders] welbehagen geweest/
dat in hem alle de volheyt
woonen soude:
20 Ende dat hy door hem
vrede gemaeckt hebbende
door het bloet sijns kruyces /
door hem [segge ick] alle din-
gen versoenen soude tot hem-
selven / het zy de dingen die
op de aerde / het zy de dingen
die in de hemelen zijn.
21 Ende hy heeft u die eer-
tijts verbreemdt waert / en-
de vyanden door het ver-
stant / in de boose wercken /
nu oock versoent /
22 In het lichaems sijnes
vleeschs / door den doot / op
dat hy u soude heyligh ende
onberispelick en onbeschul-
delick voor hem stellen:
23 Indien gy maer blijft
in 't geloove gefondeert ende
vast / ende niet beweegt en
wort van de hope des Evan-
geliums / dat gy gehoort
hebt / het welcke gepredickt
is onder alle de creature die
onder den hemel is: van 't
welck ick Paulus een die-
naer geworden ben:
24 Die my nu verblijde in
mijn lijden voor u / ende ver-
vulle in mijn vleesch de over-
blijfselen van de verdruckin-
gen Christi / voor sijn lic-
haem / 't welck is de ge-
meynte:
25 Welcker dienaer ick ge-
worden ben nae de bedeelin-
ge Godts / die my gegeven
is aen u / om te vervullen
het woort Godts:
26 [Namelick] de verbor-
genheyt die verborgen is
geweest van [alle] eeuwen
ende van [alle] geslachten /
maer nu geopenbaert is aen
sijne heyligen /
27 Aen wien Godt heeft
willen bekent maken / welc-
ke daer zy de rijckdom der
heerlickheyt deser verbor-
genheyt onder de Heydenen/
welcke is Christus onder u /
der hope der heerlickheyt:
28 Den welcken wy ver-
kondigen / vermanende een
yegelick mensche / ende lee-
rende een yegelick mensche
in alle wijsheyt / op dat wy
souden een yegelick mensche
volmaeckt stellen in Christo
Jesu.
29 Waer toe ick oock ar-
beyde / strijdende nae sijne
werckinge die in my werckt
met kracht.

Het 2. Capittel.

WAnt ick wil dat gy we-
tet hoe grooten strijt
ick voor u hebbe / ende [voor]
de gene die te Laodicea zijn /
ende soo veele als 'er mijn
aengesicht in den vleesche
niet en hebben gesien:
2 Op dat hare herten ver-
troost mogen worden / ende
sy t' samengevoegt zijn in de
lief-

liefde/ ende [dat] tot allen
rijckdom der volle verse-
kertheyt des verstants/ tot
kennisse der verborgenheyt
Godts ende des Vaders en-
de Christi:
3 In den welcken alle de
schatten der wijsheyt ende
der kennisse verborgen zijn.
4 Ende dit segge ick/ op
dat niet yemant u en mis-
leyde met beweegredenen
die eenen schijn hebben.
5 Want hoewel ick met het
vleesch van [u] ben/ noch-
tans ben ick met den geest
by u/ my verblijdende ende
siende uwe ordeninge/ ende
de vastigheyt uwes geloofs
in Christum.
6 Gelijck gy dan Christum
Jesum den Heere hebt aen-
genomen/ wandelt [alsoo]
in hem:
7 Geworteld ende opge-
bouwt in hem/ ende beves-
tigt in het geloove/ gelijc-
kerwijs gy geleert zijt/
overvloedigh zijnde in het
selve/ met dancksegginge.
8 Siet toe dat niemant u als
eenen roof en vervoere door
de Philosophie/ ende ydele
verleydinge/ nae de overle-
veringe der menschen/ nae de
eerste-beginselen der werelt/
ende niet nae Christum.
9 Want in hem woont al-
le de volheyt der Godtheyt
lichamelick:
10 Ende gy zijt in hem vol-
maeckt/ die het Hooft is van
alle Overheyt ende Macht:
11 In welcken gy oock be-
sneden zijt met een Besnijde-
nisse die sonder handen ge-
schiet/ in de uyttreckinge
des lichaems der sonden des
vleeschs/ door de Besnijde-
nisse Christi:
12 Zijnde met hem begra-
ven in den Doop/ in welc-
ken gy oock met [hem] op-
geweckt zijt door het geloo-
ve der werckinge Godts/
die hem uyt den dooden op-
geweckt heeft.
13 Ende hy heeft u als gy
doot waert in de misdaden/
ende [in] de voorhuyt uwes
vleeschs/ mede levendigh ge-
maeckt met hem/ alle [uwe]
misdaden u vergevende:
14 Uytgewischt hebbende
het hantschrift dat tegen ons
was in insettingen [bestaen-
de]/ 't welck [segge ick]
eeniger wijse ons tegen was/
ende heeft dat selve uyt het
midden wechgenomen/ het
selve aen het kruys gena-
gelt hebbende:
15 [Ende] de Overheden
ende de Machten uytgeto-
gen hebbende/ heeft hy die
in 't openbaer ten toone ge-
stelt/ ende heeft door het sel-
ve over haer getriumpheert.
16 Dat u dan niemant en
oordeele in spijse ofte in
dranck/ ofte in het stuck des
feest[daegs]/ ofte der nieuwe
ma-

mane / ofte der Sabbathen:
17 Welcke zijn een schaduwe der toekomende dingen; maer het lichaem / is Christi.
18 Dat [dan] niemant u en overheersche nae sijnen wille in nedrigheyt ende dienst der Engelen / intredende in 't gene hy niet gesien en heeft / te vergeefs opgeblasen zijnde door het verstant sijnes vleeschs:
19 Eñ het Hooft niet behoudende / uyt het welcke het geheele lichaem door de t' samenvoegselen ende t' samenbindingen voorsien ende t' samengevoegt zijnde / opwast met Goddelicken wasdom.
20 Indien gy dan met Christo de eerste-beginselen der werelt zijt afgestorven / wat wort gy / gelijck of gy in de werelt leefdet / met insettingen belast?
21 [Namelick] en raeckt niet / noch en smaeckt niet / noch en roert niet aen:
22 Welcke dingen alle verderven door het gebruyck / [ingevoert] nae de geboden ende leeringen der menschen:
23 Dewelcke wel hebben eenen [schijn]reden van wijsheyt in eygenwilligen [Godts]dienst / ende nedrigheyt / ende [in] het lichaem niet te sparen / [doch] en zijn niet in eenige weerde / [maer] tot versadinge des vleeschs.

Het 3. Capittel.

Indien gy dan met Christo opgeweckt zijt / so soeckt de dingen die boven zijn / daer Christus is sittende aen de rechter[hant] Godts:
2 Bedenckt de dingen die boven zijn / niet die op de aerde zijn.
3 Want gy zijt gestorven / ende uw leven is met Christo verborgen in Gode.
4 Wanneer [nu] Christus sal geopenbaert zijn / die ons leven is / dan sult oock gy met hem geopenbaert worden in heerlickheyt.
5 Doodet dan uwe leden die op de aerde zijn / [namelick] hoererye / onreynigheyt / [schandelicke] beweginge / quade begeerlickheyt / ende de gierigheyt / welcke is afgodendienst.
6 Om welcke de toorne Godts komt over de kinderen der ongehoorsaemheyt:
7 In dewelcke oock gy eertijts hebt gewandelt / doe gy in deselve leefdet.
8 Maer nu legt oock gy dit alles af / [namelick] gramschap / toornigheyt / quaetheyt / lasteringe / vuyl spreken uyt uwen mont.
9 En liegt niet tegen malkanderen / dewijle gy uytgedaen hebt den ouden mensche met sijne wercken:
10 Ende aengedaen hebt den nieuwen [mensche] die ver-

vernieuwt wort tot kennisse/ nae het evenbeelt des genen die hem geschapen heeft:
11 Waer in niet en is Grieck ende Jode/ besnijdenisse ende voorhuyt/ Barbare [ende] Scytha / dienstknecht [ende] vrye: maer Christus is alles/ ende in allen.
12 So doet dan aen/als uytverkorene Godts/ heylige/ ende beminde/ de innerlicke bewegingen der barmhertigheyt/ goedertierenheyt/ ootmoedigheyt/ sachtmoedigheyt/ lanckmoedigheyt:
13 Verdragende malkanderen / ende vergevende d' een den anderen/ so yemant tegen yemant [eenige] klachte heeft: gelijckerwijs als Christus u vergeven heeft/ [doet] oock gy alsoo.
14 Eñ boven dit alles [doet aen] de liefde/ dewelcke is de bant der volmaecktheyt.
15 Ende de vrede Godts heersche in uwe herten / tot welcken gy oock geroepen zijt in één lichaem: ende weest danckbaer.
16 Het woort Christi woone rijckelick in u in alle wijsheyt: leert ende vermaent malkanderen/ met psalmen ende lofsangen / ende geestelicke liedekens / singende den Heere met aengenaemheyt in uw herte.
17 Ende al wat gy doet met woorden ofte met wercken/ [doet] het alles in den name des Heeren Jesu/ danckende Godt ende den Vader door hem.
18 Gy vrouwen zijt uwe eygene mannen onderdanigh/ gelijck het betaemt in den Heere.
19 Gy mannen hebt uwe vrouwen lief/ ende en wort niet verbittert tegen haer.
20 Gy kinderen zijt [uwen] ouderen gehoorsaem in alles: want dat is den Heere welbehagelick.
21 Gy vaders/ en tergt uwe kinderen niet: op dat sy niet moedeloos en worden.
22 Gy dienstknechten zijt in alles gehoorsaem [uwen] heeren nae den vleesche / niet met oogendiensten als menschenbehagers / maer met eenvoudigheyt des herten / vreesende Godt.
23 Ende al wat gy doet/dat doet van herten als den Heere / ende niet den menschen:
24 Wetende dat gy van den Heere sult ontfangen de vergeldinge der erffenisse: want gy dient den Heere Christo.
25 Maer die onrecht doet / die sal het onrecht dragen dat hy gedaen heeft: ende daer en is geen uytneminge des persoons.

Het 4. Capittel.

GY heeren doet [uwen] dienstknechten recht ende gelijck / wetende dat oock

oock gy eenen Heere hebt
in de hemelen.
2 Houdt sterck aen in het
gebedt / ende waeckt in 't
selve met danckseggingе:
3 Biddende met eenen oock
voor ons / dat Godt ons de
deure des woorts opene / om
te spreken de verborgenheyt
Christi / om welcke ick oock
gebonden ben:
4 Op dat ick deselve magh
openbaren / gelijck ick moet
spreken.
5 Wandelt met wijsheyt
by de gene die buyten zijn /
den bequamen tijt uytkoo-
pende.
6 Uw woort zy alle tijt in
aengenaemheyt / met sout
besprengt / op dat gy moogt
weten hoe gy eenen yege-
licken moet antwoorden.
7 Alle mijne saken sal u be-
kent maken Tychicus de ge-
liefde broeder / ende getrou-
we dienaer / ende mede-
dienstknecht in den Heere:
8 Den welcken ick tot den
selven eynde tot u gesonden
hebbe / op dat hy uwe saken
wete / ende uwe herten ver-
trooste:
9 Met Onesimo den ge-
trouwen ende geliefden
broeder / dewelcke uyt de
uwe is / sy sullen u alles
bekent maken dat hier is:
10 U groet Aristarchus
mijn medegevangen / ende
Marcus de neve van Bar-
nabas / welcken aengaende
gy bevelen ontfangen hebt:
so hy tot u komt / ontfangt
hem:
11 Ende Jesus gesegt Jus-
tus / welcke uyt de besnij-
denisse zijn: dese alleen zijn
[mijne] mede-arbeyders in
het Koninckrijcke Godts /
die my een vertroostinge
geweest zijn.
12 U groet Epaphras / die
uyt de uwe is / een dienst-
knecht Christi / alle tijt strij-
dende voor u in de gebeden /
op dat gy staen meugt vol-
maeckt ende volkomen in
alle den wille Godts.
13 Want ick geve hem getuy-
genisse dat hy grooten yver
heeft over u / ende de gene die
in Laodicea zijn / ende de
gene die in Hierapolis zijn.
14 U groet Lucas de Me-
dicijnmeester / de geliefde /
ende Demas.
15 Groet de broederen die in
Laodicea zijn / ende Nym-
phan / ende de gemeynte die
in sijn huys is.
16 Ende wanneer dese
Sendbrief van u sal gelesen
zijn / maeckt datse oock in de
gemeynte der Laodicensen
gelesen worde: ende dat
oock gy dien leest die uyt
Laodicea [geschreven is].
17 Ende segt Archippo /
Siet op de bedieninge die
gy aengenomen hebt in den
Heere / dat gy die vervullet.

18 De groetenisse met mijne hant Pauli. Gedenckt mijne banden. De genade zy met u. Amen.

Aen de Colossensen is geschreven van Romen, [*ende gesonden*] door Tychicum ende Onesimum.

De Eerste Sendbrief des Apostels PAULI van de
THESSALONICENSEN.

Het Eerste Capittel.

PAULUS, ende Silvanus / ende Timotheus / aen de gemeynte der Thessalonicensen / [welcke is] in Gode den Vader / ende den Heere Jesu Christo: Genade zy u ende vrede van Godt onsen Vader / ende den Heere Jesu Christo.
2 Wy dancken Godt altijt over u alle / uwer gedachtigh zijnde in onse gebeden:
3 Sonder ophouden gedenckende het werck uwes geloofs / ende den arbeydt der liefde / ende de verdraegsaemheyt der hope op onsen Heere Jesum Christum / voor onsen Godt ende Vader:
4 Wetende / geliefde broeders / uwe verkiesinge van Godt:
5 Want ons Euangelium en is onder u niet alleen in woorden geweest / maer oock in kracht / ende in den Heyligen Geest / ende in vele versekertheyt: gelijck gy weet hoedanige wy onder u geweest zijn om uwent wille.
6 Ende gy zijt onse navolgers geworden / ende des Heeren / het woort aengenomen hebbende in vele verdruckinge / met blijtschap des Heyligen Geests:
7 Alſo dat gy voorbeelden geworden zijt allen den geloovigen in Macedonien ende Achajen.
8 Want van u is het woort des Heeren luytbaer geworden niet alleen in Macedonien ende Achajen / maer oock in alle plaetsen is uw geloove / dat [gy] op Godt [hebt] / uytgegaen: so dat wy niet van noode en hebben yet [daer van] te spreken.
9 Want sy selve verkondigen van ons hoedanigen ingangh wy tot u hebben / ende hoe gy tot Godt bekeert zijt van den afgoden / om den levendigen ende waerachtigen Godt te dienen:
10 Ende sijnen Sone uyt de hemelen te verwachten / den welcken hy uyt den dooden verweckt heeft / [namelick] Jesum / die ons verlost van den toekomenden toorn.

Het 2. Capittel.

WAnt gy weet selve / broeders / onsen ingangh tot u / dat die niet ydel en is geweest:
2 Maer hoewel wy te vooren geleden hadden / ende

oock ons smaectheyt aenge-
daen was/ gelijck gy weet/
te Phillippis/ so hebben wy
[nochtans] vrymoedigheyt
gebruyckt in onsen Godt om
het Euangelium Godts tot
u te spreken in veel strijts.
3 Want onse vermaninge en
is niet geweest uyt verley-
dinge/ noch uyt onreynig-
heyt/ noch met bedrogh:
4 Maer gelijck wy van Godt
beproeft zijn geweest/ dat
ons het Euangelium soude
toebetrouwt worden/ alsoo
spreken wy/ niet als men-
schen behagende/ maer Gode
die onse herten beproeft.
5 Want wy en hebben noyt
met pluymstrijckende woor-
den omgegaen/ gelijck gy
weet/ noch met [eenigh] be-
decksel van gierigheyt: Godt
is getuyge.
6 Noch soeckende eere uyt
menschen/ noch van u/ noch
van andere: hoewel wy [u]
tot last konden zijn als Chri-
sti Apostelen:
7 Maer wy zijn vriende-
lick geweest in 't midden van
u/ gelijck als een voester ha-
re kinderen koestert:
8 Alsoo wy/ tot u seer ge-
negen zijnde/ hebben u geer-
ne willen mededeelen niet al-
leen het Euangelium Godts/
maer oock onse eygene zie-
len/ daerom dat gy ons lief
geworden waert.
9 Want gy gedenckt/
broeders/ onsen arbeyt en-
de moeyte: want nacht en-
de dagh werckende/ op dat
wy niemant onder u en sou-
den lastigh zijn/ hebben wy
het Euangelium Godts on-
der u gepredickt.
10 Gy zijt getuygen/ ende
Godt/ hoe heyliglick/ ende
rechtveerdelick/ ende onbe-
rispelick wy u/ die geloo-
vet/ geweest zijn.
11 Gelijck gy weet hoe wy
een yegelick van u/ als een
vader sijne kinderen/ ver-
maenden en vertroosteden/
12 Ende betuygden dat gy
soudt wandelen weerdiglick
Gode/ die u roept tot sijn Ko-
ninckrijck ende heerlickheyt.
13 Daerom dancken wy
oock Godt sonder ophou-
den/ dat als gy het woort
der predikinge Godts van
ons ontfangen hebt/ gy dat
aengenomen hebt/ niet [als]
der menschen woort/ maer
(gelijck het waerlick is) [als]
Godts woort/ dat oock
werckt in u die geloovet.
14 Want gy/ broeders/
zijt navolgers geworden der
gemeynten Godts/ die in Ju-
dea zijn/ in Christo Jesu:
dewijle oock gy het selve ge-
leden hebt van uwe eygene
medeburgers/ gelijck als sy
van de Joden:
15 Welcke oock gedoodt
hebben den Heere Jesum/ en-
de hare eygene Propheten:
en-

ende ons hebben vervolgt/
ende Gode niet en behagen/
ende alle menschen tegen zijn:
16 Ende verhinderen ons
te spreken tot de Heydenen/
dat sy saligh mochten worden;
op dat sy alle tijt hare
sonden vervullen souden.
Ende de toorn is over haer
gekomen tot den eynde.
17 Maer wy/ broeders/
van u berooft geweest zijnde
voor een kleyne wijle tijts/
nae het aengesicht/ niet nae
het herte/ hebben ons
te overvloediger beneerstigt
om uw aengesicht te sien
met groote begeerte.
18 Daerom hebben wy willen
tot u komen (immers ick
Paulus) eenmael ende andermael/
maer de satanas
heeft ons belett:
19 Want welcke is onse
hope/ ofte blijtschap/ ofte
kroone des roems? En zijt
gy die oock niet voor onsen
Heere Jesu Christo in sijne
toekomste?
20 Want gy zijt onse heerlickheyt
ende blijtschap.

Het 3. Capittel.

DAerom [dese begeerte]
niet langer konnende
verdragen/ hebben wy geerne
willen te Athenen alleen
gelaten worden:
2 Ende hebben gesonden
Timotheum onsen broeder/
ende Godts dienaer/ende onsen
mede-arbeyder in den
Euangelio Christi/ om u te
versterckem/ ende u te vermanen
van uw geloove:
3 Op dat niemant bewegt
en worde in dese verdruckingen.
Want gy weet selve/
dat wy hier toe gestelt zijn.
4 Want oock doe wy by u
waren/ voorseyden wy u/
dat wy souden verdruckt
worden: gelijck oock geschiet
is/ ende gy weet het.
5 Daerom oock [dese begeerte]
niet langer konnende
verdragen/ hebbe ick [hem]
gesonden om uw geloove te
verstaen: of niet misschien de
versoecker u soude versocht
hebben/ ende onse arbeyt
ydel soude wesen.
6 Maer als Timotheus nu
van ulieden tot ons gekomen
was/ ende ons de goede
boodschap gebracht hadde
van uw geloove ende liefde/
ende dat gy altijt goede gedachtenisse
van ons hebt/
seer begeerigh zijnde om ons
te sien/ gelijck wy oock om
ulieden:
7 So sijn wy daerom/ broeders/
over u in alle onse verdruckinge
ende noot vertroost
geworden door uw
geloove:
8 Want nu leven wy/indien
gy [vast] staet in den Heere.
9 Want wat dancksegginge
konnen wy Gode tot vergeldinge
wedergeven voor
u/ van wegen alle de blijt-

schap / waer mede wy ons
om uwent wille verblijden
voor onsen Godt /
10 Nacht ende dagh seer
overvloedelick biddende om
uw aengesicht te mogen sien /
ende te volmaken 't gene
aen uw geloove gebreeckt?
11 Doch onse Godt ende
Vader selve / ende onse Hee-
re Jesus Christus rechte
onsen wegh tot u.
12 Ende de Heere vermeer-
dere u / ende make [u] over-
vloedigh in de liefde tegen
malkanderen / eñ tegen alle /
gelijck wy oock zijn tegen u:
13 Op dat hy uwe herten
versterke om onberispelick
te zijn in heyligmakinge /
voor onsen Godt ende Va-
der / in de toekomste onses
Heeren Jesu Christi met al-
le sijne heylige.

Het 4. Capittel.

VOorts dan / broeders /
wy bidden ende verma-
nen u in den Heere Jesu /
gelijck gy van ons ontfangen
hebt / hoe gy moet wande-
len ende Gode behagen / dat
gy [daer in] meer overvloe-
digh wordt.
2 Want gy wetet wat be-
velen wy u gegeven hebben
door den Heere Jesum.
3 Want dit is de wille
Godts / uwe heyligmakinge:
dat gy u onthoudt van de
hoererye:
4 Dat een yegelick van u
wete sijn vat te besitten in
heyligmakinge ende eere:
5 Niet in [quade] bewe-
ginge der begeerlickheyt /
gelijck als de Heydenen die
Godt niet en kennen.
6 Dat niemant sijnen broe-
der en vertrede / noch en be-
driege in [sijne] handelinge:
want de Heere is een wreker
over alle dese / gelijck wy u
oock te vooren gesegt / ende
betuyght hebben.
7 Want Godt en heeft ons
niet geroepen tot onreynig-
heyt / maer tot heyligma-
kinge.
8 So dan die [dit] ver-
werpt / die en verwerpt geen
mensche / maer Godt / die
oock sijnen Heyligen Geest
in ons heeft gegeven.
9 Van de broederlicke lief-
de nu en hebt gy niet van
noode dat ick u schrijve:
want gy selve zijt van Godt
geleert om malkanderen lief
te hebben.
10 Want gy doet oock het
selve aen alle de broederen /
die in geheel Macedonien
zijn. Maer wy vermanen
u / broeders / dat gy meer
overvloedigh wordt:
11 Ende dat gy u beneer-
stigt stille te zijn / ende uwe
eygene dingen te doen / en-
de te wercken met uwe ey-
gene handen / gelijck wy u
bevolen hebben:
12 Op dat gy eerlick wan-

delt by de gene die buyten
zijn / ende geenes dings van
noode en hebbet.
13 Doch / broeders / ick en
wil niet dat gy onwetende
zijt van de gene die ontslapen
zijn / op dat gy niet bedroeft
en zijt / gelijck als de andere
die geen hope en hebben.
14 Want indien wy geloo-
ven dat Jesus gestorven is /
ende opgestaen / alsoo sal
oock Godt de gene die ontsla-
pen zijn in Jesu / [weder-]
brengen met hem.
15 Want dat seggen wy u
door het woort des Heeren /
dat wy die levendigh over-
blijven sullen tot de toekom-
ste des Heeren / niet en sul-
len voorkomen de gene die
ontslapen zijn.
16 Want de Heere selve sal
met een geroep / met de stem-
me des Archangels, ende
met de basuyne Godts neder-
dalen van den hemel : ende
die in Christo gestorven zijn /
sullen eerst opstaen :
17 Daer na wy die levendigh
overgebleven zijn / sullen te
samen met haer opgenomen
worden in de wolcken / den
Heere te gemoete / in de
lucht : ende alsoo sullen wy
altijt met den Heere wesen.
18 So dan / vertroost mal-
kanderen met dese woorden.

Het 5. Capittel.

Maer van de tijden ende
de gelegenheden / broe-
ders / en hebt gy niet van
noode dat men u schrijve.
2 Want gy wetet selve seer
wel / dat de dagh des Hee-
ren alsoo sal komen / gelijck
een dief in der nacht.
3 Want wanneer sy sullen
seggen / Het is vrede / ende
sonder gevaer : dan sal een
haestigh verderf haer over-
komen / gelijck de barens-
noot eene bevruchte [vrou-
we] : ende sy en sullen 't geen-
sins ontvlieden.
4 Maer gy / broeders / gy
en zijt niet in duysternisse /
dat u die dagh als een dief
soude bevangen.
5 Gy zijt alle kinderen des
lichts / en kinderen des daegs :
wy en zijn niet des nachts /
noch der duysternisse.
6 So en laet ons dan niet
slapen / gelijck als de andere :
maer laet ons waken ende
nuchteren zijn.
7 Want die slapen / slapen
des nachts : ende die dronc-
ken zijn / zijn des nachts
droncken.
8 Maer wy die des daegs
zijn / laet ons nuchteren
zijn / aengedaen hebbende de
borstwapen des geloofs / en-
de der liefde / ende [tot] eenen
helm / de hope der saligheyt.
9 Want Godt en heeft ons
niet gestelt tot toorne / maer
tot verkrijginge der salig-
heyt door onsen Heere Je-
sum Christum /

10 Die voor ons gestorven
is / op dat wy / 't zy dat
wy waken / 't zy dat wy
slapen / te samen met hem
leven souden.
11 Daerom vermaent mal-
kanderen / ende sticht d'een
den anderen : gelijck gy
oock doet.
12 Ende wy bidden u /
broeders / erkent de gene
die onder u arbeyden / ende
uwe Voorstanders zijn in den
Heere / ende u vermanen :
13 Ende achtse seer veel
in liefde / om hares wercks
wille. Zijt vreedsaem onder
malkanderen.
14 Ende wy bidden u /
broeders / vermaent de on-
geregelde / vertroost de
kleynmoedige / ondersteunt
de swacke / zijt lanckmoe-
digh tegen alle.
15 Ziet dat niemant quaet
voor quaet yemant en ver-
gelde : maer jaegt alle tijt
het goede na / so tegen mal-
kanderen als tegen alle.
16 Verblijdt u alle tijt.
17 Biddet sonder ophou-
den.
18 Danckt [Godt] in alles.
Want dit is de wille Godts
in Christo over u.
19 En bluscht den Geest
niet uyt.
20 En veracht de prophe-
tien niet.
21 Beproeft alle dingen :
behoudt het goede.
22 Onthoudt u van allen
schijn des quaets.
23 Ende de Godt des vredes
selve heylige u geheel ende al:
ende uwe geheel oprechte
geest / ende ziele / ende lic-
haem worde onberispelick
bewaert in de toekomste
onses Heeren Jesu Christi.
24 Hy die u roept is getrou-
we / die het oock doen sal.
25 Broeders / biddet voor
ons.
26 Groetet alle de broeders
met eenen heyligen kus.
27 Ick besweere ulieden by
den Heere / dat dese Send-
brief alle den Heyligen broe-
deren gelesen worde.
28 De genade onses Hee-
ren Jesu Christi zy met
ulieden. Amen.

De Eerste [*Sendbrief*] aen de Thessalonicensen is geschreven van Athenen.

De tweede Sendbrief des Apostels PAULI aen de

THESSALONICENSEN.

Het Eerste Capittel

PAULUS, ende Silvanus / ende Timotheus / aen de gemeynte der Thessalonicensen / [welcke is] in Gode onsen Vader / ende den Heere Jesu Christo :
2 Genade zy u / ende vrede
van Godt onsen Vader / ende
den Heere Jesu Christo.
3 Wy moeten Godt alle tijt
dancken over u / broeders /

gelijck billick is / om dat uw
geloove seer wast / ende [dat]
de liefde eenes yegelicken
van u alle / tegen malkan-
deren overvloedigh wort:
4 Alsoo dat wy selve van u
roemen in de gemeynten
Godts over uwe lydsaem-
heyt ende geloove / in alle
uwe vervolgingen ende ver-
druckingen die gy verdraegt.
5 Een bewijs van Godts
rechtveerdigh oordeel / op
dat gy weerdigh geacht
wordet des Koninckrijcks
Godts / voor het welcke
gy oock lijdet:
6 Alsoo het recht is by Godt
verdruckinge te vergelden
den genen die u verdrucken:
7 Ende u die verdruckt
wort / verquickinge met ons /
in de openbaringen des Hee-
ren Jesu van den hemel met
de Engelen sijner kracht /
8 Met vlammenden vyere /
wrake doende over de gene
die Godt niet en kennen / en-
de over de gene die den Euan-
gelio onses Heeren Jesu Chri-
sti niet gehoorsaemen zijn:
9 Dewelcke sullen [tot]
straffe lijden het eeuwigh
verderf / van den aengesichte
des Heeren / ende van de
heerlickheyt sijner sterckte:
10 Wanneer hy sal geko-
men zijn om verheerlickt
te worden in sijne heylige /
ende wonderbaer te worden
in alle die gelooven (over-
mits ons getuygenisse on-
der u is geloofit geworden)
in dien dagh.
11 Waerom wy oock al-
tijt bidden voor u / dat onse
Godt u weerdigh achte der
roepinge / ende vervulle alle
het welbehagen [sijner] goe-
digheyt / ende het werck
des geloofs met kracht:
12 Op dat de naem onses
Heeren Jesu Christi ver-
heerlickt worde in u / ende
gy in hem / nae de genade
onses Godts / ende des Hee-
ren Jesu Christi.

Het 2. Capittel.

Ende wy bidden u / broe-
ders / door de toekomste
onses Heeren Jesu Christi /
ende onse toevergaderinge
tot hem /
2 Dat gy niet haestelick
bewegt en wort van ver-
stant / ofte verschrickt /
noch door geest / noch door
woort / noch door sendbrief
als van ons [geschreven] /
als of de dagh Christi aen-
staende ware.
3 Dat u niemant en ver-
leyde in eenigerley wijse:
want [die en komt niet] ten
zy dat eerst de afval geko-
men zy / ende [dat] geopen-
baert zy de mensche der son-
de / de sone des verderfs /
4 Die hem tegenstelt ende
verheft boven al dat Godt
genaemt / ofte [als Godt] ge-
eert wort: also dat hy in den
Tem-

Tempel Godts als een Godt
sal sitten / hemselven ver-
toonende dat hy Godt is.
5 En gedenckt gy niet / dat
ick nogh by u zijnde / u dese
dingen gesegt hebbe?
6 Ende nu wat [hem] we-
derhoudt weet gy / op dat hy
geopenbaert worde te sijner
eygener tijt.
7 Want de verborgenheyt
der ongerechtigheyt wort
alreede gewrocht: alleen-
lick die hem nu wederhoudt /
[die sal hem wederhouden]
tot dat hy uyt het midden
sal [wechgedaen] worden.
8 Ende alsdan sal de onge-
rechtige geopenbaert wor-
den / den welcken de Heere
verdoen sal door den Geest
sijns monts / ende te niete
maken door de verschijninge
sijner toekomste:
9 [Hem, segge ick,] wiens
toekomste is nae de werc-
kinge des satans / in alle
kracht ende teeckenen / en-
de wonderen der leugen:
10 Ende in alle verley-
dinge der onrechtveerdig-
heyt in de gene die verlo-
ren gaen: daer voor dat sy
de liefde der waerheyt niet
aengenomen en hebben / om
saligh te worden.
11 Ende daerom sal haer
Godt senden eene kracht der
dwalinge / dat sy de leugen
souden gelooven:
12 Op dat sy alle veroor-
deelt worden die de waerheyt
niet gelooft en hebben / maer
een welbehagen hebben ge-
hadt in de ongerechtigheyt.
13 Maer wy zijn schuldigh
altijt Gode te dancken over
u / broeders / die van den
Heere bemint zijt / dat u Godt
van den beginne verkoren
heeft tot saligheyt / in hey-
ligmakinge des Geests / en-
de geloove der waerheyt:
14 Waer toe hy u geroepen
heeft door ons Euangelium /
tot verkrijginge der heer-
lickheyt onses Heeren Jesu
Christi.
15 So dan / broeders / staet
[vast] / ende houdt de inset-
tingen die u geleert zijn / het
zy door [ons] woort / het zy
door onsen Sendbrief.
16 Ende onse Heere Jesus
Christus selve / ende onse
Godt ende Vader die ons
heeft lief gehadt / ende ge-
geven heeft een eeuwige
vertroostinge / ende goede
hope in genade /
17 Vertrooste uwe herten /
ende versterke u in allen
goeden woorde ende wercke.

Het 3. Capittel.

VOorts / broeders / bid-
det voor ons / op dat het
woort des Heeren [sijnen]
loop hebbe / ende verheer-
lickt worde gelijck oock by u:
2 Ende op dat wy mogen
verlost worden van de onge-
schickte ende boose men-
schen:

schen: want het geloove en
is niet aller.
3 Maer de Heere is ge-
trouw / die u sal versterc-
ken ende bewaren van den
boosen.
4 Ende wy vertrouwen
van u in den Heere / dat gy
het gene wy u beveelen /
oock doet / ende doen sult.
5 Doch de Heere rechte
uwe herten tot de liefde
Godts / ende tot de lijd-
saemheyt Christi.
6 Ende wy beveelen u /
broeders / in den name on-
ses Heeren Jesu Christi /
dat gy u onttreckt van een
yegelick broeder die onge-
regelt wandelt / ende niet
nae de insettinge die hy van
ons ontfangen heeft.
7 Want gy selve weet hoe
men ons behoort na te vol-
gen: want wy en hebben
ons niet ongeregelt gedra-
gen onder u:
8 Noch wy en hebben geen
broot by yemant gegeten
voor niet / maer in arbeyt
ende moeyte / nacht ende
dagh werckende: op dat
wy niet yemant van u en
souden lastigh zijn:
9 Niet dat wy de macht
niet en hebben / maer op
dat wy ons selven u geven
souden [tot] een voorbeelt /
om ons na te volgen.
10 Want oock doe wy by
u waren / hebben wy u dit
bevolen / dat so yemant niet
en wil wercken / hy oock
niet en ete.
11 Want wy hooren dat
sommige onder u ongeregelt
wandelen / niet werckende /
maer ydele dingen doende.
12 Doch de soodanige be-
veelen ende vermanen wy
door onsen Heere Jesum
Christum / dat sy met stil-
heyt werckende haer eygen
broot eten.
13 Ende gy / broeders /
en vertraegt niet in goet te
doen.
14 Maer indien yemant
onsen woorde door desen
Brief [geschreven] / niet ge-
hoorsaem en is / teeckent
dien: ende en vermengt u
niet met hem / op dat hy
beschaemt worde:
15 Ende en houdt [hem]
niet als eenen vyant / maer
vermaent [hem] als eenen
broeder.
16 De Heere nu des vre-
des selve geve u vrede alle
tijt / in allerley wijse. De
Heere zy met u allen.
17 De groetenisse met mijne
hant Pauli / het welck is een
teecken in een yeder Send-
brief: alsoo schrijve ick.
18 De genade onses Her-
ren Jesu Christi zy met u
allen. Amen.

De Tweede [*Sendbrief*] aen de Thessalonicensen is geschreven van Athenen.

De

De Eerste Sendbrief des
Apostels PAULI aen
TIMOTHEUM.
Het Eerste Capittel.

PAULUS, een Apostel
Jesu Christi/ nae het
bevel Godts onses Sa-
ligmakers/ ende des Heeren
Jesu Christi/ [die] onse ho-
pe [is]/
2 Timotheo [mijnen] op-
rechten sone in het geloove:
genade/ barmhertigheyt/
vrede zy u van Godt onsen
Vader/ ende Christo Jesu
onsen Heere.
3 Gelijck ick u vermaent
hebbe/ dat gy tot Ephesen
soudt blijven/ als ick nae
Macedonien reysde/ [soo
vermane ick het u nogh,] op
dat gy sommige bevelet
geen andere leere te leeren:
4 Noch haer te begeven
tot fabelen/ ende oneynde-
licke geslacht-rekeningen/
welcke meer [twist]vragen
voortbrengen dan stichtinge
Godts/ die in het geloove is.
5 Maer het eynde des ge-
bodts is liefde uyt een reyn
herte/ ende [uyt] een goede
conscientie/ ende [uyt] een
ongeveynst geloove.
6 Van dewelcke sommige
afgeweken zijnde/ hebben
haer gewendet tot ydelspre-
kinge:
7 Willende Leeraers der
wet zijn/ niet verstaende
noch wat sy seggen/ noch
wat sy bevestigen.
8 Doch wy weten dat de
wet goet is/ so yemant die
wettelick gebruyckt/
9 Ende hy dit weet dat den
rechtveerdigen de wet niet
en is gesett/ maer den on-
gerechtigen ende den hal-
sterrigen/ den godtloosen
ende den sondaren/ den on-
heyligen ende den ongodde-
licken/ den vadermoorders
ende den moedermoorders/
den dootslagers/
10 Den hoereerders/ dien
die by mannen liggen/ den
menschendieven/ den leuge-
naers/ den meyneedigen/
ende so daer yet anders de
gesonde leere tegen is:
11 Nae het Euangelium
der heerlickheyt des sali-
gen Godts/ dat my toebe-
trouwt is.
12 Ende ick dancke hem die
my bekrachtigt heeft/[name-
lick] Christo Jesu onsen Hee-
re/ dat hy my getrouw ge-
acht heeft/ [my] in de be-
dieninge gestelt hebbende:
13 Die ick te vooren een
[Godts]lasteraer was/ ende
een vervolger/ ende een ver-
drucker: maer my is barm-
hertigheyt geschiet/ dewij-
le ick het onwetende gedaen
hebbe in [mijne] ongeloo-
vigheyt:
14 Doch de genade onses
Heeren is seer overvloedigh

gewee st/ met geloove ende
liefde / die daer is in Chri-
sto Jesu.
15 Dit is een getrouw
woort / ende aller aenneminge
ge weerdigh / dat Christus
Jesus in de wereld gekomen
is om de sondaren saligh te
maken / van welcke ick de
voornaemste ben.
16 Maer daerom is my
barmhertigheyt geschiet /
op dat Jesus Christus in
my / die de voornaemste ben /
alle [sijne] lanckmoedigheyt
soude betoonen / tot een
voorbeelt der gene die in
hem geloven sullen ten eeu-
wigen leven.
17 Den Koningh nu der
eeuwen / den onverderflic-
ken / den onsienlicken / den
alleen wijsen Godt / zy eere
ende heerlickheyt in alle
eeuwigheyt. Amen.
18 Dit gebodt beveele ick u /
[mijn] sone Timotheë / dat
gy nae de prophetien die van
u voorgegaen zijn / in desel-
ve den goeden strijt strijdet:
19 Houdende het geloove /
ende een goede conscientie /
welcke sommige verstooten
hebbende / van het geloove
schipbreucke geleden heb-
ben.
20 Onder welcke is Hyme-
neus ende Alexander / die
ick den satan overgegeven
hebbe / op dat sy souden lee-
ren niet [meer] te lasteren.

Het 2. Capittel.

ICk vermane dan voor alle
dingen / dat gedaen wor-
den smeeckingen / gebeden /
voorbiddingen / dancksegg-
gingen voor alle menschen:
2 Voor Koningen / ende
alle die in hoogheyt zijn: op
dat wy een gerust ende stil
leven leyden mogen in alle
Godtsaligheyt / ende eer-
baerheyt:
3 Want dat is goet ende
aengenaem voor Godt on-
sen Saligmaker /
4 Welcke wil dat alle men-
schen saligh worden / ende
tot kennisse der waerheyt
komen.
5 Want daer is één Godt /
daer is oock één Middelaer
Godes ende der menschen /
de mensche Christus Jesus:
6 Die hemselven gegeven
heeft [tot] een rantsoen voor
allen / [zijnde] het getuy-
genisse tot sijner tijt:
7 Waer toe ick gestelt ben
een Prediker ende Apostel /
(ick segge de waerheyt in
Christo / ick en liege niet /)
een Leeraer der Heydenen /
in geloove ende waerheyt.
8 Ick wil dan dat de man-
nen bidden in alle plaetsen /
opheffende heylige handen
sonder toorn ende twistinge.
9 Desgelijcks oock dat de
vrouwen in een eerbaer ge-
waet / met schaemte ende ma-
tigheyt haerselven vercie-
ren /

ren / niet in vlechtingen
[des hayrs] / ofte gout / of-
te peerlen / ofte kostelicke
kleedinge:
10 Maer ('t welck de vrou-
wen betaemt die de Godt-
vruchtigheyt belijden) door
goede wercken.
11 Een vrouwe late haer
leeren in stilheyt / in alle on-
derdanigheyt.
12 Doch ick en late de vrou-
we niet toe datse leere / noch
over den man heersche / maer
[wil] datse in stilheyt zy.
13 Want Adam is eerst ge-
maeckt / daer na Eva.
14 Ende Adam en is niet
verleydt geworden: maer de
vrouwe verleydt zijnde is in
overtredinge geweest.
15 Doch sy sal saligh wor-
den in kinderen te baren / so
sy blijft in het geloove / ende
liefde / ende heyligmakinge /
met matigheyt.

Het 3. Capittel

DIt is een getrouw
woort / So yemant
tot eens Opsienders ampt
lust heeft / die begeert een
treflick werck.
2 Een Opsiender dan moet
onberispelick zijn / ééner
vrouwen man / wacker /
matigh / eerbaer / geerne
herbergende / bequaem om
te leeren:
3 Niet genegen tot den
wijn / geen smijter / geen
vuylgewinsoecker: maer be-
scheyden / geen vechter /
niet geltgierigh:
4 Die sijn eygen huys wel
regeert / [sijne] kinderen in
onderdanigheyt houdende /
met alle stemmigheyt:
5 (Want so yemant sijn
eygen huys niet en weet
te regeeren / hoe sal hy voor
de gemeynte Godts sorge
dragen?)
6 Geen nieuwelingh / op
dat hy niet opgeblasen en
worde / ende in het oordeel
des duyvels en valle.
7 Ende hy moet oock een
goet getuygenisse hebben
van de gene die buyten zijn /
op dat hy niet en valle in
smaetheyt / ende [in] den
strick des duyvels.
8 De Diakenen insgelijcks
[moeten] eerbaer [zijn] /
niet tweetongigh / niet die
haer tot veel wijn begeven /
geen vuylgewinsoeckers:
9 Houdende de verborgen-
heyt des geloofs in een reyne
conscientie.
10 Ende dat dese oock eerst
beproeft worden / [ende] dat-
se daer na dienen / so sy on-
bestraffelick zijn.
11 De vrouwen insgelijcks
[moeten] eerbaer [zijn] /
geen lasteressen / wacker /
getrouw in alles.
12 Dat de Diakenen ééner
vrouwen mannen zijn / die
[hare] kinderen ende hare
eygene huysen wel regeeren.

13 Want die wel gedient
hebben verkrijgen haersel-
ven eenen goeden opgangh/
ende vele vrymoedigheyt in
het geloove/ 't welck is in
Christo Jesu.
14 Dese dingen schrijve ick
u/ hopende seer haest tot u
te komen:
15 Maer so ick vertoeve/
op dat gy meugt weten hoe
men in het huys Godts moet
verkeeren/ het welcke is
de gemeynte des levenden
Godts/ een pilaer ende vas-
tigheyt der waerheyt.
16 Ende buyten alle twijf-
fel de verborgenheyt der
Godtsaligheyt is groot:
Godt is geopenbaert in den
vleesche/ is gerechtveerdigt
in den Geest/ is gesien van
de Engelen/ is gepredickt
onder de Heydenen/ is ge-
looft in de werelt/ is opge-
nomen in heerlickheyt.

Het 4. Capittel.

DOch de Geest segt duy-
delick/ dat in de laetste
tijden sommige sullen afval-
len van het geloove/ haer
begevende tot verleydende
geesten/ ende leeringen der
duyvelen/
2 Door geveynstheyt der
leugensprekers/ hebbende
hare eygene conscientie [als]
met een brand-yser toege-
schroeyt/
3 Verbiedende te houwelic-
ken/ [gebiedende] van spij-
sen te onthouden die Godt
geschapen heeft tot nuttinge
met dancksegginge/ voor de
geloovige/ ende die de waer-
heyt hebben bekent.
4 Want alle schepsel Godts
is goet/ ende daer en is niet
verworpelick/ met danck-
segginge genomen zijnde.
5 Want het wort geheyligt
door het woort Godts/ ende
[door] het gebedt.
6 Als gy dese dingen den
broederen voorstelt/ so sult
gy een goet dienaer Jesu
Christi zijn/ opgevoedt in de
woorden des geloofs/ ende
der goede leere/ welcke gy
achtervolgt hebt.
7 Maer verwerpt de on-
godtlicke ende oudtwijfsche
fabelen: ende oeffent uysel-
ven tot Godtsaligheyt.
8 Want de lichamelicke oef-
feninge is tot weynigh nut:
maer de Godtsaligheyt is tot
alle dingen nut/ hebbende de
belofte des tegenwoordigen/
eñ des toekomenden levens.
9 Dit is een getrouw
woort/ ende aller aenne-
minge weerdigh.
10 Want hier toe arbeyden
wy oock/ ende worden ge-
smadigt/ om dat wy gehoopt
hebben op den levenden
Godt/ die een Behouder is
aller menschen/ [maer] aller-
meest der geloovige.
11 Beveelt dese dingen/
ende leertse.

12 Nie-

12 Niemant en verachte
uwe jonckheyt: maer zijt
een voorbeelt der geloovige/
in den woorde/ in wandel/
in liefde/ in den geest/ in ge-
loove/ in reynigheyt.
13 Houdt aen in 't lesen/
in 't vermanen/ in 't leeren/
tot dat ick kome.
14 En versuymt de gave
niet die in u is/ die u gege-
ven is door de prophetie/
met oplegginge der handen
des Ouderlingsschaps.
15 Bedenckt dese dingen/
weest hier in [besigh]: op
dat uw toenemen openbaer
zy in allen.
16 Hebt acht op uselven/
ende op de leere: volherdt in
desen. Want dat doende sult
gy ende uselven behouden/
ende die u hooren.

Het 5. Capittel.

EEnen ouden [man] en
bestraft niet hardelick/
maer vermaent [hem] als
eenen vader: de jonge/ als
broeders:
2 De oude [vrouwen]/ als
moeders/ de jonge/ als sus-
ters/ in alle reynigheyt.
3 Eert de weduwen/ die
waerlick weduwen zijn.
4 Maer so eenige weduwe
kinderen heeft/ ofte kints-
kinderen/ dat die leeren eerst
aen haer eygen huys Godt-
saligheyt oeffenen/ ende den
voor-ouderen wedervergel-
dinge doen. Want dat is goet
ende aengenaem voor Godt.
5 Die nu waerlick weduwe
is/ ende alleen gelaten/ die
hoopt op Godt/ ende blijft in
smeeckingen ende gebeden
nacht ende dagh.
6 Maer die haren wellust
volgt/ die is levende ge-
storven.
7 Ende beveelt dit/ op dat
sy onberispelick zijn.
8 Doch so yemant de sijne/
ende voornamelick [sijne]
huysgenooten niet en ver-
sorgt/ die heeft het geloove
verloochent/ ende is erger
dan een ongeloovige.
9 Dat een weduwe gekoren
worde niet minder dan van
tsestigh jaren/ welcke éénes
mans vrouwe geweest zy:
10 Getuygenisse hebbende
van goede wercken: so sy kin-
deren opgevoedt heeft/ so sy
[geerne] heeft geherbergt/ so
sy der heyligen voeten heeft
gewasschen/ so sy den ver-
druckten genoegsame hulpe
gedaen heeft/ so sy alle goet
werck nagetracht heeft.
11 Maer de jonge wedu-
wen en neemt niet aen: want
als sy weeldrigh geworden
zijn tegen Christum/ so wil-
len sy houwelicken:
12 Hebbende [haer] oordeel
om dat sy [haer] eerste geloo-
ve hebben te niete gedaen.
13 Ende met eenen oock
leeren sy ledigh omgaen by
de huysen: ende zijn niet

alleen ledigh/ maer oock
klapachtigh/ende ydele din-
gen doende/ sprekende 't
gene niet en betaemt.
14 Ick wil dan dat de jon-
ge [weduwen] houwelicken/
kinderen teelen/ het huys
regeeren/ geen oorsake van
lasteringe aen de wederpar-
tye en geven.
15 Want eenige hebben
haer alreede afgewendt ach-
ter den satan.
16 So eenigh geloovigh
[man]/ ofte geloovige [vrou-
we] weduwen heeft/ dat die
haer genoegsame hulpe doe/
ende dat de gemeynte niet
beswaert en worde/ op dat
sy de gene die waerlick we-
duwen zijn genoegsame hul-
pe doen magh.
17 Dat de Ouderlingen die
wel regeeren dobbeler eere
weerdigh geacht worden/
voornemelick die arbeyden
in het woort ende leere.
18 Want de Schrift segt/
Eenen dorschenden osse en
sult gy niet muylbanden.
Ende/ De arbeyder is sij-
nen loon weerdigh.
19 Tegen eenen Ouder-
lingh en neemt geen beschul-
dinge aen/ anders dan on-
der twee ofte drie getuygen.
20 Die sondigen/ bestraft
in tegenwoordigheyt van
alle/ op dat oock de andere
vreese mogen hebben.
21 Ick betuyge voor Godt/
ende den Heere Jesu Chri-
sto/ ende de uytverkorene
Engelen/ dat gy dese dingen
onderhoudt sonder voor-
oordeel/ niets doende nae
toegenegenheyt.
22 En legt niemant haeste-
lick de handen op/ noch en
hebt geen gemeynschap aen
anderer sonden: bewaert
uselven reyn.
23 En drinckt niet langer
water [alleen]/ maer ge-
bruyckt een weynigh wijns/
om uwe mage/ ende uwe
menigvuldige swackheden.
24 Van sommige menschen
zijn de sonden te vooren
openbaer/ ende gaen voo-
ren tot [hare] veroordeelen-
ge: ende in sommige oock
volgen sy na.
25 Desgelijcks oock de goe-
de wercken zijn te vooren
openbaer: ende daer 't an-
ders mede gelegen is/en kon-
nen niet verborgen worden.

Het. 6. Capittel.

De dienstknechten soo ve-
le als 'er onder het jock
zijn/ sullen hare heeren aller
eere weerdigh achten: op
dat de name Godts/ ende de
leere niet gelastert en worde.
2 Ende die geloovige hee-
ren hebben/ en sullense niet
verachten/ om datse broe-
ders zijn: maer sullense te
meer dienen om dat sy ge-
loovigh ende gelieft zijn/
als die deser weldaet mede-
deel-

deelachtigh zijn. Leert en-
de vermaent dese dingen.
3 Indien yemant een ande-
re leere leert / ende niet over
een en komt met de gesonde
woorden onses Heeren Jesu
Christi / ende met de leere
die nae de Godtsaligheyt is /
4 Die is opgeblasen / ende
en weet niets / maer hy raest
ontrent [twist]vragen ende
woordenstrijt : uyt welcke
komt nijt / twist / lasterin-
gen / quade nadenckingen /
5 Verkeerde krakeelingen
van menschen die een ver-
dorven verstant hebben / en-
de van de waerheyt berooft
zijn / meynende dat de Godt-
saligheyt een gewin zy.
Wijckt af van de sulcke.
6 Doch de Godtsaligheyt
is een groot gewin met
vergenoeginge.
7 Want wy en hebben niets
in de wereldt gebracht / het is
openbaer dat wy oock niet en
konnen yet daer uytdragen.
8 Maer als wy voedsel en-
de decksel hebben / wy sullen
daer mede vergenoegt zijn.
9 Doch die rijck willen wor-
den / vallen in versoeckinge
ende [in] den strick / ende [in]
vele dwase ende schadelicke
begeerlickheden / welcke de
menschen doen versincken in
verderf ende ondergangh.
10 Want de geltgierigheyt
is een wortel van alle quaet :
tot welcke sommige lust heb-
bende zijn afgedwaelt van
het geloove / ende hebben
haerselven met vele smerten
doorsteken.
11 Maer gy / o mensche
Godts / vliedt dese dingen :
ende jaegt na gerechtigheyt /
Godtsaligheyt / geloove /
liefde / lijdsaemheyt / sacht-
moedigheyt.
12 Strijdt den goeden strijt
des geloofs / grijpt nae het
eeuwige leven / tot het welc-
ke gy oock geroepen zijt / en-
de de goede belijdenisse bele-
den hebt voor vele getuygen.
13 Ick beveele u voor Godt
die alle dingh levendigh
maeckt / ende [voor] Christo
Jesu / die onder Pontio Pi-
lato de goede belijdenisse be-
tuygt heeft :
14 Dat gy dit gebodt hou-
det / onbevleckt [ende] on-
berispelick / tot op de ver-
schijninge onses Heeren Je-
su Christi :
15 Welcke tot sijner tijt
vertoonen sal de salige ende
alleen machtige Heere / de
Koningh der Koningen / en-
de Heere der heeren :
16 Die alleen onsterflick-
heyt heeft / ende een ontoe-
ganckelick licht bewoont :
den welcken geen mensche
gesien en heeft / noch sien en
kan : welcken zy eere / ende
eeuwige kracht. Amen.
17 Den rijcken in dese te-
genwoordige wereldt beveelt

dat sy niet hooghmoedigh en
zijn/noch [hare] hope en stel-
len op de ongestadigheyt des
rijckdoms/ maer op den le-
venden Godt/ die ons alle
dingen rijckelick verleent
om te genieten:
18 Dat sy weldadigh zijn/
rijcke worden in goede wercken/
geerne mededeelende
zijn/ [ende] gemeynsaem:
19 Leggende haerselven
wegh tot eenen schat een goet
fondament tegen het toeko-
mende/ op dat sy het eeuwi-
ge leven verkrijgen mogen.
20 O Timotheë/ bewaert
het pant [u] toebetrouwt/
eenen afkeer hebbende van
het ongodtlick ydel-roepen/
ende van de tegenstellingen
der valschelick genaemde
wetenschap:
21 Dewelcke sommige voor-
gevende/ zijn van het geloo-
ve afgeweken. De genade
zy met u. Amen.

De Eerste [*Sendbrief*] aen Timotheum is geschreven van Laodicea, welcke is de hooftstadt van Phrygia Pacatiana.

De Tweede Sendbrief des Apostels PAULI aen

TIMOTHEUM.

Het Eerste Capittel.

PAULUS, een Apostel
Jesu Christi/ door den
wille Godts/ nae de
belofte des levens dat in
Christo Jesu is/
2 Timotheo [mijnen] ge-
liefden sone: genade/ barm-
hertigheyt/ vrede zy [u] van
Godt den Vader/ ende Chri-
sto Jesu onsen Heere.
3 Ick dancke Godt/ dien
ick diene van [mijne] voor-
ouderen aen in een reyne
conscientie/ gelijck ick son-
der ophouden uwer gedach-
tigh ben in mijne gebeden
nacht ende dagh:
4 Seer begeerigh zijnde om
u te sien/ als ick gedencke
aen uwe tranen/ op dat ick
magh met blijtschap vervult
worden:
5 Als ick my in gedachte-
nisse brenge het ongeveynst
geloove dat in u is/ het
welck eerst gewoont heeft
in uwe grootmoeder Lois/
ende uwe moeder Eunice:
ende ick ben verseckert dat
het oock in u [woont].
6 Om welcke oorsake ick
u indachtigh make dat gy
opweckt de gave Godts/
die in u is door de opleg-
ginge mijner handen.
7 Want Godt en heeft ons
niet gegeven eenen geest der
vreesachtigheyt/ maer der
kracht/ ende der liefde/ en-
de der gematigtheyt.
8 En schaemt u dan niet der
getuygenisse onses Heeren/
noch mijnes/ die sijn gevan-
gen ben: maer lijdt verdruc-
kingen met den Euangelio
nae de kracht Godts:

9 Die

9 Die ons heeft saligh ge-
maeckt/ ende geroepen met
eene heylige roepinge: niet
nae onse wercken/ maer nae
sijn eygen voornemen ende
genade/ die ons gegeven is
in Christo Jesu voor de tij-
den der eeuwen:
10 Doch nu geopenbaert
is door de verschijninge on-
ses Saligmakers Jesu Chri-
sti/ die den doot heeft te
niete gedaen/ ende het le-
ven ende de onverderflick-
heyt aen 't licht gebracht
door het Evangelium.
11 Waer toe ick gestelt
ben een Prediker/ ende een
Apostel/ ende een Leeraer
der Heydenen:
12 Om welcke oorsake ick
oock dese dingen lijde: maer
en worde niet beschaemt.
Want ick weet' wien ick
gelooft hebbe/ ende ick
ben versekert dat hy mach-
tigh is mijn pant by [hem]
wechgelegt te bewaren tot
dien dagh.
13 Houdt het voorbeelt
der gesonde woorden/ die
gy van my gehoort hebt/
in geloove ende liefde die in
Christo Jesu is.
14 Het goede pant dat [u]
toebetrouwt is/ bewaert
door den Heyligen Geest/
die in ons woont.
15 Gy weet dit dat alle die
in Asia zijn/ haer van my
afgewendt hebben: onder
dewelcke is Phygellus ende
Hermogenes.
16 De Heere geve den huy-
se Onesiphori barmhertig-
heyt: want hy heeft my dick-
mael verquickt/ en heeft sich
mijner keten niet geschaemt.
17 Maer als hy te Romen
gekomen was/ heeft hy my
seer neerstelick gesocht/ ende
heeft [my] gevonden.
18 De Heere geve hem dat
hy barmhertigheyt vinde
by den Heere/ in dien dagh:
ende hoe vele hy [my] te
Ephesen gedient heeft weet
gy seer wel.

Het 2. Capittel.

GY dan/ mijn sone/ wort
gesterckt in de genade
die in Christo Jesu is:
2 Ende 't gene gy van my
gehoort hebt onder vele ge-
tuygen/ betrouwt dat aen
getrouwe menschen/ welcke
bequaem sullen zijn om oock
andere te leeren.
3 Gy dan/ lijdt verdruc-
kingen/ als een goet krijgs-
knecht Jesu Christi.
4 Niemant die in den krijgh
dient wort ingewickelt in de
handelingen des leeftochts/
op dat hy dien moge beha-
gen die [hem] tot den krijgh
aengenomen heeft.
5 Ende indien oock yemant
strijdt/ die en wort niet ge-
kroont/ so hy niet wettelick
en heeft gestreden.
6 De lantman als hy ar-
beydt/

beydt / moet [alsoo] eerst
de vruchten genieten.
7 Merckt 't gene ick segge:
doch de Heere geve u
verstant in alle dingen.
8 Houdt in gedachtenisse
dat Jesus Christus uyt de
dooden is opgeweckt / welcke
is uyt den zade Davids /
nae mijn Euangelium:
9 Om 't welcke ick verdruc-
kingen lijde tot de banden
toe / als een quaetdoender:
maer het woort Godts en
is niet gebonden.
10 Daerom verdrage ick al-
les om de uytverkorene / op
dat oock sy de saligheyt sou-
den verkrijgen / die in Chri-
sto Jesu is / met eeuwige
heerlickheyt.
11 Dit is een getrouw
woort: want indien wy met
[hem] gestorven zijn / so sullen
wy oock met [hem] leven:
12 Indien wy verdragen /
wy sullen oock met [hem]
heerschen: indien wy [hem]
verloochenen / hy sal ons
oock verloochen:
13 Indien wy ontrouw
zijn / hy blijft getrouw: hy
en kan hemselven niet ver-
loochenen.
14 Brengt dese dingen in ge-
dachtenisse / ende betuygt
voor den Heere / dat sy gee-
nen woordenstrijt en voe-
ren / ['t welck] tot geen dingh
nut [en is] / [dan] tot ver-
keeringe der toehoorders.
15 Beneerstigt u om uselven
Gode beproeft voor te
stellen / eenen arbeyder die
niet beschaemt en wort /
die het woort der waerheyt
recht-snijdt.
16 Maer stelt u tegen
het ongodtlick ydel-roepen:
want sy sullen in meerder
godtloosheyt toenemen.
17 Ende haer woort sal
voort-eten gelijck de kanc-
ker: onder welcke is Hy-
meneus ende Philetus:
18 Die van de waerheyt
zijn afgeweken / seggende
dat de opstandinge alreede
geschiet is: ende verkeeren
sommiger geloove.
19 Evenwel het vaste fon-
dament Godts staet / heb-
bende desen segel / De Hee-
re kent de gene die sijne zijn:
ende / Een yegelick die den
name Christi noemt stae af
van ongerechtigheyt.
20 Doch in een groot huys
zijn niet alleen gouden ende
silvere vaten / maer oock
houten ende aerden [vaten]:
ende sommige ter eeren /
maer sommige ter oneeren.
21 Indien dan yemant hem-
selven van desen reynigt / die
sal een vat zijn ter eeren / ge-
heyligt ende bequaem tot
gebruyck des Heeren / tot
alle goet werck toebereydt.
22 Maer vliedt de begeer-
lickheden der jonckheyt:
ende jaegt nae rechtveer-
dig-

digheyt/ geloove/ liefde/
vrede met de gene die den
Heere aenroepen uyt een
reyn herte.
23 Ende verwerpt de vra-
gen die dwaes ende sonder
leeringe zijn/ wetende datse
twistinge voortbrengen.
24 Ende een dienstknecht
des Heeren en moet niet
twisten/ maer vriendelick
zijn tegen alle/ bequaem om
te leeren/ [ende] die de
quade kan verdragen:
25 Met sachtmoedigheyt
onderwijsende de gene die
tegenstaen: of haer Godt
t'eeniger tijt bekeeringe ga-
ve tot erkentenisse der waer-
heyt:
26 Ende sy wederom ont-
waken mochten uyt den
strick des duyvels/ onder
welcken sy gevangen waren
tot sijnen wille.

Het 3. Capittel.

ENde weet dit/ dat in de
laetste dagen ontstaen
sullen sware tijden.
2 Want de menschen sullen
zijn lief hebbers van haersel-
ven/ geltgierigh/ laetdunc-
kige/ hoovaerdigh/ laste-
raers/ den ouderen onge-
hoorsaem/ ondanckbaer/
onheyligh/
3 Sonder natuerlicke liefde/
onversoenlick/ achterklap-
pers/ onmatigh/ wreet/
sonder liefde tot de goede/
4 Verraders/ roeckeloos/
opgeblasen/ meer liefheb-
bers der wellusten dan lief-
hebbers Godts:
5 Hebbende een gedaente
van Godtsaligheyt/ maer
die de kracht derselve ver-
loochent hebben. Hebt oock
eenen afkeer van dese.
6 Want van dese zijn 't die
in de huysen insluypen/ en-
de nemen de vrouwkens
gevangen die met sonden
geladen zijn/ ende door
menigerley begeerlickheden
gedreven worden:
7 [Vrouwkens] die altijt
leeren/ ende nimmermeer
tot kennisse der waerheyt
en konnen komen.
8 Gelijckerwijs nu Jannes
ende Jambres Mosie tegen-
stonden/ alsoo staen oock
dese de waerheyt tegen/
menschen verdorven zijnde
van verstant/ verworpelick
aengaende het geloove.
9 Maer sy en sullen niet
meerder toenemen: want
hare uytsinnigheyt sal allen
openbaer worden/ gelijck
oock gener geworden is.
10 Maer gy hebt achter-
volgt mijne leere/ wijse van
doen/ voornemen/ geloove/
lanckmoedigheyt/ liefde/
lijdsaemheyt/
11 [Mijne] vervolgingen/
[mijn] lijden/ sulcks als my
overgekomen is in Antio-
chien/ in Iconien/ [ende]
in Lystren: hoedanige ver-
vol-

volgingen ick geleden hebbe: ende de Heere heeft my uyt allen verlost.
12 Ende oock alle die Godtsaliglick willen leven in Christo Jesu/ die sullen vervolgt worden.
13 Doch de boose menschen ende bedriegers sullen tot erger voortgaen/ verleydende ende wordende verleydt.
14 Maer blijft gy in 't gene gy geleert hebt/ ende [daer van] u versekeringe gedaen is/ wetende van wien gy het geleert hebt:
15 Ende dat gy van kints af de Heylige Schriften geweten hebt/ die u wijs konnen maken tot saligheyt/ door het geloove 't welck in Christo Jesu is.
16 Alle de Schrift is van Godt ingegeven/ ende is nuttigh tot leeringe/ tot wederlegginge/ tot verbeteringe/ tot onderwijsinge die in de rechtveerdigheyt is:
17 Op dat de mensche Godts volmaeckt zy/ tot alle goet werck volmaecktelick toegerust.

Het 4. Capittel.

Ick betuyge dan voor Godt ende den Heere Jesu Christo/ die de levende ende doode oordeelen sal in sijne verschijninge ende [in] sijn Koninckrijcke:
2 Predickt het woort: houdt aen tijdelick/ ontijdelick: wederlegt/ bestraft/ vermaent in alle lanckmoedigheyt/ ende leere.
3 Want daer sal een tijt zijn/ wanneer sy de gesonde leere niet en sullen verdragen: maer ketelachtigh zijnde van gehoor sullen sy haerselven leeraers opgaderen nae hare eygene begeerlickheden:
4 Ende sullen [haer] gehoor van de waerheyt afwenden/ ende sullen haer keeren tot fabelen.
5 Maer gy weest wacker in alles/ lijdt verdruckingen: doet het werck van een Evangelist/ maeckt dat men van uwen dienst ten vollen versekert zy.
6 Want ick worde nu tot een dranck-offer geoffert/ ende de tijt mijner ontbindinge is aenstaende.
7 Ick hebbe den goeden strijt gestreden/ ick hebbe den loop ge-eyndigt/ ick hebbe het geloove behouden.
8 Voorts/ is my weghgelegt de kroone der rechtveerdigheyt/ welcke my de Heere/ de rechtveerdige Rechter/ in dien dagh geven sal: ende niet alleen my/ maer oock allen die sijne verschijninge lief gehadt hebben.
9 Beneerstigt u haestelick tot my te komen.
10 Want Demas heeft my verlaten/ hebbende de tegenwoor-

wooꝛdige werelt lief gekre-
gen / ende is nae Thessalo-
nica gereyst; Crescens nae
Galatien / Titus nae Dal-
matien.
11 Lucas is alleen met
my. Neemt Marcum me-
de / ende bꝛengt [hem] met
u. Want hy is my seer nut
tot den dienst.
12 Maer Tychicum hebbe
ick nae Ephesen gesonden.
13 Den reysmantel dien ick
te Troas by Carpum gelaten
hebbe / bꝛengt mede als gy
komt / ende de boecken / in-
sonderheyt de pergamenten.
14 Alexander de kopersmit
heeft my veel quaets be-
toont: de Heere vergelde
hem nae sijne wercken.
15 Van welcken wacht u gy
oock: want hy heeft onse
wooꝛden seer tegengestaen.
16 In mijne eerste verant-
wooꝛdinge en is niemant by
my geweest / maer sy hebben
my alle verlaten. Het en
woꝛde haer niet toegerekent.
17 Maer de Heere heeft
my bygestaen / ende heeft my
bekrachtigt: op dat men dooꝛ
my ten vollen soude versekert
zijn van de pꝛedikinge / ende
alle Heydenen [deselve] sou-
den hooren: ende ick ben uyt
den muyl des leeuws verlost.
18 Ende de Heere sal my
verlossen van alle boos
werck / ende bewaren tot sijn
hemelsch Koninckrijck. Den
welcken zy de heerlickheyt
in alle eeuwigheyt. Amen.
19 Groet Priscam ende
Aquilam / ende het huys
Onesiphori.
20 Erastus is te Corinthen
gebleven: ende Trophimum
hebbe ick te Mileten kranck
gelaten.
21 Beneerstigt u om vooꝛ
den winter te komen. U
groet Eubulus / en Pudens /
ende Linus / ende Claudia /
ende alle de bꝛoeders.
22 De Heere Jesus Chꝛistus
zy met uwen geest. De gena-
de zy met ulieden. Amen.

De Tweede [*Sendbrief*] aen Timotheum, die de eerste verkoren Opsiender van de gemeynte der Epheseren was, is geschreven van Romen, als Paulus de tweede reyse voor den Keyser Nero gestelt was.

De Sendbrief des Apostels
PAULI aen

TITUM.

Het Eerste Capittel.

PAULUS, een dienst-
knecht Godts / ende een
Apostel Jesu Chꝛisti /
nae het geloove der uytver-
korene Godts / ende de ken-
nisse der waerheyt die nae de
Godtsaligheyt is /
2 In de hope des eeuwigen
levens / welcke Godt / die
niet liegen en kan / belooft
heeft vooꝛ de tijden der eeu-
wen /

wen / maer geopenbaert
heeft te sijner tijt:
3 [Namelick] sijn woort /
door de predikinge die my
toebetrouwt is nae het be-
vel Godts onses Saligma-
kers: Tito [mijnen] oprech-
ten sone nae het gemeyn ge-
loove:
4 Genade/barmhertigheyt/
vrede / zy [u] van Godt den
Vader / ende den Heere Jesu
Christo / onsen Saligmaker.
5 Om die oorsake hebbe ick
u in Creta gelaten / op dat gy
het gene dat [nogh] ontbrack
voorts soudet te rechte bren-
gen / ende [dat] gy van stadt
tot stadt soudet Ouderlingen
stellen / gelijck ick u bevolen
hebbe:
6 Indien yemant onberis-
pelick is / ééner vrouwen
man / geloovige kinderen
hebbende / die niet te be-
schuldigen en zijn van over-
dadigheyt / ofte ongehoor-
saem en zijn.
7 Want een Opsiender moet
onberispelick zijn / als een
huysversorger Godts / niet
eygensinnigh / niet genegen
tot toornigheyt / niet gene-
nen tot den wijn / geen smij-
ter / geen vuylgewinsoecker:
8 Maer die geerne her-
bergt / die de goede lief heeft /
matigh / rechtveerdigh / hey-
ligh / kuysch:
9 Die vasthoudt aen het
getrouwe woort dat nae de
leere is / op dat hy machtigh
zy beyde om te vermanen
door de gesonde leere / ende
om de tegensprekers te we-
derleggen.
10 Want daer zijn oock ve-
le ongeregelde / ydelheyt-
sprekers / ende verleyders
van sinnen / insonderheyt die
uyt de Besnijdenisse zijn:
11 Welcke men moet den
mont stoppen: die geheele
huysen verkeeren / leerende
dat niet en behoort / om vuyl
gewins wille.
12 Een uyt haer / zijnde
haer eygen propheet / heeft
gesegt / De Cretensen zijn
altijt leugenachtigh / qua-
de beesten / luye buycken.
13 Dit getuygenisse is waer.
Daerom bestraftse scherpe-
lick / op dat sy gesont mo-
gen zijn in het geloove:
14 Ende haer niet en be-
geven tot Joodsche fabelen /
ende geboden der menschen
die haer van de waerheyt
afkeeren.
15 Alle dingen zijn wel
reyn den reynen: maer den
bevleckten ende ongeloovi-
gen en is geen dingh reyn /
maer beyde haer verstant en-
de conscientie zijn bevleckt.
16 Sy belijden datse Godt
kennen / maer sy verloo-
chenen [hem] met de werc-
ken / also sy grouwelick zijn
ende ongehoorsaem / ende tot
alle goet werck ondeugende.

Het

Het 2. Capittel.

DOch gy / spreeckt 't gene de gesonde leere betaemt:
2 Dat de oude mannen nuchter zijn / stemmigh / voorsichtigh / gesont in 't geloove / in de liefde / in de lijdsaemheyt.
3 De oude vrouwen insgelijcks dat sy in [hare] dracht zijn gelijck den heyligen betaemt / datse geen lasteressen en zijn / haer niet tot veel wijns begevende / [maer] leeraressen zijn van 't goede:
4 Op dat sy de jonge [vrouwen] leeren voorsichtigh te zijn / hare mannen lief te hebben / hare kinderen lief te hebben:
5 Matigh te zijn / kuysch te zijn / het huys te bewaren / goet te zijn / hare eygene mannen onderdanigh te zijn: op dat het woort Godts niet gelastert en worde.
6 De jongen [mannen] insgelijcks vermaent dat sy matigh zijn.
7 Betoont uselven in alles een voorbeelt van goede wercken / in de leere [betoont] onvervalschtheyt / deftigheyt / oprechtigheyt.
8 Het woort gesont [ende] onverwerpelick: op dat de gene die daer tegen is beschaemt worde / ende niet quaets en hebbe van ulieden te seggen.
9 De dienstknechten [vermaent] dat sy hare eygene heeren onderdanigh zijn / datse in allen welbehagelick zijn / niet tegenspreekende:
10 Niet onttreckende / maer alle goede trouwe bewijsende: op dat sy de leere Godts onses Saligmakers in allen mogen vercieren.
11 Want de saligmakende genade Godts / is verschenen allen menschen:
12 Ende onderwijst ons / dat wy de godtloosheyt ende de wereltsche begeerlickheden versakende / matiglick / ende rechtveerdelick / ende Godtsaliglick leven souden in dese tegenwoordige werelt:
13 Verwachtende de salige hope / ende verschijninge der heerlickheyt des grooten Godts ende onses Saligmakers Jesu Christi:
14 Die hemselven voor ons gegeven heeft / op dat hy ons soude verlossen van alle ongerechtigheyt / ende hemselven een eygen volck soude reynigen / yverigh in goede wercken.
15 Spreeckt dit / ende vermaent / ende bestraft met allen ernst. Dat niemant u en verachte.

Het 3. Capittel.

VErmaent haer dat sy den Overheden ende Machten onderdanigh zijn / datse [haer]

[haer] gehoorsaem zijn / datse tot alle goet werck bereydt zijn:
2 Datse niemant en lasteren / geen vechters en zijn / [maer] bescheyden zijn / alle sachtmoedigheyt bewijsende tegen alle menschen.
3 Want oock wy waren eertijts onwijs / ongehoorsaem / dwalende / menigerley begeerlickheden ende wellusten dienende / in boosheyt ende nijdigheyt levende / hatelick zijnde / [ende] malkanderen hatende:
4 Maer wanneer de goedertierenheyt Godts onses Saligmakers / ende [sijne] liefde tot de menschen / verschenen is /
5 Heeft hy ons saligh gemaeckt / niet uyt de wercken der rechtveerdigheyt die wy gedaen hadden / maer nae sijne barmhertigheyt / door het badt der wedergeboorte / ende vernieuwinge des Heyligen Geests:
6 Den welcken hy over ons rijckelick heeft uytgegoten door Jesum Christum onsen Saligmaker:
7 Op dat wy gerechtveerdigt zijnde door sijne genade / erfgenamen souden worden nae de hope des eeuwigen levens.
8 Dit is een getrouw woort / ende dese dingen wil ick dat gy ernstelick bevestigt / op dat de gene die aen Godt gelooven / sorge dragen om goede wercken voor te staen: dese dingen zijn 't die goet en nuttigh zijn den menschen.
9 Maer wederstaet de dwase vragen ende geslacht-rekeningen / ende twistingen / ende strijdingen over de wet: want sy zijn onnut ende ydel.
10 Eenen ketterschen mensche verwerpt na de eerste ende tweede vermaninge:
11 Wetende dat de soodanige verkeert is / ende sondigt / zijnde by hemselven veroordeelt.
12 Als ick Arteman tot u sal senden / ofte Tychicum / so beneerstigt u tot my te komen te Nicopolis: want aldaer hebbe ick voorgenomen te overwinteren.
13 Zenam den Wetgeleerden / ende Apollo / geleydt sorghvuldelick / op dat haer niets en ontbreke.
14 Ende dat oock de onse leeren goede wercken voor te staen tot noodigh gebruyck / op dat sy niet onvruchtbaer en zijn.
15 Die met my zijn groeten u alle. Groetse die ons lief hebben in 't geloove. De genade zy met u allen. Amen.

[*De Sendbrief*] aen Titum, den eersten verkoren Opsiender van de gemeynte der Cretensen, is geschreven van Nicopolis in Macedonien.

De Sendbrief des Apostels
PAULI aen
PHILEMON.

PAULUS, een 'gevan-
gen Christi Jesu/ ende
Timotheus de broe-
der/ Philemoni den gelief-
den/ ende onsen mede-ar-
beyder/
2 Ende Appie de geliefde/
ende Archippo onsen mede-
strijder/ ende de gemeynte
die tot uwen huyse is:
3 Genade zy ulieden ende
vrede van Gode onsen Va-
der/ ende den Heere Jesu
Christo.
4 Ick dancke mijnen Godt/
uwer altijt gedachtigh zijn-
de in mijne gebeden:
5 Also ick hoore uwe lief-
de/ ende geloove/ welck gy
hebt aen den Heere Jesum/
ende tegen alle de heylige:
6 Op dat de gemeynschap
uwes geloofs krachtigh
worde in de bekentmakin-
ge alles goets/ 't welck in
ulieden is door Christum
Jesum.
7 Want wy hebben groote
vreugde ende vertroostinge
over uwe liefde/ dat de in-
gewanden der heyligen ver-
quickt zijn geworden door
u/ broeder.
8 Daerom hoewel ick groo-
te vrymoedigheyt hebbe in
Christo om u te bevelen 't
gene betaemelick is:
9 So bidde ick [nochtans]
liever door de liefde/ daer ick
soodanigh een ben/ te weten
Paulus/ een oudt man/
ende nu oock een gevangen
Jesu Christi.
10 Ick bidde u [dan] voor
mijnen sone/ den welcken ick
in mijne banden hebbe ge-
teelt/ [namelick] Onesimus.
11 Die eertijts u onnut
was/ maer nu u ende my seer
nuttigh: den welcken ick
wedergesonden hebbe:
12 Doch gy/ neemt hem/
dat is/ mijne ingewanden/
[weder] aen:
13 Den welcken ick wel
hadde willen by my behou-
den/ op dat hy my voor u
dienen soude in de banden
des Euangeliums:
14 Maer ick en hebbe son-
der uw goedvinden niets
willen doen/ op dat uwe
goetdadigheyt niet en sou-
de zijn als nae bedwangh/
maer nae vrywilligheyt.
15 Want veellicht is hy
daerom voor eenen kleynen
tijt [van u] gescheyden ge-
weest/ op dat gy hem eeu-
wigh soudet wederhebben:
16 [Nu] voortaen niet als
een dienstknecht/ maer meer
dan een dienstknecht/ [na-
melick] een geliefden broe-
der/ insonderheyt my/ hoe
veel meer dan u/ beyde in
den vleesche/ ende in den
Heere?

17 In-

17 Indien gy my dan houdt voor een metgesel / so neemt hem aen gelijck als my.

18 Ende indien hy u yet verongelijckt heeft / ofte schuldigh is / rekent dat my toe.

19 Ick Paulus hebbe het geschreven met dese mijne hant / ick sal het betalen: op dat ick u niet en segge / dat gy oock uselven my daer toe schuldigh zijt.

20 Ja / broeder / laet my uwer [hier in] genieten in den Heere: verquickt mijne ingewanden in den Heere.

21 Ick hebbe aen u geschreven / vertrouwende op uwe gehoorsaemheyt / ende ick weet' dat gy doen sult oock boven 't gene ick segge.

22 Ende bereydt my oock te gelijcke een herberge: want ick hope dat ick door uwe gebeden ulieden sal geschoncken worden.

23 U groeten / Epaphras mijn mede-gevangen in Christo Jesu /

24 Marcus / Aristarchus / Demas / Lucas / mijne mede-arbeyders.

25 De genade onses Heeren Jesu Christi zy met uwen Geest. Amen.

[*De Sendbrief*] aen Philemon is geschreven van Romen, [*ende gesonden*] door den huysknecht Onesimum.

De Sendbrief des Apostels PAULI aen de

HEBREEN.

Het Eerste Capittel.

GOdt voortijts veelmael / ende op velerley wijse / tot de vaderen gesproken hebbende door de Propheten / heeft in dese laetste dagen tot ons gesproken door den Sone:

2 Welcken hy gestelt heeft tot een erfgenaem van alles / door welcken hy oock de wereldt gemaeckt heeft.

3 Dewelcke also hy is het afschijnsel [sijner] heerlickheyt / ende het uytgedruckte beelt sijner selfstandigheyt / ende alle dingen draegt door het woort sijner kracht / na dat hy de reynigmakinge onser sonden door hemselven te wege gebracht heeft / is geseten aen de rechter[hant] der Majesteyt in de hoogste [hemelen]:

4 Soo veel treflicker geworden dan de Engelen / als hy uytnemender naem boven haer ge-erft heeft.

5 Want tot wien van de Engelen heeft hy oyt gesegt / Gy zijt mijn Sone / heden hebbe ick u gegenereert? Ende wederom / Ick sal hem tot een Vader zijn / ende hy sal my tot een Sone zijn?

6 Ende als hy wederom den eerstgeboren inbrengt in

in de werelt / segt hy / Ende dat alle Engelen Godts hem aenbidden.
7 Ende tot de Engelen segt hy wel / Die sijne Engelen maeckt geesten / en sijne dienaers een vlamme des vyers:
8 Maer tot den Sone [segt hy] / Uwe throon / o Godt / is in alle eeuwigheyt: De scepter uwes Koninckrijcks is een rechte scepter.
9 Gy hebt rechtveerdigheyt lief gehadt / ende ongerechtigheyt gehaet: Daerom heeft u / o Godt / uwe Godt gesalft met olie der vreugde boven uwe medegenooten.
10 Ende / Gy Heere / hebt in den beginne de aerde gegrondet / ende de hemelen zijn wercken uwer handen:
11 Deselve sullen vergaen / maer gy blijft altijt: ende sy sullen alle als een kleet verouden:
12 Ende als een deckkleet sult gyse in een rollen / ende sy sullen verandert worden: maer gy zijt de selve / ende uwe jaren en sullen niet ophouden.
13 Ende tot welcken der Engelen heeft hy oyt gesegt / Sit aen mijne rechter[hant] / tot dat ick uwe vyanden sal gesett hebben tot een voetbanck uwer voeten?
14 Zijnse niet alle gedienstige geesten / die tot dienst uytgesonden worden om der gene wille die de saligheyt be-erven sullen?

Het 2. Capittel.

DAerom moeten wy ons te meer houden aen het gene [van ons] gehoort is / op dat wy niet t'eeniger tijt door en vloeyen.
2 Want indien het woort door de Engelen gesproken vast is geweest / ende alle overtredinge ende ongehoorsaemheyt rechtveerdige vergeldinge ontfangen heeft:
3 Hoe sullen wy ontvlieden / indien wy op soo groote saligheyt geen acht en nemen? dewelcke begonnen zijnde verkondigt te worden door den Heere / aen ons bevestigt is geworden van de gene die [hem] gehoort hebben:
4 Godt boven dien medegetuygende door teeckenen ende wonderen / ende menigerleyn krachten / ende bedeelingen des Heyligen Geests / nae sijnen wille.
5 Want hy en heeft den Engelen niet onderworpen de toekomende wereldt / van welcke wy spreken.
6 Maer daer heeft yemant ergens betuygt / seggende / Wat is de mensche dat gy sijner gedenckt? ofte des menschen Sone dat gy hem besoeckt?
7 Gy hebt hem een weynigh minder gemaeckt dan de Engelen: met heerlick-

heyt ende eere hebt gy hem
gekroont / ende gy hebt hem
gestelt over de wercken uwer
handen.
8 Alle dingen hebt gy onder
sijne voeten onderworpen.
Want daer in dat hy hem alle
dingen heeft onderworpen /
en heeft hy niets uytgelaten
dat hem niet onderworpen
en zy: doch nu en sien wy
noch niet dat hem alle din-
gen onderworpen zijn:
9 Maer wy sien Jesum met
heerlickheyt ende eere ge-
kroont / die een weynigh
minder dan de Engelen ge-
worden was / van wegen
het lijden des doots: op dat
hy door de genade Godts
voor allen den doot smaken
soude.
10 Want het betaemde
hem/ om welcken alle dingen
zijn / ende door welcken alle
dingen zijn / dat hy vele
kinderen tot de heerlick-
heyt leydende / den oversten
Leydsman harer saligheyt
door lijden soude heyligen.
11 Want ende hy die hey-
ligt / ende sy die geheyligt
worden / zijn alle uyt één:
om welcke oorsake hy hem
niet en schaemt haer broe-
ders te noemen /
12 Seggende / Ick sal uwen
naem mijnen broederen ver-
kondigen / in 't midden der
gemeynte sal ick u lofsingen.
13 Ende wederom / Ick sal
mijn betrouwen op hem stel-
len. Ende wederom / Siet
daer / ick ende de kinderen
die my Godt gegeven heeft.
14 Overmits dan de kinde-
ren des vleeschs ende bloets
deelachtigh zijn / so is hy
oock desgelijcks der selver
deelachtigh geworden / op
dat hy door den doot te niete
doen soude den genen die 't
gewelt des doots hadde / dat
is / den duyvel:
15 Ende verlossen soude
alle de gene die met vreese
des doots door al [haer] le-
ven der dienstbaerheyt on-
derworpen waren.
16 Want waerlick hy en
neemt de Engelen niet aen /
maer hy neemt het zaet
Abrahams aen.
17 Waerom hy in alles
den broederen moeste gelijck
worden / op dat hy een
barmhertigh ende een ge-
trouwe Hoogepriester soude
zijn in de dingen die by Godt
[te doen waren] / om de son-
den des volcks te versoenen.
18 Want in 't gene hy selve
versocht zijnde geleden heeft /
kan hy de gene die versocht
worden / te hulpe komen.

Het 3. Capittel.

HIerom / heylige broe-
ders / die der hemelsche
roepinge deelachtigh zijt /
aenmerckt den Apostel ende
Hoogenpriester onser belij-
denisse Christum Jesum.

2 Die

2 Die getrouw is den genen
die hem gestelt heeft / gelijck
oock Moses in geheel sijn
huys was:
3 Want dese is soo veel
meerder heerlickheyt weer-
digh geacht dan Moses /
als de gene die het huys ge-
bouwt heeft meerder eere
heeft als het huys.
4 Want een yeder huys
wort van yemant gebouwt:
maer die dit alles gebouwt
heeft / is Godt.
5 Ende Moses is wel ge-
trouw geweest in geheel sijn
huys / als een dienaer / tot
getuyginge der dingen die
[daer na] gesproken souden
worden:
6 Maer Christus / als de
Sone / over sijn eygen huys:
wiens huys wy zijn / indien
wy maer de vrymoedigheyt /
ende den roem der hope tot
den eynde toe vast behouden.
7 Daerom gelijck de Hey-
lige Geest segt / Heden indien
gy sijne stemme hooret /
8 So en verhardt uwe her-
ten niet / gelijck [het geschiet
is] in de verbitteringe / ten
dage der versoeckinge / in
de woestijne:
9 Alwaer my uwe vaders
versocht hebben: sy hebben
my beproeft / ende hebben
mijne wercken gesien veer-
tigh jaren langh.
10 Daerom was ick ver-
toornt over dat geslachte /
ende sprack / Altijt dwalen
sy met het herte / ende sy
en hebben mijne wegen niet
gekent.
11 So hebbe ick dan ge-
sworen in mijnen toorne /
Indien sy in mijne ruste
sullen ingaen.
12 Siet toe / broeders / dat
niet t' eeniger tijt in yemant
van u en zy een boos onge-
loovigh herte / om af te wijc-
ken van den levenden Godt:
13 Maer vermaent mal-
kanderen alle dage / soo lan-
ge als het Heden genaemt
wort: op dat niet yemant
uyt u verhardt en worde door
de verleydinge der sonde.
14 Want wy zijn Christi
deelachtigh geworden / so
wy anders het beginsel deses
vasten gronts tot den eynde
toe vast behouden:
15 Terwijle daer gesegt
wort / Heden indien gy sijne
stemme hooret / so en ver-
hardt uwe herten niet / ge-
lijck in de verbitteringe [ge-
schiet is].
16 Want sommige als sy die
gehoort hadden / hebben
[hem] verbittert / doch niet
alle die uyt Egypten door
Mosem uytgegaen zijn.
17 Over welcke nu is hy
vertoornt geweest veertigh
jaren? Was het niet over
de gene die gesondigt had-
den / welcker lichamen ge-
vallen zijn in de woestijne?

18 Ende welcken heeft hy geſworen/ dat ſy in ſijne ruſte niet en ſouden ingaen/ anders dan den genen die ongehoorſaem geweeſt waren?

19 Ende wy ſien dat ſy niet hebben konnen ingaen [illegible]ten en [haer] ongeloove.

Het 4. Capittel.

LAet ons dan vreeſen/ dat niet t' eeniger tijt/ de beloſte van in ſijne ruſte in te gaen nagelaten zijnde/ yemant van u en ſchijne achter gebleven te zijn.

2 Want oock ons is het Euangelium verkondigt/ gelijck als haer: maer het woort der predikinge en dede haer geenen nut/ dewijle het met het geloove niet gemengt en was in de gene die het gehoort hebben.

3 Want wy die gelooft hebben gaen in de ruſte/ gelijck hy geſegt heeft/ So hebb' ick dan geſworen in mijnen toorn/ Indien ſy ſullen ingaen in mijne ruſte: hoewel [ſijne] wercken van de grontlegginge der wereldt af al volbracht waren.

4 Want hy heeft ergens van den ſevenden [dagh] aldus geſproken/ Ende Godt heeft in den ſevenden dagh van alle ſijne wercken geruſt.

5 Ende in deſe [plaetſe] wederom/ Indien ſy in mijne ruſte ſullen ingaen.

6 Dewijle dan blijft/ dat ſommige in deſelve [ruſte] ingaen/ ende de gene dien het Euangelium eerſt verkondigt was/ niet ingegaen en zijn van wegen de ongehoorſaemheyt/

7 So bepaelt hy wederom eenen ſekeren dagh/ [namelick] Heden/ door David ſeggende ſoo langen tijt daer na: (gelijckerwijs geſegt is/) Heden indien gy ſijne ſtemme hooret/ ſo en verhardet uwe herten niet.

8 Want indien Jeſus haer in de ruſte gebracht heeft/ ſo en hadde hy daer na niet geſproken van eenen anderen dagh.

9 Daer blijft dan een ruſte over voor het volck Godts.

10 Want die ingegaen is in ſijne ruſte/ die heeft ſelve oock van ſijne wercken geruſt/ gelijck Godt van de ſijne.

11 Laet ons dan ons beneerſtigen om in die ruſte in te gaen: op dat niet yemant in dat ſelve exempel der ongeloovigheyt en valle.

12 Want het woort Godts is levendigh ende krachtigh/ ende ſcherpſnijdender dan eenigh tweeſnijdende ſweert/ ende gaet door tot de verdeelinge der ziele ende des geeſts/ ende der t' ſamenvoegſelen/ ende des mergs/ ende is een oordeeler der gedachten ende der overleggingen des herten.

13 En-

13 Ende daer en is geen schepsel onsichtbaer voor hem: maer alle dingen zijn naeckt ende geopent/ voor de oogen des genen met welcken wy te doen hebben.
14 Dewijle wy dan eenen grooten Hoogenpriester hebben/ die door de hemelen doorgegaen is/ [namelick] Jesum den Sone Godts/ so laet ons dese belijdenisse vasthouden.
15 Want wy en hebben geenen Hoogenpriester/ die niet en kan medelijden hebben met onse swackheden/ maer die in alle dingen/ gelijck als wy/ is versocht geweest/ [doch] sonder sonde.
16 Laet ons dan met vrymoedigheyt toegaen tot den throon der genade/ op dat wy barmhertigheyt mogen verkrijgen/ ende genade vinden om geholpen te worden ter bequamer tijt.

Het 5. Capittel.

WAnt alle Hoogepriester uyt de menschen genomen wort gestelt voor de menschen in de saken die by Godt [te doen zijn]/ op dat hy offere gaven ende slacht-offeren voor de sonden:
2 Die behoorlick medelijden kan hebben met de onwetende ende dwalende/ overmits hy oock selve met swackheyt omvangen is.
3 Ende om deselve [swackheyt] wille moet hy/ gelijck voor het volck/ alsoo oock voor hemselven/ offeren voor de sonden.
4 Ende niemant en neemt hemselven die eere aen/ maer die van Godt geroepen wort/ gelijckerwijs als Aaron.
5 Alsoo oock Christus en heeft hemselven niet verheerlickt om Hoogepriester te worden/ maer die tot hem gesproken heeft/ Gy zyt mijn Sone/ heden hebbe ick u gegenereert.
6 Gelijck hy oock in een ander [plaetse] segt/ Gy zijt Priester in der eeuwigheyt nae de ordeninge Melchisedeks.
7 Die in de dagen sijnes vleesches/ gebeden ende smeekingen tot den genen die hem uyt den doot konde verlossen met stercke roepinge ende tranen geoffert hebbende/ ende verhoort zijnde uyt de vreese/
8 Hoewel hy de Sone was/ [nochtans] gehoorsaemheyt geleert heeft uyt het gene hy heeft geleden:
9 Ende geheyligt zijnde is hy allen die hem gehoorsaem zijn een oorsake der eeuwige saligheyt geworden:
10 Ende is van Godt genaemt een Hoogepriester nae de ordeninge Melchisedeks.
11 Van den welcken wy hebben vele dingen/ ende

swaer om verklaren / te seg-
gen: dewijle gy traegh om
te hooren geworden zijt.
12 Want gy / daer gy
Leeraers behoordet te zijn
van wegen den tijt / hebt
wederom van noode dat
men u leere welcke de eerste
beginselen zijn der woorden
Godts: ende gy zijt gewor-
den [als] die melck van noode
hebben/ende niet vaste spijse.
13 Want een yegelick die
der melck deelachtigh is /
die is onervaren in het
woort der gerechtigheyt:
want hy is een kint.
14 Maer der volmaeckten
is de vaste spijse/ die door
de gewoonheyt de sinnen
geoeffent hebben / tot on-
derscheydinge beyde des
goets ende des quaets.

Het 6. Capittel.

DAerom nalatende het
beginsel der leere Chri-
sti / laet ons tot de vol-
maecktheyt voortvaren: niet
wederom leggende het fon-
dament van de Bekeeringe
van doode wercken / ende
van het Geloove in Godt /
2 Van de leere der Doopen/
ende van de Opleggingе der
handen / ende van de Op-
standinge der dooden/ ende
van het eeuwigh Oordeel.
3 Ende dit sullen wy [oock]
doen / indien het Godt toe-
laet.
4 Want het is onmogelick /
de gene die eens verlicht
geweest zijn / ende de hemel-
sche gave gesmaeckt hebben/
ende des Heyligen Geestes
deelachtigh geworden zijn /
5 Ende gesmaeckt hebben
het goede woort Godts /
ende de krachten der toe-
komende eeuwe /
6 Ende afvalligh worden /
[die, segge ick,] wederom
te vernieuwen tot bekee-
ringe: als welcke haersel-
ven den Sone Godts weder-
om kruycigen ende opent-
lick te schande maken.
7 Want de aerde die den
regen menighmael op haer
komende indrinckt / ende
bequaem kruyt voortbrengt
voor de gene door welcke
sy oock gebouwt wort / die
ontfangt segen van Godt.
8 Maer die doornen ende
distelen draegt / die is ver-
werpelick / ende naeby de
vervloeckinge / welcker eyn-
de is tot verbrandinge.
9 Maer / geliefde / wy
verseкeren ons van u betere
dingen / ende met de salig-
heyt gevoegt / hoewel wy
alsoo spreken.
10 Want Godt en is niet
onrechtveerdigh / dat hy uw
werck soude vergeten / ende
den arbeydt der liefde/ die gy
aen sijnen name bewesen
hebt/als die den heyligen ge-
dient hebt ende [noch] dient.
11 Maer wy begeeren dat
een

een yegelick van u de selve
neerstigheyt bewijse tot de
volle verseker theyt der ho-
pe / tot den eynde toe:
12 Op dat gy niet traegh
en wort / maer navolgers
zijt der gene die door geloo-
ve ende lanckmoedigheyt de
beloftenissen be-erven.
13 Want als Godt Abra-
ham de belofte dede / dewijle
hy by niemant die meerder
was en hadde te sweeren /
so swoer hy by hemselven /
14 Seggende / Waerlick /
segenende sal ick u segenen /
ende vermenigvuldigende sal
ick u vermenigvuldigen.
15 Ende alsoo lanckmoe-
delick verwacht hebbende /
heeft hy de belofte verkre-
gen.
16 Want de menschen swee-
ren wel by den meerderen
[dan sy zijn] / ende de eedt
tot bevestinge is denselven
een eynde van alle tegen-
sprekinge.
17 Waer in Godt willende
den erfgenamen der belofte-
nisse overvloedelicker bewij-
sen de onveranderlickheyt
sijnes raets / is met eenen
eedt daer tusschen gekomen:
18 Op dat wy door twee
onveranderlicke dingen / in
welcke het onmogelick is
dat Godt liege / een stercke
vertroostinge souden heb-
ben / [wy namelick] die de
toevlucht genomen hebben /
om de voorgestelde hope vast
te houden:
19 Welcke wy hebben als
een ancker der ziele / 't welck
seker ende vast is / ende in-
gaet in het binnenste des
voorhangsels:
20 Daer de Voorlooper /
voor ons / is ingegaen /
[namelick] Jesus / nae de
ordeninge Melchisedeks een
Hoogepriester geworden
zijnde in der eeuwigheyt.

Het 7. Capittel.

WAnt dese Melchise-
dek was Koningh van
Salem / een Priester des
allerhoogsten Godts / die
Abraham te gemoete gingh
als hy wederkeerde van het
slaen der Koningen / ende
hem segende:
2 Aen welcken oock Abra-
ham van alles de tiende deel-
de: die voor eerst overgesett
wort / Koningh der gerech-
tigheyt / ende daer na oock
was een Koningh van Sa-
lem / 't welck is een Koningh
des vredes:
3 Sonder vader / sonder
moeder / sonder geslach-
rekeninge / noch beginsel
der dagen / noch eynde des
levens hebbende: maer den
Sone Godts gelijck gewor-
den zijnde / blijft een Prie-
ster in eeuwigheyt.
4 Aenmerckt nu hoe groot
dese geweest zy / aen den
welcken oock Abraham de

Patriarch tiende gegeven
heeft uyt den buyt.
5 Ende die uyt de kinderen
Levi het Priesterdom ont-
fangen / hebben wel bevel
om tiende te nemen van het
volck / nae de wet / dat is /
van hare broederen / hoewel
die uyt de lenden Abrahams
voortgekomen zijn.
6 Maer hy die [sijne] ge-
slacht-rekeninge uyt haer
niet en heeft / die heeft van
Abraham tiende genomen /
ende hem die de beloftenissen
hadde heeft hy gesegent.
7 Nu sonder eenigh tegen-
spreken / 't gene minder is
wort gesegent van 't gene
meerder is.
8 Ende hier nemen wel
tienden de menschen die ster-
ven: maer aldaer [neemtse]
die van welcken getuygt
wort dat hy leeft.
9 Ende / om so te spre-
ken / oock Levi / die tienden
neemt / heeft door Abraham
tienden gegeven:
10 Want hy was nogh in
de lenden des vaders / als
hem Melchisedek te gemoe-
te gingh.
11 Indien dan nu de volko-
menheyt door het Levitische
Priesterschap ware / (want
onder het selve heeft het
volck de wet ontfangen /)
wat noot was 't noch / dat
een ander Priester nae de or-
deninge Melchisedeks soude
opstaen / ende die niet en
soude gesegt worden te zijn
nae de ordeninge Aarons?
12 Want het Priesterschap
verandert zijnde / so geschiet
'er oock nootsakelick veran-
deringe der wet.
13 Want hy / op wien dese
dingen gesegt worden / be-
hoort tot een ander stamme /
van welcke niemant hem tot
den altaer begeven en heeft.
14 Want het is openbaer /
dat onse Heere uyt Juda ge-
sproten is: op welcke stamme
Moses niets gesproken en
heeft van het Priesterschap.
15 Ende [dit] is nogh veel
meer openbaer / so daer nae
de gelijckenisse van Melchi-
sedek een ander Priester op-
staet /
16 Die [dit] niet nae de wet
des vleeschlicken gebodts en
is geworden / maer nae de
kracht des onverganckelic-
ken levens.
17 Want hy getuygt / Gy
zijt Priester in der eeuwig-
heyt nae de ordeninge Mel-
chisedeks.
18 Want de vernietinge
des voorgaenden gebodts
geschiet om desselven swack-
heyts ende onprofijtelick-
heyts wille:
19 Want de wet en heeft
geen dingh volmaeckt / maer
de aenleydinge van een be-
ter hope / door welcke wy
tot Godt genaken.

20 Ende voor soo veel het
niet sonder eedtsweeringe
[en is geschiet]/ (want ge-
ne zijn wel sonder eedtswee-
ringe Priesters geworden:
21 Maer dese met eedtswee-
ringe/ door dien die tot hem
gesegt heeft/ De Heere heeft
gesworen/ende het en sal hem
niet berouwen/ Gy zijt Prie-
ster in der eeuwigheyt nae de
ordeninge Melchisedeks.)
22 Van een soo veel beter
verbont is Jesus borge ge-
worden.
23 Ende gene zijn wel vele
Priesters geworden/ om dat
sy door den doot verhindert
wierden altijt te blijven.
24 Maer dese/ om dat hy
in der eeuwigheyt blijft/
heeft een onverganckelick
Priesterschap.
25 Waerom hy oock vol-
komelick kan saligh maken
de gene die door hem tot
Godt gaen/ also hy altijt
leeft om voor haer te bidden.
26 Want soodanigh een
Hoogepriester betaemde
ons/heyligh/onnoosel/on-
besmett/ afgescheyden van
de sondaren/ ende hooger
dan de hemelen geworden:
27 Dien het niet alle dage
noodigh en was/ gelijck
den Hoogenpriesters/ eerst
voor sijne eygene sonden
slacht-offeren op te offeren/
daer na [voor de sonden]
des volcks: want dat heeft
hy eenmael gedaen als hy
hemselven opgeoffert heeft.
28 Want de wet stelt tot
Hoogepriesters menschen die
swackheyt hebben: maer het
woort der eedtsweeringe/
die na des wet is [gevolgt]/
[stelt] den Sone/ die in der
eeuwigheyt geheyligt is.

Het 8. Capittel.

DE hooftsomme nu der
dingen daer van wy
spreken is/ [dat] wy hebben
soodanigen Hoogenpriester/
die geseten is aen de rechter-
[hant] des throons der Ma-
jesteyt in de hemelen/
2 Een bedienaer des hey-
ligdoms/ ende des waren
Tabernakels/ welcken de
Heere heeft opgerecht/ ende
geen mensche.
3 Want een yegelick Hoo-
gepriester wort gestelt om
gaven ende slacht-offeren te
offeren: waerom het nootsa-
kelick was dat oock dese wat
hadde/ dat hy soude offeren.
4 Want indien hy op aer-
den ware/ so en soude hy
selfs geen Priester zijn/ ter
wijle daer Priesters zijn die
nae de wet gaven offeren:
5 Welcke het voorbeelt
ende de schaduwe der he-
melscher dingen dienen/ ge-
lijck Moses door Godtlicke
aensprake vermaent was/
als hy den Tabernakel vol-
maken soude. Want siet/
segt hy/ dat gy het alles

maeckt nae de afbeeldinge
die u op den bergh getoont is.
6 Ende nu heeft hy soo veel
uytnemender bedieninge ge-
kregen/ als hy oock eenes
beteren verbonts Midde-
laer is/ 't welck in betere
beloftenissen bevestigt is.
7 Want indien dat eerste
[verbont] onberispelick ge-
weest ware/ so en soude voor
het tweede geen plaetse ge-
socht geweest zijn.
8 Want [haer] berispende
segt hy tot haer/ Siet de
dagen komen/ spreeckt de
Heere/ ende ick sal over
het huys Israëls/ ende
over het huys Juda/ een
nieuw verbont oprechten/
9 Niet nae het verbont
dat ick met hare vaderen
gemaeckt hebbe ten dage
als ick haer by de hant nam/
om haer uyt Egyptenlant te
leyden: want sy en zijn in
dat mijn verbont niet geble-
ven/ ende ick hebbe op haer
niet geacht/ segt de Heere.
10 Want dit is het verbont/
dat ick met den huyse Isra-
ëls maken sal na die dagen/
segt de Heere/ Ick sal mijne
wetten in haer verstant ge-
ven/ eñ in hare herten sal ick
die inschrijven: ende ick sal
haer tot een Godt zijn/ende sy
sullen my tot een volck zijn.
11 Ende sy en sullen niet
leeren een yegelick sijnen
naesten/ ende een yegelick
sijnen broeder/ seggende/
Kent den Heere: want sy
sullen my alle kennen van
den kleynen onder haer tot
den grooten onder haer:
12 Want ick sal hare onge-
rechtigheden genadigh zijn/
ende hare sonden ende hare
overtredingen en sal ick
geensins meer gedencken.
13 Als hy segt/ Een nieuw
[verbont]/ so heeft hy het
eerste oudt gemaeckt: dat
nu oudt gemaeckt is ende
veroudet/ is naeby de ver-
dwijninge.

Het 9. Capittel.

SO hadde dan wel oock
het eerste [verbont] rech-
ten des [Godts]diensts/ en-
de het wereltlick heyligdom.
2 Want de Tabernakel was
toebereydt: [namelick] de
eerste/ in welcken was de
kandelaer/ ende de tafel/
ende de toonbrooden/ welc-
ke genaemt wort het heylige:
3 Maer achter het tweede
voorhangsel was de Taber-
nakel/ genaemt het heylige
der heyligen/
4 Hebbende een gouden
wieroockvat/ ende de Arke
des verbonts alom met gout
overdeckt/ in welcke was de
gouden kruycke/ daer het
Manna in was/ ende de staf
Aarons/ die gebloeyt hadde/
ende de tafelen des verbonts.
5 Ende boven over dese
[Arke] waren de Cherubinen
der

der heerlickheyt/ die het ver-
soendecksel beschaduwden :
van welcke dingen wy nu
van stuck tot stuck niet en
sullen seggen.
6 Dese dingen nu aldus
toebereydt zijnde/ so gingen
wel de Priesters in den eer-
sten Tabernakel t' allen tij-
de om de [Godts]diensten te
volbrengen:
7 Maer in den tweeden
[Tabernakel gingh] alleen de
Hoogepriester eenmael des
jaers / niet sonder bloet /
welck hy offerde voor hem-
selven ende [voor] des volcks
misdaden.
8 [Waer mede] de Heylige
Geest dit beduydde / dat de
wegh des heyligdoms nogh
niet openbaer gemaeckt en
was/ soo lange d' eerste Ta-
bernakel nogh stant hadde:
9 Welcke was een afbeel-
dinge voor dien tegenwoor-
digen tijt / in welcken gaven
ende slacht-offeren geoffert
wierden die den genen die den
dienst pleegde niet en konden
heyligen nae de conscientie:
10 [Bestaende] alleen in spij-
sen / ende dranckеn/ ende
verscheydene wasschingen /
ende rechtveerdigmakingen
des vleeschs tot op den tijt
der verbeteringe opgelegt.
11 Maer Christus de Hoo-
gepriester der toekomende
goederen gekomen zijnde / is
door den meerderen ende
volmaeckteren Tabernakel
niet met handen gemaeckt/
dat is/ niet van dit maecksel/
12 Noch door 't bloet der
bocken ende kalveren / maer
door sijn eygen bloet/ een-
mael ingegaen in het hey-
ligdom / een eeuwige verlos-
singe te wege gebracht heb-
bende.
13 Want indien het bloet
der stieren ende bocken / en-
de de assche der jonge koe
besprengende de onreyne /
[haer] heyligt tot de reynig-
heyt des vleeschs:
14 Hoe veel te meer sal het
bloet Christi/ die door den
eeuwigen Geest hemselven
Gode onstraffelick opgeof-
fert heeft/ uwe conscientie
reynigen van doode werc-
ken / om den levenden Godt
te dienen?
15 Ende daerom is hy de
Middelaer des Nieuwen
Testaments/ op dat de doot
[daer tusschen]gekomen zijn-
de/tot versoeninge der over-
tredingen die onder het eer-
ste Testament waren / de
gene die geroepen zijn de be-
lofteniße der eeuwiger erve
ontfangen souden.
16 Want waer een testa-
ment is / daer is het nootsake
dat de doot des testament-
makers [tusschen] kome.
17 Want een testament is
vast in de dooden: dewijle
het noch geene kracht en

heeft / wanneer de testamentmaker leeft.
18 Waerom oock het eerste niet sonder bloet en is ingewyet.
19 Want als alle de geboden nae de wet / van Mose tot alle het volck uytgesproken waren / nam hy het bloet der kalveren ende bocken / met water / ende purperen wolle / ende hysope / besprengde beyde het boeck selve / ende alle het volck /
20 Seggende / Dit is het bloet des Testaments / 't welck Godt aen ulieden heeft geboden.
21 Ende hy besprengde desgelijckx oock den Tabernakel / ende alle de vaten des dienstes met het bloet.
22 Ende alle dingen worden byna door bloet gereynigt nae de wet / ende sonder bloetstortinge en geschiet geen vergevinge.
23 So was het dan nootsake dat wel de voorbeeldingen der dingen die in de hemelen zijn / door dese dingen gereynigt wierden: maer de hemelsche dingen selve door beter offerhanden dan dese.
24 Want Christus en is niet ingegaen in het heyligdom dat met handen gemaeckt is / 't welck is een tegenbeelt des waren / maer in den hemel selve / om nu te verschijnen voor het aengesichte Godts voor ons.
25 Noch oock op dat hy hemselven dickmael soude op-offeren/gelijck de Hoogepriester alle jaer in het heyligdom ingaet met vreemt bloet:
26 (Anders hadde hy dickmael moeten lijden van de grontleggingе der werelt af;) maer nu is hy eenmael in de voleyndinge der eeuwen geopenbaert / om de sonde te niete te doen door sijns selfs offerhande.
27 Ende gelijck het den menschen gesett is eenmael te sterven / ende daer na het oordeel:
28 Alsoo oock Christus eenmael geoffert zijnde om veler sonden wech te nemen / sal ten anderen mael sonder sonde gesien worden van de gene die hem verwachten tot saligheyt.

Het 10. Capittel.

WAnt de wet / hebbende een schaduwe der toekomende goederen / niet het beelt selve der saken / en kan met de selve offerhanden / die sy alle jare gedueriglick op-offeren / nimmermeer heyligen de gene die daer toegaen.
2 Andersins souden sy opgehouden hebben geoffert te worden / om dat de gene die den dienst pleegden geen conscientie meer en souden hebben der sonden / eenmael ge-

gereynigt geweest zijnde :
3 Maer [nu geschiet] in de-
selve alle jare wedergedach-
tenisse der sonden.
4 Want het is onmogelick/
dat het bloet van stieren ende
bocken de sonden wechneme.
5 Daerom komende in de
werelt segt hy / Slacht-offer
ende offerhande en hebt gy
niet gewilt/ maer gy hebt
my het lichaem toebereydt:
6 Brand-offeren ende [of-
fer] voor de sonde en hebben
u niet behaegt.
7 Doe sprack ick / Siet
ick kome (in het begin des
boecks is van my geschre-
ven:) om uwen wille te
doen / o Godt.
8 Als hy te vooren gesegt
hadde/ Slacht-offer/ ende
offerhande / ende brand-of-
fers/ende [offer] voor de son-
den en hebt gy niet gewilt /
noch en hebben u niet be-
haegt: (dewelcke nae de wet
geoffert worden:)
9 Doe sprack hy / Siet ick
kome / om uwen wille te
doen/ o Godt. Hy neemt
het eerste wech / om het
tweede te stellen.
10 In welcken wille wy
geheyligt zijn door de offer-
hande des lichaems Jesu
Christi eenmael [geschiet].
11 Ende een yegelick Prie-
ster stont wel alle dage die-
nende/ ende de selve slacht-
offeren dickmael offerende /
die de sonden nimmermeer
en konnen wechnemen.
12 Maer dese één slacht-
offer voor de sonden geoffert
hebbende / is in eeuwigheyt
geseten aen de rechter[hant]
Godts:
13 Voorts verwachtende
tot dat sijne vyanden gestelt
worden tot een voetbanck
sijner voeten.
14 Want met ééne offer-
hande heeft hy in eeuwig-
heyt volmaeckt de gene die
geheyligt worden.
15 Ende de heylige Geest
getuygt het ons oock.
16 Want na dat hy te voo-
ren gesegt hadde / Dit is
het verbont dat ick met haer
maken sal na die dagen / segt
de Heere / Ick sal mijne
wetten geven in hare her-
ten / ende ick sal die inschrij-
ven in hare verstanden :
17 Ende harer sonden/eñ ha-
rer ongerechtigheden en sal
ick geensins meer gedencken.
18 Waer nu vergevinge der-
selve is / daer en is geen offer-
hande meer voor de sonde.
19 Dewijle wy dan / broe-
ders/vrymoedigheyt hebben
om in te gaen in het heylig-
dom door het bloet Jesu /
20 Op eenen verschen ende
levenden wech / welcken hy
ons ingewyt heeft door het
voorhangsel/ dat is [door]
sijn vleesch:
21 Ende [de wijle wy heb-
ben]

ben] eenen grooten Priester
over het huys Godts:
22 So laet ons toegaen
met een waerachtigh herte/
in volle versekerheyt des
geloofs/ [onse] herten ge-
reynigt zijnde van de quade
conscientie/ende het lichaem
gewasschen zijnde met reyn
water:
23 Laet ons de onwanc-
kelbare belijdenisse der hope
[vast]houden: (want die het
beloofd heeft is getrouw:)
24 Ende laet ons op mal-
kanderen acht nemen/ tot
opscherpinge der liefde ende
der goede wercken:
25 Ende laet ons onse on-
derlinge byeenkomste niet
nalaten/ gelijck sommige de
gewoonte hebben/ maer
[malkanderen] vermanen:
ende [dat] soo veel te meer als
gy siet dat de dagh naedert.
26 Want so wy willens
sondigen/ na dat wy de
kennisse der waerheyt ont-
fangen hebben/ so en blijft
daer geen slacht-offer meer
over voor de sonden:
27 Maer een schrickelicke
verwachtinge des oordeels/
ende hitte des vyers dat de
tegenstanders sal verslinden.
28 Als yemant de wet
Mosis heeft te niete ge-
daen/ die sterft sonder barm-
hertigheyt onder twee ofte
drie getuygen:
29 Hoe veel te swaerder
straffe meynt gy sal hy weer-
digh geacht worden/ die
den Sone Godts vertreden
heeft/ ende het bloet des
Testaments onreyn geacht
heeft/ daer door hy gehey-
ligt was/ ende den Geest
der genade smaetheyt heeft
aengedaen?
30 Want wy kennen hem
die gesegt heeft/ Mijne is
de wrake/ ick sal 't vergel-
den/ spreeckt de Heere.
Ende wederom/ De Heere
sal sijn volck oordeelen.
31 Vreeslick is het te val-
len in de handen des leven-
digen Godts.
32 Doch gedenckt der voo-
rige dagen/ in dewelcke na
dat gy verlicht zijt geweest/
gy veel strijt des lijdens hebt
verdragen.
33 Ten deele/ als gy door
smaetheden ende verdruc-
kingen een schouwspel ge-
worden zijt: ende ten deele/
als gy gemeynschap gehadt
hebt met de gene die alsoo
gehandelt wierden.
34 Want gy hebt oock over
mijne banden medelijden ge-
hadt/ ende de roovinge uwer
goederen met blijtschap aen-
genomen/ wetende dat gy
hebt inselven een beter ende
blijvende goet in de hemelen.
35 En werpt dan uwe vry-
moedigheyt niet wech/ welc-
ke een groote vergeldinge
des loons heeft.

36 Want gy hebt lijdſaem-
heyt van nooden: op dat gy
den wille Godts gedaen heb-
bende/ de belofteniſſe moogt
wechdragen.
37 Want/ Noch een ſeer
weynigh [tijts]/ [ende] hy
die te komen ſtaet ſal ko-
men/ ende niet vertoeven.
38 Maer de rechtveerdige
ſal uyt den geloove leven:
ende ſo [yemant] hem ont-
treckt/ mijne ziele en heeft
in hem geen behagen.
39 Maer wy en zijn niet
van de gene die haer ont-
trecken ten verderve/ maer
van de gene die gelooven tot
behoudinge der ziele.

Het 11. Capittel.

HEt geloove nu is een
vaste gront der dingen
die men hoopt/ [ende] een
bewijs der ſaken die men
niet en ſiet.
2 Want door 't ſelve heb-
ben de oude getuygeniſſe be-
komen.
3 Door het geloove verſtaen
wy dat de werelt door het
woort Godts is toebereydt/
alſo dat de dingen die men
ſiet/ niet geworden zijn uyt/
dingen die geſien worden.
4 Door het geloove heeft
Abel een meerder offerhan-
de Gode geoffert dan Cain/
door welck hy getuygeniſſe
bekomen heeft dat hy recht-
veerdigh was/ alſo Godt
over ſijne gaven getuygeniſſe
gaf: ende door het ſelve
[geloove] ſpreeckt hy nogh
na dat hy geſtorven is.
5 Door het geloove is
Enoch wechgenomen ge-
weeſt/ op dat hy den doot
niet en ſoude ſien; ende hy
en wiert niet gevonden/
daerom dat hem Godt wech-
genomen hadde: want voor
ſijne wechneminge heeft hy
getuygeniſſe gehadt dat hy
Gode behaegde.
6 Maer ſonder geloove is
het onmogelick [Gode] te be-
hagen. Want die tot Godt
komt/ moet gelooven/ dat
hy is/ ende een belooner is
der gene die hem ſoecken.
7 Door het geloove heeft
Noë door Godtlicke aen-
ſprake vermaent zijnde van
de dingen die nogh niet ge-
ſien en wierden/ [ende] be-
vreeſt geworden zijnde/ de
Arke toebereydt tot ſijns
huysgeſins behoudeniſſe:
door welcke [Arke] hy de
werelt heeft veroordeelt/
ende is geworden een erfge-
naem der rechtveerdigheyt
die nae den geloove is.
8 Door het geloove is
Abraham geroepen zijnde/
gehoorſaem geweeſt om uyt
te gaen nae de plaetſe die
hy tot een erfdeel ontfan-
gen ſoude: ende hy is uyt-
gegaen niet wetende waer
hy komen ſoude:
9 Door het geloove is hy
een

een inwoonder geweest in
het lant der belofte/ als in
een vreemt [lant]/ ende heeft
in tabernakelen gewoont
met Isaac ende Jacob/ die
mede-erfgenamen waren der
selver belofte.
10 Want hy verwachtede
de stadt die fondamenten
heeft/ welcker konstenaer
ende bouwmeester Godt is.
11 Door het geloove heeft
oock Sara selve kracht ont-
fangen om zaet te geven/ende
boven den tijt [hares] ouder-
doms heeft sy gebaert: over-
mits sy hem getrouw heeft
geacht die het belooft hadde.
12 Daerom zijn oock van
éénen/ ende dat eenen ver-
storvenen/ [soo vele] in me-
nigte geboren als de sterren
des hemels/ ende als het
zant dat aen den oever der
zee is/ 't welck ontallick is.
13 Dese alle zijn in het ge-
loove gestorven/ de belof-
ten niet verkregen hebben-
de/ maer hebben deselve
van verre gesien/ ende ge-
looft/ ende omhelst/ ende
hebben beleden dat sy gas-
ten ende vreemdelingen op
der aerden waren.
14 Want die sulcke dingen
seggen/ betoonen klaerlick
dat sy een vaderland soecken.
15 Ende indien sy dies
[vaderlants] gedacht hadden
van welck sy uytgegaen wa-
ren/ sy souden tijt gehadt
hebben om weder te keeren:
16 Maer nu zijn sy begee-
righ nae een beter/ dat is/
nae het hemelsche. Daerom
en schaemt hem Godt harer
niet/om hare Godt genaemt
te worden: want hy hadde
haer een stadt bereydt.
17 Door het geloove heeft
Abraham als hy versocht
wiert/ Isaac geoffert/ ende
hy/ die de beloften ontfan-
gen hadde/ heeft [sijnen]
eenighgeborenen geoffert/
18 (Tot den welcken gesegt
was/ In Isaac sal u het zaet
genaemt worden:) overleg-
gende dat Godt machtigh
was [hem] oock uyt de doo-
den te verwecken:
19 Waer uyt hy hem oock
by gelijckenisse wedergekre-
gen heeft.
20 Door het geloove heeft
Isaac [sijne sonen] Jacob en-
de Esau gesegent aengaende
toekomende dingen.
21 Door het geloove heeft
Jacob stervende een yege-
lick der sonen Josephs ge-
segent/ ende heeft aengebe-
den [lenende] op het opper-
ste van sijnen staf.
22 Door het geloove heeft
Joseph stervende gemeldet
van den uytgangh der kinde-
ren Israëls/ ende heeft bevel
gegeven van sijne gebeenten.
23 Door het geloove wiert
Moses/ doe hy geboren was
drie maenden langh van sijne
on-

anders verborgen / overmits sy sagen dat het kindeken schoon was: ende sy en vreesden het gebodt des Konings niet.
24 Door het geloove heeft Moses / nu groot geworden zijnde / geweygert een sone van Pharaos dochter genaemt te worden:
25 Verkiesende liever met het volck Godts qualick gehandelt te worden / dan voor eenen tijt de genietinge der sonde te hebben:
26 Achtende de versmaetheyt Christi meerderen rijckdom te zijn / dan de schatten in Egypten: want hy sagh op de vergeldinge des loons.
27 Door het geloove heeft hy Egypten verlaten / niet vreesende den toorn des Konings. Want hy hieldt sich vast / als siende den onsienlicken.
28 Door het geloove heeft hy het Pascha uytgericht / ende de besprenginge des bloets / op dat de verderver der eerstgeborene haer niet raken en soude.
29 Door het geloove zijn sy de roode zee doorgegaen / als door het drooge: het welcke de Egyptenaers [oock] versoeckende / zijn verdroncken.
30 Door het geloove zijn de mueren van Jericho gevallen / alsse tot seven dagen toe omringt waren geweest.
31 Door het geloove is Rahab de hoere niet omgekomen met de ongehoorsame / als sy de verspieders met vrede hadde ontfangen.
32 Ende wat sal ick nogh [meer] seggen? Want de tijt sal my ontbreken / soude ick verhalen van Gedeon / ende Barak / ende Sampson / ende Jephthe / ende David / ende Samuël / ende de Propheten:
33 Welcke door het geloove Koninckrijcken hebben overwonnen / gerechtigheyt geoeffent / de beloftenissen verkregen / de muylen der leeuwen toegestopt:
34 De kracht des vyers hebben uytgebluscht / de scherpte des sweers zijn ontvloden / uyt swackheyt krachten hebben gekregen / in den krijgh sterck geworden zijn / hebben heyrlegers der vreemde op de vlucht gebracht:
35 De vrouwen hebben hare dooden uyt de opstandinge [weder] gekregen: ende andere zijn uytgereckt geworde / de [aengebodene] verlossinge niet aennemende / op dat sy een beter opstandinge verkrijgen souden.
36 Ende andere hebben bespottingen ende geesselen geproeft / ende oock banden ende gevanckenisse:
37 Zijn gesteenigt geworden / in stucken gezaegt /
her-

verſocht / door het ſweert
ter doot gebracht: hebben
gewandelt in ſchaepsvellen /
[ende] in geytenvellen: ver-
laten / verdruckt / qualick
gehandelt zijnde:
38 (Welcker de werelt niet
weerdigh en was:) hebben in
woeſtijnen gedoolt / eñ [op]
bergen/ende [in] ſpelonken/
ende [in] de holen der aerde.
39 Ende deſe alle / hebben-
de door het geloove getuy-
geniſſe gehadt / en hebben
de beloofte niet verkregen:
40 Alſo Godt wat beters
over ons voorſien hadde / op
dat ſy ſonder ons niet en ſou-
den volmaeckt worden.

Het 12. Capittel.

DAerom dan oock / alſo
wy ſo groot een wolcke
der getuygen rontom ons
hebben liggende / laet ons
afleggen allen laſt / ende de
ſonde die [ons] lichtelick om-
ringt / ende laet ons met lijd-
ſaemheyt loopen de loopba-
ne / die ons voorgeſtelt is:
2 Ziende op den overſten
Leydsman ende voleynder
des geloofs Jeſum / dewelc-
ke voor de vreugt die hem
voorgeſtelt was / het kruyce
heeft verdragen ende ſchan-
de veracht / ende is geſeten
aen de rechter[hant] des
throons Godts.
3 Want aenmerckt deſen
die ſoodanigh een tegenſpre-
ken van de ſondaren tegen
hem heeft verdragen / op dat
gy niet en verſlaeuwt ende
beſwijckt in uwe zielen.
4 Gy en hebt nogh tot den
bloede toe niet tegengeſtaen/
ſtrijdende tegen de ſonde:
5 Ende gy hebt vergeten
de vermaninge / die tot u als
tot ſonen ſpreeckt / mijn
ſone / en acht niet kleyn
de kaſtijdinge des Heeren /
noch en beſwijckt niet als
gy van hem beſtraft wort.
6 Want dien de Heere lief
heeft / kaſtijdt hy: ende hy
geeſſelt eenen yegelicken ſo-
ne dien hy aenneemt.
7 Indien gy de kaſtijdinge
verdraegt / ſo draegt hem
Godt tegen u als ſonen:
(want wat ſone is 'er dien
de vader niet en kaſtijdt?)
8 Maer indien gy ſonder
kaſtijdinge zijt welcker alle
deelachtigh zijn geworden /
ſo zijt gy dan baſtaerden /
ende niet ſonen.
9 Voorders wy hebben de
vaders onſes vleeſchs wel
tot kaſtijders gehadt / ende
wy ontſagenſe: ſullen wy
[dan] niet veel meer den Va-
der der geeſten onderwor-
pen zijn / ende leven?
10 Want gene hebben [ons]
wel voor eenen korten tijt /
nae dat het haer goet doch-
te/gekaſtijdt: maer deſe kaſ-
tijdt [ons] tot [onſen] nutte/
op dat wy ſijner heyligheyt
ſouden deelachtigh worden.

11 En-

11 Ende alle kastijdinge / als die tegenwoordigh is / en schijnt geen [sake] van vreugde / maer van droefheyt te zijn: doch daer nae geeft sy van haer eene vreedsame vrucht der gerechtigheyt den genen die door de selve geoeffent zijn.
12 Daerom recht weder op de trage handen / ende de slappe knien:
13 Ende maeckt rechte paden voor uwe voeten / op dat het gene kreupel is niet verdraeyt en worde / maer [dat] het veel meer genesen worde.
14 Jaegt den vrede na met allen / ende de heyligmakinge / sonder welcke niemant den Heere sien en sal:
15 Toesiende dat niet yemant en verachtere van de genade Godts: dat niet eenige wortel der bitterheyt opwaerts spruytende beroerte en make / ende door deselve vele ontreynigt en worden.
16 Dat niet yemant en zy een hoereerder / ofte een onheylige / gelijck Esau / die om ééne spijse het recht van sijne eerstgeboorte wechgaf.
17 Want gy weet dat hy oock daer nae / de segeninge willende be-erven / verworpen wiert. Want hy en vondt geen plaetse des berouws / hoewel hy deselve met tranen socht.
18 Want gy en zijt niet gekomen tot den tastelicken bergh / en 't brandende vyer / ende donckerheyt / ende duysternisse / ende onweder:
19 Ende tot het geklanck der basuyne / ende de stemme der woorden: welcke diese hoorden / baden dat het woort tot haer niet meer en soude gedaen worden.
20 (Want sy en konden niet dragen 't gene daer geboden wiert / Indien oock een gedierte den bergh aenraeckt / het sal gesteenigt / ofte met eenen pijl doorschoten worden.
21 Ende Moses / soo vreeslick was het gesichte / seyde / Ick ben gantsch bevreest ende beevende.
22 Maer gy zijt gekomen tot den bergh Sion / ende de stadt des levendigen Godts / tot het hemelsche Jerusalem / ende de vele duysenden der Engelen /
23 Tot de algemeyne vergaderinge ende de gemeynte der eerstgeborene / die in de hemelen opgeschreven zijn / ende tot Godt den Rechter over alle / ende de geesten der volmaeckte rechtveerdige.
24 Ende tot den Middelaer des Nieuwen Testaments Jesum / ende het bloet der besprenginge / dat betere dingen spreeckt dan Abel.
25 Siet toe dat gy dien die spreeckt niet en verwerpt:

want

want indien dese niet en zijn
ontvloden / die den genen
verwierpen welcke op aer-
den Godtlicke antwoorden
gaf / veel meer [en sullen] wy
niet [ontvlieden] / so wy ons
van dien afkeeren die van de
hemelen [is]:
26 Wiens stemme doe de
aerde beweegde: maer nu
heeft hy verkondigt / seg-
gende / Noch eenmael sal
ick bewegen niet alleen de
aerde / maer oock den hemel.
27 Ende dit [woort] / Noch
eenmael / wijst aen de veran-
deringe der beweeglicke din-
gen / als welcke gemaeckt
waren / op dat blijven sou-
den de dingen die niet be-
weeglick en zijn.
28 Daerom also wy een
onbeweeglick Koninckrijck
ontfangen / laet ons de ge-
nade [vast]houden / door de-
welcke wy welbehagelick
Gode mogen dienen / met
eerbiedinge ende Godt-
vruchtigheyt.
29 Want onse Godt is een
verteerende vyer.

Het 13. Capittel.

DAt de broederlicke lief-
de blijve.
2 Vergeet de herbergsaem-
heyt niet: want hier door
hebben sommige onwetens
Engelen geherbergt.
3 Gedenckt der gevange-
ne als of gy mede gevangen
waert: [ende] der gene die
qualick gehandelt worden /
als of gy oock selve in 't
lichaem [qualick gehandelt]
waert.
4 Het houwelick [is] eerlick
onder allen / ende het bedde
onbevleckt: maer hoereer-
ders ende overspeelders sal
Godt oordeelen.
5 [Uwe] wandel zy sonder
geltgierigheyt: ende zijt ver-
genoegt met het tegenwoor-
dige. Want hy heeft gesegt /
Ick en sal u niet begeven /
noch ick en sal u niet verlaten.
6 So dat wy vrymoede-
lick durven seggen / De
Heere is my een helper / en-
de ick en sal niet vreesen wat
my een mensche sal doen.
7 Gedenckt uwer Voor-
gangeren / die u het woort
Godts gesproken hebben:
[ende] volgt haer geloove
na / aenschouwende de uyt-
komste [harer] wandelinge.
8 Jesus Christus is giste-
ren ende heden de selve ende
in der eeuwigheyt.
9 En wort niet omge-
voert met verscheydene en-
de vreemde leeringen. Want
het is goet dat het herte
gesterckt worde door gena-
de / niet door spijsen / door
welcke geen nuttigheyt be-
komen en hebben die [daer
in] gewandelt hebben.
10 Wy hebben eenen al-
taer / van den welcken geen
macht en hebben te eten
die

die den Tabernakel dienen.
11 Want welcker dieren bloet voor de sonde gedragen wiert in het heyligdom door den Hoogenpriester / derselver lichamen wierden verbrandt buyten de legerplaetse.
12 Daerom heeft oock Jesus / op dat hy door sijn eygen bloet het volck soude heyligen / buyten de poorte geleden.
13 So laet ons dan tot hem uytgaen buyten de legerplaetse / sijne smaetheyt dragende.
14 Want wy en hebben hier geen blijvende stadt / maer wy soecken de toekomende.
15 Laet ons dan door hem altijt Gode opofferen een offerhande des lofs / dat is de vrucht der lippen die sijnen name belijden.
16 Ende en vergeet der weldadigheyt ende der mededeelsaemheyt niet: want aen soodanige offerhanden heeft Godt een welbehagen.
17 Zijt uwen Voorgangeren gehoorsaem / ende zijtse onderdanigh. Want sy waken voor uwe zielen / als die rekenschap geven sullen: op dat sy dat doen mogen met vreugde / ende niet al suchtende. Want dat en is u niet nuttigh.
18 Biddet voor ons: want wy vertrouwen dat wy een goede conscientie hebben / als die in alles willen eerlick wandelen.
19 Ende ick bidde [u] te meer dat gy dit doet / op dat ick te eerder ulieden magh wedergegeven worden.
20 De Godt nu des vredes / die den grooten Herder der schapen door het bloet des eeuwigen Testaments uyt den dooden heeft wedergebracht / [namelick] onsen Heere Jesum [Christum]:
21 Die volmake u in allen goeden wercke / op dat gy sijnen wille meugt doen: werckende in u 't gene voor hem welbehagelick is / door Jesum Christum: den welcken zy de heerlickheyt in alle eeuwigheyt. Amen.
22 Doch ick bidde u / broeders / verdraegt het woort deser vermaninge: want ick hebbe u in 't korte geschreven.
23 Weet dat de broeder Timotheus losgelaten is / met welcken (so hy haest komt) ick u sal sien.
24 Groetet alle uwe Voorgangeren / ende alle de heylige. U groeten die van Italien zijn.
25 De genade zy met u allen. Amen.

[*De Sendbrief*] aen de Hebreen is uyt Italien geschreven [*ende*] door Timotheum [*gesonden*].

De

De Algemeyne Sendbrief
des Apostels

JACOBI.

Het Eerste Capittel.

JACOBUS, een dienst-
knecht Godts ende des
Heeren Jesu Christi/den
twaelf stammen die in de ver-
stroyinge zijn/ saligheyt.
2 Acht het voor groote
vreugde/ mijne broeders/
wanneer gy in velerley ver-
soeckinge valt:
3 Wetende dat de bepzoe-
vinge uwes geloofs lijdsaem-
heyt werckt.
4 Doch de lijdsaemheyt
hebbe een volmaeckt werck/
op dat gy moogt volmaeckt
zijn ende geheel oprecht/ in
geen dingh gebreckelick.
5 Ende indien yemant van
u wijsheyt ontbreeckt/ dat
hyse van Godt begeere/ die
een yegelick mildelick geeft/
ende niet en verwijt: ende sy
sal hem gegeven worden.
6 Maer dat hyse begeere in
geloove/ niet twijffelende:
want die twijffelt is een bare
der zee gelijck/ die van den
wint gedreven ende op ende
neer geworpen wort.
7 Want die mensche en
meyne niet dat hy yet ont-
fangen sal van den Heere:
8 Een dobbelhertigh man
[is] ongestadigh in alle sijne
wegen.
9 Maer de broeder die ne-
drigh is/ roeme in sijne
hoogheyt:
10 Ende de rijcke in sijne
vernederinge: want hy sal
als een bloeme des gras
voorbygaen.
11 Want de sonne is opge-
gaen met de hitte/ ende heeft
het gras dorre gemaeckt/ en-
de sijn bloeme is afgevallen/
ende de schoone gedaente
hares aenschijns is vergaen:
alsoo sal oock de rijcke in sij-
ne wegen verwelckeren.
12 Saligh is de man die ver-
soeckinge verdraegt: want
als hy beproeft sal geweest
zijn/ so sal hy de kroone des
levens ontfangen/ welcke de
Heere belooft heeft den ge-
nen die hem lief hebben.
13 Niemant als hy ver-
socht wort/ en segge/ Ick
worde van Godt versocht:
want Godt en kan niet ver-
socht worden met het quade/
ende hy selve en versoeckt
niemant.
14 Maer een yegelick wort
versocht als hy van sijne
eygene begeerlickheyt afge-
trocken ende verlockt wort.
15 Daer na de begeerlick-
heyt ontfangen hebbende
baert sonde: ende de sonde
voleyndigt zijnde baert de
doot.
16 En dwaelt niet/ mijne
geliefde broeders.
17 Alle goede gave/ ende
alle volmaeckte gifte is van
bo-

boven/ van den Vader der
lichten afkomende/ by welc-
ken geen veranderinge en
is/ ofte schaduwe van om-
keeringe.
18 Nae sijnen wille heeft
hy ons gebaert door het
woort der waerheyt / op
dat wy souden zijn [als] eer-
stellingen sijner schepselen.
19 So dan / mijne geliefde
broeders / een yegelick men-
sche zy rasch om te hooren /
traegh om te spreken/traegh
tot toorn.
20 Want de toorn des mans
en werckt Godts gerechtig-
heyt niet.
21 Daerom afgelegt heb-
bende alle vuyligheyt ende
overvloet van boosheyt /
ontfangt met sachtmoedig-
heyt het woort dat in [u] ge-
plant wort/ 't welck uwe
zielen kan saligh maken.
22 Ende zijt daders des
woorts/ eñ niet alleen hoor-
ders / uselven met valsche
overleggingen bedriegende.
23 Want so yemant een
hoorder is des woorts/ en-
de niet een dader/ die is een
man gelijck / welcke sijn
aengeboren aengesicht be-
merckt in eenen spiegel.
24 Want hy heeft hemselven
bemerckt/ ende is wechge-
gaen/ende heeft terstont ver-
geten hoedanigh hy was.
25 Maer die insiet in de
volmaeckte wet / die der
vryheyt is / ende daer by
blijft/ dese geen vergetelick
hoorder geworden zijnde /
maer een dader des wercks /
dese [segge ick] sal gelucksa-
ligh zijn in dit sijn doen.
26 Indien yemant onder u
dunckt dat hy Godtsdien-
stigh is / ende sijne tonge niet
in toom en houdt / maer sijn
herte verleydt/ deses Godts-
dienst is ydel.
27 De suyvere ende on-
bevleckte Godtsdienst voor
Godt ende den Vader is de-
se/ Weesen ende weduwen
besoecken in hare verdruc-
kinge / [ende] hemselven
onbesmett bewaren van de
werelt.

Het 2. Capietel.

Mijne broeders / en hebt
niet het geloove onses
Heeren Jesu Christi / [des
Heeren] der heerlickheyt met
aennemingen des persoons.
2 Want so in uwe verga-
deringe quame een man
met eenen gouden ringh
aen den vinger / in een cier-
licke kleedinge / ende daer
quame oock een arm man
in met een slechte kleedinge:
3 Ende gy soudt aensien den
genen die de cierlicke klee-
dinge draegt / ende tot hem
seggen / Sit gy hier op een
eerlicke plaetse: ende soudt
seggen tot den armen /
Staet gy daer/ ofte/ Sit
hier onder mijne voetbanck.

4 En hebt gy dan niet in uselven een onderscheyt gemaeckt / ende zÿt rechters geworden van quade overleggingen?

5 Hoort / mÿne geliefde broeders / en heeft Godt niet uytverkoren de arme deser werelt / [om] rÿck [te zijn] in 't geloove / ende erfgenamen des Koninckrÿcks / 't welck hy belooft den genen die hem lief hebben?

6 Maer gy hebt den armen oneere aengedaen. En overweldigen u niet de rÿcke / ende [en] treckense u [niet] tot de Rechterstoelen?

7 En lasteren sy niet den goeden naem die over u aengeroepen is?

8 Indien gy dan de Koninckliche wet volbrengt / nae de Schrift / Gy sult uwen naesten lief hebben als uselven / so doet gy wel:

9 Maer indien gy den persoon aenneemt / so doet gy sonde / ende wort van de wet bestraft als overtreders.

10 Want wie de geheele wet sal houden / ende in één sal struyckelen / die is schuldigh geworden aen allen.

11 Want die gesegt heeft / Gy en sult geen overspel doen / die heeft oock gesegt / Gy en sult niet dooden. Indien gy nu geen overspel en sult doen / maer sult dooden / so zÿt gy een overtreder der wet geworden.

12 Spreeckt alsoo / ende doet alsoo / als die door de wet der vryheyt sult geoordeelt worden.

13 Want een onbarmhertigh oordeel [sal gaen] over de gene die geene barmhertigheyt gedaen en heeft: ende de barmhertigheyt roemt tegen het oordeel.

14 Wat nuttigheyt is het / mÿne broeders / indien yemant segt / dat hy het geloove heeft / ende en heeft de wercken niet? kan dat geloove hem saligh maken?

15 Indiender nu een broeder ofte suster naeckt souden zÿn / ende gebreck souden hebben van dagelicksch voedsel:

16 Ende yemant van u tot haer soude seggen / Gaet henen in vrede / wort warm / ende wort versadigt: ende gylieden en soudet haer niet geven de nootdruftigheden des lichaems / wat nuttigheyt is dat?

17 Alsoo oock het geloove / indien het de wercken niet en heeft / is by hemselven doot.

18 Maer sal yemant seggen / Gy hebt het geloove / ende ick hebbe de wercken: toont my uw geloove uyt uwe wercken / ende ick sal u uyt mÿne wercken mÿn geloove toonen.

19 Gy gelooft dat Godt een eenigh [Godt] is: gy doet wel:

wel: de duyvelen geloovē
't oock/ ende sy tsitteren.
20 Maer wilt gy weten/
o ydel mensche/ dat het ge-
loove sonder de wercken
doot is?
21 Abraham onse vader is
hy niet uyt de wercken ge-
rechtveerdigt/ als hy Isaac
sijnen sone geoffert heeft op
den altaer?
22 Siet gy wel dat het ge-
loove medegewrocht heeft
met sijne wercken/ ende het
geloove volmaeckt is ge-
weest uyt de wercken?
23 Ende de Schrift is ver-
vult geworden/ die daer
segt/ Ende Abraham ge-
loofde Godt/ ende het is
hem tot rechtveerdigheyt ge-
rekent: ende hy is een vrient
Godts genaemt geweest.
24 Siet gy dan nu dat een
mensche uyt de wercken ge-
rechtveerdigt wort/ eñ niet
alleenlick uyt het geloove?
25 Ende desgelijcks oock
Rahab de hoere/ is sy niet
uyt de wercken gerechtveer-
digt geweest als sy de geson-
dene heeft ontfangen/ ende
door eenen anderen wegh
uytgelaten?
26 Want gelijck het lichaem
sonder geest doot is/ alsoo
is oock het geloove sonder
de wercken doot.

Het 3. Capittel.

EN zijt niet vele mee-
sters/ mijne broeders/
wetende dat wy te meerder
oordeel sullen ontfangen.
2 Want wy struyckelen alle
in vele. Indien yemant in
woorden niet en struyckelt/
die is een volmaeckt man/
machtigh om oock het ge-
heel lichaem in den toom
te houden.
3 Siet/ wy leggen den
peerden toomen in de mon-
den/ op dat sy ons souden
gehoorsaemen/ ende wy ley-
den [daer mede] haer geheel
lichaem om:
4 Siet oock de schepen/
hoewelse soo groot zijn/ en-
de van harde winden gedre-
ven/ sy worden ommege-
wendt van een seer kleyn
roer/ waer henen oock de
begeerte des stierders wil:
5 Alsoo oock de tonge is
een kleyn lidt/ ende roemt
[nochtans] groote dingen.
Siet/ een kleyn vyer hoe
grooten hoop houts het
aensteeckt.
6 De tonge is oock een
vyer/ een werelt der onge-
rechtigheyt: alsoo is de ton-
ge onder onse leden gestelt/
welcke het geheel lichaem
besmett/ ende ontsteeckt het
radt [onser] geboorte/ ende
wort ontsteken van de helle.
7 Want alle nature beyde
der wilde dieren/ ende der
vogelen/ beyde der kruy-
pende ende der zeedieren/
wort getemt/ ende is getemt

gewcest van de menschelic-
ste nature:
8 Maer de tonge en kan
geen mensche temmen. Sy is
een onbedwingelick quaet:
vol van doodelick venijn.
9 Door haer loven wy Godt
ende den Vader/ ende door
haer vervloecken wy de
menschen/ die nae de gelijc-
kenisse Godts gemaeckt zijn.
10 Uyt den selven mont
komt voort segeninge ende
vervloeckinge. Dit en moet/
mijne broeders/ alsoo niet
geschieden.
11 Welt oock een fonteyne
uyt een selve ader het soet
ende het bitter?
12 Kan oock/ mijne broe-
ders/ een vijgeboom olijven
voortbrengen/ of een wijn-
stock vijgen? Alsoo [en kan]
geen fonteyne sout ende soet
water voortbrengen.
13 Wie is wijs ende verstan-
digh onder u? Die bewijse
uyt [sijnen] goeden wandel
sijne wercken in sachtmoe-
dige wijsheyt.
14 Maer indien gy bitte-
ren nijt ende twistgierigheyt
hebt in uw herte/ so en
roemt ende en liegt niet te-
gen de waerheyt.
15 Dese en is de wijsheyt
niet die van boven afkomt:
maer is aerdsch/ natuerlick/
duyvelsch.
16 Want waer nijt ende
twistgierigheyt is/ aldaer
is verwerringe/ ende alle
boose handel.
17 Maer de wijsheyt die
van boven is/ die is ten eer-
sten suyver/ daer na vreed-
saem/ bescheyden/ gesegge-
lick/ vol van barmhertig-
heyt ende van goede vruch-
ten/ niet partijdelick oor-
deelende/ ende ongeveynst.
18 Ende de vrucht der
rechtveerdigheyt wort in
vrede gezaeyt/ voor de gene
die vrede maken.

Het 4. Capittel.

VAn waer [komen] krij-
gen ende vechteryen
onder u? [Komense] niet hier
van/ [namelick] uyt uwe
wellusten die in uwe leden
strijt voeren?
2 Gy begeert/ ende hebt
niet: gy benijdet ende yvert
[nae dingen]/ ende en kont-
[se] niet verkrijgen: gy vecht
ende voert krijgh/ doch gy
en hebt niet/ om dat gy
niet en biddet.
3 Gy biddet/ ende gy en
ontfangt niet/ om dat gy
qualick biddet/ op dat gy
het in uwe wellusten door-
brengen soudt.
4 Overspeelders ende over-
speelderessen/ en weet gy niet
dat de vrientschap der werelt
een vyantschap Godts is?
So wie dan een vrient der
werelt wil zijn/ die wort
een vyant Godts gestelt.
5 Of meynt gy dat de
Schrift

Schrift te vergeefs segt / De
Geest die in ons woont heeft
die lust tot nijdigheyt?
6 Ja hy geeft meerder
genade. Daerom segt [de
Schrift] / Godt wederstaet
de hoovaerdige / maer de
nedrige geeft hy genade.
7 So onderwerpt u dan Go-
de: wederstaet den duyvel /
ende hy sal van u vlieden.
8 Naket tot Godt / ende
hy sal tot u naken. Reynigt
de handen gy sondaers /
ende suyvert de herten gy
dobbelhertige.
9 Draegt u als elendige /
ende treurt ende weent: uw
lacchen worde verandert in
treuren / ende [uwe] blijt-
schap in bedroeftheyt.
10 Vernedert u voor den
Heere / ende hy sal u ver-
hoogen.
11 Broeders / en spreeckt
niet qualick van malkande-
ren. Die van [sijnen] broe-
der qualick spreeckt ende
sijnen broeder oordeelt / die
spreeckt qualick van de wet /
ende oordeelt de wet. Indien
gy nu de wet oordeelt / so en
zijt gy geen dader der wet /
maer een rechter.
12 Daer is een eenigh Wet-
gever / die behouden kan
ende verderven. Doch wie
zijt gy die eenen anderen
oordeelt?
13 Wel-aen nu gy die daer
segt / Wy sullen heden ofte
morgen nae sulcken stadt rey-
sen / ende aldaer één jaer
overbrengen / ende koop-
manschap drijven / ende win-
ste doen:
14 Die gy niet en weet
wat morgen [geschieden sal]:
want hoedanigh is uw le-
ven? Want het is een damp
die voor een weynigh [tijts]
gesien wort / ende daer na
verdwijnt.
15 In plaetse dat gy soudt
seggen / Indien de Heere
wil / ende wy leven sullen /
so sullen wy dit ofte dat doen.
16 Maer nu roemt gy in
uwen hoogmoet: alle soo-
danige roem is boos.
17 Wie dan weet goet te
doen / ende niet en doet /
dien is het sonde.

Het 5. Capittel.

WEl-aen nu gy rijcke /
weent ende huylt over
uwe elendigheden / die over
u komen.
2 Uw rijckdom is verrott /
eñ uwe kleederen zijn van de
motten gegeten geworden.
3 Uw gout ende silver is
verroest: ende hare roest sal
u zijn tot een getuygenisse /
ende sal uw vleesch als een
vyer verteeren: gy hebt
schatten vergadert in de
laetste dagen.
4 Siet / de loon der werck-
lieden die uwe landen ge-
maeyt hebben / welcke van
u verkort is / roept: ende

het geschrey der gene die
geoogst hebben is gekomen
tot in de ooren des Heeren
Sabaoth.
5 Gy hebt leckerlick ge-
leeft op der aerden / ende
wellusten gevolgt: gy hebt
uwe herten gevoedt als in
eenen dagh der slachtinge.
6 Gy hebt veroordeelt /
gy hebt gedoodt den recht-
veerdigen : [ende] hy en
wederstaet u niet.
7 So zijt dan lanckmoe-
digh / broeders / tot de toe-
komste des Heeren. Siet /
de lantman verwacht de
kostelicke vrucht des lants /
lanckmoedigh zijnde over
deselve / tot dat het den
vroegen ende spaden regen
sal hebben ontfangen.
8 Weest gy oock lanck-
moedigh / versterckt uwe
herten: want de toekomste
des Heeren genaeckt.
9 En sucht niet tegen mal-
kanderen / broeders / op dat
gy niet veroordeelt en wort.
Siet / de Rechter staet voor
de deure.
10 Mijne broeders / neemt
tot een exempel des lijdens
ende der lanckmoedigheyt /
de Propheten / die [in] den
name des Heeren gesproken
hebben.
11 Siet / wy houdense ge-
luckfaligh die verdragen. Gy
hebt de verdraegsaemheyt
Jobs gehoort / ende gy hebt
het eynde des Heeren gesien /
dat de Heere seer barmher-
tigh is ende een ontfermer.
12 Doch voor alle dingen /
mijne broeders / en sweert
niet / noch by den hemel /
noch by de aerde / noch
eenigen anderen eedt: maer
uw ja / zy ja / ende het neen /
neen : op dat gy in geen
oordeel en valt.
13 Is yemant onder u in
lijden? dat hy bidde: is ye-
mant goets moets? dat hy
psalmsinge.
14 Is yemant kranck on-
der u? dat hy tot hem roepe
de Ouderlingen der gemeyn-
te / ende dat sy over hem
bidden / hem salvende met
olie in den name des Heeren:
15 Ende het gebedt des ge-
loofs sal den siecken behou-
den / ende de Heere sal hem
oprechten / ende so hy son-
den gedaen sal hebben / het
sal hem vergeven worden.
16 Belijdt malkanderen de
misdaden / ende bidt voor
malkanderen / op dat gy ge-
sont wordet. Een krachtigh
gebedt des rechtveerdigen
vermagh veel.
17 Elias was een mensche
van gelijcke bewegingen als
wy / ende hy badt een ge-
bedt dat het niet en soude
regenen: ende het en regen-
de niet op de aerde in drie
jaren ende ses maenden.
18 Ende hy badt wederom /
ende

ende de hemel gaf regen / ende de aerde bracht hare vrucht voort.
19 Broeders / indien yemant onder u van de waerheyt is afgedwaelt / ende hem yemant bekeert /
20 Die wete / dat de gene / die eenen sondaer van de dwalinge sijnes wegs bekeert / sal een ziele van den doot behouden / ende sal menigte der sonden bedecken.

De Eerste Algemeyne Sendbrief des Apostels

P E T R I.

Het Eerste Capittel.

PETRUS, een Apostel Jesu Christi / den vreemdelingen verstroyt in Ponto / Galatien / Cappadocien / Asien / ende Bithynien:
2 Den uytverkorenen nae de voorkennisse Godts des Vaders / in de heyligmakinge des Geests / tot gehoorsaemheyt ende besprenginge des bloets Jesu Christi: Genade ende vrede zy u vermenigvuldigt.
3 Geloofst zy de Godt ende Vader onses Heeren Jesu Christi / die nae sijne groote barmhertigheyt ons heeft wedergeboren / tot een levende hope / door de opstandinge Jesu Christi uyt den dooden /
4 Tot een onverderflicke / ende onbevlecklicke / ende onverwelcklicke erffenisse / die in de hemelen bewaert is voor u /
5 Die gy in de kracht Godts bewaert wort door het geloove / tot de saligheyt die bereydt is om geopenbaert te worden in den laetsten tijt.
6 In welcken gy u verheugt / nu een weynigh [tijts] (so het noodigh is) bedroeft zijnde door menigerley versoeckingen:
7 Op dat de beproevinge uwes geloofs / die veel kostelicker is dan des gouts 't welck vergaet ende door het vyer beproeft wort / bevonden worde te zijn tot lof / ende eere / ende heerlickheyt / in de openbaringe Jesu Christi:
8 Den welcken gy niet gesien en hebt / ende [nochtans] lief hebt: in den welcken gy nu / hoewel [hem] niet siende / maer geloovende / u verheugt met eene onuytsprekelicke ende heerlicke vreugde:
9 Verkrijgende het eynde uwes geloofs / [namelick] de saligheyt der zielen.
10 Van welcke saligheyt ondervraegt ende ondersocht hebben de Propheten / die geprophetеert hebben van de genade aen u [geschiet]:
11 Ondersoeckende op welcken ofte hoedanigen tijt de geest Christi / die in haer was / beduydde ende te voo-

ren getuygde het lijden [dat]
op Christum [komen soude]/
ende de heerlickheyt daer na
[volgende].
12 Den welcken geopen-
baert is / dat sy niet haer
selven / maer ons bedienden
dese dingen / die u nu aen-
gedient zijn by de gene die
u het Evangelium verkon-
digt hebben door den Hey-
ligen Geest die van den he-
mel gesonden is / in welcke
dingen de Engelen begee-
righ zijn in te sien.
13 Daerom opschortende
de lendenen uwes verstants /
[ende] nuchteren zijnde /
hoopt volkomelick op de
genade die u toegebracht
wort in de openbaringe Jesu
Christi.
14 Als gehoorsame kinde-
ren / en wort niet gelijckfor-
migh den begeerlickheden /
die te vooren in uwe onwe-
tentheyt waren:
15 Maer gelijck hy die u ge-
roepen heeft heyligh is / [so]
wort oock gy selve heyligh
in allen [uwen] wandel /
16 Daerom dat 'er geschre-
ven is / Zijt heyligh / want
ick ben heyligh.
17 Ende indien gy tot eenen
Vader aenroept den genen
die sonder aenneminge des
persoons oordeelt nae eens
yegelicks werck / so wan-
delt in vreese den tijt uwer
inwooninge:
18 Wetende dat gy niet
door verganckelicke dingen /
silver ofte gout / verlost en
zijt uyt uwe ydele wandelin-
ge / die [u] van de vaderen
overgelevert [is]:
19 Maer door het dierbaer
bloet Christi / als eens on-
bestraffelicken ende onbe-
vleckten Lams:
20 Dewelcke wel voorge-
kent is geweest voor de
grontlegginge der werelt /
maer geopenbaert is in de-
se laetste tijden om uwent
wille:
21 Die gy door hem gelooft
in Godt / welcke hem op-
geweckt heeft uyt den doo-
den / ende hem heerlickheyt
gegeven heeft / op dat uw
geloove ende hope op Godt
zijn soude.
22 Hebbende [dan] uwe
zielen gereynigt in de ge-
hoorsaemheyt der waer-
heyt / door den Geest / tot
ongeveynsde broederlicke
liefde / so hebt malkande-
ren yveriglick lief uyt een
reyn herte:
23 Die gy wedergeboren
zijt niet uyt vergankelic-
ken / maer [uyt] onverganc-
kelicken zade / door het le-
vende ende eeuwigblijvende
woort Godts.
24 Want alle vleesch is als
gras / ende alle heerlickheyt
des menschen is als een bloe-
me des gras. Het gras is
ver-

verdorret/ ende sijn bloeme
is afgevallen:
25 Maer het woort des
Heeren blijft in der eeuwig-
heyt: ende dit is het woort
dat onder u verkondigt is.

Het 2. Capittel

SO legt dan af alle quaet-
heyt/ ende alle bedrogh/
ende geveynstheyt/ ende nij-
digheyt/ ende alle achter-
klappingen/
2 Ende als nieuwgeborene
kinderkens/ zijt seer begee-
righ nae de redelicke onver-
valschte melck/ op dat gy
door deselve meugt opwas-
sen:
3 Indien gy anders ge-
smaeckt hebt dat de Heere
goedertieren is.
4 Tot welcken komende
[als tot] eenen levenden steen/
van de menschen wel verwor-
pen/ maer by Godt uytver-
koren/ [ende] dierbaer:
5 So wordet gy oock selve/
als levende steenen/ gebouwt
[tot] een geestelick huys/
[tot] een heyligh Priester-
dom/ om geestelicke offer-
handen op te offeren/ die
Gode aengenaem zijn door
Jesum Christum.
6 Daerom is oock vervat-
tet in de Schrift/ Siet ick
legge in Sion eenen uyter-
sten hoecksteen/ die uytver-
koren [ende] dierbaer is:
ende/ Die in hem gelooft en
sal niet beschaemt worden.
7 U dan die gy gelooft is
hy dierbaer: maer den on-
gehoorsamen [wort gesegt]/
De steen dien de bouwlieden
verworpen hebben/ dese is
geworden tot een hooft des
hoecks/ ende een steen des
aenstoots/ ende een rotze
der ergernisse:
8 Den genen [namelick]
die haer aen het woort stoo-
ten/ ongehoorsaem zijnde/
waer toe sy oock gesett zijn.
9 Maer gy zijt een uyt-
verkoren geslachte/ een Ko-
ninckliick Priesterdom/ een
heyligh volck/ een verkre-
gen volck: op dat gy soudet
verkondigen de deugden des
genen die u uyt de duyster-
nisse geroepen heeft tot sijn
wonderbaer licht.
10 Die gy eertijts geen
volck en waert/ maer nu
Godts volck zijt: die [eer-
tijts] niet ontfermt en waert/
maer nu ontfermt zijt ge-
worden.
11 Geliefde/ ick vermane
[u] als inwooners ende
vreemdelingen/ dat gy u
onthoudt van de vleeschelic-
ke begeerlickheden/ welcke
krijgh voeren tegen de ziele:
12 Ende houdt uwen wan-
del eerlick onder de Heyde-
nen: op dat in 't gene sy qua-
lick van u spreken/ als van
quaetdoenders/ sy uyt de
goede wercken die sy in [u]
sien/ Godt verheerlicken

mogen in den dagh der be-
soeckinge.
13 Zijt dan alle mensche-
licke ordeninge onderda-
nigh / om des Heeren wille:
het zy den Koningh / als de
opperste macht hebbende:
14 Het zy den Stadthou-
deren / als die van hem ge-
sonde worden / tot straffe
wel der quaetdoenders /
maer [tot] prijs der gene die
goet doen.
15 Want alsoo is 't de wille
Godts / dat gy weldoende den
mont stopt aen de onwetent-
heyt der dwase menschen:
16 Als vrye / ende niet de
vryheyt hebbende als een
decksel der boosheyt / maer
als dienstknechten Godts.
17 Eert een yegelick: hebt
de broederschap lief: vreest
Godt: eert den Koningh.
18 Gy huysknechten / zijt
met alle vreese onderdanigh
den heeren / niet alleen den
goeden ende beschheydenen /
maer oock den harden.
19 Want dat is genade /
indien yemant / om de con-
scientie voor Godt / swarig-
heyt verdraegt / lijdende ten
onrechte.
20 Want wat lof is het in-
dien gy verdraegt als gy son-
digt / ende [daer over] gesla-
gen wort? Maer indien gy
verdraegt als gy weldoet /
ende [daer over] lijdet / dat
is genade by Godt.
21 Want hier toe zijt gy
geroepen / dewijle oock
Christus voor ons geleden
heeft / ons een exempel nala-
tende / op dat gy sijne voet-
stappen soudet navolgen.
22 Die geen sonde gedaen
en heeft / noch daer en is
geen bedrogh in sijnen mont
gevonden.
23 Die als hy gescholden
wiert / niet weder en scholdt /
ende als hy leedt / niet en
dreyghde: maer gaf het over
aen dien die rechtveerdelick
oordeelt.
24 Die selve onse sonden in
sijn lichaem gedragen heeft
op het hout: op dat wy de
sonden afgestorven zijnde /
der gerechtigheyt leven sou-
den: door wiens stramen
gy genesen zijt.
25 Want gy waert als dwa-
lende schapen: maer gy zijt
nu bekeert tot den Herder
ende Opsiender uwer zielen.

Het 3. Capittel.

Desgelijcks gy vrou-
wen / zijt uwe eygene
mannen onderdanigh: op
dat oock so eenige den woor-
de ongehoorsaem zijn / sy
door den wandel der vrou-
wen sonder woort mogen
gewonnen worden:
2 Als sy sullen ingesien heb-
ben uwen kuyschen wandel
in vreese.
3 Welcker verciersel zy /
niet 't gene uyterlick is /
[be-

[bestaende] in het vlechten
des hayrs/ ende omhangen
van gout/ ofte van kleede-
ren aen te trecken:
4 Maer de verborgen men-
sche des herten/ in het on-
verderflick [vercierfel] eens
sachtmoedigen ende stillen
geests/ die kostelick is voor
Godt.
5 Want alsoo vercierden
haerselven eertijts oock de
heylige vrouwen/ die op
Godt hoopten/ ende waren
hare eygene mannen onder-
danigh:
6 Gelijck Sara Abraham
ghehoorsaem is geweest/ hem
noemende heere: welcker
dochters gy geworden zijt/
als gy weldoet/ ende niet
en vreest voor eenige ver-
schrickinge.
7 Gy mannen insgelijcks/
woonet by [haer] met ver-
stant/ den vrouwelicken va-
te/ als het swackste/ eere
gevende/ als die oock mede-
erfgenamen der genade des
levens [met haer] zijt: op
dat uwe gebeden niet ver-
hindert en worden.
8 Ende eyndelick/ zijt al-
le eensgesint/ medelijdigh/
de broeders lief hebbende/
met innerlicke barmhertig-
heyt beweegt/ vriendelick:
9 En vergeldt niet quaet
voor quaet/ of schelden voor
schelden: maer segent daer-
entegen: wetende dat gy
daer toegeroepen zijt/ op dat
gy segeninge soudt be-erven.
10 Want wie het leven
wil lief hebben/ ende goede
dagen sien/ die stille sijn
tonge van het quaet/ ende
sijne lippen datse geen be-
drogh en spreken:
11 Die wijcke af van het
quade/ ende doe het goede:
die soecke vrede ende jage
denselven na.
12 Want de oogen des
Heeren zijn over de recht-
veerdige/ ende sijne ooren
tot haer gebedt: maer het
aengesicht des Heeren is te-
gen de gene die quaet doen.
13 Ende wie is 't die u quaet
doen sal/ indien gy navol-
gers zijt van het goet?
14 Maer indien gy oock
lijdet om der gerechtigheyt
wille/ so zijt gy saligh:
ende en vreest niet uyt vree-
se van haer/ noch en wert
niet ontroert:
15 Maer heyligt Godt
den Heere in uwe herten:
ende zijt altijt bereydt tot
verantwoordinge aen een
yegelick die u rekenschap
af-eyscht van de hope die
in u is/ met sachtmoedig-
heyt ende vreese.
16 Ende hebt een goede
conscientie/ op dat in 't
gene sy qualick van u spre-
ken/ als van quaetdoen-
ders/ sy beschaemt mogen
worden die uwen goeden

wandel in Christo lasteren.
17 Want het is beter dat
gy weldoende (indien 't de-
wille Godts wil) lijdet / dan
quaet doende.
18 Want Christus heeft
oock eens voor de sonden
geleden / hy rechtveerdigh
voor de onrechtveerdige:
op dat hy ons tot Godt
soude brengen / die wel is
gedoodet in het vleesch /
maer levendigh gemaeckt
door den Geest:
19 In den welcken hy oock
henen gegaen zijnde / den
geesten die in de gevancke-
nisse [zijn] gepredickt heeft /
20 Die eertijts ongehoor-
saem waren / wanneer de
lanckmoedigheyt Godts
eenmael verwachtede in de
dagen van Noë / als de Arke
toebereydt wiert: waer in
weynige (dat is acht) zielen
behouden wierden door het
water.
21 Waer van het tegen-
beelt de Doop / ons nu oock
behoudt / niet die een af-
legginge is der vuyligheyt
des lichaems / maer die een
vrage is eener goeder con-
scientie tot Godt door de
opstandinge Jesu Christi /
22 Welcke is aen de rech-
ter[hant] Godts / opgeva-
ren ten hemel / de Enge-
len / ende machten / ende
krachten hem onderdanigh
gemaeckt zijnde.

Het 4. Capittel.

DEwijle dan Christus
voor ons in het vleesch
geleden heeft / so wapent gy
u oock met deselve gedachte /
[namelick] dat wie in het
vleesch geleden heeft / die
heeft opgehouden van de
sonde /
2 Om nu niet meer nae
de begeerlickheden der men-
schen / maer nae den wille
Godts den tijt die overigh
is in het vleesch / te leven.
3 Want het is ons genoegh
dat wy den voorgaenden
tijt des levens der Heyde-
nen wille volbracht hebben /
ende gewandelt hebben in
ontuchtigheden / begeer-
lickheden / wijnsuyperyen /
brasseryen / drinckeryen / en-
de grouwelicke afgoderyen.
4 Waer in sy haer vreemt
houden / als gy niet mede
en loopt tot de selve uyt-
gietinge der overdadigheyt /
ende [u] lasteren:
5 Dewelcke sullen reken-
schap geven den genen die
bereydt staet om te oordee-
len de levende ende de doode.
6 Want daer toe is oock
den dooden het Euangelium
verkondigt geworden / op
dat sy wel souden geoordeelt
worden nae den mensche in
het vleesch / maer leven sou-
den nae Godt in den geest.
7 Ende het eynde aller
dingen is naeby: Zijt dan
nuch-

nuchteren / ende waeckt in
de gebeden.
8 Maer voor-al hebt vyerige
liefde tot malkanderen:
want de liefde sal menigte
van sonden bedecken.
9 Zijt herbergsaem tegen
malkanderen / sonder murmureeren.
10 Een yegelick gelijck
hy gave ontfangen heeft /
[alsoo] bediene hy deselve
aen den anderen / als goede
uytdeelders der menigerley
genade Godts.
11 Indien yemant spreeckt/
[die spreke] als de woorden
Godts; indien yemant dient /
[die diene] als uyt kracht die
Godt verleent: op dat Godt
in allen geprefen worde door
Jesum Christum / welcken
toekomt de heerlickheyt ende
de kracht / in alle eeuwigheyt.
Amen.
12 Geliefde / en houdt u
niet vreemt over de hitte
[der verdruckinge] onder u /
die u geschiet tot versoeckinge /
als of u [yet] vreemts
overquame:
13 Maer gelijck gy gemeynschap
hebt aen het lijden
Christi / [alsoo] verblijdt
u: op dat gy oock in de
openbaringe sijner heerlickheyt
u moogt verblijden ende
verheugen.
14 Indien gy gesmadigt
wort om den name Christi /
so zijt gy saligh: want de
Geest der heerlickheyt / ende
[de Geest] Godts rust op
u: wat haer aengaet / hy
wort wel gelastert / maer
wat u aengaet / hy wort
verheerlickt.
15 Doch dat niemant van
u en lijde als een dootslager /
of dief / ofte quaetdoender /
ofte als een die hem met een
anders doen bemoeyt:
16 Maer indien [yemant
lijdt] als een Christen / die en
schame hem niet / maer verheerlicke
Godt in desen deele.
17 Want het is de tijt / dat
het oordeel beginne van het
huys Godts: ende indien het
eerst van ons [begint] / welck
sal het eynde zijn der gene die
den Euangelio Godts ongehoorsaem
zijn?
18 Ende / indien de rechtveerdige
naeuwlicks saligh
en wort / waer sal de godtloose
ende sondaer verschijnen?
19 So dan oock die lijden
nae den wille Godts / dat sy
hare zielen [hem] als den getrouwen
Schepper / bevelen
met weldoen.

Het 5. Capittel.

DE Ouderlingen die onder
u zijn / vermane ick
die een Mede-ouderlingh /
ende getuyge des lijdens
Christi ben / ende deelachtigh
der heerlickheyt die
geopenbaert sal worden.
2 Weydet de kudde Godts
die onder u is / hebbende op-

sicht [daer over] niet uyt bedwangh / maer gewilliglick: noch om vuyl gewin / maer met een volveerdigh gemoet:
3 Noch als heerschappye voerende over het erfdeel [des Heeren] / maer [als] voorbeelden der kudde geworden zijnde.
4 Ende als de overste Herder verschenen sal zijn / so sult gy de onverwelckelicke kroone der heerlickheyt behalen.
5 Desgelijcks gy jonge / zijt de oude onderdanigh: ende zijt alle malkanderen onderdanigh: zijt met de ootmoedigheyt bekleedt: want Godt wederstaet de hoovaerdige / maer de nedrige geeft hy genade.
6 Vernedert u dan onder de krachtige hant Godts / op dat hy u verhooge tot sijner tijt.
7 Werpt alle uwe bekommernisse op hem / want hy sorgt voor u.
8 Zijt nuchteren / [ende] waeckt: want uwe tegenpartye de duyvel gaet om als een briesschende leeuw / soeckende wien hy soude mogen verslinden.
9 Den welcken wederstaet / vast zijnde in het geloove: wetende dat het selve lijden aen uw broederschap dat in de wereilt is / volbracht wort.
10 De Godt nu aller genade / die ons geroepen heeft tot sijne eeuwige heerlickheyt in Christo Jesu / na dat wy een weynigh [tijts] sullen geleden hebben / deselve volmaken / bevestige / versterche / [ende] fondeere ulieden.
11 Hem zy de heerlickheyt / ende de kracht in alle eeuwigheyt. Amen.
12 Door Silvanum / die u een getrouw broeder is / soo ick achte / hebbe ick met weynige [woorden] geschreven / vermanende ende betuygende dat dese is de waerachtige genade Godts in welcke gy staet.
13 U groet de mede-uytverkorene [gemeynte] die in Babylon is / ende Marcus mijn sone.
14 Groetet malkanderen met eenen kus der liefde. Vrede zy u allen die in Christo Jesu zijt. Amen.

De Tweede Algemeyne Sendbrief des Apostels

P E T R I.

Het Eerste Capittel.

SIMEON PETRUS, een dienstknecht ende Apostel Jesu Christi / den genen die even dierbaer geloove met ons verkregen hebben / door de rechtveerdigheyt onses Godts ende Saligmakers Jesu Christi:
2 Genade ende vrede zy u vermenigvuldigt door de

ken-

kennisse Godts/ ende Jesu
onses Heeren:
3 Gelijck ons sijne Godde-
licke kracht alles wat tot het
leven/ ende de Godtsaligheyt
[behoort] geschoncken heeft/
door de kennisse des genen
die ons geroepen heeft tot
heerlickheyt ende deugt:
4 Door welcke ons de
grootste ende dierbare be-
loften geschoncken zijn/ op
dat gy door deselve der
Godtlicke nature deelach-
tigh soudt worden/ na dat
gy ontvloden zijt het ver-
derf dat in de wereldt is door
de begeerlickheyt.
5 Ende gy tot het selve
oock alle neerstigheyt toe-
brengende/ voegt by uw
geloove deugt/ ende by de
deugt kennisse/
6 Ende by de kennisse ma-
tigheyt/ ende by de ma-
tigheyt lijdsaemheyt/ ende
by de lijdsaemheyt Godtsa-
ligheyt/
7 Ende by de Godtsalig-
heyt broederlicke liefde/ en-
de by de broederlicke liefde/
liefde [tegen alle]:
8 Want so dese dingen by
u zijn/ ende [in u] overvloe-
digh zijn/ sy en sullen [u]
niet ledigh noch onvrucht-
baer laten in de kennisse on-
ses Heeren Jesu Christi.
9 Want by welcken dese
dingen niet en zijn/ die is
blint/ van verre niet siende/
hebbende vergeten de rey-
ninge sijner voorige sonden.
10 Daerom/ broeders/ be-
neerstigt u te meer om uwe
roepinge ende verkiesinge
vast te maken. Want dat
doende en sult gy nimmer-
meer struyckelen.
11 Want alsoo sal u rijcke-
lick toegevoegt worden de
ingangh in het eeuwigh
Koninckrijcke onses Hee-
ren ende Saligmakers Jesu
Christi.
12 Daerom en sal ick niet
versuymen u altijt daer van
te vermanen/ hoewel gy het
weet/ ende in de tegenwoor-
dige waerheyt versterckt zijt.
13 Ende ick achte het recht
te zijn so lange ick in desen
tabernakel ben/ dat ick u op-
wecke door vermaninge:
14 Also ick weet' dat de af-
legginge mijnes tabernakels
haest zijn sal/ gelijckerwijs
oock onse Heere Jesus Chri-
stus my heeft geopenbaert.
15 Doch ick sal oock neer-
stigheyt doen by alle gele-
genheyt/ dat gy na mijnen
uytgangh meugt van dese
dingen gedachtenisse hebben.
16 Want wy en zijn geen
konstelick-verdichte fabelen
nagevolgt/ als wy u bekent
gemaeckt hebben de kracht
ende toekomste onses Hee-
ren Jesu Christi/ maer wy
zijn aenschouwers geweest
van sijne majesteyt.

17 Want hy heeft van Godt
den Vader eere ende heer-
lickheyt ontfangen / als soo-
danige een stemme van de
hoogweerdige heerlickheyt
tot hem gebracht wiert /
Dese is mijn geliefde Sone /
in den welcken ick mijn wel-
behagen hebbe.
18 Ende dese stemme heb-
ben wy gehoort / als sy van
den hemel gebracht is ge-
weest / doe wy met hem op
den heyligen bergh waren.
19 Ende wy hebben het
Prophetische woort / dat
seer vast is: ende gy doet
wel / dat gy daer op acht
hebt / als op een licht schij-
nende in een duystere plaet-
se / tot dat de dagh aenlich-
te / ende de morgensterre
opgae in uwe herten.
20 Dit eerst wetende / dat
geen Prophetie der Schrift
en is van eygener uytleg-
ginge.
21 Want de Prophetie en
is voortijts niet voortge-
bracht door den wille eens
menschen / maer de heylige
menschen Godts van den
Heyligen Geest gedreven
zijnde / hebbense gesproken.

Het 2. Capittel.

Ende daer zijn oock val-
sche Propheten onder
het volck geweest / gelijck
oock onder u valsche leeraers
zijn sullen / die verderflicke
ketteryen bedecktelick in-
voeren sullen / oock den
Heere die haer gekocht heeft /
verloochenende / [ende] een
haestigh verderf over haer
selven brengende.
2 Ende vele sullen hare ver-
derffenissen navolgen / door
welcke de wegh der waer-
heyt sal gelastert worden.
3 Ende sy sullen door gie-
righeyt / met gemaeckte
woorden van u een koop-
manschap maken : over
welcke het oordeel van over
lange niet ledigh en is / ende
haer verderf en sluymert niet.
4 Want indien Godt de En-
gelen / die gesondigt heb-
ben / niet gespaert en heeft /
maer die in de helle gewor-
pen hebbende overgegeven
heeft den ketenen der duy-
sternisse / om tot het oordeel
bewaert te worden:
5 Ende de oude werelt niet
en heeft gespaert / maer
Noë den Prediker der ge-
rechtigheyt sijn achtster be-
waert heeft / als hy de sund-
vloet over de werelt der
godtloose heeft gebracht:
6 Ende de steden van So-
doma ende Gomorra tot as-
schen verbrandende met om-
keeringe veroordeelt heeft /
ende tot een exempel gesett
den genen die godtlooselick
souden leven:
7 Ende den rechtveerdigen
Lot / die vermoeyt was
van den ontuchtigen wan-
del

del der grouwelicke menschen [daeruyt] verlost heeft:
8 (Want dese rechtveerdige [man] woonende onder haer / heeft dagh op dagh [sijne] rechtveerdige ziele gequelt door het sien ende hooren van [hare] ongerechtige wercken:)
9 So weet de Heere de Godtsalige uyt de versoeckinge te verlossen / ende de onrechtveerdige te bewaren tot den dagh des oordeels / om gestraft te worden.
10 Maer allermeest de gene die nae het vleesch in onreyne begeerlickheyt wandelen / ende de heerschappye verachten: die stout zijn / haerselven behagen / ende die de heerlickheden niet en schroomen te lasteren.
11 Daer de Engelen / in stercke ende kracht meerder zijnde / geen lasterlick oordeel tegen haer voor den Heere voort en brengen.
12 Maer dese / als onredelicke dieren / die de nature volgen / ende voortgebracht zijn om gevangen ende gedoodt te worden / dewijle sy lasteren het gene sy niet en verstaen / sullen in hare verdorvenheyt verdorven worden:
13 Ende sullen verkrijgen den loon der ongerechtigheyt / als die de dagelicksche weelde [haer] vermaeck achten / zijnde vlecken ende smetten / ende zijn weeldrigh in hare bedriegeryen / als sy in de maeltijden met u zijn:
14 Hebbende de oogen vol overspel / ende die niet op en houden van sondigen: verlockende de onvaste zielen / hebbende het herte geoeffent in gierigheyt / kinderen der vervloeckinge:
15 Die den rechten wegh verlaten hebbende / zijn verdwaelt / ende volgen den wegh Balaams des [soons] Bosor / die den loon der ongerechtigheyt lief gehadt heeft:
16 Maer hy heeft de bestraffinge sijner ongerechtigheyt gehadt: [want] het jockdragende stomme [dier] / sprekende met menschen stemme / heeft des Prophetten dwaesheyt verhindert.
17 Dese zijn waterloose fonteynen / wolcken van eenen draeywint gedreven / den welcken de donckerheyt der duysternisse in der eeuwigheyt bewaert wort.
18 Want sy seer opgeblasene ydelheyt sprekende / verlocken door de begeerlickheden des vleeschs / [ende] door ontuchtigheden / de gene die waerlick ontvloden waren van de gene die in dwalinge wandelen:
19 Beloovende haer vryheyt / daer sy selve dienstknech-

knechten zijn der verdorven-
heyt. Want van wien ye-
mant overwonnen is/ dien
is hy oock tot een dienst-
knecht gemaeckt.
20 Want indien sy/ na dat-
se door de kennisse des Hee-
ren ende Saligmakers Jesu
Christi/ de besmettingen
der werelt ontvloden zijn/
ende in deselve wederom in-
gewickelt zijnde [van desel-
ve] overwonnen worden/
so is haer het laeste erger
geworden dan het eerste.
21 Want het ware haer be-
ter/ dat sy den wegh der ge-
rechtigheyt niet gekent en
hadden/ dan dat sy [dien]
gekent hebbende/ [weder]
afkeeren van het heyligh
gebodt dat haer overgege-
ven was.
22 Maer haer is overgeko-
men 't gene met een waer
spreeckwoort [gesegt wort]/
De hont is wedergekeert tot
sijn eygen uytbraecksel: en-
de/ De gewasschene seuge tot
de wentelinge in het slijck.

Het 3. Capittel.

DEsen Tweeden Send-
brief/ geliefde/ schrijve
ick nu aen u/ in welcke [bey-
de] ick door vermaninge uw
oprecht gemoet opwecke:
2 Op dat gy gedachtigh zijt
aen de woorden die van de
heylige Propheten te voo-
ren gesproken zijn/ ende aen
ons gebodt/ die wy des
Heeren ende Saligmakers
Apostelen zijn:
3 Dit eerst wetende/ dat
in 't laetste der dagen spot-
ters komen sullen/ die nae
hare eygene begeerlickhe-
den sullen wandelen:
4 Ende seggen/ waer is
de belofte sijner toekomste?
want van dien [dagh] dat
de vaders ontslapen zijn/
blijven alle dingen alsoo
[gelijck] van het begin der
scheppinge.
5 Want willens is dit haer
onbekent/ dat door het
woort Godts de hemelen van
over lange geweest zijn/
ende de aerde uyt het water
ende in het water bestaende.
6 Door welcke de wereldt/
die doe was/ met het water
der sundvloet bedeckt zijnde
vergaen is.
7 Maer de hemelen die nu
zijn/ ende de aerde/ zijn door
het selve woort als een schat
wechgelegt/ ende worden
ten vyere bewaert tegen den
dagh des oordeels/ ende der
verderving der godtloose
menschen.
8 Doch dese éene sake en zy
u niet onbekent/ geliefde/
dat één dagh by den Heere
is als duysent jaren/ ende
duysent jaren als één dagh.
9 De Heere en vertraegt de
belofte niet/ (gelijck eeni-
ge [dat] traegheyt achten/)
maer is lanckmoedigh over
ons/

ons/ niet willende dat eenige verloren gaen/ maer dat[se] alle tot bekeeringe komen.
10 Maer de dagh des Heeren sal komen als een dief in den nacht/ in welcken de hemelen met een gedruysch sullen voorbygaen/ ende de elementen branden sullen ende vergaen/ ende de aerde/ ende de wercken die daer in zijn/ sullen verbranden.
11 Dewijle dan dese dingen alle vergaen/ hoedanige behoort gy te zijn in heyligen wandel ende Godtsaligheyt:
12 Verwachtende ende haestende tot de toekomste van den dagh Godts/ in welcken de hemelen door vyer ontsteken zijnde sullen vergaen/ ende de elementen brandende sullen versmelten?
13 Maer wy verwachten/ nae sijne belofte nieuwe hemelen ende een nieuwe aerde/ in dewelcke gerechtigheyt woont.
14 Daerom/ geliefde/ verwachtende dese dingen/ beneerstigt u dat gy onbevleckt ende onbestraffelick van hem bevonden moogt worden in vrede:
15 Ende acht de lanckmoedigheyt onses Heeren voor saligheyt: gelijckerwijs oock onse geliefde broeder Paulus/ nae de wijsheyt die hem gegeven is/ ulieden geschreven heeft.
16 Gelijck oock in alle Sendbrieven daer in van dese dingen sprekende: in welcke dingen sommige swaer zijn om te verstaen/ die de ongeleerde ende onvaste [menschen] verdraeyen/ gelijck oock de andere Schriften/ tot haer eygen verderf.
17 Gy dan/ geliefde/ [sulcks] te vooren wetende/ wacht u dat gy niet door de verleydinge der grouwelicke menschen mede afgeruckt en wort/ ende uytvalt van uwe vastigheyt:
18 Maer wast op in de genade ende kennisse onses Heeren ende Saligmakers Jesu Christi. Hem zy de heerlickheyt/ beyde nu/ ende in den dagh der eeuwigheyt. Amen.

De Eerste Algemeyne
Sendbrief des Apostels

JOANNIS.

Het Eerste Capittel.

HEt gene van den beginne was/ 't gene wy gehoort hebben/ 't gene wy gesien hebben met onse oogen/ 't gene wy aenschouwt hebben/ ende onse handen getast hebben/ van het Woort des levens:
2 (Want het Leven is geopenbaert/ ende wy hebben 't gesien/ ende wy getuygen/ ende verkondigen ulieden dat eeuwige Leven/ 't welck

't welck by den Vader was/
ende ons is geopenbaert:)
3 't Gene wy [dan] gesien
ende gehoort hebben/ dat
verkondigen wy u/ op dat
oock gy met ons gemeyn-
schap soudt hebben/ ende
dese onse gemeynschap oock
[zy] met den Vader/ende met
sijnen Sone Jesu Christo.
4 Ende dese dingen schrij-
ven wy u/ op dat uwe
blijtschap vervult zy.
5 Ende dit is de verkondin-
ge/die wy van hem gehoort
hebben/ende wy u verkon-
digen/ dat Godt een licht
is/ ende gantsch geene duy-
sternisse in hem en is.
6 Indien wy seggen dat
wy gemeynschap met hem
hebben/ende wy in de duy-
sternisse wandelen/ so lie-
gen wy/ ende en doen de
waerheyt niet.
7 Maer indien wy in het
licht wandelen/ gelijck hy in
het licht is/ so hebben wy
gemeynschap met malkan-
deren/ ende het bloet Jesu
Christi sijns Soons reynigt
ons van alle sonde.
8 Indien wy seggen dat
wy geen sonde en hebben/
so verleyden wy ons selven/
ende de waerheyt en is in
ons niet.
9 Indien wy onse sonden
belijden/ hy is getrouw
ende rechtveerdigh/ dat hy
ons de sonden vergeve/ en-
de ons reynige van alle on-
gerechtigheyt.
10 Indien wy seggen dat
wy niet gesondigt en heb-
ben/ so maken wy hem tot
een leugenaer/ ende sijn
woort en is niet in ons.

Het 2. Capittel.

MYne kinderkens/ ick
schrijve u dese dingen/
op dat gy niet en sondiget:
ende indien yemant geson-
digt heeft/ wy hebben eenen
Voorspraker by den Vader/
Jesum Christum den recht-
veerdigen.
2 Ende hy is een versoe-
ninge voor onse sonden:
ende niet alleen voor de on-
se/ maer oock voor [de son-
den] der geheeler werelt.
3 Ende hier aen kennen wy
dat wy hem gekent hebben/
so wy sijne geboden bewaren.
4 Die daer segt/Ick kenne
hem/ende sijne geboden niet
en bewaert/ die is een leu-
genaer/ ende in dien en is
de waerheyt niet:
5 Maer so wie sijn woort
bewaert/ in dien is waerlick
de liefde Godts volmaeckt
geworden: hier aen kennen
wy dat wy in hem zijn.
6 Die segt dat hy in hem
blijft/ die moet oock selve
alsoo wandelen/ gelijck hy
gewandelt heeft.
7 Broeders/ick en schrijve
u geen nieuw gebodt/ maer
een oudt gebodt/ dat gy van
den

den beginne gehadt hebt.
Dit oudt gebodt is het woort
dat gy van den beginne ge-
hoort hebt.
8 Wederom ſchrijve ick u
een nieuw gebodt: 't gene
waerachtigh is in hem / zy
oock in u [waerachtigh]:
want de duyſterniſſe gaet
voorby / ende het waerach-
tige licht ſchijnt nu.
9 Die ſegt dat hy in het
licht is / ende ſijnen broeder
haet / die is in de duyſter-
niſſe tot nogh toe.
10 Die ſijnen broeder lief
heeft / blijft in het licht / en-
de geen ergerniſſe en is in
hem.
11 Maer die ſijnen broeder
haet / is in de duyſterniſſe /
ende wandelt in de duyſter-
niſſe / ende en weet niet
waer hy henen gaet: want
de duyſterniſſe heeft ſijne
oogen verblindt.
12 Ick ſchrijve u / kinder-
kens / want de ſonden zijn
u vergeven om ſijns naems
wille.
13 Ick ſchrijve u / vaders /
want gy hebt [hem] gekent /
die van den beginne is. Ick
ſchrijve u / jongelingen /
want gy hebt den booſen
overwonnen. Ick ſchrijve
u / kinderen / want gy hebt
den Vader gekent.
14 Ick hebbe u geſchreven /
vaders / want gy hebt [hem]
gekent / die van den beginne
is. Ick hebbe u geſchreven /
jongelingen / want gy zijt
ſterck / ende het woort Godts
blijft in u / ende gy hebt den
booſen overwonnen.
15 En hebt de werelt niet
lief / noch 't gene in de we-
relt is: ſo yemant de werelt
lief heeft / de liefde des Va-
ders en is niet in hem.
16 Want al dat in de werelt
is / [namelick] de begeerlick-
heyt des vleeſchs / ende de be-
geerlickheyt der oogen / ende
de grootsheyt des levens /
en is niet uyt den Vader /
maer is uyt de werelt.
17 Ende de werelt gaet
voorby / ende hare begeer-
lickheyt: maer die den wille
Godts doet / blijft in der
eeuwigheyt.
18 Kinderkens / het is de
laetſte ure: ende gelijck gy
gehoort hebt dat de Anti-
chriſt komt / [ſoo] zijn oock
nu vele Antichriſten gewor-
den: waer uyt wy kennen
dat het de laetſte ure is.
19 Sy zijn uyt ons uytge-
gaen / maer ſy en waren uyt
ons niet: want indien ſy uyt
ons geweeſt waren / ſo ſou-
den ſy met ons gebleven zijn:
maer [dit is geſchiet] op dat-
ſe ſouden openbaer worden /
datſe niet alle uyt ons en zijn.
20 Doch gy hebt de ſalvin-
ge van den Heyligen / ende
gy weet alle dingen
21 Ick en hebbe u niet
ge-

geschreven om dat gy de
waerheyt niet en wetet/
maer om dat gy die wetet/
ende om dat geen leugen
uyt de waerheyt en is.

22 Wie is de leugenaer/
van die loochent dat Jesus
is de Christus? Dese is de
Antichrist/ die den Vader
ende den Sone loochent.

23 Een yegelick die den
Sone loochent/ en heeft
oock den Vader niet.

24 't Gene gylieden van
van den beginne gehoort
hebt/ dat blijve in u. In-
dien in u blijft dat gy van
den beginne gehoort hebt/
so sult gy oock in den Sone
ende in den Vader blijven.

25 Ende dit is de belofte/
die hy ons belooft heeft/[na-
melick] het eeuwige leven.

26 Dit hebbe ick u ge-
schreven van de gene die u
verleyden.

27 Ende de salvinge die
gylieden van hem ontfan-
gen hebt/ blijft in u/ ende
gy en hebt niet van noode
dat yemant u leere: maer
gelijck de selve salvinge u
leert van alle dingen/ [soo]
is sy oock waerachtigh/ en-
de en is geen leugen: ende
gelijck sy u geleert heeft/
[soo] sult gy in hem blijven.

28 Ende nu/ kinderkens/
blijft in hem: op dat wan-
neer hy sal geopenbaert zijn/
wy vrymoedigheyt hebben/
ende wy van hem niet be-
schaemt gemaeckt en wor-
den in sijne toekomste.

29 Indien gy weet dat hy
rechtveerdigh is/ so weet gy
dat een yegelick die de recht-
veerdigheyt doet/ uyt hem
geboren is.

Het 3. Capittel.

Siet hoe groote liefde ons
de Vader gegeven heeft/
[namelick] dat wy kinderen
Godts genaemt souden wor-
den. Daerom en kent ons de
werelt niet/ om dat sy hem
niet en kent.

2 Geliefde/ nu zijn wy kin-
deren Godts/ ende het en is
nogh niet geopenbaert wat
wy zijn sullen. Maer wy
weten/ dat als [hy] sal ge-
openbaert zijn/ wy hem sul-
len gelijck wesen: want wy
sullen hem sien gelijck hy is.

3 Ende een yegelick die
dese hope op hem heeft/
die reynigt hemselven/ ge-
lijck hy reyn is.

4 Een yegelick die de son-
de doet/ die doet oock de
ongerechtigheyt: want de
sonde is de ongerechtigheyt.

5 Ende gy weet dat hy ge-
openbaert is/ op dat hy onse
sonden soude wechnemen:
ende geen sonde en is in hem.

6 Een yegelick die in hem
blijft/ die en sondigt niet: een
yegelick die sondigt/ die en
heeft hem niet gesien/ noch
en heeft hem niet gekent.

7 Kinderkens / dat u nie-
mant en verleyde. Die de
rechtveerdigheyt doet / die
is rechtveerdigh / gelijck
hy rechtveerdigh is.
8 Die de sonde doet / is
uyt den duyvel: want de
duyvel sondigt van den be-
ginne. Hier toe is de Sone
Godts geopenbaert / op dat
hy de wercken des duyvels
verbreken soude.
9 Een yegelick die uyt
Godt geboren is / die en
doet de sonde niet / want
sijn zaet blijft in hem: ende
hy en kan niet sondigen /
want hy is uyt Godt geboren.
10 Hier in zijn de kinderen
Godts ende de kinderen des
duyvels openbaer. Een ye-
gelick die de rechtveerdig-
heyt niet en doet / die en is
niet uyt Godt / ende die sij-
nen broeder niet lief en heeft.
11 Want dit is de verkon-
dinge / die gy van den begin-
ne gehoort hebt / dat wy mal-
kanderen souden lief hebben.
12 Niet gelijck Cain [die]
uyt den boosen was / ende
sijnen broeder dootsloegh.
Ende om wat oorsake sloegh
hy hem doot? Om dat sij-
ne wercken boos waren /
ende sijns broeders / recht-
veerdigh.
13 En verwondert u niet /
mijne broeders / so u de we-
relt hatet.
14 Wy weten dat wy over-
gegaen zijn uyt de doot in
het leven / dewijle wy de
broeders lief hebben. Die
[sijnen] broeder niet lief en
heeft / blijft in de doot.
15 Een yegelick die sijnen
broeder haet / is een dootsla-
ger. Ende gy weet dat geen
dootslager het eeuwige leven
en heeft in hem blijvende.
16 Hier aen hebben wy de
liefde gekent / dat hy sijn le-
ven voor ons gestelt heeft:
eñ wy zijn schuldigh voor de
broeders het leven te stellen.
17 So wie nu het goet der
werelt heeft / ende siet sijnen
broeder gebreck hebben / en-
de sluyt sijn herte toe voor
hem / hoe blijft de liefde
Godts in hem?
18 Mijne kinderkens / en
laet ons niet lief hebben met
den woorde / noch met de
tonge / maer met de daet
ende waerheyt.
19 Ende hier aen kennen
wy dat wy uyt de waerheyt
zijn / ende wy sullen onse
herten versekeren voor hem.
20 Want indien ons herte
[ons] veroordeelt / Godt is
meerder dan ons herte / en-
de hy kent alle dingen.
21 Geliefde / indien ons
herte ons niet en veroor-
deelt / so hebben wy vry-
moedigheyt tot Godt:
22 Ende so wat wy bidden /
ontfangen wy van hem: de-
wijle wy sijne geboden be-
wa-

waren / ende doen 't gene
behagelick is voor hem.
23 Ende dit is sijn gebodt/
dat wy gelooven in den name
sijns Soons Jesu Christi/
ende malkanderen lief heb-
ben/ gelijck hy ons een ge-
bodt gegeven heeft.
24 Ende die sijne geboden
bewaert/ blijft in hem / en-
de hy in denselven. Ende
hier aen kennen wy dat hy
in ons blijft / [namelick] uyt
den Geest dien hy ons ge-
geven heeft.

Het 4. Capittel.

GEliefde / en gelooft niet
eenen yegelicken geeste/
maer beproeft de geesten of
sy uyt Godt zijn: want vele
valsche Propheten zijn uyt-
gegaen in de werelt.
2 Hier aen kent gy den
geest Godts. Alle geest die
belijdt dat Jesus Christus
in het vleesch gekomen is/
die is uyt Godt:
3 Ende alle geest die niet en
belijdt dat Jesus Christus in
het vleesch gekomen is/die en
is uyt Godt niet: maer dit is
[de geest] des Antichrists /
welcken [geest] gy gehoort
hebt dat komen sal / ende
is nu alreede in de werelt.
4 Kinderkens/ gy zijt uyt
Godt / ende hebt haer over-
wonnen: want hy is meer-
der die in u is/ dan die in
de werelt is.
5 Sy zijn uyt de werelt:
daerom spreken sy uyt de
werelt / ende de werelt
hoort haer.
6 Wy zijn uyt Godt. Die
Godt kent hoort ons: die
uyt Godt niet en is / en hoort
ons niet. Hier uyt kennen
wy den geest der waerheyt /
ende den geest der dwalinge.
7 Geliefde / laet ons mal-
kanderen lief hebben / want
de liefde is uyt Godt: ende
een yegelick die lief heeft /
is uyt Godt geboren / ende
kent Godt:
8 Die niet lief en heeft / die
en heeft Godt niet gekent:
want Godt is liefde.
9 Hier in is de liefde Godts
tegen ons geopenbaert / dat
Godt sijnen eenighgebore-
nen Sone gesonden heeft
in de werelt / op dat wy
souden leven door hem.
10 Hier in is de liefde / niet
dat wy Godt lief gehadt
hebben/ maer dat hy ons
lief heeft gehadt / ende sij-
nen Sone gesonden heeft
[tot] een versoeninge voor
onse sonden.
11 Geliefde / indien Godt
ons alsoo lief heeft gehadt /
so zijn oock wy schuldigh
malkanderen lief te hebben.
12 Niemant en heeft oyt
Godt aenschouwt : indien
wy malkanderen lief heb-
ben/ so blijft Godt in ons/
ende sijne liefde is in ons
volmaeckt.

13 Hier aen kennen wy/ dat wy in hem blijven/ ende hy in ons/ om dat hy ons van sijnen Geest gegeven heeft.

14 Ende wy hebben 't aenschouwt/ ende getuygen dat de Vader [sijnen] Sone gesonden heeft [tot] eenen Saligmaker der werelt.

15 So wie beleden sal hebben dat Jesus de Sone Godts is/ Godt blijft in hem/ ende hy in Godt.

16 Ende wy hebben gekent ende gelooft de liefde die Godt tot ons heeft. Godt is liefde: ende die in de liefde blijft/ die blijft in Godt/ ende Godt in hem.

17 Hier in is de liefde by ons volmaeckt/ op dat wy vrymoedigheyt mogen hebben in den dagh des oordeels/ [namelick] dat gelijck hy is/ wy oock zijn in dese werelt.

18 Daer en is in de liefde geen vreese/ maer de volmaeckte liefde drijft de vreese buyten: want de vreese heeft pijne/ ende die vreest/ en is niet volmaeckt in de liefde.

19 Wy hebben hem lief/ om dat hy ons eerst lief gehadt heeft.

20 Indien yemant segt/ Ick hebbe Godt lief/ ende haet sijnen broeder/ die is een leugenaer. Want die sijnen broeder niet lief en heeft dien hy gesien heeft/ hoe kan hy Godt lief hebben dien hy niet gesien en heeft?

21 Ende dit gebodt hebben wy van hem/ [namelick] dat die Godt lief heeft/ oock sijnen broeder lief hebbe.

Het 5. Capittel.

Een yegelick die gelooft dat Jesus is de Christus/ die is uyt Godt geboren: ende een yegelick die lief heeft den genen die geboren heeft/ die heeft oock lief den genen die uyt hem geboren is.

2 Hier aen kennen wy dat wy de kinderen Godts lief hebben/ wanneer wy Godt lief hebben/ ende sijne geboden bewaren:

3 Want dit is de liefde Godts/ dat wy sijne geboden bewaren: ende sijne geboden en zijn niet swaer.

4 Want al dat uyt Godt geboren is/ overwint de werelt: eñ dit is de overwinnenge die de werelt overwint/ [namelick] ons geloove.

5 Wie is 't die de werelt overwint/ dan die gelooft dat Jesus is de Sone Godts?

6 Dese is 't die gekomen is/ door water ende bloet/ [namelick] Jesus de Christus: niet door het water alleen/ maer door het water ende het bloet. Ende de Geest is 't die getuygt/ dat de geest de waerheyt is.

7 Want drie zijnder die getuygen in den hemel/ de Vader/ het Woort/ ende de

Hey-

Heylige Geeſt: ende deſe
drie zijn één.
8 Ende drie zijnder die ge-
tuygen op de aerde/ de geeſt/
ende het water/ eñ het bloet:
ende die drie zijn tot één.
9 Indien wy het getuyge-
niſſe der menſchen aenne-
men/ het getuygeniſſe Godts
is meerder: want dit is het
getuygeniſſe Godts/ 't welck
hy van ſijnen Sone getuygt
heeft.
10 Die in den Sone Godts
gelooft/ heeft het getuyge-
niſſe in hemſelven: die Godt
niet en gelooft/ heeft hem
tot een leugenaer gemaeckt/
dewijle hy niet gelooft en
heeft het getuygeniſſe dat
Godt getuygt heeft van
ſijne Sone.
11 Ende dit is het getuy-
geniſſe/ [namelick] dat ons
Godt het eeuwige leven ge-
geven heeft: ende dit ſelve
leven is in ſijnen Sone.
12 Die den Sone heeft/ die
heeft het leven: die den So-
ne Godts niet en heeft/ die
en heeft het leven niet.
13 Deſe dingen hebbe ick
u geſchreven/ die gelooft in
den name des Soons Godts:
op dat gy wetet dat gy het
eeuwige leven hebt/ ende
op dat gy geloovet in den
name des Soons Godts.
14 Eñ dit is de vrymoedig-
heyt die wy tot hem hebben/
dat ſo wy yet bidden nae ſij-
nen wille/ hy ons verhoort.
15 Ende indien wy weten
dat hy ons verhoort/ wat
wy oock bidden/ ſo weten
wy/ dat wy de beden ver-
krijgen/ die wy van hem
gebeden hebben.
16 Indien yemant ſijnen
broeder ſiet ſondigen een
ſonde niet tot de doot/ die
ſal [Godt] bidden/ ende hy
ſal hem het leven geven/
den genen [ſegge ick] die
ſondigen niet tot de doot:
Daer is een ſonde tot de doot:
voor deſelve [ſonde] en ſegge
ick niet dat hy ſal bidden.
17 Alle ongerechtigheyt
is ſonde: ende daer is ſonde
niet tot de doot.
18 Wy weten dat een ye-
gelick die uyt Godt geboren
is/ niet en ſondigt: maer
die uyt Godt geboren is/
bewaert hemſelven/ ende
de booſe en vattet hem niet.
19 Wy weten dat wy uyt
Godt zijn/ ende dat de gehee-
le wereelt ligt in het booſe.
20 Doch wy weten dat de
Sone Godts gekomen is/
ende heeft ons het verſtant
gegeven/ dat wy den Waer-
achtigen kennen: ende wy
zijn in den Waerachtigen/
[namelick] in ſijnen Sone
Jeſu Chriſto. Deſe is de
waerachtige Godt/ ende
het eeuwige leven.
21 Kinderkens/ bewaert u-
ſelven van de afgoden. Amen.

De Tweede Sendbrief
des Apostels
JOANNIS.

DE Ouderlingh aen de uytverkorene vrouwe / ende aen hare kinderen/ die ick in waerheyt lief hebbe/ ende niet alleen ick/ maer oock alle die de waerheyt gekent hebben:
2 Om der waerheyt wille die in ons blijft / ende met ons sal zijn in der eeuwigheyt:
3 Genade / barmhertigheyt/ vrede zy met ulieden van Godt den Vader/ ende van den Heere Jesu Christo den Sone des Vaders/ in waerheyt ende liefde.
4 Ick ben seer verblijdt geweest/ dat ick van uwe kinderen gevonden hebbe die in de waerheyt wandelen/ gelijck wy een gebodt ontfangen hebben van den Vader.
5 Ende nu bidde ick u / [uytverkorene] vrouwe / niet als u schrijvende een nieuw gebodt/ maer 't gene wy gehadt hebben van den beginne/ [namelick] dat wy malkanderen lief hebben.
6 Ende dit is de liefde / dat wy wandelen nae sijne geboden. Dit is het gebodt/ gelijck gylieden van den beginne gehoort hebt / dat gy in het selve soudet wandelen.
7 Want daer zijn vele verleyders in de wereit gekomen / die niet en belijden dat Jesus Christus in het vleesch gekomen is. Dese is de verleyder ende de Antichrist.
8 Siet toe voor uselven/ dat wy niet en verliesen 't gene wy gearbeydt hebben / maer eenen vollen loon mogen ontfangen.
9 Een yegelick die overtreedt / ende niet en blijft in de leere Christi / die en heeft Godt niet: die in de leere Christi blijft / dese heeft beyde den Vader ende den Sone.
10 Indien yemant tot ulieden komt / ende dese leere niet en brengt / en untfangt hem niet in huys / ende en segt tot hem niet / Zijt gegroet.
11 Want die tot hem segt / Zijt gegroet / die heeft gemeynschap aen sijne boose wercken.
12 Ick hebbe veel aen ulieden te schrijven / doch ick en hebbe niet gewilt door papier ende inckt: maer ick hope tot ulieden te komen / ende mont tot mont [met u] te spreken / op dat onse blijtschap volkomen magh zijn.
13 U groeten de kinderen van uwe suster de uytverkorene. Amen.

De Derde Sendbrief
des Apoſtels

JOANNIS.

DE Ouderlingh aen
den geliefden Gajus/
welcken ick in waer-
heyt lief hebbe.
2 Geliefde/ voor alle din-
gen wensche ick dat gy wel-
vaert ende geſont zijt/ ge-
lijck uwe ziele welvaert.
3 Want ick ben ſeer ver-
blijdt geweeſt/ als de broe-
ders quamen/ ende ge-
tuygden van uwe waerheyt/
gelijck gy in de waerheyt
wandelt.
4 Ick en hebbe geen meer-
der blijtſchap dan hier in/
dat ick hoore dat mijne
kinderen in de waerheyt
wandelen.
5 Geliefde/ gy doet trou-
welick/ in al 't gene gy doet
aen de broederen/ ende aen
de vreemdelingen/
6 Die getuygt hebben
van uwe liefde/ in de tegen-
woordigheyt der gemeyn-
te: welcke indien gy geley-
de doet/ gelijck het Gode
weerdigh is/ ſo ſult gy
weldoen.
7 Want ſy zijn voor ſij-
nen name uytgegaen/ niets
nemende van de Heyde-
nen.
8 Wy dan zijn ſchuldigh de
ſoodanige te ontfangen/ op
dat wy mede-arbeyders mo-
gen worden der waerheyt.
9 Ick hebbe aen de ge-
meynte geſchreven: maer
Diotrephes/ die onder haer
ſoeckt de eerſte te zijn/ en
neemt ons niet aen.
10 Daerom/ indien ick
kome/ ſo ſal ick in gedach-
teniſſe brengen ſijne werc-
ken die hy doet/ met booſe
woorden ſnaterende tegen
ons: ende hier mede niet
vergenoegt zijnde/ ſo en
ontfangt hy ſelve de broe-
ders niet/ ende verhindert
de gene die 't willen [doen]/
ende werptſe uyt de ge-
meynte.
11 Geliefde/ en volgt het
quaet niet na/ maer het goet.
Die goet doet is uyt Godt:
maer die quaet doet/ en
heeft Godt niet geſien.
12 Demetrio wort ge-
tuygeniſſe gegeven van al-
len/ ende van de waerheyt
ſelve: ende wy getuygen
oock/ ende gy weet dat
ons getuygeniſſe waerach-
tigh is.
13 Ick hadde veel te ſchrij-
ven/ maer ick en wil u
niet ſchrijven met inckt en-
de penne:
14 Maer ick hope u haeſt te
ſien/ ende wy ſullen mont
tot mont ſpreken.
15 Vrede zy u. De vrien-
den groeten u. Groet de
vrienden met name.

De Algemeyne Sendbrief
des Apostels

J U D E.

JUDAS, een dienstknecht
Jesu Christi / ende Ja-
cobi broeder / aen den
geroepenen / die door
Godt den Vader geheyligt
zijn / ende [door] Jesum
Christum bewaert:
2 Barmhertigheyt / ende
vrede / ende liefde zy [u]
vermenigvuldigt.
3 Geliefde / also ick alle
neerstigheyt doe om u te
schrijven van de gemeyne
saligheyt / so hebbe ick noot-
sake gehadt aen u te schrij-
ven / ende [u] te vermanen /
dat gy strijdt voor het ge-
loove / dat eenmael den
heyligen overgelevert is.
4 Want daer zijn sommige
menschen ingeslopen / die
eertijts tot dit selve oordeel
te vooren opgeschreven zijn /
godtloose / die de genade
onses Godts veranderen in
ontuchtigheyt / ende den
eenigen Heerscher Godt
ende onsen Heere Jesum
Christum verloochenen.
5 Maer ick wil u indach-
tigh maken / als die gy dit
eenmael weet / dat de Heere
het volck uyt Egyptenlant
verlost hebbende / wederom
de gene die niet en geloof-
den verdorven heeft.
6 Ende de Engelen die haer
beginsel niet bewaert en
hebben / maer haer eygen
woonstede verlaten hebben /
heeft hy tot het oordeel des
grooten daegs met eeuwige
banden onder de duyster-
nisse bewaert.
7 Gelijck Sodoma ende
Gomorra / ende de steden
rontom deselve / die op ge-
lijcke wijse als dese gehoe-
reert hebben / ende ander
vleesch zijn nagegaen / tot
een exempel voorgestelt zijn /
dragende de straffe des eeu-
wigen vyers.
8 Desgelijcks evenwel oock
dese in slaep gebracht zijnde /
verontreynigen het vleesch /
ende verwerpen de heer-
schappye / ende lasteren de
heerlickheden.
9 Maer Michaël de Ar-
changel / doe hy met den
duyvel twistede / ende han-
delde van het lichaem Mo-
sis / en durfde geen oordeel
van lasteringe tegen [hem]
voortbrengen: maer seyde /
De Heere bestraffe u.
10 Maer dese / 't gene sy
niet en weten / dat lasteren
sy: ende 't gene sy natuer-
lick / als de onredelicke die-
ren / weten / in 't selve ver-
derven sy haer.
11 Wee haer / want sy
zijn den wegh Cains inge-
gaen / ende door de verley-
dinge des loons Balaams
zijn sy henen gestort / ende

zijn door de tegensprekinge
Core vergaen.
12 Dese zijn vlecken in uwe
liefdemaeltijden / [ende] als
sy met u ter maeltijt zijn /
weyden sy haerselven sonder
vreese : sy zijn waterloose
wolcken / die van de winden
ommegedreven worden: sy
zijn als boomen in 't afgaen
van den herfst / onvrucht-
baer / tweemael verstorven /
[ende] ontwortelt:
13 Wilde baren der zee /
haer eygen schande opschuy-
mende: dwalende sterren /
den welcken de donckerheyt
der duysternisse in der eeu-
wigheyt bewaert wort.
14 Ende van dese heeft
oock Enoch / de sevende
van Adam / geprophetecrt /
seggende / Siet / de Heere
is gekomen met sijne veel
duysent heylige /
15 Om gerichte te houden
tegen alle / ende te straffen al-
le godtloose onder haer / van
wegen alle hare godtloose
wercken / die sy godtloosslick
gedaen hebben / ende van we-
gen alle de harde [woorden] /
die de godtloose sondaers te-
gen hem gesproken hebben.
16 Dese zijn murmureer-
ders / klagers over haren
staet / wandelende nae hare
begeerlickheden: ende hare
mont spreeckt seer opge-
blasene dingen / verwonde-
rende haer over de persoo-
nen om des voordeels wille.
17 Maer geliefde / gedenckt
gy der woorden die voorsegt
zijn van de Apostelen onses
Heeren Jesu Christi:
18 Dat sy u gesegt heb-
ben / dat in den laetsten tijt
spotters sullen zijn / die
nae hare godtloose begeer-
lickheden wandelen sullen.
19 Dese zijn 't die haersel-
ven afscheyden / natuerlicke
[menschen] / den Geest niet
hebbende.
20 Maer geliefde / bouwet
gy uselven op uw allerhey-
ligst geloove / biddende in
den Heyligen Geest:
21 Bewaert uselven in de
liefde Godts / verwachten-
de de barmhertigheyt onses
Heeren Jesu Christi ten eeu-
wigen leven.
22 Eñ ontfermt u wel eeni-
ger / onderscheyt makende:
23 Maer behoudt andere
door vreese / ende grijptse
uyt het vyer: ende haet
oock den rock die van het
vleesch bevleckt is.
24 Hem nu die machtigh
is u van struyckelen te be-
waren / ende onstraffelick
te stellen voor sijne heer-
lickheyt in vreugde /
25 Den alleen wijsen
Godt onsen Saligmaker /
zy heerlickheyt ende maje-
steyt / kracht ende macht /
beyde nu ende in alle eeu-
wigheyt. Amen.

APO-

APOCALYPSIS,
Ofte de
OPENBARINGE JOANNIS THEOLOGI.

Het Eerste Capittel.

DE Openbaringe JESU CHRISTI, die Godt hem gegeven heeft om sijnen dienstknechten te toonen de dingen die haest geschieden moeten: ende die hy door sijnen Engel gesonden/ ende sijnen dienstknecht Joanni te kennen gegeven heeft:
2 Dewelcke het woort Godts betuygt heeft/ ende het getuygenisse Jesu Christi/ ende al wat hy gesien heeft.
3 Saligh is hy die leest/ ende zijn sy die hooren de woorden deser Prophetie/ ende die bewaren 't gene in deselve geschreven is: Want de tijt is naeby:
4 Joannes den seven Gemeynten/ die in Asien zijn: Genade zy u ende vrede van hem Die is/ ende Die was/ ende Die komen sal: ende van de seven Geesten die voor sijnen throon zijn:
5 Ende van Jesu Christo/ die de getrouwe getuyge is/ de eerstgeboren uyt den dooden/ ende de Overste der Koningen der aerde. Hem die ons heeft lief gehadt ende ons van onse sonden gewasschen heeft in sijnen bloede/
6 Ende die ons gemaeckt heeft tot Koningen ende Priesters Gode ende sijnen Vader: Hem [segge ick] zy de heerlickheyt ende de kracht in alle eeuwigheyt. Amen.
7 Siet/ hy komt met de wolcken/ ende alle ooge sal hem sien/ oock de gene die hem doorsteken hebben: ende alle geslachten der aerde sullen over hem rouwe bedrijven: Ja/ Amen.
8 Ick ben de Alpha ende de Omega/ het begin ende het eynde/ segt de Heere/ Die is/ ende Die was/ ende Die komen sal/ de Almachtige.
9 Ick Joannes/ die oock uwe broeder ben/ ende medegenoot in de verdruckinge ende in het Koninckrijcke/ ende [in] de lijdsaemheyt Jesu Christi/ was in het eylant genaemt Patmos/ om het woort Godts/ ende om het getuygenisse Jesu Christi.
10 [Ende] ick was in den geest op den dagh des Heeren: ende ick hoorde achter my een groote stemme/ als eener basuyne/
11 Seggende/ Ick ben de Alpha ende de Omega/ de eerste ende de laetste: ende/ 't Gene gy siet schrijft dat in een

een boeck / ende sendt het
den seven Gemeynten die
in Asien zijn / [namelick] tot
Ephesen / ende tot Smyr-
nen / ende tot Pergamen /
ende tot Thyatiren / ende
tot Sardis / ende tot Phi-
ladelphien / ende tot Lao-
diceen.
12 Ende ick keerde my
om / om te sien de stemme
die met my gesproken had-
de: ende my omgekeert heb-
bende / sagh ick seven gou-
de kandelaren:
13 Ende in het midden
van de seven kandelaren
eenen den Sone des men-
schen gelijck zijnde / bekleedt
met een langh kleet tot de
voeten / ende omgordt aen
de borsten met eenen gou-
den gordel:
14 Ende sijn hooft ende
hayr was wit gelijck als
witte wolle / gelijck sneeuw:
ende sijne oogen gelijck een
vlamme vyers:
15 Ende sijne voeten wa-
ren blinckende-koper ge-
lijck / ende gloeyden als in
eenen oven: ende sijne stem-
me als eene stemme van ve-
le wateren.
16 Ende hy hadde seven
sterren in sijne rechterhant:
ende uyt sijnen mont gingh
een tweesnijdende scherp
sweert: ende sijn aengesicht
was gelijck de sonne schijnt
in hare kracht.
17 Ende doe ick hem sagh
viel ick als doot aen sijne
voeten: ende hy leyde sijne
rechterhant op my / seg-
gende tot my / En vreest
niet: Ick ben de eerste en-
de de laetste:
18 Ende die leve / ende ick
ben doot geweest: ende siet
ick ben levendigh in alle eeu-
wigheyt. Amen. Ende ick
hebbe de sleutels der helle
ende des doots.
19 Schrijft 't gene gy ge-
sien hebt / ende 't gene is /
ende 't gene geschieden sal
na desen:
20 De verborgenheyt der
seven sterren / die gy gesien
hebt in mijne rechter[hant] /
ende de seven goude kande-
laren. De seven sterren /
zijn de Engelen der seven
Gemeynten / ende de seven
kandelaren / die gy gesien
hebt / zijn de seven Gemeyn-
ten.

Het 2. Capittel.

SChrijft aen den Engel der Gemeynte van Ephe-
sen / Dit segt hy die de se-
ven sterren in sijne rechter-
[hant] houdt / die in het
midden der seven gouden
kandelaren wandelt:
2 Ick weet' uwe wercken /
ende uwen arbeyt / ende
uwe lijdsaemheyt / ende dat
gy de quade niet en komt
dragen: ende [dat] gy be-
proeft hebt de gene die uyt-
ge-

geven dat sy Apostelen zijn / ende zy en zijn 't niet / ende hebtse leugenaers bevonden:
3 Ende gy hebt verdragen / ende hebt gedult: ende gy hebt om mijns naems wille gearbeydt / ende en zijt niet moede geworden.
4 Maer ick hebbe tegen u / dat gy uw' eerste liefde hebt verlaten.
5 Gedenckt dan waer van gy uytgevallen zijt / ende bekeert u / ende doet de eerste wercken: ende so niet / ick sal u haestelick [by]komen / ende sal uwen kandelaer van sijne plaetse weeren / indien gy u niet en bekeert.
6 Maer dit hebt gy / dat gy de wercken der Nicolaiten hatet / welcke ick oock hate.
7 Die ooren heeft die hoore wat de Geest tot de Gemeynten segt. Die overwint / ick sal hem geven te eten van den boom des levens / die in het midden van het paradijs Godts is.
8 Ende schrijft aen den Engel der Gemeynte van die van Smyrnen / Dit segt de eerste ende de laetste / die doot geweest is / ende [weder] levendigh is geworden:
9 Ick weet' uwe wercken / ende verdruckinge / ende armoede / (doch gy zijt rijcke /) ende de lasteringe der gene die seggen datse Joden zijn / ende en zijn 't niet / maer zijn een Synagoge des satans.
10 En vreest geen der dingen die gy lijden sult. Siet / de duyvel sal [eenige] van ulieden in de gevanckenisse werpen / op dat gy versocht wort: ende gy sult een verdruckinge hebben van tien dagen. Zijt getrouw tot den doot / ende ick sal u geven de kroone des levens.
11 Die ooren heeft / die hoore wat de Geest tot de Gemeynten segt. Die overwint en sal van de tweede doot niet beschadigt worden.
12 Ende Schrijft aen den Engel der Gemeynte die in Pergamo is / Dit segt hy die het tweesnijdende scherp sweert heeft.
13 Ick weet' uwe wercken / ende waer gy woont / [namelick] daer de throon des satans is: ende gy houdt mijnen naem / ende en hebt mijn geloove niet verloochent / oock in die dagen / in welcke Antipas mijn getrouwe getuyge was / welcke gedoodt is by ulieden / daer de satan woont.
14 Maer ick hebbe [eenige] weynige dingen tegen u / dat gy aldaer hebt die de leeringe Balaams houden / die Balak leerde den kinderen

Israëls een aenstoot voor-
werpen / op datse souden
afgoden-offer eten / ende
hoereeren.
15 Alsoo hebt oock gy die
de leeringe der Nicolaiten
houden: 't welck ick hate.
16 Bekeert u: ende so niet /
ick sal u haestelick [by]ko-
men / ende sal tegen haer
krijgh voeren met het sweert
mijns monts.
17 Die ooren heeft / die
hoore wat de Geest tot de
Gemeynten segt. Die over-
wint / ick sal hem geven te
eten van het Manna dat ver-
borgen is / ende ick sal hem
geven eenen witten keur-
steen / ende op den keursteen
eenen nieuwen naem geschre-
ven / welcken niemant en
kent / dan die hem ontfangt.
18 Ende schrijft aen den
Engel der Gemeynte te
Thyatiren / Dit segt de So-
ne Godts / die sijne oogen
heeft als een vlamme vyers /
ende sijne voeten zijn blinc-
kende-koper gelijck:
19 Ick weet' uwe werc-
ken / ende liefde / ende dienst /
ende geloove / ende uwe lijd-
saemheyt / ende uwe werc-
ken / ende [dat] de laetste
meer [zijn] dan de eerste.
20 Maer ick hebbe [eenige]
weynige dingen tegen u /
dat gy de vrouwe Jezabel /
die haerselven segt een Pro-
phetesse te zijn / laet leeren /
ende mijne dienstknechten
verleyden / datse hoereeren /
ende afgoden-offer eten.
21 Ende ick hebbe haer tijt
gegeven op dat sy haer soude
bekeeren van hare hoererye /
ende sy en heeft haer niet
bekeert.
22 Siet / ick werpe haer
te bedde / ende die met haer
overspel bedrijven / in groo-
te verdruckinge / so sy haer
niet en bekeeren van hare
wercken.
23 Ende hare kinderen
sal ick door de doot om-
brengen: ende alle de Ge-
meynten sullen weten / dat
ick ben die nieren ende her-
ten ondersoecke. Ende ick
sal ulieden geven een yege-
lick nae uwe wercken.
24 Doch ick segge tot ulie-
den / ende tot de andere die
te Thyatiren zijn / soo vele
als 'er dese leere niet en
hebben / ende die de diep-
ten des satans niet gekent
en hebben / gelijck sy seg-
gen: Ick en sal u geenen
anderen last opleggen.
25 Maer 't gene gy hebt /
houdt dat tot dat ick sal
komen.
26 Ende die overwint / en-
de die mijne wercken tot den
eynde toe bewaert / ick sal
hem macht geven over de
Heydenen:
27 Ende hy salse hoeden
met eenen yseren staf: sy
sul-

sullen als pottebackers va-
ten vermorselt worden: ge-
lijck oock ick van mijnen
Vader ontfangen hebbe.
28 Ende ick sal hem de
morgensterre geven.
29 Die ooren heeft / die
hoore wat de Geest tot de
Gemeynten segt.

Het 3. Capittel.

ENde schrijft aen den En-
gel der Gemeynte die te
Sardis is / Dit segt die de
seven Geesten Godts heeft /
ende de seven sterren / Ick
weet' uwe wercken / dat gy
den naem hebt dat gy leeft /
ende gy zijt doot.
2 Zijt wackende / ende ver-
sterckt het overige dat ster-
ven soude: want ick en heb-
be uwe wercken niet vol ge-
vonden voor Godt.
3 Gedenckt dan hoe gy 't
ontfangen ende gehoort
hebt / ende bewaert het /
ende bekeert u. Indien gy
dan niet en waket / so sal
ick over u komen als een
dief / ende gy en sult niet
weten op wat ure ick over
u komen sal.
4 Doch gy hebt [eenige]
weynige namen oock te
Sardis / die hare kleederen
niet bevleckt en hebben /
ende sy sullen met my wan-
delen in witte [kleederen]:
overmits sy 't weerdigh
zijn.
5 Die overwint / die sal
bekleedt worden met witte
kleederen: ende ick en sal
sijnen name geensins uyt-
doen uyt het boeck des le-
vens / ende ick sal sijnen
name belijden voor mijnen
Vader / ende voor sijne En-
gelen.
6 Die ooren heeft / die hoo-
re wat de Geest tot de Ge-
meynten segt.
7 Ende schrijft aen den
Engel der Gemeynte die
in Philadelphia is / Dit segt
de Heylige / de Waerachti-
ge / die den sleutel Davids
heeft: die opent / ende nie-
mant en sluyt: ende hy sluyt /
ende niemant en opent:
8 Ick weet' uwen wercken:
siet / ick hebbe een geopen-
de deure voor u gegeven /
ende niemant en kan die
sluyten: want gy hebt kley-
ne kracht / ende gy hebt
mijn woort bewaert / ende
en hebt mijnen name niet
verloochent.
9 Siet / ick geve [u eeni-
ge] uyt de Synagoge des
satans / der gene die seg-
gen datse Joden zijn / ende
en zijn 't niet / maer lie-
gen: siet / ick sal maken /
dat sy sullen komen / ende
aenbidden voor uwe voe-
ten / ende bekennen dat ick
u lief hebbe.
10 Om dat gy het woort
mijner lijdsaemheyt bewaert
hebt / so sal ick oock u be-

waren uyt de ure der ver-
soeckinge/ die over de ge-
heele werelt komen sal/ om
te versoecken die op de aer-
de woonen.
11 Siet/ ick kome haeste-
lick: houdt dat gy hebt/ op
dat niemant uwe kroone en
neme.
12 Die overwint/ ick sal
hem maken tot een pilaer in
den Tempel mijns Godts/
ende hy en sal niet meer daer
uytgaen: ende ick sal op
hem schrijven den naem mij-
nes Godts/ ende den naem
der stadt mijns Godts/ [na-
melick] des nieuwen Jeru-
salems/ die uyt den hemel
van mijnen Godt afdaelt/
ende [oock] mijnen nieuwen
naem.
13 Die ooren heeft/ die
hoore wat de Geest tot de
Gemeynten segt.
14 Ende schrijft aen den
Engel van de Gemeynte
der Laodicensen/ Dit segt
de Amen/ de trouwe en-
de waerachtige Getuyge/
het Begin der scheppinge
Godts:
15 Ick weet' uwe werc-
ken/ dat gy noch kout en
zijt/ noch heet: och of gy
kout waert/ ofte heet!
16 Soo dan/ om dat gy
laeuw zijt/ ende noch kout
noch heet/ ick sal u uyt
mijnen mont spouwen.
17 Want gy segt/ Ick ben
rijck/ ende verrijckt gewor-
den/ ende en hebbe geens
dings gebreck: ende gy en
weet niet dat gy zijt ellen-
digh/ ende jammerlick/
ende arm/ ende blint/ en-
de naeckt.
18 Ick rade u dat gy van
my koopt gout beproeft
komende uyt het vyer/ op
dat gy rijck moogt worden:
ende witte kleederen/ op
dat gy moogt bekleedt
worden/ ende de schande
uwer naecktheyt niet geo-
penbaert en worde: ende
salft uwe oogen met oogen-
salve/ op dat gy sien
moogt.
19 So wie ick lief hebbe/
die bestraffe ende kastijde
ick: weest dan yverigh/
ende bekeert u.
20 Siet/ ick stae aen de
deure/ ende ick kloppe: in-
dien yemant mijne stemme
sal hooren/ ende de deure
open doen/ ick sal tot hem
inkomen/ ende ick sal met
hem avontmael houden/
ende hy met my.
21 Die overwint/ ick sal
hem geven met my te sit-
ten in mijnen throon/ ge-
lijck als ick overwonnen
hebbe/ ende ben geseten
met mijnen Vader in sij-
nen throon.
22 Wie ooren heeft/ die
hoore wat de Geest tot de
Gemeynten segt.

Het 4. Capittel.

NA desen sagh ick / ende
siet een deure was geo-
pent in den hemel : ende
de eerste stemme / die ick
gehoort hadde / als eener
basuyne met my sprekende /
seyde / Komt hier op / ende
ick sal u toonen 't gene na
desen geschieden moet.
2 Ende terstont wiert ick
in den geest / ende siet / daer
was een throon geset in
den hemel / ende daer sat
een op den throon.
3 Ende die daer op sat /
was in 't aensien den steen
Jaspis / ende Sardius ge-
lijck / ende een regenboge
was rontom den throon /
in 't aensien den [steen]
Smaragdus gelijck.
4 Ende rontom den throon
waren vier en twintigh
throonen : ende op de throo-
nen sagh ick de vier en twin-
tigh Ouderlingen sittende /
bekleedt met witte kleede-
ren : ende sy hadden gouden
kroonen op hare hoofden.
5 Ende van den throon
gingen uyt blicksemen /
ende donderslagen / ende
stemmen : ende seven vye-
rige lampen waren bran-
dende voor den throon /
welcke zijn de seven Gee-
sten Godts.
6 Ende voor den throon
was een glasen zee / crystal
gelijck. Ende in het midden
des throons / ende rontom
den throon / vier Dieren
zijnde vol oogen van voo-
ren ende van achteren.
7 Ende het eerste Dier was
eenen leeuw gelijck / ende het
tweede Dier een kalf gelijck /
ende het derde Dier hadde
het aensicht als een mensche /
eñ het vierde Dier was eenen
vliegende arent gelijck.
8 Ende de vier Dieren
hadden elck-een voor hem-
selven ses vleugelen romt-
om / ende waren van bin-
nen vol oogen : ende en
hebben geen ruste dagh en-
de nacht / seggende / Hey-
ligh / heyligh / heyligh is
de Heere Godt / de Almach-
tige / Die was / ende Die
is / ende Die komen sal.
9 Ende wanneer de Die-
ren heerlickheyt / ende eere /
ende danckseggingе gaven
hem die op den throon sat /
die in alle eeuwigheyt leeft /
10 So vielen de vier en
twintigh Ouderlingen voor
hem die op den throon sat /
ende aenbaden hem die leeft
in alle eeuwigheyt / ende
wierpen hare kroonen voor
den throon / seggende /
11 Gy Heere zijt weerdigh
te ontfangen de heerlick-
heyt / ende de eere / ende
de kracht : want gy hebt
alle dingen geschapen / en-
de door uwen wille zijn sy /
ende sijnse geschapen.

Het 5. Capittel.

ENde ick sagh in de rech-
ter[hant] des genen die
op den throon sat / een boeck
geschreven van binnen ende
van buyten / versegelt met
seven segelen.
2 Ende ick sagh eenen
stercken Engel uytroepende
met een groote stemme /
Wie is weerdigh het boeck
te openen / ende sijne sege-
len op te breken?
3 Ende niemant in den
hemel / noch op de aerde /
noch onder de aerde en
konde het boeck openen /
noch het selve [in]sien.
4 Ende ick weende seer /
dat niemant weerdigh ge-
vonden en was om dat boeck
te openen / ende te lesen /
noch het selve [in] te sien.
5 Ende één van de Ouder-
lingen seyde tot my / En
weent niet: siet / de Leeuw
die uyt de stamme Juda is /
de wortel Davids / heeft
overwonnen / om het boeck
te openen / ende sijne seven
segelen op te breken.
6 Ende ick sagh / ende siet / in
het midden van den throon /
ende van de vier Dieren / ende
in het midden van de Ouder-
lingen / een Lam staende als
geslachtet / hebbende seven
hoornen / ende seven oogen:
dewelcke zijn de seven Gee-
sten Godts die uytgesonden
zijn in alle landen.
7 Ende het quam / ende
heeft het boeck genomen
uyt de rechter[hant] des
genen die op den throon sat.
8 Ende als het dat boeck
genomen hadde / vielen de
vier Dieren / ende de vier
en twintigh Ouderlingen
voor het Lam [neder] / heb-
bende elck citheren ende
gouden phiolen zijnde vol
reuckwercks / welcke zijn
de gebeden der heylige.
9 Ende sy songen een nieuw
liedt / seggende / Gy zijt
weerdigh dat boeck te ne-
men / ende sijne segelen te
openen: want gy zijt geslach-
tet / ende hebt ons Gode
gekocht met uwen bloede /
uyt allen geslachte / ende ta-
le / ende volcke / ende natie:
10 Ende gy hebt ons onsen
Gode gemaeckt tot Konin-
gen ende Priesteren: ende
wy sullen als Koningen
heerschen op de aerde.
11 Ende ick sagh / ende ick
hoorde een stemme veler En-
gelen rontom den throon /
ende de Dieren / ende de
Ouderlingen: ende haer ge-
tal was tien duysentmael
tien duysenden / ende duy-
sentmael duysenden:
12 Seggende met een groo-
te stemme / Het Lam dat ge-
slachtet is / is weerdigh te
ontfangen de kracht / ende
rijckdom / ende wijsheyt /
ende sterckte / ende eere /
en-

ende heerlickheyt / ende
danckseggingе.
13 Ende alle schepsel dat in
den hemel is / ende op de aer-
de / ende onder de aerde /
ende die in de zee zijn / en-
de alles wat in deselve is /
hoorde ick seggen / Hem die
op den throon sitt / ende
den Lamme zy de danckseg-
ginge / ende de eere / ende
de heerlickheyt / ende de
kracht in alle eeuwigheyt.
14 Ende de vier Dieren
seyden / Amen. Ende de
vier en twintigh Ouderlin-
gen vielen [neder] / ende
aenbaden den genen die
leeft in alle eeuwigheyt.

Het 6. Capittel.

ENde ick sagh / doe het
Lam één van de segelen
geopent hadde / ende ick
hoorde één uyt de vier Die-
ren seggen / als een stem-
me van eenen donderslagh /
Komt ende siet.
2 Ende ick sagh / ende siet /
een wit peert: ende die daer
op sat hadde eenen boge:
ende hem is een kroone ge-
geven / ende hy gingh uyt:
overwinnende / ende op dat
hy overwonne.
3 Ende doe het den twee-
den segel geopent hadde /
hoorde ick het tweede Dier
seggen / Komt / ende siet.
4 Ende een ander peert
gingh uyt dat root was:
ende dien die daerop sat
wiert [macht] gegeven den
vrede te nemen van der aer-
de / ende dat sy malkande-
ren souden dooden: ende
hem wiert een groot sweert
gegeven.
5 Ende doe het den derden
segel geopent hadde / hoor-
de ick het derde Dier seg-
gen / Komt ende siet. En-
de ick sagh / ende siet / een
swart peert / ende die daer
op sat hadde een weegschale
in sijne hant.
6 Ende ick hoorde een
stemme in het midden van
de vier Dieren / die seyde /
Een maetgen tarwe voor
eenen penningh / ende drie
maetgens gerste voor eenen
penningh: ende de olie en-
de den wijn en beschadigt
niet.
7 Ende doe het den vier-
den segel geopent hadde /
hoorde ick een stemme des
vierden Diers / die seyde /
Komt ende siet.
8 Ende ick sagh / ende siet /
een vael peert / ende die daer
op sat / sijn naem was de
Doot: ende de Helle volg-
de hem na. Ende haer wiert
macht gegeven om te doo-
den tot het vierde [deel] der
aerde / met sweert / ende
met honger / ende met de
doot / ende door de wilde
beesten der aerde.
9 Ende doe het den vijfden
segel geopent hadde / sagh

ick onder den altaer de zie-
len der gene die gedoodet
waren om het woort Godts/
ende om het getuygenisse
dat sy hadden.
10 Ende sy riepen met
grooter stemme/ seggende/
Hoe lange/ o heylige ende
waerachtige Heerscher/ en
oordeelt ende en wreeckt gy
ons bloet niet van de gene
die op de aerde woonen?
11 Ende aen een yegelick
wierden lange witte klee-
deren gegeven/ ende haer
wiert gesegt/ dat sy noch
eenen kleynen tijt rusten
souden/ tot dat oock hare
mededienstknechten/ ende
hare broeders souden ver-
vult zijn/ die gedoodet sou-
den worden gelijck als sy.
12 Ende ick sagh/ doe het
den sesten segel geopent had-
de/ ende siet/ daer wiert
een groote aerdbeevinge:
ende de sonne wiert swart
als een hayren sack/ ende
de mane wiert als bloet.
13 Ende de sterren des
hemels vielen op de aerde/
gelijck een vijgeboom sijne
onrijpe vijgen afwerpt/ als
hy van eenen grooten wint
geschuddet wort.
14 Ende de hemel is wech-
geweken/ als een boeck dat
toegerolt wort: ende alle
bergen ende eylanden zijn
beweegt uyt hare plaetsen.
15 Ende de Koningen der
aerde/ ende de Groote/ ende
de Rijcke/ ende de Overste
over duysent/ende de Mach-
tige/ ende alle dienstknech-
ten/ ende alle vrye/ ver-
bergden haerselven in de
spelonckten/ ende in de steen-
rotsen der bergen:
16 Ende seyden tot de ber-
gen ende tot de steenrotzen/
Valt op ons/ ende verbergt
ons van het aengesichte
des genen die op den throon
sitt/ ende van den toorn des
Lams:
17 Want de groote dagh
sijnes toorns is gekomen:
ende wie kan bestaen?

Het 7. Capittel.

ENde na desen sagh ick
vier Engelen staen op
de vier hoecken der aerde/
houdende de vier winden
der aerde/ op dat geen wint
en soude waeyen op de aer-
de/ noch op de zee/ noch
tegen eenigen boom.
2 Ende ick sagh eenen an-
deren Engel opkomen van
den opgangh der sonne/
hebbende den segel des le-
vendigen Godts: ende hy
riep met een groote stemme
tot de vier Engelen/ welc-
ken [macht] gegeven was
de aerde ende de zee te be-
schadigen/
3 Seggende/ En bescha-
digt de aerde niet/ noch de
zee/ noch de boomen/ tot
dat wy de dienstknechten
on-

onses Godts sullen versegelt
hebben aen hare voorhoof-
den.
4 Ende ick hoorde het ge-
tal der gene die versegelt
waren: hondert ende vier
en veertigh duysent waren
versegelt uyt alle geslachten
der kinderen Israëls:
5 Uyt het geslachte Juda
waren twaelf duysent verse-
gelt: uyt het geslachte Ru-
ben waren twaelf duysent
versegelt: uyt het geslachte
Gad waren twaelf duysent
versegelt:
6 Uyt het geslachte Aser
waren twaelf duysent ver-
segelt: uyt het geslachte
Nephtalim waren twaelf
duysent versegelt: uyt het
geslachte Manasse waren
twaelf duysent versegelt:
7 Uyt het geslachte Si-
meon waren twaelf duysent
versegelt: uyt het geslachte
Levi waren twaelf duysent
versegelt: uyt het geslachte
Isaschar waren twaelf duy-
sent versegelt:
8 Uyt het geslachte Za-
bulon waren twaelf duy-
sent versegelt: uyt het ge-
slachte Joseph waren twaelf
duysent versegelt: uyt het
geslachte Benjamin waren
twaelf duysent versegelt:
9 Na desen sagh ick / ende
siet / een groote schare / die
niemant tellen en konde /
uyt alle natie / ende geslach-
ten / ende volcken / ende ta-
len / staende voor den throon /
ende voor het Lam / bekleedt
zijnde met lange witte klee-
deren: ende palm[tacken]
waren in hare handen.
10 Ende sy riepen met
groote stemme / seggende /
De saligheyt zy onsen Go-
de / die op den throon sitt /
ende den Lamme.
11 Ende alle de Engelen
stonden rontom den throon /
ende [rontom] de Ouderlin-
gen ende de vier Dieren: en-
de vielen voor den throon
[neder] op haer aengesich-
te / ende aenbaden Godt /
12 Seggende / Amen. De
lof / ende de heerlickheyt /
ende de wijsheyt / ende de
dancksegginge / ende de eere /
ende de kracht / ende de
stercke zy onsen Gode in
alle eeuwigheyt. Amen.
13 Ende één uyt de Ouder-
lingen antwoordde / seggen-
de tot my / Dese die bekleedt
zijn met de lange witte klee-
deren / wie zijn sy / ende van
waer zijnse gekomen?
14 Ende ick sprack tot
hem / Heere / gy weet het.
Ende hy seyde tot my /
Dese zijn 't die uyt de groo-
te verdruckinge komen:
ende sy hebben hare lange
kleederen gewasschen / ende
hebben hare lange kleede-
ren wit gemaeckt in het
bloet des Lams.

15 Daerom zijn sy voor den
throon Godts / ende dienen
hem dagh ende nacht in sij-
nen Tempel: ende die op
den throon sitt sal haer over-
schaduwen.
16 Sy en sullen niet meer
hongeren / noch en sullen
niet meer dorsten / noch de
sonne en sal op haer niet
vallen / noch eenige hitte.
17 Want het Lam dat in 't
midden des throons is / salse
weyden / ende sal haer een
Leydsman zijn tot levven-
de fonteynen der wateren:
ende Godt sal alle tranen
van hare oogen afwisschen.

Het 8. Capittel.

ENde doe het den seven-
den segel geopent had-
de / wiert daer een stilswij-
gen in den hemel / ontrent
van een halve ure.
2 Ende ick sagh de seven
Engelen / die voor Godt
stonden: ende haer wierden
seven basuynen gegeven.
3 Ende daer quam een
ander Engel / ende stont
aen den altaer / hebbende
een gouden wierooockvat:
ende hem wiert veel reuck-
wercks gegeven / op dat
hy 't [met] de gebeden aller
heyligen soude leggen op
den gouden altaer die voor
den throon is.
4 Ende de roock des reuck-
wercks [met] de gebeden der
heyligen / gingh op van de
hant des Engels voor Godt.
5 Ende de Engel nam het
wierooockvat / ende vulde
dat met het vyer des al-
taers / ende wierp 't op de
aerde: ende daer geschied-
den stemmen / ende donder-
slagen / ende blicksemen /
ende aerdbeevinge.
6 Ende de seven Engelen /
die de seven basuynen had-
den / bereydden haer om te
basuynen.
7 Ende de eerste Engel
heeft gebasuynt / ende daer
is geworden hagel ende
vyer / gemengt met bloet /
ende sy zijn op de aerde ge-
worpen: ende het derde
[deel] der boomen is ver-
brandt / ende alle het groen
gras is verbrandt.
8 Ende de tweede Engel
heeft gebasuynt / ende daer
wiert [yet] als een groote
bergh van vyer brandende
in de zee geworpen: ende
het derde [deel] der zee is
bloet geworden.
9 Ende het derde [deel]
der schepselen in de zee / die
leven hebben / is gestorven:
ende het derde [deel] der
schepen is vergaen.
10 Ende de derde Engel
heeft gebasuynt / ende daer
is een groote sterre / bran-
dende als een fackel / ge-
vallen uyt den hemel / ende
is gevallen op het derde
[deel] der rivieren / ende op
de

de fonteynen der wateren.
11 Ende de naem der ster-
re wort genaemt Alssem:
ende het derde [deel] der
wateren wiert tot alssem:
ende vele menschen zijn ge-
storven van de wateren/
want sy waren bitter ge-
worden.
12 Ende de vierde Engel
heeft gebasuynt/ ende het
derde [deel] der sonne wiert
geslagen/ ende het derde
[deel] der mane/ ende het
derde [deel] der sterren:
op dat het derde [deel] der-
selve soude verduystert wor-
den/ ende dat het derde
[deel] van den dagh niet en
soude lichten/ ende van den
nacht desgelijcks.
13 Ende ick sagh/ ende ick
hoorde éénen Engel vlie-
gen in 't midden des hemels/
seggende met grooter stem-
me/ Wee/ wee/ wee/ den
genen die op de aerde woo-
nen/ van de overige stem-
men der basuyne der drie
Engelen die [nogh] basuy-
nen sullen.

Het 9. Capittel.

Ende de vijfde Engel
heeft gebasuynt/ ende
ick sagh een sterre gevallen
uyt den hemel op de aerde/
ende haer wiert gegeven
de sleutel van den put des
afgronts.
2 Ende sy heeft den put
des afgronts geopent: en-
de daer is roock opgegaen
uyt den put/ als roock eenes
grooten ovens: ende de son-
ne ende de lucht is verduy-
stert geworden van den
roock des puts.
3 Ende uyt den roock
quamen sprinckhanen op de
aerde/ ende haer wiert
macht gegeven gelijck de
scorpioenen der aerde macht
hebben.
4 Ende haer wiert gesegt/
dat sy het gras der aerde
niet en souden beschadigen/
noch eenige groente/ noch
eenigen boom: dan de men-
schen alleen die den segel
Godts aen hare voorhoof-
den niet en hebben.
5 Ende haer wiert [macht]
gegeven/ niet dat syse sou-
den dooden/ maer dat sy
souden [van haer] gepijnigt
worden vijf maenden: ende
hare pijninge was als de
pijninge van een scorpioen
wanneer het een mensche
gesteken heeft.
6 Ende in die dagen sullen
de menschen den doot soec-
ken/ ende en sullen dien niet
vinden: ende sy sullen be-
geeren te sterven/ ende de
doot sal van haer vlieden.
7 Ende de gedaenten der
sprinckhanen waren den
peerden gelijck/ die tot de
oorloge bereydt zijn: ende
op hare hoofden waren als
kroonen den goude gelijck/
en-

ende hare aengesichten als
aengesichten van menschen.
8 Ende sy hadden hayr als
hayr der vrouwen / ende
hare tanden waren als [tan-
den] der leeuwen.
9 Ende sy hadden borst-
wapenen als yseren borst-
wapenen: ende het ge-
druysch harer vleugelen was
als een gedruysch der wa-
genen / wanneer vele peer-
den nae den strijt loopen.
10 Ende sy hadden steer-
ten den scorpioenen gelijck /
ende daer waren angels in
hare steerten: ende hare
macht was de menschen te
beschadigen vijf maenden.
11 Ende sy hadden over
haer tot eenen Koningh /
den engel des afgronts: sijn
name was in 't Hebreeusch
Abaddon / ende in de Griecck-
sche [tale] hadde hy den
naem Apollyon.
12 Het een wee is wegh-
gegaen / siet / daer komen
nogh twee ween na desen.
13 Ende de seste Engel
heeft gebasuynt / ende ick
hoorde éene stemme uyt de
vier hoornen des gouden al-
taers / die voor Godt was /
14 Seggende tot den ses-
ten Engel / die de basuyne
hadde / Ontbindt de vier
Engelen / die gebonden zijn
by de groote riviere Eu-
phrates.
15 Ende de vier Engelen
zijn ontbonden geworden /
welcke bereydt waren tegen
de ure / ende dagh / ende
maent / ende jaer / op dat
sy het derde [deel] der men-
schen souden dooden.
16 Ende het getal van
de heyrlegers der ruyterye
was tweemael tien duysen-
den der tien duysenden: en-
de ick hoorde haer getal.
17 Ende ick sagh alsoo
de peerden in dit Gesichte /
ende die daer op saten / heb-
bende vyerige ende hemels-
blaeuwe / ende sulpherver-
wige borstwapenen: ende
de hoofden der peerden wa-
ren als hoofden van leeu-
wen / ende uyt hare mon-
den gingh uyt vyer / ende
roock / ende sulpher.
18 Door dese drie wiert
het derde [deel] der men-
schen gedoodt / [namelick]
door het vyer / ende door
den roock / ende door het
sulpher / dat uyt hare mon-
den uytgingh.
19 Want hare macht is in
haren mont / ende in hare
steerten. Want hare steer-
ten zijn den slangen gelijck /
ende hebben hoofden / ende
beschadigen met deselve.
20 Ende de overige men-
schen / die niet gedoodt en
zijn door dese plagen / en
hebben haer niet bekeert
van de wercken harer han-
den / dat sy niet en souden
aen-

aenbidden de duyvelen / ende
de gouden / ende silveren /
ende koperen / ende steenen /
ende houten afgoden / die
noch sien en konnen / noch
hooren / noch wandelen:
21 Ende en hebben haer
[oock] niet bekeert van hare
doodslagen / noch van hare
venijngevingen / noch van
hare hoererye / noch van
hare dieveryen.

Het 10. Capittel.

ENde ick sagh eenen an-
deren stercken Engel
afkomende van den hemel /
die bekleedt was met een
wolcke: ende een regenbo-
ge was boven [sijn] hooft:
ende sijn aengesichte was
als de sonne / ende sijne voe-
ten waren als pilaren van
vyer.
2 Ende hy hadde in sijne
hant een boecksken dat geo-
pent was: ende hy settede
sijnen rechteren voet op de
zee / ende den slincken op
de aerde.
3 Ende hy riep met een
groote stemme / gelijcker-
wijs een leeuw bruylt: ende
als hy geroepen hadde /
spraken de seven donderslä-
gen hare stemmen.
4 Ende doe de seven don-
derslagen hare stemmen ge-
sproken hadden / so soude
ickse geschreven hebben:
ende ick hoorde eene stem-
me uyt den hemel / die tot
my seyde / Versegelt 't ge-
ne de seven donderslagen
gesproken hebben / ende en
schrijft dat niet.
5 Ende de Engel dien ick
sagh staen op de zee / ende
op de aerde / hief sijne hant
op nae den hemel.
6 Ende hy swoer by Dien
die leeft in alle eeuwigheyt /
die den hemel geschapen
heeft ende 't gene daer in
is / ende de aerde ende 't
gene daer in is / ende de
zee ende 't gene daer in
is / dat daer geen tijt meer
en sal zijn:
7 Maer in de dagen der
stemme des sevenden En-
gels / wanneer hy basuy-
nen sal / so sal de verbor-
genheyt Godts vervult wor-
den / gelijck hy sijnen dienst-
knechten den Propheten
verkondigt heeft.
8 Ende de stemme die ick
gehoort hadde uyt den he-
mel / sprack wederom met
my / ende seyde / Gaet he-
nen / neemt het boecksken /
dat geopent [ende] in de
hant is des Engels die op
de zee ende op de aerde
staet.
9 Ende ick gingh henen
tot den Engel / seggende tot
hem / Geeft my dat boecks-
ken. Ende hy seyde tot
my / Neemt dat ende eet
het op: ende het sal uwen
buyck bitter maken / maer
in

in uwen mont sal het soet
zijn als honich.
10 Ende ick nam dat
boecksken uyt de hant des
Engels/ ende ick at dat op:
ende het was in mijnen mont
soet als honich/ ende als
ick het gegeten hadde/ wiert
mijn buyck bitter.
11 Ende hy seyde tot my/
Gy moet wederom prophe-
teeren voor vele volcken/
ende natien/ ende talen/
ende Koningen.

Het 11. Capittel.

ENde my wiert een riet-
stock gegeven/ eene
[meet]roede gelijck/ ende
de Engel stont/ ende seyde/
Staet op/ ende meet den
Tempel Godts ende den al-
taer/ ende de gene die daer
in aenbidden.
2 Ende den voorhof die
van buyten den Tempel is/
laet uyt/ ende en meet dien
niet/ want hy is den hey-
denen gegeven: ende sy
sullen de heylige stadt ver-
treden twee en veertigh
maenden.
3 Ende ick sal mijne twee
Getuygen [macht] geven/
ende sy sullen propheteeren
duysent twee hondert tses-
tigh dagen/ met sacken be-
kleedt.
4 Dese zijn de twee olijf-
boomen/ ende de twee kan-
delaren/ die voor den Godt
der aerde staen.
5 Ende so yemant die wil
beschadigen/ een vyer sal
uyt haren mont uytgaen/
ende sal hare vyanden ver-
slinden: ende so yemant
haer wil beschadigen/ die
moet alsoo gedoodt worden.
6 Dese hebben macht den
hemel te sluyten/ op dat
geen regen en regene in de
dagen harer propheteerin-
ge: ende sy hebben macht
over de wateren/ om die
in bloet te verkeeren/ ende
de aerde te slaen met aller-
ley plage/ soo menigmael
als sy sullen willen.
7 Ende als sy haer getuy-
genisse sullen ge-eyndigt
hebben/ sal het Beest dat
uyt den afgront opkomt/
haer krijgh aendoen/ ende
het salse overwinnen/ ende
salse dooden.
8 Ende hare doode licha-
men [sullen liggen] op de
strate der groote stadt/ die
geestelick genoemt wort
Sodoma ende Egyptus/
alwaer oock onse Heere ge-
kruyst is.
9 Ende [de menschen] uyt
de volcken ende geslachten/
ende talen/ ende natien
sullen hare doode lichamen
sien drie dagen ende eenen
halven/ ende en sullen niet
toelaten dat hare doode
lichamen in graven gelegt
worden.
10 Ende die op de aerde
woo-

woonen die sullen verblijdt
zijn over haer/ ende sullen
vreugde bedrijven/ ende sul-
len malkanderen geschenc-
ken senden: om dat dese
twee Propheten/ de gene
die op de aerde woonen/
gepijnigt hadden.
11 Ende na die drie da-
gen ende eenen halven/ is
een geest des levens uyt
Godt in haer gegaen: ende
sy stonden op hare voeten/
ende daer is groote vreese
gevallen op de gene die haer
aenschouwden.
12 Ende sy hoorden een
groote stemme uyt den he-
mel/ die tot haer seyde/
Komt herwaerts op. Ende
sy voeren op nae den he-
mel in de wolcke: ende ha-
re vyanden aenschouwdense.
13 Ende in die selve ure
geschiedde een groote aerd-
beevinge/ ende het tiende
[deel] der stadt is gevallen/
ende daer zijn in de aerd-
beevinge gedoodt seven duy-
sent namen van menschen:
ende de overige zijn seer
bevreest geworden/ ende
hebben den Godt des he-
mels heerlickheyt gegeven.
14 Het tweede wee is wech-
gegaen: siet/ het derde wee
komt haest.
15 Ende de sevende Engel
heeft gebasuynt/ ende daer
geschiedden groote stemmen
in den hemel/ seggende/
De Koninckrijcken der we-
relt zijn geworden onses
Heeren/ ende sijnes Chri-
sti/ ende hy sal als Ko-
ningh heerschen in alle eeu-
wigheyt.
16 Ende de vier en twin-
tigh Ouderlingen/ die voor
Godt sitten op hare throo-
nen/ vielen [neder] op ha-
re aengesichten/ ende aen-
baden Godt/
17 Seggende/ Wy danc-
ken u/ Heere Godt almach-
tigh/ Die is/ ende Die
was/ ende Die komen sal/
dat gy uwe groote kracht
hebt aengenomen/ ende als
Koningh hebt geheerscht:
18 Ende de volckeren wa-
ren toornigh geworden/
ende uwe toorne is geko-
men/ ende de tijt der doo-
den om geoordeelt te wor-
den/ ende om den loon te
geven uwen dienstknechten
den Propheten/ ende den
heyligen/ ende den genen
die uwen name vreesen/ den
kleynen ende den grooten:
ende om te verderven de
gene die de aerde verdorven.
19 Ende de Tempel Godts
in den hemel is geopent
geworden/ ende de Arke
sijnes verbonts is gesien in
sijnen Tempel: ende daer
wierden blicksemen/ ende
stemmen/ ende donderslа-
gen/ ende aerdbeevinge/
ende groote hagel.

Het 12. Capittel.

ENde daer wiert een groot teecken gesien in den hemel: [namelick] een Vrouwe bekleedt met de sonne/ ende de mane was onder hare voeten / ende op haer hooft een kroone van twaelf sterren:

2 Ende sy was swanger / ende riep barensnoot hebbende/ ende zijnde in pijne om te baren.

3 Ende daer wiert een ander teecken gesien in den hemel: ende siet/ daer was een groote roode Draeck/ hebbende seven hoofden / ende tien hoornen / ende op sijne hoofden seven Koninckliicke hoeden.

4 Ende sijn steert trock het derde [deel] der sterren des hemels / ende wierp die op de aerde: Ende de Draeck stont voor de Vrouwe die baren soude/ op dat hy haer kint soude verslinden/ wanneer sy het soude gebaert hebben.

5 Ende sy baerde eenen mannelicken sone/ die alle de Heydenen soude hoeden met een yseren roede/ ende haer kint wiert wechgeruckt tot Godt ende sijnen throon.

6 Ende de Vrouwe vluchtede in de woestijne/ alwaer sy een plaetse hadde [haer] van Godt bereydt / op dat syse aldaer souden voeden duysent twee hondert tsestigh dagen.

7 Ende daer wiert krijgh in den hemel: Michaël ende sijne Engelen krijgden tegen den Draeck / ende de Draeck krijgde [oock]/ ende sijne engelen.

8 Ende sy en hebben niet vermogen / noch hare plaetse en is niet meer gevonden in den hemel.

9 Ende de groote Draeck is geworpen / [namelick] de oude slange/ welcke genaemt wort duyvel ende satanas/ die de geheele werelt verleydt/ hy is [segge ick] geworpen op de aerde: ende sijne engelen zijn met hem geworpen.

10 Ende ick hoorde een groote stemme seggende in den hemel/ Nu is de saligheyt/ ende de kracht/ ende het Koninckrijcke geworden onses Godts/ ende de macht sijnes Christi: want de verklager onser broederen / die haer verklaegde voor onsen Godt dagh ende nacht/ is nedergeworpen.

11 Ende sy hebben hem overwonnen door het bloet des Lams/ ende door het woort harer getuygenisse: ende sy en hebben haer leven niet lief gehadt tot de doot toe.

12 Hierom bedrijft vreugde gy hemelen/ ende gy die daer in woonet. Wee den genen die de aerde ende de zee bewoonen: want de duyvel is tot u afgekomen/ ende heeft grooten toorn/ wetende dat hy eenen kleynen tijt heeft.

13 Ende doe de Draeck sagh dat hy op de aerde geworpen was/ so heeft hy de Vrouwe vervolgt die het Manneken gebaert hadde.

14 Ende de Vrouwe zijn gegeven twee vleugelen eenes grooten arents/ op dat sy soude vliegen in de woestijne/ in hare plaetse/ alwaer sy gevoedt wort eenen tijt/ ende tijden/ ende eenen halven tijt/ buyten het gesichte der Slange.

15 Ende de Slange wierp uyt haren mont achter de Vrouwe water als een riviere/ op dat hy haer door de riviere soude doen wech-voeren.

16 Ende de aerde quam de Vrouwe te hulpe/ ende de aerde opende haren mont/ ende verswolgh de riviere/ welcke de Draeck uyt sijnen mont hadde geworpen.

17 Ende de Draeck vergrimde op de Vrouwe/ ende gingh henen om krijgh te voeren tegen de overige van haer zaet/ die de geboden Godts bewaren/ ende het getuygenisse Jesu Christi hebben.

18 Ende ick stont op het zant der zee.

Het 13. Capittel.

ENde ick sagh uyt de zee een Beest opkomen/ hebbende seven hoofden ende tien hoornen: ende op sijne hoornen waren tien koninckllicke hoeden/ ende op sijne hoofden was een naem van [Godts]lasteringe.

2 Ende het Beest dat ick sagh/ was eenen pardel gelijck/ ende sijne voeten/ als eenes beyrs [voeten]/ ende sijn mont als de mont eenes leeuws: ende de Draeck gaf hem sijne kracht/ ende sijnen throon/ ende groote macht.

3 Ende ick sagh één van sijne hoofden als tot der doot gewondet/ ende sijne dootlicke wonde wiert genesen: ende de geheele aerde verwonderde haer achter het Beest.

4 Ende sy aenbaden den Draeck/ die het Beest macht gegeven hadde: ende sy aenbaden het Beest/ seggende/ Wie is dit Beest gelijck? wie kan krijgh voeren tegen het selve?

5 Ende 't selve wiert een mont gegeven/ om groote dingen ende [Godts]lasteringen te spreken: ende 't sel-

selve wiert macht gegeven
om [sulcks] te doen / twee
en veertigh maenden.
6 Ende het opende sijnen
mont tot lasteringe tegen
Godt / om sijnen naem te
lasteren / ende sijnen Taber-
nakel / ende die in den he-
mel woonen.
7 Ende 't selve wiert [macht]
gegeven om krijgh den hey-
ligen aen te doen / ende om
die te overwinnen: ende 't
selve wiert macht gegeven
over allen geslachte / ende
tale / ende volcke.
8 Ende alle die op de aerde
woonen sullen het selve aen-
bidden / welcker namen niet
en zijn geschreven in het
boeck des levens / des Lams
dat geslachtet is / van de
grontlegginge der werelt.
9 Indien yemant ooren
heeft / die hoore.
10 Indien yemant in de
gevanckenisse leydet / die
gaet [selve] in de gevanc-
kenisse: indien yemant met
den sweerde sal dooden / die
moet selve met den sweerde
gedoodt worden. Hier is
de lijdsaemheyt ende het
geloove der heyligen.
11 Ende ick sagh een an-
der Beest uyt de aerde op-
komen / ende het hadde
twee hoornen / des Lams
[hoornen] gelijck / ende het
sprack als de Draeck.
12 Ende het oeffent alle
de macht van 't eerste Beest
in tegenwoordigheyt van
het selve / ende het maeckt
dat de aerde ende die daer
in woonen / het eerste Beest
aenbidden / wiens doodlicke
wonde genesen was.
13 Ende het doet groote
teeckenen / so dat het oock
vyer uyt den hemel doet af-
komen op de aerde / voor
de menschen.
14 Ende verleydt de gene
die op de aerde woonen /
door de teeckenen die 't selve
te doen gegeven zijn in de
tegenwoordigheyt van het
Beest: seggende tot de gene
die op de aerde woonen /
dat sy het Beest / dat de
wonde des sweerts hadde /
ende [weder] leefde / een
beelt souden maken.
15 Ende 't selve wiert
[macht] gegeven om den
beelde des Beests eenen
geest te geven / op dat het
beelt des Beests oock sou-
de spreken / ende maken
dat alle die het beelt des
Beests niet en souden aen-
bidden / gedoodet souden
worden.
16 Ende het maeckt dat
het aen alle / kleyne ende
groote / ende rijcken ende
arme / ende vrye ende dienst-
knechten / een merckteec-
ken geve aen hare rechter-
hant / ofte aen hare voor-
hoofden:

17 En-

17 Ende dat niemant en
magh koopen ofte verkoo-
pen / dan die dat merckteec-
ken heeft / ofte den naem
des Beestes / ofte het getal
sijns naems.
18 Hier is de wijsheyt:
die het verstant heeft reke-
ne het getal des Beests:
want het is een getal eenes
menschen / ende sijn getal
is ses hondert ses en tsestigh

Het 14. Capittel.

ENde ick sagh / ende siet
het Lam stont op den
bergh Sion / ende met hem
hondert vier en veertigh
duysent / hebbende den naem
sijns Vaders geschreven aen
hare voorhoofden.
2 Ende ick hoorde een
stemme uyt den hemel / als
een stemme veler wateren /
ende als een stemme van
eenen grooten donderslagh.
Ende ick hoorde een stem-
me van citherspeelders /
spelende op hare cithers:
3 Ende sy songen als een
nieuw gesangh voor den
throon / ende voor de vier
Dieren / ende de Ouderlin-
gen: ende niemant en kon-
de dat gesangh leeren / dan
de hondert vier en veertigh
duysent / die van de aerde
gekocht waren.
4 Dese zijn 't die met
vrouwen niet bevleckt en
zijn: want sy zijn maegden.
Dese zijn 't die het Lam
volgen waer het oock he-
nen gaet. Dese zijn ge-
kocht uyt de menschen /
[tot] eerstelingen Gode en-
de den Lamme.
5 Ende in haren mont en
is geen bedrogh gevonden:
want sy zijn onberispelick
voor den throon Godts.
6 Ende ick sagh eenen an-
deren Engel vliegende in
het midden des hemels /
ende hy hadde het eeuwigh
Euangelium / om te ver-
kondigen den genen die op
de aerde woonen / ende al-
le natie / ende geslachte /
ende tale / ende volcke:
7 Seggende met een groo-
te stemme / Vreest Godt /
ende geeft hem heerlick-
heyt / want de ure sijns
oordeels is gekomen. Ende
aenbidt hem die den hemel /
ende de aerde / ende de zee /
ende de fonteynen der wa-
teren gemaeckt heeft.
8 Ende daer is een ander
Engel gevolgt / seggende /
Sy is gevallen / sy is ge-
vallen / Babylon die groo-
te stadt / om dat sy uyt den
wijn des toorns harer hoe-
rerye alle volcken heeft ge-
dronckt.
9 Ende een derde Engel
is haer gevolgt / seggende
met een groote stemme /
Indien yemant het Beest

aenbidt ende sijn beelt / ende ontfangt het merckteecken aen sijn voorhooft / ofte aen sijne hant /
10 Die sal oock drincken uyt den wijn des toorns Godts / die ongemengt ingeschoncken is in den drinckbeker sijnes toorns: ende sal gepijnigt worden met vyer ende sulpher / voor de heylige Engelen / ende voor het Lam.
11 Ende de roock van hare pijninge gaet op in alle eeuwigheyt / ende sy en hebben geen ruste dagh ende nacht die het Beest aenbidden ende sijn beelt / ende so yemant het merckteecken sijns naems ontfangt.
12 Hier is de lijdsaemheyt der heyligen: hier zijnse die de geboden Godts bewaren / ende het geloove Jesu.
13 Ende ick hoorde een stemme uyt den hemel die tot my seyde / Schrijft / Saligh zijn de doode / die in den Heere sterven / van nu aen: Ja / segt de Geest / op dat sy rusten mogen van haren arbeyt: ende hare wercken volgen met haer.
14 Ende ick sagh / ende siet een witte wolcke / ende op de wolcke was een geseten des menschen Sone gelijck / hebbende op sijn hooft een gouden kroone / ende in sijne hant eenen scherpen sickel.
15 Ende een ander Engel quam uyt den Tempel / roepende met een groote stemme tot den genen die op de wolcke sat / Sendt uwen sickel / ende maeyt: want de ure om te maeyen is u gekomen / dewijle de oogst der aerde is rijp geworden.
16 Ende die op de wolcke sat / sondt sijnen sickel op de aerde / ende de aerde wiert gemaeyt.
17 Ende een ander Engel quam uyt den Tempel die in den hemel is / hebbende oock selve eenen scherpen sickel.
18 Ende een ander Engel quam uyt van den altaer / die macht hadde over het vyer: ende hy riep met een groot geroep tot den genen die den scherpen sickel hadde / seggende / Sendt uwen scherpen sickel / ende snijdt af de druyftacken van den wijngaert der aerde / want sijne druyven zijn rijp.
19 Ende de Engel sondt sijnen sickel op de aerde / ende sneedt [de druyven] af van den wijngaert der aerde / ende wierpse in den grooten wijnpersback des toorns Godts.
20 Ende de wijnpersback wiert

wiert buyten de stadt getreden/ ende daer is bloet uyt den wijnpersback gekomen/ tot aen de toomen der peerden/ duysent ses hondert stadien verre.

Het 15. Capittel.

ENde ick sagh een ander groot ende wonderlick teecken in den hemel/ [namelick] seven Engelen/ hebbende de seven laetste plagen/ want in dese is de toorne Godts ge-eyndigt.

2 Ende ick sagh als een glasen zee met vyer gemengt: ende die de overwinninge hadden van het Beest/ ende van sijn beelt/ ende van sijn merckteecken/ [ende] van het getal sijns naems/ welcke stonden aen de glasen zee/ hebbende de cithers Godts:

3 Ende sy songen het gesangh Mosis des dienstknechts Godts/ ende het gesangh des Lams/ seggende/ Groot ende wonderlick zijn uwe wercken/ Heere/ gy almachtige Godt: rechtveerdigh ende waerachtigh zijn uwe wegen/ gy Koningh der heyligen.

4 Wie en soude u niet vreesen/ Heere/ ende uwen name [niet] verheerlicken? want gy zijt alleen heyligh: want alle volckeren sullen komen/ ende voor u aenbidden: want uwe oordeelen zijn openbaer geworden.

5 Ende na desen sagh ick/ ende siet/ de Tempel des Tabernakels der getuygenisse in den hemel wiert geopent.

6 Ende de seven Engelen/ die de seven plagen hadden/ quamen uyt den Tempel/ bekleedt met reyn ende blinckende lijnwaet/ ende omgordt om de borst met gouden gordels.

7 Ende één van de vier Dieren gaf den seven Engelen seven gouden phiolen vol des toorns Godts/ die in alle eeuwigheyt leeft.

8 Ende de Tempel wiert vervult met roock uyt de heerlickheyt Godts/ ende uyt sijne kracht: ende niemant en konde in den Tempel ingaen tot dat de seven plagen der seven Engelen ge-eyndigt waren.

Het 16. Capittel.

ENde ick hoorde een groote stemme uyt den Tempel/ seggende tot de seven Engelen/ Gaet henen/ ende giet de [seven] phiolen des toorns Godts uyt op de aerde.

2 Ende de eerste gingh henen/ ende goot sijne phiole uyt op de aerde: ende daer wiert een quaet ende boos gesweer aen de menschen/

die het merckteecken des
Beeſts hadden / ende die
ſijn beelt aenbaden.
3 Ende de tweede Engel
goot ſijne phiole uyt in de
zee / ende ſy wiert bloet
als eens dooden: ende alle
levende ziele is geſtorven in
de zee.
4 Ende de derde Engel
goot ſijne phiole uyt in de
rivieren / ende in de fon-
teynen der wateren: ende
[de wateren] wierden bloet.
5 Ende ick hoorde den
Engel der wateren ſeggen /
Gy zijt rechtveerdigh /
Heere / Die is / ende Die
was / ende Die zijn ſal /
dat gy dit geoordeelt hebt:
6 Dewijle ſy het bloet der
heyligen / ende der Pro-
pheten vergoten hebben /
ſo hebt gy haer oock bloet
te drincken gegeven. Want
ſy zijn 't weerdigh.
7 Ende ick hoorde eenen
anderen van den altaer ſeg-
gen / Ja / Heere gy almach-
tige Godt / uwe oordeelen
zijn waerachtigh ende recht-
veerdigh.
8 Ende de vierde Engel
goot ſijne phiole uyt op de
ſonne: ende haer is [macht]
gegeven de menſchen te ver-
hitten door vyer.
9 Ende de menſchen wier-
den verhittet met groote
hitte / ende laſterden den
name Godts / die macht
heeft over deſe plagen: en-
de ſy en bekeerden haer
niet om hem heerlickheyt
te geven.
10 Ende de vijfde Engel
goot ſijne phiole uyt op den
throon des Beeſts: ende ſijn
Rijcke is verduyſtert gewor-
den: ende ſy kauwden hare
tongen van pijne:
11 Ende ſy laſterden den
Godt des hemels van wegen
hare pijnen / ende van we-
gen hare geſweeren: ende
ſy en bekeerden haer niet
van hare wercken.
12 Ende de ſeſte Engel goot
ſijne phiole uyt op de groo-
te riviere Euphrates / ende
ſijn water is uytgedroogt /
op dat bereydt ſoude wor-
den de wegh der Koningen /
die van den opgangh der
ſonne [komen ſullen].
13 Ende ick ſagh uyt den
mont des Draecks / ende
uyt den mont des Beeſts /
ende uyt den mont des val-
ſchen Propheets / drie on-
reyne geeſten [gaen] / den
vorſchen gelijck.
14 Want het ſijn geeſten der
duyvelen / ende doen teec-
kenen / welcke uytgaen tot
de Koningen der aerde / ende
der geheele werelt / om die
te vergaderen tot den krijgh
van dien grooten dagh des
almachtigen Godts.

15 Siet / ick kome als
een dief. Saligh is hy die
waeckt / ende sijne kleede-
ren bewaert / op dat hy
niet naeckt en wandele /
ende men sijne schaemte
[niet en] sie.
16 Ende sy hebbense ver-
gadert in de plaetse / welcke
in 't Hebreeusch genaemt
wort Armageddon.
17 Ende de sevende Engel
goot sijne phiole uyt in de
lucht: ende daer quam een
groote stemme uyt den Tem-
pel des hemels / van den
throon / seggende / Het is
geschiet.
18 Ende daer geschiedden
stemmen / ende dondersla-
gen / ende blicksemen: en-
de daer geschiedde een groo-
te aerdbevinge / hoedani-
ge niet en is geschiet van
dat de menschen op de aer-
de geweest zijn / [namelick]
een soodanige aerdbevin-
ge / [ende] so groot.
19 Ende de groote stadt
is in drie deelen gescheurt /
ende de steden der Heyde-
nen zijn gevallen: ende de
groote Babylon is gedacht
geworden voor Godt / om
haer te geven den drinck-
beker van den wijn des
toorns sijner gramschap.
20 Ende alle eylant is ge-
vloden / ende de bergen en
zijn niet gevonden.
21 Ende een groote hagel /
[elck] als een talent[pont]
swaer / viel neder uyt den
hemel op de menschen: en-
de de menschen lasterden
Godt van wegen de plage
des hagels: want desselfs
plage was seer groot.

Het 17. Capittel.

ENde één uyt de seven
Engelen / die de seven
phiolen hadden / quam en-
de sprack met my / ende
seyde tot my / Komt her-
waerts / ick sal u toonen het
oordeel der groote Hoere /
die daer sitt op vele wateren
2 Met welcke de Konin-
gen der aerde gehoereert
hebben / ende die de aerde
bewoonen zijn droncken ge-
worden van den wijn harer
hoererye.
3 Ende hy bracht my wech
in een woestijne / in den
geest / ende ick sagh een
Vrouwe sittende op een
scharlakenroot Beest / dat
vol was van namen der
[Godts]lasteringe / ende had-
de seven hoofden / ende tien
hoornen.
4 Ende de Vrouwe was
bekleedt met purper ende
scharlaken / ende verciert
met gout ende kostelick ge-
steente / ende peerlen / ende
hadde in hare hant eenen
gouden drinckbeker vol van
grouwelen / ende van on-
rey-

reynigheyt harer hoererye.
5 Ende op haer voorhooft was een naem geschreven / [namelick] Verborgenheyt / de groote Babylon / de moeder der hoereryen ende der grouwelen der aerde.
6 Ende ick sagh dat de Vrouwe dronckien was van het bloet der heyligen / ende van het bloet der getuygen Jesu. Ende ick verwonderde my: als ickse sagh / met groote verwonderinge.
7 Ende de Engel seyde tot my / Waerom verwondert gy u? Ick sal u seggen de verborgenheyt der Vrouwe / ende des Beests dat haer draegt / 't welck de seven hoofden heeft / ende de tien hoornen.
8 Het Beest dat gy gesien hebt / was / ende en is niet: ende het sal opkomen uyt den afgront / ende ten verderve gaen: ende die op de aerde woonen sullen verwondert zijn / (welcker namen niet en zijn geschreven in het boeck des levens van de grontlegginge der werelt/) siende het Beest / dat was / ende niet en is / hoewel het is.
9 Hier is 't verstant dat wijsheyt heeft. De seven hoofden zijn seven bergen / op welcke de Vrouwe sitt.
10 Ende zijn [oock] seven Koningen: de vijve zijn gevallen / ende de een is / de ander en is nogh niet gekomen / ende wanneer hy sal gekomen zijn / moet hy een weynigh [tijts] blijven.
11 Ende het Beest dat was / ende niet en is / die is oock de achtste [Koningh] / ende is uyt de seven / ende gaet ten verderve.
12 Ende de tien hoornen die gy gesien hebt / zijn tien Koningen / die het Koninckrijck nogh niet en hebben ontfangen / maer als Koningen macht ontfangen op éene ure met het Beest.
13 Dese hebben eenerley meyninge / ende sullen hare kracht ende macht het Beest overgeven.
14 Dese sullen tegen het Lam krijgen / ende het Lam salse overwinnen / (want het is een Heere der heeren / ende een Koningh der koningen:) ende die met hem zijn / de geroepene / ende uytverkorene / ende geloovige.
15 Ende hy seyde tot my / De wateren die gy gesien hebt / daer de Hoere sitt / zijn volcken ende scharen / ende natien / ende tongen.
16 Ende de tien hoornen die gy gesien hebt op het Beest / die sullen de Hoere haten / ende sullense woest

maken/ ende naeckt: ende
sy sullen haer vleesch eten/
ende sullense met vyer ver-
branden.
17 Want Godt heeft [haer]
in hare herten gegeven dat
sy sijne meyninge doen/ en-
de dat sy eenerley meyninge
doen/ ende dat sy haer Ko-
ninckrijck het Beest geven
tot dat de woorden Godts
volegyndigt sullen zijn.
18 Ende de Vrouwe die
gy gesien hebt/ is de groo-
te stadt/ die het Koninck-
rijck heeft over de Konin-
gen der aerde.

Het 18. Capittel.

Ende na desen sagh ick
eenen anderen Engel
afkomen uyt den hemel/
hebbende groote macht/
ende de aerde is verlicht
geworden van sijne heer-
lickheyt.
2 Ende hy riep krachte-
lick/ met een groote stem-
me/ seggende/ Sy is ge-
vallen/ sy is gevallen/ de
groote Babylon/ ende is
geworden een woonstede
der duyvelen/ ende een be-
waerplaetse van alle onrey-
ne geesten/ ende een be-
waerplaetse van alle onreyn
ende hatelick gevogelte.
3 Dewijle uyt den wijn
des toorns harer hoererye
alle volckeren gedroncken
hebben/ ende de Koningen
der aerde met haer gehoe-
reert hebben/ ende de koop-
luyden der aerde rijck zijn
geworden uyt de kracht
harer weelde.
4 Ende ick hoorde een an-
dere stemme uyt den hemel/
seggende/ Gaet uyt van
haer/ mijn volck/ op dat
gy aen hare sonden geen
gemeynschap en hebt/ en-
de op dat gy van hare pla-
gen niet en ontfangt.
5 Want hare sonden zijn
[d' een op d' andere] gevolgt
tot den hemel toe/ ende Godt
is harer ongerechtigheden
gedachtigh worden.
6 Vergeldet haer gelijck
als sy ulieden vergolden
heeft/ ende verdubbelt haer
dubbel/ nae hare wercken:
in den drinckbeker daer in
sy geschoncken heeft/ schenc-
ket haer dubbel.
7 Soo veel als sy haersel-
ven verheerlickt heeft/ en-
de weelde gehadt heeft/ soo
groote pijninge ende rou-
we doet haer aen. Want sy
segt in haer herte/ Ick sitte
[als] een Koninginne/ ende
en ben geen weduwe/ ende
en sal geenen rouwe sien.
8 Daerom sullen hare pla-
gen op éénen dagh komen/
[namelick] doot/ ende rou-
we/ ende honger/ ende sy
sal met vyer verbrandt wor-
den: want sterck is de Hee-
re

re Godt / die haer oordeelt.
9 Ende de Koningen der
aerde / die met haer gehoe-
reert / ende weelde gehadt
hebben / sullense beweenen /
ende rouwe over haer bedrij-
ven / wanneer sy den roock
hares brants sullen sien:
10 Van verre staende uyt
vreese van hare pijninge /
seggende / Wee / wee / de
groote stadt Babylon / de
stercke stadt! want uw oor-
deel is in één ure gekomen.
11 Ende de kooplieden der
aerde sullen weenen / ende
rouwe maken over haer /
om dat niemant hare ware
meer en koopt:
12 Ware van gout / ende
van silver / ende van kos-
telick gesteente / ende van
peerlen / ende van fijn-lijn-
waet / ende van purper /
ende van sijde / ende van
scharlaken: ende allerley
welrieckent hout / ende al-
lerley yvooren vaten / ende
allerley vaten van het kos-
telickste hout / ende van
koper / ende van yser / en-
de van marmersteen:
13 Ende kaneel / ende reuck-
merck / ende welrieckende
salve / ende wieroock / ende
wijn / ende olie / ende meel-
bloeme / ende tarwe / ende
lastbeesten / ende schapen:
ende van peerden / ende van
koetswagenen / ende van
lichamen / ende de zielen der
menschen.
14 Ende de vrucht der be-
geerlickheyt uwer ziele is
van u wechgegaen: ende al
dat lecker / ende dat heer-
lick was is van u wechge-
gaen / ende gy en sult dat
selve niet meer vinden.
15 De kooplieden deser
dingen / die rijck geworden
waren van haer / sullen van
verre staen uyt vreese van
hare pijninge / weenende /
ende rouwe makende:
16 Ende seggende / Wee /
wee / de groote stadt / die
bekleedt was met fijn-lijn-
waet / ende purper / ende
scharlaken / ende verciert
met gout / ende [met] kos-
telick gesteente / ende [met]
peerlen: want in éene ure
is soo groote rijckdom ver-
woest.
17 Ende alle stierlieden / en-
de alle het volck op de sche-
pen / ende bootsgesellen /
ende alle die de zee hande-
len / stonden van verre:
18 Ende riepen / siende den
roock van haren brant / [en-
de] seggende / Wat [stadt]
was dese groote stadt ge-
lijck?
19 Ende sy wierpen stof
op hare hoofden / ende rie-
pen / weenende / ende rou-
we bedrijvende: seggende /
Wee / wee / de groote stadt /
in

in dewelcke alle / die schepen
in de zee hadden / van hare
kostelickheyt rijck gewor-
den zijn / want sy is in éene
ure verwoest geworden.
20 Bedrijft vreugde over
haer gy hemel / ende gy
heylige Apostelen ende gy
Propheten / want Godt
heeft uw oordeel aen haer
geoordeelt.
21 Ende één stercke En-
gel hief eenen steen op als
eenen grooten meulensteen /
ende wierp [dien] in de zee /
seggende / Aldus sal de
groote stadt Babylon met
gewelt geworpen worden /
ende en sal niet meer wor-
den gevonden.
22 Ende de stemme der
citherspeelders / ende der
sangers / ende der fluyters /
ende der basuyners / en sal
niet meer in u gehoort
worden: ende geen konste-
naer van eenige konste en
sal meer in u gevonden
worden: ende geen geluyt
des meulens en sal in u
meer gehoort worden.
23 Ende het licht der keer-
se en sal in u niet meer
schijnen: ende de stemme
eenes bruydegoms ende
eener bruyt en sal in u niet
meer gehoort worden: want
uwe kooplieden waren de
Groote der aerde / want
door uwe tooverye zijn al-
le volcken verleydt geweest.
24 Ende in deselve is ge-
vonden het bloet der Pro-
pheten / ende der heyligen /
ende aller der gene die ge-
doodt zijn op der aerde.

Het 19. Capittel.

ENde na desen hoorde
ick als een groote stem-
me eener groote schare in
den hemel / seggende / Hal-
leluja: de saligheyt / ende
de heerlickheyt / ende de
eere / ende de kracht zy den
Heere onsen Godt.
2 Want sijne oordeelen zijn
waerachtigh ende recht-
veerdigh: dewijle hy de
groote Hoere geoordeelt
heeft / die de aerde verdor-
ven heeft met hare hoere-
rye / ende hy het bloet sij-
ner dienaren van hare hant
gewroken heeft.
3 Ende sy seyden ten twee-
den mael / Halleluja. Ende
hare roock gaet op in alle
eeuwigheyt.
4 Ende de vier en twin-
tigh Ouderlingen / ende de
vier Dieren vielen [neder] /
ende aenbaden Godt / die
op den throon sat / seggen-
de / Amen / Halleluja.
5 Ende een stemme quam
uyt den throon / seggende /
Looft onsen Godt / gy alle
sijne dienstknechten / ende
gy die hem vreest / beyde
kleyn ende groot.

6 Ende ick hoorde als een
stemme eener groote schare/
ende als een stemme veler
wateren/ ende als een stem-
me van stercke donderfla-
gen/ seggende/ Halleluja:
want de Heere de Almach-
tige Godt heeft als Koningh
geheerscht.
7 Laet ons blijde zijn/ en-
de vreugt bedrijven/ ende
hem de heerlickheyt geven:
want de bruyloft des Lams
is gekomen/ ende sijn Wijf
heeft haerselven bereydt.
8 Ende haer is gegeven/
dat sy bekleedt worde met
reyn ende blinckende fijn-
lijnwaet: want dit fijn-lijn-
waet zijn de rechtveerdig-
makingen der heyligen.
9 Ende hy seyde tot my/
Schrijft/ Saligh zijnse die
geroepen zijn tot het Avont-
mael van de bruyloft des
Lams. Ende hy seyde tot
my/ Dese zijn de waerach-
tige woorden Godts.
10 Ende ick viel [neder]
voor sijne voeten om hem te
aenbidden/ ende hy seyde tot
my/ Siet dat gy [dat] niet
[en doet]/ ick ben uw' me-
dedienstknecht/ ende uwer
broederen/ die het getuy-
genisse Jesu hebben. Aen-
bidt Godt. Want het ge-
tuygenisse Jesu is de geest
der Prophetie.
11 Ende ick sagh den he-
mel geopent: ende siet/ een
wit peert/ ende die op 't
selve sat/ was genaemt Ge-
trouw ende Waerachtigh/
ende hy oordeelt ende voert
krijgh in gerechtigheyt.
12 Ende sijne oogen wa-
ren als een vlamme vyers/
ende op sijn hooft waren
vele Koninckliicke hoeden/
ende hy hadde eenen naem
geschreven/ dien niemant
en wist dan hy selve.
13 Ende hy was bekleedt
met een kleet/ dat met bloet
geverwet was: ende sijn
name wort genaemt/ het
Woort Godts.
14 Ende de heyrlegers in
den hemel volgden hem op
witte peerden/ gekleedt met
wit ende reyn fijn-lijnwaet.
15 Ende uyt sijnen mont
gingh een scherp sweert/ op
dat hy daer mede de Hey-
denen slaen soude: Ende
hy salse hoeden met een yse-
ren roede: ende hy treedt
den wijnpersback van den
wijn des toorns ende der
gramschap des almachtigen
Godts:
16 Ende hy heeft op [sijn]
kleet/ ende op sijne dye de-
sen naem geschreven/ Ko-
ningh der koningen/ ende
Heere der heeren.
17 Ende ick sagh éénen
Engel/ staende in de sonne:
ende hy riep met een groote
stem-

stemme / seggende tot alle de vogelen / die in 't midden des hemels vlogen / Komt herwaerts / ende vergadert u tot het Avontmael des grooten Godts:
18 Op dat gy etet het vleesch der Koningen / ende het vleesch der Overste over duysent / ende het vleesch der stercke / ende het vleesch der peerden / ende der gene die daer op sitten; ende het vleesch van alle vrye ende dienstknechten / ende kleyne ende groote.
19 Ende ick sagh het Beest / ende de Koningen der aerde / ende hare heyrlegers vergadert om krijgh te voeren tegen hem die op het peert sat / ende tegen sijn heyrleger.
20 Ende het Beest wiert gegrepen / ende met het selve de valsche Propheet / die de teeckenen in de tegenwoordigheyt van het selve gedaen hadde / door welcke hy verleydt hadde die het merckteecken des Beests ontfangen hadden / ende die desselfs beelt aenbaden. Dese twee zijn levendigh geworpen in den poel des vyers die met sulpher brandt.
21 Ende de overige wierden gedoodt met het sweert des genen die op het peert sat / 't welck uyt sijnen mont gingh / ende alle de vogelen wierden versadigt van haer vleesch.

Het 20. Capittel.

ENde ick sagh eenen Engel afkomen uyt den hemel / hebbende den sleutel des afgronts / ende een groote keten in sijne hant:
2 Ende hy greep den Draeck / de oude slange / welcke is de duyvel ende satanas: ende bondt hem duysent jaren.
3 Ende wierp hem in den afgront / ende sloot hem daer in / ende versegelde [dien] boven hem / op dat hy de volckeren niet meer verleyden en soude / tot dat de duysent jaren souden ge-eyndigt zijn. Ende daer na moet hy eenen kleynen tijt ontbonden worden.
4 Ende ick sagh throonen / ende sy saten op deselve: ende het oordeel wiert haer gegeven: ende [ick sagh] de zielen der gene die onthooft waren om het getuygenisse Jesu / ende om het woort Godts / ende die het Beest noch desselfs beelt niet aengebeden en hadden / ende die het merckteecken niet ontfangen en hadden aen haer voorhooft / ende aen hare hant: ende sy leefden / ende heerschten als Koningen met Christo de duysent jaren.

5 Maer de overige der doo-
de en wierden niet weder le-
vendigh / tot dat de duysent
jaren ge-eyndigt waren. De-
se is de eerste opstandinge.

6 Saligh ende heyligh is
hy die deel heeft in de eerste
opstandinge: over dese en
heeft de tweede doot geen
macht / maer sy sullen Prie-
sters Godts ende Christi
zijn / ende sy sullen met
hem als Koningen heer-
schen duysent jaren.

7 Ende wanneer de duy-
sent jaren sullen ge-eyndigt
zijn / sal de satanas uyt sij-
ne gevanckenisse ontbonden
worden.

8 Ende hy sal uytgaen om
de volcken te verleyden / die
in de vier hoecken der aerde
zijn / den Gog ende den Ma-
gog / om haer te vergaderen
tot den krijgh: welcker ge-
tal is als het zant aen de zee.

9 Ende sy zijn opgeko-
men op de breette der aer-
de / ende omringden de le-
gerplaetse der heyligen /
ende de geliefde stadt: ende
daer quam vyer neder van
Godt uyt den hemel / ende
heeftse verslonden.

10 Ende de duyvel die haer
verleydde / wiert geworpen
in den poel des vyers ende
sulphers / alwaer het Beest
ende de valsche Propheet
is: ende sy sullen gepijnigt
worden dagh ende nacht in
alle eeuwigheyt.

11 Ende ick sagh eenen
grooten witten throon /
ende den genen die daer op
sat / van wiens aengesichte
de aerde ende de hemel wech-
vloodt / ende geen plaetse en
is voor die gevonden.

12 Ende ick sagh de doode /
kleyn ende groot / staende
voor Godt: ende de boecken
wierden geopent: ende een
ander boeck wiert geopent
dat des levens is: ende de
doode wierden geoordeelt
uyt het gene in de boecken
geschreven was / nae hare
wercken.

13 Ende de zee gaf de doo-
de die in haer waren; ende
de Doot / ende de Helle ga-
ven de doode die in haer wa-
ren: ende sy wierden geoor-
deelt een yegelick nae hare
wercken.

14 Ende de Doot ende de
Helle wierden geworpen in
den poel des vyers: dit is
de tweede doot.

15 Ende so yemant niet
gevonden en wiert geschre-
ven in het boeck des levens /
die wiert geworpen in den
poel des vyers.

Het 21. Capittel.

1 Ende ick sagh eenen
nieuwen hemel / ende
eene nieuwe aerde. Want de
eerste hemel / ende de eerste
aer-

aerde was voorbygegaen / ende de zee en was niet meer.
2 Ende ick Joannes sagh de heylige stadt / het nieuwe Jerusalem / nederdalende van Godt uyt den hemel / toebereydt als een bruyt die haren manne verciert is.
3 Ende ick hoorde een groote stemme uyt den hemel / seggende / Siet de Tabernakel Godts is by de menschen / ende hy sal by haer woonen / ende sy sullen sijn volck zijn / ende Godt selve sal by haer / [ende] hare Godt zijn.
4 Ende Godt sal alle tranen van hare oogen afwisschen; ende de doot en sal niet meer zijn: noch rouwe / noch gekrijt / noch moeyte en sal meer zijn: want de eerste dingen zijn wechgegaen.
5 Ende die op den throon sat / seyde / Siet / ick make alle dingen nieuw. Ende hy seyde tot my / Schrijft / want dese woorden zijn waerachtigh ende getrouw.
6 Ende hy sprack tot my / Het is geschiet. Ick ben de Alpha ende de Omega / het begin ende het eynde. Ick sal den dorstigen geven uyt de fonteyne van het water des levens voor niet.
7 Die overwint sal alles be-erven: ende ick sal hem een Godt zijn / ende hy sal my een sone zijn.
8 Maer den vreesachtigen / ende ongeloovigen / ende grouwelicken / ende dootslagers / ende hoereerders / ende tooveraers / ende afgodendienaers / ende allen den leugenaers is haer deel in den poel die daer brandt van vyer ende sulpher: 't welck is de tweede doot.
9 Ende tot my quam één van de seven Engelen / die de seven phiolen hadden / welcke waren vol geweest van de seven laetste plagen / ende sprack met my / seggende / Komt herwaerts / ick sal u toonen de Bruyt / het Wijf des Lams.
10 Ende hy voerde my wech in den geest / op eenen grooten ende hoogen bergh / ende hy toonde my de groote stadt / het heylige Jerusalem / nederdalende uyt den hemel van Godt:
11 Ende sy hadde de heerlickheyt Godts; ende haer licht was den allerkostelicksten steen gelijck / [namelick] als den steen Jaspis blinckende gelijck crystal.
12 Ende hadde eenen grooten ende hoogen muer / ende hadde twaelf poorten / ende in de poorten twaelf Engelen / ende namen daer op geschreven / welcke zijn [de namen] der twaelf geslachten der kinderen Israëls.

13 Van

13 Van 't oosten [waren]
drie poorten / van 't noor-
den drie poorten / van 't
zuyden drie poorten / van 't
westen drie-poorten.
14 Ende de muer der stadt
hadde twaelf fondamenten /
ende in deselve de namen der
twaelf Apostelen des Lams.
15 Ende hy die met my
sprack / hadde eenen gouden
rietstock / op dat hy de stadt
soude meten / ende hare
poorten / ende haren muer.
16 Ende de stadt lagh vier-
kant / ende hare lengte was
soo groot als [hare] breette.
Ende hy mat de stadt met
den rietstock op twaelf duy-
sent stadien: de lengte / ende
de breette / ende de hoogte
derselve waren evengelijck.
17 Ende hy mat haren
muer op hondert vier en
veertigh ellen / [nae] de ma-
te eenes menschen / welcke
des Engels was.
18 Ende het gebouw hares
muers was Jaspis: ende
de stadt was suyver gout /
zijnde suyver glas gelijck.
19 Ende de fondamenten
des muers der stadt waren
met allerley kostelick ge-
steente verciert. Het eerste
fondament was Jaspis:
het tweede / Sapphirus:
het derde / Chalcedon: het
vierde / Smaragdus:
20 Het vijfde / Sardonyx:
het seste / Sardius: het se-
vende Chrysolithus: het
achtste / Beryllus: het ne-
gende / Topazion: het tien-
de / Chrysoprasus: het elf-
de / Hyacinthus: het twaelf-
de / Amethystus.
21 Ende de twaelf poorten
waren twaelf peerlen / een
yegelicke poorte was elck
uyt éene peerle: ende de stra-
te der stadt was suyver gout /
gelijck doorluchtigh glas.
22 Ende ick en sagh gee-
nen Tempel in deselve:
want de Heere / de almach-
tige Godt / is hare Tem-
pel / ende het Lam.
23 Ende de stadt en behoeft
de sonne / noch de mane niet /
dat sy in deselve souden schij-
nen: want de heerlickheyt
Godts heeftse verlicht / ende
het Lam is hare keerse.
24 Ende de volckeren / die
saligh worden / sullen in
haer licht wandelen: ende
de Koningen der aerde bren-
gen hare heerlickheyt ende
eere in deselve.
25 Ende hare poorten en
sullen niet gesloten worden
des daegs: want aldaer en
sal geen nacht zijn.
26 Ende sy sullen de heer-
lickheyt ende de eere der
volckeren daer in brengen.
27 Ende in haer en sal niet
inkomen yet dat ontreynigt /
ende grouwelickheyt doet /
en-

ende leugen [spreeckt]: maer
die geschreven zijn in het
boeck des levens des Lams.

Het 22. Capittel.

ENde hy toonde my een
suyvere riviere van het
water des levens/ klaer als
crystal/ voortkomende uyt
den throon Godts/ ende
des Lams.
2 In 't midden van hare
strate/ ende op d'een ende
d'ander zijde der riviere was
de boom des levens/ voort-
brengende twaelf vruchten/
van maent tot maent geven-
de sijne vrucht: ende de bla-
deren des booms waren tot
genesinge der Heydenen.
3 Ende geen vervloeckin-
ge en salder meer tegen [ye-
mant] zijn: ende de throon
Godts ende des Lams sal
daer in zijn/ ende sijne dienst-
knechten sullen hem dienen:
4 Ende sullen sijn aengesich-
te sien/ ende sijn naem sal
op hare voorhoofden zijn.
5 Ende aldaer en sal geen
nacht zijn/ ende sy en sullen
geen keerse noch licht der son-
ne van noode hebben: want
de Heere Godt verlichtse:
ende sy sullen als Koningen
heerschen in alleeeuwigheyt.
6 Ende hy seyde tot my/
Dese woorden zijn getrouw
ende waerachtigh: ende de
Heere de Godt der heylige
Propheten heeft sijnen En-
gel gesonden/ om sijnen
dienstknechten te toonen 't
gene haest moet geschieden.
7 Siet/ ick kome haeste-
lick: saligh is hy die de
woorden der Prophetie de-
ses Boecks bewaert.
8 Ende ick Joannes ben de
gene die dese dingen gesien
ende gehoort hebbe. Ende
doe ickse gehoort ende ge-
sien hadde/ viel ick [neder]
om aen te bidden voor de
voeten des Engels/ die my
dese dingen toonde.
9 Ende hy seyde tot my/
Siet dat gy 't niet [en doet]:
want ick ben uwe mede-
dienstknecht/ ende uwer
broederen der Propheten/
ende der gene die de woor-
den deses Boecks bewaren.
Aenbidt Godt.
10 Ende hy seyde tot my/
En versegelt de woorden
der Prophetie deses Boecks
niet: want de tijt is naeby.
11 Die onrecht doet/ dat
hy nogh onrecht doe: ende
die vuyl is/ dat hy nogh
vuyl worde: ende die recht-
veerdigh is/ dat hy nogh
gerechtveerdigt worde: en-
de die heyligh is/ dat hy
nogh geheyligt worde.
12 Ende siet/ ick kome
haestelick: ende mijn loon
is met my/ om een yege-
lick te vergelden/ gelijck
sijn werck sal zijn.

13 Ick

13 Ick ben de Alpha ende
de Omega / het begin ende
het eynde / de eerste ende
de laetste.
14 Saligh sijnse die sijne
geboden doen / op dat hare
macht zy aen den boom des
levens / ende sy door de poor-
ten mogen ingaen in de stadt.
15 Maer buyten sullen zijn
de honden / ende de toove-
raers / ende de hoereer-
ders / ende de dootslagers /
ende de afgodendienaers /
ende een yegelick die de
leugen lief heeft ende doet.
16 Ick Jesus hebbe mij-
nen Engel gesonden / om
ulieden dese dingen te ge-
tuygen in de Gemeynten.
Ick ben de wortel ende het
geslachte Davids / de blinc-
kende morgensterre.
17 Ende de Geest ende de
Bruyt seggen / Komt. Ende
die het hoort / segge / Komt.
Ende die dorst heeft / kome:
ende die wil / neme het wa-
ter des levens om niet.
18 Want ick betuyge aen
een yegelick die de woorden
der Prophetie deses Boecks
hoort: indien yemant tot
dese dingen toedoet / Godt
sal over hem toedoen de pla-
gen die in dit Boeck geschre-
ven zijn:
19 Ende indien yemant
afdoet van de woorden des
Boecks deser Prophetie /
Godt sal sijn deel afdoen
uyt het boeck des levens /
ende uyt de heylige stadt /
ende [uyt] het gene in dit
Boeck geschreven is.
20 Die dese dingen ge-
tuygt / segt / Ja ick ko-
me haestelick. Amen. Ja
komt / Heere Jesu.
21 De genade onses Hee-
ren Jesu Christi [zy] met
u allen. Amen.

Eynde des Nieuwen Testaments.

HET

BOEK

DER

PSALMEN,

NEVENS DE

GEZANGEN

BIJ DE

HERVORMDE KERK VAN NEDERLAND

GEBRUIK;

Door last van de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden,

Uit drie berijmingen, in den jaare 1773, gekooren,

Met de noodige daar in gemaakte veranderingen.

MITSGADERS

De Christelijke Catechismus, Formulieren en Gebeden der Gereformeerde Kerken.

BIJ DE NEDERLANDSCHE BIJBEL-COMPAGNIE.

TE AMSTERDAM,

BRANDT EN ZOON, DE ERVEN WED. F. G ONDER DE LINDEN, N. DE GIJZELAAR PZ. EN P. PROOST.

TE HAARLEM,

JOHANNES ENSCHEDÉ EN ZONEN.

1840.

ACTE VAN CONSENT.

Het Provinciaal Kerkbeſtuur van Noord-Holland, (als daartoe geauthoriſeerd door het Algemeen Christelijk Synode van de Nederlandſche Hervormde Kerk, bij beſluit van 3 Julij 1818) erkent geene uitgaven of exemplaren van Bijbels, Testamenten, Pſalmboeken en Liturgiſche Schriften, van nu af te Haarlem uitgegeven, voor echt, noch zal dezelve toelaten als kerkelijke eigendommen tot gebruik bij den openbaren Godsdienst, dan die door den Predikant te Haarlem, H. Manger, (als daartoe door het Provinciaal Kerkbeſtuur voorn. gecommitteerd) onder het Wapen der Stad Haarlem zullen zijn geteekend geworden.

Amſterdam, 6 Julij 1839.

Het Provinciaal Kerkbeſtuur
van Noord-Holland,

J. v. SLOGTEREN, *Preſident.*
H. WEYLAND, *Secretaris.*

H. Manger

MUZIJK-ONDERWIJS.

B. Mol.

Ut re mi fa sol la ci ut: Ut ci la sol fa mi re ut.

B. Duur.

Sol la ci ut re mi fa sol: Sol fa mi re ut ci la sol.

HET

BOEK

DER

PSALMEN.

DE EERSTE PSALM.

Welzalig hij / die in der boozen raad Niet wandelt; noch op 't pad der zondaars staat; Noch nederzit / daar zulken samenrotten / Die roekeloos met God en godsdienst spotten; Maar 's HEEREN wet blijmoedig dag en nacht Herdenkt / bepeinst / en ijverig betracht:

2 Want hij zal zijn gelijk een frissche boom / In vetten grond geplant bij eenen stroom / Die op zijn' tijd met vruchten is belaaden / En sierlijk pronkt met onverwelkte bladen: Hij groeit zelfs op in ramp en tegenspoed; Het gaat hem wel; 't gelukt hem wat hij doet.

1 Welgelucksaligh is de man / die niet en wandelt in den raet der godloosen / noch staet op den wegh der sondaren / noch sitt in 't gestoelte der spotteren.

2 Maer sijn lust is in des HEEREN wet / ende hy overdenckt sijne wet dagh ende nacht.

3 Want hy sal zijn als een boom / geplant aen waterbeken / die sijne vrucht geeft in sijnen tijt / ende welckes bladt niet af en valt: ende al wat hy doet / sal wel gelucken.

 3 Gansch

Psalm 1.

4 Alsoo en zijn de godtloose niet / maer als het kaf / dat de wint henen drijft.

3 Gansch anders is 't met hem / die 't
kwaad bemint / Hij is als kaf / dat weg-
stuift voor den wind; Geen zondaar zal 't
gewis verderf ontkomen / Als in 't gericht
door God wordt wraak genoomen: Hij / die
van deugd en godvrucht is ontaart / Zal
niet bestaan / daar 't vroome volk vergaêrt.

5 Daerom sullen de godtloose niet bestaen in 't Gerich e noch de sondaers in de vergaderinge der rechtveerdigen.

4 De HEER toch slaat der menschen we-
gen gaê / En wendt alom het oog van zijn
genaê Op zulken / die / oprecht en rein
van zeden / Met vasten gang het pad
der deugd betreeden; God kent hunn'
weg / die eeuwig zal bestaan / Maar 't
heilloos spoor der boozen zal vergaan.

6 Want de HEERE kent den wegh der rechtveerdigen / maer de wegh der godtloosen sal vergaen.

Psalm 2.

De II. Psalm.

1 Waerom woeden de Heydenen / ende bedencken de volcken ydelheyt?

Wat drijft beheerscht het woedend
heidendom / En heeft het hart der vol-
ken ingenoomen? De koningen verheffen
zich alom; De vorsten zijn vermetel saam-
ge-

2 De koningen der aer-

gekõ-men/ Om God/ den HEER/ zelfs
naar de kroon te steeken/ En tegen zijn'
Gezalfden op te staan. Zij spreeken saam:
,, Laat ons hun banden breeken/ En van
,, hun juk en touwen ons ontslaan!"
2 Maar d' Opperheer/ die zijn' geduchten
stoel Op starren sticht/ en grondvest op de
wolken/ Zal lachen met dat vruchtelöos
gewoel/ En spotten met den waan der dwaa-
ze vol-ken. God zal zijn wraak ontdekken
voor hun oogen; Straks gloeit de lucht door
't vlammend bliksemlicht: 't Is God/ die
spreekt; Hij dondert uit den hoogen/ En
jaagt den schrik zijn' haatren in 't gezicht.
3 ,, Durft gij bestaan te twisten met mijn
,, kracht? Zal nietig stof mij 't hoog gezag
,, ontwringen/ Of weêrstand biên aan mijn
,, geduchte magt? Ontziet mijn' toorn/ ver-
,, doolde stervelin-gen! Gij zult vergeefs

Psalm 2.
den stellen sich op/ ende de Vorsten beraetslagen te samen/ tegen den HEERE/ ende tegen sijnen Gesalfden/ [seggende:]
3 Laet ons hare banden verscheuren/ ende hare touwen van ons werpen.
4 Die in den hemel woont sal lachen; de Heere sal se bespotten.
5 Dan sal hy tot hen spreken in sijnen toorn/ ende in sijne grimmigheyt sal hyse verschricken.

Psalm 2.

6 Ack doch hebbe mijnen Koningh gesalft over Zion / den bergh mijner heylighheyt.

„ mijn rijksbestel weêrstreeven: Mijn Ko-
„ ning is gezalfd door mijn beleid: Hij / door
„ mijn hand op Sions troon verheven /
„ Heerscht op den berg van mijne heiligheid."

PAUZE.

7 Ack sal van het besluyt verhalen: De HEERE heeft tot my geseyt; Gy zijt mijn Sone / heden heb ick u gegenereert.

4 En ik / die Vorst / met zoo veel magt be-
deeld / Zal Gods besluit aan 't weereldrond
doen hooren. Hij sprak tot mij: „ 'k Heb
„ heden U geteeld: Gij zijt mijn Zoon;
„ Gij zijt mijn eengeboo-ren. Zeg vrij uw

8 Eysche van my / ende ick sal de Heydenen geven [tot] uw erfdeel / ende de eynden der aerde [tot] uwe besittinge.

„ eisch; ik zal uw magt verhoogen / Op dat
„ uw naam alom ontzaglijk zij; Het hei-
„ dendom ligg' voor uw' stoel gebogen / En
„ 't eind der aard erkenn' uw heerschappij!

9 Gy sultse verpletteren met eenen yseren scepter / gy sultse in stucken slaen als een pottebackers vat.

5 „ Uw ijzren staf / die al hun magt ver-
„ plet / Maak' hen eerlang eerbiedig' on-
„ derzaaten / En noodzaak' hen te buigen
„ voor uw wet / Of slaa z' aan gruis / als
„ pottebakkers va-ten!" O Vorsten! wilt

de

de met der wijsheid hooren/ Eer gij God
zelv' en zijn' Gezalfden hoont: O Rechters/
tot den stoel der eer gekooren! Verdraagt
zijn tucht/ die u zijn liefde toont.

6 Preest 's HEEREN magt/ en dient zijn
majesteit; Juicht/ beevend op 't gezicht van
zijn vermogen/ En kust den Zoon/ van
ouds u toegezeid/ Eer u zijn toorn verdelg'
voor aller oo-gen; U op uw' weg tot stof
doe wederkeeren/ Wanneer zijn wraak/
getergd door uw gedrag/ U/ onverhoeds/
zou door haar' gloed verteeren/ Tot staa-
ving van zijn lang gehoond gezag.

7 Welzalig zij/ die/ naar zijn reine leer/ In
Hem hun heil/ hun hoogst geluk beschouwen;
Die Zions Vorst erkennen voor hunn' Heer!
Welzalig zij/ die vast op Hem betrou-wen!

Psalm 2.

10 Nu dan/ gy Koningen/ handelt verstandiglick/ laet u tuchtigen/ gy Richters der aerden.

11 Dient den HEERE met vreese/ ende verheugt u met beevinge.

12 Kusset den Sone/ op dat hy niet en toorne/ ende gy [op] den wegh vergaet/ wanneer sijn toorn maer een weynigh soude ontbranden: welgelucksaligh zijn alle/ die op hem betrouwen.

DE III. PSALM.

Psalm 3.

H oe vreeslijk groeit/ o God! Het saam-
ge-

1 Een Psalm Davids/ als hy vloodt.

Psalm 3.

voor het aengesichte sijns soons Absaloms.
2 O HEERE/ hoe zijn mijne tegenpartijders vermenigvuldigt? vele staen tegen my op.
3 Vele seggen van mijne ziele; Hy en heeft geen heyl by Godt/ Sela!

gezwooren tot Der genen/ die mij drukken; Zij maaken niet alleen Den opstand algemeen/ Om mij mijn kroon t'ontrukken; Maar/ veelen doen van mij/ Hoe bitter ik ook zij'/ Nog deze smaadtaal hooren: ,,God zal hem nu niet meer Verlossen/ als ,,weleer; Hem is geen heil beschooren."

4 Doch gy/ HEERE/ zijt een schilt voor my/ mijne eere/ ende die mijn hooft opheft.

5 Ick riep met mijne stemme tot den HEERE/ ende hy verhoorde my van den bergh sijner heyligheyt/ Sela!

2 Maar/ trouwe God/ Gij zijt Het schild/ dat mij bevrijdt/ Mijn eer/ mijn vast betrouwen. Op U vest ik het oog: Gij heft mijn hoofd om hoog/ En doet m'uw gunst aanschouwen. 'k Riep God niet vruchtloos aan; Hij wil mij niet versmaên/ In al mijn tegenheden; Hij zag van Sion neêr/ De woonplaats van zijn eer/ En hoorde mijn gebeden.

6 Ick lagh neder ende sliep; ick ontwaeckte/ want de HEERE onderstennde my.

3 Ik lag en sliep gerust/ Van 's HEEREN trouw bewust/ Tot ik verfrischt ontwaakte: Want God was aan mijn zij'; Hij onderstennde mij In 't leed/ dat mij genaakte.

Ik

Ik zal / vol heldenmoed / Daar mij zijn
hand behoedt / Tienduizenden niet vree-
zen; Schoon ik / van alle kant / Geweldig
aangerand En fel geprangd moog' weezen.

4 Sta op / verlos mij / HEER! Gij hebt /
o God! wel eer Getoond voor mij te waa-
ken / Mijn haaters onderdrukt / En mij 't
gevaar ontrukt; Gij sloegt hen op de kaa-
ken / Verbreekend onverwacht Hun tanden
door uw magt: 'k Heb d' overhand verkree-
gen! Gij / HEER / alleen / Gij zijt Verwinnaar
in den strijd / En geeft uw volk den zegen.

Psalm 3.
7 Ick en sal niet vreezen voor tien duysenden des volcks / die hen rontom tegen my setten.
8 Staet op / HEERE / verlost my / mijn Godt; want gy hebt alle mijne vyanden op 't kinnebacken geslagen / de tanden der godtloosen hebt gy verbroken.
9 Het heyl is des HEEREN; uwe segen is over uw volck / Sela!

DE IV. PSALM.

Wil mij / wanneer ik roep / verhooren /
O God / die mijne rechtzaak redt! Gij hebt
in angst mij hulp beschooren / En mij doen
gaan in ruime spooren: Betoon genaê;
hoor mijn gebed. Wat moogt gij / mannen /
toch beginnen? Zal steeds tot schande zijn
mijn

Psalm 4.
1 Een Psalm Davids / voor den Oppersangmeester / op Neginoth.
2 Als ick roepe / verhoort my / o Godt mijner gerechtigheyt; In benauwtheyt hebt gy my ruymte gemaeckt: zijt my genadigh / ende hoort mijn gebedt.
3 Gy mannen / hoe lange sal mijne

Psalm 4.

eere tot schande zijn? [hoe lange] sult gy de ydelheyt beminnen/ de leugen soecken? Sela!

mijn eer? Zult gij dan d'ijdelheid bemin-
nen/ En/ t'eenemaal beroofd van zinnen/
De leugen zoeken/ keer op keer?

4 Wetet doch/ dat de HEERE sich eenen gunstgenoot heeft afgesondert: de HEERE sal hooren als ick tot hem roepe.

2. Herinnert u/ gij roekeloozen/ Dat zich
de HEER een' Gunstgenoot Heeft afgezon-
derd en verkoozen. Hij doet mij nooit van
schaamte bloozen/ Die/ als ik riep/ mij
bijstand bood. Zijt gij beroerd/ ontsteld/

5 Zijt beroert / ende en sondigt niet / spreeckt in uwer herte op uw leger / ende zijt stille / Sela!

verlegen/ Zoo zondigt niet; verzaakt uw'
wil; Spreekt in uw hart; herdenkt uw
wegen/ Op 't eenzaam bedde neêrgezee-
gen; En weest in all' ontmoeting stil.

3 Dan zult gij recht naar 't outer treeden/
En offren God' een rein gemoed/ Het offer

6 Offert offerhanden der gerechtigheyt / ende vertrouwt op den HEERE

der gerechtigheden/ En 't zuivre reukwerk
der gebeden: Betrouwt op Hem/ want
Hij is goed. Daar veelen twijfelmoedig

7 Vele seggen; Wie sal ons het goede doen sien? Verheft gy over ons het licht uwes aenschijns/ o HEERE.

vraagen: ,, Wie zal ons 't goede toch doen
,, zien?" Doe Gij/ o HEER! na 't angstig
klaa-

Psalm 4.

klaagen/ Ons 't lieflijk licht uws aanschijns

daagen/ En wil uw rijke gunst ons biên.

4 Gij hebt m'in 't hart meer vreugd ge-

geeven/ Dan andren smaaken/ in een' tijd

Als zij/ door aardsch geluk verheven/ Bij

koorn en most wellustig leeven/ In hunnen

overvloed verblijd. Ik zal gerust in vrede

slaapen/ En liggen ongestoord ter neêr;

Want Gij alleen/ mijn schild en wapen/

Schoon 't onheil schijnt voor mij geschaa-

pen/ Zult mij doen zeker woonen/ HEER.

8 Gij hebt vreugde in mijn herte gegeven/ meer dan ter tijt/ als haer koorn ende hare most vermenigvuldigt zijn.

9 Ick sal in vrede t' samen nederliggen ende slapen; want gij/ o HEERE/ alleen/ sult mij doen seker woonen.

De V. Psalm.

Psalm 5.

Neem/ HEER/ mijn bange klagt ter

ooren; Zie/ als 't aan woorden mij

ontbreekt/ Wat d' overdenking in mij

spreekt; Gewaardig U/ uit 's hemels

chooren/ Mijn stem te hooren!

2 Sla ieder zucht/ mijn hart ontgleeden/

Opmerkend gaê; schenk mij 't genot Uws

1 Een Psalm Davids/ voor den Oppersangmeester/ op de Nechiloth.

2 O HEERE/ neemt mijne redenen ter ooren/ verstaet mijne overdenckinge.

3 Merckt op de stemme mijns geroeps/ o mijn

 heils

Psalm 5
2 ... koningh / ende mijn Godt: want tot u sal ick bidden.

heils / mijn Koning en mijn God! Ik zal tot U / met mijn gebeden / Eerbiedig treeden.

4 's Morgens / HEERE / sult gy mijne stemme hooren; 's morgens sal ick [my] tot u schicken / ende wacht houden.

3 Ik zal / door ijverbuur aan 't blaaken / O HEER! bij 't scheemrend morgenlicht / Mij stellen voor uw aangezicht; Oprechte boezemzuchten slaaken / En biddend waaken.

5 Want gy en zijt geen Godt / die lust heeft aen godtloosheyt; de boose en sal by u niet verkeeren.

4 Gij / die geducht zijt in vermogen / Verdraagt de goddeloosheid niet: Gij zult / o God / die 't al doorziet! Den boozen / voor uw heilig' oogen / Geenzins gedoogen.

6 De onsinnige en sullen voor uwe oogen niet bestaen; gy haet alle werckers der ongerechtigheyt.

5 Wie zinloos / zonder t' overweegen Wat hem betaamt / tot U durft gaan / Zal voor Uw aanschijn niet bestaan: Gij haat / en staat hun billijk tegen / Die onrecht pleegen.

PAUZE.

7 Gy sult de leugensprekers verdoen; van den man des bloets ende bedrogs heeft de HEERE eenen grouwel.

6 Gij / HEER / verdelgt den logenspreeker. Hij / die zijn hand met bloed bevlekt / En grouwlen met bedrog bedekt / Tergt / als de snoodste wetverbree-

Psalm 5.

kreeker/ Den hoogsten Wreeker.

7 Maar mij ontmoet uw mededoogen: Ik
zal/ uw wooning ingeleid/ En/ naar 't
paleis der heiligheid In waare godvrees
neêrgeboogen/ Uw gunst verhoogen.

8 Maer ick sal door de grootheyt uwer goedertierenheyt in uw huys ingaen; ick sal my buygen nae het paleys uwer heyligheyt/ in uwer vreese.

8 Leid mij in uw gerechtigheden/ Om
mijn' verspiedren wil/ en richt Uw wegen
voor mijn aangezicht: Dan zal ik veilig
voorwaards treeden/ Met vaste schreden.

9 HEERE/ leydt my in uwe gerechtigheyt/ om mijner verspieders wille; richt uwen wegh voor mijn aengesichte.

9 Al 't recht is van hunn' mond geweeken;
Zij leggen 't op verderven toe;
Hun keel is nooit verslindens moê;
Hun tong tracht/ vleiend/ ons door
treken Naar 't hart te steeken.

10 Want in haren mont en is niet rechts/ haer binnenste is enckel verderfinge/ haer keele is een open graf; met hare tonge vleyen sy.

10 Draagt Gij/ o God! hen nog geduldig?
Verwoest hunn' raadslag; drijf
hen heen/ Daar z' uwe wet zoo stout
vertreên. Zij tergen U te menigvuldig:
Verklaar hen schuldig.

11 Verklaert se schuldigh / o Godt/ laetse vervallen van hare raetslagen; drijftse henen om de veelheyt harer overtredingen/ want sy zijn wederspannigh tegen u.

Psalm 5.

12 Maer laet verblijdt zijn alle die op u betrouwen / tot in eeuwigheyt laetse juychen / om dat gyse overdeckt; ende laet in u van vreugde opspringen die uwen naem lief hebben.
13 Want gy / HEERE / sult den rechtveerdigen segenen; gy sult hem met goedgunstigheyt kroonen / als met eene rondasse.

11 Maar geef uw' dierbren gunstelingen /
Wier geest in U zijn sterkte vind / Wier
hart uw' naam oprecht bemint / In U vol-
vrolijk op te springen / En blij te zingen.

12 't Rechtvaardig volk zult Gij beloonen /
Terwijl Gij / HEER / hen overdekt / Hun
tot een veilig schild verstrekt. Gij zult goed-
gunstig hen bekroonen / Ja bij hen woonen.

Psalm 6.

De VI. Psalm.

1 Een Psalm Davids / voor den Oppersangmeester / op Neginoth / op de Scheminith.
2 O HEERE / en straft my niet in uwen toorn / ende en kastijdt my niet in uwe grimmigheyt.
3 Zijt my genadigh / HEERE / want ick ben verswackt; geneest my / HEERE / want mijne beenderen zijn verschrickt:

O HEER! Gij zijt weldaa-dig; Straf
mij niet ongenadig / In uwen toorne-
gloed. Ai! maatig uw kastijden; Sla mij
met medelijden / Gelijk een vader doet.

2 Vergeef mij al mijn zon-den / Die
uwe hoogheid schonden: Ik ben ver-
zwakt / o HEER! Genees mij / red mijn
leven: Gij ziet mijn beendren beeven;
Zoo slaat uw hand mij neêr.

4 Ja mijne ziele is seer

3 Mijn ziel / gansch neêrgeboo-gen /
Schrikt

Schrikt voor uw heilig' oogen/ In
dezen jammerstaat: Hoe lang zal ik
nog klaagen? Hoe lang uw gramschap
draagen? O HEER/ mijn toeverlaat!

Psalm 6.
verschrikt; ende gy/ HEERE/ hoe lange?

4 Keer eindlijk/ HEER/ toch we-der;
Mijn ziel buigt zich ter neder: Ai!
red haar van 't verderf; Zie mijn
ellende gade/ Tot roem van uw ge-
nade/ En help mij/ eer ik sterf.

5 Keert weder/ HEERE; reddet mijne ziele; verlost my om uwer goedertierenheyt wille.

5 Want wie kan/ na 't verschei-den/
Op aarde meer verbreiden Uw groot-
heid en uw' lof? Wie zal uw gunst-
bewijzen/ In 't zwijgend graf/ ooit
prijzen; U zingen in het stof.

6 Want in den doot en is uwer geene gedachtenisse; wie sal u loven in 't graf?

6 Uw strenge geesselroe-de Maakt mij
van 't zuchten moede/ Verteert ge-
heel mijn kracht; Ik voel uw slagen
klemmen/ En doe mijn bedde zwem-
men In traanen/ al den nacht.

7 Ick ben moede van mijn suchten; ick doe mijn bedde den gantschen nacht swemmen: ick doornatte mijne bedstede met mijne tranen.

7. Mijn

Psalm 6.

8 Mijn ooge is doorknaegt van verdriet / is veroudt / van wegen alle mijne tegenpartijders.

7 Mijn oog is rood gekree-ten / Van
traanen uitgebeeten / Verouderd en
doorknaagd; Daar ik / in mijn ellen-
den / Door al mijns vijands ben-
den Verdrukt word en gejaagd.

9 Wijckt van my / alle gy wercken der ongerechtigheyt; want de HEERE heeft de stemme mijns geweens gehoort.

8 Mijn ziel grijpt moed! wijkt / boo-
zen! Vlugt van mij weg / godloozen!
De HEER heeft mijne klagt / Met
toegeneegen ooren / Genadig willen
hooren / En al mijn smert verzacht.

10 De HEERE heeft mijne smeeckinge gehoort: de HEERE sal mijn gebedt aennemen.

9 De HEER wild' / op mijn ker-men /
Zich over mij ontfermen; Hij heeft mijn
stem verhoord: De HEER zal / op mijn
smeeken / Geen hulp mij doen ontbree-
ken; Hij houdt getrouw zijn woord.

11 Alle mijne vyanden sullen seer beschaemt ende verbaest worden: sy sullen te rugge keeren / sy sullen in een oogenblick beschaemt worden.

10 Hij zal mijn haaters wee-ren / Hen
straks te rug doen keeren / Beschaamd /
en vol van schrik: Zijn grimmigheid /
aan 't blaaken / Zal hen te schande
maa-

maaken/ Zelfs in een oogenblik.

DE VII. PSALM.

Psalm 7.

O Heer/ mijn God/ volzalig Wezen!
't Betrouw op U/ wien zou ik vreezen?
Red mij hulpvaardig uit den nood/ Eer mij
mijn vijand breng' ter dood: Geef mij ten
roof niet in zijn handen/ Die mij/ met felle
leeuwentanden/ Verscheuren zou door wond
op wond/ Wanneer ik geen verlosser vond.

2 Mijn God! zoo 'k immer hebb' bedree-
ven Het booze stuk/ mij aangewree-
ven/ 't Onkrenkbaar recht ooit hebb' ge-
knuikt/ En een oneven schaal gebruikt/
Of kwaad voor goed hebb' toegewoo-
gen/ En mijnen vreêgenoot bedroogen;
(Hem heb ik zelfs 't gevaar ontrukt/
Die mij ten onrecht had verdrukt:)

3 Zoo moet' mijn vijand op de hielen Mij
volgen/ ja geheel vernielen; Hij roov' mijn
le-

1 Davids Schiggajon/ dat hy den HEERE gesongen heeft/ over de woorden van Cush/ den sone van Jemini.
2 HEERE/ mijn Godt/ op u betrouw' ick: Verlost my van alle mijne vervolgers/ ende redt my.
3 Op dat hy mijne ziele niet en roove/ als een leeuw/ verscheurende/ terwijlen daer geen verlosser en is.
4 HEERE/ mijn Godt/ indien ick dat gedaen hebbe/ indien der onrecht in mijne handen is:
5 Indien ick quaet vergolden hebbe/ dien die vrede met my hadde; (ja ick hebbe gered-det dien die my sonder oorsaeck benauwde.)
6 So vervolge de vyant mijne ziele/ ende achterhaelse/ ende vertrede mijn

Psalm 7.

leven ter aerden/ ende doe mijne eere in 't stof woonen/ Sela!

7 Staet op/ HEERE/ in uwen toorn/ verheft u om de verbolgenheden mijner benauwers/ ende ontwaeckt tot my: Gy hebt het gerichte bevolen.

8 So sal de vergaderinge der volcken u omcingelen: keert dan boven haer weder in de hoogte.

9 De HEERE sal den volcken recht doen: Richt my/ HEERE/ nae mijne gerechtigheyt/ ende nae mijne oprechtigheyt/ [die] by my is.

10 Laet doch de boosheyt der godtloosen een eynde nemen/ maer bevestigt den rechtveerdigen/ gy die herten ende nieren beproeft/ o rechtveerdige Godt.

leven en mijn eer/ En werp' mijn kroon ter
aarde neêr. Sta op/ o HEER! wil mij
behoeden; Uw gramschap straff' mijns vij-
ands woeden; Ontwaak voor mij/ en keer
't geweid: 't Gericht hebt Gij zelf ingesteld.

4 Zoo zullen zich geheele schaaren Van vol-
kren om U heen vergaêren; Beklim dan/
boven dit gewoel/ Uw' hemeltroon/ uw'
rechterstoel. De HEER zal al de volken
richten/ En 't onrecht voor het recht doen
zwichten: Geef dan/ o HEER! dat voor elks
oog Mijn recht en vroomheid blijken moog'.

PAUZE.

5 Laat toch het kwaad der goddeloozen
Een einde neemen/ straf de boozen;
Maar sterk uw volk/ dat hulp behoeft/
Gij/ die elks hart en nieren proeft.
Laat vrij voor U mijn vijand vreezen/
Voor U/ rechtvaardig Opperwezen:

Bij U/ mijn Bondgod/ is mijn schild/
Die 't vroom gemoed behouden wilt.

11 Mijn schilt is by Godt/ die de oprechte van herten behoudt.

6 God/ die op 't recht zijn troon wil stich-
ten/ God is rechtvaardig in zijn rich-
ten/ En toont zijn gramschap dag aan
dag: Bestrijdt de mensch zijn' hoog ge-
zag; Blijft hij zich tegen Hem verzetten;
God zal zijn glinstrend wraakzwaard wet-
ten; Hij kromt en spant alreê zijn' boog/
En dreigt met pijlen van omhoog.

12 Godt is een rechtveerdigh Richter/ ende een Godt/ die alle dage toornt.

13 Indien hy sich niet en bekeert/ so sal hy sijn sweert wetten; hy heeft sijnen boge gespannen/ ende dien bereydt/

7 God heeft de waapnen aangegreepen/
Tot 's vijands wissen dood geslеepen: Hij
legt de pijlen op hem aan; Wie hittig
woedt zal niet bestaan: De booze wringt en
kromt de leden/ In arbeid van onzinnig-
heden; Hij gaat van dwaaze moeite zwaar;
Verwacht dan/ dat hij leugen baar'.

14 Ende heeft doodlicke wapenen voor hem gereet gemaeckt; hy sal sijne pijlen tegen de hittige vervolgers te wercke stellen.

15 Siet/ hy is in arbeyt van ongerechtigheyt/ ende is swanger van moeyte/ hy sal leugen baren.

8 Hij heeft een' diepen kuil doen delven/
Maar 't was/ bij d' uitkomst/ voor zich
zel-

16 Hy heeft eenen kuyl gedolven/ ende dien uytge-

Psalm 7.

graven / maer hy is gevallen in de groeve / [die] hy gemaeckt heeft.

zelven/ Schoon hij/ met zooveel loos beleid/ Dien had tot mijn verderf bereid: De moeite/ die hij dorst verwekken/ Zal zijnen kop eerlang bedekken/ En zijnen schedel al 't geweld/ Waarmeê hij andren had geveld.

17 Sijne moeyte sal op sijnen kop wederkeeren / ende sijn geweld op sijnen schedel nederdalen.

9 Ik zal het eeuwig Wezen prijzen/ Zijn recht de schuldig' eer bewijzen/ En zingen 's Allerhoogsten lof/ Met psalmen/ tot in 't hemelhof.

18 Ick sal den HEERE loven nae sijne gerechtigheyt / ende den naem des HEEREN / des Allerhoogsten / psalmsingen.

Psalm 8.

De VIII. Psalm.

1 Een Psalm Davids / voor den Opper-sangmeester / op de Gittith.

HEER/ onze Heer/ grootmagtig Opperwezen! Hoe wordt uw naam op aard alom geprezen! Gij/ die den glans van uwe majesteit Hebt boven lucht en heemlen uitgebreid.

2 O HEERE / onse Heere / hoe heerlick is uwe naem op de gantsche aerde! die gy uwe majesteyt gestelt hebt boven de hemelen.

2 Uw moogendheid heeft sterkte willen gronden Uit kindren/ ja uit zuigelingen monden; Zoo breekt uw hand des vij-

3 Uyt den mont der kinderkens / ende der suygelingen / hebt gy stercke gegrontvest.

vijands boos geweld/ Daar Gij zijn
haat en wraakzucht paalen stelt.
3 Sla ik naar 't ruim der heldre hemel-
boogen/ Dat heerlijk werk van uwe
vingren/ d'oogen; Zie ik bedaard den
glans der zilvren maan/ En 't star-
renheir/ door U geschapen/ aan:
4 Mijn God/ wat is de mensch dan op
deez' aarde! De broose mensch! hoe klimt
hij tot die waarde/ Dat Gij aan hem
in zooveel gunst gedenkt/ En 's men-
schen zoon uw teêrste liefde schenkt!

PAUZE.

5 Gij deedt hem wel/ een weinig tijds/
beneden Het englenheir een rang en
plaats bekleeden; Maar hebt hem
ook uw rijkste gunst betoond/ En hem
met eer en heerlijkheid gekroond.
6 Gij geeft hem/ wijd en zijd in alle
lan-

Psalm 8 om uwer tegenpartyen wille; om den vyant ende wraeckgierigen te doen ophouden.
4 Als ick uwen hemel aensie/ het werck uwer vingeren/ de mane/ ende de sterren/ die gy bereydt hebt;

5 Wat is de mensch/ dat gy sijner gedenckt? ende de sone des menschen/ dat gy hem besoeckt?

6 Ende hebt een weynigh hem minder gemaeckt dan de Engelen/ ende hebt hem met eere ende heerlickheyt gekroont?

7 Gy doet hem heerschen

Psalm 8.

over de wercken uwer handen; gy hebt alles onder sijne voeten gesett:

landen/ De heerschappij der werken uwer handen/ Ja zet en aard en zee voor 's menschen zoon/ Door uw gezag/ ter voetbank van zijn' troon.

8 Schapen ende ossen / alle die; oock mede de dieren des velts/

7 Waar schaapen zijn/ of ossen in de weiden; Waar eenig vee op bergen zij of heiden; Waar 't wild gediert ook zwerv' in woud en veld: Gij hebt het al in zijne magt gesteld.

9 't Gevogelte des hemels / ende de visschen der zee; 't gene de paden der zeen doorwandelt.

8 Wat voogïen door den ruimen luchtkring zweeven; Wat visschen 'er in stroom en beeken leeven: En wat de paên doorwandelt van de zee: Zijn hoog bevel deelt hij aan allen meê.

10 O HEERE / onse Heere/ hoe heerlick is uwe naem op de gantsche aerde!

9 HEER/ onze Heer/ grootmagtig Opperwezen! Hoe billijk wordt uw groote naam geprezen! Hoe heerlijk rolt/ uit aller vroomen mond/ Die groote naam door 't gansche weereldrond!

De

DE IX. PSALM.

Psalm 9.

Ik zal met al mijn hart den HEER,
Blijmoedig, geeven lof en eer; Mijn
tong zal mijn gemoed verzellen, En
al uw wonderen vertellen.

1 Een Psalm Davids, voor den Oppersangmeester, op Muth Labben.
2 Ick sal den HEERE loven met mijn gantsche herte; Ick sal alle uwe wonderen vertellen.

2 Ik zal in U, mijn God, van vreugd
Opspringen, in den geest verheugd:
Uw naam zal door mijn psalmgezangen, O Allerhoogste! lof ontvangen.

3 In u sal ick my verblijden, ende van vreugde opspringen; Ick sal uwen naem psalmsingen, o Allerhoogste.

3 Om dat mijn vijand, hoe geducht,
Te rug gekeerd is en gevlugt; Hij is,
schoon stout te veld getoogen, Vergaan, gevallen voor uw oogen.

4 Om dat mijne vyanden achterwaerts gekeert, gevallen, ende vergaen zijn van uw aengesichte.

4 Want, naar uw allerheiligst recht,
Hebt Gij mijn twistgeding beslecht;
En, op uw' hoogen troon gezeten,
Deedt Gij, o Rechter! 't vonnis weeten.

5 Want gy hebt mijn recht ende mijne rechtssake afgedaen Gy hebt geseten op den throon, o Richter der gerechtigheyt.

5 Gij scholdt de heidnen keer op keer,
En wierpt de goddeloozen neêr; Hunn'
naam,

6 Gy hebt d Heydenen gescholden, den godtloosen verdaen, ha-

Psalm 9.

ren naem uytgedelgt / tot in eeuwigheyt ende altoos.

naam / hunn' roem hebt Gij vertreden / En uitgedelgd in eeuwigheden.

I. PAUZE.

7 O vyant / zijn de verwoestingen voleyndt in eeuwigheyt? ende hebt gy de steden uytgeroeyt? haerlieder gedachtenisse is [met] hen vergaen.

6 O vijand! hebt gij door uw magt
't Verwoesten voor altoos volbragt?
Hebt gij de steden gansch bedorven?
Is haar gedachtenis verstorven?

8 Maer de HEERE sal in eeuwigheyt sitten; hy heeft sijnen throon bereydt ten gerichte.

7 Neen / dwaas / uw hoop zal ras vergaan / Maar 's HEEREN troon zal eeuwig staan;
Dien wilde Hij onwrikbaar stichten / Om naar het heilig recht te richten.

9 Ende hy selfs sal de werelt richten in gerechtigheyt / ende de volcken oordeelen in rechtmatigheden.

8 Hij zelf zal aan het wereldrond Het recht doen hooren uit zijn' mond; De
volken voor zijn vierschaar stellen /
En daar 't rechtmaatig vonnis vellen.

10 Ende de HEERE sal een hoogh vertreck zijn voor den verdruckten: een hoogh vertreck in tijden van benauwtheyt.

9 De HEER zal zijn een hoog vertrek
Voor die getrapt wordt op den nek;
Een hoog vertrek in drukkend lijden;
Een toevlugt in benaauwde tijden.

10 Hij

10 Hij/ die uw' naam in waarheid kent/ Zal/ HEER/ op U in zijn ellend' Vertrouwen/ wijl Gij nooit liet zuchten Hen/ die geloovig tot U vlugtten.

Psalm 9.

11 Ende die uwen naem kennen / sullen op u vertrouwen ; om dat gy / HEERE/ niet en hebt verlaten de gene die u soecken.

2. PAUZE.

11 Zingt/ zingt den HEER'/ die eeuwig leeft/ Die Sion tot zijn wooning heeft; En laat voor aller volkren ooren/ Met psalmgezang/ zijn daaden hooren.

12 Psalmsinget den HEERE/ die te Zion woont; verkondiget onder de volcken sijne daden.

12 Hij zoekt en Hij gedenkt het bloed/ Gestort in wreevlen euvelmoed: Hij toont der armen nood te weeten/ En zal hun kermen niet vergeeten.

13 Want hy soeckt de bloetstortingen/ hy gedenckt derselver: hy en vergeet het geroep der elendigen niet.

13 Bewijs/ o HEER! uw' knecht genaê; Sla mij in mijn ellende gaê; Zie/ hoe mijn haaters mij verdrukken / Gij/ die mij wilt den dood ontrukken.

14 Zijt my genadigh / HEERE / siet mijne ellende aen / van mijne haters [my aengedaen] ; gy die my verhooght uyt de poorten des doots.

14 Opdat ik / Heer / U / blij te moê / In Sions poorten hulde doe / En in uw

15 Op dat ick uwen gantschen lof in de poorten

Psalm 9. der dochter Zions vertelle; dat ick my verheuge in uw heyl.

uw heil/ ten allen tijde/ Met Zions dochter mij verblijde.

16 De Heydenen zijn gesoncken in de groeve/ [die] sy gemaeckt hadden; haerlieder voet is gevangen in 't net/ dat sy verborgen hadden.

15 De heidnen zijn/ door waan misleid/ Gestort in kuilen/ mij bereid; Hun voet verwart zich in de netten/ Die z'in 't verborgen voor mij zetten.

3. PAUZE.

17 De HEERE is bekent geworden; hy heeft Recht gedaen: de godtloose is verstrickt in 't werck sijner handen; Higgajon/ Sela!

16 Thans is de HEER bekend alom/ Door recht te doen bij 't heidendom: De goddelooze raakt in handen/ Verstrikt in 't werk van zijne handen.

18 De godtloose sullen te rugge keeren nae de helle toe; alle Godtvergetende Heydenen.

17 De stoute zondaars zullen snel Te rugge keeren naar de hel/ Met al de godvergeeten benden Der heidnen/ die zijn wetten schenden.

19 Want de nootdruftige en sal niet voor altoos vergeten worden/ [noch] de verwachtinge der elendigen in eeuwigheyt verloren zijn.

18 Nooddruftigen vergeet God niet/ Noch laat hen eindloos in 't verdriet: 't Ellendig volk mag op Hem wachten; Hij zal hun hoop niet steeds verachten.

Psalm 9.

19 Sta op/ o HEER! en laat den mensch
Zich niet versterken naar zijn' wensch;
Maar oordeel Gij/ in 't wraakgerichte/
De heidnen voor uw aangezichte.

20 Staet op HEERE/ laet den mensche sich niet versterken: Laet de Heydenen voor uw aengesichte geoordeelt worden.

20 O HEER! jaag hun verbaardheid aan/
En doe de heidenen verstaan/ Dat zij/
die Sions rampen wenschen/ Geen
goden zijn/ maar booze menschen.

21 O HEERE/ jaegt hen vreese aen; laet de Heydenen weten/ [dat] sy menschen zijn/ Sela!

DE X. PSALM.

Psalm 10.

Waarom/ o HEER! blijft Gij van
verre staan? Waarom verbergt Gij U;
daar wij gehaat/ Beangst/ verschrikt/
schier door den druk vergaan? De trots-
aart/ die godloos de deugd versmaadt/
Vervolgt uw volk in zijnen jammer-
staat. Dat hen 't besluit/ tot ons ver-
derf genoomen/ In 't warnet breng'/
en schielijk om doe ko-men!

1 O HEERE/ waerom staet gy van verre? [waerom] verbergt gy u in tijden van benauwtheyt?

2 De godtloose hervolgt hittiglijk in hoogmoet den elendigen: laetse gegrepen worden in de aanslagen/ die sy bedacht hebben.

2 Want op zijn' wensch beroemt zich 't
god-

3 Want de godtloose

Pſalm 10.

roemt over den wenſch ſij- ner ziele; hy ſegent den gie- rigaert/ hy laſtert den HEERE.

4 De godt- looſe/ gelijck hy ſijn neuſe om hooge ſteeckt/ en onderſoeckt niet; alle ſij- ne gedachten zijn/ dat 'er geen Godt en is.

5 Sijne we- gen maken t' allen tijde ſmerte; uwe oordeelen zijn eene hoogte verre van hem: alle ſijne tegenpartij- ders/ die blaeſt hy aen.

6 Hy ſeyt in ſijn herte; Ick en ſal niet wanckelen; want [ick] en ſal van ge- ſlachte tot ge- ſlachte in geen quaet zijn.

7 Sijn mont is vol van vloeck/ ende bedriegeryen/ ende liſt; on- der ſijne ton- ge is moeyte ende onge- rechtigheyt.

godloos rot; Het zegent vaſt den gierig-
aart/ en ſpreekt Tot laſter van den aller-
hoogſten God; Terwijl 't verwaand den
neuz' om hooge ſteekt/ En in zijn hart geen
onderzoeking kweekt; Maar koeſtert deez'
onzinnige gedachten: „Daar is geen God;
„geen loon noch ſtraf te wach-ten."

3 Zijn handelwijs baart altijd ſmart op
ſmart; Terwijl zijn oog naar ſtraf noch
oordeel ziet; En/ daar hij ſtout uw hoog
gerichte tart/ Blaaſt hij met ſmaad op
al wie weêrſtand biedt/ En zegt in zijn
gemoed: „ik wankel niet/ Terwijl ik
„van geſlachte tot geſlachte/ Op mijnen
„weg/ geen tegenſpoeden wach-te."

4 Zijn mond is vol van vloek/ bedrog
en liſt; Zijn tong bedekt de moeit' en 't
zielverdriet; Zijn boosheid is met valſchen
ſchijn verniſt: In hinderlaag/ daar nie-
mands

Pſalm 10.

mands oog hem ziet/ Verbergt hij zich/
valt ijlings uit/ vergiet Onſchuldig bloed;
hij weet van geen erbarmen/ Maar ſluit
zijn oog voor 't bitter leed der ar-men.

8 Hy ſitt in de achterlage der hoeven/ in verborgene plaetſen doodt hy den onſchuldigen; ſijne oogen verbergen haer tegen den armen.

PAUZE.

5 Hij loert/ en houdt zich in het donker
ſchuil/ Gelijk een leeuw/ die in zijn hol
zich zet; d'Ellendigen verraſt hij uit zijn'
kuil; Hij heeft zijn' klaauw en tanden
ſcherp gewet/ En trekt zijn prooi in 't
dichtbelommerd net; Hij buigt zich/
duikt/ en ijlings toegeſchooten/ Valt
d'arme hoop hem in de ſterke poo-ten.

9 Hy leyt lagen in eene verborgene plaetſe/ gelijck een leeuw in ſijn hol; hy leyt lagen om den elendigen te rooven; hy rooft den elendigen/ als hy hem treckt in ſijn net.

10 Hy duyckt neder/ hy buygt ſich: ende de arme hoop valt in ſijne ſterckе [pooten].

6 Hij vleit zich/ dat de Godheid dit
vergeet'/ Het aangezicht verberg'/ niet
gade ſlaa/ Noch immer zie der armen
nood en leed. Bewijs/ o HEER! d'ellen-
digen genaê; Betoon/ dat U hun ſmert
ter harte gaa: Sta op; verhef uw
hand/

11 Hy ſeyt in ſijn herte/ Godt heeft het vergeten; hy heeft ſijn aengeſichte verborgen/ hy en ſiet niet in eeuwigheyt.

12 Staet op/ HEERE Godt/ heft uwe hant op,

Psalm 10.

en vergeet de elendige niet.

hand / om hem te straffen / En raad en
huip den armen te verschaf-fen.

13 Waerom lastert de godtloose Godt? seyt in sijn herte; Gy en sult het niet soecken.
14 Gy siet het [immers]; want gy aenschouwt de moeyte ende het verdriet / op dat men 't in uwe hant geve: op u verlaet sich de arme; gy zijt geweest een helper des weesen.

7 Waarom ontrooft de lasteraar Gods
eer? Wat vleit hy zich / dat God het niet
aanschouw'? Gy ziet het toch / waar heen
hy zich ook keer': Want Gy merkt op
de moeite / smert en rouw / Op dat men
't U in handen geeven zou. Op U verlaat
zich d'arme; zou hy vreezen? Gy im-
mers zyt een trouwe hulp der wee-zen.

15 Breeckt den arm des godtloosen ende boosen: soeckt sijne godtloosheyt / [tot dat] gyse niet en vindet.

8 Fnuik Gy / o Heer! der goddeloozen
kracht; Verbreek hunn' arm; dat U de
booze ducht'! Zie neêr in toorn op dit
ontaart geslacht / Opdat het nooit uw
streng gericht ontvlugt'; Maar eete van
zyn werk de bittre vrucht. De HEER zal

16 De HEERE is Koningh eeuwiglick ende altoos: de Heydenen zijn vergaen uyt sijnen lande.

toch als Koning eeuwig leeven: Het hei-
dendom is uit zyn land verdree-ven.

17 HEERE / gy hebt

9 O HEER! Gy wist / door goedheid aan-
ge-

Psalm 10.

gespoord / Den wensch van uw zachtmoe-
dig volk voldoen; Gij zult hun hart ver-
sterken naar uw woord / Verdrukten door
uw godlijk recht behoên / En U / ter hulp
van arme weezen / spoên; Opdat een
mensch / uit nietig stof gebooren / Niet
voortgaa door geweld de rust te stoo-ren.

den wensch der sachtmoedigen gehoort: gy sult haer herte sterclien / uwe oore sal opmercken;

18 Om den weese ende verdruckten recht te doen; op dat een mensch van der aerden niet meer voortvare geweit te bedrijven.

De XI. Psalm.

Psalm 11.

Op God alleen betrouw ik in mijn
nooden; Hoe zegt gij trotsch tot mij in
mijn verdriet: „ Nu ijlings heen! nu naar
„ 't gebergt gevlooden / Gelijk vol angst
„ een schuwe vogel vliedt!" Men ziet den
boog door goddeloozen stellen; Men spant
de pees / men schikt den pijl / en schiet /
Om onverwacht d'oprechten neêr te vellen.

1 [Een Psalm] Davids voor den Oppersangmeester. Ick betrouwe op den HEERE: hoe segt gylieden tot mijne ziele; Swerft henen [nae] uwer gebergte / [als] een vogel?

2 Want / siet de godtloose spannen den boge / sy schicken hare pijlen op de peze / om in donckeren te schieten nae de oprechte van herten.

2 Dus wordt gewis / in 't veilig samen-
leven / De grondslag van 't vertrouwen
omgerukt. Wat heeft het volk / 't recht-
vaar-

3 Sekerlick de fondamenten worden omgestooten: wat heeft de rechtveerdige bedreven?

Psalm 11.

4 De HEERE is in het paleys sijner heyligheyt / des HEEREN throon is in den hemel; sijne oogen aenschouwen / sijne oogenleden proeven de menschen kinderen.

vaardig volk/ misdreven? Maar d'Op=
perheer/ voor wien al 't schepsel bukt/
Ziet van zijn' troon oplettend naar be=
neden: Hij/ die nooit duldt/ dat d'on=
schuld wordt verdrukt/ Proeft elks ge=
drag/ zelfs met zijn oogenleden.

5 De HEERE proeft den rechtveerdigen; maer den godtloosen/ ende dien die geweldt lief heeft/ haet sijne ziele.

3 D'alwijze God beproeft wel eens d'op=
rechten/ En tuchtigt hen; maar elk/ die
't kwaad bemint/ Die met geweld zijn'
naasten durft bevechten/ Blijft steeds
gehaat/ tot hem de wraak verslind'.

6 Hy sal op de godtloose regenen stricken/ vyer/ ende swevel/ ende een geweldige stormwint sal het deel hares bekers zijn.

God heeft alreeds der boozen straf ge=
zwooren: Straks daalen vuur en strik=
ken/ werbelwind En zwavel neêr:
die kelk is hun beschooren.

7 Want de HEERE is rechtveerdigh/ hy heeft gerechtigheden lief; sijn aengesicht aenschouwt den oprechten.

4 Rechtvaardig is de HEER in al zijn'
handel: Hij/ die in 't recht zijn
welbehagen vindt/ Slaat gunstig
't oog op aller vroomen wandel.

DE XII. PSALM.

Beshoud, o HEER! wil ons te hulpe komen, Daar 't volk ontbreekt, dat liefd' en vreê betracht, De trouw bezwijkt, en 't klein getal der vroomen Nog kleiner wordt in 't menschelijk geslacht.

2 't Is al bedrog en valsheid, wat zij spreeken: De vleierij, een bron van bittre smart, Glijdt van de tong als vloeiend' oliebeeken; Zij spreeken niet dan met een dobbel hart.

3. De HEER, die 't waar' van 't valsch' kan onderscheien, En 's menschen hart, hoe listig ook, doorziet; Snij' spoedig af de lippen, die ons vleien, De trotsche tong, wier grootspraak elk verdriet.

4 Die zeggen: „ wij, wij zullen zege„praalen Met onze tong, zij staat in „ons geweld; Wat oppermagt zet on„ze

Psalm 12.

1 Een Psalm Davids, voor den Oppersangmeester, op de Scheminith.

2 Behoudt, o HEERE; want de goedertieren ontbreeckt: want de getrouwe zijn weynigh geworden onder de menschen kinderen.

3 Sy spreken valsheyt, een yeder met sijnen naesten, [met] vleyende lippen; Sy spreken niet een dobbel herte.

4 De HEERE snijde af alle vleyende lippen, de grootsprekende tonge:

5 Die daer seggen: Wy sullen de overhant hebben met onse ton-

Psalm 12.

ge; onse lippen zijn onze: wie is heer over ons?

,, ze lippen paalen? Wie is de heer/
,, die ons de wetten stelt?"

6 Om de verwoestinge der elendigen/ om het kermen der nooddruftigen/ sal ick nu opstaen/ seyt de HEERE; ick sal in behoudenisse setten/ dien hy aenblaest.

5 ,, Omdat mijn volk verwoest wordt en
,, verdreeven; Omdat het kermt/ nood-
,, druftig treurt/ en zucht/ Zal ik/ zegt
,, God/ mij nu ter hulp begeeven/ En
,, drijven die hen aanblaast/ op de vlugt."

7 De redenen des HEEREN sijn reyne redenen/ silver/ gelouteert in eenen aerden smeltkroes; gesuyvert sevenmael.

6 Des HEEREN woord is rein/ en al
zijn spreeken Is zuiver/ als het aller-
fijnst metaal: Nooit is het schuim van
't zilver zoo geweeken/ Schoon in den
kroes gelouterd zevenmaal.

8 Gy/ HEERE/ sultse bewaren; gy sultse behoeden voor dit geslachte/ tot in eeuwigheyt.

7 Gij zult uw volk/ in bange tegenspoe-
den/ Hoe 't gaa/ o HEER! bewaaren
door uw kracht: Uw arm zal hen in
eeuwigheid behoeden Voor dit verdraaid
en wrevelig geslacht.

9 De godtloose draven rontomme;

8 De booze keurt zich vrij van alle ban-
den/ En draaft rondom/ terwijl hij 't
land

land beroert: Daar 't snoodste volk de
teugels krijgt in handen/ En tot den
top van eer wordt opgevoerd.

Psalm 12.
wanneer de snoodste van 's menschen kinderen verhoogt worden.

De XIII. Psalm.

Psalm 13.

Hoe lang/ o HEER/ mijn toeverlaat! Vergeet Gij mijnen jammerstaat?
Hoe lang zult Gij/ in mijn ellenden/ Van
mij uw vriendlijk aanschijn wen-den/
Daar al mijn moed en kracht vergaat?

1 Een Psalm Davids/ voor den Oppersangmeester.
2 Hoe lange HEERE/ sult gy mijner steets vergeten? hoe lange sult gy uw aengesicht voor mij verbergen?

2 Hoe lang zal ik/ door tegenheên/
In 't hart vergeefs ontwerpen smeên/
En vruchtloos schreien gansche dagen?
Hoe lang zal mij mijn vijand plaa-gen/
En mij verachtelijk vertreên?

3 Hoe lange sal ick raetslagen voornemen in mijne ziele? droefenisse in mijn herte by dage? hoe lange zal mijn vijant over my verhoogt zijn?

3 Aanschouw mijn ramp/ verhoor mij/
HEER; Ai! zie op al mijn lijden neêr;
Verlicht/ mijn God/ verlicht mijn oogen/
En laat uw goedheid niet gedoo-gen/
Dat mij de slaap des doods verteer'.

4 Aenschouwt/ verhoort my/ HEERE/ mijn Godt: verlicht mijne oogen/ op dat ick [in] den doot niet en ontslape:

Psalm 15.

5 Op dat niet mijn vijant en segge; Ick heb hem overmocht: mijne tegenpartijders sich verheugen / wanneer ick soude wancken.

4 Opdat de vijand/ die mij haat/ Niet
juich' in mijn bedrukten staat/ Mij
nooit van God verlaaten noeme/ Noch
in mijn wanklen zich beroe-me/ Dat
mij hun overmagt verslaat.

6 Maer ick vertrouwe op uwe goedertierenheyt; mijn herte sal sich verheugen in uw heyl: ick sal den HEERE singen / om dat hy aen my welgedaen heeft.

5. Maar/ in dit smertelijk verdriet/ Mis-
trouwt mijn hart uw goedheid niet:
Neen/ 't zal zich in uw heil verblijden.
Ik zal den HEER' mijn' lofzang wij-den/
Die mij genadig bijstand biedt.

Psalm 14.

De XIV. Psalm.

1 [Een Psalm] Davids / voor den Oppersangmeester. De dwaes segt in sijn herte; Daer en is geen Godt: Sy verderven 't / sy maken het grouwelick [met haer] werck / daer is niemant / die goet doet.

De trotsche dwaas zegt in zijn boos
gemoed: „Daar is geen God." zij dooven
't licht der reden/ En maaken zich/ door
grouwelijke zeden/ Afschuwelijk; daar is
geen mensch/ die goed Op aarde doet.

2 De HEERE heeft uyt den hemel nedergesien op de menschen kinderen / om

2 De groote God/ die 't recht ver-
dedigt/ sloeg Van 's hemels troon zijn
oogen naar beneden Op Adams kroost/
door-

doorzocht hun hart en zeden; Hij zag/
of zich geen mensch verstandig droeg/
En naar Hem vroeg.

3 Hij zocht alom/ maar ach! Hij vond er
geen; Want alle vleesch is trouwloos
afgeweeken; Het land is vol van stinken-
de gebreken; Geen sterveling wil 't pad
der deugd betreên; Ja zelfs niet één.

4 Heeft dan dit volk/ dat groeit in euvel-
daên/ Geen kennis? neen! thans durven
die ontzinden Met gulzigheid mijn volk
als brood verslinden; Zij roepen/ op hun
godvergeeten paên/ Den HEER niet aan.

5 Daar valt de vrees hen aan/ en breekt
hun kracht/ En pijnigt hen met doodelij-
ke neepen; Zij worden door verbaarheid
aangegreepen: Want God is bij 't recht-
vaardige geslacht/ Dat op Hem wacht.

6 Gij spot vergeefs/ beschimpende den
raad

Psalm 14. te sien/ of yemant verstandigh ware / die Godt sochte.

3 Sy zijn alle afgeweken / t' samen zijnse stinckende geworden / daer is niemant die goet doet; oock niet een.

4 Hebben dan alle wercken der ongerechtigheyt geene kennisse / die mijn volck op-eten / [als of] sy broot aten? Sy en roepen den HEERE niet aen.

5 Aldaer zijn sy met verbaertheyt verbaert: want Godt is by het geslachte des rechtveerdigen.

6 Gylieden beschaemt

Pſalm 14.

den raet des elendigen / om dat de HEERE ſijn toevlucht is.

raad Van 't arme volk / dat / midden in
d'ellenden / Naar 's hemels troon gewoon
is 't oog te wenden / En zich / in zijn' be-
drukten jammerſtaat / Op God verlaat.

7 Och dat Iſraëls verloſſinge uyt Zion [quame]! Als de HEERE de gevangene ſijns volcks ſal doen wederkeeren / [dan] ſal ſich Jacob verheugen / Iſraël ſal verblijdt zijn.

7 Och daalde 't heil uit Sion ſpoedig
neêr Voor Iſraël! als God zijn volk uit
lijden En banden redt / zal Jakob zich
verblijden / En Iſraël al juichend gee-
ven d' eer Aan zijnen Heer.

DE XV. PSALM.

Pſalm 15.

1 Een Pſalm Davids HEERE / wie ſal verkeeren in uwe Tente? wie ſal woonen op den bergh uwer heyligheyt.

Wie zal verkeeren / groote God /
In uwe tent? wien zult Gij kroonen
Met zulk een onwaardeerbaar lot /
Dat hij / bij 't heuglijkſt gunſtgenot /
Uw heilig Sion moog' bewoonen?

2 Die oprecht wandelt / ende gerechtigheyt werckt; ende die met ſijn herte de waerheyt ſpreeckt.

2 Die in zijn' wandel zich oprecht En
wars betoont van valſche ſtreeken;
Zijn aandacht aan uw wetten hecht;
Zich op de deugd met ijver legt / En
waar-

Psalm 15.

waarheid met zijn hart blijft spreeken.

3 Die met zijn tong niet achterklapt; Geen kwaad doet aan zijn medgezellen; Niet in het spoor van laster stapt; Maar, zoo men iemands eer vertrapt, Dien smaad wil hooren noch vertellen.

3 Die met sijne tonge niet achterklapt / sijnen metgeselle geen quaet en doet; ende geen smaetreden opneemt tegen sijnen naesten.

4 Wiens oog verworpenen veracht, Maar hen eerbiedigt, die God vreezen; Die zich voor roekloos zweeren wacht, Doch 't geen hij zweert getrouw betracht, Al zou 't hem ook tot schade weezen.

4 In wiens oogen de verworpene veracht is / maer hy eert de gene / die den HEERE vreesen; heeft hy geswooren tot [sijne] schade / evenwel en verandert hy niet.

5 Die nooit zijn geld op woeker geeft; Die, d'onschuld en het recht genegen, Het oog op geen geschenken heeft: Wie dus oprecht en deugdzaam leeft, Zal nimmer wanklen op zijn wegen.

5 Die sijn gelt niet geeft op woecker; noch geen geschenck en neemt tegen den onschuldigen. Die dese dingen doet / en sal niet wanckelen in eeuwigheyt.

DE XVI. PSALM.

Psalm 16.

Bewaar mij toch, o albermoogend God!

1 Een gouden kleynoot Davids.

Psalm 16.

Bewaert my/ o Godt/ want ik betrouwe op u.
2 [O mijne ziele,] gy hebt tot den HEERE geseyt/ Gy zijt de Heere; mijne goetheyt [en raeckt] niet tot u:

God! 'k Betrouw op U; schenk hulp/
verhoor mijn smeeken. O mijne ziel!
gij hebt vrijmoedig tot Uw' God en
HEER/ uw' Bondgod/ durven spree-
ken: Gij zijt de Heer; ik zal U nooit
verzaaken/ Offchoon tot U mijn
goedheid niet kan raaken.

3 [Maer] tot de heylige/ die op der aerden zijn/ ende de heerlicke/ in dewelcke al mijn lust is.
4 De smerten der gener/ die eenen anderen [Godt] begiften/ sullen vermenigvuldigt worden: Ick sal hare dranck-offeren van bloet niet offeren/ ende hare namen op mijne lippen niet nemen.

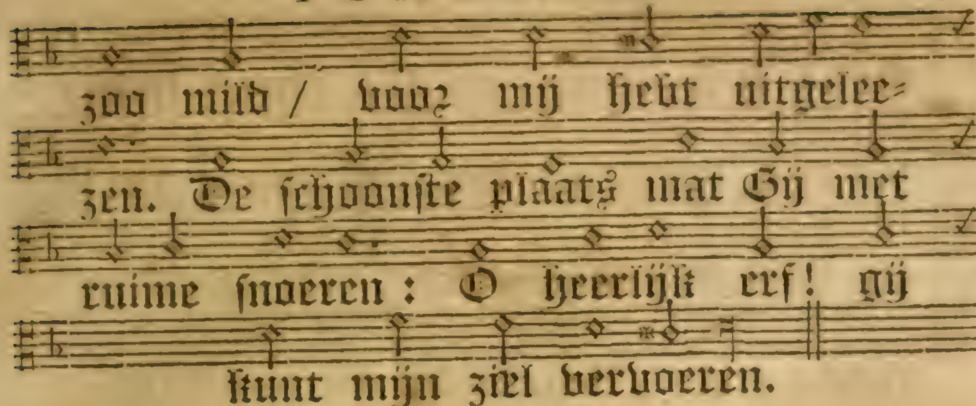
2 Maar 't heilig volk/ dat op deez'
aarde leeft/ Dat heerlijk volk/ mijn
lust/ ontvangt al 't voordeel. De snoo-
de schaar/ die rijke giften geeft Aan
andre goôn/ verzwaart de smert in 't
oordeel: 'k Zal op 't altaar hun offer-
bloed niet plengen/ Noch ooit hunn'
naam op mijne lippen brengen.

5 De HEERE is het deel mijner erve/ ende mijns bekers: gy onderhoudt mijn lot.

3 Getrouwe HEER/ Gij wilt mijn goed/
mijn God/ Mijn erfenis en 't deel
mijns bekers weezen; Gij onderhoudt
gestaâg het heuglijk lot/ Dat Gij/

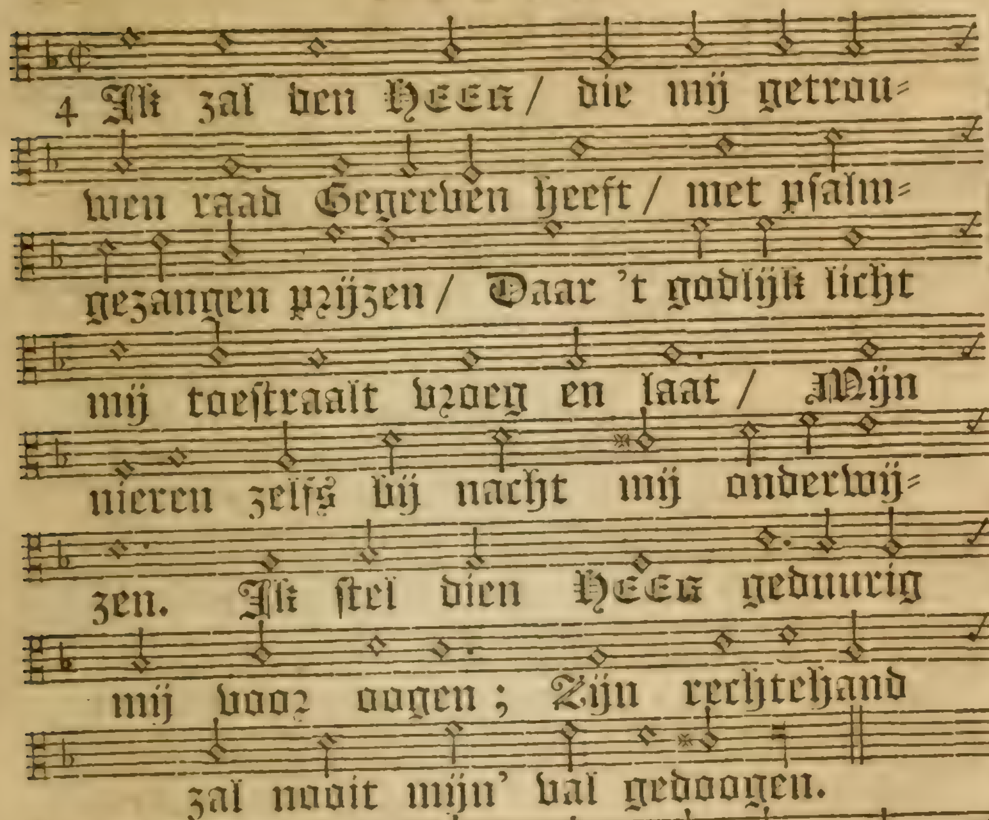
Zoo

Pſalm 16.

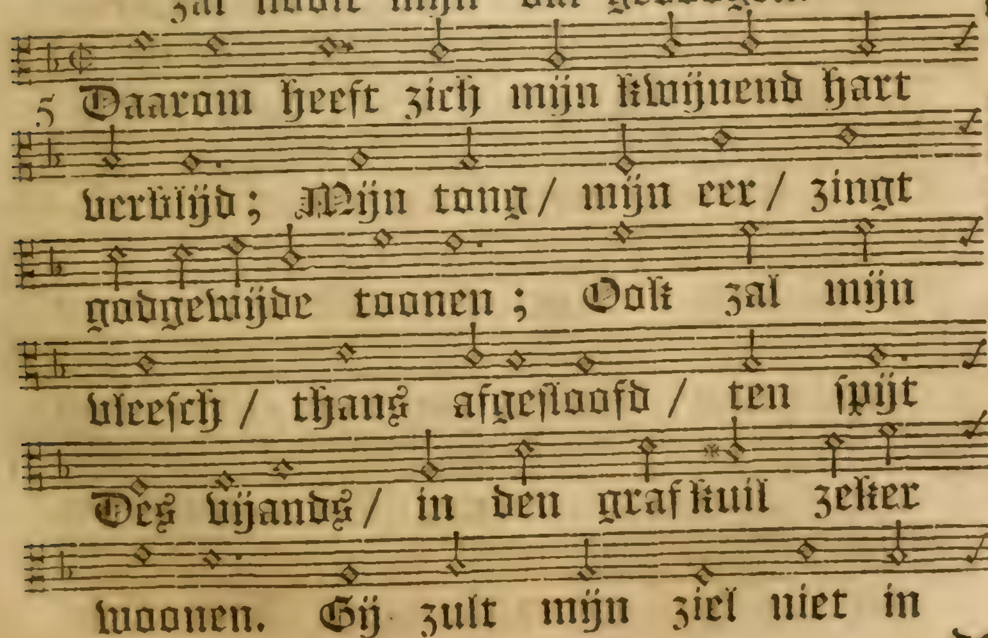
6 De ſnoeren zijn my in lieflicke-plaetſen gevallen; ja eene ſchoone erffeniſſe is my geworden.

PAUZE.

7 Ick ſal den HEERE loven / die my raet heeft gegeven: Selfs by nachte / onderwijſen my mijne nieren.

8 Ick ſtelle den HEERE gedueriglick voor my: om dat hy aen mijne rechterhant is: en ſal ick niet wanckelen.

9 Daerom is mijn herte verblijdt / ende mijne eere verheugt haer: oock ſal mijn vleeſch ſeker woonen.

10 Want gy ſult mijne zie-

de

Psalm 16.

de hel vergeeten; Uw Heilge zal
van geen verderving weeten.
6 Gij maakt eerlang mij 't levenspad be-
kend / Waarvan / in druk / 't voorzit-
zicht mij verheugde; Uw aangezicht /
in gunst tot mij gewend / Schenkt mij
in 't kort verzadiging van vreugde; De
lieflijkheên van 't zalig hemelleven Zal
eeuwiglijk uw rechtehand mij geeven.

le in de helle niet verlaten: gy sult niet toelaten dat uwe Heylige de verdervinge sie.
11 Gy sult my het padt des levens bekent maken: versadinge der vreugden is by uw aengesichte; lieflickheden zijn in uwe rechterhant eeuwiglick.

Psalm 17.

De XVII. Psalm.

't Behaag' U / Heer / naar mijn ge-
bed / Geschrei en goede zaak te hooren:
'k Vermoei met geen bedrog uw ooren /
Dat heeft mijn lippen niet besmet. Ver-
gun mij dan mijn klagt t'ontvouwen:
Laat / voor uw heilig aangezicht / Mijn
recht gesteld zijn in het licht; Uw oog
de billijkheid aanschouwen.
2 Gij toetstet mij bij dag en nacht; Gij
vondt

1 Een Gebedt Davids. HEERE / hoort de gerechtigheyt / merckt op mijn geschrey / neemt ter ooren mijn gebedt / met onbedrieglicke lippen [gesproken].
2 Laet mijn recht van voor uw aengesicht uytgaen / laet uwe oogen de billickheden aenschouwen.
3 Gy hebt mijn herte ge-

vondt mij trouw / in vreugd of smarte;
De mond sprak steeds de taal van 't har-
te; Voor beiden is hun pligt betracht.
Wat ook de zondaar aan moog' vangen /
Ik heb voor zijn afschuwlijk pad Een'
haat / een' afkeer opgevat; Ik gruw
van zijn verkeerde gangen.

proeft / des nachts be-socht / gy hebt my getoetst / gy en vindt niets: ['t gene] ick gedacht hebbe / en overtreedt mijn mont niet.

4 Aengaende de handelingen des menschen / ick hebbe my nae 't woort uwer lippen gewacht voor de paden des inbrekers:

3 Ik zet mijn treden in uw spoor / Op-
dat mijn voet niet uit zou glijden; Wil
mij voor struikelen bevrijden / En ga
mij met uw heillicht voor. Ik roep U
aan / 'k blijf op U wachten / Om-
dat G' / o God! mij altoos redt: Ai!
luister dan naar mijn gebed / En neig
uw ooren tot mijn klagten.

5 Houdende mijne gangen in uwe sporen / op dat mijne voetstappen niet en souden wanckelen.

6 Ick roep' u aen / om dat gy my verhoort / o Godt: Neygt uwe ooren tot my / hoort mijn reden.

PAUZE.

4 Maak uwe weldaên wonderbaar / Gij /
die uw kindren wilt behoeden Voor
's vijands magt en wreeslijk woeden /
En

7 Maeckt uwe weldadigheden wonderbaer / gy die verlost de gene die [op u] betrouwen /

Psalm 17.

En hen beschermt in 't grootst gevaar.
Wil mij uw' bijstand niet onttrekken;
Uw zorg bewaak' mij van omhoog;
Bewaar m' als d' appel van het oog;
Wil mij met uwe vleuglen dekken.

5 Zoo zoeken mij vergeefs / o God!
De boozen / die mij fier omringen /
Mijn haaters / die mij stout bespringen / En juichen om mijn naadrend lot.
Zij zijn met vet als overtoogen;
Hun mond is vol van hoovaardij; Hun list en magt omsinglen mij; Zij duiken / loerend met hun oogen.

6 Geen leeuw is heeter op de jagt;
Geen jonge leeuw kan / in zijn kuilen /
Met meerder list het oog ontschuilen /
Dan hij / die mij ter prooi verwacht.
Beschaam het aangezicht dier boozen;
Uw grimmigheid vell' hen ter neêr: Be-

van de gene die tegen uwe rechterhand opstaen.

8 Bewaert my als het swart des oogenappels; verbergt my onder de schaduwe uwer vleugelen /
9 Voor 't aengesichte der godtloosen / die my verwoesten; mijner doodtvyanden die my omringen.

10 Met haer vette besluyten sy [haer] / met haren mont spreken sy hoovaerdiglick.
11 In onsen gangh hebben sy ons nu omcingelt / sy setten hare oogen [op ons] ter aerden nederbuckende.

12 Hy is gelijck als een leeuw / die begeert te rooven / ende als een jonge leeuw / sittende in verborgene plaetsen.

13 Staet op / HEERE / komt sijn aengesichte voor / velt hem ne-

Bevrijd mij met uw zwaard/ o HEER!
Van 't snood geweld der goddeloozen.
7 Red mij van hun/ die 't ruim genot
Der weereld voor hun heilgoed achten;
Geen deel/ dan in dit leven/ wachten/
En maaken van den buik hunn' God;
Van hun/ die weelde/ schatten/ staaten/
Hoe rijk/ hoe uitgebreid/ hoe groot/
Verliezen moeten met den dood/ En
hunnen kindren overlaaten.
8 Maar (blij vooruitzicht dat mij streelt!)
Ik zal/ ontwaakt/ uw' lof ontvouwen/
U in gerechtigheid aanschouwen/ Ver-
zadigd met uw godlijk beeld.

Psalm 17 der; bevrijdt mijne ziele met uw sweert van den godtloosen:

14 Met uwe hant van de lieden/ o HEERE/ van de lieden/ die van der wereelt zijn/ welcker deel in dit leven is/ welcker buyck gy vervult met uwen verborgenen [schat]; De kinderen worden versadigt/ ende sy laten haren overschot haren kinderkens achter.

15 [Maer] ick sal uw aengesicht in gerechtigheyt aenschouwen/ ick sal versadigt worden met uw beelt/ als ick sal opwaken.

DE XVIII. PSALM.

Nu zal mijn ziel/ nu zullen al mijn
zinnen/ O God/ mijn sterkt'! U harte-
lijk beminnen. Mijn steenrots/ burg en
helper is de HEER/ Mijn God/ mijn
rots/

Psalm 18.

1 Voor den Oppersangmeester: [een Psalm] Davids des knechts des HEEREN/ die de woorden deses liedts tot den HEERE gesproken heeft/ ten dage als hem de HEERE ge-

rots / mijn zaligheid / mijn eer.

1 't Betrouw op God; Hij is mijn schild

in 't strijden / De hoorn mijns heils /

mijn hoog vertrek in lijden: 't Aanriep

den HEER / wiens lof mijn harp ver-

meldt / En werd verlost van -'s vijands

hoos geweld. De dood kragt mij / ge-

boeid / in naare streeken / Bij Belials

verschrikkelijke beeken; Een helsche band

was om mijn heup gehecht / En door den

dood mij strik op strik gelegd.

2 't Riep tot den HEER / in 't midden

dier ellenden / Tot mijnen God / opdat

Hij hulp zou zenden: Mijn klaagstem

drong tot in zijn troonzaal door; Aan

mijn geroep gaf Hij in gunst gehoor.

Toen beefde d'aard / al golvend als de

baaren; Het hoog gebergt werd op zijn

grondpilaaren Beroerd / geschokt / gerukt

uit

Psalm 18.

redt hadde uyt de hant aller sijner vijanden / ende uyt de hant Sauls.

2 Hy seyde dan: Ick sal u hertelick lief hebben / HEERE / mijne sterckte.

3 De HEERE is mijne steenrotze / ende mijn burgt / ende mijn uythelper / mijn Godt / mijne rotze / op welcke ick betrouwe: mijn schilt / ende hoorn mijns heyls / mijn hoogh vertreck.

4 Ick aenriep den HEERE die te prijsen is / ende wierde verlost van mijne vyanden.

5 Banden des doots hadden mij omvangen / ende beken Belials verschrickten my.

6 Banden der helle omringden my: stricken des doots bejegenden my.

7 Als my bange was aenriep ick den HEERE / ende riep tot mijnen Godt: hy hoorde mijne stemme uyt sijn paleys / ende mijn geroep voor sijn aengesichte quam in sijne ooren.

uit zijn gewricht/ Door 't vreeslijk vuur
van Gods ontvlamd gezicht.
3 Een dikke rook ging op/ waar Hij
zich keerde/ Uit zijnen neuz'; het vuur
zijns monds verteerde/ Stak kolen aan/
en wat Hem tegenstond; Hij boog het
zwerk/ en daalde neêr; de grond/ Waar
op hij tradt/ was in het oog der vol-
ken/ Gansch zwart/ door dichtopeen-
gepakte wolken; Zijn wagen was een
Cherub; ja gezwind Voer Hij en vloog
op vleugels van den wind.

I. PAUZE.

4 In zijne tent/ rontom Hem zoo vol
duister/ Hield Hij zich schuil/ verborg
zich in het duister Door wolk op wolk/
met kracht te saam geprest/ En op-
gehoopt in 't bruine luchtgewest. Zijn
gloed ontbond der wolken vaste ban-
den:

Psalm 18.

8 Doe daverde ende beefde de aerde/ ende de gronden der bergen beroerden sich/ ende daverden/ om dat hy ontsteeken was.

9 Roock gingh op van sijner neuse/ ende een vyer uyt sijnen mont verteerde; kolen werden daer van aengesteken.

10 Ende hy boogh den hemel/ ende daelde neder/ ende donckerheyt was onder sijne voeten.

11 Ende hy voer op eenen Cherub/ ende vloogh; ja hy vloogh snellick op de vleugelen des wints.

12 Duysternisse settede hy tot sijne verberginge; rontom hem was sijne tente/ duysterheyt der wateren/ wolcken des hemels.

13 Van den glantz/ die voor hem was/ dreven sijne wolcken daer henen; hagel/ ende vyrige kolen.

Psalm 18.

den; Toen daalde vuur en hagel op de
landen; De donder klonk door gansch
den hemel heen; God gaf zijn stem/
en 't vuur viel naar beneên.

14 Ende de HEERE donderde in den hemel / ende de Allerhoogste gaf sijne stemme hagel ende vyerige kolen.

5 Hij deed vol kracht hen voor zijn pij-
len zwichten; Verschrikte hen door blik-
semschicht op schichten. De diepste kolk
droogd' op een oogenblik/ En 't hart
der aard ontblootte zich van schrik/
Wanneer Gij schold; uw adem/ fel ont-
stooken/ Deed dus/ o HEER! en land
en water rooken. Hij zond mij hulp;
Hij nam mij/ op mijn beê/ En trok
mij uit een groote jammerzee.

15 Ende hy sondt sijne pijlen uyt/ ende verstroydese; ende hy vermenigvuldigde de blicksemen/ ende verschrickteſe.

16 Ende de diepe kolcken der wateren werden gesien/ ende de gronden der wereldt werden ontdekt/ van uw schelden/ o HEERE/ van het geblaes des wints uwer neuse.

17 Hij sondt van der hoogte/ Hij nam my; Hij track my op uyt groote wateren.

6 Ik werd verlost van 's vijands leger-
schaaren/ En 's haaters hand/ wijl zij te
magtig waren. Men viel mij aan ten
dage van mijn smart; Maar toen was
God het steunsel van mijn hart: Hij trok
mij

18 Hy verloste my van mijnen stercken vyant; ende van mijne haters/ om datse machtiger waren dan ick.

19 Sy hadden my bejegent ten dage mijns ongevals; maer de HEERE was my tot een steunsel.

mij uit/ en bragt m'in ruimer wegen;
Want Hij had lust aan mij/ zijn' knecht/
gekregen: De HEER vergold mijn on-
schuld naar het recht/ En schonk mij 't
loon/ den reinen toegezegd.

7 Want 's HEEREN weg heb ik getrouw
bewandeld/ En niet godloos met mijnen
God gehandeld: Ik hield gestaâg zijn
rechten in het oog/ Terwijl zijn wet
mijn ziel tot deugd bewoog. Ik werd
oprecht en vroom bij hem bevonden;
Ik wachtte mij zorgvuldig van mijn
zonden; Dies liet mij God ook naar
mijn recht geschiên/ En heeft in gunst
mijn onschuld aangezien.

2. PAUZE.

8 Hun zijt Gij goed/ die goedertieren
handlen; Oprecht bij hen/ die in op-
rechtheid wandlen; Gij houdt U rein bij
hen/

C

Psalm 18.

20 Ende hy voerde my uyt in de ruimte/ hy ruckte my uyt; want hy hadde lust aen my.

21 De HEERE vergoldt my nae mijne gerechtigheyt; Hy gaf my weder nae de reynigheyt mijner handen.

22 Want ick hebbe des HEEREN wegen gehouden/ ende en ben mijnen Godt niet godtloosliclk afgegaen.

23 Want alle sijne rechten waren voor my; ende sijne insettingen en dede ick niet van my wech.

24 Maer ick was oprecht bij hem; ende ick wachtede my voor mijne ongerechtigheyt.

25 So gaf my de HEERE weder nae mijne gerechtigheyt/ nae de reynigheyt mijner handen/ voor sijne oogen.

26 By den goedertierenen houdt gy u goedertieren/ by den oprechten man houdt gy u oprecht.

27 By den reynen houdt

hen/ die rein zijn; maar Verkeerden
toont Gij U een' worstelaar: Want Gij
verlost het volk/ door drukt gebogen;
Maar werpt ter neêr die groot zijn in
hun oogen. Door U/ o HEER! geeft
mijne lamp haar licht; Mijn God ver-
drijft den nacht uit mijn gezicht.

9 Ik kan met U door sterke benden
dringen/ Met mijnen God zelfs over
muuren springen. Des HEEREN weg
is gansch volmaakt en recht; Doorlou-
terd/ rein en trouw al wat Hij zegt.
Hij is een schild en schutsheer voor den
vroomen; Voor die tot Hem de toe-
vlugt heeft genoomen. Wie is een
God als Hij in tegenheên? Wie is een
rots dan onze God alleen?

10 't Is God/ die mij met sterkte wil
omgorden; Hij doet mijn' weg volkomen
ef-

Psalm 18.

gy u rein/
maer by den
verkeerden
bewijst gy u
eenen wor-
stelaer.
28 Want gy
verlost het be-
druckte volck;
maer de hooge
oogen verne-
dert gy.

29 Want gy
doet mijne
lampe lichten;
de HEERE/
mijn Godt/
doet mijne
duysternisse
opklaren.

30 Want met
u loop' ick
door eene ben-
de/ ende met
mijnen Godt
spring' ick
over eenen
muer.
31 Godes
wegh is vol-
maeckt: de re-
den des HEE-
REN is
doorloutert:
Hy is een
schilt/ allen die
op hem be-
trouwen.

32 Want wie
is Godt/ be-
halven den
HEERE?
ende wie is
een rotzsteen/
dan alleen on-
se Godt?
33 't Is
Godt die my
met kracht
omgordet; en-
de hy heeft
mijnen wegh

effen worden / Maakt / dat mijn voet
als die der hinden snelt / Terwijl Hij
mij op mijne hoogten stelt. Hij leert
mijn hand heldhaftig oorloogen; Mijn
strijdbaar' arm verbreekt zelfs staalen
boogen. Mij gaaft G' uw schild; uw
hand heeft mij gesterkt; Uw goedheid
heeft mijn grootheid uitgewerkt.

11 Mijn' voet hebt Gij doen in de ruim-
te treeden; Mijn gang werd vast / ik
ben niet uitgegleeden: De vijand week;
ik volgd' / en trof hem aan / En keerde
niet / tot ik hem had verdaan: Mijn
spies' doorstak al wie mij tegenstonden /
Zoo dat zij zich niet weer herstellen kon-
den: Dus zag ik door uw' bijstand hen ver-
plet / En mijnen voet hun op den nek gezet.

3. PAUZE.

12 Gij hebt mij / Heer / met kracht om-
gord

Psalm 18.

volkomen gemaeckt.
34 Hy maeckt mijne voeten gelijck als der hinden / ende hy stelt my op mijne hoogten.
35 Hy leert mijne handen ten strijde / so dat een stalen boge met mijne armen verbroken is
36 Oock hebt gy my den schilt uwes heyls gegeven / ende uwe rechterhant heeft my ondersteunt / ende uwe sachtmoedigheyt heeft my groot gemaeckt.
37 Gy hebt mijnen voetstap ruym gemaeckt onder my; ende mijne enckelen en hebben niet gewanckelt.
38 Ick vervolgde mijne vyanden / ende troffse aen; ende ick en keerde niet weder / tot dat ickse verdaen hadde:
39 Ick doorstackse / datse niet konden weder-opstaen; sy vielen onder mijne voeten.
40 Want gy omgordet my

gord tot ſtrijden; Mijn vijand moeſt/
vernederd/ ſtraffen lijden; Hij vlood vol
ſchriks/ wijl hij geen kracht behield;
Mijn haater werd door mijne hand ver-
nield. Zij riepen wel/ maar zonder hulp
te krijgen/ Zelfs tot den HEER/ maar
Hij vond goed te zwijgen: Toen heb ik
hen als ſtof vergruisd/ verjaagd/ En
als het ſlijk der ſtraaten weggevaagd.

13 Gij hebt mij uit den twiſt des volks
verheven/ En tot een hoofd den heide-
nen gegeeven: Ik ſtelde 't volk/ mij on-
bekend/ de wet; Zoo ras ik ſprak/ werd
op mijn wil gelet; De vreemde zelfs zag
mij vol ſchriks naar d'oogen; Lag voor
mijn' troon geveinsdlijk neêrgebooogen:
Zij vielen neêr; zij ſidderden van ſchrik
In burg en ſlot/ op ieder oogenblik.

14 Zoo leeft de HEER; mijn rotsſteen

zij

Pſalm 18.

met kracht ten ſtrijde; gy deedt onder my nederbuc-ken / die tegen my opſtonden.
41 Ende gy gaeſt my den necke mijner vyanden; ende mijne haters / die vernield' ick.

42 Sy riepen / maer daer en was geen verloſſer; tot den HEERE / maer hy en antwoordde ſe niet.
43 Doe vergruysde ickſe / als ſtof voor den wint; ick ruymdeſe wech / als ſlijck der ſtraten.

44 Gy hebt my uytgeholpen van de twiſten des volcks / gy hebt my geſtelt tot een Hooft der Heydenen: het volck / [dat] ick niet en kende / heeft my gedient.
45 Soo haeſt als [haer] oore [van my] hoorde / hebben ſy my gehoorſaemt; vreemde hebben ſich my geveynsdelick onderworpen.
46 Vreemde zijn vervallen/ ende hebben getſittert uyt hare ſloten.
47 De HEERE leeft / ende geloofd zy mijn rotzſteen; ende

zij geprezen; De God mijns heils moet' steeds verheerlijkt weezen; Die God, die mij volkomen wraak verschaft, En volk op volk mij onderwerpt en straft; Die mij verlost uit mijns vervolgers handen; Die mij verhoogt, mijn' vijand slaat in banden: Ja, Gij verhoogt mij boven al 't geweld, Daar G' op den troon van roem en eer mij stelt.

15 Daarom, o HEER! zal ik U eer bewijzen; Bij 't heidendom uw' naam eerbiedig prijzen Met psalmgezang, daar 't hart door wordt geraakt. Hij heeft het heil zijns Konings groot gemaakt; Hij wil zijn gunst aan zijn' Gezalfden schenken; Aan David en zijn nakroost eeuwig denken.

Psalm 18

verhoogt zij de Godt mijns heyls:

48 De Godt, die my volkomene wrake geeft, ende de volcken onder my brengt:

49 Die my uytehelpt van mijne vyanden; ja gy verhoogt my boven de gene die tegen my opstaen, gy reddet my van den man des gewelts.

50 Daerom sal ick u, o HEERE, loven onder de Heydenen; ende uwen naem sal ick psalmsingen:

51 Die de verlossingen sijns Konings groot maeckt, ende goedertierenheyt doet aen sijnen Gesalfden, aen David ende aen sijn zaet, tot in eeuwigheyt.

DE XIX. PSALM.

Het ruime hemelrond Vertelt, met blij-

Psalm 19.

1 Een Psalm Davids, voor den Oppersangmeester.

Psalm 19.

blijden mond/ Gods eer en heerlijkheid:
De heldre lucht en 't zwerk Verkondigen
zijn werk/ En prijzen zijn beleid. Dus
kan ons dag bij dag/ Tot roem van
Gods gezag/ Zijn wonderen verhaalen:
Dus weet ons nacht bij nacht, Zijn onbe=
grensde magt En wijsheid af te maalen.

2 Hoe goddelijk en schoon Luidt deze he=
meltoon! Daar is geen spraak/ of woord;
Daar is geen volk bekend/ Dat/ zelfs
tot 's wereids end/ Der heemlen stem
niet hoort. Hun evenredigheid Heeft
zich zoo wijd verspreid/ Hun rede klinkt
zoo krachtig/ Dat z'al/ wat d'aard
bewoont/ Het werk eens Scheppers
toont/ Zoo gunstrijk als almagtig.

3 God heeft voor 't groote licht/ De
zon/ een tent gesticht/ Van waar z'/
in 't blinkend kleed/ En met een blij ge=
laat/

2 De hemelen vertellen Godts eere/ ende het uytspansel verkondigt sijner handen werck.
3 De dagh aen den dagh stort overvloediglick sprake uyt; ende de nacht aen de nacht toont wetenschap.
4 Geene sprake/ noch geene woorden zijnder/ daer hare stemme niet en worde gehoort.
5 Haer richtsnoer gaet uyt over de gantsche aerde/ ende hare redenen aen 't eynde der werelt; hy heeft in deselve eene tente gestelt voor de sonne.
6 Ende die is als een bruy=

laat / Gelijk een bruigom / gaat / Die
uit zijn slaapzaal treedt. Z'is vrolijk /
als een held / Die in 't bestemde veld Zijn
vuur en vaart doet blijken: Zij heeft
haar' zwaai en spoor Den ganschen hemel
door: Niets kan haar' gloed ontwijken.

PAUZE.

4 Des HEEREN wet nochtans Verspreidt
volmaakter glans / Dewijl zij 't hart
bekeert: 't Is Gods getuigenis / Dat
eeuwig zeker is / En slechten wijsheid
leert. Wat Gods bevel ons zegt / Ver-
toont ons 't heiligst recht / En kan
geen kwaad gedoogen: Zijn wil / die
't hart verheugt / Eischt zuiverheid en
deugd; Verlicht de duister' oogen.

5 Des HEEREN vreês is rein; Zij opent
een fontein Van heil / dat nooit vergaat.
Zijn dierbre leer verspreidt Een' straal

Psalm 19. degom / uytgaende uyt sijne slaepkamer; sy is vrolick als een helt / om 't padt te loopen.
7 Haer uytgangh is van 't eynde des hemels / ende haer omloop tot aen de eynden desselven; ende niets is verborgen voor hare hitte.

8 De wet des HEEREN is volmaeckt / bekeerende de ziele: de getuygenisse des HEEREN is gewis / den slechten wijsheyt gevende.

9 De bevelen des HEEREN zijn recht / verblijdende het herte: het gebodt des HEEREN is suyver / verlichtende de oogen.

10 De vreese des HEEREN is reyn / bestaende tot in eeuwigheyt; de rechten des HEEREN

Psalm 19.

zijn waerheyt/ t'samen sijnse rechtveerdigh.

11 Sy zijn begeerlicker dan gout/ ja dan veel fijn gout; ende soeter dan honich/ ende honichseem.

van billijkheid / Daar z'all' onwaarheid

haat. Z'is 't menschdom meerder waard /

Dan 't fijnste goud op aard; Niets kan

haar' glans verdooven: Zij streeft in

heilzaam zoet / Tot streeling van 't

gemoed / Den honig ver te boven.

12 Oock wort uw knecht door deselve klaerlick vermaent; in 't houden van dien is groote loon.

6 Dus krijg ik van mijn' pligt / O God! een klaar bericht. Wat is 't voorzuitzicht

schoon! Hij / die op U vertrouwt / Uw

wetten onderhoudt / Vindt daar in groo-

ten loon.

13 Wie soude de afdwalingen verstaen? reynigt my van de verborgene [afdwalingen].

Maar / Heer / wie is de man /

Die / op 't naauwkeurigst / kan Zijn

dwaalingen doorgronden? O Bron van

't hoogste goed! Wasch / reinig mijn

gemoed Van mijn verborgen zonden.

14 Houdt uwen knecht oock te rugge van trotsheden/ laetse niet over my heerschen; dan sal ick oprecht zijn/ ende reyn van

7 Weêrhoud / o Heer! uw' knecht / Dat

Hij zijn hart niet hecht' Aan dwaaze

hovaardij: Heerscht die in mij niet

meer / Dan leef ik tot uw eer / Van

groo-

groote zonden vrij. Laat U mijn tong en mond / En 's harten diepsten grond Toch welbehaaglijk weezen / O HEER / die mij verblijdt / Mijn rots en losser zijt! Dan heb ik niets te vreezen.

Psalm 19. groote overtredinge. 15 Laet de redenen mijns monts / ende de overdenckinge mijns herten wel-behaeglijck zijn voor uw aengesichte; o HEERE / mijn rotzsteen ende mijn verlosser.

DE XX. PSALM.

Dat op uw klagt de hemel scheure! Dat zich de HEER ontdekk'! De God van vader Jakob beure U in een hoog vertrek! Hij doe in gunstrijk welbehagen / Uit Sions tempelzaalen / Om U te helpen en te schraagen / Zijn' zegen nederdaalen!

2 Hij will' uw offerspijz' gedenken! De hemelvlam verteer' / Wat g' op het brandaltaar zult schenken / Tot 's Allerhoogsten eer! Hij geev' u / naar uw wensch / t'ontvangen Geluk in al uw daaden! Zijn gunst bestier' / naar uw verlangen / Al wat gij moogt beraaden!

Psalm 20. 1 Een Psalm Davids / voor den Oppersangmeester. 2 De HEERE verhoore u in den dagh der benauwtheyt; De naem des Godts Jacobs sette u in een hoogh vertreck. 3 Hy sende uwe hulpe uyt het heyligdom / ende ondersteune u uyt Zion. 4 Hy gedencke aller uwer spijs-offeren / ende make uw brand-offer tot assche, Sela! 5 Hy geve u nae uw herte / ende vervulle allen uwen raet.

 3 Dan

Pſalm 20.

6 Wy ſullen juychen over uw heyl/ ende de vaendelen opſteken in den name onſes Godts: De HEERE vervulle alle uwe begeerten.

7 Als nu weet ick/ dat de HEERE ſijnen Geſalfden behoudt/ hy ſal hem verhooren uyt den hemel ſijner heyligheyt; het heyl ſijner rechterhant ſal ſijn met mogentheden.

8 Dese [vermelden] van wagens/ ende die van peerden; maer wy ſullen vermelden van den naem des HEEREN onſes Godts.

9 Sy hebben ſich gekromt/ ende zijn gevallen; maer wy zijn geresen/ ende ſtaende gebleven.

10 O HEERE/ behoudt: die Koningh verhoore ons ten dage onſes roepens.

3 Dan zal 't gejuich ten hemel dringen;
Dan zullen wij Gods eer/ Bij opgeſtoo-
ken vaandels/ zingen: Uw' wensch ver-
vull' de HEER! 't Weet nu/ dat Gods
gezalfden Koning Geen heilgoed zal ont-
breeken; Want God zal/ uit zijn hemel-
wooning/ Hem ſterken op zijn ſmeeken.

4 Op wagens/ paarden/ en op helden/
Zij onze vijand ſtout; Wij zullen d'eer
en grootheid melden Van God/ die ons
behoudt: Zij zijn gekromd/ ter neêr ge-
ſtooten/ Van moed beroofd en krachten;
Maar wij/ wij hebben 't heil genooten/
Waarop ons God deed wachten.

5 Behoud/ o HEER! wil bijſtand zen-
den/ Verlos/ bewaar/ verſchoon:
Die Koning hoor'/ als w'in ellenden
Aanbidden voor zijn' troon.

De XXI. Psalm.

Psalm 21.

O Heer! de Koning is verheugd
Om uw geducht vermogen; Uw heil
zweeft hem voor d'oogen: En met wat
blijde zielevreugd Zal hij, voor al uw
daên Verrukt, ten reie gaan.

1 Een Psalm Davids, voor den Oppersangmeester.
2 O HEERE, de Koning is verblijdt over uwe stercke ende hoe seer is hy verheugt over uw heyl?

2 Wat hij U smeekt' uit 's harten grond,
En al zijn rein verlangen Hebt Gij hem
doen ontvangen; Ook hebt Gij d'uit-
spraak van zijn mond, Al wat hij heeft
begeerd, Geweigerd, noch geweerd.

3 Gy hebt hem sijns herten wensch gegeven; ende d'uytspraecke sijner lippen en hebt gy niet geweert. Sela!

3 Gij, die hem gunstig hebt gered, Zijt
hem, met volle stroomen Van zegen,
voorgekomen; Ook hebt Gij hem op 't
hoofd gezet, Hem, die op U betrouwt,
Een kroon van 't fijnste goud.

4 Want gy komt hem voor met segeningen van 't goede; op sijn hooft sett gy eene kroone van fijnen goude.

4 Hij heeft, o God! van U begeerd
Het onvergangelijk leven; Gij hebt het
hem gegeeven: Zoo zijn de dagen hem

5 Het leven heeft hy van u begeert, gy hebt het hem gegeven; lengte van da-

Psalm 21.

vermeêrd; Zoo leeft de Vorst altoos;

Zoo leeft hij eindeloos!

5 Hoe groot en schittrend is zijn eer/

Door 't heil aan hem bewezen! Hoe

is zijn roem gerezen/ O alvermoo-

gend' Opperheer! Wat glans/ wat

majesteit Hebt Gij dien Vorst bereid!

6 Gewis! Gij zult/ all' eeuwen door/

Hem met uw gunst verzellen'/ En tot

een' zegen stellen: Ja/ Gij geleidt Hem

op het spoor Der vreugde/ bij het

licht Van 't godlijk aangezicht.

7 De Koning rust op uwe trouw/ O

eeuwig Opperwezen! Uw goedheid/

nooit volprezen/ Duldt niet/ dat hij

ooit wanklen zou: Neen/ d'Allerhoog-

ste zal Hem hoeden voor den val.

PAUZE.

8 Uw sterke hand zal onverwacht Al

uwe

gen/ eeuwig lick ende altoos.

6 Groot is sijne eere door uw heyl; majesteyt ende heerlickheyt hebt gy hem toegevoegt.

7 Want gy sett hem [tot] segeningen in eeuwigheyt; gy verblijdt hem door vreugde met uw aengesicht.

8 Want de koningh vertrouwt op den HEERE/ ende door de goedertierenheyt des Allerhoogsten en sal hy niet wanckelen.

9 Uwe hant sal alle uwe

uwe haaters vinden; Uw wraak zal
hen verslinden; Uw rechtehand zal
eens/ met kracht/ Vernielen en ver-
slaan Hen/ die uw rijk weêrstaan.

9 Dan doet uw toornig aangezicht Hen/
als een oven/ rooken/ Door 't heetste
vuur ontstooken; Dan wordt/ in 's HEE-
REN strafgericht/ De gloed/ die hen
verteert/ Met vlam op vlam vermeêrd.

10 De vruchten van hun huwlijksbed Zult
Gij van d'aard verderven/ En doen door
rampen sterven; Tot dat men/ waar men
zoek' of lett'/ Geen nakroost meer be-
speurt/ Dat hunnen dood betreurt.

11 Want tegen U heeft dit geslacht
Een godloos kwaad besloten; En/
met zijn bondgenooten/ Een schan-
delijke daad bedacht; Doch al dat lis-
tig woên Zal leed noch hinder doên.

Psalm 21. vyanden vinden: uwe rechterhant sal uwe haters vinden.

10 Gy sultse setten als eenen vyerigen oven ter tijt uwes [toornigen] aengesichts; De HEERE salse in sijnen toorn verslinden/ ende het vyer salse verteeren.

11 Gy sult hare vrucht van der aerde verdoen; ende haer zaet van de kinderen der menschen.

12 Want sy hebben quaet tegen u aengeleyt; sy hebben een schendelicke daet bedacht/ [doch] sullen niets vermogen

Psalm 21.

13 Want gy sultse setten tot een wit/ met uwe pezen sult gy op haer aengesicht toeleggen.

12 Want uw alziend en toornig oog
Zal hen ten doelwit zetten; Gij zult
uw pijlen wetten/ En doen ze/ van
uw' staalen boog/ Tot hun verderf
gericht/ Hun vliegen in 't gezicht.

14 Verhoogt u/ HEERE/ in uwe sterckte; so sullen wy singen/ende uwe macht met psalmen loven.

13 Verhoog/ o HEER! uw' naam en
kracht; Zoo zal ons vrolijk zingen Door
lucht en wolken dringen: Zoo wordt uw
heerschappij en magt Door ons/ nog
eeuwen lang/ Geloofd met psalmgezang.

DE XXII. PSALM.

Psalm 22.

1 Een Psalm Davids/ voor den Opper-sangmeester/ Op Ajjeleth hasschachar.
2 Mijn Godt/ mijn Godt/ waerom hebt gy my verlaten? verre zijnde van mijner verlossinge/ [van] de woorden mijns brullens?
3 Mijn Godt/ ick roepe des daegs/ maer gy en antwoordt niet; ende des nachts/ ende ick en hebbe geene stilte.

Mijn God! mijn God! waarom verlaat
Ge mij/ En redt mij niet/ terwijl ik zwoeg
en strij'/ En brullend klaag in d' angsten/
die ik lij'/ Dus fel geslaagen? 't Zij ik/ mijn
God! bij dag moog' bitter klaagen/ Gij
antwoordt niet; 't Zij ik des nachts moog'
kermen/ Ik heb geen rust/ ook vindt ik
geen ontfermen In mijn verdriet.

Psalm 22.

2 't Erken nochtans/ Gij/ Gij zijt heilig/ Heer/ En hebt uw huis/ den zetel uwer eer/ Bij Isrel/ daar uw lof klinkt keer op keer/ In gunst doen houwen: Op U stond vast der vaderen betrouwen: Gij zaagt hen aan; Gij hebt/ wanneer z'in nooden Tot U om hulp/ vertrouwend/ zijn gevlooden/ Hen bijgestaan.

4 Doch gy zijt heyligh/ woonende [onder] de lofsangen Israëls.

5 Op u hebben onse vaders vertrouwt; Sy hebben vertrouwt/ ende gy hebtse uytgeholpen.

3 U smeekten zij/ van menschenhulp ontbloot/ En zijn gered; zij hebben in hunn' nood Op U vertrouwd; van schaamte nimmer rood/ Na hun gebeden. Maar ik/ ik ben een worm/ van elk vertreeden; Een worm/ geen man; Een spot en smaad van menschen/ Wien 't booze volk/ naar zijn baldaadig wenschen/ Beschimpen kan.

6 Tot u hebben sy geroepen/ ende zijn uytgeredt; op u hebben sy vertrouwt/ ende en zijn niet beschaemt geworden.

7 Maer ick ben een worm/ ende geen man; een smaet van menschen/ ende veracht van den volcke.

I. PAUZE.

4 Al wie mij ziet bespot mij boos te moê: Men schudt den kop/ men steekt de lip mij toe.

8 Alle die my sien/ bespotten my; sy steken de lippe uyt/ sy schudden den kop; [seggende:]

Psalm 22.

9 Hy heeft [het] op den HEERE gewentelt / dat hy hem [nu] uythelpe / dat hy hem redde / dewijle hy lust aen hem heeft.

toe. Daar ik 't gebed tot God vertrouwend
doe / Moet ik nog hooren: „Dat God /
„op wien hij steunt / hem gunstig' ooren
„Verleen' / hem redd'; Dat die nu hulp
„doe komen / En hem / in wien Hij heeft
„zijn' lust genoomen / In ruimte zett'."

10 Gy zijt het immers / die my uyt den buyck hebt uytgetogen; die my hebt doen vertrouwen / zijnde aen mijner moeder borsten.

11 Op u ben ick geworpen van de baermoeder af; van den buyck mijner moeder aen zijt gy mijn Godt.

5 Gij immers / Heer / Gij zijt het / door wiens
magt Ik uit den buik weleer ben voortgebragt;
Aan 's moeders borst vertrouwd' ik
op uw kracht Van ganscher harte. Zij wierp
mij reeds op U / in baarens smarte Ganschonbevreesd:
'k Mogt naauwlijks 't licht
aanschouwen / Of Gij / Gij zijt / o grond
van mijn vertrouwen! Mijn God geweest.

12 So weest niet verre van my / want benauwtheyt is naeby; want daer en is geen helper.

6 Wees dan mijn hulp; houd U niet ver
van mij: Mij prangt de nood / benaauwdheid
is nabij; 'k Heb buiten U / daar ik
zoo bitter lij' / Geen hulp te wachten. Een
stierenheir uit Bazan / sterk van krachten /

ten / En fel verwoed / Omringt m' aan
alle zijden: Mijn God / hoe zwaar / hoe
ſmertlijk valt dit lijden Voor mijn gemoed!

7 Zij rukken aan / met opgeſperden mond /
Gelijk een leeuw / al brullend in het rond:
Ik vloei daar heen als waatren op den
grond / Die zich verſpreiden. Mijn been-
dren zijn in mij van een geſcheiden. O
doodlijk uur! Wat hitte doet mij bran-
den! Mijn hart is week / en ſmelt in d' in-
gewanden / Als waſch voor 't vuur.

13 Vele varren hebben my omringelt; ſtercke [ſtieren] van Baſan hebben my omringt.

14 Sy hebben haren mont tegen my opgeſperret; [als] een verſcheurende ende brullende leeuw.

15 Ick ben uytgeſtort als water / ende alle mijne beenderen hebben ſich van een geſcheyden; mijn herte is als was / 't is geſmolten in 't midden mijns ingewants.

2. PAUZE.

8 Mijn kracht is / als een ſcherf / van ſap
beroofd; Mijn tong kleeft in mijn' mond /
door dorſt gekloofd; Gij zult eerlang mij /
door den dood / het hoofd In 't ſtof doen
bukken: Want van rondom zie 'k honden
ſamenrukken. Een muitgeſpan Heeft mij
ter prooi verkooren / Mijn handen en mijn
voe-

16 Mijne kracht is verdroogt als een potſcherf / ende mijne tonge kleeft aen mijn gehemelte; ende gy legt my in het ſtof des doots.

17 Want honden hebben my omcingelt / eene vergaderinge der boosdoenders heeft my omgeven; ſy hebben mijne handen ende mijne

Psalm 22.

voeten doorgraven.

voeten doen doorbooren/ Zoo fel het kan.

18 Alle mijne beenderen soud' ick konnen tellen; sy schouwen 't aen/ sy sien op my.

9 Mijn beendren kan ik tellen een voor een: Hun boos gezicht beschouwt dit/ wel te vreên: Z'ontzien zich niet/ om met mijn tegenheên Hunn' geest te streelen/

19 Sy deylen mijne kleederen onder hen/ende werpen het lot over mijn gewaet.

En onder zich mijn kleedren te verdeelen. Verhard in 't kwaad/ Kan hun geen spel verdrieten; Zij werpen 't lot/ wat ieder zal genieten Van mijn gewaad.

20 Maer gy HEERE/ en weest niet verre; mijne sterckte/ haest u tot mijner hulpe.

21 Reddet mijne ziele van den sweerde; mijne eensame van het geweld des honts.

10 Maar Gij/ o HEER! tot wien mijn ziel zich keert; Sta niet van ver/ mijn God/ die 't al regeert; Ai! haast U toch ter hulp; ik word verteerd Door al d'ellenden: Red mijne ziel van 't zwaard dier booze benden/ Die schriklijk woên; Ai! red haar uit hun handen/ Daar z'eenzaam ducht 't geweld des honds/ wiens tanden Haar sidd'ren doen.

22 Verlost my uyt des leeuwen muyl; ende

11 Verlos mij van den leeuw/ die woedt en

en tiert; Verhoor mij / Heer / en red mij van 't gediert / Dat / sterk van hoorn / rondom mij henen zwiert; Mij staat naar 't leven: Dan wordt uw naam door mij met roem verheven; 'k Zal uwen lof Mijn' broederen vertellen; 'k Heb / in uw huis bij al mijn medgezellen / Dan prijzens stof.

3. PAUZE.

12 Gij / die God vreest / gij allen prijst den HEER; Dat Jakobs zaad zijn' grooten naam vereer': Ontzie Hem toch / o Israël! en leer Vertrouwend wachten. Wie mij veracht' / God wou mij niet verachten / Noch oor noch oog Van mijn verdrukking wenden; Maar heeft verhoord / wanneer ik uit d'ellenden Riep naar omhoog.

13 Ik loof eerlang U in een groote schaar / En / wat ik U beloofd' in 't heest gevaar / Betaal ik / op het heilig dankaltaar /

Psalm 22.

verhoort my van de hoornen der eenhoornen.

23 So sal ick uwen naem mijnen broederen vertellen; in 't midden der gemeynte sal ick u prijsen.

24 Gy die den HEERE vreeset / prijset hem / al gy zaet Jacobs / vereert hem; ende ontsiet u voor hem / al gy zaet Israëls.

25 Want hy heeft niet veracht / nochte versoeyt de verdruckinge des verdruckten / noch sijn aengesicht voor hem verborgen; maer hy heeft gehoort / als die tot hem riep.

26 Van u sal mijn lof zijn / in eene groote gemeynte; ick sal mijne geloften betalen in tegen-

taar /

Psalm 22.

weerdigheyt der gener die hem vreesen.

27 De sachtmoedige sullen eten / ende versadigt worden / sy sullen den HEERE prijsen / die hem soecken; uw herte sal in eeuwigheyt leven.

taar / Bij die U vreezen: 't Zachtmoe-
dig volk zal rijk verzadigt weezen / Een
disch geleid. Wie God zoekt / zal Hem
prijzen. Zoo leev' uw hart / door 's he-
mels gunstbewijzen / In eeuwigheid!

28 Alle eynden der aerde sullen 't gedencken / ende haer tot den HEERE bekeeren; ende alle geslachten der Heydenen sullen voor uw aengesichte aenbidden.

14 Eerlang gedenkt hieraan het weereld-
rond; Haast wendt het zich tot God met
hart en mond; En / waar men ooit de
wildste volken vond / Zal God ontvangen
Aanbidding / eer en dankbre lofgezangen:

29 Want het Koninckrijcke is des HEEREN; ende hy heerscht onder de Heydenen.

Want Hij regeert / En zal zijn almagt
toonen; Hij heerscht / zoo ver de blind-
ste heidnen woonen / Tot hem bekeerd.

30 Alle vette op aerden sullen eten / ende aenbidden / alle die in 't stof nederdalen sullen voor sijn aengesichte nederbucken; ende die sijne ziele by 't leven niet en kan houden.

15 Wie vet is eet / en knielt voor Isrels
Heer; Wie 't stof bewoont / bukt mede
voor hem neêr; En wie zijn ziel bij 't le-
ven nu niet meer Heeft kunnen houden.

31 Het zaet sal hem dienen; 't sal den

Het vroome zaad van die op God betrouw-
den Zal / door zijn kracht / Hem dienen;
voor

voor Hem leeven; Het zal den Heer eens worden aangeschreeven / In 't nageslacht.
16 Zij komen aan / door godlijk licht geleid / Om 't nakroost / dat den Heer wordt toebereidt / Te melden 't heil van zijn gerechtigheid En groote daaden.

Psalm 22.
32 Sy sullen aenkomen / ende sijne gerechtigheyt verkondigen den volcke / dat geboren wort; om dat hy 't gedaen heeft.

Heere aengeschreven worden tot in geslachten.

De XXIII. Psalm.

Psalm 23.

De God des heils wil mij ten herder weezen: 'k Heb geen gebrek / 'k heb geen gevaar te vreezen. Hij zal mij zacht / in lieflijke weiden / Aan d' oevers van zeer stille waatren / leiden. Hij sterkt mijn ziel / richt / om zijn' naam / mijn treden In 't effen spoor van zijn gerechtigheden.

1 Een Psalm Davids. De HEERE is mijn Herder my en sal niets ontbreken.
2 Hy doet my nederliggen in grasige weyden; hy voert my sachtkens aen seer stille wateren.
3 Hy verquickt mijne ziele; hy leydt my in 't spoor der gerechtigheyt / om sijns naems wille.

2 Ik vrees niet / neen; schoon ik door duistre dalen / In doodsgevaar / bekommerd om moest dwaalen; Gij blijft mij bij in alle tegenspoeden: Uw stok en staf zal mij altoos behoeden: Gij troost mijn

4 Al gingh ik oock in een dal der schaduwe des doots / ick en soude geen quaet vreesen / want gy zijt met my; uw stock / ende uw staf / die vertroosten my.

Psalm 23.

5 Gy richt de tafel toe voor mijn aengesichte / tegen over mijne tegenpartijders; Gy maeckt mijn hoofd vet met olie / mijn beker is overvloeyende.

6 Immers sullen my 't goede ende de weldadigheyt volgen alle de dagen mijns levens; ende ick sal in het huys des HEEREN blijven in lengte van dagen.

mijn ziel / en richt / in medêdoogen / De tafel aan / voor mijner haatren oogen.
3 Gij zalft mijn hoofd; Gij doet mijn blijdschap groeien / En van uw heil mijn beker overvloeien. Het zalig goed / mij door uw gunst gegeeven / Verlaat mij niet / maar volgt mij al mijn leven; Zoo dat ik in het heilig huis des HEEREN / Een lange reeks van dagen / blijv' verkeeren.

DE XXIV. PSALM.

Psalm 24.

1 Een Psalm Davids. De aerde is des HEEREN / mitsgaders hare volheyt; de werelt / ende die daer in woonen.

2 Want hy heeftse gegrondt op de zeen / ende heeftse gevestigt op de rivieren.

3 Wie sal klimmen op den bergh des HEEREN? ende wie sal staen in de plaetse sijner heyligheyt?

Al d'aard en alles wat zij geeft / Met al wat zich beweegt en leeft / Zijn 't wettig eigendom des HEEREN. Hij heeft z' / in haaren ochtendstond / Op ongemeeten zeen gegrond / Doorsneeden met rivier en meiren.

2 Wie klimt den berg des HEEREN op? Wie zal dien godgewijden top / Voor 't oog van Sions God / betreeden?

den? De man/ die/ rein van hart en
hand/ Zich niet aan ijdelheid verpandt/
En geen bedrog pleegt in zijn reden.

3 Die zal/ door 's HEEREN gunst geleid/
En zegen en gerechtigheid Van God/
den God zijns heils/ ontvangen. Dit
's Jakobs/ dit is 't vroom geslacht/ Dat
naar God vraagt/ zijn wet betracht/
En zoekt zijn aanschijn met verlangen.

4 Verhoogt/ o poorten! nu den boog;
Rijst/ eeuwge deuren! rijst omhoog;
Opdat de Koning in moog' rijden. Wie
is die Vorst/ zoo groot in eer? 't Is
God/ d'almagtig' Opperheer; 't Is
God/ geweldig in het strijden.

5 Verhoogt/ o poorten! nu den boog;
Rijst/ eeuwge deuren! rijst omhoog;
Op dat g' uw' Koning moogt ontvangen.
Wie is die Vorst/ zoo groot in kracht?
't Is

4 Die reyn/ van handen/ ende suyver van herten is/ die sijne ziele niet op en heft tot ydelheyt/ ende die niet bedrieglick en sweert.

5 Die sal den segen ontfangen van den HEERE/ ende gerechtigheyt van den Godt sijns heyls.

6 Dat is 't geslachte der gener die nae hem vragen/ die uw aengesichte soecken/ [dat] is Jacob/ Sela!

7 Heft uwe hoofden op/ gy poorten/ ende verheft u/ gy eeuwige deuren; op dat de Koningh der eeren ingae.

8 Wie is de Koningh der eeren? De HEERE sterck ende geweldigh; De HEERE/ geweldigh in den strijdt.

9 Heft uwe hoofden op/ gy poorten/ ja heft op/ gy eeuwige deuren: op dat de Koningh der eeren ingae.

10 Wie is hy/ dese Koningh der eeren? De

Psalm 24.
HEERE der heyrschaeren; Die is de Koningh der eeren / Sela!

't Is 't Hoofd van 's hemels legermagt;
Hem eeren wij met lofgezangen.

Psalm 25.

DE XXV. PSALM.

1 [Een Psalm] Davids. Aleph. Tot u / o HEERE / hef ik mijne ziele op.
2 Beth. Mijn Godt / op u vertrouw' ick / en laet my niet beschaemt worden; Laet mijne vyanden niet van vreugde opspringen over my.
3 Gimel. Ja / alle die u verwachten / en sullen niet beschaemt worden: sy sullen beschaemt worden / die trouwloosliick handelen sonder oorsake.
4 Daleth. HEERE / maeckt my uwe wegen bekent; leert my uwe paden.
5 He. Vau. Leydt my in uwe waerheyt / ende leert my / want gy zijt de Godt mijns heyls; u verwacht' ick den gantschen dagh.
6 Zain. Gedenckt / HEERE / uwer barmhertigheden /

'k Hef mijn ziel / o God der goden! Tot
U op; Gij zijt mijn God; 'k Heb op U
vertrouwd in nooden; Weer van mij toch
schaamt' en spot. Dat mijn vijand nooit
van vreugd Om mij opspring': die U wach-
ten Dekt nooit schaamt' / maar die de
deugd / Zonder oorzaak / stout verachten.

2 HEER / ai! maak mij uwe wegen /
Door uw woord en Geest / bekend; Leer
mij / hoe die zijn gelegen / En waar heen
G' uw treden wendt: Leid mij in uw
waarheid; leer Yv'rig mij uw wet be-
trachten: Want Gij zijt mijn heil / o
Heer! 'k Blijf U al den dag verwachten.

3 Denk aan 't vaderlijk meêdoogen /
HEER / waarop ik biddend pleit: Milde
han-

handen / vriendlijk' oogen Zijn bij U
van eeuwigheid. Sla de zonden nim-
mer gaê / Die mijn jongheid heeft be-
dreeven; Denk aan mij toch in genaê /
Om uw goedheid eer te geeven.

4 's HEEREN goedheid kent geen paa-
len; God is recht / dus zal Hij door
Onderwijzing hen / die dwaalen / Bren-
gen in het rechte ſpoor: Hij zal leiden
't zacht gemoed In het effen recht des
Heeren: Wie Hem needrig valt te voet
Zal van Hem zijn wegen leeren.

PAUZE.

5 Loutre goedheid / liefdewoorden / Waar-
heid / zijn des HEEREN paên Hun / die
zijn verbond en woorden / Als hun
ſchatten / gadeſlaan. Wil mij / uwen
naam ter eer / Al mijn euveldaên ver-
geeven; Ik heb tegen U / o HEER!

Pſalm 25.
ende uwer goedertierenheden; want die zijn van eeuwigheyt.
7 Cheth. Gedenckt niet der ſonden mijner jonckheyt / noch mijner overtredingen / gedenckt mijner nae uwe goedertierenheyt; om uwer goetheyt wille / o HEERE.
8 Teth. De HEERE is goet ende recht; daerom ſal hy de ſondaers onderwijſen in den wegh.
9 Jod. Hy ſal de ſachtmoedige leyden in 't recht; ende hy ſal de ſachtmoedige ſijnen wegh leeren
10 Caph. Alle paden des HEEREN zijn goedertierenheyt / ende waerheyt; den genen / die ſijn verbant ende ſijne getuygeniſſen bewaren.
11 Lamed. Om uwes naems wille / HEERE / ſo vergeeft mijne ongerech-

Psalm 25.

tigheyt; want die is groot.

Zwaar en menigmaal misdreeven.

12 Mem. Wie is de man / die den HEERE vreest? Hy sal hem onderwijsen in den wegh / [dien] hy sal hebben te verkiesen.
13 Nun. Sijne ziele sal vernachten in 't goede: ende sijn zaet sal de aerde be-erven.

6 Wie heeft lust den HEER te vreezen /
't Allerhoogst en eeuwig goed? God zal
zelf zijn Leidsman weezen; Leeren / hoe
hij wandlen moet: 't Goed / dat nimmermeer vergaat / Zal hij ongestoord
verwerven / En zijn godgeheiligd zaad
Zal 't gezegend aardrijk erven.

14 Samech. De verborgenheyt des HEEREN is voor de gene die hem vreesen; ende sijn verbont om hen [die] bekent te maken.
15 Ain. Mijne oogen zijn geduerighlick op den HEERE; want hy sal mijne voeten uyt het net uytvoeren.

7 Gods verborgen' omgang vinden Zielen / daar zijn vrees in woont; 't Heilgeheim wordt aan zijn vrinden / Naar zijn
vreêverbond / getoond. D'oogen houdt
mijn stil gemoed Opwaards / om op God
te letten; Hij / die trouw is / zal mijn'
voet Voeren uit der boozen netten.

16 Pe. Wendt u tot my / ende zijt my genadigh; want ick ben eensaem ende elendigh.
17 Tsade. De benauwtheden mijns herten heb-

8 Zie op mij in gunst van boven; Wees
mij toch genadig / Heer: Eenzaam ben
ik en verschooven / Ja d'ellende drukt
mij neêr. 'k Roep U aan in angst en
smart

smart; Duizend zorgen; duizend dooden
Kwellen mijn angstvallig hart: Voer
mij uit mijn' angst en nooden.

9 Sla op mijn ellenden d'oogen; Zie
mijn moeite/ mijn verdriet; Neem mijn
zonden/ uit meêdoogen/ Gunstig weg/
gedenk die niet. Zie mijn haaters/ daar
't getal Vast vermeert van die mij vloe-
ken; En die rusteloos mijn' val/ Heet
en wrevelmoedig/ zoeken.

10 Hoed mijn ziel/ en red z'uit nooden;
Maak mij niet beschaamd/ o Heer!
Want ik kom tot U gevlooden: Laat
d'oprechtheid meer en meer/ Met de
vroomheid/ mij behoên; 'k Wacht op U
in mijn ellenden. Laat uw hand in te-
genspoên Israël verlossing zenden.

Psalm 25. den haer wilt uytgestrekt; voert my uyt mijne nooden.

18 Resch. Aensiet mijne ellende ende mijne moeite; ende neemt wech alle mij-ne sonden.

19 Resch. Aensiet mijne vijanden/ want sy ver-menigvuldi-gen; ende sy haten my met eenen wrevli-gen haet.

20 Schin. Bewaert mij-ne ziele; ende reddet my; laet my niet beschaemt worden/ want ick betrouw' op u.

21 Thau. Laet oprech-tigheyt ende vromigheyt my behoeden; want ick ver-wacht' u.

22 O Godt/ verlost Israël uyt alle sijne benauwthe-den.

De XXVI. Psalm.

O Heer! doe Gij mij recht; Ik
wan-

Psalm 26. 1 [Een Psalm] Davids. Doet my recht/ HEERE/

Psalm 26.

want ick wandele in mijne oprechtigheyt; ende ick vertrouwe op den HEERE/ ick en sal niet wanckelen.

wandel als uw knecht / En vind mijn'
luſt in uw gebod. Ik blijf op U betrou-
wen; Op U / mijn rotsſteen / bouwen:
Ik zal niet wanklen / groote God.

2 Proeft my HEERE/ ende versoeckt my; toetst mijne nieren / ende mijn herte.

2 Beproef vrij / van omhoog / Mijn
hart / dat voor uw oog / Alweetende /
ſteeds open lag. Doorzoek mij; toets
mijn gangen; Doorgrond al mijn verlan-
gen / En ſtel mijn oogmerk in den dag.

3 Want uwe goedertierenheyt is voor mijne oogen; ende ick wandele in uwe waerheyt.

3 Uw goedertierenheid / Die zich alom
verſpreidt / Is t' allen tijd voor mijn
gezicht. Ik hou / oprecht van handel /
Daar 'k in uw waarheid wandel / Mijn
ſchreden naar uw wet gericht.

4 Ick en sitte niet by ydele lieden; ende met bedeckte lieden en gae ick niet om.

4 Hij / die / vol ijdelheid / Een ſpoor-
loos leven leidt / Wordt met mijn vriend-
ſchap niet vereerd / En huichlaars / die
hun vlekken Schijnheiliglijk bedekken /
Zijn van mijn' omgang ver geweerd.

5 Mijn

5 Mijn hart verfoeit en haat De werkers van het kwaad / Bij wien ik mijnen voet niet zet. Ik zit bij geen godloozen; 't Ontwijk de plaats der boozen. Zoo word ik niet door hen besmet.

5 Ick hate de vergaderinge der boosdoenders; ende by de godtloose en sitt' ick niet.

PAUZE.

6 Ik wasch / aan U verpand / In onschuld mijne hand. Mijn hart springt in mij op / o HEER! Wanneer ik / met uw schaaren / Verschijn voor uw altaaren / En U met offergaaven eer.

6 Ick wassche mijne handen in onschult; ende ick gae rontom uwen altaer / o HEERE:

7 Daar wordt uw lof verbreid / O Oppermajesteit! Door mij / die U bemin en acht; Daar zal mijn stem U prijzen / Voor al de gunstbewijzen / Voor al de wondren uwer magt.

7 Om te doen hooren de stemme des lofs / ende om te vertellen alle uwe wonderen.

8 Wat blijdschap smaakt mijn ziel / Wanneer ik voor U kniel In 't huis / dat Gij U hebt gesticht! Hoe lief heb ik uw woo-

8 HEERE / ick hebbe lief de wooninge uwes huyses; ende de plaetse des Tabernakels uwer eere.

Psalm 26.

woning / De tent / o Hemelkoning!
Die G'/ U ter eer / hebt opgericht!

9 En raept mijne ziele niet wech met de sondaren; noch mijn leven met de mannen des bloets:

9 Wanneer G' uw' arm verheft; Den snooden zondaar treft / Wees Gij dan / Heer / mijn toeverlaat; Doe mij met hem niet sneeven; O neen! behoed mijn leven / Als Gij den man des bloeds verslaat.

10 In welcker handen schendelick bedrijf is; ende welcker rechter hant vol geschencken is.

10 Doe mij niet meê vergaan Met hun / die U weêrstaan / Wier hart steeds schandlijk misdrijf kweekt; Die trouw en pligt verachten / En 't recht om goud verkrachten / Als d'onschuld om bescherming smeekt.

11 Maer ick wandele in mijne oprechtigheyt; verlost my [dan] / ende zijt my genadigh.

11 Maar ik / ik ben oprecht: Verlos dan uwen knecht Van 't ongeval / dat hem genaakt; Wil mij in gunst gedenken; Mij uw genade schenken; Zoo wordt door U mijn heil volmaakt.

12 Mijn voet staet op effener banc; Ick sal den

12 Nu stap ik rustig aan: 'k Betreed een effen baan. Mijn God verhoort nu mijn

mijn gebed. 'k Zal Hem met blijde klan-
ken / In zijn vergaadring / danken /
Wanneer zijn gunst mij heeft gered.

Psalm 26. HEERE loven in de vergaderingen.

De XXVII. Psalm.

Psalm 27.

God is mijn licht / mijn heil / wien zou ik
vreezen? Hij is de HEER / die hulp verschaft
in nood; Mijn levenskracht; 'k heb niet
verbaard te weezen: Hij is 't / die mij bevei-
ligt voor den dood. Wanneer de magt der
boozen sloeg aan 't woên / En aanrukt' /
om zich met mijn vleesch te voên / Stiet
zelf dit rot / dat mij benaauwt en haat /
Den voet / en viel; om dat het God verlaat.

1 [Een Psalm] Davids. De HEERE is mijn licht / ende mijn heyl / voor wien soud' ick vreesen? De HEERE is mijns levens kracht / voor wien soud' ick verbaert zijn?

2 Als de boose mijne tegenpartyen ende mijne vyanden tegen my / tot my naederden / om mijn vleesch te eten / stieten sy selfs aen / ende vielen.

2 Al zie ik zelfs een leger mij omringen /
Nog vrees ik niet; 'k verlaat mij op den
Heer: Al wil men mij door eenen oorlog
dwingen / 'k Leg mij gerust / hier op ver-
trouwend / neêr. Deez' eene zaak heb ik
begeerd van God / Daar zoek ik naar;

3 Of my schoon een leger belegerde / mijn herte en soude niet vreesen; of schoon een oorlogh tegen my opstonde / so vertrouw' ick hier op.

4 Eén dingh heb ick van den HEERE begeert / dat sal ick soe-

Psalm 27.

ken: Dat ick alle de dagen mijns levens mochte woonen in het huys des HEEREN / om de lieflickheyt des HEEREN te aenschouwen / ende te ondersoecken in sijnen Tempel.

dit zij mijn zalig lot! Dat ik / zoo lang
mij 't levenslicht bescheen / In 's HEE-
REN huis mogt woonen hier beneên.

3 Och! mogt ik / in die heilige gebou-
wen / De vrije gunst / die eeuwig Hem be-
woog / Zijn lieflijkheid en schoonen dienst
aanschouwen! Hier weidt mijn ziel met
een verwondrend oog! Want God zal

5 Want hy versteeckt my in sijne hutte ten dage des quaets / hy verbergt my in 't verborgene sijner tente; hy verhoogt my op eenen rotzsteen.

mij / opdat Hij mij beschutt' / In ramp
en nood versteeken in zijn hut; Mij ver-
gen in 't verborgen van zijn tent / En
op een rots verhoogen uit d' ellend'.

PAUZE.

4 God zal mijn hoofd nu boven 's vijands
benden Verhoogen; dies wil ik / met
blij geschal / In zijne tent het offer op-
waards zenden / Daar psalm en lied zijn'
lof vermelden zal. Verhoor / o HEER!
toon mij een gunstig oog; Ik zal mijn
stem

6 Oock nu sal mijn hooft verhoogt worden boven mijne vyanden die rontom my zijn / ende ick sal in sijne Tente offerhanden des gheklancks offeren; ick sal singen / ja psalmsingen den HEERE.

7 Hoort / HEERE / mijne stemme /

stem verheffen naar omhoog: Verhoor
mij toch/ bewijs mij uw genaê/ En ant-
woord mij/ die voor uw aanzicht sta.

5 Mijn hart zegt mij/ o HEER! van
Uwentwegen: „ Zoekt door gebeên met
„ernst mijn aangezicht:" Dat wil/ dat
zal ik doen; ik zoek den zegen Alleen bij
U/ o Bron van troost en licht; Verberg
toch niet uw oog van mij/ o Heer! Ik ben
uw knecht/ zie niet in toorne neêr; Gij
waart mijn hulp in al mijn zielverdriet; O
God mijns heils! begeef/ verlaat mij niet.

6 Want/ schoon ik zelfs van vader en van
moeder Verlaaten ben: de HEER is goed
en groot; Hij is en blijft mijn vader en
behoeder: Leer mij/ o God! uw' weg
in allen nood. Bestuur/ om mijns ver-
spieders wil/ mijn' voet Op 't effen pad;
dat 's vijands euvelmoed Mij nimmer
treff'!

Psalm 27

[als] ick roepe; ende weest mij genadigh/ ende antwoordt mij.

8 Mijn herte seit tot u; [Gy segt,] Soeckt mijn aengesichte: Ick soeck' uw aengesicht/ o HEERE.

9 Verbergt uw aengesichte niet voor mij/ en keert uwen knecht niet af in toorne; gij zijt mijne hulpe geweest/ en begeeft mij niet/ ende verlaet mij niet/ o Godt mijns heyls.

10 Want mijn vader ende mijne moeder hebben mij verlaten: maer de HEERE sal mij aennemen.

11 HEERE/ leert mij uwen wegh/ ende leydt mij in 't rechte padt/ om mijner verspieders wille.

12 Geeft mij niet over in de begeerte mijner tegenpar-

Psalm 27.

tijders: want valsche getuygen zijn tegen my opgestaen/ mitsgaders die wrebel uytblaest.

13 So ick niet en hadde geloost/ dat ick het goede des HEEREN soude sien in 't lant der levendigen; [ick ware vergaen.]

14 Wacht op den HEERE/ zijt sterck/ ende hy sal uw herte versterken; ja wacht op den HEERE.

tref'! verboerd door list en dwang Ge-
tuigt men valsch tot mijnen ondergang.
7 Zoo ik niet had geloofd/ dat in dit leven
Mijn ziel Gods gunst en hulp genieten zou/
Mijn God! waar was mijn hoop/ mijn
moed/ gebleven? Ik was vergaan in al
mijn smert en rouw. Wacht op den Heer/
godvruchte schaar/ houd moed; Hij is ge-
trouw/ de bron van alle goed; Zoo daalt
zijn kracht op u in zwakheid neêr; Wacht
dan/ ja wacht; verlaat u op den Heer.

De XXVIII. Psalm.

Psalm 28.

1 [Een Psalm] Davids. (Tot u roep' ick/ HEERE; mijn rotzsteen/ houdt u niet als doof van my af: op dat ick niet/ [so] gy u van my stille houdt/ vergeleken en worde met de gene die in den kuyl nederdalen.

2 Hoort de stemme mijner smeeckingen/

Ik roep tot U/ o eeuwig Wezen!
Mijn rotssteen/ nooit naar eisch volpree-
zen; Wend niet/ als doof/ van mij uw
ooren; Zwijg niet; laat mij uw ant-
woord hooren/ Opdat ik niet gereekend
word' Met die in 't graf zijn neêrgestort.
2 Hoor naar mijn stem en kermend smee-
ken/

ken / Als ik mijn handen op zal stee-
ken Naar d'aanspraakplaats / uw heilge
wooning: Trek mij niet weg / o Opper-
koning! Met hun / wier argelistigheid /
In schijn van vrede / kwaad bereidt.

3 Doe 't kwaade / bij hen ondernoomen /
Op hen / naar hun verdiensten / ko-
men; Geef hun / opdat z'uw hoogheid
merken / Naar hun verkeerd' en booze
werken; Dat uw gestrenge geesselroe
Hun / naar het recht / vergelding doe.

4 Omdat zij nooit naar 't werk des
HEEREN Oplettend hart of oogen kee-
ren; Maar onbedacht en stout ver-
smaaden Het ooglwit zijner groote daa-
den; Zal Hij hen doen te gronde gaan /
Ontbloot van hulp om op te staan.

5 Geloofd zij God / wiens open ooren
Mijn smeekstem gunstig wilden hooren:

Psalm 28. als ick tot u roepe; als ick mijne handen ophesse nae de Aenspraeck-plaetse uwer heyligheyt.
3 En treckt my niet wegh met de godtloose / ende met de wercker der ongerechtigheyt / die van vrede spreken met hare naesten; maer quaet is in haer herte.

4 Geeft hen nae haer doen / ende nae de boosheyt harer handelingen; geeft hen nae harer handen werck: doet hare vergeldinge tot haer wederkeeren.

5 Om datse niet en letten op de daden des HEEREN / noch op het werck sijner handen; so sal hyse afbreken ende en salse niet bouwen.

6 Gelooft zy de HEERE; want hy heeft de stemme mijner smeekingen gehoort.

Psalm 28.

7 De HEERE is mijne stercke / ende mijn schilt / op hem heeft mijn herte vertrouwt / ende ick ben geholpen; dies springt mijn herte van vreugde / ende ick sal hem met mijn gesangh loven.
8 De HEERE is haerlieder stercke / ende hy is de sterckheyt der verlossingen sijns Gesalfden.

9 Verlost uw volck ende segent uw erve; ende weydtse / ende verheftse tot in der eeuwigheyt.

Hij is mijn sterkt' en schild in 't strijden;
'k Vertrouwd' op Hem / Hij hielp m' uit
lijden; Dies springt mijn hart van jui-
chensstof / En zingt des Allerhoogsten lof.
6 God geeft zijn gunstvolk moed en krach-
ten; Hij zal / in weerwil aller mag-
ten / Zijn' Rijksgezalfden staâg behoe-
den. Red / Heer / uw Isrel uit al 't
woeden: Geef zegen aan uw erv' / en
weid Uw volk; verhef z' in eeuwigheid.

Psalm 29.

1 Een Psalm Davids. Gevet den HEERE / gy kinderen der machtigen / gevet den HEERE eere ende stercke.
2 Gevet den HEERE de eere sijns naems; aenbiddet den HEERE in de heerlickheyt des heyligdoms.

De XXIX. Psalm.

Aardsche Magten / looft den HEER;
Geeft den HEERE sterkt' en eer: Dat de
lof van 's Hoogsten naam Aller Grooten
roem beschaam': Vorsten / 't voegt u Hem /
in 't midden Van zijn heiligdom / t' aanbid-
den: 't Voegt u / met de Godgetrouwen /
's HEEREN heerlijkheid t' ontvouwen.
2 's HEEREN stem / op 't hoogst geducht /

3 De stemme des HEEREN is op de

Rolt

Rolt en klatert door de lucht; Verst/ met vreesselijk geluid/ Op de groote waatren uit; Klinkt/ met nadruk en vermogen/ Heerlijk uit de hemelboogen: 't Schepsel beeft en staat verwonderd/ Als de God der eere dondert.

3 's HEEREN wonderstem verbreekt/ Als zijn grimmigheid ontsteekt/ 't Ceedrenbosch van Libanon; Schudt den hoogen Sirion: Ceedren/ uit den grond gewrongen/ Hupplen als der rundren jongen; Bergen voelen sidderingen/ Daar z'als wilde stieren springen.

4 's HEEREN stem verbaast natuur; Houwt uit bergen vlammend vuur; Schiet van 't zwerk den bliksem neêr. Kades beeft voor 't buldrend weêr: Woestenijen slaan aan 't zuchten: Hinden krijgen/ onder 't vlugten/ Baarenswee; door vreez' gedrongen/

Psalm 29. wateren/ de God der eeren dondert; de HEERE is op de groote wateren.

4 De stemme des HEEREN is met kracht; de stemme des HEEREN is met heerlickheyt.

5 De stemme des HEEREN breeckt de cederen; ja de HEERE verbreeckt de cederen Libanons.

6 Ende hy doetse huppelen als een kalf; den Libanon/ ende Sirion/ als een jongh eenhoorn.

7 De stemme des HEEREN houwt 'er vlammen vyers uyt.

8 De stemme des HEEREN doet de woestijne beeven; de HEERE doet de woestijne Kades beeven.

9 De stemme des HEEREN doet de hinden jongen

Psalm 29.

werpen / ende ontbloot de wouden: maer in sijnen Tempel / seyt [hem] een yegelick eere.

Werpen z'/ in dien nood/ haar jongen.
5 's HEEREN stem ontbloot het woud:
Maar hij/ die op God vertrouwt/
Buigt zich veilig/ Hem ter eer/ Jui-
chend in zijn' tempel neêr. 't Is de
HEER/ wiens wenk de stroomen In hun
woede kon betoomen; Die/ in magt nooit
af te meeten/ Eeuwig is ten troon gezeten.

10 De HEERE heeft geseten over den waterbloet; ja de HEERE sitt / Koningh in eeuwigheyt.

6 Looft den HEER/ die wondren werkt;
Israël/ zijn volk/ versterkt; Hem/
die Jakobs heilig kroost Zeegnen zal
met vreed' en troost.

11 De HEERE sal sijnen volcke stercke geven; de HEERE sal sijn volck segenen met vrede.

Psalm 30.

De XXX. Psalm.

1 Een Psalm/ een Liedt der inwyinge van Davids huys.
2 Ick sal u verhoogen / HEERE / want gy hebt my opgetrocken / ende mijne vyanden over my niet verblijdt.

Ik zal met hart en mond/ o HEER!
Uw' naam verhoogen en uw eer/ De-
wijl Gij mij uw' bijstand boodt/ Mij
optrokt uit den diepsten nood; Zoo dat
de vijand/ in mijn lijden/ Zich over
mij niet magt verblijden.

2 Mijn

2 Mijn God / Gij hebt mij / op mijn klagt / Geneezen / en mijn smert verzacht; Gij hebt mijn ziel / door angst beroerd / Als uit het graf weêr opgevoerd; Gij hebt het leven mij geschonken / Ik ben niet in den kuil gezonken.

3 Psalmzingt / Gods gunstgenooten / geeft / Geeft lof den HEER / die eeuwig leeft; Zijn vlekkelooze heiligheid Zij ter gedachtenis verbreid: Een oogenblik moog' ons doen beeven; Zijn gunst verduurt een eeuwig leven.

4 Perst eens de bittre tegenspoed / Des avonds / het benaauwd gemoed Tot naar gejammer en geklag: Naauw rijst des morgens vroeg de dag / Of God verleent / in plaats van lijden / Weer stof tot juichen en verblijden.

Psalm 30.

3 HEERE / mijn Godt; ick hebbe tot u geroepen / ende gy hebt my genesen.

4 HEERE / gy hebt mijne ziele uyt het graf opgevoert; gy hebt my by 't leven behouden / dat ick in den kuyl niet ben nedergedaelt.

5 Psalmsinget den HEERE / gy sijne gunstgenooten / ende segget lof ter gedachtenisse sijner heyligheyt.

6 Want een oogenblick is 'er in sijnen toorn / [maer] een leven in sijne goetgunstigheyt: des avonts vernacht het geween; maer des morgens is 'er gejuych.

PAUZE.

Psalm 30.

7 Ick seyde wel in mijnen voorspoet; Ick en sal niet wanckelen in eeuwigheyt.
8 [Want] HEERE/ gy hadt mijnen bergh door uwe goetgunstigheyt vast gesett: [maer doe] gy uw aengesicht verbergdet / wierd' ick verschrickt.

5 Ik sprak/ door mijn geluk misleid: „Ik
„wankel niet in eeuwigheid:” Want
Gij hadt mijnen berg/ o HEER! Door
uwe gunst/ uw' naam ter eer/ Zoo
vast gezet/ als of gevaaren En ram-
pen nu verdweenen waren.

6 Maar/ toen G'U slechts een oogen-
blik Verbergdet/ trof mij vrees en
schrik; Dies riep ik om uw heilgenat;

9 Tot u/ HEERE/ riep ick; ende ick smeeckte tot den HEERE:

Ik smeekt' en zei: „o groote God!
„Wat winst is uit mijn bloed te haalen?
„Waartoe zou ik ten grave daalen?

10 Wat gewin is 'er in mijn bloet? in mijn nederdalen tot de groeve? sal u het stof loven? sal 't uwe waerheyt verkondigen.

7 „Zou in den kuil 't ontzielde stof
„Den mond ontsluiten tot uw' lof/
„En van uw redding zingen? zou
„Het daar verkondigen uw trouw?

11 Hoort/ HEERE/ende zijt my genadigh; HEERE/ weest myn een helper.

„Hoor mij/ o HEER! help mij genadig;
„Bekroon mij met uw gunst gestadig.”

8 Gij

8 Gij hebt mijn weeklagt en geschrei
Veranderd in een' blijden rei; Mijn'
zak ontbonden/ en mij weêr Met
vreugd omgord/ opdat mijn eer Niet
zwijg': zoo klimt uw lof naar boven;
Mijn God/ U zal ik eeuwig looven.

Psalm 30. 12 Gy hebt my mijne weeklage verandert in eene reye; gy hebt mijnen sack ontbonden/ ende mij met blijtschap omgordet. 13 Op dat [mijne] eere u psalmsinge/ ende niet en swijge: HEERE/ mijn Godt/ in eeuwigheyt sal ick u loven.

De XXXI. Psalm.

Op U betrouw ik/ Heer der heeren; Op U/ gelijk 't betaamt: Ai!
laat mij nooit/ beschaamd/ Van uwen
troon te rugge keeren: Help mij/ op
mijn gebeden/ Door uw gerechtigheden.

Psalm 31. 1 Een Psalm Davids/ voor den Oppersangmeester. 2 Op u/ o HEERE/ betrouw' ick/ en laet my niet beschaemt worden in eeuwigheyt: helpt my uyt door uwe gerechtigheyt.

2 Och! neig tot mij uw gunstig' ooren;
Schiet haastig toe; dat mij Uw naam
een rotssteen zij; Een huis/ een wel-
gesterkte toren/ Die/ op een klip verheven/
Mij veiligheid kan geeven.

3 Neyght uwe ore tot my/ reddet my haestelick/ weest my tot eenen stercken rotzsteen: tot een seer vast huys/ om my te behouden.

3 Gij zijt alleen/ (wat zou ik vreezen?)
Mijn rots/ mijn burg/ o Heer! Ja/
uwen

4 Want gy zijt mijn steenrotze/ ende mijne burgt; Leydt my

Psalm 31.

uwen naam ter eer / Zult Gij mij tot
een' herder weezen. Mijn Helper / scheur
de netten / Die z' in 't verborgen zetten.
4 'k Beveel mijn' geest in uwe handen;
Gij / God der waarheid / Gij / o HEER!
verlostet mij. Ik haat hen / die het
reukwerk branden Ter eer van valsche
goden: Op U steun ik in nooden.

I. PAUZE.

5 'k Zal in uw goedheid mij verblijden;
Gij hebt mij aangezien / En hulpe
willen biên In mijn verdrukking en
mijn lijden; Toen / in mijn ziels ellen-
de / Uw aangezicht mij kende.

6 Ook hebt Ge mij niet weggestooten /
Noch mij / van alle kant / Benaauwd
door 's vijands hand; Neen! 't heb uw
trouwe hulp genooten: Gij deedt met
vaste schreden Mij in de ruimte treeden.

7 Be-

dan / ende voert my om uwes naems wille.
5 Doet my uytgaen uyt het net / dat sy voor my verborgen hebben; want gy zijt mijne sterckte.
6 In uwe hant beveel' ick mijnen geest / gy hebt my verlost HEERE / gy Godt der waerheyt.
5 Ick hate de gene / die op valsche ydelheden acht nemen; ende ick betrouwe op den HEERE.

8 Ick sal my verheugen ende verblijden in uwe goedertierenheyt / om dat gy mijne elende hebt aengesien / [ende] mijn ziele in benauwtheden gekent.

9 Ende en hebt my niet overgelevert in de hant des vyants: gy hebt mijne voeten doen staen in de ruymte.

7 Bewijs / o HEER! uw mededoogen; Ver-
hoed mijn' ondergang; Ik ben beklemd
en bang; Het zwaar verdriet doorknaagt
mijn oogen; Het doet mijn ziel bezwij-
ken / En 's lichaams krachten wijken.

8 De bittre smert verteert mijn leven;
Mijn tijd wordt dag aan dag Versleе-
ten in geklag; Ik voel mijn krachten
mij begeeven Door zonden / die met
plaagen Mijn beendren fel doorknaagen.

2. PAUZE.

9 Mijn weêrpartijders / zeer te duchten /
Verwekken mij elks haat En mijner buu-
ren smaad; 'k Ben tot een' schrik: mijn
vrienden vlugten / Daar z' / om mijn blaam
en lijden / Mij op de straaten mijden.

10 Ik ben / als dood / in 't hart vergee-
ten / En word niet meer geschat / Dan een
bedorven vat; 'k Hoor hoe veel kwaads
mij

10 Zijt mij genadigh / HEERE / want mij is bange: van verdriet is doorknaegt mijn' ooge / mijne ziele / ende mijn buyck.

11 Want mijn leven is verteert van droefenisse / ende mijne jaren van suchten; mijne kracht is vervallen door mijne ongerechtigheyt: ende mijne beenderen zijn doorknaecht;

12 Van wegen alle mijne wederpartijders ben ick / oock mijnen naebueren / grootelicks tot eenen smaet geworden / ende mijnen bekenden tot eenen schrick; die my op der straten sien / vlieden van my wech.

13 Ick ben uyt het herte vergeten / als een doode; Ick ben geworden als een bedorven vat.

14 Want ick hoorde de na-

Psalm 31.

sprake van ve-
len; vreese is
van rontom-
me / delwijle sy
t'samen tegen
my raetslaen:
sy dencken
mijne ziele te
nemen.

mij wordt verweeten: Waar zou ik veilig
weezen? 't Heb van rondom te vreezen.

11 Terwijl zij samen zich verbinden / Be-
sluiten zij mijn' dood; Maar / HEER /
't vertrouw in nood Op U; dit doet mij
sterkte vinden; 't Mag / met gelovig
roemen / U mijn' Verbondsgod noemen.

15 Maer ick
vertrouw' op
u / o HEE-
RE; ick segge /
Gy zijt mijn
Godt.

16 Mijne
tijden zijn in
uwe hant;
reddet my van
de hant mijner
vyanden / ende
van mijne ver-
volgers.

12 In uwe hand zijn mijne tijden;
'k Verlaat mij in mijn leed Op U alleen /
die weet De maat en 't einde van mijn
lijden: Red mij / van die vervolgen
Ter dood toe mij vervolgen.

17 Laet uw
aengesicht
over uwen
knecht lich-
ten; verlost
my door uwe
goedertieren-
heyt.

18 HEERE /
laet my niet
beschaemt
worden / want
ick roep' u
aen; Laet de
godtloose be-
schaemt wor-
den / laetse
swijgen in 't
graf.

13 Laat over mij uw aanschijn lichten;
Zie op uw' dienstknecht neêr; Verlos mij
toch / o HEER! Dat mij nooit voor mijn
haatren zwichten; Beschaam niet / laat
niet zuchten / Dien Gij tot U ziet vlugten.

3. PAUZE.

19 Laet de
vaische lippen

14 Beschaam / verschrikt de goddeloozen;
Ver-

Verstom hen in den dood. Och of uw almagt sloot De valsche lippen van die boozen/ Die/ stout en trotsch/ verachten Hen/ die uw wet betrachten!

15 Hoe groot is 't goed/ dat Gij zult geven Hem/ wiens oprechte geest Op U betrouwt/ U vreest! Hoe groot is 't heil/ dat G'in dit leven/ Ver boven leed' en menschen/ Reeds wrocht voor 't oog der menschen!

16 Gij zult uw volk een schuilplaats wezen; Gij bergt hen in het licht Van 't goddlijk aangezicht/ Daar zij geen leed van trotschen vreezen; Een hut/ waarin zij 't woelen/ Den twist der tong niet voelen.

17 Geloofd zij God/ die zijn genade Aan mij heeft groot gemaakt; Die voor mijn' welstand waakt: Zijn oog slaat mij in liefde gade; Hij wil mij heil bereiden; Mij in een vesting leiden.

Psalm 31.

stom worden/ die hart spreken tegen den rechtveerdigen/ in hoogmoet ende verachtinge.

20 O hoe groot is uw goet/ dat gy weghgeleyt hebt voor de gene die u vreesen! [dat] gy gewrocht hebt voor de gene die op u betrouwen/ in de tegenwoordigheyt der menschen kinderen!

21 Gy verbergt'e in 't verborgene uwes aengesichts voor de hoogmoedigheden des mans; gy versteeckt'se in eene hutte voor den twist der tongen.

22 Gelooft zy de HEERE/ want hy heeft sijne goedertierenheyt aen my wonderlick gemaeckt/ [my voerende als] in eene vaste stadt.

18 Ik

Psalm 31.

23 Ick seyde wel in mijn haesten; Ick ben afgesneden van voor uwe oogen: dan nogh hoordet gy de stemme mijner smeeckingen als ick tot u riep.

24 Hebbet den HEERE lief / gy alle sijne gunstgenooten; [want] de HEERE behoedt de geloovige / ende vergeldt overvloedelick den genen die hoogmoet bedrijft.

25 Zijt sterck / ende hy sal uliedér herte versterck en; alle gy die op den HEERE hopet.

18 Ik heb / te moedloos neêrgeboogen /
En door de vreez' gejaagd / Weleer te ras
geklaagd: „ 'k Ben afgesneên van voor
„ uw oogen:" Dan / nog woudt G' U ont=
fermen / Toen Gij mij hoordet kermen.

19 Bemint den HEER / Gods gunstgenoo=
ten; Den HEER / die vroomen hoedt / En
straft het trotsch gemoed: Zijt sterk; Hij
zal u niet verstooten; Hun geeft Hij moed
en krachten / Die hoopend op Hem wachten.

DE XXXII. PSALM.

Psalm 32.

1 Een Onderwijsinge Davids. Welgeluckfaligh is hy / wiens overtredinge vergeven / wiens sonde bedeckt is.

WElzalig hij / wiens zonden zijn ver=
geeven; Die van de straf voor eeuwig is ont=
heven; Wiens wanbedrijf / waardoor hij
was bevlekt / Voor 't heilig oog des HEE=
REN is bedekt. Welzalig is de mensch /
wien 't mag gebeuren / Dat God naar recht
hem niet wil schuldig keuren / En die / in 't
vroom en ongeveinsd gemoed / Geen snood
be=

2 Welgeluckfaligh is de mensche / dien de HEERE d' ongerechtigheyt niet toe en rekent; ende in wiens geest geen bedrogh en is.

Psalm 32.

bedrog/ maar blank' oprechtheid voedt.

2 Toen 'k zweeg/ en U mijn ongerechtigheden/ Weêrhouden door de vreez'/ niet heb beleeden/ Verouderden mijn beendren door geklag/ In mijn gebrul en angst den ganschen dag: Want/ Heer/ uw hand/ die mij bezocht met plagen/ Deed dag en nacht mij zwaare smerten draagen; Mijn levenssap droogd' uit van uur tot uur/ Gelijk het land door zomerzonnevuur.

3 Doe ick sweegh / werden mijne beenderen veroudert / in mijn brullen den gantschen dagh.

4 Want uwe hant was dagh ende nacht swaer op my / mijn sap wert verandert in somerdroogten / Sela!

3 'k Bekend'/ o HEER! aan U oprecht mijn zonden; 'k Verborg geen kwaad/ dat in mij werd gevonden; Maar ik beleed/ na ernstig overleg/ Mijn booze daên/ Gij naamt die gunstig weg: Dies zal tot U een ieder van de vroomen/ In vindenstijd/ met ootmoed smeekend/ komen; Een zee van ramp moog' met haar golven slaan/ Hoe hoog zij gaa/ zij raakt hem zelfs niet aan.

5 Mijne sonden maeckt' ick u bekent / ende mijne ongerechtigheyt en bedeckt' ick niet: Ick seyde / Ick sal belijdenisse van mijne overtredingen doen voor den HEERE; ende gy vergaeft d' ongerechtigheyt mijner sonde / Sela!

6 Hierom sal u een yeder heylige aenbidden in vindens tijt; ja in eenen overloop van groote wateren / sullen sy hem niet aenraken.

PAU-

PAUZE.

Pſalm 32.

7 Gy zijt my eene verberginge / gy behoedt my voor benaeuwtheyt; gy omringt my met vrolicke geſangen van bevrijdinge / Sela!

4 Gij zijt mij / Heer / ter ſchuilplaats in
gevaaren; Gij zult mij voor benaauwd-
heid trouw bewaaren; G'omringt me /
daar Ge mij in ruimte ſtelt / Met
blij gezang / dat mijn verloſſing meldt.

8 Ick ſal u onderwijſen / ende u leeren van den wegh dien gy gaen ſult; Ick ſal raetgeven / mijn' ooge ſal op u zijn.

Mijn leer zal u / o menſch! naar 't
recht doen handlen / En wijzen u den
weg / dien gij zult wandlen; Ik zal u
trouw verzellen met mijn' raad; Ter-
wijl mijn oog op u geveſtigd ſtaat.

9 Weeſt niet gelijck een peert / gelijck een muyl-eſel / welck geen verſtant en heeft / welckes muyl men breydelt met toom ende gebit / op dat 't et tot u niet en genake.

5 Wil toch niet ſtug / gelijk een paard /
weêrſtreeven / Of als een muil / door dom-
heid voortgedreeven; Gebit en toom / door
's menſchen hand beſtierd / Beteuglen
't woeſt en redenloos gediert: Laat zulk
een' dwang voor u niet noodig weezen.

10 De godtlooſe heeft vele ſmerten; maer die op den HEERE vertrouwt /

Wie God verlaat heeft ſmert op ſmert te
vreezen; Maar wie op Hem vertrouwt /
op

op Hem alleen / Ziet zich omringd met zijn weldadigheên.

6 Rechtvaardig volk / verheft uw blijde klanken / Verheugd in God / naar waarde nooit te danken. Zingt vrolijk; roemt zijn deugden t'aller tijd / Gij / die oprecht van hart en wandel zijt.

Psalm 32.
dien sal de goedertierenheyt omringen.

11 Verblijdet u in den HEERE / ende verheuget u / gy rechtveerdige; ende singet vrolick / alle gy oprechte van herten.

De XXXIII. Psalm.

Zingt vrolijk / heft de stem naar boven; Rechtvaardigen / verheft den HEER: Het past oprechten God te looven; Zingt zijnen grooten naam ter eer! Prijst hem in uw psalmen / Met de schoonste galmen; Roept zijn weldaên uit; Laat de keel zich paaren Met den klank der snaaren; Looft Hem met de luit.

2 Roemt nu met nieuwe lofgezangen / De nieuwe blijken van zijn gunst; Het speeltuig moet' dien toon verbangen; Heft vro-

Psalm 33.

1 Gy rechtveerdige / singet vrolick in den HEERE; Lof betaemt den oprechten.

2 Lovet den HEERE met de harpe; psalmsinget hem / met de luyte / [ende] het tiensnarigh instrument.

3 Singet hem een nieuw liedt; spelet wel met vrolick geschal.

Psalm 33.

vrolijk aan/ wijdt Hem uw kunst. Alles

4 Want des HEEREN woort is recht/ ende al sijn werck getrouw.

moet Hem eeren: Want het woord des
HEEREN / 't Richtsnoer zijner daên/ Is
volmaakt rechtvaardig/ Al onz' achting waardig; Eeuwig zal 't bestaan.

5 Hy heeft gerechtigheyt ende gerichte lief; de aerde is vol van de goedertierenheyt des HEEREN.

3 Hij schept in 't heilig recht behagen; Zijn
wijsheid is alom verspreid; Men hoort
al 't weereldrond gewaagen Van zijne goedertierenheid. 's HEEREN alvermogen

6 Door het Woort des HEEREN/ zijn de hemelen gemaeckt/ ende door den Geest sijns monts al haer heyr.

Bragt de hemelboogen Door zijn Woord in
't licht/ Heeft de flonkervuuren/ Die den
tijd verduuren/ Door zijn' Geest gesticht.

I. PAUZE.

7 Hy vergadert de wateren der zee als op eenen hoop; hy stelt de afgronden schatkameren.

4 Hij doet de groote waatren zwellen/
Te saam vergaadren tot een' hoop/ En
naar den diepen afgrond snellen/ Daar
zij beperkt zijn in hunn' loop. Laat al

8 Laet de gantsche aerde voor den HEERE vreesen; laet alle inwoonders van de

d' aard Hem vreezen/ Die/ als 't Opperwezen/ 't Al heeft voortgebragt: Laat
de

de wereld schrikken; Laat z', all' | Psalm 33. wereldt voor hem schricken.
oogenblikken, Siddren voor zijn magt.

5 Geen ding geschiedt er ooit gewisser, | 9 Want hy spreeckt, ende het is 'er: hy gebiedt, ende het staet 'er.
Dan 't hoog bevel van 's HEEREN mond:
Zijn godlijk' almagt spreekt, en 't is 'er:
Zijn wil gebiedt, en 't wordt terstond.
Schoon de heidnen samen List op list | 10 De HEERE vernietigt den raet der Heydenen; hy breeckt de gedachten der volckeren.
beraamen, God verbreekt hunn' raad:
Schoon de Moogendheden Snood' ont-
werpen smeeden, Hij belacht haar' haat.

6 Maar d' altooswijze raad des HEEREN | 11 [Maer] de raet des HEEREN bestaet in eeuwigheyt; de gedachten sijns herten van geslachte tot geslachte.
Houdt eeuwig stand, heeft altoos kracht;
Niets kan zijn hoog besluit ooit kee-
ren; 't Blijft van geslachte tot geslacht.
Zalig moet men noemen Die hunn' | 12 Welgelucksaligh is 't volck, diens Godt de HEERE is; het volck, dat hy sich ten erve verkoren heeft.
Maaker roemen Als hunn' Heer en
God, 't Volk, door Hem te vooren Gun'-
stig uitverkooren Tot zijn erv' en lot.

2. PAUZE.

Psalm 33.

13 De HEERE schouwt uyt den hemel / ende siet alle menschen kinderen:

7 De groote Schepper aller dingen Ziet / uit
het ongenaakbaar licht / Het gansch gedrag
der stervelingen; Niets is bedekt voor zijn

14 Hy siet uyt van sijne vaste woonplaetse / op alle inwoonders der aerde:

gezicht. Uit zijn vaste wooning / Daar Hij
heerscht als Koning / Daar zijn lof / zijn
eer / Klinkt door al de boogen / Zien zijn
godlijk' oogen Op al 't menschdom neêr.

15 Hy formeert harer aller herte; hy lett op alle hare wercken.

8 't Is God / aan tijd noch plaats ver=
bonden / Wiens toezicht over alles gaat;
Die 't harte vormt / en kan doorgron=

16 Een koningh wort niet behouden door een groot heyr; een helt wort niet gereddet door groote kracht.

den; Die aller werken gadeslaat. Schil=
den / boogen / dolken / Dapper' oorlogs=
volken / Wijsheid / moed noch kracht /
Kunnen ooit in 't strijden Eenig vorst
bevrijden / Zonder 's Heeren magt.

17 Het peert feylt ter overwinninge / ende en bevrijdt niet door sijne groote sterckheyt.

9 Het briesschend paard moet eindlijk
sneeven / Hoe snel het draav' in 't oor=
logsveld; 't Kan niemand d' overwinning
gee=

geeven; Zijn groote sterkte baat geen'
heid. Neen; de Heer der heeren Doet
ons triomfeeren; Hij / geducht in
magt / Slaat elk gunstig gade / Die
op zijn genade In benaauwdheid wacht.

18 Ziet / des HEEREN ooge is over de gene / die hem vreesen / op de gene die op sijne goedertierenheyt hopen;

3. PAUZE.

10 Zijn magtig' arm beschermt de vroo-
men / En redt hun zielen van den dood;
Hij zal hen nimmer om doen komen /
In duuren tijd en hongersnood. In
de grootste smarten / Blijven onze har-
ten In den HEER gerust: 'k Zal Hem
nooit vergeeten; Hem mijn' helper hee-
ten / Al mijn hoop en lust.

19 Om hare ziele van den doot te redden / ende om haer by 't leven te houden in den honger.

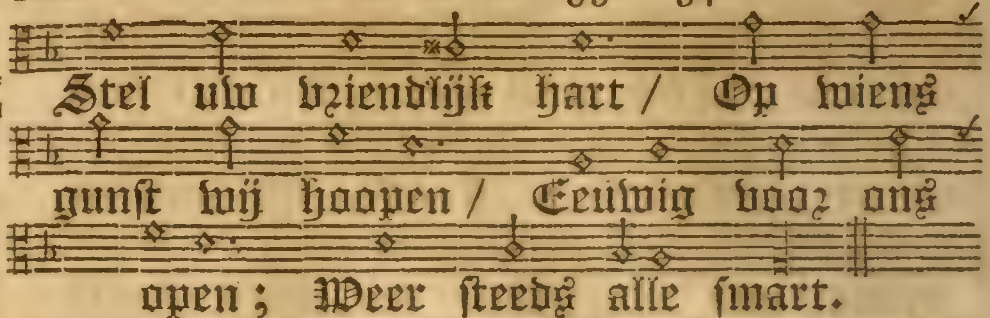
20 Onse ziele verbeydt den HEERE; hy is onse hulpe / ende onse schilt.

11 Laat ons alom zijn' lof ontvouwen:
In Hem verblijdt zich ons gemoed /
Omdat wij op zijn' naam vertrouwen /
Dien naam zoo heilig / groot en goed.
Goedertieren Vader / Milde Zegenader /

21 Want ons herte is in hem verblijdt / om dat wy op den name sijner heyligheyt vertrouwen.

22 Uwe goedertierenheyt / HEERE / zy

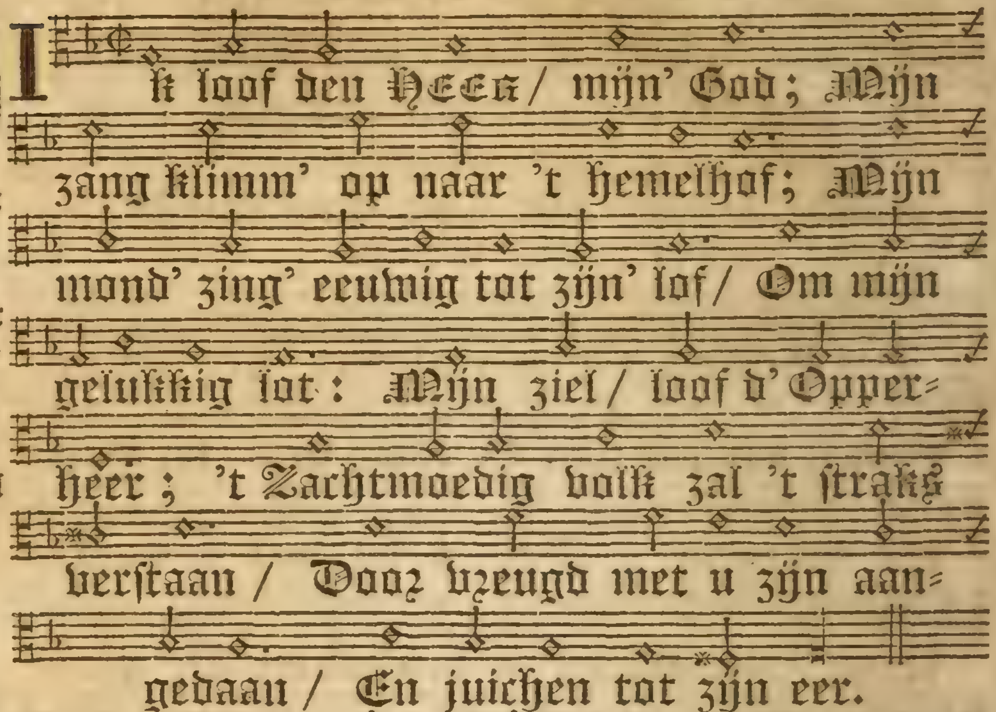
Psalm 33.
over ons; gelijck als wy op u hopen.

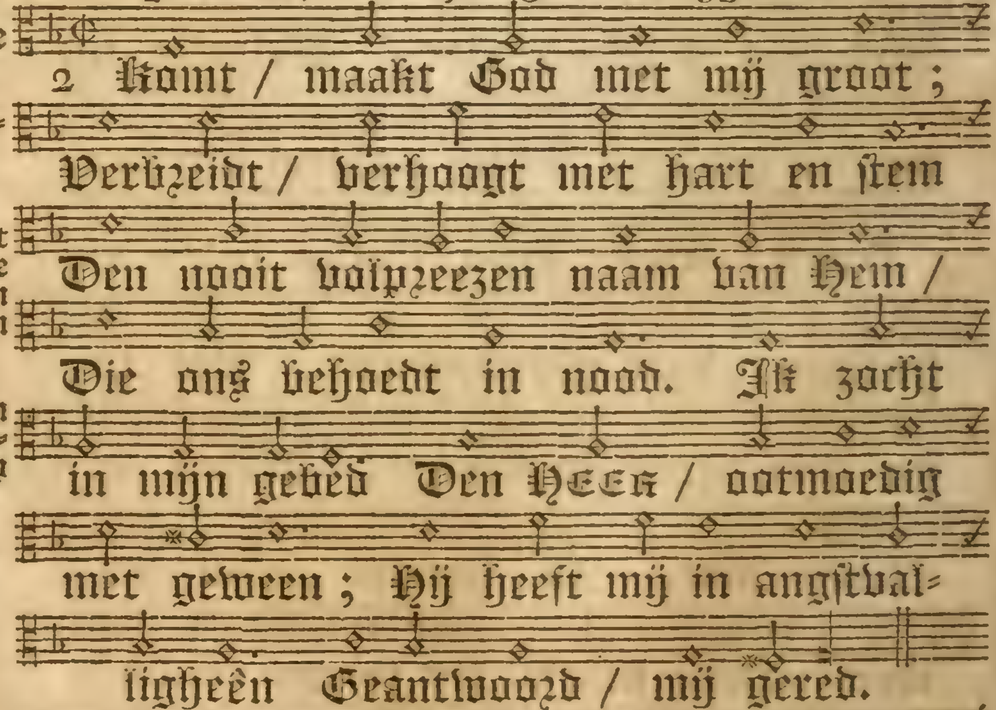

Psalm 34.

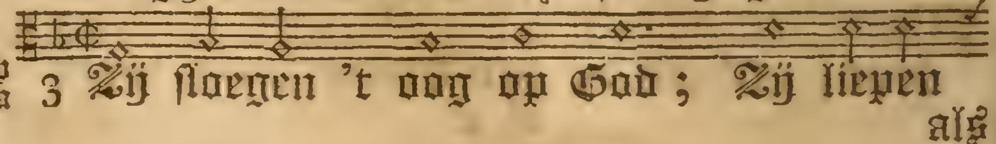
DE XXXIV. PSALM.

1 [Een Psalm] Davids: Als hy sijn gelaet verandert hadde voor het aengesichte van Abimelech / die hem wechjoegh / dat hy doorgingh.
2 Aleph. Ick sal den HEERE loven t'aller tijt; sijn lof sal gedueriglick in mijnen mont zijn.
3 Beth. Mijne ziele sal haer roemen in den HEERE; de sachtmoedige sullen 't hooren / ende verblijdt zijn.
4 Gimel. Maeckt den HEERE met my groot/ende laet ons sijnen naem te samen verhoogen.
5 Daleth. Ick hebbe den HEERE gesocht / ende hy heeft my geantwoordt / ende my uyt alle mijne vreesen geredt.

6 He. Vau. Sy hebben op hem gesien / ja

als

als een stroom Hem aan; Hij liet hen nimmer schaamrood staan; Hij wendde strafs hun lot. Hij, die door smart op smart Gedrukt werd, zond tot God zijn beê; Terstond verdween 't ondraagbaar wee Uit zijn beneepen hart.

I. PAUZE.

4 Des HEEREN Engel schaart Een onverwinbre hemelwacht Rondom hem, die Gods wil betracht: Dus is hij wel bewaard. Komt, smaakt nu en beschouwt De goedheid van d'Alzegenaar: Welzalig hij, die, in gevaar, Alleen op Hem betrouwt!

5 Vreest, vreest Hem t'allen tijd', Gij heiligen, daar g'ondervindt, Dat hij, die God vreest en bemint, Gebrek noch schade lijdt. In honger komt noch moed Noch kracht den jongen leeuw te baat; Maar die den HEER zoekt vroeg en

Psalm 34. [hem] als een waterstroom aengeloopen; ende hare aengesichten en zijn niet schaemroot geworden.

7 Zain. Dese elendige riep, ende de HEERE hoorde; ende hy verloste hem uyt alle sijne benauwtheden.

8 Cheth. De Engel des HEEREN legert sich rontom de genen, die hem vreesen, ende ruckse uyt.

9 Teth. Smaeckt, ende siet, dat de HEERE goet is: welgelucksaligh is de man, [die] op hem betrouwt.

10 Jod. Vreest den HEERE, gy sijne heyligen; want die hem vreesen en hebben geen gebreck.

11 Caph. De jonge leeuwen lijden armoede, ende hongeren; maer die den HEERE soecken heb-

Psalm 34.
ben geen gebreck van eenigh goet.

en laat / Mist nimmer 't noodig goed.

12 Lamed. Komet gy kinderen / hoort nae my; Ick sal u des HEEREN vreese leeren.

6 Komt / kindren / hoort naar mij;
Neemt mijn' getrouwen raad in acht;
Ik leer / opdat g'uw' pligt betracht /

13 Mem. Wie is de man / die lust heeft ten leven? die dagen lief heeft / om het goede te sien?

Wat 's HEEREN vreeze zij. Hebt gij in
't leven lust / In dagen / daar men 't
goed' in ziet / Waarin men vrij is van
verdriet / Daar niets ons heil ontrust?

14 Nun. Bewaert uwe tonge van het quade / ende uwe lippen van bedrogh te spreken.
15 Samech. Wijckt af van het quade / ende doet het goede; soeckt de vrede ende jaeghtse na.
16. Ain. De oogen des HEEREN zijn op de rechtveerdige; ende sijne ooren tot haer geroep.

7 Houdt dan uw tong in toom; Dat
zij nooit schandlijk spreek' of smaal';
Dat nooit bedrog of logentaal Op
uwe lippen koom': Betreedt het rechte
spoor; Veracht het kwaad; jaagt naar
den vreê; God ziet de vroomen / en
hun beê Geeft Hij altoos gehoor.

2. PAUZE.

17 Pe. Het aengesichte des HEEREN is tegen degene die quaet doen; om hare gedachtenisse van der aerden uyt te roeyen.

8 God slaat een gram gezicht Op boo-
zen / die Hem tegenstaan; Hij doet hunn'
naam met hun vergaan Door 't hoog-

ste

ſte ſtrafgericht. Maar Hij ziet gunſtig
neêr Op hem / die naar zijn wetten
leeft ; God is het / die hem uitkomſt
geeft / Zijn' grooten naam ter eer.

9 God is 't verbrooken hart / 't Verbrij-
zeld en bedrukt gemoed / Een allen tijd' /
nabij en goed / In tegenheid en ſmart.
Veel wederwaardigheên / Veel rampen
zijn des vroomen lot; Maar uit die alle
redt hem God ; Hij is zijn heil alleen.

10 God zorgt / als 't leed genaakt / Dat
hij niet ganſch ter neder ſtort' ; Dat hem
geen been gebrooken word' : 't Is God /
die hem bewaakt. De ſnoode booshheid
baart Den goddeloozen vloek en dood /
Daar hij / die d' onſchuld ſtout verſtoot /
Zelf ſchuldig wordt verklaard.

11 De HEER verloſt en ſpaart Zijn
volk / dat op zijn hulp vertrouwt : Het

Pſalm 34.

18 Tſade. Sy roepen / ende de HEERE hoort ; ende hy redtſe uyt alle hare benauwtheden.

19 Koph. De HEERE is nabij de gebrokene van herten : ende hy behoudt de verſlagene van geeſte.

20 Reſch. Vele zijn de tegenſpoeden des rechtveerdigen ; maer uyt alle die reddet hem de HEERE.

21 Schin. Hy bewaert alle ſijne beenderen ; niet een van dien en wort gebroken.

22 Thau. De boosheyt ſal den godtlooſen dooden ; ende die den rechtveerdigen haten / ſullen ſchuldigh verklaert worden.

23 De HEERE verloſt de ziele ſijner knechten ; ende alle die op hem betrouwen / en ſullen

Psalm 34.

niet schuldigh verklaert worden.

zal / door Hem in gunst beschouwd /
Niet schuldig zijn verklaard.

Psalm 35.

DE XXXV. PSALM.

1 [Een Psalm] Davids. Twist / HEERE / met mijne twisters; strijdt met mijne bestrijders.
2 Grijpt den schilt ende rondasse / ende staet op tot mijner hulpe.
3 Ende brengt de spiesse voort / ende sluyt [den wegh] toe / mijne vervolgers te gemoete; segt tot mijne ziele / Ick ben uw heyl.

Twist met mijn twisters / Hemelheer; Ga mijn' bestrijdren toch te keer; Wil spies / rondas en schild gebruiken / Om hun gebreesd geweld te fnuiken; Belet hun d' optogt; treed vooruit / Zoo worden z' in hunn' loop gestuit; Vertroost mijn ziel in haar geween / En zeg haar: „ 'k Ben uw heil alleen."

4 Laetse beschaemt ende te schande worden / die mijne ziele soecken; laetse achterwaerts gedreven / ende schaemroot worden / die quaet tegen my bedencken.
5 Laetse worden als kaf voor den wint; ende de Engel des HEEREN drijvese wech.
6 Haer wegh zy duyster en-

2 Beschaam z' in hunnen trotschen waan / Die mij zoo wreed naar 't leven staan; Zoo worden z' achterwaards gedreeven En rood van schaamte; doe hen beeven / Die kwaad verzinnen tegen mij; Dat al hun list verijdeld zij; Verstrooi hen / als de wind het kaf; Gods Engel drijv' hen van mij af.

3 Doe hen altoos onzeker gaan / In duister-

sternis/ op gladde paên; En/ daar Gij zijt op hen verbolgen/ Moet'/ HEER/ uw Engel hen vervolgen. Zij hebben/ in hun listigheid/ Een' kuil/ een net voor mij bereid; En/ schoon ik nimmer hun misdeed/ Steeds laagen voor mijn ziel gesmeed.

4 Mijn vijand word'/ eer hij 't verwacht/ Door ramp op ramp te niet gebragt; Hij moog'/ in eigen net gevangen/ Het loon van zijn bedrijf erlangen; Zoo vall' hij in den kuil/ welkeer Voor mij geschikt/ verslagen neêr; Dan zal mijn ziel/ verheugd in God/ Steeds juichen in haar heilrijk lot.

I. PAUZE.

5 Mijn beendren spreeken tot uw eer: Wie/ wie is U gelijk/ o HEER? U/ die van d' overmagt der sterken De zwakken redt door wondre werken? Die/ voor der

Psalm 35.

de gantsch slibberigh; ende de Engel des HEEREN vervolgese.

7 Want sy hebben sonder oorsake de groeve hares nets voor my verborgen; sy hebben sonder oorsake gegraven voor mijne ziele.

8 De verwoestinge overkome hem/ dat hy 't niet en wete/ ende sijn net/ dat hy verborgen heeft/ vange hemselven; hy valle daer in met verwoestinge.

9 So sal mijne ziele haer verheugen in den HEERE; sy sal vrolick zijn in sijn heyl.

10 Alle mijne beenderen sullen seggen; HEERE/ wie is u gelijck! die gy den elendigen reddet van dien die stercker is dan hy; ende den elendigen ende

Psalm 35.

nootdruftigen van sijnen beroover.

der roovren woed' en zwaard / 't Nood-
druftig volk getrouw bewaart: Gij

11 Wrevelige getuygen staender op; 't gene ick niet en weet' / eyschen sy van my.

weet / hoe valsch men mij belaagt / En
onverdiend ter vierschaar daagt.

12 Sy vergelden my quaet voor goet / de beroovinge mijner ziele.

6 Mijn vijand / dorstig naar mijn bloed /
Vergeldt mij wreevlig kwaad voor goed:

13 My daerentegen aengaende / als sy kranck waren / was een sack mijn kleet / ick quelde mijne ziele met vasten; ende mijn gebedt keerde weder in mijnen boesem.

Maar ik / hem ziend' in krankheid
zuchten / Nam deel in al zijn ongenug-
ten. Ik vastte / met een zak omgord;
'k Had mijn gebeden uitgestort; Ik ging

14 Ick gingh steets / als of het een vrient / als of het my een broeder geweest ware; ick gingh gebuckt in 't swart / als een die over [sijne] moeder treurt.

in 't zwart / met rouwmisbaar / Als
of 't mijn vriend / mijn broeder waar'.
7 'k Had om mijn haaters 't kleed ge-
scheurd / Als een / die om zijn moeder
treurt / Maar als ik moest met ram-

15 Maer als ick hinckte / waren sy verblijdt / ende versamelden sich; sy versamelden sich tot my [als] geslagene / ende ick en merckte niets: sy scheurden [hare kleederen] / ende en swegen niet stil.

pen strijden / Verheugden zij zich in
mijn lijden. Zij kwamen schielijk op mij
af / Eer iets mij zulks te kennen gaf.
Elk spotte met mijn zielverdriet: Hun
val-

valsche tong bedwong zich niet.

8 Bij dertle brassers aan den disch / Wien
't huichlend spotten eigen is / Wier laster-
taal mij snood onteerde / Was vreugd om
't onheil / dat mij deerde. Hoe lang zult
Gij zulks zien / o God! Vergun mijn ziel een
beter lot; Verlos haar / door uw sterke
hand / Uit dezer leeuwen klaauw en tand.

16 Onder de huychel ghe spotachtige tafelbroers / knersten sy over my met hare tanden.

17 Heere / hoe lange sult gy toesien? Brengt mijne ziele weder van haerlieder verwoestingen; mijne eensame van de jonge leeuwen.

2. PAUZE.

9 Ik zal / in tegenwoordigheid Van 't groo-
te volk / uw Majesteit D' erkentnis van
mijn hart bewijzen: 'k Zal U voor aller
oogen prijzen. Dat zij dan / die mij zon-
der reên Vervolgen / om mijn tegenheên
Niet juichen / noch / in hunnen waan /
Op mij hun schimpend' oogen slaan.

18 So sal ick u loven in de groote gemeynte: onder machtigh veel volcks sal ick u prijsen.

19 Laetse hen niet verblijden over my / die my om valsche oorsaken vyant zijn; [noch] wencken met de oogen / die my sonder oorsake haten.

10 Zij spreeken nooit van vrede; neen!
Maar zij bedenken listigheên / Een val
van hun / die / stil van zinnen / Den vre-

20 Want sy en spreken niet van vrede / maer sy bedencken bedriegelicke saken tegen de stille in den lande.

Psalm 35.

21 Ende sy sperren hare mont wijt op tegen my; sy seggen/Ha/ha; onse ooge heeft 't gesien.

de / 't dierbaarst pand / beminnen. Zij
bassen m'aan met open mond; Hun
schimptaal / die mijn ziel doorwondt /
Bespot mijn leed: zij zijn verheugd Op
't zien van al mijn ongeneugt.

22 HEERE/ gy hebt het gesien; en swijgt niet: Heere/ en weest niet verre van my.
23 Ontwaeckt ende wort wacker tot mijn recht; mijn Godt ende Heere/ tot mijne twistsake.
24 Doet my recht nae uwe gerechtigheyt/ HEERE/ mijn Godt; ende en laetse hen over my niet verblijden.

11 O HEER! Gij ziet het: zwijg niet stil;
Uw recht beslisse mijn geschil. Ontwaak; treed toe tot mijn bescherming;
Mijn God/ betoon mij uw ontferming;
Doe mij / o Hoogste Majesteit! Eens
recht naar uw gerechtigheid / En laat
die wreeden/ dag aan dag / Niet juichen om mijn droef geklag.

25 Laetse niet seggen in haer herte; Heah/ onze ziele! laetse niet seggen/ Wy hebben hem verslonden!
26 Laetse beschaemt ende te samen schaemroot worden/ die hen in mijn quaet verblijden; laetse met schaemte ende schande bekleedt worden/ die hen tegen my groot maken.

12 Laat hen niet zeggen in het hart: „ Ge„lukt / mijn ziel! hij is benard!" Men hoore nimmer uit hun monden: „ Wij hebben
„ hem in 't eind verslonden!" Wil hen veeleer met schand' belaên / Om al den smaad /
mij aangedaan; Opdat mijn trotsche weerpar-

Psalm 35.

partij Zich niet verheffe tegen mij.
13 Laat vroomen/ juichend t' allen tijd'/
Om mijn gerechtigheid verblijdt / Dien
lust / dien ijver nooit bedwingen ; Maar
zeggen/ onder 't vrolijk zingen : „ Ver-
„ heerlijkt zij de hoogste God; Hij schenkt
„ zijn' knecht een vreedzaam lot." Dan
meldt mijn tong/ met diep ontzag/ Uw
recht/ uw' lof den ganschen dag.

27 Laetse vrolick singen ende verblijdt zijn/ die lust hebben tot mijne gerechtigheyt/ ende laetse gedueriglick seggen; Groot gemaeckt zij de HEERE/ die lust heeft tot de vrede sijns knechts.

28 So sal mijne tonge vermelden uwe gerechtigheyt; [ende] uwen lof den gantschen dagh.

De XXXVI. Psalm.

Psalm 36.

Het trotsch gedrag des boozen doet Mij
spreeken in 't beklemd gemoed : „ Gods
„ vrees is uit zijn oogen :" Wijl hij zoo lang
zich zelven vleit / Tot God zijn ongerechtig-
heid Niet langer kan gedoogen. Bedrog
en onrecht spreekt zijn mond; 't Verstand
laat na/ den waaren grond Van 't wel-
doen op te merken: Des nachts is 't kwaad
zijn overleg; Hij stelt zich op een' boozen
weg/

1 [Een Psalm] Davids / des knechts des HEEREN/ voor den Opperſangmeester.

2 De overtredinge des godtloosen spreeckt in 't binnenste van mijn herte: Daer en is geene vreese Godts voor sijne oogen.

3 Want hy vleyt sich selven in sijne oogen; als men sijne ongerechtigheyt bevindt/ [die] te haten is.

4 De woorden sijns monts zijn onrecht ende bedrogh; hy laet na te verstaen tot weldoen.

weg / En schuwt geen snoode werken.

2 Uw goedheid / HEER / is hemelhoog;
Uw waarheid tot den wolkenboog; Uw
recht is als Gods bergen; Uw oordeel
grondloos: Gij behoedt / En zegent
mensch en beest / en doet Uw hulp
nooit vruchtloos vergen. Hoe groot is
uw goedgunstigheid! Hoe zijn uw vleu-
glen uitgebreid! Hier wordt de rust ge-
schonken; Hier 't vette van uw huis
gesmaakt; Een volle beek van wellust
maakt Hier elk in liefde dronken.

3 Bij U / Heer / is de levensbron; Uw licht
doet klaarder / dan de zon / Ons 't heug-
lijk licht aanschouwen. Wees die U kennen
mild en goed / En toon d'oprechten van
gemoed Uw recht / waar z'op vertrouwen.
Dat mij nooit trotsche voet vertrapp' /
Noch booze hand in ballingschap Ellen-
dig

Psalm 36.

5 Hy bedenckt onrecht op sijn leger; hy stelt sich op eenen wegh / die niet goet en is: het quaet en verwerpt hy niet.

6 O HEERE / uwe goedertierenheyt is [tot] in de hemelen; uwe waerheyt tot de bovenste wolcken toe.

7 Uwe gerechtigheyt is als de bergen Godts / uwe oordeelen zijn een groote afgront: HEERE; gy behoudt menschen ende beesten.

8 Hoe dierbaer is uwe goedertierenheyt / o Godt! dies de menschen kinderen onder de schaduwe uwer vleugelen toevlucht nemen.

9 Sy worden droncken van de vettigheyt uwes huyses; ende gy drenckt se [uyt] de beke uwer wellusten.

10 Want by u is de fonteyn des levens: in uw licht sien wy het licht.

11 Streckt uwe goedertierenheyt uyt over de gene die u kennen; ende uwe gerechtigheyt over de oprechte van herten.

12 De voet der hoovaerdigen en kome niet over my: ende de hant der godtloosen

dig om doe zwerven! Daar zijn de wer-
kers van het kwaad Gevallen in een' jam-
merstaat / Waarin zij hulploos sterven.

Psalm 36. en doe mij niet omswerven.
13 Aldaer zijn de wercкers der ongerechtigheyt gevallen; sy zijn nedergestooten / ende en konnen niet weder-opstaen.

De XXXVII. Psalm.

Wees over 't heil der boozen niet ont-
stooken; Benijd hun niet. Wat onrecht /
wat geweld De trouw verdrukt' / zij blijft
niet ongewrooken. De trotsche ziet zijn
weeld' een perk gesteld; Valt af / als 't
kruid / ter naauwer nood ontlooken; Ver-
dort / als 't gras / door 's maaiers seis geveld.

2 Stel op den HEER in alles uw betrou-
wen; Betracht uw' pligt; bewoon het
aardrijk; leer Uw welvaart op Gods
trouw volstandig bouwen; Verlustig u
met blijdschap in den HEER: Dan zal Hij
u in liefd' en gunst aanschouwen / U schen-
ken / wat uw hart van Hem begeer'.

3 Geen ijdle zorg doe u van 't heilspoor
dwaa-

Psalm 37.
1 [Een Psalm] Davids. Aleph. En ontsteeckt u niet over de boosdoenders: en benijdtse niet die onrecht doen.
2 Want als gras sullen sy haest worden afgesneden; ende als de groene grasscheutkens sullen sy afvallen.
3 Beth. Vertrouwt op den HEERE / ende doet het goede; bewoont de aerde / ende voedt u [met] getrouwigheyt.
4 Ende verlust u in den HEERE; so sal hy u geven de begeerten uwes herten.
5 Gimel. Wentelt uwen wegh

Psalm 37.

dwaalen; Houd in uw' weg het oog
op God gericht; Vertrouw op Hem/ en
d'uitkomst zal niet faalen. Hij zal wel-
haast uw recht/ voor elks gezicht/ Doen
daagen/ als de morgenzonnestraalen/
En blinken/ als het helder middaglicht.

4 Zwijg Gode; wacht op 't eind van
's HEEREN wegen/ Wanneer gij hier
der snooden voorspoed ziet; En/ heb-
ben zij door list hunn' wensch verkree-
gen/ 't Ontsteek' uw drift/ noch baar'
u zielverdriet: Misgun hun dan geen'
ingebeelden zegen; Laat af van toorn/
en zoek de wraake niet.

5 God roeit hen uit/ die 's vroomen rust
verstooren; Maar die den HEER ver-
wachten met geduld/ Zien 't aardrijk
zich ten erfbezit beschooren. Verbeid den
stond/ die beider lot verbult/ En tracht
dan

den HEERE; ende vertrouwt op hem/ hy sal 't maken.

6 Ende sal uwe gerechtigheyt doen voortkomen als het licht; ende uw recht als den middagh.

7 Daleth. Swijgt den HEERE/ ende verbeydt hem/ ontsteeckt u niet over den genen/ wiens wegh voorspoedigh is/ over eenen man/ die listige aenslagen uytvoert.

8 He. Laet af van toorne/ ende verlaet de grimmigheyt: en ontsteeckt u niet/ immers [niet] om quaet te doen.

9 Want de boosdoenders sullen uytgeroeyt worden; maer die den HEERE verwachten/ die sullen de aerde erflick besitten.

10 Vau. Ende nogh een weynigh/ ende de godtloose en salder niet zijn; ende an

dan 't zaad der boozen op te spooren / Waar-
van gij plaats noch voetstap vinden zult.

I. PAUZE.

6 't Zachtmoedig volk zal eens den vol-
len vrede Genieten / in de zoetste rust
verblijd / En erven d'aard. Hoe gonst de
booz' en wreede Op d'onschuld loer' / de
tanden knerss' van spijt ; Hoe listig hij
op haar zijn' aanslag smeede / De HEER
belacht het wrokken van dien nijd.

7 Hij ziet zijn' dag / den dag zijns oor-
deels / komen. Men trekt het zwaard :
men spant den boog / en mikt Op 't
zuchtend hart der onderdrukte vroo-
men; Daar 's boozen raad hen wreed ter
slagting schikt / In 't stout bestaan / in
't woeden niet te toomen / Voor dat
hem God verbijstert en verschrikt.

8 Gods wraak ontwaakt / en trekt de
trot-

Psalm 37.

sult acht nemen op sijne plaetse / maer hy en salder niet wesen.

11 De sachtmoedige daerentegen sullen de aerde erflick besitten; ende hen verlusten over grooten vrede.

12 Zain. De godtloose bedenckt listige aenslagen tegen den rechtveerdigen; ende hy knerst over hem met sijne tanden.

13 De Heere belacht hem; want hy siet dat sijn dagh komt.

14 Cheth. De godtloose hebben 't swaert uytgetrocken / ende haren boge gespannen / om den elendigen ende nooddruftigen neder te vellen; om te slachten / die oprecht van wege zijn.

15 [Maer] haer sweert sal

Psalm 37.

trotschen tegen. Hun eigen zwaard ver-
giet hun ziedend bloed; Dan breekt
hun boog / dan vallen z' op hun we-
gen; Dan blijkt op 't klaarst / dat hier
het weinig goed Van 's Heeren volk /
rechtvaardiglijk verkreegen / Veel be-
ter is / dan 's boozen overvloed.

9 Gods magt verbreekt den arm der god-
deloozen / Terwijl zijn hand rechtvaardi-
gen geleid; Al treeden z' op geen' weg /
bezaaid met roozen / Zij wachten 't heil /
door God hun toegezeid: Hij kent hunn'
tijd: zij zien / in spijt der boozen / Hun
erfenis bewaard in eeuwigheid.

10 Geen druk beschaamt hun hoop in lan-
ge tijden; Geen hongersnood doet hen
verlegen staan: Gods goedheid zal hen
voeden en verblijden; Maar 's HEEREN
toorn de boozen nederslaan. Als 't mest-
lam /

in haerliedert herte gaen; ende hare bogen sullen verbroken worden.

16 Thet. Het weynige / dat de rechtveerdige heeft / is beter als de overvloet veler godtloosen.

17 Want de armen der godtloosen sullen verbroken worden: maer de HEERE ondersteunt de rechtveerdige.

18 Jod. De HEERE kent de dagen der oprechten: ende hare erffenisse sal in eeuwigheyt blijven.

19 Sy sullen niet beschaemt worden in den quaden tijt; ende in de dagen des hongers sullen sy versadigt worden.

20 Caph. Maer de godtloose sullen vergaen; ende de vyanden des HEEREN sullen verdwij-

lam / dat men zag ten offer wijden / Zal / met den rook / het heilloos tot vergaan.

2. PAUZE.

11 De booze neemt / door hebzucht aangedreeven / Met list ter leen / en legt de schuld niet af. D' oprechte / vol ontferming / mild in 't geeven / Bezit deez' aard / als 't erf / dat God hem gaf. Dees smaakt in rust den zegen en het leven: De vloek vervolgt den andren tot in 't graf.

12 't Alwijs bestier bevestigt 's vroomen gangen: De hooge God keurt zijne wegen goed; Hij zorgt voor hem / en waakt voor zijn belangen; Hij wordt geenzins / om 't glibbren van zijn' voet / Of om zijn' val verworpen / maar vervangen / En onderstennd door God / die hem behoedt.

13 'k Ben jong geweest / en draag nu grijze hairen; Maar zag nog nooit recht-vaar-

Psalm 37.

nen / als het kostelickste der lammeren; met den roock sullen sy verdwijnen.

21 Lamed. De godtloose ontleent ende en geeft niet weder; maer de rechtveerdige ontfermt sich / ende geeft.

22 Want sijne gesegende sullen de aerde erflick besitten; maer sijne vervloeckte sullen uytgeroeyt worden.

23 Mem. De gangen [des selven] mans worden van den HEERE bevestigt; ende hy heeft lust aen sijnen wegh.

24 Als hy valt / so en wort hy niet wechgeworpen: want de HEERE ondersteunt sijne hant.

25. Nun. Ick ben jong geweest / oock ben ick oudt geworden / maer en hebbe niet gesien den rechtveerdi-

Psalm 37.

gen verlaten; nochte sijn zaet soeckende broot.

vaardigen door nood Zoo zwaar gedrukt/
als of hen God liet vaaren/ Noch ook hun
zaad/ al bedelde 't om brood. Hun mild-
heid schijnt te groeien met hun jaaren. De
zegen vloeit hun nakroost in den schoot.

26 Den gantschen dagh ontfermt hy sich/ ende leent; ende sijn zaet is tot segeninge.

27 Samech. Wijckt af van het quade/ ende doet het goede; ende woont in eeuwigheyt.

28 Want de HEERE heeft het recht lief/ ende sal sijne gunstgenooten niet verlaten; in eeuwigheyt worden sy bewaert: maer het zaet der godtloosen wort uytgeroeyt.

14 Wijk af van 't kwaad/ en sta/ met
al uw krachten/ Het goede voor/ in
weldoen onvermoeid: Woon eeuwig
hier in laate nageslachten; Want God/
die 't recht/ waardoor zijn Heilrijk
bloeit/ Op 't hoogst bemint/ bewaart
hen/ die 't betrachten; Maar 't god-
loos zaad wordt door Hem uitgeroeid.

3. PAUZE.

29 De rechtveerdige sullen de aerde erflick besitten; ende in eeuwigheyt daer op woonen.

30 Pe. De mont des rechtveerdigen vermeldt wijsheyt; en-

15 Het aardrijk zij rechtvaardigen en
vroomen In erfbezit ter woon/ eeuw
in/ eeuw uit. D'oprechte doet een'
vloed van wijsheid stroomen/ Daar hij
den mond tot 's Hoogsten lof ontsluit:

Wat

Wat menſchenvrees zou ooit zijn tong
betoomen? Zij ſpreekt naar 't hart /
daar enkel recht uit ſpruit.

16 De wet zijns Gods is in zijn hart
geſchreeven / Waardoor zijn gang van
glibbren wordt bevrijd. De booswicht
loert / door haat en ſpijt gedreeven;
Spant ſtrik op ſtrik / of wapent zich
ten ſtrijd / En ſtaat / ontzind / recht-
vaardigen naar 't leven / Naardien hij /
trotſch / hun 's Heeren gunſt benijdt.

17 God laat hen nooit in 's haaters wreed
vermogen. Wie hen verdoem' / de HEER
verdoemt hen niet. Wacht op den HEER /
en houd zijn' weg voor oogen; Hij zal ge-
wis / in 't wettig erfgebied Van 't aard-
rijk / u op 't zegenrijkſt verhoogen / Ter-
wijl gij 't eind der goddeloozen ziet.

18 Ik heb het lot eens dwinglands waar-
ge-

Pſalm 37.
de ſijne tonge ſpreeckt het recht.

31 De wet ſijns Godts is in ſijn herte; ſijne gangen en ſullen niet ſlibberen.

32 Tſade. De godtlooſe loert op den rechtveerdigen; ende ſoeckt hem te dooden.

33 [Maer] de HEERE en laet hem niet in ſijne hant: ende hy en verdoemt hem niet / als hy geoordeelt wort.

34 Koph. Wacht op den HEERE / ende houdt ſijnen wegh / ende hy ſal u verhoogen om de aerde erflick te beſitten; gy ſult ſien / dat de godtlooſe worden uytgeroeyt.

35 Reſch. Ick hebbe geſien eenen geweldtdrijvenden godtlooſen; die ſich

Psalm 37.

genoomen; Hij breidde zich verbaazend
uit in 't rond / Gelijk een boom / die
tot zijn kracht gekomen / Op 't wee-
ligst groent / geplant in eigen grond;
Maar 'k zocht weishaast vergeefs die
plaag der vroomen: Hij was niet meer /
hoe vast hij eertijds stond.

19 Let toch / en zie op vroomen en op-
rechten; Want / wat men denk' van
d'uitkomst hunner paên / God kroont
met vreê het einde zijner knechten; Maar /
durft men stout des Heeren wet ver-
smaên / Dan zal Gods wraak den berg
van hoogmoed slechten / En 't boos ge-
slacht / ten grond toe / doen vergaan.

20 Het heillot / dat rechtvaardigen
verkreegen / Vloeit af van God / hun
sterkt' / als d'angst hen knelt. Hij laat /
in tijd van nood / hen niet verlegen.
Des

uytbreydde / als een groene inlantsche boom.

36 Maer hy gingh door / ende siet hy en was 'er niet [meer]; ende ick sochte hem / maer hy en wert niet gevonden.

37 Schin. Let op den vroomen / ende siet nae den oprechten; want het eynde van [dien] man sal vrede zijn.

38 Maer de overtreders worden te samen verdelgt: het eynde der godtloosen wordt uytgeroeyt.

39 Thau. Doch het heyl der rechtveerdigen is van den HEERE; hare sterckte ter tijt van benauwtheyt.

Psalm 37.

Des HEEREN hulp bevrijdt hen voor
't geweld Van 't godloos rot: Hij
komt hem gunstig tegen / Die op
zijn magt een vast vertrouwen stelt.

40 Ende de HEERE salse helpen / ende salse bevrijden: hy salse bevrijden van de godtloose / ende salse behouden: want sy betrouwen op hem.

DE XXXVIII. PSALM.

Psalm 38.

Groot en eeuwig Opperwezen /
Zeer te vreezen / Straf mij in uw
gramschap niet: Toon mij toch /
dat uw kastijden / In mijn lijden /
Uit geen grimmigheid geschiedt.

1 Een Psalm Davids / om te doen gedencken.
2 O HEERE / en straft my niet in uwen grooten toorn; ende kastijdt my niet in uwe grimmigheyt.

2 Want uw pijlen doen mij draagen
Bittre plaagen; Zij doorgrieven
vleesch en been. 't Voel uw hand in
d' ongelukken / Die mij drukken /
Neêrgedaald op al mijn leên.

3 Want uwe pijlen zijn in my gedaelt / ende uwe hant is op my nedergedaelt.

3 Door uw gramschap / fel ontstoo-
ken / Is verbrooken Al mijn vleesch
en lichaams kracht: Rust / noch
vrede wordt gevonden / Om mijn zon-
den /

4 Daer is niet geheels in mijn vleesch / van wegen uwe gramschap: daer is geen vrede in mijne beenderen / van wegen mijne sonde.

Psalm 38.

den / In mijn weendren / dag of nacht.

5 Want mijne ongerechtigheden gaen over mijn hooft; als een swaere last / zijn se mij te swaer geworden.

4 Want mijn hoofd is als bedolven
In de golven Van mijn ongerechtigheên; Zulk een last van zond' en plaagen / Niet te draagen / Drukt mijn schouders naar beneên.

6 Mijne etterbuylen stincken / sy sijn verbuylt / van wegen mijne dwaesheyt.

5 'k Voel door stinkend' etterzweeren Mij verteeren; Walglijk zijn zij voor het oog: Mijne dwaasheid deed die builen Dus verbuilen / Daar ze mij tot kwaad bewoog.

I. PAUZE.

7 Ick ben krom geworden / ick ben uytermaten seer nedergebogen; ick gae den gantschen dagh in 't swart.

6 'k Ben / door uwe wet te schenden / Krom van lenden / Vol van druk / benaauwd van hart; Zeer gebogen en verslagen / Moê van klaagen / Ga ik al den dag in 't zwart.

8 Want mijne dermen zijn vol van verachtelicke [plage]: ende

7 Mijn ontstooken ingewanden Doen mij branden / En voor elk verachtlijk

lijk zijn; 't Voel mij van de smert
doorsneden; In mijn leden Is niets
heel / of vrij van pijn.

8 Uitgeteerd door al mijn klagten
Zijn mijn krachten / Zeer verbrij-
zeld en vergaan: 't Brul van bittre
zielesmarte / Want mijn harte Is
verzwakt / door al uw slaan.

9 Maar wat klaag ik / Heer der
heeren? Mijn begeeren Is voor U /
in al mijn leed / Met mijn zuchten
en mijn zorgen / Niet verborgen;
Daar Gij alles ziet en weet.

10 't Hart schokt in mij heen en we-
der / Op en neder; 't Lichaam valt
mij krachtloos neêr: D' oogen / bijna
blind gekreeten / Uitgebeeten / Zien
het daglicht naauwlijks meer.

11 Die voorheen mij teêr beminden /

Psalm 38. daer en is niet geheels in mijn vleesch.

9 Ick ben verswackt / ende uytermaten seer gebrijselt: ick brulle van het geruysch mijns herten.

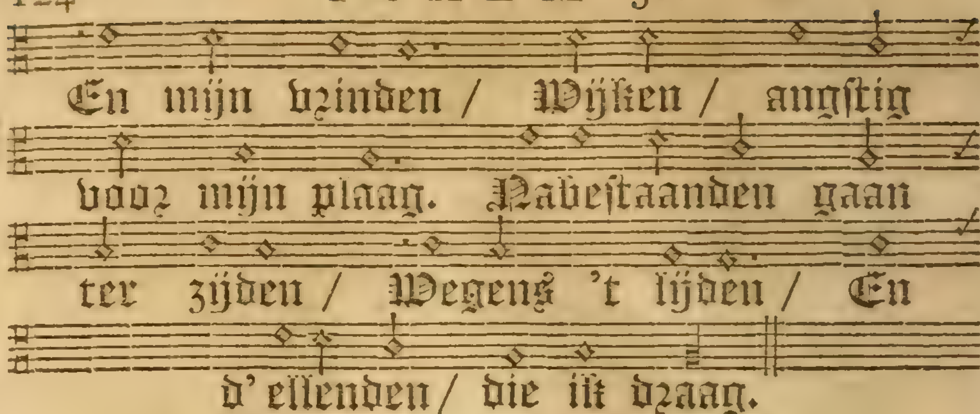
10 Heere / voor u is alle mijne begeerte: ende mijn suchten en is voor u niet verborgen.

11 Mijn herte keert om end' om; mijne kracht heeft my verlaten: ende het licht mijner oogen / oock sy selve / en zijn niet by my.

12 Mijne liefhebbers

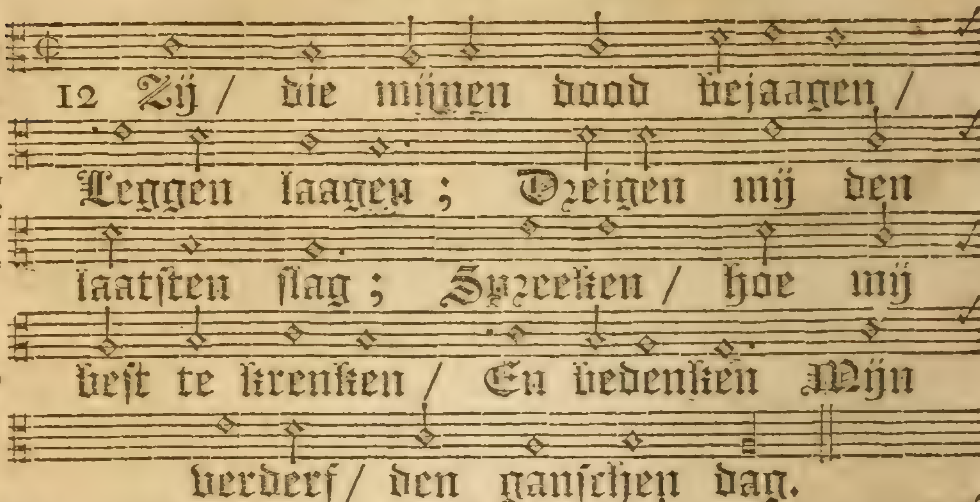
Psalm 38.

ende mijne vrienden staen van tegen over mijne plage; ende mijne naebestaende staen van verre.

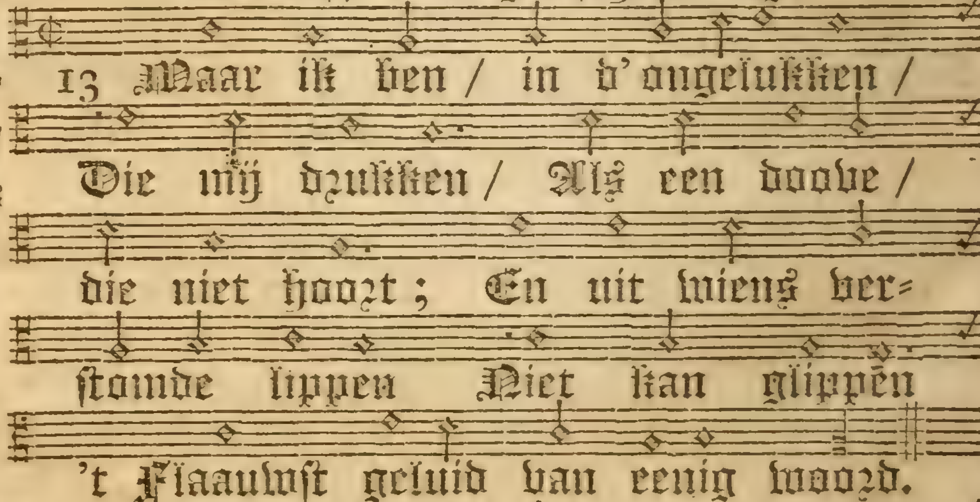

2. PAUZE.

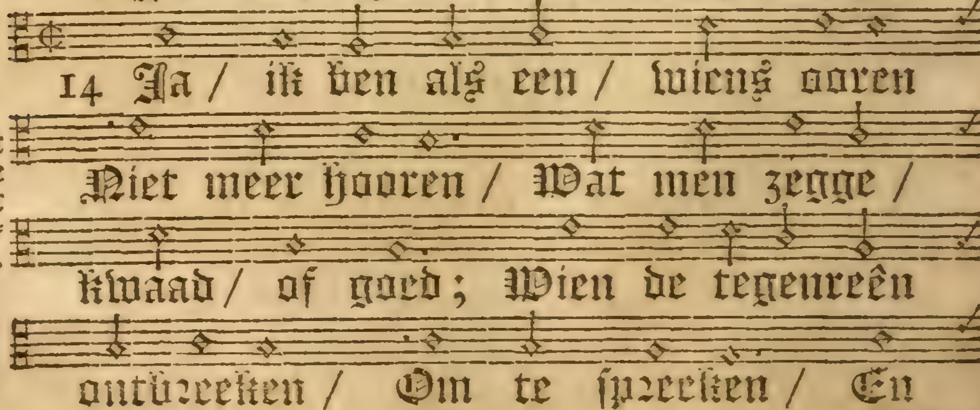
13 Ende die mijne ziele soecken / leggen [my] stricken / ende die mijn quaet soecken / spreken verdervingen; ende sy overdencken den ganschen dagh listen.

14 Ick daerentegen ben als een doove / ick en hoore niet; ende als een stomme / [die] sijnen mont niet op en doet.

15 Ja ick ben als een man / die niet en hoort; ende in wiens mont geene tegenredenen en zijn.

die

die daarom zwijgen moet.

15 Want / o trouw en eeuwig We-
zen! In mijn vreezen Staat mijn
hoop op U alleen: Gij / mijn God /
zult in ellenden Bijstand zenden / En
verhooren mijn gebeên.

16 't Zei: laat nooit mijn bitter lij-
den Hen verblijden In hunn' trot-
schen euvelmoed; Wijl die boozen
juichen zouden / Als z'aanschouwden
't Wanklen van mijn' zwakken voet.

3. PAUZE.

17 Want / o Heer! ik ben aan 't
zinken / En tot hinken Ieder oo-
genblik gereed. 't Heb mijn smert
en onvermogen Steeds voor oogen /
Bij 't voorzuitzicht van mijn leed.

18 't Wil mijn misdaên / die U ter-
gen / Niet verbergen; Ik bedek
voor

Psalm 38.

16 Want op u / HEERE / hoop' ick: gy sult verhooren Heere mijn Godt.

17 Want ick seyde; Dat sy hen doch over my niet en verblijden! wanneer mijn voet soude wanckelen / so souden sy hen tegen my groot maken.

18 Want ick ben tot hincken gereet: ende mijne smerte is steets voor my

19 Want ick make [u] mijne ongerechtigheyt bekent: Ick ben

Psalm 38.

Bekommert van wegen mijne sonde.

voor U die niet. 'k Ben van we=
gen al mijn zonden / Die mij won=
den / Vol van kommer en verdriet.

20 Maer mijne vyanden zijn levende / worden machtigh: ende die my om valsche oorsaken haten / worden groot.

19 Maar mijn' vijand zie ik leeven /
Hoog verheven / Magtig / vrij van
smert en nood; Die / om valsche
reên vervolgen / Mij vervolgen /
Neemen toe en worden groot.

21 Ende die quaet voor goet vergelden / staen my tegen; om dat ick het goede najage.

20 Zij / die kwaad voor goed ver=
gelden / Lastren / schelden / En ver=
volgen mij gestaâg: Ja / ze zijn op
mij gebeeten; Want zij weeten /
Dat ik naar het goede jaag.

22 En verlaet my niet / o HEERE: mijn Godt / en weest niet verre van my.

21 Zie mij / HEER / wien elk moet
duchten / Tot U vlugten; O mijn
God! verlaat mij niet; Blijf niet / we=
gens mijn gebreken / Ver geweeken;
Toon / dat Gij mijn rampen ziet.

23 Haest u tot mijner

22 Heer / ik voel mijn krachten wij=
ken

ken En bezwijken; Haast U tot mijn hulp/ en red/ Red mij/ Schutsheer/ God der goden/ Troost in nooden/ Groote Hoorder van 't gebed.

Psalm 38.
hulpe; Heere/ mijn heyl.

DE XXXIX. PSALM.

Psalm 39.

Ik zei: nu zal ik letten op mijn paên/ Om met mijn tong niet t'overtreên; Ik zal geen woord uit mijnen mond doen gaan/ Maar breidlen dien in tegenheên; Terwijl hij/ die mij boos'lijk tegenstreeft/ Nog daaglijks mij voor oogen zweeft.

1 Een Psalm Davids/ voor den Oppersangmeester/ voor Jeduthun.
2 Ick seyde; Ick sal mijne wegen bewaren/ dat ick niet en sondige met mijne tonge/ ick sal mijnen mont met eenen breydel bewaren; terwijlen de godtloose noch tegen over my is.

2 Ik was verstomd/ ik sprak van 't goede niet; Maar dit verzwaarde mijne smart/ Mijn geest werd heet in 't binnenst door verdriet: Een vuur ontstak mijn peinzend hart/ Dat/ ondanks mijn besluiten/ in mijn leed/ Mijn tong op 't laatst dus spreeken deed:

3 Ick was verstomt [door] stilswijgen/ ick sweegh van het goede; maer mijne smerte wert verswaert.
4 Mijn herte wert heet in mijn binnenste/ een vyer entbrande in mijne overdenckinge; [doe] sprack ick met mijne tonge:

Pſalm 39.

5 HEERE/ maeckt my bekent mijn eynde/ ende welcke de mate mijner dagen zy; dat ick weete/ hoe verganckelick ick zy.

6 Siet/ gy hebt mijne dagen een hantbreet geſtelt/ ende mijn leeftijt is als niets voor u; immers is een yeder mensche/ [hoe] vaſt hy ſtaet/ enkel ydelheyt/ Sela!

7 Immers wandelt de mensche [als] in een beelt/ immers woelenſe ydelick: men brengt by een/ ende men weet niet wie 't nae ſich nemen ſal.

3 „ O HEER! ontdekt mijn levenseind aan
„ mij; Mijn dagen zijn bij U geteld; Ai!
„ leer mij/ hoe vergankelijk ik zij; Een
„ handbreed is mijn tijd geſteld; Ja/ die
„ is niets; want/ ſchoon de menſch zich
„ vleit/ De ſterkſt' is enkel ijdelheid.

4 „ Gaat niet de menſch/ als in een
„ beeld/ daar heen/ Gelijk een ſchaduw/
„ die verdwijnt: Men woelt vergeefs;
„ men brengt met zorg bij een Al wat
„ op aard begeerlijk ſchijnt; En nie-
„ mand is verzekerd/ wie eens al Die
„ goedren naar zich neemen zal."

PAUZE.

8 Ende nu/ wat verwacht' ick/ o Heere? mijn hope/ die is op u.

9 Verloſt my van alle mijne overtredingen: en ſtelt my niet tot eenen ſmaet des dwaſen.

5 Nu dan/ o Heer! wat is 't/ dat
ik verwacht? Mijn hoope ſtaat op
U alleen; Verlos mij/ door uw on-
weêrſtaanbre kracht/ Van al mijn
ongerechtigheên/ En ſtel mij niet/
ge-

getrouwe Toeverlaat / Den dwaa-
sen sterveling tot een' smaad.

6 Ik ben verstomd / en zal mijn' mond
voortaan Niet open doen / wijl Gij het
deedt. Neem uwe plaag van mij ; houd op
van slaan / En maak een einde van mijn
leed : Mijn kracht bezwijkt / omdat mij
uwe hand Zoo fel bestrijdt van alle kant.

7 Wanneer uw straf op eenen sterveling
stort / Omdat hij uwe wet vergeet / Ver-
dwijnt zijn glans / zijn kracht vergaat
in 't kort / Gelijk de schoonheid van een
kleed / Waar over zich alom de mot ver-
spreidt : Gewis / de mensch is ijdelheid !

8 Hoor mijn gebed / mijn bang ge-
roep / o HEER! Daar 'k schreiend U
mijn leed vertoon ; Ik / die bij U /
als vreemdeling / verkeer / En hier /
gelijk mijn vaders / woon. Ai ! wend

Psalm 39.

10 Ick ben verstomt / ick en sal mijnen mont niet opdoen ; want gy hebt het gedaen.

11 Neemt uwe plage van op my wech ; ick ben bezweken van de bestrijdinge uwer hant.

12 Kastijdt gy yemant met straffingen om de ongerechtigheyt / so duet gy sijne bevalligheyt smelten als eene motte ; Immers is een yeder mensche ydelheyt / Sela!

13 Hoort / HEERE / mijn gebedt / ende neemt mijn geroep ter ooren / swijgt niet tot mijne tranen : want ick ben een vreemdelingh by u ; een bijwoonder / gelijck alle mijne vaders.

14 Wendt u van my af/ dat ick my verquicke/ eer dan ick henen gae/ ende ick niet [meer] en zy.

uw hand en plaagen van mij af; Verkwikt mij/ eer ik daal in 't graf.

Psalm 40.

1 Davids Psalm/ voor den Opperfangmeester.

2 Ick hebbe den HEERE lange verwacht; ende hy heeft sich tot my geneygt/ ende mijn geroep gehoort.

3 Ende hy heeft my uyt eenen ruyschenden kuyl/ uyt moddeligh slijck opgehaelt; ende heeft mijne voeten op eenen rotzsteen gestelt/ hy heeft mijne gangen vastgemaeckt.

4 Ende hy heeft een nieuw liedt in mijnen mont gegeven/ eenen lofsangh onsen Gode: vele sullen 't sien/ ende vreesen/ ende op den HEERE vertrouwen.

5 Welgelucksaligh is de man/ die den HEERE tot sijn vertrouwen stelt; ende niet omsiet nae de hoo-

De XL. Psalm.

'k Heb lang den Heer in mijnen druk verwacht/ En Hij heeft zich tot mij geneigd; Ik riep/ door nood op nood bedreigd/ Hij gaf gehoor aan mijne jammerklagt. Mij/ in den kuil verzonken/ Mij heeft Hij hulp geschonken/ Gevoerd uit moddrig slijk; Mij op een rots gezet/ Daar ik/ met vasten tred/ Die jammerkolk ontwijk.

2 Hij geeft m'op nieuw een danklied tot zijn eer/ Een' lofzang: veelen zullen 't zien/ En God' eerbiedig hulde biên; Hem vreezen/ en vertrouwen op den Heer. Wel hem/ die 't Opperwezen Dus kinderlijk mag vreezen/ Op Hem vertrouwen stelt/ En/ in gevaar/

vaar / geen kracht Van ijdle trots-
aarts wacht; Van leugen / of geweld.
3 Mijn God / Gij hebt uw wondren
groot gemaakt: Wie is 't die 't onbe-
paald getal Van uw gedachten melden
zal? Wat geest zoo vlug / wat tong
zoo wel bespraakt? Geen slagtvee / geen
altaaren / Vol spijz' een offer / waren
Het voorwerp van uw' lust; Gij hebt
mij / naar uw woord / Mijn ooren
doorgeboord / En 't lichaam toegerust.
4 Brandofferen / noch offer voor de
schuld / Voldeeden aan uw' eisch /
noch eer; Toen zeid' ik: zie / ik kom /
o Heer! De rol des boeks is met mijn'
naam vervuld. Mijn ziel / U opge-
draagen / Wil U alleen behaagen;
Mijn liefd' en ijver brandt: Ik draag
uw heil'ge wet / Die Gij den sterveling
zet /

Psalm 40.

vaerdige / ende die tot leugen afwijcken.

6 Gy / o HEERE mijn Godt / hebt uwe wonderen / ende uwe gedachten aen ons vele gemaeckt; men kanse niet in ordre by u verhalen: sal ickse verkondigen ende uytspreken / so zijnse menigvuldiger dan dat ickse soude konnen vertellen.

7 Gy en hebt geenen lust gehadt aen slacht-offer ende spijs-offer / gy hebt my de ooren doorboort: brand-offer noch sond-offer en hebt gy niet ge-eyscht.

8 Doe seyd' ick / Siet ick kome: in de rolle des boecks is van my geschreven.

9 Ick hebbe lust / o mijn Godt / om uwe welbehagen te doen: ende uwe wet is in 't midden mijns ingewants.

Psalm 40.

zet / In 't binnenst ingewand.

PAUZE.

5 Uw heilleer wordt door mij alom verbreid; 'k Bedwing mijn tong en lippen niet; Gij weet het / HEER / die alles ziet; Mijn hart verbergt nooit uw gerechtigheid; Uw waarheid doe ik hooren; Uw heil / den mensch beschooren / Vloeit daaglijks uit mijn' mond; Uw gunst / uw trouw / uw woord En godsgeheimen / hoort Uw talrijk volk in 't rond.

6 G' onthoudt / o HEER! dan uw barmhartigheên Mij nooit / in knellend zielsgevaar; Dat mij uw gunst en trouw bewaar' / Daar ik door ramp op ramp mij vind bestreên. Ik voel mij aangegreepen Door zonden / fel beneepen / Een heir niet t' overzien; Die ik veel min-

10 Ick boodschappe de gerechtigheyt in de groote gemeynte; siet / mijne lippen en bedwing' ick niet: HEERE gy weet het.

11 Uwe gerechtigheyt bedeck' ick niet in 't midden mijns herten; uwe waerheyt ende uw heyl spreeck' ick uyt: uwe weldadigheyt ende uwe trouwe en verheele ick niet in de groote gemeynte.

12 Gy / o HEERE / sult uwe barmhertigheden van my niet onthouden: laet uwe weldadigheyt ende uwe trouwe my gedueriglick behoeden.

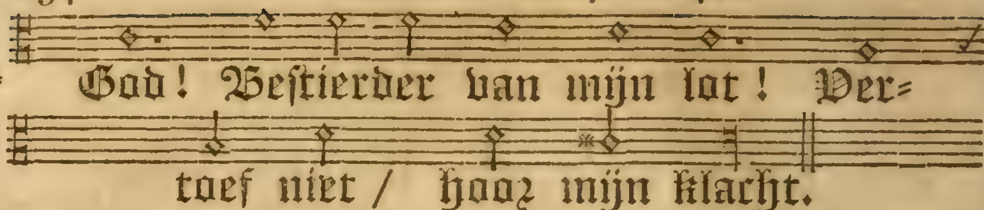
13 Want quaden tot sonder getal toe / hebben my omgeven / mijne ongerechtigheden hebben my aengegrepen dat ick niet en hebben konnen sien; sy zijn

minder/ dan Mijn hoofdhair/ tellen
kan; Zij doen mijn krachten vliën.
7 't Behaag' U mij te redden uit den
nood/ O Heer! bied vaardig onder=
stand; En overstort met schaamt' en
schand' Hen/ die mijn ziel vervolgen tot
den dood; Laat z'/ achterwaards ge=
dreeven/ Met schand' in 't vlugten snee=
ven/ Wier lust is in mijn kwaad; Ver=
woesting zij de loon/ Voor al den schimp
en hoon Van hem/ die mij versmaadt.
8 Verheug het volk/ verblijdt hen alle/
Heer/ Die naar U zoeken t'elken
stond; Leg steeds uw vrienden in
den mond: „Den grooten God zij
„eeuwig lof en eer!" Schoon 'k arm
ben en ellendig/ Denkt God aan
mij bestendig: Gij zijt mijn hulp/
mijn kracht/ Mijn Redder/ o mijn
God!

Psalm 40.
menighvuldi-
ger dan de
hairen mijns
hoofts/ ende
mijn herte
heeft my ver-
laten.
14 Het beha-
ge u/ HEE-
RE/ my te
verlossen:
HEERE
haest u tot
mijner hulpe.
15 Laetse
te samen be-
schaemt/ ende
schaemroot
worden/ die
mijne ziele
soecken/ om
die te vernie-
len: laetse ach-
terwaerts ge-
dreven wor-
den/ ende te
schande wor-
den/ die lust
hebben aen
mijn quaet.
16 Laetse
verwoestet
worden tot
loon harer be-
schaminge;
die van my
seggen, Ha/ ha!
17 Laet in u
vrolick ende
verblijdt zijn/
alle die u soec-
ken; laet de
lief hebbers
uwes heyls
gedurighlick
seggen/ De
HEERE
zy groot ge-
maeckt.
18 Ick ben
wel elendigh
ende nootdruf-
tigh; [maer]
de Heere
denckt aen
my: Gy zijt
mijne hulpe/
ende mijn be-
vrijder; o mijn

Psalm 40.

Godt / en vertoeft niet.

toef niet / hoor mijn klacht.

Psalm 41.

De XLI. Psalm.

1 Een Psalm Davids / voor den Oppersangmeester.
2 Welgeluckfaligh is hy / die sich verstandiglick draegt tegen eenen elendigen: De HEERE sal hem bevrijden ten dage des quaets.
3 De HEERE sal hem bewaren / ende sal hem by 't leven behouden / hy sal op aerden geluckfaligh gemaeckt worden: En geeft hem oock niet over in sijner vyanden begeerte.
4 De HEERE sal hem ondersteunen op het sieckbedde; in sijne krenckheyt verandert gy sijn gantsche leger.
5 Ick seyde / O HEERE / zijt my genadigh; geneest mijne ziele / want ick hebbe tegen u gesondigt.

Welzalig hij / die zich verstandig draagt Bij een ellendig mensch! De HEER zal hem / wanneer hij treurt en klaagt / Bevrijden naar zijn' wensch; Behoeden / en doen leeven / hier op aard / In vreê en zaligheid / Nooit van zijn' God verlaaten / maar bewaard Voor 's vijands boos beleid.

2 De HEER zal hem / op 't ziekbed neêrgestort / Versterken door zijn kracht; Gij maakt / dat zelfs zijn gansche leger word' Veranderd door uw magt. Ik heb tot God geroepen om genaê; 'k Zei in mijn' angst en leed: Genees mij / HEER / die bij U schuldig sta / En tegen U misdeed.

3 In

3 In plaats van troost vervolgt mij 's vij-
ands blaam; Zij zeggen tot elkaâr: ,, Waar
,, blijft zijn dood? wanneer vergaat zijn
,, naam?" Komt iemand van die schaar
Om mij te zien; dan spreekt hij valsch /
en smeedt Mij kwaad / zoo veel hij kan;
Als hij te rug van mij naar buiten
treedt / Spreekt hij er andren van.

PAUZE.

4 Zij momplen saam / verwuld met
bittren haat; Van raatslaan nim-
mer moê / Bedenken zij een god-
deloos verraad; Men zegt: ,, Gods
geesselroê Treft hem gewis; een
,, schendaad kleeft hem aan; Hij
,, ligt voor eeuwig neêr: Nu zult
,, gij hem niet weder op zien staan /
,, Hersteld gelijk weleer."

5 Zelfs hij / op wien ik voormaals
heb

Psalm 41

6 Mijne vyanden spreken quaet van my / [seggende,] Wanneer sal hy sterven / ende sijn naem vergaen?

7 Ende so [yemant van hen] komt om [my] te sien / hy spreeckt valsheyt / sijn herte vergadert sich onrecht; gaet hy uyt nae buyten / hy spreeckt 'er van.

8 Alle mijne haters mompelen t'samen tegen my / sy bedencken tegen my 't gene my quaet is / [seggende:]

9 Een Belials stuck kleeft hem aen: ende hy die nederleyt en sal niet weder-opstaen.

10 Selfs de man mijnes

Psalm 41.

breders / op welcken ick vertrouwde / die mijn broot at / heeft de versenen tegen my grootelicks verheven.

Heb vertrouwd / Mijn vree- en disch-
genoot / Verhief zijn hiel / en sloeg mij
fier en stout / Terwijl hij at mijn
brood.

11 Maer gy / o HEERE / zijt my genadigh / ende richt my op: ende ick sal 't hen vergelden.

Maar Gij / o HEER! schiet
tot mijn hulpe toe; Bewijs genaê /
en red / En richt mij op; dat ik vergel-
ding doe / En d' untrouw paalen zett'.

12 Hier by weet' ick / dat gy lust aen my hebt; dat mijn vijant over my niet en sal juychen.

6 Ik ken uw gunst / ik ken uw trouw
hier aan / Dat zich mijn vijand niet
Beroemen zal / noch ik te gronde
gaan; Wijl Gij mij bijstand biedt /

13 Want my aengaende / gy onderhoudt my in mijne oprechtigheyt; ende gy stelt my voor uw aengesichte in eeuwigheyt.

Mij onderhoudt in mijn oprechtig-
heid / En / voor uw aangezicht / Met
teedre zorg en trouwe hulp / geleidt
Naar 't eeuwig zalig licht.

14 Gelooft zy de HEERE / de Godt Israëls / van der eeuwigheyt / ende tot in der eeuwigheyt / Amen / ja Amen.

7 Looft Isrels God; roept / door all'
eeuwigheên / Des HEEREN grootheid
uit: Dat elk met mij zijn' lofzang en
gebeên / Met Amen / Amen / sluit'.

De

DE XLII. PSALM.

Psalm 42.

'T Hijgend hert / de jagt ontkoo-
men / Schreeuwt niet sterker naar 't
genot Van de frissche waterstroo-
men / Dan mijn ziel verlangt naar
God. Ja / mijn ziel dorst naar den
Heer: God des levens / ach! wan-
neer Zal ik naadren voor uw oogen;
In uw huis uw' naam verhoogen?

2 'k Heb mijn traanen / onder 't
klaagen / Tot mijn spijze / dag en
nacht / Daar mij spotters durven
vraagen: „Waar is God / dien gij
„verwacht?" Mijn benaauwde ziel
versmelt / Als zij zich voor oogen
stelt / Hoe ik / onder stem en snaaren /
Feest hield met Gods blijde schaaren.

3 O mijn ziel! wat buigt g'u neder?
Waartoe zijt g' in mij ontrust? Voed

het

1 Een Onderwijsinge / voor den Opperſangmeeſter / onder de kinderen van Korah.
2 Gelijck een hert ſchreeuwt nae de waterſtroomen; alſoo ſchreeuwt mijne ziele tot u / o Godt.
3 Mijne ziele dorſtet nae Godt / nae den levendigen Godt: wanneer ſal ick ingaen / ende voor Godts aengeſichte verſchijnen?
4 Mijne tranen zijn my tot ſpijſe dagh ende nacht; om dat ſy den gantſchen dagh tot my ſeggen / Waer is uwe Godt?
5 Ick gedencke daer aen / ende ſtorte mijne ziele uyt in my: om dat ick plach henen te gaen onder de ſchare / [ende] met hen te treden nae Godes huys / met eene ſtemme van vreugdengeſangh / ende lof / [onder] de feeſthoudende menigte.
6 Wat buygt gy u neder / o mijne ziele / ende zijt onruſtigh in my?

Psalm 42.

hoopt op Godt / want ick sal hem nogh loven / voor de verlossingen sijns aengesichts.

het oud vertrouwen weder ; Zoek
in 's Hoogsten lof uw' lust : Want
Gods goedheid zal uw' druk Eens
verwisselen in geluk. Hoop op God ;
sla 't oog naar boven ; Want ik
zal zijn' naam nog looven.

7 O mijn Godt / mijne ziele buygt haer neder in my / daerom gedencke ick uwer uyt het lant der Jordane / ende Hermonim / uyt het kleyn gebergte.

4 'k Denk aan U / ô God! in 't klaa-
gen / Uit de landstreek der Jordaan ;
Van mijn leed doe 't Hermon waagen ;
'k Roep van 't klein gebergt U aan.

8 D'afgront roept tot den afgront / by 't gedruys uwer watergoten : alle uwe baren ende uwe golven zijn over my henen gegaen.

'k Zucht daar kolk en afgrond loeit /
Daar 't gedruis der waatren groeit /
Daar uw golven / daar uw baaren
Mijn benaauwde ziel verbaaren.

PAUZE.

9 [Maer] de HEERE sal des daegs sijne goedertierenheyt gebieden / ende des nachts sal sijn liedt by my zijn ; het

5 Maar de HEER zal uitkomst geeven /
Hij / die 's daags zijn gunst gebiedt :
'k Zal in dit vertrouwen leeven / En
dat melden in mijn lied. 'k Zal zijn'
lof /

lof / zelfs in den nacht / Zingen daar
ik Hem verwacht / En mijn hart /
wat mij moog' treffen / Tot den
God mijns levens heffen.

6 'k Zal tot God / mijn steenrots /
spreeken: „Waarom / Heer / vergeet
„Ge mij? 'k Ga in 't zwart / door
„rouw bezweeken / Om mijns vijands
„dwinglandij / Die mij hoont / mij 't
„hart doorboort / Dat gestaâg deez'
„lastring hoort: Waar is God / op
„wien gij bouwdet / En aan wien
„g' uw zaak vertrouwdet?"

7 O mijn ziel! wat buigt g' u ne-
der? Waartoe zijt g' in mij ontrust?
Voed het oud vertrouwen weder;
Zoek in 's Hoogsten lof uw lust: Me-
nigwerf heeft Hij uw' druk Doen
veranderen in geluk. Hoop op Hem /
sla

Psalm 42. gebedt tot den Godt mijns levens

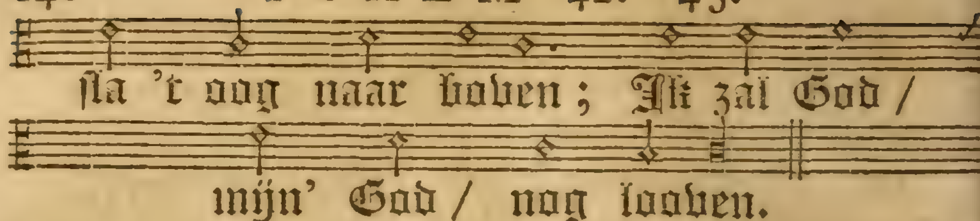
10 Ick sal seggen tot Godt / Mijne steenrotze / waerom vergeet gy my? waerom gae ick in 't swart / van wegen des vyants onderdruckinge.

11 Met eene doodsteke in mijne beenderen hoonen my mijne wederpartijders: als sy den gantschen dagh tot my seggen / Waer is uwe Godt?

12 Wat buygt gy u neder / o mijne ziele / ende wat zijt gy onrustigh in my? Hoopt op Godt / want ick sal hem nogh loven; hy is de menighvuldige verlossinge mijns aengesichts /

Psalm 42.

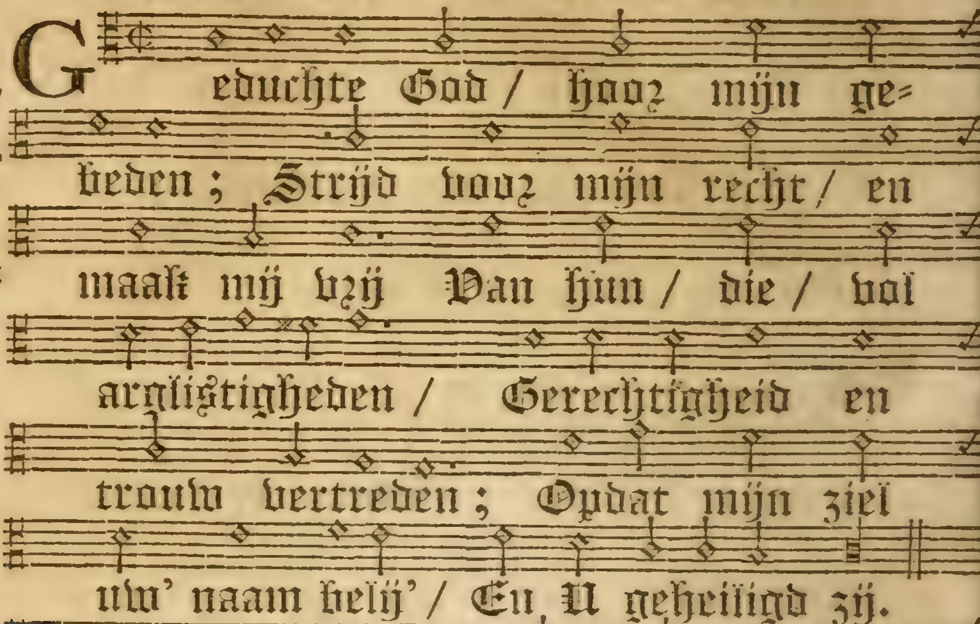
ende mijn Godt.

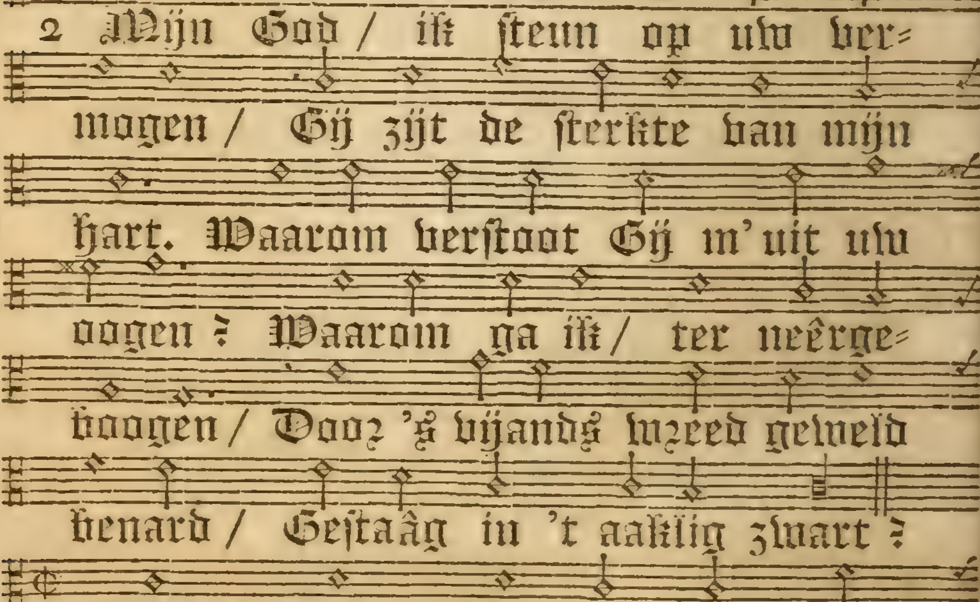
Psalm 43.

De XLIII. Psalm.

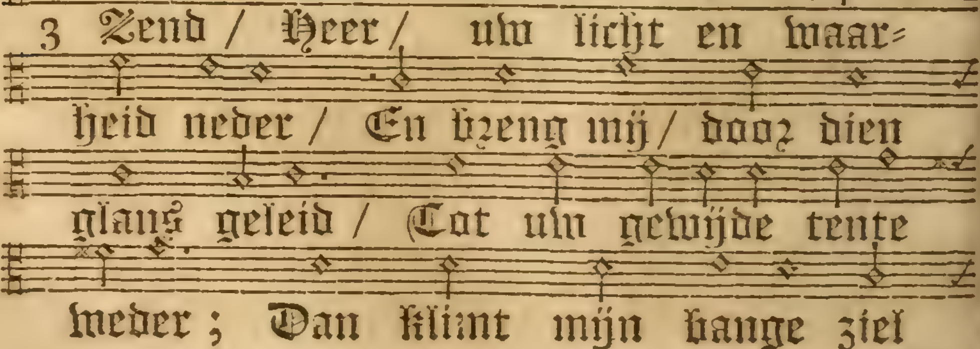
1 Doet my recht / o Godt / ende twist gy mijne twistsake: bevrijdt my van het ongoedertieren volck / van den man des bedrogs ende des onrechts.

2 Want gy zijt de Godt mijner stercke; waerom verstoot gy my [dan]? waerom gae ick steets in 't swart / van wegen des vyants onderdruckinge?

3 Sendt uw licht / ende uwe waerheyt; dat die my leyden; datse my brengen tot den bergh uwer heyligheyt / ende tot uwe wooningen;

ge-

Psalm 43.

gereeder Ten berge van uw heilig-
heid / Daar mij uw gunst verbeidt.

4 Dan ga ik op tot Gods altaaren /
Tot God / mijn' God / de bron van
vreugd ; Dan zal ik / juichend / stem
en snaaren Ten roem van zijne goed-
heid paaren / Die / na kortstondig'
ongeneugt / Mij eindeloos verheugt.

4 Ende dat ick ingae tot Godts altaer / tot den Godt des blijtschaps mijner verheuginge / ende u met de harpe love / o Godt / mijn Godt !

5 Mijn ziel / hoe treurt ge dus ver-
slagen ? Wat zijt g' onrustig in uw
lot ? Berust in 's Heeren welbehagen :
Hij doet welhaast uw heilzon daa-
gen. Uw hoop herleev' / naar zijn
gebod : Mijn redder is mijn God.

5 Wat buygt gy u neder / o mijne ziele / ende wat zijt gy onrustigh in my ? hoopt op Godt / want ick sal hem nogh loven ; hy is de menigvuldige verlossinge mijns aengesichts / ende mijn Godt.

De XLIV. Psalm.

Psalm 44.

O God ! wij mogten met onz'
ooren Weleer van onze vaadren hoo-
ren / Wat werk Gij in hun dagen
wrocht / Hoe G' oudtijds hen met heil
be-

1 Een Onderwijsinge / voor den Opperſangmeester / onder de kinderen van Korah.

2 O Godt / wy hebben 't met onse ooren gehoort / onse vaders

Psalm 44.

bezocht. Gij hebt de heidnen met uw
hand Verdreeven / dat zij 't erf verlie-
ten; Hen fel geplaagd / uw volk geplant /
En op het weeldrigst voort doen schieten.
2 Hun zwaard deed hen dit land niet
erven; Hun arm deed hen geen heil ver-
werven; Maar uwe rechtehand / uw
magt / Heeft hun dien voorspoed toe-
gebragt; De glans van 't godlijk aan-
gezicht Heeft hen de zege weg doen
draagen: Want Gij omscheent hen met
het licht Van uw genadig welbehagen.
3 Gij zelf / o God! die / uit uw woo-
ning / Ons hulp verleendet / zijt mijn
Koning: Verlos ons van 't gedreigde
kwaad; Gebied het heil voor Jakobs
zaad. Gij doet ons onze weêrpartij
Met hoornen stooten in de lenden:
In uwen naam vertreeden wij Die
te-

hebben 't ons vertelt: gy hebt een werck gewrocht in hare dagen / in de dagen van oudts.
3 Gy hebt de Heydenen met uwe hant uyt de besittinge verdreven / maer haerlieden geplant; gy hebt de volcken geplaegt / haerlieden daerentegen doen voortschieten.
4 Want sy hebben het lant niet geerst door haer sweert / ende hare arm heeft hen geen heyl gegeven: maer uwe rechterhant / ende uwe arm / ende het licht uwes aengesichts; om dat gy een welbehagen in hen haddet.
5 Gy selfs zijt mijn Koningh/o Godt; gebiedt de verlossingen Jacobs.
6 Door u sullen wy onse wederpartyders niet hoornen stooten: in uwen name sullen wy vertreden die tegen ons opstaen.

tegen ons de wapens wenden.

4 Stap ik vol moeds ten oorloge;
'k Vertrouw niet op mijn' staalen booge;
Ik weet / dat / in den heeten strijd /
Mij zwaard noch dapperheid bevrijdt.
Maar gij verlost den vreegen Staat / Van
's vijands magt / waarvoor wij duchten:
Ook doet uw hand al wie ons haat Met
schand' en schaamte henen vlugten.

I. PAUZE.

5 't Is God / dien w' onzen Redder
noemen / In wien w' ons al den dag
beroemen. Den lof uws naams / alom
verbreid / Verheffen wij in eeuwigheid.
Maar nu verstoot Gij ons / o Heer! Wij
zien ons hoofd met schand bedekken;
Dewijl Gij met ons heir niet meer / Ter
hulp / als eertijds / uit wilt trekken.

6 Gij doet ons beevend rugwaards wij-
ken!

Psalm 44.

7 Want ick vertrouwe niet op mijnen boge; ende mijn sweert en sal my niet verlossen.

8 Maer gy verlost ons van onse wederpartijders; ende gy maeckt onse haters beschaemt.

9 In Godt roemen wy den gantschen dagh: ende uwen naem sullen wy loven in eeuwigheyt / Sela!

10 Maer [nu] hebt gy ons verstooten / ende te schande gemaeckt; dewijle gy met onse krijgsheyren niet uyt en treckt.

11 Gy doet ons achterwaerts keeren

Psalm 44.

van den wederpartijder: ende onse haters berooven [ons] voor sich.

ken / En steeds voor d' overmagt bezwijken Van haatren / die ons goed en bloed Vast rooven in hunn' euvelmoed. Gelijk de schaapen / die men slagt / Hebt

12 Gy geeft ons over als schapen ter spijse: ende gy verstroyt ons onder de Heydenen.

G' ons aan hun tot spijz' gegeeven; Ons onder 't heidendom gebragt / Daar wij verstrooid / vol kommer / leeven.

13 Gy verkoopt uw volck om geene weerdye; ende gy en verhoogt haren prijs niet.

7 Het volk / dat Gij hebt uitverkooren / Verkoopt G' aan die uw erfdeel stooren / Voor geen waardij / hoe min men bied'; En hunnen prijs verhoogt Gij niet. Gij

14 Gy stelt ons onsen naebueren tot smaet; tot spot ende schimp den genen / die romtom ons zijn.

stelt ons tot een' bittren smaad Voor schampre buuren / die ons hoonen: De spot en schimp straalt van 't gelaat Der volken / die rondom ons woonen.

15 Gy stelt ons tot een spreeckwoort onder de Heydenen: tot eene hooftschuddinge onder de volckeren.

8 Gij doet ons tot een spreekwoord strekken Den heidnen / daar G' ons heen doet trekken; En 't volk / dat ons te snood berooft / Schudt over ons / afkeerig /

rig / 't hoofd : Mijn schande stelt men
valsch in 't licht / 'T is nimmer uit
mijn oog geweeken ; De schaamte
dekt mijn aangezicht / Zoo dat ik 't
hoofd niet op durf steeken.

9 De stem des hooners moet ik hooren ;
Zijn lastertaal klinkt mij in d' ooren ;
De booze vijand koelt zijn' moed / En
dorst wraakgierig naar ons bloed. Wij
hebben echter in die smart / Schoon
wij dit alles ondervonden / U niet
vergeeten in ons hart / Noch trouw-
loos uw verbond geschonden.

2. PAUZE.

10 Ons hart heeft zich van U / in noo-
den / Niet afgekeerd tot valsche goden ;
En onze gang week niet van 't pad /
Dat Gij ons voorgeschreeven hadt : Al
hebt G' ons / in uw' toornegloed / Ver-

Psalm 44.

16 Mijne schande is den gantschen dagh voor my : ende de schaemte mijns aengesichts bedeckt my.

17 Om de stemme des hooners / ende des lasteraers ; van wegen den vyant / ende den wraecksgierigen.

18 Dit alles is ons overgekomen / nochtans en hebben wy uwer niet vergeten, nochte valschelick gehandelt tegen uw verbont.

19 Ons herte en is niet achterwaerts gekeert ; noch onse gangh geweken van uw padt.

20 Hoewel gy ons verplettert hebt

Psalm 44.

In eene plaetse der draken; ende ons met eene doots-schaduwe bedeckt hebt.

pletterd in een plaats der draaken /
En ons verdrukt en bang gemoed De
doodsvalleien doen genaaken.

21 So wy den naem onses Godts hadden vergeten; ende onse handen tot eenen vreemden Godt uytgebreydt;

11 Ja / hadden w' / in dien druk ge-
zeten / Den naam van onzen God ver-
geeten / De handen / in verlegenheid /
Tot vreemde goden uitgebreid : Zou

22 Soude Godt sulcks niet ondersoecken? want hy weet de verborgenheden des herten.

God / naar zijn onkreukbaar recht /
Die euveldaad niet onderzoeken? Al
wat in 't hart wordt overlegd Kent
Hij / tot in de diepste hoeken.

23 Maer om uwent wille worden wy den gantschen dagh gedoodt; wy worden geacht als slachtschapen.

12 Maar wij / om uwentwil verdreeven /
Verliezen / al den dag / het leven; Wij
worden slechts van hun geacht / Als
schaapen / voor het mes gebragt. Waak

24 Waeckt op / waerom soudt gy slapen / Heere? Ontwaeckt / en verstoot niet in eeuwigheyt.

op / o Heer! waarom toch zoudt Gij
slaapen / en de smert vergrooten? Ont-
waak / toon / dat G' ons nog aanschouwt /
En ons niet eeuwig wilt verstooten.

13 Waar-

13 Waarom / daar wij uw' bijstand ver-
gen / Zoudt Gij uw aangezicht verber-
gen ? Waarom vergeeten onz' ellend'
En onderdrukking zonder end ? Want
onze ziel / die naauwlijks leeft / Is
treurig in het stof gebogen ; Daar
onze buik aan d'aarde kleeft / Bezwij-
ken wij in onvermogen.

14 Sta op / o God ! toon medelijden /
Laat ons uw' arm van nood bevrijden :
Verlos ons uit den angst / o Heer ! Zoo
krijgt uw goedheid eeuwig d'eer.

Psalm 44

25 Waerom sondt gy uw aengesicht verbergen ? onse ellende / ende onse onderdruckinge vergeten ?

26 Want onse ziele is in het stof nedergebogen ; onse buyck kleeft aen d'aerde.

27 Staet op / ons ter hulpe / ende verlost ons om uwer goedertierenheyt wille.

DE XLV. PSALM.

Mijn hart / vervuld met heilbespie-
gelingen / Zal 't schoonste lied van eenen
Koning zingen ; Terwijl de Geest mijn
gladde tonge drijft / Is z' als de pen van
een' / die vaardig schrijft. Beminlijk Vorst /
uw schoonheid / hoog te looven / Gaat

Psalm 45.

1 Een Onderwijsinge / een Liedt der liefden / voor den Oppersangmeester / onder de kinderen van Korah / op Schoschannim.

2 Myn herte geeft een goede reden op : Ick segge mijne gedichten uyt van eenen koningh ; mijne tonge is eene penne eens veerdigen schrijvers.

Psalm 45.

3 Gy zijt veel schoonder dan de menschen kinderen; genade is uytgestort in uwe lippen: daerom heeft u Godt gesegent in eeuwigheyt.

al het schoon der menschen ver te boven;
Genaê is op uw lippen uitgestort/ Des
G'eeuwiglijk van God gezegend wordt.

4 Gordt uw sweert aen de heupe/ o Helt; uwe majesteyt ende uwe heerlickheyt.

2 Gord/ gord/ o Held! uw zwaard aan
uwe zijde/ Uw blinkend zwaard/ zoo
scherp gewet ten strijde; Vertoon uw'
glans/ vertoon uw majesteit; Rijd ze-
gerijk in uwe heerlijkheid Op 't zui-
vre woord der waarheid; rijd voor-
spoedig/ En heersch alom rechtvaar-
dig en zachtmoedig; Uw rechtehand
zal 't godlijk rijk behoên/ En in den
krijg geduchte daaden doen.

5 Ende rijdt voorspoediglick [in] uwe heerlickheyt/ op het woort der waerheyt/ ende rechtveerdige sachtmoedigheyt: ende uwe rechterhant sal u vreeslicke dingen leeren.

3 Uw pijlen/ fel van uwen boog gedre-
ven/ Zijn scherp/ en doen geheele vol-
ken beeven; Zij vellen neêr wat uw ver-
mogen tart/ En dringen diep in 's vijands
wreevlig hart. Gij zult/ o God! in eeu-
wigheid bekleeden Den vasten troon
van

6 Uwe pijlen zijn scherp/ volcken sullen onder u vallen: [sy treffen] in 't herte van des Konings vyanden.

7 Uwe throon/ o Godt/ is eeuwiglick ende altoos; het

van uw gerechtigheden: De rijksstaf /
dien uw hooge majesteit In 't Godsrijk
zwaait / heerscht met rechtmaatigheid.

4 O God! uw God heeft mild U over-
gooten Met vreugdezalf / meer dan uw
meêgenooten / Omdat uw ziel de godde-
loosheid haat / En 't recht bemint. Uw
vorstlijk rijksgewaad / U toegevoerd uit
elpenbeenen hoven / Vol edlen geur /
doet elk uw hoogheid looven; Hoe ruikt
de myrrh' en kassie wijd en zijd / En
d'aloë / wier geur uw ziel verblijdt!

PAUZE.

5 Men ziet U blij / in staatelijke reien /
Door dochtren zelfs van koningen ge-
leien: De Koningin staat aan uw rech-
terhand In 't fijnste goud van Ofirs
mijnrijk land. O Dochter! hoor / en zie /
en neig uw ooren; Verlaat / vergeet /
wat

Psalm 45.
scepter uwes Koninckrijckes is een scepter der rechtmatigheyt.

8 Gy hebt gerechtigheyt lief / ende haet godtloosheyt: Daerom heeft u / o Godt / uwe Godt gesalft met vreugden-olie boven uwe medegenooten.
9 Alle uwe kleederen zijn myrrhe / ende aloë / [ende] kassie; uyt de elpenbeenen paleysen / van waer sy u verblijden.

10 Dochters van Koningen zijn onder uwe kostelicke [staetdochteren]; de Koninginne staet aen uwe rechterhant / in 't fijnste gout van Ophir.
11 Hoort / o dochter / ende siet / ende neygt uwe oore; ende vergeet uw volck / ende

Psalm 45.

uwes vaders huys.

wat ooit u kon bekooren / Uws vaders huis / uw volk / en wat voorheen U dierbaar en beminnenswaardig scheen.

12 So sal de Koningh lust hebben aen uwe schoonheyt; Dewijle hy uwe Heer is / so buygt u voor hem neder.

6 Dan zal de Vorst van al uw schoon genieten; Hij is uw Heer / dies moet g'u voor Hem buigen: 't Zie Cyrus dan / die rijke weereldstad / U hulde doen / en offren schat op schat. De Koningstelg / die Hij zijn Bruid wil noemen / Is meest om haar inwendig schoon te roemen; 't Borduursel is / naar vorstelijken staat / Van louter goud gewerkt in 't praalgewaad.

13 Ende de dochter van Cyrus / de rijcke onder den volcke / sullen uw aengesichte met geschenck smeecken.

14 Des Konings dochter is geheel verheerlickt inwendigh; hare kleedinge is van gouden bordeuersel.

15 In gestickte kleederen sal sy tot den Koningh geleydt worden; de jonge dochteren [die] achter haer zijn / hare medegesellinnen / sullen tot u gebracht worden.

7 Straks leidt men haar in staatsij / uit haar wooning / In kleeding / rijk gestikt / tot haaren Koningh: Zoo treedt zij voort met al den maagdenstoet / Die haar verzelt / U vrolijk te gemoet. Zij zullen blij / geleid met lofgezangen / De vreugde voên / die afstraalt van haar wangen / Tot

16 Sy sullen geleydt worden met alle blijtschap ende verheuginge; sy sullen

Tot zij / daar elk gewaagt van haaren lof /
Ter bruiloft treên in 't Koninglijke hof.
8 In plaats van uw doorlucht' en vroo-
me vaadren / Zult Gij eerlang uw zoo-
nen zien vergaadren / En stellen hen door
uw geduchte hand / Al 't aardrijk door /
in vorstelijken stand. Ik zal uw' naam
bij elk geslacht doen kennen ; Van kind
tot kind zal 't zich aan U gewennen : Zoo
rolt uw lof op 't ruime weereldrond / In
eeuwigheid / uit aller volkren mond.

Psalm 45. ingaen in des Konings palcys.

17 In plaetse van uwe vaderen / sullen uwe sonen zijn ; gy sultse tot Vorsten setten over de gantsche aerde.

18 Ick sal uwes naems doen gedencken van elcken geslachte tot geslachte : daerom sullen u de volcken loven eeuwiglick ende altoos.

De XLVI. Psalm.

God is een toevlugt voor de zijnen ;
Hun sterkt' / als zij door droefheid kwij-
nen ; Zij werden steeds zijn hulp ge-
waar In zielbenaauwdheid / in gevaar :
Dies zal geen vrees ons doen bezwijken /
Schoon d' aard uit haare plaats mogt
wijken ; Schoon 't hoogst gebergt uit zij-
ne

Psalm 46

1 Een Liedt op Alamoth / voor den Opperfangmeester / onder de kinderen van Korah.

2 Godt is ons eene toevlucht / ende stercke : hy is krachtelick bevonden eene hulpe in benauwtheden.

3 Daerom sullen wy niet vreesen / al veranderde de aerde [hare plaetse] / ende al wierden de bergen versett

Pſalm 46.

in 't herte van de zeen.

ne ſteê Verzet wierd in het hart der zee.

4 Laet hare wateren bruyſen / laetſe beroert worden: Laet de bergen daveren / door derſelver verheffinge / Sela!

2 Laat vrij het ſchuimend zeenat bruiſ-
ſchen; D'ontroerde waatren hevig ruiſ-
ſchen; De golven moogen / door haar
woên / Het berggevaarte daavren doen:

5 De beecksken der riviere / ſullen verblijden de ſtadt Godes; het heyligdom der wooningen des Allerhoogſten.

De ſtad / het heiligdom / de wooning
Van God / den allerhoogſten Koning /
Wordt in haar muuren / t'allen tijd /
Door beekjes der rivier verblijd.

6 Godt is in 't midden van haer / sy en ſal niet wanckelen; Godt ſalſe helpen in 't eenbrecken des morgenſtonts.

3 Geen onheil zal de ſtad verſtooren /
Daar God zijn wooning heeft verkoo-
ren: God zal haar redden uit den nood /
Bij 't daagen van het morgenrood. Men

7 De Heydenen raesden / de Koningrijcken beweegden ſich; hy verhief ſijne ſtemme / de aerde verſmolt.

zag de heidnen kwaad beraamen; De
Koningrijken ſpanden ſamen: Maar
God verhief zijn ſtem / en d'aard Ver-
ſmolt / voor 's Hoogſten toorn vervaard.

PAUZE.

8 De HEERE der heyrſcharen is

4 De HEER / de God der legerſchaaren /

Is

Is met ons; hoedt ons in gevaaren.
De Heer/ de God van Jakobs zaad/ Is
ons een burg/ een toeverlaat. Komt/
wilt op 's HEEREN daaden merken;
Aanschouwt des Hoogsten groote wer-
ken. Zijn magt/ die nooit te stuiten is/
Maakt d'aarde tot een wildernis.

5 God stilt/ alom/ het oorelogen:
Zijn arm verbreekt de taaie boogen;
Doet spies en speer aan stukken slaan/
En wagens door het vuur vergaan.
Laat af! dus spreekt de Heer der hee-
ren: Weet; Ik ben God; elk moet
mij eeren: Het heidendom/ ja 't gansch
heelal Verhooge mij met lofgeschal.

6 De HEER/ de God der legerschaa-
ren/ Is met ons; hoedt ons in ge-
vaaren. De Heer/ de God van Jakobs
zaad/ Is ons een burg/ een toeverlaat.

Psalm 46. met ons: De Godt Jacobs is ons een hoogh vertreck/ Sela!

9 Komet/ aenschouwet de daden des HEEREN; die verwoestingen op aerden aenrecht:

10 Die d'oorlogen doet ophouden tot aen 't eynde der aerden/ den boge verbreeckt/ ende de spiesse ontwee slaet; de wagenen met vyer verbrandt.

11 Latet af/ ende weter/ dat ick Godt ben; Ick sal verhoogt worden onder de Heydenen/ Ick sal verhoogt worden op der aerden.

12 De HEERE der heyrscharen is met ons; De Godt Jacobs is ons een hoogh vertreck/ Sela!

Psalm 47.

De XLVII. Psalm.

1 Een Psalm/ voor den Opperſangmeeſter/ onder de kinderen van Korah.
2 Alle gy volcken/ klappet in de hant: Juychet Gode met eene ſtemme van vreugdengeſangh.

Juicht/ o volken! juicht; Handklapt/ en betuigt Onzen God uw vreugd: Weeſt te ſaam verheugd. Zingt des Hoogſten eer; Buigt u voor Hem neêr Alles ducht zijn kracht: Alles vreeſt zijn magt: Zijne Majeſteit Maakt haar heerlijkheid/ Over 't rond der aard/ Wijd en zijd vermaard.

3 Want de HEERE de Allerhoogſte/ is vreeſlick: een groot Koningh/ over de gantſche aerde.

4 Hy brengt de volcken onder ons; ende de natien onder onſe voeten.

2 Naar Gods wijs beſtel/ Op Gods hoog bevel/ Slaan wij/ door zijn hand/ Volken aan den band/ Die/ door ons verneêrd/ Door ons overheerd/ Strekken tot een blijk Hoe Hij/ liefderijk/ Aan zijn woord gedenkt; D'erfenis ons ſchenkt/ Jakobs heerlijkheid/ Aan hem toegezeid.

5 Hy verkieſt voor ons onſe erffeniſſe; de heerlickheyt Jacobs/ dien hy heeft lief gehadt/ Sela!

6 Godt vaert op met gejuych; de HEERE met geklanck der baſuyne.

3 God vaart/ voor het oog/ Met gejuich omhoog: 't Schel bazuingeluid

Gaâmt

Galmt Gods glorie uit. Heft den lof-
zang aan; Zingt zijn wonderdaên;
Zingt de schoonste stof; Zingt des
Konings lof/ Met een' zuivren galm/
Met een' blijden psalm: Hij/ de
Vorst der aard/ Is die hulde waard.

4 Zingt des Hoogsten eer/ Opdat ieder
leer/ Hoe Hij heerscht alom Over 't
heidendom; Hoe Hij van zijn' troon
Geeft zijn rijksgeboôn/ Daar het al voor
bukt. Edlen/ gansch verrukt/ Nu hun
't godlijk licht Straalt in 't aangezicht/
Deelen in ons lot/ Eeren Abrams God.

5 D'Eersten van den Staat/ Die den
onderzaat/ Naar Gods wijze wet/
Zijn ten schild gezet/ Eeren 's Hoog-
sten magt. God munt uit in kracht.

Psalm 47.

7 Psalmsinget Gode/ psalmsinget: psalmsinget onsen Koningh/ psalmsinget.

8 Want Godt is een Koningh der gantscher aerde; psalmsinget [met] een onderwijsinge.

9 Godt regeert over de Heydenen: Godt sitt op den throon sijner heyligheyt.

10 De Edele der volcken zijn versamelt [tot] het volck des Godts Abrahams: want de Schilden der aerde zijn Godes: hy is seer verheven.

DE XLVIII. PSALM

De HEER is groot; elk zing' zijn' lof

Psalm 48.

1 Een Liedt' een Psalm/ voor de kinderen van Korah.

Psalm 48

lof In Salems stad en tempelhof / Daar

2 De HEERE is groot / ende seer te prijsen; in de stadt onses Godts / [op] den bergh sijner heyligheyt.

onze God / bij zuivre toonen / Op zij-

nen heilgen berg wil woonen. Hoe

3 Schoon van gelegenheyt / eene vreughde der gantscher aerde is de bergh Zion / [aen] de zijden van 't noorden; De stadt des grooten Konings.

schoon / hoe welgelegen / Wat vreugd

voor d'aard / wat zegen / Is Sions

berg! hoe grootsch / hoe blij / Hoe

heerlijk aan de noorder zij'! Wie is 't /

die niet de Godstad roemt / De Stad

des grooten Konings noemt?

4 Godt is in hare paleysen; hy is 'er bekent voor een hoogh vertreck.

2 In haar paleizen vestigt God Zijn'

troon / wordt daar erkend een slot En

hoog vertrek voor 't volk te wee-

5 Want siet / de Koningen waren vergadert; sy waren t' samen voorgetogen.

zen: Geen vorsten heeft men daar te

vreezen. Pas hadden zij / verbonden /

6 [Gelijck] sy 't sagen / alsoo waren sy verwondert: Sy werden verschrickt / sy haesteden wech.

Den togt zich onderwonden; Pas had-

den zij de Stad in 't oog / Of hun

verwondring steeg zoo hoog / Dat

Sion slechts van ver te zien Hen

straks van schrik te rug deed vliên.

3 Daar

Psalm 48.

3 Daar greep hen beving aan / ver- vaard / Vol smert / gelijk een vrouw / die baart. Zoo doet G'een' oosten- wind de kielen Van Tharsis vloot in zee vernielen. Wij zagen / 't geen onz' ooren Voorheen slechts mogten hoo- ren / In deze stad / den troon der eer / Van God / der segerschaaren HEER; Hij zal / door magt en sterke daên / In eeuwigheid haar vast doen staan.

7 Beevinge greepse aldaer aen; smerte als eener barende [vrouwe].

8 Met eenen oosten wint verbreeckt gy de schepen van Tharsis.

9 Gelijck wy gehoort hadden / alsoo hebben wy gesien in de stadt des HEEREN der heyrscharen / in de stadt onses Godts: Godt sal haer bevestigen tot in eeuwigheyt Sela!

PAUZE.

4 Wij / o verheven Majesteit! Geden- ken uw weldaadigheid / In 't midden van uw heilge wooning. Gelijk uw naam is / groote Koning / Bij ons te recht geprezen / Zoo is uw roem ge- reezen / En bij de volken zeer ver- maard / Tot aan het uiterst eind der aard. Uw rechtehand / die 't kwaad niet duldt /

10 O Godt / wy gedencken uwer weldadigheyt; in 't midden uwes Tempels.

11 Gelijck uwe naem is / o Godt / alsoo is uwe roem tot aen de eynden der aerde; uwe rechterhant is vol van gerechtigheyt.

Psalm 48.

duldt / Is met gerechtigheid vervuld.

12 Laet den bergh Zion blijde zijn / laet de dochteren van Juda haer verheugen; om uwer oordeelen wille.

5 Dat Ziöns berg weergalm' van vreugd;
Laat Judaas dochters zijn verheugd;
Wijl Gij haar' vijand sloegt in 't strijden.

13 Gaet rontom Zion / ende omringtse: tellet hare torens.

Gaat Zion rond aan alle zijden;
Telt al de vestingwerken En torens / die 't versterken;

14 Settet uw herte op hare vestinge / beschouwet onderscheydentlick hare paleysen; op dat gy 't den navolgenden geslachte vertellet;

Ja ziet / met een oplettend oog / Paleizen steigren hemelhoog / En stout verduuren al 't geweld / Opdat gij 't aan uw kroost vertelt.

15 Want dese Godt is onse Godt eeuwiglick ende altoos: hy sal ons geleyden tot 'er doot toe.

6 Want deze God is onze God; Hij is ons deel / ons zalig lot / Door tijd noch eeuwigheid te scheiden: Tot dood toe zal Hij ons geleiden.

Psalm 49.

De XLIX. Psalm.

1 Een Psalm / voor den Opperfangmeester / onder de kinderen van Korah.

2 Hoort dit / alle gy volcken: neemt ter ooren / alle inwoonders der werelt.

3 So wel slechte als aenſienlicke / t'sa-

Gij / volken / hoort; waar g' in de weereld woont / 't Zij laag van staat / of hoog / met eer bekroond; 't Zij rijk of arm / komt / luistert naar dit woord.

Mijn

Mijn mond brengt niets dan loutre wijs-
heid voort / Bij mij in 't hart opmerk-
zaam overdacht. Ik neig het oor / daar
't op Gods inspraak wacht / Naar
's Heeren spreuk / en zal u / op de snaaren
Der blijde harp / geheimen openbaaren.

2 Wat zou mij toch doen vreezen in een'
tijd / Waarin het kwaad / het onrecht mij
bestrijdt / Als ik omringd / benaauwd
ben door 't geweld / Dat in mijn' val
zijn hoogst genoegen stelt ? Wat hem
betreft / die op zijn' schat betrouwt /
En al zijn' roem op grooten rijkdom
bouwt ; Zijn schat behoudt zijn' broe-
der niet in 't leven : Hij kan daar-
voor aan God geen losgeld geven.

3 Hij kan dien prijs der ziele / dat rantsoen
Aan God in tijd noch eeuwigheid voldoen :
Hij wenscht vergeefs hier altoos 't licht
te

men rijck ende arm.

4 Mijn mont sal enckel wijsheid spreken: ende de overdenckinge mijns herten sal vol verstants zijn.

5 Ick sal mijn' oore neygen tot eene spreucke: Ick sal mijn verborgen reden openen op de harpe.

6 Waerom soud' ick vreesen in quade dagen / [als] de ongerechtige die op de hielen zijn / my omringen?

7 Aengaende de gene die op haer goet vertrouwen / ende op de veelheyt hares rijckdoms roemen;

8 Niemand van hen sal [sijnen] broeder immermeer konnen verlossen: hy sal Gode sijn rantsoen niet konnen geven:

9 (Want de verlossinge harer ziele is te kostelick / ende sal in eeuwigheyt ophouden :)

Psalm 49.

10 Dat hy oock voortaen gedueriglick soude leven / [ende] de verderbinge niet sien.

11 Want hy siet / dat de wijse sterven / dat t'samen een dwaes ende onvernuftige omkomen; ende haer goet anderen nalaten.

te zien / En / door zijn' schat / het naar
bederf t' ontvliên. Hij ziet elk nur der wij=
zen levensend; Der dwaazen dood blijft
hem niet onbekend: Hij ziet / dat hun
in 't sterven niets kan baaten / Maar
dat zij 't al aan andren overlaaten.

12 Hare binnenste-gedachte is / dat hare huysen sullen zijn in eeuwigheyt / hare wooningen van geslachte tot geslachte: sy noemen de landen nae hare namen.

4 Al zegt zijn hart: „ mijn huis zal eeu=
„ wig staan; Van kind tot kind geduurig
„ overgaan:” Al heeft hij 't land / waar=
op zijn trotsheid roemt / Zijn grootsheid
bouwt / naar zijnen naam genoemd: 't Is
alles wind / daar zich zijn hart meê
streelt: De mensch / hoe mild door 't
aardsch geluk bedeeld / Hoe hoog in eer /
in magt en staat verheven / Vergaat
als 't vee / en derft in 't eind het leven.

13 De mensche nochtans / [die] in weerde is / en blijft niet: hy wort gelijck als de beesten / [die] vergaen.

PAUZE.

5 Hoewel zijn weg niets is dan ijdelheid /
En hij zich zelv' door dwaazen hoogmoed
vleit;

14 Dese hare wegh is eene dwaesheyt van hen: nochtans hebben

vleit; Stapt echter 't kroost/ dat in der
oudren woord Behagen schept/ op 't zelf-
de dwalpad voort: De dood maait ook
dier kindren leven af; Zij volgen hen/
als schaapen/ naar het graf; En in den
dag/ den grooten dag des Heeren/
Zal over hun d'oprechte triomfeeren.

6 Men denkt niet meer aan hunn' voor-
leden staat/ Wijl al hun glans met hun
in 't graf vergaat: Maar na den dood
is 't leven mij bereid; God neemt mij
op in zijne heerlijkheid. Vreest hem
dan niet/ die groote schatten heeft/
Wiens magtig huis in eer en aanzien
leeft; Want hij zal niets in 't sterven
met zich draagen: Zijn naam/ zijn
roem/ 't ligt al ter neêr geslagen.

7 Schoon hij zich op deez' aard in wel-
lust baadt/ En ieder roemt zijn weeld'
en

Psalm 49.

haare nakomelingen een welbehagen in hare woorden/ Sela!

15 Men settse als schapen in 't graf/ de doot salse afweyden; ende de oprechten sullen over hen heerschen in dien morgenstont: ende het graf sal hare gedaente verslijten/ [elck], uyt sijne wooninge.

16 Maer Godt sal mijne ziele van 't geweest des grafs verlossen: want hy sal my opnemen/ Sela!

17 En vreest niet/ wanneer een man rijck wort; wanneer de eere van sijn huys groot wort.

18 Want hy en sal in sijn sterven niet met allen medenemen: sijne eere en sal hem niet nadalen.

19 Hoewel hy sijne ziele in sijn leven segent; ende sy u loven/ om dat

Psalm 49.

gy u selven goet doet:

20 So sal sy [doch] komen tot het geslachte harer vaderen: Tot in eeuwigheyt en sullen sy het licht niet sien.

21 De mensche / [die] in weerde is / ende geen verstant en heeft / woꝛt gelijck als de beesten / [die] vergaen.

en overdaad / Hij daalt nochtans / gelijkt zijn gansch geslacht / Verbzeemd van God / in 's afgronds donkren nacht. Gij dan / o mensch! hoe waard / hoe groot in eer; Zoo gij den wil versmaadt van uwen Heer / Dan gaat gij / als de beesten / haast verlooren: Een wis bederf is u ten lot beschooren.

De L. Psalm.

Psalm 50.

1 Een Psalm Asaphs. De Godt der goden / de HEERE spreeckt / ende roept de aerde; van den opgangh der sonne / tot aen haren ondergangh.

2 Uyt Zion / de volkomenheyt der schoonheyt / verschijnt Godt blinckende.

3 Onse Godt sal komen ende sal niet swijgen: een vyer voor sijn aengesichte sal verteeren; ende rontom hem sal het seer stormen.

Der goden God verheft zijn stem met magt / En roept deez' aard / van daar de zon / met pracht / In 't oosten rijst / tot daar z'in zee verdwijnt: Uit Zion / zoo volkomen schoon / verschijnt God vol van glans / om op zijn' troon' te stijgen; Hij / onze God / Hij komt en zal niet zwijgen.

2 Verteerend vuur gaat voor zijn aanzicht heen; Een felle storm verzelt alom

zijn

zijn treên: Nu Hij zijn volk zal richten
voor elks oog/ Roept Hij tot aard en
hemel van omhoog: „Verzamelt mij
„mijn dierb're gunstgenooten / Die mijn
„verbond op 't heilig offer slooten."

3 De heemlen zijn getuigen van zijn
recht/ Want God is zelf de Rechter/ die
't beslecht. Hoor gij/ mijn volk/ hoor/
Isrel / daar ik tot U spreek en roep:
Ik God/ Ik ben uw God; 'k Bestraf
u niet van wegen d' offeranden / Daar
die gestaâg voor mij op 't outer branden.

4 'k Zal uit uw huis geen var / noch
uit uw kooi Voor 't brandaltaar begee-
ren bok of ooi: Want al 't gediert der
wouden is het mijn'; Wat beesten er op
duizend bergen zijn; Wat vogels ooit
rondom hun toppen vloogen; Het wild
des velds / 't is al in mijn vermogen.

Psalm 50.

4 Hy sal roepen tot den hemel van boven / ende tot de aerde / om sijn volck te richten.

5 Versamelt my mijne gunstgenooten / die mijn verbont maken met offerhande.

6 Ende de hemelen verkondigen sijne gerechtigheyt: want Godt selve is Richter / Sela!

7 Hoort / mijn volck / ende ick sal spreken; Israël / ende ick sal onder u betuygen: Ick Godt / ben uwe Godt.

8 Om uwe offerhanden en sal ick u niet straffen: want uwe brand-offeren zijn steets voor my.

9 Ick sal uyt uw huys geenen varre nemen; [noch] bocken uyt uwe kooyen.

10 Want al het gedierte des wouts is mijne; de beesten op duysent bergen.

11 Ick kenne al 't gevogelte der bergen: ende het wilt des velts is by my.

Psalm 50.

PAUZE.

12 So my hongerde/ ick en soude 't u niet seggen: want mijne is de wereldt ende hare volheyt.
13 Soud' ick stierenvleesch eten/ ofte bockenbloet drincken?

5 Nooit klaagd' ik 't u/ indien ik honger
had; Want d' aard is mijn'/ en al wat zij
bevat. Zou stierenvleesch/ of wat ooit
menschen voedt/ Mijn spijze zijn? mijn
drank der bokken bloed? Neen; offert

14 Offert Gode danck: ende betaelt den Allerhoogsten uwe geloften.

God' uw dankbre lofgezangen; 't Geen gij
belooft moet d' Allerhoogst' ontvangen.

15 Ende roept my aen in den dagh der benauwtheyt: Ick sal der u uythelpen/ ende gy sult my eeren.
16 Maer tot den godtloosen seyt Godt; Wat hebt gy mijne insettingen te vertellen? ende neemt mijn verbont in uwen monde?
17 Delwijle gy de kastijdinge hatet/ ende mijne woorden achter u henen werpt.
18 Indien gy eenen dief siet/ so loopt gy met hem: ende uw deel is met de overspeelders.

6 Roept in den nood tot mij/ uw' God
en Heer; Dan help ik u/ en gij geeft
Gode d' eer. Maar zijne taal tot godde-
loozen luidt: Waarom toch spreekt gij
mijne wetten uit? Wat roemt gij u als
mijn verbondelingen/ Daar g'u door
woord noch straffen laat bedwingen?

7 Ziet gij een' dief/ gij loopt met hem
en steelt; Gij zijt het/ die met overspee-
lers deelt In 't vuil vermaak van hun
ontuchtigheên; Uw mond is vol van
on-

ongebonden reên; Uw snoode tong is afgerecht op liegen, En steeds gewend aan veinzen en bedriegen.

8 Gij zit, gij spreekt van uwen broeder kwaad: Uw moeders zoon vervolgt gij kwâ met smaad, En lastert hem; dit doet ge vrij en blij; Ik zwijg, dies meent ge, dat ik ben als gij: 'k Zal over u een heilig vonnis vellen, En uw gedrag u klaar voor oogen stellen.

9 Verstaat dit toch, vergeeters van Gods wet, Opdat ik niet verscheur', en niemand redd'. Wie 't dankbaar hart mij biedt ter offerand', Die geeft mij eer, en elk, wie met verstand Zijn wegen richt, mag op mijn gunst vertrouwen; Ik zal Gods heil hem eeuwig doen aanschouwen.

19 Uwen mont slaet gy in 't quade: ende uwe tonge koppelt bedrogh.

20 Gy sitt, gy spreeckt tegen uwen broeder, tegen den sone uwer moeder geeft gy lasteringe uyt.

21 Dese dingen doet gy, ende ick swijge; gy meent, dat ick t'eenemael ben gelijck gy: Ick sal u straffen, ende sal het ordentlick voor uwe oogen stellen.

22 Verstaet dit doch, gy Godtvergetende, op dat ick niet en verscheure, ende niemant en redde.

23 Wie danck-offert, die sal my eeren: ende wie [sijnen] wegh [wel] aenstelt, dien sal ick Godts heyl doen sien.

DE

Psalm 51.

De LI. Psalm.

1 Een Psalm Davids / voor den Oppersangmeester.
2 Doe de Propheet Nathan tot hem was gekomen / na dat hy tot Bathseba was ingegaen.
3 Zijt my genadigh / o Godt / nae uwe goedertierenheyt: delgt mijne overtredinge uyt / nae de grootheyt uwer barmhertigheden.
4 Wascht my wel van mijne ongerechtigheyt: ende reynigt my van mijne sonde.

Genaê / o God! genaê / hoor mijn
gebed; Verschoon mij toch naar uw
barmhartigheden; Delg uit mijn schuld/
vergeef mijn overtreeden; Uw goedheid
wordt noch paal noch perk gezet. Ai!
wasch mij wel van ongerechtigheid:
Mijn schuld is zwaar / ik heb uw wet
geschonden; Zie mijn berouw / hoor /
hoe een boeteling pleit / En reinig mij
van al mijn vuile zonden.

5 Want ick kenne mijne overtredingen: ende mijne sonde is steets voor my.
6 Tegen u / u alleen / heb ick gesondigt / ende gedaen dat quaet is in uwe oogen: op dat gy rechtveerdigh zijt in uw spreken / [ende] reyn zijt in uw richten.

2 Want ik gevoel de grootheid van mijn
smaad; Mijn zonde zie 'k mij steeds
voor oogen zweeven: 'k Heb tegen U/
ja U alleen / misdreeven; Uw' wil en
wet / hoe heilig / stout versmaad. Ik
heb gedaan / dat smaad was in uw oog;
Dies ken ik / Heer / uw gramschap
dubbel waardig: 'k Erken mijn schuld:

die

Psalm 51.

die U tot straf bewoog; Uw doen is
rein / uw vonnis gansch rechtvaardig.

3 't Is niet alleen dit kwaad / dat roept
om straf; Neen / 'k ben in ongerech-
tigheid gebooren; Mijn zonde maakt
mij 't voorwerp van uw' tooren / Reeds
van het uur van mijn ontvangnis af.
Zie / Gij hebt lust tot waarheid in 't
gemoed; Gij / Heer / die weet al wat
ik heb misdreeven; Gij / die mijn' geest
met wijsheid hadt gevoed; En in mijn
ziel uw godlijk licht gegeeven.

7 Ziet / ick ben in ongerechtigheyt geboren: ende in sonde heeft my mijne moeder ontfangen.

8 Ziet / gy hebt lust tot waerheyt in het binnenste: ende in 't verborgene maeckt gy my wijsheyt bekent.

4 Ontzondig mij met yzop / en mijn
ziel / Nu gansch melaatsch / zal rein
zijn en geneezen: Wasch mij geheel /
zoo zal ik witter weezen Dan sneeuw /
die versch op 't aardrijk nedervíel. Ai!
geef mij weêr gewenschte zielevreugd;
Laat uit uw' mond mij stof tot blijd-
schap

9 Ontsondigt my met ysop / ende ick sal reyn zijn: wascht my / ende ick sal witter zijn als sneeuw.

10 Doet my vreugde ende blijtschap hooren; dat de beenderen sich verheugen / [die] gy verbrijselt hebt.

Psalm 51.

schap hooren; Zoo wordt op nieuw 't verbrijzeld hart verheugd / En in mijn' geest de waare rust herbooren.

PAUZE.

11 Verbergt uw aengesicht van mijne sonden: ende delgt uyt alle mijne ongerechtigheden.

5 Verberg uw oog van mijn bedreeven kwaad / Waardoor mijn ziel gevoelt de diepste wonden: Delg / delg toch uit mijn schuld en al mijn zonden / En spreek mij vrij van mijne gruweldaad.

12 Schept my een reyn herte / o Godt: ende vernieuwt in 't binnenste van my eenen vasten geest.

Herschep mijn hart / en reinig Gij / o Heer! Die vuile bron van al mijn wanbedrijven; Vernieuw in mij een' vasten geest / en leer Mij aan uw' dienst oprecht verbonden blijven.

13 En verwerpt my niet van uw aengesicht: ende en neemt uwen Heyligen Geest niet van my.

6 Verwerp mij van uw aangezicht toch niet: Ai! laat van mij uw' heilgen Geest niet scheiden; Die kan alleen op 't rechte spoor mij leiden. Bestier mijn' gang / daar Gij mijn zwakheid ziet. Geef mijn ge-

gemoed / dat nu angstvallig vreest /
De blijdtschap weêr; doe op uw heil
mij hoopen; Laat mij / gesterkt door
eenen edelen geest / Volvaardig 't pad
van uw geboden loopen.

7 Dan zal ik elk / die 't heilspoor bij-
ster is / Vrijmoedig al uw rechte wegen
leeren; De zondaar zal zich dan tot
U bekeeren / En scheppen moed uit
mijn behoudenis. O God! Gij God
mijns heils / vergeef mijn schuld / Mijn
bloedschuld toch / hoe billijk ook te
doemen; Dan zal mijn mond / met
zangstof weêr vervuld / Uw heilig
recht / gepaard met goedheid / roemen.

8 Heer / open Gij mijn lippen door uw
kracht / Zoo zal mijn mond uw' lof ge-
staâg vermelden; Geen offer kan voor
mijne zonden gelden; Behaagd' U. dat /

Psalm 51.

14 Geest mij weder de vreugde uwes heyls: ende de vrijmoedige Geest onderſteune mij.

15 So sal ick de overtreders uwe wegen leeren: ende de sondaers sullen sich tot u bekeeren.

16 Verlost mij van bloetschulden / o Godt / gij Godt mijns heyls: so sal mijne tonge uwe gerechtigheyt vrolick roemen.

17 Heere / opent mijne lippen: so sal mijn mont uwen lof verkondigen.

18 Want gij en hebt geenen lust tot offerhande / anders soud' ickse ge-

Pfalm 51.

ven: in brand-offeren en hebt gy geen behagen.

straks wierd het U geslagt. Indien
Gij lust in brandend' offren hadt / Dan
wierd het vuur door mij gewis ont-
stooken; Ik spaarde dan noch zorg /
noch vlijt / noch schat / Maar zou 't al-
taar van offervee doen rooken.

19 De offer-handen Godts zijn een gebroken geest: een gebroken ende verslagen herte en sult gy / o Godt / niet verachten.

9 Gods offers zijn een gansch verbroo-
ken geest / Door schuldbesef getroffen
en verslagen: Dit offer kan uw hei-
lig oog behaagen; 't Is nooit / o God!
van U veracht geweest. Doe Zion

20 Doet wel by Zion nae uw welbehagen; bouwt de mueren van Jerusalem op.

wel / laat om mijn' zwaaren val Uw
goedheid niet van zijne burgren wij-
ken; Bouw Salem op / laat nooit
zijn muur en wal / Door uwe straf /
voor 's vijands magt bezwijken.

21 Dan sult gy lust hebben aen de offer-handen der gerechtigheyt / aen brand-offer / ende een offer dat gantsch verteert wort: dan

10 Dan vindt Gij in onz' offerhanden
lust / Waarmeê wij U / naar 't heilig
recht / vereeren: Dan zal 't altaar de
var-

varren ganſch verteeren; Dan wordt het vuur daarop nooit uitgebluſcht.

Pſalm 51. ſullen ſy varren offeren op uwen altaer.

De LII. Psalm.

Waartoe u dus beroemd in 't kwaade / Vermeetle dwingeland? Ik ſteun geruſt op Gods genade En trouwen onderſtand. Zijn goedheid duurt den ganſchen dag: Zijn almagt wekt ontzag.

2 Uw tong / die toelegt om te ſchaaden / En als een ſcheermes ſnijdt / Durft zich met ſnood bedrog beraaden / Uit bittren wrok en nijd. Gij mint het onrecht; haat de deugd: De logen baart u vreugd.

3 Gij grieft mij door uw ſchampre woorden / Door taal / die mij verbaaſt: Gij tracht mij door uw tong te moorden; Maar beef! gij wordt welhaaſt Door God / die uw gedrag verfoeit / Voor eeuwig uitgeroeid.

4 God zal u voor zijn wraak doen bukken /

Pſalm 52. 1 Een Onderwijſinge Davids / voor den Opperſangmeeſter. 2 Als Doëg / de Edomiter / gekomen was / ende Saul te kennen gegeven / ende tot hem geſeyt hadde: David is gekomen ten huyſe van Achimelech. 3 Wat roemt gy u in 't quade / o gy geweldige? Godts goedertierenheyt [duert doch] den gantſchen dagh. 4 Uwe tonge denckt enckel ſchade: als een geſlepen ſcheermes / werckende bedrogh. 5 Gy hebt het quade liever dan het goede: de leugen / dan gerechtigheyt te ſpreken / Sela! 6 Gy hebt lief alle woorden van verſlindinge / [ende] een tonge des bedroggs. 7 Godt ſal u oock afbreken in eeuwigheyt; hy ſal u wechrapen / ende u uyt de

Psalm 52.

rente uytrucken: ja hy sal u uytwortelen uyt den lande der levendigen / Sela!

8 Ende de rechtveerdige sullen 't sien / ende vreesen: ende sy sullen over hem lacchen / [seggende :]

9 Siet den man / [die] Godt niet en stelde tot sijne stercke / maer vertrouwde op de veelheyt sijns rijckdoms: hy was sterck geworden door sijn beschadigen.

10 Maer ick sal zijn als een groene olijfboom in Godes huys: Ick vertrouwe op Godts goedertierenheyt eeuwiglick ende altoos.

11 Ick sal u loven in eeuwigheyt / om dat gy 't gedaen hebt: ende ick sal uwen name verwachten / want hy goet is voor uwe gunstgenooten.

ken / En / door zijn sterke hand / U uit uw
tent en schuilplaats rukken; Ontwortlen
uit uw' stand. De vroomen zullen / vrij
van nood / Dan lachen om uw' dood.

5 „Zie / zal men zeggen / zie den dwaazen /
„Die / op zijn' rijkdom stout / Ons wilde
„door zijn magt verbaazen / Op God niet
„heeft vertrouwd; Zijn sterkte kreeg hij
„door geweld: Nu ligt hij neêrgeveld."

6 Maar ik zal als d'olijfboom groeien /
In 't huis des grooten Gods. Ik zal in
eer en godvrucht bloeien; God is mijn
steun en rots. Op zijne gunst / mij toegezeid /
Vertrouw 'k in eeuwigheid.

7 Mijn God / U zal ik eeuwig looven /
Omdat Gij 't hebt gedaan; 'k Verwacht
uw trouwe hulp van boven / Uw waarheid zal bestaan: Uw naam is voor 't oprecht gemoed Van al uw gunstvolk goed.

De

DE LIII. PSALM. Stem 14.

Psalm 53.

De trotsche dwaas zegt in zijn boos gemoed: „Daar is geen God." Zij dooven 't licht der reden/ En maaken zich/ door grouwelijke zeden/ Afschuwelijk; daar is geen mensch/ die goed Op aarde doet.

1 Een Onderwijsinge Davids/ voor den Oppersangmeester/ op Machalath.
2 De dwaes seyt in sijn herte; Daer en is geen Godt: Sy verderven 't/ ende sy bedrijven grouwelick onrecht/ daer is niemant/ die goet doet.

2 God/ die het recht met kracht verdedigt/ sloeg Van 's hemels troon zijn oogen naar beneden/ Op Adams kroost/ doorzocht hun hart en zeden; Hij zag/ of zich geen mensch verstandig droeg/ En naar Hem vroeg.

3 Godt heeft uyt den hemel nedergesien op de menschen kinderen/ om te sien/ of yemant verstandigh ware/ die Godt sochte.

3 Hij zocht alom/ maar ach! Hij vond 'er geen'; Want alle vleesch is trouwloos afgeweeken; Het land is vol van stinkende gebreken: Geen sterveling wil 't pad der deugd betreên/ Ja zelfs niet één.

4 Een yeder van hen is te rugge gekeert/ t'samen zijn sy stinckende geworden/ daer en is niemant die goet doet: oock niet een.

4 Heeft dan dit volk/ dat groeit in euveldaên/

5 Hebben dan de wercken der ongerech-

Psalm 53.

daên/ Geen kennis? neen! thans durven die ontzinden Met gulzigheid mijn volk als brood verslinden; Zij roepen/ op hun godvergeeten paên/ Zelfs God niet aan.

tighent geene kennisse? die mijn volck op-eten/ [als of] sy broot aten? Sy en roepen Godt niet aen.

5 Op 't onverwachtst zijn zij in angst gebragt: Want God heeft uw belege-raars doen vlugten; Hun beendren zelfs verstrooid: die u deên zuchten Hebt gij beschaamd: want God ver-werpt/ veracht/ Dit boos geslacht.

6 Aldaer zijn sy met ver-vaertheyt verbaert ge-worden/ [daer] geene ver-vaertheyt en was; want Godt heeft de beenderen des genen/ die u belegerde/ verstroyt: gy hebtse be-schaemt ge-maeckt/ want Godt heeftse verworpen.

6 Och daalde 't heil uit Sion spoedig neêr Voor Israël! als God zijn volk uit lijden En banden redt/ zal Jakob zich verblijden/ En Israël al juichend geeven d'eer Aan zijnen Heer.

7 Och dat Is-raëls verlos-singen uyt Zion [qua-men]! Als Godt de ge-vangene sijns volcks sal doen wederkeeren/ [dan] sal sich Jacob verheu-gen/ Israël sal verblijdt zijn.

DE LIV. PSALM.

Psalm 54.

O God! verlos mij uit den nood/ En red door uwen naam mijn leven; Mijn richtzaak zij aan U verbleeven; Och

1 Een On-derwijsinge Davids/ voor den Opper-sangmeester/ op Neginoth.
2 Als de Zi-phiters geko-men waren/

Och of uw arm mij bijstand bood!
O God! sla acht op mijn gebed; Neig
tot mijn rede gunstig d'ooren / En
wil mijn bittre klagt verhooren / Zoo
word' ik uit den angst gered.

2 Want vreemden steeken 't hoofd om-
hoog Tot mijn verderf; ik zie tyran-
nen / Om mij te dooden / samenspannen;
Zij stellen God zich niet voor 't oog.

Ziet! God / die nimmer mij vergeet /
Is mij een helper in mijn lijden; Hij
voert hen aan / die voor mij strijden /
En ondersteunt mij in mijn leed.

3 Hij zal dit kwaad / dit boos bestaan /
Aan mijn verspiederen vergelden. Roei
uit die tegen mij zich stelden; Het
gaat uw trouw en waarheid aan: Ik
zal U / met een blij gemoed / Vrijwil-
lig offren / HEER der heeren; Ik zal
uw'

Psalm 54.

ende tot Saul geseyt hadden: En verbergt sich David niet by ons?

3 O Godt / verlost my door uwen naem / ende doet my recht door uwe macht.

4 O Godt / hoort mijn gebedt: neygt de ooren tot de redenen mynes monts.

5 Want vreemde staen tegen my op / ende tyrannen soecken mijne ziele: Sy en stellen Godt niet voor hare oogen / Sela!

6 Siet / Godt is my een helper: de Heere is onder de gene die mijne ziele ondersteunen.

7 Hy sal dit quaet mijnen verspiederen vergelden: roeytse uyt door uwe waerheyt.

8 Ick sal u met vrywilligheyt offeren: Ick sal uwen naem / o HEERE /

Psalm 54.

loven / want hy is goet.

uw' naam met lofzang eeren: Dit eischt uw naam; want hij is goed.

9 Want hy heeft my geredt uyt alle benauwtheyt: ende mijn' ooge heeft gesien op mijne vyanden.

4 Want God wil mij zijn' bijstand biên; Hij heeft mij 't onheil doen ontkomen / En mijn benaauwdheid weggenoomen: Ik heb mijns vijands val gezien.

De LV. Psalm.

Psalm 55.

1 Een Onderwijsinge Davids / voor den Opper-sangmeester / op Neginoth.
2 O Godt / neemt mijn gebedt ter ooren: ende en verbergt u niet voor mijne smeekinge.
3 Merckt op my / ende verhoort my: ick bedrijve misbaer in mijne klachte / ende maeck' getier.

O God! neem mijn gebed ter ooren / Gij / die 't geroep uws volks wilt hooren / Verberg U niet voor al mijn smeeken; Verhoor mij / Heer; geef gunstig acht Op mijn misbaar en jammerklagt / Waarin de nood mij uit doet breeken.

4 Om den roep des vyants / van wegen de beangstinge des godtloosen: want sy schuyven ongerechtigheyt op my / ende in toorne haten sy my.

2 't Geroep des vijands doet mij beeven; Ik word door angst en schrik gedreeven / En fel geperst door goddeloozen; Men schuift op mij / met snood beleid / Een' last van ongerechtigheid; Hoe vinnig treft de wraak dier boozen!

3 Mijn

Psalm 55.

3 Mijn hart voelt ween en bange nee-
pen; De doodschrik heeft mij aange-
greepen; De vrees heeft mijne ziel be-
vangen; Een kille beeving komt mij
aan/ En siddring doet mijn leden slaan/
Dies roep ik uit met sterk verlangen:

5 Mijn herte smert in 't binnenste van my: ende verschrickingen des doots zijn op my gevallen.
6 Vreese ende beevinge komt my aen: ende grouwen overdeckt my.

4 „Och gaav' mij iemand duivenvleuglen!
„Gewis/ mijn drift waar' niet te teug-
„len; Ik vloog/ tot daar ik kon verwach-
„ten Mijn veiligheid/ waar 't ook mogt'
„zijn/ In 't barste zelfs der zandwoe-
„stijn/ Daar ik in stilte zou vernachten."

7 So dat ick segge; Och dat my yemant vleugelen/ als eener duyve/ gave! Ick soude henen vliegen/ waer ick blijven mochte.
8 Siet/ ick soude verre wechswerven: ick soude vernachten in de woestijne/ Sela!

5 Welhaast had ik de vlugt genoomen/
Om dezen wind/ deez' storm t' ontko-
men. O Heer! laat hen uw vuur versliu-
den; Verdeel hun tong/ verwar hun
spraak; Want twist en wrevel/ haat en
wraak/ Zijn in de stad alom te vinden.

9 Ick soude haesten dat ick ontquame; van den drijvenden wint/ van den storm.
10 Verslindt-se/ Heere/ deylt hare tonge: want ick sie wrevel ende twist in de stadt.

6 Bij dag/ bij nacht/ ja t' allen uuren/

11 Dach ende nacht om-

Psalm 55.

ringense haer op hare mueren: ende ongerechtigheyt ende overlast is binnen in haer.

12 Enckel verderbinge is binnen in haer: ende list ende bedrogh en wijckt niet van hare strate.

Omringen die haar op haar muuren;
Geen recht / geen onschuld kan er baaten;
Maar binnen in haar heerscht de twist;
Het wreed verderf / de snoode list / 't Bedrog wijkt nimmer van haar straaten.

PAUZE.

13 Want het en is geen vyant / [die] my hoont / anders soud' ick het hebben gedragen; 't en is mijn hater niet / [die] sich tegen my groot maeckt / anders soud' ick my voor hem verborgen hebben.

7 Zag ik mij door een' vijand jaagen /
Dan kon / dan zou ik dit verdraagen;
Maar 't was mijn haater niet voor dezen / Die tegen mij zich thans verheft: 't Had anders wel 't gevaar beseft /
En zou voor hem verborgen weezen.

14 Maer gy zijt het / o mensch als van mijne weerdigheyt; mijn leydsman / ende mijn bekende:

15 Die wy t' samen in soetigheyt heymelick raet pleegden: wy wandelden in geselschap ten huyse Godes.

8 Neen / gij / gij zijt het / dien ik eerde / Dien ik / gelijk mij zelv' / waardeerde; Met wien 'k gemeenzaam plag te handlen / Mijn leidsman / met mij eensgezind / Met wien ik raadpleegd' / als mijn' vrind / En samen naar Gods huis mogt wandlen.

9 Dat

9 Dat hen de dood als schuldheer velle /
En leevend stort' in 't diepst der helle;
Want boosheid huisvest in de harten
En tenten van dit booze rot; Maar
ik zal roepen tot mijn' God / Die mij
zal redden uit mijn smarten.

10 'k Zal 's avonds klaagen / zuchten /
steenen; 'k Zal 's morgens kermen /
's middags weenen / En God zal op mijn
bede merken; Die God / die mij van
dezen strijd In vreê door zijnen arm be-
vrijdt; Hoe veelen ook mijn' val bewerken.

11 God zal mij hooren / en hen plaa-
gen / Die God / die reeds van oude da-
gen Als rechter zat / om 't kwaad te
weeren: Dewijl dit volk / de tucht ont-
wend / In 't minste geen verandring kent /
En God noch vreezen wil / noch eeren.

12 Hij slaat zijn handen aan zijn vrin-
den;

Psalm 55.

16 Dat hen de doot als een schult-eyscher overvalle / datse levendigh ter hellen nedervalen: want boosheden zijn in hare woonninge in 't binnenste van hen.

17 My aengaende / ick sal tot Godt roepen: ende de HEERE sal my verlossen.

18 's Avonts / ende 's morgens / ende 's middags sal ick klagen ende getier maken: ende hy sal mijne stemme hooren.

19 Hy heeft mijne ziele in vrede verlost van den strijt tegen my: want met menigten zijnse tegen my geweest.

20 Godt sal hooren / ende salse plagen / als die van ouds sitt / Sela! dewijle by hen gantsch geene veranderinge en is ende sy Godt niet en vreesen.

21 Hy slaat sijne handen aen de gene

Psalm 55.

die vrede met hem hadden: hy ontheyligt sijn verbont.

22 Zijn mont is gladder dan boter / maer sijn herte is krijgh: sijne woorden zijn sachter dan olie / maer deselve zijn bloote swoerden.

23 Werpt uwe sorge op den HEERE / ende hy sal u onderhouden: hy sal in eeuwigheyt niet toelaten / dat de rechtveerdige wanckele.

24 Maer gy / o Godt / sult dese doen nederdalen in den put des verderfs; de mannen des bloets ende bedrogs en sullen hare dagen niet ter helfte brengen: Ick daer en tegen / sal op u vertrouwen.

den; Geen vreêgenootschap kan hem bin-
den; Hij schendt verbonden; speelt met
eeden; Hij vleit / en gladder is zijn
mond / Dan boter / maar zijns harten
grond Is vol van krijg en bitterheden.
13 Zoo zacht als olie is zijn spreeken;
Maar spies noch zwaard kan scherper
steeken. Mijn ziel / God zal u onderhou-
den; Werp uwe zorgen op den HEER;
Zijn trouwe gunst duldt nimmermeer /
Dat / die hem vreezen / wankelen zouden.
14 Gij / Heer / Gij zet den boozen paa-
len / En zult hen doen ten afgrond daa-
len. Wie op bedrog zijn hoop wil bou-
wen / En dorst naar bloed / dien kort
uw straf De helft van zijne dagen af;
Maar ik / ik zal op U vertrouwen.

DE LVI. PSALM.

Psalm 50.

1 Een gouden kleynoot Davids / voor den Opper-

G enaê / o God! bescherm mij door

uw hand: Zie / hoe ik ben omringd
aan alle kant; Zie / hoe de mensch
zijn booze netten spant / Om mij daar-
in te jaagen. Den ganschen dag is 't
oog op mij geslagen: Zijn list legt mij
op al mijn wegen laagen: Zijn magt
vergroot mijn ongeluk en plaagen;
Ontroerd mijn ingewand.

2 Maar word ik ooit met bange vreez'
belaên / Dan zal op U mijn vast be-
trouwen staan. Ik prijs in God zijn
woord; ik steun voortaan Op Hem:
zou vleesch mij deeren? Ik vrees hen
niet / die mijne smart vermeêren; Mij /
dag op dag / door lastertaal onteeren;
Mijn woorden in een' valschen zin
verkeeren; Arglistig mij verraên.

3 Zij rotten saam / en houden boozen
raad / Terwijl mij elk in 't heimlijk ga-

Psalm 56.
sangmeester / op Jonath Elem Rechokim: als de Philistijnen hem gegrepen hadden te Gath.
2 Zijt my genadigh / o Godt / want de mensch soeckt my op te slocken: den gantschen dagh dringt my de bestrijder.
3 Mijne verspieders soecken [my] den gantschen dagh op te slocken: want ick hebbe vele bestrijders / o Allerhoogste!

4 Ten dage [als] ick sal vreesen / sal ick op u vertrouwen.

5 In Godt sal ick sijn woort prijsen; ick vertrouwe op Godt / ick en sal niet vreesen: wat soude my vleesch doen?

6 Den gantschen dagh verdraeyen sy mijne woorden: alle hare gedachten zijn tegen my ten quade.

7 Sy rotten te samen / sy verstecken sich / sy passen op mijne hielen:

Psalm 56.

als die op mijne ziele wachten.

desiaat; Mijn schreden volgt/ en mij
naar 't leven staat/ Door ramp noch
klagt bewoogen. Zoudt Gij/ o God!
nog/ met uw heilig' oogen/ Hun hoogheid zien/en straffeloos gedoogen? Neen/
stort hen neêr door uw geducht vermogen; Uw gramschap straff' hun kwaad.

8 Souden sy om [hare] ongerechtigheyt ontgaen? Stort de volcken neder in toorne/ o Godt.

PAUZE.

9 Gy hebt mijn omswerven geteld; legt mijne tranen in uwe flessche: en zijnse niet in uw register?

4 Gij weet/ o God! hoe 'k zwerven
moet op aard; Mijn traanen hebt G'in
uwe flesch vergaêrd: Is hun getal niet
in uw boek bewaard? Niet op uw rol
geschreeven? Gewis/ dan zal mijn wreede vijand keeven/ En/ als ik roep/
straks rugwaards zijn gedreeven; Dit
weet ik vast/ God zal mij nooit begeeven; Niets maakt mijn ziel verbaard.

10 Dan sullen mijne vyanden achterwaerts keeren/ ten dage als ick roepen sal: Dit weet' ick/ dat Godt met my is.

5 Ik roem in God; ik prijs 't onfeilbaar woord: Ik heb het zelf uit zijnen
mond

11 In Godt sal ick het woort prijsen: In den HEE-

mond geſpoord; 'k Vertrouw op God/ door geene vreez' geſtoord; Wat ſterveling zou mij ſchenden? Ik heb beloofd/ wanneer G' in mijn ellenden Mij bijſtand boodt/ en 't onheil af zoudt wenden/ Tot U/ o God! mijn' lofzang op te zenden/ Door ijver aangeſpoord.

6 Gij hebt mijn ziel beveiligd voor den dood: Gij richt mijn' voet/ dat hij zich nimmer ſtoot': Gij zijt voor mij een ſchild in allen nood: Gij hebt mijn ſmart verdreeven: Uw dierbre gunſt is m' altoos bijgebleeven. 'k Zal/ voor Gods oog/ naar zijn bevelen leeven: Zoo word' door mij zijn naam altoos verheven; Zoo word' zijn lof vergroot.

Pſalm 56.

KE ſal ick het woort prijſen. 12 Ick vertrouwe op Godt/ ick en ſal niet vreeſen: wat ſoude my de menſche doen.

13 O Godt/ op my zijn uwe geloften: ick ſal u danckſeggingen vergelden.

14 Want gy hebt mijne ziele gereddet van den doot: oock niet mijne voeten van aenſtoot/ om voor Godts aengeſicht te wandelen in het licht der levendigen?

De LVII. Psalm.

Genaê/ o God! genaê/ hoor mijn gebeên: Want mijne ziel betrouwt

Pſalm 57.

1 Een gouden Kleynoot Davids/ voor den Opperſangmeeſter/

trouwt op U alleen; Mijn toevlugt
is de schaduw uwer vleuglen; Ik berg
mij daar voor alle tegenheên; Tot dat
uw magt den vijand zal beteuglen.

2 Ik roep tot God/ den Koning van 't
heelal; Tot God/ die 't werk aan mij
voleinden zal/ Die van omhoog mij
redt uit mijn ellenden/ En/ hoe men
woed'/ mijn' vijand brengt ten val: God
zal zijn gunst en waarheid nederzenden.

3 Door Gods genaê wordt mijne ziel
gered/ Schoon zij rondom van leeu-
wen is bezet. Ik lig/ gedrukt door
felle stookebranden; Hun tongen zijn/
als zwaarden/ scherp gewet; Als spies-
sen en als pijlen zijn hun tanden.

PAUZE.

4 Verhef/ o God! verhef U hemel-
hoog/ Uw eere straal' op aard in ieders
oog-

Psalm 57.
Al-taschеth: als hy voor Sauls aengesichte vloodt/ in de speloncke.
2 Zijt my genadigh/ o Godt/ zijt my genadigh; want mijne ziele betrouwt op u/ ende ick neme mijn toevlucht onder de schaduwe uwer vleugelen: tot dat de verdervingen sullen voorby zijn gegaen.
3 Ick sal roepen tot Godt/ den Allerhoogsten; tot Godt; die 't aen my voleynden sal.
4 Hy sal van den hemel senden/ ende my verlossen/ te schanden makende den genen die my soeckt op te slocken/ Sela! Godt sal sijne goedertierenheyt ende sijne waerheyt senden.
5 Mijne ziele is in 't midden der leeuwen/ ick ligge [onder] stokebranden/ menschen kinderen/ welcker tanden spiessen ende pijlen zijn: ende hare tonge een scherp sweert.

6 Verheft u boven de hemelen/ o Godt: uwe eere zy over de gantsche aerde.

oog. Zij / die een net bereidden voor
mijn gangen / Zijn zelv' / terwijl mijn
ziel zich nederboog / In eenen kuil /
voor mij bereid / gevangen.

5 Uw hand / o God! heeft veilig mij
geleid; Ik ben gereed; nu is mijn hart
bereid; Het is bereid / om U / mijn God /
te looven; Nu wordt uw naam door
mij met vreugd verbreid. Mijn psalmge-
zang klimm' / tot uw' roem / naar boven.

6 Waak op / mijn eer; waak op / mijn
harp en luit; Mijn zanglust streeft den
dageraad voor uit: 't Zal onder al de
volken / Heer / U prijzen; Mijn psalm-
gezang zal / bij cymbaal en fluit / Uw'
naam alom de plegtigst' eer bewijzen.

7 Uw goedheid / Heer / is groot en
hemelhoog; Uw waarheid reikt tot aan
den wolkenboog. Verhef U dan ver bo-
ven

Psalm 57.

7 Sy hebben een net bereydt voor mijne gangen / mijne ziele was nedergebuckt; sy hebben eenen kuyl voor mijn aengesicht gegraven: sy zijnder midden in gevallen / Sela!

8 Mijn herte is bereydt / o Godt / mijn herte is bereydt: ick sal singen / ende psalmsingen.

9 Waeckt op mijne eere / waeckt op / gy luyte / ende harpe: ick sal in den dageraet opwaken.

10 Ick sal u loven onder de volcken / o Heere: ick sal u psalmsingen onder de natien.

11 Want uwe goedertierenheyt is groot tot aen de hemelen: ende uwe waerheyt tot aen de bovenste wolcken.

Psalm 57.

12 Verheft u boven de hemelen / o Godt: uwe eere zy over de gantsche aerde.

ven 's hemels kringen; Uw eer ver-
sprei' haar' luister in elks oog; Laat
ieder die door heel de weereld zingen.

DE LVIII. PSALM

Psalm 58.

1 Een gouden kleynoot Davids / voor den Opper-sangmeester / Al-tascheth.
2 Spreeckt gylieden waerlick gerechtigheyt / gy vergaderinge? oordeelt gy billickheden / gy menschen kinderen?

O gij vergadering! gezeten Om
recht te doen / spreekt gij het recht?
Wordt alles billijk aangelegd? Kwijt
ieder zich naar zijn geweeten? En
vonnist gij wel in der daad / Zoo
als met recht en wet bestaat?

3 Ja gy werecket ongerechtigheden in 't herte; gy weget het gewelt uwer handen op der aerden.

2 Neen! gij smeedt ongerechtigheden
In 't harte / dat van boosheid zweit:
Gij weegt op aard uw snood geweld /
In schijn van billijkheid en reden.

4 De godtloose zijn vervreemdt van de baermoeder aen: de leugenspreekers doolen van [moeders] buyck aen.
5 Sy hebben venijn / nae gelijckheyt van venijn slangenvenijn: sy zijn als een

Godloozen zijn van God vervreemd /
Zoo ras hun leven aanvang neemt.

3 De booze leugenspreekers doolen /
Van 't uur dat zij gebooren zijn:
In hart en mond ligt heet venijn /
Als

Psalm 58.

Als in een vuurge slang/ verschoolen:
Zij geeven 't goede nooit gehoor;
Maar stoppen/ als een adder/ 't oor.

doove adder/ [die] haer oore toestopt:

4 Gelijk zich die niet laat bezweeren/
Zoo willen dezen niet verstaan. Ver-
breek hun tanden/ laat voortaan/
O God! uw' arm hun kracht verneêren:
Breek jongen leeuwen heet op buit/
O HEER! de wreede tanden uit.

6 Op datse niet en hoore nae de stemme der belesers/ des genen die ervaren is met beswееringen omme te gaen.

7 O Godt/ verbreeckt hare tanden in haren mont: breeckt af de backtanden der jonge leeuwen/ o HEERE.

PAUZE.

5 Smelt hen tot water/ laat ze drijven:
En maak hun pijlen/ daar zij boos
Meê mikken/ stomp en krachteloos;
Laat toch uw' arm hunn' boog niet
stijven. Doe hen/ in armoê en gebrek/
Vergaan/ versmelten/ als een slek.

8 Laetse smelten als water/ laetse daer henen drijven: leyt hy sijne pijlen aen/ laetse zijn/ als ofse afgesneden waren.

6 Och! laat hen in hun kwaad niet
groeien; Maar doe hen/ als een mis-
dragt/ zijn; Dat nooit de zon hun oog
be-

9 Laet hem henen gaen/ als eene smeltende slecke: laetse/ [als] eener vrouwen misdracht/ de sonne niet aenschouwen.

Pſalm 58.

10 Eer dan uwe potten den doorn-ſtruyck gewaer worden / ſal hy hem als levendigh / als [in] heeten toorne wech-ſtormen.

11 De rechtveerdige ſal ſich verblijden / als hy de wrake aenſchouwt: hy ſal ſijne voeten waſſchen in het bloet des godtlooſen.

beſchijn'. Eer dan uw potten zullen
gloeien Van 't doornenvuur / ſtormt Hij
gezwind Hen weg / als in een' wervelwind.

7 't Rechtvaardig volk / gereed uit lijden /
Zal eens / wanneer 't de wraak aan-
ſchouwt / An God / wien 't zich had toe-
vertrouwd / En in zijn waarheid zich ver-
blijden: 't Zal zijne voeten / welgemoed /
Zelfs waſſchen in der boozen bloed.

12 Ende de menſch ſal ſeggen; Immers is 'er vrucht voor den rechtveerdigen: Immers is 'er een Godt / die op der aerden richtet.

8 De menſch zal eerlang vrolijk zeggen:
„Gewis de deugd geniet haar vrucht:
„Gods grootheid wordt te recht geducht /
„Die loon en ſtraf weet toe te leggen;
„Gewis / daar is een God die leeft /
„En op deez' aarde vonnis geeft."

De LIX. Psalm.

Pſalm 59.

1 Een gouden Kleynoot Davids / voor den Oppersangmeester / Al-taſcheth: doe Saul geſonden hadde / die [ſijn] huys

Red mij / o God! uit 's vijands
handen; Verlos mij van de dwingelan-
den; Uw heil zij / tegen 't wreed ge-
weld /

weld/ Mij tot een hoog vertrek gesteld.
Mijn God/ 't behaag' U mij t'ontzet-
ten; Daar d'overtreeders van uw wet-
ten/ Die niet dan slinkse gangen gaan/
Bloeddorstig mij naar 't leven staan.

2 Laat/ Heer/ uw' bijstand niet ver-
traagen; Zie/ hoe zij mijne ziel belaa-
gen: Zij zijn doldriftig op de been/ En
rukken al hun magt bij een; Schoon ik
geen misdaad heb bedreven/ Die stof
tot wraakzucht konde geeven. Waak
op/ ontmoet mij/ en beschouw Hoe 'k/
op uw magt alleen/ vertrouw.

3 Ja/ 't lust' U/ HEER der legerschaa-
ren/ Als Isrels God U t'openbaa-
ren; Ontwaak/ en straf dit heiden-
dom; Dat niemand uwe wraak ontkom'.
Zij trekken/ trotsch op wanbedrijven/
Waardoor zij trouwloos 't onrecht stij-
ven/

Psalm 59.

bewaren souden/ om hem te dooden.

2 Redt my van mijne vyanden/ o mijn Godt: stelt my in een hoogh vertreck voor de gene die tegen my opstaen.

3 Reddet my van de werckers der ongerechtigheyt: ende verlost my van de mannen des bloets.

4 Want siet/ sy leggen mijner ziele lagen/ stercke rotten sich tegen my: sonder mijne overtredinge/ ende sonder mijne sonde/ o HEERE.

5 Sy loopen ende bereyden sich/ sonder [mijne] misdaet: waeckt op my te gemoete/ ende siet.

6 Ja gy/ HEERE Godt der heyrscharen/ Godt Israëls/ ontwaeckt/ om alle dese heydenen te besoecken: en zijt niemant van hen genadigh/ die trouwloosliek ongerechtigheyt bedrijven/ Sela!

Psalm 59.

7 Tegen den avont keeren sy weder/ sy tieren als een hont/ ende sy gaen rontom de stadt.

8 Siet/ sy storten overvloedighlick uyt met haren mont; sweerden zijn op hare lippen: want wie hoort 't et?

9 Maer gy/ HEERE sultse belachen: gy sult alle heydenen bespotten.

10 [Tegen] zijne stercke/ sal ick op u wachten: want Godt is mijn hoogh vertreck.

11 De Godt mijner goedertierenheyt sal my voorkomen: Godt sal my op mijne verspieders doen sien.

ven/ De stad om/ aan den avondstand /
En ieder tiert/ gelijk een hond.

4 De snoodste laster stroomt d'ontaarden Een mond' uit; ja gesleepen zwaarden Zijn op hun lippen; ieder woord Is schimp / vervloeking / wraak en moord.
„Wie hoort het?" vraagen z'onder 't woeden. Maar Gij / o Schutsheer aller goeden! Zult hen belachen / en den spot Haast drijven met al 't heidensch rot.

5 Mijn vijand roem' op zijn vermogen;
Maar ik / ik sla op U mijn oogen;
Ik wacht op uwe hulp / o Heer!
Gij zijt mijn hoog vertrek / mijn eer.
'k Zal God / met goedertierenheden /
Mij eerlang te gemoet zien treeden /
En mij welhaast gewrooken zien Aan hun / die listig mij bespiên.

PAU-

PAUZE.

6 Beroof hen niet terſtont van 't leven/
Opdat mijn volk/ van angſt ontheven/
Uw oordeel teffens niet vergeet'. Uw
magt/ als Gij ter vierſchaar treedt/
Doe elk van hun als balling zwerven/
En/ 't kwaad ten ſpiegel/ ſchandlijk ſter-
ven: Ja werp/ o God! mijn ſchild! hen
neêr/ Als trotſche ſchenders uwer eer.

7 Men neem' hen/ daar hun laſter-
monden En valſche lippen 't hart door-
wonden/ Gevangen in hun hovaardij:
Vergeld hunn' vloek/ hun razernij/
De logens/ die zij ſnood verdichten;
't Betaamt U hen geſtreng te richten.
Verteer z' in grimmigheid; uw kracht
Verteer'/ verdelg' dat ſnood geſlacht.

8 Laat hen eerlang bij d' uitkomſt wee-
ten/ Dat God/ als Heerſcher/ is geze-
ten

12 [illegible]n doodt-ſe ni[et] op dat mijn [vo]lck [het] [nie]t en vergete: doet-ſe omſw[erv]en door uwe macht/ ende werptſe neder: o Heere / onſe ſchilt/

13 [Om] de ſonde hares monts/ [om] het woort harer lippen; ende laetſe gevangen worden in haren hoogmoet: ende om den vloeck/ ende om de leugen/ [die] ſy vertellen.

14 Verteert-ſe in grimmigheyt/ verteertſe/ datſe 'er niet en zijn/ ende laetſe weten/ dat Godt Heerſcher is

Psalm 59. in Jacob / [ja] tot aen de eynden der aerde / Sela.

ten In Jakobs erf; daar 't kwaade weert; Ja / tot aan 's aardrijks eind regeert. Laat / als het licht begint te daalen / Hen wederkeeren / zoeken / dwaalen / Vol ongeduldig / van pad tot pad / Als honden tierend' om de stad.

15 Laetse dan tegen den avont weder-keeren / laetse tieren als een hont / ende rontom de stadt gaen.

9 Laat hen / o God! om spijz' verlegen / Omzwerven / en op naare wegen Vernachten in de duisternis / Schoon geen van hun verzadigd is: Maar ik zal U mijn sterkte noemen; Uw goedheid 's morgens vrolijk roemen / En zingen / met een' dankbren geest: „ Gij „ zijt mijn hoog vertrek geweest."

16 Laetse selfs omswe-ven om spijse: ende laetse vernachten / al en zijnse niet versadigt.

17 Maer ick sal uwe sterck-te singen / ende des morgens uwe goeder-tierenheyt vrolick roe-men; om dat gy my een hoogh ver-treck zijt ge-weest: ende eene toevlucht ten dage / als my bange was.

10 Ik zal / omdat G' in bange dagen Mijn toevlugt waart / van U gewaagen; Van U / mijn sterkte / zij mijn zang En snaarenspel / mijn leven lang. Ik heb in nood / aan God verbonden / In hem mijn hoog-

18 Van u / o mijne sterck-te / sal ick psalmsingen: want Godt is mijn hoogh

ver

vertrek gebonden; In God / wiens goeder-
tierenheid Zich over mij heeft uitgebreid.

DE LX. PSALM.

O God! hoe hebben wij getreurd /
Door U verstooten en gescheurd!
Gij zijt op ons vergramd geweest:
Keer weêr tot ons / wij zijn bevreesd.
Gij hebt / o Heer! het gansche land
Geschud / gespleeten door uw hand:
Het wankelt; het gevoelt uw slagen;
Ai! red / genees het van zijn plaagen.

2 Gij hebt uw volk een harde zaak
Doen zien / door uw gestrenge wraak;
Door twist op twist het land gekrenkt /
En ons met zwijmelwijn gedrenkt.
Maar nu hebt Gij een heilbanier /
Tot roem van uw geducht bestier /
Hen / die U vreezen / op doen steeken:
Zoo is uw waarheid ons gebleeken.

Psalm 59. vertreck / de Godt mijner goedertierenheyt.

Psalm 60.
1 Een gouden kleynoot Davids / tot leeringe / voor den Oppersangmeester / op Schuschan Eduth.
2 Als hy gevochten hadde met de Syriers van Mesopotamien / ende met de Syriers van Zoba: ende Joab wederquam / ende de Edomiten sloegh in 't Soutdal; twaelf duysent.
3 O Godt / gy hadt ons verstooten / gy hadt ons gescheurt / gy zijt toornigh geweest / keert weder tot ons.
4 Gy hebt het lant geschuddet / gy hebt het gespleten: geneest sijne breucken / want het wanckelt.
5 Gy hebt uwen volcke eene harde sake doen sien / gy hebt ons gedrenckt met swijmelwijn.
6 [Maer nu] hebt gy den genen / die u vreesen / eene baniere gegeven / om [die] op te werpen; van wegen de waerheyt / Sela.

Psalm 60.

7 Op dat uwe beminde souden bevrijdt worden: geeft heyl [door] uwe rechterhant / ende verhoort ons.

3 Geef / Heer / opdat van angst en strijd 't Beminde volk moog' zijn bevrijd: Geef heil door uwe rechtehand / En red het zuchtend vaderland. God sprak weleer in 't heiligdom / Dies juich ik met uw volk alom: 'k Zal Sichem deelen / Sukkoth meeten; Die zullen mijn bezitting heeten.

8 God heeft gesproken in sijn heyligdom; [dies] sal ick van vreugde opspringen / ick sal Sichem deylen; ende het dal Succoth sal ick afmeten.

PAUZE.

9 Gilead is mijn / ende Manasse is mijn / ende Ephraim is de sterckte mijns hoofts: Juda is mijn wetgever:

4 Nu zie ik Gilead gered / Gehoorzaam luistren naar mijn wet; Manasse kent mij als zijn' Heer / En knielt eerbiedig voor mij neêr: Aan 't hoofd van mijne legermagt / Toont Efraïm zijn moed en kracht; Mijn Juda / tot die eer verkooren / Zal mijne rijkswet elk doen hooren.

10 Moab is mijn waschpot; op Edom sal ick mijn schoe werpen: juycht over

5 Het trotsche Moab / overheerd / Strekt mij ten waschpot / diep verneêrd. Ik werp op Edom mijne schoe / En eigen hem

hem ten knecht mij toe: En gij / o Pales-
tina! juich / Juich over mij met eerbied /
buig U neêr / om mij / die tot regeeren
Gezalfd ben / als uw' Koning t'eeren.

6 Wie voert mij in een vaste stad / Daar
zich mijn vijand veilig schat? Wie zal mij
door een sterke hand Geleiden tot in
Edoms land? Zult Gij 't niet zijn / geduch-
te God / Die ons verstiet tot 's vijands
spot; Onz' uitgetoogen legermagten Ver-
geefs naar hulp en heil deedt wachten?

7 Geef Gij ons hulp in tegenheên; Bij U
is raad / bij U alleen: 't Is vruchtloos /
waar men zich meê vleit; Want 's men-
schen heil is ijdelheid. Wij zullen dappre
heldendaên In God verrichten: hoe 't
moog' gaan / Hij / die van ons wordt aan-
gebeden / Zal onze weêrpartij vertreden.

Psalm 60. my / o gy Palestina.

11 Wie sal my voeren in eene vaste stadt? wie sal my leyden tot in Edom?

12 Sult gy 't niet zijn / o Godt / [die] ons verstooten hadt? ende niet uyt en toogt / o Godt / met onse heyrkrachten?

13 Geeft gy ons hulpe uyt de benauwtheyt: want 's menschen heyl is ydelheyt.

14 In Godt sullen wy kloecke daden doen: ende hy sal onse wederpartijders vertreden.

Psalm 61.

De LXI. Psalm.

Wil / o God! mijn bede hooren; Neig uw ooren Naar mijn zuchten en geween. In verafgelegen streeken / Schier bezweeken / Zoek ik heul bij U alleen.

2 Leid mij / Heer / ik zou in 't stijgen Nederzijgen: Leid mij op een hooge rots. Wil mij tot een toevlugt weezen / Als voorbedezen / 's Vijands wreed geweld ten trots.

3 'k Zal in uwe tent verkeeren / Heer der heeren / Voor uw oog / in eeuwigheid. 'k Zal op U mijn vast vertrouwen Altoos bouwen / Door uw vleuglen overspreid.

4 Want uw goedheid / die wij looven / Heeft van boven Mijn gelofte en beê gehoord. Gij deedt mij tot d' erfnis komen Van de vroomen / Wien de vrees uws naams bekoort.

5 Gij zult nieuwe dagen voegen / Vol ge-

1 [Een Psalm] Davids / voor den Oppersangmeester / op Neginath.
2 O Godt / hoort mijn geschrey / merckt op mijn gebedt.
3 Van het eynde des lants roep' ick tot u / als mijn herte overstelpt is: Leydt my op eenen rotzsteen / [die] my te hooge soude zijn.
4 Want gy zijt my eene toevlucht geweest / een stercke toren voor den vyant.
5 Ick sal in uwe hutte verkeeren [in] eeuwigheden: Ick sal mijn toevlucht nemen in 't verborgene uwer vleugelen / Sela!

6 Want gy / o Godt / hebt gehoort nae mijne geloften: gy hebt [my] gegeven de erffenisse der gener / die uwen naem vreesen.

7 Gy sult dagen tot des

genoegen/ Bij des Konings levenstijd; Zijner jaaren tal vermeêren/ In 't regeeren/ Door uw gunst van ramp bevrijd.

6 Hij zal eeuwig in vermogen/ Voor uw oogen/ Zitten op zijn' troon/ ô Heer! Zend uw waarheid/ uw ontferming/ Ter bescherming; Zend ze tot zijn wachters neêr.

7 'k Zal dan door mijn blijde galmen/ Door mijn psalmen/ Looven uwe majesteit; Mijn geloften U betaalen/ Menigmaalen Plegtig aan U toegezeid.

Psalm 61.

Koningsdagen toedoen: sijne jaren sullen zijn als van geslachte tot geslachte.

8 Hy sal eeuwiglick voor Godts aengesichte sitten: bereydt goedertierenheyt ende waerheyt/ datse hem behoeden.

9 Zo sal ick uwen name psalmsingen in eeuwigheyt: op dat ick mijne geloften betale/ dagh by dagh.

De LXII. Psalm. Stem 24.

Mijn ziel is immers stil tot God; Van Hem wacht ik een heilrijk lot: Hij immers zal mijn rotssteen weezen/ Mijn heil/ mijn hulp in mijn gebrek/ Mijn toevlugt en mijn hoog vertrek; Ik zal geen groote wankling vreezen.

Psalm 62.

1 Een Psalm Davids/ voor den Oppersangmeester/ over Jeduthun.

2 Immers is mijne ziele stil tot Godt: van hem is mijn heyl.

3 Immers is hy mijn rotssteen/ ende mijn heyl: mijn hoogh vertreck/ ick en sal niet grootelicks wancken.

 2 Hoe

Psalm 62.

4 Hoe lange sult gylieden quaet aenstichten tegen eenen man? gy alle sult gedoodet worden: gy sult zijn als een ingebogen wandt/ een aengestooten muer.

2 Hoe lang/ o wreedaarts! zoekt gij dan
Het kwaade nog van zulk een' man?
Uw kracht is veel te zwak en teder;
Haast sterft gij allen door Gods hand;
Zoo stort een ingeboogen wand/
Een aangestooten muur ter neder.

5 Sy raetslagen slechts om [hem] van sijne hoogheyt te verstooten: sy hebben behagen in leugen/ met haren mont segenen sy/ maer met haer binnenste vloecken sy/ Sela!

3 Zij raadslaan slechts/ vervoerd door haat/
Om hem uit zijnen hoogen staat
Te stooten met bedrog; en zoeken
Met lust hiertoe een' leugenbond;
Zij zeegnen wel met hunnen mond/
Maar 't godloos hart doet niets dan vloeken.

6 Doch gy/ o mijne ziele/ swijgt Gode: want van hem is mijne verwachtinge.

7 Hy is immers mijn rotzsteen/ ende mijn heyl: mijn hoogh vertreck/ ick en sal niet wanckelen.

4 Doch gij/ mijn ziel/ het gaa zoo 't wil/
Stel u gerust/ zwijg Gode stil;
Ik wacht op Hem; zijn hulp zal blijken:
Hij is mijn rots/ mijn heil in nood/
Mijn hoog vertrek; zijn magt is groot;
Ik zal noch wanklen/ noch bezwijken

PAUZE.

5 In God is al mijn heil / mijn eer /
Mijn sterke rots / mijn tegenweer ;
God is mijn toevlugt in het lijden.
Vertrouw op Hem / u volk! in smart ;
Stort voor Hem uit uw gansche hart :
God is een toevlugt t'allen tijden.

6 Gemeene lieden immers zijn Slechts
ijdelheid / een damp / een schijn ;
De grooten anders niet dan logen :
Zij zouden / hoe hun hart zich
vleit / Nog ligter zijn dan d'ijdel-
heid / In eene weegschaal opgewoogen.

7 Vertrouwt / wat uw begeert' ook
zij / Nooit op geweld of rooverij / En
wordt niet ijdel / als 't vermogen Ge-
duurig aanwast : waakt en let / Dat
gij het hart er nooit op zet ; Zoo
wordt ge door geen' schijn bedrogen.

Psalm 62.

8 In Godt is mijn heyl ende mijne eere : de rotz-steen mijner sterckte / mijne toevlucht / is in Godt.

9 Vertrouwet op hem t'aller tijt / o gy volck ; stortet uwer herte uyt voor sijn aengesichte : Godt is ons eene toevlucht / Sela!

10 Immers zijn de gemeene lieden ydelheyt / de groote lieden zijn leugen : in de weegschale opgewogen / souden sy t'samen [lichter] zijn dan d'ydelheyt.

11 Vertrouwet niet op onderdruckinge / noch op rooverye / en wordet niet ydel ; als 't vermogen overvloedigh aenwast / en sett' er het herte niet op.

Psalm 62.

12 Godt heeft één dingh gesproken / ick hebbe dit tweemael gehoort / dat de sterckte Godes is.

13 Ende de goedertierenheyt / o Heere / is uwe: want gy sult eenen yegelicken vergelden nae sijn werck.

8 Eenmaal sprak God tot mij een woord /
Tot tweemaal toe heb ik 't gehoord:
„Dat 's Heeren zijn de sterkt' en krach-
ten." Ook is bij U de goedheid / Heer;
Dies heeft van U elk sterv'ling weêr
Vergelding naar zijn werk te wachten.

Psalm 63.

1 Een Psalm Davids: als hy was in de woestijne van Juda.

2 O Godt / gy zijt mijn Godt / ick soecke u in den dageraet / mijne ziele dorstet nae u / mijn vleesch verlangt nae u: in een lant / dor / ende mat / sonder water.

DE LXIII. PSALM. Stem 17.

O God! Gij zijt mijn toeverlaat;
Mijn God / U zoek ik met verlangen /
Zoo ras wij 't morgenlicht ontvangen /
Bij 't krieken van den dageraad:
O Heer! mijn ziel en lichaam hijgen /
En dorsten naar U in een land / Dat /
dor en mat / van droogte brandt /
Daar niemand laafenis kan krijgen.

3 (Voorwaer ick hebbe u in het heyligdom aenschouwt; siende uwe sterckheyt ende uwe eere.)

2 'k Heb U voorwaar in 't heilig-
dom Voorheen beschouwd met vrolijk'
oogen: Hoe zag ik daar uw albermo-
gen; Hoe blonk uw godlijk' eer alom!

Want

Psalm 63.

Want beter dan dit tijdlijk leven Is uwe goedertierenheid: Och! wierd ik derwaarts weêr geleid / Dan zou mijn mond U d' eere geeven.

4 Want uwe goedertierenheyt is beter dan het leven: Mijne lippen souden u prijsen.

3 Dan zou ik / voor uw godlijk oog / Uw deugden al mijn leven prijzen / En in uw' naam mijn' zang doen rijzen; Mijn handen heffen naar omhoog.

5 Alsoo soud' ick u loven in mijn leven: In uwen name soud' ick mijne handen opheffen.

Mijn ziel zou nieuwe kracht ontvangen / Verzadigd / als met vet en smeer; Mijn mond zou U vol vreugd / o Heer! Verheffen in zijn lofgezangen.

6 Mijne ziele soude als met smeer ende vettigheyt versadigt worden: ende mijn mont soude roemen met vrolickzingende lippen.

PAUZE.

4 Wanneer ik / op mijn legerstee / Aan U gedenk in stille nachten / Dan peinst mijn ziel met al haar krachten / Hoe Gij voorheen in angst en wee / Als mij de vijand wild' omringen / Mij vaardig zijt ter hulp geweest:

7 Als ick uwer gedencke op mijne legersteden / so peynse ick aen u in de nachtwaken.

8 Want gy zijt mij eene hulpe geweest

Psalm 63.

Dies zal ik nu ook/ onbevreesd/ In
schaduw van uw vleugjen/ zingen.

ende in de schaduwe uwer vleugelen sal ick vrolick singen.

5 Mijn ziel kleeft U standvastig aan;
Gij ondersteunt mijn zwakke schreden;
Uw rechtehand vol moogendheden
Doet mij getroost en veilig gaan:

9 Mijne ziele kleeft u achter aen; uwe rechterhant ondersteunt my.

Maar dezen/ die mijn ziel begeeren/
Opdat ik tot verwoesting raak'/
Staan bloot voor uw geduchte wraak;
Zij zullen haast ten afgrond keeren.

10 Maer dese/ [die] mijne ziele soecken tot verwoestinge/ sullen komen in d'onderste plaetsen der aerde.

6 Men zal die boozen/ door 't geweld
Van 't scherp gewette zwaard/ doen
sneeven/ En aan de vossen overgee-
ven/ Ter prooi alom in 't open veld.

11 Men salse storten door het gewelt des sweerts: sy sullen den vossen ten deele worden.

Maar 's Konings hart zal zich verblijden
In God/ die 't gansch heelal regeert;
En elk/ die heilig bij Hem zweert/
Zal zijne trouw met roem belijden.

12 Maer de Koningh sal sich in Godt verblijden: een yegelick/ die by hem sweert/ sal sich beroemen;

7 Want/ hoe het gaa/ de logenmond

Zal

Zal nimmer straffoos zegepraalen:
God stelt de boosheid perk en paalen/
De logensprekers gaan te grond'.

Psalm 63. want de mont der leugensprekers sal gestopt worden.

D E LXIV. P S A L M. Stem 5.

Psalm 64.

't BEhaag' U mij gehoor te geeven; Ik zend mijn klaagstem tot uw' troon: O Heer! dat zich uw hulp vertoon; Laat mij voor 's vijands magt niet beeven; Behoed mijn leven.

1 Een Psalm Davids / voor den Oppersangmeester.
2 Hoort / o Godt / mijne stemme in mijn geklagh: behoedt mijn leven voor des vijants schrick.

2 Verberg mij voor de listigheden/ En voor den heimelijken raad Der boozen/ die/ geneigd tot kwaad/ Oproerig in hun doen en reden/ Steeds onrecht smeeden.

3 Verbergt mij voor den heymelicken raet der boosdoenders; voor de oproerigheyt van de wercker der ongerechtigheyt.

3 Beschermt mij tegen 't wreed vermogen/ Van hun/ wier tong is als een zwaard; Wier taal/ met bitterheid gepaard/ Tot pijlen dient op hunne boogen/ Om t' oorelogen.

4 Die hare tonge scherpen als een sweert; een bitter woort aenleggen [als] hare pijle:

5 Om in verborgene plaetsen den oprechten te schieten:

4 Zij leggen laagen voor de vroomen/ Ver=

Psalm 64.

haestigh schieten sy nae hem/ ende en vreesen niet.

Verschuilen zich voor hun gezicht/
En treffen straks hen met hunn'
schicht; Waardoor zij wreed hen om
doen komen/ En niemand schroomen.

6 Sy stercken haer selven [in] eene boose sake; sy houden sprake van stricken te verbergen: sy seggen/ Wie salse sien.

5 't Is 't kwaad/ waarin z' elkandren
sterken/ Dat hun tot samenspraak
verstrekt; Hun strikken houden zij
bedekt; Zij zeggen van hun booze
werken: „Wie zal die merken?"

PAUZE.

7 Sy doorsoecken allerley schalckheyt/ ten uytersten doorsoecken sy wat te doorsoecken is; selfs het binnenste eens mans/ ende het diep herte.

6 Hun drift/ aan snood bedrog verbonden/ Spitst daaglijks zich op listigheên. Hun hart/ hun binnenst'
peinst alleen Op valsch' en eerelooze
vonden/ Om elk te wonden.

8 Maer Godt salse haestigh met eene pijle schieten: hare plagen zijn der

7 Maar God/ aanschouwend' al hun
laagen/ Die bloot zijn voor zijn aange-
zicht/ Zal ijlings met een' scherpen
schicht Hen treffen/ en/ door zwaare
plaa-

Psalm 64.

plaagen / Hen straf doen draagen.

8 Hun tong / die andren durfd' ont-
eeren / En waare vroomen trotsch
versmaên / Zal zelf met schande hen
belaên : Ja / elk zal hun den rug
toekeeren / En hen verneêren.

9 Ende hare tonge salse doen aenstooten tegen haer selven: een yeder diese siet sal sich wech-packen.

9 Dan zullen alle menschen vreezen ; Het
werk verheffen van den Heer ; Zijn' lof
verbreiden en zijn eer / En op zijn daên /
alom gepreezen / Oplettend weezen.

10 Ende alle menschen sullen vreesen / ende Godts werck verkondigen / ende sijn doen verstandelick aenmercken.

10 't Rechtvaardig volk zal zich ver-
blijden / Betrouwend' op den HEER
alleen ; D' oprechten zullen / wel te
vreên / Terwijl zij Hem hun harten
wijden / Zijn' naam belijden.

11 De rechtveerdige sal sich verblijden in den HEERE / ende op hem betrouwen : ende alle oprechte van herten sullen sich beroemen.

De LXV. Psalm.

Psalm 65.

De lofzang klimt uit Zions zaa-
len Tot U / met stil ontzag ; Daar
zal men U / o God! betaalen Gelof-
ten

1 Een Psalm Davids / een Liedt / voor den Oppersangmeester.
2 De lofsangh is [in] stilheyt tot u / o Godt / in Zion : ende u sal de gelofte

Psalm 65.

betaelt worden.

3 Gy hoort het gebedt; tot u sal alle vleesch komen.

4 Ongerechtige dingen hadden de overhant over my: [maer] onse overtredingen/ die versoent gy.

5 Welgelucksaligh is hy [dien] gy verkiest/ ende doet naederen/ dat hy woone in uwe voorhoven: wy sullen versadigt worden met het goet van uw huys/ [met] het heylige van uw paleys.

6 Vreeslicke dingen sult gy ons in gerechtigheyt antwoorden/ o Godt onses heyls; o vertrouwen aller eynden der aerde/ ende der verre gelegenen [aen] de zee.

ten/ dag bij dag: Gij hoort hen/
die uw heil verwachten/ O Hoorder
der gebeên! Dies zullen allerlei ge-
slachten Ootmoedig tot U treên.

2 Een stroom van ongerechtigheden
Had d'overhand op mij; Maar ons
weêrspannig overtreeden Verzoent en
zuivert Gij. Welzalig/ dien Gij hebt
verkooren/ Dien G' uit al 't aardsch
gedruisch Doet naadren/ en uw heil-
stem hooren/ Ja woonen in uw huis.

3 Daar zal ons 't goede van uw woo-
ning Verzaaden/ reis op reis/ En 't
heilig deel/ o groote Koning! Van
uw geducht paleis. Gij/ Gij zult
vreesselijke dingen Ons/ in gerechtig-
heid/ Doen hooren/ en ons blij doen
zingen Van 't heil/ voor ons bereid.

4 O onze God! o vast vertrouwen
Van

Van 't allerverste land / Op wien al
's aardrijks einden bouwen / En 't wijdst-
gelegen strand! Gij / die de hemel-
hooge bergen Doet pal staan door uw
kracht / Zoodat zij vloed en stormen
tergen; Gij zijt omgord met magt.

7 Die de bergen vast sett door sijne kracht; omgordt zijnde met macht.

5 't Gebruisch der zee doet Gij bedaaren /
Daar Gij haar golven stilt; 't Rumoer
der volken / als der baaren / Betoomt
Ge / waar Gij wilt. Die d'einden de-
zer aard bewoonen / Aanschouwen / dag
aan dag / De teekenen / die uw almagt
toonen / Met vreez' en diep ontzag.

8 Die het bruysen der zeen stilt; het bruysen harer golven / ende het rumoer der volcken.

9 Ende die op de eynden woonen vreesen voor uwe teeckenen: gy doet de uytgangen des morgens ende des avonts juychen.

PAUZE.

6 Gij geeft / dat d'uitgang van den mor-
gen En van den avond juich'; En dat
men U / voor al uw zorgen / Ootmoe-
dig dank betuig'. Het land bezoekt Gij
met uw' zegen / En / door U droog ge-
maakt /

10 Gy bezoeckt het lant / ende hebbende het begeerigh gemaeckt / verrijckt gy het grootlicks;

Psalm 65.

maakt / Verrijkt Gij 't grootlijks weêr met regen / Die tot den wortel raakt.

de riviere Godts is vol waters: wanneer gy het alsoo bereydt hebt / maeckt gy haerlieder koorn gereet.

7 De Godsrivier doet G' overvloeien / En op 't bereide land Het nuttig koren weelig groeien. Uw goddelijke hand Maakt d' opgeploegde voren dronken / Tot uit de weeke kluit / Daar 't dropplend nat is ingezonken / Gezegend voedsel spruit.

11 Gy maeckt sijne opgeploegde aerde droncken; gy doetse dalen [in] sijne voren: gy maeckt het weeck door de droppelen / gy segent sijn uytspruytsel.

8 Uw goedheid kroont de jaargetijen: Waar Gij uw' voetstap zet / Daar doet Gij 't al ten zegen dijen; Daar druipt het al van vet. Het woeste veld vangt zelfs die droppen / Zijn weide blijft niet droog / De heuvels steeken blijde toppen Met lachend groen omhoog.

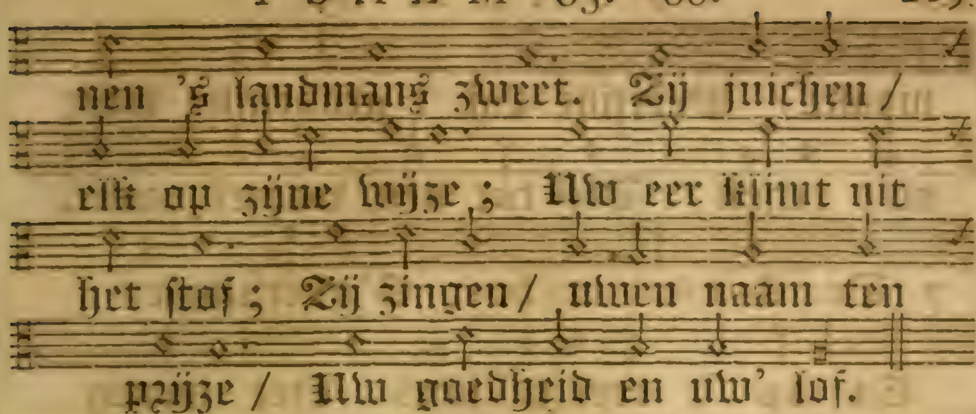
12 Gy kroont het jaer uwer goetheyt: ende uwe voetstappen druypen van vettigheyt.

13 Sy bedruypen de weyden der woestijne: ende de heuvelen zijn aengegordt met verheuginge.

9 De velden zijn bedekt met kudden; De dalen zijn bekleed Met halmen / die van zwaarte schudden / En loonen

14 De velden zijn bekleedt met kudden / ende de dalen zijn bedeckt met koorn:

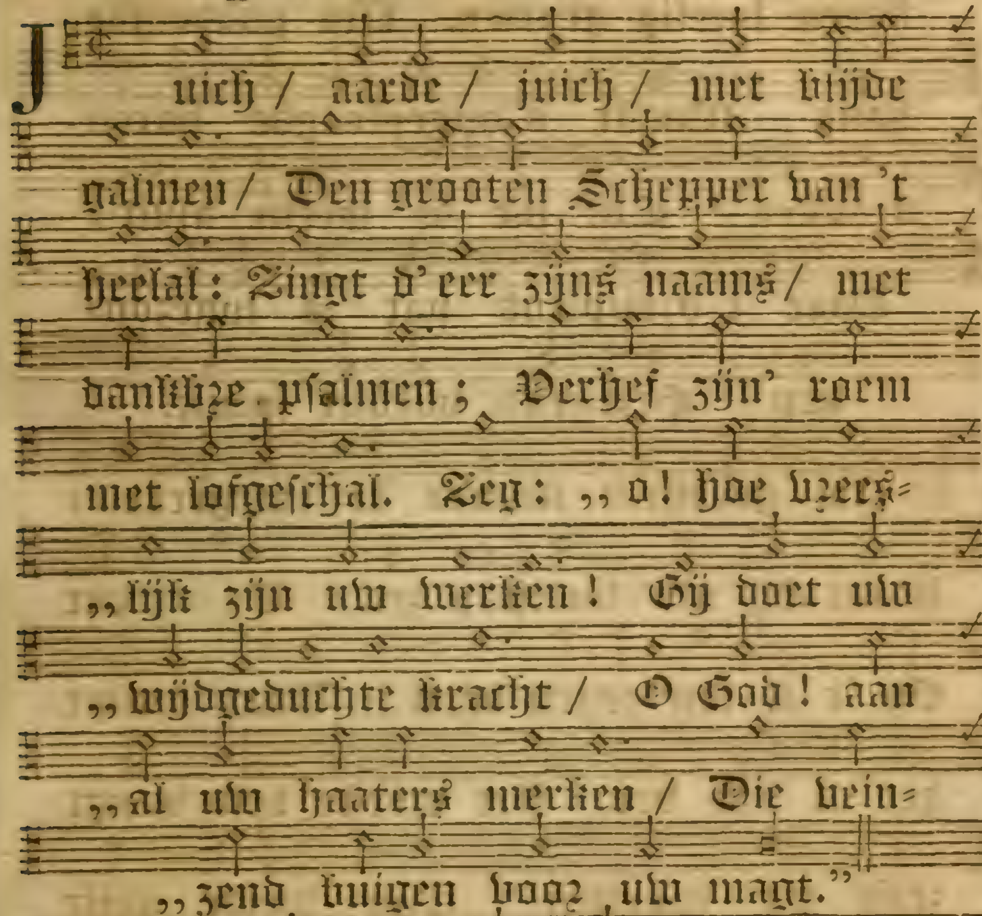
Psalm 65.

zy juychen / ooch singen/c.

De LXVI. Psalm.

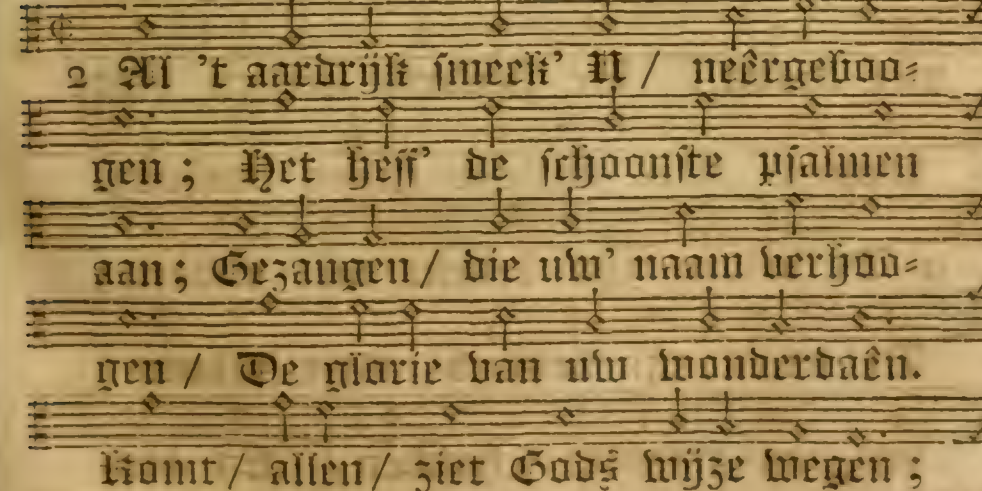
Psalm 66.

1 Een Liedt / een Psalm / voor den Opperſangmeeſter. Juichet Gode / gy gansche aerde.

2 Psalmsinget de eere sijns naems : gebet eere / sijnen lof.

3 Segget tot Godt / Hoe vreeslick zijt gy [in] uwe wercken ? om de grootheyt uwer stercke sullen sich uwe vyanden u geveynsdelick onderwerpen.

4 De gantsche aerde aenbidde u / ende psalmsinge u / sy psalmsinge uwen name / Sela!

5 Komet ende siet Godts daden: hy is

Wat

Psalm 66.
vreeslick van werckinge aen de menschen kinderen.

Wat is zijn werking hoog geducht / Het
zij Hij 't menschdom met zijn' zegen
Bezoekt / of met zijn strenge tucht!

6 Hy heeft de zee verandert in 't drooge; sy zijn te voete doorgegaen door de riviere: daer hebben wy ons in hem verblijdt.
7 Hy heerscht eeuwiglick met sijne macht; sijne oogen houden wacht over de Heydenen: en laet de afvallige niet verhooght worden / Sela!

3 God baande / door de woeste baaren En
breede stroomen / ons een pad; Daar rees
zijn lof op stem en snaaren / Nadat Hij
ons beveiligd had. Hij zal eeuw uit eeuw
in regeeren: Zijn oog bewaakt het hei-
dendom. Hij zal d' afvalligen verneêren:
Hij keert hun trotsch' ontwerpen om.

8 Lovet / gy volcken / onsen Godt / ende latet hooren de stemme sijns roems.
9 Die onse zielen in 't leven stelt: ende niet toelaet dat onse voet wanckele.
10 Want gy hebt ons beproeft / o Godt: gy hebt ons geloutert / gelijck men 't silver loutert.
11 Gy hadt ons in 't net gebracht: gy

4 Looft / looft den Heer der leger-
schaaren / O volken! heft een' lofzang
aan: Hij wil ons in het leven spaa-
ren / Ons hoeden op de steilste paên /
Voor wankelen onzen voet bevrijden.
Gij hebt ons voor een' tijd beproefd /
En ons gelouterd door het lijden /
Gelijk het zilver wordt beproefd.
5 Een net belemmerd' onze schreden;
Een

Een enge band hield ons beknueld; Gij
liet door heerschzucht ons vertreeden;
Gij gaaft ons over aan 't geweld. Hier
scheen ons 't water t'overstroomen;
Daar werden wij gedreigd door 't vuur:
Maar Gij deedt ons 't gevaar ontkomen/
Verkwikkend' ons/ ter goeder uur.

PAUZE.

6 Door 's Hoogsten arm 't geweld onttoo-
gen/ Zal ik/ genoopt tot dankbaarheid/
Verschijnen voor zijn heilig' oogen/ Met
offers/ aan hem toegezeid. Ik zal/ nu
ik mag adem haalen/ Na zoo veel bangen
tegenspoed/ Al mijn geloften U betaa-
len/ U/ die/ in nood/ mij hebt behoed.

7 Ik zal het brandaltaar doen rooken
Van 't edelst' vee uit kooi en stal;
Zoo worden vet en merg ontstooken/
Bij 't liefljjk rijzend lofgeschal. Het
rook-

Psalm 66.
hadt eenen engen bant om onse lendenen geleyt.

12 Gy hadt den mensche op ons hooft doen rijden; wy waren in 't vyer ende in 't water geko-men: maer gy hebt ons uyt-gevoert in eene overvloeyende verversinge.

13 Ick sal met brand-offeren in uw huys gaen: ick sal u mijne geloften beta-len.

14 Die mijne lippen hebben ge-uytet/ en-de mijn mont heeft uytge-sproken als my bange was.

15 Brand-offeren van mergbeesten sal ick u offe-ren/ met roockwerck van rammen;

Psalm 66.

ick sal runderen met bocken bereyden / Sela!

rookwerk zal zijn geur verspreiden /
Daar ram bij ram wordt aangebragt :
'k Zal bok en rund ten offer leiden /
Opdat men z' U ter eere slagt'.

16 Komt / hoort toe / o alle gy die Godt vreest / ende ick sal vertellen wat hy aen mijne ziele gedaen heeft.

8 Komt / luistert toe / gij godgezinden /
Gij / die den Heer van harte vreest /
Hoort / wat mij God deed ondervinden ;
Wat Hij gedaan heeft aan mijn' geest.
't Sloeg / heilbegeerig / 't oog naar boven: Ik riep den Heer ootmoedig aan ;
Ik mogt met mond en hart Hem loo- ven / Hem / die alleen mij bij kon staan.

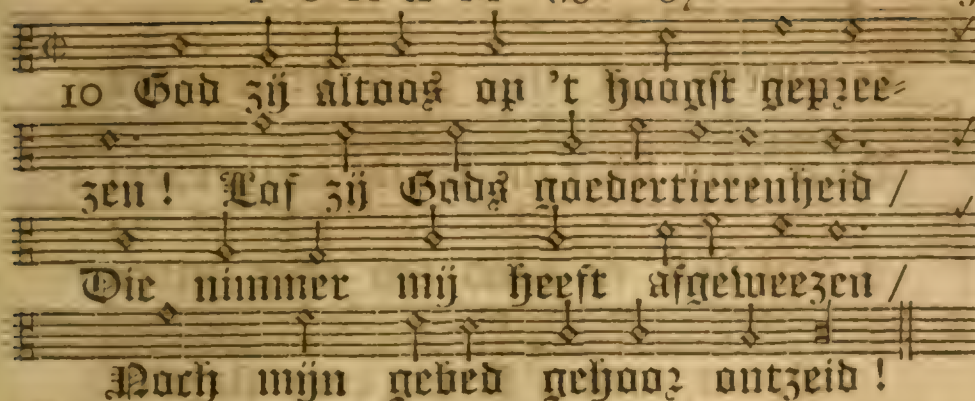
17 Ick riep tot hem met mijnen monde : ende hy weert verhoogt onder mijne tonge.

18 Hadde ick nae ongerechtigheyt met mijn herte gesien / de Heere en soude niet gehoort hebben.

9 Waar' ik door ongerechtigheden En haar aanlokselen bekoord ; Dan had de Heer naar mijn gebeden En jammerklagten niet gehoord. Maar nu / nu heeft / met gunstig' ooren / Mijn God op mijnen wensch gelet. Hij / die het al kan zien en hooren /
Merkt' op de stem van mijn gebed.

19 Maer seker / Godt heeft gehoort : hy heeft gemerckt op de stemme mijns gebedts.

10 God

Psalm 66.

20 Geloofst zy God / die mijn gebedt niet en heeft afgewendt / nochte sijne goedertierenheyt van my.

DE LXVII. PSALM. Stem 33.

D' algoede God zij ons genadig / En zegen' ons met overvloed; Hij doe zijn aangezicht gestadig Ons lichten / en Hij zij ons goed: Opdat elk geneegen Zich aan uwe wegen Op deez' aarde wenn'; En de blinde heiden / Nu van God gescheiden / Eens uw heil erkenn'.

Psalm 67.

1 Een Psalm / een Liedt / voor den Opperfangmeester / op Neginoth.

2 Godt zy ons genadigh / ende segene ons: hy doe sijn aensichijn aen ons lichten / Sela!

3 Op dat men op der aerden uwen wegh kenne; onder alle Heydenen uw heyl.

2 De volken zullen U belijden / O God! U looven al te saam'; De landen zullen zich verblijden / En juichen over uwen naam: Volken zult Gij rechten / Hunne zaak beslechten / In rechtmaatigheid; Volken op deez' aarde / Die uw arm vergaêrde / Die Gij veilig leidt.

4 De volcken sullen u / o Godt / loven: de volcken / altemael / sullen u loven.

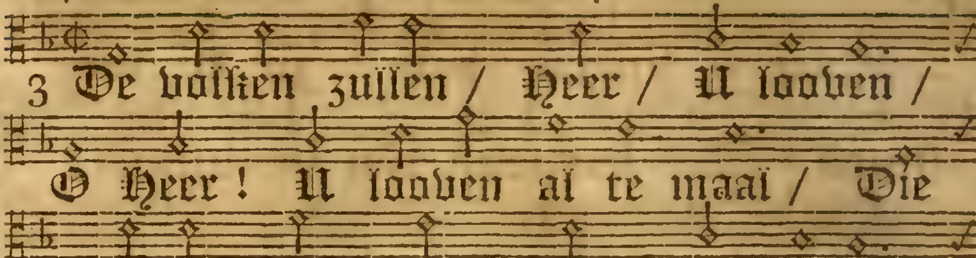
5 De natien sullen haer verblijden / ende juychen / om dat gy de volcken sult richten [in] rechtmatigheyt: ende de natien op der aerden / die sult gy leyden, Sela!

Psalm 67.
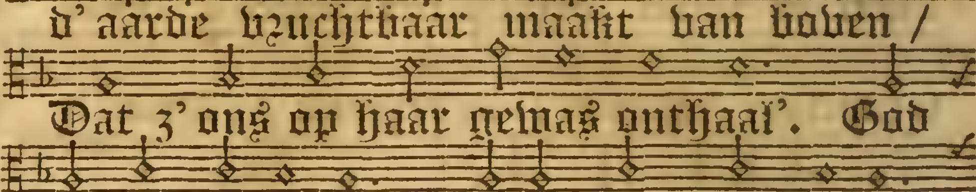
6 De volcken sullen u / o Godt / loven: de volcken / altemael / sullen u loven.

7 De aerde geeft haer gewas: Godt / onse Godt / sal ons segenen.

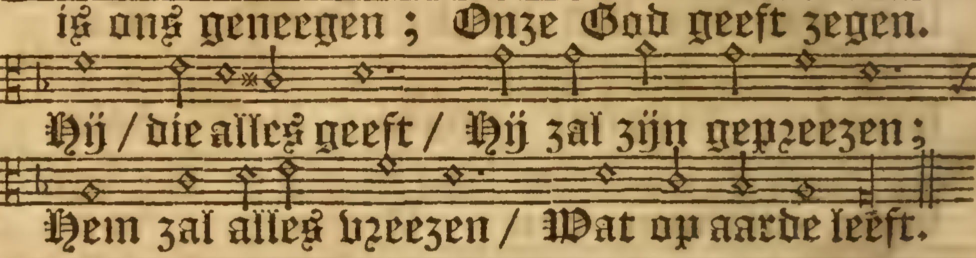
8 Godt sal ons segenen: ende alle eynden der aerde sullen hem vreesen.

3 De volken zullen / Heer / U looven /
O Heer! U looven al te maal / Die
d' aarde vruchtbaar maakt van boven /

Dat z' ons op haar gewas onthaal'. God

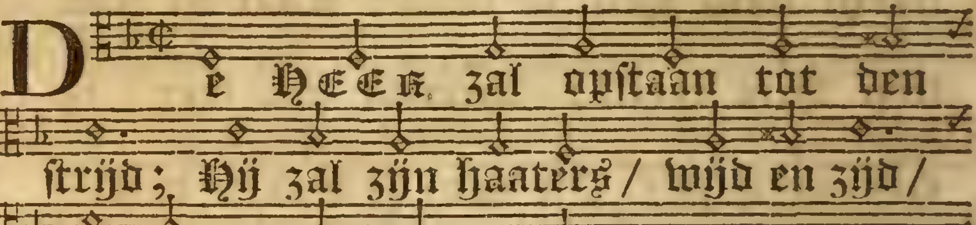
is ons geneegen; Onze God geeft zegen.
Hij / die alles geeft / Hij zal zijn gepreezen;
Hem zal alles vreezen / Wat op aarde leeft.

Psalm 68.

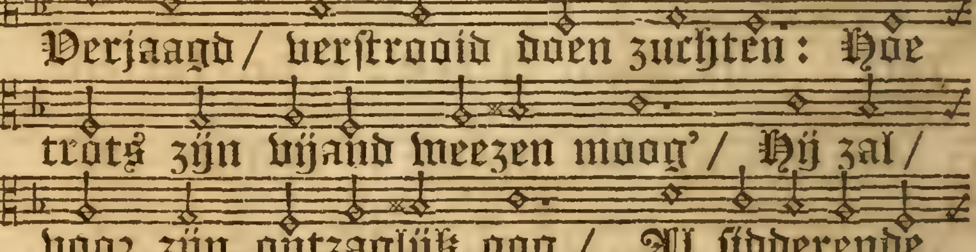
De LXVIII. Psalm. Stem 36.

1 Een Psalm / een Liedt Davids / voor den Oppersangmeester.
2 Godt sal opstaen / sijne vyanden sullen verstroyt worden: ende sijne haters sullen van sijn aengesichte vlieden.

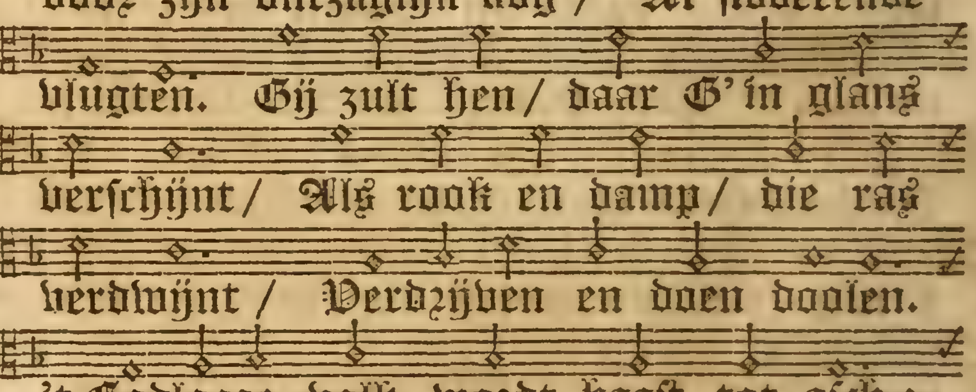
3 Gy sultse verdrijven / gelijck roock verdreven wort; gelijck was voor het vyer smelt / sullen de godtloose vergaen van Godes aengesichte.

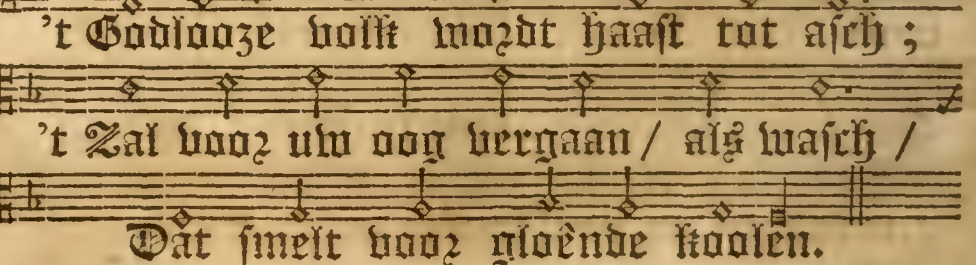
De Heer zal opstaan tot den
strijd; Hij zal zijn haaters / wijd en zijd /

Verjaagd / verstrooid doen zuchten: Hoe
trots zijn vijand weezen moog' / Hij zal /
voor zijn ontzaglijk oog / Al sidderende

vlugten. Gij zult hen / daar G' in glans
verschijnt / Als rook en damp / die ras
verdwijnt / Verdrijven en doen doolen.

't Godlooze volk wordt haast tot asch;
't Zal voor uw oog vergaan / als wasch /
Dat smelt voor gloênde koolen.

2 Maar

Psalm 68.

2 Maar 't vroome volk / in U ver-
heugd / Zal huppelen van zielevreugd /
Daar zij hunn' wensch verkrijgen ; Hun
blijdschap zal dan / onbepaald / Door 't
licht dat van zijn aanzicht straalt / Ten
hoogsten toppunt stijgen. Heft Gode
blijde psalmen aan : Verhoogt / ver-
hoogt voor Hem de baan : Laat al wat
leeft Hem eeren ; Bereidt den weg / in
Hem verblijd / Die door de vlakke velden
rijdt ; Zijn naam is HEER der heeren.

3 Springt op van vreugd / verheft zijn'
lof / Die / daar Hij woont in 't he-
melhof / Een Vader is der weezen ;
Die weduwen haar recht verschaft / Die
streng haar onderdrukkers straft / En
voor zijn wraak doet vreezen : Een
God / die zet / uit menschenmin / D' on-
vruchtbren in een huisgezin / En / om

zijn

4 Maer de rechtveerdige sullen sich verblijden / sy sullen van vreugde opspringen voor Godts aengesichte / ende van blijtschap vrolick zijn.

5 Singet Gode / psalmsinget sijnen name / hooget de wegen voor dien die in de vlacke velden rijdt / om dat sijn naem is HEERE; ende springet op van vreugde voor sijn aengesichte.

6 Hy is een Vader der weesen / ende een Richter der weduwen Godt / in de woonstede sijner heyligheyt.

7 Een Godt / die de eensamen sett in een huysgesin voert uyt die in boeyen gevangen zijn

Psalm 68.

maer de afvallige woonen in het dorre.

zijn magt te toonen / Gevangnen uit de boeien redt; Maar die verlaaters van zijn wet Doet in het dorre woonen.

I. PAUZE.

8 O Godt / doe gy voor het aengesichte uwes volcks uyttoogt; doe gy daer henen tradet in de woestijne / Sela! 9 Daverde de aerde / oock dropen de hemelen voor Godts aenschijn; [selfs] dese Sinai / voor 't aenschijn Godts / des Godts van Israël.

4 O God! toen Gij / met majesteit / Uw Israël hebt uitgeleid / En op uw heil doen hoopen; Toen Gij langs Parans woesten grond Hun voortoogt / schokte d' aard in 't rond; De hooge heemlen droopen; De bergen reezen zelfs omhoog; Men zag dit Sinaï voor 't oog Van Isrels Koning beeven.

10 Gy hebt seer milden regen doen druypen / o Godt; ende gy hebt uwe erffenisse gesterckt / alsse mat was geworden.

Een' milden regen zondt G' / o Heer! Op uw bezwijkend' erfnis neêr / Om sterkt' aan haar te geeven.

11 Uw hoop woonde daer in; gy bereydetse door uwe goetheyt voor den elendigen / o Godt.

5 Uw hoop / uw kudde woonde daar; Uit vrije goedheid waart Gij haar Een vriendelijk beschermer / En hebt ellendigen dat land Bereid door uwe sterke hand /

hand/ O Israëls Ontfermer! De Heer
gaf rijke juichensstof/ Om zijne won-
dren en zijn' lof/ Met hart en mond/
te melden: Men zag welhaast een
groote schaar/ Met klanken van de
blijdste maar/ Vervullen berg en velden.

6 De Koningen/ hoe zeer geducht/ Zijn
met hun heiren weggevlugt; Zij vloo-
den voor uw oogen: De buit van 't
overwonnen land Viel zelfs de vrouwen
in de hand/ Schoon niet meê uitgetoo-
gen. Al laagt g'/ o Isrel! als weleer/
Gebukt bij tichelsteenen neêr/ Toen gij
uw juk moest draagen/ En zwart waart
door uw dienstbaarheid/ U is een beter
lot bereid; Uw heilzon is aan 't daagen.

7 Gelijk een duif door 't zilverwit/ En
't goud/ dat op haar veedren zit/ Bij
't licht der zonnestraalen/ Ver boven
an-

12 De Heere gaf te spreken: der boodschappers van goede tijdingen was eene groote heyrschare.

13 De koningen der heirscharen vloden wech/ sy vloden wech: ende sy die t'huys bleef deelde den roof uyt.

14 Al laeget gylieden tusschen twee rijgen van steenen/ [so sult gy doch worden als] vleugelen eener duyve/ overdeckt met silver; ende welcker vederen zijn met uytgegravenen geluwen goude.

Pſalm 68.

andre vooglen pronkt / Zult gij / door
't godlijk oog belonkt / Weêr met uw
ſchoonheid praalen. Wanneer Gods on-
weêrſtaanbre hand De vorſten uit het
ganſche land Verſtrooid had en verdree-
ven / Ontving zijn erfdeel edler ſchoon /
Dan ſneeuw / hoe wit zij zich ver-
toon' / Aan Salmon ooit kon geeven.

15 Als de Almachtige de Koningen daer in verſtroyde / wert ſy ſneeuwwit [als] op Zalmon.

2. PAUZE.

8 Dat Bazans hemelhooge berg Met
al zijn heuvlen Sion terg' / En waane
t' overtreffen ; Wat ſpringt gij bergen
trotſch omhoog ? Wat wilt g'u / in der
volkren oog / Bij Sions berg verheffen ?
God zelf heeft dezen berg begeerd Ter
wooning / om / aldaar geëerd / Zijn heer-
lijkheid te toonen : De HEER / die hem
verkoozen heeft / Die trouwe houdt / en
eeuwig leeft / Zal hier ook eeuwig woonen.

16 De bergh Baſan is een bergh Godes: de Bergh Baſan is een bultige bergh.

17 Waerom ſpringet gy op / gy bultige bergen? deſen bergh heeft God begeert tot ſijne wooninge: oock ſal der de HEERE woonen in eeuwigheyt.

9 Gods

9 Gods wagens, boven 't luchtig zwerk,
Zijn tien- en tienmaal duizend sterk,
Verdubbeld in getalen: Bij hen is zij-
ne majesteit Een Sinaï in heiligheid,
Omringd van bliksemstraalen. Gij voert
ten hemel op, vol eer; De kerker werd
uw buit, o Heer! Gij zaagt uw' strijd
bekroonen Met gaaven, tot der men-
schen troost; Opdat zelfs 't wederhoo-
rig kroost Altijd bij U zou woonen.

Psalm 68.

18 Godts wagenen zijn tweemael tien duysent, de duysenden verdubbelt: De Heere is onder hen, een Sinai in heyligheyt.

19 Gy zijt opgevaren in de hooghte, gy hebt de gevanckenisse gevanckelick gevoert, gy hebt gaven genomen [om uyt te deelen] onder de menschen; ja oock de wederhoorige, om [by u] te woonen, o HEERE Godt!

10 Geloofd zij God met diepst ontzag!
Hij overlaadt ons, dag aan dag, Met
zijne gunstbewijzen; Die God is onze
zaligheid. Wie zou die hoogste Majesteit
Dan niet met eerbied prijzen? Die God
is ons een God van heil; Hij schenkt,
uit goedheid, zonder peil, Ons 't eeu-
wig zalig leven: Hij kan, en wil, en
zal in nood, Zelfs bij het naadren van

20 Gelooft zy de Heere; dagh by dagh overlaedt hy ons: Die Godt [is] onse salighheyt, Sela!

21 Die Godt is ons een Godt van volkomene saligheyt: ende by den HEERE, den Heere, zijn uytkomsten tegen den doot.

Psalm 68.

den dood / Volkomen uitkomst geeven.

3. PAUZE.

22 Voorseker sal Godt den kop sijner vyanden verslaen; den hayrigen schedel des genen / die in sijne schulden wandelt.

11 Gewis / hoe hoog de nood mag gaan /
God zal zijns vijands kop verslaan; Dien
hairgen schedel vellen / Die trotsch / wat
heilig is / onteert / En / daar hij schuld
met schuld vermeêrt / Zich tegen Hem durft
stellen. De Heer heeft zelf ons toegezeid:

23 De Heere heeft geseyt; Ick sal wederbrengen uyt Basan: Ick sal wederbrengen uyt de diepten der zee.

„ 'k Zal u / door magt en wijs beleid / Uit
„ Bazan weêr doen komen; U zullen / als
„ op Mozes beê / Wanneer uw pad loopt
„ door de zee / Geen golven overstroomen.

24 Op dat gy uwen voet / [ja] de tonge uwer honden / moogt steken in het bloet / van de vyanden / van een yegelick van hen.

12 „ Dan moogt g' in zegepraal uw'
„ voet / Ja uwer honden tong / in 't bloed
„ Van elken vijand steeken." O groote

25 O Godt / sy hebben uwe gangen gesien / de gangen mijns Godts / mijns Konings / in 't heyligdom.

God / geduchte Heer! Uw gangen / zoo
vol roem en eer / Zijn aan uw volk
gebleeken; De gangen van mijn' God
en Vorst / Wien / schoon Hij 's wereld
rijks=

Psalm 68.

rijksstroon tozst / Deez' wooningen be-
haagden. De zangrei trad den speel-
rei vooz / In 't midden ging het vzo-
lijk choor Der trommelende maagden.

26 De sangers gingen vooz / de speelieden achter / in 't midden de trommelende maegden.

13 Looft God in zijn gemeent' alom /
Den Heer; gij / die in 't heiligdom / Als
Isrels kroost / moogt naadzen. Hoe vzo-
lijk gaan de stammen op Naar Sions
godgewijden top / Met Isrels achtbze
vaadzen; De vozsten van elk huisgezin;
Zij trekken aan: hier Benjamin / Schoon
klein / hij mogt regeeren; Daar Judaas
stam / die glorie won; Ginds Naftali en
Zebulon / Om God / hunn' Koning t'eeren.

27 Lovet Godt in de gemeynten: den Heere; gy die zijt uyt den sprinckader Israels.

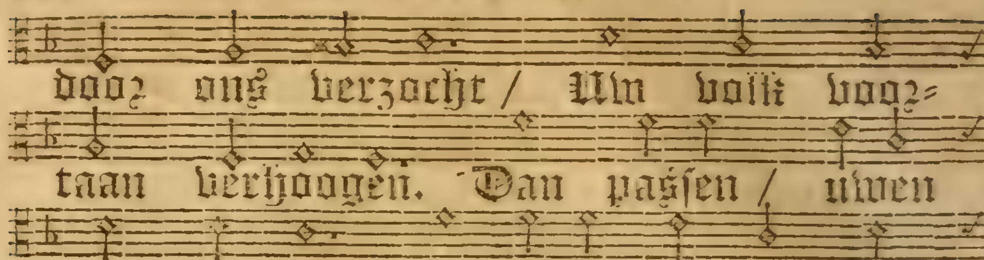
28 Daer is Benjamin de kleyne / die over hen heerschte / de Vozsten van Juda [met] hare vergaderinge: de Vozsten van Zebulon / de Vozsten van Naphtali.

4. PAUZE.

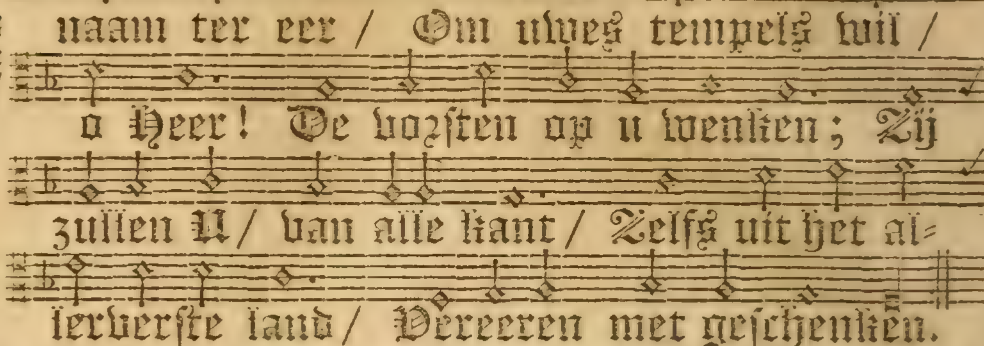
14 Uw God / o Isrel! heeft de kracht
Dooz zijn bevel u toegebzagt. O God!
schzaag dat vermogen; Versterk het geen
Gij hebt gewzocht / En laat uw hulp /

29 Uwe Godt heeft uwe sterckte geboden: sterckt / o Godt / dat gy aen ons gewzocht hebt!

Psalm 68.

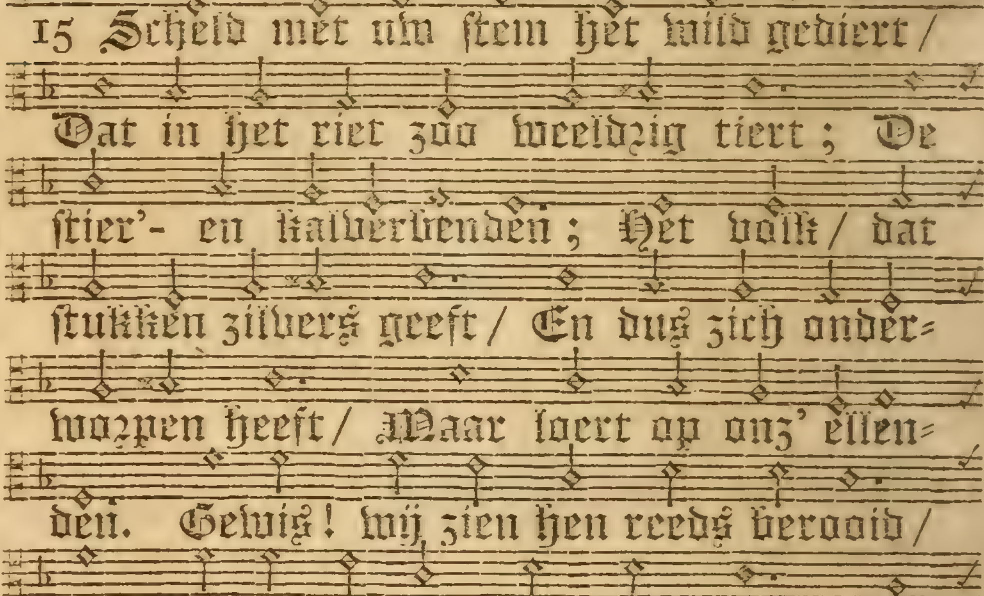

door ons verzocht / Uw volk voor-
taan verhoogen. Dan passen / uwen

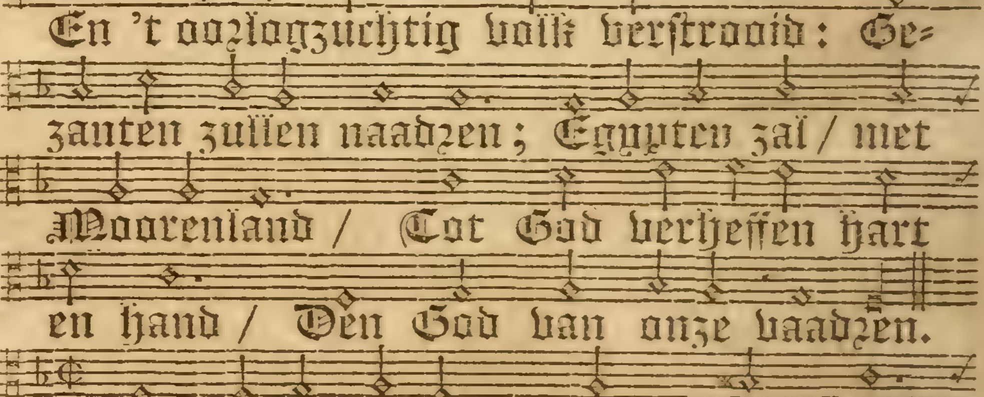
30 Om uwes Tempels wille te Jerusalem / sullen u de Koningen geschenck toebrengen.

naam ter eer / Om uwes tempels wil /
o Heer! De vorsten op u wenken; Zij
zullen U / van alle kant / Zelfs uit het al-
lerverste land / Vereeren met geschenken.

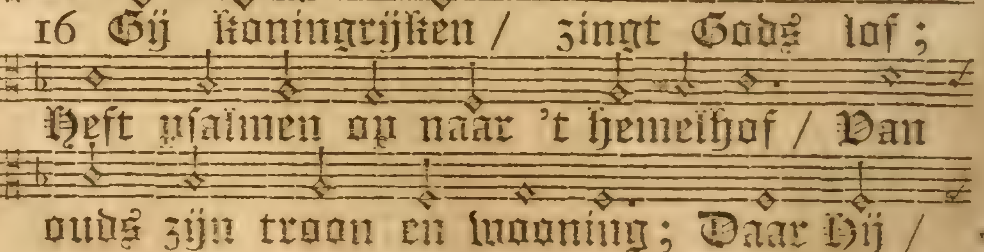
31 Scheldt het wilt gedierte des riets / de vergaderinge der stieren / met de kalveren der volckeren; [ende] dien / die sich onderwerpt met stucken silvers: hy heeft de volcken verstroyt / [die] lust hebben in oorlogen.

15 Scheld met uw stem het wild gediert /
Dat in het riet zoo weeldrig tiert; De
stier'- en kalverbenden; Het volk / dat
stukken zilvers geeft / En dus zich onder-
worpen heeft / Maar loert op onz' ellen-
den. Gewis! wij zien hen reeds berooid /

32 Princelicke gesanten sullen komen uyt Egypten: Moorenlant sal sich haesten sijne handen tot Godt uyt te strecken.

En 't oorlogzuchtig volk verstrooid: Ge-
zanten zullen naadren; Egypten zal / met
Moorenland / Tot God verheffen hart
en hand / Den God van onze vaadren.

33 Gy koninckrijcken der aerde / singet Gode: psalmsinget den Heere / Sela!

16 Gij koningrijken / zingt Gods lof;
Heft psalmen op naar 't hemelhof / Van
ouds zijn troon en wooning; Daar Hij /

be-

bekleed met eer en magt / Zijn sterke
stem verheft met kracht / En heerscht als
Sions Koning. Geeft sterkt' aan onzen
God en Heer; Hij heeft in Israël zijn eer
En hoogheid willen toonen: Erkent dien
God; Hij is geducht; Hij doet zijn sterkte
boven lucht / En boven wolken woonen.

17 Hoe groot / hoe vreeslijk zijt
G'alom / Uit uw verheven heilig-
dom / Aanbidlijk Opperwezen! 't Is
Isrels God / die krachten geeft /
Van wien het volk zijn sterkte heeft.
Looft God: elk moet Hem vreezen.

Psalm 68.

34 Dien die daer rijdt in den hemel der hemelen die van oudts is: siet / hy geeft sijne stemme / eene stemme der stercktе.
35 Geeft Gode stercktе: sijne hoogheyt is over Israël / ende sijne stercktе in de bovenste wolcken.

36 O Godt / gy zijt vreeslick uyt uwe heyligdommen; de Godt Israëls / die geeft den volcke stercktе ende krachten: Gelooft zy Godt.

De LXIX. Psalm. Stem 51.

O. God! verlos / en red mij uit den
nood; De waatren zijn tot aan de ziel
gekomen; Ik zink in 't slijk; ik voel mij
overstroomen; Ik ga te grond'; de vloed
is mij te groot. Ik roep mij moê in de-

Psalm 69.

1 [Een Psalm] Davids / voor den Oppersangmeester / op Schoschannim.
2 Verlost my / o Godt: want de watreren zijn gekomen tot aen de ziele.
3 Ick ben gesoncken in grondeloose modder / daer

zen jammerstaat; Mijn keel is heesch /
zij is van droogt' ontsteeken; En/ daar
ik hoop op God/ mijn' toeverlaat/ Schrei
ik mij blind; mijn oogen zijn bezweeken.
2 Men telt veel eer de hairen van mijn
hoofd/ Dan hen/ die mij/ doch zonder
oorzaak/ haaten; Men zoekt mijn' dood;
geen onschuld kan mij baaten: Hen zie
ik sterk/ maar mij van kracht beroofd.
Men eischt van mij/ daar ik m' onschul-
dig ken/ 't Geroofde weêr; 'k moet voor
voldoening zorgen. Gij weet/ o God!
hoe ver ik strafbaar ben; U is mijn
schuld/ mijn dwaasheid/ niet verborgen.
3 Beschaam door mij de stille hoope niet
Van hun/ die U/ o HEER der leger-
schaaren! Verwachten: laat geen schan-
de wedervaaren Aan hun/ die U steeds
zoeken in verdriet: Met mij verging hun
hoop/

men niet en kan staen: ick ben gekomen in de diepten der wateren/ ende de vloet overstroomt my.

4 Ick ben vermoeyt van mijn roepen/ mijn keel is ontsteken/ mijne oogen zijn beswecken: daer ick ben hopende op mijnen Godt.

5 Die my sonder oorsake haten/ zijn meer dan de hayren mijns hoofts; die my soecken te vernielen/ die my om valsche oorsaken vyant zijn/ zijn machtigh geworden: dat ick niet geroost en hebbe/ moet ick alsdan wedergeven.

6 O Godt/ gy weet van mijne dwaesheyt: ende mijne schulden en zijn voor u niet verborgen.

7 Laetse door my niet beschaemt worden/ die u verwachten/ o Heere/ HEERE der heyrscharen: laetse door my niet te schande worden/ die u soecken/ o Godt Israëls.

hoop / o Israels God! Daar ik mijn'
smaad om uwentwil moet draagen. Mijn
aanschijn is bedekt met schand' en spot:
Helaas! wat heb ik stof tot bitter klaagen!

Psalm 69.
8 Want om uwent wille draeg' ick versmaetheyt: schande heeft mijn aengesichte bedeckt.

I PAUZE.

4 Mijn' broedren ben ik vreemd / door
elk onteerd / En onbekend den zoonen
mijner moeder; 't k Vind onder hen
noch schutsheer / noch behoeder; Want
d' ijver van uw huis heeft mij verteerd.
Ik draag den schimp / den smaad en
overlast Der genen / die / alziende God!
U smaaden: Ik heb geweend; mijn
ziel heeft steeds gevast / Maar 't k word
te meer met smaadheid overlaaden.

9 Ick ben mijnen broederen vreemt geworden; ende onbekent mijner moeder kinderen.

10 Want de yver van uw huys heeft my verteert: ende de smaetheden der gener die u smaden / zijn op my gevallen.

11 Ende ick hebbe geweent in 't vasten mijner ziele: maer 't is my geworden tot allerley smaet.

5 Ik heb mijn vleesch met eenen zak
bekleed / Maar hoor mijn naam ten spot
en spreekwoord maaken; De rechters
zelfs doen niet dan klappen / laaken;

12 Ende ick heb eenen sack tot mijn kleet aengedaen: maer ick ben hen tot een spreeckwoort geworden.
13 Die in de poorte sitten / klappen van my: ende

 'k Ben

Psalm 69.

ick ben een snarenspel der gener die stercken dranck drincken.

14 Maer my aengaende / mijn gebedt is tot u / o HEERE; daer is een tijt des welbehagens / o Godt / door de grootheyt uwer goedertierenheyt: verhoort my door de getrouwigheyt uwes heyls.

'k Ben 't snaarenspel van dronkaarts in mijn leed. Maar / HEER! tot U / tot U is mijn gebed; Daar is / o God! een tijd van welbehagen / Een tijd van gunst / ter mijner hulp gezet; Hoor / naar uw trouw en heilwoord / dan mijn klaagen.

15 Ruckt my uyt den slijck / ende laet my niet versincken: laet my geredder worden van mijne haters / ende uyt de dieypten der wateren.

16 Laet my de watervloet niet overstroomen / ende laet de diepte my niet verslinden: noch en laet den put sijnen mont over my niet toesluyten.

6 Ruk / door uw magt / mij uit het slijk; behoed / En laat mij niet verzinken in de waatren; Maar red mij uit de handen mijner haatren; Uit deze kolk en diepen watervloed. Och! laat den stroom mij over 't hoofd niet gaan; Maar dat uw arm 't geweld der diepte stuite: Dat toch de put niet worde toegedaan / Noch over mij zijn' mond voor eeuwig sluite.

17 Verhoort my / o HEERE / want uwe goedertierenheyt is goet: siet my aen nae de grootheyt uwer barmhertigheden.

7 Hoor mij / o HEER! uw goedertierenheid Is goed; zie mij dan aan met gunstig' oogen: Hoe teêr / hoe groot is mij uw mededoogen! Verhoor

uw

Psalm 69.

uw' knecht / die heete traanen schreit.
Verberg voor hem uw aangezicht
toch niet; Want ik bezwijk door angst
en tegenheden! Ai! haast U mij ter
hulp / in mijn verdriet: De nood klimt
hoog; verhoor mijn smeekgebeden.

18 Ende en verbergt uw aengesichte niet van uwen knecht: want my is bange; haest u / verhoort my.

2. PAUZE.

8 Genaak / genaak in gunste tot mijn ziel;
Bevrijd ze; laat de boozen / die mij haaten /
Vijandig zijn / en alle deugd verlaaten /
Nooit roemen / dat ik in hun handen
viel. Gij weet / wat schaamt' en smaad
mij treff' / o God! Daar niemand zich
mijn onheil aan wil trekken; Hoe schand-
lijk ik der boosheid strekk' ten spot; Gij
kent hen / die mij dezen angst verwekken.

19 Naedert tot mijne ziele / bevrijdtse: verlost my om mijner vyanden wille.

20 Gy weet mijne versmaetheyt / ende mijne schaemte / ende mijne schande: alle mijne benauwers zijn voor u.

9 Versmaadheid breekt en scheurt mij 't
hart van een; Ik ben zeer zwak: de
lasteringen snijden Mij door de ziel;

21 De versmaetheyt heeft mijn herte gebroken / ende ick ben seer swack:

Psalm 69. ende ick hebbe gewacht nae medelijden / maer daer en is geen; ende nae vertroosters / maer en hebse niet gevonden.

22 Ja sy hebben my galle tot mijne spijse gegeven: ende in mijnen dorst hebbense my edick te drincken gegeven.

ik wacht naar medelijden / Naar
troosters; maar / helaas! ik vind er
geen. Ja / groote God! zij hebben
mij / tot spijz' / Bij al mijn smert /
nog bittre gal gegeeven; Een edikteug
is zelfs een gunstbewijs / Wanneer
de dorst mijn lippen saam doet kleeven.

23 Hare tafel worde voor haer aengesicht tot een strick; ende tot volle vergeldinge / tot een valstrick.

10 Hun tafel word' / o God! hun tot
een' strik / Een' valstrik / daar zij straks
in blijven hangen / En vollen loon van
al hun kwaad ontvangen. Vervloek
hun spijz'; dat niets hun ziel ver-
kwikk'; Verblind hunn' geest; verdui-
ster hun verstand; Verdonker hun ge-
zicht; bewolk hun oogen: Verbreek hun
kracht door uw getergde hand; Dat
rusteloos hun lendnen wagglen moogen.

24 Laet hare oogen duyster worden / datse niet en sien: ende doet hare lendenen gedueriglick waggelen.

3. PAUZE.

25 Stort over hen uwe

11 Stort over hen uw gramschap uit;
ver-

vertoon Uw' heeten toorn; grijp aan
hen / die U haaten; Dat hun paleis
verwoest zij en verlaaten; Dat niemand
meer in hunne tenten woon': Want
dit geslacht / dat zich in 't kwaad ver-
heugt / Vervolgt dien Gij verwond hebt
en geslagen; Zijn smert strekt hun tot
tijdverdrijf en vreugd; Zij doen van
praat en schimp schier alles waagen.

12 Doe misdaên toe tot al hun euvel-
daên; Laat hen tot uw gerechtigheid
niet komen: Maar delg hen uit het
levensboek der vroomen: Schrijf hen
met uw rechtvaardig volk niet aan.
Maar ik / ik ben ellendig en vol smart:
Uw heil / o God! voer' m' in een
hooge wooning; Dan zing ik blij / en /
uit een dankbaar hart / Den grooten
naam van mijnen God en Koning.

Psalm 69.
gramschap uyt: ende de hittigheyt uwes toorns grijpese aen.
26 Haer paleys zy verwoest: in hare tenten en zij geen inwoonder.
27 Want sy vervolgen dien gy geslagen hebt: ende maken een praet van de smerte uwer verwondden.
28 Doet misdaet tot hare misdaet: ende en laetse niet komen tot uwe gerechtigheyt.
29 Laetse uytgedelgt worden uyt het boeck des levens: ende met de rechtveerdige niet aengeschreven worden.
30 Doch ick ben elendigh ende in smerte: uw heyl / o Godt / sette my in een hoogh vertreck.
31 Ick sal Godts name prijsen met gesangh; ende hem met dancksegginge groot maken.

Psalm 69.

32 Ende 't sal den HEERE aengenamer zijn dan een osse / [ofte] een gehoorn-de varre / die [de klaeuwen] verdeelt.

33 De sacht-moedige dit gesien hebben-de / sullen sich verblijden: ende gy die Godt soeckt / uwieder herte sal leven.

34 Want de HEERE hoort de noot-druftige: ende hy en veracht sijne gevange-ne niet.

35 Dat hem prijsen / de he-mel / ende de aerde; de zeen / ende al wat daer in wriemelt.

36 Want Godt sal Zion verlossen / ende de steden van Juda bou-wen: ende al-daer sullen sy woonen / ende haer erflick besitten:

37 Ende het zaet sijner knechten sal haer be-er-ven; ende de liefhebbers sijns naems sullen daer in woonen.

13 Dat zal den Heer veel aangenaamer zijn / Dan os of var / die hunnen klaauw verdeelen. De blijdschap zal het hart der vroomen streelen / Als zij mij zien verlost van smart en pijn. Gij / die God zoekt in al uw zielverdriet / Houdt aan / grijpt moed / uw hart zal vrolijk leeven: Nooddruftigen veracht zijn goedheid niet; Nooit zal Hij zijn gevangenen begeeven.

14 Gij hemel / aard en zee vermeldt Gods lof: Laat al wat leeft zijn trouw en goedheid prijzen; Want God zal aan zijn Zion hulp bewijzen / En Judaas steên herbouwen uit het stof. Daar zal zijn volk weêr woonen naar zijn' raad; God eeuwig hun zijn volle gunst betoonen: Daar zullen zij / Gods knechten met hun zaad / Zij / die zijn' naam beminnen / erflijk woonen.

De

DE LXX. PSALM. Stem 17.

Daal haastig ter verlossing neêr /
O God! en red mij uit gevaaren /
Uit angsten / die mijn ziel bezwaaren.
Spoed U ter mijner hulp / o HEER!
Laat allen / die mijn ziel belaagen /
Beschaamd en schaamrood van mij vliên;
Laat / die met vreugd mijn rampen zien /
In hunne wenschen nimmer slaagen.

2 Laat allen / die / met schampren spot /
Mij hoonen / tergen en onteeren /
Hunn' schimp ten loon / te rugge keeren; Vergaan op uw geducht gebod.
Laat hen / die zich tot U begeeven /
Hen / die uw heil beminnen / Heer /
Geduurig juichen tot uw eer / En zingen: „God zij hoog verheven!”

3 Ik ben nooddruftig / arm en naakt:
O God! mijn Helper uit ellenden! Haast

U

Psalm 70.

1 [Een Psalm] Davids / voor den Opper-sangmeester / om te doen gedencken.

2 Haest u / o Godt / om my te verlossen: o HEERE / tot mijner hulpe.

3 Laetse beschaemt / ende schaemroot worden / die mijne ziele soecken: laetse achterwaerts gedreven ende te schande worden / die lust hebben aen mijn quaet.

4 Laetse te rugge keeren tot loon harer beschaminge; die daer seggen / Ha! ha!

5 Laet in u vrolick ende verblijdt zijn / alle die u soecken; laet de liefhebbers uwes heyls gedurighlick seggen / Godt zy groot gemaeckt.

6 Doch ick ben elendigh ende nooddruftigh; o Godt / haest u tot my:

Psalm 70.

Gy zijt mijne hulpe ende mijn bevrijder; HEERE/ en vertoeft niet.

U tot mij; wil bijstand zenden: Uw komst is 't/ die mijn heil volmaakt.

Psalm 71.

De LXXI. Psalm. Stem 31.

1 Op u/ o HEERE/ betrouw' ick: en laet my niet beschaemt worden in eeuwigheyt.

2 Reddet my door uwe gerechtigheyt/ ende bevrijdt my: neyght uw' oore tot my/ ende verlost my.

'k Betrouw op U; hoor mijn gebeden: Dat mij geen schaamt'/ o Heer! In eeuwigheid verneêr': Red mij door uw gerechtigheden: Bevrijd mij; neig uw ooren: Verlos mij; wil mij hooren.

3 Weest my tot eenen rotzsteen om daer in te woonen/ om geduerigliek daer in te gaen: gy hebt bevel gegeven om my te verlossen; want gy zijt mijne steenrotze ende mijne burgt.

2 Wees mij een rots/ om in te woonen; Een schuilplaats/ daar mijn hart Steeds toevlugt vind' in smart: Uw hoog bevel zal blijkbaar toonen/ Dat Gij/ o groot' Ontfermer! Mijn burg zijt en beschermer.

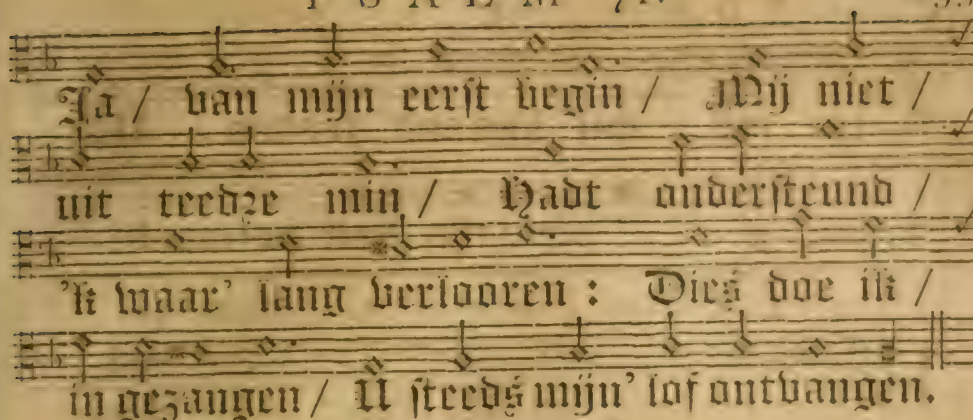
4 Mijn Godt/ bevrijdt my van de hant des godtloosen; van de hant des genen die verkeerdelick handelt/ ende des opgeblasenen.

5 Want gy zijt mijne verwachtinge/ Heere HEERE; mijn vertrouwen van mijner jeugt aen.

3 Bevrijd mij van 't geweld des snooden/ Die 't heilig recht verkracht; Wiens trotsheid mij veracht. Ik wacht op U/ o God der goden! Op wien ik vast vertrouwde/ Van dat ik 't licht aanschouwde.

4 Zoo Gij/ van dat ik werd gebooren/

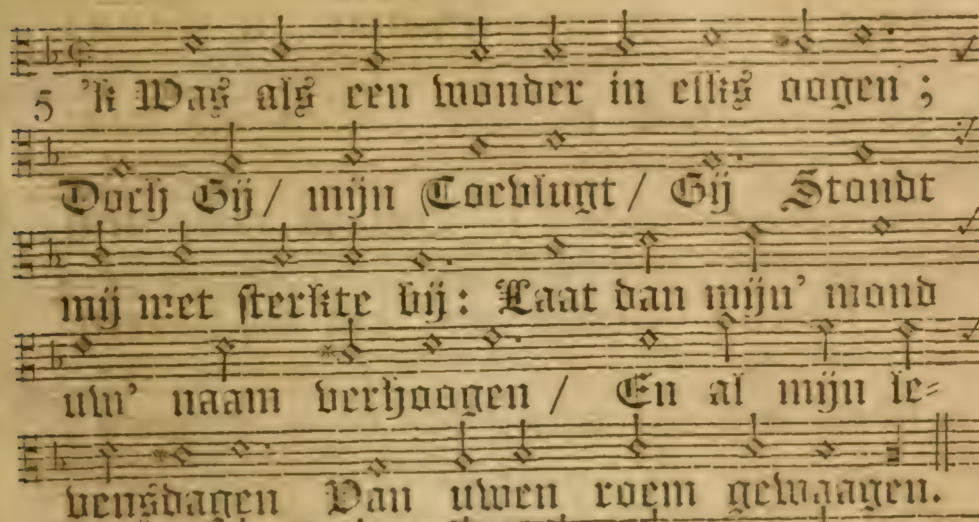
Ja/

Psalm 71.

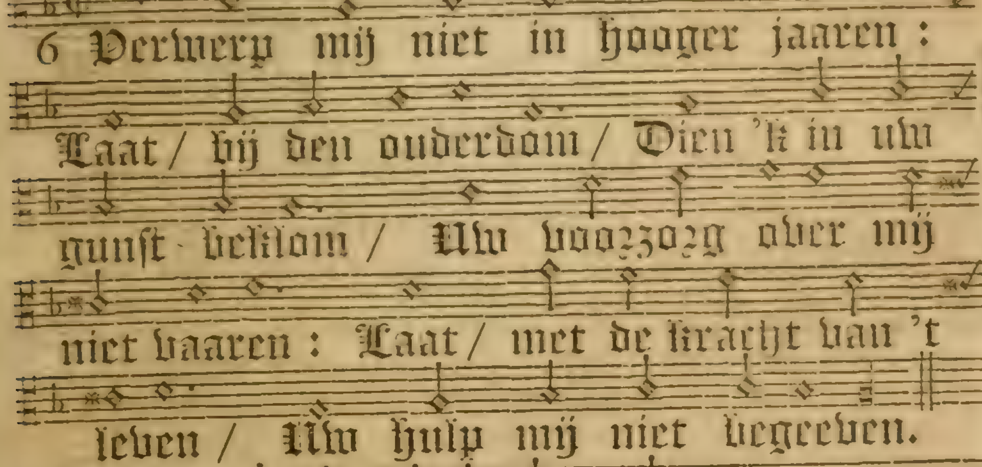
6 Op u heb ick gesteunt van den buyck aen; van mijns moeders ingewant aen zijt gy mijn uythelper: mijn lof is gedurighlick van u.

1. PAUZE.

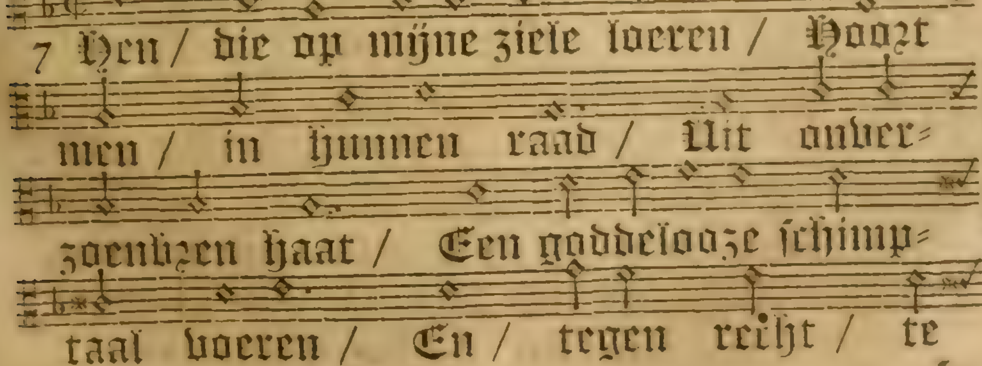

7 Ick ben velen als een wonder geweest: doch gy zijt mijne stercke toevlucht.

8 Laet mijnen mont vervult worden met uwen lof; den gantschen dagh / met uwe heerlickheyt.

9 Verwerpt my niet in den tijt des ouderdoms: en verlaet my niet / terwijlen mijne kracht vergaet.

10 Want mijne vyanden spreken van my: ende die op mijne ziele loeren / beraetslagen te samen;

sa=

Psalm 71.

samen Mijn' ondergang beraamen.

11 Seggende/ Godt heeft hem verlaten: jaget na/ ende grijpet hem / want daer en is geen verlosser.

8 ,, Ziet / zeggen zij / hij ligt ver-
,, schooven: God staat niet aan zijn zij'.
,, Jaagt / jaagt hem; grijpt hem vrij;
,, Hij kan geen uitkomst zich beloo-
,, ven." O God! toon m' uw ontfer-
ming / En haast U ter bescherming.

12 O Godt/ en weest niet verre van my: mijn Godt/ haest u tot mijner hulpe.

13 Laetse beschaemt worden/ laetse verteert worden/ die mijne ziele tegen zijn: laetse met smaet ende schande overdeckt worden / die mijn quaet soecken.

9 Doe hen beschaamd staan en bezwij-
ken / Wier woede mij bestrijdt / Wier
haat mijn rust benijdt: Doe hen met
smaad en schande wijken/ Die tegen mij
zich sterken / En mijne ramp bewerken.

2. PAUZE.

14 Doch ick sal gedurigliek hopen; ende sal allen uwen lof nogh grooter maken.

15 Mijn mont sal uwe gerechtigheyt vertellen / den gantschen dagh uw heyl: hoewel ick de getalen niet en weet'.

16 Ick sal henen gaen in de mogenthe-

10 Mijn hart zal steeds op U vertrou-
wen: Mijn mond vindt / tot uw' lof /
Geduurig ruimer stof / En zal uw recht
en heil ontvouwen; Schoon ik de reeks
dier schatten Kan tellen noch bevatten.

11 Ik zal blijmoedig henen treeden /
In

In 's HEEREN moogendheid. Mijn hart is uitgebreid / O Heer! om uw gerechtigheden / Ja die alleen / te pryzen Op aangenaame wyzen.

12 Gij hebt mij / van mijn kindsche dagen / Geleid en onderricht: Nog blijf ik naar mijn' pligt Van uwe wondren blij gewaagen. O God! wil mij bewaaren / Bij 't klimmen mijner jaaren.

13 Blijf mij in mijne grijsheid sterken; Verkwikt mijn' ouderdom: Bewaak mij van rondom; Zoo meld' ik dit geslacht uw werken; Zoo zal 'k uw grootheid zingen Voor hun nakomelingen.

3. PAUZE.

14 Ik roem / o eeuwig Alvermogen! 'k Roem uw gerechtigheid / Die zoo veel glans verspreidt / Zoo heerlijk schittert uit den hoogen. O Heer der le-

Psalm 71. den des Heeren HEEREN: ick sal uwe gerechtigheyt vermelden / uwe alleen.

17 O Godt / gy hebt my geleert van mijner jeugt aen: ende tot nogh toe verkondige ick uwe wonderen.

18 Daerom oock / terwijlen de ouderdom ende grijsigheyt daer is / en verlaet my niet / o Godt; tot dat ick [desen] geslachte verkondige uwen arm; allen nakomelingen / uwe macht.

19 Oock is uwe gerechtigheyt / o Godt / tot in de hoogte; gy die groote dingen gedaen hebt: o Godt / wie is u gelijck?

Psalm 71.

legerschaaren! Wie kan U evenaaren?

20 Gy die my vele benaeuwtheden ende quaden hebt doen sien/ sult my weder levendigh maken: ende sult my weder ophalen uyt de afgronden der aerde.

15 Gij deedt mij veel benaauwdheid smaa-
ken En drukkend harteleed; Maar/ tot
mijn hulp gereed/ Zult Gij mij weder
leevend' maaken/ Mij uit den afgrond
trekken/ En met uw vleuglen dekken.

21 Gy sult mijne grootheyt vermeerderen/ ende my rontom vertroosten.

22 Oock sal ick u looven met het instrument der luyte/ uwe trouwe/ mijn Godt; ick sal u psalmsingen met de harpe: o Heylige Israëls.

16 Gij zult met luister mij omringen/
Mij troosten in mijn smart: Dan zal
ik/ blij van hart/ Met luit en harp
uw goedheid zingen/ O heilig Opper-
wezen/ Door Israël geprezen!

23 Mijne lippen sullen juychen/ wanneer ick u sal psalmsingen; ende mijne ziele/ die gy verlost hebt.

17 Mijn lippen zullen/ juichend/ roe-
men In psalmen/ U gewijd/ Dat Gij
mijn Helper zijt: Mijn tong zal U mijn'
Redder noemen; Uw gunst den godge-
trouwen/ Den ganschen dag ontvouwen.

24 Oock sal mijne tonge uwe gerechtigheyt den ganschen dagh uytspreken: want sy zijn beschaemt.

18 't Zal uw gerechtigheid verheffen/
Die mij in eer herstelt/ Die al mijn
haaters velt. 't Zie hen door schand' en
schaam-

schaamte treffen; Ik zie hen schaamrood vlugten / Die mijne ziel doen zuchten.

Psalm 71. want sy zijn schaemroot geworden / die mijn quaet soecken.

De LXXII. Psalm. Stem 65.

Geef / Heer / den Koning uwe rechten / En uw gerechtigheid Aan 's Konings zoon / om uwe knechten Te richten met beleid: Dan zal Hij al uw volk beheeren / Rechtvaardig / wijs / en zacht; En uw ellendigen regeeren; Hun recht doen op hun klagt.

2 De bergen zullen vrede draagen / De heuvels heilig recht; Hij zal hun vrolijk op doen daagen Het heil / hun toegezegd. 't Ellendig volk wordt dan uit lijden Door zijnen arm gerukt; Hij zal nooddruftigen bevrijden; Verbrijzlen / wie verdrukt.

3 Zij zullen U eerbiedig vreezen / Zoo lang er zon of maan Bij 't nageslacht ten licht zal weezen / En op en ondergaan. Hij zal ge-

Psalm 72.

1 Voor Salomo. O Godt / geeft den koningh uwe rechten; ende uwe gerechtigheyt den sone des konings.

2 So sal hy uw volck richten met gerechtigheyt; ende uwe ellendige met recht.

3 De bergen sullen den volcke vrede dragen; oock de heuvelen / met gerechtigheyt.

4 Hy sal de ellendige des volckx richten / hy sal de kinderen des nootdruftigen verlossen; ende den verdrucker verbrijsselen.

5 Sy sullen u vreesen / soo lange de sonne ende mane sullen zijn / van geslachte tot geslachte.

Psalm 72.

6 Hy sal nederdalen als een regen op het nagras; als de droppelen die de aerde bevochtigen.

gelijk zijn aan den regen / Die daalt op 't
laate gras; Aan droppels / die met mil-
den zegen Besproeien 't veldgewas.

7 In sijne dagen sal de rechtveerdige bloeyen / ende de veelheyt van vrede; tot dat de mane niet meer en zy.

4 't Rechtvaardig volk zal weelig
groeien: Daar twist en wrok verdwijnt /
Zal alles door den vrede bloeien / Tot
dat geen maan meer schijnt. Van zee tot

8 Ende hy sal heerschen van de zee tot aen de zee; ende van de riviere tot aen de eynden der aerde.

zee zal Hij regeeren; Zoo ver men vol-
ken kent; Men zal hem van d'Eufraat
vereeren / Tot aan des aardrijks end.

9 D'ingesetene van dorre plaetsen sullen voor sijn aengesichte knielen: ende sijne vyanden sullen het stof lecken.

10 De Koningen van Tharsis ende de eylanden sullen geschenken aenbrengen: de Koningen van Scheba ende Seba sullen vereeringen toevoeren.

5 Het woeste volk zal voor Hem knie-
len: Zijn vijand lekt het stof; En
Tharsis voert / met rijke kielen / Ge-
schenken naar zijn hof: Met giften
zullen langs de stroomen De Koningen
der zee / En Scheba nevens Seba ko-
men / Hem smeekend' om den vreê.

PAUZE.

11 Ja alle Koningen sul-

6 Ja elk der vorsten zal zich buigen /
En

En vallen voor hem neêr; Al 't hei-
dendom zijn' lof getuigen / Dienſt-
vaardig tot zijn eer. 't Behoeftig
volk / in hunne nooden / In hun ellend'
en pijn / Ganſch hulpeloos tot Hem
gevlooden / Zal Hij ten redder zijn.

7 Nooddruftigen zal Hij verſchoonen;
Aan armen / uit genaê / Zijn hulpe
ter verloſſing toonen: Hij ſlaat hun
zielen gaê / Als hen geweld en liſt
beſtrijden / Al gaat het nog zoo hoog:
Hun bloed / hun traanen / en hun
lijden / Zijn dierbaar in zijn oog.

8 „Zoo moet' de Koning eeuwig lee-
„ven!" Bidt elk met diep ontzag: Men
zal Hem 't goud van Scheba geeven;
Hem zeegnen dag bij dag. Is op het
land een handvol koren / Gekoeſterd
door de zon; 't Zal op 't gebergt ge-
ruiſch

Pſalm 72.
len ſich voor hem neder-buygen: alle Heydenen ſullen hem dienen.

12 Want hy ſal den nooddruftigen redden / die daer roept: mitsgaders den ellendigen / ende die geenen helper en heeft.

13 Hy ſal den armen ende nootdruftigen verſchoonen: ende de zielen der nootdruftigen verloſſen.

14 Hy ſal hare zielen van liſt ende gewelt bevrijden; ende haer bloet ſal dierbaer zijn in ſijne oogen.

15 Ende hy ſal leven; ende men ſal hem geven van 't gout van Scheba; ende men ſal geduerighlick voor hem bidden: den gantſchen dagh ſal men hem ſegenen.

16 Is 'er een handvol koorn in 't lant op de hoogte der bergen; de

Psalm 72.

vrucht daer van sal ruysschen als de Libanon: ende die van de stadt sullen bloeyen als het kruyt der aerde.

17 Sijn naem sal zijn tot in eeuwigheyt; soo lange als 'er de sonne is/ sal sijn naem van kint tot kint voortgeplant worden; ende sy sullen in hem gesegent worden: alle Heydenen sullen hem welgelucksaligh roemen.

ruisch doen hooren / Gelijk de Libanon.
9 De stedelingen zullen bloeien / Gelijk
het malsche kruid; Zijn naam en roem
zal eeuwig groeien. Ook zal / eeuw in
eeuw uit / Het nageslacht zijn groot-
heid zingen / Zoolang het zonlicht
schijn': Hun zal een schat van zegenin-
gen / In Hem / ten erfdeel zijn.
10 Dan zal / na zooveel gunstbewij-
zen / 't Gezegend heidendom 't Geluk
van dezen Koning prijzen / Die Da-
vids troon beklom. Geloofd zij God /
dat eeuwig Wezen / Bekleed met mog-
gendheên; De HEER / in Israël ge-
preezen / Doet wondren / Hij alleen.
11 Zijn naam moet' eeuwig' eer ont-
vangen; Men loov' Hem vroeg en
spaê: De weereld hoor' / en volg' mijn
zangen Met Amen / Amen / na.

18 Gelooft zy de HEERE Godt / de Godt Israëls; die alleen wonderen doet.

19 Ende gelooft zy de naem sijner heerlickheyt tot in eeuwigheyt; ende de gantsche aerde worde met sijne heerlickheyt vervult: Amen / ja Amen.

20 De gebeden Davids / des soons Isai / hebben een eynde.

De

De LXXIII. Psalm.

Psalm 73.

Ja waarlijk! God is Isrel goed/
Voor hun die rein zijn van gemoed:
Hoe donker ooit Gods weg moog' wee-
zen; Hij ziet in gunst op die Hem vree-
zen. Maar/ ach! hoe wel mijn ziel
dit weet/ Mijn voeten waren/ in mijn
leed/ Schier uitgeweeken/ en mijn treên
Van 't spoor der godvrucht afgegleên.

2 Ik zag met nijdig' oogen aan/ Hoe
dwaazen hier op roozen gaan; En
hoe godloozen in hun gangen Al veel-
tijds rust en vreê erlangen: Zij wee-
ten van geen traanenbrood; Van gee-
ne banden/ tot hunn' dood; Hun
kracht is frisch/ zij zijn gezond/ Tot
op hunn' laatsten avondstond.

3 Zij weeten doorgaans van verdriet
En moeit'/ als andre menschen/ niet;

1 Een Psalm Asaphs. Immers is Godt Israel goet; den genen die reyn van herten zijn.

2 Maer my aengaende/ mijne voeten waren bynae uytgeweken: mijne treden waren bynaes uytgeschoten.

3 Want ick was nijdigh op de dwase; siende der godtloosen vrede.

4 Want daer en zijn geen banden tot haren doot toe: ende hare kracht is frisch.

5 Sy en zijn niet in de moeite [als] andere menschen;

Psalm 73.

Men ziet hen bittre smert noch plaa-
gen / Als andre stervelingen/ draagen:
Dies zijn ze trotsch/ en doen den waan/
Gelijk een gouden keten/ aan: 't Ge-
weld/ dat deugd en pligt versmaadt/
Bedekt hen/ als een praalgewaad.

ende en worden met [andere] menschen niet geplaegt.

6 Daerom omringtse de hoovaardye als een keten: het geweld bedecktse [als] een gewaet.

4 Indien men op hunn' voorspoed let/
Hun oogen puilen uit van vet; Hun
weelde/ wat zij zich belooven/ Gaat
hun verbeelding nog te boven. Zij
mergelen de menschen uit/ En spree-
ken/ trotsch op roof en buit/ Steeds
uit de hoogte van hun magt/ Ter-
wijl hun hart de deugd belacht.

7 Hare oogen puylen uyt van vet: sy gaen de inbeeldingen des herten te boven.

8 Sy mergelen [de lieden] uyt/ ende spreken boosliick van verdruckinge: sy spreken uyt der hoogte.

I. PAUZE.

5 Hun mond tast zelfs den hemel aan/
Gods albestuur schijnt hun een waan;
Terwijl hun tong op aarde wandelt/
Geen mensch ontziet/ maar elk mis-
han-

9 Sy setten haren mont tegen den hemel: ende hare tonge wandelt op der aerden.

handelt. Daarom keert zich Gods volk
hier toe / En schrikt / wanneer hun /
bang te moê / Het water / daar hun niets
gelukt / Met bekers vol wordt uitgedrukt.

6 Dan peinst de ziel: is 't waar? zou
God Ook weeten van mijn droevig
lot? Zou d'Allerhoogste van mijn klaa-
gen En bittre rampen kennis draagen?
Ziet dezen / hoe godloos en wreed /
Zijn evenwel bevrijd van leed; De
rust volgt hen op al hun paên / En
hun vermogen groeit steeds aan.

7 Zoo heb ik dan vergeefs gestreên;
Mijn hart gezuiverd / en gebeên; Ver-
geefs heb ik in reine plassen Van on-
schuld mijne hand gewasschen: Want
al den dag ben ik geplaagd; Mijn
ziel verschrikt / mijn boezem jaagt;
En nooit verscheen er morgenstond /

Psalm 73.

10 Daerom keert sich sijn volck hier toe / als hen wateren eenes volfen [bekers] worden uyt-gedruckt /

11 Datse seggen; Hoe soude 't Godt weten? ende soud'er wetenschap zijn by den Allerhoogsten?

12 Siet dese zijn godtloos: nochtans hebben sy ruste in de wereldt / sy vermenigvuldigen het vermogen.

13 Immers heb ick te vergeefs mijn herte gezuivert; ende mijne handen in onschult gewasschen:

14 Dewijle ick den gantschen dagh geplaegt ben; ende mijne straffinge is 'er alle morgens.

Psalm 73.

Waarop ik geen kastijding vond.

15 Indien ick soude seggen; Ick sal oock alsoo spreken: siet / so soud' ick trouwloos zijn aen 't geslachte uwer kinderen.

8 Zoo ik dit zeggen staaven zou / Ge=
wis / dan waar' ik niet getrouw Aan 't
waard geslacht van uwe kindren / En
zou hun hoop en moed verminderen.

16 Nochtans heb ick gedacht om dit te mogen verstaen: [maer] het was moeyte in mijne oogen.

Nochtans heb ik / met al mijn kracht /
Die Godsregeering overdacht; Maar 't
was een stuk / dat in mijn oog / Mij
moeilijk viel en veel te hoog.

17 Tot dat ick in Godts heyligdommen ingingh; [ende] op haer eynde merckte.

9 Dit duurde / tot ik uit dien droom
Van neevlen ging in 't heiligdom /
Om met de godspraak raad te pleegen:

18 Immers sett. gyse op gladde plaetsen: gy doetse vallen in verwoestingen.

Daar zag ik / op wat gladde wegen
De voorspoed zelfs de boozen leidt /
En / hoe G'in 't eind hunn' val be=
reidt. Zij storten van den top van eer
In eeuwige verwoesting neêr.

2. PAUZE.

19 Hoe worden sy als in

10 Hoe worden zij / tot ieders schrik /
Ver=

Vernield, als in een oogenblik! Hoe
moeten zij het leven enden, Van
angst verteerd in hun ellenden! Hun
weeld' is als een droom vergaan.
O Heer! wanneer Gij op zult staan,
Zult Gij hun toonen, onverwacht,
Hoe Gij hun ijdel beeld veracht.

11 Toen 't zwellend hart met ongeduld
En wrevel' afgunst werd vervuld, En
ik geprikkeld in mijn nieren, Om
trotsch mijn drift den toom te vieren;
Was mijn verstand van licht beroofd:
Ik heb Gods waarheid niet geloofd;
Maar was, door mijn' vermaanden
geest, Bij U een onvernuftig beest.

12 'k Zal dan geduurig bij U zijn, In
al mijn nooden, angst en pijn; U al
mijn liefde waardig schatten, Wijl Gij
mijn rechtehand woudt vatten. Gij zult
mij

Psalm 73.

een oogenblick tot verwoestinge! nemen een eynde, worden te niete van verschrickingen!

20 Als een droom na het ontwaken: als gy opwaeckt, o Heere, [dan] sult gy haer beelt verachten.

21 Als mijn herte opgeswollen was, ende ick in mijne nieren geprickelt wierde:

22 Doe was ick onvernuftigh, ende en wiste niets: ick was een groot beest by u.

23 Ick sal dan gheduerighlick by u zijn: gy hebt mijne rechterhant gevatt.

24 Gy sult my leyden

Psalm 73.

mij leiden door uw' raad / O God / mijn heil / mijn toeverlaat! En mij / hiertoe door U bereid / Opneemen in uw heerlijkheid.

door uwen raet: ende daer na sult gy my [in] heerlickheyt opnemen.

13 Wien heb ik nevens U omhoog? Wat zou mijn hart / wat zou mijn oog Op aarde nevens U toch lusten? Niets is er / daar ik in kan rusten: Bezwijkt dan ooit / in bittre smart / Of bangen nood / mijn vleesch en hart / Zoo zult Gij zijn voor mijn gemoed Mijn rots / mijn deel / mijn eeuwig goed.

25 Wien heb ick [neffens u] in den hemel? neffens u en lust my oock niets op der aerden.

26 Beswijckt mijn vleesch ende mijn herte / so is Godt de rotzsteen mijns herten / ende mijn deel in eeuwigheyt.

14 Wie / ver van U / de weelde zoekt / Vergaat eerlang / en wordt vervloekt: Gij roeit hen uit / die afhoereeren / En U den trotschen nek toekeeren; Maar 't is mij goed / mijn zaligst lot / Nabij te weezen bij mijn' God: 'k Vertrouw op Hem / geheel en al / Den HEER / wiens werk ik roemen zal.

27 Want siet / die verre van u zijn / sullen vergaen: gy roeyt uyt / allen die van u afhoereert.

28 Maer my aengaende; 't is my goet / nae by Godt te wesen: ick sette mijn betrouwen op den Heere HEERE; om alle uwe wercken te vertellen.

De

De LXXIV. Psalm.

Waarom / o God! zijn wij in eeuwigheid Van uwe gunst en onderstand verstooten? Hoe kan uw toorn dus tegen ons nog rooken / Die schaapen zijn / zelfs door uw hand geweid?

2 Herdenk de trouw / aan ons voorheen betoond; Denk aan uw volk / door U van ouds verkreegen; Denk aan uw erf / het voorwerp van uw' zegen; Aan Sions berg / daar G'eertijds hebt gewoond.

3 Rukt spoedig aan; verdubbel uwe schreên; Zie hoe de Stad verwoest ligt en vergeeten: Des vijands magt heeft alles neêrgesmeeten / Uw heiligdom verdorven en vertreên.

4 Uw vijand heeft ter plaatse van 't gebed / Gelijk een leeuw / gebruld / bij 't zegevieren: Zelfs / U ten schimp / heeft

Psalm 74.

1 Een Onderwijsinge / voor Asaph. O Godt / waerom verstoot gy in eeuwigheyt? [waerom] soude uwe toorn roocken tegen de schapen uwer weyde?

2 Gedenckt aen uwe vergaderinge / [die] gy van oudts verworven hebt; de roede uwer erffenisse / [die] gy verlost hebt; den bergh Zion / daer op gy gewoont hebt.

3 Heft uwe voeten op / tot de eeuwige verwoestingen: de vyant heeft alles in het heyligdom verdorven.

4 Uwe wederpartijders hebben in 't midden van uwe vergaderplaetsen gebrult: sy hebben haer

Psalm 74. teecken tot teecken gestelt.

heeft hij zijn krijgsbanieren / In
tratschen moed / tot teekenen gezet.

5 Een yeder weert 'er bekent / als een die de bijlen om hooge aenbrengt in de dichtigheyt van een geboomte.

5. Elk woedt om strijd / en toont zich
onbeschroomd: Men houwt en hakt /
dat poort en bindten beeven, Gelijk men
slaaft om bijlen aan te geeven / En ijvrig
kapt in 't hoog en dicht geboomt.

6 Also hebben sy nu derselver graveerselen t'samen met houweelen ende beuckhamers in stucken geslagen.

6 Dus hebben z' ook / dolbriftig / onbesuisd / Graveerselen / pilaaren / wanden /
boogen / Wier kunstsieraad de lust was
van elks oogen / Met zwaard / houweel en hamer woest vergruisd.

7 Sy hebben uwe heyligdommen in 't vyer gesett: ter aerden toe / hebben sy de wooninge uwes naems ontheyligt.

7 Uw heiligdom is door het vuur verteerd: Niets heeft zijn' glans voor 't
woên des gloeds beveiligd. Uw schoon
paleis / uw wooning is ontheiligd / Ten
gronde toe in puin en asch verkeerd.

8 Sy hebben in haer herte geseyt; Laetse ons te samen uytplunderen:

8 ,, Laat / zeiden zij / laat ons het
,, gansche land / Geplonderd / voor onz'
,, over-

„ overmagt doen zwichten." Hun wreede vuist heeft al de godsgeslichten: Uw' naam ten hoon, verbrijzeld of verbrand.

Psalm 74.

zij hebben alle Godts vergaderplaetsen in den lande verbrandt.

1. PAUZE.

9 Wij zien aan ons, na al dit ongeval, Geen teekenen meer van uwe gunst gegeeven; Niet één profeet is ons tot troost gebleeven; Geen sterveling weet, hoe lang dit duuren zal.

9 Wy en sien onse teeckenen niet; Daer en is geen Propheet meer: noch te yemant by ons, die wete hoe lange.

10 Hoe lang, o God! zal, in dit zwaar verdriet, De vijand ons zijn wreede trotsheid toonen? Zal hij uw' naam in eeuwigheid dan hoonen? Neen, 't kan niet zijn; dat duldt uw glorie niet.

10 Hoe lange, o Godt, sal de wederpartijder smaden? sal de vyant uwen naem in eeuwigheyt lasteren?

11 Ach! waarom trekt G' uw hand dus van ons af, Uw rechtehand, die ons ten steun kan strekken? Ai! wil haar eens uit uwen boezem trekken; En maak een eind van uw gestrenge straf.

11 Waerom treckt gy uwe hant, ja uwe rechterhant af? [treckt se] uyt het midden van uwen boesem, maeckt een eynde.

Pſalm 74.

12 Evenwel is Godt mijn Koningh van oudts af; die verloſſingen werckt in 't midden der aerden.

12 Gÿ evenwel / Gÿ blÿft dezelfd' / o Heer! Gÿ zÿt van ouds mÿn toever-laat / mÿn Koning / Die uitkomſt gaaft / en / uit uw hemelwooning / Voor ieders oog / uw haatren gingt te keer.

13 Gy hebt door uwe ſterckte de zee geſpleten; Gy hebt de koppen der draken in de wateren verbroken.

13 Gÿ ſpleet weleer de ſchelfzee door uw kracht. Gÿ hebt den kop der woeſt' en felle draaken / Het vreeslÿk heir / dat Iſrel dorſt genaaken / In 't hart der zee / verbrooken door uw magt.

14 Gy hebt de koppen des Leviathans verplettert: Gy hebt hem tot ſpyſe gegeven den volcke in dorre plaetſen.

14 Uw ſterke hand heeft 's Leviathans woên Betoomd / geſtuit; deed Farao bezwÿken: Daar 't woeſt gediert aan duizenden van lÿken / Op 't dorre ſtrand / zÿn' rooflust mogt voldoen.

15 Gy hebt eene fonteyne ende beke gekloven: gy hebt ſtercke rivieren uytgedroogt.

15 Hoe menigmaal hebt G' ons uw gunſt betoogd / 't Zÿ G' een fontein deedt uit een rots ontſpringen; Of op een' hoop de waatren ſamendringen / Wanneer de ſtroom

Pſalm 74.

ſtroom door u werd uitgedroogd.

16 De dag is d'uw'; ook wormdet Gÿ den nacht. Gÿ ſchiept het licht / de zon met gloed en ſtraalen: Door U is d'aard geſteld in juiſte paalen: Elk jaar-ſaizoen hebt Gÿ tot ſtand gebragt.

16 De dagh is uwe / ooch is de nacht uwe: gy hebt het licht ende de ſonne bereydt.

17 Gy hebt alle de palen der aerde geſtelt: ſomer ende winter / die hebt gy geformeert.

2. PAUZE.

17 Herdenk / mÿn God / herdenk die wonderdaên; Een dwaas geſlacht heeft uwen naam gelaſterd; De vÿand / van uw vreez' en dienſt verbaſterd / Heeft uwen roem met ſmaad en ſchimp belaên.

18 Gedenckt hier aen; De vyant heeft den HEERE geſmaedt: ende een dwaes volck heeft uwen name gelaſtert.

18 Geef 't wild gediert / dat niets in 't woên ontziet / De ziele van uw tortel-duif niet over; Laat / groote God / om een' gehaaten roover / Uw kwÿnend volk niet eeuwig in 't verdriet.

19 En geeft aen het wilt gedierte de ziele uwer tortelduyve niet over: den hoop uwer elendigen en vergeet niet in eeuwigheyt.

19 Beſchouw / herdenk uw vaſtgeſtaafd verbond; Laat dat uw hart tot ons in

20 Aenſchouwt het verbont: want de duyſtere

 liefd'

Psalm 74. plaetsen des lants zijn vol wooningen van geweld.

liefd' ontvonken: Het land is vol van
duistre moordspelonken / Vanwaar 't
geweld ons grieft met wond op wond.

21 Laet den verdruckten niet beschaemt wederkeeren: Laet den elendigen ende nootdruftigen uwen name prijsen.

20 Dat elk verdrukt' uw' bijstand eens
erlang'; Laat / laat uw volk niet schaam-
rood wederkeeren; Maar wil van hun
ellend' en nooddruft weeren / Opdat z'
uw' naam verheffen in gezang.

22 Staet op / o Godt / twist uwe twistsake: gedenckt der smaetheyt / [die] u van den dwasen [wedervaert] den gantschen dagh.

21 Rijs op / o God! rijs op / toon uw
gezag; Betwist uw zaak / wees onze
pleitbeslechter; 't Is meer dan tijd:
gedenk / o hoogste Rechter! Wat smaad
de dwaas U aandoet dag op dag.

23 Vergeet niet des geroeps uwer wederpartijders; het getier der gener die tegen u opstaen klimt gedueriglick op.

22 Vergeet niet / Heer / dien onver-
draagbren hoon / Dat luid geroep van
al uw weêrpartijders: Het woest getier
Van uwe magtbestrijders Stijgt telkens
op tot voor uw' hemeltroon.

De

De LXXV. Psalm.

U alleen / U looven wij; Ja wij looven U / o Heer! Want uw naam / zoo rijst van eer / Is tot onze vreugd nabij: Dies vertelt men / in ons land / Al de wondren uwer hand.

2 Als ik 't ampt ontvangen zal / Wil ik / volgens eed en pligt / Altoos recht doen in 't gericht. Land en volk was in verval; Maar zijn pijlers steld' ik vast / Tegen woed' en overlast.

3 Tot het dom en dwaas geslacht Zeid' ik: „Wees niet zinneloos:" Tot de snooden: „Weest niet hoog / „Dat gij hoornen / sterk van kracht / „Woedende naar boven steekt / En „met stijven halze spreekt."

4 Geen geval / geen zorg / geen list / Oost noch west / noch zandwoestijn / Doet ons meer

Psalm 75

1 Voor den Oppersangmeester / Altascheth: een Psalm / een Liedt / voor Asaph.

2 Wy loven u / o Godt / wy loven / dat uwe naem naby is: men vertelt uwe wonderen.

3 Als ick het bestemde [ampt] sal ontfangen hebben; so sal ick gantsch recht richten.

4 Het lant / ende alle sijne inwoonders / waren versmolten: [maer] ick hebbe sijne pilaren vastgemaeckt / Sela!

5 Ick hebbe geseyt tot de onsinnige; En weest niet onsinnigh: ende tot de godtloose; En verhooget den hoorn niet.

6 En verhooget uwen hoorn niet om hooge: en spreeckt [niet] met stijven halse.

7 Want het verhoogen en [komt], niet uyt den oosten noch uyt den westen noch uyt de woestyne:

Psalm 75.

8 Maer Godt is Richter: hy vernedert desen / ende verhooght genen.

meer of minder zijn: God is richter / die
't beslist; Die / als aller Opperwoogd /
Deez' vernedert / dien verhoogt.

9 Want in des HEEREN hant is een beker / ende de wijn is beroert / vol van mengelinge / ende hy schenckt daer uyt: doch alle godtloose der aerden sullen sijne droessemen uytsuygende drincken.

5 Want des HEEREN hand besluit
Eenen kelk vol bitterheid / In zijn gram-
schap toebereid / En hij drenkt er 't
menschdom uit; Doch der goddeloozen
mond Zuigt zijn hef uit / tot den grond.

10 Ende ick sal 't in eeuwigheyt verkondigen: ick sal den Godt Jacobs psalm-singen.
11 Ende ick sal alle hoornen der godtloosen afhouwen: de hoornen des rechtveerdigen sullen verhooght worden.

6 'k Zal dit melden / 'k zal altijd zingen
Jakobs God ter eer / Slaan der boozen
hoornen neêr / Vellen wat zijn' naam be-
strijdt; Maar der vroomen hoorn en magt /
Zal verhoogd zijn door Gods kracht.

Psalm 76.

De LXXVI. Psalm. Stem 30.

1 Een Psalm / een Liedt Asaphs / voor den Opper-sangmeester / op Neginoth.
2 Godt is bekent in Juda: sijn naem is groot in Israël.
3 Ende in Salem is sijne hutte: ende sijne woonin-ge in Zion

God is bekend bij Judaas stam /
Daar Hij zijn' hoogen zetel nam; Zijn
naam is groot in Israël: In Salem staat /
op zijn bevel / De hutte van dien Hemel-
koning; Op Sion is zijn heilge wooning.

2 Daar

2 Daar heeft de vijand boog en schild
En vuurge pijlen op verspild; God
brak het zwaard, bedwong den krijg.
Dat bij het roofgebergte zwijg'; Uw
roem, o groot en heerlijk Wezen!
Is tot veel hooger top gereezen!

3 Stouthartigen zijn daar beroofd;
Daar sliep en heir en opperhoofd;
De kloekste had geen handen meer;
Maar viel in 't stof verslagen neêr.
O God van Jakob! door uw schelden
Vergingen paarden, wagens, helden.

4 Gij, vreeslijk zijt Gij in 't gericht:
Wie zal bestaan voor uw gezicht?
Zoo ras uw mond het vonnis streek,
Uw oordeel van den hemel bleek;
Toen vreesde d' aarde voor uw oogen;
Toen werd ze stil door uw vermogen.

5 Als God ter hooge vierschaar steeg,
't Zacht

Psalm 76.

4 Aldaer heeft hy verbroken de vyerige pijlen van den boge; den schilt, ende het sweert, ende den krijgh, Sela!

5 Gy zijt doorluchtiger [ende] heerlicker, dan de roofbergen.

6 De stouthertige zijn berooft geworden; sy hebben haren slaep geslupmert: ende geene van de dappere mannen hebben hare handen gevonden.

7 Van uw schelden, o Godt Jacobs, is t' samen wagen ende peert in slaep gesoncken.

8 Gy, vreeslick zijt gy: ende wie sal voor uw aengesichte bestaen, van den tijt uwes toorns af?

9 Gy deedt een oordeel hooren uyt den hemel: de aerde vreesde, ende wert stille:

10 Als Godt opstont ten oordeel, om

Psalm 76.

alle sachtmoedige der aerden te verlossen / Sela!

't Zachtmoedig volk verlossing kreeg /
Ontzette zich het gansch heelal. Gewis / der menschen gramschap zal / Wanneer z'op 't hevigst is aan 't blaaken /
Uw' grooten lof nog grooter maaken.

11 Want de grimmigheyt des menschen sal u loflick maken: het overblijffel der grimmigheden sult gy opbinden.

12 Doet geloften ende betaeltse den HEERE uwen Godt / alle gy die rontom hem zijt: laetse dien / die te vreesen is / geschenecken brengen.

6 Woedt nog de wraaklust onbeschroomd /
Die wordt door U ras ingetoomd.
Doet dan geloften aan den HEER /
Betaalt die / uwen God ter eer / Gy allen / die dien grooten Koning Omringt in zyn doorluchte wooning.

7 Men voer' dien God geschenken aan /
Die vreeslyk is in al zyn daên; Hy stoot de vorsten weg in 't graf / En snydt hunn' geest als druiven af; Hy / die den koningen der aarde / Zelfs op hun troonen / vreeze baarde.

13 Die den geest der Vorsten als druyven afsnijdt: die den koningen der aerde vreeslick is.

DE LXXVII. PSALM.

Psalm 77.

1 Een Psalm Asaphs / voor den Oppersangmeester /

Myn geroep / uit angst en vreezen /
Klimt

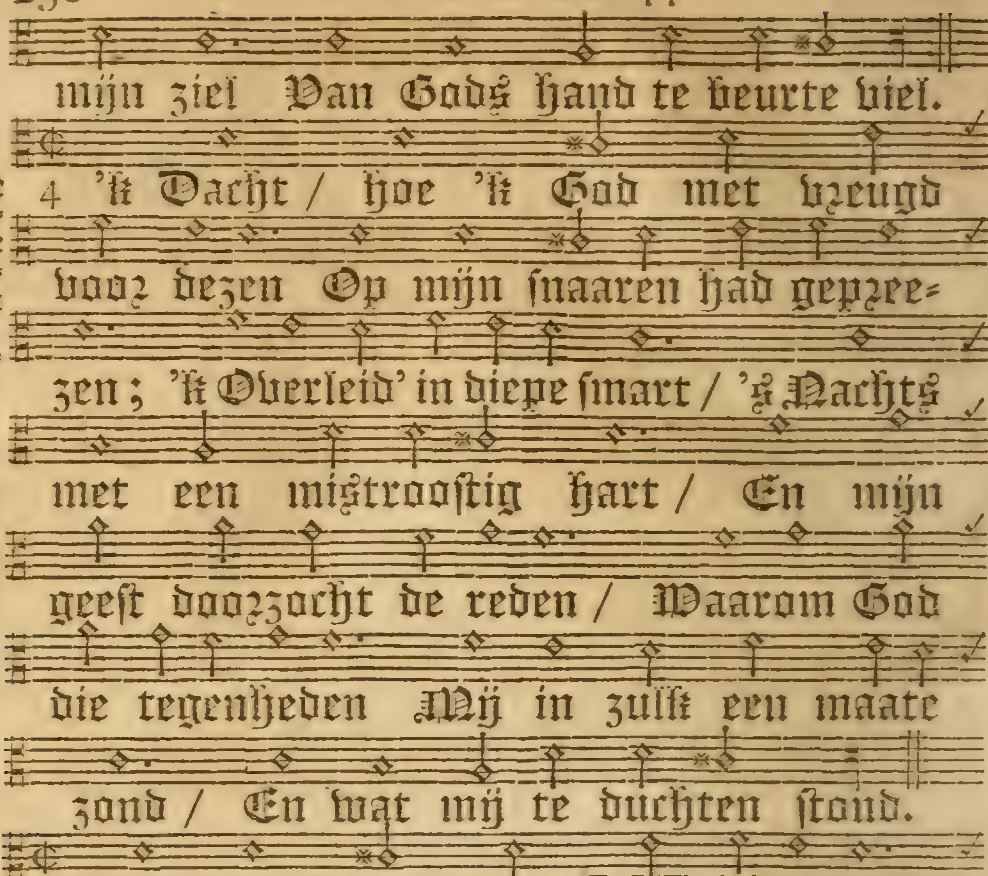
Klimt tot God / het Opperwezen / God / die / in mijn ongeval / D'ooren tot mij neigen zal. 'k Zocht Hem in mijn bange dagen; 'k Bragt de nachten door met klaagen; 'k Liet niet af mijn hand en oog Op te heffen naar omhoog.

2. 'k Schatte mij geheel verlooren; 'k Mogt van geen vertroosting hooren; Als mijn ziel aan God gedacht / Loosd' ik niet dan klagt op klagt; Peinsd' ik aan mijn vruchtloos kermen / Vruchtloos roepen om ontfermen / Dacht ik / hoe God anders helpt / Mijne ziel werd overstelpt.

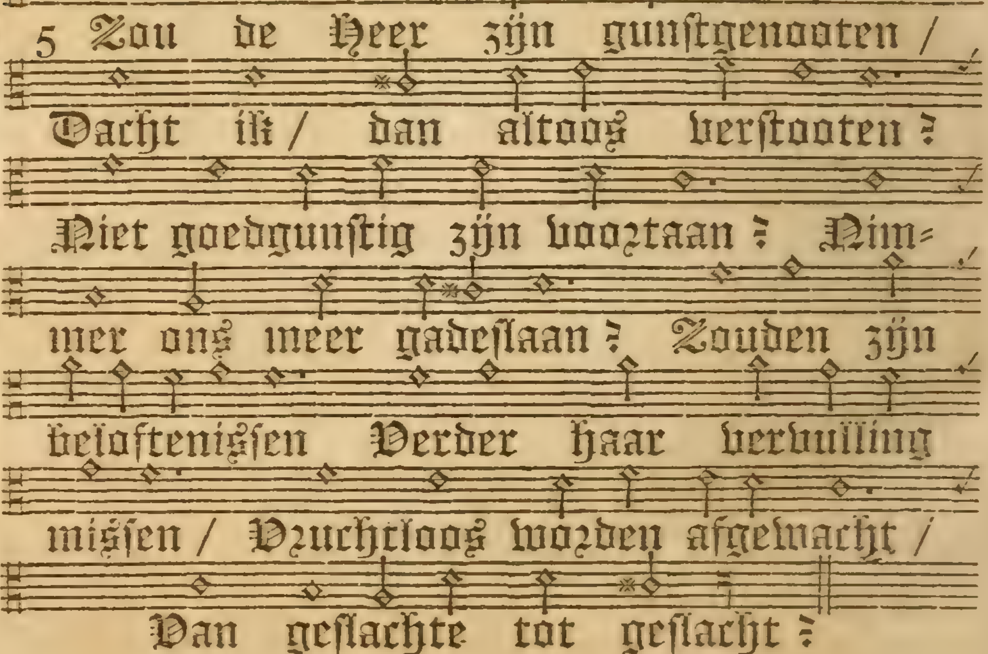
3 Slaap weêrhieldt Gij van mijn oogen; 'k Was verslagen / neêrgebogen / En / verstomd door al 't verdriet / Wars van menschen / sprak ik niet. 'k Overdacht al d'oude dagen / Jaaren / eeuwen / gunsten / plaagen / En wat immer aan mijn

Psalm 77. over Jeduthum.
2 Mijne stemme is tot Godt; ende ick roepe: mijne stemme is tot Godt / ende hy sal de oore tot my neygen.
3 Ten dage mijner benauwtheyt socht ick den Heere; mijne hant was des nachts uytgestreckt / ende en liet niet af: mijne ziele weygerde getroost te worden.
4 Dacht' ick aen Godt / so maeckte ick misbaer: peynsde ick / so wert mijne ziele overstelpt / Sela.
5 Gy hieldt mijne oogen wakende; ick was verslagen / ende en sprack niet.
6 Ick overdacht de dagen van ouds; de jaren der eeuwen.

Psalm 77.

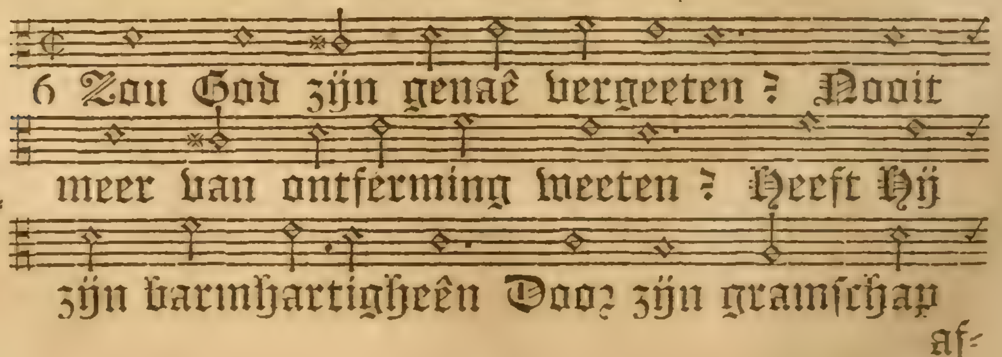
7 Ick dachte aen mijn' snarenspel / in der nacht overleyde ick in mijn herte; ende mijn geest ondersocht.

8 Sal dan de Heere in eeuwigheden verstooten? ende voortaen niet meer goetgunstigh zijn?

9 Houdt sijne goedertierenheyt in eeuwigheyt op? heeft de toesegginge een eynde / van geslachte tot geslachte?

PAUZE.

10 Heeft Godt vergete genadigh te zijn? heeft hy sijne barmhertigheden door toorne toegesloten? Sela!

af-

afgesneên ? 'k Zei daarna: „ dit krenkt
„ mij 't leven: Maar God zal verandring
„ geeven; D'Allerhoogste maakt het
„ goed: Na het zuure geeft Hij 't zoet."

7 'k Zal gedenken / hoe voorbezen Ons
de HEER heeft gunst beweezen; 'k Zal
de wondren gadeslaan / Die Gij hebt van
ouds gedaan: 'k Zal naauwkeurig op
uw werken / En derzelver uitkomst mer-
ken / En / in plaats van bittre klagt /
Daar van spreeken dag en nacht.

8 Heilig zijn / o God! uw wegen; Nie-
mand spreek' uw hoogheid tegen! Wie /
wie is een God als Gij / Groot van magt
en heerschappij ? Ja Gij zijt die God /
die d'ooren Wondren doet op wondren
hooren; Gij hebt uwen roem alom
Groot gemaakt bij 't heidendom.

9 Door uw' arm en alvermogen Hebt
Gij

Psalm 77.

11 Daerna seyd' ick; Dit krenckt my; [maer] de rechterhant des Allerhooghsten verandert.

12 Ick sal der daden des HEEREN gedencken: ja ick sal gedencken uwer wonderen van oudts her;

13 Ende sal alle uwe wercken betrachten / ende van uwe daden spreken.

14 O Godt / uw wegh is in het heyligdom / wie is een groot Godt / gelijck Godt ?

15 Gy zijt die Godt / die wonder doet: gy hebt uwe stercke bekent gemaeckt onder de volcken.

16 Gy hebt uw volck door

Psalm 77.

[uwen] arm verlost; de kinderen Jacobs ende Josephs / Sela!

Gij Israel uitgetoogen; Jakobs kin-
dren / Josefs zaad Vrij gemaakt van
Faroos haat. 't Water zag / o God! U
komen; 't Water zag U / en de stroo-
men Steigerden vol schrik omhoog;
D'afgrond werd beroerd en droog.

17 De wateren sagen u / o Godt / de wateren sagen u / sy beefden: oock waren de afgronden beroert.

10 Dikke wolken gooten water; Hoo-
ger zwerk gaf fel geklater; Uwe pij-
len / zoo geducht / Vloogen vlammend
door de lucht. 't Zwaar geluid der don-
derslagen Deed het al in 't ronde
waagen; En de wereld werd verlicht /
Door herhaalden bliksemschicht.

18 De dicke wolcken goten water uyt; de bovenste wolcken gaven geluyt: oock gingen uwe pijlen daer henen.

19 't Geluyt uwes donders was in dit ronde; de blicksemen verlichteden de wereld: de aerde wert beroert ende daverde:

11 D'aarde sloeg van schrik aan 't bee-
ven / Toen z'U langs uw pad zag stree-
ven / Zee en groote waters door / In
het nooit ontdekte spoor: Toen G'uw
volk den weg bereiddet / Daar Gij 't als

een

20 Uw wegh was in de zee / ende uw padt in groote wateren: ende uwe voetstappen en werden niet bekent.

21 Gy leyddet uw volck / als eene kud-

een kudde leiddet: Mozes en Aarons hand Bragt hen dus naar 't heilig land.

Psalm 77. de; door de hant van Mose ende Aaron.

DE LXXVIII. PSALM.

Neem / o mijn volk! neem mijne leer ter ooren; Neig oor en hart / om naar mijn stem te hooren: 'k Zal met mijn' mond u wijze spreuken leeren / Verborgenheên / van ouds af waardig t'eeren; Mij vloeit een schat van wijsheid uit den mond / Gelijk een bron / die voortspringt uit den grond.

Psalm 78. 1 Een Onderwijsinge Asaphs. O mijn volck / neemt mijne leere ter ooren: neyget uliede oore tot de redenen mijns monts. 2 Ick sal mijnen mont opdoen met spreucken: ick sal verborgenheden overvloediglick uytstorten / van ouds her:

2 Verborgenheên / met diep ontzag te melden / Die ons voorheen de vaderen vertelden / Die wij hun kroost ook niet verbergen moogen / Die stellen wij het nageslacht voor oogen / Des HEEREN lof uit 's lands historieblaên / Zijn' sterken arm / en groote wonderdaên.

3 Die wy gehoort hebben / ende weten / ende onse vaders ons vertelt hebben. 4 Wy sullen 't niet verbergen voor hare kinderen / voor het navolgende geslachte / vertellende de lofsickheden des HEEREN; ende sijne sterckheyt / ende sijne wonderen / die hy gedaen heeft.

3 Want God heeft zijn getuigenis gegre=

5 Want hy heeft eene getuygenisse op-

Psalm 78.

geeven Aan Jakobs huis; een wet /
om naar te leeven/ Die Israël zijn na=
geslacht moet leeren / Opdat men nooit
haar kennis moog' ontbeeren: God vor=
dert/ dat de naneef/ eeuwen lang Van
kind tot kind/ dit onderwijs ontvang'.

4 Opdat z' op God hun hoope stellen
zouden; In 't oog zijn daên/ in 't hart
zijn wetten houden/ En nimmermeer
weêrspannig God verachten / Verdraaid
en krom/ als voorige geslachten / Wier
hart niet was gericht naar zijn gebod/ Wier
geest niet was getrouw met hunnen God.

I. PAUZE.

5 Wat kon de boog den besten schut=
ter baaten? Toen Efraïm Gods wegen
had verlaaten / Vlood al het heir ten
dage van het strijden / En moest aldus
de zwaarste neêrlaag lijden: Op Gods
ver=

gericht in Ja-
cob: ende eene
wet gestelt in
Israël / die hy
onsen vaderen
geboden heeft;
dat syse haren
kinderen sou=
den bekent
maken.
6 Op dat het
navolgende
geslachte [die]
weten soude;
de kinderen
[die] geboren
souden wor=
den: [ende]
souden op=
staen / ende
vertellense ha-
ren kinderen.
7 Ende dat
sy hare hope
op Godt sou-
den stellen /
ende Godts
daden niet
vergeten;
maer sijne
geboden be=
waren.
8 Ende dat
sy niet souden
worden gelijck
hare vaders;
een wederhoo-
righ ende we=
derspannigh
geslachte / een
geslachte / [dat]
sijn herte niet
en richtede /
ende welckes
geest niet ge=
trouw en was
met God.
9 De kinde-
ren Ephra=
ims / gewapen-
de boogschut-
ters / keerden
om ten dage
des strijts.
10 Sy en
hielden Godts

verbond werd niet van hun gelet; Zij
weigerden te wandlen in zijn wet.

verbont niet / ende weygerden te wandelen in sijne wet.

6 Zijn wonderdaên / door niemand af
te meeten / Zijn trouweloos en snood
van hun vergeeten; Die wonderdaên /
waardoor Egyptens helden Bezweeksten
zijn in Soans vette velden; Daar Hij /
tot troost in hunner vaadren leed / Voor
ieders oog de grootste teekens deed.

11 En sy vergaten sijne daden; ende sijne wonderen / die hy hen hadde doen sien.

12 Voor hare vaderen hadde hy wonder gedaen; in Egyptenlant / [in] den velde Zoans.

7 Zijn almagt wist de zee van een te schei-
den / En 't angstig heir daar droogvoets
door te leiden; Als op een' hoop deed
Hij de waatren rijzen: Hij gaf des daags /
om hun den weg te wijzen / Een wolk-
kolom; een licht des vuurs bij nacht; Tot
dat Hij hen in 't vruchtbaar Kanân bragt.

13 Hy kloofde de zee / ende deed'er haer doorgaen; ende de wateren deed' hy staen als eenen hoop.

14 Ende hy leyddese des daegs met eene wolcke; ende den gantschen nacht met een licht des vyers.

8 Ook spleeten zelfs de rotzen op zijn
wenken / Geen afgrond kon het volk
ooit milder drenken: De woestenij gaf

15 Hy kloofde de rotzsteenen in de woestijne; ende drenktese overvloedigh als [uyt] afgronden.

zui-

16 Want hy bracht stroomen voort uyt de steenrotse; ende deed' de wateren afdalen als rivieren.

zuivre watervlieten / Die d' Almagt uit de steenrots voort deed schieten / Gelijk een stroom / die / golvend afgegleên / Zijn armen spreidt door al de velden heen.

2. PAUZE.

17 Nogh voeren sy wijders voort tegen hem te sondigen; verbitterende den Allerhoogsten in de dorre wildernisse.

9 Maar schoon zij dus Gods goedheid ondervonden / Noch pleegden z' in 't vervolg de snoodste zonden: In 't woest gewest uit vetter land getoogen / Vergramden zij des Allerhoogsten oogen; Verzochten God / en eischten / ten bewijz'

18 Ende sy versochten Godt in haer herte; begeerende spijze nae haren lust:

Van zijne magt / naar hunne lusten spijz'.

19 Ende sy spraken tegen Godt; sy seyden: Soude Godt eene tafel konnen toerichten in de woestijne?

10 Zij spraken stout: „kan God in „wildernissen Ook keur van spijz' op „onze tafel disschen? 't Is waar / Hij

20 Siet / hy heeft den rotzsteen geslagen / dat 'er wateren uytvloeyden / ende beken overvloediglick uytbraken: soude hy oock broot konnen geven? soude hy

„sloeg de rots / en deed de straamen / „In overvloed / uit harde klippen ko„men; Maar / is zijn magt zoo on„bepaald en groot; Hij geev' dan

„hier

„hier zijn volk ook vleesch en brood."
11 Dit hoorde God / en werd op 't hoogst verbolgen; Zijn vuur ontstak om Jakob te vervolgen; De felle toorn van 't eeuwig Opperwezen Deed Israël al sidderende vreezen; Omdat zij niet geloofden aan Gods mond / Noch op zijn heil vertrouwden naar 't verbond.
12 Daar God / voor hun bezorgd / in hunne nooden De wolken zelfs van boven had geboden / De hemeldeur ontsloten / mild in 't zeegnen / En 't manna doen rondom hun tenten reegnen / Opdat zijn volk / ten blijk van zijne trouw / Dit hemelkoorn op reiz' genieten zou.

3. PAUZE.

13 Elk mogt zijn brood / zoo mild hem toegemeeten / Dat wonderbrood der magtigen nu eeten; Den teerkost tot verzading

Psalm 78. sijnen volcke vleesch toebereyden?
21 Daerom hoorde de HEERE / ende wert verbolgen: ende een vuer wert ontsteken tegen Jacob / ende toorn gingh oock op tegen Israël.
22 Om dat sy in Godt niet en geloofden / ende op sijn heyl niet en vertrouwden.
23 Daer hy den wolcken van boven geboodt / ende de deuren des hemels opende;
24 Ende regende op hen het Man om te eten / ende gaf hen hemelsch koorn.
25 Een yegelick at het broot der Machtigen: hy sondt hen teerkost tot versadinge.

Psalm 78.

26 Hy dreef den oosten wint voort in den hemel / ende voerde den zuyden wint aen door sijne sterckte;

27 Ende regende op hen vleesch als stof / ende gevleugelt gevogelte als zant der zeen;

28 Ende dede 't vallen in 't midden sijns legers / rontom sijne woningen.

29 Doe aten sy / ende werden seer sadt: so dat hy hen haren lust toebrachte.

30 Sy en waren nogh niet vervreemdet van haren lust: hare spijse was nogh in haren mont.

31 Als Godts toorn tegen hen opgingh /

ding hun gegeeven. Een oostenwind werd
door Hem voortgedreeven / En 't zuiden
gaf / in 't aangevoerde zwerk / Geen
minder blijk van zijn krachtdaadig werk.

14 Toen daalde 't vleesch / als stof en
dichte regen; Een groote vlugt van voog-
len / neêrgezeegen / In menigte / gelijk
aan 't zand der stranden / Viel toen van
zelfs hun rijkelijk in handen; Viel op
Gods wenk rondom elks wooning neêr /
En spijsde 't heir van Isrels Opperheer.

15 Toen aten zij / en werden zat van
eeten; Hun eetlust werd voldaan / hoe
godvergeeten; Maar eer hun drift en
toomeloos begeeren / Waarmeê dat volk
Gods almagt dorst onteeren / Verzadigd
was / zie daar de straf terstond / Ter-
wijl de spijs nog was in hunnen mond.

16 Zie daar Gods toorn / gelijk een vuur /
ont

ontstooken; Zijn eer werd op hun mag-
tigsten gewrooken/ Daar plaag op plaag
geweldig nedervelden 't Aanzienlijkst deel
het puik van Isrels helden. Maar 't
volk ging voort/ hun ongeloof hield aan;
God had vergeefs zijn wonderen gedaan.

4. PAUZE.

17 Daarom deed Hij in ijdelheid hun da-
gen Vergaan/ en/ door een reeks van
felle plaagen/ In schrik en angst hen
slijten hunne jaaren: Maar vraagt Hij hen
op nieuw in doodsgevaaren/ Dan vraag-
den zij naar God/ en keerden weêr/ En
zochten vroeg uit bange vrees' den Heer.

18 Dan dachten zij/ hoe 't eeuwig Op-
perwezen Hun Rotssteen was/ en hoe in
angst voordezen De hooge God verlos-
sing had gezonden; Dan vleiden zij Hem
valschlijk met hun monden/ En bukten
laag/

Psalm 78.

dat hy van hare vetste doodde/ ende de uytgelesene Israels nedervelde.

32 Boven dit alles sondigden sy nogh/ ende en geloofden niet/ door sijne wonderen.

33 Dies deed' hy hare dagen vergaen in ydelheyt/ ende hare jaren in verschrickinge.

34 Als hyse doodde/ so vraegden sy nae hem; ende keerden weder/ ende sochten Godt vroegh;

35 Ende gedachten/ dat Godt haer rotzsteen was· ende Godt de Allerhoogste haer verlosser.

36 Ende sy vleyden hem met haren monde;

Psalm 78.

ende logen hem met hare tonge.

laag/ omdat de nood hen drong/ Maar
loogen Hem met hun geveinsde tong.

37 Want haer herte en was niet recht met hem; ende sy en waren niet getrouw in sijn verbont.

19 Hun hart was boos/ vervuld met slink-
se streeken; Van zijn verbond was groot
en klein geweeken; Doch God vergaf

38 Doch hy/ barmhertigh zijnde/ versoende de ongerechtigheyt/ ende en verdorffe niet: maer wendde dickwijls sijnen toorn af/ ende en weckte sijne gantsche grimmigheyt niet op.

barmhartig hunne schulden; Verdorf ze
niet/ schoon zij de maat verbulden; Hij
wendde zelfs zijn gramschap dikwijls af/
En wekte nooit zijn gansche wraak ter straf.

39 Ende hy dachte/ dat sy vleesch waren: een wint die henen gaet ende niet wederkeert.

20 Hij dacht in gunst/ door hunne ramp
bewoogen: Zij zijn toch vleesch/ zij heb-
ben geen vermogen; Zij zijn een wind/
die gaat/ en nooit zal keeren: Hoe dik-

40 Hoe dickwijls verbitterden sy hem in de woestijne! deden hem smerte aen in de wildernisse.

wijls dorst hun wrevel God onteeren!
De wildernis zag door hun booze paên
Hem bitterheên en smerten aangedaan.

5. PAUZE.

41 Want sy quamen al weder/ ende versochten Godt;

21 Want elk ging voort in God op 't
snoodst te tergen/ En nieuw bewijs van
zij-

zijne magt te bergen; Den heilgen God
van Israël te kwellen/ En paal en perk
aan zijne daên te stellen; Zij dachten
niet aan dien doorluchten tijd/ Waarin
Gods hand hen had van 't juk bevrijd:

22 Hoe Hij zijn oog op hen had neêrge-
slagen; Egypten van zijn teekenen deed
waagen/ En Zoans veld/ daar Hij hen
af wou zondren/ Een streng toneel deed
worden van zijn wondren; Daar poel en
beek/ en groot' en kleine vloed Ondrink-
baar werd/ en niets dan walglijk bloed.

23 Hij zond een heir/ door niemands hand
te weeren/ Veel ongediert/ om alles te
verteêren: Zijn groote kracht deed vor-
schen uit de stroomen/ Tot wis bederf
van gansch Egypten komen; Hij gaf 't ge-
was/ met vlijt gekweekt/ en 't kruid Den
kruidworm en den springhaan tot een' buit.

Psalm 78.

ende stelden den Heyligen Israëls een perck.

42 Sy en dachten niet aen sijne hant; aen den dagh/ doe hyse van den wederpartijder verloste.

43 Hoe hy sijne teeckenen stelde in Egypten; ende sijne wonderheden in den velde Zoans:

44 Ende hare vloeden in bloet veranderde; ende hare stroomen/ op dat sy niet en souden drincken.

45 Hy sendt eene vermenginge van ongedierte onder haer/ dat haer verteerde: ende vorschen/ die haer verdorven.

46 Ende hy gaf haer gewas den kruytworm; ende haren arbeyt den sprinckhaen.

Psalm 78.

47 Hy doodde haren wijnstock door den hagel; ende hare wilde vijgeboomen door vyerigen hagelsteen.

48 Oock gaf hy haer vee den hagel over; ende hare beesten den vyerigen kolen.

24 De wijnstok werd door hagel neêrge-
smeeten; De wilde vijg daardoor van een
gereeten; De landman zag zijn vrucht-
baar veld bederven; Zijn kleiner vee
door zwaaren hagel sterven; Zijn vee-
sten door den fellen bliksem slaan/ En
jammerlijk door vuur en vlam vergaan.

49 Hy sondt onder hen de hittigheyt sijns toorns/ verbolgenheyt/ ende verstoortheyt/ ende benauwtheyt; [met] uytsendinge der boosen van veel quaets.

50 Hy woegh een padt/ voor sijnen toorn; hy en onttrock hare ziele niet van den doot: ende haer gedierte gaf hy aen de pestilentie over.

25 Ook zond Hij toorn/ verbolgenheid en
nooden/ Verstoordheid/ angst en vrees-
lijk' onheilsbooden; Hij baand' een' weg
voor zijne grimmigheden/ Waarlangs de
wraak zou treên met wisse schreden; Hun
ziel werd niet onttrokken aan het graf;
Terwijl Hij 't vee aan 't pestvuur overgaf.

6. PAUZE.

51 Ende hy sloegh al het eerstgeboren in Egypten; het beginsel der krachten in de tenten Chams.

26 Egyptenland zag al het eerstgebooren
Door 's hemels wraak geslagen/ en ver-
looren; De dood der jeugd/ 't beginsel
van Chams krachten/ Vervulde tent en

teid

veld met jammerklagten / Waaruit Gods
volk als schaapen werd geleid / En vrij
en blij op Parans grond geweid.

27 Ja / zonder vreez' mogt Israël veilig
trekken; Het zag de zee zijn haatren
overdekken; Want God / hun God / bragt
hen bevrijd van banden Naar 't land /
door Hem geheiligd uit de landen / Tot
dezen berg / dien zijne hand verkreeg /
En die daarna ten hoogsten luister steeg.

28 Het heidendom werd voor hun weg-
gedreeven; Aan elk / naar 't snoer / zijn
erfenis gegeeven / En Israël mogt in ei-
gen tenten woonen: Maar 't wufte volk
ging voort in God te hoonen; Verzocht
den Heer / versmaadde zijn gebied / En
hield het recht des Allerhoogsten niet.

29 Zij weeken af door trouwelooze
handel / En volgden dus der vaadren
snoo-

Psalm 78.

52 Ende hy voerde sijn volck als schapen; ende leyddese als eene kudde / in de woestijne.

53 Ja hy leyddese seckerlick / so datse niet en vreesden: want de zee hadde hare vyanden overdeckt.

54 Ende hy brachtse tot de lantpale sijner heyligheyt: tot desen bergh / [dien] sijne rechterhant verkregen heeft.

55 Ende hy verdreef voor haer aengesichte de Heydenen / ende deedse vallen in 't snoer [harer] erffenisse; ende deed' de stammen Israëls in hare tenten woonen.

56 Maer sy versochten ende verbitterden Godt den Allerhoogsten; ende en onderhielden sijne getuygenissen niet.

57 Ende sy weecken te rugge / ende handelden trouwlooslick / gelijck hare vaders:

Psalm 78.

sy zijn omgekeert/ als een bedriegliche boge.

58 Ende sy verweckten hem tot toorn door hare hoogten; ende verweckten hem tot yver door hare gesnedene beelden.

snooden wandel: Zoo keeren zich bedrie=
gelijke boogen/ Waardoor somwijl de
schutter wordt bedroogen. Des Heeren
toorn en ijver werd getergd/ Door
beeldendienst en hoogten op 't gebergt.

7. PAUZE.

59 Godt hoorde 't ende wert verbolgen; ende versmaedde Israel seer.

30 Dit hoorde God/ en heeft/ op 't felst
ontstooken/ Dit boos bestaan op Israël ge=
wrooken/ Dat volk versmaad met beelden en
altaaren; Dies liet Hij tent en tabernakel
vaaren/ Die Hij zich daar ter wooning had
gesticht/ En tot zijn eer te Silo opgericht.

60 Dies verliet hy den Tabernakel te Silo; de Tente/ [die] hy tot eene wooninge gestelt hadde onder de menschen.

31 Het onderpand van 't heerlijk alver=
mogen/ Zijn heilig' ark gaf Hij/ voor
Isreëls oogen/ Den Filistijn in d'onge=
wijde handen; Zijn volk ten zwaard'/
of in de slaafsche banden. Gods Maje=
steit/ getergd/ zag van omhoog Zijn
erfnis aan/ met een verbolgen oog.

61 Ende hy gaf sijne stercke in de gevanckenisse; ende sijne heerlickheyt in de hant des wederpartijders.

62 Ende hy leverde sijn volck over ten sweerde; ende wert verbolgen tegen sijne erffenisse.

32 Het

32 Het vuur verslond de strijdbre jongelingen; Der maagden lof vergat men op te zingen; Hun priesterschap / hoe hoog door God verheven / Werd / laag verneêrd / aan 't zwaard ter prooi gegeeven; En d'arme weêuw bezweek van zielverdriet / Of zat door schrik verstomd / en weende niet.

63 Het vuer verteerde hare jongelingen; en hare jonge dochters en werden niet geprezen.
64 Hare priesters vielen door 't sweert; ende hare weduwen en weenden niet.

33 Toen stond God op met gunstige gedachten / Als na een' slaap ontwaakt met nieuwe krachten; Ja als een held / ontzaglijk in zijn gangen / Die nieuwen moed heeft door den wijn ontvangen; En sloeg tot smaad / met zijn geduchte hand / Het uiterst' deel van 's vijands ingewand.

65 Doe ontwaeckte de Heere / als een slapende; als een helt die juycht van den wijn.
66 Ende hy sloegh sijne wederpartijders aen 't achterste; hy deed' hen eeuwige smaetheyt aen.

8. PAUZE.

34 Doch Josefs tent liet hij verachtlijk vaaren; In Efraïm verkoos Hij geen altaaren / Maar Hij had lust in Judaas stam te woonen / Om daar zijn magt

67 Doch hy verworp de Tente Josephs; ende den stam Ephraims en verkoos hy niet.
68 Maer hy verkoos den stam Juda;

Psalm 78.

den bergh Zion / dien hy lief hadde.

en heerlijkheid te toonen Op Zions
berg / dien 's weerelds Opperheer Be-
mind' en koos ten zetel van zijn eer.

69 Ende hy bouwde sijn heyligdom als hoogten; als de aerde / die hy gegrondt heeft in eeuwigheyt.

35 Daar bouwde Hij als hoogten zijne
muuren / Zijn heiligdom / dat d'eeuwen
zou verduuren / Gelijk deez' aard / ge-
grond door zijne krachten / In eeuwigheid
geen wanklen heeft te wachten; Held Da-
vid / dien Hij van de schaapskooi nam / Ver-
koos Hij zich ten Vorst uit Judaas stam.

70 Ende hy verkoos sijnen knecht David; ende nam hem van de schaepskooyen.
71 Van achter de soogende [schapen] deed' hy hem komen / om te weyden / Jacob sijn volck / ende Israël sijne erffenisse.
72 Oock heeft hyse geweydt nae de oprechtigheyt sijnes herten; ende heeftse geleydt met een seer verstandigh beleyt sijner handen.

36 Hij deed zijn' knecht van achter 't vee
zich spoeden / Om Jakobs zaad / zijn dier-
baar volk / te hoeden; Zijn Israël / ten
erfdeel Hem verkreegen: Dus heeft die
Vorst geheerscht met roem en zegen / Gods
volk oprecht en met verstand geweid / En
't rijk beschermd door dapper krijgsbeleid.

De LXXIX. Psalm.

Psalm 79.
1 Een Psalm Asaphs.
O Godt / Heydenen zijn ge-

Getrouwe God / de heidnen zijn ge-
ko-

komen / Zij hebben ſtout uw erfland
ingenoomen: Jeruſalem / de Tempel /
uw altaaren / 't Ligt al verwoeſt door
die geweldenaaren. Uw knechten zijn
geveld / Door hun verwoed geweld;
Hun lijken / onbegraaven / Verzaaden /
na hunn' dood / 't Gediert in hongers-
nood / En gier en kraai en raaven.

2 Het koſtlijk bloed van uwe gunſtge-
nooten / Als water om Jeruſalem ver-
gooten / Doet wijd en zijd des vijands
woede blijken: Het gansche veld is nu
bezaaid met lijken / Van d'eer des grafs
beroofd. De nabuur ſchudt het hoofd /
En lacht met onz' ellenden: Ons deer-
niswaardig lot Stelt ons ten ſmaad /
ten ſpot Van vreemden en bekenden.

3 Hoe lang zult Gij in gramſchap zijn
ontſtooken? Zal 't hevig vuur uws ijvers

Pſalm 79.

komen in uwe erfſeniſſe: ſy hebben den Tempel uwer heyligheyt verontreynigt; ſy hebben Jeruſalem tot ſteenhoopen geſtelt.

2 Sy hebben de doode lichamen uwer knechten aen 't gevogelte des hemels tot ſpijſe gegeven; het vleeſch uwer gunſtgenooten aen 't gedierte des lants.

3 Sy hebben haer bloet rontom Jeruſalem als water vergoten / ende daer en was niemant die ſe begroef.

4 Wy zijn onſen naebueren eene ſmaetheyt geworden; een ſpot ende ſchimp dien / die rontom ons zijn.

5 Hoe lange / HEERE? ſult gy eeuwiglick toornen? ſal uw yver als vyer branden?

Pſalm 79.

6 Stort uwe grimmigheyt uyt over de Heydenen/ die u niet en kennen; ende over de Koninckrijcken/ die uwen naem niet aenroepen.

7 Want men heeft Jacob opgegeten; ende sy hebben ſijne lieflicke wooninge verwoeſtet.

eeuwig rooken? Stort uwe wraak op
hen/ die ons verteeren/ Op volken/ die
uw' grooten naam niet eeren: Want Is-
rel/ door hun magt Verſchriklijk omge-
bragt/ Ligt in zijn bloed verdronken: Zijn
wooning/ al de trooſt En luſt van Jakobs
kroost/ Gelijkt thans naar ſpelonken.

8 Gedenckt ons de voorige misdaden niet; haeſt u/ laet uwe barmhertigheden ons voorkomen: want wy zijn ſeer dunne geworden.

4 Gedenkt niet meer aan 't kwaad/ dat
wij bedreeven: Onz' euveldaad word' ons
uit gunſt vergeeven! Waak op/ o God!
en wil van verder lijden Ons klein getal
door uwe kracht bevrijden.

9 Helpt ons/ o Godt onſes heyls/ ter oorſake van de eere uwes naems: ende reddet ons/ ende doet verſoeninge over onſe ſonden/ om uwes naems wille.

Help ons/
barmhartig Heer/ Uw' grooten naam ter
eer; Uw trouw koom' ons te ſtade: Ver-
zoen de zwaare ſchuld/ Die ons met
ſchrik vervult; Bewijs ons eens genade.

PAUZE.

10 Waerom ſouden de Heydenen ſeggen; Waer is haer Godt?

5 Waarom zou zich der heidnen magt
vermeêren? Uw hoog gezag door bittren
ſchimp

schimp onteeren / En draagen / door
hunn' trotschen waan bedroogen: „Waar
„is hun God? waar blijkt nu zijn ver-
„mogen?" Vergeld hunn' overmoed;
Wreek uwer knechten bloed / O God
van ons betrouwen! Verdedig onze
zaak; Doe 't heidendom uw wraak /
Zelfs voor ons oog / aanschouwen.

6 Ai! hoor naar hen / die in gevangnis
kwijnen; Laat hun gekerm voor uw ge-
zicht verschijnen: Bevrijd hen / die / ge-
dreigd met doodsgevaaren / Op uwe hulp
met smeekend' oogen staaren: Vergeld
den wreeden smaad / Waarmeê des na-
buurs haat Uw moogendheid dorst schen-
den; Geef hun / o Opperheer! Die zeven-
voudig weêr; Zie neêr op onz' ellenden.

7 Zoo zullen wij / de schaapen uwer
weiden / In eeuwigheid uw' lof / uw

Psalm 79.

laet de wraecke des vergotenen bloets uwer knechten onder de Heydenen voor onse oogen bekent worden.

11 Laet het gekerm der gevangenen voor uw aenschijn komen: behoudt overigh de kinderen des doots / nae de grootheyt uwes arms.

12 Ende geeft onsen naebueren sevenvoudigh weder in haren schoot haren smaet / daer mede sy u / o Heere / gesmadet hebben.

13 So sullen wy / uw volck ende schapen uwer weyde / u loven in eeuwigheyt /

Psalm 79.

van geslachte tot geslachte; wy sullen uwen roem vertellen.

eer verbreiden / En zingen van geslach-
ten tot geslachten Uw trouw / uw'
roem / uw onverwinbre krachten.

Psalm 80.

De LXXX. Psalm.

1 Voor den Oppersangmeester / op Schoschannim: een Getuygenisse / een Psalm Asaphs.
2 O Herder Israëls / neemt ter ooren die Joseph als schapen leydet: die tusschen de Cherubim sittet / verschijnt blinckende.

Neem / Isrels Herder / neem ter
ooren / Die Josefs kroost / door U
verstooren / Als schaapen gunstig hebt
geleid; Die eenen troon van heilig-
heid U tusschen Cherubs hebt gesticht;
Verschijn weêr blinkend met uw licht.

3 Weckt uwe macht op voor het aengesichte van Ephraim / ende Benjamin / ende Manasse / ende komt tot onse verlossinge.
4 O Godt / brengt ons weder / ende laet uw aenschijn lichten / so sullen wy verlost worden.

2 Die glans straal' Efraïm in d'oogen;
Toon Benjamin uw groot vermogen;
Verlos Manasse / tot uw eer: Ge-
trouwe Herder / breng ons weêr:
Verlos ons / toon ons 't lieflijk licht
Van uw vertroostend aangezicht.

5 O HEERE / Godt der heyrscharen / hoe lange sult gy roocken tegen 't gebedt uwes volcks?

3 Hoe lang / ô HEER der legermagten!
Verwerpt Gij / toornig / onze klagten?
Hoe lang verlaat G'ons in den nood?

Gij

Gij spijst uw volk met traanenbrood:
Gij drenkt het / in zijn' jammerstaat /
Met traanen / uit een volle maat.

4 In 't bitter leed / dat wij verduuren /
Zien w' ons aan onze nagebuuren /
Helaas! door U ten schimp gesteld;
Ons door hun twisten neêrgeveld.
Wij zien / daar ons hun haat ver-
treedt / Hen spotten om ons harteleed.

5 Laat ons / ô God der legermagten!
Niet vruchtloos op uw' bijstand wach-
ten; Ga onzen haatren zelf te keer;
Getrouwe Herder / breng ons weêr:
Verlos ons / toon ons 't lieflijk licht
Van uw vertroostend aangezicht.

P A U Z E.

6 Gij vondt in ons een welbehagen:
Gij bragt / o God! in vroeger dagen /
Uw' wijnstok uit Egyptenland: Gij
zelf

Psalm 80.

6 Gy spijstse met tranen-broot: ende drencktse met tranen uyt een drielingh.

7 Gy hebt ons onsen naebueren tot eenen twist gestelt / ende onse vyanden spotten onder haer.

8 O Godt der heyrschaaren / brengt ons weder / ende laet uw aengesichte lichten / so sullen wy verlost worden.

9 Gy hebt eenen wijnstock uyt Egypten overgebracht / hebt de Heydenen verdreven / ende hy hebt denselven geplant.

Psalm 80.

10 Gy hebt [de plaetse] voor hem bereydt / ende sijne wortelen doen inwortelen / so dat hy het lant vervult heeft.

zelf hebt gunstig hem geplant; Voor
hem de volken uitgeroeid / Hem
plaats bereid / hem mild besproeid.

11 De bergen zijn met sijne schaduwe bedeckt geweest / ende sijne rancken waren [als] cederboomen Godes.
12 Hy schoot sijne rancken uyt tot aen de zee / ende sijne scheuten tot aen de riviere.

7 Hij heeft zijn wortels uitgeschooten: De
bergen werden door zijn looten / Als waren
't ceedren / overdekt: Hij heeft zijn ranken
uitgestrekt / In zijnen bloei en frisschen
staat / Tot aan de zee / tot aan d' Eufraat.

13 Waerom hebt gy sijne mueren doorgebroken / so dat alle die den wegh voorbygaen / hem plucken?
14 Het swijn uyt den woude heeft hem uytgewroet: ende 't wilt des velts heeft hem afgeweydet.

8 Waarom hebt Gij zijn' muur verbroo-
ken? Hem van uw zorg en hulp versto-
ken? Men plukt / men trapt hem met
den voet: Het boschzwijn heeft hem om-
gewroet; Het wild gediert hem afgeweid /
Daar 't zich door 't gansche land verspreidt.

15 O Godt der heyrscharen / keert doch weder / aenschouwt uyt den hemel / ende siet: ende besoeckt desen wijnstock /
16 Ende de stamme die uwe rechterhant geplant heeft; ende dat om den Sone /

9 Keer weer / o God der legermagten!
Tot ons / die op uw' bijstand wach-
ten; Zie uit den hoogen hemel neêr:
Herstel uw' wijnstok als weleer; Den
stam / ter liefd' uws Zoons geplant /
Dien

Dien Gij gesterkt hebt door uw hand.
10 Hij ligt verbrand en afgehouwen.
Als Gij verwoest / wie zal dan bou-
wen! Uw hand zij over 's menschen
Zoon / Dien G'U gesterkt hebt tot
den troon: Zoo leeven wij / door U be-
vrijd / Altoos aan uwen dienst gewijd.

11 Behoud ons / HEER der legermag-
ten; Zoo zullen w'ons voor afval wach-
ten; Zoo knielen w'altoos voor U neêr.
Getrouwe Herder / breng ons weêr:
Verlos ons / toon ons 't lieflijk licht
Van uw vertroostend aangezicht.

Psalm 80.

[dien] gy u gesterckt hebt:

17 Sy is met vyere verbrandt / sy is afgehouwen: Sy komen omme van 't scheiden uwes aengesichts.

18 Uwe hant zy over den man uwer rechterhant / over des menschen Sone / [dien] gy u gesterckt hebt.

19 So en sullen wy van u niet te rugge keeren: behoudt ons in 't leven / so sullen wy uwen name aenroepen.

20 O HEERE / Godt der heyrscharen / brengt ons weder; laet uw aenschijn lichten / so sullen wy verlost worden.

De LXXXI. Psalm.

Zingt nu blij te moê 't Magtig Opper-
wezen Eenen lofzang toe: Om ons heilgenot
Worde Jakobs God Met gejuich geprezen.
2 Zingt een' psalm / en geeft Trom-
mels aan de reien: Wat in Israel leeft

Psalm 81.

1 Voor den Oppersangmeester / op de Gittith / [een Psalm] Asaphs.

2 Singt vrolick Gode onse Stercke: Juichet den Gode Jacobs

3 Heft eenen psalm op / ende geeft den trommel:

Pſalm 81.
de lieflicke harpe met de luyte.

Roep' zijn grootheid uit; Harp en
zachte luit Moet' zijn' roem verbreien.

4 Blaeſt de baſuyne in de nieuwe mane / ter beſtemder tijt op onſen feeſtdagh.

3 't Blij bazuingeſchal Klink' in Iſ-
raëls ooren / Doe nu overal Deze maar
verſtaan: „'t Feeſt der nieuwe maan /
„ 't Feeſtuur is gebooren."

5 Want dat is eene inſettinge in Iſraël / een recht van den Godt Jacobs.

4 Want dit is 't bevel Van den Heer
der heeren Aan zijn Iſraël; Dit
is 't hoog gebod / 't Recht van Ja-
kobs God / Dat wij billijk eeren.

6 Hy heeft het geſett tot een getuygeniſſe in Joſeph / als hy uytgetogen was tegen Egyptenlant: [alwaer] ick gehoort hebbe een ſprake die ick niet en verſtont.

5 Dit doet Joſefs zaad Aan Egypten
denken / En in welk een' ſtaat / Daar
't een ſpraake vond / Die het niet
verſtond / God zijn heil wou ſchenken.

I. PAUZE.

7 Ick hebbe ſijne ſchouder van den laſt ontrocken: ſijne handen zijn van de potten ontſlagen.

6 'k Heb hunn' hals bevrijd Van den
laſt te draagen; 't Was die blijde
tijd / Toen hun moede hand Werd in
's vijands land Van den pot ontſlaagen.

7 Op

Psalm 81.

7 Op uw noodgeschrei Werd ik groote
wondren. Onder mijn gelei Vondt
gij hulp; mijn woord Werd van u ge-
hoord / Uit de plaats der dondren.

8 't Nam te Meriba Proef van uw
vertrouwen / Of g' op mijn genaê /
In uw tegenheên / Op mijn' naam
alleen En mijn woord zoudt bouwen.

9 Hoort mij / zei ik toen / Onder u betuigen /
Wat gij hebt te doen: Och dat Israël Zich /
op mijn bevel / Onder mij wou buigen!

10 Eert geen' uitlandsch' god; Wacht u
voor uw zielen; Wilt naar mijn gebod /
Mijnen naam ten hoon / Voor geen val-
sche goôn / Voor geen vreemde / knielen.

11 Ik / ik ben de HEER; 't Ben uw God / die
heilig Uwe voor mijn eer / Die u door mijn
hand Uit Egyptenland Leidde vrij en veilig.

8 In de benauwtheydt riept gy / ende ick hielp u uyt / Ick antwoordde u uyt de schuylplaetse des donders: Ick beproefde u aen de wateren van Meriba / Sela!

9 Mijn volck / [seyde ick,] hoort toe / ende ick sal onder u betuygen: Israël / of gy nae my hoordet

10 Daer en sal onder u geen uytlandsch Godt wesen / ende gy en sult u voor geenen vreemden Godt nederbuygen.

11 Ick ben de HEERE uwe God / die u hebbe opgevoert uyt het lant van Egypten;

2. PAUZE.

Psalm 81.

Doet uwen mont wijt open / ende ick sal hem vervullen.

12 Opent uwen mond / Eischt van mij
vrijmoedig / Op mijn trouwverbond :
Al wat u ontbreekt / Scheurt ik / zoo
gij 't smeekt / Mild en overvloedig.

12 Maer mijn volck en heeft mijne stemme niet gehoort : ende Israël en heeft mijner niet gewilt.

13 Maar mijn volk wou niet Naar
mijn stemme hooren ; Israël verliet
Mij en mijn geboôn ; 't Heeft zich an-
dre goôn / Naar zijn' lust / verkooren.

13 Dies heb ick het overgegeven in 't goetdunckén hares herten / datse wandelden in hare raetslagen.

14 'k Liet hen dies / veracht / Naar 't hun
goeddocht / handlen ; 'k Liet dit boos
geslacht / Naar de keuze viel Van hun
dwaaze ziel / In hun wegen wandlen.

14 Och dat mijn volck nae my gehoort hadde! dat Israël in mijne wegen gewandelt hadde!

15 Och! had / naar mijn' raad / Zich
mijn volk gedraagen! Och! had Is-
rels zaad Op mijn effen paên Yvrig
willen gaan / Naar mijn welbehagen!

15 In korten soude ick hare vyanden gedempt hebben / ende mijne hant gewendt hebben tegen hare wederpartijders.

16 'k Had hun haaters ras En geheel verslon-
den ; Wie hun tegen was Had / aan alle kant /

Mijn

Psalm 81.

Mijn geduchte hand Eeter onderbonden.

17 Haaters van den HEER Hadden Hem gegeeven / Schoon geveinsd / zijn eer; Ook zou Israëls tijd / Van de smert bevrijd / Eeuwig zijn gebleeven.

16 Die den HEERE haten / souden sich hem geveinsdelick onderworpen hebben / maer haerlieder tijt soude eeuwigh geweest zijn.

18 't Had u dan tot spijz' Vette tarw doen groeien / En u ten bewijz' / Hoe ik u kon voên / Honigbeeken doen Uit de rotsen vloeien.

17 Ende hy soude het gespijst hebben met het vette der tarwe: Ja ick soude u versadigt hebben met honich uyt de rotzsteenen.

De LXXXII. Psalm. Stem 46.

Psalm 82.

In d' achtb're Godsvergaderingen Staat God / als richter der gedingen; Hij oordeelt over goed en kwaad / In 't midden van der goden raad. Hoe lang zult gij van 't richtsnoer wijken / Een onrechtvaardig vonnis strijken / En achtslaan op het aangezicht Der goddeloozen in 't gericht?

1 Een Psalm Asaphs. Godt staet in de vergaderinge Godes: hy oordeelt in 't midden der goden.

2 Hoe lange sult gylieden onrecht oordeelen / ende het aengesichte der godtloosen aennemen? Sela!

2 Toont aller goden God te vreezen; Doet recht aan armen en aan weezen; Recht-vaar=

3 Doet recht den armen / ende den weese: rechtveer=

Psalm 82.

digt den verdruckten / ende den armen.

4 Verlost den armen ende den behoeftigen / ruckt [hem] uyt der godtloosen hant.

vaardigt hem / die billijk klaagt / Ver-
drukt of arm uw hulpe vraagt: Verlost
geringen uit hun lijden / En wilt behoef-
tigen bevrijden; Rukt z' uit der goddeloo-
zen hand: Gerechtigheid verhoogt een land.

5 Sy en weten niet / noch en verstaen niet / sy wandelen steets in duysternisse: [dies] wanckelen alle fondamenten der aerde.

3 Maar ach! hier is het recht vergeeten;
Men heeft noch kennis noch geweeten;
Men wandelt in de duisternis: Het wan-
kelt al wat zeker is; Dies ziet men 's aard-
rijks grondvest beeven.

6 Ick hebbe wel geseyt / Gy zijt goden: ende gy zijt alle kinderen des Allerhoogsten:

'k Heb wel voor-
heen u d'eer gegeeven / Dat ik u goden heb
genoemd / En als Gods kinderen geroemd.

7 Nochtans sult gy sterven als een mensche: ende als één van de Vorsten sult gy vallen.

4 Gij zult nochtans het leven derven / En /
als gemeene menschen / sterven / Eens stor-
ten van den stoel der eer In 't graf / als
elk der vorsten / neêr.

8 Staet op / o Godt / oordeelt het aerdrijck: want gy besitt alle natien.

Sta op / o God! en
wil ontwaaken; Ai! oordeel 't aardrijk;
richt de zaaken; Want Gij bezit / op
aard alom / De volkeren in eigendom.

De

De LXXXIII. Psalm.

Zwijg niet / o God! houd U niet
doof; Wij worden / zoo Gij zwijgt / ten
roof; Wees toch niet stil; ai! wil ont-
waaken; Want zie / o God! uw haaters
maaken Een krijgsgetier om zich te wree-
ken: Zij durven stout den kop opsteeken.

2 Hun aanslag is verwoed en boos;
Zij zoeken / heimelijk en loos / Uw
volk / dat zij zoo bits verachten / Te
dempen met vereende krachten / Dat
Gij / met zooveel gunst en zorgen /
Houdt / als een' schat / bij U verborgen.

3 Zij zeiden stout / en heet op buit:
„Komt aan / men roei' gansch Isrel uit;
„Opdat dit volk / gelijk voor deezen /
„Voortaan geen volk meer mooge weezen;
„Dat niemand Isrels naam doe hooren;
„Dat zijn gedachtnis gaa verlooren."

4 Want

Psalm 83.

1 Een Liedt / een Psalm Asaphs.
2 O Godt, en swijgt niet / en houdt u niet als doof / noch en zijt niet stille / o Godt.

3 Want siet / uwe vyanden maken getier: ende uwe haters steken den kop op.

4 Sy maken listiglick eenen heymelicken aenslagh tegen uw volck / ende beractslagen haer tegen uwe verborgene.

5 Sy hebben geseyt / komt / ende laetse ons uytroeyen / datse geen volck meer en zijn: dat des naems Israëls niet meer gedacht en worde.

Psalm 83.

6 Want sy hebben in 't herte t'samen geraetslaegt: tegen u hebben sy een verbont gemaeckt.
7 De tenten Edoms / ende der Ismaeliten / Moab / ende de Hagarenen:

4 Want samen zijn zij 't eens geraakt;
't Verbond is tegen U gemaakt;
Daar zien wij Edoms tenten naadren;
Ginds Ismaël zich saam vergaadren;
De Moabiten / Hagareenen / En
Gebal zich in 't veld vereenen.

8 Gebal / ende Ammon / ende Amaleck: Palestina / met de inwoonders van Tyrus.
9 Oock heeft sich Assur by hen gevoegt: sy zijn den kinderen Lots tot eenen arm geweest / Sela!

5 Met hun trekt Ammon ééne lijn /
En Amalek / en Palestijn' / En die
in 't rijke Tyrus woonen; Ook liet
zich Assur bij hen troonen; Een
magtig rijk / waarop zij leunen /
En Lots ontaarte kinders steunen.

10 Doet hen / als Midian: als Sisera / als Jabin aen de beke Kison.

11 [Die] verdelgt zijn te En-Dor: sy zijn geworden tot dreck der aerde.

6 Dat hen / o God! uw gramschap
slaa / Als Midian / als Sisera / Als
Jabin / die bij Kisons stroomen /
En t' Endor gansch zijn omgekomen;
Wanneer uw ijver niemand spaarde /
Maar hen vertrad / als slijk der aarde.

PAU-

PAUZE.

Psalm 83.

7 Sla hen en hunne prinsen / Heer /
Als Oreb en als Zeëb / neêr; Doe al
hun vorsten / hoe verheven / Als Ze-
bah en Salmuna sneeven / Die met
geweld Gods land en daken Zich
wilden ter bezitting maaken.

12 Maeckt haer / [ende] hare Princen / als Oreb / ende als Zeeb: ende alle hare Vorsten / als Zebah / ende als Tsalmuna.

13 Die seyden / Laet ons de schoone woningen Godes voor ons in erffelicke besittinge nemen.

8 Maak / dat dit volk geen rustplaats
vind'; Verstrooi hen voor een' wervel-
wind; Als stoppels door een' storm ge-
dreeven; Als wouden 't vuur ter prooi
gegeeven; Als bergen / in wier ingewan-
den Outstooken pik en zwavel branden.

14 Mijn Godt / maecktse als een wervel: als stoppelen voor den wint.

15 Gelijck het vyer een wout verbrandt: ende gelijck de vlamme de bergen aensteeckt /

9 Vervolg ze dus van oord tot oord /
En drijfze met uw onweêr voort: Ver-
schrik hen met uw dwarrelwinden / Zoo
dat zij rust noch schuilplaats vinden:
Doe hen / o HEER! vol schande vlieden /
Opdat z' uw' naam eens hulde bieden.

16 Vervolgtse alsoo met uw onweder: ende verschricktse met uwen draeywint.

17 Maeckt haer aengesichte vol schande / op datse / o HEERE / uwen name soecken.

Psalm 83.

18 Laetse beschaemt ende verschrickt wesen tot in der eeuwigheyt / ende laetse schaemroot worden / ende omkomen.

19 Op datse weten / dat gy alleen met uwen name zijt de HEERE / de Allerhoogste over de gantsche aerde.

10 Beschaam / verschrikt hen eeuwiglijk;
Dat ieder schaamrood rugwaards wijk';
Verniel hun heiren / doe hen weeten /
Dat Gij alleen de HEER moogt heeten;
Die groote naam van 't hoogste Wezen
Doe 't weereldrond eerbiedig vreezen.

Psalm 84.

De LXXXIV. Psalm.

1 Voor den Oppersangmeester / op de Gitthith: een Psalm / voor de kinderen Korah.

2 Hoe lieflick zijn uwe wooningen / o HEERE der heyrscharen!

3 Mijn ziele is begeerigh / ende beswijckt oock van verlangen / nae de voorhoven des HEEREN: mijn herte / ende mijn vleesch roepen uyt tot den levendigen Godt.

4 Selfs vindt de mussche een huys / ende de swaluwe een nest voor haer / daerse hare jongskens legt / by uwe altaren / HEERE der heyrscharen; mijn Koningh / ende mijn Godt.

Hoe lieflijk / hoe vol heilgenot /
O HEER / der legerschaaren God! Zijn mij
uw huis en tempelzangen! Hoe branden
mijn geneegenheên / Om 's HEEREN voorhof in te treên! Mijn ziel bezwijkt van sterk
verlangen: Mijn hart roept uit tot God /
die leeft / En aan mijn ziel het leven geeft.

2 Zelfs vindt de musch een huis / o Heer!
De zwaluw legt haar jongskens neêr In 't
kunstig nest / bij uw altaaren / Bij U / mijn
Koning! en mijn God! Verwacht mijn ziel
eeu

een heilrijk lot / Geduchte HEER der leger- schaaren! Welzalig hij / die bij U woont / Gestaâg U prijst en eerbied toont.

3 Welzalig hij / die al zijn kracht En hulp alleen van U verwacht / Die kiest de welgebaande wegen: Strekt hen de heete middagzon In 't moerbeidal / Gij zijt hun bron / En stort op hen een' milden regen / Een' regen / die hen overdekt / Verkwikt / en hun tot zegen strekt.

PAUZE.

4 Zij gaan van kracht tot kracht steeds voort; Elk hunner zal / in 't zalig oord Van Sion / haast voor God verschijnen: Let / HEER der legerschaaren / let Op mijn ootmoedig smeekgebed: Ai! laat mij niet van druk verkwijnen; Leen mij een toegeneegen oor / O Jakobs God! geef mij gehoor.

5 O God! die ons ten schilde zijt / En ons voor

Psalm 84.

5 Welgelucksaligh zijnse die in uw huys woonen: sy prijsen u gestadelick / Sela!

6 Welgelucksaligh is de mensche wiens stercke in u is / in welcker herte de gebaende wegen zijn.

7 Als sy door het dal der moerbesieboomen doorgaen / stellen sy hem tot een fonteyne / oock sal de regen haer gantsch rijckelick overdecken.

8 Sy gaen van kracht tot kracht / een yegelick [van haer] sal verschijnen voor Godt in Zion.

9 HEERE Godt der heyrscharen / hoort mijn gebedt: neemt 't er ter oore / o Godt Jacobs / Sela!

10 O Godt / onse schilt /

Psalm 84.

voor alle ramp bevrijdt / Aanschouw toch
uw' gezalfden Koning. Eén dag is in uw
huis mij meer Dan duizend / daar ik Hont-
beer: 't Waar' liever in mijns Bondgods
wooning Een dorpelwachter / dan gewend
Aan d'ijdle vreugd in 's boozen tent.

6 Want God / de HEER / zoo goed /
zoo mild / Is t'allen tijd' een zon en
schild; Hij zal genaad' en eere gee-
ven: Hij zal hun 't goede niet in nood
Onthouden / zelfs niet in den dood /
Die in oprechtheid voor Hem leeven.
Welzalig / HEER / die op U bouwt /
En zich geheel aan U vertrouwt.

siet: ende aenschouwt het aengesichte uwes Gesalfden.

11 Want een dagh in uwe voorhoven / is beter dan duysent [elders]: Ick koos liever aen den dorpel in het huys mijnes Godts te wesen / dan lange te woonen in de tenten der godtloosheyt.

12 Want Godt de HEERE is een sonne ende schilt / de HEERE sal genade ende eere geven: hy en sal het goede niet onthouden den genen die in oprechtigheyt wandelen.

13 HEERE der heyrscharen / welgelucksaligh is de mensche / die op u vertrouwt.

DE LXXXV. PSALM.

Psalm 85.

Gij hebt uw land / o HEER! die
gunst betoond / Dat Jakobs zaad op
nieuw in vrijheid woont; De schuld
uws volks hebt G' uit uw boek gedaan;

Ook

1 Een Psalm / voor den Oppersangmeester / onder de kinderen van Korach.

2 Gy zijt uwen lande gunstigh geweest / HEERE: de gevanckenisse Jacobs hebt gy gewendt.

Ook ziet Gij geen van hunne zonden
aan; Gij vindt in gunst/ en niet in
wraak/ uw' lust; De hitte van uw
gramschap is gebluscht. O heilrijk God!
weer verder ons verdriet; Keer af uw
wraak/ en doe uw' toorn te niet.

2 Heeft dan/ o Heer! uw gramschap
nimmer-end? Zal z'eindlijk niet eens
worden afgewend? Of zal uw toorn
ook op ons nakroost woên; Zult G' uit
den dood ons niet herleeven doen/
Opdat uw volk zich weêr in U ver-
blij'? Dat toch/ o HEER! uw goed-
heid ons bevrij': Geef ons uw heil/
en red door uwe hand/ Uit vrije
gunst/ het zuchtend vaderland.

3 Merkt op/ mijn ziel/ wat ant-
woord God u geeft; Hij spreekt gewis
tot elk/ die voor Hem leeft/ Zijn'

Psalm 85.

3 De misdaet uwes volcks hebt gy weghgenomen: Gy hebt alle hare sonden bedeckt/ Sela!

4 Gy hebt weghgenomen al uwe verbolgenheyt: Gy hebt u gewendt van de hittigheyt uwes toorns.

5 Brengt ons weder/ o Godt onses heyls: ende doet te niete uwe toornigheyt over ons.

6 Sult gy eeuwelick tegen ons toornen? sult gy uwen toorn uytstrecken van geslachte tot geslachte?

7 Sult gy ons niet weder levendigh maken? op dat uw volck sich in u verblijde?

8 Toont ons uwe goedertierenheyt/ o HEERE/ ende geeft ons uw heyl.

9 Ick sal hooren wat Godt de HEERE spreken sal/ want hy sal tot sijn volck/ ende tot sijne

Psalm 85.

gunstgenooten van vrede spreken: Maer datse niet weder tot dwaesheyt en keeren.
10 Sekerlick / sijn heyl is naeby den genen die hem vreesen / op dat in onsen lande eere woone.

gunstgenoot / van blijden troost en vreê /
Mits hij niet weêr op 't spoor der
dwaasheid treê. Voorwaar Gods heil
is reeds nabij 't geslacht / Het welk
Hem vreest / en zijne hulp verwacht;
Opdat er eer in onzen lande woon' /
En zich aldaar op 't luisterrijkst vertoon'.

11 De goedertierenheyt ende waerheyt sullen malkanderen ontmoeten: de gerechtigheyt ende vrede sullen [malkanderen] kussen.
12 De waerheyt sal uyt der aerde spruyten / ende de gerechtigheyt sal van den hemel nedersien.
13 Oock sal de HEERE 't goede geven: ende ons lant sal sijne vrucht geven.
14 De gerechtigheyt sal voor sijn aengesichte henen gaen: ende hy salse setten op den wegh sijner voetstappen.

4 Dan wordt genaê van waarheid bij
ontmoet; De vrede met een' kus van 't
recht gegroet; Dan spruit de trouw uit
d'aarde bij omhoog; Gerechtigheid ziet
neêr van 's hemels boog: Dan zal de
HEER ons 't goede weêr doen zien; Dan
zal ons 't land zijn volle garven biên; Ge-
rechtigheid gaat voor zijn aangezicht / Hij
zet z'alom / daar Hij zijn treden richt.

Psalm 86.

DE LXXXVI. PSALM. Stem 77.

1 Een Gebedt Davids. HEERE / neygt uwe oore / verhoort my: want ick ben

Neig / o HEER! uw gunstig' ooren /
Om mij in mijn' angst te hooren: 'k Ben

el-

ellendig/ diep in nood/ Gansch van heul en hulp ontbloot. Hoed mijn ziel/ Gij zijt almagtig/ En ik ben uw gunst deelagtig: O mijn God/ die mij aanschouwt! Red uw' knecht/ die U vertrouwt.

2 Wie toch is/ als Gij/ weldaadig? Wees mij dan/ o HEER! genadig; Want mijn roepen en geklag Klimt tot U/ den ganschen dag; Wil de ziel uws knechts verblijden/ Ondersteun hem in zijn lijden/ Want ik hef mijn hart en oog/ Trouwe God/ tot U omhoog.

3 HEER/ door goedheid aangedreeven Zijt Gij mild in 't schuld vergeeven: Wie U aanroept in den nood Vindt uw gunst oneindig groot: HEER/ neem mijn gebed ter ooren; Wil naar mijne smeeking hooren; Merk/ naar uw goedgunstigheên/ Op de stem van mijn gebeên.

Psalm 86.

elendigh ende noodruftigh.

2 Bewaert mijne ziele/ want ick ben [uwe] gunstgenoot/ o gy mijn Godt/ verlost uwen knecht die op u betrouwt.

3 Zijt my genadigh/ Heere: want ick roepe tot u den ganschen dagh.

4 Verheugt de ziele uwes knechts: want tot u/ Heere/ verheffe ick mijne ziele.

5 Want gy/ Heere/ zijt goet/ ende geern-vergevende: ende van groote goedertierenheyt allen die u aenroepen.

6 HEERE/ neemt mijn gebedt ter ooren! ende merckt op de stemme mijner smeeckingen.

Psalm 86.

7 In den dagh mijner benauwtheyt roepe ick u aen / want gy verhoort my.

4 'k Ben gewoon / in bange dagen /
Mijn benaauwdheid U te klaagen ; Gij
toch / die d' ellenden ziet / Hoort mij /
en verstoot mij niet : Heer / wat goôn

8 Onder de goden en is niemant u gelijck / Heere / ende daer en zijn geene gelijck uwe wercken.

de heidnen roemen / Niemand is bij U
te noemen ; Daaden / als uw groote
daên / Treft men nergens elders aan.

PAUZE.

9 Alle de Heydenen / Heere / die gy gemaeckt hebt / sullen komen / ende sullen haer voor uw aenschijn nederbuygen / ende uwen name eeren.

5 Al de heidnen / door uw handen Voort-
gebragt in alle landen / Zullen tot U
komen / Heer / Bukken voor uw aan-
schijn neêr / En uw' naam ter eere

10 Want gy zijt groot / ende doet wonderwercken / Gy alleen zijt Godt.

leeven ; Gij zijt groot en hoog verhe-
ven ; Gij doet duizend wonderheên ;
Gij zijt God / ja Gij alleen.

11 Leert my / HEERE / uwen wegh / ick sal in uwe waerheyt wandelen : vereenigt mijn herte tot de vreese uwes naems.

6 Leer mij naar uw' wil te handlen /
'k Zal dan in uw waarheid wandlen ;
Neig mijn hart / en voeg het saam
Tot de vreez' van uwen naam. Heer /
mijn

mijn God/ ik zal U looven/ Heffen 't gan-
sche hart naar boven; 'k Zal uw' naam
en majesteit Eeren tot in eeuwigheid.

7 Want uw goedheid/ hoogst gereezen/
Hebt Gij dikwijls mij bewezen/ En
mijn ziel/ hoe zeer verdrukt/ Uit het
diepst van 't graf gerukt. O mijn God!
de trotsaarts spannen Boos te samen met
tyrannen/ Tot mijn' dood en zielsver-
driet; Zij ontzien uw hoogheid niet.

8 Maar Gij/ Heer/ Gij zijt langmoe-
dig/ Zeer barmhartig/ overvloedig In
genaê/ die ons behoedt/ Groot van
waarheid/ eindloos goed. Wendt U tot
mijn ziel genadig; Sterk uw' knecht/
en geef weldaadig Ondersteuning aan den
zoon Uwer dienstmaagd/ van den troon.

9 Doe een teeken mij ten goede/
Dat mijn haaters in hun woede

Psalm 86.

12 Heere/ mijn Godt/ ick sal u met mijn gantsch herte loven/ ende ick sal uwen name eeren in eeuwigheyt:

13 Want uwe goedertierenheyt is groot over my: ende gy hebt mijne ziele uyt het onderste des grafs uytgeruckt.

14 O Godt/ de hoovaerdige staen tegen my op/ ende de vergaderingen der tyrannen soecken mijne ziele: ende sy en stellen u niet voor hare oogen.

15 Maer gy/ Heere/ zijt een barmhertigh ende genadigh Godt/ lanckmoedigh/ ende groot van goedertierenheyt ende waerheyt.

16 Wendt u tot my/ ende zijt my genadigh/ geeft uwen knecht uwe stercke: ende verlost den sone uwer dienstmaegt.

17 Doet aen my een teecken ten goede/ op dat het mijne haters sien/ ende beschaemt worden/ als gy/

Psalm 86.

HEERE/ my geholpen/ ende my getroost sult hebben.

Moogen zien / hoe tot hunn' spijt /

Gij mij troost / en mij bevrijdt.

Psalm 87.

DE LXXXVII. PSALM.

1 Een Psalm/ een Liedt/ voor de kinderen van Korah. Sijn grontslagh is op de bergen der heyligheyt.

2 De HEERE bemint de poorten Zions/ boven alle woonîngen Jacobs.

Zijn' grondslag / zijn onwrikbre

vastigheden Heeft God gelegd op ber-

gen / Hem gewijd; De HEER / die

zich in Sions heil verblijdt / Bemint

het meer dan alle Jakobs steden.

3 Seer heerlicke dingen worden van u gesproken/ o stadt Godes/ Sela!

2 Men spreekt van u zeer heerelijke

dingen / O schoone stad van Isrels

Opperheer! 'k Zie Rahab / ik zie

4 Ick sal Rahab ende Babel vermelden/ onder de gene die my kennen: Siet de Philistijn / ende de Tyrier/ met den Moor/ dese is aldaer geboren.

Babel / tot uw eer / Bij hen geteld /

die mijne grootheid zingen.

3 De Filistijn / de Tyriër / de Moo-

5 Ende van Zion sal geseyt worden/ Die ende die is daer in geboren: ende de Allerhoogste selve salse bevestigen.

ren / Zijn binnen u / o Godstad!

voortgebragt: Van Sion zal het blij-

de nageslacht Haast zeggen: „ deez'

„ en die is daar geboren."

6 De HEERE salse rekenen in 't

4 God zal ze zelf bevestigen en schraa-

gen /

gen / En op zijn rol / daar Hy de volken schrijft / Hen tellen / als in Isrel ingelijfd / En doen den naam van Sions kindren draagen.

5 Dan wordt mijn naam met lofgejuich geprezen; Dan zullen daar de blijde zangers staan / De speelliën op de harp en cymbel slaan / En binnen u al mijn fonteinen weezen.

Psalm 87.

opschrijven der volcken: [seggende,] Dese is aldaer geboren / Sela!

7 Ende de sangers / gelijck de speelieden / [mitsgaders] alle mijne fonteynen / sullen binnen u zijn.

De LXXXVIII. Psalm.

O God mijns heils / mijn Toeverlaat! Tot U hef ik mijn droeve klagten: Ik roep bij dagen en bij nachten / Tot U in mijnen jammerstaat. Ik nader biddend; wil mij hooren / En neig tot mijn geschrei uw ooren.

2 Mijn ziel / der tegenheden zat / Wordt moedeloos / wil mij begeeven; Het einde nadert van mijn leeven:

Psalm 88.

1 Een Liedt / een Psalm / voor de kinderen Korah / voor den Oppersangmeester / op Machalath Leannoth: Een Onderwijsinge Hemans des Ezrahiters.

2 O HEERE Godt mijns heyls: by dage / by nachte roepe ick voor u.

3 Laet mijn gebedt voor uw aenschijn komen: neygt uwe oore tot mijn geschrey.

4 Want mijne ziele is der tegenheden sadt / ende mijn leven raeckt tot aen het graf.

Psalm 88.

5 Ick ben gerekent met de gene die in den kuyl nederdalen: ick ben geworden als een man die krachteloos is:

'k Ben krachteloos en afgemat. Ik
ben / door overmaat van kwaalen /
Als zij / die reeds ten grave daalen.

6 Afgesondert onder de doode / gelijck de verslagene / die in 't graf liggen / die gy niet meer en gedenckt / ende sy zijn afgesneden van uwe hant.

3 'k Ben afgezonderd bij den hoop
Der dooden / die / ter neêr geslagen /
In 't bloeien van hun blijde dagen
Gestuit in hunnen levensloop / Met
aard bedekt / van elk vertreeden /
Door uwe hand zijn afgesneeden.

7 Gy hebt my in den ondersten kuyl geleyt / in duysternissen / in diepten.

4 Gij hebt mij in den kuil gelegd;
In diept' / in duisternis geslooten:

8 Uwe grimmigheyt leyt op my: Gy hebt [my] nedergedruckt met alle uwe baren / Sela!

Uw grimmigheid heeft mij verstooten:
Mij neêrgedrukt / mij troost ontzegd.
Gij doet op mij uw oordeel komen /
Als onweêrstaanbre waterstroomen.

9 Mijne bekende hebt gy verre van my gedaen / gy hebt my hen tot eenen grooten grouwel gestelt:

5 Ik derf mijn vrienden / tot mijn straf:
Zij zijn verbreemd van mededoogen:
Ik ben een gruwel in hun oogen:
Gij wendt hen alle van mij af.

Een

Een bange kerker doet mij zuchten:
Ik kan de banden niet ontvlugten.

Psalm 88. ick ben beslooten / ende en kan niet uytkomen.

PAUZE.

6 Mijn oogen treuren om mijn leed /
Om al mijn' angst / om al mijn lijden;
O HEER! wil mij van straf bevrijden:
Ach! toon U tot mijn hulp gereed:
't Smeekt dag aan dag om uw ontferming:
Leen mij de hand tot mijn bescherming.

10 Mijn' ooge treurt van wegen verdrucktinge; HEERE / ick roepe tot u den ganschen dagh; ick strecke mijne handen uyt tot u

7 Zult Gij aan dooden wondren doen?
Zult G' overleednen doen verrijzen / Om
hier uw' grooten naam te prijzen? Zal
't graf uw' wijzen raad bevroên? Zal
daar uw goedheid zich verspreiden? Zal
't woest verderf uw trouw verbreiden?

11 Sult gy wonder doen aen de doode? ofte sullen de overledene opstaen? sullense u loven? Sela!

12 Sal uwe goedertierenheyt in 't graf vertelt worden? uwe getrouwigheyt in 't verderf?

8 Wie zal uw wondren / uw beleid /
Ooit in de duisternis vertellen? Wie
ooit uw recht in 't daglicht stellen / Ter
plaatse der vergetelheid? Maar ik / eer

13 Sullen uwe wonderen bekent worden in de dunsternisse? ende uwe gerechtigheyt in het lant der vergetenheyt?

14 Maer ick / HEERE / roepe tot u

 d'uch=

Psalm 88.

ende mijn gebedt komt u voor in den morgenstont.

d'uchtend aan komt breeken / Zal U / o HEER! om bijstand smeeken.

15 HEERE / waeromme verstoot gy mijne ziele? [ende] verbergt uw aenschijn voor my?

9 Waarom is 't / dat Gij mij verstoot? Waarom verbergt G'uw gunstrijk' oogen? 'k Was / van der jeugd af / neêrgebogen / Bedrukt / en worstlend met den dood. Ik moet / vol angst / uw gramschap draagen: 'k Ben twijfelmoedig en verslagen.

16 Van der jeugt aen ben ick bedruckt ende doodbrakende: ick drage uwe verschrickingen; ick ben twijffelmoedigh.

17 Uwe hittige toornigheden gaen over my: uwe verschrickingen doen my vergaen.

10 'k Ben met verschrikking aangedaan: Mijn moed verslaauwt; mijn leden beeven: Uw dierb're gunst heeft mij begeeven: De vlam uws toorns doet mij vergaan. 'k Moet dag aan dag met duizend rampen / Als met het woên der golven / kampen.

18 Den gantschen dagh omringense my / als water: t'samen omgeven sy my.

19 Gy hebt vrient ende metgeselle verre van my gedaen:

11 Gij hebt en medgezel en vrind Van mij verwijderd in mijn lijden / Zoo dat mijn ziel / hoe z' ook moet strijden / Bij nie-

Psalm 88.

niemand heul of bijstand vindt. 't Zoek hen vergeefs; 't moet eenzaam weenen: Al mijn bekenden zijn verdweenen.

mijne bekende zijn [in] duysternisse.

DE LXXXIX. PSALM.

Psalm 89.

't Zal eeuwig zingen van Gods goedertierenheên; Uw waarheid t'allen tijd' vermelden door mijn reên; Ik weet, hoe 't vast gebouw van uwe gunstbewijzen, Naar uw gemaakt bestek, in eeuwigheid zal rijzen: Zoo min de hemel ooit uit zijnen stand zal wijken, Zoo min zal uwe trouw ooit wanklen, of bezwijken.

1 Een Onderwijsinge Ethans des Ezrahiters.
2 Ick sal de goedertierenheden des HEEREN eeuwiglick singen: ick sal uwe waerheyt met mijnen monde bekent maken van geslachte tot geslachte.

3 Want ick hebbe geseyt, Uwe goedertierenheyt sal eeuwiglick gebouwt worden: in de hemelen selve hebt gy uwe waerheyt bevestigt, [seggende:]

2 Ik heb, dit was uw taal, een vast verbond gemaakt Met mijnen gunsteling, dien steeds mijn oog bewaakt: Ik heb aan mijnen knecht, aan mijnen uitverkooren', Aan David, in mijn gunst, met eenen eed gezwooren:

4 Ick hebbe een verbont gemaeckt met mijnen uytverkorenen: Ick hebbe mijnen knecht David gesworen.

„Ik

Psalm 89.

5 Ick sal uw zaet tot in eeuwigheyt bevestigen: ende uwen throon opbouwen van geslachte tot geslachte / Sela!

„Ik zal van kind tot kind/ tot aan
„het eind der dagen Uw zaad bevesti-
„gen/ en uwen rijkstroon schraagen."

6 Dies loven de hemelen uwe wonderen/ o HEERE: oock is uwe getrouwigheyt in de gemeynte der heyligen.

3 De hemel looft/ o HEER! uw won-
dren/ dag en nacht; Uw waarheid wordt
op aard de glorie toegebragt/ Daar uw
geheiligd volk van uwe trouw mag zin-
gen: Want wie is U gelijk bij al de he-
melingen? En/ welke vorsten ooit het
aardrijk moog' bevatten/ Wie hunner
is/ o HEER! met U gelijk te schatten?

7 Want wie magh in den hemel tegen den HEERE geschattet worden? [wie] is den HEERE gelijck/ onder de kinderen der stercken?

I. PAUZE.

8 Godt is grootelicks geducht in den raet der heyligen: ende vreeslick boven alle die rontom hem zijn.

4 God is op 't hoogst geducht in zijner
heilgen raad/ En vreeslijk boven 't
heir/ dat om zijn' rijkstroon staat.
Wie is als Gij/ o HEER! o God der
legerschaaren? Wie is aan U gelijk?
wie kan U evenaaren? Grootmagtig
zijt G'/ o HEER! ja eindloos in ver-

9 O HEERE/ Godt der heyrscharen/ wie is als gy/ grootmachtigh/ o HEERE?

mo-

mogen; Uw onverbreekbre trouw
omringt U voor elks oogen.

5 Gij temt de woeste zee/ zij luistert
naar uw' wil; Hoe hoog zij zich ver-
heff'/ Gij wenkt/ en zij is stil. Gansch
Rahab is door U verbrijzeld/ gansch
verslagen; Uw vijand is verstrooid/
uw arm heeft roem gedraagen; En
aard/ en hemel/ en wat leeft/ of ooit
zal leeven/ Zijn d'uwe; 't gansch
heelal hebt Gij 't bestaan gegeeven.

6 Gij schiept het barre noord en 't
zoele zuiden saam. Ginds juicht een
Thabor/ hier een Hermon in uw' naam:
Gij hebt een' arm met magt/ uw hand
heeft groot vermogen/ Uw rechtehand
is hoog; uw troon blijft/ onbewoogen/
Van recht en van gericht zijn' vasten
steun ontleenen: En waarheid en genaê
gaan

Psalm 89.

ende uwe getrouwigheyt is rontom u.

10 Gy heerschet over de opgeblasenheyt der zee: wanneer hare baren haer verheffen/ so stilt gyse.

11 Gy hebt Rahab verbrijselt als eenen verslagenen: Gy hebt uwe vyanden verstroyt met den arm uwer sterckte.

12 De hemel is uwe/ oock is de aerde uwe: de werelt ende hare volheyt die hebt gy gegrondt.

13 Het noorden/ ende 't zuyden/ die hebt gy geschapen: Thabor ende Hermon juychen in uwen name

14 Gy hebt eenen arm met macht: uwe hant is sterck/ uwe rechterhant is hooge.

15 Gerechtigheyt ende gerichte zyn de vastigheyt uwes throons: goedertierenheyt

Psalm 89.

ende waerheyt gaen voor uw aenschijn henen.

gaan voor uw aanschijn henen.

16 Welgelucksaligh is het volck / 't welck het geklanck kent: o HEERE / sy sullen in het licht uwes aenschijns wandelen.

17 Sy sullen haer den gantschen dagh verheugen in uwen name: ende door uwe gerechtigheyt verhoogt worden:

7 Hoe zalig is het volk / dat naar uw
klanken hoort! Zij wandlen / HEER /
in 't licht van 't godlijk aanschijn voort;
Zij zullen in uw' naam zich al den dag
verblijden; Uw goedheid straalt hun
toe; uw magt schraagt hen in 't lijden;
Uw onbezweeken trouw zal nooit hunn'
val gedoogen / Maar uw gerechtig-
heid hen naar uw woord verhoogen

18 Want gy zijt de heerlickheyt harer sterckte: ende door uw welbehagen sal onse hoorn verhoogt worden.

8 Gij toch / Gij zijt hun roem / de kracht
van hunne kracht; Uw vrije gunst
alleen wordt d' eere toegebragt; Wij
steeken 't hoofd omhoog / en zullen
d' eerkroon draagen Door U / door
U alleen / om 't eeuwig welbehagen;

19 Want onse schilt is van den HEERE: ende onse Koningh is van den Heyligen Israels.

Want God is ons ten schild in 't strijd-
perk van dit leven / En onze Koning
is van Isrels God gegeeven.

2. PAUZE.

9 Gij hebt weleer van hem/ dien Gij
geheiligd hadt/ Gezegd in een gezicht/
dat zooveel troost bevat: „Ik heb bij
„eenen held voor Isrel hulp beschoo-
„ren/ Hem uit het volk verhoogd;
„hem had ik uitverkooren. 'k Heb
„David mijnen knecht/ mijn' gunste-
„ling/ gevonden/ En hem/ met heil-
„ge zalf/ aan mij en 't rijk verbonden.

10 „Mijn hand zal/ hoe 't ook gaa/
„hem sterken dag en nacht; Mijn arm
„zal hem in nood voorzien van moed en
„kracht; De vijand zal hem nooit door
„wreevle handelingen/ Door list/ of
„helsch bedrog/ in uiterst' engten drin-
„gen; Den booswicht zal 't geweld nooit
„tegen hem gelukken/ Noch in- noch uit-
„landsch vorst zijn' zetel onderdrukken.

11 „Ik

20 Doe hebt gy in een gesichte gesproken van uwen heyligen/ ende geseyt/ Ick hebbe hulpe bestelt by eenen helt: Ick hebbe eenen verkorenen uyt den volcke verhoogt.

21 Ick hebbe David mijnen knecht gevonden: met mijne heylige olie hebbe ick hem gesalft.

22 Met welcken mijne hant vaste blijven sal: oock sal hem mijn arm versterchen.

23 De vyant en sal hem niet dringen: ende de sone der ongerechtigheyt en sal hem niet onderdrucken.

Psalm 89.

24 Maer ick sal sijne wederpartijders verpletteren voor sijn aengesichte: ende die hem haten sal ick plagen.
25 Ende mijne getrouwigheyt / ende mijne goedertierenheyt sullen met hem zijn: ende sijn hoorn sal in mijnen name verhoogt worden.
26 Ende ick sal sijne hant in de zee zetten: ende sijne rechterhant in de rivieren.

11 ,, Ik zal in tegendeel / al wie hem we-
,, derstaat / Verplettren voor zijn oog /
,, en plaagen / die hem haat ; Mijn
,, trouw zal met hem zijn / mijn goed-
,, heid hem geleiden ; Zijn magt zal in
,, mijn' naam zich over d'aard versprei-
,, den ; Zijn hand de groote zee / zijn
,, scepter de rivieren / Door mijn geducht
,, bestel / met roem en eer bestieren.

27 Hy sal my noemen / Gy zijt mijn Vader: mijn Godt / ende de rotzsteen mijnes heyls.
28 Oock sal ick hem ten eerstgeborenen sone stellen: ten hooghsten over de koningen der aerde.
29 Ick sal hem mijne goedertierenheyt in eeuwigheyt houden: ende mijn verbont sal hem vaste blijven.

12 ,, Gij / zal Hij zeggen / zijt mijn Va-
,, der en mijn God / De rotssteen van
,, mijn heil : 'k zal hem ook stellen tot
,, Een eerstgebooren' zoon / door al
,, zijn broeders t'eeren ; Als koning zal
,, hij zelf de koningen regeeren / Mijn
,, goedertierenheid zijn' rijksstroon eeu-
,, wig stijven / En mijn gemaakt ver-
,, bond met hem bestendig blijven.

3. PAUZE.

13 „Ik zal de heerſchappij doen duu-
„ren bij zijn zaad / Zoo lang de he-
„mel zelf op vaſte pijlers ſtaat. Maar
„zoo zijn kinders ooit mijn zuivre wet
„verlaaten ; Zoo 't richtſnoer van mijn
„recht ter reegling niet kan baaten /
„Zoo zij ontheiligen / wat ik heb voor-
„geſchreeven / Dan moogen zij gewis
„voor mijne ſtraffen beeven.

14 „Dan zal ik hen / die dwaas of
„wreevlig overtreên / Bezoeken met de
„roê en bittre tegenheên ; Doch over
„hem mijn gunſt en goedheid nooit doen
„enden / Niet feilen in mijn trouw /
„noch mijn verbond ooit ſchenden ;
„'k Zal nooit herroepen 't geen ik een-
„maal heb geſprooken : 't Geen uit mijn
„lippen ging blijft vaſt en onverbrooken.

15 „'k Heb

30 Ende ick ſal ſijn zaet in eeuwigheyt ſetten : ende ſijnen thꝛoon als de dagen der hemelen.
31 Andien ſijne kinderen mijne wet verlaten : ende in mijne rechten niet en wandelen.
32 Andien ſy mijne inſettingen ontheyligen : ende mijne geboden niet en houden :
33 So ſal ick hare overtredinge met de roede beſoecken : ende hare ongerechtigheyt met plagen.
34 Maer mijne goedertierenheyt en ſal ick van hem niet wech nemen / noch in mijne getrouwigheyt niet feylen.
35 Ick en ſal mijn verbont niet ontheyligen : ende 't gene dat uyt mijne lippen gegaen is / en ſal ick niet veranderen.

Psalm 89.

36 Ick hebbe eens gesworen bij mijne heyligheyt/ So ick aen David liege!

15 ,, 'k Heb eens gezwooren bij mijn
,, eigen heiligheid / Zoo ik aan David
,, lieg' / zoo hem mijn woord misleid':

37 Sijn zaet sal in der eeuwigheyt zijn: ende sijn throon sal voor my zijn gelijck de sonne.

,, Zijn zaad zal eeuwig zijn / zijn troon
,, zal heerlijk praalen / Zoo duurzaam als
,, de zon / zoo glansrijk als haar straa-

38 Hy sal eeuwiglick bevestigt worden / gelijck de mane: ende de getuyge in den hemel is getrouw. Sela!

,, len; Bevestigd als de maan; en aan
,, des hemels boogen Staat mijn getui-
,, ge trouw te schittren in elks oogen."

39 Maer gy hebt [hem] verstooten ende verworpen: Gy zijt verbolgen geworden tegen uwen Gesalfden.

16 Maar ach! mijn God / waar blijkt
uw trouw nu? waar uw eer? Gij stoot
en werpt / vergramd / thans uw' Gezalf-

40 Gy hebt het verbont uwes knechts te niete gedaen: Gy hebt sijne kroone ontheyligt tegen de aerde.

den neêr; Gij schijnt niet van 't verbond
met uwen knecht te weeten; Zijn kroon /
ontheiligd / ligt ter aarde neêrgesmeeten;

41 Gy hebt alle sijne mueren doorgebroken: Gy hebt sijne vestingen nedergeworpen.

Zijn sterke muuren zijn door 's vijands
magt verbrooken / Zijn vestingen ver-
woest / en in het stof gedooken.

4. PAU-

4. PAUZE.

17 Hij is door elk beroofd / den nabuur
tot een' ſmaad: Gij hebt de rechtehand
verhoogd van die hem haat; Gij deedt
den vijand in zijn' rampſpoed zich ver-
blijden: Zijn zwaard ligt om / 't is
ſtomp / en nutteloos in 't ſtrijden; Gij
doet hem / vol van ſchrik / van 't bloe-
dig ſlagveld vlugten / En onder 's vij-
ands juk / van U verlaaten zuchten.

18 Zijn ſchoonheid is vergaan; zijn
troon ligt neêrgeſtort; De dagen zijner
jeugd zijn door uw hand verkort; Met
ſchaamt' is hij bedekt / elk kan hem
ſtrafloos tergen. Hoe lang / getrouwe
God? Zult Gij U ſteeds verbergen? Zal
dan uw grimmigheid / die niemand af
kan keeren / Gelijk een brandend vuur /
't verdrukte volk verteeren?

42 Alle die den wegh voorbygingen hebben hem berooft: ſijnen naebueren is hy tot eenen ſmaet geweeſt.
43 Gy hebt de rechterhant ſijner wederpartijders verhooght: Gy hebt alle ſijne vyanden verblijdt.
44 Gy hebt oock de ſcherpte ſijnes ſweerts omgekeert: ende en hebt hem niet ſtaande gehouden in den ſtrijt.

45 Gy hebt ſijne ſchoonheyt doen ophouden: ende gy hebt ſijnen throon ter aerde nedergeſtooten.
46 Gy hebt de dagen ſijner jeugt verkortet: Gy hebt hem met ſchaemte overdeckt / Sela!
47 Hoe lange / o HEERE? Sult gy u ſteets verbergen? ſal uwe grimmigheyt branden als een vyer?

19 Ge-

Psalm 89.

48 Gedenckt van hoedanige eeuwe dat ick ben: Waerom soudt gy alle menschen kinderen te vergeefs geschapen hebben?

19 Gedenk / o Heer! hoe zwak ik ben / hoe kort van duur: Het leven is een damp; de dood wenkt ieder uur. Zou 't menschdom dan vergeefs op aarde zijn geschapen?

49 Wat man leeft 'er die den doot niet sien en sal? Die sijne ziele sal bevrijden van 't gewelt des grafs? Sela!

Wie leeft er / die den slaap des doods niet eens zal slaapen? Wie redt zijn ziel van 't graf? ai! help ons

50 Heere / waer zijn uwe voorige goedertierenheden / [die] gy David gesworen hebt by uwe trouwe?

als te vooren / Gelijk Gij bij uw trouw aan David hebt gezwooren.

51 Gedenckt / Heere / aen den smaet uwer knechten; dien ick in mijnen boesem drage [van] alle groote volcken.

20 Gedenk den smaad / dien elk van uwe knechten lijdt / Waarmeê elk magtig volk mijn bang gemoed doorsnijdt;

52 Daer mede / o HEERE / uwe vyanden smaden / daer mede sy de voetstappen uwes Gesalfden smaden.

Den smaad / o HEER! waarmeê uw haaters ons belaaden / Waarmede zij den gang van uw' Gezalfden smaaden. Gij immers wilt of zult nooit onze hoop beschaamen:

53 Geloost zy de HEERE in der eeuwigheyt / Amen / ja Amen.

Den HEER zij eeuwig lof / en elk zegg' Amen / Amen!

De

De XC. Psalm. Stem 78. Psalm 90.

Gij zijt/ o Heer! van d'allervroeg-
ste jaaren/ Voor ons geweest een toe-
vlugt in gevaaren. Eer berg en rots uit
niet geboren waren/ Eer d' aarde rustt'
op haare grondpilaaren: Van eeuwig-
heid/ o God/ die eeuwig leeft! Zijt Gij
de God/ die eind noch oorsprong heeft.

2 Uw oppermagt/ die wij ootmoedig
eeren/ Kan door een' wenk den mensch
zijn broosheid leeren: Uw wenk alleen/
al schijnt ons niets te veeren/ Verbrijzelt
ons/ doet ons tot aarde keeren: Want
in uw oog zijn duizend jaaren/Heer/ Een
enkle dag/ een nachtwaak/ en niets meer.

3 Gij overstroomt het menschdom: zijn
vermogen Is/ als een slaap/ een ijdle
droom/ verbloogen: Zij zijn als 't gras/
dat 's morgens/ overtoogen Met frisschen
daauw/

1 Een Gebedt Mosis des mans Godes. Heere/ gy zijt ons geweest een toevlucht van geslachte tot geslachte.
2 Eer de bergen geboren waren/ ende gy de aerde ende de werelt voortgebracht haddet: ja van eeuwigheyt tot eeuwigheyt zijt gy God.

3 Gy doet den mensche wederkeeren tot verbrijselinge: ende segt/ Keert weder gy menschen kinderen.

4 Want duysent jaren zijn in uwe oogen/ als de dagh van gisteren/ als hy voorbygegaen is: ende [als] eene nachtwake.

5 Gy overstroomtse/ sy zijn [gelijck] een slaep: in den morgenstont sijnse gelijck het gras [dat] verandert.

6 In den morgenstont

O

*Psalm 90.

bloeyt het / ende 't verandert: des avonts wort het afgesneden / ende 't verdort.

daauw / in bloei staat voor elks oogen /
Maar 's avonds / als het afgesneeden wordt /
Op 't open veld in weinig tijds verdort.

7 Want wy vergaen door uwen toorn: ende door uwe grimmigheyt worden wy verschrickt.

4 Door uwen toorn vergaat ons kwijnend leven. Uw gramschap doet ons hart van doodschrik beeven / O God! als Gij / in majesteit verheven / Het onrecht / dat w'in 't openbaar bedreeven / En 't kwaad / door ons in 't heimelijk verricht / In 't licht stelt voor uw glansrijk aangezicht.

8 Gy stelt onse ongerechtigheden voor u: onse heymelicke [sonden] in 't licht uwes aenschijns.

PAUZE.

9 Want alle onse dagen gaen henen door uwe verbolgenheyt: wy brengen onse jaren door / als een gedachte.

5 Wanneer uw toorn en gramschap ons bezwaaren / Dan wenden / dan verdwijnen onze jaaren; Wij zien hen / als gedachten / henen vaaren; Of / blijft uw gunst ons in het leven spaaren / Dan klimmen wij ten hoogsten tot den top Van seventig of tachtig jaaren op.

10 Aengaende de dagen onser jaren / daer in zijn tseventigh jaer / of so wy seer sterck zijn / tachtentigh jaer: ende 't uitnemenste van dien / is

6 Helaas! het best van onze beste dagen

Baart

Baart dikwijls smert / geest dikwijls stof
tot klaagen; Daar zorg / verdriet en
jammerlijke plagen Steeds / beurt om
beurt / de matte ziel doorknagen. De
levensdraad wordt schielijk afgesneên: Wij
scheenen sterk / en ach! wij vliegen heen.

7 Wie kent uw' toorn? wie zijn geduchte
krachten? Wie vreest dien recht / ge-
duchtste Magt der magten? Leer ons
den tijd des levens kostlijk achten / Op-
dat ons hart de wijsheid moog' betrach-
ten; Keer weder / HEER; uw gunst
koom' ons te staê: Hoe lang ontzegt
G' uw' knechten uw genaê?

8 Uw gunst sterkt meer dan d' uitge-
zochtste spijzen: Laat / met het licht /
haar licht voor ons verrijzen; Zoo zal
ons hart op lieflijke wijzen Uw goed-
heid / al ons oovrig leven / prijzen. Ver-

Psalm 90 moeyte ende verdriet: want het wort snellick afgesneden / ende wy vliegen daer henen.

11 Wie kent de sterckte uwes toorns / ende uwe vervolgenheyt nae dat gy te vreesen zijt?

12 Leert [ons] alsoo onse dagen tellen / dat wy een wijs herte bekomen.

13 Keert weder HEERE / tot hoe lange? ende het berouwe u over uwe knechten.

14 Versadigt ons in den morgenstont met uwe goedertierenheyt / so sullen wy juychen; ende verblijdt zijn in alle onse dagen.

15 Verblijdt ons nae de dagen [in de welcke] gy ons gedruckt

Psalm 90.

hebt: [nae] de jaren [in dewelcke] wy 't quaet gesien hebben.

16 Laet uw werck aen uwe knechten gesien-worden/ ende uwe heerlickheyt over hare kinderen.

17 Ende de lieflickheyt des HEEREN onses Godts zy over ons; ende bevestigt gy het werck onser handen over ons: ja het werck onser handen bevestigt dat.

blijd ons naar de maat van onzen druk/
En naar den tijd van al ons ongeluk.
9 Laat uw genaê ons met haar' troost
verrijken/ En laat uw werk aan uwe
knechten blijken; Uw heerlijkheid niet
van hun kindren wijken: Uw liefd'/
uw magt behoord' ons voor bezwijken:
Sterk onze hand/ en zegen onze vlijt; Be-
kroon ons werk/ en nu/ en t'allen tijd'.

Psalm 91.

De XCI. Psalm.

1 Die in de schuylplaetse des Allerhoogsten is gesetten/ die sal vernachten in de schaduwe des Almachtigen.

2 Ick sal tot den HEERE seggen; Mijne toevlucht/ ende mijne burgt: mijn Godt op welcken ick vertrouwe.

3 Want hy sal u redden van den strick des vogelvan-

Hij/ die op Gods bescherming
wacht/ Wordt door den hoogsten Ko-
ning Beveiligd in den duistren nacht/
Beschaduwd in Gods woo-ning: Dies
noem ik God/ zoo goed als groot
Voor hun/ die op Hem bouwen/
Mijn' burg/ mijn toevlugt in den
nood/ Den God van mijn betrouwen.
2 Hij zal uit 's vogelvangers net U vei-

lig

lig doen ontko-men: Hij is het/ die uw
leven redt; Gij hebt geen pest te schroo-
men: Hij zal/ in lijf- en zielgevaar/ U
met zijn vleuglen dekken; Zijn waarheid u
ten beukelaar/ En ter rondas verstrekken.

3 De schrik des nachts doet u niet vliên/
Waarvoor de boozen bee-ven; Geen pij-
len hoeft gij 's daags t' ontzien/ Die he-
vig om u zwee-ven. De pest/ met welk
een' snellen spoed Zij moog' in 't duistre
waaren/ Noch 't streng verderf/ dat
's middags woedt/ Zal uwe ziel vervaaren.

4 Gij zult/ aan d'een' en d'andre hand/
Tienduizenden zien val-len; Terwijl
gij/ in gerusten stand/ Bewaakt blijft
boven al-len. Het dreigend leed vliegt
u voorbij; Alleenlijk zien uw oogen/
Hoe schriklijk 't loon der boozen zij/
Die d'Almagt niet verhoogen.

Psalm 91.
gers: van de seer verderflicke pestilentie.

4 Hy sal u decken met sijne vlercken/ ende onder sijne vleugelen sult gy betrouwen: sijne waerheyt is een rondasse ende beuckelaer.

5 Gy en sult niet vreesen voor den schrick des nachts: voor den pijl die 's daegs vliegt:

6 Voor de pestilentie die in de donckerheyt wandelt: voor 't verderf dat op den middagh verwoestet.

7 Aen uwe zijde sullender duysent vallen/ ende tien duysent aen uwe rechterhant: tot u en sal 't niet genaken.

8 Alleenlick sult gy 't met uwe oogen aenschouwen: ende gy sult de vergeldinge der godtloosen sien.

Pſalm 91.

PAUZE.

9 Want gy / HEERE / zijt mijne toevlucht: den Allerhoogſten hebt gy geſtelt tot uw vertreck:

5 Ik ſteun op God / mijn' toeverlaat;
Dies heb ik niets te vree-zen. Wie God
vertrouwt / dien deert geen kwaad:

10 U en ſal geen quaet wedervaren / noch geen plage ſal uwe tente naederen.

Uw tent zal veilig wee-zen: Hij zal
zijn engelen gebiên / Dat z'u op weg

11 Want hy ſal ſijne Engelen van u bevelen / datſe u bewaren in alle uwe wegen.

bevrijden: Gij zult hen / in gevaaren /
zien Voor uw behoudnis ſtrijden.

12 Sy ſullen u op de handen dragen / op dat gy uwen voet aen geenen ſteen en ſtootet.

6 Zij zullen u / Gods gunſtgenoot /
Naar 's Hoogſten welbeha-gen / Opdat
gij aan geen' ſteen u ſtoot / Op hunne
handen draa-gen. Gij zult op jonge leeu-

13 Op den fellen leeuw ende d'adder ſult gy treden / gy ſult den jongen leeuw / ende de drake vertreden.

wen treên / Op giftig' adders ſtappen;
En / door gevaar noch vreez' beſtreên /
Den leeuw en draak vertrappen.

14 Dewijle hy my ſeer bemint / [ſpreeckt Godt,] ſo ſal ick hem uythelpen:

7 Dewijl zijn ziel mij teêr bemint / Dus
laat God zelf zich hoo-ren / Heb ik voor
hem / als voor mijn' vrind / Een heil-
rijk lot beſchoo-ren: Omdat hij mijnen

naam

naam erkent / Zal hem mijn gunst verzellen; Ik zal hem redden uit d'ellend' / En op een hoogte stellen.

Psalm 91.

Ick sal hem op eene hoogte stellen / want hy kent mijnen name.

8 Hij zal / in alle ramp en pijn / Tot mij om uitkomst zuch-ten / En ik ge-stadig bij hem zijn / In al zijn onge-nug-ten: 't Gevaar zal ik hem doen ontvliên; Zijn levensdagen rekken: 'k Zal hem mijn eer en heil doen zien / En nooit mijn hulp onttrekken.

15 Hy sal my aenroepen / ende ick sal hem verhooren: in de benauwtheyt sal ick by hem zijn / ick salder hem uyttrecken / ende sal hem verheerlicken.

16 Ick sal hem met lanckheyt der dagen versadigen / ende ick sal hem mijn heyl doen sien.

De XCII. Psalm.

Psalm 92.

Laat ons den rustdag wijden Met psalmen tot Gods eer; 't Is goed / o Opperheer! Dat w' ons in U verblijden: 't Zij d'uchtendstond / vol zoetheid / Ons stelt uw gunst in 't licht; 't Zij ons de nacht bericht Van uwe trouw en goedheid.

1 Een Psalm / een Liedt / op den Sabbathdagh.

2 't Is goet dat men den HEERE love: ende uwen name psalmsinge / o Allerhoogste

3 Dat men in den morgenstont uwe goedertierenheyt verkondige: ende uwe getrouwigheyt in de nachten.

2 't Voegt ons met blijde klanken / Door 't voorbedachte lied / Hem / die het al ge-

4 Op het tiensnarigh instrument / ende op de luyte:

Psalm 92.

met een voorbedacht liedt / op de harpe.
5 Want gij hebt mij verblijdt / HEERE / met uwe daden: ick sal juychen over de wercken uwer handen.

gebiedt / Op harp en luit te danken. Gij
hebt door uw vermogen / O HEER! mijn
hart verheugd: Ik zal verrukt van
vreugd / Uw groote daên verhoogen.

6 O HEERE / hoe groot zijn uwe wercken! seer diep zijn uwe gedachten.

3 Hoe groot zijn / HEER / uw werken!
Hoe ver gaat uw beleid! Gij stelt / met
moogendheid / Elk deel zijn juiste perken.

7 Een onvernuftigh man en weet daer niet van: noch een dwaes en verstaet dit selve niet.

Een ziel / aan 't stof gekluisterd / Beseft
uw daaden niet: Geen dwaas weet / wat
hij ziet; Zijn oordeel is verduisterd.

8 Dat de godtloose groeyen als 't kruyt / ende alle de werckers der ongerechtigheyt bloeyen / op datse tot in der eeuwigheyt verdelgt worden.

4 Dat vrij / als groene telgen / De boo-
ze weelig groei': Gij zult in zijnen
bloei / Voor eeuwig hem verdelgen.

9 Maer gij zijt de Allerhooghste / in eeuwigheyt de HEERE.

Niets stelt u immer paalen / Gij zijt de
hoogst' in magt: Gij zijt de HEER:
uw kracht Zal eeuwig zegepraalen.

PAUZE.

10 Want siet uwe vyanden / o HEERE / want siet uwe vyanden sullen vergaen:

5 Wie U durft wederstreeven / Wie on-
recht durft begaan / Zult Gij / o God!
weer-

weêrstaan / Verstrooien en doen snee-
ven. Gij zult mijn eer vergrooten /
Mij sterken in mijn' stand: Ik ben
door uwe hand Met olie overgooten.

6 Mijn oog zal hen aanschouwen / Die
listig al mijn paên In 't heimlijk gade-
slaan / Mij telkens onrust brouwen.
Ook zal mijn oor eens hooren / Dat Gij
de boozen straft; Dat Gij mij wraak
verschaft Van hun / die mij verstooren.

7 't Rechtvaardig volk zal bloeien / Ge-
lijk op Libanon / Bij 't koestren van de
zon / De palm en ceder groeien. Zij /
die in 't huis des HEEREN / In 't voor-
hof zijn geplant / Zien door des Hoogsten
hand Hunn' wasdom steeds vermeêren.

8 In hunne grijze dagen Blijft hunne
vreugd gewis: Zij zullen / groen en
frisch / Gewenschte vruchten draagen;

Psalm 92.

alle de werc-kers der onge-rechtigheyt sullen ver-stroyt worden.

11 Maer gy sult mijnen hoorn verhoo-gen / gelijck eenes een-hoorns: Ick ben met ver-sche olie over-goten.

12 Ende mijn ooge sal mijne verspieders aenschouwen, mijne ooren sullen 't hoo-ren / aengaen-de de boos-doenders / die tegens my opstaen.

13 De recht-veerdige sal groeyen als een palm-boom: hy sal wassen als een cederboom op Libanon.

14 Die in 't huys des HEEREN geplant zijn / dien sal gege-ven worden te groeyen in de voorhoven onses Godts.

15 In den grijsen ouder-dom sullen sy nogh vruchten dragen: sy sul-len vet ende groene zijn /

Pſalm 92.

16 Om te verkondigen / dat de HEE-RE recht is: Hy is mijn rotzsteen/ ende in hem en is geen onrecht.

Om / met verheugde monden / Te roe-
men 't recht mijns Gods. In Hem / mijn
vaste rots / Is 't onrecht nooit gevonden.

Pſalm 93.

De XCIII. Psalm.

1 De HEE-RE regeert / hy is met hoogheyt bekleedt / de HEERE is bekleedt met sterckte / hy heeft sich omgordet: oock is de werelt bevestigt / sy en sal niet wanckelen.

De Heer regeert: de hoogſte
Majeſteit / Bekleed met ſterkt' / om-
gord met heerlijkheid / Bevestigt d'aard /
en houdt door zijne hand Dat ſchoon
gebouw onwankelbaar in ſtand.

2 Van doe aen is uwe throon bevestigt: Gy zijt van eeuwigheyt af:
3 De rivieren verheffen / o HEERE / de rivieren verheffen haer bruysen: de rivieren verheffen hare aenstootinge:

2 Gij hebt uw' troon van eeuwigheid
gegrond: De waatren / Heer / ver-
heffen zich in 't rond': Rivier en meir
verheffen hun geruiſch: Het ſiddert
al op 't woedend ſtroomgedruiſch.

4 [Doch] de HEERE in der hoogte is geweldiger / dan het bruysen van groote wateren / [dan] de geweldige baren der zee.

3 Maar / Heer / Gij zijt veel ſterker /
dan 't geweld Der waatren / dien uw
almagt paalen ſtelt: De groote zee
zwijgt op uw' wenk en wil / Hoe fel
zij bruiſch' / hoe fel zij woede / ſtil.

4 Nu

4 Uw magt is groot / uw trouw zal nooit vergaan: Al wat Gij ooit beloofd hebt zal bestaan. De heiligheid is voor uw huis / o HEER! Eeuw uit eeuw in / tot sieraad en tot eer.

Psalm 93.

5 Uwe getuygenissen zijn seer getrouwe / de heyligheyt is uwen huyse cierlick / HEERE / tot lange dagen.

De XCIV. Psalm.

Verschijn nu blinkend / God der wraake; Dat eens uw arm voor ons ontwaake; Vertoon uw glansrijk aangezicht; Gij Rechter / die de weereld richt / Sta op / verhef U / en vergeld Hovaardigen hun trotsch geweld.

Psalm 94.

1 O Godt der wraken / o HEERE Godt der wraken / verschijnt blinckende.

2 Gy Richter der aerde / verheft u: brengt vergeldinge weder over de hovaerdige.

2 Hoe lang / HEER / zullen dan de boozen / Hoe langen tijd de goddeloozen Nog huppelen / vol van dartle vreugd / En laster spraaken op de deugd / En spreeken / als in zegepraal / Baldaadig d'allerhardste taal?

3 Hoe lange sullen de godtloose / o HEERE? hoe lange sullen de godtloose van vreugt opspringen?

4 Uytgieten? hart spreken? alle werckers der ongerechtigheyt sich beroemen?

3 't Verbrijzeld volk! o HEER! moet buk-

5 O HEERE / sy verbrijselen uw

Psalm 94. volck: ende sy verdrucken uw erfdeel.

volkjen / Daar zij uw erfdeel wreed verdrukken; De zwakke weêuw / van hulp ontbloot / Wordt met den vreemdeling gedood; Zelfs wordt d'onnoozle wees vermoord; Naar recht noch reden wordt gehoord.

6 De weduwe ende den vreemdelingh dooden sy: ende sy vermoorden de weesen/

7 Ende seggen / De HEERE en siet het niet: ende de Godt Jacobs en merckt het niet.

8 Aenmerckt/ gy onvernuftige onder den volcke: ende gy dwase / wanneer sult gy verstandigh worden?

4 Zij zeggen / stout op hun vermogen: „De HEER slaat op ons doen geen „oogen; De God van Jakob merkt het „niet." Let / onvernuftigen / en ziet: Blijft g'eeuwig van verstand beroofd / Gij dwaazen / die het licht verdooft?

9 Soude die de oore plant / niet hooren? soude die de ooge formeert / niet aenschouwen?

10 Soude die de Heydenen tuchtigt / niet straffen? Hy die den mensche wetenschap leert?

5 Zou dan de Schepper / die onz' ooren Geplant heeft / zelf niet kunnen hooren? Zou Hij / die 't oog formeert / niet zien? Zoudt gij des Richters wraak ontvliên / Die volken straft / en wijsheid leert Den mensch / die wetenschap ontbeert?

PAUZE.

Psalm 94.

6 Neen; dwaas! de HEER weet uw
gedachten/ Dat z'ijdel zijn bestuur
verachten. Welzalig is de man/
o HEER! Die door uw tucht en hemel-
leer Het nut der onderdrukking weet/
En voordeel trekt zelfs uit het leed.

11 De HEERE weet de gedachten des menschen/ datse ydelheyt zijn.

12 Welgelucksaligh is de man/ o HEERE/ dien gy tuchtigt: ende dien gy leert uyt uwe wet/

7 Zoo leert hij zich geduldig draa-
gen; Zoo ziet hij 't eind der kwaade
dagen; Zoo wordt de roede zelfs ge-
kust/ En d'onderwerping geeft hem
rust; Totdat de kuil gegraaven wordt/
Waarin de zondaar nederstort.

13 Om hem ruste te geven van de quade dagen: tot dat de kuyl voor den godtloosen gegraven wert.

8 De HEER zal/ in dit moeilijk leven/
Zijn volk en erfdeel nooit begeeven:
Het oordeel keert/ vol majesteit/
Haast weder tot gerechtigheid: Al
wie oprecht is van gemoed/ Die
merkt het op/ en keurt het goed.

14 Want de HEERE en sal sijn volck niet begeven: noch hy en sal sijne erve niet verlaten.

15 Want 't oordeel sal wederkeeren tot de gerechtigheyt: ende alle oprechte van herte sullen 't selve navolgen.

Psalm 94.

16 Wie sal voor my staen tegen de boosdoenders? wie sal sich voor my stellen tegen de werckers der ongerechtigheyt?
17 Ten ware dat de HEERE my een hulpe geweest ware: mijne ziele hadde bijnae in de stilte gewoont.

9 Wie helpt mij tegen al die boozen?
Wie wederstaat die goddeloozen?
Zoo mij de HEER / mijn schild en
loon / Geen sterken bijstand had ge-
boôn / Dan waar' mijn leven haast
verkort / En ik bijna in 't graf gestort.

18 Als ick seyde / Mijn voet wanckelt, uwe goedertierenheyt / o HEERE / ondersteunde my.
19 Als mijne gedachten binnen in my vermenigvuldigt wierden / hebben uwe vertroostingen mijne ziele verquickt.

10 Wanneer ik zei: „mijn voeten glij-
„den;" Toen hebt Ge mij gesterkt in 't
lijden. Wanneer mij 't afgepeinsde hart
Door al mijn denken werd verward /
En ik in drukt schier was gestikt; Toen
heeft uw troost mijn ziel verkwikt.

20 Soude sich de stoel der schadelickheden met u vergeselschappen? die moeyte verdichtet by insettinge?

21 Sy rotten sich t'samen tegen de ziele des rechtveerdigen: ende sy verdoemen ontschuldigh bloet.

11 Zou ooit de stoel der schaadlijkheden
Bij uwen troon een plaats bekleeden /
Die moeit' en wetten boos verdicht?
Zij rotten saam / en wars van 't licht / -
Verdrukken zij het vroom gemoed;
Ja doemen zelfs 't onschuldig bloed.

22 Doch de HEERE is my geweest

12 De HEER / mijn Bondgod / was voor-

dr-

dezen / Mijn hoog vertrek in al mijn
breezen / Mijn steenrots en mijn toe-
verlaat; Hy straft de boozen / wreekt hun
kwaad / En loont hun boosheid met den
val: 't Is God / die hen verdelgen zal.

Psalm 94.
tot een hoogh vertreck: ende mijn Godt tot een steenrotze mijner toevlucht.
23 Ende hy sal hare ongerechtigheyt op hen doen wederkeeren / ende hy salse in hare boosheyt verdelgen: de HEERE onse Godt salse verdelgen.

De XCV. Psalm. Stem 24.

Koomt / laat ons samen Isrels
HEER / Den rotssteen van ons heil /
met eer / Met godgewijden zang ont-
moeten: Laat ons zijn gunstrijk aange-
zicht / Met een verheven lofgedicht
En blijde psalmen / juichend groeten.

2 De HEER is groot / een heerlijk God /
Een Koning / die het zaligst lot / Ver
boven alle goôn / kan schenken: Het
diepst van 's aardrijks ingewand / Het
hoogst gebergt is in zijn hand; 't Is
al gehoorzaam op zijn wenken.

3 Zijn' is de zee; z'is door zijn kracht
Met

Psalm 95.
1 Komt / laet ons den HEERE vrolick singen / laet ons juychen den rotzsteen onses heyls.
2 Laet ons sijn aengesichte te gemoete gaen met lof: Laet ons hem juychen met psalmen.
3 Want de HEERE is een groot Godt: ja een groot Koningh boven alle goden.
4 In wiens hant de diepste plaetsen der aerde zijn / ende de hoogten der bergen zijn sijne.
5 Wiens oock de zee is / want hy

Psalm 95.

heeftse gemaeckt: ende sijne handen hebben het drooge geformeert.

Met al het drooge voortgebragt:
't Moet alles naar zijn wetten hooren.
Komt/ buigen w' ons dan biddend neêr;
Komt/ laat ons knielen voor den Heer/
Die ons gemaakt heeft en verkooren.

6 Komt/ laet ons aenbidden ende nederbucken/ laet ons knielen voor den HEERE die ons gemaeckt heeft.

4 Want Hij is onze God/ en wij
Zijn 't volk van zijne heerschappij/
De schapen/ die zijn hand wil weiden:
Zoo gij zijn stem dan heden hoort/
Gelooft zijn heil- en troostrijk woord/
Verhardt u niet/ maar laat u leiden.

7 Want hy is onse Godt/ ende wy zijn het volck sijner weyde/ ende de schapen sijner hant: Heden so gy sijne stemme hoort/

5 Verhardt u niet; neemt zijn genaê Ootmoedig aan; laat Meriba/
Laat Massa u ten afschrikk' weezen;
Waar 'k door uw vaders ben verzocht/
Toen alles/ wat mijn almagt wrocht/
Hen niet bewoog/ om mij te vreezen.

8 En verhardt uw herte niet/ gelijck te Meriba: gelijck ten dage van Massa in de woestijne:

9 Daer my uwe vaders versochten/ my beproefden/ oock mijn werck sagen.

6 'k Heb aan dit volk/ dat mij vergat/
Een' langen tijd verdriet gehad/ Ja veer-

10 Veertigh jaer heb ick verdriet gehad aen [dit]

tig jaar hunn' hoon verdraagen / En zei:
,, dit volk / dat steeds mij sart / Heeft
,, een verdwaasd en dwaalend hart;
,, 't Schept in mijn wegen geen behagen."

7 Dies heb ik / door hun tergend kwaad
Op 't hoogst vergramd / dit volk ver-
smaad / En met een' dieren eed gezwoo-
ren / Dat / wegens zijn geschonden
trouw / Het nooit mijn rust genieten zou /
Die voor mijn volk nog blijft beschooren

Psalm 95. geslachte / ende hebbe gesegt / Sy zijn een volck dwalende van herten: ende sy en kennen mijne wegen niet.

11 Daerom hebbe ick in mijnen toorn geswooren / So sy in mijne ruste sullen ingaen!

DE XCVI. PSALM.

Zingt / zingt een nieuw gezang
den HEERE; Zing / aarde / zing dien
God ter eere; Looft 's HEEREN
naam met hart en mond; Vermeldt
zijn heil op 't weereldrond; Dat dag
aan dag zijn roem vermeêre.

2 Nu moet uw tong de heidnen noo-
den; Meldt allen volken zijn gebo-
den;

1 Singt den HEERE een nieuw liedt / Singt den HEERE gy gantsche aerde.

2 Singt den HEERE / looft sijnen name: boodschapt sijn heyl van dagh tot dagh.

3 Vertelt onder de Heydenen sijne eere: onder alle volcken

Psalm 96.

sijne wonderen.

4 Want de HEERE is groot / ende seer te prijsen: hy is vreesslick boven alle goden.

den; Vertelt zijn wondren en zijn eer:
Groot en prijswaardig is de HEER /
En vreeslijk boven al de goden.

5 Want alle de goden der volckeren zijn afgoden: maer de HEERE heeft de hemelen gemaeckt.

3 Al d'afgoôn zijn slechts ijdelheden;
Maar God / die van ons wordt beleeden / Is 't / die de heemlen heeft gesticht / En voor zijn godlijk aangezicht
Zet eer met majesteit haar treden.

6 Majesteyt ende heerlickheyt zijn voor sijn aengesichte: stercke ende cieraet in sijn heyligdom.

4 Hoe blinkt het alles door vertooning
Van sterkt' en sieraad in zijn wooning!

7 Geeft den HEERE / gy geslachten der volcken / geeft den HEERE eere ende stercke.

Geef dan / o allerlei geslacht! Den roem van heerlijkheid en kracht Aan
Isrels grooten God en Koning.

PAUZE.

8 Geeft den HEERE de eere sijns naems: brengt offer / ende komt in sijne voorhoven.

5 Geeft d'eer aan 't eeuwig Opperwezen:
Zijn naam wordt nooit genoeg geprezen: Verheft zijn deugden / blij te moê;
Brengt in zijn huis Hem offer toe /
Hem / dien de volken moeten vreezen.

Psalm 96.

6 Aanbidt Hem needrig al uw leven /
Hem / die / in 't heiligdom verheven /
Een godlijk licht van zich verspreidt.
Leer / aarde / voor zijn majesteit /
Leer voor zijn aangezichte beeven.

7 Zeg / om de heidnen te verlichten: De
HEER regeert / die d'aard wou stich-
ten / Dies zij / bevestigd t'allen stond /
Nooit wanklen zal op haaren grond;
Hij zal naar 't recht de volken richten.

8 Dat zich de hemelen verblijden;
Verheugd zij d'aard aan alle zijden /
Verheugd de volheid van de zee;
Het veld spring' op met al het vee /
En 't woud moet' juichend God belijden.

9 't Juich' al voor 't aangezicht des
HEEREN; Hij komt / die d'aarde zal
regeeren En richten vol van majesteit;
De weereld zal gerechtigheid / Het
mensch-

9 Aenbidt den HEERE in de heerlickheyt des heyligdoms: schrickt voor sijn aengesichte / gy gantsche aerde.

10 Segt onder de Heydenen / De HEERE regeert; oock sal de werelt bevestigt worden / sy en sal niet bewegt worden: hy sal de volcken richten in alle rechtmatigheyt.

11 Dat de hemelen haer verblijden / ende de aerde haer verheuge: dat de zee bruyse / met hare volheyt.
12 Dat het velt huppele van vreugde / met al dat 'er in is: dat dan alle de boomen des wouts juychen /
13 Voor 't aengesichte des HEEREN: want hy komt / want hy komt om de aerde te richten / hy sal de werelt richten met gerechtigheyt / ende de volcken

Psalm 96.

met sijne waerheyt.

menschdom zijne waarheid eeren.

Psalm 97.

De XCVII. Psalm.

1 De HEERE regeert/ de aerde verheuge haer; dat vele eylanden sich verblijden.

God heerscht als Opperheer: Dat elk hem juichend eer'! Gij/ aarde/ zee en eiland/ Verheugt u in uw' Heiland. Hem dekt met majesteit Der wolken donkerheid; Hij bestigt zijnen troon Op heil'ge rijksgeboôn/ Vol recht en wijs beleid.

2 Rontom hem zijn wolcken/ ende donckerheyt: gerechtigheyt ende gerichte zijn de vastigheyt sijnes throons.

3 Een vyer gaet voor sijn aengesichte henen: ende 't steeckt sijne wederpartyen rontom aen brant.

2 Een vuurgloed gaat Hem voor/ Den ganschen hemel door/ En blaakt aan alle zijden Hen/ die zijn magt bestrijden. Zijn felle bliksemschicht Snelt door al 't zwerk; verlicht Den ganschen wereldkloot: Het aardrijk ziet zijn' nood/ En ijst/ en beeft/ en zwicht.

4 Sijne blicksemen verlichten de werelt: het aerdrijck sietse ende 't beeft.

5 De bergen smelten als was voor het aenschijn des HEEREN: voor het aenschijn des Heeren der gantscher aerde.

6 De hemelen verkondi-

3 't Gebergte smelt als wasch/ En wordt geheel tot asch Voor 't aangezicht des HEEREN/ Wien al wat leeft moet eeren: 't Verbaasde hemelrond Meldt

in

in dien naaren stond Zijn billijkheid en magt: De volken zien zijn kracht Op 's aardrijks ruimen grond.

Psalm 97 gen sijne gerechtigheyt: ende alle volcken sien sijne eere.

PAUZE.

4 Dat ieder schaamrood zij / Die onbeschroomd en vrij / Een beeld durft eer bewijzen / En nietig' afgoân prijzen / Den waaren God ten hoon: Knielt voor Hem / al gij goân! Zwicht voor den Opperheer; Buigt u met ootmoed neêr Voor zijn geduchten troon.

7 Beschaemt moeten wesen alle die de beelden dienen / die haer op afgoden beroemen: Buygt u neder voor hem alle gy goden.

5 Gansch Sion was verheugd / En juicht' / o HEER! van vreugd / Met Judaas dochtrenschaaren / Wanneer 't de blijde maaren Uws oordeels had gehoord: Want Gij heerscht ongestoord / En toont uw magt alom / Ver boven 't godendom / 't Welk siddert voor uw woord.

8 Zion heeft gehoort / ende 't heeft sich verblijdt / ende de dochteren Juda hebben haer verheugt van wegen uwe oordeelen / o HEERE.

9 Want gy HEERE / zijt d'Allerhoogste over de geheele aerde: Gy zijt seer hooge verheven boven alle goden.

6 Beminnaars van den HEER / Verbrei-

10 Gy liefhebbers des

Psalm 97.

HEEREN / hatet het quaede: hy bewaert de zielen sijner gunstgenooten / hy redtse uyt der godtloosen hant.

vreiders van zijn eer / Hoopt steeds
op zijn genade / En haat altoos het
kwaade. Hij / die in tegenspoed Zijn
gunstgenooten hoedt / Verleent hun on=
derstand / En redt z'uit boozen hand /
Die op hun onschuld woedt.

11 Het licht is voor den rechtveerdigen gezaeyt / ende vrolickheyt voor de oprechte van herten.

7 Gods vriendlijk aangezicht Heeft vroo=
lijkheid en licht Voor all' oprechte har=
ten Een troost verspreid in smarten.

12 Gy rechtveerdige verblijdt u in den HEERE: ende spreeckt lof ter gedachtenisse sijner heyligheyt.

Juicht / vroomen / om uw lot; Ver=
blijdt u steeds in God; Roemt / roemt
zijn heiligheid: Zoo word' zijn lof ver=
breid Voor al dit heilgenot!

Psalm 98.

DE XCVIII. PSALM. Stem 66.

1 Een Psalm / Singt den HEERE een nieuw liedt / want hy heeft wonderen gedaen: sijne rechterhant / ende de arm sijner heyligheyt / heeft hem heyl gegeven.
2 De HEERE heeft sijn

Zingt / zingt een nieuw gezang den
HEERE / Dien grooten God / die won=
dren deed; Zijn rechtehand / vol sterkt'
en eere / Zijn heilig' arm wrocht heil na
leed: Dat heil heeft God nu doen ver=
kon=

konden; Nu heeft hij zijn gerechtigheid/ Zoo vlekkeloos en ongeschonden/ Voor 't heidendom ten toon gespreid.

2 Hij heeft gedacht aan zijn genade/ Zijn trouw aan Isrel nooit gekrenkt; Dit zaan al 's aardrijks einden gade/ Nu onze God zijn heil ons schenkt. Juich dan den HEER' met blijde galmen/ Gij gansche weereld/ juich van vreugd; Zing vroolijk in verheven psalmen Het heil/ dat d'aard in 't rond verheugt.

3 Doe bij uw harp de psalmen hooren; Uw juichstem geev' den HEERE dank; Laat klinken/ door uw tempelchooren/ Trompetten en bazuingeklank; Dat 's HEEREN huis van vreugde druische/ Voor Isrels grooten Opperheer; De zee met haare volheid bruissche: De gansche weereld geev' Hem eer.

4 Laat

Psalm 98.
heyl bekent gemaeckt/ hy heeft sijne gerechtigheyt geopenbaert voor de oogen der Heydenen.

3 Hy is gedachtigh geweest sijner goedertierenheyt/ ende sijner waerheyt aen 't huys Israëls/ ende alle de eynden der aerden hebben gesien het heyl onses Godts.

4 Juychet den HEERE/ gy gantsche aerde; roept uyt van vreugde/ ende singt vrolick/ ende psalmsingt.

5 Psalmsingt den HEERE met de harpe/ met de harpe ende met de stemme des gesangs:

6 Met trompetten ende basuynengeklanck; juycht voor het aengesichte des Konings/ des HEEREN.

7 De zee bruyse met hare volheyt/ de werelt met de gene die daer inne woonen.

Psalm 98.

8 Dat de rivieren met de handen klappen / dat te gelijcke de gebergten vreugt bedrijven /

9 Voor 't aengesichte des HEEREN / want hy komt / om de aerde te richten: hy sal de wereit richten in gerechtigheyt / ende de volcken in alle rechtmatigheyt.

4 Laat al de stroomen vrolijk zingen / De handen klappen naar omhoog; 't Gebergte / vol van vreugde / springen / En huppien voor des HEEREN oog: Hij komt / Hij komt om d'aard te richten / De weereld in gerechtigheid; Al 't volk / daar 't wreed geweld moet zwichten / Wordt in rechtmaatigheid geleid.

Psalm 99.

DE XCIX. PSALM.

1 De HEERE regeert / dat de volckeren beeven: hy sitt [tusschen] de Cherubim / de aerde beweege haer.

God / de HEER / regeert! Beeft gij / volken; eert / Eert zijn hoog bestel / Die bij Israël Tusschen Cherubs woont / En zijn grootheid toont: Dat zich d'aard beweege; Hij is Isreïs zege!

2 De HEERE is groot in Zion / ende hy is hooge boven alle volckeren.

3 Datse uwen grooten ende vreesselicken name loven / die heyligh is:

2 God / die helpt in nood / Is in Sion groot; Aller volken magt Niets bij Hem geacht; Buigt u dan in 't stof / En verheft met lof 't Heilig Opperwezen; Wilt het eeuwig vreezen.

3 Looft

Pſalm 99.

3 Looft met hart en ſtem / Looft de kracht van Hem / Die het recht bemint In zijn rijksbewind. 't Recht hebt Gij geſtaafd: 't Geen G'aan Jakob gaaft Toond' aan Isrels leden Recht en billijkheden.

4 Ende de ſterckte des Konings / die 't recht lief heeft: Gy hebt billickheden beveſtigt / gy hebt recht ende gerechtigheyt gedaen in Jacob.

4 Roemt nu onzen God; Kniel / op zijn gebod / Voor zijn voetbank neêr: Heilig is de HEER Op zijn' hoogen troon: Amrams groote zoon / En zijn broeder waren Bij zijn prieſterſchaaren.

5 Verheft den HEERE onſen Godt / ende buygt u neder voor den voetbanck ſijner voeten / hy is heyligh.

PAUZE.

5 Ook was Samuël / Op Gods hoog bevel / Biddend voor zijn volk / Als een hemeltolk; Hij en andren meer Riepen tot den HEER / Die / met gunſtig' ooren / Hun geroep wou hooren.

6 Moſe ende Aaron waren onder ſijne Prieſters / ende Samuel onder de aenroepers ſijnes naems; ſy riepen tot den HEERE / ende hy verhoorde ſe.

6 Uit zijn heiligdom / In een wolk-kolom / Heeft Hij zijne wet Bij hen ingezet / Die door 's Heeren kracht

7 Hy ſprack tot hen in eene wolck-colomne: ſy hebben ſijne getuygeniſſen onderhouden / ende d'inſettingen [die]

Psalm 99

hy hen gegeven hadde.

Van hun werd volbragt. 't Nakroost
der Hebreeuwen Volge dit all' eeuwen.

3 O HEERE onse Godt / gy hebtse verhoort / gy zijt hen geweest een vergevende Godt; hoewel wrake doende over hare daden.

7 Gij / met hun begaan / Heeft hunn'
wensch volbaan; HEER / die naar uw
woord Hun gebed verhoort / Gij / Gij waart
hun lot / Hun vergeevend God; Schoon z'
ook om hun zonden Straffen ondervonden.

9 Verheft den HEERE onsen Godt / ende buygt u voor den bergh sijner heyligheyt: want de HEERE onse Godt is heyligh.

8 Geeft dan eeuwig' eer Onzen God en
HEER; Klimt op Sion / toont Eerbied /
daar Hij woont / Daar zijn heiligheid
Haaren glans verspreidt: Heilig toch
en t' eeren Is de HEER der heeren.

Psalm 100.

DE C. PSALM.

1 Een Lofpsalm. Gy gantsche aerde / juicht den HEERE.
2 Dient den HEERE met blijdschap: komt voor sijn aenschijn met vrolick gesangh.

Juich / aarde; juicht alom den HEER';
Dient God met blijdschap / geeft Hem
eer; Komt / nadert voor zijn aangezicht;
Zingt Hem een vrolijk lofgedicht.

3 Weet dat de HEERE is Godt: hy heeft ons gemaeckt / (ende niet wy;)

2 De HEER is God; erkent / dat Hij
Ons heeft gemaakt (en geensins wij) Tot
schaa-

Psalm 100.

schaapen / die Hij voedt en weidt /
Een volk / tot zijnen dienst bereid.
3 Gaat tot zijn poorten in met lof /
Met lofzang in zijn heilig hof; Looft
Hem aldaar met hart en stem; Prijst
zijnen naam; verheerlijkt Hem.

4 Gaet in tot sijne poorten / met lof; in sijne voorhoven / met lofsangh: lovet hem / prijst sijnen name.

4 Want goedertieren is de HEER;
Zijn goedheid eindigt nimmermeer;
Zijn trouw en waarheid houdt haar
kracht / Tot in het laatste nageslacht.

5 Want de HEERE is goet / sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt / ende sijne getrouwigheyt van geslachte tot geslachte.

DE CI. PSALM.

Psalm 101.

'k Zal van de deugd der milde goedheid zingen / Van 't heilig recht der strenge rechtsgedingen / Een psalmgezang / o hooggeduchte HEER! Uw' naam ter eer.

1 Een Psalm Davids. Ick sal van goedertierenheyt ende recht singen: U sal ick psalmsingen / o HEERE.

2 'k Zal met verstand den weg betreên
der vroomen. Wanneer zult Gij / mijn
Bondgod / tot mij komen? Ik zal doen
zien in al mijn huisbeleid D'oprechtigheid.

2 Ick sal verstandelick handelen in den oprechten wegh; Wanneer sult gy tot my komen? Ick sal in 't midden mijns huyses wandelen / in oprechtigheyt mijnes herten.

Psalm 101.

3 Ick en sal geen Belials stuck voor mijne oogen stellen: ick hate het doen der afvalligen: 't en sal my niet aenkleven.

3 'k Zal met vermaak naar 't kwaad niet overhellen; Geen godloos stuk mij zelv' voor oogen stellen; Ik haat het doen der schendren uwer wet / En schuw die smet.

4 Het verkeert herte sal van my wijcken: den boosen en sal ick niet kennen.

4 't Verkeerde hart / in wien 't mij ook moog' blijken / Zal uit mijn huis en van mijn' omgang wijken; Mijn gunst zal hen / die booze wegen gaan / Nooit gadeslaan.

5 Die sijnen naesten in 't heymelick achterklapt / dien sal ick verdelgen: die hooge van oogen is / ende trots van herten / dien en sal ick niet vermogen.

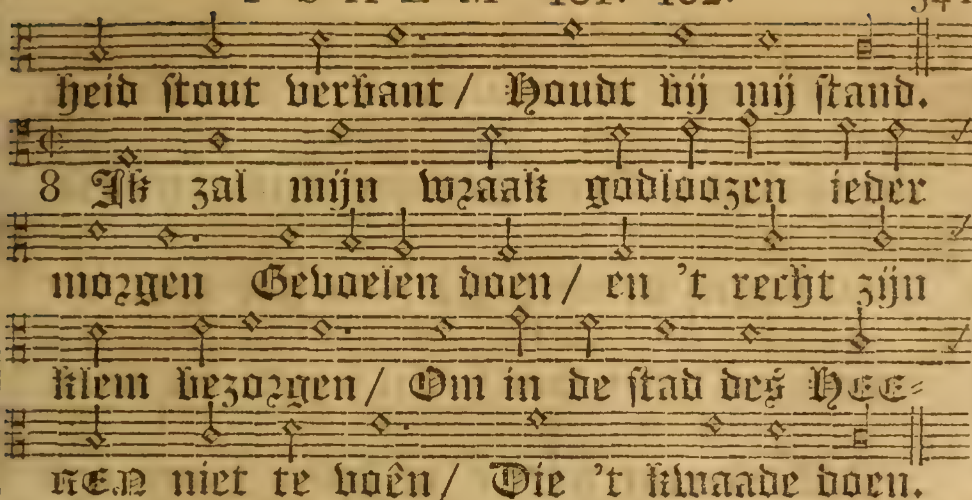
5 'k Zal over hem / die achterklapt / mij belgen; Den lasteraar zijns vriends zal ik verdelgen; Die / trotsch van hart / met nijdig' oogen ziet Verdraag ik niet.

6 Mijne oogen sullen zijn op de getrouwe in den lande / datse by my sitten: die in den oprechten wegh wandelt / die sal my dienen.

6 Ik sla / op die getrouw in 't land zijn / d' oogen; Ik zal in eer hen aan mijn zij' verhoogen / En doen hem / die in 't spoor der deugd zal treên / Mijn' dienst bekleên.

7 Wie bedrogh pleegt / en sal binnen mijn huys niet blijven: die leugenen spreeckt / en sal voor mijne oogen niet

7 Maar elk / die snood / door listige bedrijven / Zijn voordeel zoekt / zal in mijn huis niet blijven: Geen leugenaar / die waarheid

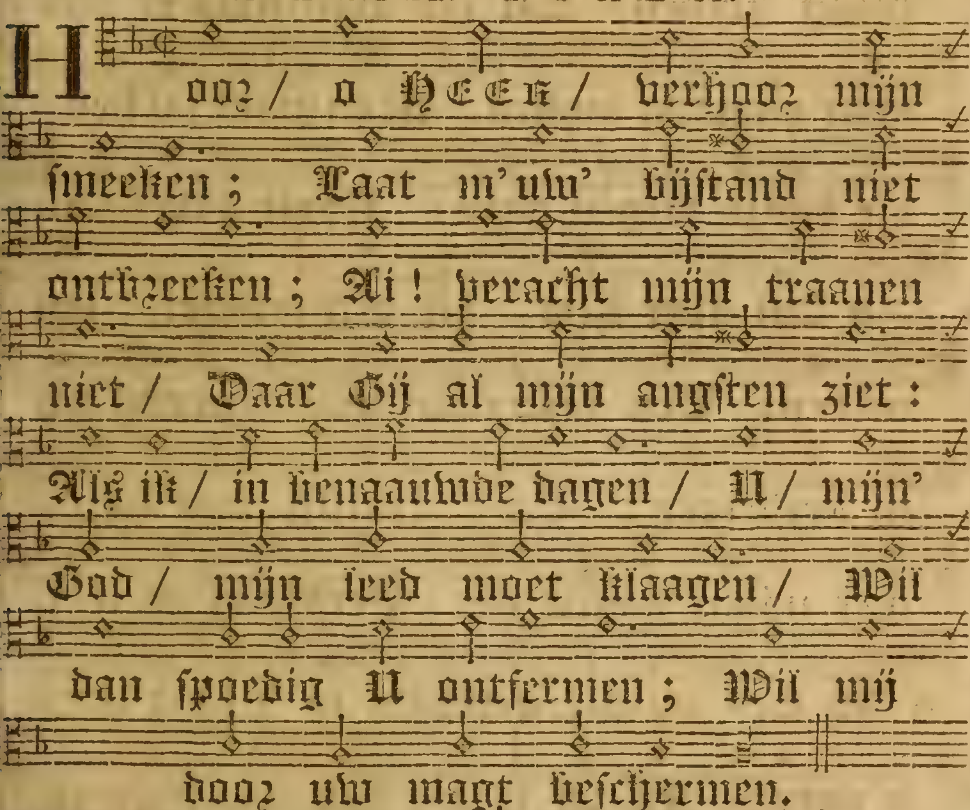
Psalm 101. bevestigt worden.

8 Alle morgen sal ick alle godtloose des lants verdelgen/ om uyt de stadt des HEEREN alle werckers der ongerechtigheyt uyt te roeyen.

De CII. Psalm.

Psalm 102.

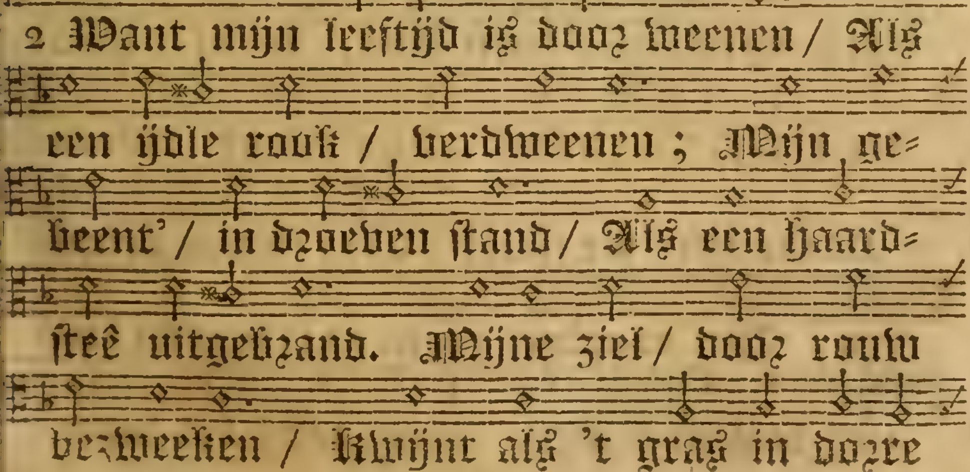
H

1 Een Gebedt des verdruckten/ als hy overstelpt is/ ende sijne klachten uytstort voor het aengesichte des HEEREN.

2 O HEERE/ hoort mijn gebedt: ende laet mijn geroep tot u komen.

3 Verbergt uw aengesichte niet voor my/ neygt uwe oore tot my ten dage mijner benauwtheyt: ten dage als ick roepe/ verhoort my haestelick.

4 Want myne dagen zijn vergaen/ als roock: ende mijne gebeenten zijn uytgebrandt/ als een heert.

5 Mijn herte is geslagen ende verdorret/ als gras

Psalm 102.

[so] dat ick vergeten hebbe mijn brood te eten.

streeken: 'k Heb in mijn ellend' vergeeten Mijn gewoone spijzen t'eeten.

6 Mijn gebeente kleeft aen mijn vleesch, van wegen de stemme mijnes suchtens.

3 'k Voel de krachten mij begeeven; 't Vleesch aan myn gebeente kleeven, Wegens mijn benaauwde klagt, Die ik uitstort dag en nacht.

7 Ick ben een roerdomp der woestijne gelijck geworden, ick ben geworden als een steen-uyl der wildernissen.

Ik gelijk, in 't eenzaam kwijnen, Aan den roerdomp der woestijnen; Aan den steenuil in de wouden, Daar geen menschen zich onthouden.

8 Ick wake, ende ben geworden als een eensame musschje op het dack.

4 'k Slijt den nacht in eenzaam waaken, Als een muschj' op stille daken; Daar mijn wreeble vijand raast, En door hoon mijn ziel verbaast.

9 Mijne vyanden smaden my al den dagh: die [tegen] my rasen, sweeren by my.

Zij, die mijn bederf betrachten, Mij den ganschen dag verachten, Mij in 't openbaar onteeren, Durven roekloos bij mij zweeren.

1. PAUZE.

10 Want ick ete assche als brood: ende vermenge mij-

5 D' asch verstrekt mijn kwijnend harte Thans tot brood in zooveel smarte; Daar ik

ik mijnen drank vermeng Met de traa-
nen die ik pleng. Heer/ uw gunst had-
mij verheven: Maar nu mij uw toorn
doet beeven/ Zie ik mij van glans ont-
blooten/ Mij in 't stof ter neêr gestooten.

6 'k Zie in rouw en ongenugten Al mijn
dagen mij ontvlugten/ Als een schaduw/
die verdwijnt; Ik verdor als 't gras/
dat kwijnt. Maar Gij/ Heer/ zult
eeuwig blijven: Eeuwig zal uw roem
beklijven; En uw naam blijft in ge-
dachten Tot de laatste nageslachten.

7 Gij zult opstaan/ ons beschermen;
Over Sion U ontfermen: Want de tijd/
uw stad voorspeld/ Aan haar leed ten
perk gesteld/ Die zoo langgewenschte
dagen Van uw gunstrijk welbehagen
Zijn/ o God! in 't eind geboren: Gij/
Gij zult haar klagt verhooren.

Psalm 102. nen dranck met tranen/

11 Van wegen uwe verstoortheyt ende uwen grooten toorn: want gy hebt my verheven/ en my [weder] nedergeworpen.

12 Mijne dagen/ zijn als een afgaende schaduwe: ende ick verdorre/ als gras.

13 Maer gy/ HEERE/ blijft in eeuwigheyt: ende uwe gedachtenisse van geslachte tot geslachte.

14 Gy sult opstaen/ gy sult u ontfermen over Zion: want de tijt om haer genadigh te zijn/ want de bestemde tijt is gekomen.

Psalm 102.

15 Want uwe knechten hebben een welgevallen aen hare steenen / ende hebben medelijden met haer gruys.

8 Reeds verlangen uwe knechten Haare steenen op te rechten: Elk heeft deernis met haar gruis; Elk toont ijver voor Gods huis. Albestierend Opperwezen / Dan zal 't heidendom U vreezen: Al de vorsten / neêrgebogen / Doen dan huld' aan uw vermogen.

16 Dan sullen de Heydenen den name des HEEREN vreesen: ende alle Koningen der aerde uwe heerlickheyt.

17 Als de HEERE Zion sal opgebouwt hebben / in sijne heerlickheyt sal verschenen zijn /

9 Als / voor 't oog der nagebuuren / Gods ontferming Zions muuren Weêr zal hebben opgebouwd / En 't zijn heerlijkheid aanschouwt; Als zijn goedheid op de klagten Des verdrukten en verachten Letten zal / en 't onheil weeren / Dan zal elk Hem juichend eeren.

18 Hem gewendet sal hebben tot het gebedt des genen die gantsch ontbloot is: ende niet versmaedt hebben haerlieder gebedt.

2. PAUZE.

19 Dat sal beschreven worden voor het navolgende geslachte:

10 Dan / dan wordt Gods trouw verheven / En zijn dierbre gunst beschreeven Voor het dankbaar nageslacht / Dat met lust zijn wet betracht. 't Volk / in laater

ter eeuw geboren / Zal zijn magt en
goedheid hooren; Zich in zijnen roem
verblijden; Hem zijn lofgezangen wijden.

ende 't volck dat geschapen sal worden / sal den HEERE loven.

11 't Zal met blij gejuich Hem looven /
Die / uit zijn paleis van boven / Isrels
leed en ongeval Eens in gunst be-
schouwen zal / En gevangnen in hun
zuchten Hooren / als zij tot Hem vlug-
ten; Om hen uit de wreede kaaken
Van den dood eens los te maaken.

20 Om dat hy uyt de hoogte sijnes heyligdoms sal hebben nederwaerts gesien: dat de HEERE uyt den hemel op de aerde geschouwt sal hebben.
21 Om 't suchten der gevangenen te hooren / om los te maken de kinderen des doots.

12 Dus zij 's HEEREN naam gepree-
zen / En in Sion eer beweezen; Dus
hoor' elk de vreugdestem In het blij
Jeruzalem; Als de volken saam ver-
gaêren / Zich met 's HEEREN erfvolk
paaren; Als de koningen zich buigen /
En Hem hun ontzag betuigen.

22 Op dat men den name des HEEREN vertelle te Zion / ende sijnen lof te Jerusalem.
23 Wanneer de volcken t'samen sullen vergadert worden / oock de koninckrijcken / om den HEERE te dienen.

3. PAUZE.

13 Ach! de Heer heeft mij doen buk-
ken /

24 Hy heeft mijne kracht op den wegh

Psalm 102.

ter neder gedruckt: mijne dagen heeft hy verkortet.

ken/ Door 't gewigt der ongelukken; Ja
mijn' levenstijd verkort/ Mij met ram-
pen overstort. 'k Riep: o God! mijn wel-
behagen! Spaar m'in 't midden van mijn
dagen: Gij/ door eeuw noch tijd te kren-
ken/ Kunt mij hulp en uitkomst schenken.

25 Ick seyde/ Mijn Godt/ en neemt my niet wech in het midden mijner dagen: uwe jaren zijn van geslachte tot, geslachte.

14 't Aardrijk en de hemelbogen Zijn
gewrocht door uw vermogen: Alle zijn z'/
in hun verband/ 't Konststuk van uw
wijze hand. Doch/ hoe duurzaam zij ook
schijnen/ Eens zal al hun glans verdwij-
nen: Maar/ schoon 't alles om zal kee-
ren/ Gij blijft staand'/ o Heer der heeren!

26 Gy hebt voormaels d'aerde gegrondet/ ende de hemelen zijn 't werck uwer handen.

27 Die sullen vergaen/ maer gy sult staende blijven/ ende sy alle sullen als een kleet verouden: gy sultse veranderen als een gewaet/ ende sy sullen verandert zijn.

15 Als een kleed zal 't al verouden: Niets
kan hier zijn' stand behouden; Wat uit
stof is/ neemt een end Door den tijd/
die alles schendt; Maar gij hebt/ o Op-
perwezen! Nooit verandering te vree-
zen. Gij/ die d'eeuwen acht als uuren/

28 Maer gy zijt de selve/ ende uwe jaren en sullen

Zult

Psalm 102.

Zult all' eeuwigheid verduuren.

niet ge-eyndigt worden.

16 Uwer knechten trouwe zoonen Zullen altoos bij U woonen; Ja / bevestigd in hunn' staat / Voor uw aanschijn / met hun zaad / Uwen naam ter eere leeven: Zij / van smert en smaad ontheven / Blijven aan uw' dienst geheiligd / Daar uw' goedheid hen beveiligt.

29 De kinderen uwer knechten sullen woonen / ende haer zaet sal voor uw aengesichte bevestigt worden.

De CIII. Psalm.

Psalm 103.

Loof / loof den HEER / mijn ziel / met alle krachten; Verhef zijn' naam / zoo groot / zoo heilig t' achten: Och of nu al / wat in mij is / Hem preez'! Loof / loof / mijn ziel / den Hoorder der gebeden; Vergeet nooit één van zijn weldaadigheden; Vergeet ze niet; 't is God / die z'u bewees.

1 [Een Psalm] Davids. Looft den HEERE mijne ziele: ende al wat binnen in my is sijnen heyligen name.

2 Looft den HEERE mijne ziele / ende en vergeet geene van sijne weldaden.

2 Loof Hem / die u / al wat gij hebt misbreeven / Hoe veel het zij / genadig wil vergeeven; Uw kranksheên kent en lief-

3 Die al uwe ongerechtigheyt vergeeft / die alle uwe kranckheden geneest.

Psalm 103.

4 Die uw leven verlost van 't verderf: die u kroont met goedertierenheyt ende barmhertigheden.

liefderijk geneest; Die van 't verderf
uw leven wil verschoonen/ Met goed-
heid en barmhartigheên u kroonen;
Die in den nood uw redder is geweest.

5 Die uwen mont versadigt met het goede: uwe jeugt vernieuwt als eenes arents.

3 Loof Hem/ die u vergunt uw zielver-
langen/ En 't goede tot verzading doet
ontvangen; Uw jeugd vernieuwt/ gelijk
eens arends jeugd: De HEER doet recht/

6 De HEERE doet gerechtigheyt ende gerichten/ allen den genen die onderdruckt worden.

is heilig in zijn richten; Treft iemand
druk/ Hij wil den druk verligten/ En
hart en mond vervullen met zijn vreugd.

7 Hy heeft Mosi sijne wegen bekent gemaeckt/ den kinderen Israëls sijne daden.

4 Hij heeft voorheen aan Mozes zijne
wegen/ Aan Isrels zaad/ tot hun be-
houd genegen/ Zijn daên getoond/ en
trouwlijk hen geleid. Barmhartig is de

8 Barmhertigh ende genadigh is de HEERE/ lanckmoedigh/ ende groot van goedertierenheyt.

HEER en zeer genadig/ Schoon zwaar
getergd langmoedig en weldaadig: De
HEER is groot van goedertierenheid.

9 Hy en sal niet altoos

5 Hij zal zijn volk niet eindeloos kas-
tij-

tijden / Noch eeuwiglijk zijn gramschap
ons doen lijden: Hij is het / die ons zijne
vriendschap biedt: Hij handelt nooit met
ons naar onze zonden; Hoe zwaar / hoe
lang / wij ook zijn wetten schonden / Hij
straft ons / maar naar onze zonden niet.

Psalm 103.
twisten / noch eeuwiglick [den toorn] behouden.

10 Hy en doet ons niet nae onse sonden: ende en vergeldt ons niet nae onse ongerechtigheden.

6 Zoo hoog zijn troon moog' boven d' aar-
de weezen / Zoo groot is ook voor al-
len / die Hem vreezen / De gunst / waar-
meê Hij hen wil gadeslaan. Zoo ver het
west verwijderd is van 't oosten / Zoo
ver heeft Hij / om onze ziel te troosten /
Van ons de schuld en zonden weggedaan.

11 Want soo hooge de hemel is boven de aerde / is sijne goedertierenheyt geweldigh over de gene die hem vreesen.

12 Soo verre het oosten is van 't westen: soo verre doet hy onse overtredinge van ons.

P A U Z E.

7 Geen vader sloeg / met grooter mede-
doogen / Op teder kroost ooit zijn ont-
fermend' oogen / Dan Isrels HEER op
ieder / die Hem vreest: Hij weet / wat
van zijn maaksel zij te wachten; Hoe zwak

13 Gelijck hem een vader ontfermt over de kinderen: ontfermt hem de HEERE over de gene / die hem vreesen.

14 Want hy weet wat maecksel dat wy zijn /

Psalm 103.

gedachtigh zijnde dat wy stof zijn.

van moed / hoe klein wij zijn van krachten /
En dat wij stof / van jongs af / zijn geweest.

15 De dagen des menschen / zijn als het gras; gelijck een bloeme des velts / alsoo bloeyt hy.

8 Gelijk het gras is ons kortstondig leven /
Gelijk een bloem / die / op het veld verheven / Wel sierlijk pronkt / maar krachtloos is en teêr: Wanneer de wind zich over 't land laat hooren / Dan knakt haar steel / haar schoonheid gaat verlooren: Men kent en vindt haar standplaats zelfs niet meer.

16 Als de wint daer over gegaen is / so en is sy niet [meer] / ende hare plaetse en kentse niet meer.

17 Maer de goedertierenheyt des HEEREN is van eeuwigheyt ende tot eeuwigheyt over de gene die hem vreesen / ende sijne gerechtigheyt aen kintskinderen.

18 Aen de gene die sijn verbont houden / ende die aen sijne bevelen dencken om die te doen.

9 Maar 's HEEREN gunst zal / over die Hem vreezen / In eeuwigheid altoos dezelfde weezen; Zijn trouw rust zelfs op 't laate nageslacht / Dat zijn verbond niet trouwloos wil schenden / Noch van zijn wet afkeerig d' ooren wenden / Maar die / naar eisch van Gods verbond / betracht.

19 De HEERE heeft sijnen throon in de hemelen bevestigt / ende sijn koninckrijcke heerscht over alles.

10 De HEER heeft zich / als d'allerhoogste Koning / Een' troon gevest in zijne hemelwooning; Zijn Koningrijk heerscht over 't wee-

Psalm 103.

weereldrond. Looft / looft den HEER/ gij zijne legermagten / Gij Englen / die Hem dient met heldenkrachten / En vaardig past op 't woord van zijnen mond.

20 Lovet den HEERE sijne Engelen / gy krachtige helden / die sijn woort doet / gehoorsamende de stemme sijnes woorts.

11 Looft / looft den HEER / gij zijne legerschaaren / Wier lust het is op zijnen wenk te staaren. Dat hemel / aard / en zee / en berg / en dal / Hoe ver men ook zijn' scepter ziet regeeren / Nu zijnen naam en groote deugden eeren; En gij / mijn ziel / loof gij Hem boven al.

21 Lovet den HEERE alle sijne heyrscharen / gy sijne dienaers die sijn welbehagen doet.

22 Lovet den HEERE alle sijne wercken / aen alle plaetsen sijner heerschappye: Looft den HEERE mijne ziele.

DE CIV. PSALM.

Psalm 104.

Waak op / mijn ziel / loof d'Oppermajesteit; Wat zijt Gij groot! wat spreidt uw heerlijkheid / Geduchte God / al luisterrijke straalen! Zij baart ontzag door al de hemelzaalen. Het blinkend licht bedekt U als een kleed: De hemel / dien G' als een gordijn verbreedt / En uitspant

1 Looft den HEERE mijne ziele: O HEERE mijn Godt / gy zijt seer groot / gy zijt bekleedt met majesteyt ende heerlickheyt

2 Hy bedeckt sich met het licht / als met een kleet:

voor

Psalm 104.

Hy reckt den hemel uyt als een gordijne.

voor uw goddelijke wooning / Verbergt
voor d' aard uw prachtigste vertooning.

3 Die sijne oppersalen soldert in de wateren / die van de wolcken sijnen wagen maeckt : die op de vleugelen des wints wandelt.

2 Gij zoldert in de waatren uwen troon :
De wolken / steeds gereed op uw geboôn /
Op 't hoogst vereerd dat zij haar' Koning
draagen / Verstrekken U als tot een' ze-
gewagen. Gij wandelt op de vleuglen van
den wind / Dien G' / als 't heelal / aan

4 Hy maeckt sijne Engelen geesten : sijne dienaers tot een vlammende vyer.

uwen dienst verbindt. Een geestenheir
maakt Gij uw afgezanten ; Een vlam-
mend vuur uw trouwe rijksstrawanten.

5 Hy heeft de aerde gegrondt op hare grontvesten : sy en sal nimmermeer nochte eeuwelick niet wanckelen.

3 Uw wonderkracht heeft / in den mor-
genstond Des vluggen tijds / deez' aarde
vast gegrond : Wat in haar' kreits ooit
wanklen moog' of wijken / Zij zal / door

6 Gy hadtse met den afgront als een kleet overdeckt : de wateren stonden boven de bergen.

U gevestigd / nooit bezwijken. Zij / die
ten blijk van uwe magt verstrekt / Was
eertijds met den afgrond overdekt / Als met
een kleed : de hoogte van de golven hield

al

al 't gebergt in 't grondloos diep bedolven.

4 De Godheid sprak en donderd' in de lucht: De woeste zee, verschrikt door 't sterk gerucht, Vlood haastig heen naar 't perk, haar aangeweezen. Het log gevaart der bergen, opgereezen, Vertoonde 't eerst zijn' korts onzichtbren top, En hief alom de fiere kruinen op. 't Ontelbaar tal van vruchtbre dalen daalde Ter juiste plaats, die Gods bevel bepaalde.

7 Van uw schelden vloden sy, sy haesteden haer wech voor de stemme uwes donders:

8 De bergen resen op, de dalen daelden, ter plaetse die gy voor hen gegrondet hadt.

I. PAUZE.

5 D' onteembre zee houdt stand, waar 't God gebiedt: Zij overschrijdt de vaste stranden niet: Zij ziet haar magt door hooger magt betoomen, En zal deez' aard nooit weder overstroomen. Gods goedheid zendt de koele bronnen uit: Zij wandelen, met ruisschend stroomgeluid, De bergen om, en dwaalen en verspreien Zich wijd en

9 Gy hebt een pale gestelt, die sy niet overgaen en sullen: sy en sullen de aerde niet weder bedecken.

10 Die de fonteynen uytsendt door de dalen, datse tusschen de bergen henen wandelen.

en zijd door beemden en valleien.

6 Het nuttig vee en 't roofziekst boschgedierte,
Zelfs d'ezel, die door woeste wouden zwiert,
Die, ongetemd, zich kreunt aan juk noch koorden,
Vindt laafenis aan haare frissche boorden.
't Gevogelte, dat in zijn snelle vlugt
De vlerken klapt, en opstijgt naar de lucht,
Of uit het loof zijn schelle stem laat hooren,
Heeft aan haar' zoom zijn wooningen verkooren.

7 't Is God, wiens hand de bergen water schenkt;
Den droogen grond uit zijnen hemel drenkt;
Den regen geeft uit zijne hooge zaalen,
En vruchtbaarheid doet zweeven in de dalen.
Dan schiet voor 't vee de teedre grasscheut uit:
Tot 's menschen dienst ontluikt dan 't geurig kruid:
Dan spruit het brood, nog in den halm besloten,
Uit d'aarde voort, door

11 Sy drencken al 't gedierte des velts: de wout-esels breeckender haren dorst [mede].

12 By deselve woont het gevogelte des hemels, een stemme gevende van tusschen de tacken.

13 Hy drenckt de bergen uyt sijne oppersalen: de aerde wort versadigt van de vrucht uwer wercken.

14 Hy doet het gras uytspruyten voor de beesten, ende het kruyt tot dienst des menschen, doende 't broot uyt de aerde voortkomen,

door milden daauw begooten.

8 God geeft den wijn / tot vreugd voor 't hart bereid / En d'olie / die een' glans op 't aanschijn spreidt / En 't lieflijkst brood / dat onze kracht moet voeden: Hij wil ons dus verkwikken en behoeden.

't Is God alleen / die door zijn sterke hand Den Libanon met cederen beplant; 't Geboomte voedt / en kracht schenkt / onder 't kweeken / Aan 't lommrig woud / aan schaduwrijke streeken.

9 Het vogeltje vindt schuilplaats in hun loof / En vormt zijn nestj' uit zijn' vergaêrden roof. De dennen zijn / daar z' opgaan als pilaaren / Het steil verblijf der kleppend' ooievaaren. De steenbok springt en kloutert / van den top Des heuvels / tot de kruin der bergen op. De hooge rots houdt / in verborgen holen / Het schuw

Psalm 104.

15 Ende den wijn / die 't herte des menschen verheugt / doende het aengesichte blincken van olie: ende het broot / dat het herte des menschen sterckt.

16 De boomen des HEEREN worden versadigt / de cederboomen van Libanon / die hy geplant heeft.

17 Alwaer de vogelkens nestelen: Des ooievaers huys zijn de denneboomen.

18 De hooge bergen zijn voor de steenbocken: De steenrotzen zijn een vertreck voor de konijnen.

Psalm 104.

schuw konijn voor ons gezicht verschoolen.

2. PAUZE.

19 Hy heeft de mane gemaeckt tot de gesette tijden: de sonne weet haren ondergangh.

10 De gouden zon weet / waar zij schuil
moet gaan. De wisseling der wisselende
maan / Aan tijd en loop op 't wonder-
baarst verbonden / Verschijnt ons oog
op haar bepaalde stonden. Gij / Heer /
beschikt door uw geduchte magt De
duisternis / en 't wordt op aarde nacht /
Wanneer 't gediert door woud en veld
mag dwaalen / Om voedsel voor het
hongrig nest te haalen.

20 Gy beschickt de duysternisse / ende het wordt nacht / in den welcken al het gedierte des wouts uyt-treedt:

21 De jonge leeuwen / briesschende om eenen roof / ende om hare spijse van Godt te soecken.

11 Het donker bosch weergalmt op 't
heesch geschreeuw Van leeuwenwelp en
fieren jongen leeuw / Die / heet op roof /
in afgelegen hoeken / Al bruilend' / spijz'
van God / den geever / zoeken: Maar
op de komst van licht en dageraad / Op
't zien der zon in 't luisterrijk gewaad /
Keert

22 De sonne opgaende / maken sy sich

keert elk van hun naar zijn verbor-
gen kuilen / Daar zij / verzaad / zich
voor ons oog verschuilen.

12 Dan wordt de mensch door 't rijzend
morgenlicht / Gewekt / gewenkt tot
arbeid / tot zijn' pligt. Hij plant / hij
bouwt / men ziet hem zwoegen / draa-
ven; Tot 's avonds toe laat hij niet af
van slaaven. Hoe schoon / hoe groot /
o Oppermajesteit! Is al uw werk / ge-
vormd met wijs beleid! Uw wijsheid
streelt oplettende gemoedren: Al 't aard-
rijk is vervuld met uwe goedren.

13 D'onpeilbre zee bergt in haar' rui-
men schoot Een talloos tal van schep-
sen / klein en groot / Die in haar diept'
al weemlend zich vergaêren. Het gol-
vend ruim der rusteloozе baaren Wordt
steeds doorkruist van schepen / wijd en
zijd:

Psalm 104. weech / ende liggen neder in hare holen.

23 De mensche gaet [dan] uyt tot sijn werck / ende nae sijnen arbeyt tot den avont toe.

24 Hoe groot zijn uwe wercken / o HEERE? Gy hebtse alle met wijsheid gemaeckt / het aerdrijk is vol van uwe goederen.

25 Dese zee / die groot ende wijt van ruymte is; daer in is 't krielende gedierte / ende dat sonder getal / kleyne gedierten met groote.

26 Daer wandelen de schepen /

Psalm 104.

[ende] de Leviathan/ dien gy geformeert hebt/ om daer inne te spelen.

zijd: Daar zwemt en duikt het schubbig heir om strijd: Daar laat Gij zelfs den Leviathan speelen/ Den schrik der zee in deze vreugde deelen.

3. PAUZE.

27 Sy alle wachten op u/ dat gy [hen] hare spijse geeft te sijner tijt.

14 Wat in de lucht/ op d'aard/ in 't water leeft/ 't Wacht al op U/ die elk zijn spijze geeft: 't Wacht al op U/ die alles kunt behoeden. Als uwe gunst al 't schepslenheir wil voeden/ En liefderijk aan hunne nooddruft denkt/ Vergaadren zij den voorraad/ dien Gij schenkt/ En worden/ door uw goedheid mild bejegend/ Elk op zijn' tijd/ in overvloed gezegend.

28 Geeft gy je hen/ sy vergaderense: doet gy uwe hant open/ sy worden met goet versadigt.

29 Verbergt gy uw aengesichte/ sy worden verschrickt: neemt gy haren adem wech/ sy sterven/ ende sy keeren weder tot haren stof.

15 Verbergt G'/ o God! uw glansrijk aangezicht/ Dan siddren zij/ op 't missen van dat licht/ Dat troostrijk licht/ waardoor zij 't licht verwerven. Neemt uwe hand hunn' adem weg/ zij sterven:

Zij

Zij worden stof/ gelijk zij zijn geweest.
Bezielt Gij hen door 't zenden van uw'
Geest/ Dan ziet men hen weêr leeven
als te vooren; Dan wordt al d'aard
met nieuwen glans herbooren.

30 Sendt gy uwen Geest uyt/ so worden-se geschapen/ ende gy vernieuwt het gelaet des aerdrijcks.

16 De heerlijkheid der hoogste Maje-
steit Zij hoog geroemd/ en duur' in
eeuwigheid: Zij blink' alom/ en kenn'
noch paal noch perken: Dat zich de
HEER verblijd' in al zijn werken. Het
aardrijk schudt/ als God in gramschap
blaakt; Wanneer zijn hand de hooge
bergen raakt/ Slaan zij terstond aan 't
sidderen/ aan 't rooken/ Inwendig
door Gods almagt aangestooken.

31 De heerlickheyt des HEEREN zy tot in der eeuwigheyt: de HEERE verblijde sich in sijne wercken.

32 Als hy de aerde aenschouwt/ so beeft sy: als hy de bergen aenroert/ so roocken sy.

17 Ik zal/ zoolang ik 't levenslicht
geniet/ Gods moogendheid verheffen in
mijn lied: Ik zal mijn' God met lofge-
zangen eeren/ Terwijl ik nog op aarde
mag

33 Ick sal den HEERE singen in mijn leven: ick sal mijnen Godt psalmsingen/ terwijl ick nogh ben.

Psalm 104.

may verkeeren. Mijn aandacht zal op
Hem gevestigd staan / En met vermaak
zijn grootheid gadeslaan. Ik zal mij in
den God mijns heils verblijden / En / dag
op dag / aan Hem mijn psalmen wijden.

34 Mijne overdenckinge van hem / sal soete zijn: ick sal mij in den HEERE verblijden.

18 De zondaar zal verdelgd zijn op Gods
wensch. De boosheid zal vergaan / eer 't
iemand denk'. Waak op / mijn ziel /
wil uwen Schepper eeren; Geloofd zij
God! men loov' den HEER der heeren!

35 De sondaers sullen van der aerde verdaen worden / ende de godtloose en sullen niet meer zijn. Looft den HEERE / mijne ziele: Halelu-Jah.

DE CV. PSALM.

Psalm 105.

Looft / looft / verheugd / den HEER
der heeren! Aanbidt zijn' naam / en
wilt Hem eeren; Doet zijne glorierij-
ke daên Alom de volkeren verstaan /
En spreekt / met aandacht en ontzag /
Van zijne wondren / dag aan dag.

1 Looft den HEERE / roept sijnen name aen / maeckt sijne daden bekent onder de volcken.

2 Juicht / elk om strijd / met blijde gal-
men; Zingt / zingt den Hoogsten vreug-
de-

2 Singt hem / psalmsingt hem / spreeckt

depsalmen; Beroemt u in zijn' heilgen
naam: Dat die Hem zoeken nu te saam
Hun hart vereenen tot zijn eer, En
zich verblijden in den HEER.

3 Vraagt naar den HEER en zijne sterkte;
Naar Hem, die al uw heil bewerkte;
Zoekt dagelijks zijn aangezicht: Ge-
denkt aan 't geen Hij heeft verricht,
Aan zijn doorluchte wonderdaên, En
wilt zijn straffen gadeslaan.

4 Gij volk, uit Abraham gesprooten,
Dat zooveel gunsten hebt genooten;
Gij Jakobs kindren, die de Heer Heeft
uitverkooren, meldt zijn eer. De
HEER is onze God, die d' aard Alom
door zijn gericht bewaart.

I. PAUZE.

5 God zal zijn waarheid nimmer krenken,
Maar eeuwig zijn verbond gedenken.

Psalm 105 aendachtelick van alle sijne wonderen.
3 Roemt u in den naem sijner heyligheyt: het herte der gener die den HEERE soecken, verblijde sich.
4 Vraegt nae den HEERE, ende sijne stercke: soeckt sijn aengesichte gedueriglick.
5 Gedenckt sijner wonderen, die hy gedaen heeft: sijner wonderteeckenen, ende der oordeelen sijnes monts.
6 Gy zaet Abrahams sijnes knechts, gy kinderen Jacobs sijne uytverkorene.
7 Hy is de HEERE onse Godt: sijne oordeelen zijn over de geheele aerde.
8 Hy gedenckt sijnes verbonts tot in der eeuwigheyt: des

Psalm 105.

woorts [dat] hy ingestelt heeft tot in duysent geslachten :
9 [Des verbonts] dat hy met Abraham heeft gemaeckt : ende sijns eedts aen Isaac.
10 Welcken hy oock gestelt heeft aen Jacob tot eene insettinge: aen Israël [tot] een eeuwigh verbont.

Zijn woord wordt altoos trouw vol-
bragt Tot in het duizendste geslacht.
't Verbond met Abraham / zijn' vrind /
Bevestigt Hij van kind tot kind.

6 Al wat Hij Izak heeft gezwooren
Heeft Hij ook aan zijn' uitverkooren' /
Aan Jakob tot een wet gesteld /
Van al 't beloofde heil verzeld;
En aan gansch Isrel toegezeid Tot
zijn verbond in eeuwigheid.

11 Seggende / Ick sal u geven het lant Canaan / het snoer van uliede erfdeel.

7 Hij sprak: „ Ik zal de schoonste lan-
„ den / 'k Zal Kanaan leevren in uw han-
„ den / 't Welk 't snoer uws erfdeels wee-
„ zen zal." Het volk was weinig in ge-
tal / 't Verkeerde daar als vreemdeling /
Toen 't zulk een gunstrijk woord ontving.

12 Als sy weynige menschen in getale waren ; ja weynigh / ende vreemdelingen daer in.

13 Ende wandelden van volck tot volck : van 't eene koninckrijcke tot een ander volck.

8 Geleid door 's Heeren almogen /
Zijn zij van volk tot volk getoogen /
Van 't een naar 't ander rijksgebied.

Hij duldde hun verdrukking niet ; Maar
heeft zelfs vorsten / op dien tagt / Om
hunnentwil / met straf bezocht.

14 Hy en liet geen mensche toe haer te onderdrucken / oock bestrafte hy Koningen om harent wille / [seggende,]

2. PAUZE.

9 God sprak / en deed den vorsten wee-
ten : „ Tast mijn gezalfden / mijn pro-
„ feeten Niet aan door eenig leed of
schand'." Hij riep een' honger in het land:
Hij brak vergramd den staf des broods /
En 't volk kwam in gevaar des doods.

15 En tastet mijne gesalfde niet aen / ende en doet mijnen Propheten geen quaet.

16 Hy riep oock eenen honger in 't lant / hy brack allen staf des broots.

10 Wie kan Gods wijs beleid doorgron-
den ? Een man werd voor hen heen
gezonden ; De vroome Josef / rijk in
deugd / Tot slaaf verkocht in zijne
jeugd / In ijzren boeien wreed gekneld /
Werd / hun tot heil / in eer gesteld.

17 Hy sondt eenen man voor haer aengesichte henen: Joseph wiert verkocht tot een slave.

18 Men druckte sijne voeten in den stock / sijn persoon quam [in] de ysers.

11 Toen hij door 't godlijk albermogen
Beproefd was ; toen voor aller oogen
Zijn woord in 't helder daglicht scheen /

19 Ter tijt toe / dat sijn woort quam / heeft hem de reden des HEEREN doorloutert.

Psalm 105.

20 De Koningh sondt/ ende dede hem ontslaen: de Heerscher der volcken die liet hem los.

Toen vood de Koning/ om zijn reên
Verbaasd/ hem straks de vrijheid aan:
Der volken Heer deed hem ontslaan.

21 Hy settede hem tot eenen Heere over sijn huys: ende tot eenen Heerscher over al sijn goet.
22 Om sijne Vorsten te binden nae sijnen lust/ ende sijne Oudtste te onderwijsen.

12 Hij kreeg van Farao in handen
't Bestier van huis en goed en landen;
Dies bond hij vorsten naar zijn' lust.
Van zijn verstand en deugd bewust
Deed gansch Egyptens Opperheer
Al d' oudsten luistren naar zijn leer.

3. PAUZE.

23 Daer na quam Israël in Egypten/ ende Jacob verkeerde als vreemdelingh in 't lant van Cham.

13 Daarna toog Israël/ gedreeven
Door nooddruft/ tot behoud van 't le-
ven/ Naar 't rijk Egypten: Jakob
kwam Als vreemdeling in 't land van
Cham. Daar groeid' en bloeide zijn ge-
slacht/ En overtrof zijns vijands magt.

24 Ende hy dede sijn volck seer wassen/ ende maeckte 't machtiger dan sijne tegenpartijders.
25 Hy keerde haer herte om/ datse sijn volck haterden/

14 De harten der Egyptenaaren/
Die eertijds Isrel gunstig waren/
Verkeerden toorn in bittren haat;

des

Des Heeren volk werd dits versmaad.
Men smeedde laagen tot hunn' val:
Verdrukking trof hen overal.

15 Maar God zond Mozes / die te
voorden Door Hem met Aron was ver-
kooren. Zij beide voerden Gods be-
sluit Door teekenen en wondren uit /
En toonden in Egyptenland De
plaagen van zijn strenge hand.

16 't Werd alles door zijn groot ver-
mogen Met duisternissen overtoogen.
Niets wederstreefde 't hoog bevel
Van God / den God van Israël /
Die beek en bron verkeerd' in bloed ;
Den visch deed sterven in dien vloed.

4. PAUZE.

17 Ook deed God uit de waterstroo-
men Een magtig heir van vorschen
komen / Dat doordrong tot in 's Ko-
nings

Psalm 105.
datse met sijne knechten lis-tiglick handelden.

26 Hy sondt Mose sijnen knecht / [ende] Aaron dien Hy verkoren hadde.

27 Sy deden onder haer de bevelen sijner teeckenen / ende de wonderwercken in den lande Chams.

28 Hy sondt duysterniffe / ende maeckte 't duyster: ende sy en waren sijnen woorde niet weder-spannigh.

29 Hy keerde hare wateren in bloet: ende hy doodde hare visschen.

30 Haer lant bracht vorschen voort in overvloet / [tot] in de binnenste kameren harer koningen.

Psalm 105.

31 Hy sprack / ende daer quam een vermenginge van ongedierte: luysen / in hare gantsche lantpale.

nings hof. De luizen kwamen voort
uit stof; God sprak / en een ontelbre
drom Van ongedierte zweefd' alom.

32 Hy maeckte haren regen tot hagel / vlammigh vuer in haren lande.

33 Ende hy sloegh haren wijnstock ende haren vijgeboom / ende hy brack 't geboomte harer lantpalen.

18 Hij zond / in plaats van vruchtbren
regen / Zijn' hagel neêr / die / aller-
wegen / Met een verslindend vuur ge-
paard / Den frisschen wijnstok sloeg ter
aard; Den vijgeboom / met kruin en
tak / En al het vruchtgeboomte brak.

34 Hy sprack / ende daer quamen sprinckhanen; ende kevers / ende dat sonder getal.
35 Die al het kruyt in haer lant opaten / ja aten de vrucht harer landouwe op.
36 Hy versloegh oock alle eerstgeboren in haer lant / de eerstelingen aller harer krachten.
37 Ende hy voerdese uyt met silver ende gout; ende onder hare stammen en was niemant die struyckelde.
38 Egypten was blijde alsse uyttrocken /

19 De springhaan en de kever kwa-
men / Gelijk een talloos leger / samen;
Verslonden / wat het aardrijk gaf;
Toen heeft God / als de zwaarste straf /
Al d'eerstelingen hunner kracht / Hun
eerstgeboornen omgebragt.

20 God deed zijn volk met wisse tre-
den / Daar niemand struikeld' in zijn
schreden / Met zilver en met goud
belaên / Blijmoedig uit Egypten gaan.

Toen

Psalm 105.

Toen juicht' om hun vertrek al 't land /
Daar 't al door schrik was overmand.

want hare verschrickinge was op hen gevallen.

5. PAUZE.

21 God breidd' een wolk uit / om zijn
schaaren Bij dag te hoeden voor gevaa-
ren: Hij gaf hun door zijn hoog bestuur
Des nachts ten licht' een wondervuur;
Zij baden / en hun Opperheer Zond
straks een heir van kwakklen neêr.

39 Hy breidde een wolck uyt tot een decksel / ende vyer om de nacht te verlichten.

40 Sy baden / ende hy dede quackelen komen / ende hy versadighdese met hemelsch broot.

22 Zij werden daaglijks begenadigd;
Met manna / hemelsch brood / verza-
digd. Gods hand bragt / in dien dorren
oord / Rivieren uit een steenrots voort:
Hij dacht om 't geen Hij aan zijn knecht /
Aan Abraham had toegezegd.

41 Hy opende een steenrotze / ende daer vloeyden wateren uyt / [die] gingen door de dorre plaetsen [als] een riviere.

42 Want hy dacht aen sijn heyligh woort: aen Abraham sijnen knecht.

23 Dus toog 't verkooren volk des
Heeren Al juichend uit / op Gods
begeeren: Het land der heidnen van
rontom Schonk Hij hun tot een ei-

43 Also voerde hy sijn volck uyt met vrolickheyt: sijne uytverkorene met gejuych.

44 Ende hy gaf hen de landen der Heydenen / so datse in erffenisse besaten

Psalm 105.

den arbeyt der volckeren.

gendom: Der volken arbeid werd geheel Aan Israël ten erflijk deel.

45 Op dat sy sijne insettingen onderhielden / ende sijne wetten bewaerden. Halelu-Jah.

24 Die gunst heeft God zijn volk beweezen / Opdat het altoos Hem zou vreezen; Zijn wet betrachten / en voorztaan Volstandig op zijn wegen gaan. Men roem' dan d'Oppermajesteit / Om zooveel gunst / in eeuwigheid.

Psalm 106.

DE CVI. PSALM.

1 Halelu-Jah. Lovet den HEERE / want hy is goet: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

Looft God / den trouwen Opperheer; Geeft / geeft Hem vrolijk roem en eer / Wiens goedheid perken kent noch paalen. Maar wie / hoe hoog verlicht hij zij / Wie kan zijn moogendheên verhaalen? Zijn' lof verbreiden naar waardij?

2 Wie sal de mogentheden des HEEREN uytspreken? al sijnen lof verkondigen?

3 Welgelucksaligh zijnse / die het recht onderhouden: die t'aller tijt gerechtigheyt doet.

2 Welzalig elk / die 't recht betracht! Die t'allen tijd' zijn wetten acht! O HEER! laat mij / naar 't welbehagen Dat G'in uw volk steeds hebt getoond /

4 Gedenckt mijner / o HEERE / nae het welbehagen [tot] uw volck /

Ook

Psalm 106.

Ook roem op uw bescherming draa-
gen / En met uw' zegen zijn bekroond.

besoeckt my met uw heyl.

3 Geef dat mijn oog het goed' aanschouw' /
't Welk Gij / uit onbezweeken trouw /
Uw uitverkoornen toe wilt voegen;
Opdat ik U mijn' rotssteen noem' /
En / deelend in uws volks genoegen /
Mij / met uw erfdeel / blij beroem'.

5 Op dat ick aenschouwe het goede uwer uytverkorenen; op dat ick my verblijde met de blijtschap uwes volcks: op dat ick my roeme met uw erfdeel

1. PAUZE.

4 Wij hebben God op 't hoogst mis-
daan: Wij zijn van 't heilspoor afge-
gaan; Ja / wij en onze vaadren tevens /
Verzuimend' alle trouw en pligt / Ver-
gramden God / den God des levens /
Die zooveel wondren had verricht.

6 Wy hebben gesondigt / mitsgaders onse vaderen / wy hebben verkeerdelick gedaen / wy hebben godtloosliek gehandelt.

5 Onz' ouders / in Egyptenland Be-
veiligd door zijn sterke hand / Ver-
gaten al zijn gunstbewijzen: Zij mor-
den aan de roode zee / In plaats
van

7 Onse vaders in Egypten en hebben niet gelett op uwe wonderen / sy en zijn de menigte uwer goedertierenheden niet gedachtigh geweest: maer sy waren weder-

Psalm 106.

spannigh aen de zee / by de schelfzee.

van 's Heeren gunst te prijzen; Dies
dreigde hen een zwaarder wee.

8 Doch hy verlostese om sijnes naems wille / op dat hy sijne mogentheyt bekent maeckte.
9 Ende hy scholdt de schelfzee / so datse verdroogde: ende hy dedese wandelen door de afgronden / als [door] eene woestijne.
10 Ende hy verlostese uyt de hant des haters / ende hy bevrijddese van de hant des vyants.
11 Ende de wateren overdeckten hare wederpartijders: niet één van hen en bleef 'er over.
12 Doe geloofden sy aen sijne woorden: sy songen sijnen lof.

6 Doch om zijns naams will', om zijn
magt Te toonen aan dat dwaas geslacht,
Schold Hij de zee, dat z'uit moest droogen;
Hij deed hen langs haar gronden gaan,
En toond' aan 's vijands heir 't vermo-
gen, Dat hun in nood had bijgestaan.
7 De waatren keerden in hun kolk;
Daar paard en ruiter, vorst en volk,
Tot één toe, in den vloed versmoorden.
Toen had gansch Isrel juichens stof:
Toen, toen geloofden z' aan Gods woor-
den: Toen zong al 't volk des Hoogsten lof.

2. PAUZE.

13 [Doch] sy vergaten haest sijne wercken: sy en verbeyden nae sijnen raet niet.
14 Maer sy werden belust met lust in de woestijne / ende sy versochten Godt in

8 Maar zij vergaten 's Heeren werk;
Zij stelden hunnen God een perk;
Zij wilden in Hem niet berusten;
Maar durfden, in de wildernis,

Zijn

Zijn magt beproeven door hun lusten /
En 't hunkren naar Egyptens disch.
9 Toen heeft Hij hen met vleesch gevoed;
Maar zond hun ziel / bij d'overvloed /
Een magerheid / die z' uit deed teeren.
Zij dorsten Mozes 't hoog bewind /
En Aron 't priesterampt des HEEREN
Benijden / door hunn' waan verblind.

10 Maar 't aardrijk opende zijn' mond /
Waarmeê 't Abirams volk verslond /
En Dathans snoode bloedverwanten;
Een vuurgloed stak de tenten aan Van
't godloos rot / aan alle kanten / En
deed het door de vlam vergaan.

11 Zij maakten zich / den Heer' ten
spot / Een kalf bij Horeb tot een' god /
Waarvoor zij zich eerbiedig boogen.
Een os / die gras eet op het veld /
Een beeld / o gruwel in Gods oogen!

Psalm 106. de wildernisse:

15 Doe gaf hy hen hare begeerte; maer hy sondt aen hare zielen eene magerheyt.

16 Ende sy benijdden Mose in 't leger: [ende] Aaron den heyligen des HEEREN.

17 De aerde dede haer op / ende verslondt Dathan / ende overdeckte de vergaderinge Abirams.

18 Ende een vyer brandde onder hare vergaderinge / een vlamme stack de godtloose aen brant.

19 Sy maeckten een kalf by Horeb / ende sy bogen haer voor een gegoten beelt.

20 Ende sy veranderden hare eere in de gedaente van eenen osse / die gras eet.

Psalm 106.

Werd toen aan Hem gelijk gesteld.

3. PAUZE.

12 Hun hart vergat den Opperheer / Hunn' dierbren Heiland / die weleer Hen redde van d'Egyptenaaren; Die wondren deed in 't land van Cham; Zich vreeslijk maakt' in 't ruim der baaren / En Faro 't levenslicht benam.

21 Sy vergaten Godes hares Heylants / die groote dingen gedaen hadde in Egypten:

22 Wonderdaden in het lants Chams: vreesliicke dingen aen de scheifzee.

13 Toen dreigde God hen met den dood: En nimmer waren z' / in dien nood / Zijn hooggeduchte wraak ontweeken / Zoo Mozes / zijn verkooren held / Zich niet bij God / met ernstig smeeken / Voor hun had in de breuk gesteld.

23 Dies hy seyde / dat hyse verdelgen soude / ten ware dat Mose / sijn uytverkoren / in de scheure voor sijn aengesichte gestaen hadde; om sijne grimmigheyt af te keeren / dat hyse niet en verdorf.

14 Zij hebben 't langgewenschte land Versmaad uit strafbaar onverstand / En niet geloofd aan 's HEEREN woorden; Zij morden daaglijks in hun tent; Dewijl ze naar zijn stem niet hoorden / Hoe

24 Sy versmaedde oock het gewenschte lant: sy en geloofden sijn woort niet.

25 Maer sy murmureerden in hare tenten: nae de stemme des HEEREN

Hoe duidlijk ook aan hun bekend.

15 Dies zwoer d'Almagtige / dat Hy Die snooden / in de woestenij / Zou nederveilen en verderven ; Ja dat Hij hen / met al hun zaad / Zou bij de heidnen om doen zwerven / Van elk gevloekt / van elk versmaad.

4. PAUZE.

16 Zij hebben zich voor 't vloekal= taar / Verleid door Moabs dochtren= schaar / Tot Baalpeors dienst begee= ven : Zij aten 's afgods offerand'; Doch 't kostt' aan duizenden het leven: Gods wraak ontstak in fellen brand.

17 Toen weerde Pinehas de straf / Die / moedig / 't recht voldoening gaf / En 't eerloos bloed langs d'aard deed stroomen. Die daad / ten zoen voor 't volk vol= bragt / Deed hem een eeuwig' eer bekomen

Psalm 106. en hoordense niet.

26 Dies hief hy tegen hen sijne hant op ; [sweerende,] dat hyse nederveilen soude in de woestijne.

27 Ende dat hy haer zaet soude nederveilen onder de Heydenen / ende haer verstrooyen soude door de landen.

28 Ooch heb= ben sy haer gekoppelt aan Baal-Peor / ende sy heb= ben de offer= handen der dooden gege= ten.

29 Ende sy hebben [den HEERE] tot toorn ver= weckt met ha= re daden / so dat de plage eene inbreuc= ke onder haer dede.

30 Doe stont Pinehas op / ende hy oef= fende gerichte / ende de plage wert opgehou= den.

31 Ende 't is hem gerekent tot gerechtig= heyt / van ge= slachte tot ge= slachte tot in eeuwigheyt.

Psalm 106.

men/ Die stand hield bij zijn nageslacht.

18 Zij tergden / twistend / Gods ge-
naê / Bij 't wonderwater Meriba/
Verbitterden den knecht des Heeren ;
Hij sprak in onbedachtzaamheid/ Dies
moest hij 't vruchtbaar land ontbee-
ren / Den ganschen volke toegezeid.

32 Sy maeckten [hem] oock seer toornigh aen het twistwater / ende 't gingh Mose qualick om harent wille.
33 Want sy verbitterden sijnen geest: so dat hy [wat] onbedachtelick voortbracht met sijne lippen.

5. PAUZE.

19 Zij spaarden volken/ tot Gods
hoon/ Die Hij bevoolen had te doôn ;
En/ aan der heidnen stam verbonden /
Vervielen zij tot afgodsdienst / En
wrochten/ door gelijke zonden / Zich
zelv' een' strik / op 't onvoorzienst.

34 Sy en hebben die volcken niet verdelgt/ die de HEERE hen geseyt hadde.
35 Maer sy vermengden haer met de Heydenen / ende leerden derselver wercken /
36 Ende sy dienden hare afgoden ; ende sy werden hen tot eenen strick.

20 Men zag hen zelfs / door drift ver-
blind / Hun dierbaar kroost / hoe teêr
bemind / Den duivelen ten offer bren-
gen : Men zag hen/ trouwloos en ver-
woed / Op Kanaans vloekaltaaren plen-
gen

37 Daerenboven hebben sy hare sonen ende hare dochteren den duyvelen opgeoffert.
38 Ende sy hebben onschuldigh bloet vergoten/ het bloet harer sonen/ ende harer dochteren / die

gen Der kinderen onschuldig bloed.

21 Die onnatuurlijk' offerand'/ Die
bloedschuld bragt een smet op 't land:
Zij werden onrein door hun daaden/
Door hoererij en vuil gedrag; Zij
durfden Isrels God versmaaden/
Maar beelden toonden zij ontzag.

22 Dit alles spoorde God tot wraak:
Zijn volk/ zijn erf/ zijn hoogst ver-
maak Werd nu een gruwel in zijn
oogen: Hij gaf hen in der heidnen
magt/ Waardoor zij/ zonder mededoo-
gen/ In slaafsche keetnen zijn gebragt.

6. PAUZE.

23 Hun vijand heeft hen wreed ver-
drukt: Zij lagen jammerlijk gebukt:
En schoon d'Algoedheid/ op hun smee-
ken/ Hun rampen dikwijls heeft ge-
weerd/ Zij zijn weêr telkens afgewee-
ken/

Psalm 106
sy den afgo-
den van Ca-
naan hebben
opgeoffert/ so
dat het lant
door dese
bloetschulden
is ontheyligt
geworden.

39 Ende sy
ontreynigden
haer door ha-
re wercken:
ende sy heb-
ben gehoe-
reert door ha-
re daden.

40 Dies is
de toorn des
HEEREN
ontsteken te-
gen sijn volck:
ende hy heeft
eenen grouwel
gehadt aen
sijn erfdeel.

41 Ende hy
gafse in de hant
der Heydenen:
ende hare ha-
ters heerschten
over haer

42 Ende ha-
re vyanden
hebbense ver-
druckt: ende
sy zijn verne-
dert geworden
onder hare
hant.

43 Hy heeftse
menigmael ge-
reddet/ maer
sy verbitter-
den [hem] door
haren raet/
ende werden
uytgeteert

Psalm 106.

door hare ongerechtigheyt.

ken / En door hun zonden uitgeteerd.

44 Nochtans sagh hy hare benauwtheyt aen / als hy haer geschrey hoorde.

24 Nochtans was God met hun begaan :
Hij zag hunn' angst / hun traanen aan /

45 Ende hy dacht tot haren besten aen sijn verbont / ende 't berouwde hem / nae de veelheyt sijner goedertierenheden.

En hunner haateren verwoedheid : Hij
dacht aan zijn gestaafd verbond ; En
had berouw / naar al zijn goedheid /
Meêdoogendheid met Isrels wond.

46 Dies gaf hy haer barmhertigheyt / voor het aengesicht aller diese gevangen hadden.

47 Verlost ons / HEERE / onse Godt / ende versamelt ons uyt de Heydenen / op dat wy den name uwer heyligheyt loven; ons beroemende in uwen lof.

25 Dies hebt G' / o God! hunn' last
verligt / Zelfs voor huns vijands aangezicht.
Verlos ons ook / als onze vaadren ; Wil ons / nog overal verspreid /
Genadig weêr bij een vergaadren : Zoo
word' uw naam en roem verbreid.

48 Gelovet zy de HEERE de Godt Israëls / van eeuwigheyt ende tot in eeuwigheyt / ende al het volck segge / Amen / Halelu-Jah.

26 Geloofd zij Isrels groote God!
Zijn gunst schenk' ons dit heilgenot ;
Zoo zullen wij zijn goedheid danken.
Dat al wat leeft Hem eeuwig eer'! Al
't volk zegg' Amen / op mijn klanken!
Juich / aarde / loof den Opperheer!

DE

De CVII. Psalm.

Psalm 107.

Looft / looft den HEER geſtadig;
Die Oppermajeſteit Is gunſtrijk /
zeer genadig / En goed in eeuwigheid :
Dit zegg' elk / die / gered Door Hem
van ſlaafſche banden / In vrijheid is
gezet Uit 's weêrpartijders handen :
2 Die Hij van ver uit d'oorden Van 't
ooſt' en 't weſten bragt / En van de
zee / en 't noorden Geleidde door zijn
magt ; Die op een aaklig pad / In
woeſte wildernisſen / Omzwerven / en
een ſtad Ter wooning moeſten misſen.
3 Hier raakten zij aan 't kwijnen Door
dorſt en hongersnood ; Hun ziel leed
duizend pijnen En angſten van den
dood : Doch toen zij in 't gebed Tot
Isrels HEER zich wendden / Heeft hen
zijn arm gered Uit angſten en ellenden.

4 God

1 Looft den HEERE / want hy is goet: want ſijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

2 Dat [ſulcks] de verloſte des HEEREN ſeggen / die hy van de hant der wederpartijders verloſt heeft.

3 Ende die hy uyt de landen verſamelt heeft / van 't ooſten / ende van 't weſten, van 't noorden / ende van de zee.

4 Die in de woeſtijne dwaelden / in eenen wegh der wilderniſſe: die geene ſtadt ter wooninge en vonden.

5 Sy waren hongerigh / oock dorſtig; hare ziele was in hen overſtelpt.

6 Doch roepende tot den HEERE in de benauwtheyt die ſy hadden: heeft hyſe gered uyt hare angſten.

Psalm 107.

7 Ende hy leydde se op eenen rechten wegh: om te gaen tot eene stadt ter woon-inge.

8 Laetse voor den HEERE sijne goedertierenheyt loven / ende sijne wonderwercken voor de kinderen der menschen.

4 God bragt na tegenheden Hen weêr op 't rechte pad / En richtte hunne schreden Naar een gewenschte stad. Laat zulken voor den HEER Zijn milde gunst bewijzen / Zijn wondren / Hem ter eer / Voor 't gansche menschdom prijzen.

9 Want hy de dorstige ziele versadigt / ende de hongerige ziele met goet vervult heeft.

10 Die in duysternisse ende de schaduwe des doots saten / gebonden met verdruckinge ende yser:

5 Dewijl Hij hen verzaadde / Die dorstten / en met goed Den honger / uit genade / Vervuld' in overvloed: Daar z' in die bitterheên Den dood voor oogen zagen / Van alle kant bestreên; Deed God hun heillicht daagen.

I. PAUZE.

11 Om datse wederspannigh waren geweest tegen Godes geboden / ende den raet des Alderhooghsten onweerdelick verworpen hadden.

12 Daerom hy haer 't herte door swarigheyt vernedert heeft: sy zijn gestruyckelt / ende daer en was geen helper.

6 Zij / die gebonden zaten In schaduw van den dood / Omdat zij God vergaten / Vervielen in dien nood. (Toen werd hun wreevlig hart Verneêrd door zwarigheden; Zij struikelden / hun smart Werd hulpeloos geleeden.

7 Doch /

Psalm 107.

7 Doch / riepen z'in d'ellenden Den
HEER ootmoedig aan / Hij deed hun ang-
sten enden / En hen 't gevaar ontgaan :
Hij holp hen uit den nood; Hij bragt hen
uit het duister Der schaduw van den
dood; Hij brak hunn' band en kluister.

13 Doch roepende tot den HEERE in de benauwtheyt die sy hadden: verloste hyse uyt hare angsten.

14 Hy voerdese uyt de duysternisse / ende de schaduwe des doots: ende hy brack hare banden.

8 Laat zulken eer bewijzen Aan 's HEE-
REN gunst en magt / En al zijn won-
dren prijzen Voor 't menschelijk geslacht.
Hij was 't / voor wien gereed De koo-
pren deuren weeken; Die ijzren gren-
dlen deed In duizend stukken breeken.

15 Laetse voor den HEERE sijne goedertierenheyt loven / ende sijne wonderwercken voor de kinderen der menschen.

16 Want hy heeft de koperen deuren gebroken : ende d'yseren grendelen in stucken gehouwen.

9 De zotten overtreeden / En krijgen
hunne straf ; Om d'ongerechtigheden /
Wat plaag op plaag hen af. Zij walg-
den zelfs van brood ; Geen beste spijzen
smaakten / Terwijl zij vast den dood
Met schrik en vreez' genaakten.

17 De sotte worden om den wegh harer overtredinge / ende om hare ongerechtigheden geplaegt.

18 Hare ziele grouwelde van alle spijse: ende sy waren tot aen de poorten des doots gekomen.

10 Doch / riepen z'in d'ellenden Den
HEER

19 Doch roepende tot den HEERE in

Psalm 107.

de genaculatheyt die sy hadden: verloste hyse uyt hare angsten.

HEER ootmoedig aan / Hij deed hun angsten enden / En hen 't gevaar ontgaan.

20 Hy sondt sijn woort uyt / ende heeldese / ende ruckteſe uyt hare kuylen.

Hij zond zijn krachtig woord / Hij deed hen bij zich schuilen; Bragt hun genezing voort / En rukte z' uit hun kuilen.

21 Laetse voor den HEERE sijne goedertierenheyt loven / ende sijne wonderwercken voor de kinderen der menschen.

11 Laat zulken eer bewijzen Aan 's HEEREN gunst en magt / En al zijn wonderen prijsen Voor 't menschelijk geslacht.

22 Ende datse lof-offeren offeren / ende met gejuych sijne wercken vertellen.

't Lofoffer word' om strijd Hem juichend opgedragen / Terwijl zij wijd en zijd Van al zijn werk gewaagen.

2. PAUZE.

23 Die met schepen ter zee afvaren / handel doende op groote wateren /

24 Die sien de wercken des HEEREN / ende sijne wonderwercken in de diepte.

12 Zij / die de zee bevaaren / Met schepen / rijk bevracht / Zien op de groote baaren Gods wijsheid / gunst en magt: Daar leeren zij de daên Des HEEREN klaar bemerken / En in de diepe paên Zijn groote wonderwerken.

25 Als hy spreeckt / so doet hy eenen

13 Hij wekt / met slechts te spreeken / Een'

Een' stormwind voor hun oog; Dan
heeft het al/ dan steeken De golven 't
hoofd omhoog. Nu ziet men 't schip de
lucht/ Dan weêr den afgrond naa-
dren; Hun hart geeft zucht op zucht/
Hun bloed verstijft in d'aadren.

14 Zij danssen/ waggien/ vallen/ Ge-
lijk een dronken man; De wijsheid van
hun allen/ Hoe groot/ bezwijkt er van.
Doch toen zij/ in 't gebed/ Tot Israëls
HEER zich wendden/ Heeft hen zijn
arm gered Uit angsten en ellenden.

15 Hij doet den storm bedaaren; De
golven zwijgen stil: Nu rijst de vreugd;
de baaren Zijn effen op Gods wil; Nu
wijkt verslagenheid/ Na zooveel ang-
stig slaaven/ Daar God hen veilig
leidt/ In hun begeerde haven.

16 Laat zulken eer bewijzen Aan 's HEE-
REN

Psalm 107.
stormwint op-
staen/ die hare
golven om
hooge verheft.

26 Sy rijsen
op nae den he-
mel/ sy dalen
neder tot in
de afgronden:
hare ziele ver-
smelt van
angst.

27 Sy dans-
sen ende wag-
gelen als een
dronckén man/
ende al hare
wijsheyt wordt
verslonden.

28 Doch roe-
pende tot den
HEERE in
de benauwt-
heyt die sy
hadden: so
voerde hyse
uyt hare ang-
sten.

29 Hy doet
den storm stille
staen/ so dat
hare golven
stille swijgen.

30 Dan zijn-
se verblijdt/
om datse ge-
stilt zijn/ ende
dat hyse tot de
haven harer
begeerte ge-
leydt heeft.

31 Laetse
voor den
HEERE sy-

Psalm 107.

ne goedertie-renheyt loven / ende sijne wonderwercken voor de kinderen der menschen /
32 Ende hem verhoogen in de gemeynte des volcks / ende in 't gestoelte der Oudtsten hem roemen.

REN gunst en magt / En al zijn won-
dren prijzen Voor 't menschelijk geslacht;
En / dankbaar / bij 't gemeen God hunn'
verlosser noemen / En bij 's lands over-
heên Zijn' naam en deugden roemen.

3. PAUZE.

33 Hy stelt de rivieren tot eene woestijne / ende watertochten tot een dorstigh [lant].
34 't Vruchtbaer lant tot souten [gront] / om de boosheyt der gener die daer in woonen.

17 Nu stelt God waterbeeken / Tot dar-
en dorstig land; Herschept in dorre stree-
ken / Rivieren door zijn hand. Hij stelt
een' vruchtbren oord / Tot woest' en
zoute gronden; En straft ze / naar zijn
woord / Die daar zijn wetten schonden.

35 Hy stelt de woestijne tot eenen waterpoel / ende het dorre lant tot watertochten.

18 Dan maakt Hij weêr woestijnen
Zeer rijk van vruchtbaar nat; Daar
't land / dat eerst moest kwijnen / Nu
beek bij beek bevat / En hongerigen

36 Ende hy doet de hongerige aldaer woonen / ende sy stichten eene stadt ter wooninge:

voedt / Die nu de weeld' aanschou-
wen / Zoo dat zij daar / met spoed /
Een stad ter wooning bouwen.

19 Daar

Pſalm 107.

19 Daar ziet men hen dan zaaien; De
wijngaard wordt geplant; Zij moogen
rijklijk maaien De vruchten van het land:
Daar God zijn zegen geeſt/ En 't huis ver=
vult met kindren; En 't vee/ dat ieder
heeſt/ Op 't veld niet doet vermindren.

37 Ende bezaeyen ackers ende planten wijngaerden/ die inkomende vrucht voortbrengen.

38 Ende hy ſegentſe/ ſo datſe ſeer vermenigvuldigen/ ende haer vee en vermindert hy niet.

20 Maar/ wil dit volk niet bukken
Voor God/ 't wordt ras verneêrd;
't Raakt t'onder door verdrukken; Het
wordt van 't kwaad verteerd: Daar
Hij zelfs prinſen ſlaat/ Op wien Hij
hoon doet daalen/ En die Hij tot een'
ſmaad Voort in het woeſte dwaalen.

39 Daer na verminderenſe/ ende komen t'onder/ door verdruckinge/ quaet/ ende droeffeniſſe.

40 Hy ſtort verachtinge uyt/ over de Prinçen; ende doetſe dwalen in 't woeſte/ daer geen wegh en is.

21 Maar die nu hulploos kermen/
Verdrukt en vol gebrek/ Brengt
God/ door vrij ontfermen/ Haaſt in
een hoog vertrek. De vruchtbaarheid
verheugt Hun huis van ganſcher har=
te; D'oprechten zien 't met vreugd;
Maar

41 Maer hy brengt den nootdruftigen uyt de verdruckinge in een hoogh vertreck/ ende maeckt de huysgeſinnen als kudden.

42 De oprechte ſien 't/ ende zijn verblijdt/ maer

Psalm 107.

alle ongerechtigheyt stopt haren mont.
43 Wie is wijs? die neme dese [dingen] waer: ende datse verstandelick letten op de goedertierenheden des HEEREN.

Maar d'ondeugd zwijgt met smarte.
22 Wie wijs is merk' die dingen / En geev' verstandig acht Op 's HEEREN handelingen / Zoo vol van gunst als magt.

Psalm 108.

De CVIII. Psalm. Stem 60.

1 Een Liedt / een Psalm Davids.
2 O Godt / mijn herte is bereydt: ick sal singen / ende psalmsingen / oock mijne eere.

Mijn hart / u Hemelmajesteit! Is tot uw' dienst en lof bereid: 'k Zal zingen voor den Opperheer; 'k Zal psalmen zingen tot zijn eer. Gij / zachte harp / gij / schelle luit / Waakt op! dat niets uw klanken stuit'; 'k Zal in den dageraad ontwaaken / En met gezang mijn' God genaaken.

3 Waeckt op / gy luyte / ende harpe: ick sal in den dageraet opwaken.

4 Ick sal u loven onder de volcken / o HEERE: ende ick sal u psalmsingen onder de natien.
5 Want uwe goedertierenheyt is groot tot boven de hemelen: ende uwe waerheyt tot aen de bovenste wolcken.

2 Ik zal / o HEER! uw wonderdaên / Uw' roem den volken doen verstaan: Want uwe goedertierenheid Is tot de hemlen uitgebreid; Uw waarheid heeft noch paal noch perk / Maar streeft tot aan het hoogste zwerk.

Ver-

Verhef U boven 's hemels kringen / En
leer al d'aard uw grootheid zingen.

3 Zoo word' uw dierbaar volk in 't
end Bevrijd van rampspoed en ellend'.
O God! verlos ons door uw hand;
Verhoor ons / zendt ons onderstand.
Gij hebt / tot onze vreugd / voorspeld /
En in uw heiligdom gemeld / Dat Si-
chem mij zijn' Vorst zou heeten / En
ik het dal van Sukkoth meeten.

PAUZE.

4 Gansch Gilead behoort aan mij;
't Voer in Manasse heerschappij: Ik
zie hen knielen voor mijn kroon; Daar
't moedig Efraïm mijn' troon Door zijn
geduchte magt versterkt; En Judaas
wijsheid medewerkt / Om mijnen
zetel vast te zetten / Door wel-
geschikt' en schrandre wetten.

Psalm 108.

6 Verheft u / o Godt / boven de hemelen: ende uwe eere over de gantsche aerde.

7 Op dat uwe beminde bevrijdt worden: geeft heyl [door] uwe rechterhant / ende verhoort ons.

8 Godt heeft gesproken in sijn heyligdom; [dies] sal ick van vreugde opspringen / ick sal Sichem deylen: ende het dal Succoth sal ick afmeten.

9 Gilead is mijne / Manasse is mijne / ende Ephraim is de sterckte mijnes hoofts: Juda is mijn Wetgever:

Psalm 108.

10 Moab is mijn wasch= pot; op Edom sal ick mijn schoe werpen: over Palestina sal ick juy- chen.

5 Gansch Moab buigt zich dienstbaar
neêr; Erkent mij voor zijn' Opperheer;
Daar 't/ van zijn' hoogen troon gestort/
Verachtlijk mij ten waschpot wordt.
Ik werp mijn' schoen op Edoms grond /
Op Edom / 't welk mijn magt weêr=
stond. 'k Juich over u / o Palestijne!
Als ik in zegepraal verschijne.

11 Wie sal my voeren in eene vaste stadt? wie sal my leyden tot in Edom?

12 Sult gy 't niet zijn / o Godt / [die] ons verstooten haddet? ende die niet uyt en toogt / o Godt / met onse heyr= krachten?

6 Wie heeft mij zooveel heils bereid?
Wie is 't / die mij in Edom leidt? Wie
voert mij in een vaste stad? O God!
die ons verstooten hadt; Gij / die met
onze legerschaar Ten strijd' niet uit=
toogt in 't gevaar; O God! wiens gram=
schap ons deed vreezen / Wiens gunst
ons troost; zult Gij 't niet weezen?

13 Geest gy ons hulpe uyt de benauwt- heyt: want 's menschen heyl is ydel- heyt.

7 O God! die 's lands benaauwdheid
ziet / Red toch uw volk uit zijn ver=
driet: Want 's menschen heil is ijdelheid;
Maar

Psalm 108.

Maar als Gods almagt ons geleidt/
Dan doen w'in Hem de kloekste daên /
Zoo dat wij duizenden verslaan : Want
allen / die ons wederstreeven / Zal Hij
vertreeden en doen sneeven.

14 In Godt sullen wy kloecke daden doen: ende hy sal onse wederpartijders vertreden.

DE CIX. PSALM. Stem 28.

Psalm 109.

O God / zoo waardig mijn gezangen!
Zwijg niet / laat mij mijn recht erlangen :
De booze / die bedrog durft pleegen /
Staat / wars van deugd / mij bitter te-
gen : Hij heeft zijn' mond wijd opgedaan /
Mij met een valsche tong verraên.

1 Een Psalm Davids / voor den Oppersangmeester. O Godt mijnes lofs / en swijgt niet.
2 Want de mont des godtloosen / ende de mont des bedrogs / zijn tegen my open gedaen / sy hebben met my gesproken met een valsche tonge.

2 Z'omringden mij met booze woorden /
Die mij / als priemen / 't hart doorboor-
den; Ik werd op 't allerfelst bestreeden /
Verdrukt / mishandeld tegen reden ;
'k Heb voor mijn liefde haat behaald; Ik
bad / maar 'k werd met vloek betaald.

3 Ende met hatige woorden hebbense my omcingelt / ja sy hebben my bestreden sonder oorsake.
4 Voor mijne liefde / staense my tegen: maer ick was [steets in] 't gebedt.
5 Ende sy hebben my quaet voor goet opgeleyt /

3 Zij hebben kwaad voor goed vergol-
den /

Psalm 109.

ende haet voor mijne liefde.

den / Voor liefde haat; mijn deugd

gescholden. Gij / God der wraak / straf

6 Stelt eenen godtloosen over hem / ende de satan stae aen sijne rechterhant.

dezen boozen; Stel over hem een'

goddeloozen; De satan die hem tegen-

stand / En staa aan zijne rechtehand!

7 Als hy gerichtet wort / so gae hy schuldigh uyt / ende sijn gebedt zy tot sonde.

4 Verklaar hem schuldig in 't gerichte;

Verdrijf hem van uw aangezichte;

Houd zijn gebeden zelfs voor zonden:

Hij heeft zich tegen God verbonden.

8 Dat sijne dagen weynigh zijn: een ander neme sijn ampt.

Verkort zijn dagen; vel hem neêr;

Een ander neem' zijn ampt en eer.

9 Dat sijne kinderen weesen worden / en sijn wijf weduwe.

5 Laat zijne kinderen / als weezen / Zijn

wijf / als weduw / huisploos vreezen;

10 Ende dat sijne kinderen hier ende daer omswerven / ende bedelen / ende [den nootdruft] uyt hare verwoeste plaetsen soecken.

Laat hier en ginds zijn kindren zwerven;

Steeds bedlen / en de nooddruft derven /

Die 't huisgezin / gesmaad / gevloekt /

Uit zijn verwoeste plaatsen zoekt.

11 Dat de schult-eyscher aenslae al dat hy heeft / ende dat de vreem-

6 Al wat hij heeft / hoe hij moog' klaa-

gen / Word' om zijn schulden aangesla-

gen:

gen: Hij zie de vrucht van al zijn sloo-
ven Door woeste vreemdelingen roo-
ven: Dat niemand hem in nood verblij'/
Of zijnen weezen gunstig zij.

Psalm 109.
de sijnen arbeyt rooven.
12 Dat hy niemant en hebbe/ die weldadigheyt [over hem] uytstrecke/ ende dat 'er niemant zy/ die sijne weesen genadigh zy.

I. PAUZE.

7 Laat kwaad op kwaad zijn huis om-
ringen: Roei uit al zijn nakomelin-
gen; En dat in 't volgende geslachte
Elk hunn' verstorven naam verachte:
Der vaadren misdaad zelfs verschaff'
Den HEERE reden tot zijn straf.

13 Dat sijne nakomelingen uytgeroeyt worden: haer name worde uytgedelgt in 't ander geslachte.

8 Dat niets uit Gods gedachtenisse De
zonde zijner moeder wissche: Laat die/
door God hun toegerekend/ Geduu-
rig staan voor Hem geteekend; Dat
God daar over steeds zich belg'/ En
hunnen naam van d'aard verdelg'.

14 De ongerechtigheyt sijner vaderen worde gedacht by den HEERE/ ende de sonde sijner moeder en worde niet uytgedelgt.

15 Datse gedurigh voor den HEERE zijn: ende hy roeye hare gedachtenisse uyt van der aerde.

9 Omdat hij/ tegen zijn geweeten/
Het weldoen trouwloos heeft vergeeten/

16 Om dat hy niet gedacht en heeft weldadigheyt te doen/ maer

Psalm 109.

heeft den ellendigen ende den nootdruftigen man vervolgt: ende den verslagenen van herte / om [hem] te dooden.

En den ellendigen en armen Ver-
volgd / in plaats van zich t' erbar-
men ; Ja den verslagenen van geest
Is tot een' moordenaar geweest.

17 Dewijle hy den vloeck heeft lief gehadt / dat die hem overkome: ende geenen lust gehadt en heeft tot den segen / so zy die verre van hem.

10 Hij heeft den vloek op zich genoomen ;
Laat dan dien vloek hem overkomen.
Hij heeft geen' lust gehad tot zegen ;
Dies word' die nooit van hem verkree-
gen : Maar dat de vloek hem overdekk' /
En tot een aaklig kleed verstrekk'.

18 Ende hy zy bekleedt met den vloeck / als met sijn kleet / ende dat die gae tot in het binnenste van hem / als het water / ende als de olie in sijne beenderen.

11 Laat dien / om al zijn handelingen /
Tot in zijn hart / als water / dringen ;
Als olie / rijkelijk geschonken / En
door de beendren ingedronken : Dat
hem die vloek zijn deksel geev' / En
als een gordel aan hem kleev'.

19 Die zy hem als een kleet [daermede] hy sich bedeckt / ende tot een gordel daer mede hy hem steets gordet.

20 Dit zy het werckloon mijner tegenstanders van den HEERE / ende der gener die quaet spreken tegen mijne ziele.

12 Dit loon krijg' elk / van 's HEEREN
handen / Die zoo godloos mij aan durft
randen / En met zijn lastertong mij doo-
den :

den: Maar Gij/ o HEER! o God der
goden! Dat uwe hand mij heil bestell';
Doe/ om uws naams wil/ aan mij wel.

2. PAUZE.

13 Uw gunst is groot/ zij is bestendig;
Verlos mij dan/ ik ben ellendig/ Nood-
druftig / 'k voel mijn kracht verbrooken;
Mijn hart met wond op wond door-
stooken; Ik ga gelijk de schaduw heen /
Wanneer de zon snelt naar beneên.

14 Gelijk een springhaan / omgedree-
ven / Berg ik nu hier dan daar mijn
leven: Mijn kniën weigren mij te
schraagen/ En 't afgematte lijf te draa-
gen: Mijn vleesch is mager / uitge-
teerd / Zoo dat het alle vet ontbeert.

15 Al ben ik met die smert belaaden /
Nog gaan zij voort met mij te smaaden /
Met mij / al schimpende / te groeten:

Psalm 109

21 Maer gy/ o HEERE Heere / maeckt 't et met my om uwes naems wille: delwijle uwe goedertierenheyt goet is / verlost my.

22 Want ick ben elendigh ende noodtdruftigh / ende mijn herte is in 't binnenste van my doorwondet.

23 Ick gae henen gelijck een schaduwe / wanneerse haer neyght: ick worde omgedreven als een sprinckhaen.

24 Mijne knien struyckelen van vasten / ende mijn vleesch is gemagert / so dat 'er geen vet aen en is.

25 Nogh ben ick hen een smaet: als sy my sien / so schudden sy haer hooft.

Psalm 109.

26 Helpt my / HEERE mijn Godt: verlost my nae uwe goedertierenheyt.

Zij schudden 't hoofd / die mij ontmoe-
ten. O HEER! help mij / die U ver-
beid / Naar uwe goedertierenheid.

27 Op dat sy weten / dat dit uwe hant is: [dat] gy 't / HEERE / gedaen hebt.

16 Opdat zij weeten en belijden / Dat
uwe hand mij wil bevrijden; Dat
Gij / o HEER! mijn recht doet gelden:

28 Laetse vloecken / maer segent gy; laetse haer opmaken / maer datse beschaemt worden: doch dat sich uwe knecht verblijde.

Laat hen dan vloeken / lastren / schel-
den; Maar zegen Gij mij / o mijn
God! Gij zijt mijn erfdeel en mijn lot.
17 Beschaam hunn' raadslag t'allen tijde;
Maar dat het heil uw' knecht verblij-
de: Dat schande mijnen vijand dekke;

29 Laet mijne tegenstanders met schande bekleedt werden: ende datse niet hare beschaemtheyt sich bedecken / als met eenen mantel.

Dat schaamte hem ten kleed verstrekke;
Dat zij hem tot een' mantel dien' /
Waarmeê wij hem omhangen zien.

30 Ick sal den HEERE met mijnen mont seer loven: ende in 't midden van velen / sal ick hem prijsen.
31 Want hy sal den nootdruftigen ter rechterhant staen:

18 Ik zal den HEER op 't hoogste prij-
zen; 'k Zal Hem bij veelen eer bewij-
zen: Want Hij zal zich gewis erbarmen /
En staan ter rechtehand des armen;

Hem

Hem redden uit het snood gericht / Daar 't vonnis tot zijn doodstraf ligt.

Psalm 109. om [hem] te verlossen van de gene die sijne ziele veroordeelen.

DE CX. PSALM.

Psalm 110.

Dus heeft de HEER tot mijnen Heer gesprooken: „Zit op den troon ter „rechtehand naast mij; Tot ik de „magt uws vijands hebb' verbrooken / „En U zijn nek tot eene voetbank zij."

1 Een Psalm Davids. De HEERE heeft tot mijnen Heere gesproken: Sit tot mijner rechterhant / tot dat ick uwe vyanden gesett sal hebben tot een voetbanck uwer voeten.

2 Uit Sion zal de HEER uw' scepter zenden / Den scepter van uw oppermoogendheid / En zeggen: heersch tot 's weerelds uiterst' enden / Zoo ver de magt uws vijands zich verspreidt.

2 De HEERE sal den scepter uwer stercktе senden uyt Zion / [seggende,] Heerscht in 't midden uwer vyanden.

3 Uw volk zal op uw' heirdag tot het strijden Gewillig zijn / in heilig krijgssieraad; U zal de daauw van uwe jeugd verblijden / Geboren uit den vroegen dageraad.

3 Uw volck sal seer gewilligh zijn op den dagh uwer heyrkracht / in heylige cieragien: uyt de baermoeder des dageraets sal u de dauw uwer jeugt zijn.

4 U heeft de HEER / wien 't nooit berouwt /

4 De HEERE heeft gesworen / ende 't en sal hem niet berouwen/

Psalm 110.

En zijt Priester in der eeuwigheyt / nae de ordeninge Melchizedeks.

gezwooren: „ 't Heb U / mijn volk tot
„ heil / mijn' naam ten prijs' / In mijnen
„ raad het priesterampt beschooren / Dat
„ eeuwig duurt naar Melchizedeks wijz'."

5 De Heere is aen uwe rechterhant: hy sal Koningen verslaen ten dage sijnes toorns.

5 De HEER zal steeds uw rechte-
hand verzellen; Zijn moogendheid met
U ten strijde gaan / En koningen /
die tegen U zich stellen / Ten dage
van zijn grimmigheid verslaan.

6 Hy sal recht doen onder de Heydenen / hy sal 't vol doode lichamen maken: hy sal verslaen den genen die 't hooft is over een groot lant.

6 Hij zal naar 't recht de woeste heid-
nen richten / Met lijken 't veld bezaaien
door zijn hand; Zijn strijdbre hand zal
straks het hoofd doen zwichten / 't Weer-
barstig hoofd van een zeer magtig land.

7 Hy sal op den wegh uyt de beke drincken: daerom sal hy het hooft om hooge heffen.

7 Hij zal op weg eens drinken uit de
beeken / Daar Hij gevaar / noch strijd /
noch moeit' ontziet; Daarom zal Hij het
hoofd naar boven steeken / Met eer
bekroond in 't godlijk rijksgebied.

DE

DE CXI. PSALM. Stem 24.

Psalm III.

Looft / Halelujah / looft den HEER!
Mijn gansche hart verheft zijn eer;
Ik zal zijn' naam en grootheid prijzen:
'k Zal / met d' oprechten onderling Ver-
eend / in hun vergadering En raad /
Hem plegtig eer bewijzen.

1 Halelu-Jah. Aleph. Ick sal den HEERE loven van gantscher herten: Beth. in den raet ende vergaderinge der oprechten.

2 Des HEEREN werken zijn zeer groot;
Wie ooit daarin zijn' lust genoot / Door-
zoekt die ijvrig en bestendig: Zijn doen
is enkel majesteit / Aanbiddelijke heer-
lijkheid / En zijn gerechtigheid onendig.

2 Gimel. De wercken des HEEREN zijn groot: Daleth. sy worden gesocht van alle die der lust in hebben.
3 He. Sijn doen is majesteyt ende heerlickheyt: Vau. ende sijne gerechtigheyt bestaet in der eeuwigheyt.

3 Hij maakte / Hij / die heerlijk is /
Zijn' wondren een gedachtenis; Hij is
barmhartig en genadig: Hij gaf hun /
die Hem vreezen / spijz'; En / zijnen
grooten naam ten prijz' / Gedenkt
Hij zijns verbonds gestadig.

4 Zain. Hy heeft sijnen wonderen een gedachtenisse gemaeckt: Cheth. de HEERE is genadigh ende barmhertigh.
5 Teth. Hy heeft den genen die hem vreesen / spijse gegeven: Jod. Hy gedenckt in der eeuwigheyt aen sijn verbont.

Psalm III.

PAUZE.

4 Hij heeft de kracht zijns werks ge-
toond Aan 't volk / waarbij Hij gunstrijk
woont : Hij gaf / ten hunnen nutt' en
voordeel / Hun d'erve van het heiden-
dom. Des Heeren werken zijn alom
En altoos waarheid / recht en oordeel.

5 't Is trouw / al wat Hij ooit beval;
Het staat op recht en waarheid pal /
Als op onwrikbre steunpilaaren : Hij
is het / die verlossing zond Aan al
zijn volk; Hij zal 't verbond Met
hun in eeuwigheid bewaaren.

6 Zijn naam is heilig en geducht ; De
vijand beeft op zijn gerucht : Maar
's HEEREN vreez zal altoos weezen
't Begin der wijsheid ; wien Gods hand
Die doet betrachten / heeft verstand :
Zijn naam blijft eeuwiglijk geprezen.

6 Caph. Hy heeft de kracht sijner wercken sijnen volcke bekent gemaeckt: Lamed. hen gevende de erve der Heydenen.

7 Mem. De wercken sijner handen zijn waerheyt ende oordeel: Nun. alle sijne bevelen zijn getrouwe.

8 Samech. Sy zijn ondersteunt voor altoos [ende] in eeuwigheyt: Ain. zijnde gedaen in waerheyt ende oprechtigheyt.

9 Pe. Hy heeft sijnen volcke verlossinge gesonden: Tsade. Hy heeft sijn verbont in eeuwigheyt geboden: Koph. sijn name is heyligh ende vreeslick.

10 Resch. De vreese des HEEREN is het beginsel der wijsheyt: Schin. alle diese doen / hebben goet verstant: Thau. sijn lof bestaet tot in der eeuwigheyt.

D r:

De CXII. Psalm.

Psalm 112.

Zingt / zingt den lof van 't Opperwezen. Welzalig hij / die God blijft vreezen / En zijn geboden houdt in waarde; Zijn zaad zal magtig zijn op aarde; Zelfs daalt op zijn nakomelingen Een schat van dierbre zegeningen.

1 Halelu-Jah. Aleph Welgelucksaligh is de man die den HEERE vreest: Beth. die grooten lust heeft in sijne geboden.

2 Gimel. Sijn zaet sal geweldigh zijn op aerden: Daleth. het geslachte der oprechten sal gesegent worden.

2 De rijkdom zal zijn huis verzellen; Bij have zal hij have tellen; Zijn deugd zal nimmer vruchten missen; Hem rijst het licht in duisternissen; Hij toont zich ieders liefde waardig / Is goed / barmhartig en rechtvaardig.

3 He. In sijn huys sal have ende rijckdom wesen. Vau. ende sijne gerechtigheyt bestaet in eeuwigheyt.

4 Zain. Den oprechten gaet het licht op in de duysternisse: Cheth. Hy is genadigh / ende barmhertigh / ende rechtveerdigh.

3 Wel hem / die steeds zich zal erbarmen / Die van het zijne leent den armen: Hij schikt naar 't recht zijn huisbelangen: Nooit zal hij wanklen in zijn gangen: Zijn naam / beroemd door zijn bedrijven / Zal eeuwig in gedachtnis blijven.

5 Teth. Wel dien man die sich ontfermt / ende uytleent: Jod. hy beschickt sijne saken met recht.

6 Caph. Sekerlick hy en sal in der eeuwigheyt niet wanckelen. Lamed. de rechtveerdige sal in eeuwige gedachtenisse zijn.

Psalm 112.

7 Mem. Hy en sal van geen quaet geruchte vreesen. Nun. sijn herte is vaste/ betrouwende op den HEERE.

4 Geen kwaad gerucht zal hem ontzetten;
Zijn hart is vast in 's HEEREN wetten:
Want hij betrouwt op Gods genade;
Hij vreest voor schande/ leed noch schade;
Wel ondersteund/ zal hij niet wijken/
Tot hij zijn' vijand zie bezwijken.

8 Samech. Sijn herte wel ondersteund zijnde/ en sal niet vreesen: Ain. tot dat hy op sijne wederpartyen sie.

9 Pe. Hy stroyt uyt/ hy geeft den nootdruftigen: Tsade. sijne gerechtigheyt bestaet in eeuwigheyt: Koph. sijn hoorn sal verhooght worden in eere.

5 Hij strooit steeds uit aan alle zijden/
En geeft hun mild/ die nooddruft lijden;
Zijn recht/ hoe dikwerf ook geschonden/
Steunt eeuwig op onwrikbre gronden;
Zijn' hoorn en magt zal God verhoogen/
En nimmer zijnen val gedoogen.

10 Resch. De godtloose sal 't sien/ ende hy sal hem vertoornen: Schin. hy sal met sijne tanden knerssen/ ende smelten. Thau. de wensch der godtloosen sal vergaen.

6 De goddelooze zal dit goede Van hem
aanschouwen/ gram te moede; Met
tandgekners zich zelv' verteeren; De
nijd zal zijne smert vermeeren; Vergeefs
wenscht hij den val der vroomen; Want
nooit zal God dien wensch doen komen.

De

De CXIII. Psalm.

Psalm 113.

Gij / 's HEEREN knechten / looft den Heer; Looft zijnen naam / verbreidt zijn eer. De naam des HEEREN zij gepreezen; Zijn roem zij door 't heelal verbreid / Van nu tot in all' eeuwigheid: Men loov' 't aanbidlijk Opperwezen.

1 Halelu-Jah. Looft gy knechten des HEEREN / Looft den name des HEEREN.
2 De name des HEEREN zy gepresen / van nu aen tot in der eeuwigheyt.

2 Van daar de zon in 't oosten straalt / Tot daar z'in 't westen nederdaalt / Zij 's HEEREN naame lof gegeeven. De Heer is boven 't heidendom: Zijn heerlijkheid / bekend alom / Is boven zon en maan verheven.

3 Van den opgangh der sonne af / tot haren nedergangh / zy de name des HEEREN gelooft.
4 De HEERE is hooge boven alle Heydenen / boven de hemelen is sijne heerlickheyt.

3 Wie is gelijk aan onzen Heer? Aan God / die / tot zijn eeuwig' eer / Zijn' troon gevest heeft in den hemel? Die / daar Hij 't weereldrond gebiedt / Van zijnen hoogen zetel ziet Op 't laag en nietig aardsch gewemel?

5 Wie is gelijck de HEERE onse Godt? die seer hooge woont /
6 Die seer leege siet; in den hemel / ende op der aerde.

4 Wie

Psalm 113.

7 Die den geringen uyt den stof op-richt: [ende] den nootdruftigen uyt den dreck ver-hoogt/

4 Wie is aan onzen God gelijk/
Die armen opricht uit het slijk?
Noodd rustigen/ van elk verstooten/
Goedgunstig opheft uit het stof? En
hen/ verrijkt met eer en lof/ Naast

8 Om te doen sitten by de Princen/ by de Princen sijnes volcks.

prinsen plaatst en wereldgrooten?

9 Die d'onvruchtbare doet woonen met een huys-gesin/ eene blijde moeder van kinderen. Halelu-Jah.

5 Wie roemt niet 's Heeren wondre
trouw/ Die mildelijk d'onvruchtb're
vrouw/ Op haare beê/ een blijde moe-
der Van liev' en frissche telgen maakt/
En dus voor aller welzijn waakt?
Men loov' den grooten Alb hoeder!

De CXIV. Psalm.

Psalm 114.

1 Doe Israël uyt Egypten toogh: het huys Jacobs van een volck dat een vreemde tale hadde:
2 So wert Juda tot sijn heyligdom: Israel sijne volkomene heerschappye.

Toen Israël 't Egyptisch rijksgebied/
En 't volk/ zoo vreemd van aart en
taal/ verliet/ Werd Juda God ter woo-
ning: Hij wijdde zich dit volk ten heilig-
dom/ En stichtte daar den troon/ dien
Hij beklom/ Als Isrels God en Koning.

2 Dit

Psalm 114.

2 Dit zag de zee met beevend' oogen
aan / En vlood te rug; de bruischende
Jordaan Werd achterwaards gedreeven;
Het hoog en laag gebergt sprong op in 't
rond / Als 't wollig vee / dat dartelt op
den grond / En deed de velden beeven.

3 De zee sagh 't / ende vloodt: de Jordane keerde achterwaerts.

4 De bergen sprongen als rammen: de heuvelen als lammeren.

3 Wat was 't / o zee! dat u zoo vlug-
ten deed? En gij / Jordaan! wat angst /
wat prangend leed Kon u te rugge drin-
gen? Gij bergen / en gij heuvels / wat ge-
rucht Deed u met schrik dus steigren naar
de lucht / Als lammeren / die springen?

5 Wat was u / gy zee / dat gy vloodt? gy Jordane / dat gy achterwaerts keerdet?

6 Gy bergen / dat gy opsprongt als rammen: gy heuvelen / als lammeren!

4 Beef / aarde / beef voor 's Heeren aan-
gezicht / Voor Jakobs God / die uit het
eeuwig licht Zijn Isrel hulp wou zenden.
Hij is 't / wiens magt de rots veran-
dren kon In eenen vloed / den keisteen
in een bron / Voor Isrels matte benden.

7 Beeft gy aerde voor het aengesichte des Heeren: voor het aengesichte van den Godt Jacobs.

8 Die den rotssteen veranderde in eenen water-vloet: den keysteen in eene water-fonteyne.

De

Psalm 115.

DE CXV. PSALM.

1 Niet ons/ o HEERE/ niet ons: maer uwen name geeft eere/ om uwer goedertierenheyt/ om uwer waerheyt wille.

Niet ons/ o Heer! niet ons/ uw'
naam alleen Zij/ om uw trouw en goeder-
tierenheên/ All' eer en roem gegeven.

2 Waeromme souden de Heydenen seggen/ Waer is nu haer Godt?

Waarom/ o Heer! zou 't heidendom/ met
spot/ Dan zeggen: waar/ waar is toch
nu hun God/ Bij hen zoo hoog verheven?

3 Onse Godt is doch in den hemel/ hy doet al wat hem behaegt.

2 Nochtans is God het doel van onzen
lof; Hij/ onze God/ Hij woont in 't he-
melhof/ En doet al zijn behagen. Hun af-

4 Haerlieder afgoden zijn silver ende gout/ het werck van 's menschen handen:

goôn zijn van zilver en van goud; Slechts
menschenwerk/ waaraan/ zoo snood als
stout/ Gods eer wordt opgedragen.

5 Sy hebben eenen mont/ maer en spreken niet: sy hebben oogen/ maer en sien niet.

3 Zij hebben wel een' mond/ doch die
niet spreekt; Wel oogen/ doch waaraan
'tgezicht ontbreekt/ 't Licht kan hun

6 Ooren hebben sy/ maer en hooren niet: sy hebben een neuse/ maer sy en riecken niet:

niets ontdekken: Geen klank/ hoe
schel/ dringt immer hun in 't oor: Men
zett' hun vrij den besten wierook voor/
't Kan

't Kan hun geen' reuk verwekken.

4 Hun hand / hoe fraai bewerkt / tast
nooit iets aan; Hun voet / hoe wel
gevormd / kan nimmer gaan / Hun
keel geen klanken geeven. Hun maa-
ker deel' in hun verachtlijk lot; Die
op hen steunt / miss' nevens hen 't ge-
not Van 't duurgeschatte leven.

PAUZE.

5 Maar / Israël / vertrouw gij op den
HEER; Hij is hun hulp / hun sterkt' en al
hun eer / Hun schild / dat nooit zal wij-
ken. Vertrouw op God / gij / Arons na-
geslacht: Hij is hun schild / hun hulp / die
hun zijn magt Zoo menigwerf deed blijken.

6 Vertrouwt op God / gij alle / die
Hem vreest; Hij is altoos hun schild /
hun hulp geweest: De HEER was ons
gedachtig. Zijn zegen blijft op Israël
ver-

Psalm 115

7 Hare handen [hebben sy] / maer en tasten niet; hare voeten / maer en gaen niet: sy en geven geen geluyt door hare keele.

8 Dat dese maken hen gelijck worden: [ende] al wie op haer vertrouwt.

9 Israël / vertrouwt gy op den HEERE: hy is hare hulpe / ende haer schilt.

10 Gy huys Aarons vertrouwt op den HEERE: hy is hare hulpe / ende haer schilt.

11 Gylieden die den HEERE vreest / vertrouwt op den HEERE: hy is hare hulpe / ende haer schilt.

12 De HEERE is onser gedachtigh geweest / hy sal

Psalm 115.

segenen / hy sal 't huys Israëls segenen / hy sal 't huys Aarons segenen.

13 Hy sal segenen die den HEERE vreesen / de kleyne met de groote.

14 De HEERE sal [den segen] over uliedden vermeerderen / over uliedden / ende over uwe kinderen.

15 Gylieden zijt den HEERE gesegent / die den hemel ende d'aerde gemaeckt heeft.

16 Aengaende den hemel / de hemel is des HEEREN: maer d'aerde heeft hy der menschen kinderen gegeven.

17 De doode en sullen den HEERE niet prijsen / nochte die in de stilte nedergedaelt zijn.

verspreid; Aärons huis is die ook toebereid. God is getrouw en magtig!

7 Elk / die Hem vreest / hoe klein hij zij of groot / Wordt van dat heil / die weldaên / deelgenoot: Hij zal ze grooter maaken / En z'u / zoo wel als 't kroost / dat gij bemint / Dat / nevens u / zich aan Gods wet verbindt / In dubble maat doen smaaken.

8 D'algoede God / die / door zijn groote kracht / Den hemel schiep / deez' aard heeft voortgebragt / Beschenkt u met zijn' zegen. De hemel is zijn eigendom / zijn troon: Maar 't menschdom heeft de vruchtbaar' aard / ter woon / Van onzen God verkreegen.

9 In 't stille graf zingt niemand 's HEEREN lof: Het zielloos lijf / gedompeld in het stof / Kan Hem geen glorie geeven; Maar

Maar onze tong zingt / tot in eeuwigheid /
Des HEEREN lof / zijn' roem en maje-
steit. Looft God / de bron van 't leven!

Psalm 115.
18 Maer wy sullen den HEERE loven / van nu aen tot in der eeuwigheyt. Halelu-Jah.

DE CXVI. PSALM. Stem 74.

God heb ik lief; want die getrouwe
HEER Hoort mijne stem / mijn smeekin-
gen / mijn klaagen; Hij neigt zijn oor /
'k roep tot Hem / al mijn dagen; Hij schenkt
mij hulp / Hij redt mij keer op keer.

2 Ik lag gekneld in banden van den dood;
Daar d'angst der hell' mij allen troost
deed missen; Ik was benaauwd / om-
ringd door droeffenissen; Maar riep
den HEER dus aan in al mijn' nood:

3 „Och HEER! och wierd mijn ziel
„door U gered!" Toen hoorde God;
Hij is mijn liefde waardig: De HEER
is groot / genadig en rechtvaardig / En
onze God ontfermt zich op 't gebed.

Psalm 116.
1 Ick hebbe lief / want de HEERE hoort mijne stemme / mijne smeeckingen.
2 Want hy neygt sijne oore tot my: dies ick [hem] in mijne dagen sal aenroepen.
3 De banden des doots hadden my omvangen; ende de angsten der helle hadden my getroffen: ick vondt benauwtheyt ende droeffenisse.
4 Maer ick riep den name des HEEREN aen / [seggende,] Och HEERE / bevrijdt mijne ziele.
5 De HEERE is genadigh ende rechtveerdigh: ende onse Godt is ontfermende.

4 D'een-

Psalm 116.

6 De HEERE bewaert de eenvoudige: ick was uytgeteert / doch hy heeft my verlost.
7 Mijne ziele / keert weder tot uwe ruste / want de HEERE heeft aen u welgedaen.

4 D'eenvoudigen wil God steeds gadeslaan: 't Was uitgeteerd / maar Hij zag op mij neder. Keer / mijne ziel / tot uwe ruste weder: Gij zijt verlost; God heeft u welgedaan.

8 Want gy [HEERE] hebt mijne ziele gereddt van den doot / mijne oogen van tranen / mijnen voet van aenstoot.
9 Ick sal wandelen voor het aengesichte des HEEREN / in de landen der levendigen.

5 Gij hebt / o HEER! in 't doodlijkst tijdgewricht Mijn ziel gered / mijn traanen willen droogen / Mijn' voet geschraagd; dies zal ik / voor Gods oogen / Steeds wandelen in 't vrolijk levenslicht.

PAUZE.

10 Ick hebbe gelooft / daerom sprack ick. Ick ben seer bedruckt geweest.

6 Ik heb geloofd / dies sprak ik tot Gods eer. 't Was zeer bedrukt: ik liet / in haast / mijn lippen / Door drift verdoerd / deez' harde taal ontglippen: „Bij menschen „is noch trouw noch waarheid meer."

11 Ick seyde in mijn haesten / Alle menschen zijn leugenaers.

12 Wat sal ick den HEERE vergelden [voor] alle sijne weldaden aen my [bewesen]?
13 Ick sal den beker der

7 Wat zal ik / met Gods gunsten overlaên / Dien trouwen HEER' voor zijn genaê vergelden? 't Zal / bij den kelk des

des heils/ zijn' naam vermelden/ En
roepen Hem met blijd' erkentnis aan.

8 Nu zal ik voor de weldaên/ die 'k
genoot/ Aan Hem/ naar mijn gelof-
ten/ eer bewijzen; Hem onder al zijn
gunstgenooten prijzen. Hoe kostlijk is
in 's HEEREN oog hun dood!

9 Och HEER! ik ben/ o ja! ik ben
uw knecht/ Uw' dienstmaagds zoon:
Gij slaaktet mijne banden; Dies doe
ik U gewillig' offeranden Van lof en
dank/ U plegtig toegezegd.

10 Ik zal uw' naam met dankerken-
tenis Verheffen/ U al mijn geloften
brengen; 'k Zal liefd' en lof voor
U- ten offer mengen/ In 't heilig-
dom/ daar 't volk vergaderd is.

11 Ik zal met vreugd in 't huis des
HEEREN gaan/ Om daar met lof uw'
groo-

Psalm 116. verlossingen opnemen / ende den name des HEEREN aenroepen.

14 Mijne geloften sal ick den HEERE betalen; nu/ in de tegenwoordigheyt van al sijn volck.

15 Kostlick is in de oogen des HEEREN de doot sijner gunstgenooten.

16 Och HEERE/ sekerlick ick ben uw knecht / ick ben uw knecht/ een sone uwer dienstmaegt: gy hebt mijne banden losgemaeckt.

17 Ick sal u offeren een offerhande van dancksegginge/ ende den name des HEEREN aenroepen.

18 Ick sal mijne geloften den HEERE betalen; nu in de tegenwoordigheyt van al sijn volck.

19 In de voorhoven des huyses des HEEREN:

Psalm 116

in 't midden van u/ o Jerusalem. Halelu-Jah.

grooten naam te danken: Jerusalem /
gij hoort die blijde klanken. Elk heff'
met mij den lof des HEEREN aan!

DE CXVII. PSALM.

Psalm 117.

1 Looft den HEERE alle Heydenen: prijst hem alle natien.

2 Want sijne goedertierenheyt is geweldigh over ons/ ende de waerheyt des HEEREN is in der eeuwigheyt. Halelu-Jah.

Loof / loof den HEER / gij heiden-
dom: Gij volken / prijst zijn' naam
alom. Zijn goedheid is in nood en dood /
Voor ons zijn volk oneindig groot:
Zijn waarheid wankelt nimmermeer;
Zingt Halelujah / zingt zijn eer.

DE CXVIII. PSALM. Stem 66.

Psalm 118.

1 Looft den HEERE/ want hy is goet: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

2 Dat Israël nu segge/ dat sijne goedertierenheyt in der eeuwigheyt is.

Laat ieder 's HEEREN goedheid loo-
ven / Want goed is d' Oppermajesteit:
Zijn goedheid gaat het al te boven;
Zijn goedheid duurt in eeuwigheid.
Laat Isrel nu Gods goedheid looven /
En zeggen: roemt Gods majesteit;
Zijn goedheid gaat het al te boven;
Zijn goedheid duurt in eeuwigheid.

Psalm 118

2 Laat Arons huis Gods goedheid loo-
ven/ En zeggen: roemt Gods maje-
steit; Zijn goedheid gaat het al te bo-
ven; Zijn goedheid duurt in eeuwigheid
Laat die God vreezen Hem nu looven/
En zeggen: roemt Gods majesteit;
Zijn goedheid gaat het al te boven;
Zijn goedheid duurt in eeuwigheid.

3 Het huys Aarons segge nu/ dat sijne goedertierenheyt in der eeuwigheyt is.

4 Dat de gene die den HEERE vreesen/ nu seggen/ dat sijne goedertierenheyt in der eeuwigheyt is.

3 Ik werd benaauwd van alle zijden/
En riep den HEER ootmoedig aan;
De HEER verhoorde mij in 't lijden/
En deed mij in de ruimte gaan. De
HEER is bij mij/ 'k zal niet vreezen; De
HEER zal mij getrouw behoên; Daar
God mijn schild en hulp wil weezen/
Wat zal een nietig mensch mij doen?

5 Uyt de benauwtheyt hebbe ick den HEERE aengeroepen: de HEERE heeft my verhoort/ [stellende my] in de ruymte.

6 De HEERE is by my/ ick en sal niet vreesen: wat sal my een mensche doen?

I. PAUZE.

4 De HEER is aan de spits getreeden
Der genen/ die mij hulpe biên; Ik
zal

7 De HEERE is by my onder de gene die my helpen: daerom sal ick [mijnen

Psalm 118.

lust] sien aen de gene die my haten.

8 't Is beter tot den HEERE toevlucht te nemen / dan op den mensche te vertrouwen.

zal / gered uit zwaarigheden / Mijn'
lust aan mijne haatren zien. 't Is be-
ter / als w'om redding wenschen / Te
vlugten tot des HEEREN magt / Dan
dat men ooit vertrouw' op menschen /
Of zelfs van prinsen hulp verwacht'.

9 't Is beter tot den HEERE toevlucht te nemen / dan op Prinsen te vertrouwen.

5 Toen ik de heidnen aan zag ruk-
ken / Heb ik in 's HEEREN kracht ge-
streên; Ik hieuw z'in 's HEEREN
naam aan stukken / Vertrouwend' op
dien naam alleen. Ik kon noch voor-
noch rugwaards keeren / Omringd /
ja gansch omringd ter dood; Ik sloeg
hen in den naam des HEEREN / Die
mij goedgunstig bijstand bood.

10 Alle Heydenen hadden my omringt: 't is in den name des HEEREN / dat ickse verhouwen hebbe.

11 Sy hadden my omringt / ja sy hadden my omringt: 't is in den name des HEEREN / dat ickse verhouwen hebbe.

6 Zij hadden mij omringd als bijen /
Maar zijn als doornenvuur vergaan:
'k Mogt hen in 's HEEREN kracht be-
strijen; In 's HEEREN naam hen gansch
ver-

12 Sy hadden my omringt als byen: sy zijn uytgebluscht als een doornen vuer; 't is in den name des HEEREN / dat ickse verhouwen hebbe.

verslaan. Gij hadt m', o vijand! hard
gestooten, Tot vallens toe mij onder-
drukt: De HEER bewaart zijn gunstge-
nooten; De HEER heeft zelf mij uitgerukt.

7 De HEER is mij tot hulp en sterkte;
Hij is mijn lied, mijn psalmgezang:
Hij was het, die mijn heil bewerkte,
Dies loof ik Hem mijn leven lang. Men
hoort der vroomen tent weêrgalmen
Van hulp en heil, ons aangebragt; Daar
zingt men blij, met dankbre psalmen:
Gods rechtehand doet groote kracht.

2. PAUZE.

8 Gods rechtehand is hoog verheven;
Des HEEREN sterke rechtehand Doet
door haar daên de weereld beeven; Houdt
door haar kracht Gods volk in stand. Ik
zal door 's vijands zwaard niet sterven,
Maar leeven, en des HEEREN daên,

Psalm 118.

13 Gy hadt my seer hart gestooten, tot vallens toe: maer de HEERE heeft my geholpen.

14 De HEERE is mijn stercke ende psalm: want hy is my tot heyl geweest.

15 In de tenten der rechtveerdigen is een stemme des gejuychs, ende des heyls: de rechterhant des HEEREN doet krachtige daden.

16 De rechterhant des HEEREN is verhoogt: de rechterhant des HEEREN doet krachtige daden.

17 Ick en sal niet sterven, maer leven:

Psalm 118.

ende ick sal de wercken des HEEREN vertellen.

Waardoor wij zooveel heils verwerven /
Elk / tot zijn eer / doen gadeslaan.

18 De HEERE heeft my wel hart gekastijdt / maer hy en heeft my ter doot niet overgegeven.

9 De HEER wou mij wel hard kastij=
den / Maar stortte mij niet in den dood;
Verzachtte vaderlijk mijn lijden / En red=
de mij uit allen nood.

19 Doet my de poorten der gerechtigheyt open / ick sal daer door ingaen / ick sal den HEERE loven.

Ontsluit / ontsluit /
voor mijne schreden / De poorten der ge=
rechtigheid; Door deze zal ik binnen
treeden / En looven 's HEEREN majesteit.

20 Dit is de poorte des HEEREN / door welcke de rechtveerdige sullen ingaen.

10 Dit is / dit is de poort des HEEREN;
Daar zal 't rechtvaardig volk door
treên / Om hunnen God ootmoedig
t' eeren / Voor 't smaaken zijner zalig=
heên.

21 Ick sal u loven / om dat gy my verhoort hebt: ende my tot heyl geweest zijt.

Ik zal uw' naam en goedheid prij=
zen; Gij hebt gehoord; Gij zijt mijn'
geest / Door uw ontelbre gunstbewijzen /
Tot hulp / en heil / en vreugd geweest.

3. PAUZE.

22 De steen / dien de bouwlieden.

11 De steen / dien door de tempelbou=

wers

wers Verachtlijk was een plaats ont-
zegd / Is/ tot verbaazing der beschou-
wers/ Van God ten hoofd des hoeks ge-
legd. Dit werk is door Gods alvermo-
gen / Door 's HEEREN hand alleen ge-
schied: Het is een wonder in onz' oogen;
Wij zien het/ maar doorgronden 't niet.

12 Dit is de dag / de roem der dagen /
Dien Isrels God geheiligd heeft: Laat
ons verheugd / van zorg ontslagen /
Hem roemen / die ons blijdschap geeft.
Och HEER! geef thans uw zegeningen;
Och HEER! geef heil op dezen dag;
Och dat men op deez' eerstelingen Een'
rijken oogst van voorspoed zag!

13 Gezegend zij de groote Koning /
Die tot ons komt in 's HEEREN naam!
Wij zegenen U uit 's HEEREN woo-
ning; Wij zegenen U al te saam. De

Psalm 118. verworpen hadden / is tot een hooft des hoeckis geworden.

23 Dit is van den HEERE geschiet / [ende] het is wonderlick in onse oogen.

24 Dit is de dagh / [dien] de HEERE gemaeckt heeft: laet ons op denselven ons verheugen / ende verblijdt zijn.

25 Och HEERE / geeft nu heyl: Och HEERE / geeft nu voorspoet.

26 Gesegent zy hy die daer komt in den name des HEEREN: wy segenen ulieden uyt het huys des HEEREN.

Psalm 118.

27 De HEERE is Godt / die ons licht gegeven heeft: Bindt het feest-[offer] met touwen tot aen de hoornen des altaers.

HEER is God / door wien w'aanschouwen Het vrolijk licht / na bang gevaar: Bindt d'offerdieren dan met touwen Tot aan de hoornen van 't altaar.

28 Gy zijt mijn Godt / daerom sal ick u loven: o mijn Godt / ick sal u verhoogen.

14 Gij zijt mijn God / U zal ik looven / Verhoogen uwe majesteit. Mijn God! niets gaat uw' roem te boven; U prijz' ik tot in eeuwigheid.

29 Looft den HEERE / want hy is goet: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

Laat ieder 's HEEREN goedheid looven; Want goed is d'Oppermajesteit; Zijn goedheid gaat het al te boven; Zijn goedheid duurt in eeuwigheid.

Psalm 119.

De CXIX. Psalm.

Aleph.

1. Aleph.

1 Welgelucksaligh zijn de oprechten van wandel / die in de wet des HEEREN gaen.

Welzalig zijn d'oprechten van gemoed / Die / ongeveinsd / des HEEREN wet betrachten; Die Hij op 't spoor der godvrucht wandlen doet: Welzalig die / bij dagen en bij nachten / Gods wil bepeinst /

2 Welgelucksaligh zijnse / die sijne getuygenissen onderhouden:

peinst / en Hem / als 't hoogste goed / Van
harte zoekt met ingespannen krachten.

[die] hem van gantscher herte soecken :

2 Die / wars van 't kwaad / niet in de
zonde leeft ; Maar zijnen gang bestiert
naar 's HEEREN wetten. Gij / groote
God / die ons bevelen geeft / Gij eischt /
dat w' op uw woord gestadig letten / En
dat w' ons hart / aan uwen wil verkleefd /
Geduuriglijk op uwe wegen zetten.

3 Oock geen onrecht en wercken : [maer] wandelen in sijne wegen.

4 [HEERE] gy hebt geboden / dat men uwe bevelen seer bewaren sal.

3 Och schonkt Gij mij de hulp van uwen
Geest ! Mogt die mij op mijn paên ten
leidsman strekken ! 'k Hield dan uw wet /
dan leefd' ik onbevreesd : Dan zou geen
schaamt' mijn aangezicht bedekken / Wan-
neer ik steeds opmerkend waar' geweest /
Hoe uw geboôn mij tot uw liefde wekken.

5 Och dat mijne wegen gericht werden / om uwe insettingen te bewaren !

6 Dan en soude ick niet beschaemt worden / wanneer ick mercken soude op alle uwe geboden.

4 Ik zal / oprecht van hart / uw'
naam / o Heer ! Gestaâg den roem van
uwe grootheid geeven: Als ik 't gezag
en

7 Ick sal u loven in oprechtigheyt des herten /

Psalm 119.

als ick de
rechten uwer
gerechtigheyt
geleert sal
hebben.
8 Ick sal uwe
insettingen
bewaren: en
verlaet my
niet al te seer.

en 't heilig oogmerk leer Van 't vlekloos
recht / door uwe hand beschreeven. 'k Zal
uw geboôn bewaaren tot uw eer; Ver-
laat mij toch niet ganschlijk in dit leven.

Beth.

2. BETH.

9 Waer mede
sal de jonge-
lingh sijn padt
suyver hou-
den? Als hy
[dat] houdt
nae uw woort.

5 Waarmede zal de jongeling zijn pad /
Door ijdelheên omsingeld / rein bewaa-
ren? Gewis / als hij het houdt naar 't
heilig blad. U zoekt mijn hart; mijn oog

10 Ick soecke
u met mijn ge-
heel herte / en
laet my van
uwe geboden
niet af dwalen.

blijft op U staaren: Laat mij van 't spoor /
in uw geboôn verbat / Niet dwaalen /
Heer; laat mij niet hulploos vaaren.

11 Ick hebbe
uwe reden in
mijn herte
verborgen / op
dat ick tegen
u niet sondigen
en soude
12 HEERE /
gy zijt gese-
gent / leert my
uwe insettin-
gen.

6 'k Heb in mijn hart uw rede wegge-
legd / Opdat ik mij mogt wachten voor de
zonden: Gij zijt / o HEER! gezegend; leer
uw' knecht Door 't godlijk woord / een
helder licht bevonden / En door uw' Geest /
al d'eischen van uw recht; Zoo wordt
uw eer nooit stout door mij geschonden.

7 'k Heb

Psalm 119.

7 'k Heb andren al de rechten van uw
mond Met lust verteld/ hen vlijtig
onderweezen: Uit al den schat van 't
groote weereldrond Is nooit die vreugd
in mijn gemoed gereezen/ Die 'k steeds
in uw getuigenissen vond/ Voor mij
betracht/ en andren aangepreezen.

13 Ick hebbe met mijne lippen vertelt alle de rechten uwes monts.

14 Ick ben vrolicker in den wegh uwer getuygenissen/ als over allen rijckdom.

8 Ik zal/ o God! bepeinzen uwe wet/
In 't onderzoek van uw bevelen waa-
ken; Terwijl mijn ziel op uwe paden
let. In uw geboôn zal zich mijn geest
vermaaken/ En/ daar ik hulp ver-
wacht op mijn gebed/ Uw heilig woord
vergeten/ noch verzaken.

15 Ick sal uwe bevelen overdencken: ende op uwe paden letten.

16 Ick sal my selven vermaken in uwe insettingen: uw woort en sal ick niet vergeten.

3. GIMEL.

Gimel.

9 Doe bij uw' knecht weldaadigheid/
o Heer! Opdat ik leef'/ uw woorden
moog' bewaaren/ En dat uw Geest mij
waare wijsheid leer'/ Mijn oog ver-
licht'/

17 Doet wel by uwen knecht/ [dat] ick leve/ ende uw woort bewaare.

18 Ontdeckt mijne oogen/

Psalm 119.

dat ick aenschouwe de wonderen van uwe wet.

licht', de nevels op doe klaaren; Dat mijne ziel de wondren zie en eer', Die in uw wet alom zich openbaaren.

19 Ick ben een vreemdelingh op der aerde, en verbergt uwe geboden voor my niet.

20 Mijne ziele is verbroken van wegen het verlangen nae uwe oordeelen tot aller tijt.

10 Ik ben, o HEER! een vreemdling hier beneên; Laat uw' geboôn op reiz' mij niet ontbreeken, Daar mijne ziel, omringd door duisterheên, Zoo dikwijls van verlangen is bezweeken, Om u te zien ter hooge vierschaar treên, Tot straf van hun, die snood zijn afgeweeken.

21 Gy scheldt de vervloeckte hoovaerdige, die van uwe geboden afdwalen.

22 Wentelt van my versmaetheyt ende verachtinge, want ick hebbe uwe getuygenissen onderhouden.

11 Gij scheldt en straft verbloekte hovaardij, Gewend zoo wijd van uw geboôn te dwaalen. Dat toch uw gunst mijn ziel van smaad bevrij', Die op mijn hoofd verachtlijk neêr zou daalen; Daar 'k U mijn dienst, naar uw getuignis, wij', Om nooit uw straf mij op den hals te haalen.

23 [Als] selve de Vorsten sittende tegens my gesproken

12 Wanneer ik zelfs door vorsten werd betigt, In 't hoog gestoelt op uwen knecht

knecht gebeeten/ Heb ik mijn' weg naar
uw geboôn gericht/ En die betracht met
een oprecht geweeten: Ook waren zij
mijn raadsliên en mijn licht; 'k Heb/
met vermaak/ mijn' tijd daarin gesleeten.

Psalm 119. hebben: heeft uw knecht uwe insettingen betracht.

24 Oock zijn uwe getuygenisse mijne vermakinge/ [ende] mijne raetsliede.

4. DALETH.

Daleth.

13 Hoe kleeft mijn ziel aan 't stof! ai!
zie mijn' nood; Herstel mij/ doe mij
naar uw woord herleven. 'k Lei voor
uw oog mijn' weg en handel bloot; En
weik een angst mij immermeer deed
beeven/ Gij hebt verhoord; maak
voorts uw weldaên groot/ En laat
uw wet mij onderrichting geeven.

25 Mijne ziele kleeft aen 't stof: maeckt my levendigh nae uw woort.

26 Ick hebbe [u] mijne wegen vertelt/ ende gy hebt my verhoort/ leert my uwe insettingen.

14 Och! dat ik klaar en onderscheiden
zag/ Hoe 'k mij naar uw beveien moet
gedraagen/ Uw wondren recht betrach-
ten dag aan dag! Mijn ziel druipt weg
van treurigheid en klaagen: Ai! richt

27 Geeft my den wegh uwer bevelen te verstaen; op dat ik uwe wonderen betrachte.

28 Mijne ziele druypt wech van treurigheid.

Psalm 119.

richt my op nae uw woort.

mij op / verander mijn geklag; Wil naar
uw woord mij gunstig onderschraagen.

29 Wendt van my den wegh der valsheyt / ende verleent my genadelick uwe wet.

15 Weer snood bedrog / o God! van mijn
gemoed; Laat uw genaê mij uwe wet-
ten leeren: Ik kies den weg der waar-

30 Ick heb verkoren den wegh der waerheyt / uwe rechten hebbe ick my voorgestelt.

heid voor mijn' voet / Om mij van 't
pad der zonden af te keeren: Uw rech-
ten / die zoo heilig zijn en goed / Steld'
ik mij voor; die wil ik needrig eeren.

31 Ick kleve vast aen uwe getuygenissen: o HEERE / en beschaemt my niet.

16 Mijn hart kleeft vast aan waarheid
en aan deugd; Het zal op uw getuige-
nissen hoopen: Beschaam mij niet / wil
mij / in U verheugd / Tot uwe vreez' /

32 Ick sal den wegh uwer geboden loopen / als gy mijn herte verwijdet sult hebben.

o HEER! gestaadig noopen. Als Gij
mijn hart verwijdt door waare vreugd /
Zal ik het pad van uw geboden loopen.

He.

5. HE.

33 HEERE / leert my den wegh uwer insettingen.

17 Leer mij / o HEER! den weg / door
U bepaald / Dan zal ik dien ten einde
toe

Psalm 119.

toe bewaaren; Geef mij verstand/ met
godlijk licht bestraald; Dan zal mijn oog
op uwe wetten staaren; Dan houd' ik
die/ hoe ligt mijn ziel ook dwaalt; Dan
zal zich 't hart met mijne daaden paaren.

ende ick sal hem houden ten eynde toe.
34 Geeft mij 't verstant/ ende ick sal uwe wet houden/ ja ick salse onderhouden met gantscher herte.

18 Doe mij op 't pad van uw geboden
treên; Schraag op dat spoor mijn wan-
kelende gangen; Daar strekt zich al mijn
lust en liefde heên. Ai! neig mijn hart
en vuurig zielverlangen/ O Heer! naar
uw getuigenis alleen: Laat gierigheid
mij in haar strik niet vangen.

35 Doet my treden op het padt uwer geboden: want daer inne heb ick lust.
36 Neygt mijn herte tot uwe getuygenissen/ ende niet tot gierigheyt.

19 Wend/ wend mijn oog van d'ijdel-
heden af; Verlevendig mijn hart door
uwe wegen; Dat mij 't betreên dier pa-
den vreugd verschaff': Bevestig toch
aan uwen knecht den zegen/ Waartoe
uw woord hem blijde hope gaf; Hij
is oprecht tot uwe vreez' geneegen.

37 Wendt mijne oogen af/ datse geen ydelheyt en sien: maeckt my levendigh door uwe wegen.
38 Bevestigt uwe toesegginge aen uwen knecht/ die uwe vreese toegedaen is.

Psalm 119.

39 Wendt mijne smaetheyt af/ die ick vreese: want uwe rechten zijn goet.

20 Weer van mij af de smaadheid/ die ik vrees; Uw rechten/ Heer/ zijn goed en vrij van vlekken/ Waarom ik die gestaâg als heilig prees: Zie al mijn' lust tot uw bevel zich strekken. Och! dat er kracht en leven in mij reez'! Wil die door uw gerechtigheid verwekken.

40 Siet/ ick hebbe een begeerte tot uwe bevelen: maeckt my levendigh door uwe gerechtigheyt.

Vau.

6. VAU.

41 Ende dat my uwe goedertierenheden overkomen/ o HEERE: uw heyl/ nae uwe toeseggingе.

42 Op dat ick mijnen smader wat hebbe te antwoorden/ want ick vertrouwe op uw woort.

21 Dat mij/ o HEER! uw goedertierenheid Toch overkoom'/ naar uw beloftenissen; Dan geef ik aan mijn' smaader juist bescheid; Dan zal hij op zijn' schimp geen antwoord missen; Want ik vertrouw op 't woord/ mij toegezeid: Geen leed zal 't ooit uit mijn geheugen wisschen.

43 Ende en ruckt het woort der waerheyt van mijnen mont niet al te seer/ want ick hope op uwe rechten.

22 Ai! ruk het woord der waarheid niet te zeer Van mijnen mond; ik hoop op uwe rechten/ Waarin Gij trouw gezorgd hebt voor uw eer; Dan houd ik steeds/ o God!

o God/ met al uw knechten/ Uw heilge wet; dan zal ik meer en meer Daar eeu- wig en altoos het hart aan hechten.

23 Dan wandel ik vol moeds op rui- mer baan/ Omdat mijn ziel gezocht heeft uw bevelen; Dan doe ik zelfs aan koningen verstaan/ Hoezeer mij uw ge- tuigenissen streelen; Dan zal ik mij niet schaamen/ noch uw daên Uit slaafsch ontzag of dwaaze vreez' verheelen.

24 'k Zal uw geboôn/ die ik oprecht bemin/ Mijn hoogst vermaak/ mijn zielgenoegen achten; Ik reeken die mijn allergrootst gewin; Ik grijp er naar/ en zal er heil uit wachten; Ik heb ze lief/ en zal met hart en zin/ Al 't geen Gij ooit hebt ingezet/ betrachten.

7. ZAIN.

25 Gedenk aan 't woord/ gesprooken tot uw'

Psalm 119.

44 So sal ick uwe wet steets onderhouden/ eeuwiglick ende altoos.

45 Ende ick sal wandelen in de ruymte: om dat ick uwe bevelen gesocht hebbe.

46 Oock sal ick voor Koningen spreken van uwe getuygenissen/ ende my niet schamen.

47 Ende ick sal my vermaken in uwe geboden/ die ick lief hebbe.

48 Ende ick sal mijne handen opheffen nae uwe geboden/ die ick lief hebbe/ ende ick sal uwe insettingen betrachten.

Zain.

49 Gedenckt des woorts tot uwen knecht

Psalm 119.

[gesproken]/ op het welcke gy my hebt doen hopen.
50 Dit is mijn troost in mijne elende: want uwe toe-segginge heeft my levendig gemaeckt.

uw' knecht/ Waarop gij mij verwach-
ting hebt gegeeven: Dit is mijn troost/
in druk mij toegelegd; Dit leert mijn
ziel U achter aan te kleeven; Al 't geen
uw mond aan mij had toegezegd Gaf aan
mijn hart vertroosting/ geest en leven.

51 De hoovaerdige hebben my boven mate seer bespott: [nochtans] en ben ick van uwe wet niet geweken.
52 Ick hebbe gedacht/ o HEERE/ aen uwe oordeelen/ van oudts aen/ ende hebbe my getroost.

26 't Hovaardig volk heeft mij op 't felst
bespot; 'k Ben echter niet van uwe wet
geweeken: Ik dacht/ o HEER! aan
hun rampzalig lot/ En uw gericht/ van
ouds af reeds gebleeken; Hoe kort van
duur is al het aardsch genot! 'k Heb mij
getroost/ mijn ziel is niet bezweeken.

53 Groote beroeringe heeft my bevangen van wegen de godtloose/ die uwe wet verlaten.
54 Uwe insettingen zijn my gesangen geweest/ ter plaetse mijner vreemdelingschappen.

27 Daar ik moet zien/ hoe snoodaarts
uwe wet Verlaaten/ heeft beroering
mij bevangen; Maar van het recht/ dat
Gij hebt ingezet/ Heb ik gemaakt mijn
blijde lofgezangen; In vreemdlingschap
heeft niets die vreugd belet/ Wat nijpend

leed

leed daar mijn gemoed mogt prangen.

28 'k Heb / HEER / des nachts aan
uwen naam gedacht; Uw wet be-
waard; uw deugden niet vergeeten:
Dat heil / dien troost hebt Gij mij
toegebragt / En zooveel tijds heb ik
met vreugd gesleeten / Om dat ik
uw bevelen nam in acht / En die be-
waard' in een oprecht geweeten.

55 HEERE / des nachts ben ick uwes naems gedachtigh geweest / ende hebbe uwe wet bewaert.

56 Dat is my geschiet / om dat ick uwe bevelen bewaert hebbe.

8. HETH.

Cheth.

29 De HEER is mijn genoegzaam deel /
mijn goed; Ik heb gezegd: ik zal uw
woord bewaaren: 'k Heb U gebeên met
mijn geheel gemoed / Dat zich uw heil
aan mij mogt openbaaren: Wees naar
uw woord genadig; ai! behoed / Behoed
uw' knecht / en red hem uit gevaaren.

57 De HEERE is mijn deel / ick hebbe geseyt dat ick uwe woorden sal bewaren.

58 Ick hebbe uw aenschijn ernstelick gebeden van gantscher herten: zijt my genadigh nae uwe toesegginge.

30 Ik heb bedaard mijn wegen nage-
gaan; Mijn' voet gekeerd tot uw ge-
tui-

59 Ick hebbe mijne wegen bedacht / ende hebbe mijne voeten gekeert tot uwe getuygenissen.

Psalm 119.

60 Ick hebbe gehaest / ende niet vertraegt / uwe geboden te onderhouden.

tuigenissen / En mij gehaast die paden
in te slaan / Waarin mijn ziel zich nimmer kan vergissen; 'k Heb niet vertraagd / om / op die effen baan / Het
doel van uw geboden niet te missen.

61 De godtloosen hoopen hebben my beroost: [nochtans] en hebbe ick uwe wet niet vergeten.

62 Ter middernacht stae ick op om u te loven voor de rechten uwer gerechtigheyt.

31 Een godloos rot heeft mij ten roof
gesteld; Nochtans heb ik uw wetten
niet vergeten; Ter middernacht heb
ik uw' lof vermeld; Dan sta ik op / om
met een blij geweeten Het recht / dat
uw gerechtigheid verzeld / Tot uwen
roem / ten breedsten uit te meten.

63 Ick ben een geselle aller die u vreesen / ende dier die uwe bevelen onderhouden.

64 HEERE / de aerde is vol van uwe goedertierenheyt: leert my uwe insettingen.

32 Ik ben een vriend / ik ben een medgezel Van allen / die uw' naam ootmoedig vreezen / En leeven naar uw goddelijk bevel. O HEER! hoe wordt uw
goedheid ooit volpreezen! Gij doet op
aard aan alle schepslen wel: Och! wierd
ik in uw wetten onderweezen!

9. TETH.

9. TETH.

33 Gij hebt veel goeds bij uwen knecht ge-
daan; Hem/ naar uw woord/ gered uit
al zijn nooden; Leer mij/ o HEER! een'
goeden zin verstaan/ En wetenschap/
der dwaazen waan ontvlooden: Wijs
Gij mij zelf den weg der waarheid aan/
Naardien ik heb geloofd aan uw geboden.

34 'k Sloeg/ eer ik wierd verdrukt/
het dwaalspoor in; Maar nu/ ge-
leerd/ houd ik uw woord en wegen.
Wat zijt Gij goed! wat schenkt uw
menschenmin Aan ieder/ die U vreest/
al milden zegen! Leer mij uw wet in
haaren rechten zin/ En maak mijn
hart tot uw geboôn genegen.

35 't Hoogmoedig volk dicht leugens te-
gen mij; Doch ik bewaar van harten
uw bevelen: Hun hart is vet als smeer/
vol

65 Gy hebt by uwen knecht goet gedaen: HEERE/ nae uw woort.

66 Leer my eenen goeden sin ende wetenschap: want ick hebbe aen uwe geboden geloost.

67 Eer ick verdruckt wert/ dwaelde ick: maer nu onderhoude ick uw woort.

68 Gy zijt goet ende goet doende; leert my uwe insettingen.

69 De hoovaerdige hebben leugens tegens my gestoffeert: [doch] ick beware uwe bevelen van gantscher herte.

Psalm 119.

70 Haer herte is vet als smeer: [maer] ick hebbe vermaeckt [in] uwe wet.

vol hovaardij; Dies zullen zij in uwe
gunst niet deelen: Maar uwe wet/
waarin ik mij verblij/ Zal met het
zoetst vermaak mijn zinnen streelen.

71 't Is my goet dat ick verdruckt ben geweest/ op dat ick uwe insettingen leerde.

36 't Is goed voor mij verdrukt te zijn
geweest/ Opdat ik dus uw godlijk recht
zou leeren; Sints heeft mijn hart voor
hovaardij gevreesd; Ai! doe mij steeds

72 De wet uwes monts is my beter/ dan duysenden van gout ofte silver.

uw' wil als heilig eeren: Ver boven goud/
en zilver/ en wat meest Den mensch
bekoort/ zal ik uw wet waardeeren.

Jod.

10. JOD.

73 Uwe handen hebben my gemaeckt ende bereydt: maeckt my verstandigh/ op dat ick uwe geboden leere.

37 Uw hand heeft mij gemaakt en toe-
bereid; Ai! maak mij ook verstandig in
uw wetten; Zoo leer ik uw gebodên en
heiligheid; Ai wie U vreest/ zal op

74 Die u vreesen sullen my aensien/ ende haer verblijden: om dat ick op uw woort gehoopt hebbe.

mijn' heilstaat letten/ Verheugd/ dat
ik/ door uwe hand geleid/ Niet vrucht-
loos op uw woord mijn hoop mogt zetten.

38 Ik

38 Ik weet / o HEER! dat uw gerich-
ten zijn Gerechtigheid / en Gij mij liet
verdrukken Uit enkle trouw. Och! dat
uw gunst verschijn' / Om mij uit angst
en nijpend leed te rukken: Troost mij /
uw' knecht / die nu angstvallig kwijn;
Mij is die troost beloofd in ongelukken.

39 Breng over mij al uw barmhartig-
heên / Opdat ik leev'; want al mijn ver-
genoegen / Al mijn vermaak is in uw
wet alleen. Beschaam / die zoo hovaar-
dig zich gedroegen / Wier leugentong
zoo valsch mij heeft bestreên; Doch ik
wil mij naar uw geboden voegen.

40 Dat ieder / die U vreest / zich tot
mij keer' / Die kundig is in uw getui-
genissen: Maak / dat mijn hart oprecht
uw lessen eer' / Dat niets die ooit uit
mijne ziel moog' wisschen: Opdat ik niet
be-

Psalm 119

75 Ick weet'/ HEERE / dat uwe gerichten de gerechtigheyt zijn: ende dat gy my uyt getrouwigheyt verdruckt hebt.

76 Laet doch uwe goedertierenheyt zijn om my te troosten / nae uwe toeseggingе aen uwen knechte.

77 Laet my uwe barmhertigheden overkomen / op dat ick leve: want uwe wet is al mijne vermakinge.

78 Laet de hoovaerdige beschaemt worden / om datse my met leugen nedergestooten hebben: [doch] ick betrachte uwe geboden.

79 Laetse tot my keeren die u vreesen: ende die uwe getuygenissen kennen.

80 Laet mijn herte oprecht zijn tot uwe insettingen /

Psalm 119.

op dat ick niet beschaemt en worde.

beschaamd word'/ laat/ o Heer! Laat

ons die gunst op aarde nimmer missen.

Caph. II CAPH

81 Mijne ziele is beswe- ken van ver- langen nae uw heyl: op uw woort heb ick gehoopt.

41 Mijn ziel bezwijkt/ zij is gansch af-

gemat; Daar z'aan uw heil met al haar'

lust blijft hangen/ Waarop uw woord mij

hoop gegeeven had: Mijn oogen zijn be-

82 Mijne oogen zijn be- swecken van verlangen nae uwe toeseg- ginge: terwijl- le ick seyde/ Wanneer sult gy my ver- troosten?

zweeken van verlangen Naar 't geen mij

was belooft/ terwijl ik had: ,, Wanneer

,, o God! zal ik uw' troost ontvangen?"

83 Want ick ben geworden als een lederen sack in den roock: [doch] uwe insettin- gen en hebbe ick niet ver- geten.

42 Ik ben/ helaas! een' leedren zak ge-

lijk/ Die al zijn vocht heeft in den rook

verlooren; Hoewel ik niet van uwe wet-

ten wijk'. Hoe lang blijft nog uw' knecht

84 Hoe vele sullen de dagen uwes knechts zijn? wanneer sult gy recht doen over mij- ne vervolgers?

dit leed beschooren? Wanneer zult Gij/

opdat mijn onschuld blijk'/ Hen recht-

ten/ die mijn rust/ uit wrevel/ stooren?

35 De hoo- vaerdige heb- ben my putten

43 Een listig volk heeft/ boos en trotsch

van aart/ Tot mijnen val een' diepen put

ge-

gegraaven; Hoezeer uw wet daar tegen
zich verklaart. Al uw geboôn zijn waar-
heid; 'k wil die staaven. Ik word ver-
volgd / met leugentaal bezwaard: Help
mij / o Heer! ten spijt dier zondeslaaven.

44 Zij hebben mij bijkans op aard ver-
nield / Maar ik bleef uw bevelen dier-
baar achten. Al! beur mij op / laat
mij / met moed bezield / Weêr leeven /
en op uwe goedheid wachten: Dan zal
ik steeds / daar mij uw trouw behield /
't Getuigenis van uwen mond betrachten.

12. LAMED.

45 O HEER! uw woord bestaat in eeu-
wigheid / Daar 't hemelheir zich schikt
naar uw bevelen; In uwe trouw / zoo
gunstig toegezeid / Zal elk geslacht / ja 't
eind der eeuwen deelen: Deez' aard is
hecht door uwe hand bereid; Haar stand
blijft

Psalm 119.

gegraven: 't welck niet en is nae uwe wet.
86 Alle uwe geboden zijn waerheyt: sy vervolgen my met leugen / helpt my.

87 Sy hebben my bynae vernietigt op de aerde / maer ick en hebbe uwe bevelen niet verlaten.
88 Maeckt my levendigh nae uwe goedertierenheyt / dan sal ick 't getuygenisse uwes monts onderhouden.

Lamed.

89 O HEERE / uw woort bestaet in der eeuwigheyt in de hemelen.

90 Uwe getrouwigheyt is van geslachte tot geslachte / gy hebt de aerde vastgemaeckt / ende sy blijft staen:

Psalm 119.

blijft vast / al wiglen haar tooneelen.

91 Nae uwe ordinantien blijven sy [nogh] heden staen / want sy alle zijn uwe knechten.

46 De hemel blijft nog met den aardkloot
staan / Naar uw bevel; zij alle zijn uw
knechten. Ik waar' reeds lang in mij-
nen druk vergaan / Indien ik mij met
uwe wet en rechten / Tot mijn vermaak
en troost / niet had beraên / Om aan
uw trouw alleen mijn hoop te hechten.

92 Indien uwe wet niet en ware geweest al mijne vermakinge / ick ware in mijnen druck al lange vergaen.

93 Ick en sal uwe bevelen in der eeuwigheyt niet vergeten / want door deselve hebt gy my levendigh gemaeckt.

47 'k Ben eeuwiglijk gedachtig aan uw
woord; Want ik ontving door uw beve-
len 't leven: 'k Ben d'uwe / Heer / ge-
leid mij ongestoord; Behoud mij toch /
naar 't woord aan mij gegeven: Ik heb
met lust uw wetten nagespoord / En
die gezocht / door uwen Geest gedreven.

94 Ick ben uwe: behoudt my: want ick hebbe uwe bevelen gesocht.

95 De godtloose hebben op my gewacht / om my te doen vergaen: ick neme acht op uwe getuygenissen.

48 Der boozen schaar heeft lang op mij
gewacht / Om mij te doen vergaan in
mijn ellenden. Ik neem op uw getuige-
nissen acht. Waar ik het oog op aarde

heen

heen moog' wenden / 't Volmaakste vindt
een eind / en derft zijn kracht / Maar
uw gebod is wijd / en zal nooit enden.

96 Aan alle volmaecktheyt hebbe ick een eynde gesien: [maer] uw gebodt is seer wijt.

13. Mem.

Mem.

49 Hoe lief heb ik uw wet! het is mijn
doel Den ganschen dag haar ijvrig te
betrachten. Hoe listig ook mijn snoo-
de vijand woel' / 'k Heb wijzer geest
en edeler gedachten Door uw geboôn /
wier kracht ik staâg gevoel / Die 'k
eeuwig zal met heilgen eerbied achten.

97 Hoe lief hebbe ick uwe wet! sy is mijne betrachtinge den gantschen dagh.
98 Sy maeckt my door uwe geboden wijser dan mijne vyanden zijn / want sy is in eeuwigheyt by my.

50 Ik overtref mijn leeraars in beleid /
Want ik betracht al uw getuigenissen:
Ik overtref zelfs in voorzichtigheid De
grijzaarts / die de waare godvrucht
missen: 'k Bewaard' uw wet / die
zulk een licht verspreidt / En van mijn
heil mij best kan vergewissen.

99 Ick ben verstandiger dan alle mijne Leeraers / om dat uwe getuygenissen mijne betrachtinge zijn.
100 Ick ben voorsichtiger dan de oude / om dat ick uwe bevelen bewaert hebbe.

51 Ik heb mijn' voet geweerd van kwaa-

101 Ick hebbe mijne voeten geweert

Psalm 119.

van alle quade paden / op dat ick uw woort soude onderhouden.
102 Ick en ben niet geweken van uwe rechten / want gy hebt my geleert.

de paên/ Opdat ik steeds uw woord zou onderhouden: 'k Heb mij gewacht die wegen in te slaan/ Die mij van 't spoor der deugd verwijstren zouden; Want Gij hebt mij geleerd daarin te gaan Met allen/ die op uwen naam betrouwden.

103 Hoe soet zijn uwe redenen mijn gehemelte geweest! meer dan honich mijnen monde.
104 Uyt uwe bevelen krijge ick verstant / daeromme hate ick alle leugenpaden.

52 Hoe zoet zijn mij uw redenen geweest! Geen honig kon 't gehemelt beter smaaken: Alleen door uw bevelen krijgt mijn geest Verstand van God en goddelijke zaaken; Dies heb ik al de leugenpaên gevreesd/ En zal bedrog en slinkse wegen wraaken.

Nun.

4. NUN.

105 Uw woort is een lampe voor mijnen voet/ ende een licht voor mijnen padt.
106 Ick hebbe gesworen / ende sal 't bevestigen / dat

53 Uw woord is mij een lamp voor mijnen voet/ Mijn pad ten licht'/ om 't donker op te klaaren. Ik zwoer/ en zal dit met een blij gemoed Bevestigen/ in al mijn levensjaaren/ Dat ik uw wet/

wet / die heilig is en goed / Door uw genaê bestendig zal bewaaren.

54 Ik ben op 't diepst verdrukt; ai! schenk mij / HEER / Vernieuwde kracht / sterk naar uw woord mijn leven. Merk op in gunst / mijn God / hoe ik U eer'; Hoe hart en mond vrijwillig offers geeven: Ai! zie daarop met welgevallen neêr; Laat in mijn hart uw rechten zijn geschreeven.

55 Mijn ziel is in mijn hand / steeds in gevaar; 'k Verlies nochtans uw wet niet uit mijn oogen. Zij blijft mijn doel; en / schoon een booze schaar Mij strikken heeft gelegd door list en logen / Ben ik van uw bevelen hier of daar Niet afgedwaald / noch tot hun kwaad bewoogen.

56 Ik heb voor mij al uw getuigenis / Ter eeuwig' erv' / volvaardig aangenoomen / Naardien mijn hart daardoor

Psalm 119. ick onderhouden sal de rechten uwer gerechtigheyt.

107 Ick ben gantsch seer verdruckt: HEERE / maecckt my levendigh nae uw woort.

108 Laet u doch / o HEERE / welgevallen de vrywillige offerhanden mijnes monts: ende leert my uwe rechten.

109 Mijne ziele is gedueriglick in mijne hant: nochtans en vergete ick uwe wet niet.

110 De godtloose hebben my eenen strick geleyt: nochtans en ben ick niet afgedwaelt van uwe bevelen.

111 Ick hebbe uwe getuygenissen genomen tot eene eeuwige erve: want sy zijn mijnes herten vrolickheyt.

Psalm 119.

112 Ick hebbe mijn herte geneygt om uwe insettingen eeuwelick te doen / ten eynde toe.

verbzolijkt is: Ik heb gepoogd mijn
lusten in te toomen / En 't hart ge-
neigd / om eeuwig en gewis / Ten
einde toe / uw wetten naar te komen.

Samech.

15. SAMECH.

113 Ick hate de quade rancken / maer hebbe uwe wet lief.

57 'k Haat ranken / vol van kwaad' en
bittre vrucht; Maar ik bemin met al
114 Gy zijt mijne schuylplaetse / ende mijn schilt: op uw woort hebbe ick gehoopt.

mijn hart uw wetten: Gij zijt mijn
schild / de rots / waarheen ik vlugt;
Gij kunt en wilt mijn' ondergang be-
letten: 'k Vertrouwd' op U / en 't blijft
nog staâg mijn zucht / Om op uw woord
mijn vaste hoop te zetten.

115 Wijckt van my / gy boosdoenders / dat ick de geboden mijnes Godts moge bewaren.

58 Gij boozen / wijkt / op dat ik steeds 't
gebod Van mijnen Heer naauwkeurig
moog' bewaaren. Schraag mij naar uw
116 Ondersteunt my nae uwe toesegginge / op dat ick leve: ende en laet my niet beschaemt worden over mijne hope.

beloften / o mijn God! Opdat ik leev' / U
loovend' op mijn snaaren; Dat niemand
mijn verwachting ooit bespott'; Ai! laat
die

Psalm 119.

die mij toch nooit beschaamdheid baaren.

59 Wees Gij mijn steun/ dan zal ik/ vrij van leed/ Mij dag aan dag in uw geboôn vermaaken; Maar Gij/ o Heer! die mij behoudt/ vertreedt En stoot hen weg/ die uwe wet verzaaken: Want hun bedrog is leugen/ 't is gesmeed Tot mijn verderf/ maar 't zal hen zelv' genaaken.

117 Ondersteunt my/ so sal ick behouden zijn: dan sal ick my steets in uwe insettingen vermaken.

118 Gij vertreedt alle de gene/ die van uwe insettingen afdwalen: want haer bedrogh is leugen.

60 Al 't godloos volk verdoet G' als schuim van d'aard/ Dies zal ik uw getuigenissen vreezen. Het heeft mijn ziel verschrikkingen gebaard/ Ja zelfs is mij het hair te berg' gereezen/ Als ik op uw gerichten heb gestaard: Uw oordeel/ Heer/ kan niet dan vreeslijk weezen.

119 Gy doet alle godtloose der aerde wech/[als] schuym: daerom hebbe ick uwe getuygenissen lief.

120 [Het hayr] mijnes vleesches is te berge geresen van verschrickinge voor u/ ende ick hebbe gevreest voor uwe oordeelen.

16. HAJIN.

Ain.

61 Gerechtigheid en recht heb ik gedaan/ Geef mij dan niet in 's onderdrukkers handen; Wees Gij mijn borg/ en neem de recht-

121 Ick hebbe recht ende gerechtigheyt gedaen: en geeft my niet over aen mijne onderdruckers.

122 Weest borge voor

Psalm 119.

uwen knecht/ ten goede: en laet de hoovaerdige my niet onderdrucken.

rechtzaak aan Van uwen knecht/ daar
Gij hem aan ziet randen: Laat trotsaarts
toch niet stoutlijk meer bestaan Mij/ naar
hunn' wensch/ te knellen in hun banden.

123 Mijne oogen zijn bezwecken/ van verlangen nae uw heyl/ ende nae de toesegginge uwer rechtveerdigheyt.

62 Mijn oogen zijn bezweeken/ rood ge-
schreid/ In 't uitzien naar uw heil met
heet verlangen/ Het heil aan mij recht-
vaardig toegezeid; Ai! wisch dan toch de
traanen van mijn wangen. Doe bij uw'

124 Doe by uwen knecht nae uwe goedertierenheyt/ ende leert my uwe insettingen.

knecht naar uw goedgunstigheid; Leer
mij uw wet/ dan zal ik troost ontvangen.

125 Ick ben uw knecht/ maeckt my verstandigh: ende ick sal uwe getuygenissen kennen.

63 Ik ben uw knecht/ geef mij dan recht
verstand/ Zoo zal ik uw getuigenissen lee-

126 't Is tijt voor den HEERE dat hy wercke/ [want] sy hebben uwe wet verbroken.

ren. Nu is het tijd/ dat 's HEEREN rech-
tehand Haar kracht vertoon'/ in 't godloos
kwaad te weeren: Men schendt uw wet
zoo stout van alle kant; Men schroomt
niet meer uw' grooten naam t'onteeren.

127 Daerom hebbe ick uwe geboden

64 'k Heb uw geboôn/ mijn God/ dies
meer

meer dan goud / Ja 't fijnste goud / be-
mind / en uw bevelen In alles recht en
vlekkeloos geschouwd / Op 't hoogst
volmaakt tot in hun minste deelen:
'k Heb op geen pad der valsheid mij
betrouwd / Maar dat gehaat / hoe-
zeer 't mijn vleesch kon streelen.

17. P E.

65 Hoe wonderbaar is uw getuigenis!
Dies zal mijn ziel dat ook getrouw be-
waaren: Want d'oopning van uw woor-
den zal gewis / Geïjk een licht / het don-
ker op doen klaaren; Zij geeft verstand
aan slechten / wien 't gemis Van zulk
een' glans een' eeuwigen nacht zou baaren.

66 Ik heb mijn' mond begeerig opge-
daan / Ik heb verlangd / gehijgd naar
uw geboden; Zie / zie mij dan met gun-
stig' oogen aan / En wees mij nu gena-

Psalm 119.

lief / meer dan gout / ja meer dan het fijnste gout.

128 Daerom hebbe ick alle [uwe] bevelen / van alles / voor recht gehouden: [maer] allen valschen padt hebbe ick gehaet.

129 Uwe getuygenissen zijn wonderbaer / daerom bewaertse mijne ziele.

130 De openinge uwer woorden geeft licht / de slechte verstandigh makende.

131 Ick hebbe mijnen mont wijt open gedaen / ende gehijgt: want ick heb verlangt nae uwe geboden.

132 Siet my aen / weest my genadigh /

Psalm 119. nae het recht aen de gene die uwen name beminnen.

dig in mijn nooden / Naar 't recht van
hun / die deugdzaam van bestaan / Uit
liefde tot uw' naam van 't kwaade vlooden.

133 Maeckt mijne voetstappen vaste in uwen woorde: ende en laet geene ongerechtigheyt over my heerschen.

67 Maak in uw woord mijn' gang en treden vast / Opdat ik mij niet van uw paên
moog' keeren: En wordt mijn vleesch door
't kwaade ligt verrast / Ai! laat het mij
toch nimmer overheeren; Verlos mij /

134 Verlost my van des menschen overlast / ende ick sal uwe bevelen onderhouden.

Heer / van 's menschen overlast / Dan
zal ik U / naar uw bevelen / eeren.

135 Doet uw aengesichte lichten over uwen knecht / ende leert my uwe insettingen.

68 Uw aangezicht vertoon' aan uwen
knecht Een vriendlijk oog / een troostrijk liefdeteeken; Leer mij den eisch van

136 Waterbeken vlieten af uyt mijne oogen / om dat sy uwe wet niet en onderhouden.

't altoos heilig recht. Ik stort bedrukt
geheele traanenbeeken / Omdat men U
gehoorzaamheid ontzegt / En zich niet
schaamt uw wetten te verbreeken.

Tsade.

18. TSADE.

137 HEERE / Gy zijt rechtveerdigh /

69 Gij zijt volmaakt / Gij zijt rechtvaardig

Psalm 119.

dig/ HEER: Uw oordeel rust op d' aller-
beste wetten; Uw loon/ uw straf be-
antwoordt aan uw eer. Gij eischt van
ons/ dat w' op uw waarheid letten;
Dat wij altoos op hoogen prijz' uw leer
En 't heilig recht van uw getuignis zetten.

ende elck-een uwer oordeelen is recht.

138 Gy hebt de gerechtigheyt uwer getuygenissen/ ende de waerheyt hooglick geboden.

70 Mijn ijver heeft van smert mij
doen vergaan/ Omdat uw woord zoo
schandlijk wordt vergeeten; Mijn
vijand ziet dat met verachting aan:
Uw woord is rein/ dat mag gelouterd
heeten; Uw knecht wil zich daar daag-
lijks meê beraên; Hij heeft het lief/
wijl 't hem zijn' pligt doet weeten.

139 Mijn yver heeft my doen vergaen/ om dat mijne wederpartijders uwe woorden vergeten hebben.

140 Uw woort is seer geloutert/ ende uwe knecht heeft het lief.

71 Ik ben wel klein/ veracht/ maar niet
verleid; 'k Vergeet in smaad noch armoê
uw bevelen. Uw recht/ o HEER! is
recht in eeuwigheid; Gij zult aan elk zijn
loon of straffen deelen. Uw wet/ waarin

141 Ick ben kleyn ende veracht/ [doch] uwe bevelen en vergete ick niet.

142 Uwe gerechtigheyt is gerechtigheyt in eeuwigheyt/

Psalm 119.

ende uwe wet is de waerheyt.

zich steeds uw glans verspreidt/ Kan mij
door 't licht der zuivre waarheid streelen.

72 Als 't mij benaauwd of bang geval-
len is/ Dan heb ik mij vermaakt in
uw geboden. De zuiverheid van uw ge-
tuigenis Blinkt altoos uit/ zelfs in de
zwaarste nooden: Leer mij 't verstaan/
zoo leeft mijn ziel gewis/ Het naar
verderf in eeuwigheid ontvlooden.

143 Benauwtheyt ende angst hebben my getroffen/ [doch] uwe geboden zijn mijne vermakingen.
144 De gerechtigheyt uwer getuygenissen is in der eeuwigheyt: doetse my verstaen/ so sal ick leven.

19. Koph.

Koph.

73 Ik riep U aan/ o HEER! met al
mijn hart; Verhoor mij/ en ik zal uw
wet bewaaren: Ik riep U aan/ in
druk en leed verward; Verlos mijn ziel
uit angsten en gevaaren; Dan houd ik
uw getuignis/ en in smart Zal ik daar
troost en wijsheid uit vergaêren.

145 Ick hebbe van gantscher herte geroepen: verhoort my/ o HEERE/ ick sal uwe insettingen bewaren.
146 Ick hebbe u aengeroepen/ verlost my/ ende ick sal uwe getuygenissen onderhouden.

74 Ik heb somtijds het scheemrend mor-
genlicht Verrast/ om U mijn schreien te
doen

147 Ick ben de [morgen-] schemeringe voorgekomen/ ende hebbe geschrey ge-

doen hooren; 'k Heb op uw woord
gehoopt / en mijn gezicht / Eer nog
het uur der nachtwaak was geboo-
ren / Den slaap ontroofd / om naar
mijn' lust en pligt / De wijsheid van
uw reednen na te spooren.

75 Hoor / HEER / mijn stem naar uw
goedgunstigheid / En geef mij naar uw
rechten kracht en leven. Zij naadren mij /
wier list mijn' val bereidt; Zij zijn in 't
kwaad / in 't listig kwaad bedreeven /
En wijken van uw wet / zoo wijd verleid /
Terwijl zij zich aan boosheid overgeeven.

76 Maar / HEER / Gij zijt nabij / Gij
ziet mij aan; De waarheid is aan uw
geboôn verbonden; Ik wist van ouds
reeds uit uw woord en daên / Dat al /
wat Gij getuigd hebt / ongeschonden
En vlekkeloos voor eeuwig zal bestaan /

Psalm 119.

maeckt: op uw woort hebbe ick gehoopt.
148 Mijne oogen komen de [nacht-] waken te vooren / om uwe reden te betrachten.

149 Hoort mijne stemme nae uwe goedertierenheyt: o HEERE / maeckt my levendigh nae uw recht.
150 Die quade practijcken najagen / genaken [my]: sy wijcken verre van uwe wet.

151 [Maer] gy HEERE zijt nachy: ende alle uwe geboden zijn waerheyt.

152 Van oudts hebbe ick geweten van uwe getuygenissen / dat gyse in eeuwigheid gegrondet hebt.

Psalm 119.

Gevestigd op onwankelbaare gronden.

Resch.

20. RESCH.

153 Ziet mijne ellende aen / ende helpt mij uyt: want uwe wet en hebbe ick niet vergeten.

77 Zie mijn ellend' / o HEER! en help uw' knecht; Want uwe wet is in mijn hart geschreeven. Ai! twist Gij zelf mijn twistzaak naar uw recht; Verlos mij / sterk met nieuwen moed mijn leven / Naar 't godlijk woord / mij gunstig toegezegd / En mij ten troost / in angst en druk gegeeven.

154 Twist mijne twistsake / ende verlost mij: maeckt mij levendigh / nae uwe toesegginge.

155 Het heyl is verre van de godtloose / want sij en soecken uwe insettingen niet.

78 Het heil is ver van 't goddeloos geslacht; Dat / gansch verbreemd van deugd en reine zeden / Den inhoud van uw wetten niet betracht. O HEER! hoe veel zijn uw barmhartigheden! Ai! beur mij op / vernieuw mijn levenskracht / Naar 't godlijk recht / verhoor toch mijn gebeden.

156 HEERE / uwe barmhertigheden zijn vele: maeckt mij levendigh nae uwe rechten.

157 Mijne vervolgers ende mijne wederpartijders zijn vele / [maer]

79 't Getal van mijn vervolgers is zeer groot / Van hun / die mij als weêrpartij-

tijders haaten : Maar 'k wijk van uw
getuignis in geen' nood. Ik heb gezien/
hoe zij/ die U vergaten/ Trouwloosheid
doen; Gij weet/ hoe 't mij verdroot/
Als ik hen zag uw heilig woord verlaten.

80 Ai! zie/ o HEER! dat ik uw wet
bemin; Uw gunst hernieuw' mijn leven
en mijn krachten. Uw godlijk woord is
waarheid van 't begin; Uw recht heeft
nooit verandering te wachten; Dies
houd ik dat met een' verblijden zin; Leer
door uw' Geest mij dat gestaâg betrachten.

21. SCHIN.

81 Toen vorsten mij verbolgden zonder
reên/ Vreesd' ik uw woord/ met die uw
heil beminden. Ik ben verblijd om uw
goedgunstigheên/ Die meer en meer mij
aan uw' dienst verbinden; 'k Vind groo-
ter vreugd in uw belofte' alleen/ Dan hij/

Psalm 119.

van uwe getuygenissen en wijcke ick niet.

158 Ick hebbe gesien de gene die trouwloosllick handelen/ ende 't verdroot my datse uw woort niet en onderhielden.

159 Siet aen/ dat ick uwe bevelen lief hebbe: o HEERE/ maeckt my levendigh nae uwe goedertierenheyt.

160 Het begin uwes woorts is waerheyt/ ende in der eeuwigheyt is al 't recht uwer gerechtigheyt.

Schin.

161 De Vorsten hebben my vervolgt sonder oorsake: maer mijn herte heeft gevreest voor uw woort.

162 Ick ben vrolick over uwe toesegginge/ als eener die eenen grooten buyt vindt.

Psalm 119.

die ooit een' grooten buit mogt vinden.

163 Ick hate de valsheyt / ende hebb'er eenen grouwel van: [maer] uwe wet hebbe ick lief.

82 Ik haat bedrog en valsheid van gemoed / 'k Heb in mijn hart een' grouwel van die zonden: 'k Bemin uw wet / die mijne ziel behoedt.

164 Ick love u sevenmael 's daegs / over de rechten uwer gerechtigheyt.

Ik loof / o HEER! aan uwen dienst verbonden / U zevenmaal des daags / om al het goed En 't recht / in uw gerechtigheid gevonden.

165 Die uwe wet beminnen / hebben grooten vrede / ende sy en hebben geenen aenstoot.

83 Wat vreê heeft elk / die uwe wet bemint! Zij zullen aan geen' hinderpaal zich stooten.

166 O HEERE / ick hope op uw heyl / ende doe uwe geboden.

Ik / HEER / die al mijn blijdschap in U vind / Hoop op uw heil met al uw gunstgenooten: 'k Doe uw geboôn oprecht en welgezind; Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdrooten.

167 Mijne ziele onderhoudt uwe getuygenissen / ende ick hebbse seer lief:

168 Ick onderhoude uwe bevelen / ende uwe getuygenissen:

84 Mijn ziel bewaart uw trouw getuigenis; Dat heb ik lief / ook doe ik uw bevelen. Uw woord kan mij / offschoon ik alles miss' / Door zijnen smaak / en hart

hart en zinnen streelen. Gij weet mijn'
weg/ en hoe mijn wandel is; 'k Wil niets
daarvan voor U/ mijn God/ verheelen.

want alle mij-ne wegen zijn voor u.

22. THAU.

Thau.

85 O HEER! sla toch op mijn geschrei
uw oog; Wil naar uw woord mijn' geest
verstandig maaken: Zie gunstig op mij
neder van omhoog; Laat mijn gebed voor
uwen troon genaaken; Red/ daar mij
't leed zoo diep ter neder boog/ Red mij
naar uw' beloft'/ en richt mijn zaaken.

169 O HEERE / laet mijn geschrey voor uw aenschijn genaken : maeckt my verstandigh nae uw woort.

170 Laet mijn smeecken voor uw aenschijn komen / reddet my nae uwe toesegginge.

86 Dan vloeit mijn mond steeds over
van uw eer/ Gelijk een bron zich uit-
stort op de velden. Wanneer ik door uw'
Geest uw wetten leer/ Dan zal mijn
tong uw redenen vermelden; Want uw
geboôn zijn waarlijk recht/ o Heer! Gij
zult de vlijt van die U zoekt vergelden.

171 Mijne lippen sullen [uwen] lof overvloedelick uytstorten / als gy my uwe insettingen sult geleert hebben.

172 Mijne tonge sal sprake houden van uwe reden / want alle uwe geboden zijn rechtveerdigheyt.

87 Kom mij te hulp; mijn ziel/ die U
ver-

173 Laet uwe hant my te hulpe komen want

Psalm 119.

ick hebbe uwe bevelen verkoren.

174 O HEERE / ick verlange nae uw heyl / ende uwe wet is al mijne vermakinge.

verbeidt / Heeft uw bevel met lust en
liefd' ontvangen. Ik haak / o HEER!
naar 't heil / mij toegezeid; Bestier in
gunst naar uwe wet mijn gangen; Al mijn
vermaak stel ik / met rijp beleid / In uw
gebod / dat is mijn hoogst verlangen.

175 Laet mijne ziele leven / ende sy sal u loven: ende laet uwe rechten my helpen.

176 Ick hebbe gedwaelt als een verloren schaep: soeckt uwen knecht / want uwe geboden en hebbe ick niet vergeten.

88 Gun leven aan mijn ziel / dan looft mijn
mond Uw trouwe hulp: stier mij in rech-
te spooren: Gelijk een schaap heb ik ge-
dwaald in 't rond / Dat / onbedacht / zijn
herder heeft verlooren. Ai! zoek uw
knecht / schoon hij uw wetten schond; Want
hij volhardt naar uw geboôn te hooren.

Psalm 120.

De CXX. Psalm.

1 Een Liedt Hammaaloth. Ick hebbe tot den HEERE geroepen in mijne benauwtheyt / ende hy heeft my verhoort.

2 O HEERE / reddet mijne ziele van de valsche

'k Riep tot den Oorsprong aller din-
gen / Tot God / in mijn bekommerin-
gen / En Hij verhoorde mijn gebeden /
Naar zijne goedertierenheden. O HEER!
doe mij den strik ontslippen Der vein-
zerij

zerij en valsche lippen; Behoed
mij voor de bitse tong/ Die mij
met leugentaal besprong.

lippe: van de bedriegelicke tonge.

2 Wat voordeel zal 't bedrog u baaren/
Vermetel rot van lasteraaren? Wat
voordeel zal u in dit leven Uw bitse tong/
uw boosheid geeven? Gij haalt op u/
o leugenspreekers! De pijlen eenes sterken
wreekers/ En een' jeneverkoolengloed/
Waardoor Gij haast verbranden moet.

3 Wat sal u de bedriegelicke tonge geven? of wat salse u toevoegen?

4 Scherpe pijlen eenes machtigen: mitsgaders gloeyende jeneverkolen

3 Wee mij! die rust en hulp moet derven/
In Mesech als een vreemdling zwerven/
En steeds in Kedars tenten woonen/
Bij menschen/ die mij bitter hoonen.
Ik heb reeds lang mij opgehouden/
Bij hen/ die nooit op God betrouwden;
Bij hen/ die/ tot mijn bitterst wee/
Een' afschrik hebben van den vreê.

5 O wee my/ dat ick een vreemdelingh ben [in] Mesech: dat ick in de tenten Kedars woone.

6 Mijne ziele heeft lange gewoont by de gene die den vrede haten.

4 Ik zoek den vreê steeds aan te kweeken;

7 Ick ben vreedsaem:

Maar

Psalm 120.

maer als ick spreke / sy zijn aen d'oorloge.

Maar kan er naauwelijks van spreeken /
Of 'k zie mijn reden afgebrooken /
En hen tot woed' en krijg ontstooken.

Psalm 121.

De CXXI. Psalm.

1 Een Liedt Hammaaloth. Ick heffe mijne oogen op / nae de bergen / van waer mijne hulpe komen sal.
2 Mijne hulpe is van den HEERE / die hemel ende aerde gemaeckt heeft.

'k Sla d'oogen naar 't gebergte heen /
Vanwaar ik dag en nacht Des Hoogsten bijstand wacht. Mijn hulp is van den HEER alleen / Die hemel / zee en aarde Eerst schiep / en sints bewaarde.

3 Hy en sal uwen voet niet laten wanckelen: uw bewaerder en sal niet sluymeren.
4 Siet / de bewaerder Israëls en sal niet sluymeren noch slapen.

2 Hij is / al treft u 't felst verdriet /
Uw wachter / die uw' voet Voor wankelen behoedt: Hij / Isrels Wachter / sluimert niet; Geen kwaad zal u genaaken; De HEER zal u bewaaken.

5 De HEERE is uw bewaerder / de HEERE is uwe schaduwe / aen uwe rechterhant.
6 De sonne en sal u 's daegs niet steken / noch de mane des nachts.

3 Zijn wacht / waarop men hoopen mag /
Zal / daar zij u bedekt / En u ter schaduw strekt / De maan bij nacht / de zon bij dag / In koud' en gloed verminderen / Opdat zij u niet hinderen.

4 De

Psalm 121.

4 De HEER zal u steeds gadeslaan/ Op-
dat Hij in gevaar Uw ziel voor ramp
bewaar': De HEER/ 't zij g'in of uit
moogt gaan/ En waar g'u heen moogt
spoeden/ Zal eeuwig u behoeden.

7 De HEERE sal u bewaren van alle quaet: uwe ziele sal hy bewaren:

8 De HEERE sal uwen uytgangh ende uwen ingangh bewaren/ van nu aen tot in der eeuwigheyt.

De CXXII. Psalm.

Psalm 122.

'k Ben verblijd/ wanneer men mij
Godvruchtig opwekt: zie wij staan
Gereed/ om naar Gods huis te gaan;
Kom/ ga met ons/ en doe als wij.
Jerusalem/ dat ik bemin/ Wij tree-
den uwe poorten in; Daar staan/
o Godstad! onze voeten. Jerusalem
is wel gebouwd/ Wel saamgevoegd;
wie haar beschouwt/ Zal haar voor
's Bouwheers kunstwerk groeten.

1 Een Liedt Hammaaloth/ van David. Ick verblijde my in de gene die tot my seggen: Wy sullen in 't huys des HEEREN gaen:

2 Onse voeten zijn staende in uwe poorten/ o Jerusalem.

3 Jerusalem is gebouwt/ als eene stadt/ die wel t'samengevoegt is.

2 De stammen/ naar Gods naam ge-
noemd/ Gaan derwaards op/ daar elk
zich buigt Naar d'ark/ die van Gods
gunst

4 Waer henen de stammen opgaen/ de stammen des HEEREN/ [tot] het getuygenisse Israëls/

Psalm 122.

gunst getuigt; Daar elk zijn' naam be-
lijdt en roemt: Want d'achtbre zetel
van 't gericht Is daar voor Davids
huis gesticht; De rechterstoelen staan
daar binnen. Bidt / met een algemee-
ne stem / Om vrede voor Jeruzalem:
Het ga hun wel / die u beminnen!

3 Dat vreed' / en aangenaame rust / En
milde zegen u verblij'; Dat welvaart in
uw vesting zij / In uw paleizen vreugd
en lust. Om vriend en broedren spreek
ik nu: De vrede zij en blijv' in u; Nooit
moet haar nijd of twist verkloeken:
Om 's HEEREN huis / in u gebouwd /
Daar onze God zijn wooning houdt /
Zal ik het goede voor u zoeken.

om den name des HEEREN te dancken.
5 Want daer zijn de stoelen des gerichts gesett / de stoelen des huyses Davids.

6 Biddet om de vrede van Jerusalem: wel moetense varen die u beminnen.

7 Vrede zy in uwe vestinge / welvaren in uwe paleysen.

8 Om mijner broederen / ende mijner vrienden wille / sal ick nu spreken / Vrede zy in u.

9 Om des huyses des HEEREN onses Godts wille / sal ick het goede voor u soecken.

Psalm 123.

De CXXIII. Psalm.

Ik hef tot U / die in den hemel zit /
Mijn oogen op en bid; Gelijk een
knecht

1 Een Liedt Hammaaloth. Ick heffe mijne oogen op tot u die in de hemelen sitt.

knecht ziet op de hand zijns heeren / Om nooddruft te begeeren / En 't oog der maagd is op haar vrouw geslagen / Om hulp of gunst te vraagen ; Zoo slaan wij 't oog op onzen HEER / tot Hij Ook ons genadig zij.

Psalm 123.

2 Ziet / gelijck de oogen der knechten zijn op de hant harer heeren ; gelijck de oogen der dienstmaegt zijn op de hant harer vrouwe : alsoo zijn onse oogen op den HEERE onsen Godt / tot dat hy ons genadig zij.

2 Geef ons genaê / geef ons genaê / o HEER! En red ons tot uw eer. Wij zijn reeds moê van al de schampre woorden / Die wij van smaaders hoorden ; Ons treurig hart is moê van al het spotten / En 't hoonend samenrotten Der hovaardij / die needrigen veracht / En weelderig belacht.

3 Zijt ons genadigh / o HEERE / zijt ons genadigh : want wy zijn der verachtinge veel te sadt.

4 Onse ziele is veel te sadt des spots der weeldigen / der verachtinge der hoovaerdigen.

DE CXXIV. PSALM.

Psalm 124.

Dat Israël nu zegge / blij van geest : Indien de HEER / die bij ons is geweest ; Indien de HEER / die ons heeft bijgestaan / Toen 's vijands heir en aan=

1 Een Liedt Hammaaloth / van David. Ten ware de HEERE / die by ons geweest is / segge nu Israël :

2 Ten ware de HEERE / die by ons ge=

Psalm 124. weest is / als de menschen tegens ons opstonden :

aanval werd gevreesd / Niet had ge-
red / wij waren lang vergaan.

3 Doe souden sy ons levendigh verslonden hebben / als haer toorn tegen ons ontstack.

2 Dan hadden zij ons levendig vernield ;
Hun heete toorn had ons gewis ont-
zield ; Bedolven in een' diepen jam-
mervloed : Dan had een stroom / dien
niemand tegenhield / Ons gansch ver-
smoord / had God het niet verhoed.

4 Doe souden ons de wateren overloopen hebben: een stroom soude over onse ziele gegaen hebben.

5 Doe souden de stoute wateren over onse ziele gegaen zijn.

3 Dan had geen mensch naar onze klagt
gehoord ; Dan had een zee van rampen
ons versmoord. Geloofd zij dies de
HEER / die redt van 't graf / Die ons /
schoon wreed vervolgd van oord tot oord /
Tot eenen roof niet in hun tanden gaf.

6 De HEERE zy gelooft / die ons in hare tanden niet en heeft overgegeven tot eenen roof.

7 Onze ziele is ontkomen als een vogel / uyt den strick der vogelvangers / de strick is gebroken / ende wy zijn ontkomen.

8 Onse hulpe is in den name des HEEREN / die hemel en-

4 W' ontkwamen haast des vogelvan-
gers net / Den loozen strik / tot ons
bederf gezet ; De strik brak los / en
wij zijn vrij geraakt : De HEER is ons
tot hulp op ons gebed ; Die God /

die

die aard en hemel heeft gemaakt.

Psalm 124. de aerde gemaeckt heeft.

DE CXXV. PSALM.

Psalm 125.

Hij zal noch wanklen / noch bezwijken / Die op den HEER vertrouwt / En op zijn goedheid bouwt: Hij zal / als Sions berg / nooit wijken / Wiens grondslag door geen aardsch vermogen Ooit wordt bewoogen.

1 Een Liedt Hammaaloth. Die op den HEERE vertrouwen / zijn als de bergh Zions / [die] niet en wanckelt / [maer] blijft in eeuwigheyt.

2 Gelijk 't gebergt / dat hoog gereezen Om Salem ligt gespreid / Zoo is / in eeuwigheid / De HEER rondom hen / die Hem vreezen; Rondom zijn volk / 't welk Hij wil hoeden Voor tegenspoeden.

2 Rontom Jerusalem zijn bergen: alsoo is de HEERE rontom sijn volck / van nu aen tot in der eeuwigheyt.

3 Want hoe de boozen zich doen schroomen Door wreede heerschappij / Nog zal hun dwinglandij Niet rusten op het lot der vroomen / Opdat zij nooit / van 't recht geweeken / Zich zelven wreeken.

3 Want de scepter der godtloosheid en sal niet rusten op het lot der rechtveerdigen: op dat de rechtveerdige hare handen niet uyt en streeken tot onrecht.

4 Geef / HEER / den goeden uwen zegen;

4 HEERE / doet den goeden wel / ende den genen die oprecht zijn in hare herten.

Psalm 125.

5 Maer die haer neygen [tot] hare kromme wegen / die sal de HEERE wech doen gaen met de werckers der ongerechtigheyt: Vrede sal over Israël zijn.

gen; Doe wel aan 't vroom gemoed; Maar hem / die onrecht doet / En die zich neigt tot kromme wegen / Zal God verdoen; doch Israël leven En vrede geeven.

Psalm 126.

De CXXVI. Psalm.

1 Een Liedt Hammaaloth. Als de HEERE de gevangene Zions wederbracht / waren wy gelijck de gene die droomen.

2 Doe wert onse mont vervult met lacchen / ende onse tonge met gejuych; doe seyde men onder de Heydenen: De HEERE heeft groote dingen aen dese gedaen.

Wanneer de HEER / uit 's vijands magt / 't Gevangen Sion wederbragt / En dat verlostt' uit nood en pijn / Scheen 't ons een blijde droom te zijn: Wij lachten / juichten; onze tongen Verhieven 's Heeren naam en zongen. Toen hieven zelfs de heidnen aan: „De HEER heeft hun wat groots gedaan.”

3 De HEERE heeft groote dingen by ons gedaen / [dies] zijn wy verblijdt.

4 O HEERE / wendt onse gevanckenisse /

2 God heeft bij ons wat groots verricht; Hij zelf heeft onzen druk verligt; Hij heeft door wondren ons bevrijd: Dies juichen wij / en zijn verblijd. Breng / HEER / al uw gevangnen weder; Zie verder op uw erfvolk neder; Verkwikt het

het / als de watervloed / Die 't zuiderland herleeven doet.

3 Die hier bedrukt met traanen zaait / Zal juichen als hij vruchten maait; Die 't zaad draagt / dat men zaaien zal / Gaat weenend voort / en zaait het al; Maar hij zal / zonder ramp te schroomen / Eerlang met blijdschap wederkomen / En met gejuich / ter goeder uur / Zijn schooven draagen in de schuur.

Psalm 126. gelijck water-stroomen in 't zuyden.

5 Die met tranen zaeyen / sullen met gejuych maeyen.

6 Die het zaet draegt dat men zaeyen sal / gaet al gaende ende weenende: [maer] voorseker sal hy met gejuych wederkomen / dragende sijne schoven.

De CXXVII. Psalm. Stem 117.

Vergeefs op bouwen toegelegd; Vergeefs / om 't huis voltooid te zien / Gezwoegd / gezweet / o arbeidsliên! Zoo God zijn hulp aan 't werk ontzegd. Vergeefs / o wachters! is uw vlijt / Zoo God niet zelf de stad bevrijdt.

2 Vergeefs van 's morgens vroeg geslaafd Tot 's avonds / en het brood der smart

Psalm 127.

1 Een Liedt Hammaaloth / van Salomo. So de HEERE het huys niet en bouwt / te vergeefs arbeyden deselven bouwlieden daer aen: so de HEERE de stad niet en bewaert / te vergeefs waeckt de wachter.

2 't Is te vergeefs dat gylieden vroegh opstaet / late opblijft / etet broot der

Psalm 127.

smerten: 't is alsoo / dat hy 't sijnen beminden [als in] den slaep geeft.

smart Gegeeten / met een angstig hart;
Vergeefs den ganschen dag gedraafd:
God geeft het / hoe een ander schraap' /
Dien Hij bemint / als in den slaap.

3 Siet / de kinderen zijn een erfdeel des HEEREN: des buyckx vrucht is een belooninge.

3 Zoo gaat het elk / dien God bemint.
Wie kindren voortbrengt tot Gods eer /
Verkrijgt een erfdeel van den HEER:
Wie zich met kroost gezegend vindt /
Dat zich oprecht en dankbaar toont /
Ziet al zijn zorg naar wensch beloond.

4 Gelijck de pijlen zijn in de hant eenes helts: soodanigh zijn de sonen der jeugt.

4 Gelijk de pijlen in de hand Eens
sterken helds / die / fier en blij / Door
hunne kracht zijn weerpartij Doet
zwichten voor zijn' tegenstand; Zoo
zijn ook / tot der vaadren vreugd /
De braave zoonen hunner jeugd.

5 Welgeluckigh is de man / die sijnen pijlkoker met deselve gevult heeft:

5 Welzalig hij / die / als een held /
Deez' pijlen in zijn' koker gaêrt / En
zijne zoonen ziet gespaard. Zij zullen

len / schaamrood noch ontsteld / Het
hoofd den weêrpartijdren biên / En
in de poort voor hun niet vliên.

Psalm 127. sy en sullen niet beschaemt worden / als sy met de vyanden spreken sullen in de poorten.

De CXXVIII. Psalm.

Psalm 128.

U mag men zalig heeten / Dien
's HEEREN vrees beloort; Die / met
een goed geweeten / Steeds wandelt
naar zijn woord. Gij zult uw nood-
druft vinden Door d'arbeid van uw
hand: Wat g'u moogt onderwinden /
Komt / naar uw' wensch / tot stand.

1 Een Liedt Hammaaloth. Welgeluckfaligh is een yegelick die den HEERE vreest / die in sijne wegen wandelt.

2 Want gy sult eten den arbeyt uwer handen: welgeluckfaligh sult gy zijn / ende 't sal u wel gaen.

2 Uw echtvriendin zal bloeien / Gelijk
een wijnstok tiert / Die / vruchtrijk on-
der 't groeien / Uw' huismuur dekt en
siert. Niets zal uw welvaart stuiten:
Uw kroost zal blij en frisch / Als groen'
olijvenspruiten / Versieren uwen disch.

3 Uwe huysvrouwe sal wesen als een vruchtbaer wijnstock aen de zijden uwes huyses: uwe kinderen als olijfplanten rontom uwe tafel.

4 Siet / alsoo sal sekerlick die man gesegent worden / die den HEERE vreest.

3 Dit lot is u beschooren / Zoo gij /
met diep ontzag / Naar 's HEEREN

5 De HEERE sal u segenen uyt Zion / ende gy

Psalm 128.

sult het goede Jerusalems aenschouwen alle de dagen uwes levens.

wet blijft hooren. Voor u zal / dag aan dag / Het heil uit Sion vloeien: Gij zult / zoo lang gij leeft / Jerusalem zien vloeien / 't Welk God zijn' zegen geeft.

6 Ende gy sult uwe kints-kinderen sien: Vrede over Israël.

4 Blijft gij op Hem betrouwen / Dan zult gij / op uw beê / 't Kroost van uw kroost aanschouwen: In Israël zij vreê.

Psalm 129.

DE CXXIX. PSALM.

1 Een Liedt Hammaaloth. Sy hebben my dickwijls benauwt van mijner jeugt af / segge nu Israël:

2 Sy hebben my dickwijls van mijner jeugt af benauwt: even-wel en hebben sy my niet overmocht.

Men heeft mij fel benaauwd van jongs af aan / Zegg' Isrel nu: men juichte / toen wij vielen; Men heeft mij reeds van jongs af leed gedaan; Geen overmagt kon m' echter ooit vernielen.

3 Ploegers hebben op mijnen rugge geploegt: sy hebben hare voren langh getogen.

2 Men heeft mijn' rug door ploegers diep geploegd; Die hebben wreed hun voren lang getoogen; En smert bij smert tot mijn verderf gevoegd / Voor 't ker-men doof / en wars van mededoogen.

4 De HEE-RE die recht-veerdigh is /

3 De HEER / die goed / doch ook recht-

vaardig is / Nieuw gunstig af der god-
deloozen touwen. Dat smaad hen treff' /
en dat hun aanslag miss'; Drijf hen
te rugg' / die Zion rampen brouwen.

4 Maak hen gelijk aan 't ligtverdor-
rend gras / Dat hier en ginds gezien
wordt op de daken; Dat / eer men 't
plukt' / alreê verwelkerd was / Ontbloot
van grond om wortels in te maaken.

5 Maak z' als dat gras / waarmeê de
maaier nooit / Wanneer hij gaêrt / de
nijvre hand zal vullen; Dat in den
oogst geen garvenbinders ooit / Bij een
gepakt / in d'armen draagen zullen.

6 Waarvan ook geen voorbijgaand wan-
delaar Ooit zeggen zal: God will' uw'
oogst vermeêren! Dat 's HEEREN gunst
zich met uw' arbeid paar'! Wij zege-
nen u in den naam des HEEREN.

Psalm 129. heeft de touwen der goddeloosen afgehouwen.
5 Laetse beschaemt ende achterwaerts gedreven worden / alle die Zion haten.
6 Laetse worden als gras op de daken / 't welck verdorret / eer men het uyttreckt:
7 Waermede de maeyer sijne hant niet en vult / noch de garvenbinder sijnen arm.
8 Noch die voorbygaen niet en seggen / De segen des HEEREN zy by u: wy segenen ulieden in den name des HEEREN.

Psalm 130.

De CXXX. Psalm.

1 Een Liedt Hammaaloth. Uyt de diepten roepe ick tot u/ o HEERE.

Uit diepten van ellenden/ Roep
ik/ met mond en hart/ Tot U/ die
heil kunt zenden; O Heer! aan-
schouw mijn smart; Wil naar mijn
smeekstem hooren; Merk op mijn jam-
merklagt; Verleen mij gunstig' ooren/
Daar 'k in mijn' druk versmacht.

2 Heere/ hoort nae mijne stemme: laet uwe ooren opmerckende zijn op de stemme mijner smeeckingen.

3 So gy/ HEERE/ de ongerechtigheden gade slaet: Heere/ wie sal bestaen?

2 Zoo Gij in 't recht wilt treeden/
O Heer! en gadeslaan Onz' ongerech-
tigheden; Ach! wie zal dan bestaan?
Maar neen/ daar is vergeeving Altijd
bij U geweest; Dies wordt Gij/ Heer/
met beeving/ Recht kinderlijk gevreesd.

4 Maer by u is vergevinge/ op dat gy gevreest wort.

5 Ick verwachte den HEERE/ mijne ziele verwacht: ende ick hope op sijn woort.

3 Ik blijf den Heer verwachten; Mijn
ziel wacht ongestoord; Ik hoop/ in al
mijn klagten/ Op zijn onfeilbaar woord.
Mijn ziel/ vol angst en zorgen/ Wacht
sterker op den Heer/ Dan wachters op den
mor-

6 Mijne ziele [wacht] op den Heere/ meer dan de wachters op den morgen:

morgen; Den morgen. Ach! wanneer?

4 Hoopt op den HEER/ gij vroomen:
Is Israël in nood/ Er zal verlossing
komen; Zijn goedheid is zeer groot:
Hij maakt/ op hun gebeden/ Gansch
Israël eens vrij Van ongerechtighe-
den: Zoo doe Hij ook aan mij!

Psalm 130. de wachters op den morgen.

7 Israël hope op den HEERE/ want by den HEERE is goedertierenheyt/ ende by hem is veel verlossinge.

8 Ende hy sal Israël verlossen van alle sijne ongerechtigheden.

DE CXXXI. PSALM. Stem 100.

Mijn hart verheft zich niet/ o HEER!
Mijn oogen zijn niet hoog; 'k verkeer/
Ik wandel niet in 't geen te groot/
Te vreemd is voor uw' gunstgenoot.

2 Heb ik mijn ziel niet stil gezet/
En mij verloochend naar uw wet/
Gelijk het pasgespeende kind Zich
stil bij zijne moeder vindt.

3 Mijn ziel/ die naar den vrede haakt/
En 't morrend ongenoegen wraakt/
Is in mij als een kind gespeend/ En

Psalm 131

1 Een Liedt Hammaaloth/ van David. O HEERE/ mijn herte en is niet verheven/ noch mijne oogen en zijn niet hooge: ook en hebbe ick niet gewandelt in [dingen] my te groot/ ende te wonderlick.

2 So ick mijne ziele niet en hebbe gesett ende stille gehouden/ gelijck een gespeent kint by sijne moeder! mijne ziele is als een gespeent kint in my.

Psalm 131.

heeft zich met uw' wil vereend.

3 Israël hope op den HEERE/ van nu aen tot in der eeuwigheyt.

4 Dat Isrel op den HEER vertrouw'/
Zijn hoop op Gods ontferming bouw'/
En stil berust' in zijn beleid/ Van
nu tot in all' eeuwigheid.

Psalm 132.

De CXXXII. Psalm.

1 Een Liedt Hammaaloth. O HEERE/ gedenckt aen David/ aen al sijn lijden;

2 Dat hy den HEERE gesworen heeft: den Machtigen Jacobs gelofte gedaen heeft/ [seggende,]

3 So ick in de tente mijnes huyses ingae/ so ick op de koetse van mijn bedde klimme!

4 So ick mijnen oogen slaep geve/ mijnen oogleden sluymeringe!

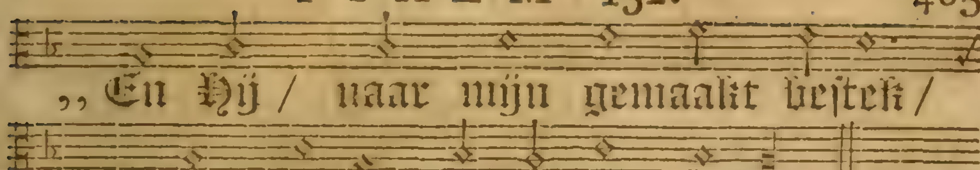
5 Tot dat ick voor den HEERE eene plaetse gevonden sal hebben: woningen voor

Gedenk aan David/ aan zijn leed;
Gedenk den duurgezwooren eed/ Dien
hij/ o HEER! U plegtig deed; Dien
eed/ waarmeê zijn hart en mond Aan
Jakobs God zich dus verbond.

2 ,, Zoo ik in mijne wooning treê/
,, Of klimm' op mijne legersteê;
,, Zoo ik ter nachtrust gaa in vreê;
,, Zoo ik de sluimring zelfs gehêng'/
,, Tot dat ik dezen eed volbreng':

3 ,, Tot ik een rustplaats voor den
,, HEER Gevonden hebb' ter zijner
,, eer/ Daar Jakobs Magtige verkeer'/

,, En

„En Hij / naar mijn gemaakt bestek /

Psalm 132. den Machtigen Jacobs.

„Zijn vaste wooningen betrekt'."

4 Zie / 't blij gerucht der ark liep voort / En werd in Efrata gehoord: Wij vonden haar in Jaärs oord; In 't boschrijk veld van Kiriath / Dat God dus ver verkooren had.

6 Siet / wy hebben van haer gehoort / in Ephrata: wy hebbense gevonden in de velden van Jaär.

5 Wij zullen in zijn wooning gaan; Ons buigen / daar zijn troon zal staan / En bidden voor zijn voetbank aan. Sta op tot uwe rust / o HEER! Met d'arke van uw sterkt' en eer.

7 Wy sullen in sijne wooningen ingaen: wy sullen ons nederbuygen voor den voetbanck sijner voeten.

8 Staet op / HEERE / tot uwe ruste: Gy / ende de Arke uwer sterckte.

6 Bekleed / o hoogste Majesteit! Uw priesters met gerechtigheid; Uw gunstvolk juich' / door U geleid; Versmaad hem / dien Gij zalven liet / Om uwen knecht / om David / niet.

9 Dat uwe Priesters bekleedt worden met gerechtigheyt: ende dat uwe gunstgenooten juychen.

10 En weert het aengesichte uwes gesalfden niet af / om Davids uwes knechts wille.

PAUZE.

7 Tot staaving van de waarheid / deed

11 De HEERE

Psalm 132.

heeft David de waerheyt gesworen / waer van hy niet wijcken en sal: [seggende,] Van de vrucht uwes buyckx sal ick op uwen throon setten.

De HEER / die van geen wanklen
weet / Aan David eenen duuren eed.
„Ik zal / dus sprak Hij / uwen Zoon
„Eens zetten op uw' glorietroon.

12 Andien uwe sonen mijn verbont sullen houden / ende mijne getuygenissen die ick haer leeren sal: so sullen oock hare sonen tot in eeuwigheyt op uwen throon sitten.

8 „Houdt uw geslacht mijn heilverbond /
„En 't vast getuignis van mijn' mond /
„Dat ik hen leer ten allen stond /
„Dan is hun 't rijksbestuur bereid /
„Op uwen troon / in eeuwigheid."

13 Want de HEERE heeft Zion verkoren / hy heeft het begeert tot sijne woonplaetse / [seggende,]
14 Dit is mijne ruste tot in eeuwigheyt: hier sal ick woonen / want ick hebbese begeert.

9 Want Sion is van God begeerd /
't Wordt met zijn wooning hoog ver-
eerd: „Hier / sprak Hij die het al be-
„heert / Hier zal ik woonen naar mijn'
„lust; Hier is in eeuwigheid mijn rust.

15 Ick sal haren kost rijckelick segenen: hare noordruftige sal ick met broot versadigen.

16 Ende hare Priesters sal ick met heyl bekleeden /

10 „'k Zal Sions / 'k zal der ar-
„men spijz' / Hier zegnen op de
„ruimste wijz'; Hier zal ik / mij-
„nen naam ten prijs' / De prie-
„sters met mijn heil bekleên /

„En

En 't volk doen juichen wel te vreên.

11 ,, Daar zal ik David, door mijn
,, kracht, Een hoorn van rijkdom,
,, eer en magt Doen rijzen uit zijn na-
,, geslacht. 'k Heb mijn' gezalfden knecht
,, een licht, Een helder lampe toegericht.

12 ,, Wat vijand tegen hem zich kant',
,, Mijn hand, mijn onweêrstaan-
,, bre hand Zal hem bekleên met
,, schaamt' en schand': Maar eeu-
,, wig bloeit de glorieskroon Op 't
,, hoofd van Davids grooten Zoon."

Psalm 132. ende hare gunstgenooten sullen seer juychen.
17 Daer sal ick David eenen hoorn doen uyt-spruyten. Ick hebbe mijnen gesalfden een lampe toegericht.

18 Ick sal sijne vyanden met schaemte bekleeden: Maer op hem sal sijne kroone bloeyen.

DE CXXXIII. PSALM.

Ai ziet! hoe goed, hoe lieflijk is 't, dat zoonen Van 't zelfde huis, als broeders, samenwoonen, Daar 't liefdevuur niet wordt verdoofd; 't Is als de zalf op 's Hoogepriesters hoofd, De zalf, waarmeê hij is aan God gewijd, Die

Psalm 133.
1 Een Liedt Hammaaloth, van David. Siet hoe goet ende hoe lieflijk is het, dat broeders oock t'samen woonen.

2 't Is gelijck de kostelicke olie op het hooft, nederdalende op den baert,

Psalm 133.

den baert Aarons: die nederdaelt tot op den zoom sijner kleederen.

door haar' reuk het hart verblijdt.

2 Die liefdegeur moet elk tot liefde
noopen / Als d'olie / die / van Arons
hoofd gedroopen / Zijn' baard en klee-
derzoom doortrekt; Z'is als de dauw /
die Hermons kruin bedekt / Die Sions
top met vruchtbaar vocht besproeit /
En op zijn bergen nedervloeit.

3 't Is gelijck de dauw Hermons / [ende] die nederdaelt op de bergen Zions: want de HEERE gebiedt aldaer den segen / [ende] 't leven tot in der eeuwigheyt.

3 Waar liefde woont / gebiedt de
HEER den zegen; Daar woont Hij
zelf / daar wordt zijn heil verkree-
gen / En 't leven tot in eeuwigheid.

De CXXXIV. Psalm.

Psalm 134.

1 Een Liedt Hammaaloth. Siet / looft den HEERE / alle gy knechten des HEEREN: gy die alle nachte in 't huys des HEEREN staet.

Looft / looft nu aller heeren HEER /
Gij / zijne knechten / geeft Hem eer;
Gij / die des nachts zijn huis bewaakt /
En voor zijn' dienst in ijver blaakt.

2 Heft uwe handen op [nae] 't heyligdom:

2 Heft uwe handen naar omhoog;
Slaat naar het heiligdom uw oog /
En

Psalm 134.

En kniel eerbiedig voor Hem neêr;
Looft / looft nu aller heeren HEER.
3 Dat 's HEEREN zegen op u daal';
Zijn gunst uit Sion u bestraal': Hij
schiep 't heelal / zijn' naam ter eer.
Looft / looft dan aller heeren HEER.

ende looft den HEERE.

3 De HEERE segene u uyt Zion: hy die den hemel ende d'aerde gemaeckt heeft.

DE CXXXV. PSALM.

Psalm 135.

Prijst den naam van uwen God /
's HEEREN knechten / hier vergaêrd;
Prijst zijn' naam en wijs gebod /
Daar g' in 't voorhof staat geschaard /
En uw ampt bekleedt met eer In
het huis van onzen HEER.
2 God is goed: looft Hem te saam
Met gezang en snaarenspel; Prijst zijn'
lieffelijken naam: Want de HEER
heeft Israël Zich ten eigendom ge-
schikt; Jakob door zijn heil verkwikt.
3 God is groot: ik weet / dat Hij

1 Halelu-Jah. Prijst den name des HEEREN/ prijst [hem] gy knechten des HEEREN.

2 Die gy staet in 't huys des HEEREN/ in de voorhoven des huyses onses Godts.

3 Looft den HEERE/ want de HEERE is goet: psalmsingt sijnen name: want hy is lieflick.

4 Want de HEERE heeft sich Jacob verkoren: Israël tot sijn eygendom.

5 Want ick weet' dat de

Psalm 135.
HEERE groot is: ende dat onse Heere boven alle goden is.
6 Al wat den HEERE behaegt / doet hy / in de hemelen / ende op d'aerde / in de zeen / ende alle afgronden.
7 Hy doet dampen opklimmen van het eynde der aerde; Hy maeckt de blicksemen met den regen: Hy brengt den wint uyt sijne schatkameren voort.
8 Die d'eerstgeborene van Egypten sloegh / van den mensche aen tot het vee toe.
9 Hy sondt teeckenen ende wonderen in 't midden van u / o Egypten: tegen Pharao / ende tegen alle sijne knechten.
10 Die vele volcken sloegh: ende machtige koningen doodde:
11 Sihon den koningh der Amoriten / ende Og den koningh van Basan:

Hooger is dan alle goôn. Onze God
voert heerschappij. Hij beheerscht van
zijnen troon Hemel / afgrond / zee / en
aard. God is aller hulde waard.

4 't Eind der aard werpt dampen uit
Door Gods magt / die 't al volbrengt / En met 's donders schor geluid
Bliksemvuur en regen mengt:
God brengt winden / door een woord /
Uit zijn schatgewelven voort.

5 God / die vreeslijk is en groot /
Sloeg / zijn' heilgen naam ter eer / Alle
d'eerstgeboornen dood; Velde vee en
menschen neêr: Daar Hij teekenen van
zijn kracht Over gansch Egypten bragt.

6 Hij verbaasde Faroos hof; Sloeg
de volkeren alom; Wierp de koningen in 't stof: Sihon / Og /
en 't vorstendom Van den trotschen
Ka-

Kananiet / En den stouten Amoriet.

7 Israel kwam door 's Hoogsten hand

In 't bezit van hunnen staat: God gaf

hun gezegend land Tot een erf aan

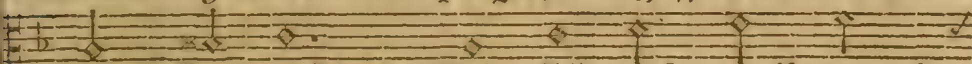

Jakobs zaad. HEER / uw naam en

majesteit Blijven tot in eeuwigheid.

PAUZE.

8 Van geslachte tot geslacht' Wordt /

naar onzen duuren pligt / By het volk uw

gunst herdacht / Wijl Gij zelf / o HEER!

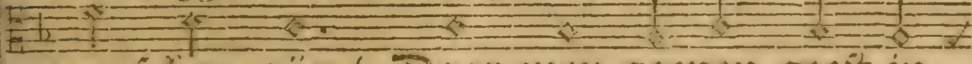

hen richt / En aan hun / schoon diep

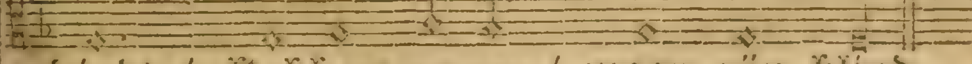

in schuld / Met berouw gedenken zult.

9 D' afgoôn van het heidendom / Goud of

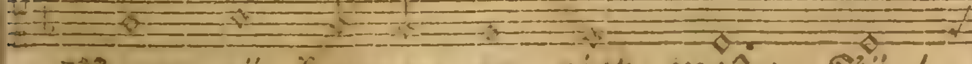

zilver / goôn in schijn / Hebben lippen /

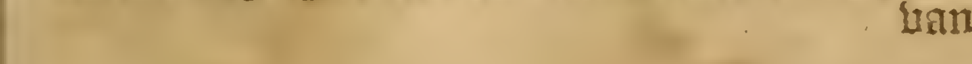

maar zijn stom: Zij / die 't werk van

menschen zijn / Daar men geenen geest in

vindt / Hebben oogen / maar zijn blind.

10 Ooren ziet men aan hun hoofd /

Maar zij hooren er niet meê: Zij /

van

Psalm 135.

ende alle de Koninckrijcken van Canaan.

12 Ende hy gaf haer lant ten erve / ten erve aen sijn volck Israel.

13 O HEERE / uw name is in eeuwigheyt; HEERE / uwe gedachtenisse is van geslachte tot geslachte.

14 Want de HEERE sal sijn volck richten / ende 't sal hem berouwen over sijne knechten.

15 De afgoden der Heydenen zijn silver ende gout: een werck van menschen handen:

16 Sy hebben eenen mont / maer en spreken niet: sy hebben oogen / maer en sien niet:

17 Ooren hebben sy / maer en hooren niet: oock en is 'er geen

Psalm 135.

adem in haren mont.

18 Dat diese maken / hen gelijck worden / [ende] al wie op haer vertrouwt.

19 Gy huys Israëls / lovet den HEERE: gy huys Aarons / lovet den HEERE.
20 Gy huys van Levi / lovet den HEERE: gy die den HEERE vreest / lovet den HEERE.

21 Geloofet zy de HEERE uyt Zion / die te Jerusalem woont / Hallelu-Jah.

van ademtocht beroofd/ zijn nog min-
der dan het vee: Die tot hen om hulp
genaakt Worde hun gelijk gemaakt.
11 Israëllers/ looft al t'saam Uwen
God/ den God der eer: Loof/ Aärons
huis/ zijn' naam: Huis van Levi/ loof
den HEER: Looft gij alle/ die Hem
vreest/ Looft Hem met verheugden geest.
12 Sion/ loof met dankbre stem God/
uw' HEER/ die eeuwig leeft/ En het
schoon Jerusalem Door zijn wooning
luister geeft: Loof Hem voor uw heil-
rijk lot; Loof al juichend uwen God!

Psalm 136.

DE CXXXVI. PSALM.

1 Lovet den HEERE / want hy is goet: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

Looft den HEER/ want Hij is
goed: Looft Hem met een blij ge-
moed; Want zijn gunst/ alom ver-
spreid/ Zal bestaan in eeuwigheid.

2 Lovet den Godt der go-

2 Looft den grooten God/ wiens
troon

troon Hooger rijst dan die der goôn;
Want zijn gunst / alom verspreid /
Zal bestaan in eeuwigheid.

3 Looft der heeren Opperheer;
Buigt u needrig voor hem neêr;
Want zijn gunst / alom verspreid /
Zal bestaan in eeuwigheid.

4 Looft Gods magt / die / onbe-
perkt / Gadelooze wondren werkt;
Want zijn gunst / alom verspreid /
Zal bestaan in eeuwigheid.

5 Looft Gods wijsheid: door zijn
woord Bracht Hij al de heemlen voort;
Want zijn gunst / alom verspreid /
Zal bestaan in eeuwigheid.

6 D'aard hief uit der waatren schoot
Zich omhoog / toen 't God gebood;
Want zijn gunst / alom verspreid /
Zal bestaan in eeuwigheid.

7 God

Psalm 136.

den: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

3 Lovet den Heere der heeren: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

4 Dien die alleen groote wonderen doet: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

5 Dien die de hemelen met verstant gemaeckt heeft: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

6 Dien die d'aerde op het water uytgespannen heeft: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

Psalm 136.

7 Dien die de groote lichten heeft gemaeckt: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

7 God schiep aan des hemels trans
Groote lichten, rijk van glans;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid.

8 De sonne tot heerschappye in den dagh: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

8 Aan de zon schonk Gods gezag
D'opperheerschappij bij dag;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid.

9 De mane ende sterren tot heerschappye in de nacht: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

9 Maan en sterren, min in pracht,
Schonk Hij heerschappij bij nacht;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid.

I. PAUZE.

10 Dien die de Egyptenaers geslagen heeft in hare eerstgeborene: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

10 Looft Hem, die Egyptens Staat
Sloeg in 't eerstgeboren zaad;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid.

11 Ende heeft Israël uyt het midden van hen uytgebracht:

11 Looft den Heer, wiens heerschappij
Isrel voerd' uit slavernij;
Want

Want zijn gunst / alom verspreid /
Zal bestaan in eeuwigheid.

12 Looft den Heer / wiens sterke
hand Isrel leidd' uit Faraos land;
Want zijn gunst / alom verspreid /
Zal bestaan in eeuwigheid.

13 Looft Hem / die het roode meir
Heeft verdeeld door Mozes heir;
Want zijn gunst / alom verspreid /
Zal bestaan in eeuwigheid.

14 Die / door dien verdeelden plas /
Israëls geleider was; Want zijn
gunst / alom verspreid / Zal be-
staan in eeuwigheid.

15 Die vorst Faraos legermagt
In de schelfzee t' onderbragt; Want
zijn gunst / alom verspreid / Zal
bestaan in eeuwigheid.

16 Die zijn volk / als bij de hand /
Leid-

Psalm 136.

want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

12 Met eene stercke hant / ende met eenen uytgestreckten arm: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

13 Dien / die de schelfzee in deelen deelde: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

14 Ende voerde Israël door 't midden van deselve: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

15 Hy heeft Pharao met sijn heyr gestort in de schelfzee: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

16 Die sijn volck door de

Psalm 136. woestijne geleydt heeft: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

Leidde door woestijn en zand;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid.

17 Die groote Koningen geslagen heeft: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

17 Die, tot weering van 't geweld, Koningen heeft neêrgeveld;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid.

18 Ende heeft heerlicke Koningen gedoodt: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

18 Die de vorsten, trotsch van moed,
Heeft doen smooren in hun bloed;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid.

2. PAUZE.

19 Sihon den Amoritischen Koningh: want sijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

19 Looft Hem, die den Amoriet
Van zijn' grootschen zetel stiet;
Want zijn gunst, alom verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid.

20 Ende Og den Koningh van Basan: want sijne goedertierenheyt is

20 Looft Hem, wiens geduchte magt Bazans Koning t'onderbragt;
Want zijn gunst, alom verspreid,

Zal

Zal beſtaan in eeuwigheid.

in der eeuwigheyt.

21 Die hun land / dat d'oogen
ſtreelt / Israël heeft toegedeeld;
Want zijn gunſt / alom verſpreid /
Zal beſtaan in eeuwigheid.

21 Ende heeft haer lant ten erve gegeven: want ſijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

21 Looft Hem / nu die erfenis
Naar zijn woord bevestigd is;
Want zijn gunſt / alom verſpreid /
Zal beſtaan in eeuwigheid.

22 Ten erve ſijnen knecht Israël: want ſijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

23 Die in onzen laagen ſtand
Ons genadig bood de hand;
Want zijn gunſt / alom verſpreid /
Zal beſtaan in eeuwigheid.

23 Die aen ons gedacht heeft in onſe nederigheyt: want ſijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

24 Die ons / onder 't leed gebukt /
Heeft uit 's vijands magt gerukt;
Want zijn gunſt / alom verſpreid /
Zal beſtaan in eeuwigheid.

24 Ende hy heeft ons onſen tegenpartijders ontrukt: want ſijne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

25 Looft Hem / looft Hem / al wat leeft /
Die al 't vleeſch zijn voedſel geeft;

25 Die allen vleeſche ſpijſe geeft:

Want

Psalm 136.

want syne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

Want zijn gunst / alom verspreid /
Zal bestaan in eeuwigheid.

26 Lovet den Godt des hemels: want syne goedertierenheyt is in der eeuwigheyt.

26 Geeft den God des hemels eer; Lof zij aller schepslen Heer';
Want zijn gunst / alom verspreid /
Zal bestaan in eeuwigheid.

Psalm 137.

De CXXXVII. Psalm.

1 Aen de rivieren van Babel / daer; saten wy / oock weenden wy / als wy gedachten aen Zion.

2 Wy hebben onse harpen gehangen aen de wilgen die daer inne zijn.

Wij zaten neêr / wij weenden langs de zoomen Van Babylons wijduitgebreide stroomen; Elk stortte daar zijn bittre jammerklagt / Als hij met smert aan 't heilig Sion dacht; Elk / wars van vreugd en vrolijke gezangen / Liet daar zijn harp aan sombre wilgen hangen.

3 Als aldaer die ons gevangen hielden / de woorden eenes liedts van ons begeerden / ende sy die ons over hoop geworpen hadden / vreugt: [seggende,] Singt ons [een] van de liederen Zions.

2 De vijand dorst / bij al ons leed / ons tergen / 't Gevangen volk / in zijne jammren / vergen / Dat elk zijn hart / schoon overstelpt / bedwong / En een gezang uit Sions liedren zong.

Hoe

Hoe zou / zeid' elk / ons / die in ram-
pen zwoegen / In 't vreemd geweest
een lied des HEEREN voegen?

3 Jerusalem! dat / zoo ik u vergeete /
Mijn rechtehand niet van zich zelve
weete: Dat mijne tong aan mijn gehe-
melt kleev' / Indien ik u niet steeds mijn
achting geev'; Zoo ramp of leed mijn
hart van Sion scheure / En ik Gods
Stad mijn hoogste vreugd niet keure.

4 Gedenk / o HEER! gedenk aan
d' Edomieten / Aan Salems dag /
toen wij ons land verlieten; Dien
bittren dag / zoo vol van grievend
leed; Gedenk aan hun / die zoo ont-
aart en wreed Nog zeiden / toen z' ons
zagen overvallen: „Ontbloot / ont-
„bloot ten grondslag toe hun wallen."

5 O Babylon! wij zien eerlang u
straf-

Psalm 137

4 [Wy seyden,] Hoe souden wy een liedt des HEEREN singen in een vreemt lant?

5 Indien ick u vergete / o Jerusalem so vergete mijne rechterhant [haer selfs].

6 Mijne tonge klevе aen mijn gehemelte / so ick aen u niet en gedencke / so ick Jerusalem niet en verheffe boven het hoogste mijner blijtschap.

7 HEERE: gedenckt aen de kinderen Edoms / aen den dagh Jerusalems / die daer seyden / Ontblootse / ontblootse / tot haer fondament toe.

8 O dochter Babels /

Psalm 137.

die verwoest sult worden / welgeluckigh sal hy zijn / die u uwe misdaet vergelden sal / die gy aen ons misdaen hebt.

9 Welgeluckigh sal hy zijn / die uwe kinderkens grijpen / ende aen de steenrotze verpletteren sal.

straffen; Gelukkig hij / die u zal loon
verschaffen / Die u vergeldt al wat
g'ons hebt misdaan. Gelukkig hij /
die u ter neêr zal slaan / Uw kinderkens
zal grijpen / o gij trotschen! En wreedelijk
verplettren aan de rotsen.

DE CXXXVIII. PSALM.

Psalm 138.

1 [Een Psalm] Davids. Ick sal u loven met mijn geheel herte: in de tegenwoordigheyt der goden sal ick u psalm-singen.

2 Ick sal my nederbuygen nae het paleys uwer heyligheyt / ende ick sal uwen name loven / om uwe goedertierenheyt / ende om uwe waerheyt: want gy hebt van wegen uwen gantschen name uw woort groot gemaeckt.

3 Ten dage [als] ick riep / so hebt gy my verhoort: Gy hebt my versterckt [met] kracht in mijne ziele.

'k Zal met mijn gansche hart uw
eer Vermelden / Heer / U dank bewijzen:
'k Zal U in 't midden van de goôn /
Op hoogen toon / Met psalmen prijzen.
Ik zal mij buigen / op uw' eisch /
Naar uw paleis / Het hof der hoven /
En om uw gunst en waarheid saam /
Uw' grooten naam Eerbiedig looven.

2 Door al uw deugden aangespoord /
Hebt Gij uw woord En trouw verheven.
Gij hebt mijn ziel / op haar gebed /
Verhoord / gered / Haar kracht gegeven.

ven. Al 's aardrijks vorſten zullen /
HEER / Uw' lof en eer Alom doen hoo-
ren; Wanneer de rede van uw' mond /
Op 't weereldrond / Hun klinkt in d'ooren.

3 Dan zingen zij / in God verblijd / Aan
Hem gewijd / Van 's HEEREN wegen:
Want groot is 's HEEREN heerlijkheid /
Zijn Majeſteit Ten top geſteegen;
Hij ſlaat toch / ſchoon oneindig hoog /
Op hen het oog / Die needrig knie-len;
Maar ziet van ver met gramſchap aan
Den ijdlen waan Der trotſche zielen.

4 Als ik / omringd door tegenſpoed /
Bezwijken moet / Schenkt Gij mij le-
ven: Is 't / dat mijns vijands gramſchap
brandt / Uw rechtehand Zal redding
geeven. De HEER is zoo getrouw als
ſterk; Hij zal zijn werk Voor mij volen-
den: Verlaat niet wat uw hand begon /

O Le-

4 Alle Koningen der aerde ſullen u / o HEERE / loven / wanneer ſy gehoort ſullen hebben de redenen uwes monts.

5 Ende ſy ſullen ſingen van de wegen des HEEREN / want de heerlickheyt des HEEREN is groot.

6 Want de HEERE is hooge / nochtans ſiet hy den nederigen aen / ende den verhevenen kent hy van verre.

7 Als ick wandele in het midden der benauwtheyt / maeckt gy my levendigh / uwe hant ſtreckt gy uyt tegen den toorn mijner vyanden / ende uwe rechterhant behoudt my.

8 De HEERE ſal 't voor my voleynden; uwe goedertierenheyt / HEERE / is in eeuwigheyt: en laet niet

Psalm 138. waren de wercken uwer handen.

O Levensbron! Wil bijstand zenden.

Psalm 139.

DE CXXXIX. PSALM. Stem 30.

1 Een Psalm Davids / voor den Opperſangmeeſter. HEERE / gy doorgrondt / ende kent my.
2 Gy weet mijn ſitten / ende mijn opſtaen: Gy verſtaet van verre mijn gedachte.

Niets is / o Oppermajeſteit! Bedekt voor uw alweetendheid. Gij kent
me; Gij doorgrondt mijn daên. Gij
weet mijn zitten en mijn ſtaan.
Wat ik beraad' / of wil betrachten /
Gij kent van verre mijn gedachten.

3 Gy omringt mijn gaen / ende mijn liggen: ende gy zijt alle mijne wegen gewent.

2 G'omringt mijn gaan en liggen /
Gij / O Heer! zijt altoos nevens mij.
Uw onbepaalde weetenſchap Kent mijnen weg van ſtap tot ſtap: Geen

4 Als 'er [nogh] geen woort op mijne tonge en is / ſiet / HEERE / gy weet het alles.

woord is nog mijn tong ontgleeden /
Of Gij / Gij weet alreeds mijn reden.

5 Gy beſett my van achteren ende van vooren: ende gy ſett uwe hant op my.

3 Gij hebt van achtren mij bezet;
Vooruit wordt mij de vlugt belet:
Ik word bepaald door uwe hand.
Hoe zou ik met mijn zwak verſtand

6 De kenniſſe is my te wonderbaer: ſy is hooge /

Naar uwe wondre kennis ſtreeven?

Z' is

'T is mij te groot / te hoog verheven.

4 Waar zou ik uwen Geest ontvliên?
Waar zou m' / o Heer! uw oog niet zien?
Al voer ik op naar 's hemels trans /
Daar zijt Gij / daar vertoont G' uw' glans.
Al daald' ik zelfs ter helle neder /
Daar vond ik ook uw aanschijn weder.

5 Al nam ik van den dageraad De vleugelen des lichts te baat: Al waar' aan 't uiterste der zee De plaats van mijne legerstee / Daar zoud' ook uwe hand mij leiden / Uw rechtehand niet van mij scheiden.

6 Indien ik zeg: „de donkerheid
„Bedekt mij voor uw majesteit;"
Dan is de nacht een helder licht /
Dat mij ontdekt aan uw gezicht:
Voor U / o Heer! is 't aaklig duister
Den dag gelijk in glans en luister.

7 Gij hebt mijn gansch gestel doorgrond /

Psalm 139. ick en kan daer niet by.

7 Waer soude ick henen gaen voor uwen Geest? ende waer soude ick henen vlieden voor uw aengesichte?
8 So ick opvoere ten hemel / gy zijt daer: of bedde ick my in de helle / siet gy zijt [daer].

9 Name ick vleugelen des dageraets: woonde ick aen 't uiterste der zee;

10 Oock daer soude uwe hant my geleyden: ende uwe rechterhant soude my houden.
11 Indien ick seyde / De duysternisse sal my immers bedecken: dan is de nacht een licht om my.
12 Oock en verduystert de duysternisse voor u niet: maer de nacht licht als de dagh: de duysternisse is / als het licht.

13 Want gy besitt mijne nieren:

Psalm 139.

Gy hebt my in mijnes moeders buyck bedeckt.
14 Ick lobe u / om dat ick op eene heel vreeslicke wijse wonderbaerlick gemaeckt ben / wonderlick zijn uwe wercken! oock weet het mijne ziele seer wel.

Zelfs voor mijn' eersten levensstond.
Ik ben verbaazend voortgebragt. Op 't
nagaan van uw wondre magt / Sla ik
verrukt het oog naar boven: 'k Zal
U / mijn' Schepper / altoos looven.

PAUZE.

15 Mijn gebeente en was voor u niet verholen / als ick in 't verborgene gemaeckt ben / [ende] als een borduersel gewrocht ben / in de nederste deelen der aerde.

8 Mijn ziel bepeinst uw wonderdaên /
Die al 't begrip te boven gaan. Uw
oog heeft mijn gebeent' verzeld / Toen
ik / verborgen / saamgesteld Als een
borduursel / lag verschoolen: Van mij
was niets voor U verhoolen.

16 Uwe oogen hebben mijne ongeformeerden klomp gesien / ende alle dese dingen waren in uw boeck geschreven / de dagen alsse geformeert souden worden / doe nogh geen van dien en was.

9 Gij hebt / wijl niets uw oog weêr-
houdt / Mijn ongevormden klomp be-
schouwd; Ja / Gij / wiens wijsheid nim-
mer faalt / Hadt mijn' geboortestond be-
paald. Eer iets van mij begon te lee-
ven / Was alles in uw boek geschreeven.

17 Daeromme / hoe kostelick zijn

10 Hoe dierbaar zijn m' uw wonderdaên!

Zij

Zij zijn onmooglijk na te gaan. Hoe
menigvuldig zijn z' / o Heer! Zou ik
die tellen? 'k Zou veeleer 't Getal
der korlen zands bepaalen. Uw won-
dren zijn niet af te maalen.

11 Wanneer ik in den nacht ontwaak /
Ben ik bij U / mijn zielvermaak.
O God! laat door uw groote magt
De boozen worden omgebragt; Doe /
doe hen voor uw' arm bezwijken.
Gij / bloedvergieters / gij moet wijken.

12 Stel hunnen hoogmoed perk en paal;
Zij hoonen U door ſnoode taal;
Z'ontzien zich niet U t'allen ſtond'
Te laſteren met hart en mond: Daar
zij / ten ſpot van uw vermogen / All'
uwer haatren trots verhoogen.

13 Zou 'k hen niet haaten in mijn hart /
Wier ſnoode haat uw goedheid tart?

Pſalm 139.
my / o Godt / uwe gedach- ten! hoe machtigh vele zijn hare ſom- men!
18 Soude ickſe tellen? haerder is meer / als des zants: worde ick wacker / ſo ben ick nogh by u.

19 O Godt / dat gy den godtlooſen ombragt! en- de gy mannen des bloets / wijckt van my:

20 Die van u ſchendelick ſpreken / [en- de] uwe vy- anden ydelick verheffen.

21 Soude ick niet haten / HEERE / die u haten?

Psalm 139.

ende verdrietet hebben in de gene die tegen u opstaen?
22 Ick hatese met volkomenen haet / tot vyanden zijnse my.

Zou ik hen / die U weêrstand biên /
Niet met verdrietig' oogen zien? 'k Zal
hen altijd volkomen haaten / Die
trotschlijk uwen dienst verlaaten.

23 Doorgrondt my / o Godt / ende kent mijn herte: beproeft my / ende kent mijne gedachten.
24 Ende siet of by my een schadelicke wegh zy: ende leydt my op den eeuwigen wegh.

14 Doorgrond m' / en ken mijn hart /
o Heer! Is 't geen ik denk niet tot uw
eer? Beproef m' / en zie of mijn ge-
moed Iets kwaads / iets onbehoorlijks
voed'; En doe mij toch met vaste
schreden Den weg ter zaligheid betreeden.

Psalm 140.

DE CXL. PSALM.

1 Een Psalm Davids / voor den Oppersangmeester.
2 Reddet my / HEERE / van den quaden mensche: behoedt my voor den man alles gewelts:

O HEER! verlos mij uit de banden /
Waarin de booze mij bekneld; Be-
hoed mij voor des wreedaarts handen /
Voor dwinglandij en woest geweld.

3 Die veel quaets in 't herte dencken: alle dage t'samenkomen om te oorlogen.

2 Red mij van hun / die kwaad beden-
ken / Die daaglijks samen zich beraên /
Om mij door 't oorlogszwaard te kren-
ken / En t'eenemaal ter neêr te slaan.

3 Hun

3 Hun tongen scherpen zij als slangen;
Zij smeeden valsheid en bedrog:
Zij passen loos op mijne gangen/
Met monden vol van adderspog.

4 Sy scherpen hare tonge/ als een slange: heet adderbergift is onder hare lippen/ Sela!

4 Bescherm mij voor de goddeloozen/
O HEER! o Richter van 't heelal!
Verlos mij van 't geweld der boozen/
Die niets bedoelen dan mijn val.

5 Bewaert my/ HEERE/ van de handen des godtloosen; behoedt my van den man alles gewelts: [van die] die mijne voeten dencken wech te stooten.

5 De trotschen/ nijdig om mijn' zegen/
Belaagen mij met koord en net;
Zij hebben heimlijk op de wegen
Voor mij een' valstrik uitgezet.

6 De hoovaerdige hebben my eenen strick verborgen/ ende koorden; sy hebben een net uytgespreydt aen de zijde des wegs: valstricken hebbense my geset/ Sela!

6 Ik dacht in mijn verdriet te smooren;
Dies riep ik: HEER/ Gij zijt mijn God;
Neem mijne smeekingen ter ooren;
Verzacht in 't eind mijn droevig lot.

7 Ick hebbe tot den HEERE geseyt/ Gy zijt mijn Godt: neemt ter oore/ o HEERE/ de stemme mijner smeekingen.

PAUZE.

7 O HEER/ mijn rotssteen/ mijne sterkte!
Gij hebt mij steeds tot heil verstrekt/

8 HEERE Heere/ stercke mijnes heyls/

Psalm 140.

gy hebt mijn hooft bedeckt ten dage der wapeninge.

En in den strijd / daar 't elk bemerkte /
Mijn hoofd / als met een schild / bedekt.

9 En geeft / HEERE / de begeerten des godtloosen niet: en bevoordert sijn quaet voorneemen niet: sy souden haer verheffen / Sela!

8 Laat nooit des boozen wensch gelukken / Maar stuit hem / eer zijn hand
mij treff'; Verhinder zijne gruwelstukken / Opdat hij zich niet trotsch verheff'.

10 Aengaende 't Hooft der gener die my omringen: de overlast harer lippen overdeckese.

9 Doe tot vergelding / Heer der heeren /
Op mijner haatren moedig hoofd
Den smaad der lippen wederkeeren /
Die mij van al mijn eer beroofd.

11 Vyerige kolen moeten op haer geschuddet worden: hy doese vallen in 't vyer / in diepe kuylen / datse niet weder op en staen.

10 Schud / daar zij dus mijn' roem verkorten / Schud vuurge koolen op hen
uit; Laat hen in 't vuur / in kuilen storten; Geef hen aan 't naare graf ten buit.

12 Een man van [quade] tonge en sal op der aerde niet bevestigt worden: een boos man des gewelts / dien sal men jagen / tot dat hy geheel verdreven is.

11 Een lasteraar / een leugensprееker
Zal nooit op aard bevestigd zijn.
Men jaag' een' twist- en onrustkweeker /
Totdat hij uit elks oog verdwijn'.

13 Ick weet' dat de HEERE de rechtsake des elen-

12 Ik weet / dat God / getrouw in 't
rich-

richten/ Des armen rechtzaak/ daar hij schreit/ Hoe valsch hem d'ontrouw moog' betigten/ Beslissen zal naar billijkheid.

Psalm 140. digen / [ende] het recht der nooddruftigen sal uytvoeren.

13 De vroomen zullen U verhoogen/ Gezegend door uw milde hand. D'oprechten zullen voor uw oogen Steeds bloeien in gewenschten stand.

14 Gewisse-lick de recht-veerdige sul-len uwen na-me loven: de oprechte sul-len voor uw aengesichte blijven.

DE CXLI. PSALM.

Psalm 141.

'k Riep/ HEER/ in angst tot U gebooden/ Ai! haast U tot mijn hulp/ en red; Hoor naar de stem van mijn gebed/ Daar ik U aanroep in mijn nooden.

1 Een Psalm Davids. HEERE/ ick roepe u aen/ haest u tot my: neemt mijne stemme ter ore/ als ick tot u roepe.

2 Mijn beê/ met opgeheven handen/ Klimm' voor uw heilig aangezicht/ Als reukwerk/ voor U toegericht; Als offers/ die des avonds branden.

2 Mijn gebedt worde gestelt als reuckwerck voor uw aengesichte: de opheffinge mijner handen / [als] het avont-offer.

3 Zet/ HEER/ een wacht voor mijne lippen: Behoed de deuren van mijn mond/ Opdat ik mij/ tot geenen stond/ Iets on-

3 HEERE, set een wacht voor mijnen mont: behoedt de deure mijner lippen.

Psalm 141.

onbedachtzaams laat' ontglippen.

4 En neygt mijn herte niet tot een quade sake/ om eenigen handel in godtloosheid te handelen/ met mannen die ongerechtigheyt wercken: ende dat ick niet en ete van hare leckernyen.

4 Neig nooit mijn hart tot kwaade zaa-
ken/ Om tot godloosheid mij te spoên/
Met mannen/ die verkeerdheên doen;
Laat mij hun lekkernij niet smaaken.

5 De rechtveerdige slae mij/ 't sal weldadigheyt zijn/ ende hy bestraffe mij/ 't sal olie des hoofts zijn/ het en sal mijn hooft niet breken: want nogh sal oock mijn gebedt [voor hen] zijn in hare tegenspoeden.

5 D'oprechte slaa mij zonder vreezen/
Ik reken zulks weldaadigheid; En
zijn bestraffing/ die niet vleit/ Zal
olie op mijn' schedel weezen.

PAUZE.

6 Dat slaan zal mij het hoofd niet breeken:
'k Zal/ door dat liefdelijk vermaakt/
Als een uit hun in rampspoed raakt/
Te vuurger om zijn redding smeeken.

6 Hare Richters zijn aen de zijde der steenrotze vrygelaten geweest/ ende hebben gehoort mijne redenen/ datse aengenaem waren.

7 'k Heb hunne richters vrij gelaaten;
De rots getuigt: elk heeft gehoord/
Hoe aangenaam mijn vriendlijk woord
Was ingericht tot die mij haaten.

7 Onse beenderen zijn ver-

8 Men heeft ons wreed van een gereeten/

ten/ Verstrooid als beenders aan het graf/
Als iets/ daar niemand acht op gaf/
Gekloofd/ verdeeld/ en weggesmeeten.
9 Doch op U zien mijn schreiend' oogen;
Op U betrouw ik in 't verdriet;
Verlaat/ ontbloot mijn ziel toch niet/
O HEER! o eeuwig Albermogen!
10 Bewaar mij voor 't geweld der strik-
ken/ Die tot mijn' val mij zijn gelegd/
Door hun/ die/ wars van 't heilig recht/
Het booze doen all' oogenblikken.
11 Dat/ die godloos zijn/ siddrend
vreezen/ Elk hunner in zijn garen
vall'; Tot dat ik/ onverhinderd/ zal
Voorbijgegaan en veilig weezen.

Psalm 141. strovt aen den mont des grafs/ gelijck of yemant op der aerde [yet] gekloofd ende verdeylt hadde.

8 Doch op u zijn mijne oogen/ HEERE Heere: op u betrouwe ick/ en ontbloot mijne ziele niet.

9 Bewaert my voor 't gewelt des stricks [dien] sy my geleyt hebben: ende [vóór] de valstricken der werckers der ongerechtigheyt.

10 Dat de godtloose/ elck in sijn garen vallen/ t'samen tot dat ick sal zijn voorbygegaen.

De CXLII. Psalm. Stem 100.

Ik Riep tot den HEER met luider stem;
Ik smeekt' en riep vol angst tot Hem.
'k Heb/ voor zijn aangezicht/ mijn klagt

Psalm 142. 1 Een Onderwijsinge Davids/ een Gebedt als hy in de spelonck was.
2 Ick riep met mijn stemme tot den HEE-

Psalm 142.

RE / ick smeeckte tot den HEERE met mijne stemme.
3 Ick stortte mijn klachte uyt voor sijn aengesichte: ick gaf te kennen voor sijn aengesichte mijne benauwtheyt.

In mijn benaauwdheid voortgebragt.

2 Als mij geen hulp / of uitkomst bleek;
Wanneer mijn geest in mij bezweek /
En overstelpt was door ellend' / Hebt
Gij / o Heer! mijn pad gekend.

4 Als mijn geest in my overstelpt was / so hebt gy mijn padt gekent: Sy hebben my eenen strick verborgen op den wegh dien ick gaen soude.

3 Zij hebben / vol arglistigheid / Een'
strik op mijnen weg gespreid: 'k Zag
uit / in nood / ter rechtehand / Maar
vond noch vriend / noch onderstand.

5 Ick sagh uyt ter rechterhant / ende siet so en was daer niemant die my kende / daer en was geen ontvlieden voor my: niemant sorgde voor mijne ziele.

4 'k Wou vluchten / maar kon nergens
heen / Zoo dat mijn dood voorhanden
scheen / En alle hoop mij gansch ontviel /
Daar niemand zorgde voor mijn ziel.

6 Tot u riep ick / o HEERE: ick seyde / Gy zijt mijn toevlucht / mijn deel in 't lant der levendigen.

5 Ik riep tot U / ik zeid': o HEER!
Gij zijt mijn toevlugt / sterkt' en eer;
Gij zijt / zoo lang ik leef / mijn deel /
Mijn God / wien ik mij aanbeveel.

7 Let op mijn geschrey / want ick ben seer uytgeteert / reddet my van mijne vervolgers /

6 Hoor mijn geschrei; 'k ben uitge-
teerd / Door mijn vervolgers overheerd:
Ai!

Ai! help en red mij uit den nood/
Want hunne magt is mij te groot.
7 Voer mij uit mijn gevangenis/
Tot roem uws naams/ die heerlijk is:
Dat mij 't rechtvaardig volk omring'/
En vrolijk van uw weldaên zing'.

Psalm 142.
want sy zijn machtiger dan ick.
8 Voert mijne ziele uyt de gevanckenisse/ om uwen name te loven: de rechtveerdige sullen my omringen/ wanneer gy wel by my sult gedaen hebben.

De CXLIII. Psalm.

O Heer! wil mijn gebeden hooren; Neig tot mijn smeeken gunstig' ooren: Verhoor m'/ o Oppermajesteit! Om uwe trouw/ aan mij gezwooren: Verhoor m' om uw gerechtigheid.

Psalm 143.
1 Een Psalm Davids. O HEERE/ hoort mijn gebedt/ neygt de ooren tot mijne smeeckingen: verhoort my nae uwe waerheyt/ nae uwe gerechtigheyt.

2 Wil uwen knecht/ door schuld verslagen/ O Heer! niet voor uw vierschaar daagen: Want niemand zal in dat gericht/ Daar zelfs zijn hart hem aan moet klaagen/ Rechtvaardig zijn voor uw gezicht.

2 Ende en gaet niet in 't gerichte met uwen knecht: want niemant die leeft sal voor uw aengesichte rechtveerdigh zijn.

3 Ik zie mijn ziel vervolgd door snooden: Ik zie/ voor 's vijands haat gevlooden/

3 Want de vyant vervolgt mijne ziele/

Pſalm 143

hy vertreedt mijn leven ter aerde / hy legt my in duyſterniſſen / als de gene die over lange doot zijn.

Mijn leven in het ſtof vertreên; Ik
lig / helaas! gelijk de dooden / Om
ringd van naare duiſterheên.

4 Daerom wort mijn geeſt overſtelpt in my / mijn herte is verbaeſt in 't midden van my.

4 Dit overſtelpt mijn' geeſt met rouwe:
Als ik mijn deerlijk lot beſchouwe /
Bezwijkt mijn afgefolterd hart. Gij
weet / dat ik op U betrouwe / Al-
goede God! genees mijn ſmart.

5 Ick gedencke aen de dagen van ouds / ick overlegge alle uwe daden: ick ſpreke by my ſelven van de wercken uwer handen.

5 Ik denk / in 't midden der gevaa-
ren / Nog aan uw gunſt van vroeger
jaaren; Ik tracht uw werken na te
gaan. O God! wie kan U evenaaren?
Hoe heerlijk zijn uw wonderdaên!

6 Ick breyde mijne handen uyt tot u: mijne ziele is voor u / als een dorſtigh lant / Sela!

6 Ik hef mijn handen naar den hoogen:
Mijn ziel is voor uw alziend' oogen /
Gelijk een dor / een dorſtig land / Dat
ſedert lang ligt uit te droogen / Ver-
kwijnend' in dien doodſchen ſtand.

PAU-

PAUZE.

7 HEER / doe mij spoedig adem haa-
len; Wil mijn' bezweeken geest bestraa-
len; Verberg m' uw vriendlijk aanschijn
niet: Ik zal eerlang ten grave daalen /
Indien Ge mij geen' bijstand biedt.

7 Verhoort my haestelick HEERE / mijn geest bezwijckt; en verbergt uw aengesichte niet van my: want ick soude gelijck worden den genen die in den kuyl dalen.

8 Laat mij uw dierb're goedheid prijzen /
Wanneer ik 't morgenlicht zie rijzen:
'k Betrouw op U in mijn ellend'. Wil
mij het waare heilspoor wijzen; Mijn
ziel heeft zich tot U gewend.

8 Doet my uwe goedertierenheyt in den morgenstont hooren / want ick betrouwe op u: maeckt my bekent den wegh dien ick te gaen hebbe / want ick heffe mijne ziele tot u op.

9 O HEER / mijn toevlugt! hoor mij
klaagen; Verlos mij uit des vijands laa-
gen; Red mij van hun / die mij ver-
treên: Ik schuil / in mijn benaauwde
dagen / Bij U / mijn God / bij U alleen.

9 Reddet my / HEERE / van mijne vyanden: by u schuyle ick.

10 Leer mij / o God van zaligheden!
Mijn leven in uw' dienst besteeden;
Gij zijt mijn God / vat Gij mijn hand:
Uw

10 Leert my uw welbehagen doen / want gy zijt mijn Godt:

Psalm 143.

Uw goede Geest geleyde my in een effen lant.

Uw goede Geest bestier' mijn schreden /
En leid' mij in een effen land.

11 O HEERE / maeckt my levendigh / om uwes naems wille: voert mijne ziele uyt de benauwtheyt / om uwe gerechtigheyt.

11 Laat uwe gunst mij niet begeeven;
Schenk mij / om uwes naams wil /
leven: Laat mijne ziel / die tot U
schreit / Van haar benaauwdheid zijn
ontheven; Red mij om uw gerechtigheid.

12 Ende roeyt mijne vyanden uyt / om uwe goedertierenheyt / ende brengtse omme / alle die mijne ziele beangstigen: want ick ben uw knecht.

12 Laat nooit mijns vijands wensch ge-
lukken; Roei z'allen uit / die mij doen
bukken / Om uwe gunst / mij toegezegd:
Verdelg hen / die mijn ziel verdrukken;
Want ik / o Heer! ik ben uw knecht.

Psalm 144.

De CXLIV. Psalm. Stem 18.

1 [Een Psalm] Davids. Gesegent zy de HEERE mijn rotzsteen / die mijne handen onderwijst ten strijde: mijne vingeren ten oorloge:
2 Mijne goedertierenheyt / ende mijne burgt / mijn hoogh vertreck / ende mijn bevrijder voor my;

Gezegend zij de HEER / die t'allen
tijde Mijn rotssteen is / mijn handen
leert ten strijde / En tot den krijg mijn
vingers toebereidt: Mijn hooge burg /
mijn goedertierenheid; Die mij bevrijdt;
mijn schild / op wiens vermogen Ik
vast

vast vertrouw; wiens arm mij wil ver-
hoogen; Die heerschappij en roem
en sterkte geeft / En die mijn volk
mij onderworpen heeft.

2 Wat is de mensch? wat is in hem te
prijzen? Dat Gij / o HEER! hem gun-
sten wilt bewijzen: Dat Gij hem kent?
wat is des menschen kind / Dat Gij het
acht / en zoo getrouw bemint? Hij mag
den naam van ijdelheid wel draagen:
Zijn tijd is kort / en al zijn levensda-
gen / Hoe groot / hoe sterk hij op
deez' aarde zij / Gaan snel / gelijk
een schaduwe / voorbij.

3 Daal neder; neig / in gramschap fel
ontstooken / Uw heemlen; raak de ber-
gen dat zij rooken / En bliksem / HEER /
uw bliksems op den grond; Verstrooi
hen; zend uw pijlen uit in 't rond;

Ver

Psalm 144. mijn schilt / ende op wien ick my betrouwe: die mijn volck my onderwerpt.

3 O HEERE / wat is de mensche / dat gy hem kent? het kint des menschen / dat gy het achtet?

4 De mensche is de ydelheyt gelijck: sijne dagen zijn als een voorbygaende schaduwe.

5 Neygt uwe hemelen / HEERE / ende daelt neder: raeckt de bergen aen / datse roocken.

6 Blicksemt blicksem: ende verstroytse: sendt uwe pijlen uyt / ende verdoetse.

Psalm 144.

7 Steeckt uwe handen van der hooghte uyt: ontset my / ende ruckt my uyt de groote wateren / uyt de hant der vreemden:

Verniel hen: steek uw handen uit den hoogen; Ontzet mij / toon uw goddlijk albermogen / En ruk mij uit een zee van ramp en nood; Der vreemden hand dreigt mij een' wissen dood.

8 Welcker mont leugen spreeckt: ende hare rechterhant is eene rechterhant der valsheyt.

4 Hun mond is vol van lastren / en van liegen; Hun rechtehand bevlekt zich met bedriegen. Ik heilig U / na al mijn zielverdriet / Getrouwe God / een nieuw en vrolijk lied: Ook zal mijn luit en harp van U niet zwijgen / Die koningen de zege doet verkrijgen / Die uwen knecht / die David gunstig redt / En door uw' arm van 't booze zwaard ontzet.

9 O Godt / ick sal u een nieuw liedt singen: met de luyte / [ende] het tiensnarigh instrument / sal ick u psalmsingen:
10 Gy die den Koningen overwinninge geeft / die sijnen knecht David ontsett van den boosen sweerde:

PAUZE.

11 Ontset my ende redt my van de hant der vreemden / welcker mont leugen spreeckt: ende hare rechterhant is eene rechterhant der valsheyt.

5 Ontzet mij / red mij uit der vreemden handen / Wier leugenmond mij wreevlig aan durft randen: Hun rechtehand wordt door de list bestierd / Daar z' aan 't be-

Psalm 144.

bedrog den ruimen teugel viert.
Zoo zullen zich / als planten / onze
zoonen / In hunne jeugd / reeds groot
en sterk vertoonen; De dochters zijn /
als steenen / naar den eisch Gehou-
wen / op de hoeken eens paleis.

12 Op dat onse sonen zijn als planten / welcke groot gewozden zijn in hare jeugt: onse dochters als hoeckstee-nen / uytgehouwen nae de gelijckenisse van een paleys.

6 Zoo word' in 't land de handel ruim
gedreeven / En voorraad steeds na
voorraad uitgedreeven; Zoo blijk' uw
gunst / die 't vee in overvloed / Bij
duizend / ja tienduizend werpen doet.
Ons runderbee zij sterk en wel gelaa-
den; Geen uitval of geen inbreuk moog'
ons schaaden; Dat geen gekrijsch de
rust der stad verstoor' / Noch iemand
daar van boozen oproer hoor'.

13 Dat onse winckelen vol zijnde / den eenen voorraet na den anderen uytgeven: dat onse kudden by duysenden werpen / [ja] by tien duysenden op onse hoeven vermenigvuldigen.

14 Dat onse ossen welgeladen zijn: dat geen inbreucke / noch geen uytval / noch gekrijsch en zy op onse straten

7 Welzalig is het volk / dat / dus ge-
zegend / Dit heuglijk lot door 's He-
mels gunst bejegent; Welzalig is het
volk /

15 Welgelucksaligh is het volck / dien 't alsoo gaet: welgelucksaligh is het volck /

Psalm 144. ... wiens Godt de HEERE is.

volk / dat / bij 't genot Van overvloed / den HEER heeft tot zijn' God!

Psalm 145.

DE CXLV. PSALM.

O God! mijn God! Gij aller vorsten Heer / Ik zing / verheugd / uw' grooten naam ter eer. Ik zal den roem van uwe majesteit Verhoogen tot in d'eindlooz' eeuwigheid. 'k Zal dag aan dag U eer en dank bewijzen. De HEER is groot; al 't schepsel moet hem prijzen: Zijn grootheid streeft het klockst begrip te boven. Laat elk geslacht zijn werk en almagt looven.

2 Ik zal / o Heer! dien ik mijn' koning noem / Den luister van uw majesteit en roem Verbreiden / en uw wonderlijke daên Met diep ontzag aandachtig gadeslaan. Elks juichend hart zal uw geducht vermogen / De groote kracht

1 Een Lofsangh Davids. Aleph. O mijn Godt/ gy Koningh / ick sal u verhoogen: ende uwen name loven in eeuwigheyt ende altoos.

2 Beth. T'allen dage sal ick u loven: ende uwen name prijsen in eeuwigheyt ende altoos.

3 Gimel. De HEERE is groot / ende seer te prijsen: ende sijne grootheyt is ondoorgrondelick.

4 Daleth. Geslachte aen geslachte sal uwe wercken roemen: ende sy sullen uwe mogentheden verkondigen.

5 He. Ick sal uytspreken de heerlickheyt der eere uwer majesteyt: ende uwe wonderlicke daden.

6 Vau. Ende sy sullen vermelden de kracht uwer vreeslicker [daden]:

kracht van uwen arm verhoogen: Ik
zal mijn stem met aller lofzang paaren/
En overal uw grootheid openbaaren.

3 Zij zullen / uit de volheid van 't ge-
moed / Gedachtig aan den milden over-
vloed Van uwe gunst / die roemen bij
elkeen / En juichen van al uw gerech-
tigheên. De HEER is goed en vriend-
lijk en weldaadig / Barmhartig / mild /
langmoedig en genadig: Hij doet zijn
gunst aan allen klaar bemerken: Zijn
goedheid is verspreid op al zijn werken.

PAUZE.

4 Al wat Gij wrocht / zal juichen tot
uw eer: Uw gunstvolk zal verblijd U
zeegnen / HEER / En roemen van uw
koningrijk / uw magt / Uw heerlijkheid
en goddelijke kracht; Om / waar zich
't hart ooit voelt in leerzucht blaaken /

Uw

Psalm 145.
ende uwe grootheyt die sal ick vertellen.

7 Zain. Sy sullen de gedachtenisse der grootheyt uwer goetheyt overvloedelick uytstorten: ende sy sullen uwe gerechtigheyt met gejuych verkondigen.

8 Cheth. Genadigh ende barmhertigh is de HEERE / lanckmoedigh / ende groot van goedertierenheyt.
9 Teth. De HEERE is aen allen goet: ende sijne barmhertigheden zijn over alle sijne wercken.

10 Jod. Alle uwe wercken / HEERE / sullen u loven / ende uwe gunstgenooten sullen u segenen.

11 Caph. Sy sullen de heerlickheyt uwes koninckrijks vermelden / ende uwe mogentheyt sullen sy uytspreken.

Palm 145.

12 Lamed. Om des menschen kinderen bekent te maken sijne mogentheden: ende de eere der heerlickheyt sijnes koninckrijcks.

Uw heerlijkheid / uw magt bekend te
maaken / En d'eer uws rijks / zoo
groot / zoo hoog verheven / Voor aller
oor / den hoogsten roem te geeven.

13 Mem. Uw koninckrijcke is een koninckrijcke van alle eeuwen: ende uwe heerschappye is in allen geslachte ende geslachte.

5 Uw heerschappij verduurt zelfs d'eeu-
wigheid. Uw koningrijk is eindloos
uitgebreid. Gij ondersteunt hem / die

14 Samech. De HEERE ondersteunt alle die vallen: ende hy richt op alle gebogene.

voor 't onheil zwicht: Wie nederstort
wordt door U opgericht. 't Ziet al op

15 Ain. Aller oogen wachten op u: ende gy geeft hen hare spijse t'sijner tijt.

U; 't blijft alles op U wachten;
Gij sterkt door spijz' / ter rechter tijd /
hun krachten. G' ontsluit uw hand /

16 Pe. Gy doet uwe hant open / ende versadigt al wat daer leeft [nae uw] welbehagen.

ontfermend' en weldaadig / Opdat uw
gunst al wat er leeft verzadig'.

17 Tsade. De HEERE is rechtveerdigh in alle sijne wegen: ende goedertieren in alle sijne wercken.

6 De HEER is recht / in al zijn' weg
en werk; Zijn goedheid kent in 't gansch
heelal geen perk. Hij is nabij de ziel /

18 Koph. De HEERE is naeby allen die hem aenroepen: allen

die tot Hem zucht: Hij troost het hart /
dat schreiend tot hem vlugt; Dat onge-

geveinsd / in 't midden der ellenden /
Zich naar Gods troon met zijn gebeên
blijft wenden: Hij geeft den mensch
van allen/die hem vreezen; Hun bede
heeft Hij nimmer afgeweezen.

7 De HEER bewaart de ziel / die Hem
bemint; Maar Hij verdelgt dien Hij
godloos bevindt. Mijn blijde tong
zal roemen in den HEER / En alle
vleesch zal juichen tot Gods eer.

Psalm 145.

die hem aenroepen in der waerheyt.

19 Resch. Hy doet het welbehagen der gener die hem vreesen: ende hy hoort haer geroep / ende verlostse.

20 Schin. De HEERE bewaert alle de gene die hem lief hebben / maer hy verdelgt alle godtloose.

21 Thau. Mijn mont sal den prijs des HEEREN uytspreken: ende alle vleesch sal sijnen heyligen name loven in der eeuwigheyt ende altoos.

De CXLVI. Psalm.

Prijs den HEER met blijde galmen;
Gij / mijn ziel / hebt rijke stof; 'k Zal /
zoo lang ik leef / mijn psalmen
Vrolijk wijden aan zijn' lof: 'k Zal / zoo lang ik 't
licht geniet / Hem verhoogen in mijn lied.

2 Vest op prinsen geen betrouwen /
Daar men nimmer heil bij vindt:
Zoudt g'uw hoop op menschen bouwen?
Als

Psalm 146.

1 Halleluiah. O mijne ziele / prijst den HEERE.

2 Ick sal den HEERE prijsen in mijn leven: ick sal mijnen Godt psalmsingen terwijle ick nogh ben.

3 En vertrouwt niet op Prinsen / op 's menschen kint / by 't welcke geen heyl en is.

Psalm 146.

4 Sijn geest gaet uyt / hy keert wederom tot sijn aerde: te dien selven dage vergaen sijne aenslagen.

Als Gods hand hunn' geest ontbindt / Keeren zij tot d'aarde weêr / Storten met hunn' aanslag neêr.

5 Welgeluckfaligh is hy / die den Godt Jacobs tot sijne hulpe heeft: wiens verwachtinge op den HEERE sijnen Godt is.

3 Zalig hij / die / in dit leven / Jakobs God ter hulpe heeft! Hij / die / door den nood gedreeven / Zich tot Hem om troost begeeft; Die zijn hoop in 't hachlijkst lot Vestigt op den HEER / zijn' God!

6 Die den hemel ende d'aerde gemaeckt heeft / de zee ende al wat in deselve is: die trouwe houdt in der eeuwigheyt.

4 't Is de HEER / wiens almogen 't Groot heelal heeft voortgebragt; Die genadig uit den hoogen Ziet / wie op zijn' bijstand wacht / En aan elk / die Hem verbeidt / Trouwe houdt in eeuwigheid.

PAUZE.

7 Die den verdruckten recht doet / die den hongerigen broot geeft: de HEERE maeckt de gevangene los.

5 't Is de HEER / die 't recht der armen / Der verdrukten gelden doet; Die / uit liefderijk erbarmen / Hongerigen mildlijk voedt; Die gevangnen vrijheid schenkt /

Psalm 146.

schenkt/ En aan hun ellende denkt.

6 't Is de HEER/ wiens mededoogen Blinden schenkt het lieflijk licht: Wie in 't stof lag neêrgebogen/ Wordt door Hem weêr opgericht. God/ die lust in waarheid heeft/ Mint hem/ die rechtvaardig leeft.

8 De HEERE opent de [oogen der] blinden/ de HEERE richt de gebogene op: de HEERE heeft de rechtveerdige lief.

7 't Is de HEER/ die vreemdelingen Met een waakend oog beschouwt; Weêuw en wees/ in twistgedingen/ En in kommer/ staande houdt: Maar zijn arm/ der vroomen hoop/ Stuit de boozen in hunn' loop.

9 De HEERE bewaert de vreemdelingen/ hy houdt den weese ende de weduwe staende: maer der godtloosen wegh keert hy om.

8 't Is de HEER van alle heeren/ Sions God/ geducht in magt/ Die voor eeuwig zal regeeren/ Van geslachte tot geslacht. Sion/ zing uw' God ter eer; Prijs zijn grootheid: loof den Heer.

10 De HEERE sal in eeuwigheyt regeeren: uw Godt/ o Zion/ is van geslachte tot geslachte. Halelu-Jah.

DE CXLVII. PSALM.

Psalm 147.

Laat 's HEEREN lof ten hemel rijzen; Hoe goed is 't onzen God te prijzen! 't Betaamt

1 Looft den HEERE/ want onsen Godt te psalmsingen is goet:

Psalm 147.

dewijle hy lief-lick is: de lof is betamelick.
2 De HEERE bouwt Jerusalem: hy vergadert Israëls verdrevene.

taamt ons psalmen aan te heffen / Die lief-
lijk zijn / en harten treffen. De Heer wil
ons in gunst aanschouwen: Hij wil Jeruza-
lem herbouwen; Vergaêren en in vreê doen
leeven Hen / die uit Isreal zijn verdreeven.

3 Hy geneest de gebrokene van herten / ende hy verbindtse in hare smerten.

2 Hij heelt gebrookenen van harte / En
Hij verbindt z'in hunne smarte / Die / in
hun zonden en ellenden / Tot Hem zich ter
geneezing wenden. Hij telt het groot getal

4 Hy telt het getal der sterren: hy noemtse alle by namen.

der starren / Die 't scherpst gezicht op aard
verwarren; Hij roept dat talloos heir te
samen / En noemt die alle bij haar naamen.

5 Onse Heere is groot / ende van vele kracht: sijnes verstants en is geen getal.

3 Zeer groot is onze Heer / vol krachten;
Onpeilbaar diep zijn Gods gedachten; Daar
zijn verstand / nooit af te meeten / Ver over-
treft al wat wij weeten. Zachtmoedigen wil

6 De HEERE houdt de sachtmoedige staende: de goddeloose vernedert hy tot de aerde toe.

Hij bewaaren / Hij houdt ze staand' in hun
gevaaren: Maar goddeloozen doet Hij
bukken / Bezwijken onder d'ongelukken.

4 Zingt

Pſalm 147.

4 Zingt beurteling / en dankt den HEERE;
Zingt pſalmen onzen God ter eere /
Dien God / die / voor het oog der vol-
ken / De heemlen dekt met dikke wolken;
Die d' aarde kroont met gunſt en zegen /
En haar beſproeit met vruchtbren regen /
Die 't gras / door miſd' en friſſche drop-
pen / Doet groeien op de heuveltoppen.

7 Singt den HEERE by beurte met danckſegginge: pſalmſingt onſen Godt op de harpe.

8 Die de hemelen met wolcken bedeckt / die voor de aerde regen bereydt: die 't gras [op] de bergen doet uytſpruyten.

PAUZE.

5 God wil al 't vee ſteeds ſpijzen / laa-
ven; Hij hoort de ſtem der jonge raaven:
Hij heeft geen' luſt aan 's menſchen krach-
ten / Aan hun / die daaruit heil ver-
wachten: De magt van 't paard en
's mans vermogen Zijn beide nietig in zijn
oogen; Aan die vertrouwen op hun bee-
nen Wil Hij geen gunſt of hulp verleenen.

9 Die het vee ſijn voeder geeft: den jongen raven alsſe roepen.

10 Hy en heeft geenen luſt aen de ſterckte des peerts: hy en heeft geen welgevallen aen de beenen des mans.

6 De HEER betoont zijn welbehagen Aan
hun / die needrig naar Hem vraagen / Hem
vree-

11 De HEERE heeft een welgevallen aen die die hem vreeſen:

Psalm 147. die op sijne goedertierenheyt hopen.

vreezen/ zijne hulp verbeiden/ En door zijn
hand zich laaten leiden; Die/ hoe het ook
moog' tegenloopen/ Gestadig op zijn goed-
heid hoopen. O Salem! roem den HEER
der heeren: Wil uwen God/ o Sion! eeren.

12 O Jerusalem/ roemt den HEERE: o Zion/ looft uwen Godt.

7 Hij wil in gunst uw heil bewerken/ De
grendels uwer poorten sterken/ En zegent
in uw land uw kindren; Hij doet geen' krijg
uw' wasdom hindren: Hij deelt den lief-
felijken vrede/ Zelfs aan uw verste gren-
zen/ mede: Met vette tarw wil Hij u spij-
zen/ En kroonen met zijn gunstbewijzen.

13 Want hy maeckt de grendelen uwer poorten sterck: hy segent uwe kinderen binnen in u.

14 Die uwe lantpalen [in] vrede stelt: hy versadigt u met het vette der tarwe.

8 Hij zendt op aarde zijn bevelen; Zijn
woord loopt snel door 's weerelds deelen;
Hij geeft de sneeuw / om 't land te dek-
ken/ En tot een zachte wol te strekken/
Wier wondre vlokken/ voor elks oogen/
Gods magt en wijsheid klaar betoogen;
Of strooit weêr/ ten bekwaamen stonde/

15 Hy sendt sijn bevel [op] aerden: sijn woordt loopt seer snel.

16 Hy geeft sneeuw als wolle: hy strooyt den rijm als assche.

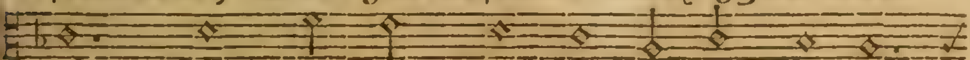
Den

Psalm 147.

Den rijm / als stuivend' asch / in 't ronde.

9 Wie zou niet voor Gods grootheid

bukken! Hij werpt zijn ijs daar heen als

stukken; Wie zal bestaan voor zijne kou-

de? Daar niemand die verduuren zoude /

Moet rijm en ijs weêr met elkandren /

Op zijn bevel / in vocht verandren:

Want / waait zijn wind / de waatren

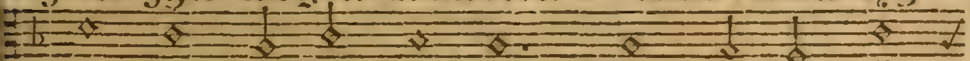
vloeien / Rivier en beek begint te groeien.

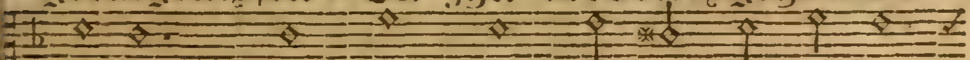
17 Hy werpt sijn ijs henen als stucken: wie soude bestaen voor sijne koude?

18 Hy sendt sijn woort / ende doetse smelten: hy doet sijnen wint waeyen / de wateren vloeyen henen.

10 Hij gaf aan Jakob zijne wetten / Deed

Isrel op zijn woorden letten; Hij leerde

z'in zijn wegen wandlen: Zoo wou Hij

met geen volken handlen; Die moesten zijn

getuigenissen En zijn verbondsgeheimen

missen. Laat dan Gods lof ten hemel rij-

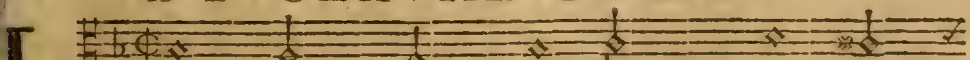
zen; Laat al wat adem heeft Hem prijzen!

19 Hy maeckt Jacob sijne woorden bekent: Israël sijne insettingen ende sijne rechten.

20 Alsoo en heeft hy geenen volcke gedaen: ende sijne rechten die en kennen sy niet. Halelu-Jah.

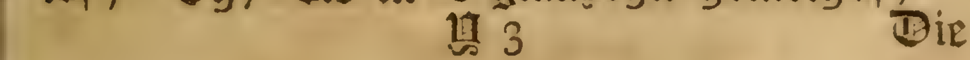
DE CLXVIII. PSALM.

Psalm 148.

Looft God; zingt eeuwig 's HEEREN

lof / Gy / die in 't glansrijk hemelhof /

1 Halelu-Jah. Looft den HEERE / uyt de hemelen:

Psalm 148.

Looft hem in de hoogste plaetsen.

Die in de hoogste plaatsen woont/ Daar
God u zijn nabijheid toont. Looft Hem/

2 Looft hem alle sijne Engelen: Looft hem alle sijne heyrscharen.

gij/ englen/ legermagten/ Die op zijn'
wil en wenk blijft wachten. Looft/

3 Looft hem sonne ende mane: Looft hem alle gy lichtende sterren.

heldre starren/ maan en zon/ Looft
d'Almagt/ looft der lichten Bron.

4 Looft hem gy hemelen der hemelen: ende gy wateren die boven de hemelen zijt:

2 Verbaazend hof van d'Opperheer/
Gij/ hoogste hemel/ zing zijn eer:
Gij/ wateren/ die uit de lucht Uw
drupplen stort op veld en vrucht/

5 Datse den name des HEEREN loven: want als hy 't beval so wierden sy geschapen.
6 Ende hy heeftse bevestigt voor altoos in eeuwigheyt: hy heeftse een orden gegeven/ die geen van hen sal overtreeden.

Looft allen/ looft Hem met gezangen/
Hem/ die u 't wezen deed ontvangen;
Die u een perk/ niet t'overtreên/
Gesteld heeft door all' eeuwen heen.

7 Looft den HEERE/ van der aerde: gy walvisschen ende alle afgronden.
8 Vyer ende hagel/ sneeuw ende damp: gy stormwint/ die sijn woort doet.
9 Gy bergen ende alle heuvelen:

3 Loof/ aarde/ loof Gods wonderdaên;
Gij/ walvisch/ grondlooz' oceaan; Gij/
sneeuw en hagel/ damp en gloed; Gij/
stormwind/ die zijn' last voldoet; Gij/
bergen/ heuvels/ landen/ stroomen;

Gij/

Gij / dierb're vrucht- en cederboomen /
Looft / looft des Scheppers oppermagt /
Die u uit niet heeft voortgebragt.

4 Looft / kruipend wild en tam gediert;
Looft / vogels / Hem / die 't al bestiert;
Gij / koningen en richters / t'saam; Gij /
vorsten / volken / roemt Gods naam;
Gij / maagden / en gij / jongelingen /
Laat nimmer af zijn' lof te zingen:
Eerwaarde grijsheid / frissche jeugd /
Weest in den God uws heils verheugd!

5 Looft / looft / met waar' erkentenis /
Zijn' naam die hoog verheven is; De-
wijl zijn wondre majesteit Door aard
en hemel is verspreid. Hij wou den
hoorn / zoo vol vermogen / Den roem
van Israël verhoogen; Dat woont
bij Hem / 't heeft zingens stof. Looft
God: zingt eeuwig 's HEEREN lof!

Psalm 148.
vruchtboomen ende alle cederboomen.

10 Het wilt gedierte / ende alle vee: kruypende gedierte / ende gevleugelt gevogelte.
11 Gy koningen der aerde / ende alle volcken: gy Vorsten / ende alle Richters der aerde.
12 Jongelingen / ende oock maegden: gy oude met de jonge.

13 Datse den name des HEEREN loven; want sijn name alleen is hooge verheven: sijne majesteyt is over de aerde / ende den hemel.
14 Ende hy heeft den hoorn sijnes volcks verhoogt / den roem aller sijner gunstgenooten / der kinderen Israëls / des volcks dat nacby hem is. Halelu-Jah.

Psalm 149.

De CLXIX. Psalm.

1 Halelu-Jah. Singt den HEERE een nieuw liedt: sijn lof zy in de gemeynte [sijner] gunstgenooten.

Looft/ looft den HEER/ dien/ on-
bedwongen/ Een nieuw gezang zy toege-
zongen/ In 't midden zijner gunstelingen/
Die Hem ter eere zingen. Dat Israël/

2 Dat Israël sich verblijde in den genen die hem gemaeckt heeft: dat de kinderen Zions haer verheugen over haren Koningh.

met blijden klank/ Zijn' milden Schepper
loov' en dank'; Dat Zions kroost/ met
lofgejuich/ Zich voor zijn' Koning buig'.

2 Laat d'ijverige tempelreien Op fluj-
ten 's Hoogsten naam verbreien; Hun

3 Datse sijnen name loven / op de fluyte: dat sy hem psalmsingen op de trommel ende harpe.

psalmgezangen vrolijk paaren Met trom-
melen en snaaren: Nu God met lust

4 Want de HEERE heeft een welgevallen aen sijn volck: hy sal de sachtmoedige vercieren met heyl.

zijn oogen slaat Op Jakobs uitverkoo-
ren zaad; Zachtmoedigen zijn gunst
betoont/ En hen met heil bekroont.

3 Op 't heuglijkst zien zijn gunstgenooten/
Door 't heilsieraad/ hun eer vergrooten;

5 Dat [sijne] gunstgenooten van vreugde opspringen om [die] eere: datse juychen op hare legers.

Dies moogen zy van blijdschap springen/
En op hun legers zingen. Het lied/ ge-
wijd

wijd aan 's Heeren lof / Die hooger rijst dan
't hemelhof / Verbuilt hun keel: hun hand
aanvaart Een scherp tweesnijdend zwaard.

4 Dus wil d'Almagtig' / op hun smeeken /
Door hen zich aan de heidnen wreeken;
Door hen de wreevle volken straffen; Elk
loon naar werk verschaffen; Hun konin-
gen in ketens slaan; Hun grooten doen
in boeien gaan / En 't recht / gelijk 't be-
schreven staat / Volvoeren naar zijn' raad.

5 Zoo zal de heerlijkheid der vroomen
Op 't luisterrijkst te voorschijn komen;
Zoo schenkt Gods goedheid hun begee-
ren: Lof zij den Heer der heeren!

Psalm 149.

6 De verheffingen Godes sullen in hare keele zijn: ende een tweesnijdende sweert in hare hant:

7 Om wrake te doen over de Heydenen: [ende] bestraffingen over de volcken.

8 Om hare Koningen te binden met ketenen: ende hare Achtbare met yseren boeyen.

9 Om het beschreven recht over hen te doen: Dit sal de heerlickheyt van alle sijne gunstgenooten zijn. Halelu-Jah.

De CL. Psalm.

Looft God / looft zijn' naam alom;
Looft Hem in zijn heiligdom; Looft des
Heeren groote magt / In den hemel
zijner kracht; Looft Hem / om zijn
moo-

Psalm 150.

1 Halelu-Jah. Looft God in sijn heyligdom: Looft hem in het uytspansel sijner stercke.

Psalm 150.

moogendheden; Looft Hem, naar zoo menig blijk Van zijn heerlijk koningrijk, Voor zijn' troon en hier beneden.

2 Looft hem van wegen sijne mogentheden: Looft hem nae de menighvuldigheyt sijner grootheyt.

2 Looft God, met bazuingeklank; Geeft Hem eer, bewijst Hem dank; Looft Hem, met de harp en luit; Looft Hem, met de trom en fluit; Looft Hem, op uw blijde snaaren; Laat zich 't orgel overal Bij het juichend vreugdgeschal, Tot des Heeren glorie, paaren.

3 Looft hem met geklanck der basuyne: Looft hem met de luyte, ende met de harpe.

4 Looft hem met de trommel ende fluyte: Looft hem met snarenspel ende orgel.

3 Looft God, naar zijn hoog bevel, Met het klinkend cymbelspel; Looft Hem, op het schel metaal Van de vrolijke cymbaal; Looft den Heer; elk moet Hem eeren, Al wat geest en adem heeft; Looft den HEER, die eeuwig leeft; Looft verheugd den Heer der heeren!

5 Looft hem met helklinckende cymbalen: Looft hem met cymbalen van vreugdegeluyt.

6 Alles wat adem heeft love den HEERE. Halelu-Jah.

EINDE DER PSALMEN.

EENIGE GEZANGEN.

DE TIEN GEBODEN DES HEEREN.

Exod. XX: 1. Stem Psalm 140.

Mijn ziel / herdenkt met heilig beeven /
Hoe God / met majesteit bekleed /
Zijn wet op Horeb heeft gegeeven /
Daar Hij deez' woorden hooren deed:

2 Ik ben de HEER / uw God en
Koning / Die van Egypten u bevrij /
U leidend' uit uw slaafsche wooning;
Dient dan geen goden nevens mij.

3 Voor beeldendienst zult gij uw wach-
ten: Ik ben de HEER / een ijv'rig God;
'k Straf dien in drie en vier geslachten;
Maar schenk mijn dienaars 't zaligst lot.

4 Misbruikt geenzins den naam des
HEEREN; Zweert nimmer eenen val-
schen eed; Want hun / die zijnen naam
onteeren / Is zijn getergde wraak gereed.

5 Gedenkt en viert / met vee en maagen /

Exod. XX: 1 Doe sprack Godt alle dese woorden / seggende: Ick ben de HEERE uwe Godt / die u uyt Egyptenlant / uyt den diensthuyse: uytgeleydt hebbe: I. Gy en sult geen andere goden voor mijn aengesichte hebben. II. Gy en sult u geen gesneden beelt / noch eenige gelijckenisse maken / [van 't gene] dat boven in den hemel is / noch [van 't gene] dat onder op der aerde is: noch [van 't gene] dat in de wateren onder der aerde is. Gy en sult u voor die niet buygen / noch haer dienen: want ick de HEERE uwe Godt ben een yverigh Godt / die de misdaet der vaderen besoeckt aen de kinderen / aen het derde ende aen het vierde [lidt] der gener die my haten. Ende doe barmhertigheyt aen duysenden / der gener die my lief hebben / ende mijne geboden onderhouden. III. Gy en sult den Name des HEEREN

Den Sabbath / na zesdaagsche vlijt :
God schiep 't heelal in zooveel dagen /
En heeft den Sabbath zich gewijd.

6 Gij zult uw ouders needrig eeren /
Opdat uw God / die eeuwig leeft /
Uw dagen gunstig moog' vermeêren
In 't land / dat zijne hand u geeft.

7 Gij zult niet doodslaan / noch u wreeken :
Breekt nooit den echt : steelt niemands
goed : Gij zult geen valsch getuignis spree-
ken : Bemint elk met een vroom gemoed.

8 Uw hart zal nimmer iets begeeren Van
alles wat uws naasten is : Uw ziel zal als uw
mond God eeren / En houden zijn getuigenis.

9 Och of wij uw geboôn volbragten!
Genaê! o hoogste Majesteit! Gun door
't geloof in Christus krachten / Om
die te doen uit dankbaarheid.

uwes Godts niet ydelick gebruycken : want de HEERE en sal niet onschuldigh houden / die sijnen Name ydelick gebruyckt.

IV. Gedenckt des Sabbath-daegs / dat gy dien heyliget / Ses dagen sult gy arbeyden ende al uw werck doen. Maer de sevende dagh is de Sabbath des HEEREN uwes Godts : [dan] en sult gy geen werck doen / gy / noch uw sone / noch uwe dochter / [noch] uw dienstknecht / noch uwe dienstmaegt / noch uw vee / noch uwe vreemdelingh / die in uwe poorten is. Want in ses dagen heeft de HEERE den hemel / ende de aerde gemaeckt / de zee / ende alles wat daer in is / ende hy rustte ten sevenden dage / daerom segende de HEERE den Sabbathdagh / ende heyligde den selven.

V. Eert uwen vader ende uwe moeder / op dat uwe dagen verlengt worden in den lande dat u de HEERE uwe Godt geeft. VI. Gy en sult niet doodslaen. VII. Gy en sult niet echtbreken. VIII. Gy en sult niet stelen. IX. Gy en sult geen valsche getuygenisse spreken tegen uwen naesten. X. Gy en sult niet begeeren uwes naesten huys : gy en sult niet begeeren uwes naesten wijf / noch sijnen dienstknecht / noch sijne dienstmaegt / noch sijnen osse / noch sijnen ezel / noch yet dat uwes naesten is.

De LOFZANG van MARIA.
Lukas I: 46.

Lucas I: 46.

Mijn ziel verheft Gods eer: Mijn
geeſt mag blij den Heer Mijn' Zalig-
maaker noemen / Die / in haar' laagen
ſtaat / Zijn dienſtmaagd niet verſmaadt /
Maar van zijn gunſt doet roemen.

2 Want ziet / om 's Heeren daên / Zal elk
geſlacht voortaan / Alom mij zalig ſpree-
ken; Wijl God / na ramp en leed / Mij groo-
te dingen deed: Nu is zijn magt gebleeken.

3 Hoe heilig is zijn naam! Laat volk bij
volk te ſaam' Barmhartigheid verwach-
ten: Nu Hij de zaligheid / Voor die Hem
vreeſt / bereidt / Door al de nageſlachten.

4 Des Heeren arm is ſterk: Hij deed een
krachtig werk; Die hoog zijn van gevoelen /
Heeft Hij verſtrooid / verward / Met alles /
wat het hart Dier trotſchen mogt bedoelen.

46 Ende Maria ſeyde / Mijn ziele maeckt groot den Heere:
47 Ende mijn geeſt verheugt hem in Godt mijnen Saligmaker:
48 Om dat hy den nederheyt ſijner dienſtmaegt heeft aengeſien: Want ſiet van nu aen ſullen my ſaligh ſpreken alle de geſlachten.
49 Want groote dingen heeft aen my gedaen hy die machtigh is / ende heyligh [is] ſijn Naem.

50 Ende ſijne barmhertigheyt is van geſlachte tot geſlachte over de gene die hem vreeſen

51 Hy heeft een krachtigh werck gedaen door ſijnen arm: hy heeft verſtroyt de hoogmoedige in de gedachten harer herten.

52 Hy heeft machtige van de throonen afgetrocken / ende nedrige heeft hy verhooght.

5 Die stout zijn op hun magt / Heeft Hij versmaad / veracht / Gestooten van de troonen: Maar Hij verhoogt en hoedt Het nederig gemoed / Waarin zijn Geest wil woonen.

53 Hongerige heeft hy met goederen vervult: ende rijcke heeft hy ledigh wechgesonden.

6 Hij heeft / na lang geduld / Met goederen vervuld Der hongerigen monden: Hij zag geen rijken aan; Maar heeft z' / in hunnen waan / Gansch ledig weggezonden.

54 Hy heeft Israël sijnen knecht opgenomen / op dat hy gedachtigh ware der barmhertigheyt /

55 (Gelijck hy gesproken heeft tot onse vaderen / [namelick] tot Abraham / ende sijnen zade /) in der eeuwigheyt.

7 Zijn goedheid klom ten top: Hij nam zijn Isrel op / Naar 't heil / zijn' knecht beschooren / Gelijk Hij / ons ten troost / Aan Abram en zijn kroost / Voor eeuwig / had gezwooren.

De LOFZANG van ZACHARIAS.

Lucas 1 68.

Lukas I: 68.

68 Gelooft [zy] de Heere / de Godt Israëls / want hy heeft besocht / ende verlossinge te wege gebracht sijnen volcke:

Lof zij den God van Israël / Den Heer / die aan zijn erfvolk dacht / En / door zijn liefderijk bestel / Verlossing heeft te weeg' gebragt;

69 Ende heeft eenen hoorn der salighevt ons opgerecht /

Een' hoorn des heils heeft opgerecht: 't Geen Davids huis was toe-

toegezegd/ Dat wil Hij ons nu schenken.
Gelijk Gods trouw/ van 's aardrijks och-
tendstond/ Door der profeeten wijzen mond/
Zich hiertoe aan de vaderen verbond.

2 God had hun/ tot hunn' troost/ gemeld/
Hoe zijn genaê ons redden zou Van onzer
haatren wreed geweld: Nu blijkt zijn on-
verwrikbre trouw: Nu toont Hij zijn
barmhartigheid/ Van ouds den vaadren
toegezeid; En dat Hij wil gedenken Aan
't heilverbond/ aan dien gestaafden eed/
Dien Hij weleer aan Abram deed/ Aan
zijn verbond/ dat van geen wanklen weet.

3 Hij speld' ons/ dat wij t'aller tijd/ Wan-
neer die blijde heildag rees/ Van 's vijands
dienstbaar juk bevrijd/ Hem dienen zou-
den zonder vreez'/ Naar 't heilig recht/
in waare deugd. O dierbaar kind! o stof
van

in het huys Davids sijns knechts.

70 Gelijck hy gesproken heeft door den mont sijner heyliger Propheten/ die van den beginne der werelt [geweest zijn].

71 [Namelick] eene verlossinge van onse vyanden/ ende van de hant aller der gene die ons haten:

72 Op dat hy barmhertigheyt dede aen onse vaderen/ ende gedachtigh ware sijns heyligen verbonts:

73 [Ende] des eedts/ dien hy Abraham onsen Vader gesworen heeft/ om ons te geven/

74 Dat wy verlost zijnde uyt de hant onser vyanden/ hem dienen souden sonder vreese/

75 In heyligheyt ende gerechtigheyt voor hem/ alle de dagen onses levens.

van vreugd! Geschenk van 't Albermogen!
Elk noem' u Gods profeet, en geev' u eer;
Gij treedt voor 't aanschijn van den Heer,
En baant zijn' weg door leven en door leer.

76 Ende gy kindeken sult een Propheet des Allerhooghsten genaemt worden: want gy sult voor het aengesicht des Heeren voor henen gaen, om sijne wegen te bereyden,

4 Dus wordt des Heeren volk geleid,
Door 't licht, dat nu ontstooken is, Tot
kennis van de zaligheid, In hunne schuld-
vergiffenis; Die nooit in schooner glans
verscheen, Dan nu, door Gods barmhar-
tigheên, Die, met ons lot bewoogen,
Om ons van zond' en ongeval t'ontslaan,
Een star in Jakob op doet gaan, De
zon des heils doet aan de kimmen staan.

77 Om sijnen volcke kennisse der salighheyt te geven, in vergevinge harer sonden:

78 Door de innerlicke bewegingen der barmhertigheyt onses Godts, met welcke ons besocht heeft de Opgangh uyt der hoogte:

5 Voor elk, die in het duister dwaalt,
Verstrekt deez' zon een helder licht,
Dat hem in schaâuw des doods bestraalt,
Op 't vredepad zijn voeten richt.

79 Om te verschijnen den genen die geseten zijn in duysternisse, ende schaduwe des doots: om onse voeten te richten op den wegh des vredes.

De

DE LOFZANG VAN SIMEON.

Lukas II: 29.

Lucas II: 29

Zoo laat Gij / Heer / uw' knecht / Naar 't woord / hem toegezegd / Thans henen gaan in vrede; Nu hij uw zaligheid / Zoo lang door hem verbeid / Gezien heeft / op zijn bede.

29 Nu laet gy / Heere / uwen dienstknecht gaen in vrede / nae uw woort.

30 Want mijne oogen hebben uwe salligheyt gesien /

2 Een licht / zoo groot / zoo schoon / Gedaald van 's hemels troon / Straalt volk bij volk in d'oogen; Terwijl 't het blind gezicht Van 't heidendom verlicht / En Israel zal verhoogen.

31 Die gy bereydt hebt voor het aengesichte van alle de volckeren:

32 Een licht tot verlichtinge der Heydenen / ende tot heerlickheyt uwes volcks Israëls.

HET GEBED DES HEEREN.

Matth. VI: 9.

Matth. VI: 9.

O allerhoogste Majesteit! Die / in het rijk der heerlijkheid / De heemlen hebt tot uwen troon / Wij roepen U / in uwen Zoon / Die voor ons heeft genoeg gedaan / Als onzen Vader needrig aan.

9 Onse Vader / die in de hemelen [zijt].

2 Geheiligd word' uw naam; ai! geef / Dat elk / waar hij op aarde leev' / Dien

Uw Naem werde geheyligt.

Va-

Vadernaam erkennen moog'; Uw deugden
roeme hemelhoog; Dat elk / als kind / aan
U gelijk' / En in zijn doen uw beeldnis blijk'.

10 Uw' Koninckrijcke kome.

3 Uw Koningrijk koom' toch / o Heer! Ai!
werp den troon des satans neêr; Regeer ons
door uw' Geest en woord; Uw lof word' eens
alom gehoord / En d'aarde met uw vreez'
vervuld / Tot dat G'uw rijk volmaken zult.

Uwe wille geschiede / gelijck in den hemel / [alsoo] oock op der aerden.

4 Uw wil geschied' / uw wil alleen / Als
in den hemel / hier beneên; Uw wil is
altoos wijs en goed; 't Is majesteit al
wat Gij doet; Dat ieder stil daarin
berust' / En uw bevelen doe met lust.

11 Ons dagelicks broot geeft ons heden.

5 Geef heden ons ons daaglijksch brood;
Betoon uw trouwe zorg in nood; Gij weet /
wat elk op aard behoev'; Dat ons dan geen
gebrek bedroev'; Dat nooit uw zegen van
ons wijk'; Die maakt alleen ons blij en rijk.

6 Ver-

6 Vergeef ons onze schulden/ Heer; Wij
schonden al te snood uw eer; De boosheid
kleeft ons altijd aan; Wie onzer zou voor
U bestaan/ Had Jesus niet voor ons geleên?
Wij schelden kwijt/ wie ons misdeên.

12 Ende vergeeft ons onse schulden/ gelijck oock wy vergeven onsen schuldenaren.

7 Leid ons in geen verzoeking ooit; Ver-
berg voor ons uw aanzicht nooit; Gij weet
het/ onze kracht is klein; De driften veel/
en 't hart onrein; Wat wordt er van ons in
dien staat/ O Vader! zoo gij ons verlaat?

13 Ende en leydt ons niet in versoeckinge/

8 Verlos ons uit des boozen magt; Bescherm/
en sterk ons door uw kracht; Wij zijn toch
zwak/ zijn sterkt' is groot; Dus zijn w'elk
oogenblik in nood; Hier komt noch vleesch en
weereld bij/ Ai! sterk ons dan/ en maak ons vrij.

Maer verlost ons van den boosen.

9 Want uw is 't koningrijk/ o Heer! Uw
is de kracht/ uw is al d'eer. U/ die ons hel-
pen wilt en kunt/ Die/ in uw' Zoon/ ver-
hoo-

Want uw' is het koninckrijcke/ ende de kracht/ ende de heerlickheyt in der eeuwigheyt/

hooring gunt / Die door uw' Geest ons
troost en leid / U zij de lof in eeuwigheid.

Amen.

10/ Ja/ Amen! trouwe Vader / ja! Wij
maaken staat op uw genaê. Ons hart /
o God! die alles ziet / Veroordeelt ons in
't naadren niet; Het zegt / daar G' op ons
bidden let / Geloovig Amen op 't gebed.

De XII. Artikelen des Geloofs.

DE EERSTE BERIJMING VAN DE XII. ARTIKELEN DES GELOOFS.

1 Ick geloove in Godt den Vader / den Almachtigen / Schepper des hemels ende der aerden.

'k Geloof in God / den Vader / groot
van magt / Die hemel / aard en zee heeft
voortgebragt ;

2 Ende in Jesum Christum / sijnen eenighgeboornen Sone / onsen Heere.

En in Gods Zoon / zijn'
eengen / onzen Heer / In Jesus / dien ik
als den Christus eer;

3 Die ontfangen is van den Heyligen Geest / geboren uyt de maget Maria.

Die uit een maagd /
na heilg' ontvangenis Van 's Heeren Geest /
voor ons geboren is;

4 Die geleden heeft onder Pontio Pilato / is gekruyst / gestorven ende begraven / nedergedaelt ter hellen.

Die voor ons leed
in Pontius gerecht / Bespot / gekruist /
gedood / in 't graf gelegd / Ter helle daald' /

5 Ten derden dage wederom

en op den derden dag / Zijn volk tot heil /
op

op nieuw het leven zag; Ten hemel voer / opgeſtaen van den dooden.
en daar in 't heerlijk leven Ter rechte- 6 Opgevaren ten hemel / ſittende ter rechterhant Godts des almachtigen Vaders.
hand zijns Vaders zit verheven; Vanwaar
hij weêr zal komen / op zijn' troon / Ten 7 Van daer hy komen ſal om te oordeelen de levende ende de doode.
oordeel van de leevenden en doôn.

2 'k Geloof ook in den Heilgen Geeſt / dien 8 Ick geloove in den Heyligen Geeſt.
w'eeren / Die onzen geeſt wil trooſten / lei-
den / leeren. 'k Geloof één Kerk / een alge- 9 Ick geloove een heylige algemeyne Chriſtelicke Kercke / de gemeynſchap der Heyligen.
meen genootſchap / Geheiligd / en vergaêrd
door 's Hemels bood-ſchap: Dat Chriſtus volk
in heilgemeenſchap leeft: Dat God / om 't 10 Vergevingen der ſonden.
bloed zijns Zoons / mijn ſchuld vergeeft:
Dat ook mijn vleeſch zal uit het ſtof verrijzen / 11 Wederopſtandinge des vleeſchs.
En ik mijn' God in 't eeuwig leven prijzen. 12 Ende een eeuwigh leven.

DE TWEEDE BERIJMING VAN DE

XII. ARTIKELEN DES GELOOFS.

'k Geloof in God, den Vader, die 't heelal
Geschapen heeft, en houdt in weezen; En dat
Hij, om zijns Zoons wil, zal Mijn Vader zijn,
mijn smert geneezen, Mij schenken al het noodig
goed, En 't kwaad, dat mij op aard ontmoet,
Genadig doen ten besten keeren: Zijn almagt zal
mij steeds behoên, Dat wou Hij, als mijn Bond-
god, zweeren; Dat wil Hij, als mijn Vader, doen.

2 'k Geloof daarbij in Jesus, onzen Heer, Des Va-
ders Zoon, zijn' eengebooren'; Dien ik gelijk den
Vader eer, Den Christus, van God uitverkooren,
Ontvangen van den Geest van God, Mariaas Zoon,
gehoond, bespot; Die, in Pilatus tijd, door lijden
En kruisdood, heeft voor ons betaald; Begraaven
is, na angstig strijden, En dus ter helle neêrgedaald.

3 Hij stond weêr op, ons tot gerechtigheid, Toen 't
der-

derde licht rees uit de kimmen / Om / nu bekleed met majesteit / Een derden hemel op te klimmen; Daar hij / in hoogst verheven stand / Een troon zit aan Gods rechtehand / Vanwaar wij Hem ten oordeel wachten / Met englen en bazuingeschal; Wanneer Hij alle de geslachten / 't Zij dood of leevens / richten zal.

4 't Geloof ook in den Heilgen Geest / die één Met Zoon en Vader is in wezen: 't Geloof één Kerk / die algemeen / Die Christlijk / van God uitgeleezen / En heilig is; daar klein en groot Van 't zelfde heil is deelgenoot; Dat God mijn zonden wil vergeeven; En dat mijn vleesch / weêr opgewekt / Dan eeuwig / met mijn ziel / zal leeven / Volzalig / heerlijk / onbevlekt.

BEDEZANG VOOR DE PREDIKATIE.

O God! die onze Vader zijt / Die t'aller tijd Ons uwe tegenwoordigheid / In Christus / wilt betoonen / Wanneer men / in uw' naam vergaêrd

gaêrd / Uw woord verklaart: Zie ons nu saam daartoe bereid: Uw Geest koom' bij ons woonen; Ontsluit des dienaars hart en mond; Wil hem en ons verlichten / Opdat hij / uit uw heilverbond / Zich zelv' en ons moog' stichten / En wij / op uwe leer gegrond / Ons leven daar naar richten.

MORGENZANG. Stem Psalm 100.

Wij danken U / barmhartig God / Beschikker van ons deel en lot / Voor uwe hoed' / en trouwe wacht / Ons weêr betoond in dezen nacht.

2 Verleen ons / na genooten rust / Op nieuw gezondheid / kracht en lust; Daar 't lichaam / door den slaap verkwikt / Zich weder tot den arbeid schikt.

3 Dat wij ons ampt en pligt / o Heer! Getrouw verrichten / tot uw eer; Dat uwe gunst ons werk bekroon'; Uw Geest ons leid' / en in ons woon'.

4 Zie op ons neder in genaê / Opdat ons werk voorspoedig gaa; En scheld ons alle misdaên kwijt /

kwijt / O Heer! die vol ontferming zijt.

5 Verlicht ons hart / dat duister is; Wil ons / naar uw getuigenis / Doen vlieden alle kwaade paên / En ijvrig in uw wegen gaan.

6 Schenk uwen zegen bij uw woord; Het rijk des satans word' verstoord; Sterk leeraars / sterk onz' overheid / In 't werk door U hun opgeleid.

7 Troost allen / die / in nood en smart / Tot U verheffen 't angstig hart; Maak ons in tegenspoeden stil: Hoor ons, o God! om Jesus wil.

BEDEZANG VOOR HET EETEN.

O Vader! die al 't leven voedt / Kroon onze tafel met uw' zegen / En spijs en drenk ons met dit goed / Van uwe milde hand verkreegen. Leer ons voor overdaad ons wachten; Dat w'ons gedraagen als 't behoort; Doe ons het hemelsche betrachten; Sterk onze ziele door uw woord.

DANKZANG NA HET EETEN.

O Heer! wij danken U van harte / Voor nood-

 druft

drust en voor overvloed; Daar menig mensch eet
brood der smarte / Heeft Gij ons mild en wel ge=
voed: Doch geef / dat onze ziele niet Aan dit
vergangklijk leven kleev' / Maar alles doe / wat
Gij gebiedt / En eindlijk eeuwig bij U leev'.

AVONDZANG.

O groote Christus / eeuwig licht! Niets is be=
dekt voor uw gezicht; Die ons bestraalt / waar wij
ook gaan / Al schijnt geen zon / al licht geen maan.

2 Toon ons uw goedheid en uw magt / Door
uw bescherming / dezen nacht; Behoedt ons te=
gen ramp en leed / En blijf tot onze hulp gereed.

3 Verkwikk ons door een zoete rust / Om goed
te doen met nieuwen lust; Dat onze slaap ge=
maatigd zij / Ja zelfs uw' naam tot eer gedij'.

4 Houd ons gemoed voor U bereid / Opdat het
blij uw komst verbeid' / Daar 't in een stil ver=
trouwen leeft / Dat Gij ons onze schuld vergeeft.

5 Be=

5 Bescherm ons / in den bangen tijd Van ziel-
verzoeking en van strijd; Laat nooit den boo-
zen vijand toe / Dat hij ons eenig hinder doe.

6 Behoed het gansche Christendom; Geef dat in
kruis uw vreugd weêrom; Vertroost het neêrge-
boogen hart / En heel in gunst der kranken smart.

7 O Vader / dat uw liefd' ons blijk'! O Zoon /
maak ons uw beeld gelijk! O Geest / zend uwen
troost ons neêr! Drieëenig God / U zij al d'eer.

EINDE.

VERKLAARING,

gevoegd achter het

AUTHENTIQUE AFSCHRIFT DER PSALMEN.

Wij ondergeschrevene Predikanten, door de Heeren Staaten der respective Provincien en van het landschap Drenthe gecommitteerd, en volgens Resolutie van hunne Hoog Mog. de Heeren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden vergaderd zijnde tot de verbetering der Nederduitsche Rijmpsalmen, verklaaren het voorenstaande *Boek der Psalmen, nevens de gezangen, bij de hervormde kerk van Nederland in gebruik*, overeenkomstig onze gedaane keuze, gemaakte veranderingen, aangenoomene spel- en schrijfregels geboekt te zijn, en dus voor het eenige echte afschrift van dezelven te houden; dat ook de hier voor staande *verbeteringen* en *nadere bepaalingen* volgens ons besluit hier bij gevoegd zijn; alsmede dat wij met alle naauwkeurigheid hebben toegezien, dat in deze nieuwe berijming niets mogte voorkomen eenigzins strijdig met de aangenoomene leer der Nederlandsche hervormde kerke, zoo als die naar Gods Woord, in den Heidelbergschen Catechismus, de belijdenisse des geloofs, en de canones van het Synode nationaal, te Dordrecht in de jaaren 1618 en 1619 gehouden, vervat is; gelijk wij ook in gemoede verklaaren, dat in deze berijming niets gevonden wordt in het allerminste afwijkende van de bovengemelde Formulieren van eenigheid: 't welk alles wij getuigen met onderteekening onzer handen.

(*is geteekend*)

Uit GELDERLAND, A. v. d. Berg, *Predikant te Barneveld.*
Uit ZUIDHOLLAND, Joannes van Spaan, *Predikant in 's Gravenhage.*
Uit NOORDHOLLAND, Rutger Schutte, *Predikant te Amsterdam.*
Uit ZEELAND, Josua van Iperen, *Predikant te Veere.*
Uit UTRECHT, Jacobus Hinlópen, *Predikant te Utrecht.*
Uit FRIESLAND, Georgius Lemke, *Predikant te Harlingen.*
Uit OVERIJSSEL, Dirk Semeins van Binnevest, *Predikant te Deventer.*
Uit STAD en LANDE, Theodorus Lubbers, *Predikant te Groningen.*
Uit DRENTHE, Henricus Johannes Folmer, *Predikant te Dwingelo.*

(*laager staat*)

De bovenstaande onderteekening is geschied den 19den Julij 1773.

mij present,

Pieter Leonard van de Kasteele,
Amanuensis van de Edele Mog. Heeren Commissarissen tot de verbetering de Rijmpsalmen.

Nota. De *verbetingen* en *nadere bepaalingen* van welke in de bovenstaande verklaaring gemeld wordt, en die achter het authentique afschrift der Psalmen te vinden zijn, betreffen eenige laatere veranderingen, en sommige bijzonderheden omtrent de spelling, die men in dezen afdruk in acht genoomen heeft.

AAN-

AANWIJZING VAN EENIGE PSALMEN,

Die bij bijzondere gelegenheden, en bij het verklaaren van de Christelijke leere konnen gezongen worden.

VOOR LAND EN KERK.

In vruchtbare tijden	Ps. 65. 67.
— tijden van schaarsheid	— 33. 107. 145. 146.
— tijden van onweder	— 29.
— de Lente	— 104.
— den Zomer	— 65.
— den Oogst	— 65. 67.
— den Winter	— 147.
— verdrukkinge der kerke	— 46. 79. 80.
— Vrede	— 85. 147.
— Oorlog	— 3. 27. 83.
— pest en besmettelijke ziekte	— 91. 121.
— tijden van vervolging	— 10. 12. 13. 14. 44. 94. 123.
— verlossing der kerke	— 124. 126.
— tijden van overwinning	— 46. 74. 108. 124.

VOOR BIJZONDERE PERSOONEN.

Boetpsalmen	Ps. 6. 25. 32. 38. 51. 130. 143.
Van 't geloofs vertrouwen	— 56. 57. 62. 121. 125. 138.
In tijden van twijfelmoedigheid	— 77. 88.
— bestrijding over der godloozen voorspoed	— 37. 49. 73. 92. 94.
— gebrek van toegang tot den openbaaren Godsdienst	— 42. 63. 84.
— verdrukking van vijanden.	— 4. 7. 17. 26. 31. 64.
Wanneer men met laster bezwaard is	— 7. 120.
Gebeden om heiligheid des levens	— 25. 86. 119. 143.
In krankheden	— 6. 38. 39. 41.
Dankzegging voor genezing	— 30.

Op het huwelijk	Ps. 127. 128.
In ouderdom	— 71. 92 de Pauze.

BIJ PLEGTIGE GELEGENHEDEN.

Op de kerstdagen	Ps. 89 't begin. 98. 132 de Pauze. de Lofzangen.
— den eersten dag van het jaar	— 39. 90. 144.
— 's Heilands lijden	— 16. 22. 40. 41. 55 de Pauze. 69. 109 't begin.
— de paaschdagen	— 16. 22/ 3 Pauze. 40 de Pauze. 69/ 3 Pauze. 118/ 3 Pauze.
— den hemelvaartsdag	— 8. 47. 68 / 2 Pauze. 110.
— de pinksterdagen	— 45 de Pauze. 68 / 2 Pauze. 72 de Pauze. 87. 133.
Voor de belijdenis Predikatien	— 19. 86 de Pauze. 119. de 12 Artikelen des geloofs.
Bij de voorbereiding tot het Heilig Avontmaal.	— 15. 24. 25. 26. 27. 32. 139 de Pauze.
Op het Heilig Avontmaal	— 23. 42. 43. 63. 65. 84. 130.
— de dankzegging na het Heilig Avontmaal.	— 66 de Pauze. 103. 106 't begin. 116. 118.
— bededagen	— 60. 79. 80. 85. 144.
— dankdagen	— 66. 81. 107. 136. 147.
Bij het aanvaarden van ampten	— 75. 101.
— de bevestiging of intrede van Opzienders	- 115 de Pauze. 122. 132 de Pauze. 133. 134. 138.

BIJ HET VERKLAAREN VAN DEN HEIDELBERGSCHEN CATECHISMUS.

Zondag.		
1	Van den eenigen troost	Ps. 73 / 2 Pauze.
2	— de kennis der ellende uit de wet	— 19 de Pauze.
3	— den oorsprong der ellende	— 51 aan 't begin.
4	— de straf der zonde	— 5 't begin. 11.
5	— de voldoening	— 49 't begin.
6	— den Middelaar	— 25. 36. 130.
7	— het geloove	— 2/ de Pauze.
8	— God	— 139 't begin. 145 't begin.
	— de H. Drieëenheid.	— 33 't begin.

Zondag.			
9	Van de Schepping		Ps. 115 de Pauze. 136 't begin. 146.
10	—	de Voorzienigheid	— 33. 104. 147.
11	—	den naam Jesus	De Lofzang van Maria.
12	—	den naam Christus	Ps. 2 't begin. 89.
	—	den naam Christenen	— 45 de Pauze. 72 de Pauze.
13	—	Gods eeniggeboren Zoon/ onzen Heere	— 2/ de Pauze. 45 de Pauze. 72 de Pauze.
14	—	's Heilands ontvangenis / en geboorte	De Lofzang van Maria.
15	—	's Heilands lijden	Ps. 22.
16	—	's Heilands dood / begraaving / en nederdaaling ter helle	— 22.
17	—	's Heilands opstanding	— 16. 118/ 3 Pauze.
18	—	's Heilands hemelvaart	— 47. 68/ 3 Pauze.
19	—	's Heilands zitting aan Gods rechtehand	— 110.
	—	's Heilands wederkomst ten oordeel	— 96 de Pauze.
20	—	den H. Geest	— 119/ 3 Pauze. 143.
21	—	de Kerk	— 48.
	—	de gemeenschap der heiligen	— 133.
	—	de vergeeving der zonden	— 32.
22	—	de opstanding des vleesch	— 49 de Pauze.
	—	het eeuwig leven	— 73/ 2 Pauze. 84 de Pauze.
23	—	de rechtvaardiging	— 32. 103. 130.
24	—	de ongenoegzaamheid onzer goede werken voor God	— 19 de Pauze. 143.
25	—	de sacramenten	— 111.
26	—	den H. doop	— 51.
27	—	den kinderdoop	— 71/ 2 Pauze. 67
28	—	het H. avontmaal	— 23.
29	—	de wederlegging der transsubstantiatie	— 119/ 4 Pauze.
30	—	de paapsche mis	— 115.
	—	de vereischtens der avondmaalgangers	— 25 de Pauze. 26 de Pauze.
31	—	de sleutelen des hemelrijks	— 15. 24. 65.
32	—	de noodzaakelijkheid der goede werken	— 119 't begin.
33	—	de bekeering	— 119/ 9 en 22 Pauze.

Zondag.		
34	Van Gods Wet	Ps. 1.
	— het eerste gebod	— 81 / 1 Pauze.
35	— het tweede gebod	— 115.
36	— het derde gebod	— 145 de Pauze.
37	— den eed	— 24.
38	— het vierde gebod	— 63. 84. 92.
39	— het vijfde gebod	— 34 / 1 Pauze. 78 't begin.
40	— het zesde gebod	— 5.
41	— het zevende gebod	— 50 de Pauze. 51 de Pauze. 119 / 5 Pauze.
42	— het achtste gebod	— 62 de Pauze.
43	— het negende gebod	— 120.
44	— het tiende gebod	— 131.
	— de noodzaakelijkheid der Wetprediking	— 19 de Pauze.
45	— de noodzaakelijkheid en vereischtens des gebeds.	— 65. 145 de Pauze.
46	— de aanspraak des gebeds	— 103 de Pauze.
47	— de eerste bede	— 89 't begin.
48	— de tweede bede	— 72 't begin.
49	— de derde bede	— 119.
50	— de vierde bede	— 145 de Pauze.
51	— de vijfde bede	— 51.
52	— de zesde bede	— 141 't begin.
	— het besluit des gebeds	— 5 't begin.

LIJST

LIJST
VAN ALLE
PSALMEN,
naar den rang van 't A. B. C.

A

B.

D.

G.

H.

I.

EENIGE GEZANGEN.

PSALMEN en GEZANGEN
die men op eenerlei wijze zingt.

Psalm	5. en	64.		
Psalm	14.	53.		
Psalm	17.	63.	70.	
Psalm	18.	144.		
Psalm	24.	62.	95.	111.
Psalm	28.	109.		
Psalm	30.	76.	139.	
Psalm	31.	71.		
Psalm	33.	67.		
Psalm	36.	68.		
Psalm	46.	82.		
Psalm	51.	69		
Psalm	60.	108.		
Psalm	65.	72.		
Psalm	66.	98.	118.	
Psalm	74.	116.		
Psalm	77.	86.		
Psalm	78.	90.		
Psalm	100.	131.	142.	

Item Morgenzang.

Psalm	117.	127.
Psalm	140.	Item van de tien Geboden.

PSAL-

PSALMEN,

Uit de Berijminge van den Heere

JOHANNES EUSEBIUS VOET.

1. 3. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 14. 15. 16. 18. 20. 21. 22. 25. 27. 28. 30. 31. 32. 36. 38. 39. 40. 41. 44. 45. 48. 50. 51. 53. 54. 55. 57. 58. 60. 62. 63. 65. 68. 69. 72. 73. 76. 77. 78. 81. 83. 84. 85. 86. 87. 89. 94. 95. 96. 98. 99. 101. 103. 107. 109. 110. 111. 112. 114. 116. 117. 118. 119. 124. 129. 131. 132. 133. 137. 138. 141. 142. 144. en 147. De 10 Geboden; De Lofzang van Maria; Het Gebed / en de 2de Berijming van het Geloof.

Uit de Berijminge van 't Genootschap

LAUS DEO SALUS POPULO.

2. 5. 11. 13. 17. 19. 23. 24. 26. 29. 33. 34. 35. 37. 42. 43 46. 47. 49. 52. 56. 59. 61. 64. 66. 70. 71. 74. 79. 80. 88. 90. 91 92. 93. 97. 102. 104. 105. 106. 108. 113. 115. 120. 121. 125. 127. 128. 134. 135. 136. 139. 140. 143. 145. 146. 148. en 149. De Lofzang van Zacharias / en de Lofzang van Simeon.

Uit de Berijminge van

HENDRIK GHYSEN.

4. 67. 75. 82. 100. 122. 123. 126. 130. en 150. De 1ste Berijming van het Geloof; Bedezang voor de Predikatie; Morgenzang; Bedezang voor het eten; Danksang na het eten / en Avondzang.

EINDE.